

Protokoły posiedzeń
Rady Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej
1918–1923

TOM VIII

PIERWSZY GABINET ANTONIEGO PONIKOWSKIEGO

19 WRZEŚNIA 1921 – 5 MARCA 1922

INSTYTUT HISTORII PAN

<http://rcin.org.pl>

Protokoły posiedzeń
Rady Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej
1918–1923

INSTYTUT HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA POLSKIEJ AKADEMII NAUK
ARCHIWUM AKT NOWYCH

Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923

T O M VIII

PIERWSZY GABINET ANTONIEGO PONIKOWSKIEGO

19 WRZEŚNIA 1921 – 5 MARCA 1922

OGÓLNA REDAKCJA NAUKOWA

MAREK KORNAT

OPRACOWANIE

MAREK KORNAT, PATRYK TOMASZEWSKI

INSTYTUT HISTORII PAN

WARSZAWA 2022

Redakcja naukowa serii
Marek Kornat

Recenzje wydawnicze
prof. dr hab. Piotr Cichoracki
prof. dr hab. Tadeusz Wolsza

Indeks
Marek Kornat
Mirosław Szumiło
Roman Wysocki
Patryk Tomaszewski
Lucyna Lipowska

Projekt serii i okładki
Dariusz Górski

Opracowanie graficzne tomu
Elżbieta Malik

Archiwalia udostępnione przez Archiwum Akt Nowych

© Copyright by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk

ISBN 978-83-66911-28-4

Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa
Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2015–2021

**NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI**

Wydanie I, Warszawa 2022

Instytut Historii PAN
Rynek Starego Miasta 29/31
00–272 Warszawa
22 831 02 61–62, w. 44
www.ihpan.edu.pl
<http://ksiegarnia-ihpan.edu.pl>
wydawnictwo@ihpan.edu.pl

Spis treści

Pierwszy gabinet Antoniego Ponikowskiego (19 września 1921 – 5 marca 1922 r.). Wstęp (<i>Marek Kornat, Patryk Tomaszewski</i>)	29
Nota edytorska (<i>Marek Kornat</i>)	53
Wykaz skrótów	55

PROTOKOŁY

1. Protokół 108-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 20 września 1921 r.	63
2. Protokół 109-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 22 września 1921 r.	65
2a. Protokół tajny posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 22 września 1921 r.	67
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie mianowania prof. Walerego Goetla komisarzem granicznym przy Międzynarodowej Komisji Delimitacyjnej na Cieszyn, Spisz i Orawę	68
– [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie Józefa Karśnickiego przewodniczącym Delegacji Polskiej do Mieszanej Komisji Rozrachunkowej]	69
– Projet d'accord pour le règlement du differend polono-lithuanien	69
3. Protokół 110-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 24 września 1921 r.	77
– Okólnik w sprawie uwzględnienia świąt żydowskich przy przeprowadzeniu powszechnego spisu ludności.	78
4. Protokół 111-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 26 września 1921 r.	81
– Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. „o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu traktatu pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r.”	86
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji Konwencji między Niemcami a Polską i Wolnym Miastem Gdańskiem w sprawie wolności tranzytu pomiędzy Prusami Wschodnimi a resztą	

Niemiec, wraz z protokołem, podpisanej w Paryżu d[n]. 21 kwietnia 1921 roku; Convention entre L'Allemagne et la Pologne et la Ville Libre de Dantzig concernant la liberté du transit entre la Prusse Orientale et le reste de l'Allemagne et Protocole signés à Paris le 21 avril 1921	89
– Motywy do projektu ustawy o przyznaniu do rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego kredytu w kwocie 50 000 000 mk. na subsydiowanie szkolnictwa polskiego za granicami Państwa.	91
– Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego w sprawie podtrzymania akcji Misji Hoovera w Polsce	92
– Motywy do projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zniesienia monopolu handlu względnie sekwestru cukru i zaprowadzenia jednolitego podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej; projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zniesienia monopolu handlu i zaprowadzenia jednolitego podatku spożywczego od cukru na obszarze b. zaboru rosyjskiego i austriackiego	94
– Projekt ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej [wraz z uzasadnieniem]	98
– Wniosek Kierownika Ministerstwa Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, w sprawie pożyczki dla gminy miasta Krakowa	100
5. Protokół 112-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 27 września 1921 r.	102
– [Wniosek Ministra Skarbu o zmianę uchwały z 26 września w sprawie poborów pracowników państwowych]	103
– [Projekt exposé Prezesa Rady Ministrów – z poprawkami]	105
6. Protokół 113-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 29 września 1921 r.	119
– Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zniesienia Izby Obračunkowej Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej i przekazania jej agend Najwyższej Izbie Kontroli	122
– Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o upoważnienie do wypłacenia tym pracownikom Ministerstwa Apropowizacji, którzy do dnia 15 września 1921 r. otrzymali zawiadomienia o rozwiązaniu z nimi wskutek likwidacji Ministerstwa stosunku służbowego, oprócz przysługujących im poborów i dodatków drożyznianych także i jednorazowych bezzwrotnych zasiłków na równi z pozostającymi w dalszym ciągu na służbie pracownikami państwowymi	123
– [Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych o wprowadzenie zmian statutu organizacyjnego MSZ; projekt służby informacyjnej w Polsce]	124
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie przejęcia sprawy internowanych i reemigrantów, oraz administracji obozów internowanych jak również Punktów Wymiany Jeńców w Baranowiczach i Równem przez władze cywilne	135

– Ustawa o zniesieniu Ministerstwa Sztuki i Kultury	137
– [Wniosek w sprawie sprzedaży i dostawy do 50 tysięcy wagonów żyta do granicy rosyjskiej do dyspozycji międzynarodowej Komisji pomocy głodującym w Rosji]	138
7. Protokół 114-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 1 października 1921 r.	143
8. Protokół 115-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 3 października 1921 r.	144
– [Tajne. Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych o upoważnienie Ministra Skarbu do udzielenia Ministrowi Spraw Zagranicznych jednorazowego nadzwyczajnego kredytu w kwocie 150 000 franków francuskich, na warunkach funduszu dyspozycyjnego]	146
9. Protokół 116-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 6 października 1921 r.	148
– [Motywy do] ustawy w przedmiocie częściowej zmiany rozporządzenia R.O.P. z dn. 14 lipca 1920 r. o ustanowieniu odznaki honorowej dla oficerów (równorzędnych) i szeregowych za rany i kontuzje	154
– [Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej o uchwalenie, że postanowienie § 26 p.b. ustawy o zaopatrzenia inwalidów wojennych z dn. 18 marca r.b. nie dotyczy kontraktowych i w ogóle nieetatowych urzędników państwowych, którym też powinno być wypłacane całkowicie zaopatrzenie, należne im z racji powyższej ustawy]	155
– Projekt uchwały Rady Ministrów o ustanowieniu Komitetu Politycznego Rady Ministrów	156
– [Zmiany złożone przez Ministra Skarbu do projektu ustawy obejmujące zasady o środkach naprawy państwowej gospodarki finansowej]	156
– [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o przyznanie kredytu nadzwyczajnego w wysokości 2000 fr. francuskich i 3000 fr. szwajcarskich na wysłanie dwóch delegatów Polski na III Konferencję Międzynarodowej Organizacji Pracy przy Lidze Narodów w Genewie w październiku-listopadzie r.b.]	157
– [Motywy do] rozporządzenia Rady Ministrów o zniesieniu akcyzy od gilz i bibulek papierosowych	159
– Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie upatrzenia p. Żurawskiego na przyszłego wicewojewodę śląskiego	161
9a. Protokół nadzwyczajny Rady Ministrów z 7 października 1921 r.	163
10. Protokół 117-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 10 października 1921 r.	165
– Wniosek nagły Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie rozwiązania Międzyministerialnego Komitetu do spraw demobilizacji	169
– [Motywy] projektu ustawy o opodatkowaniu węgla	170
– [Wniosek Ministerstwa Aprowizacji w sprawie ustalenia wynagrodzenia urzędników]	176

11. Protokół 118-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 12 października 1921 r.	178
– [Uzasadnienie do] ustawy o poborze nadzwyczajnej daniny państwowej;	180
12. Protokół 119-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 14 października 1921 r.	185
– [Motywy] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Komisji do badania cen i zysków	188
– [Uzasadnienie do] ustawy o regulowaniu podatków bezpośrednich oraz opłat stemplowych (należytości stemplowych i bezpośrednich) na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej	189
– [Motywy] ustawy w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 6 VII 1920 r. (Dz.U. Nr. 66 poz. 437) o ujednostajnieniu na obszarze b. zaboru rosyjskiego ustaw i rozporządzeń o państwowym podatku przemysłowym	191
– [Motywy] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie opodatkowania spirytusu i wyrobów wódczanych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej	196
– [Motywy] ustawy o opodatkowaniu papierów cienkich	199
– [Uzasadnienie do] ustawy zmieniającej art. 36 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r. zawierającej statut organiczny Województwa Śląskiego	203
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie jednorazowego bezzwrotnego zasiłku na zakupy zimowe dla cywilnych funkcjonariuszów państwowych	204
12a. Protokół tajny posiedzenia Rady Ministrów z 14 października 1921 r.	206
– Załącznik do protokołu tajnego. [Telegram szyfrowy od p. Kęszyckiego, Opole, 13 X 1921]	206
13. Protokół 120-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 17 października 1921 r.	211
– [Uzasadnienie] projektu ustawy w przedmiocie zezwolenia na zbycie lub zamianę nieruchomości, należących do masy likwidacyjnej Krajowego Urzędu Odbudowy w likwidacji we Lwowie	212
– Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o mianowanie Zastępcy Komendanta Głównego Policji Państwowej Mariana Borzęckiego Komisarzem Rządu na miasto Warszawę	213
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie nadania orderu „Orła Białego” Królowi belgijskiemu, Albertowi I-mu	214
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” Kardynałowi Mercier	215
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” Kardynałowi Achillesowi Ratti, Arcybiskupowi Mediolanu	215
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” Królowi Serbskiemu	216

– Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie poprawy bytu profesorów i funkcjonariuszy Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie	217
13a. Protokół tajny posiedzenia Rady Ministrów z 17 października 1921 r. . .	218
– Załącznik do protokołu tajnego. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu, dotyczący Górnego Śląska . . .	220
14. Protokół 121-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 20 października 1921 r.	222
– [Pismo Ministra Spraw Wojskowych gen. Sosnkowskiego do Ministra Skarbu Dr. Michalskiego]	225
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia dodatku drożyznianego dla funkcjonariuszów państwowych	229
– Wniosek nagły Ministra Skarbu i Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w przedmiocie przedłużenia mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 września b.r. w sprawie wpisowego za dzieci funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych .	231
14a. Protokół tajny posiedzenia Rady Ministrów z 20 października 1921 r. . .	233
15. Protokół 122-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 22 października 1921 r.	234
– [Uzasadnienie] projektu ustawy w przedmiocie nadania wierzytelnościom b. rosyjskiego Banku Włociańskiego i b. rosyjskiego Państwowego Ziemińskiego Banku Szlacheckiego na terenie województw Nowogródzkiego, Poleskiego, Wołyńskiego i powiatów Białostockiego, Sokólskiego, Bielskiego, Grodzieńskiego, Wołkowyskiego i Białowieskiego w województwie Białostockim prawa przywilejów obciążających dobra nieruchomości	237
16. Protokół 123-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 25 października 1921 r.	239
– Uchwała Rady Ministrów w przedmiocie przejścia przez Ministra Sprawiedliwości zarządu i wymiaru sprawiedliwości na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej; Uzupełnienie Statutu organizacyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości, zawierające Statut organizacyjny delegowanego tymczasowo do Poznania Departamentu Ziem Zachodnich; Etat osobowy Departamentu Ziem Zachodnich Ministerstwa Sprawiedliwości	242
– Uzasadnienie wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie upoważnienia osób, uprawiających działki ziemi na cudzych gruntach na obszarze województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów: grodzieńskiego, wołkowyskiego i białowieskiego woj. białostockiego do czasowego użytkowania uprawianych przez nich gruntów i zajętych pomieszczeń	245
– Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w przedmiocie wprowadzenia rachuby czasu podług południka środkowo-europejskiego	246
– [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w sprawie przedłużenia czasu pracy w cukrownictwie w czasie trwania kampanii r. 1921/1922]	248

– Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie Magistratowi m. Łodzi krótkoterminowej pożyczki w kwocie Mk. 50 000 000 – na pokrycie niedoboru administracyjnego na miesiąc listopad	250
– Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Lwowa pożyczki z Skarbu Państwa w wysokości 25 milionów marek na pokrycie niedoboru administracyjnego	251
– Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu w sprawie dodatkowych kredytów dla Ministerstwa Spraw Wojskowych na okres wrzesień-październik i listopad-grudzień b.r.	252
16a. Protokół tajny z posiedzenia Rady Ministrów z 25 października 1921 r.	254
– Notatka dla Pana Ministra	255
17. Protokół 124-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 27 października 1921 r.	257
– Wniosek Kierownika Ministerstwa Sztuki i Kultury w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wschodnie Dekretu o zatwierdzaniu projektów pomników ze stanowiska artystycznego z dn. 3 stycznia 1919 r. (Dz. Praw P.P. No. 5 dn. 13 stycznia 1919 r.)	259
18. Protokół (tajny) 125-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 29 października 1921 r.	260
19. Protokół 126-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 31 października 1921 r.	262
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji polsko-rumuńskiej umowy handlowej, podpisanej dnia 1 lipca 1921 r. w Bukareszcie, jako też umowy zawartej między Zarządami: Poczt, Telegrafów i Telefonów Polski i Rumunii, dotyczącej wzajemnej wymiany korespondencji telegraficznej, telefonicznej i paczek pocztowych między Polską a Rumunią i podpisaną również w Bukareszcie dnia 1 lipca 1921 r.; projekt ustawy	266
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji polsko-rumuńskiej umowy handlowej, podpisanej d[n]. 1 lipca 1921 r. w Bukareszcie	266
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji Umowy, zawartej między Zarządami: Poczt, Telegrafów i Telefonów Polski i Rumunii, dotyczącej wzajemnej wymiany korespondencji telegraficznej, telefonicznej i paczek pocztowych między Polską a Rumunią, i podpisanej w Bukareszcie dnia 1 lipca 1921 roku	268
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji Układu, dotyczącego handlu bronią i amunicją oraz Protokołu, podpisanych w St. Germain-en-Laye 10 września 1919 r.	270
– Wniosek nagły Ministra Przemysłu i Handlu o zatwierdzenie projektu ustawy o przedłużeniu terminów dla zachowania i przywrócenia praw	

własności przemysłowej dotkniętych przez wojnę światową oraz uzasadnienie	271
– [Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozszerzenia mocy obowiązującej pruskiej ustawy z dnia 4 lipca 1919 r. (Zbiór ustaw pruskich str. 139), zmieniającej pruską ustawę o kosztach z dnia 25 lipca 1910 (Zbiór ustaw strona 184) na cały obszar b. dzielnicy pruskiej	273
20. Protokół 127-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 3 listopada 1921 r.	275
– Projekt ustawy w sprawie tymczasowych zarządzeń w przedmiocie zwalczania knował przeciwpiaństwowych; motywa	278
21. Protokół z 128-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 7 listopada 1921 r.	282
– Wniosek Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie zwiększenia wynagrodzenia Prezesa, Vice-Prezesów i Członków Komisji Szacunkowej Głównej w Warszawie	287
– [Motywy projektu ustawy w sprawie dowodów osobistych]	288
– Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie przyznania m.st. Warszawie pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości Marek 190 000 000- na pokrycie niedoboru administracyjnego miasta do listopada 1921	289
– Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie przekazania Ministerstwu Spraw Wewnętrznych do dyspozycji Policji koni typu kawalerskiego z liczby koni rewindykowanych z Niemiec	290
22. Protokół 129-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 8 listopada 1921 r.	292
– Wniosek nagły Prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego w sprawie zmiany art. 34, 35, 36 i 39 rządowego projektu ustawy o poborze nadzwyczajnej daniny państwowej	296
– [Zmiany do projektu ustawy o środkach naprawy gospodarki finansowej, w szczególności do art. 9]	298
23. Protokół 131-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 10 listopada 1921 r.	299
23a. Posiedzenia 130, 132 i 133, które Rada Ministrów odbyła w dniach 10, 12 i 13 listopada w sprawie wileńskiej uznano za tajne – protokołów nie spisano	302
– [Motywy do projektu ustawy o państwowej daninie wyrównawczej]	303
– Motywy zmian i uzupełnień do ustawy o państwowej daninie wyrównawczej	307
– [Sprawozdanie Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie umowy zawartej przez z Towarzystwem Akcyjnym „Pocisk”; protokół posiedzenia, odbytego dnia 8 listopada 1921 r. w sprawie sformułowania poszczególnych postanowień umowy zawartej przez Skarb Państwa z Tow. Akc. „Pocisk”; projekt pierwotny umowy]	309

– [Wniosek Ministra Spraw Wojskowych o przekazanie sprawy finansowania i budżetowania rządowych wytwórni broni i amunicji do rozpatrzenia Komitetowi Ekonomicznemu Rady Ministrów]	316
– Wniosek nagły Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie upoważnienia do wydatkowania z budżetu b. dzielnicy pruskiej sumy 500 000 000 na prowadzenie robót publicznych tejże dzielnicy celem zatrudnienia bezrobotnych	317
– Wniosek nagły. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie wstrzymania terminu wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 1921 r. Dz.Ust.R.P. Nr 85 poz. 615 o podwyższeniu podatku od tytoniu i od wyrobów tytoniowych na obszarze b. dzielnicy pruskiej	318
– [Uzasadnienie] projektu ustawy w przedmiocie podwyższenia pewnych opłat sądowych w b. dzielnicy austriackiej	319
– Opinia Departamentu podatków o projekcie zmian ustawy o ochronie lokatorów	319
24. Protokół 134-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 14 listopada 1921 r.	321
– Skład Delegacji Polskiej do rokowań śląskich	324
– Wnioski Ministra Przemysłu i Handlu w przedmiocie wydania zarządzeń celem przeciwdziałania kryzysowi przemysłowemu	326
– Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przekazania Ministrowi Przemysłu i Handlu wszystkich spraw, związanych z Marynarką Polską	328
– [Zreasumowanie przez Radę Ministrów swojej uchwały w sprawie władz naczelnych marynarki polskiej z dnia 20 VI 1921 r.]	332
– Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gm. m. Krakowa pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 70 milionów marek	333
– Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gm. m. Lwowa pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 33 milionów marek na zakup węgla	334
– [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o przyznanie dożywotniego subsydium dla Władysława Mickiewicza]	334
– Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przyznania kredytu dodatkowego 160 milionów na fundusz dyspozycyjny Min. Spraw Zagranicznych	335
– Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych w przedmiocie wprowadzenia dla celów strategicznych ograniczeń w eksploatacji nadgranicznych obszarów leśnych w powiatach: Wieluńskim, Wołczyńskim, Stołbeckim, Nowogródzkim, Nieświeskim, Łuninieckim, Sarneńskim i Rówieńskim; uzasadnienie	336
– Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych w przedmiocie wprowadzenia dla celów strategicznych ograniczeń w eksploatacji nadgranicznych	

	obszarów leśnych w powiatach: wilejskim, wołyńskim, stołbeckim, nowogródzkim, nieświeskim, łuninieckim, sarnieńskim i rówieńskim	338
	– Informacje dla Pana Dyrektora Departamentu Budżetowego [w sprawie zwiększenia listy cywilnej Naczelnika Państwa na listopad i grudzień 1921 r. o 300 000 marek miesięcznie]	339
25.	Protokół 135-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 17 listopada 1921 r.	341
	– [Uzasadnienie do] ustawy o zmianie w ustawach o uposażeniu (Dz. Ustaw No. 65 z r. 1920 poz. 429, 430, 41 i 436) postanowień, dotyczących podziału grupy ze względu na stosunki rodzinne	344
	– [Uzasadnienie do] ustawy o nadzorze nad spółdzielniami, uprawiającymi czynności ubezpieczeniowe, bankierskie, lub kantorów wymiany, oraz o częściowej zmianie ustawy z dnia 23 marca 1920 r. (Dz.Ust. Nr. 30 poz. 175) i ustawy z dnia 29 października 1920 r. (Dz.Ust. Nr. 111 poz. 733)	346
	– [Motywy] projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od oleju skalnego na obszarze Rzeczypospolitej	347
	– Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. (Dz.Pr. No. 15, poz. 211) oraz rozporządzeń, wydanych na podstawie tegoż dekretu, na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, oraz powiaty: grodzieński, wołkowyski i białowieski województwa białostockiego; projekt rozporządzenia	350
	– Wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej przepisów z zakresu administracji technicznej obowiązujących na całym obszarze Rzeczypospolitej lub w pojedynczych jej dzielnicach – na kresy wschodnie	352
	– Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie rozszerzenia cmentarza w Szańcu	353
26.	Protokół 136-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 19 listopada 1921 r.	355
27.	Protokół 137-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 21 listopada 1921 r.	357
	– [Depesza posła ks. Marcelego Nowakowskiego, członka Komitetu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża o położeniu repatriantów polskich powracających do kraju z sowieckiej Rosji; raporty kierowniczkii punktu opatrunkowo-żywnościowego PTCK „Warszawa 4”]	361
	– [Telefonogram dotyczący repatriantów]	364
	– [Spis projektów ustaw]	365
	– Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozszerzenia etatu Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa	366
	– [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o wprowadzenie do statutu MSZ delegatury do Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego w Paryżu na 3 lata]	367

– Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zaliczek udzielonych przez Ministerstwo Skarbu na organizacje władz na Górnym Śląsku	367
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu Orła Białego Raymondowi Poincaré	368
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu Orła Białego dr. G. Clemenceau	369
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu Orła Białego Marszałkowi Foch, Marszałkowi Joffre i Marszałkowi Petain	370
– Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie projektu wojskowej ustawy emerytalnej	372
– [Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych dotyczący uchwalenia nowego brzmienia art. 10 uchwały z dnia 22 sierpnia br. w przedmiocie projektu ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym wojskowych i ich rodzin; poprawki do ustawy]	372
28. Protokół 138-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 24 listopada 1921 r.	376
– Konwencja o bezpośredniej komunikacji kolejowej między Polską i Rumunią	379
– [Pismo Delegata Głównego Urzędu Ziemskiego na Śląsku Cieszyńskim w Bielsku w sprawie sprawozdania z przetargu w Komorze Cieszyńskim]	391
– Wniosek w przedmiocie zatwierdzenia umowy zawartej między Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem celem wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej konwencji z dnia 9 listopada 1921 r., podpisanej w Warszawie dnia 24 października 1921 r.	393
– [Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie kredytu na koszty wyborów do Zgromadzenia przedstawicieli Ziemi Wileńskiej]	394
– [Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie kredytu na koszty wyborów do Zgromadzenia przedstawicieli Ziemi Wileńskiej]	395
– [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie delegatury do Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego w Paryżu; uzupełnienie wniosku]	396
– Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie budżetu Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego w Paryżu	397
28a. Z posiedzenia 139, które Rada Ministrów odbyła w dniu 26 listopada 1921 w sprawie gospodarki gminnej miasta Warszawy, protokołu nie spisano	399
29. Protokół 140-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej, odbytego na Zamku w Poznaniu 28 listopada 1921 r.	400
– Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie uzupełnienia składu Delegacji Polskiej do rokowań śląskich	402

–	Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie upoważnienia Przedwodniczącego Delegacji Polskiej do rokowań śląskich do powoływania w razie potrzeby, bez uprzedniej uchwały Rady Ministrów, poszczególnych specjalistów do odnośnych Komisji	403
–	Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie wykonywania kary śmierci na obszarze b. dzielnicy pruskiej, położonym poza byłą linią demarkacyjną	404
30.	Protokół 141-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 1 grudnia 1921 r.	406
–	[Depesze Delegacji Polskiej przy Lidze Narodów]	410
–	Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zapomogi drożyznianej dla duchowieństwa rzymsko-katolickiej archidiecezji we Lwowie; odpowiedź Ministerstwa Skarbu . . .	410
–	Wniosek o mianowanie Radcy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej Bohdana Kutyłowskiego Starszym Radcą Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej	413
–	Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” wymienionym we wnioskach cudzoziemcom . .	414
–	[Uzasadnienie] projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia okresu organizacji sądownictwa	451
–	Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Lublina pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 8 milionów marek	451
–	Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Białegostoku pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 16 milionów marek	453
–	[Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie rozwiązania rad miejskich na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej	454
–	Wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie zmiany § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 października 1921 r. o utworzeniu Państwowego Komitetu Radiotechnicznego (Dz.Ust.R.P. Nr. 71 poz. 477)	455
–	Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie ogłoszenia ważności rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 1921 (Dz.Ust.R.P. Nr. 86 p. 628) i na obszarze Śląska Cieszyńskiego	456
–	Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy o wypuszczeniu serji III biletów skarbowych; projekt ustawy	457
–	Notatka dla p. Dyrektora Departamentu dra Mikuleckiego, jako zastępcy Pana Ministra Skarbu na dzisiejszym posiedzeniu Rady Ministrów . .	459
31.	Protokół 142-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 2 grudnia 1921 r.	460
–	[Upoważnienia Prezesa Delegacji Polskich w Mieszanych Komisjach Rewakacyjnej i Specjalnej; sprawozdanie; korespondencja]	461

32. Protokół 143-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 5 grudnia 1921 r.	469
– Wniosek nagły Ministra Przemysłu i Handlu w przedmiocie uzupełnienia statutu organizacyjnego Ministerstwa Przemysłu i Handlu; projekt rozporządzenia	473
– Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu o złożenie Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy o przedłużeniu mocy obowiązującej ustawy z dnia 14 lipca 1920 r. w sprawie udzielenia Ministrowi Przemysłu i Handlu nadzwyczajnych pełnomocnictw do uregulowania spraw opałowych; uzasadnienie	474
– [Motywy] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie ujednostajnienia opodatkowania wina na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej . .	476
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” Królowi włoskiemu, Wiktorowi Emanuelowi III-mu .	479
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” hr. K. Sforza	480
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” p. V.E. Orlando	481
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” baronowi Sidneyowi Sonnino	481
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu Orła Białego Królowi Hiszpańskiemu Alfonsowi XIII	482
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” Léonowi Bourgeois Viceprezesowi Rady Ligi Narodów	483
– Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” wymienionym we wnioskach cudzoziemcom . .	484
– [Wnioski Komisji weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawach zaliczenia do dodatku za wysługę lat poprzedniej pracy zawodowej]	487
– [Uzasadnienie] projektu ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień pruskiej ustawy o podatku dochodowym z dnia 19 czerwca 1906 r. (Zbiór ustaw pruskich str. 259), obowiązującej w b. dzielnicy pruskiej .	491
– [Motywy do] ustawy o zmianie § 106 pruskiej ustawy z 30 lipca 1883 r. o ogólnej administracji krajowej (Zbiór ustaw pruskich str. 195) w sprawie ryczałtu kosztów w administracyjnym w postępowaniu spornym w b. dzielnicy pruskiej	491
– [Uzasadnienie] wniosku Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej art. 23-go Dekretu o miarach z dn. 8 lutego 1919 r. na obszar b. dzielnicy pruskiej	492
33. Protokół 144-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 6 grudnia 1921 r.	493
34. Protokół 145-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 6/7 grudnia 1921 r.	495

35. Protokół 146-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 8 grudnia 1921 r.	496
– [Uzasadnienie] projektu ustawy o zmianie niektórych postanowień ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o Pocztowej Kasie Oszczędności (Dz.U.-Rz.P. Nr. 48, poz. 297)	499
– Wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie podziału gmachów państwowych w Łucku	499
– [Uzasadnienie do] ustawy w przedmiocie poboru należitości ekwiwalentowej na obszarze b. dzielnicy austriackiej za rok 1922	500
– Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie przyznania gm. m.st. Warszawy pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości Mp. 60 000 000 na pokrycie niedoboru administracyjnego miasta pod koniec października 1921	503
– [Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu mocy obowiązującej ustawy niemieckiej o stowarzyszeniach z dnia 19 kwietnia 1908 r. (Dz.Ust. Rzeszy str. 151) na obszar b. Dzielnicy Pruskiej, położony poza była linią demarkacyjną	504
– Wniosek Ministra spraw Zagranicznych w przedmiocie przystąpienia Polski do Sanitarnej Konwencji Paryskiej z d[n]. 17 stycznia 1912 r.	505
– Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego w przedmiocie uposażenia dyrektorów i lekarzy zdrojowych w państwowych Zakładach zdrojowych	506
36. Protokół 147-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 12 grudnia 1921 r.	508
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zapomogi świątecznej dla funkcjonariuszów państwowych	511
– Wniosek nagły Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie zwolnienia od obowiązku zgłaszania do rejestracji majątków, praw i interesów, należących do pewnych kategorii obywateli niemieckich	512
– Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie zwolnienia od likwidacji majątków pewnych kategorii osób zamieszkałych na terenie części Górnego Śląska przypadłych Polsce	513
– Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w przedmiocie przekazania spraw, dotyczących Państwowych Terenów Naftowych Ministerstwu Przemysłu i Handlu	514
– Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego [w sprawie uposażenia profesorów teologicznych zakładów naukowych w Małopolsce]	516
– Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie: ustalenia stanowiska Rządu wobec sejmowego projektu ustawy o wprowadzeniu samorządu Wojewódzkiego	516
– Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z dn. 8 stycznia 1919 r. o postanowieniach	

	karnych za przeciwdziałanie wyborom do Sejmu na ziemi przyłączone do Rzeczypospolitej na podstawie umowy, o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dn. 12 października 1920 roku	517
37.	Protokół 148-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 15 grudnia 1921 r.	519
	– Regulamin Nadzwyczajnego Komisarza do Spraw Repatriacji, zatwierdzony na posiedzeniu Rady Ministrów; Protokół Konferencji z dnia 9 grudnia 1921 r. zwołanej przez Prezydenta Ministrów w sprawie zakresu działania Nadzwyczajnego Komisarza do spraw repatriacji . .	522
	– [Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie Zamku w Poznaniu]	525
	– [Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie pałacu Racot] . .	258
	– Wniosek nagły Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie przedłużenia terminu ukończenia likwidacji Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, wyznaczonego uchwałą Rady Ministrów z dnia 7 września 1921 r. . .	529
	– Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie utrzymania dodatku kresowego dla obszarów, włączonych na zasadzie Traktatu Ryskiego, tudzież powiatów Białostockiego, Bielskiego i Sokólskiego	531
38.	Protokół 149-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 19 grudnia 1921 r.	534
	– Wniosek Ministerstwa Skarbu w przedmiocie zmiany statutu Galicyjskiego Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego	535
39.	Protokół 150-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 21 grudnia 1921 r.	537
39a.	Protokół tajnego posiedzenia Rady Ministrów z dnia 21 XII 1921	541
	– Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie skasowania Państwowego Urzędu Melioracji Rolnych	547
	– [Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany właściwości terytorialnej sądów apelacyjnych i sądów okręgowych na terenie b. Kongresówki	548
	– [Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie odroczenia zapłaty prywatno-prawnych wierzytelności pieniężnych w okręgu Sądu Apelacyjnego we Lwowie	550
	– Projekt Ministerstwa Robót Publicznych. Ustawa wodna; motywy . .	550
	– Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu i Ministerstwem Spraw Zagranicznych w sprawie zatwierdzenia Umowy Rządu Polskiego z Rządem Francuskim o Wojskowej Misji Francuskiej w Polsce	596
	– Contrat entre le Gouvernement de la République Polonaise et le Gouvernement de la République Française	597
	– Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych w porozumieniu z Min. Skarbu w sprawie dodatkowego kredytu na listopad i grudzień 1921 r.	608
	– Wniosek Ministra Spraw Wojskowych o mianowanie Józefa Czikeła generała podporucznika Szefem Administracji w Ministerstwie Spraw Wojskowych; Notatka Ministerstwa Spraw Wojskowych [dot. ludności polskiej w Niemczech]	609

– Wniosek Ministra Skarbu w sprawie przekazania Ministrowi Skarbu administracji skarbowej na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej	611
– [Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej dot. dalszego działania tegoż ministerstwa na terenie b. Dzielnicy Pruskiej]	612
– Uchwała Polaków w Prusach Wschodnich	613
– [Pismo Doradcy powiatowego dr. Wincentego Styczyńskiego w sprawie mordów popełnionych na Polakach w Gliwicach i okolicy; załączniki]	614
– Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom wymienionym we wniosku	615
40. Protokół 151-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 22 grudnia 1921 r.	621
– Załącznik do pkt 1. Uchwały poufne Rady Ministrów powzięte w dniu 22 grudnia 1922 w Belwederze	625
– Załącznik do pkt 2. [Dot. repatriantów]	625
– Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o zwolnienie Zygmunta Lasockiego ze stanowiska Przewodniczącego Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie	626
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu Ustawy o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej	627
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu Ustawy o Kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej	628
– [Motywy] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie opodatkowania drożdży prasowanych na obszarze b. dzielnicy pruskiej	630
– [Pismo Międzynarodowego Komitetu Pomocy Rosji o zgodę na przewóz przez Polskę tranzytem około 20 pociągów żyta]	631
– [Pismo Prezesa Delegacji Polskich w Komisjach Reewakuacyjnej i Specjalnej]	632
41. Protokół 1-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 3 stycznia 1922 r.	635
– [Motywy] projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie uchylenia obowiązujących w byłej dzielnicy pruskiej przepisów ograniczających użycie opału i światła	638
– [Motywy] projektu ustawy o przyznawaniu nagród za zwalczanie przemytnictwa	639
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji projektów konwencji, przyjętych na II-iej Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie w czasie od 15 czerwca do 10 lipca 1920 r.; projekt ustawy; projekt konwencji określającej najniższy wiek dopuszczania dzieci do pracy w marynarce; projekt konwencji w przedmiocie odszkodowań na wypadek bezrobocia z powodu rozbicia się okrętu; projekt konwencji w przedmiocie pośrednictwa pracy dla marynarzy	640
– Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wywłaszczenia gruntu na powiększenie cmentarza gminy wyznaniowej żydowskiej w Żychlinie	641

– Wniosek Ministerstwa Sztuki i Kultury poddania kontroli Państwowej Komitetu Wykonawczego Zjazdu Plastyków	643
– [Uzasadnienie do] ustawy zmieniająca niektóre postanowienia Ustawy z dnia 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową (Dz.Ust.R.P. Nr. 32 poz. 195)	644
42. Protokół 2-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 5 stycznia 1922 r.	651
– Wniosek Ministra Skarbu w sprawie prowizorycznej ustawy Skarbowej; Projekt prowizorycznej ustawy skarbowej za czas od 1 stycznia do 31 marca 1922 roku; uwagi do projektu	654
– Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie rozszerzenia zakresu działalności Komisji Oszczędnościowej i Wojewódzkich Komisji Oszczędnościowych	657
– [Sprawozdanie Komisji dla spraw nieprzyjętych do państwowej służby polskiej byłych urzędników i funkcjonariuszy austriackich, Rusinów i Żydów]	659
– Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie m.st. Warszawie pożyczki ze Skarbu Państwa w kwocie Mk. 498 500 000 – na pokrycie deficytu administracyjnego za m[iesią]ce listopad i grudzień 1921 r.	661
– Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie m. Łodzi pożyczki ze Skarbu Państwa w kwocie: Mk. 75 000 000	662
– [Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o udzielenie gminie m. Lwowa pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 77 milionów marek na pokrycie niedoboru administracyjnego po koniec roku 1921]	663
– Rozporządzenie Rady Ministrów o rozwiązaniu gminy wiejskiej Mechowo w powiecie Poznań-Wschód; uzasadnienie	663
– Projekt ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z dnia 24 października 1919 r. (Dz.Ust.Rz.P. Nr. 88, poz. 478)	664
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie przystąpienia Polski do konwencji haskiej z d[n]. 17 lipca 1905 r., dotyczącej procedury cywilnej; projekt ustawy; tekst konwencji (po francusku i po polsku)	665
– Wniosek o mianowanie Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielniczy Pruskiej dr. Zygmunta Seydy arbitrem z ramienia Rządu Polskiego w Trybunale Rozjemczym przewidzianym w decyzji Konferencji Ambasadorów z dnia 20 X 1921 r.	667
– Pro memoria do wniosku nagłego na dzień 5.I.1922 r. w sprawie nominacji mecenasa Wolnego	668
43. Protokół 3-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 7 stycznia 1922 r.	669

44. Protokół 4-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 9 stycznia 1922 r.	670
– Ustawa w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 10 maja 1919 r. o ustaleniu i oszacowaniu świadczeń i strat wojennych; uzasadnienie	673
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie powołania Komisji, składającej się z trzech rzeczoznawców dla rozpatrzenia z punktu widzenia prawnego i historycznego sprawy fundacji św. Stanisława w Rzymie	675
– Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Lublina pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 4 milionów marek	676
– Uzasadnienie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Inspektoratu Ceł na obszar Wolnego Miasta Gdańska	676
– Wniosek nagły Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie zmiany regulaminu Komitetu Politycznego Rady Ministrów	677
– Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych w sprawie przeglądu popisowych rocznika 1901	678
– Wniosek nagły Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu [w sprawie przyznania rodzinie Bernarda Diamanda jednorazowej zapomogi] . .	679
45. Protokół 5-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 12 stycznia 1922 r.	681
– [Wniosek Ministra Skarbu o otwarciu kredytu dodatkowego w wysokości Mk.p. 321.500.000 na zaspokojenie potrzeb Litwy Środkowej]	683
– Wniosek w sprawie przekazania zarządu Państwowego Instytutu Dentystycznego Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	684
– Sprawozdanie Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zbadania stosunków finansowych m.st. Warszawy	685
– Ustawa w przedmiocie zmiany niektórych postanowień statutu dyscyplinarnego dla adwokatów i kandydatów adwokackich w b. dzielnicy austriackiej; uzasadnienie	693
– Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie włączenia do powiatu lwowskiego gminy Rokitno i niewcielonego jeszcze do tej gminy obszaru dworskiego Rokitno; uzasadnienie	694
46. Protokół tajnego [6] posiedzenia Rady Ministrów z 14 stycznia 1922 r. . .	696
47. Protokół 7-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 16 stycznia 1922 r.	706
– [Wniosek Ministra Skarbu o powołanie kilkunastu osób jako członków Rady Finansowej]	711
– Wniosek o mianowanie p. Eugeniusza Grado na stanowisko Dyrektora Państwowego Banku Rolnego w Warszawie	712
– Wniosek o mianowanie p. Wacława Staniszewskiego na stanowisko Dyrektora Państwowego Banku Rolnego w Warszawie	714
– Wniosek o mianowanie p. Leopolda Hebdy na stanowisko Naczelnego Dyrektora Państwowego Banku Rolnego w Warszawie	716

– Wniosek o przyznanie Dr. Waławowi Lasockiemu, weteranowi z 1863 roku dożywotniej pensji miesięcznej ze Skarbu Państwa	717
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zmian w projekcie ustawy o obowiązku zakładania i utrzymywania początkowych kursów dla dorosłych i bibliotek powszechnych	718
– Ogólna instrukcja o sposobie wykonywania kontroli przez Kontrolę Państwową	719
– Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie mienia Skarbu Państwa Polskiego na obszarze b. monarchii Austro-Węgierskiej; projekt ustawy; uzasadnienie	745
– Sprawozdanie z Komisji w Cieszynie	757
48. Protokół 8-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 18 stycznia 1922 r.	763
– Wniosek nagły Ministra Kolei Żelaznych w przedmiocie nielikwidowania własności ruchomej i nieruchomej pracowników kolejowych, zatrudnionych obecnie w części Górnego Śląska, przechodzącej do Polski	764
49. Protokół 9-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 19 stycznia 1922 r.	766
– Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 18 marca 1920 r. w przedmiocie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych oraz ustawy z dnia 30 lipca 1921 r. w przedmiocie uzupełnienia i częściowej zmiany rzeczonyj ustawy na obszar Spisza i Orawy, należący do Rzeczypospolitej Polskiej; rozporządzenie Rady Ministrów; uzasadnienie	770
– Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu o przedłożenie Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy w przedmiocie upoważnienia Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu do ograniczenia przywozu, wywozu i przewozu tranzytowego towarów; uzasadnienie; poprawki Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych do projektu ustawy o obrocie towarowym z zagranicą; wyciąg z protokołu posiedzenia Komitetu Ekonomicznego Ministrów	771
– Motywa do projektu nowej ustawy o odbudowie	780
50. Protokół 10-go i 11-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 21/23 stycznia 1922 r.	781
– [Wnioski dotyczące szkicu zasad organizacji kościoła prawosławnego w Polsce do przedłożenia synodowi biskupów prawosławnych w Warszawie]	785
51. Protokół 12-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 26 stycznia 1922 r.	790
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie Rozporządzenia Rady Ministrów o podziale miejscowości w Państwie Polskim na klasy dla oznaczenia mnożnika dodatku drożyznianego do płacy zasadniczej funkcjonariuszów państwowych; projekt rozporządzenia; uzasadnienie	794

– Motywy do projektu noweli do ustawy z dnia 29 lipca 1921 r. Dz.U. Rzp.P. Nr 69 poz. 448	803
– Projekt ustawy w przedmiocie pobierania od dłużników b. rosyjskich Banków Ziemskich Włociańskiego i Szlacheckiego specjalnego dodatku na pokrycie kosztów administracyjnych, związanych z likwidacją spraw tych Banków na terenie Rzeczypospolitej Polskiej; uzasadnienie . . .	805
– Wniosek nagły Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w przedmiocie likwidacji spraw b. rosyjskich Państwowych Ziemskich Banków Szlacheckiego i Włociańskiego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej; projekt rozporządzenia; uzasadnienie	806
– Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o utworzeniu miasta Broku; uzasadnienie	808
– [Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych w porozumieniu z Ministerstwem Sztuki i Kultury w sprawie przechowania państwowych zbiorów sztuki w gmachach reprezentacyjnych]	810
52. Protokół 13-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 30 stycznia 1922 r.	812
– [Motywy do] ustawy o zasiłkach wojskowych	817
– Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie skasowania Instytutu Torfowego; projekt rozporządzenia; uzasadnienie .	828
– [Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie wydania zezwolenia na urządzenie jednorazowych loterii pieniężnych wyłącznie na cele dobroczynności i użyteczności publicznej oraz loterii fantowych]	829
– Wnioski w sprawie zniesienia Urzędu Walki z Lichwą i uchylenia ustaw o zwalczaniu lichwy wojennej]	830
– [Uzasadnienie] ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym .	830
53. Protokół 14-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 3 lutego 1922 r.	843
– Wniosek Ministra Pocht i Telegrafów [o uchwalanie projektu ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu (Dz.Pr.P. Nr. 44, poz. 310)] .	847
– [Uzasadnienie] projektu ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o Pocztovej Kasie Oszczędności (Dz.Ust.R.P. Nr. 48 p. 297)	848
– Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie zmiany ustawy z 18 marca 1921 r. o przyznaniu kredytu trzech miliardów marek na pomoc rolną; uzasadnienie	850
– [Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zezwolenia na wprowadzenie pracy na 3 zmiany w tartakach	851
– Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie udzielenia pożyczki ze Skarbu Państwa Magistrowi m.st. Warszawy w wysokości Mp. 240 000 000 na pokrycie niedoboru administracyjnego na miesiąc styczeń 1922 rok	852
– [Wniosek w sprawie upoważnienia Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej Zygmunta Seydy do zawarcia i podpisania	

z Komisją Międzysojuszniczą w Opolu wszelkiego układów i protokołów w materii objęcia przez Polskę władzy nad częścią Górnego Śląska, przyznaną Polsce na mocy decyzji Konferencji Ambasadorów z dn. 20X [19]21]	853
- [Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie upoważnienia Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej Zygmunta Seydy do zawarcia i podpisania wszelkiego rodzaju układów i protokołów, jakie by mogły okazać się niezbędne w związku z przejściem przez Rząd polski od Komisji Międzysojuszniczej w Opolu władzy na części Górnego Śląska, przyznanej Polsce na mocy decyzji Konferencji Ambasadorów z dn. 20 X [19]21, oraz do zawarcia i podpisania z Rządem Niemieckim układów w sprawie wzajemnych stosunków sądowych pomiędzy obiema częściami Górnego Śląska, w sprawie uregulowania drobnego ruchu granicznego itp.]	854
54. Protokół 15-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 6 lutego 1922 r.	855
- Dekret Naczelnika Państwa o organizacji i czynnościach Zgromadzenia Kawalerów i Kapituły Orderu „Orła Białego” oraz o sposobie noszenia odznak Orderu	858
- Wniosek o mianowanie p. D-ra Franciszka Stefczyka na stanowisko Prezesa Rady Nadzorczej Państwowego Banku Rolnego w Warszawie	861
- Wniosek o mianowanie p. Tomasza Wilkońskiego na stanowisko Vice-Prezesa Rady Nadzorczej Państwowego Banku Rolnego w Warszawie	862
- [Wykaz ustaw, które należy opracować celem wykonania konstytucji]	862
55. Protokół 16-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 9 lutego 1922 r.	865
- [Referat Dyrektora Departamentu Administracyjnego Prezydium Rady Ministrów w sprawie zabezpieczenia pomieszczeń w Łucku na potrzeby zarządu rzymsko-katolickiej diecezji łuckiej i zytomierskiej]	867
56. Protokół 17-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 13 lutego 1922 r.	869
- Wniosek Ministra Skarbu o przyznanie Hermanowi Wiesenbergowi Naczelnikowi Wydziału IV stopnia służbowego	873
- Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych o mianowanie dr. Herberta Ferstena Komisarzem dla spraw wymiany jeńców, aresztowanych i internowanych stosownie do art. 11 Układu Amnestyjnego polsko-niemieckiego, z jednoczesnym zwolnieniem rtm. Stanisława Szczepanika ze stanowiska Komisarza	874
- Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o mianowanie Mieczysława Mickiewicza Wojewodą Wołyńskim w Łucku	875
- Wniosek o mianowanie adwokata Józefa Szteynera Radcą Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej	876
- Wniosek o mianowanie p. Stanisława Rachwała na stanowisko Dyrektora Państwowego Banku Rolnego w Warszawie	877

– Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia Stowarzyszeniu Mechaników Polskich w Ameryce na nabycie od p. Bolesława Mierzejewskiego 10/44 części nieruchomości Nr. 5009 w Warszawie	878
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie projektu ustawy o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich; uzasadnienie; Poprawki do projektu ustawy o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich	879
– Ustawa o ulgach w aplikacji sądowej w b. Zaborze Rosyjskim; uzasadnienie	882
– [Umotywowanie] projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie dodatków i premii lotniczych	883
57. Protokół 18-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 15 lutego 1922 r.	885
– [Motywy] projektu ustawy o państwowej pomocy na odbudowę budynków zniszczonych lub uszkodzonych skutkiem wojny i na budowę budynków dla osadników	886
58. Protokół 19-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 16 lutego 1922 r.	888
59. Protokół 20-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 20 lutego 1922 r.	889
– Wykaz ustaw, które winny być przedłożone Sejmowi od uzgodnienia z konstytucją (ust. 2 art. 128)	892
– Do p. 4. Wniosek w przedmiocie utworzenia Komisji Oszczędnościowej przy Ministerstwie Skarbu	895
– Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie statutu Państwowego Instytutu Meteorologicznego	896
– [Uzasadnienie do] ustawy w przedmiocie wolnego obrotu handlowego między b. dzielnicą pruską, a innymi dzielnicami Rzeczypospolitej Polskiej	909
– Ustawa o obowiązku meldowania się; motywy	910
60. Protokół 21-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 23 lutego 1922 r.	914
– Wniosek w sprawie uznania Rządu dla urzędników, którzy brali udział w rokowaniach polsko-gdańskich	917
– [Motywy] do ustawy zmieniającej niektóre postanowienia ustawy z dnia z 13 lipca 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów Rz[eczy]p[ospo]litej Polskiej (Dz.Ust.Rz.P. No. 65 poz. 436) i noweli do tej ustawy z dnia 23 czerwca 1921 (Dz.Ust.Rz.P. No. 56 poz. 351)	919
– Wniosek M.S.Wojsk. w porozumieniu z Min. Skarbu i Min. Spraw Zagranicznych w sprawie zatwierdzenia dodatkowego protokołu do Umowy Rządu Polskiego z Rządem Francuskim z dn. 22 XII o Wojskowej Misji Francuskiej w Polsce [tekst protokołu po francusku]	930
– Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie przedłużenia terminu wstrzymania eksmisji (wysiedlenia) małorolnych	

	dzierżawców w powiatach, na które rozciągał się zakres działania b. Zarządu Cywilnego Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego i b. Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich	931
61.	Protokół 22-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 27 lutego 1922 r.	933
	– Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie reorganizacji Głównego Urzędu Likwidacyjnego; projekt ustawy . . .	936
	– Referat na Radę Ministrów [w sprawie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zmiany art. 12 rozporządzenia Rady Ministrów z 5 sierpnia 1920 r. o dodatkach do płacy zasadniczej funkcjonariuszów państwowych (Dz.Ust. R.P. Nr. 77 poz. 521) oraz załącznika Nr. 4 do tegoż artykułu]	939
	– Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie uposażenia osób wojskowych; umotywowanie	946
	– Wniosek nagły Ministra Kolei Żelaznych w sprawie rozszerzenia postanowień zawartych w okólniku Ministerstwa Skarbu z dnia 27/1 1922 L. 221/D.B.7 do przyznania jednorazowego dodatku funkcjonariuszom państwowym w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 23/1 1922 na pracowników kolejowych zatrudnionych stale na obszarze Litwy Środkowej i Wolnego Miasta Gdańska	947
	– [Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie pomocy dla zdemobilizowanych oficerów]	949
	– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy o zwiększeniu emisji Serii III biletów skarbowych; projekt ustawy	950
	– [Uzasadnienie] wniosku nagłego Ministra Skarbu w sprawie ustawy o kontroli nad długami Państwa	951
62.	Protokół 23-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 1 marca 1922 r.	953
63.	Protokół 24-go i 25-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 2 i 3 marca 1922 r.	955
	– [Motywy do] ustawy w przedmiocie przedłużenia okresu urzędowania organów samorządu powiatowego, miejskiego i wiejskiego na obszarze b. zaboru rosyjskiego	959
	– Akt złączenia Ziemi Wileńskiej z Rzeczpospolitą Polską	960
	– [Przyjęcie do wiadomości oświadczenia delegatów Sejmu w Wilnie i uchwały Sejmu Wileńskiego oraz oświadczenie Rządu, że Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustali statut Ziemi Wileńskiej zgodnie z tymi uchwałami] (wariant pierwszy)	962
	– [Przyjęcie do wiadomości oświadczenia delegatów Sejmu w Wilnie i uchwały Sejmu Wileńskiego oraz oświadczenie Rządu, że Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustali statut Ziemi Wileńskiej zgodnie z tymi uchwałami] (wariant drugi)	962
	– Akt złączenia Ziemi Wileńskiej z Rzeczpospolitą Polską	963

64. Protokół 26-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 6 marca 1922 r.	965
– Wniosek Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie przyznania kredytów na zakończenie akcji rejestracyjno-szacunkowej	972
– Wniosek w przedmiocie języka urzędowego w korespondencji władz polskich z władzami gdańskimi	973
– Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie przyznania jednorazowego dodatku dla funkcjonariuszów państwowych	974
– Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie odznaczenia orderem „Odrodzenia Polski” obywateli wyszczególnionych we wniosku	976
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” generałowi Le Rond	980
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” I klasy Léonowi Bourgeois	981
– Wniosek Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” I kl. p. Augustin Pierre de Fouquières	982
– [Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów o przekazaniu Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych zarządu spraw rolnictwa i dóbr państwowych na obszarze b. dzielnicy pruskiej	983
– [Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów o przekazaniu Ministrowi Skarbu zarządu spraw należących do zakresu Departamentu Apropowizacji w likwidacji Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej	983
– Wniosek nagły Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie przejęcia urzędników z b. Dzielnicy Pruskiej	984
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji Konwencji dotyczącej niefortyfikowania i zneutralizowania Wysp Alandzkich – podpisanej w Genewie w dniu 20 października 1921 r.; ustawa; uzasadnienie	985
– Wniosek Ministra Skarbu o uchwalenie projektu ustawy o dodatkowych kredytach na rok 1921; uzasadnienie	986
– [Uzasadnienie do] ustawy w przedmiocie zmian niemieckich o sądach przemysłowych i kupieckich	988
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie projektu ustawy o podwyższeniu dodatku za wysługę lat cywilnych funkcjonariuszów państwowych	990
– [Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie uchylenia uchwały z 9, względnie 12 sierpnia 1921 r. dotyczącej policji państwowej]	992
– [Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie odciążenia policji państwowej od pełnienia czynności niemających związku z bezpieczeństwem publicznym]	994
– Uwagi do wniosku Ministerstwa Skarbu w sprawie projektu ustawy Skarbowej na okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1922	996
65. Protokół z 27 i 28-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 7 i 8 marca 1922 r.	1003

66. Protokół 29-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 9 marca 1922 r.	1007
– [Projekt umowy handlowej z Rosją i Ukrainą zreferowany przez Kierownika Przemysłu i Handlu]	1010
– Wniosek w sprawie zawarcia Konwencji Konsularnej z Rosją i Ukrainą	1021
– Wniosek nagły Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie wydania przez Radę Ministrów uchwały, gwarantującej pracownikom kolejowym na G. Śląsku, przejętym ze służby pruskiej do polskiej – wszelkie w służbie pruskiej przez nich nabyte prawa	1022
– Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o mianowanie Wiktora Horszowskiego Komendantem Głównym Policji Państwowej	1024
– Wniosek w sprawie reasumpcji uchwały tajnej Rady Ministrów z 10 października 1921 w przedmiocie wprowadzenia na G. Śląsku stanu wyjątkowego w czasie przejścia części przyznanej Polsce	1025

Pierwszy gabinet Antoniego Ponikowskiego (19 września 1921 – 5 marca 1922 r.)

Wstęp

Rady Ministrów – powołana przez Naczelnika Państwa z jej prezesem Antonim Ponikowskim na czele – rozpoczęła swoją pracę 19 września 1921 r., a misję swoją zakończyła dymisją 5 marca 1922 r. Był to jedyny przypadek w realiach „przedmajowego” parlamentaryzmu Drugiej Rzeczypospolitej, kiedy doszło do upadku rządu, a następnie jego ponownego powołania w niezmienionym składzie.

Pierwszy gabinet Antoniego Ponikowskiego powstał w okolicznościach wywołanych przewlekłym kryzysem i upadkiem pierwszego rządu Wincentego Witosa. Stworzenie nowej Rady Ministrów było konieczne. Uchwalono wprawdzie ustawę zasadniczą państwa, ale wejście jej w życie zostało odroczone do przeprowadzenia wyborów do pierwszego regularnego Sejmu i Senatu. Przewlekły się prace nad ordynacjami wyborczymi.

Niezwłocznie po dymisji Witosa wraz z jego rządem, na posiedzeniu Konwentu Seniorów Sejmu Ustawodawczego 13 września 1921 r. – z udziałem Naczelnika Państwa – pojawiła się koncepcja powołania rządu o charakterze prawicowym, z prof. Stanisławem Głąbińskim na czele. Po tej dymisji centroprawica dostrzegła możliwość utworzenia rządu opartego na rozdrobionej, ale centroprawicowej większości sejmowej. Nazwisko posła Głąbińskiego miało więc być przedłożone Naczelnikowi Państwa. Okazało się, że i tym razem Narodowa Demokracja nie zyskała szans przejęcia urzędu premiera rządu. Nastąpił bowiem sprzeciw stronnictw lewicy – Polskiej Partii Socjalistycznej i PSL „Wyzwolenie” oraz centrowej partii chłopskiej, czyli PSL „Piast”. W tych okolicznościach, ponieważ Związek Ludowo-Narodowy nie miał większości mogącej zapewnić bezpieczną większość sejmową, jego kierownictwo uznało, że forsowanie kandydatury Głąbińskiego przy opozycji ludowców i sprzeciwie Belwederu – nie ma szans powodzenia¹.

¹ J. Faryś, *I Gabinet Antoniego Ponikowskiego 19 IX 1921 – 5 III 1922*, w: *Gabinety Drugiej Rzeczypospolitej*, red. J. Faryś, J. Pajewski, Szczecin–Poznań 1991, s. 79.

16 września 1921 r. na posiedzeniu Konwentu Seniorów pojawiło się jeszcze dwóch kandydatów: prof. Antoniego Ponikowskiego, którego zgłosił Leopold Skulski, oraz Wojciecha Korfantego, zaproponowanego przez Klub Katolicko-Narodowy. Za Korfantym opowiedział się Związek Ludowo-Narodowy, Narodowo-Chrześcijańskie Stronnictwo Ludowe, Chrześcijańska Demokracja, Klub Katolicko-Ludowy oraz PSL-Lewica”, co dało w sumie 149 głosów. Z arytmetyki sejmowej wynikało, że za Ponikowskim łącznie opowiada się 236 posłów.

Opcją możliwą do przyjęcia był gabinet niereprezentujący większości parlamentarnej, ale tolerowany przez skłócone stronnictwa. Tak powstała idea bezpartyjnego rządu fachowców – pierwszy raz też zostało to tak otwarcie postawione. Oczywiście wszystkie rządy wcześniejsze były autorskimi kompozycjami premierów, ale teraz wybrzmiało to już bardzo jednoznacznie. 16 września 1921 r. pojawiła się kandydatura prof. Antoniego Ponikowskiego, rektora Politechniki Warszawskiej, któremu Naczelnik Państwa powierzył stworzenie gabinetu. Można sądzić, że po upadku premierostwa Wincentego Witosa Piłsudski był zainteresowany, aby urząd ten przeszedł w ręce osoby niez zaangażowanej w politykę żadnego z głównych i skłóconych stronnictw politycznych. Ponikowski spełniał to kryterium.

I

Można przyjąć, że wybór Ponikowskiego na urząd premiera był opcją na rzecz człowieka, któremu działalność polityczna nie była obca, chociaż stosunkowo młodego, liczącego 43 lata.

Antoni Ponikowski urodził się 29 maja 1878 r. w Siedlcach, w środowisku inteligentnym. Studiował na Wydziale Fizyczno-Matematycznym Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego, a po otwarciu w 1898 r. Warszawskiego Instytutu Politechnicznego przeniósł się na jego Wydział Inżynieryjno-Budowlany, który ukończył w styczniu 1903 r. Pracę zawodową w charakterze inżyniera rozpoczął w Warszawskim Okręgu Komunikacji Wodnej, gdzie w latach 1903–1904 zajmował się pomiarami Wisły na odcinku od Warszawy do Modlina. W lutym 1905 r. podjął pracę w biurze melioracyjnym galicyjskiego Wydziału Krajowego w Krakowie. Po powrocie do Warszawy w sierpniu 1907 r. założył wspólnie z inż. Stanisławem Turczynowiczem biuro melioracyjne.

Ponikowski prowadził działalność naukową i dydaktyczną w Politechnice Warszawskiej i uczestniczył w organizacji tej uczelni w 1915 r., a od 1916 r. prowadził wykłady oraz kierował Katedrą i Zakładem Miernictwa. Od stycznia do września 1917 r. był dziekanem Wydziału Inżynierii Rolnej. 3 kwietnia

1919 r. został mianowany profesorem zwyczajnym. Wybrany przez Senat na stanowisko rektora na rok akademiki 1921/1922 był nim do wyboru na urząd premiera rządu.

Premier-inżynier miał za sobą ożywioną aktywność w polityce. Już w okresie studiów rozpoczął aktywną działalność społeczno-polityczną. W listopadzie 1898 r. należał do grona inicjatorów i założycieli Zjednoczenia Studentów Politechniki Warszawskiej i przez rok był jego prezesem (od marca 1900 do kwietnia 1901 r.). W Zjednoczeniu reprezentował nurt narodowy jako członek Ligi Narodowej. Na znak protestu przeciwko prorosyjskiej polityce Romana Dmowskiego w czerwcu 1911 r. wystąpił z Ligi i utworzył grupę „Secesja”, przekształconą w 1914 r. w Związek Narodowy, a następnie w Polskie Zjednoczenie Narodowe. Wraz z częścią członków tego ugrupowania w 1915 r. zgłosił akces do Ligi Państwowości Polskiej. Tak związał się z obozem aktywistycznym.

Od 1916 r. wchodził Ponikowski w skład Rady Głównej Opiekuńczej. W okresie okupacji niemieckiej (1915–1918) działał początkowo jako sekretarz Zarządu i naczelnik Biura w Wydziale Oświecenia Komitetu Obywatelskiego m. Warszawy. Od 7 grudnia 1917 do 4 listopada 1918 r. pełnił funkcję ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego. Był to jeden z tych obszarów pracy państwowej, które zaborcy – mimo okupacji – pozostawili w gestii Polaków.

W powołanym przez Radę Regencyjną rządzie Królestwa Polskiego pełnił Ponikowski nawet funkcję tymczasowego kierownika gabinetu po dymisji Jana Kucharzewskiego, w związku z pierwszym traktatem brzeskim – od 17 lutego do 4 kwietnia 1918 r.

Nie sposób nie zaznaczyć, że był to drugi premier państwa polskiego – po Leopoldzie Skulskim – który w chwili wyboru nie był związany z żadnym dużym stronnictwem politycznym kraju.

Last but not least wreszcie powiedzieć trzeba, że jako człowiek związany z dawną orientacją aktywistyczną nie miał „po drodze” z obozem Narodowej Demokracji. Był za to możliwy do zaakceptowania dla Naczelnika Państwa, marszałka Piłsudskiego.

Jako świeżo powołany premier Ponikowski zaznaczył w wywiadzie prasowym, że jego rząd będzie miał charakter gabinetu fachowców. Po otrzymaniu propozycji sformułowania rządu przeprowadził jednak konsultacje z klubami poselskimi w Sejmie Ustawodawczym. Po czterech dniach konsultacji 20 września premier przedstawił skład swojego gabinetu². Tego też

² A. Krawczyk, *Antoni Ponikowski, premier Republiki Polskiej 19 IX 1921 – 5 III 1922, 10 III – 6 VI 1922*, w: *Prezydenci i premierzy Drugiej Rzeczypospolitej*, red. A. Chojnowski, P. Wróbel, Wrocław–Warszawa–Kraków 1992, s. 154.

dnia odbyło się pierwsze posiedzenie nowej Rady Ministrów. Dzień później ministrów przyjął Naczelnik Państwa w Belwederze³.

In corpore Rada Ministrów liczyła 14 osób.

W skład gabinetu wchodziłi zarówno politycy, jak i bezpartyjni fachowcy.

Na czele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych stanął Stanisław Downarowicz. Objął kierownictwo tego najważniejszego resortu jako inżynier, dawny członek Polskiego Stronnictwa Postępowego (a więc partii liberalnej) i działacz Komisji Tymczasowej Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych oraz Naczelnego Komitetu Narodowego. Przychodził do rządu z urzędu wojewody wołyńskiego, na który powołano go na krótko przed rozpoczęciem misji rządowej.

Na stanowisku ministra spraw zagranicznych pozostał konserwatywny polityk związany z Komitetem Narodowym Polskim i podzielający orientację Dmowskiego w kwestii zagadnień międzynarodowych – Konstanty Skirmunt. Poświadczało to – jako sygnał adresowany do zagranicy – że umiarkowany kurs w polityce zagranicznej oraz pewna ciągłość myślenia będą utrzymane.

Wśród znanych osobistości tego gabinetu należy wymienić zwłaszcza dawnego członka Polskiej Partii Socjalistycznej i Polskiej Organizacji Wojskowej, a przede wszystkim ideowo zdeklarowanego piłsudczyka Kazimierza Sosnkowskiego (wówczas ze stopniem z ówczesnie obowiązującej tytułatury generał-porucznik)⁴.

Prezes Rady Ministrów objął jeszcze stanowisko ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego. Kierował też do likwidacji 17 lutego 1922 r. resortem kultury i sztuki. Sprawy szkolnictwa przejmował więc premier pod swoje kompetencje, nawiązując tu do doświadczeń na tym polu podczas pracy w rządzie z nominacji Rady Regencyjnej.

Znaczna część ministrów pochodziła z gabinetu Wincentego Witosa – w tym ministrowie spraw zagranicznych i spraw wojskowych. Ale nie tylko. Józef Raczyński objął tekę rolnictwa, Bolesław Sikorski – kolei⁵, Władysław Stesłowicz – poczt i telegrafów, prof. Gabriel Narutowicz – robót publicznych, a Ludwik Darowski pozostał szefem pracy i opieki społecznej.

Ministerstwem byłej Dzielnicy Pruskiej zawiadywali Juliusz Trzcziński (do 22 października 1921 r.) oraz po nim Józef Wybicki.

³ W. Jędrzejewicz, J. Cisek, *Kalendarium życia Józefa Piłsudskiego*, t. 3, Kraków–Łomianki 2006, s. 72.

⁴ Sosnkowski został mianowany drugim wiceministrem spraw wojskowych już w marcu 1919 r.

⁵ Po jego dymisji jako tymczasowy kierownik *ad interim* pracował na czele tego resortu Julian Eberhardt.

Na czele aż trzech ministerstw stanęli nie tytularni ministrowie, ale kierownicy ministerstw: skarbu – Bolesław Markowski, przemysłu i handlu – Henryk Strasburger oraz zdrowia – Witold Chodźko, którego już w randze ministra zastąpił 24 września 1921 r. Hieronim Wyczółkowski.

Kierownikiem likwidowanego Ministerstwa Apropowizacji – do jego rozwiązania 1 stycznia 1922 r. – został Józef Stefan Stroiński⁶.

Duży problem stworzyła nominacja ministra skarbu. Po dłuższych pertraktacjach udało się wprowadzić do rządu Jerzego Michalskiego. Nastąpiło to dopiero 26 września.

Do silnych osobowości w rządzie należeli ministrowie Skirmunt i Michalski, chociaż zastępcą premiera formalnie był Władysław Steśłowicz jako minister poczty i telegrafu.

Charakteryzując rząd Ponikowskiego, można powiedzieć, że występowały trzy formy jego pracy: 1) na drodze indywidualnej inicjatywy ministrów, 2) poprzez konsultacje i rezolucje Komitetu Politycznego i Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów, 3) na forum Rady Ministrów branej jako całość, której przysługiwało zasadnicze dla każdej demokracji parlamentarnej prawo inicjatywy ustawodawczej.

Ogólnie panowała duża samodzielność ministrów – większa niż w innych gabinetach przedmajowych – gdyż znaczny był zakres spraw niezgadnianych *in corpore*.

II

Exposé swoje wygłosił Ponikowski w Sejmie Ustawodawczym 27 września. Oznajmił, że „przychodzi jako jeden z obywateli tego kraju, miłujący go i troszczący się o jego przyszłość”. Premier mówił też, że podejmuje się kierowania gabinetem ze względu na brak możliwości ukonstytuowania się większości parlamentarnej, a ustąpi, gdy tylko taka sytuacja stanie się realna.

Głównym zadaniem rządu była konieczność zajęcia się sprawami związanymi z finansami państwa, co ma też odzwierciedlenie zarówno w zagadnieniach podejmowanych podczas posiedzeń rządu, jak i w projektowanych ustawach⁷. Dodać trzeba, że konsultacje z klubami parlamentarnymi przynosiły jednoznaczny wniosek, iż zagadnienia naprawy finansów państwa –

⁶ Kierownikiem pozostawał formalnie jeszcze do 13 stycznia 1922 r., a więc już po zlikwidowaniu resortu 1 stycznia 1922 r.

⁷ Sprawozdanie stenograficzne z posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z 21 października 1921 r., ł. CCXLVII/7.

po wyczerpujących doświadczeniach wojen o granice i niepodległość – wysuwały się na pierwsze miejsce.

20 września 1921 r. odbyło się pierwsze posiedzenie Rady Ministrów. „Po zagajeniu posiedzenia przez Prezesa Rady Ministrów” kierownik Ministerstwa Skarbu Bolesław Markowski przedłożył sprawozdanie „o stanie Skarbu Państwa”, przedstawiając również „szkic projektu utworzenia nadzwyczajnej Rady finansowej o uprawnieniach ustawodawczych”. W protokole z tego dnia czytamy: „Po przeprowadzeniu narady postanowiono jednocześnie z projektem przedłużyć Sejmowi i program dla tej nadzwyczajnej Rady. Sprawę tę jako nagłą omówił zaraz Prezes Rady Ministrów z przywódcami stronnictw sejmowych”⁸.

Sprawy budżetowo-finansowe zajmowały oczywiście uwagę rządu w związku z koniecznością nowelizacji budżetu. Protokół mówi o tym jasno: „Przedłożony Sejmowi w dniu 25 lipca 1921 r. preliminarz budżetowy na rok 1921 sporządzony był przy uwzględnieniu stosunków drożyznianych, które panowały w pierwszej połowie 1921 r. Ponieważ atoli właśnie w połowie roku 1921 objawiła się trwała tendencja zwyżkowa zarówno w dziedzinie kosztów utrzymania jak i odnośnie do kursu walut zagranicznych prelininowanych w budżecie, przeto już projekt ustawy skarbowej na r. 1921 liczył się z koniecznością zwiększenia się wydatków na zaprowiantowanie armii i na dodatki drożyzniane pracowników państwowych oraz z wzrostem wydatków prelininowanych jako równowartość walut zagranicznych”⁹.

W listopadzie 1921 r. Rada Ministrów przyjęła przedłożony przez ministra skarbu Jerzego Michalskiego projekt ustawy „o państwowej daninie wyrównawczej”. Wniesiono dwa projekty przepisów: „1) o poborze nadzwyczajnej daniny państwowej i 2) o podatku od wzbogacenia się nie wyczerpują wszystkich tych przedmiotów majątkowych, które w obecnym ciężkim położeniu finansowym Skarbu Państwa winne być pociągnięte do nadzwyczajnych świadczeń podatkowych”¹⁰. Uzasadnienie nie pozostawia wątpliwości co do intencji rządu. Chodziło o uderzenie w „szereg fortun wojennych”, które „ulożowano nie tylko w nieruchomościach lub zakładach handlowo-przemysłowych, lecz również w towarach, magazynowanych w większych lub mniejszych ilościach bez opłacania podatku przemysłowego, zarobkowego lub procederowego, w złocie, srebrze, platynie, drogich kamieniach, w zagranicznych papierach wartościowych, wreszcie w walucie polskiej lub obcej,

⁸ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 20 września 1921 r.

⁹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 10 listopada 1921 r. (załącznik nr 1: Motywy do projektu ustawy państwowej daninie wyrównawczej).

¹⁰ Ibidem.

przechowywanej w skrynkach depozytowych (*safes*), częściej zaś w różnych skrytkach domowych¹¹.

Z uzasadnienia podjęcia działań w postaci ustawy o państwowej daninie wyrównawczej czerpiemy ogólny obraz sytuacji. Wskazano tam na „ogromne wahania walutowe”, sprawiające, że „trudno wymiar podatku oprzeć na różnicy między dochodem osiągniętym w czasie pokoju, a dochodem, uzyskanym w czasie wojny”¹².

Wśród problemów funkcjonowania państwa, które uporządkował rząd Ponikowskiego, wskazać można próbę przejęcia kontroli nad długami państwa na drodze ustawy złożonej przez ministra skarbu Jerzego Michalskiego. Projekt stanowił akt wykonania art. 8 konstytucji. Tą drogą powołano specjalną komisję, wzorując się na strukturze Trybunału Stanu, a w skład wchodzić miało „2/3 członków od Sejmu, 1/3 od Senatu”. Przewodniczącemu mieli wybierać członkowie, ale decyzję tę miały zatwierdzać obie izby parlamentu.

W styczniu 1922 r. przygotowano nowelizację ustawy z 10 maja 1919 r. o usprawnieniu procedury szacowania strat wojennych¹³. Wprowadzono przepis, iż „materiały szacunkowe, zebrane przez instytucje społeczne jako też organy i osoby urzędowo uprawnione do ustalenia strat wojennych, przekazane zostaną do Komisji Szacunkowej Głównej dla ostatecznego ustalenia i oszacowania Strat”¹⁴.

W grudniu 1921 r., uznając, że ustawa z 13 lipca 1920 r. „o uposażeniu profesorów [...] okazała się w ciągu okresu swego dotychczasowego istnienia niewystarczająca”¹⁵, zajęto się sprawą wynagradzania wykładowców akademickich. Sygnalizowała to w specjalnym memoriale zarówno Konferencja Rektorów oraz Związku Profesorów Szkół Wyższych we Lwowie, jak i Uniwersytet Jagielloński. Zajęto się też ujednoczeniem przepisów dotyczących dokumentów poświadczających ukończenie studiów wyższych.

Bardzo istotne były sprawy związane ze wzmocnieniem bezpieczeństwa publicznego. Chodziło m.in. o zwiększenie stanu policji¹⁶. Uzasadnienie dołączone do protokołu wzmiankuje o dużych trudnościach i wyzwaniach

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem.

¹³ Poważne były zniszczenia wojenne na ziemiach polskich z doby I wojny światowej. Ofiary śmiertelne szacuje się na mniej więcej milion ludzi.

¹⁴ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 9 stycznia 1922 r. (uzasadnienie do ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 10 maja 1919 r. o ustaleniu i oszacowaniu świadczeń i strat wojennych).

¹⁵ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 13 lutego 1922 r.

¹⁶ Szerzej zob. R. Litwiński, *Korpus policji w II Rzeczypospolitej. Służba i życie prywatne*, Lublin 2007.

na tym polu. „W związku z dokonaną niedawno demobilizacją, powrotem wielkiej ilości repatriantów i kryzysem przemysłowym, stan bezpieczeństwa w kraju uległ w obecnej chwili pogorszeniu i wymaga wzmożonej czujności ze strony organów bezpieczeństwa”¹⁷.

Z 21 listopada 1921 r. pochodzi ważny załącznik do protokołu obrad Rady Ministrów, a jest nim spis projektów ustaw. Ilustruje on zaangażowanie w kilka zasadniczej wagi aktów legislacyjnych. Wymieńmy niektóre z nich: (1) O ściganiu przestępstw zmierzających do przewrotu społecznego, (2) O organizacji i zakresie działania władz naczelnych, (3) O państwowej służbie cywilnej, (4) O postępowaniu dyscyplinarnym, (5) O uposażeniu profesorów szkół wyższych, (6) O jednolitym podatku, (7) O nadzorze nad spółdzielniami, (8) O monopolu tytoniowym, (9) O państwowym banku odbudowy, (10) O obowiązkach o prawach oficerów, (11) O powszechnej służbie wojskowej.

W planach pracy Rady Ministrów powstał cały zestaw niezbędnych aktów prawnych o randze ustawowej, które należało opracować i przedłożyć Sejmowi Ustawodawczemu celem wykonania konstytucji. W lutym 1922 r. opracowanie takiego zestawienia znalazło się na agendzie posiedzenia gabinetu. Oto te projekty ustaw: (1) Regulamin Zgromadzenia Narodowego, (2) Ustawa o odpowiedzialności Prezydenta Rzeczypospolitej i Ministrów i o Trybunale Stanu, (3) Ustawa o Trybunale Kompetencyjnym, (4) Ustawa o języku państwowym¹⁸.

Poszczególne ministerstwa przedkładały na Radę Ministrów swoje wykazy projektów ustaw w przedmiocie wykonania przepisów konstytucji. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przedłożyło projekty ustaw samorządowych wszystkich szczebli samorządu (gminnego, powiatowego, miejskiego, wojewódzkiego). Podniesiono też kwestię ustaw o podziale administracyjnym państwa, o samorządzie gospodarczym, o postępowaniu administracyjnym; o wolności osobistej i nietykalności mieszkań obywateli państwa. Na liście MSW znajdujemy jeszcze ustawy: prasową, o tajemnicy korespondencji, o stowarzyszeniach i związkach, o zgromadzeniach, o związkach autonomicznych mniejszości narodowej, o użyciu siły zbrojnej przez władze administracyjne, o stanie wyjątkowym.

Z Ministerstwa Spraw Wojskowych wpłynęły dezyderaty co do uchwalenia ustaw: o organizacji sądów wojskowych, ich właściwości i toku postępowania;

¹⁷ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 6 marca 1922 r. (cytat z wniosku ministra spraw wewnętrznych w sprawie odciążenia policji państwowej od pełnienia czynności niemających związku z bezpieczeństwem publicznym).

¹⁸ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 6 lutego 1922 r. (wykaz ustaw w załączniku).

o służbie członków sądów wojskowych; o świadczeniach na cele wojskowe oraz o stanie wojennym. Ministerstwo Skarbu wносиło o legislację w przedmiocie trzech ustaw: celnej, o kontroli parlamentarnej nad długami państwa oraz o uposażeniu Prezydenta Rzeczypospolitej. Ministerstwo Sprawiedliwości przedkładało wnioski o ustawy o nietykalności posłów do Sejmu i Senatu; o orzecznictwie karno-administracyjnym; o organizacji, zakresie i sposobie działania sądów; o odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez organy władzy.

Plany Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zakładały ustawy: o powszechnym obowiązku szkolnym; ratyfikacyjną do spodziewanego układu ze Stolicą Apostolską o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego; o związkach religijnych mniejszości wyznaniowej; o ustroju władz szkolnych, o organizacji szkolnictwa w ogóle i o nadzorze nad szkolnictwem prywatnym. Z Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej pochodziły wnioski o ustawy: o opiece społecznej; o ubezpieczeniach społecznych; o inspekcji pracy. Wreszcie Główny Urząd Ziemi wносił o nowe przepisy o obrocie ziemią.

Doszły jeszcze zestawione w jeden wykaz ustawy do przedłożenia Sejmowi dla nowelizacji, aby osiągnąć zgodność z konstytucją.

Prezydium Rady Ministrów wносиło o ustawę o organizacji statystyki administracyjnej. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przedkładało wniosek o nową ustawę o ustroju władz administracyjnych i o zgromadzeniach oraz orzecznictwie karno-administracyjnym. Z Ministerstwa Skarbu wpływały projekty: ustawy o Skarbie Narodowym, o Państwowej Kasie Oszczędności i uzgodnienie z konstytucją przepisów karno-skarbowych we „wszystkich obowiązujących we ustawach skarbowych, jako niezgodnych z art. 72 Konstytucji”¹⁹. Ministerstwo Sprawiedliwości wносиło o dostosowanie do konstytucji przepisów w zakresie organizacji sądownictwa. W kwestii ustawodawstwa cywilnego i karnego postanowienia miały należeć do Komisji Kodyfikacyjnej.

Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych przedkładało trzy projekty dostosowania przepisów do konstytucji, w tym ustawy z 17 grudnia 1920 r. o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego. Z Ministerstwa Przemysłu i Handlu wpłynął wniosek o jednolitą ustawę przemysłową, zastępującą przepisy z odpowiednich ustaw państw zaborczych. Podnosiło też sprawę ustaw górniczych. Ministerstwo Robót Publicznych kierowało wniosek o uzgodnienie z konstytucją ustawy z 29 kwietnia 1919 r. o organizacji i zakresie działania Ministerstwa Robót Publicznych oraz o budowie i utrzymaniu dróg publicznych.

¹⁹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 20 lutego 1922 r., załącznik: „Wykaz ustaw, które winny być przedłożone Sejmowi od uzgodnienia z konstytucją”.

Z Ministerstwa Kolei Żelaznych wniesiono projekt ogólnej ustawy kolejowej. Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej kierowało wniosek o uzgodnienie z konstytucją przepisów ustaw o inspekcji pracy i sądach rozjemczych. Z Ministerstwa Zdrowia Publicznego wpłynął wniosek o uzgodnienie przepisów ustawy o ochronie lokatorów z ustawą zasadniczą, a także ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych. Resort ten wnosił też postulat dotyczący ustawy o utworzeniu Urzędu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami. Wreszcie Główny Urząd Ziemski wnioskował o uzgodnienie z przepisami konstytucji prawa o organizacji urzędów ziemskich, rosyjskiej ustawy „o ograniczeniach w przedmiocie rozporządzania osadami i gruntami włościańskimi” oraz o wykonaniu reformy rolnej z 15 lipca 1920 r.

Uchwałą Rady Ministrów z 6 lutego 1922 r. stwierdzono potrzebę wejścia w życie tych aktów prawnych w interesie wykonania przepisów konstytucji. Wymienione projekty stanowią swoisty inwentarz niezbędnych działań legislacyjnych, mających na celu utrwalenie ładu konstytucyjnego, scalenie państwa powstającego z dzielnic będących częścią organizmów państw zaborczych. Opisują też wykaz zamierzeń, odzwierciedlający ówczesny stan potrzeb państwa.

III

Krótko działający pierwszy rząd Antoniego Ponikowskiego funkcjonował w okresie obfitującym w bardzo istotne wydarzenia na arenie międzynarodowej, ale przede wszystkim doprowadził do finału proces kształtowania się granic państwa. Wspomnieć tu trzeba podział Górnego Śląska uchwałą Rady Ligi Narodów, a następnie Konferencji Ambasadorów oraz inkorporację Wilna i Ziemi Wileńskiej do Rzeczypospolitej po głosowaniu do Sejmu Orzekającego Litwy Środkowej. Nie powinno zatem zaskakiwać, że zagadnienia międzynarodowe zajmowały znacząco dużo uwagi ministrów. Ma to swoje odzwierciedlenie w dokumentach – nie tyle protokołach, ile głównie w załącznikach do nich.

W pracach gabinetu ważne były sprawy związane z polityką zagraniczną. Ministerstwem Spraw Zagranicznych kierował Konstanty Skirmunt, jedna z ważniejszych postaci tego rządu. Chciał on rozszerzyć o Czesłowację i państwa bałtyckie układy wojskowe podpisane z Francją i Rumunią, a także unormować stosunki z Rosją Sowiecką i Niemcami²⁰. Minister dążył

²⁰ M. Faryś, *op. cit.*, s. 96.

do ocieplenia stosunków z Niemcami i Rosją Sowiecką, co spotykało się z krytyką w Sejmie.

Ze spraw zagranicznych na pierwsze miejsce wysuwał się proces realizacji postanowień traktatu ryskiego o pokoju z Rosją i Ukrainą Sowiecką. Tu znamienym przykładem polityki odprężenia w stosunkach z państwem sowieckim był kryzys, który rozpoczął się we wrześniu 1921 r. Strona sowiecka nie wykonywała postanowień traktatu ryskiego w kwestii zwrotu majątku przemysłowego i dzieł kultury stronie polskiej. W celu wywarcia nacisków na Kreml radca poselstwa w Moskwie Roman Knoll wystąpił z propozycją zagrożenia Rosji zerwaniem stosunków dyplomatycznych. Działanie to nie przyniosło rezultatu i obie strony zaczęły myśleć o kompromisie. Wkrótce doszło do rokowań między wiceministrem spraw zagranicznych Janem Dąbskim a przedstawicielem sowieckim w Warszawie Lwem Karachanem, które formalnie zakończyły się 7 października 1921 r. podpisaniem przez Dąbskiego i Karachana specjalnego protokołu. Potwierdzał on realizację postanowień traktatu ryskiego, ale za wysoką cenę. Chociaż nie była to łatwa decyzja, rząd zgodził się na wydalenie z Polski 14 przywódców rosyjskich i ukraińskich, na czele z Borysem Sawinkowem i atamanem Symonem Petlurą, a więc przywódcą „trzeciej Rosji” (niesowieckiej i nie białej-antypolskiej) oraz głównodowodzącym byłej sojuszniczej armii ukraińskiej.

Skirmunt był zaangażowany w negocjacje Dąbskiego i doprowadził do pewnej normalizacji stosunków z Rosją²¹. Odbyło się to za cenę jednostronnych ustępstw, które nie pociągnęły żadnych koncesji ze strony bolszewickiej. Protokół Dąbski-Karachan spowodował pierwszy gwałtowny atak na ministra. Niezadowolenie wyrażały – nie tylko w Sejmie – zarówno stronnictwa lewicy, jak i osobiście Józef Piłsudski²². Trudno w tym miejscu osądzać, czy ustępstwa polskie z jesieni 1921 r. były uzasadnione, chociaż na pewno miały oparcie w literze traktatu. Jedno jest pewne – strona polska zdecydowała się na nie, by umożliwić realizację traktatu ryskiego. Nie przyniosło to jednak oczekiwanych rezultatów, ponieważ Sowietów stosowali taktykę gry na zwłokę. To samo dotyczy sprawy zwrotu zagrabionych w okresie rozbiorów dóbr kultury polskiej²³.

Inną sejmową krytykę wzbudziła wizyta Skirmunta w Pradze i podpisanie 6 listopada 1921 r. z Edwardem Beneszem układu, w którym obie strony

²¹ P. Łossowski, *Stabilizacja polityki międzynarodowej Polski (czerwiec 1921 – marzec 1922)*, w: *Historia dyplomacji polskiej 1918–1939*, t. 4: 1918–1939, red. P. Łossowski, Warszawa 1995, s. 186.

²² J. Faryś, *Konstanty Skirmunt 11 VI 1921 – 6 VI 1922 r.*, w: *Ministrowie Spraw Zagranicznych 1919–1939*, red. J. Pajewski, Szczecin 1992, s. 83.

²³ Szerzej zob. J. Kumaniecki, *Po traktacie ryskim. Stosunki polsko-radzieckie 1921–1923*, Warszawa 1971.

zobowiązały się do „życzliwej neutralności i wolnego tranzytu materiałów wojennych”, ale jednocześnie strona Polska akceptowała przynależność Śląska Cieszyńskiego do Czechosłowacji²⁴.

Skirmunt dążył do ocieplenia relacji polsko-łotewskich, co zaowocowało zwołaniem konferencji państw bałtyckich, której obrady rozpoczęły się 13 marca 1922 r. w Warszawie z udziałem Łotwy, Estonii i Finlandii. Postanowiono wówczas zacieśnić współpracę gospodarczą i rozwijać wymianę handlową oraz podpisano 17 marca tego roku układ odporny, skierowany przeciwko Rosji Sowieckiej²⁵. Nie został on ratyfikowany, miał jednak pewne znaczenie dyplomatyczne, ponieważ otwierał szanse stworzenia Bloku Bałtyckiego²⁶.

W październiku 1921 r. Polska odniosła duży sukces dyplomatyczny. Rada Ligi Narodów, której powierzono sprawę górnośląską, rekomendowała bowiem podział terytorium poplebiscytowego. W tych warunkach Konferencja Ambasadorów podjęła decyzję o podziale Górnego Śląska. Nie był on w pełni korzystny dla Polski, ale regulował sytuację dużo korzystniej niż pierwotnie wynikało to z przegranej przecież plebiscytu w marcu 1921 r. Na odstąpione przez Niemcy terytorium w okresie od 17 czerwca do 4 lipca 1922 r. wkroczyło polskie wojsko²⁷. Podpisano też konwencję górnośląską (genewską), która drobiazgowo regulowała ochronę praw mniejszości narodowych na terytorium podzielonego Górnego Śląska – na 15 lat, tj. do 1937 r.

W obszarze spraw zagranicznych mieści się również kwestia realizacji postanowień traktatu ryskiego w zakresie repatriacji. Rada Ministrów pod przewodnictwem Ponikowskiego rozpatrywała kilkakrotnie to zagadnienie jesienią 1921 r. Postanowiono m.in. dążyć do zmniejszenia „fali repatriantów przez przestrzeganie ściśle postanowień traktatu ryskiego”. Zarazem powzięto uchwałę poufną: „Wobec wstrzymania częściowego repatriacji należy przyjąć z pomocą ośrodkom życia polskiego niebolszewickiego w Rosji tak, by ułatwić im przetrwanie do czasu powrotu do kraju. Fundusze skarbowe na ten cel nie powinny przekroczyć oszczędności, jakie okażą się możliwe do osiągnięcia skutkiem zwolnienia tempa repatriacji zimą i przeniesienia głównego ruchu na lato. Wydatki te nie sprowadzą przekroczenia budżetów”²⁸.

²⁴ J. Faryś, *Konstanty Skirmunt 11 VI 1921 – 6 VI 1922 r.*, s. 82.

²⁵ P. Bojarski, *Zapomniany dygnitarz: Konstanty Skirmunt – minister spraw zagranicznych w latach 1921–1922*, „Meritum”, 2014, nr 6, s. 66.

²⁶ Szerzej zob. A. Skrzypek, *Związek Bałtycki: Litwa, Łotwa, Estonia i Finlandia w polityce Polski i ZSRR w latach 1919–1925*, Warszawa 1972.

²⁷ Z. Woźniczka, *Refleksje o autonomii śląskiej w czasie II RP*, w: *Górny Śląsk 1918–1922*, red. T. Skoczek, Warszawa 2015, s. 355.

²⁸ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 19 stycznia 1921 r.

Przebiegiem repatriacji rząd zajmował się 3 stycznia 1922 r. Jak czytamy w protokole z tego dnia, „wysłuchano sprawozdania Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego o stanie zdrowotnym w Państwie z powodu napływu repatriantów i zawleczenia przez nich tyfusu i zaakceptowano wydane przez Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego zarządzenia. Rada Ministrów uznała za wskazane zwołanie przez Kierownika ministerstwa Zdrowia Publicznego konferencji prasowej celem wyjaśnienia przyczyn zamknięcia granicy wschodniej, przyśpieszenie zawarcia konwencji sanitarnej z Rosją i obsadzenie placówek repatriacyjnych w Rosji jednostkami energiczniejszymi”²⁹.

Wielki problem repatriacji wymaga kilku refleksji historyka. Z całą pewnością wszyscy Polacy, którym nie udało się opuścić komunistycznego imperium, zostali skazani na los nie do pozazdroszczenia. Jak wiemy, w dobie stalinowskiej nastąpiła prawdziwa eksterminacja ludności polskiej w ZSRR³⁰. Stanowi to osobny temat w historiografii.

Na zebraniach Rady Ministrów poruszano także problem sowieckich jeńców wojennych. I tak 3 listopada 1921 r. rząd – jak głosił protokół – uchwalił, że „do dnia 10 listopada obozy jeńców i internowanych mają być przekazane Ministrowi Spraw Wewnętrznych. Rada Ministrów wyraża życzenie by w dowództwie obozów przeprowadzono zmiany personalne”³¹. Była to więc decyzja przekazania obozów przez władze wojskowe resortowi spraw wewnętrznych.

W obozach jenieckich panowały niewątpliwie ciężkie warunki. Mnożyły się choroby zakaźne. Śmiertelność była bardzo wysoka³².

W trakcie rządów Ponikowskiego nie doszło do uregulowania stosunków z Niemcami, chociaż minister Skirmunt podejmował takie starania. Złożył on stronie niemieckiej ofertę ogólnej ugody gospodarczej. W zamian za rezygnację przez Niemcy z gospodarczego bojkotu Polski otrzymaliby oni możliwość wolnego tranzytu do Rosji, ale z zastrzeżeniem, że nie może on obejmować materiałów wojennego przeznaczenia. Spór o definicję tej kategorii towarów okazał się przewlekły. Porozumienia nie zawarto, a w czerwcu 1925 r. – po wygaśnięciu odpowiednich klauzul pokoju wersalskiego – Niemcy przystąpiły do otwartej wojny celnej z Polską.

Udało się natomiast uregulować sprawę Gdańska i uprawnień Rzeczypospolitej w Wolnym Mieście. Strona polska musiała zgodzić się na umowę

²⁹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 3 stycznia 1922 r.

³⁰ Mamy na myśli tzw. Akcję Polską; zob. N. Iwanow, *Pierwszy naród ukarany. Polacy w Związku Radzieckim 1921–1939*, Warszawa 1991.

³¹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 3 listopada 1921 r.

³² Szerzej zob. Z. Karpus, *Jeńcy i internowani rosyjscy i ukraińscy na terenie Polski w latach 1918–1924*, Toruń 1997.

polska-gdańską z 9 listopada 1920 r. w Paryżu, chociaż był to akt zawężający uprawnienia przyznane państwu polskiemu w traktacie wersalskim. Zgody premiera Władysława Grabskiego udzielonej na konferencji w Spa na przyjęcie w tej sprawie inicjatywy przez mocarstwa zachodnie nie można już było wycofać. Powstał więc w ten sposób dokument ramowy i potrzebne były bardziej szczegółowe uregulowania, a sprawie których toczyły się trudne pertraktacje. Zakończono je podpisaniem 24 października 1921 r. pod patronatem Komisarza Ligi Narodów konwencji polsko-gdańskiej³³.

W trakcie premierostwa Ponikowskiego doszło do jeszcze jednego poważnego kryzysu, a wiązał się on z przyłączeniem Ziemi Wileńskiej do Rzeczypospolitej. Już 22 grudnia 1921 r. obradowano nad polityką rządu w tej kwestii i „złączonej z nią sprawy Litewskiej w ogóle”³⁴. Manewrem, na który zdecydował się rząd, było poszerzenie obszaru Ziemi Wileńskiej o powiaty lidzki i brańkowski, a więc powiaty, do których rościła sobie prawo Litwa. Poszerzenie obszaru wyborczego wywołało protesty ze strony obozu endeckiego.

Wybory do Sejmu Orzekającego Litwy Środkowej odbyły się 8 stycznia 1922 r. Wygrali je zwolennicy inkorporacji Ziemi Wileńskiej do Rzeczypospolitej bez żadnych zastrzeżeń³⁵. Opcja ta stała w opozycji do koncepcji obozu belwederskiego, który godząc się z porażką programu federalistycznego, chciał pozostawić po nim pewien ślad, aby podkreślić wierność tej idei, a być może i otworzyć nadzieje na jakiś powrót do niego w bliższej bądź dalszej przyszłości. Sprowadzało się to do koncepcji autonomii dla inkorporowanego do państwa polskiego terytorium Litwy Środkowej.

Rada Ministrów przyjęła ustalony przez Komitet Polityczny Rady Ministrów projekt Aktu złączenia Ziemi Wileńskiej z Rzeczpospolitą Polską oraz dwa jeszcze projekty uchwał Sejmu Ustawodawczego³⁶. Z protokołu dowiadujemy się, że „reprezentanci lewicy oświadczyli zgodę na przedłożony projekt Rządu, podczas gdy przedstawiciele tzw. zespołu stronnictw i ugrupowań narodowych stwierdzili, że w przedłożonej formie aktu złączenia Ziemi Wileńskiej z Rzeczpospolitą podpisać by nie mogli, a delegowani są jedynie do przedłożenia Rządowi Rzeczypospolitej uchwał sejmu wileńskiego”. Premier oświadczył wówczas, że „przedłożone uchwały rządowe nie odbiegają od uchwał wileńskich, które Rząd starał się uszanować. Pełnomocnictwo wyraźnie mówi,

³³ P. Łossowski, *op. cit.*, s. 188.

³⁴ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 22 grudnia 1921 r.

³⁵ J. Faryś, *Konstanty Skirmunt 11 VI 1921 – 6 VI 1922 r.*, s. 82–83.

³⁶ Uchwała Sejmu Ustawodawczego z dnia 24 marca 1922 r. o objęciu władzy państwowej w Ziemi Wileńskiej przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej, „Dziennik Ustaw”, 1922, nr 20, poz. 163.

że delegacja ma uprawnienie do dokonania formalnych czynności związanych z objęciem władzy przez Rząd Rzeczypospolitej nad Ziemią Wileńską³⁷.

Ponikowski starał się tłumaczyć konieczność podjęcia jednoznacznej decyzji w sprawie Wileńszczyzny. W protokole znajdujemy stwierdzenie: „Po przemówieniu Ministra Spraw Zagranicznych, który podkreślił, że sytuacja Polski na forum międzynarodowym jest jeszcze ciągle bardzo trudna, że artykuł 87 Traktatu Wersalskiego jeszcze niezrealizowany, Wschodnia Małopolska zakwestionowana, brak równowagi gospodarczej w kraju i brak zdrowej waluty polskiej, że dla nas więc nie jest obojętne stanowisko Głównych Mocarstw, które idą na pewne odrębności Wileńszczyzny – reprezentanci poszczególnych ugrupowań delegacji powtarzają oświadczenia poprzednio złożone”³⁸.

Wysiłki nie przyniosły rezultatu. Nie udało się wynegocjować kompromisowego brzmienia uchwały w sprawie Wilna i Wileńszczyzny. Rozpatrywano aż pięć projektów. Sprawa wywołała takie zawirowania, że przyniosły one kres gabinetowi – ale o tym niżej.

Przygotowania do konferencji ekonomicznej w Genui dały Skirmuntowi sposobność do zaktywizowania pokojowej, stabilizacyjnej polityki Polski. W tym celu zorganizowano w Warszawie konferencję państw bałtyckich, a także uzyskano poparcie Rumunii w sprawach zbieżnych interesów obu krajów. Polska dyplomacja zabiegała o poparcie reszty krajów Małej Ententy. Sytuacja była dość skomplikowana, ponieważ niektóre cele polskiej dyplomacji były zbieżne z interesami z Rosją Sowiecką, ale uznanie tego kraju byłoby jednocześnie z uznaniem wschodniej granicy Polski.

Ostatecznie do konferencji doszło w Rydze 29–30 marca 1922 r. Polskę reprezentował ówczesny poseł na Łotwie Witold Jodko-Narkiewicz. Podczas konferencji w Genui zastępcą Skirmunta był Gabriel Narutowicz, który zajmował się sprawami gospodarczymi i transportem³⁹.

Przed konferencją w Genui dyplomacja sowiecka wysunęła propozycję (jakby w reakcji na spotkanie państw bałtyckich w Warszawie) konferencji państw bałtyckich, Polski i Rosyjskiej Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej w Moskwie.

W tych to realiach powstał polski projekt umowy handlowej z Rosją i Ukrainą, referowany na Radzie Ministrów przez kierownika resortu przemysłu i handlu Henryka Strasburgera. Pojawiła się też koncepcja zawarcia z bolszewicką Rosją układu w sprawach konsularnych. Plan ten nie

³⁷ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 2 i 3 marca 1922 r.

³⁸ Ibidem.

³⁹ P. Łossowski, *op. cit.*, s. 196–197.

pomijał istniejącego już zobowiązania zawartego w Rydze, a „zawierającego zobowiązanie przystąpienia możliwie najprędzej do rokowań o zawarcie Konwencji konsularnej, z drugiej zaś strony ze względu na obowiązek Rządu Rzeczypospolitej Polskiej zabezpieczenia szerokim interesom ludności polskiej w Rosji i na Ukrainie jak najdalej idącej obrony ich interesów”. Tak oto „koniecznym jest utworzenie na terenie Rosji i Ukrainy sieci polskich placówek konsularnych”⁴⁰. Na ówczesnym etapie i wobec mnożących się trudności w stosunkach Warszawa-Moskwa zamysł ten musiał jednak zostać odłożony *ad acta*. Do jego realizacji dojdzie w 1924 r.

Aby doprowadzić do konsolidacji sojuszu z Francją rząd zdecydował się na znaczne ustępstwa i jednostronne preferencje na rzecz tego mocarstwa na polu gospodarczym. Protokół sesji rządu z 9 marca 1921 r. zawiera informacje o tym.

Negocjatorem polskim w tych sprawach był prof. Artur Benis (prawnik, działacz Naczelnego Komitetu Narodowego) jako wspólny pełnomocnik ministrów spraw zagranicznych i skarbu. Dość przewlekłe rokowania toczyły się od 1 listopada 1920 do końca 1921 r. Zawarto cztery układy: (1) z 1 marca 1921 r. o kopalniach fiskalnych na Górnym Śląsku; (2) układ polsko-francuski o tzw. partycypacje prywatne z 22 marca 1921 r.; (3) układ polsko-francuski w sprawie kopalń skarbowych na Górnym Śląsku z 16 listopada 1921 r.; wreszcie (4) umowę o założeniu banku do rozliczeń wzajemnych na Górnym Śląsku z 29 grudnia 1921 r.

Wspomniane umowy umożliwiły wejście w życie traktatu politycznego i konwencji wojskowej, podpisanych w lutym 1921 r. w Paryżu, co nastąpiło jednak dopiero w marcu 1922 r.⁴¹ Sojusz polsko-francuski stał się rzeczywistością – polityce zagranicznej odrodzonego państwa nadano trwałą orientację.

Za czasów pierwszego gabinetu Ponikowskiego powstał plan i nastąpiło powołanie delegacji polskiej na konferencję ekonomiczną w Genui. W odnośnym protokole znajduje się informacja o tym: „Rada Ministrów przyjęła do wiadomości zawiadomienie Prezesa Rady Ministrów, że utworzony będzie specjalny Komitet Ministrów, czuwający nad przygotowaniem prac na konferencję w Genui”⁴². Jego skład był następujący: premier, „zastępca stały Prezesa Rady Ministrów”, ministrowie: spraw zagranicznych, skarbu, przemysłu i handlu, kolei żelaznych, pracy i opieki społecznej, jak również prezes

⁴⁰ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 9 marca 1922 r. (załącznik: Wniosek w sprawie zawarcia Konwencji Konsularnej z Rosją i Ukrainą).

⁴¹ Najbardziej szczegółowo zob. J. Kukułka, *Francja a Polska po traktacie wersalskim 1919–1922*, Warszawa 1970.

⁴² Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 30 stycznia 1922 r.

Głównego Urzędu Likwidacyjnego. Postanowiono też utworzyć przy Prezydium Rady Ministrów specjalne biuro do obsługi przygotowań konferencyjnych z Antonim Wieniawskim (ekonomistą i rolnikiem-ziemianinem) na czele.

IV

Inne prace Rady Ministrów wypada wspomnieć tylko ogólnie i możliwie najzwięźle, aby dać wprowadzenie do lektury odpowiednich protokołów.

Jednym z obowiązków gabinetu było przedkładanie Naczelnikowi Państwa wniosków ministrów o odznaczenie najwyższym odznaczeniem Rzeczypospolitej – Orderem Orła Białego. Odznaczenie to zarezerwowane było dla osób o wyjątkowych zasługach dla Polski, a przede wszystkim przedstawicieli państw obcych w randze ich szefów, premierów i ministrów.

Ustawą z 4 lutego 1921 r. Sejm ustanowił inny order cywilny – Odrodzenia Polski (Polonia Restituta)⁴³. W obu przypadkach prawo przewidywało, że za każdą kandydaturą przedkładaną Naczelnikowi Państwa musi wypowiedzieć się Rada Ministrów. Przyjął więc gabinet Ponikowskiego postanowienie, że we wszelkich przypadkach tego postępowania „powinno [ono] być utrzymane w tajemnicy, a w szczególności nie może być podane do wiadomości kandydata do odznaczenia wobec faktu, że w myśl powołanych ustawy wniosek może być nieuwzględniony, a przedwczesne ogłaszanie wniosków stwarza dla Kapituł Orderów, Rady Ministrów i Naczelnika Państwa sytuację niepożądaną”⁴⁴. Postanowieniem tym rząd dopełnił więc powinności sformalizowania procedury o nadawanie orderów Orła Białego i Polonia Restituta.

Dość obficie szafowano obydwoma tymi orderami – zwłaszcza tym drugim, ale też sytuacja była absolutnie wyjątkowa. Wiele odznaczeń nadano personom zagranicznym – głowom państw, szefom rządów, ministrom, innym osobistościom życia publicznego. Trzeba podkreślić, że Polska – powróciwszy do społeczności wolnych narodów Europy – miała liczne zobowiązania wobec zasłużonych wokół jej spraw cudzoziemców. Był to więc istotny element polityki zagranicznej. W kręgu wyróżnionych dominowali politycy francuscy, ale byli też amerykańscy, włoscy, belgijscy, rumuńscy i nieliczni brytyjscy, co było skutkiem generalnie nieprzychylnego stanowiska rządu Zjednoczonego Królestwa w przedmiocie polskich aspiracji terytorialnych.

⁴³ Pierwotna nazwa miała brzmieć: *Bene Merenti*, ale z niej zrezygnowano.

⁴⁴ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 6 marca 1922 r.

Zgodnie z zapowiedziami premiera Ponikowskiego, wyrażonymi w jego exposé z trybuny Sejmu Ustawodawczego, minister spraw wewnętrznych Stanisław Downarowicz podjął sprawy walki zarówno z przestępczością pospolitą, jak i wystąpieniami antypaństwowymi, godzącymi w niepodległość i integralność Rzeczypospolitej.

Szczególnie trudna była sytuacja na wschodzie kraju. Minister Downarowicz wzmacniał posterunki policji i zastosowanie sądów doraźnych. Zadanie ochrony granicy wschodniej przejęły podległe mu bataliony celne MSW. Starał się on, zgodnie z zaleceniami ministra skarbu Jerzego Michalskiego, zmniejszyć rozmiary biurokratyzacji w swoim resorcie⁴⁵.

Pilną sprawą było uporządkowanie zagadnień prawnoustrojowych. Podjęte zostały prace nad ustawami o państwowej służbie cywilnej, sprawami związanymi ze służbą wojskową. Dużo miejsca poświęcono unifikacji Górnego Śląska z resztą kraju⁴⁶.

Rada Ministrów uchwaliła 22 października 1921 r. wniosek ministra spraw wewnętrznych podziału Rzeczypospolitej na okręgi wyborcze – w związku z zaplanowanymi po wejściu w życie konstytucji wyborami do Sejmu i Senatu I kadencji.

Na zebraniu 25 października 1921 r. Rada Ministrów przyjęła złożone przez ministra sprawiedliwości następujące wnioski: (1) „w przedmiocie przejęcia przez Ministra Sprawiedliwości zarządu wymiaru sprawiedliwości na obszarze b. dzielnicy pruskiej” oraz (2) „w przedmiocie przekazania ministrowi sprawiedliwości zarządu wymiaru sprawiedliwości na obszarze b. dzielnicy pruskiej”⁴⁷. Dla unifikacji tej dzielnicy zaborowej z odrodzonym państwem były to decyzje o zasadniczej wadze.

Podjęto starania, które trudno określić inaczej jak próbę odwrócenia skutków zaborów i przymusowej depolonizacji, w tym i walki z Kościołem katolickim. Taki charakter miało odbyte w styczniu 1922 r. posiedzenie Rady Ministrów, na którym „wysłuchano referatu Ministrów Spraw Wewnętrznych i Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie przekazywania kościołów i cerkwi unickich zabranych przez rząd rosyjski kościołowi katolickiemu”⁴⁸.

Podczas prac gabinetu Ponikowskiego zlikwidowano (31 grudnia 1921 r.) Ministerstwo Apropowizacji, które zostało włączone w struktury

⁴⁵ Szerzej zob. W. Kozyra, *Polityka administracyjna ministrów spraw wewnętrznych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1918–1939*, Lublin 2009, s. 152–153.

⁴⁶ A. Krawczyk, *op. cit.*, s. 156.

⁴⁷ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 25 października 1921 r.

⁴⁸ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 12 stycznia 1922 r.

MSW, chociaż przy likwidacji ważną rolę odgrywało również Ministerstwo Skarbu⁴⁹.

Na posiedzeniu 10 października 1921 r. Rada Ministrów uchwaliła „nie przychylić się do wniosku kierownika Ministerstwa Apropowizacji co do przekazania wydziału likwidacyjnego tego Ministerstwa Ministerstwu Skarbu. Likwidację spraw apropowizacyjnych b. Zarządu terenów przyfrontowych i etapowych ma prowadzić nadal Wydział likwidacyjny Ministerstwa Apropowizacji i zakończyć ją w terminie do końca roku bieżącego”⁵⁰.

Zlikwidowane zostało także Ministerstwo Kultury i Sztuki, prowadzone przez premiera w charakterze kierownika resortu.

Warto wspomnieć jeszcze o Ministerstwie byłej Dzielnicy Pruskiej, ponieważ kompetencje wszystkich ministrów w okresie międzywojennym określone były według zasady (tzw. realnej), czyli podziału na odrębne dziedziny administracji, wyjątek stanowiło wspomniane ministerstwo, ponieważ jego kompetencje zostały zakreślone przede wszystkim terytorialnie. Tworząc rząd, Ponikowski zamierzał przekazać tekę ministra byłej dzielnicy pruskiej Bernardowi Chrzanowskiemu, z nieznanых powodów odstąpił jednak od tego pomysłu i przekazał ją Juliuszowi Trzczińskiemu, który twierdził, że zgodził się, aby nie utrudniać pracy nowemu rządowi, ale zaraz po utworzeniu gabinetu złożył dymisję. Uważał on bowiem, że jako parlamentarzysta nie powinien wchodzić do rządu pozaparlamentarnego. Składając dymisję, zastrzegł jednak, że może pozostać ministrem, jeśli uzyska wotum zaufania posłów z Wielkopolski i Pomorza. Takie postawienie sprawy było zaskoczeniem dla posłów.

Sprawa rozstrzygnęła się 11 października. Część posłów z Pomorza i Wielkopolski (ze Związku Ludowo-Narodowego i Chrześcijańskiej Demokracji – ogółem 33) nie popierało Trzczińskiego, a posłowie z Zespołu Stronnictw Centrowych i Narodowej Partii Robotniczej – ogółem w liczbie 19 – opowiadali się za podtrzymaniem ministra. Brak większego poparcia dla Trzczińskiego skłonił Ponikowskiego do przyjęcia jego dymisji. W takiej sytuacji premier przeprowadził rozmowy ze starostą krajowym Józefem Wybickim i z pewnym opóźnieniem (bo 22 października) Naczelnik Państwa podpisał dymisję Trzczińskiego z jednoczesnym mianowaniem Wybickiego na opuszczone stanowisko⁵¹.

Ważne dla spistości ładu prawnego odrodzonej Polski było przeprowadzenie przez Sejm Ustawodawczy ustawy o organie powołanym „do orzekania

⁴⁹ Ustawa z dnia 17 grudnia o przedmiocie przekazania czynności Ministerstwa Apropowizacji, „Dziennik Ustaw”, 1921, nr 106, poz. 774.

⁵⁰ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 10 października 1921 r.

⁵¹ A. Gulczyński, *Ministerstwo byłej Dzielnicy Pruskiej (1919–1922)*, Poznań 1995, s. 67.

o legalności aktów administracyjnych”. Tak powstała ustawa o Najwyższym Trybunale Administracyjnym jako akt wypływający z nakazu zawartego w art. 73 konstytucji. „Przewidziana w artykule tym instytucja sądownictwa administracyjnego istnieje we wszystkich prawie współczesnych państwach. W porównaniu z sądownictwem zwykłym sądownictwo administracyjne powstało stosunkowo niedawno i wytworzyło w rozwoju swym kilka odmiennych typów, różniących się między sobą zarówno organizacją, jak zakresem, trybem działania”⁵².

W trosce o zapewnienie wykonania przepisów konstytucji rząd skorzystał jeszcze z inicjatywy ustawodawczej, aby wprowadzić ustawy „o odpowiedzialności Prezydenta Rzeczypospolitej i Ministrów” oraz o Trybunale Stanu, którego dotychczas nie było. Wreszcie poruczył ministrowi sprawiedliwości przygotowanie ustawy o Trybunale Kompetencyjnym.

Niepokój – jak świadczy o tym tajny protokół obrad z 29 października 1921 r. – wywołał wzrost napięcia na wschodnich terytoriach państwa. „Minister Spraw Zagranicznych referuje telegram otrzymany przez przedstawiciela Rosji sowieckiej w Warszawie Karachana od rządu sowieckiego (Cziczeryna) o rzekomym przejściu przez Zbrucz oddziałów ukraińskich dla wywołania powstania po stronie rosyjskiej za pomocą jakoby organów wojskowych i kolejowych polskich. Po wyjaśnieniach danych przez Ministrów Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych oraz Szefa Sztabu Generalnego Rada Ministrów upoważniła Ministra Spraw Zagranicznych do udzielenia rządowi Sowietów w sprawie zajęć na pograniczu wschodnim odpowiedzi wyraźnie odcinającej władze polskie zarówno cywilne jak wojskowe od imputowanej im roli, i do opublikowania tej noty w prasie. Moment publikacji ustali Minister Spraw Zagranicznych. Równocześnie Rada Ministrów zleciła Ministrom Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości aby w najkrótszym czasie zdali sprawę o zarządzeniach przeciw bandytyzmowi i włączeniu się band uzbrojonych po kraju i na granicy wschodniej”⁵³.

Trudności z utrzymaniem porządku na wschodnich ziemiach państwa polskiego były wielkim obciążeniem nie tylko dla rządu Ponikowskiego. Kwestie te udało się uregulować dopiero rządowi Władysława Grabskiego dzięki powołaniu Korpusu Ochrony Pogranicza.

Kiedy mowa o sprawach zagranicznych wspomnieć trzeba o Francuskiej Misji Wojskowej. Na wniosek ministrów spraw wojskowych, spraw zagranicznych i skarbu wprowadzono na Radę Ministrów wniosek w sprawie

⁵² Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 30 stycznia 1922 r. (załącznik: Uzasadnienie ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym).

⁵³ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 29 października 1921 r.

zatwierdzenia układu między rządem polskim a francuskim z 22 grudnia 1920 r. Chodziło o jego nowelizację⁵⁴. Nastąpiło to w drodze porozumienia z października 1921 r.

Rada Ministrów przystąpiła wreszcie do starań o zawarcie konkordatu ze Stolicą Apostolską. Już w lutym 1922 r. profesor historii (znawca dziejów Kościoła) z Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie Władysław Abraham przedstawił zasady projektu takiej umowy. Należy nadmienić, że pierwsza narada w sprawie konkordatu miała miejsce jeszcze 16 sierpnia 1921 r. pod przewodnictwem ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego Macieja Rataja. Prace toczyły się na podstawie pierwszego projektu autorstwa prof. Abrahama⁵⁵. Sfinalizowanie tej sprawy trwało jeszcze trzy lata – aż do misji Stanisława Grabskiego w Rzymie, która przyniosła podpisanie stosownego układu.

Szczególnie godne uwagi pozostają wreszcie prace wokół modyfikacji form pracy Rady Ministrów, które przeprowadził gabinet Ponikowskiego.

Na zebraniu 3 listopada 1921 r. rząd przystąpił do prac nad reorganizacją Prezydium Rady Ministrów. Zapadło postanowienie, że PRM będzie mieć trzy departamenty: „polityczny, prezydialny i legislacyjny”⁵⁶. Ustalono w ten sposób system działania tego kluczowego organu władzy wykonawczej w odrodzonym państwie na kolejne 9 lat, tj. do 1930 r., kiedy wydano statut organizacyjny Prezydium, nadając mu nową strukturę wewnętrzną⁵⁷.

Oprócz istniejącego już Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów postanowiono powołać do życia Komitet Polityczny – jako nowe ciało⁵⁸. Nastąpiło to 6 października 1921 r. i było poważną innowacją. Gremium to miało za zadanie kształtować politykę zagraniczną i wewnętrzną państwa. Była to istotna zmiana, usprawniająca pracę rządu. Zastrzeżenie spraw politycznych dla grupy ministrów dawało możliwość przedyskutowania ich na tym forum, aby nie angażować czasu wszystkich ministrów zebranych *in corpore*. Równocześnie stosowne postanowienie głosiło, że „wszelkie wnioski ustawodawcze z dziedziny polityki gospodarczej tudzież wszystkie sprawy znaczenia ekonomicznego, które wymagają uzgodnienia w postępowaniu między Ministrami, mogą być wnoszone na Radę Ministrów dopiero po ich

⁵⁴ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 23 lutego 1922 r. (zał. 6).

⁵⁵ Szerzej zob. J. Wisocki, *Konkordat polski z roku 1925. Zagadnienia prawno-polityczne*, Poznań 1977.

⁵⁶ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 3 listopada 1921 r.

⁵⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z 12 grudnia 1930 r., „Monitor Polski”, 1930, nr 288, poz. 406.

⁵⁸ Szerzej zob. M. Jabłonowski, *Komitet Polityczny Rady Ministrów w latach 1921–1926. Zarys problematyki*, „Echa Przeszłości”, t. 10, 2009, s. 287–303.

rozpatrzeniu przez «Komitet Ekonomiczny Ministrów», działający pod przewodnictwem Ministra Skarbu».

V

Charakteryzując pierwszy gabinet Ponikowskiego, należy podkreślić, że premier nie był podatny na naciski polityczne, nie był też nadmiernie optymistycznie przyjęty ani przez ugrupowania lewicowe, ani prawicowe, ale sformułowany przez niego rząd był jednak w pewnym sensie korzystny dla obu głównych stron sporu politycznego, ponieważ jego działania nie obarczały odpowiedzialnością żadnej z nich.

Z biegiem czasu sytuacja gabinetu Ponikowskiego stawała się bardzo trudna. Finansami państwa zajmował się minister skarbu, ekonomista Jerzy Michalski, który w swoim wystąpieniu sejmowym mówił: „Państwo i społeczeństwo pogrąży się w otchłań zamętu, deficyt państwa rośnie, prasa biletowa pracuje z chyżością coraz większą, pieniędzy coraz więcej, ceny artykułów idą równolegle w górę, kurs marki za granicą spada do takiego poziomu, że niedługo pieniądź nasz stać się może już tylko pieniądzem lokalnym”⁵⁹. Przedstawił też swój plan naprawy finansów, przede wszystkim stabilizacji waluty, podniesienie podatków bezpośrednich, a także oszczędnej polityki wydatkowej resortów, zwiększenie eksportu i produkcji przemysłowej oraz wprowadzenie jednorazowego podatku o nazwie „Nadzwyczajna danina państwa”⁶⁰.

Michalski zapowiedział, że od 1 stycznia zaprzestanie druku marki polskiej, nie dotrzymał jednak słowa. Proponował też wydłużenie dnia pracy do 10 godzin, ale rząd wycofał się z tej propozycji na skutek protestów PSL „Wyzwolenie”, Polskiej Partii Socjalistycznej, Narodowej Partii Robotniczej, chadecji i protestów społecznych. Sejm utrudniał działaniom ministrowi skarbu poprzez przewlekanie debaty nad projektem ustaw o naprawie skarbu, ostatecznie uchwalił ją dopiero 16 grudnia 1921 r. Zarazem izba nie wyraziła zgody na waloryzację podatków.

Z pewnością sukcesem Michalskiego było powstrzymanie inflacji⁶¹. Nie był on osobą popularną. Szczególnie niechętny pozostawał mu Marszałek

⁵⁹ Sprawozdanie stenograficzne z posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z 4 października 1921 r., ł. CCL/5.

⁶⁰ M. Michalski, *Nadzwyczajna danina państwa – jeden z elementów naprawy finansów publicznych Rzeczypospolitej ministra skarbu Jerzego Michalskiego*, w: *Z dziejów historii podatków. Wybrane problemy*, red. K. Banaś, R. Stasiak, Łódź 2017, s. 75.

⁶¹ J. Faryś, *Konstanty Skirmunt 11 VI 1921 – 6 VI 1922 r.*, s. 84.

Piłsudski, który twierdził, że ten tworzy „rząd w rządzie”. Również inni członkowie gabinetu Ponikowskiego uznawali, że polityka finansowa Michalskiego może osłabić kondycję finansową ich resortów. Do wyjątków należał Gabriel Narutowicz, który jako minister robót publicznych poparł program „żelaznej miotły”, czyli dyscypliny finansowej koordynacji wydatków różnych resortów. Wspomniane resorty walczyły jednak o swój budżet, a Narutowicz jako zwolennik twardej polityki otrzymał niskie wsparcie, co spowodowało, że wystąpił na posiedzeniu Rady Ministrów z krytyką Michalskiego, oświadczając, że inni otrzymują więcej, a oszczędza się na prowadzeniu robót. Skonstatował, że w takim wypadku może należy skasować jego resort. Postawa Narutowicza doprowadziła do zwiększenia budżetu ministerstwa i w efekcie udało się realizować rozpoczęte inwestycje i planować kolejne⁶².

Przesilenie związane z Wileńszczyzną oraz fakt, że rząd był krytykowany przede wszystkim przez obóz belwederski za zbyt ugodową politykę, postawiło w niezmiernie trudnej sytuacji przede wszystkim Skirmunta, ale i całą Radę Ministrów.

Na konferencji ekonomicznej w Genui Polska nie poniosła klęski, która godziłaby w jej interesy⁶³, jednak pogorszyło się jej położenie międzynarodowe. Skirmunt nie był w stanie zapobiec temu, co stało się ubocznym produktem tego zgromadzenia. Był to układ niemiecko-sowiecki w Rapallo, który nie tyle godził w interesy Polski, ile całego ładu wersalskiego, którego integralnym elementem ona była. Stało się to przyczyną konfliktu między ministrem a Piłsudskim, zakończonego dymisją Skirmunta.

Gabinet Ponikowskiego był krytykowany zarówno z prawej, jak i lewej strony, jednak nikt nie nawoływał do jego obalenia. Powszechna – jak się wydaje – była świadomość, że stworzenie innego rządu *ad interim*, czyli działającego do pierwszych wyborów do regularnego Sejmu, będzie niezmiernie trudne.

Decydujący kryzys nastąpił, kiedy do Warszawy przybyła 2 marca 1922 r. z Wilna delegacja Sejmu Orzekającego Litwy Środkowej, opowiadająca się za włączeniem Litwy Środkowej bez warunków i zastrzeżeń do Polski. Rząd został poddany presji zarówno ze strony mocarstw zachodnich, jak i Piłsudskiego oraz stronnictw lewicy. Chodziło o zapisanie w akcie inkorporacyjnym postanowień o autonomii dla Wileńszczyzny. W tej sprawie jednak twarde stanowisko przyjął obóz narodowy, który był za włączeniem tego

⁶² J. Pajewski, W. Łazuga, *Gabriel Narutowicz pierwszy prezydent Rzeczypospolitej*, Warszawa 1993, s. 94–96.

⁶³ Ostatnio szerzej zob. M. Nowak-Kiełbikowa, *Konstanty Skirmunt. Polityk i dyplomata*, Warszawa 1998.

terytorium bez żadnej autonomii. Nie mogąc przekonać zwaśnionych stron do innych rozwiązań, 5 marca 1922 r. Ponikowski złożył na ręce Naczelnika Państwa dymisję swoją i całego gabinetu⁶⁴.

Na przedostatnim posiedzeniu przystąpiono „do szczegółowego rozpatrzenia załączonego preliminarza budżetowego za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1922 r.” Przedłożenie przyjęto.

Ostatnie posiedzenie I rządu Ponikowskiego miało miejsce 9 marca 1922 r.

Marek Kornat, Patryk Tomaszewski

⁶⁴ M. Faryś, *I Gabinet Antoniego Ponikowskiego*, s. 99–100.

Nota edytorska

W okresie od 22 września 1921 do 9 marca 1922 r. odbyło się w sumie 66 posiedzeń I gabinetu Antoniego Ponikowskiego. Nie było posiedzeń tajnych.

Podstawą edycji są dokumenty zachowane w Archiwum Akt Nowych (zespół Prezydium Rady Ministrów sygn. 14–17). Ich stan zachowania jest dobry – podobnie jak w przypadku gabinetu Wincentego Witosa. Mamy zwięzłe protokoły i liczne załączniki. W jednym przypadku mamy aż 40 załączników do jednego zebrania Rady Ministrów.

W przypadku I gabinetu prof. Ponikowskiego uznaliśmy, że zamieścić należy większą liczbę załączników niż w przypadku innych gabinetów z tego okresu historii II Rzeczypospolitej. Uzasadnia to waga spraw, które rozpatrywano.

Protokoły sporządzał dr Jerzy Buzek – radca ministerialny w Prezydium Rady Ministrów.

Zdarzają się dokumenty słabo czytelne z powodu wyblakłych kalek lub kart, na których zostały sporządzone.

Widoczne jest w pracach Rady Ministrów wyraźne przyspieszenie, któremu dało uchwalenie konstytucji 17 marca 1921 r. oraz perspektywa zbliżających się i wyborów powszechnych do regularnego Sejmu i Senatu RP.

Dużą część pracy Rady Ministrów absorbowały prace nad unifikacją ładu prawnego w odrodzonym państwie. Osobną i niemniej ważną sprawą było ustawodawstwo mające zapewnić wykonanie przepisów konstytucji.

Wyjątkowo dużo miejsca zajmowała w pracach Radymi Ministrów „polityka orderowa”. Odrodzona Polska chciała możliwie szeroko uhonorować obywateli państw cudzoziemskich, których zasługi wokół odzyskania niepodległości zostały dostrzeżone. Nadaje to specyfikę protokołom publikowanym w niniejszym tomie choćby poprzez bardzo liczną obecność obcych nazwisk, polityków, wojskowych, dyplomatów, uczonych, ludzi kultury.

W kilku przypadkach mamy niezmiernie ważne dokumenty (załączniki) po francusku – tekst umowy o ustanowieniu Francuskiej Misji Wojskowej

w Warszawie oraz projekt Paula Hymansa w sprawie kantonalizacji Litwy. Teksty te publikuje się w oryginale i w przekładzie polskim.

Nie wprowadzono umów międzynarodowych, chociaż bywały one – zgodnie z wymogami procedury ratyfikacyjnej – przedmiotem obrad.

Mimo zamieszczenia indeksu – wspólnego dla obydwu tomów protokołów gabinetu Ponikowskiego – niezbędne jest podanie zasad zapisu nazwisk obcych, np. Ascher Elżbieta. Ponieważ imiona obce tłumaczono na język polski, imię to podajemy zatem również w oryginale (Elizabeth). Wszelkie rumuńskie nazwiska zapisywano na ogół w wersji francuskiej, np. Bratiano, a nie Brătianu. Milcząco skorygowano w pisowni nazwisk obcych błędy, jak np. w pisowni nazwiska wysokiego komisarza Ligi Narodów w Gdańsku Towera (pisano Tover). Z powodu braku ówczasie możliwości zapisu niektórych znaków obcych (francuskich, a zwłaszcza rumuńskich) w niniejszej edycji zostało to skorygowane, np. zamiast Badulescu jest Bădulescu.

Teksty protokołów i części załączników przepisał Patryk Tomaszewski, które opatrzył on pewną ilością przypisów (często jednak wymagających uzupełnienia bądź przerobienia). Protokoły zostały skolacjonowane (wraz z naniesieniem bardzo licznych poprawek) przez niżej podpisanego, przy wydatnej pomocy p. Lucyny Lipowskiej. Dodano znaczną ilość załączników. Dokumenty opatrzono przypisami. Wstęp, który zaczął pisać dr Tomaszewski, został gruntownie rozszerzony również przez niżej podpisanego.

Marek Kornat

Lipiec 2022 r.

Wykaz skrótów

AAN	– Archiwum Akt Nowych w Warszawie
Ang., ang.	– Anglia, angielski
art.	– artykuł
austr.	– austriacki
b.	– były
b.m.	– bieżący miesiąc
br., b.r.	– bieżący rok
c. i k.	– cesarski i królewski
c.k.	– cesarsko-królewski
ca, c-a	– circa
cnt.	– cent
cz.	– część
D.P.	– Dóbr Państwowych
D.U.L.	– Dziennik Urzędu Likwidacyjnego
Dep.	– departament
dn.	– dnia
DOK, D.O.K.	– Dowództwo Okręgów Korpusu
dr, dr., Dr, Dr.,	
d-r	– doktor
D-to, D-tto, d-tto,	
dtto, dotto, detto	– znak powtórzenia
dyr.	– dyrektor
Dz. Rozp.,	
Dz. rozp.,	
dz. rozp.	– Dziennik Rozporządzeń
Dz.P.P.P., Dz.P.P.,	
Dz.p.p., Dzpp,	
dzpp, Dz.P.,	
Dz.Pr., Dz. Pr.,	
Dz.Pr.P.,	

Dz.Pr.P.P.,
 Dz. Praw,
 Dz. praw,
 Dz. Praw P.P.,
 Dz. Praw P. P.,
 Dz. Praw
 Państwa – „Dziennik Praw Państwa Polskiego”
 Dz.U., Dz. U.,
 dz.u., Dz.U.R.P.,
 Dz.U.Rp.,
 Dz.U.Rz.P.,
 Dz. U. Rzp. P.,
 Dz.Ust.,
 Dz. Ust., Dz.ust.,
 Dz. ust.,
 Dz. Ustaw,
 Dz. Ustaw R.P.,
 Dz. Ust. R. P.,
 Dz.Ust.Rz.P.,
 Dz.Ust.Rzp.,
 Dz. Ust. Rz. P.,
 Dz.Ustaw RP,
 D.U., D.U.R.P. – „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej”
 dz.u.kr. – Dziennik Ustaw Krajowych (Galicii)
 Dz.u.p., dz.u.p. – Dziennik Ustaw Państwa Polskiego
 Dz.Urz. ZCZW,
 Dz.Urz. Z.C.Z.W. – Dziennik Urzędowy Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich
 Dz.Urz., Dz. urz. – Dziennik Urzędowy
 fen. – fenig
 fr. – frank
 fr. fr., fr.fr. – franki francuskie
 fr. szw.,
 fr. szwaj., frs. – frank szwajcarski
 Franc., franc. – Francja, francuski
 gm.k. – gmina koło (jakiegoś miasta)
 gr. kat. – greckokatolicki
 G. Śląsk – Górny Śląsk
 G.U.L. – Główny Urząd Likwidacyjny
 G.U.Z.A. – Główny Urząd Zaopatrzenia Armii
 gen. – generał
 gen. bryg. – generał brygady

gen. dyw.	– generał dywizji
gr.	– grosz
GUZ, G.U.Z.	– Główny Urząd Ziemi
ha	– hektar
hip.	– hipoteczny
hl.	– hektolitr
hr.	– hrabia
inż.	– inżynier
JURA, JUR,	
JUR'a	– Urząd dla Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników
K.A.	– Kodeks Austriacki
K.N.	– Kodeks Napoleona
K.U.O.	– Krajowy Urząd Odbudowy
kat.	– kategoria
kg, klg.	– kilogram
kl.	– klasa
klm.	– kilometr
KLNU	– klauzula najwyższego uprzywilejowania (w handlu zagranicznym)
km	– kilometr
Kom.	– Komitet
kor., Kor.	– korona
kpt.	– kapitan
ks.gr.	– księga grodzka
L.H.	– Legia Honorowa
L.porz.	– liczba porządkowa
m.	– miasto
M., min., Min.	– minister, ministerstwo, (Rada) Ministrów
M., Mk, mk,	
mk, mkp, Mkp.,	
Mk.p., mk.p.,	
Mp., m.p., Mrk.	– marka polska
M.K.Ż.	– Ministerstwo Kolei Żelaznych
M.R. i D.P	– Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych
M.R.P.	– Ministerstwo Robót Publicznych
m.st., m. st.,	
m. stoł.,	
miasto stoł.	– miasto stołeczne
mil.	– milion
mjr	– major
Mk n., Mk niem.,	
m. niem., mkn.	– marka niemiecka

mp., m. p.	- miejsce postoju
MPiH	- Ministerstwo Przemysłu i Handlu
M-stwo	- ministerstwo
MSW, Min.	
Spr. Wew.,	
M.Spr.Wew.	- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
MSWojsk.,	
M.S.Wojsk.,	
M. S. Wojsk.,	
M.Spr.Wojsk.	- Ministerstwo Spraw Wojskowych
MSZ, M.S.Z.,	
M. S. Zagr.,	
M. Spr. Zagr.,	
Min. Spr. Zagr.	- Ministerstwo Spraw Zagranicznych
MWRiOP	- Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
niem.	- niemiecki
NNK, N.N.K.	- Naczelny Nadzwyczajny Komisariat do Walki z Epidemiami
Nr, Nr., nr, nr.,	
N., n., No, No.,	
no, no.	- numer
NRL, N.R.L.	- Naczelna Rada Ludowa
oddz.	- oddział
p., pkt	- punkt
p., poz.	- pozycja
p.b.	- punkt b.
P.g.	- punkt g.
P.K.O.	- Poczтовая Kasa Oszczędności
p.o.	- pełniący obowiązki
par.	- paragraf
PAT, P.A.T.	- Polska Agencja Telegraficzna
PKKP, P.K.K.P.	- Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa
płk, pułk.	- pułkownik
pol.	- polski
por.	- porucznik
pow.	- powiat
p.p.	- pułk piechoty
ppłk, ppułk.	- podpułkownik
ppor.	- podporucznik
PPS	- Polska Partia Socjalistyczna
Pr., Prez.	- Prezydium
PRM	- Prezydium Rady Ministrów

prof.	– profesor
PSL, P.S.L.	– Polskie Stronnictwo Ludowe
PTCK	– Polskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża
q.	– kwintal
r.b.	– rok bieżący
R.O.P.	– Rada Obrony Państwa
R.S.F.S.R	– Rosyjska Federacyjna Socjalistyczna Republika Radziecka
rb., Rb.	– rubel
resp.	– odpowiednio
RM, R.M.	– Rada Ministrów
ros.	– rosyjski
rozp.	– rozporządzenie
RP, R.P.	– Rzeczpospolita Polska
r.ub.	– roku ubiegłego
rz.kat., rz. kat., rzym.kat., rzym. kat., rzym.-kat.	– rzymskokatolicki
S.Z., S. Zagr., Sp. Zagr., Spr. Zagr., Spraw Zagr.	– [Ministerstwo, minister] Spraw Zagranicznych
Sekr., sekr.	– Sekretariat, sekretarz
SHS	– [Królestwo] Serbów, Chorwatów i Słoweńców
st., st.sł., st. sł., st. służb.	– stopień służbowy
str.	– strona
Szt. Gen., Sztab Gen.	– Sztab Generalny
T.A., Tow. Akc.	– Towarzystwo Akcyjne
T.W.S.	– Tymczasowy Wydział Samorządowy
t.zn.	– to znaczy
tj, t.j.	– to jest
T.K.R.	– Tymczasowa Komisja Rządząca
Tow., T-wo, T-stwo	– towarzystwo
tzw., t.zw.	– tak zwany
U.B.	– ustawa wodna bawarska
ub.r.	– ubiegłego roku
UJ	– Uniwersytet Jagielloński
U.P.	– Ustawa wodna pruska

USA	– United States of America
U.S.R.R.	– Ukraińska Socjalistyczna Republika Radziecka
ust., Ust.	– ustęp
W.M. Gdańsk,	
w.m. Gdańsk	– Wolne Miasto Gdańsk
W. R. i O. P.,	
W.R. i O.P.	– [Ministerstwo, minister] Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
w.z.	– w zastępstwie
wojsk.	– wojskowy
WP	– Wojsko Polskie
wydz.	– wydział
wzgl.	– względnie
YMCA, Y.M.C.A.	– Young Men's Christian Association (Związek Chrześcijańskiej Młodzieży Męskiej)
zał.	– załącznik
Zb.ust.pr.	– Zbiór ustaw pruskich
ZSRR	– Związek Socjalistycznych Republik Rad

Objaśnienia symboli literowych stosowanych w tekstach protokołów i załączników

^a ... ^a	– tak w tekście
^b ... ^b	– komentarz odręczny
^c ... ^c	– odręczna poprawka w tekście
^d ... ^d	– podkreślenie odręczne
^e ... ^e	– zakreślone na marginesie
^f ... ^f	– podpis odręczny
^g ... ^g	– podpis nieczytelny
^h ... ^h	– przekreślone
ⁱ ... ⁱ	– tekst nieczytelny
^j ... ^j	– znak zapytania (na marginesie)

PROTOKOŁY

1

PROTOKÓŁ 108-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 20 września 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych Generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Kierownik Ministerstwa Skarbu	Bolesław Markowski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	dr Bolesław Sikorski
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Juliusz Trzcziński
Dyrektor Departamentu prezydyjnego w Prezydium Rady Min.	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu legislacyjnego w Prezydium Rady Min.	Edward Lechowicz
Radca ministerialny w Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 8 wieczorem.

1. Po zagajeniu posiedzenia przez Prezesa Rady Ministrów Kierownik Ministerstwa Skarbu zdaje sprawę o stanie Skarbu Państwa i referuje szkic projektu utworzenia nadzwyczajnej Rady finansowej o uprawnieniach ustawodawczych¹.

Po przeprowadzeniu narady postanowiono jednocześnie z projektem przedłużyć Sejmowi i program dla tej nadzwyczajnej Rady. Sprawę tę, jako

¹ Tak w tekście. Rada Finansowa została przewidziana jako zespół doradczy (niemający jednak kompetencji ustawodawczych) przy ministrze skarbu. Umożliwiła to ustawa z 17 grudnia 1921 r. „o środkach naprawy państwowej gospodarki skarbowej”. Radę powołano jednak dopiero w grudniu 1926 r.

nagłą, omówi zaraz Prezes Rady Ministrów z przywódcami stronnictw sejmowych².

2. Ministrowie przedłożą do 22 b.m. program poszczególnych resortów Rządu.

Posiedzenie zakończono o godzinie 10 wieczorem.

^fA. Ponikowski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 15.

² Istniał zwyczaj konsultowania z najważniejszymi stronnictwami politycznymi (bez względu na skład koalicji rządzącej) ważnych projektów ustaw lub określonych innowacji ustrojowych bądź ratyfikacji zasadniczej wagi umów międzynarodowych, aby osiągnąć konsensus parlamentarny (na ile było to możliwe).

2

PROTOKÓŁ 109-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 22 września 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych Generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Kierownik Ministerstwa Skarbu	Bolesław Markowski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	dr Bolesław Sikorski
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Juliusz Trzcziński
Dyrektor Departamentu prezydialnego w Prezydium Rady Min.	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu legislacyjnego w Prezydium Rady Min.	Edward Lechowicz
Radca Ministerialny w Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło się o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół z 20 września 1921 r.
2. Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych (załącznik 1) uchwaliła zamianować prof. Walerego Goetla komisarzem granicznym przy Międzynarodowej Komisji delimitacyjnej na Cieszyn, Spisz i Orawę³.

³ Ze względu na niezmiernie trudną sytuację Polski, która prowadziła wojnę z bolszewicką Rosją, premier Grabski wyraził w Spa wymuszoną zgodę na odstąpienie od plebiscytu na Śląsku Cieszyńskim i powierzenie Konferencji Ambasadorów decyzji w sprawie tego terytorium. Wydała ona swoją rezolucję 28 lipca 1920 r. Zaolzie i większość spornego terytorium na Orawie i Górnym Spiszu przypadło Czechosłowacji. Polska uzyskała tylko 27 (z 71) spiskich wsi. W celu wykonania decyzji i ustalenia granicy w terenie powołano Komisję Delimitacyjną.

3. Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych (załącznik 2) uchwaliła zamianować w miejsce Władysława Grabskiego, który zgłosił rezygnację, Józefa Karśnickiego przewodniczącym delegacji polskiej do mieszanej komisji rozrachunkowej, utworzonej na mocy art. XVIII Traktatu ryskiego z siedzibą w Warszawie⁴.

4. Minister Spraw Zagranicznych referuje decyzję Rady Ligi Narodów w sprawie polsko-litewskiej. Tę część uznano za tajną.

^fAntoni Ponikowski^f

⁴ Artykuł 18 pokoju ryskiego stanowił, że w 6 tygodni po ratyfikacji traktatu powstanie Mieszana Komisja Rozrachunkowa w Warszawie dla rozstrzygnięcia spraw objętych postanowieniami w art. 14–17 jak i nieobjętych nimi. Miała charakter parytetowy – po 5 przedstawicieli; zob. *Współczesna Europa polityczna. Zbiór umów międzynarodowych: 1919–1939*, oprac. i koment. W.W. Kulski, M. Potulicki, Warszawa 1939, s. 262.

2a.

PROTOKÓŁ TAJNY Posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 22 września 1921 r.

4. Minister Spraw Zagranicznych referuje decyzję Ligi Narodów w sprawie litewsko-polskiej (załącznik 3)
Rada Ministrów oświadczyła się za dalszym traktowaniem sprawy przez Ligę Narodów, nie przyjmując jednak drugiego projektu Hymansa⁵.
Zarazem Rada Ministrów uznała za wskazane ustąpienie osoby generała Żeligowskiego z pozostawieniem wojsk pod rozkazami Komisji rządzącej i zarządzenie wyborów do sejmu wileńskiego tylko na terenie Litwy Środkowej.

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie mianowania prof. Walerego Goetla komisarzem granicznym przy Międzynarodowej Komisji Delimitacyjnej na Cieszyn, Spisz i Orawę.
2. [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie Józefa Karśnickiego przewodniczącym Delegacji Polskiej do Mieszanej Komisji Rozrachunkowej].
3. Projet d'accord pour le règlement du différend polono-lithuanien⁶.

⁵ Liga Narodów 28 czerwca 1921 r. zaleciła Polsce i Litwie projekt kompromisu autorstwa belgijskiego ministra spraw zagranicznych Paula Hymansa. Przyświecała mu idea konfederacji polsko-litewskiej i kantonalizacji Litwy. Przewidywał on: stworzenie sejmku w Wilnie dla kantonu wileńskiego, sejmku w Kownie dla kantonu kowieńskiego i wspólny sejm dla obu kantonów. Polska na projekt patrzyła pozytywnie, Litwa go odrzucała. We wrześniu 1921 r. powstał drugi projekt Hymansa, który przewidywał już tylko włączenie Wilna do państwa litewskiego, lecz przy nadaniu mu autonomii (dla ludności polskiej). Litwini odrzucili obydwie koncepcje.

⁶ Tekst przedstawiony był Radzie Ministrów tylko po francusku.

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie mianowania prof. Walerego Goetla komisarzem granicznym przy Międzynarodowej Komisji Delimitacyjnej na Cieszyn, Spisz i Orawę

Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Nr. D IV/2844

Warszawa, dnia 9 września 1921 r.

Wniosek

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w sprawie mianowanie prof. Walerego Goetla komisarzem granicznym przy Międzynarodowej Komisji Delimitacyjnej na Cieszyn, Spisz i Orawę⁷.

Rada Ministrów uchwała zamianować prof. Walerego Goetela komisarzem granicznym przy Międzynarodowej Komisji Delimitacyjnej na Cieszyn, Spisz i Orawę.

Uzasadnienie.

Obecnie pełni funkcję komisarza granicznego na ^dCieszyn, Spisz i Orawę^d, konsul Bratkowski w Morawskiej Ostrawie. Ponieważ okazało się potrzebnym z względów służbowych przenieść w najbliższym czasie p. Bratkowskiego na inne stanowisko, koniecznym jest zamianowanie komisarza granicznego, tym bardziej, że niepożądanym jest ze względów ogólnosłużbowych łączyć ponownie pełnienie funkcji komisarza granicznego i konsularnych w osobie następcy p. Bratkowskiego. Prof. Goetel nadaje się najlepiej na wyżej wymienione stanowisko, gdyż jako dotychczasowy podkomisarz Spisza i Orawy posiada dokładną znajomość wszelkich kwestii, dotyczących delimitacji.

^fSkirmunt^f

⁷ Przewodniczył tej komisji dyplomata francuski Joseph-Fernand Grenard.

[Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie Józefa Karśnickiego przewodniczącym Delegacji Polskiej do Mieszanej Komisji Rozrachunkowej]

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Nr A. I. 8008

Warszawa dn. 8 września 1921 r.

Pan Władysław Grabski zgłosił swą rezygnację z obowiązków prezesa Delegacji Polskiej w Mieszanej Komisji Rozrachunkowej, utworzonej na mocy art. XVIII Traktatu Ryskiego z siedzibą w Warszawie⁸.

Wobec konieczności obsadzenia tego stanowiska i odpowiednich kwalifikacji jakie do objęcia go posiada p. Józef Karśnicki, Wiceprezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego dokładnie z odnośnymi sprawami obznajomiony.

Mam zaszczyt wnieść aby Rada Ministrów raczyła mianować wiceprezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego Józefa Karśnickiego przewodniczącym Delegacji Polskiej w mieszanej Komisji Rozrachunkowej utworzonej na mocy art. XVIII Traktatu Ryskiego z siedzibą w Warszawie.

Minister Spraw Zagranicznych

^fSkirmunt^f

**PROJET D'ACCORD POUR LE REGLEMENT DU DIFFEREND
POLONO-LITHUANIEN**

Art. 1. – La Pologne et la Lithuanie reconnaissent réciproquement leur indépendance et leur souveraineté. – Les deux Etats reconnaissent l'un et l'autre qu'ils sont des intérêts communs qui rendent nécessaire l'établissement entre eux d'un système de coopération fondée sur des conventions spéciales et sur la création d'organes permanents de liaison.

2. – La frontière entre la Pologne et l'Etat lithuanien suivra la ligne Curzon jusqu'à Niemen, le cours du Niemen jusqu'à Druskieniki, une ligne Druskieniki Stara Ruda, Jezioro rejoinant le Niemen vers Vola. Le Niemen jusqu'au confluent de la Bérésina et une ligne E.W. rejoinant la frontière de la Russie fixée au Traité de Riga.

3. – La région de Vilna constituera, dans l'Etat lithuanien un canton autonome. La limite de ce canton sera tracée en partageant la zone neutre actuelle en parties

⁸ Szerzej przedstawię te sprawy W. Grabski w początkowych partiach swoich wspomnień: *Dwa lata pracy u podstaw państwowości naszej (1924—1925)*, Warszawa 1927.

sensiblement égales, elle passera à l'est des villages de Gedroitsé et de Shirvinti et laissera au canton de Vilna la voie ferrée de Vilna-Orany.

4. – Le canton de Vilna sera organisé sur une base analogue à celle de la constitution d'un canton suisse (pouvoir exécutif et législatif locaux, droit de nommer les fonctionnaires cantonaux, etc.). Sa représentation à la Diète centrale sera proportionnelle à la population. Le Gouvernement central Lithuanien aura vis-à-vis du canton de Vilna, les mêmes attributions que le Gouvernement fédéral de Berne vis-à-vis des cantons suisses. Le Gouvernement central et la Diète centrale lithuanienne siègeront à Vilna.

5. L'armée sera organisée sur la base du recrutement régional d'après une loi militaire commune. Les unités recrutées dans le canton de Vilna et celles recrutées dans le reste du territoire ne pourront pas sortir de leur zone de recrutement, sinon en cas de guerre, ou si l'ordre public a été gravement troublé, et avec l'autorisation de la Diète centrale ou, dans le cas où la Diète centrale ne serait pas en session, à charge de convoquer immédiatement. Les troupes du canton de Vilna seront placées sous les ordres du Haut-Commandement relevant du Gouvernement central lithuanien.

6. – Les langues lithuanienne et polonaise seront langues officielles dans tout l'Etat lithuanien.

7. – Dans tout l'Etat lithuanien les garanties les plus larges seront assurées à toutes les minorités ethniques, en ce qui concerne l'enseignement la religion, la langue et le droit d'association.

8. – Pour assurer la liaison de la politique étrangère des deux pays, les deux Diètes, polonaise et lithuanienne, désigneront suivant le système de la représentation proportionnelle deux délégations en nombre égal, choisies de façon à ce que les principaux partis soient représentés. Ces délégations, siégeant en commun, décideront à la majorité des voix quelles sont les questions qui intéressent en commun les deux pays.

Les actes de politique étrangère d'intérêt commun, qui exigent une sanction législative, seront soumis, en premier lieu aux deux délégations siégeant en commun. Le texte, approuvé par elles sera présenté à la ratification des deux Diètes.

En outre, les deux Gouvernements nommeront chacun des représentants en nombre égal, qui formeront un Conseil commun des Affaires Etrangères. Ce Conseil aura pour fonctions d'assurer l'étude des questions qui intéressent en commun les deux pays et de préparer un programme d'action commune. Il rédigera un rapport pour les conférences périodiques des deux Gouvernements.

9. – Une convention militaire défensive sera signée entre les deux Etats sur les bases suivantes:

a) Entente entre les deux états-majors pour l'adoption de méthodes d'instruction et d'organisation des troupes.

b) Entente entre les deux Etats-majors, dès le temps de paix, pour la préparation d'un plan d'action commun en cas de guerre, ainsi que pour régler la mobilisation, les transports de concentrations et le dispositif des troupes à la frontière.

Cette entente se réalisera par des conférences périodiques. En outre une liaison permanente sera assurée par une organe spécial permanent d'étude et de collaboration.

c) concours limité donné par l'armée lithuanienne à l'armée polonaise, en dehors du territoire lithuanien (comme effectifs et comme rayon d'action). Coopération des troupes polonaises avec les troupes lithuaniennes sur le territoire lithuanien. Usage reciproque des bases territoriales, routes, chemins, de fer etc. dans un intérêt stratégique commun;

d) Commendement unique en cas d'opération communes des deux armées, tout en laissant le gros de forces lithuaniennes groupé sous le commendement lithuanien.

Il appartient aux deux Gouvernements de décider si, dans le cas où l'un des deux pays est ou risque d'être engagé dans une guerre, les deux pays doivent, aux termes de la convention, se prêter un naturel appui. En cas de désaccord la question sera soumise à un arbitre, désigné à l'avance avec leur agrément par le Conseil de la Société des Nations.

10. – Une convention économique allant eu-delà de la clause de la nation la plus favorisée, sera conclue entre les deux pays.

Les deux pays accepteront le principe de la libre admission réciproque de leurs produits, avec les exceptions rendues nécessaires soit par leur régime local intérieur, soit, en attendant l'établissement d'un régime monétaire commun, par la disparité des changes.

Un Conseil économique commun, comprenant trois représentants de chaque Gouvernement sera chargé:

- a) de veiller à l'application de l'accord douanier;
- b) d'en préparer éventuellement les modifications;
- c) d'étudier toutes questions économiques d'intérêt commun (transports et voies de communication, régime monétaire, régime fiscal, monopoles, achats de marchandises à l'étranger, conventions économiques).

Il présentera aux deux Gouvernements un rapport commun.

11. – La Lithuanie assurera à la Pologne le libre accès à la mer et le libre transit. En outre, en ce qui concerne le port de Memel, les deux pays se mettront d'accord sur un régime qui, tout en donnant la souveraineté à la Lithuanie, réserverait à la Pologne le droit d'utiliser en tout temps le port ainsi que le Niemen, pour toutes catégories de transports, y compris les munitions et le matériel de guerre. Si un accord était obtenu, M. Hymans demanderait à la Société des Nations d'appuyer le programme adopté auprès des Puissances Alliées.

12. – Dans les cas où des sentiments surgiraient entre les deux pays au sujet de l'exécution de la présente convention les deux Pays s'engagent à se soumettre à la décision d'un arbitre, désigné par la Société des Nations avec leur agrément.
13. – Dans les cas où la Pologne ou la Lithuanie auraient dans la suite à proposer des modifications du présent accord, elles s'engagent à en saisir le Conseil de la Société des Nations⁹.

3/9/21

PROTOCOLE ANNEXE

1. Après avoir été ratifié par les Gouvernements lithuanien et polonais le texte de l'accord sera soumis à une assemblée qui sera convoquée à cet effet et comprendra des représentants élus par la population de la région de Vilna telle qu'elle est définie aux paragraphes 2 et 3 de l'accord. La décision prise par cette Assemblée sera portée par elle directement devant le Conseil de la Société des Nations.
 2. Le Conseil de la Société des Nations désignera un représentant chargé d'interpréter l'accord et d'en surveiller l'exécution.
 3. Tous les éléments des troupes occupant actuellement le canton de Vilna, non originaires de son territoire, devront être évacués au plus tôt, ainsi que tous les fonctionnaires non originaires de ce territoire.
 4. Le Gouvernement lithuanien s'installera à Vilna dès que les élections municipales, cantonales et législatives auront eu lieu et que l'organisation du canton de Vilna sera réalisée, et dans un délai qui ne pourra dépasser six mois après l'acceptation de l'accord par la représentation légale de la population de Vilna.
 5. Jusqu'à cette époque, dans le cas où l'on pourrait constituer sa moyen d'éléments locaux la police suffisante pour le maintien de l'ordre et la surveillance de la frontière orientale, des contingents équivalents de troupes lithuaniennes et de troupes polonaises pourront être admis dans le canton de Vilna et y occuper des secteurs limités et fixés à l'avance, selon un accord entre les deux Gouvernements.
 6. Une Commission de trois membres, désignés par le Conseil, à laquelle sera adjoint un représentant de chacun des deux Gouvernements, tracera la frontière entre le territoire polonais et le territoire lithuanien, et entre le canton de Vilna et le reste du territoire lithuanien, conformément aux articles 2 et 3 de l'accord.
 7. Conformément aux articles 12 et 13, des négociations seront ouvertes entre les experts désignés par les deux Gouvernements pour la rédaction de la convention militaire et de la convention économique prévues par l'accord.
- Dans les cas où ces négociations n'auraient pas abouti à une entente, le Représentat de Conseil sera chargé de trancher les points qui resteront en suspens.

⁹ Zob. *Documents diplomatiques concernant les relations polono-lithuaniennes*, t. 1, Varsovie 1921.

8. Les deux Gouvernements s'engagent à supporter par moitié les frais du Représentant du Conseil, ainsi que ceux de la Commission de délimitation.

Przekład
PROJEKT UMOWY W CELU ROZWIĄZANIA SPORU
POLSKO-LITEWSKIEGO

Art. 1 – Polska i Litwa wzajemnie uznają swoją niepodległość i swoją suwerenność. – Oba państwa uznają, że mają wspólne interesy, co sprawia, że konieczne jest ustanowienie między nimi systemu współpracy opartego na specjalnych konwencjach i utworzeniu stałych organów łączących.

2. – Granica między Polską a Państwem Litewskim będzie przebiegać wzdłuż linii Curzon[a] do Niemna¹⁰, wzdłuż biegu Niemna do Druskien[n]ik, potem linia Druskien[n]iki Stara Ruda, Jeziory zbiegającej znowu do Niemna w kierunku Woli. Niemen do zbiegu Beresiny i linii E.W¹¹. biegnącej do granicy Rosji ustalonej w traktacie ryskim.

3. – Region wileński będzie stanowił autonomiczny kanton w państwie litewskim. Granica tego kantonu zostanie wyznaczona przez podzielenie obecnej strefy neutralnej na mniej więcej równe części, przebiegnie ona na wschód od wsi Gedroitsé i Shirvinti¹² i zostawi dla kantonu wileńskiego linię kolejową Wilno-Orany.

4. – Kanton Wilno będzie zorganizowany na podobnej zasadzie jak konstytucja szwajcarskiego kantonu (lokalnej władzy wykonawczej i ustawodawczej, prawo do mianowania urzędników kantonalnych. etc.). Jego reprezentacja w Sejmie Centralnym będzie proporcjonalna do liczby ludności. Litewski rząd centralny będzie miał takie same uprawnienia wobec kantonu Wilna, jak rząd federalny, jakie ma Berno w odniesieniu do kantonów szwajcarskich. W Wilnie będzie miał siedzibę Rząd centralny i Sejm centralny Litwy.

5. – Armia zostanie zorganizowana w oparciu o pobór regionalny zgodnie z powszechnym prawem wojskowym. Jednostki utworzone w kantonie wileńskim i te w pozostałej części terytorium nie będą mogły opuścić swojej strefy rekrutacji, z wyjątkiem wojny lub poważnego zakłócenia porządku publicznego i za zgodą Sejmu centralnego, a w przypadku gdy Sejm centralny nie obraduje, będzie zobowiązany zebrać się natychmiast. Oddziały kantonu wileńskiego zostaną poddane pod rozkazy Naczelnego Dowództwa zależnego od litewskiego rządu centralnego.

¹⁰ Przedłożona w rezolucji Rady Najwyższej mocarstw sprzymierzonych w Paryżu 8 grudnia 1919 r. koncepcja wschodniej granicy Polski przydzielała część Suwalszczyzny państwu polskiemu i przebiegała wzdłuż Niemna, pokrywając się z tzw. linią Focha.

¹¹ Tj. wschód – zachód.

¹² Tj. Giedrojcie i Święciany.

6. – Języki litewski i polski będą językami urzędowymi w całym państwie litewskim.
7. – W całym Państwie Litewskim wszystkim mniejszościom etnicznym zostaną zapewnione najszersze gwarancje w zakresie nauczania, religii, języka i prawa do zrzeszania się.

8. – Aby zapewnić łączność w polityce zagranicznej obu krajów, oba Sejmy, polski i litewski, wyznaczą w systemie proporcjonalnej reprezentacji dwie delegacje w równej liczbie, tak dobrane, aby reprezentowane były partie główne polityczne. Delegacje te, obradujące wspólnie, zdecydują większością głosów, które kwestie są przedmiotem wspólnego zainteresowania obu krajów.

Akty polityki zagranicznej będące przedmiotem wspólnego zainteresowania, które wymagają sankcji legislacyjnej, zostaną przede wszystkim przedłożone dwóm delegacjom wspólnie obradującym. Zatwierdzony przez nich tekst zostanie przedstawiony do ratyfikacji obu Sejmów.

Ponadto oba Rządy wyznaczą przedstawicieli w równej liczbie, którzy utworzą wspólną Radę do Spraw Zagranicznych. Zadaniem Rady będzie badanie zagadnień wspólnych dla obu krajów oraz przygotowanie programu wspólnych działań. Rada przygotowuje raport na okresowe konferencje obu rządów.

9. Obronna konwencja wojskowa zostanie podpisana między dwoma państwami na następujących warunkach:

a) Porozumienie między dwoma sztabami w sprawie przyjęcia metod szkolenia i organizacji wojsk.

b) Porozumienie między dwoma sztabami, od czasu pokoju, w sprawie przygotowania wspólnego planu działania na wypadek wojny, a także uregulowania mobilizacji, transportu koncentracji i zjeżdżania wojsk na granicę.

Porozumienie to zostanie osiągnięte poprzez okresowe konferencje. Ponadto, stały kontakt zapewni specjalny stały organ ds. badania i współpracy.

c) ograniczona pomoc udzielona przez wojsko litewskie wojsku polskiemu poza terytorium Litwy (jako siła i jako promień działania). Współpraca wojsk polskich z wojskami litewskimi na terytorium Litwy.

Wzajemne korzystanie z baz terytorialnych, dróg, linii kolejowych itp. we wspólnym interesie strategicznym.

d) Wspólne jedno dowództwo w przypadku wspólnej operacji obu armii przy pozostawieniu większości sił litewskich zgrupowanych pod dowództwem litewskim

Do obu rządów należy decyzja, czy w przypadku, gdyby jeden z tych dwóch krajów znajdował się lub ryzykował zaangażowaniem się w wojnę, oba kraje muszą, zgodnie z warunkami konwencji, udzielić sobie nawzajem naturalnego wsparcia. W przypadku braku porozumienia, kwestia zostanie skierowana do arbitra wyznaczonego wcześniej za zgodą Rady Ligi Narodów.

10. Oba kraje zawrą konwencję gospodarczą wykraczającą poza klauzulę najwyższego uprzywilejowania.

Oba kraje zaakceptują zasadę wzajemnego swobodnego przyjmowania swoich produktów, z wyjątkami koniecznymi, wynikającymi albo ich wewnętrznej specyfiki lokalnej, albo w oczekiwaniu na ustanowienie wspólnego reżimu walutowego, wynikającej z dysproporcji walutowej.

Wspólna Rada Gospodarcza, składająca się z trzech przedstawicieli każdego rządu, będzie odpowiedzialna za to, aby:

- a) zapewnić stosowanie porozumienia celnego;
- b) przygotować wszelkich ewentualne modyfikacje;
- c) studiować wszystkie kwestie gospodarcze będące przedmiotem wspólnego zainteresowania (transport i szlaki komunikacyjne, reżim monetarny, reżim podatkowy, monopole, zakupy towarów za granicą, konwencje gospodarcze).

Wspólna Rada Gospodarcza przedstawi wspólny raport obu rządów.

11. Litwa zapewni Polsce swobodny dostęp do morza i swobodny tranzyt.

Ponadto, jeśli chodzi o port w Kłajpedzie, oba kraje uzgodnią reżim, który oddając suwerenność Litwie, zastrzegłby dla Polski prawo do korzystania z portu w dowolnym czasie, a także Niemen dla wszystkich kategorii transportu, w tym amunicji i materiałów wojennych. Jeśli dojdzie do porozumienia, Pan Hymans zwróci się do Ligi Narodów o poparcie programu przyjętego pod auspicjami Mocarstw Sprzymierzonych.

12. W przypadku kiedy powstaną jakieś wątpliwości między dwoma krajami co do realizacji niniejszej umowy, oba Kraje zobowiązują się podporządkować się decyzji arbitra wyznaczonego przez Radę Ligi Narodów z uszanowaniem jej stanowiska.

13. Jeżeli Polska lub Litwa miałyby do zaproponowania później zmiany do niniejszej Umowy, zobowiązują się one do skierowania ich pod ocenę Rady Ligi Narodów.

PROTOKÓŁ DODATKOWY

1. Po ratyfikacji przez Rządy Litwy i Polski, tekst umowy zostanie przedłożony zgromadzeniu, które zostanie zwołane w tym celu i będzie składać się z przedstawicieli wybranych przez ludność Wileńszczyzny, zgodnie z postanowieniami zawartymi w ust. 2 i 3 umowy. Decyzja podjęta przez to Zgromadzenie zostanie przez nie wniesiona bezpośrednio do Rady Ligi Narodów.

2. Rada Ligi Narodów wyznaczy przedstawiciela odpowiedzialnego za interpretację porozumienia i nadzorowanie jego wykonania.

3. Wszystkie oddziały znajdujące się obecnie w kantonie wileńskim, które nie pochodzą z tego terytorium, muszą zostać jak najszybciej ewakuowane, podobnie jak wszyscy urzędnicy nie pochodzący z tego terytorium.

4. Rząd Litewski ustanowi swoją siedzibę w Wilnie niezwłocznie po przeprowadzeniu wyborów miejskich, kantonalnych i parlamentarnych oraz po zakończeniu tworzenia kantonu wileńskiego, a także w terminie nieprzekraczającym

sześciu miesięcy od przyjęcia Umowy przez prawnie ustanowioną reprezentację ludności Wilna

5. Do tego czasu, o ile z miejscowych czynników będzie można utworzyć policję wystarczającą do utrzymania porządku i ochrony granicy wschodniej, do Kantonu Wileńskiego mogą być wpuszczone jednakowe liczbowo oddziały litewskie i polskie, które zajmą ograniczone i z góry określone sektory, zgodnie z Umową zawartą między obu Rządami.

6. Komisja złożona z trzech członków, powołanych przez Radę, do której zostanie dodany przedstawiciel każdego z dwóch Rządów, wyznaczy granicę między terytorium Polski a terytorium Litwy oraz między kantonem Wilna a pozostałą częścią terytorium Litwy, zgodnie z art. 2 i 3 Umowy.

7. Zgodnie z artykułami 12 i 13 zostaną otwarte negocjacje między ekspertami wyznaczonymi przez oba Rządy w celu sporządzenia konwencji wojskowej i gospodarczej przewidzianej w umowie.

W przypadkach, gdyby negocjacje nie doprowadziły do porozumienia, przedstawiciel Rady będzie odpowiedzialny za podjęcie decyzji w kwestiach, które pozostają nierozwiązane.

8. Oba Rządy zobowiązują się do pokrycia połowy wydatków przedstawiciela Rady, jak również kosztów Komisji ds. wyznaczenia granic¹³.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 15.

¹³ Projekt ten był podstawą rokowań w Brukseli między majem a wrześniem 1921 r., które odbyły się w dwóch turach. Prowadzono je pod auspicjami Rady Ligi Narodów, która sprawowała w ten sposób formalnie misję rozjemczą.

3

PROTOKÓŁ 110-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 24 września 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych Generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr. Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	dr. Bolesław Sikorski
Minister Poczty i Telegrafów	dr. Władysław Stesłowicz
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Dyrektor Departamentu Prezydzialnego w Prezydium Rady Min.	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu Legislacyjnego w Prezydium Rady Min.	Edward Lechowicz
Radca ministerialny w Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło się o 4 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół z 22 września 1921 r.
2. Prezes Rady Ministrów referuje załączone pismo Ministra Spraw Wewnętrznych i poddaje pod dyskusję sprawę odroczenia terminu spisu ludności ze względu, iż dzień 1 października jest sobotą zaś 3 i 4 października żydowski Nowy Rok. Na wniosek Dyrektora Głównego Urzędu Statystycznego¹⁴, zlecono Ministrowi Spraw Wewnętrznych, by wydał do okólnika swego z dnia 23 września 1921 r. zarządzenie uzupełniające, polecające władzom spisowym, by dla uniknięcia konfliktów na tle spisu z ludnością żydowską rozpoczynano spis ludności żydowskiej w miastach w dzielnicach żydowskich w sobotę dnia 1 października dopiero po upływie 5 kwadransów po zachodzie słońca, po czym spis ten miałby być kontynuowany w niedzielę aż do zachodu słońca. Gdyby

¹⁴ Główny Urząd Statystyczny powstał z mocy rozporządzenia Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego już w 1918 r. Inicjatorem był prof. Ludwik Krzywicki. Działalność urzędu uregulowała ustawa z 21 października 1919 r. o organizacji statystyki administracyjnej.

w ciągu tego czasu spis ludności żydowskiej w dzielnicach tych nie był ukończony, należy go kontynuować we wtorek dnia 4 października po upływie 5 kwadransów po zachodzie słońca i zakończyć go w każdym razie we środę dnia 5 października. Zarządzenie to jako też sam okólnik z dnia 23 września 1921 r. należy podać do wiadomości publicznej.

3. Prezes Rady Ministrów przedstawia dalszy przebieg pertraktacji z Panem Jerzym Michalskim w sprawie objęcia teki Ministra Skarbu.

Zastrzeżenia w zakresie przeprowadzenia reformy rolnej wobec wyjaśnień prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego Pan Michalski cofnął.

Celem uzgodnienia stanowiska Pana Michalskiego, aby dla wzmocnienia intensywności przemysłu i handlu można było przedłużyć dzień pracy do 9-iu godzin ze stanowiskiem Ministra Pracy i Opieki Społecznej, uproszono Ministra Pracy i Opieki Społecznej o osobiste porozumienie się z Panem Michalskim i zdanie sprawy o wyniku na poniedziałkowym posiedzeniu Rady Ministrów.

Posiedzenie zakończono o godzinie 9 wieczór.

^fA. Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Okólnik w sprawie uwzględnienia świąt żydowskich przy przeprowadzeniu powszechnego spisu ludności.

Okólnik w sprawie uwzględnienia świąt żydowskich przy przeprowadzeniu powszechnego spisu ludności

OKÓLNİK ^c87^c

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Nr A.O. 2459

Warszawa,

Dn. 23 września 1921 r.

W sprawie uwzględnienia świąt żydowskich przy przeprowadzeniu powszechnego spisu ludności.

Do

Panów Wojewodów (wszystkich)

i do Pana Prezydenta miasta Warszawy¹⁵

¹⁵ Piotr Drzewiecki.

Ze strony władz spisowych oraz organizacji żydowskich zwrócono Ministrowi Spraw Wewnętrznych uwagę, że ponieważ dzień 12 października wyznaczony na przeprowadzenie powszechnego spisu ludności¹⁶ i przypada na sobotę przeto przeprowadzenie spisu może być utrudnione z tego względu, że w dzień szabasu żydzi znajdują się poważnie poza domem w synagodze, oprócz tego według przepisów rytualnych nie wolno im tego dnia składać zeznać na piśmie ani przepisywać arkuszy spisowych; również w dzień szabasu żydzi nie będą mogli wziąć czynnego udziału w przeprowadzeniu spisu, bądź w charakterze komisarzy spisowych. Zaznaczyć należy, że od zachodu dnia 2 października do zachodu słońca dnia 4 października przypadają również żydowskie święta nowego roku. W dnie te zatem następczą się też same trudności.

Wobec tego, że przełożenie terminu spisu, które mogłoby być uskutecznione tylko w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, wobec spóźnionej pory i poczynionych już przygotowań jest niemożliwe, należy przeprowadzić pomimo oznaczonych trudności w ten sposób jednak, by przepisy rytualne żydowskie nie zostały pogwałcone, co byłoby obrażeniem art. 11 Traktatu Wersalskiego¹⁷, ratyfikowane ustawą z dnia 31 lipca 1919 r. (Dz. Ust. ex. 1920 N-110 poz. 728). Sprawa ta była już ogólnikowo omawiana na wojewódzkich zjazdach referentów spisowych przez delegatów Głównego Urzędu Statystycznego. W uzupełnieniu udzielonych wtedy wyjaśnień Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Głównym Urzędem Statystycznym niniejszemu udziela w tej sprawie następujących wskazówek:

1) Spis ludności żydowskiej może być dokonany w sobotę i dni świąt żydowskich tylko w ten sposób, że przed upływem pięciu kwadransów po zachodzie słońca wymagać się będzie tylko ^dustnych^d zeznań. Nadmienia się przy tym, że podpisanie formularzy spisowych przez osoby spisywane nie jest konieczne.

2) przy wykonaniu spisu w dni wymienione nie należy stosować jakichkolwiek presji w stosunku do wykonywania czynności niezgodnych z ich rytuałami;

3) dla dobra spisu oraz uniknięcia jakichkolwiek konfliktów na jego tle z ludnością żydowską można, zależnie od miejscowych stosunków, rozpocząć

¹⁶ Podstawą spisu była ustawa z 21 października 1919 r. o organizacji statystyki administracyjnej. Art. 6 stanowił, że pierwszy spis powszechny odbędzie się w 1920 r., co nie okazało się możliwe z powodu wojny polsko-sowieckiej. Następne spisy odbywałyby się co 10 lat. Ustawę z 21 października 1919 nowelizowano 13 maja 1921 r. Dzień spisu wyznaczono na 30 września 1921 r.

¹⁷ Mowa tu o tzw. małym traktacie wersalskim, czyli układzie między mocarstwami sprzymierzonymi a Polską w przedmiocie ochrony mniejszości z 28 czerwca 1919 r. Art. 11 mówił: „Żydzi nie będą przymuszani do wykonywania jakichkolwiek czynności, stanowiących pogwałcenie szabasu i nie powinni doznawać jakiegokolwiek umniejszenia swej zdolności prawnej, jeżeli odmówią stawienia się w sądzie lub wykonania czynności prawnych w dzień szabasu”. Pełny tekst traktatu wersalskiego o ochronie mniejszości zob. *Współczesna Europa polityczna. Zbiór umów międzynarodowych*, s. 145–155.

spis w dzielnicach żydowskich w sobotę dnia 1 października dopiero po upływie 5 kwadransów o zachodzie słońca. Zwraca się przy tym uwagę, że spis może być kontynuowany następnego dnia (patrz § 1 ustęp 1 zdanie 2 Instrukcji dla Władz, biorących udział w przeprowadzeniu powszechnego spisu ludności).

4) napotkanych z powodów omawianych trudnościach komisarze spisowi zaznaczą w swych sprawozdaniach (§ 14 Instrukcji).

Powyższe wskazania zechce Pan Wojewoda zakomunikować władzom spisowym w celu należytego zastosowania się i pouczenia Komisarzy spisowych.

MINISTER

/-/ St. Downarowicz

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 15.

4

PROTOKÓŁ 111-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 26 września 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego, Kierownik Ministerstwa

Sztuki i Kultury

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych Generał-porucznik

Kierownik Ministerstwa Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Minister Kolei Żelaznych

Minister Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Za Ministra Pracy i Opieki Społecznej Podsekretarz Stanu

Kierownik Ministerstwa Apropozycji

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

Prezes Głównego Urzędu Ziemiańskiego

Dyrektor Departamentu w Prezydium Rady Ministrów

Dyrektor Departamentu w Prezydium Rady Ministrów

Radca ministerialny w Prezydium Rady Ministrów

Starszy Referent w Prezydium Rady Ministrów

Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Kazimierz Sosnkowski

Bolesław Markowski

Bronisław Sobolewski

dr Bolesław Sikorski

Władysław Stesłowicz

Gabriel Narutowicz

Józef Raczyński

dr Witold Chodźko

Gustaw Simon

Jan Stefan Stoiński

dr Juliusz Trzcziński

dr Władysław Kiernik

dr Władysław Studziński

Edward Lechowicz

dr Jerzy Buzek

Władysław Paczoski

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 24 września 1921 r.
2. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego¹⁸ (załącznik 1) projekt rozporządzenia w przedmiocie wykonania ustawy z 15 lipca 1920 r. o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu traktatu pokoju, podpisanego w Wersalu 28 czerwca 1919 r. z następującymi zmianami:

¹⁸ Główny Urząd Likwidacyjny – urząd państwowy, funkcjonujący na prawach osobnego ministerstwa, powołany dekretem Naczelnika Państwa z 31 stycznia 1919 r. pod kierownictwem prof. Władysława Grabskiego. Zob. Dzienni Ustaw RP 1918, nr 12, poz 132.

- a. w § 4 ustęp ostatni brzmi: „Uchwała odnosi skutek prawny po upływie trzech dni od dnia jej ogłoszenia w Monitorze Polskim”;
 - b. w § 5 ust. 2 po słowie „zastępcy” dodaje się wyrazy „lub też nie złożenie na piśmie żądanych informacji i wyjaśnień”;
 - c. w ustępie 1 § 8 końcowe wyrazy „na Skarb Państwa Polskiego” zostają zastąpione przez słowa „na rzecz Państwa Polskiego”;
 - d. w ustępie 2 § 8 wyrazy „na Skarb Państwa” zastąpione zostają przez słowa „na rzecz Państwa”;
 - e. w ustępie 3 § 8 wyrazy „Skarb Państwa” zastąpione zostają przez słowa „właściwa władza”;
 - f. terminy miesięczne w § 9 i 10 zmienione zostają na terminy trzydniowe;
 - g. w § 11 po słowie „ustawy” dodaje się wyrazy „i rozporządzenia”.
3. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej projekt ustawy o dobrach rodzinnych w b. dzielnicy pruskiej (załącznik 2) z następującymi zmianami:
- a. w art. 4 po punkcie 4 wstawia się następujące punkty 5 i 6:
 - 5) Projekt uchwały rodzinnej winien być przedłożony właściwemu terytorialnie Okręgowemu Urzędowi Ziemskiemu celem zaopiniowania o zgodności projektu z zasadami reformy rolnej, wyrażonymi w uchwale sejmowej z 10 lipca 1919 r. i w ustawie z 15 lipca 1920 r. (Dz.Ust. Nr. 70/1920, poz. 462).
 - 6) Jeżeli uchwała rodzinna postanawia podział nieruchomości rodzinnego, koniecznym jest zezwolenie właściwego Urzędu Ziemskiego – stosownie do obowiązujących w tej mierze przepisów.
Punkt 5 projektu otrzymuje numer porządkowy 7;
 - b. w art. 7 punkcie 3 wyrazy „natychmiastowe zażalenie” zastąpione zostają przez słowo „sprzeciw”;
 - c. art. 15 otrzymuje następujące brzmienie: „Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze b. dzielnicy pruskiej i wchodzi w życie po upływie miesiąca od dnia ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej”.
4. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Spraw Zagranicznych projekt ustawy o ratyfikacji konwencji między Niemcami a Polską i Wolnym Miastem Gdańskiem w sprawie wolności tranzytu pomiędzy Prusami Wschodnimi a resztą Niemiec (załącznik 3).
5. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie ściągnięcia zaległych kontyngentów zboża w województwach poleskim, białostockim, nowogródzkim i wołyńskim (załącznik 4) z tą zmianą, że uchwała ta nie otrzymuje formy rozporządzenia Rady Ministrów. Ponadto w punkcie 1 wniosku skreślono wyraz „byłych”.
6. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Kierownika Ministerstwa Sztuki i Kultury projekt rozporządzenia w przedmiocie rozciągnięcia na ziemię

wschodnie mocy dekretu o opiece nad zabytkami sztuki i kultury z 31 października 1918 r. (załącznik 5) z tą zmianą, że w § 1 skreśla się słowa od „oraz rozporządzeń” do „9 kwietnia 1919”.

7. W związku ze złożonym przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wnioskiem w przedmiocie wyznaczenia kredytu na utrzymanie szkolnictwa polskiego w Czechosłowacji (załącznik 6) Rada Ministrów powzięła następującą uchwałę:

Rada Ministrów upoważnia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do wstawienia do budżetu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego kredytu w kwocie 50 000 000 marek na zamknięcie rozrachunków z tytułu subsydiowania szkolnictwa polskiego za granicami Państwa.

Upoważnia się Ministerstwo Skarbu do wyasygnowania zaznaczonej sumy 50 000 000 marek Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

8. W związku ze złożonym przez Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego wnioskiem w przedmiocie podtrzymania akcji misji Hoovera¹⁹ w Polsce (załącznik 7) Rada Ministrów powzięła następującą uchwałę:
 - 1) Rada Ministrów zatwierdza uchwałę Komitetu Ekonomicznego²⁰ w sprawie akcji dożywiania dzieci do końca grudnia 1921 r. i poleca właściwym Ministrom załatwić ją w drodze układu z Komitetem amerykańskim w sposób dla Skarbu najkorzystniejszy;
 - 2) co do okresu przyszłego 1922 Minister Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu unormują sprawę przy układaniu budżetu na rok 1922.
9. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Ministra Skarbu rozporządzenie w sprawie zniesienia monopolu handlu, względnie sekwestru cukru i zaprowadzenia jednolitego podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 8).
10. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy w przedmiocie dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej²¹

¹⁹ American Relief Administration (nazywaną w Polsce Amerykańskim Wydziałem Ratunkowym) kierował Herbert Hoover, delegowany do tej akcji przez prezydenta Woodrow Wilsona. Była to amerykańska organizacja rządowa świadcząca pomoc humanitarną dla spustoszonej wojną Europy. Organizację powołał Kongres USA ustawą z lutego 1919 r. Akcję charytatywną prowadzono do 1923 r.

²⁰ Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów powstał 1 sierpnia 1919 r., a jego inicjatorem był Leon Biliński. Na czele tego zespołu stał prezes Rady Ministrów. Do gremium tego wchodził ministrowie: skarbu, spraw zagranicznych, spraw wojskowych, przemysłu i handlu, rolnictwa, kolei, robót publicznych, aprowizacji. Zapraszano też ministra b. Dzielnicy Pruskiej i Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich.

²¹ Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa – bank emisyjny, utworzony 9 grudnia 1916 r. Emitowała marki polskie w latach 1917–1923.

(załącznik 9) z tą zmianą, że w art. 1 cyfrę 142 miliardów marek zastępuje się cyfrą 190 miliardów marek.

11. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej (załącznik 10) z tą zmianą, że w art. 1 cyfrę 180 miliardów marek zastępuje się cyfrą 220 miliardów marek.
12. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Skarbu o udzielenie gminie miasta Krakowa 25 milionów marek pożyczki (załącznik 11).
13. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o asygnowanie 150 milionów marek dla Litwy Środkowej (załącznik 12).
14. Rada Ministrów uchwaliła w miesiącu październiku wypłacić pracownikom państwowym zasiłek w wysokości ustalonej uchwałą Rady Ministrów z 30 czerwca b.r., jako uzupełnienie zasiłku wypłaconego w miesiącach lipcu, sierpniu i wrześniu.
15. Prezes Rady Ministrów odczytuje projekt exposé, które zamiera wygłosić w Sejmie w dniu 27 września (załącznik 13).
W projekcie tym poczyniono poprawki uwidocznione w załączonym tekście. Brakujący program finansowy wstawi się po porozumieniu się z p. Michalskim przez p. Darowskiego – w myśl uchwały Rady Ministrów z 24 września.

Posiedzenie zakończono o godzinie 10.30 wieczorem.

fA. Ponikowski

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. „o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu traktatu pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r.”
2. Projekt ustawy o dobrach rodzinnych w b. dzielnicy pruskiej oraz zmiany do projektu ustawy o dobrach rodzinnych²².
3. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji Konwencji między Niemcami a Polską i Wolnym Miastem Gdańskiem w sprawie wolności tranzytu pomiędzy Prusami Wschodnimi a resztą Niemiec, wraz z protokołem, podpisanej w Paryżu d[n]. 21 kwietnia 1921 roku; Convention entre L'Allemagne et la Pologne et la Ville Libre de Dantzig concernant la liberté du transit entre la Prusse Orientale et le reste de l'Allemagne et Protocole signés à Paris le 21 avril 1921²³.

²² Nie publikuje się.

²³ Tekstu konwencji nie publikuje się. Umowa jako konwencja tranzytowa wprowadziła pojęcie niemieckiego tranzytu uprzywilejowanego zgodnie z tzw. statutem barcelońskim;

4. [Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o przekazanie jego ministerstwu byłych urzędników Ministerstwa Apropowizacji w celu usprawnienia ściągnięcia zaległych kontyngentów zboża na terenach województw wołyńskiego, nowogródzkiego, poleskiego i białostockiego]²⁴.
5. Wniosek Ministra Sztuki i Kultury w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wschodnie mocy Dekretu o opiece nad zabytkami sztuki i kultury z dn. 31 października r. 1918 (Dz Pr.P.P. rok 1918 No. 16 poz. 36)²⁵.
6. Motywy do projektu ustawy o przyznaniu do rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego kredytu w kwocie 50 000 000 mk. na subsydiowanie szkolnictwa polskiego za granicami Państwa²⁶.
7. Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego w sprawie podtrzymania akcji Misji Hoovera w Polsce.
8. [Motywy do] projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zniesienia monopolu handlu względnie sekwestru cukru i zaprowadzenia jednolitego podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej; projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zniesienia monopolu handlu i zaprowadzenia jednolitego podatku spożywczego od cukru na obszarze b. zaboru rosyjskiego i austriackiego.
9. Projekt ustawy o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej; uzasadnienie²⁷.
10. Projekt ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej [wraz z uzasadnieniem].
11. Wniosek Kierownika Ministerstwa Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, w sprawie pożyczki dla gminy miasta Krakowa; wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Krakowa ze Skarbu Państwa krótkoterminowej pożyczki w wysokości 25 milionów marek²⁸.
12. Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych o asygnowanie 150 milionów marek dla Litwy Środkowej²⁹.
13. [Projekt exposé].

Współczesna Europa polityczna. Zbiór umów międzynarodowych, s. 155–195. Statut wolności tranzytu (barceloński) zob. B. Winiarski, *Wybór źródeł do nauki prawa międzynarodowego*, Warszawa 1938, s. 302–304.

²⁴ Nie publikuje się.

²⁵ Nie publikuje się.

²⁶ Publikuje się tylko motywy do ustawy.

²⁷ Ustawa z 8 lipca 1921 r. o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej. Nie publikuje się.

²⁸ Drugiego wniosku nie publikuje się.

²⁹ Nie publikuje się.

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. „o likwidacji i majątków prywatnych w wykonaniu traktatu pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r.”

Projekt

ROZPORZĄDZENIA RADY MINISTRÓW

z dnia 1921 roku,

w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. „o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu traktatu pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 roku”³⁰.

Na mocy art. 1 ustawy z dnia 18 marca 1921 roku (Dz.Ustaw ^cRP^c. 1921 r. Nr. 31 poz. 153) ^cRada Ministrów^c zarządza co następuje:

§ 1.

Likwidacji podlegają wszelkie majątki ruchome i nieruchome, w myśl postanowień traktatu pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r.; za wyjątkiem przedmiotów i pretensji, które na mocy praw obowiązujących w poszczególnych okręgach sądowych wolne są od egzekucji.

§ 2.

Komitet Likwidacyjny powziąwszy uchwałę o stosowaniu likwidacji wobec majątku, prawa lub interesu, ogłasza o tym, w Monitorze Polskim.

W razie powzięcia uchwały, że ma nastąpić likwidacja nieruchomości lub dziedzicznego prawa budowania, przewodniczący Komitetu Likwidacyjnego równocześnie z ogłoszeniem stawia wniosek o zapisanie tej uchwały w księgach hipotecznych, względnie w księdze gruntowej, ewentualnie po jej założeniu.

§ 3.

W przeciągu miesiąca od dnia ogłoszenia w „Monitorze Polskim” w myśl poprzedniego paragrafu osobom zainteresowanym przysługuje prawo zgłoszenia do właściwego komitetu likwidacyjnego sprzeciwów co do możliwości stosowania likwidacji. Sprzeciwy, zgłoszone w powyższym terminie, podlegają rozpatrzeniu komitetu likwidacyjnego, który, w razie uznania sprzeciwu za uzasadniony, może znieść, względnie zmienić poprzednią uchwałę.

Zgłoszenie sprzeciwu nie wstrzymuje postępowania likwidacyjnego.

Niezgłoszenie sprzeciwu w czasie powyżej przepisany powoduje, że postępowanie likwidacyjne ma taki skutek, jak gdyby zgłoszono nieuzasadnione sprzeciwy, a osobie przeciwko której skierowana jest uchwała o stosowaniu likwidacji,

³⁰ Stanowiły o tym artykuły: 92, 256 i 297.

przysługuje jedynie prawo do sumy, uzyskanej z likwidacji, z zastrzeżeniem praw osób trzecich wobec odbiorcy tej sumy.

§ 4.

Po powzięciu uchwały o sposobie likwidacji majątku, prawa lub interesu, komitet likwidacyjny ogłasza o tym w „Monitorze Polskim” i zawiadamia właściciela likwidowanego przedmiotu lub jego zastępcę listem poleconym pod adresem, który posiada komitet likwidacyjny.

O ile komitet likwidacyjny nie jest w posiadaniu adresu właściciela likwidowanego majątku, prawa lub interesu, albo jego zastępcy, wystarcza ogłoszenie.

Uchwała odnosi skutek prawny po upływie trzech dni od dnia ogłoszenia, w „Monitorze Polskim”

§ 5.

Komitet likwidacyjny w wypadkach, kiedy to uzna za wskazane, władny jest zażądać od właściciela likwidowanego przedmiotu lub jego zastępcy osobistego stawienia się, jako też żądać od nich złożenia, na piśmie lub osobiście wszelkiego rodzaju informacji i wyjaśnień, dotyczących likwidowanego przedmiotu.

W razie nieuzasadnionego niestawienia się właściciela likwidowanego przedmiotu lub jego zastępcy, lub też niezłożenia na piśmie żądanych informacji i wyjaśnień, właściciel traci prawo sprzeciwu co do faktycznych stwierdzeń, dokonanych w postępowaniu likwidacyjnym.

Uznanie niestawienia się za uzasadnione należy do kompetencji komitetu likwidacyjnego.

§ 6.

Likwidacja majątków nieruchomości obejmuje wszelki majątek, ruchomy, stanowiący przynależność danej nieruchomości, o ile nie nastąpiło wyłączenie na podstawie sprzeciwu w myśli § 3 niniejszego rozporządzenia.

§ 7.

Przysługujące mężowi prawo zarządu i użytkowania nie stoi na przeszkodzie likwidacji majątku żony; majątek dzieci może być zlikwidowany bez względu na prawa rodzicielskie względem tego majątku.

§ 8.

Przy likwidacji przez zatrzymanie na rzecz Państwa nieruchomości obciążonej prawami rzeczowymi, wszystkie zobowiązania, wynikające z tych praw, z wyjątkiem praw, które zostały zapisane w księgach hipotecznych, względni w księdze gruntowej wbrew przepisom ustawy z dnia 4 marca 1920 roku o rejestracji i zabezpieczeniu majątków niemieckich (Dz. Ust. R. P. Nr. 25, poz. 153) przechodzą na Skarb Państwa Polskiego.

Przy likwidacji takiej nieruchomości komitet likwidacyjny, po dokonaniu jej oceny, potrąca z tej oceny wartość przechodzących na Skarb Państwa zobowiązań, wynikających z praw rzeczowych.

Skarb Państwa winien bezzwłocznie piśmiennie zawiadomić wierzyciela o przejściu prawa własności z nadmienieniem, iż w razie niewniesienia sprzeciwu w przeciągu miesiąca, licząc od dnia wysłania zawiadomienia, także osobista odpowiedzialność wobec wierzyciela przechodzi na Skarb Państwa Polskiego.

§ 9.

Przy likwidacji w drodze zatrzymania przedmiotów na rzecz Państwa przechodzi własność przedmiotów na Państwo w miesiącu po ogłoszeniu uchwały w Monitorze Polskim.

Równocześnie z ogłoszeniem komitet likwidacyjny zawiadamia dotychczasowego właściciela o uchwale listem poleconym, skierowanym do niego pod adresem przez niego podanym, lub w razie niewskazania adresu pod jego nazwiskiem do miejscowości, w której się likwidowany przedmiot znajduje.

W uchwale Komitetu Likwidacyjnego należy:

- a) wymienić imię i nazwisko właściciela likwidowanego przedmiotu,
- b) wyszczególnić likwidowany przedmiot, przy nieruchomościach według ksiąg hipotecznych, względnie według księgi gruntowej,
- c) oznaczyć cenę likwidowanego przedmiotu,
- d) przy nieruchomościach wyszczególnić prawa rzeczowe osób trzecich na rachunek Skarbu Państwa przyjęte, oraz sumę na jaką wartość każdego prawa ustaloną została.

Obciążenia, niewymagające zapisu w księdze gruntowej, obciążają nadal nieruchomość i nie potrzeba ich wymieniać w uchwale,

- e) ustanowić sumę kosztów postępowania likwidacyjnego obciążających właściciela zlikwidowanego przedmiotu.

§ 10.

Od dnia ogłoszenia uchwały, wspomnianej w poprzednim paragrafie niniejszego rozporządzenia, przechodzą na Państwo prawa i obowiązki, wynikające z tytułu własności przedmiotu.

§ 11.

Przy likwidacji drogą zbycia przedmiotu przez dotychczasowego właściciela, prawo własności przechodzi na nowonabywcę w trybie wskazanym przez ustawy w miejscu, w którym się odnośny przedmiot znajduje.

§ 12.

Wykreślenie wszelkich wpisów w księgach hipotecznych, względnie w księgach gruntowych w myśl §2 niniejszego rozporządzenia a także wpisów, dokonanych wbrew przepisom ustawy z dnia 4 marca 1920 r. „o rejestracji i zabezpieczeniu majątków niemieckich” oraz dokonywanie wpisu uchwał o przeznaczeniu na likwidację, o przepisaniu tytułu własności na nowonabywcę – następuje na wniosek przewodniczącego Komitetu Likwidacyjnego.

§ 13.

Wszelkie koszty postępowania likwidacyjnego ponosi właściciele likwidowanego majątku, prawa lub interesu w granicach sum uzyskanych z likwidacji. Wysokość kosztów określa Komitet Likwidacyjny.

§ 14.

Likwidacja majątków, praw i interesów, zakwalifikowanych do likwidacji przez sprzedaż przymusową, nastąpi na zasadach przepisów dodatkowych.

§ 15.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(-) ^fJ. Karśnicki^f

Załącznik ^{c3}c

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji Konwencji między Niemcami a Polską i Wolnym Miastem Gdańskiem w sprawie wolności tranzytu pomiędzy Prusami Wschodnimi a resztą Niemiec, wraz z protokołem, podpisanej w Paryżu d[n]. 21 kwietnia 1921 roku

Warszawa

dn. 10 września 1921 r.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Konwencji między Niemcami a Polską i Wolnym Miastem Gdańskiem w sprawie wolności tranzytu pomiędzy Prusami Wschodnimi a resztą Niemiec, wraz z protokołem, podpisanej w Paryżu d[n]. 21 kwietnia 1921 roku.

Rada Ministrów uchwala:

PROJEKT USTAWY

o ratyfikacji Konwencji między Niemcami a Polską i Wolnym Miastem Gdańskiem w sprawie wolności tranzytu pomiędzy Prusami Wschodnimi a resztą Niemiec, wraz z protokołem, podpisanej w Paryżu d[n]. 21 kwietnia 1921 roku.

Art. 1. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zatwierdza Konwencję między Niemcami a Polską i Wolnym Miastem Gdańskiem w sprawie wolności tranzytu pomiędzy Prusami Wschodnimi a resztą Niemiec, wraz z protokołem, podpisaną w Paryżu dnia 21 kwietnia 1921 r.

Art. 2. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej upoważnia Naczelnika Państwa do podpisania ratyfikacji powyższej Konwencji.

Art. 3. Wykonanie niniejszej ustawy zleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych, wykonanie zaś postanowień Konwencji Ministrowi Kolei Żelaznych i Ministrowi Poczty i Telegrafów, w porozumieniu z innymi zainteresowanymi Ministrami.

Uzasadnienie.

W myśl postanowień art. 98 Traktatu Wersalskiego Rząd Polski obowiązany jest zawrzeć z Rządem Niemieckim umowę, regulującą wolność tranzytu między Niemcami a Prusami Wschodnimi, zagwarantowaną postanowieniami art. 89 tegoż Traktatu.

Niniejsza Konwencja ogranicza wolny tranzyt tylko do obszaru odstąpionego przez Niemcy Polsce i zapewnia naszą suwerenność państwową odnośnie do osób i towarów tranzytujących.

W dziedzinie kolejowej daje Polsce prawo wyznaczania linii tranzytowych i nakłada na Niemcy obowiązek pomagania Polsce parowozami, potrzebnymi do pokonania ruchu tranzytowego, a – w razie wybitnego braku węgla – również dostarczania go dla tych parowozów. Wszelkie przewozy nie ustalone we wzajemnym porozumieniu na okres roczny zależne są każdorazowo od przyzwolenia ze strony polskiej.

Jeżeli przewóz osób odbywa się pod konwojem polskim, opłacają go po połowie Niemcy.

W dziedzinie transportów wojskowych daje niniejsza konwencja Niemcom prawo tygodniowo tylko do jednego pociągu z żołnierzami i urlopnikami i do jednego pociągu z materiałem wojennym z Niemiec do Prus Wschodnich i odwrotnie. Wszelka broń osobista musi być na terytorium polskim złożona w osobnym wagonie pod konwojem polskim.

Przewóz niemieckiej poczty odbywa się w wagonach niemieckich, pociągami ustalonymi we wspólnym porozumieniu. Wagony pocztowe z personelem niemieckim podlegają konwojowi polskiego urzędnika. W wagonach niemieckich zapewniony jest również przewóz poczty polskiej pod pieczę polskiego konwojenta.

Dla komunikacji telegraficznej i telefonicznej oddaje Polska pewną ilość przewodów za opłatą do użytku niemieckiego.

W dziedzinie nawigacji ogranicza konwencja wolność tranzytu tylko do środków transportowych, przynależnych do jednego z portów niemieckich, polskich lub gdańskich. Dla tranzytu automobilowego i motocyklowego wyznacza Polska szosy według swego uznania z uwzględnieniem potrzeb ruchu.

Tylko osoby jadące pod konwojem podlegają zabezpieczeniu celnemu przez opieczętowanie lub kaucję.

Na wypadek wojny w Europie, lub w razie ogłoszenia stanu wyjątkowego na obszarze tranzytowym nawet osoby jadące pod konwojem muszą być zaopatrzone w dowody osobiste, jeżeli są obywatelami niemieckimi, a obywatele innych państw w formalny paszport z wizą polską.

Według postanowień niniejszej Konwencji nie może ona mieć żadnego wpływu na działalność Wojskowej Kontrolnej Komisji Sojuszniczej, na działalność Komisji Granicznej i nie może w niczym przesądzać rozdziału majątku

dawnego Cesarstwa Niemieckiego, ani podziału kolei na obszarze Wolnego Miasta Gdańska przewidzianego w art. 107 Traktatu Wersalskiego.

Rada Ambasadorów³¹ postanowieniem art. 33-go Konwencji Polsko-Gdańskiej z 9 listopada 1920³² poddała wolnemu tranzytowi również obszar Wolnego Miasta Gdańska. W następstwie tego został do obrad dopuszczony ekspert gdański, a co do Konwencji samej dokonać konsultacji z Senatem W.M. Gdańska stosownie do postanowień art. 6-go wspomnianej Konwencji Polsko-Gdańskiej.

Wszystkie obowiązki, jakie przyjęła Polska w niniejszej Konwencji odnośnie tranzytu między Niemcami a Prusami Wschodnimi, przyjmują Niemcy w stosunku do tranzytu między Polską a Gdańskiem liniami niemieckimi na prawym brzegu Wisły.

Konwencja niniejsza została ze strony niemieckiej ratyfikowana. Wobec obowiązku Polski zawarcia takiej Konwencji Ministerstwo Spraw Zagranicznych wnosi o jej ratyfikowanie.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
fSkirmuntf

Załącznik 6.

Motywy do projektu ustawy o przyznaniu do rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego kredytu w kwocie 50 000 000 mk. na subsydiowanie szkolnictwa polskiego za granicami Państwa

Motywy

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego stoi na stanowisku, że utrzymanie szkół w Czechosłowacji na pograniczu Śląskiem na najbliższy rok szkolny jest postulatem kategoriowym, w czym znajduje poparcie w zaopartywaniach na tę sprawę Ministerstwa Spraw Zagranicznych, które właśnie z powodu toczących się obecnie rokowań z Rz[ecz]p[ospo]litą Czechosłowacką, podtrzymanie bytu tych szkół uważa za warunek nieodzowny.

W załączeniu Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje wykaz polskich szkół zamkniętych przez władze czeskie; jest to najbardziej wymowne uzasadnienie projektu ustawy. Wedle preliminarza, przedłożonego przez

³¹ Powinno być: Konferencji Ambasadorów. Utrwalił się jednak zwyczaj nazywania tej instytucji Radą i w protokołach polskiej Rady Ministrów określenie to występuje częściej.

³² Na podstawie zgody premiera Grabskiego wyrażonej w Spa na przekazanie mocarstwo decyzji w sprawie układu polsko-gdańskiego doszło 9 listopada 1920 r. do podpisania tej umowy w Paryżu. Zawęzła ona uprawnienia państwa polskiego w stosunku do postanowień traktatu wersalskiego.

Zarząd Główny T[owarzystwa] S[zkoły] L[udowej] na podtrzymanie szkolnictwa polskiego w zaborze czeskim trzeba około 4 mili[onów]. koron czeskich rocznie. Około 1 miliona k[oron] c[zeskich] pokryją rodzice i towarzystwa oświatowe, reszta musi być pokryta z subwencji państwa polskiego.

Załącznik nr 7^c

Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego w sprawie podtrzymania akcji Misji Hoovera w Polsce

Ministerstwo Zdrowia Publicznego

Warszawa

Dn. 12 września 1921 r.

Wniosek

Ministerstwa Zdrowia Publicznego w sprawie podtrzymania akcji Misji Hoovera w Polsce.

Rada Ministrów postanowić raczy:

1) Celem Podtrzymania prowadzonej przez Amerykański Wydział Ratunkowy akcji dożywiania dzieci w Polsce do końca czerwca 1922 roku w myśl uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 10 sierpnia 1921 r. protokół Nr. 117, zostaje przyznana i wstawiona do budżetu Ministerstwa Zdrowia Publicznego jako kredyt nadzwyczajny na rok 1922^d.

na zakup 5000 ton mąki kwota 1 000 000 000 mk. na zakup 1200 ton cukru kwota 600 000 000 mk.

z tym, że umowy zakupów dokona w roku bieżącym Ministerstwo Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Ministerstwem Apropowizacji.

2) Upoważnia się Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Apropowizacji do pokrycia w naturze uskutecznionego już przez Amerykański Wydział Ratunkowy zakupu 3000 ton mąki po 85 dolarów tona, przeznaczonej dla dożywiania dzieci w Polsce przez czas miesięcy letnich 1921 roku

Do Prezydium Rady Ministrów

3) Upoważnia się Ministerstwo Skarbu do wstawienia w budżecie Ministerstwa Zdrowia Publicznego sum niezbędnych na pokrycie wydatków transportu, magazynowania, benzyny i smarów dla Polsko-Amerykańskiego Komitetu Pomocy Dzieciom³³.

³³ Mowa o organizacji pomocy polskim dzieciom na podstawie koncepcji Herberta Hoovera. Akcja zakładała rozdawanie żywności za pomocą systemu tw. przekazów żywnościowych z USA.

Motywy

- 1) Amerykański Wydział Ratunkowy przy współudziale Rządu Polskiego d[oz]ywi[al] do lipca r.b. 1 300 000 dzie[ci] polskich. Polepszenie się ekonomicz[nego] stanu kraju nakazuje redukcję powyższej liczby, co zostało uwzględnio[ne] w działalności Polsko-Amerykańskiego [Ko]mitetu Pomocy Dzieciom, którego program przewiduje dożywianie przez li[piec] i sierpień r.b. 800 000 dzieci, a o[d] września począwszy do czerwca 1922 [r.] 500 000 dzieci.
- 2) Kresy wschodnie, Zagłębie Dąb[ro]wskie, Borysławskie, powiaty górskie, wielkie miasta w ciągu bieżącej zim[y] będą potrzebowały pomocy aprowizacy[jnej] i liczba 500 000 dzieci stanowi to [mi]nimum dzieci, które winny być dożyw[io]ne.
- 3) W ciągu bieżącej zimy Amerykański Wydział Ratunkowy jest gotów ud[zie]lić dla 500 000 dzieci polskich tłu[sz]cze, mleko, mączkę mleczną, fasolę, kakao, 350 tysięcy ubrań i 350 tysię[cy] par bucików pod warunkiem, że Rząd Polski dostarczy mąkę i cukier oraz utrzyma w mocy dotychczasowe przywiduje, jak wolny przewóz, magazynowani[e], benzyna, smary itp.
- 4) Do akcji dożywiania, prowadzonej przez Amerykański Wydział Ratunkowy dołącza swą akcją Amerykański Czerwony Krzyż, zarządzając szpitale dziecięce, ambulatoria, stacje opieki nad dziećmi itp. I przeznacza na ten cel na bieżącą zimę w przybliżeniu 2 000 000. dolarów.
- 5) Rząd Polski, udzielając Amerykańskiemu Wydziałowi Ratunkowemu cukier i mąkę, ponosi jedną trzecią świadczeń w naturze na rzecz dzieci polskich, dwie trzecie pokrywa Amerykański Wydział Ratunkowy i Amerykański Czerwony Krzyż.
- 6) Amerykański Wydział Ratunkowy, prócz akcji dożywiania rozwija w Polsce działalność społeczno-wychowawczą i higieniczno-sanitarną w opiece nad dzieckiem.

Przeświadczenie, że działalność Misji Hoovera jest dla Polsk pożądana i pożyteczna, skłania Ministerstwo Zdrowia Publicznego do popierania prac Misji i zwrócenia się do Rady Ministrów o uwzględnienie powyższego wniosku w całej jego rozciągłości.

Minister Zdrowia Publicznego
g...g
Podsekretarz Stanu

[Motywy do] projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zniesienia monopolu handlu względnie sekwestru cukru i zaprowadzenia jednolitego podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej; projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zniesienia monopolu handlu i zaprowadzenia jednolitego podatku spożywczego od cukru na obszarze b. zaboru rosyjskiego i austriackiego

MOTYWY

Stan przemysłu cukrowego przed wojną i obecnie na ziemiach należących do Rzeczypospolitej Polskiej jest następujący:

1) w Królestwie Polskim:

w r. 1912	–	51	fabryk	z	produkcją	219 030	ton
”	”	1913	–	53	”	”	”
”	”	1916	–	54	”	”	”
”	”	1919	–	37	”	”	”
”	”	1920	–	38	”	”	”

2) w b. Zaborze pruskim:

w r. 1912	–	26	fabryk	z	produkcją	405 331	ton
”	”	1913	–	26	”	”	”
”	”	1919	–	22	”	”	”
”	”	1920	–	25	”	”	”

3) w b. Zaborze austriackim:

w r. 1913	–	3	fabryki	z	produkcją	30 000	”
”	”	1920	–	1	”	”	”

4) Kresy przed wojną

5 cukrowni, obecnie jedna czynna z nieznaczną produkcją.

Produkcja ta nie tylko wystarczała na pokrycie wewnętrznego zapotrzebowania, wynoszącego w Poznańskim i Prusach około 20 kg na głowę, w Królestwie i Galicji około 9 kg na głowę rocznie, ale nadto dawała znaczną nadwyżkę wynoszącą ponad 50% produkcji na wywóz za granicę.

W czasie wojny światowej produkcja cukru w Królestwie Polskim i w Poznańskim spadła prawie do 25% swej poprzedniej wysokości.

Galicyskie fabryki zniszczone podczas wojny nie mogły zupełnie cukru produkować.

Ten stosunkowo wysoko rozwinięty przemysł był źródłem wcale pokaźnych dochodów dla rządów zaborczych, pobieranych tytułem podatku spożywczego od cukru, czyli tak zwanej akcyzy.

Na powyższym obszarze Rzeczypospolitej obowiązywały przed wojną trzy różnorodne ustawy o poborze podatku spożywczego (akcyzy) od cukru, wskutek

czego i stopa pobieranej opłaty od 100 kg względnie od puda cukru była w każdym z państw zaborczych różną, stała jednak w każdym razie w pewnym stałym stosunku do ceny towaru.

Podatek ten wynosił:

- a) w b. zaborze austriackim – Kor. 38
- b) w b. zaborze rosyjskim (od puda) – Rb. 1,75
- c) w b. zaborze pruskim – Mk. 14.

czyli, że przy cenie 100 kg względnie 1 puda cukru:

ad a) 74–80 kor. podatek stanowił c-a – 50%

ad b) 4–4,40 rb. (za pud) – 45%

ad c) 40 mk. podatek stanowił – 35%

Z początkiem wojny z powodu wzrostu cen cukru i potrzeb Skarbu podwyższono również nieznacznie stopę podatku. I tak:

w zaborze austriackim do 54 kor. od 100 kg.

” pruskim tak ceny, jak i podatek pozostały przez dłuższy czas bez zmiany (obecnie ma być podwyższony do Mk. 100).

W Królestwie Polskim po ustąpieniu Rosjan zaprowadziły rządy okupacyjne dla celów czysto fiskalnych tudzież własnych gospodarczych monopol handlu cukrem, a to:

w b. okupacji austriackiej rozporządzeniem Naczelnego Wodza Armii³⁴ z dnia 14 maja 1916 Nr. 57 Dz. Rozp. c. i k. zarządu wojskowego w Polsce, zaś w b. okupacji niemieckiej ustawą z dnia 1 sierpnia 1917 Nr. 83, poz. 346, Dz. rozp. b. Jenerał-gubernatorstwa Warszawskiego na następujących zasadach:

1) rządowi okupacyjnemu przysługuje wyłączne prawo przywozu cukru z zagranicy tudzież prawo handlu cukrem na obszarze okupowanym,

2) tenże rząd wyznacza ceny, po których krajowi producenci obowiązani są oddać mu wszystkie wyprodukowane u siebie cukier tudzież ustanawia ceny cukru dla konsumentów,

3) różnica między ceną cukru dla producentów, a ceną dla konsumentów, po potrąceniu nieznacznej prowizji sprzedażnej, stanowiła zysk monopolowy,

4) prowadzenie handlu cukrem na obszarze okupowanym zależnym jest od zezwolenia władzy okupacyjnej.

W chwili ustąpienia okupantów zysk monopolowy władz okupacyjnych wynosił około 60% ceny sprzedażnej cukru; przy cenach Kor. 800 wzgl. 250 Mk. (na cele przemysłowe) wynosił ponad 80% ceny sprzedażnej.

Rząd Polski po objęciu administracji krajem przypomniał podwładnym urzędom i władzom skarbowym rozporządzeniem deklaratoryjnym z dnia 12 listopada 1918 ogłoszonym w Monitorze Nr. 205 z dnia 16 listopada 1918, że rozporządzenia wydane przez okupantów w sprawach opłat skarbowych,

³⁴ Arcyksiążę Fryderyk.

podatków i monopoli – obowiązują i nadal bez zmiany, a następnie ustanowił nowe ceny cukru na kampanię 1918/[19]19 osobne dla każdej okupacji w ten sposób, że zysk Skarbu Państwa Polskiego miał wynosić około 60% względnie 30% ceny sprzedażnej brutto dla konsumentów.

Na kampanię 1919/[19]20 ustanowiono już jednolite ceny cukru dla obu okupacji, a dochód monopolowy Skarbu Państwa wynosił 47%, a później 60% ceny sprzedażnej brutto.

Na kampanię 1920/[19]21 ustanowiono ceny sprzedaży cukru, zabezpieczające Skarbowi Państwa taki sam procentowy dochód monopolowy, jak w poprzednich latach, t.j. c-a 50% ceny sprzedaży.

Również i na tak zwanych Kresach południowo-wschodnich wprowadzono rozporządzenie z dnia 14 kwietnia 1920 Nr. 5, poz. 76 Dz.Urz. Zarządu Cywilnego Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego monopol handlu cukrem i wyrobami cukrowymi.

Jedynie na t.zw. Kresach północno-wschodnich utrzymała się w mocy ustawa akcyzowa rosyjska.

Jak z przedstawionego stanu rzeczy wynika, na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej obowiązują dwa odrębne systemy opodatkowania cukru, a mianowicie:

1) t.zw. podatek spożywczy czyli akcyza w b. zaborze austriackim, pruskim i częściowo rosyjskim pobierana w pewnej stałej kwocie od 100 kg cukru wedle trzech różnych ustaw i trojakiej wysokości,

2) monopol handlu cukrem na obszarze b. Królestwa Kongresowego i częściowo na Kresach na podstawie trzech rozmaitych rozporządzeń, wydanych przez okupacyjne władze wojskowe.

Utrzymanie nadal tej różnorodności podatkowej na obszarze Państwa i to z uszczerbkiem dochodu Skarbu, jest tak ze względów fiskalnych, jak i administracyjnych, wreszcie i ze względów czysto gospodarczych, nie możliwe.

Obowiązkiem Rządu jest dążyć do:

1) do jednakiego i jednolitego opodatkowania cukru na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej,

2) zapewnienia Skarbowi Państwa z tego źródła możliwie wysokiego dochodu,

3) do stworzenia takich warunków, z których by przemysł cukrowy, zniszczony przez wojnę mógł się podźwignąć.

Co do wyboru systemu podatkowego – to należy zauważyć, że dotychczasowe kilkoletnie doświadczenia z monopolu handlu cukrem nie mogą być zachętą do kontynuowania tej gospodarki. Faktem jest, że od chwili wprowadzenia monopolu, ani plantacje buraka cukrowego, ani produkcja cukru w poszczególnych fabrykach nie może się rozwijać, a to głównie dzięki anormalnym stosunkom wytworzonym przez ten monopol, a zwłaszcza dzięki wyznaczeniu przez rząd stałych i dla całej Polski jednakich cen na buraki cukrowe i na cukier, mających rzekomo odpowiadać przeciętnym kosztom produkcji.

System ten wprowadzony przez okupantów, jakkolwiek nie zabezpiecza zupełnie społeczeństwa, jak poucza doświadczenie, przed wyzyskiem, to jednak wyklucza on z góry najważniejszą pobudkę działania fabrykanta t.j. możliwość uzyskania większego zysku w miarę zwiększenia produkcji. Aby zatem stworzyć możliwe warunki pomyślnego rozwoju przemysłu cukrowego, należy przede wszystkim zupełnie zerwać z dotychczasowym systemem tej daleko idącej ingerencji Rządu w życie i stosunki przemysłowe, ingerencji krępującej przedsiębiorczość i inicjatywę prywatną i wykluczającej wolną konkurencję. Należy zatem co rychlej wprowadzić na powrót taki system opodatkowania cukru, wśród którego przemysł ten powstał i rozwijał się t.j. system poboru podatku spożywczego względnie akcyzy w pewnej oznaczonej kwocie, znanej z góry i przemysłowcowi i konsumentowi – od gotowego produktu cukrowego.

W tym celu Ministerstwo Skarbu mając również na uwadze rezolucję Sejmu z dnia 7 lipca r.b. o zaprowadzenie wolnego handlu cukrem, opracowało niniejszy projekt rozporządzenia.

Rozporządzenie to nie wprowadza żadnych in[n]owacji w opodatkowaniu, lecz tylko przywraca na powrót moc obowiązującą ustawodawstwa przedwojennego t.j. rosyjskiej ustawy o akcyzie od cukru i austriackiej o podatku spożywczym od cukru, czyli zamiast obecnie obowiązujących 5 ustaw względnie rozporządzeń będą obowiązywać 2 ustawy, z którymi tak przemysłowcy cukrowni, jak też i Kontrola skarbową po większej części są obeznani. Rozporządzenie niniejsze rozszerza podatek od t.zw. cukru niekrystalicznego, obowiązujący w b. zaborze austriackim, również i na b. zabór rosyjski, a to z tego powodu, że cukier ten (syrop kartoflany) występuje na różnych polach do walki konkurencyjnej z cukrem buraczanym. Wobec czego należało uchylić moc obowiązującą art. 947 stanowiącego o zwolnieniu od podatku cukru niekrystalicznego. Również artykuły od 964 do 970 włącznie stanowiące o tym zapasie nietykalnym cukru, który wobec małej stosunkowo produkcji cały może iść na rynek wewnętrzny, nie mogą być utrzymane.

Opodatkowaniu ma podlegać zgodnie z przepisami ustawy akcyzowej rosyjskiej, jak i austriackiej, wszelki cukier tak rafinowany jak i nierafinowany, w stanie stałym jak i ciekłym, a więc cukrzyce i syropy w stosunku do zawartego w nich cukru, z wyjątkiem ostatniego odcieku nie nadającego się do spożycia ludzkiego t.zw. melasy o stosunku czystości co najwyżej 64.

Co do wysokości podatku od cukru, to podatek ten wynosił przed wojną jak to wyżej wskazano od 70 do 100% kosztów produkcji; ponieważ koszta te w nadchodzącej kampanii wskutek wysokich cen buraków cukrowych (co najmniej 800 mk), wysokich cen węgla i równomiernego wzrostu innych kosztów wyniosą co najmniej marek 16 000 przy wyrobie 100 kg cukru (cena buraków marek 800 za 100 kg przy współczynniku 20), przeto ze względów wyżej wymienionych, jako też ze względu na potrzebę Skarbu Państwa podatek od cukru należy oznaczyć co najmniej na kwotę marek 15 000.

Podwyższenie 50-cio-krotne kar pieniężnych przewidzianych w dawnych ustawach, a mianowicie w ustawie akcyzowej rosyjskiej, jako też w ustawie austriackiej o podatku spożywczym od cukru znajduje swe uzasadnienie w obecnych stosunkach walutowych.

Co do dochodu Skarbu z tego podatku, to należy go przyjąć w kampanii 1921/[19]22 przy produkcji c-a 500 000 q. po 15 000 mk. na c-a 7,5 miliarda.

Załącznik ^c10^c

Projekt ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej [wraz z uzasadnieniem]

Warszawa, dnia 14 września 1921 roku

Ministerstwo Skarbu
Departament Kredytowy

Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie kredytu dla Skarbu Państwa w P.K.K.P.

Rada Ministrów zechce upoważnić Ministra Skarbu do przedłożenia pod obrady Sejmu następującego projektu.

Ustawa z dnia ^a...^a 1921 r.

o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej.

Art. 1. Upoważnia się Ministra Skarbu do zaciągnięcia na pokrycie niedoboru budżetowego dalszej pożyczki w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej do wysokości 180.000.000.000.- Mk., łącznie z kwotą 150.000.000.000.- Mk., ustaloną w art. 1 ustawy z dnia 8 lipca 1921 roku (Dz.Ust. Rz.P. z r. 1921, Nr 63, poz. 402).

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Ogólny stan gospodarczy i polityczny kraju w końcu zeszłego półrocza dawał pewne nadzieje na spadek lub co najmniej ustalenie cen rynkowych i ograniczenie wydatków państwowych.

Aczkolwiek w dniu 1 lipca r.b. dług Skarbu Państwa w P.K.K.P.³⁵ wynosił aż 130 625 000 000 Mk., to jednakże, licząc się z ówczesną koniunkturą, Ministerstwo Skarbu uważało za wystarczające do końca okresu budżetowego podniesienie owych kredytów w P.K.K.P. do wysokości 150 miliardów.

³⁵ Funkcję banku emisyjnego pełniła Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa do czasu powstania – już za premiera Grabskiego (28 kwietnia 1924 r.) – Banku Polskiego (jako centralnego).

Gdy jednak szereg przyczyn, które wychodziły poza zakres normalnych przewidywań, spowodował dalszy wzrost wydatków państwowych, pomimo zaprowadzonych daleko idących oszczędności suma ta rychło okazała się niewystarczającą i powstała konieczność dalszego jej podniesienia.

Zamiast oczekiwanego pewnego spadku cen, dał się zauważyć dalszy wzrost drożyzny, co było spowodowane nie tylko niekorzystną zmianą koniunktury ogólnoeuropejskiej, lecz również szeregiem przyczyn natury wewnętrznej.

Nieuregulowanie dotychczas sprawy granic Polski nie mogło nie wpłynąć deprymująco na wartość marki polskiej na rynkach światowych, w szczególności wskutek dalszego przewlekania rozstrzygnięcia sprawy górnośląskiej. Górny Śląsk, zamiast stać się czynnikiem dodatnim w gospodarce państwowej i narodowej Polski, powodował konieczność daleko sięgających wydatków i wzmożonego zapotrzebowania dewiz z zagranicy; poza tym w okresie tym dała się zauważyć czasowa podaż marek polskich na rynkach obcych, spowodowana nie tyle dalszym ich wywozem, ile koniecznością znacznych wypłat w walutach zachodnich ze strony ich dotychczasowych posiadaczy zagranicznych, przy czym marka polska była używana jako materiał arbitrażowy: – wszystkie te czynniki spowodowały znaczny spadek kursu marki polskiej, i, co zatem idzie, dalszy wzrost drożyzny w kraju.

Ten wzrost drożyzny automatycznie spowodował powiększenie wydatków państwowych, tak rzeczowych, jak również personalnych; dość przytoczyć cyfrę 12 miliardów Mk., którą wyniosły same tylko jednorazowe zapomogi, wypłacone urzędnikom w lipcu, sierpniu i wrześniu r.b.; wydatki na armię nie mogły być zredukowane w tej mierze, w jakiej to przewidywano, gdyż nie uregulowanie granic w znacznym stopniu zahamowało zamierzoną demobilizację.

W związku z odczuwanym kryzysem nie mogły dojść w tak szybkim czasie do skutku zamierzone operacje finansowo-kredytowe, które miały pokryć znaczną część deficytu budżetowego i zwolnić Ministra Skarbu od konieczności dalszych emisji. Zagranica wstrzymała transakcje do czasu uregulowania sprawy górnośląskiej i sprawy Wilna, a i wewnętrzne operacje były w znacznym stopniu zahamowane. Wskutek wzrostu drożyzny, w głównych zbiornikach pieniężnych kraju – bankach – dał się odczuć poważny brak gotówki wskutek czego znaczne sumy, które Rząd spodziewał się uzyskać ze źródeł wewnętrznych, zawiodły; tak np. wskutek kryzysu, banki prywatne przeszło trzykrotnie zredukowały pierwotnie obiecaną kwotę, ulokowaną w biletach skarbowych.

W ten sposób deficyt budżetowy wyniósł w lipcu r.b. 16 miliardów Mk., z czego pokryto w tym miesiącu biletami skarbowymi 1 miliard, a pozostałe 15 miliardów pożyczką w P.K.K.P.; w sierpniu znów zaszła konieczność powiększenia długu z P.K.K.P. o 15 miliardów, pomimo 4 miliardów rozsprzedanych w tym miesiącu biletów skarbowych, gdyż deficyt sierpniowy wzrósł do kwoty 19 miliardów marek.

Powyższe cyfry uzasadniają proponowaną 30 miliardową podwyżkę kredytu w P.K.K.P.

Nagłość wniosku uzasadnia konieczność rychłego ustawowego unormowania sprawy kredytu Skarbu Państwa w P.K.K.P.

MINISTER SKARBU

g...g

Załącznik ^c11^c

Wniosek Kierownika Ministerstwa Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, w sprawie pożyczki dla gminy miasta Krakowa

WNIOSEK NAGŁY

Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Krakowa ze Skarbu Państwa krótkoterminowej pożyczki w wysokości 25 milionów marek.

U z a s a d n i e n i e

Na zasadzie uchwały Rady Miejskiej z dn. 30 VIII 1921 r. gminie m. Krakowa udzielona została krótkoterminowa pożyczka ze Skarbu Państwa w wysokości 40 milionów marek na pokrycie niedoboru administracyjnego do dnia 15 VIII 1921 r. oraz wzmożonych skutkiem podniesienia mnożnika drożyznianego i przyznania jednorazowego zasiłku pracownikom miejskim za sierpień i wrzesień r.b. Bilans funduszu obrotowego m. Krakowa za czas od 1 I do 15 IX 1921 r. po uwzględnieniu otrzymanych w tym okresie pożyczek państwowych w łącznej kwocie 112 360 000 Mk. wykazuje niedobór administracyjny z dniem 15 IX [19]21 r. Mk. 10 777 742.

Ponadto gmina nie ma pokrycia na koszt różnicy mnożnika drożyznianego personelu miejskiego za wrzesień i październik, preliminowany w kwocie Mk. 8 000 000

Wreszcie przewiduje się w miesiącu październiku jednorazowy zasiłek miesięczny pracowników albo też wzrost dalszy mnożnika drożyznianego co gmina oblicza w kwocie Mk. 9 200 000

W ten sposób zapotrzebowanie gminy na 1 X nie znajduje pokrycia w jej obecnych odchochach, wynosi według jej obliczenia Mk. 27 971 742

Przyjmując, że gmina zdoła pokryć część powyższych wydatków wpływającymi w międzyczasie dochodami własnymi zredukowano sumę tę okragłej kwoty Mk. 25 000 000

Udzielić się mająca w tej wysokości pożyczka będzie krótkoterminowa – zwrotna w całości przed 1 grudnia b.r. Na zabezpieczenie jej zwrotne gmina

zobowiązuje się formalnie, za pomocą obligu, odpowiadającego wymaganiom statutu gminnego, podwyższyć niezwłocznie dodatki gminne do podatków bezpośrednich i gminny podatek czynszowy do takiej wysokości, aby łącznie spodziewanym dochodem z mającego się obecnie wprowadzić gumienno-podatku liniowo-spożywczego, źródła te zapewniły punktualny zwrot wspomnianej pożyczki. Ponadto gmina winna zobowiązać się do wdrożenia starań o uznanie kredytu, gdy po uzyskaniu w terminie wcześniejszym, lub gdyby źródła dodatkowe przyniosły w terminie spodziewanego dochodu.

Warszawa, dnia 27 września 1921 r.

Kierownik Ministerstwa Skarbu
B. Markowski

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 15.

5

PROTOKÓŁ 112-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 27 września 1921 r.

Obecni Panowie: Prezes Rady Ministrów, Minister
Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego,

Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury
Minister Spraw Wewnętrznych
Minister Spraw Zagranicznych
Minister Spraw Wojskowych Generał-porucznik
Kierownik Ministerstwa Skarbu
Minister Sprawiedliwości
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych
Minister Kolei Żelaznych
Minister Poczty i Telegrafów
Minister Robót Publicznych
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego
Kierownik Ministerstwa Aprowizacji
Za Ministra Pracy i Opieki Społecznej
Podsekretarz Stanu
Minister b. Dzielnicy Pruskiej
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego
Dyrektor Departamentu w Prezydium
Rady Ministrów
Dyrektor Departamentu w Prezydium Rady Ministrów
Radca Ministerialny w Prezydium Rady Ministrów

Antoni Ponikowski
Stanisław Downarowicz
Konstanty Skirmunt
Kazimierz Sosnkowski
Bolesław Markowski
Bronisław Sobolewski
Józef Raczyński
dr Bolesław Sikorski
Władysław Stesłowicz
Gabriel Narutowicz
dr Witold Chodźko
Jan Stefan Stoiński

Gustaw Simon
dr Juliusz Trzciniński
dr Władysław Kiernik

dr Władysław Studziński
Edward Lechowicz
dr Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 1 po południu.

1. Kierownik Ministerstwa Skarbu wnosi o zmianę uchwały z 26 września w sprawie poborów pracowników państwowych i przedkłada załączony wniosek o podwyższenie dodatku drożyznianego i przyznania nadzwyczajnego dodatku (załącznik 1).

Rada Ministrów postanawia nie zmieniać uchwały wymienionej, a nadto uchwała zasiłek październikowy wypłacić także urzędnikom III kategorii płac.

Uchwała ta dotyczy i wojskowych.

Komisja złożona z Ministra Skarbu oraz przedstawicieli Prezydium Rady Ministrów i Głównego Urzędu Statystycznego przygotowuje wnioski w sprawie dalszego uregulowania poborów pracowników państwowych.

2. Rada Ministrów przyjęła odczytane przez Prezesa Rady Ministrów, a załączone w odpisie (załącznik 2) exposé, które Prezes Rady Ministrów odczyta na posiedzeniu Sejmu.

Posiedzenie zakończono o godzinie 3 po południu.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wyk a z:

1. [Wniosek Ministra Skarbu o zmianę uchwały z 26 września w sprawie poborów pracowników państwowych].
2. [Projekt exposé Prezesa Rady Ministrów – z poprawkami]³⁶.

Załącznik 1.

Wniosek Nagły Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia dodatku drożyznianego dla funkcjonariuszy państwowych oraz przyznania nadzwyczajnego dodatku.

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SKARBU

w sprawie podwyższenia dodatku drożyznianego dla funkcjonariuszy państwowych oraz przyznania nadzwyczajnego dodatku.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

- 1) Przewidziany w art. 5 ustawy z dnia 13 lipca 1920 Dz.Ust.Rz.P. Nr. 65, poz. 429 mnożnik dla oznaczenia dodatku drożyznianego dla funkcjonariuszów państwowych podwyższa się od 1 października 1921 r.:

w miejscowościach I klasy z 1000 na 1200

” ” II ” z 900 na 1080

” ” III ” z 800 na 960

” ” IV ” z 700 na 840

- 2) Dodatek wyrównawczy, przyznany funkcjonariuszom państwowym, zatrudnionym stale w Warszawie i Łodzi, na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 5 VIII 1921 r. w wysokości 1/6 przypadającego dla tych miast dodatku drożyznianego, pozostaje bez zmiany.

- 3) Jako uzupełnienie zasiłków, wypłaconych funkcjonariuszom państwowym, w wysokości ustalonej uchwałą Rady Ministrów z dn. 30 czerwca 1921 r. w miesiącach

³⁶ Edycja zob. *Exposé[s] premierów polskich 1918–2009*, oprac. B. Sygit, Toruń 2010, s. 105–114.

lipcu, w sierpniu i wrześniu, a przeznaczonych na zaopatrzenie funkcjonariuszów państwowych przed zimą w odzież i niezbędne zapasy, przyznaje się tymże funkcjonariuszom państwowym z wyłączeniem urzędników państwowych I, II, III st.sł. w miesiącu październiku r.b. nadzwyczajny dodatek w wysokości, stanowiącej różnicę między uposażeniem służbowym, jakie otrzymali funkcjonariusze państwowi wraz z jednorazowym zasiłkiem w miesiącu wrześniu, a poborami, jakie otrzymają przy uwzględnieniu podwyższenia mnożnika na miesiąc październik w myśl powyższych ustępów pod 1 i 2).

4) Podwyższenie mnożnika pod 1) oraz przyznanie nadzwyczajnego dodatku pod 3) dotyczy również osób wojskowych, z tym jednak zastrzeżeniem, że podwyższone wskutek zwiększenia mnożnika pobory służbowe osób wojskowych wraz z podwyższonymi wskutek tego dodatkami rodzinnymi, dodatkami na umundurowanie oraz łącznie z przyznanym pod 3) nadzwyczajnym dodatkiem nie przekroczą w łącznej sumie poborów służbowych osób wojskowych, otrzymanych w miesiącu wrześniu 1921 r. łącznie z dodatkami i jednorazowym zasiłkiem.

UZASADNIENIE.

Ustalony uchwałą Rady Ministrów dnia 28 sierpnia 1921 mnożnik dla oznaczenia dodatku drożyźnianego na miesiąc wrzesień r.b. w wysokości od 1000 do 700, wraz z dodatkiem wyrównawczym dla miast Warszawy i Łodzi, odpowiadał z całą dokładnością wykazywanemu przez Komisję dla badania wzrostu cen przy Głównym Urzędzie Statystycznym wzrostowi kosztów utrzymania od początku istnienia tej Komisji, t.j. od października 1920 r. aż do miesiąca sierpień 1921 r. włącznie.

Przewidywany przez Główny Urząd Statystyczny wzrost kosztów utrzymania w miesiącu wrześniu 1921 r. wynosi około 20%, tak, iż w tym stosunku należy na miesiąc październik r.b. podwyższyć mnożnik dodatku drożyźnianego, a więc: w I-iej kl. miejscowości z 1000 na 1200, w II-iej kl. z 900 na 1080, w III-iej kl. z 800 na 960, w IV kl. z 700 na 840, przy równoczesnym utrzymaniu dodatku wyrównawczego dla miast Warszawy i Łodzi w dotychczasowej wysokości.

Jednorazowy zasiłek, przyznany na miesiąc lipiec r.b. uchwałą Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 1921 r. funkcjonariuszom państwowym cywilnym oraz osobom wojskowym, powtórzony następnie w miesiącu sierpniu i wrześniu r.b., nie był wcale uzasadniony wykazywanym przez Komisję dla badania wzrostu cen wzrostem kosztów utrzymania, a stanowił tylko nadzwyczajną zapomogę, która miała na celu umożliwienie poczynienia niezbędnych zapasów i należytego zaopatrzenia się przed zimą.

Licząc się jednak z obecnymi stosunkami drożyźnianymi, Ministerstwo Skarbu proponuje jeszcze w miesiącu październiku przyznać nadzwyczajny dodatek, jako uzupełnienie wypłaconych już trzykrotnie zasiłków, w takiej wysokości, aby kwota poborów, otrzymanych przez funkcjonariuszów cywilnych oraz osób

wojskowych, w miesiącu październiku 1921 nie była wyższą od poborów, otrzymanych przez te osoby w miesiącu wrześniu r.b., włączając jednorazowy zasiłek, wypłacony w miesiącu wrześniu r.b.

Mając na uwadze, że uposażenie osób wojskowych jest niewspółmiernie wyższe od uposażenia funkcjonariuszów cywilnych, a to wskutek otrzymywania przez osoby wojskowe bardzo wartościowych deputatów żywnościowych oraz opałów oraz wobec tego, że dodatek rodzinny oraz na umundurowanie, przysługujący osobom wojskowym w rozmiarze znacznie wyższym od takiego dodatku rodzinnego dla funkcjonariuszów cywilnych i wzrastający w progresy w miarę każdorazowego wzrostu mnożnika dodatku drożyznianego powoduje bardzo znaczne uprzywilejowanie osób wojskowych na niekorzyść funkcjonariuszów cywilnych, należy ^azastrzeż^a odnośnie do uposażenia osób wojskowych w miesiącu październiku 1921 r., że zwiększone wskutek podwyższenia mnożnika pobory służbowe wraz ze zwiększonymi dodatkami, łącznie z przyznanym na miesiąc październik 1921 r. nadzwyczajnym dodatkiem, w sumie żadną miarą nie przekroczą poborów osób wojskowych, otrzymanych w miesiącu wrześniu r.b.

Wydatek, połączony z podwyższeniem mnożnika oraz przyznaniem nadzwyczajnego dodatku w miesiącu październiku wyniesie dla funkcjonariuszów państwowych cywilnych około 3 miliardów mk. miesięcznie, zaś dla osób wojskowych około 400 milionów mk. miesięcznie.

Warszawa, dn. 27 września 1921 r.

KIEROWNIK MINISTERSTWA SKARBU
/-/ Markowski

Załącznik 2

[Projekt exposé Prezesa Rady Ministrów – z poprawkami]

Wysoki Sejmie!

Staję przed Panami, jako człowiek Wam obcy, który nie brał udziału w pracach Sejmu i wielu z Panów nie był znany. Przychodzę wprost od pracy zawodowej, dalekiej od polityki, od jej walk i powikłań, przychodzę jako jeden z obywateli tego kraju, miłujących go i troszczących się o jego przyszłość. Toteż nie przynoszę z sobą znajomości tego terenu parlamentarnego, która pozwalałaby mi swobodnie obracać się na nim, ani kapitału zaufania zasiadających tu wybranych przedstawicieli narodu, jeno przychodzę z powszechnym pragnieniem pokoju, porządku, zgody i ustalenia warunków naszego życia pod względem zewnętrznym i wewnętrznym i ze stanowczą wolą osiągnięcia tego celu. Podjąłem się odpowiedzialnej misji tworzenia gabinetu, kiedy z miarodajnej strony (zwrot ku Marszałkowi), ze strony rzecznika Wysokiej Izby usłyszałem, iż wszelkie próby

wyłonienia rządu z większości parlamentarnej zawiodły, i żadnych po temu nie ma na razie widoków. Oznajmiono mi też, że Seniorzy większości partii zatrzymali się na moim nazwisku, jako na nazwisku człowieka spoza Sejmu, któremu można powierzyć ster rządów. Zdecydowałem się dlatego, że uważałem i uważam, iż nie ma tak ciężkich warunków, któreby dozwalały Polakowi usunąć się od wkładanych nań obowiązków w momencie dźwignania z popiołów gmachu Państwa Polskiego. Jak przed kilkoma laty w przykrych okolicznościach wziąłem na siebie część pracy przy budowie organizacji państwowej, tak i dzisiaj z tym większym przekonaniem wyraziłem gotowość podjęcia obowiązków, które na mnie spadły.

Miałem zresztą przed oczyma piękny przykład gabinetu p. Wincentego Witosa, który w tragicznej chwili dla Ojczyzny wziął na swe barki brzemie władzy i odpowiedzialności za Państwo, wyprowadził je z ciężkiego położenia dzięki bohaterstwu naszej armii i kierownictwu Naczelnego Wodza, i póty pozostawał na czołowym, narażonym na ataki stanowisku, póki to się okazało możliwe. W tej chwili tak się stosunki w Wysokiej Izbie ułożyły, że Panowie uznali za korzystniejsze dla Państwa poza nią szukać premiera. Tym się tłumaczy moja tu obecność. Skoro nastąpiłaby jednak możliwość utworzenia silnego gabinetu o stałą większość parlamentarną opartego, tegoż dnia i teje godziny złożę Naczelnikowi Państwa swe pełnomocnictwa, aby umożliwić powrót do zwykłych warunków parlamentarnych.

Nie oznacza to wcale, abym zadania i program swego rządu dostosowywał na czas krótki i ograniczony. Uważam, że w budującym się państwie nie ma na to miejsca. Trzeba porzucić ducha tymczasowości i tworzyć dzieło trwałe. W poczuciu potrzeby utrzymania ciągłości pracy uprosiłem znaczną większość członków poprzedniego gabinetu, zwłaszcza tych, których nie wiązały decyzje partii, aby pozostali na stanowiskach. W ten sposób udało mi się utworzyć gabinet o charakterze fachowym i bezpartyjnym. Oczywiście, nie wyklucza ta zasada udziału osób o wyraźnej fizjonomii politycznej, ale decydującym motywem, który skłonił mnie do ubiegania się o ich współpracę, była wartość ich, jako fachowców i działaczy państwowych, a nie przynależność partyjna. Mogę śmiało powiedzieć, że nie tylko ja stoję poza wszelkimi partiami, ale że Rząd, któremu mam zaszczyt przewodniczyć, jako całość, jest rządem bezpartyjnym, który od żadnego stronnictwa nie jest uzależniony, a oczekuje poparcia Sejmu w imię interesu państwowego. Nie jest on rządem nieparlamentarnym. Wprawdzie szef jego nie wyszedł z większości sejmowej, ale powołany został na przedstawienie właściwych czynników sejmowych. Rząd ten nie chce i nie uznaje za możliwe rządzić wbrew Sejmowi czy bez Sejmu, zwłaszcza kiedy Sejm obecny jest czynnikiem konstytuującym państwo i jedynym źródłem wszelkiej władzy. Wołą Sejmu było obdarzyć mnie misją tworzenia gabinetu, od woli jego zależeć będzie złożenie przeze mnie tego mandatu, jeśli program, z którym rząd przychodzi i jego wykonanie, nie odpowiedzą dążeniom i wymaganiom Wysokiej Izby.

Pragnąc jak najwięcej budować i jak najmniej burzyć, uznaję za konieczne utrzymanie ciągłości prac państwowych, gdzie tylko to jest wskazane i możliwe. Dotyczy to przede wszystkim dziedziny polityki zagranicznej, która w tym samym duchu i pod tymże kierownictwem będzie stanowczo zmierzała do utrwalenia atmosfery pokojowej, koniecznej dla swobodnego wewnętrznego rozwoju naszego Państwa, tak jak konieczną jest dla całej nieuleczonej jeszcze z ran wojennych Europy. Silne i trwałe podstawy tego pokoju upatrujemy w traktatach, które podpisaliśmy bądź to łącznie z naszymi wielkimi sprzymierzeńcami Zachodu, bądź też sami i przy których nienaruszalności stać będziemy nieugięci. Od żadnych zobowiązań z nich wynikających nie uchylamy się, ale wymagać też musimy poszanowania praw naszych w traktatach tych nabytych.

Utrwaleniu dzieła pokoju służy stosunek sprzymierzeńczy z mocarstwami Zachodu, które zostały zwycięzcami i podjęły zadanie pacyfikacji świata na nowych zasadach, stawiając na jednym z miejsc naczelnych odbudowanie silnej Polski z dostępem do morza. Utrwaleniu tego dzieła szczególnie służy przymierze nasze z Francją, odpowiadające naszym dziejowym tradycjom i ugruntowane w silnym i jednomyślnym uczuciu całego narodu. Tenże sam cel przyświecał również Rządowi Polskiemu i Rumuńskiemu, gdy zawierały sojusz niedawno przez Panów ratyfikowany, a stanowiący niejako wzmocnienie serdecznych więzów przyjaźni, łączących już przedtem obydwie sąsiednie narody. Jednym ze skutków wojny, który najciężej odczuwa świat cały, a z nim i Polska, to przerwanie i zniszczenie tych wszystkich licznych więzów gospodarczych, które przed wojną łączyły między sobą narody, tworząc z nich jeden żywotny organizm gospodarczy. Dążeniem Rządu Polskiego będzie, aby w miarę sił i możliwości zerwane nici znowu nawiązać, idąc świadomie w kierunku ekonomicznego porozumienia z wszystkimi sąsiadami, którzy doniosłość tego celu zrozumieli. Poważnym krokiem naprzód na drodze tej są rokowania Polski z Czechosłowacją, będące obecnie w toku a które, służąc interesom obu krajów, przyczynią się do pożądanego unormowania ich sąsiedzkiego współżycia.

Wielką zasługą poprzedniego Rządu było zakończenie wojny na granicach wschodnich Polski i zasadnicze uregulowanie stosunku naszego do Rosji sowieckiej przez zawarcie traktatu ryskiego. Stać będziemy nadal niezłomnie na stanowisku lojalnego wykonywania tego traktatu. Niestety, jednak, pomimo daleko idących dążeń naszych w tym kierunku, stosunki nasze z Rosją sowiecką nie układały się w ostatnich czasach pomyślnie, wskutek tego, że Rząd Sowieców uchylał się od wykonywania swych zobowiązań, a zarazem ze swej strony stawiał pod adresem Polski zarzuty utrzymywania stosunków z rzekomymi organizacjami antysowieckimi.

Spodziewam się, że wobec bezpodstawności tych zarzutów, Rząd sowiecki rozpocznie obecnie wykonywanie traktatu od spełniania zaległych zobowiązań.

Wobec drugiej sąsiadującej z nami Republiki sowieckiej Rząd Polski, który pierwszy uznał suwerenność Ukrainy, da temu uznaniu w dniach najbliższych należyty wyraz, nawiązując z nią normalne stosunki dyplomatyczne.

Tak więc na Zachodzie, jak i na Wschodzie, wszelkie kroki i zamierzenia Rządu wynikają z układu sił i stosunków, wytworzonych przez wielką wojnę, uwydatniającego coraz silniej rolę Polski, jako czynnika pokoju na Wschodzie Europy.

Tej swojej roli i zadań, jakie z niej wypływają, jest Rząd Polski świadom w całej pełni. Nie wolno nam jednak zamykać oczu na trudności, z jakimi walczyć nam przychodzi, a które wynikają z faktu, iż los nie wszystkich ziem polskich jest ostatecznie ustalony, iż trwa wciąż jeszcze troska o przyszłość Górnego Śląska i Wileńszczyzny. Uważając zabiegi około sprawiedliwego rozwiązania tych dwóch wielkich i świętych dla każdego Polaka spraw za jedno z najprzedniejszych swych zadań, trwać będzie Rząd Polski niezłomnie przy zasadzie, iż o losach ludności tych terytoriów decydować nie można inaczej, jak opierając się na swobodnym wypowiedzeniu jej woli.

Co do Górnego Śląska zasada wysłuchania głosu ludności i wytknięcia w myśl jego wskazań linii granicznej ugruntowana jest silnie w Traktacie Wersalskim. Wyrażam ufność, iż decyzja, jaką powzięmie Rada Najwyższa na podstawie opinii wydanej przez Ligę Narodów, opierać się będzie wyłącznie i w całej rozciągłości na duchu i literze tego Traktatu i da tym samym ludowi górnośląskiemu, który głosy swe oddał za Polską, połączenie z Macierzą.

W sprawie wileńskiej Rząd wyrazić musi swoje najżywsze ubolewanie z powodu wypowiedzenia się Rady Ligi Narodów 20 b.m. Rząd Polski, zanim ustali swój stosunek do tego nieoczekiwanego wobec dotychczasowego stanowiska Ligi orzeczenia, uważa za niezbędne oświadczyć, że trwa na stanowisku uznawania elementarnego prawa ludności Ziemi Wileńskiej do zadecydowania o swym losie.

Dotychczasowy stosunek Polski do Gdańska opiera się na odnośnych artykułach Traktatu Wersalskiego i Konwencji polsko-gdańskiej z r. 1920. Na powyższych podstawach prawnopństwowych rozpoczęto w lutym b.r. rokowania z władzami W.M. Gdańska celem zawarcia układu, obejmującego całokształt zagadnień polsko-gdańskich i należycie je regulującego. Zasadnicze rokowania zostały ukończone w sierpniu b.r. Prace redakcyjne są na ukończeniu i jest nadzieja, że, pomimo niektórych jeszcze trudności, w niedługim czasie układ zostanie podpisany w Warszawie, jako wyraz istotnej, na wspólności interesów politycznych i gospodarczych opartej, solidarności Polski i związanego z nią Gdańska.

Po podpisaniu układu Rząd będzie miał sposobność zaznajomić z nim Wysoką Izbę szczegółowo przy wnoszeniu go do Wysokiego Sejmu dla zatwierdzenia.

Przechodzę do finansowej sytuacji Państwa.

Sytuacja finansowa, w jakiej się Państwo Polskie znajduje, wymaga natychmiastowego i energicznego ratunku. Ale bynajmniej nie jest to sytuacja rozpaczliwa, z której nie ma wyjścia. Najważniejsze warunki zasilenia Skarbu istnieją. Jest w kraju dobrobyt, są bogactwa naturalne, są siły produkcyjne. Polska, w czterech piątach zniszczona przez wojnę europejską, długotrwałą okupację, przez najście bolszewickie, zawieruchę ukraińską – Państwo, które najpóźniej w Europie weszło w stadium pokoju, kraj, który już przed wojną był ekonomicznie dewastowany przez zaborców – Polska szybko podnosi się z ruin, nędzy i zaniedbania. Porównajcie więc naszą w wielu okolicach Państwa sprzed wojny – zacofaną, ubogą, anemiczną – porównajcie z dzisiejszym jej stanem. Drobnicy rolnicy uobywatelili się i wzbogacili; poziom ich potrzeb wzrósł znakomicie. Samorząd gminny i powiatowy przyczynił się do ukulturalnienia prowincji. Robotnik rolny żyje stosunkowo dostatnio i ma zagwarantowaną możliwość obrony swych interesów. Polepszył się również byt robotnika fabrycznego. Dobrodziejstwa prawodawstwa ochronnego pracy, zastosowanego w całej rozciągłości na wzór krajów znacznie dalej posuniętych od naszego na drodze rozwoju ekonomicznego, podniesienie zarobków robotniczych – wprowadziły przewrót w życiu tej warstwy. Rzemieślnik zarabia i ma się dobrze. Przemysł zrujnowany wojną, ruszył z miejsca i mimo wielkich przeszkód idzie naprzód. Powstają nowe wielkie zakłady fabryczne. Nie odczuwa się tak bardzo dotkliwie braku pracy, który jeszcze przed dwoma laty był groźnym a powszechnym u nas zjawiskiem, a który teraz dotknął wiele krajów Europy i Ameryki. Handel ożywił się i nawet przyjmuje, niestety, zbyt wybujałe formy. Znać na polu gospodarczym rozmach, znać wysiłek woli indywidualnej i zbiorowej. Czyż nie wspaniały obraz przedstawia to miasto bohaterskie, które przeszło inwazję i całą grozę wojny, którego ulice spłynęły krwią dwóch współżyjących narodów, przelaną w walce domowej, którego mury drżały od huku armat i kruszyły się pod ich pociskami; dzisiaj na pobojowisku świeżym w niespełna trzy lata rozbrzmiewa gwar wielkiego targu, kipi życie gospodarcze, pulsuje nowy ośrodek ekonomicznej pracy pokojowej. Lwów – kawaler Orderu „Virtuti Militari”³⁷ – zasługuje, aby przyzdobić go nową nie mniej honorową odznaką Polski, odrodzonej w pracy i pokoju. Nie zakłóci pokojowej pracy Lwowa zbrodniczy krok szaleńca, jaki miał miejsce w dniu otwarcia Targów.³⁸ Na szczęście drogie każdemu Polakowi życie Naczelnika Państwa zostało ocalone, a rana zadana wojewodzie Grabowskiemu nie jest niebezpieczna. Cały Lwów wstrząśnięty tym do głębi, a zahartowany w ciężkich przejściach wojennych

³⁷ Lwów otrzymał krzyż kawalerski Orderu Wojennego Virtuti Militari 2 listopada 1920 r. jako pierwsze (i jedyne) miasto w Polsce Odrodzonej.

³⁸ Józef Piłsudski otwierał Targi Wschodnie we Lwowie. Była to funkcjonująca w latach 1921–1939 doroczna wystawa przemysłu polskiego i zagranicznego. W sprawie zamachu na życie Naczelnika Państwa zob. dalej, przyp. 44.

wytrwale będzie kroczył na drodze rozwoju, stwierdzając tym swe siły żywotne i dobrze zrozumiany patriotyzm.

Ale zwróćmy oczy w inną stronę. Własność ziemska prosperuje. Tegoroczne zbiory pozwalają spodziewać się, że i miasta, mimo wprowadzonego wolnego handlu, odniosą korzyść z dobrodziejstwa urodzajów. Słowem większość obywateli Państwa ma się dobrze, żyje dostatnio, często, niestety, rozrzutnie. I tu zaczyna się odwrotna strona obecnego rozwoju materialnego Polski. Dobrze jest jej mieszkańcom, źle Państwu samemu. Powtarza się, jakby upiorna epoka saska, kiedy szlachta osiągnęła szczyt zamożności, spławiła pszenicę do Gdańska, jadła, piła, a w skarbie Rzeczypospolitej były pustki.

Kiedy w roku ubiegłym w ciężkich czasach wojennych czytaliśmy nieraz plakaty o wykonaniu kary śmierci za zdradę państwa, zgrozą przejmował się każdy obywatel. A ja mówię z tej trybuny i pragnę, aby słyszano od krańca do krańca Polski, że ta straszna gorączka zysku, jaką opanowane są dziś bardzo liczne koła społeczeństwa, przechodzi często granicę zwykłego przestępstwa, a staje się zdradą Państwa. Paskarstwo we wszelkich formach gra obcymi walutami, skupowanie i przechowywanie: dolarów, franków i funtów, mówię głośno i dobitnie, jest zdradą Państwa, bo jest przykładaniem ręki do zbrodniczej akcji planowego obniżania naszej waluty.

Tutaj chciałbym przedstawić Panom i krajowi całą grozę położenia, jeśli ta groza, bodaj z codziennych tabel giełdowych, nie przemawia dość dobitnie.

Naprawa finansów państwowych – oto zasadniczy punkt programu rządowego.

Szczegółowy program finansowy przedstawi w najbliższych dniach p. minister skarbu, dr Jerzy Michalski, dotychczasowy dyrektor Polskiego Banku Krajowego we Lwowie.

Dziś pozwalam sobie zauważyć, że już są w opracowaniu projekty ustaw: 1) o nadzwyczajnej daninie państwowej, która bez osobnych wymiarów i nakazów płatniczych, w sposób technicznie możliwie najprostszy, musi być w najkrótszym czasie uchwalona i w roku bieżącym zapłacona, ażeby z końcem tego roku za każdą cenę i bezwzględnie zatrzymać bieg prasy drukującej bilety kredytowe; 2) projekt ustawy o specjalnym podatku od bogaczy wojennych, którzy będą zmuszeni w szybkim czasie wnieść podatek do kasy państwowej i wreszcie: 3) projekt ustawy o pilnych i koniecznych środkach naprawy gospodarki państwowej.

Finanse państwa i waluta są w życiu gospodarczym zjawiskiem wtórnym i zależą przede wszystkim od sprawności administracji państwowej, odpowiedniego prawodawstwa i wytwórczości krajowej. W celu poprawienia administracji i zmniejszenia jej kosztów Rząd przeprowadzi znaczną i szybką redukcję władz i urzędów ze szczególnym uwzględnieniem ograniczenia wydatków Rządu w walucie obcej.

Jednocześnie żądać będziemy od Wysokiego Sejmu, ażeby za wzorem 200-letniej wypróbowanej instytucji angielskiej, Sejm nie mógł uchwalać

żadnych nowych wydatków bez zgody Rządu i bez równoczesnego wskazania ich pokrycia.

Celem Rządu jest także otrzymać polepszenie finansów przez podniesienie produkcji i wzmożenie pracy wytwórczej w Państwie.

Radę Finansową przy Ministrze Skarbu Rząd zamierza rozszerzyć, wciągając do niej talenty i najlepsze głowy finansowe w Polsce.

Transakcje handlowo-finansowe, które mogą zasilić Skarb Państwa znacznie większą kwotą, zwłaszcza w walucie obcej, są w toku, nie można też z tego powodu ustalić, na jakie kwoty można liczyć i w jakiej mierze będą one mogły przyczynić się do zmniejszenia emisji banknotów.

Stojąc stanowczo na gruncie szczerego i otwartego przedstawienia Wysokiemu Sejmowi wszelkich spraw, a w szczególności stanu Skarbu Państwa, Rząd już dziś oświadcza, że deficyt w roku 1921 będzie wyższy, aniżeli wskazany w preliminarzu. Zestawienie, uwzględniające obecne położenie finansowe Państwa, wskazuje, że w okresie od 1 września do 31 grudnia roku bieżącego deficyt może osiągnąć 70 miliardów marek. Stan ten domaga się wdrożenia bezzwłocznie środków zaradczych, przed którymi się Rząd nie cofa. Trzeba jednak liczyć się z faktem, że już przeprowadzenie samej daniny, jakkolwiek zamierzone jest zastosowanie jak najmniej skomplikowanych metod jej wymiaru i ściągnięcia, wymagać będzie przecież pewnego czasu, że więc wpływy z niej zasilą Skarb Państwa dopiero po upływie około 3-ch miesięcy. Do tego czasu nie pozostaje nic innego, jak z konieczności zaciągnąć dalszy dług w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej, a tym samym zwiększyć emisję jej biletów. W tym celu Rząd wystąpi z wnioskiem ustawodawczym o zwiększenie upoważnienia kredytowego w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej na pokrycie niedoboru budżetowego roku bieżącego z dotychczasowej kwoty 150 miliardów na 220 miliardów mk., oraz o podwyższenie stanu emisji jej biletów z kwoty 118 miliardów do kwoty 190 miliardów.

Poprawa administracji kraju powinna jednak nastąpić nie tylko w dziedzinie skarbowości, lecz pomyślność finansów zawisła także od sprawnego funkcjonowania całego aparatu państwowego, nawet w gałęziach pozornie nic nie mających wspólnego ze skarbowością.

I tutaj żądać będę kategorycznie, i wiem, że takież jest zdanie moich kolegów, aby sprężyny i kółka maszyny państwowej obracały się prędzej, regularniej i lepiej, niż to było dotychczas. Wierzę, że konieczność tego zrozumieją wszyscy urzędnicy państwowi i że nie będą wśród siebie tolerowali jednostek niedbałych i opieszłych. Wierzę też, że ludność będzie wymagała od urzędników ścisłego spełniania obowiązków i zaniechanie niegodnych prób pozyskiwania ich życzliwości drogą niemoralną i występłą. Przypominam, że życzliwość i uprzejmość w stosunku do publiczności jest elementarnym obowiązkiem każdego urzędnika. Rząd rozumie jednak, że dobrej pracy można wymagać jedynie od ludzi

zdrowych, silnych i zadowolonych. W ostatnich czasach, dzięki uchwałam poprzedniego gabinetu, położenie materialne urzędników zostało polepszone; staraniem także nowego rządu będzie byt urzędników państwowych w miarę możliwości poprawiać.

* * *

Prace Rządu w zakresie Armii i obrony Państwa stać będą pod znakiem pokoju. Przede wszystkim Rząd zamierza stworzyć stałe ustawowe podwaliny pod budowę Armii Polskiej. W najbliższej przyszłości Sejmowi będą przedłożone projekty zasadniczych ustaw wojskowych.

Rząd sądzi, iż ten sam Sejm, który rozpoczął tak chlubnie dzieło tworzenia armii narodowej, dźwignie jej fundamenty, uchwalając nowe ustawy.

Równolegle Rząd nie będzie ustawał w wysiłkach nad skonsolidowaniem i utrwaleniem wewnętrznych spoidel armii.

Prace nad reorganizacją armii wedle planów przewidzianych na czas pokoju, zostały zakończone, reorganizacja ta jest w pełnym toku i ukończona zostanie przed zimą. Demobilizacja o przebiegu najzupełniej opanowanym i ujętym w ramy wzorowego porządku dobiega końca. Specjalna troska poświęcona będzie uporządkowaniu i ulepszeniu administracji armii, ku czemu dopiero okres pokojowej stwarza odpowiednie warunki. Kierując się, wobec ciężkiego położenia Skarbu, zasadą najdalej posuniętej oszczędności, w wydatkach na armię Rząd nie zapomni jednak, iż położenie Polski wymaga znacznych stosunkowo ofiar narodu na cele obrony Państwa. Prowadząc pokojową na wskroś politykę chce przez stosunkowo niewielką lecz mocną, zwartą i wewnętrznie silnie skonsolidowaną, a pod względem techniczno-bojowym stojącą na wysokości zadania, armię narodową, zapewnić Państwu siłę obronną, zdolną nakazać szacunek i powstrzymać zawczasu wszystkich, którzy zechcieliby naruszyć pokój i okupione tylkoma wysiłkami i tyloma ofiarami traktaty. Stosunki osobowe w armii zostaną ustalone przez zakończenie w ciągu najbliższego miesiąca weryfikacji i przez obsadzenie stanowisk najważniejszych na zasadach ścisłego obiektywizmu państwowego i wszechstronnej oceny zdolności poszczególnych jednostek. Wreszcie kontynuowana będzie praca nad wyszkoleniem armii, która już obecnie daje pomyślne wyniki.

W dziedzinie bezpieczeństwa publicznego stwierdzić należy dające się odczuć od pewnego czasu pogorszenie stosunków. Pogorszenie to objawia się zarówno w postaci zwiększenia się ilości przestępstw kryminalnych, jak i wzmożenia działalności skrajnych żywiołów przeciwpaiństwowych.

Kryzys gospodarczy i walutowy, demobilizacja i napływ uchodźców, rzucający w społeczeństwo szeregi ludzi, wytrąconych z dotychczasowej kolei, stwarzają sytuację, na której tle łatwo powstają objawy niezadowolenia. Z sytuacji tej

skwapliwie korzystają żywioły przeciwności, których taktyka polega obecnie nie tylko na otwartym propagowaniu niepopularnych wśród naszej ludności haseł komunistycznych, lecz na budzeniu nastrojów opozycyjnych, które komuniści usiłują utrwalić, wzmocnić i kierować do walki przeciwko każdemu Rządowi Polskiemu.

Rząd stoi na stanowisku zdecydowanej walki z akcją przeciwnościową i domagać się będzie uchwalenia przez Sejm ustaw, umożliwiających skuteczną z nią walkę. W dalszym ciągu Rząd wyęży wszystkie siły celem najściślejzego zabezpieczenia granic, zwłaszcza granicy wschodniej.

W związku z ujednostajnieniem administracji na terenie całego państwa będzie wprowadzony samorząd w tych dzielnicach, które go jeszcze nie posiadają. Rząd dąży do najrychlejszego ustania tymczasowości w organizacji i działalności samorządu, do oparcia go na wszystkich stopniach o ustawy ujednostajnione dla całej Rzeczypospolitej z uwzględnieniem wszakże właściwości gospodarczych poszczególnych dzielnic. Przewodnią myślą Rządu jest, by poszczególne organy samorządu (gminne, powiatowe i wojewódzkie) były zharmonizowane z sobą, a zarazem w organizacji swej i działalności zespolone w jedną całość z organami administracji państwowej. Województwa wschodnie, które szczególnie ucierpiały od wojny i znajdują się w największym pod względem kulturalnym zaniżeniu otoczy Rząd szczególną pieczę. Muszą one wiedzieć, że Polska nie jest dla nich metropolią, starającą się tylko o wyzyskanie ich zasobów, że nie jest dla nich macochą, spychającą ich potrzeby na szary koniec, lecz matką, która nakarmi zgłodniałych i własnym ciepłem ogrzeje wycieńczony ich organizm. Przyjście z wydatną pomocą kresom będzie jednym z usilnych zadań rządu. Również i kresy zachodnie, osłabione w ciągu długiej niewoli pod względem narodowym, znajdują opiekę moralną i pomoc materialną. Rolnik i rybak pomorski, który nieustannym trudem i niezachwianym przywiązaniem do mowy ojczystej utrzymał dla Polski choć skromny dostęp do morza, winien otrzymać pomyślnie warunki życia i pracy.

Wewnątrz państwa żadna warstwa nie może liczyć na specjalne faworyzowanie ze strony bezpartyjnego rządu, ale wszystkie znajdą w nim troskliwego opiekuna i sprawiedliwego rozjemcę. Prawodawstwo robotnicze, stanowiące podwalinę dobrobytu i kulturalnego rozwoju mas pracujących, ale będące zarazem rękojmą spokojnego istnienia i prosperowania przemysłu, będzie w dalszym ciągu ulepszane i uzupełniane. Szerokie wprowadzanie ubezpieczeń, dalsze organizowanie kas chorych i jednoczenie ich w związki itp. wszystko to w połączeniu z wolnością organizowania się i już poprzednio uchwalonymi prawami da możliwość robotnikom dalszego kroczenia po drodze postępu materialnego i kulturalnego oraz obywatelskiego uświadomienia. Ociążenie organów państwowych przez przesunięcie akcji opieki społecznej na organy samorządowe, dążenie do przenoszenia instytucji opieki społecznej z przeludnionych miast na wieś, rozwinięcie pośrednictwa pracy, regulowanie ruchu wychodźczego i opieki nad

reemigrantami, zarówno ze wschodu, jak i zachodu, pomoc w zdobyciu dla nich warsztatów pracy zarobkowej – uzupełniają zamiary Rządu w dziedzinie zabiegów socjalnych.

W sprawie ochrony zdrowia publicznego na plan pierwszy wysuwa się zwalczanie chorób epidemicznych. Walka z epidemiami i ochrona granicy wschodniej na punktach powrotnych uchodźców z Rosji będzie prowadzona nadal z całą energią. Pomoc Ligi Narodów w tym zakresie oddała nam znakomite usługi, za co z tej trybuny wyrażam jej w imieniu Rządu głęboką wdzięczność. Podkreślić również musimy z zadowoleniem objawy uznania, z jakimi spotkała się działalność Władz Sanitarnych polskich w Lidze Narodów. Dalsza opieka nad zdrowiem dzieci będzie także troską Rządu. Zamierzone jest dożywianie dzieci umożliwiające dzięki akcji Misji Amerykańskiej, pozostającej pod zwierzchnim kierownictwem szlachetnego przyjaciela ludzkości Herberta Hoovera i przy czynnym poparciu rządu polskiego.

Idąc jak najdalej w kierunku stosowania oszczędności budżetowych, rząd liczy się jednak z tym, że oszczędność ta nie może iść zbyt daleko w stosunku do wydatków na oświatę i naukę.

W zakresie oświaty pierwszą troską Rządu będzie dalszy rozwój szkolnictwa powszechnego. Obok tej pracy rozwijać się musi akcja oświatowa, mająca na celu wytypowanie analfabetyzmu wśród dorosłych.

We wszystkich dziedzinach szkolnictwa strona wychowawcza musi być wysunięta na plan pierwszy.

Szkolnictwo akademickie i nauka muszą mimo trudności materialnych otrzymać warunki pracy i rozwoju, by jak najrychlej dźwignęły z gruzów wojennych kulturalne życie Polski i dostarczyły państwu zastępów twórczej inteligencji.

Uważając za jedno z naczelných zadań podniesienie produkcji rolnej, Rząd popierać będzie wszystkie usiłowania zmierzające ku temu, w szczególności oświatę rolniczą.

W stosunku do reformy agrarnej Rząd stoi na gruncie wykonania obowiązującej ustawy o reformie rolnej i uczyni wszystko, ażeby reforma ta nie tylko zaspokoila potrzeby szerokich mas ludowych, ale także stała się źródłem wydatnego zasilenia skarbu państwa, a nie źródłem zysków dla niepowołanych pośredników. Rząd zdecydowany jest położyć tamę dzikiej parcelacji i spekulacji ziemią i wyda w tym celu nowe rozporządzenie regulujące obrót ziemią i uniemożliwiające podawanie w transakcjach fikcyjnych cen z olbrzymią szkodą dla skarbu państwa. Wykonanie reformy rolnej oparte będzie na opracowanym celowo planie finansowym i parcelacyjnym przy uwzględnieniu przepisów obowiązujących ustaw o wykonaniu reformy rolnej, mających na celu zabezpieczenie ważnych interesów produkcji i kultury rolnej.

Jednym z najważniejszych zadań naszego życia gospodarczego jest spotęgowanie wywozu, który ma wybitny wpływ na stan naszej waluty. Polska potrzebuje

obecnej waluty na zakup węgla górnośląskiego, surowców włókienniczych i innych artykułów. Waluta ta może być uzyskana przede wszystkim przez eksport.

Podniesieniu wywozu służą umowy handlowe regulujące stosunki ekonomiczne z innymi państwami. Podobnie jak inne państwa zarzucamy umowy kompensacyjne, przechodząc do zwykłego typu traktatów handlowych, opartych na klauzuli największego uprzywilejowania. Nawiązano już rokowania lub też przedwstępne porozumienia z całym szeregiem państw.

W dziedzinie podniesienia produkcji przemysłowej Rząd gotów jest usuwać trudności, hamujące swobodny rozwój przemysłu. Niekorzystne rezultaty, jakie przeważnie wydało prowadzenie w zarządzie państwowym przedsiębiorstw handlowych, przemysłowych i transportowych, skłania Rząd do zaniechania etatyzmu. Co do udziału kapitału zagranicznego w przemyśle naszym Rząd uważa kapitał ten za pożądany, byleby tylko forma jego kooperacji odpowiadała naszym państwowym interesom.

W zakresie kolejnictwa pierwszym zadaniem Rządu będzie systematyczna dążność do osiągnięcia równowagi w budżecie kolei. Za główny środek, prowadzący do tego celu, uważa Rząd odpowiednie podwyższenie taryf kolejowych. W tym kierunku wprowadzona będzie już od pierwszego października r.b. niezależnie od pierwotnie planowanej podwyżki – dalsze znaczniejsze podwyższenie taryf osobowych i bagażowych. Po wysłuchaniu opinii przedstawicieli zainteresowanych sfer przemysłowych, handlowych i rolniczych rząd wprowadzi w najbliższym czasie poważne podwyżki taryf towarowych.

Nie mniej usilnie będzie dążył Rząd do zmniejszenia deficytu kolejowego przez racjonalne ograniczenie wydatków. W tej dziedzinie nie będzie można jednak osiągnąć poważnych rezultatów, ponieważ koleje polskie wskutek zniszczenia oraz zastoju w prawidłowym utrzymaniu z powodu wojny wymagają jeszcze ustawicznie znaczniejszych wkładów potrzebnych zarówno dla polepszenia samych linii kolejowych, jak i celem naprawy i uzupełnienia taboru.

W wydatkach personalnych spodziewane jest ograniczenie przez stopniowe zmniejszanie personelu i podniesienie wydajności pracy, natomiast nie można liczyć na oszczędność w odniesieniu do wysokości uposażenia, ponieważ panujące stosunki ekonomiczne wymagają nieustannej troski o zabezpieczenie normalnych warunków życia dla personelu, co leży także w interesie wydajności pracy. Wprawdzie ciężki stan finansów Państwa nie pozwala w tej chwili na forsowne budowanie nowych linii kolejowych, jednakże Rząd zwróci uwagę na te inwestycje, które z punktu widzenia interesów ekonomicznych państwa wysuwają się na pierwszy plan. Za jedną z takich prac Rząd uważa przebudowę węzła kolejowego warszawskiego, który w chwili obecnej jest zupełnie nieprzygotowany do przyjęcia wielkiego ruchu, w szczególności ruchu tranzytowego, który z jasno zrozumiałych względów państwowych należy skierować przez państwo polskie, w szczególności przez jego stolicę.

W zakresie spraw budowlanych za najważniejszą kwestię Rząd uważa regulowanie kwestii mieszkaniowej, z jednej strony przez wnoszenie gmachów rządowych i budowę mieszkań dla urzędników, co jednak ze względu na położenie finansowe Państwa, nie może być tak intensywnie prowadzone, jakby tego wymagały rzeczywiste potrzeby. Z drugiej strony zadaniem Rządu będzie dopomóc do rozwoju budownictwa prywatnego. Budownictwo to skrzępowane jest dotąd trudnościami kredytowymi i ustawą o lokatorach, stojącą w sprzeczności z obecnym rozwojem życia gospodarczego, wyzwającego z opieki praw wyjątkowych. Zadaniem Rządu będzie ułatwienie kredytu przy pomocy banków budowlanych, z których dwa już istnieją, kooperatywom mieszkaniowym i ułatwienie nabywania lub dzierżawy gruntów pod budowę domów. Możliwość zniesienia ustawy o ochronie lokatorów Rząd w obecnej chwili nie widzi jeszcze, jednakże wypadnie ją przystosować do zmieniających się wciąż warunków życia. Punkt ciężkości akcji odbudowy wsi Rząd przenosi obecnie na województwa wschodnie, które bez pomocy Rządu same odbudowywać się jeszcze nie mogą. W związku z tym będą likwidowane Urzędy Odbudowy w powiatach zachodnich.

Pragnę tu zaznaczyć także stanowisko Rządu w sprawie unifikacji b. dzielnicy pruskiej z całym Państwem. Likwidacja Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej postępuje. Poszczególne departamenty Ministerstwa zostaną w Poznaniu i po 1/1 1922 r., lecz już tylko jako ekspozytury odnośnych Ministerstw. Zarządzenia te są unifikacją formalną. Dążnością Rządu jest doprowadzić także do jak najszybszej unifikacji materialnej przynajmniej w najważniejszych dziedzinach, drogą ujednostajnienia obowiązujących na obszarze b. dzielnicy pruskiej praw, z resztą Polski.

W sprawie Ministerstwa Aproprowizacji Rząd oświadcza, iż określony termin likwidacji Ministerstwa, a mianowicie koniec roku bieżącego, będzie dotrzymany.

Uważając potrzeby aproprwizacyjne miast i ośrodków przemysłowych za sprawy pierwszorzędne znaczenia, Rząd poświęci temu specjalną uwagę, a gdyby producenci lub też pośrednicy ociągali się ze sprzedażą produktów i złośliwie je magazynowali, Rząd nie zawaha się przed ostrymi zarządzeniami przeciw pośrednikom, a także przed wystąpieniem z projektem ustawy o sekwestrze w interesie spokoju wewnętrznego w państwie. Te same względy decydują o przeprowadzeniu walki z wszelką drożyzną przez stosowanie wyjątkowych środków i zarządzeń; o upoważnienie do nich zwróci się rząd w razie potrzeby do Sejmu. Rząd rozumie jednak, że ład w Państwie osiąga się nie tylko drogą represji. Ważniejszą gwarancją pod tym względem jest, aby ogół ludności korzystać mógł z drobniejszych swobód i uprawnień, jakie nadała konstytucja. Na straży jej stać będzie przede wszystkim rząd sam, wymagając od podwładnych sobie urzędników poszanowania gwarancji konstytucyjnych, nadanych wszystkim obywatelom bez różnicy wyznania i narodowości. Takie przestrzeganie praw obywatelskich łączy się z równoczesnym bezwzględnym żądaniem spełniania przez obywateli obowiązków wobec państwa i jego skarbu.

Dążąc do wcielenia w życie ustawy konstytucyjnej z dnia 17 marca roku bieżącego, Rząd liczy się z tym, że przepisuje ona inny od dotychczasowego ustroj władz zwierzchnich w Rzeczypospolitej i przez to samo przesądza sprawę dalszego istnienia Sejmu obecnego. Może to wydać się zbyt śmiało, że ja, sam nie będąc posłem, przychodzę do Panów z programem możliwie najszybszego rozwiązania Sejmu. Ale stawiam ten postulat w przeświadczeniu, że wymaga tego interes Państwa i głos jednomyślny narodu, oraz wiedząc, że wiele frakcji tej Wysokiej Izby wystąpiło już z tym żądaniem. Postulat ten Rząd podejmuje i uznaje za swój. Sejm obecny, wybrany w czasie, gdy opinia polska zaczęła dopiero rozglądać się w zagadnieniach niepodległego bytu państwowego i nie uświadamiała sobie należycie wszystkich ich trudności, spełnił już właściwe swoje zadanie. Przeprowadził on Państwo przez najeżone niebezpieczeństwami wewnętrznymi i zewnętrznymi pierwsze lata istnienia, dał podwaliny własnemu prawodawstwu w różnych dziedzinach życia, a przede wszystkim obdarzył Polskę konstytucją demokratyczną. Dalsze jego istnienie powinno być ograniczone do czasu uchwalenia ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu³⁹ oraz załatwienia niezbędnych przedłożeń, dotyczących naprawy finansów i obrony państwa.

W sprawie ordynacji wyborczej Rząd obecny, jako bezpartyjny, zgłasza swoje całkowite désinterressement co do projektu, złożonego przez poprzedni gabinet. Na jedno tylko nalegać będziemy, aby uchwalenie ordynacji wyborczych do Sejmu i Senatu nastąpiło możliwie szybko. Dodać tu muszę, że aneks do ordynacji, zawierający podział na okręgi, rząd przedłoży w najbliższym terminie.

Panowie Posłowie! Nie sądzicie, że jakiegokolwiek uprzedzenia względem Sejmu dyktują mi postulat jego rozwiązania się. Chodzi mi o to, żeby okres przedwyborczy, będący z natury rzeczy okresem zaognionych walk partyjnych, a jednocześnie okresem zaniechania pracy prawodawczej, aby ten nieprodukcyjny a niebezpieczny okres skrócić do minimum. Polska potrzebuje uzupełnienia i ujednostajnienia prawodawstwa we wszystkich dziedzinach – strata jednego choćby miesiąca jest już szkodliwa. Polska potrzebuje spokojnej pracy parlamentarnej – tego już w tym Sejmie nie będzie, bo praca taka jest możliwa tylko w ustalonym na dłuższą metę układzie sił parlamentarnych. Polska wymaga rządów stałych, silnych, niezmiennających się co parę miesięcy, rządów o trwałą większość sejmową opartych – tego jej obecny Sejm zapewnić nie może, gdyż mu takiej większości brak. Spełnił on swe zadanie, do którego był powołany, zapisał niezapomniane pierwsze karty niepodległego bytu naszego, niech ze czcią i podzięką potomnych przejdzie do historii. Zaznaczam wreszcie, że jeżeli mojemu Rządowi wypadnie trwać podczas wyborów do nowego Sejmu, będziemy stali na straży czystości wyborów i bezwzględnej bezstronności ze strony władz

³⁹ Do wyborów I kadencji (regularnej) parlamentu.

administracyjnych; zapewnimy każdemu obywatelowi Państwa najzupełniejszą swobodę w oddaniu głosu według jego własnego przekonania.

Na tym kończę przedstawienie wytycznych programu rządowego. Nie wchodziłem w szczegóły, ograniczyłem się do nakreślenia punktów głównych, których zamierza się Rząd trzymać. Dominuje nad całym programem troska o Skarb Państwa i na to kładę największy nacisk. Brak zestroju między dobrobytem jednostek a sytuacją Skarbu Państwa jest tak wielki, że trzeba odsłonić go i bić na alarm. Obudzić się musi sumienie publiczne i pchnąć wszystkich do kas skarbowych. Niech po całym kraju rozlegnie się wielkie nawoływanie do daniny, niech złych płatników podatków piętnuje opinia publiczna, jak piętnowała przed rokiem młodych ludzi, uchylających się od służby na froncie. Niechaj się otrząśnie naród i złoży część swego mienia, żeby całość uratować. Bo gdyby przyszedł upadek finansowy państwa, to odczuje go nie tylko kapitalista i przemysłowiec, rolnik i większy właściciel ziemski, odczuje go każdy robotnik fabryczny i każdy robotnik rolny. Trzeba, żeby obywatel tego kraju – bogaty i biedny, chrześcijanin i żyd, Polak i nie Polak – uświadomił sobie, że państwo bez pieniędzy żyć nie może, że upadek marki polskiej – to jego strata, że pełny Skarb – to gwarancja spokoju, porządku, dobrobytu i szczęścia osobistego. Musi nastąpić przełom w duszach i zbudzić się w tym żyjącym pokoleniu poczucie odpowiedzialności za Polskę. Doznało ono wielkiego szczęścia, ujrzało niepodległą, zjednoczoną Ojczyznę. Czy zechce ją powtórnie wtrącić do grobu? Walka partyjna, nienawiść partyjna wre. Rozterką wewnętrzną większe i starsze potęgi upadały. Odwołuję się w imieniu Rządu do narodu całego, odwołuję się do zasiadających tu jego przedstawicieli. Chodzi tu o kwestię naszego bytu.

W połączeniu się wszystkich pod hasłem naprawy Skarbu Rzeczypospolitej – ratunek i ocalenie.

Caveant consules, ne quid respublica detrimenti capiat⁴⁰.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 15.

⁴⁰ „Niech konsulowie strzegą, żeby państwo nie doznało uszczerbku” (łac.).

6

PROTOKÓŁ 113-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 29 września 1921 r.

Obecni Panowie: Prezes Rady Ministrów, Minister

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego,

Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury

Minister Spraw Wewnętrznych

Za Ministra Spraw Zagranicznych Podsekretarz Stanu

Minister Spraw Wojskowych Generał-porucznik

Kierownik Ministerstwa Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Wyznań

Religijnych i Oświecenia Publicznego

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Minister Kolei Żelaznych

Minister Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Za Ministra Pracy i Opieki Społecznej Podsekretarz Stanu

Kierownik Ministerstwa Apropiacji

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

Dyrektor Departamentu w Prezydium Rady Ministrów

Dyrektor Departamentu w Prezydium Rady Ministrów

Radca Ministerialny w Prezydium Rady Ministrów

Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Jan Dąbski

Kazimierz Sosnkowski

Bolesław Markowski

Bronisław Sobolewski

Tadeusz Łopuszański

Józef Raczyński

Henryk Strasburger

dr Bolesław Sikowski

Władysław Stesłowicz

Gabriel Narutowicz

dr Witold Chodźko

Gustaw Simon

Jan Stefan Stoiński

dr Juliusz Trzcziński

dr Władysław Studziński

Edward Lechowicz

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęto o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokoły posiedzeń z 26 i 27 września 1921.
2. Rada Ministrów uchwaliła załączone rozporządzenie w przedmiocie zniesienia Izby Obrachunkowej Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej i przekazania jej agend Najwyższej Izbie Kontroli⁴¹ (załącznik 1).
3. Rada Ministrów, akceptując wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o mianowanie b. Ministra Władysława Raczkiewicza wojewodą nowogrodzkim, nie

⁴¹ Pełna nazwa: Najwyższa Izba Kontroli Państwa. Została powołana do życia 8 lutego 1919 r. z mocy dekretu Naczelnika Państwa.

uważa za możliwe wyrazić swej zgody na wypłacenie Raczkiewiczowi, jako wojewodzie nowogrodzkiemu⁴², uposażenia według II stopnia służbowego. Uchwała Rady Ministrów z 30 marca 1921 r. o pozostawieniu uposażenia II stopnia służbowego d-rowsi Kazimierzowi Gałęckiemu, jako wojewodzie krakowskiemu, była spowodowana koniecznością zastosowania się do postanowień obowiązującej w stosunku do urzędników galicyjskich austriackiej pragmatyki służbowej, co do p. Raczkiewicza nie ma zastosowania.

Ze względu jednak na precedensy przyznawania wojewodom uposażenia III stopnia służbowego (województwie: Celichowski, Brejski i Grabowski⁴³) Rada Ministrów uchwała jednogłośnie, jako zasadę, iż wojewodom, oprócz nadawanego dotychczas z reguły IV stopnia, może być nadawany co najwyżej również i III stopień służbowy oraz w myśl tej zasady wyraża swą zgodę na przyznanie p. Raczkiewiczowi, jako wojewodzie nowogrodzkiemu, uposażenia III stopnia służbowego.

Formalny wniosek nominacyjny Minister Spraw Wewnętrznych nadesłał dodatkowo do Prezydium Rady Ministrów.

4. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości wyjaśnienie Ministra Sprawiedliwości co do kompetencji Sądu w sprawie karnej Fedaka, który w dniu 25 września dokonał zamachu na Naczelnika Państwa⁴⁴.
5. Rada Ministrów nie przychyliła się do załączonego wniosku Kierownika Ministerstwa Apropowizacji (załącznik 2), stojąc na stanowisku, że do uposażenia urzędnika, które jest podstawą wymiaru przewidzianej w art. 45 przepisów służbowych pensji przez trzy miesiące płacić się mającej, nie mogą być wliczone doraźne zasiłki.
6. Rada Ministrów przyjęła projekt reorganizacji biura prasowego Ministerstwa Spraw Zagranicznych według przedłożonego wniosku z 28 września (punkty 1 do 7) (załącznik 3) z następującymi zmianami:
 - a) w punkcie 3 przyjęto powiększenie personelu o pięć etatów, nie o siedem;
 - b) wysokość funduszu dyspozycyjnego wymienioną w punkcie 6 i 7 ustali Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych. O ile by nie osiągnięto zgody co do tej wysokości sprawę rozstrzygnie Rada Ministrów;
 - c) w punkcie 7, traktującym o utworzeniu biura prasowego w Waszyngtonie dodać należy, że ustalenie etatów przed uchwałą Rady Ministrów nastąpi

⁴² Wojewodą nowogrodzkim był on od 10 października 1921 do 29 sierpnia 1924 r.

⁴³ Chodzi o wojewodów: poznańskiego Witolda Celichowskiego, pomorskiego Jana Brejskiego i lwowskiego Kazimierza Grabowskiego.

⁴⁴ Mowa o nieudanym zamachu na życie Piłsudskiego zorganizowanym we Lwowie przez Ukraińską Organizację Wojskową. Zamachowcem był Stepan Fedak, któremu udało się tylko ranić wojewodę lwowskiego Kazimierza Grabowskiego. Fedak został skazany na 6 lat więzienia za usiłowanie zabójstwa. Objęła go jednak amnestia, wyrok został więc skrócony.

przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Skarbu i Prezydium Rady Ministrów.

Prezydium Rady Ministrów opracuje nowy statut organizacyjny Ministerstwa Spraw Zagranicznych, uwzględniający zmiany spowodowane powyższą uchwałą.

7. Rada Ministrów przyjęła załączony przez Ministra Spraw Zagranicznych wniosek o przejęcie sprawy internowanych reemigrantów oraz administracji obozów internowanych, jak również punktów wymiany jeńców w Baranowiczach i Równem przez władze cywilne (załącznik 4).

Po punkcie 6 wstawiono punkt:

„Po wypełnieniu powyższych postanowień całość organizacji zostanie przekazana przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych”.

8. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Prezydium Rady Ministrów projekt ustawy o zniesieniu Ministerstwa Sztuki i Kultury (załącznik 5) z tą zmianą, że tytuł Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego będzie Minister Wyznań, Oświecenia Publicznego i Sztuki.
9. ^btajne^b. Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu referuje zaaprobowany przez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów wniosek w sprawie sprzedaży zboża do dyspozycji Międzynarodowej Komisji pomocy dla głodnych w Rosji. (załącznik 6).

Wniosek poparł Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych i Kierownik Ministerstwa Skarbu, sprzeciwił się Kierownik Ministerstwa Aprowizacji.

Rada Ministrów zgodziła się w zasadzie na dokonanie transakcji polecając równocześnie Kierownikom Ministerstw Przemysłu i Handlu i Skarbu, by wymienione we wniosku obliczenia poddali rewizji ekspertom, a następnie wniosek wraz z opinią ekspertów przedłożyli Ministrowi Skarbu.

W razie nieuzyskania zgody Ministra Skarbu na przeprowadzenie transakcji sprawa wejdzie ponownie pod obrady Rady Ministrów. Jeśli Minister Skarbu na transakcję się zgodzi, Rada Ministrów zastrzega sobie rozpatrzenie szczegółów proponowanej transakcji.

Posiedzenie zakończono o godzinie 10.30 wieczorem.

^fA. Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zniesienia Izby Obrachunkowej Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej i przekazania jej agend Najwyższej Izbie Kontroli.

2. Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o upoważnienie do wypłacenia tym pracownikom Ministerstwa Aprowizacji, którzy do dnia 15 września 1921 r. otrzymali zawiadomienia o rozwiązaniu z nimi wskutek likwidacji Ministerstwa stosunku służbowego, oprócz przy-sługujących im poborów i dodatków drożyznianych także i jednorazowych bezwrotnych zasiłków na równi z pozostającymi w dalszym ciągu na służbie pracownikami państwowymi.
3. [Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych o wprowadzenie zmian statutu organizacyjnego MSZ; projekt służby informacyjnej w Polsce].
4. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie przejęcia sprawy internowanych i reemigrantów, oraz administracji obozów internowanych jak również Punktów Wymiany Jeńców w Baranowiczach i Równem przez władze cywilne.
5. Ustawa o zniesieniu Ministerstwa Sztuki i Kultury.
6. [Wniosek w sprawie sprzedaży i dostawy do 50 tysięcy wagonów żyta do granicy rosyjskiej do dyspozycji międzynarodowej Komisji pomocy głodującym w Rosji].

Załącznik ^c1^c

Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zniesienia Izby Obrachunkowej Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej i przekazania jej agend Najwyższej Izbie Kontroli

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

w przedmiocie zniesienia Izby Obrachunkowej Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej i przekazania jej agend Najwyższej Izbie Kontroli.

- - o O o - -

Na podstawie art. 7. ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. o tymczasowej organizacji Zarządu b. dzielnicy pruskiej (Dz. Praw Nr. 64. Poz. 385) Rada Ministrów zarządza ^hw porozumieniu z Prezesem Najwyższej Izby Kontroli^h co następuje:

Art. 1.

Znosi się Izbę Obrachunkową Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej, utworzoną na zasadzie rozporządzenia Ministra B. Dzielnicy Pruskiej z dnia 15 listopada 1919 r. (Tygodnik Urzędowy nr. 71. Poz. 190) i przekazuje jej agendy Najwyższej Izbie Kontroli.

Art. 2.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 października 1921 r.

Warszawa, dn. ^a...^a

PREZYDENT MINISTRÓW:
^hPREZES IZBY KONTROLI^h
MINISTER B. DZIELNICY PRUSKIEJ

Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o upoważnienie do wypłacenia tym pracownikom Ministerstwa Apropowizacji, którzy do dnia 15 września 1921 r. otrzymali zawiadomienia o rozwiązaniu z nimi wskutek likwidacji Ministerstwa stosunku służbowego, oprócz przysługujących im poborów i dodatków drożyznianych także i jednorazowych bezzwrotnych zasiłków na równi z pozostającymi w dalszym ciągu na służbie pracownikami państwowymi

MINISTER APROWIZACJI

Nr I/ Przd. 2370

Warszawa

21 września 1921 r.

Do

Rady Ministrów.

Ministerstwo Apropowizacji wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

Treść wniosku:

Upoważnić Ministerstwo Apropowizacji do wypłacenia tym pracownikom Ministerstwa Apropowizacji, którzy ^ddo dnia 15 września 1921 r. otrzymali^d zawiadomienia o rozwiązaniu z nimi wskutek likwidacji Ministerstwa stosunku służbowego, oprócz przysługujących im poborów i dodatków drożyznianych, także i ^djednorazowych bezzwrotnych^d zasiłków na równi z pozostającymi w ^ddalszym ciągu na służbie pracownikami państwowymi^d.

Motyw wniosku:

Okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 8 sierpnia 1921 r. N.14357/D.B. w sprawie podwyższenia mnożnika dla oznaczenia dodatku drożyznianego tudzież w sprawie przyznania jednorazowego nadzwyczajnego zasiłku zawiera między innymi wskazówkę, iż od jednorazowego ^czasiłku^c wyłączeni są wszyscy ci pracownicy, „których powiadomiono lub powiadomi się do dnia 15 sierpnia 1921 roku o rozwiązaniu z nimi stosunku służbowego”. Ministerstwo Apropowizacji, posiadające obecnie bardzo znaczną ilość pracowników, którym wskutek dokonywanej likwidacji Ministerstwa, już została wymówiona posada, zwróciło się do Ministerstwa Skarbu z oświadczeniem, że takie stanowisko nie odpowiada wymaganiom sprawiedliwości oraz dotychczasowej praktyce Ministerstwa Apropowizacji w tym przedmiocie. Jednakże Ministerstwo Skarbu w odpowiedzi swej zaznaczyło, iż należy ściśle przestrzegać zasady, wskazanej w okólniku z dn. 8 sierpnia r.b. N.14357/D.B.

Ministerstwo Apropowizacji nie może podzielić takiego punktu widzenia. Dotychczas pracownicy Ministerstwa Apropowizacji otrzymywali należne im pobory

całkowicie bez jakichkolwiek bądź potrąceń do chwili rozwiązania z nimi stosunku służbowego. Zdaniem Ministerstwa zasadę tę należałoby zachować i obecnie przy wymówieniach posad pracownikom wskutek likwidacji Ministerstwa. Z wymienionego okólnika Ministerstwa Skarbu wynika, że dodatek spowodowany wypłatą jednorazowego zasiłku, księgować należy na „dodatki drożyniane” t.j. innymi słowami w § 1-ym, jako część składową poborów, nie zaś w § 2 p. 2a, jako remunerację. Ponadto następny okólnik Ministerstwa Skarbu z dn. 30 VIII r.b. L.15584/D.B. w tym samym przedmiocie wręcz nazywa jednorazowy zasiłek „jednorazowym nadzwyczajnym dodatkiem”. Ponieważ więc samo Ministerstwo Skarbu uważa, że wymieniony zasiłek, jako dodatek drożyniany, stanowi część poborów, nie zaś remunerację, nie ma przeto dostatecznych podstaw prawnych do niewypłacania jednorazowego zasiłku i tym pracownikom, którym posada na kilka miesięcy naprzód została wymówiona. Kwestia ta jest nader palącą właśnie w Ministerstwie Apropowizacji, gdzie wskutek likwidacji, znaczna część personelu, aczkolwiek uchodząca za wzorowych pracowników otrzymała już zawiadomienia o rozwiązaniu po trzech miesiącach stosunku służbowego. Wskutek tego pracownicy ci, będąc już poszkodowani z powodu oczekiwanego zwolnienia ich z posad, jeszcze raz będą poszkodowani z racji niewypłacenia im zasiłku, który jednak w myśl okólnika Ministerstwa Skarbu należy uznać za część składową wypłacanych poborów.

Wobec istnienia tak rozbieżnych poglądów między Ministerstwem Skarbu i Ministerstwem Apropowizacji na tę sprawę, Ministerstwo Apropowizacji na zasadzie art. 18 Dekretu o tymczasowej organizacji Władz Naczelnych przedkłada tę sprawę do decyzji Rady Ministrów i prosi o uchwalenie przedłożonego wniosku.

MINISTER
sGrzędzielski^s

Załącznik ^c3^c

[Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych o wprowadzenie zmian statutu organizacyjnego MSZ; projekt służby informacyjnej w Polsce]

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
WARSZAWA, 28 września 1921 r.
Nr A. I.8771

Na zasadzie projektu reorganizacji Biura Prasowego M.S.Z., który to projekt uzgodniony został z Prez. Rady Ministrów i Min. Skarbu, celem uregulowania służby prasowej M.S.Z. wnoszę, by Rada Ministrów uchwalić raczyła:

Wprowadza się zmianę statutu organizacyjnego M.S.Z. § 1 i § 6 opiewających:

1) § 1. M.S.Z. dzieli się na 3 departamenty: dyplomatyczny, administracyjny i konsularny, oraz nie włączone do departamentów: Gabinet Ministra, Biuro Prasowe i Biuro Ekonomiczne.

§ 6. Biuro Prasowe informuje prasą krajową i zagraniczną i placówki zagraniczne, oraz utrzymuje bezpośrednie stosunki z agencjami prasowymi w tym kierunku, że z Biura Prasowego, stojącego poza departamentami, tworzy się wydział prasowy, włączając go do Departamentu Dyplomatycznego.

2) Uzupełnia się etaty biura prasowego, przyznane pismem Min. Skarbu Nr. 10642. D.B. z dnia /6, dodając trzy nowe etaty, według załączonego projektu reorganizacyjnego.

3) Przyznaje się M.S.Z. nowe etaty referendów prasowych w VII kategorii płac, a mianowicie 5 dla wydziałów dyplomatycznych i po jednym dla Biura Ekonomicznego i dla departamentu administracyjnego i konsularnego, razem siedem etatów.

4) Znosi się agencje Prasowe w Paryżu, Londynie, Bernie i Rzymie, stwarzając etaty referentów prasowych przy następujących poselstwach polskich zagranicą:

W Paryżu	1 referent VI kat.
	1 referent VII kat.
W Bernie	1 referent VII kat.
W Berlinie	2 referent VII kat.
W Kłajpedzie	1 referent VII kat przy Komisarzu Rządu Polskiego ⁴⁵ .
W Kopenhadze	1 referent VII kat.
W Bukareszcie	1 referent VII kat.
W Wiedniu	1 referent VI kat.
W Rzymie	1 referent VII kat.
W Pradze	1 referent VII kat.
W Londynie	1 referent VII kat.

5) Powiększa się fundusz dyspozycyjny Ministra Spraw Zagranicznych o sumę 40 600 000 mkp. miesięcznie, począwszy od 1 października b.r. na cele akcji prasowej i propagandy.

6) Powiększa się fundusze dyspozycyjne posłów na cele akcji prasowej: w Paryżu, o 50 000 frs. w Bernie o 1000 fr. szwaj. W Berlinie o 10 000 mkn. w Wiedniu o 30 000 kor. austr. w Rzymie o 5000 lir[ów] wł[oskich] i w Londynie o 100 £ miesięcznie.

⁴⁵ Kłajpeda – po kapitulacji Niemiec – została odłączona od Rzeszy Niemieckiej. Terytorium to okupowała armia francuska. Utworzono Komisję Międzysojuszniczą, a administrację miasta Liga Narodów powierzyła Francji i ten stan rzeczy przetrwał do 1923 r. W 1920 r. rząd polski postanowił utworzyć Delegację przy Komisji Międzysojuszniczej w tym mieście.

7) Utworzenie Biura Prasowego przy Poselstwie w Waszyngtonie z siedzibą w Nowym-Yorku zastrzega się dalszej decyzji po ustaleniu etatów tego biura przez M.S.Z. i Min. Skarbu po zasięgnięciu opinii poselstwa w Waszyngtonie.

Minister Spraw Zagranicznych
'Skirmunt'

Dzisiejszy stan służby prasowo-propagandowej nie odpowiada w zupełności ani koniecznym potrzebom, ani też również koniecznym zarządzeniom oszczędnościowym. Niemal wszystkie Poselstwa nasze zagranicą skarżą się ustawicznie, że wobec wadliwej służby informacyjnej oraz braku wszelkiej akcji propagandowej z polskiej strony, zwłaszcza po zwinięciu Biura Propagandy zagranicznej przy Prezydium Rady Ministrów, powstaje pustka, którą wypełniają, z oczywistą naszą szkodą, akcje informacyjne i propagandowe nam wrogie zwłaszcza zaś akcja niemiecka. Równocześnie zaś skonstatować należy, że dziś już akcje prasowo-propagandowe pochłania bardzo znaczne kwoty, na które składają się:

1. Wydatki na P.A.T.⁴⁶
2. Wydatki na „East Express”⁴⁷
3. Wydatki na własne depesze Biura M.S.Z.
4. Koszta utrzymania agencji i Biur Prasowych zagranicą, który to wydatek, jakkolwiek stały i regularny, obciąża dotąd fundusz dyspozycyjny M.S.Z., powodując jego nadzwyczajny wzrost i ustawiczne niedobory.

Wydatki te są w sumie tak wielkie, że przy racjonalnym ich użyciu mogą pokryć nie tylko koszta służba informacyjnej, na którą idą obecnie wyłącznie, ale także służbę propagandową, która obecnie nie istnieje, a której brak daje się niezmiernie odczuwać.

Pragnąc skoordynować działalność informacyjno-prasową i propagandową, Ministerstwo Spraw Zagranicznych przedkłada niniejszym projekt reorganizacji tej służby. Projekt ten obejmuje dwie części:

1. Projekt organizacji służby informacyjnej
2. Projekt reorganizacji służby prasowo-propagandowej.

Oba te projekty pozostają ze sobą w najściślejszym związku i mogą być wprowadzone w życie tylko równocześnie, gdyż inaczej powstanie szkodliwa pustka.

⁴⁶ Polska Agencja Telegraficzna założona została decyzją rządu Królestwa Polskiego (podlegającego Radzie Regencyjnej) już 31 października 1918 r. Miała charakter rządowej agencji prasowej z siedzibą w Krakowie i Lwowie, później jednak przeniesiono centralę do Warszawy.

⁴⁷ East Express (albo Agence Télégraphique de l'Est) – nazywana też po polsku Agencją Wschodnią, była prywatną agencją prasową. Powstała w 1920 r. Firmą kierował Adam Szczepaniak.

Projekt organizacji służby informacyjnej opracowany w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów i Dyrekcjami P.A.T. i „East Expressu” załącza się przy niniejszym. Zawiera on rozdział czynności pomiędzy dwie agencje, z których jedna P.A.T. pozostaje agencją rządową, druga zaś, nosząca na zewnątrz charakter agencji zupełnie prywatnej, byłaby tajnie subwencjonowana przez M.S.Z. i służyłaby wybitnie celom propagandowym. Podział czynności między tę agencję oraz przewidziane utworzenie Centrali nadawczej oszczędziłoby kosztów kilkakrotnej transmisji depesz oraz wobec nałożenia na obie agencje obowiązku dostarczenia codziennego swego service’u placówkom zagranicznym M.S.Z. uwolniłoby Biuro Prasowe M.S.Z. od konieczności wysyłania własnych depesz i radio co stanowić będzie bardzo znaczną oszczędność. Udział urzędnika Biura Prasowego M.S.Z. w Centrali nadawczej zapewni Biuru Prasowemu konieczną kontrolę i wpływ na treść depesz i ich przeznaczenie.

Nowa organizacja służby informacyjnej przewidziana w omawianym projekcie pozwoli M.S.Z. zwinąć dotychczas istniejące biura i agencje prasowe zagranicą i zastąpić je etatowymi referentami prasowymi przy poselstwach. Spowoduje to bardzo znaczne oszczędności, które całkowicie pokryją wydatki na przewidziane stworzenie Centrali Prasowo-Propagandowej w Warszawie.

Po zorganizowaniu służby informacyjnej w myśl załączonego projektu do celów prasowo-propagandowych należałoby zreorganizować dzisiejszą służbę na następujących zasadach:

I. Zasady ogólne.

Wszelka akcja propagandowa wtenczas tylko jest skuteczną, jeżeli działa w sposób nieoficjalny i ukryty, i zwłaszcza zaś, jeżeli nosi charakter akcji prywatnej, z poczynaniami rządowymi nie mającej nic wspólnego. W myśl tego w dziale informacyjnym przewiduje się powołanie agencji prywatnej, tajnie subwencjonowanej, w dziale zaś prasowo-propagandowym – stworzenie z Biura Prasowego M.S.Z. Centrali, która by inicjowała robotę propagandową siłami stojącymi poza Rządem i wspierała wszelką inicjatywę prywatną, zmierzającą w tym samym kierunku. Centrala taka miałaby za zadanie:

1. Zasilanie artykułami, pisanymi przez zawodowych dziennikarzy i publicystów na zamówienie Biura Prasowego pism krajowych i zagranicznych, tych ostatnich za pośrednictwem referentów prasowych przy Poselstwach.
2. Wydawnictwo broszur i książek propagandowych.
3. Dostarczanie zdjęć fotograficznych pismom zagranicznym.
4. Propagandę filmową za pośrednictwem firm prywatnych, pozostających w kontakcie z Biurem Prasowym M.S.Z. i częściowo subwencjonowanych.
5. Inicjowanie, wspieranie i częściowe subwencjonowanie wystaw, pokazów itp.
6. Utrzymanie kontaktu z dziennikarzami zagranicznymi i korespondentami pism obcych w Polsce.

7. Organizowanie wycieczek dziennikarskich, zjazdów itp.
8. Prowadzenie przeglądu prasy polskiej i zagranicznej – tej ostatniej przy pomocy referentów prasowych, znajdujących się poszczególnych Wydziałach dyplomatycznych M.S.Z.

Nadto w skład Centrali prasowej wejść powinna:

9. Redakcja „Przeglądu Dyplomatycznego”⁴⁸, która przy odpowiednim postawieniu mogłaby oddać cenne usługi w kraju i zagranicą.

Wykonanie tego programu musi być uskuteczniane w sposób jak najmniej biurokratyczny t.j. przy pomocy minimalnej liczby urzędników państwowych a natomiast przez zużytkowanie możliwie najszerzej osób prywatnych, organizacji i firm pozostających w kontakcie i subwencjonowanych przez Biuro Prasowe M.S.Z.

W myśl powyższych wywodów najbardziej celową byłaby następująca:

II. Struktura służby prasowo-propagandowej.

I. Centrala w Warszawie

Tworzyć ją powinno Biuro Prasowe M.S.Z., które w tym celu powinno uzyskać skład następujący:

“Kierownictwo”:

1. “Naczelnik Wydziału”	kat. V
2. “Pomocnik Naczelnika”	kat. VI
3. Sekretarka (przed połudn[iem])	kat. IX
4. Sekretarka (po połudn[iu])	kat. IX

^{hc}Służba telegraficzna i propagandowa^{ch}

5. Referent służby informacyjnej	kat. VI
6. Referent propagandy “filmowej i fotograficznej itp.”	kat. VI
7. Referent wydawnictw	kat. VII

Kontakt z korespondent. zagr.

8. Referent dla “korespondentów” anglo-saskich	kat. VI
9. Referent dla innych “korespondentów”	kat. VI
10. Pomocnik referenta	kat. VIII

“Stosunki z” prasą polską:

11. Lektor prasy polskiej	kat. VII
12. Informator	kat. VII

Przegląd dyplomatyczny:

13. Redaktor naczelny	kat. VI

⁴⁸ „Przegląd Dyplomatyczny” – czasopismo polityczne poświęcone zagadnieniom międzynarodowym i programowym polskiej polityki zagranicznej. Wychodziło pod red. dr. Wacława Lednickiego (historyka literatury, rusycysty) w 1919–1921 jako półoficjalny organ MSZ.

Kancelaria:

14. Kierownik	kat. VIII
15. Sekretarka	kat. IX
16. Ekspedyt	kat. IX
17. Maszynistka	kat. IX
18. Maszynistka	kat. X
19. Maszynistka	kat. X

Archiwum wycieków:

20. Kierownik	kat. VII
21. Klasyfikator	kat. VIII
22. Siła manipulacyjna	kat. XI
23. Siła manipulacyjna	kat. XII

2 woźnych, 4 gońców

Uzupełnienie Centrali stanowić winni referenci prasowi po poszczególnych

Wydziałach według następującego planu:

II. Referenci prasowi w Wydziałach:

1. Niemiecki – D. III.
2. Francuski – D. II
3. Anglo-amerykański – D. II
4. Włoski – D. II
5. Rosyjsko-ukr. – D. V.
6. Czeski i poł. Słow. – D. IV
7. Ekonomiczny – B. E.
8. Konsularny – D.K.
9. Żydowski – D.I.

III. Placówki zagraniczne:

Z wyjątkiem Biura Prasowego w Waszyngtonie, które ze względu na odległość od Centrali musi być zachowane w dotychczasowych rozmiarach, wszystkie inne Biura Prasowe powinny być zniesione i zastąpione przez referentów prasowych przy Poselstwach, przy czym niektóre Poselstwa powinny otrzymać specjalny fundusz dyspozycyjny na niezbędne wydatki prasowo-propagandowe (subwencje dla dzienników i dziennikarzy itp.). W myśl tego służba zagranicą przedstawiałyby się jak następuje:

1. Waszyngton

Biuro Prasowe

2. Paryż

Referent VI

Referent VII

3. Bern

Referent VII

4. Berlin

Referent VI
Referent VII
5. Kopenhaga
Referent VII
6. Królewiec
Referent VII
7. Bukareszt
Referent VII
8. Wiedeń
Referent VII
Referent VII
9. Rzym
Referent VII
10. Praga
Referent VII
11. Londyn
Referent VII
Referent VII
12. Moskwa
Referent VII
13. Charków
Referent VII
14. Sofia
Referent VII
15. Ryga
Referent VII
III. Budżet

Oprócz wydatków na płace urzędników według przewidzianej powyżej ilości i wysokości etatów Biuro Prasowe M.S.Z. winno otrzymać kredyt na swą akcję prasową i propagandową według następujących zasad:

1. Dodatki reprezentacyjne dla urzędników Biura, konieczne ze względu na niskość płac dotychczasowych i konieczność przyzwoitej reprezentacji w stosunku do dziennikarzy krajowych i zagranicznych. Dodatki te preliniuje się w wysokości
2. Fundusz dyspozycyjny kierownictwa
3. (wydatki na subwencjonowanie pism i dziennikarzy – częściowo w walucie zagranicznej, koszta przyjęć dla dziennikarzy, wydatki na artykuły zamawiane u poszczególnych dziennikarzy i publicystów, koszta ich tłumaczenia itp.)
4. Służba informacyjna (subwencja dla Agencji prywatnej, koszta własnych depesz o charakterze instrukcji prasowych i propagandowych).

5. Referent propagandy (wydatki na fotografie – układ z Warszawską Agencją Fotograficzną⁴⁹ – subwencje na filmy propagandowe, wystawy, pokazy itp.)
 6. Referent Wydawnictw (wydatki na wydawnictwa własne – koszty napisania i tłumaczenia, koszty druku i rozsyłki, wydatki na subwencje dla wydawnictw propagandowych prywatnych)
 7. Korespondenci zagraniczni (wydatki na koszty przyjęcia, podróże, dostarczanie pism, książek itd.)
 8. Prenumerata pism krajowych (Dla wszystkich Wydziałów i Poselstw)
 9. Wydatki Kancelarii (Porto, Poczta lotnicza itp.)
 10. Archiwum Wycinków (Koszta urządzenia, szafy, kartoteki, katalogi itp.)
- Nadto koniecznym jest przyznanie placówkom zagranicznym specjalnych funduszków prasowych według następujących norm:

1. Waszyngton Biuro Prasowe 3500 dol. miesięcznie
2. Paryż Fundusz dyspozyc[yjny] Ref[eratu] Pras[owego] 50 000 fr. fr. miesięcznie
3. Bern Fundusz dyspozyc[yjny] Ref[eratu] Pras[owego] 1000 fr. szw. miesięcznie
4. Berlin Fundusz dyspozyc[yjny] Ref[eratu] Pras[owego] 10 000 m. niem. miesięcznie
5. Wiedeń Fundusz dyspozyc[yjny] Ref[eratu] Pras[owego] 30 000 kor. austr. miesięcznie
6. Rzym Fundusz dyspozyc[yjny] Ref[eratu] Pras[owego] 75 000 lirów miesięcznie
7. Londyn Fundusz dyspozyc[yjny] Ref[eratu] Pras[owego] 100 f[untów] szterl[ingów] miesięcznie

Co do budżetu zagranicznego, zaznaczyć należy, że obecnie wynosi on przeszło dwa razy tyle.

Co do budżetu Centrali, zaznaczyć musimy, że koniecznym jest nadto:

1. Udzielenie Biuru Prasowemu prawa wszelkich virements⁵⁰ wewnątrz ustalonego jego budżetu.
2. Udzielenie Biuru Prasowemu prawa zakupu walut zagranicznych wewnątrz jego budżetu.
3. Zapewnienie powiększenia kredytów obliczonych w markach polskich w miarę spadku marki polskiej na giełdzie warszawskiej.

⁴⁹ Warszawską Agencją Fotograficzną zaczął nazywać swój zakład fotograficzny Wacław Saryusz-Wolski w 1919 r. Agencja dokumentowała najbardziej znaczące wydarzenia z okresu odbudowy państwa polskiego, w tym wojny polsko-sowieckiej.

⁵⁰ Virement (zapłata) (franc.).

Uwaga: Przewidziane projektami reorganizacji służby informacyjnej, prasowej i propagandowej umowy subwencyjne z agencjami: prywatną telegraficzną i Warszawską Agencją Fotograficzną będą przeprowadzone przez Ministerium Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministerium Skarbu.

Ścisłe tajne.

W sprawie służby informacyjnych w Polsce.

Dnia 7 b.m. odbyła się w Prezydium Rady Ministrów konferencja w sprawie służby informacyjnej w Polsce. Przewodniczył Dyrektor Departamentu Prezydialnego Pr. Rady Ministrów p. dr. Władysław Studziński. Obecni byli: dyrektor Departamentu Legislacyjnego p. Lechowicz, szef Biura Informacyjno-Politycznego p. Wojciech Baranowski, szef Biura Prasowego Ministerium Spraw Zagranicznych p. Ładoś, dyrektor P.A.T. p. Piotr Górecki oraz dyrektor East Express'u p. Adam Szczepani[a]k.

Dyrektor P.A.T. p. Górecki odczytał, opracowany w myśl wskazówek komisji i złożonej z przedstawicieli Prezydium Rady Ministrów, Ministerium Spraw Zagranicznych, Ministerium Skarbu oraz dyrektorów P.A.T. i East Express projekt organizacji i informacyjnej służby w Polsce.

W dyskusji, w której zabierali głos wszyscy obecni, projekt poniższy z drobnymi zmianami redakcyjnymi został zaakceptowany w całości.

W myśl tej decyzji będą przedstawione do zatwierdzenia władzom wyższym następujące zasady służby informacyjnej w Polsce:

PROJEKT SŁUŻBY INFORMACYJNE W POLSCE.

Zasady ogólne.

P.A.T. 1) Jediną urzędową agencją telegraficzną w Polsce jest Polska Agencja Telegraficzna (P.A.T.). Państwo wyposaży tę agencję we wszystkie środki techniczne i materialne. Zadaniem Polskiej Agencji Telegraficznej jest informowanie urzędu i prasy polskiej o wszystkich przejawach życia politycznego i społecznego w kraju i zagranicą oraz podejmowanie zagranicy oficjalnych i urzędowo stwierdzonych wiadomości z Polski.

Subsydiowana agencja prywatna.

2) Niezależnie od P.A.T. działać będzie jako aparat propagandystyczny w kraju i zagranicą prywatna agencja telegraficzna, subsydiowana przez Ministerium Spraw Zagranicznych z funduszy przeznaczonych temu Ministerium na propagandę zagraniczną. Pod względem politycznym, agencja ta uzależnioną będzie od Ministerium Spraw Zagranicznych i w myśl jego wskazówek inspirować będzie prasę obcą w duchu przychylnym dla Polski. Poza informowaniem w ten sposób prasy obcej, agencja ta nadsyłać będzie prasie Polskiej te wiadomości, jakich oficjalnie komunikować jej nie będzie mogła P.A.T., a jakie z punktu

widzenia polityki polskiej będą uznane przez Ministerium Spraw Zagranicznych na pożądane.

Współdziałanie.

3) Obie agencje działać będą w ścisłym ze sobą kontakcie, dzieląc się pracą w myśl zasad przyjętych w punkcie 1, 2 i dalszych.

Charakter agencji subsydiowanej.

4) Agencja prywatna, o której mowa w punkcie 2-im, działać będzie na zewnątrz w charakterze agencji ekonomicznej, chcąc w ten sposób utrzymać w jak najściślejszej tajemnicy swój stosunek z rządem.

Prawa i obowiązki P.A.T.

Z powyższego wynika:

a) Polak a Agencja Telegraficzna, jako agencja urzędowa, korzystać będzie ze wszystkich środków przenośnych jak: radio, telegraf, telefon na pierwszym miejscu i bez ograniczeń.

b) Polska Agencja Telegraficzna akredytowaną zostanie jako agencja oficjalna u wszystkich władz państwowych i poselstw polskich zagranicą, które jedynie za jej pośrednictwem komunikować będą prasie swe enuncjacje oficjalne.

c) Polska Agencja Telegraficzna zreformuje swą służbę w kraju w ten sposób, że wysyłać będzie wewnętrzne radiotelegraficzne komunikaty prasowe dwa razy dziennie rano i wieczór, zaś raz dziennie radiotelegraficzny komunikat zagraniczny. Ten ostatni redagowany będzie w porozumieniu z Ministerium Spraw Zagranicznych (o czym niżej) oraz doręczany poselstwom polskim zagranicą.

d) Polska Agencja Telegraficzna utrzyma wszystkie dotychczasowe agendy w kraju, a mianowicie: Centralę w Warszawie oraz filie: w Krakowie, Lwowie, Łodzi, Poznaniu, Toruniu, Wilnie, Bytomiu, Gdańsku, Lublinie, Sosnowcu. Stacje te będą, jak dotychczas, otrzymywały materiał z Centrali telefonicznie oraz w myśl punktu c) komunikaty radiotelegraficzne.

e) Polska Agencja Telegraficzna stworzy sieć korespondentów własnych zagranicą, którzy czerpać będą informacje ze źródeł oficjalnych oraz poselstw polskich i którzy z drugiej strony współdziałać będą z referentami prasowymi poselstw polskich oraz z agendami propagantystycznymi Ministerium Spraw Zagranicznych, działającymi pod firmą korespondentów agencji subsydiowanej lub innymi.

f) Polska Agencja Telegraficzna utrzyma i zacieśni dotychczasowe swoje stosunki z oficjalnymi lub i półoficjalnymi agencjami zagranicznymi (Havas, Reuter, Stefani, Radio-Orient, Wiedeńskie Biuro Korespondencyjne, Wolff, Czesko-Słowackie Biuro Korespondencyjne i inne)⁵¹.

⁵¹ Havas był agencją francuską, Reuter – amerykańską, Agencja Stefani – włoską, Wolff – niemiecką, Radio-Orient – rumuńską.

Prawa i obowiązki agencji subwencionowanej.

W stosunku do agencji prywatnej, o której mowa wyżej w punkcie 2/, wynika:

a) Agencja subwencionowana będzie miała Centralę w Warszawie i oddziały w ważniejszych miastach Rzeczypospolitej. Personel agencji będzie ograniczony do niezbędnego minimum dla prowadzenia pracy. Agencja wydawać będzie codziennie biuletyny ekonomiczne, zawierające notowania giełdowe, wiadomości o powstających spółkach, towarzystwach akcyjnych itp. informacje, dotyczące życia ekonomicznego kraju i zagranicy. Niezależnie od tego agencja ta dawać będzie komunikat, zawierający wiadomości polityczne, oświetlający fakty, oficjalnie podane do wiadomości. Według wskazówek Ministerium Spraw Zagranicznych agencja ta dawać będzie również informacje, noszące charakter inspiracji w pożądanym dla Państwa kierunku. Biuletyny agencji subwencionowanej doręczane będą również poselstwom polskim zagranicą.

b) Agencja subwencionowana korzystać będzie również z tych samych urzędzeń przenośnych, co i Polska Agencja Telegraficzna, jednak w porozumieniu z tą ostatnią. Agencja subwencionowana będzie mogła wysyłać codzienny komunikat radiotelegraficzny, zawierający wiadomości ekonomiczne. Cały materiał prasowy, otrzymywany przez radiostację polską będzie własnością Polskiej Agencji Telegraficznej, jako agencji i rządowej, jednak agencja subwencionowana będzie korzystać z materiału ekonomicznego i z tego, który celowo jej odstąpi P.A.T.

c) Agencja subwencionowana stworzy agendy zagranicą, w celu lansowania wiadomości o Polsce, otrzymywanych z Ministerium Spraw Zagranicznych oraz z Centrali. Agenci zagraniczni agencji subwencionowanej będą w ścisłym kontakcie z korespondentami P.A.T.

d) Agencja subwencionowana będzie mogła zawrzeć umowy z analogicznymi agencjami i zagranicą.

e) Agencja subwencionowana otrzymywać będzie tytułem zwrotu kosztów za transmisje oraz na pokrycie części utrzymania agencji, określoną umową, sumę ryczałtową miesięcznie od Ministerium Spraw Zagranicznych.

Nadawcza Centrala wiadomości.

W celu oszczędzenia kosztów transmisji utworzy się w Warszawie jedną nadawczą centralę wiadomości, w której pracować będą wspólnie przedstawiciele Ministerium Spraw Zagranicznych, Polskiej Agencji Telegraficznej i agencji subwencionowanej. Centrala ta skupi wszystkich materiał informacyjny, jaki należy wysyłać zagranicę, od razu na miejscu rozklasyfikuje go i wysyłać będzie według adresów instytucji, z którymi związana będzie zarówno Polska Agencja Telegraficzna, jak i Agencja subwencionowana.

Współpraca zagranicą.

Odwrotnie dla zaoszczędzenia transmisji z zagranicy do Polski podobne centrale współpracy utworzą korespondencji obu agencji zagranicą, którzy też oficjalny materiał kierować będą do P.A.T., zaś inny materiał do agencji subwencionowanej.

Koszta transmisji i rozrachunek.

Obie agencje prowadzić będą szczegółowy wykaz wiadomości, wysyłanych telegraficznie i wspólnie ponosić będą koszty transmisji, dokonywując odpowiedniego rozrachunku ostatniego każdego miesiąca.

Uwagi, dotyczące abonamentu i cennika pracy w obu agencjach.

Obie agencje przedstawią też swój budżet, przy czym dochody będą regulować w ten sposób, by jedna drugiej nie robiła konkurencji. To znaczy, że ustalą abonament za depesze dla prasy społecznej, jak i prowincjonalnej w jednakowych rozmiarach, w wydatkach zaś wprowadzą jeden i ten sam cennik pracy.

Warszawa, dnia 7 września 1921 r.

Dyrektor P.A.T.

Otrzymują:

- 1) Dyrektor Departamentu Prezydzialnego w Prezydium Rady Ministrów, p. dr. Władysław Studziński,
- 2) Szef Biura Informacyjno-Politycznego w Prezydium Rady Ministrów, p. Wojciech Baranowski,
- 3) Dyrektor Departamentu Legislacyjnego w Prezydium Rady Ministrów, p. Lechowicz,
- 4) Szef Biura Prasowego w Ministerium Spraw Zagranicznych, p. Ładoś,
- 5) Dyrektor Agencji Telegraficznej East Express, p. Adam Szczepaniak.

Załącznik 4^c

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie przejęcia sprawy internowanych i reemigrantów, oraz administracji obozów internowanych jak również Punktów Wymiany Jeńców w Baranowiczach i Równem przez władze cywilne

Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Wniosek p. Ministra Spraw Zagranicznych
w przedmiocie przejęcia sprawy internowanych

i reemigrantów, oraz administracji obozów internowanych, jak również Punktów Wymiany Jeńców w Baranowiczach i Równem przez władze cywilne.

WNIOSEK.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1. Znosi się uchwała Rady Ministrów z dn. 19.7. b.r. w przedmiocie porządkowania pod jednolite i wyłączne kierownictwo wojskowych dowódców Punktów Wymiany Jeńców w Baranowiczach i Równem.
2. Z dniem 15 X b.r. ustaje wszelki udział władz wojskowych w kierownictwie sprawą repatriacji, a również w administracji, zaopatrzeniu i dowództwie obozów jeńców, internowanych i uchodźców.
3. Wyżej wymienione funkcje całkowicie przechodzą pod kompetencje M. Spr. Zagr., które wykonywa je przez Przewodniczącego Delegacji Polskiej w Komisji Mieszanej dla Spraw Repatriacji w Warszawie.
4. M. S. Wojsk. oddaje do całkowitego rozporządzenia wyżej wspomnianej Delegacji do Spraw Repatriacji, Punkty Wymiany Jeńców w Baranowiczach i Równem, a także obozy jeńców w Dorohusku, w Strzałkowie, Tucholi również w Wołkowysku i Kowlu.
Budynki znajdujące się w wyżej wymienionych obozach i Punktach Wymiany Jeńców pozostają nadal w ewidencji władz, której je posiadały dotychczas.
5. Wszystkie inne obozy dla jeńców i internowanych wojskowe podlegają natychmiastowej likwidacji.
6. Kierownictwo wspomnianymi obozami i Punktami Wymiany Jeńców wykonywać będzie Przewodniczący Delegacji polskiej w Komisji Mieszanej do Spraw Repatriacji w Warszawie przez specjalnych komisarzy mianowanych przez niego. Zaopatrzenie we wszelkie produkty i materiały za wyjątkiem lekarskich, obejmuje Urząd Emigracyjny, sprawy sanitarne organa N.N.K.⁵² dla spraw walki z epidemiami, pod ogólnym kierownictwem Przewodniczącego Delegacji Polskiej.
7. Wykonanie niniejszego rozporządzenia poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych i Ministrowi Spraw Wojskowych.

Minister:

w. z. /-/ Dąbski.

⁵² Naczelnny Nadzwyczajny Komisariat do Walki z Epidemiami powstał w 1920 r. na bazie założonego w lipcu 1919 r. Centralnego Komitetu do Walki z Durem Plamistym.

UZASADNIENIE.

Wniosek powyższy uzasadnia się jak następuje: Wobec ukończenia wysyłania jeńców bolszewickich, które nastąpi w miesiącu Wrześniu b.r. i przejścia naszych jeńców z Rosji i przypuszczalne do 15 Października b.r. staje się zbyt dużym dalsze sprawowanie administracji i dowództwa obozów jeńców i internowanych i Punktów Wymiany Jeńców przez władze wojskowe. Sprawa zaś likwidacji internowanych jest sprawą polityczną i należy z tego powodu do kompetencji Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Przez likwidację obozów dla jeńców i przekazanie w ręce władzy cywilnej administracji obozów dla internowanych i Punktów Wymiany Jeńców osiągnie się znaczne zaoszczędzenie kosztów utrzymania z jednej strony, z drugiej ułatwi się sprawę ochrony Państwa przed niepożądanym elementem napływowym z Rosji.

Załącznik 5^c

Ustawa o zniesieniu Ministerstwa Sztuki i Kultury

USTAWA

Z dnia

o zniesieniu Ministerstwa Sztuki i Kultury

Art. 1.

Utworzone dekretem z dnia 5 grudnia 1918r. Ministerstwo Sztuki i Kultury znosi się.

Art. 2.

Wszystkie sprawy, przekazane przez dotychczasowe ustawy i rozporządzenia Ministrowi Sztuki i Kultury, przechodzą do zakresu działania Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, którego tytuł urzędowy będzie: Minister Wyznań, Oświecenia Publicznego i Sztuki^c.

Art. 3.

Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej uchyla się dekret dnia 5 grudnia 1918 r. o utworzeniu Ministerstwa Sztuki i Kultury (Dz. Pr. Nr. 19 poz. 52).

Art. 4.

Wykonanie ustawy niniejszej powierza się Prezydentowi Ministrów i Ministrowi Wyznań Religijnych, Oświecenia Publicznego i Sztuki.

Art. 5.

Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Poprawki.

do projektu ustawy o zakresie działania władz naczelnych, przesłanego do Sejmu przy piśmie z dnia 8 czerwca 1920 r. Nr. 10590 (Druk Nr. 1893).

1) art. 10 ustęp pierwsze rzeczony ustawy otrzymuje następujące brzmienie:

„Do zakresu działania Ministra Wyznań Religijnych, Oświecenia Publicznego i „Sztuki” należą sprawy wyznaniowe, sprawy wychowania, szkolnictwa, higieny szkolnej, krzewienia oświaty oraz opieka nad nauką i sztuką, a w szczególności:”
2) w tymże art. 10 rzeczowej ustawy dodaje się punkt 3 o brzmieniu następującym: „3.

Opieka nad sztuką:

- a) kierownictwo szkół artystycznych oraz szkół sztuki dekoracyjnej wszelkich stopni i typów względnie nadzór nad nimi.
- b) kierownictwo teatrów i zakładów widowiskowych, pozostających pod zarządem państwowym;
- c) organizowanie, względnie popieranie wystaw, muzeów, konkursów z dziedziny sztuk pięknych i sztuki stosowanej;
- d) popieranie rozwoju wszystkich gałęzi twórczości artystycznej, opieka nad artystami i nad instytucjami, związanymi ze sztuką;
- e) inwentaryzacja zabytków sztuki i kultury i opieka nad nimi;
- f) opiniowanie o estetyce budowy osiedli, gmachów państwowych, parków i plantacji publicznych oraz przebudów, restauracji i zmian w gmachach kościelnych i państwowych, tudzież we wszystkich wypadkach w których urzędy państwowe lub instytucje społeczne o wydanie opinii się zwrócą;
- g) współdziałanie ze stanowiska artystycznego z właściwymi „ministrami” w sprawach, mających związek ze sztuką i kulturą.”

Załącznik „6.”

[Wniosek w sprawie sprzedaży i dostawy do 50 tysięcy wagonów żyta do granicy rosyjskiej do dyspozycji międzynarodowej Komisji pomocy głodującym w Rosji]

Nr Aktu

WNIOSEK.

Wobec odnośnego zapytania, postawionego przez poselstwo angielskie w Warszawie, Rada Ministrów postanawia delegować swego przedstawiciela w osobie..... do Brukseli na konferencję Komisji Pomocy dla głodnych w Rosji⁵³, z upoważnieniem przedłożenia w imieniu Rządu Polskiego deklaracji sprzedaży i dostawy do 50 tysięcy wagonów żyta do granicy rosyjskiej

⁵³ Konferencja o pomocy Rosji obradowała od 6 października 1921 r. z inicjatywy szwajcarskiego polityka Gustave Adora i Fridtjofa Nansena. Udział wzięły delegacje wysłane przez rządy Wielkiej Brytanii i Francji oraz Holandii, Norwegii i Szwecji.

«do dyspozycji międzynarodowej Komisji Pomocy głodnym w Rosji» na następujących warunkach:

1. Sprzedaż będzie dokonana według notowań giełdy londyńskiej, lub ^anew-yorksiej^a w dniu przybycia transportu na granicę rosyjsko-polską z doliczeniem, o ile możliwości części lub całości kosztów transportu z Ameryki lub Anglii do Petersburga.
2. Należność będzie uiszczona w dolarach lub funtach sterlingów, płatnych loco⁵⁴ New York lub Londyn po skutecznieniu dostawy. ^{ei}
3. Dostawy będą wykonywane w terminach ustalonych przez Rząd Polski w porozumieniu z międzynarodową Komisją na podstawie zadośćuczynienia aprowizacji wewnętrznej.
4. Odbiór na granicy rosyjsko-polskiej będzie uskuteczniiony przez przedstawicieli Komisji międzynarodowej.
5. Rząd Polski w razie nieodebrania zboża na granicy rosyjsko-polskiej magazynuje je w składach wewnątrz kraju do dyspozycji międzynarodowej Komisji i zboże to będzie uznane na równi z dostarczonym do granicy. ^{ei}
6. W razie stwierdzenia przez Rząd Polski braku zboża w Polsce wskutek eksportu jego do Rosji Stany Zjednoczone, Anglia i Francja obowiązują się dostarczyć Polsce loco Gdańsk w terminach ściśle określonych umowie zażądanie ilości zboża do 50 tysięcy wagonów po cenach przeciętnie w Polsce zapłaconych za zboże dostarczone do Rosji. ^{eb}[Warunek Min.
7. ⁱ Nałożenie jednorazowej daniny wywozowej zboża w pewnej ilości kilogramów z morga]^{eb}.

Wykonanie powyższej umowy powierza się Ministrowi Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych na następujących zasadach:

1. Zakup i dostawa, jako też wszelkie czynności handlowe będą wykonane przez organizacje i firmy prywatne za zwrotem kosztów handlowych i za normalną prowizją.
2. Zysk z dokonanej transakcji przypada na korzyść Skarbu.
3. Skup zboża będzie dokonywany po cenach nie wyższych ponad wskazane jako maksymalne przez M-stwo Przemysłu i Handlu w porozumieniu z M-stwem Rolnictwa i D.P.

Rada Ministrów poleca Ministrowi Skarbu i Ministrowi Spraw Wewnętrznych podjęcie wszelkich środków dla zatamowania nielegalnego wywozu zboża zagranicę.

Uzasadnienie.

Przewidywania zbiorów wyrażone w stopniach były w r. 1921 znacznie wyższe, niż w r. 1920.

⁵⁴ Loco – miejsce płatności (łac.).

Stan zasiewów w stopniach.

	<u>Pszenica</u>			<u>Żyto</u>		
	Kong[re- sówka]	Mało- p[olska]	Wielko- p[olska]	Kongre- s[ówka]	Mało- p[olska]	Wielko- polska
1 maj 1920 r.	3,3	3,4	3,3	1,9	2,0	1,7
1 maj 1921 r.	3,1	2,7	2,1	3,2	3,1	2,4
1 czerwiec 1920	3,4	3,3	3,3	3,2	3,0	3,2
1 czerwiec 1921	3,4	2,9	4,2	3,4	3,1	3,0

Opierając się na wysokości plonów r. 1920 i ocenie zasiewów lat 1920 i 1921, można przypuszczać, iż plon pszenicy powiększy się z morgi o + - 15%, a żyta o + - 50%. Uwzględniając wzrost powierzchni obsiewów (niżej) nadwyżkę zbiorów roku 1921 nad 1920 można obliczać na + - 110 tysięcy wagonów.

Obliczenia powyższe okazały się jednak niesłuszne, gdyż zbiory roku 1921 według próbných omłotów na zasadzie sprawozdań korespondentów Gł[ównego] Urzędu Statystycznego okazały się nieproporcjonalnie wyższe, niż przewidywania oparte na sprawozdaniach o stanie zasiewów.

Plon z ha w centralach metrycznych.

	<u>Pszenica</u>				<u>Żyto</u>			
	Kong[re- sówka]	Mało- p[olska]	Wielko- p[olska]	Ogółem	Kongre- s[ówka]	Mało- p[olska]	Wielko- polska	Ogółem
1920 r.	9,0	7,4	12,8	8,5	6,3	5,4	7,2	6,4
1921 r.	11,8	9,8	16,1	12,6	11,2	10,0	13,6	11,6

Według cyfr powyższych plon pszenicy powiększył się o 48%, a żyta o 81%.

Niezależnie od powiększenia się plonu – wzrosła przestrzeń obsiewu zbożami ozimymi:

Przeźrzeń obsiewów w tysiącach ha.

	<u>Pszenica</u>				<u>Żyto</u>			
	Kong[re- sówka]	Mało- p[olska]	Wielko- p[olska]	Ogółem	Kongre- s[ówka]	Mało- p[olska]	Wielko- polska	Ogółem
1919/ [19]20	305	355	64	724	1600	486	841	2927
1920/ [19]21	334,4	388,3	68,3	791,0	1702,9	585,8	790,3	3079

Przeźrzeń obsiewu zbóż ozimych wzrosła więc od 1920 do 1921 r. o 219 000 ha.

Wzrost przeźrzeni obsiewu oraz wzrost plonu z ha złożyły się na znaczne podwyższenie produkcji zbóż ozimych

Produkcja zbóż ozimych w tysiącach ton.

	<u>Pszenica</u>	<u>Żyto</u>	<u>Razem</u>
1920 r.	619	1876	2495
1921 r.	885	3568	4453
Różnica	266	1692	1956

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego produkcja zbóż ozimych w r. 1921 jest o 196 000 wagonów wyższą niż w 1920 r.

Cyfra powyższa jest prawdopodobnie zbyt wysoką – niepodobna nie zwrócić uwagi na fakt, iż wzrost produkcji nastąpił bezpośrednio po wprowadzeniu wolnego handlu. Uważając za minimalną przewyżkę produkcji 1921 roku nad 1920 r. – 110 tysięcy wagonów t.j. ilość określoną według ocen stanu zasiewów z maja i czerwca, gdy wolny handel jeszcze wprowadzony nie był – określamy nadprodukcję roku 1921 nad 1920 – $\frac{196+110}{2}$ ilością = 153 000 wagonów.

Nadwyżka ta będzie zużyta w sposób następujący:

niedobór r. 1920 pokryty przez import z zagranicy	30 000 wag.	(22 tys. wag. maki)
wzrost konsum[p]cji miast (40 kg na głowę)	28 000	”
zużycie na paszę zamiast ziemniaków	37 000	”
nadwyżka ziarna na siew	8000	”
	Razem	103 000 wag.
Nadwyżka produkcji	153 000 wag.	
Nadwyżka zapotrzebowania	103 000	”
Pozostaje na eksport	50 000 wagonów zbóż ozimych	
Stosunek produkcji do konsumpcji w r. 1921		
Zasiew	46 700 wag.	
Produkcja z r. 1919/[19]20	– 249 500 wag.	
Wywóz nielegalny	17 000	”
Nadwyżka r. 1920/[19]21	– 153 000	”
Aproprowizacja ludności miast		
(7 milionów 105 kg na głowę)	73 500	”
Aproprowizacja ludności wsi	178 300	”
Na paszę	37 000	”
Eksport legalny	50 000	”
	402 500 wag.	

Powyższe cyfry pozwalają stwierdzić, iż Polska osiągnęła w r. 1921 samowystarczalność pod względem produkcji zbóż aprowizacyjnych. W wyliczeniach powyższych Kresy Wschodnie były świadomie pomijane, gdyż z jednej strony żadne poważne cyfry dotyczące produkcji rolnej w województwach kresowych nie istnieją, z drugiej Kresy odgrywają rolę bierną w bilansie zbożowym Polski.

W roku ubiegłym niewielkie ilości zbóż były na Kresy dostarczane – obecnie będzie to zbyt, gdyż ilość obsianej powierzchni wzrosła od 1919 do 1920 r. na Kresach blisko o 1 500 000 ha, a urodzaj był nie gorszy jak w innych dzielnicach Polski. Pomimo to w aprowizacji ludności miejskiej (7 000 000) doliczona jest ludność miejska i ośrodków przemysłowych na Kresach. W ten sposób wieś na Kresach pozbawiona sobie nie tylko nie będzie potrzebowała pomocy innych dzielnic, lecz na pewno da zapas zboża niezbędny na przyszły rok gospodarczy. Warszawa, dn. ^{a...a} 1921 r.

MINISTER PRZEMYSŁU I HANDLU

^fHenryk Strasburger^f

MINISTER ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH:

^fJ. Raczyński^f

W.R.⁵⁵

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 15.

⁵⁵ Dopisek w dokumencie.

7

PROTOKÓŁ 114-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 1 października 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury	Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	dr Bolesław Sikorski
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Apropozycji	Jan Stefan Stoiński
Radca ministerialny w Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęto o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 29 września 1921 r.
2. Minister Spraw Wewnętrznych referuje projekt okręgów wyborczych, który w uzupełnieniu przyjęto przez poprzedni Rząd projektu ordynacji wyborczej przedłoży się Sejmowi.

W obradach bierze udział Dyrektor Urzędu Statystycznego prof. dr Józef Buzek.

Po wyjaśnieniach danych przez Ministra Spraw Zagranicznych i Dyrektora Głównego Urzędu Statystycznego Rada Ministrów przekazała uzgodnienie projektu co do okręgów Wschodniej Małopolski i Litwy Środkowej komisji, złożonej z Ministrów: Spraw Wewnętrznych, Spraw Zagranicznych oraz Poczty i Telegrafów i – przedłożenie uzgodnionych wniosków Radzie Ministrów.

Co do innych okręgów projekt przyjęto.

Posiedzenie zakończono o godzinie 8 wieczorem.

^fA. Ponikowski^f

8

PROTOKÓŁ 115-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 3 października 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury	Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych Generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	dr Bolesław Sikorski
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Aprowizacji	Jan Stefan Stoiński
Dyrektor Departamentu w Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu w Prezydium Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Starszy Referent w Prezydium Rady Ministrów	Władysław Paczoski

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 1 października 1921 r.
2. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie przedstawienia Sejmowi d-ra Jana Wasunga do zamianowania członkiem Tymczasowego Wydziału samorządowego we Lwowie (załącznik 1).
3. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego co do przyznania Anieli Korzeniowskiej pensji wdowiej i zaopatrzenia sierocego (załącznik 2).
4. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Ministra Skarbu w sprawie przyznania pensji wdowiej Bronisławie Towarnickiej (załącznik 3).
5. W przedstawionej przez Dyrektora Departamentu Prezydium Rady Ministrów sprawie zmiany postanowień układu polsko-gdańskiego Rada Ministrów uchwaliła merytoryczną decyzję odroczyć aż do wysłuchania bliższych wyjaśnień w tej sprawie z ust Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej

Polskiej w Gdańsku⁵⁶ i tego ostatniego w tym celu wezwać do przyjazdu do Warszawy.

6. ^bTajny^b. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Dąbski przedstawia rezultat obrad przeprowadzonych z posłem sowieckim w Polsce w związku z wykonaniem traktatu ryskiego. Stosownie do osiągniętego porozumienia rząd polski zobowiązuje się spowodować wyjazd 15 rosyjskich działaczy antysowieckich z Polski oraz zarządzić zlikwidowanie w państwie polskim organizacji antysowieckich. Natomiast rząd sowiecki wypłaci w dniu 10 października br. kwotę 10 milionów rubli w złocie rządowi polskiemu tytułem pierwszej raty za tabor kolejowy i zarządzi rozpoczęcie prac Komisji Reewakuacyjnej w terminie 5 października br.

W związku z tym stawia Minister Spraw Zagranicznych wniosek na wyasygnowanie ze Skarbu Państwa 150 000 fr. na cele utrzymania pod wpływem Polski wymienionych 15 Rosjan.

Rada Ministrów powyższy układ zaakceptowała oraz uchwaliła wzmiankowany kredyt 150 000 franków, z tym że:

- a. na razie wypłaconych będzie 30 000 franków, zaś termin wypłaty dalszych kwot (przypuszczalnie 30 000 fr. co miesiąc) oznaczy Minister Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Zagranicznych,
 - b. wypłatę uzależnia się od możliwego zagwarantowania wykonania powyższego układu przez Sowiety, oraz od autorytatywnego stwierdzenia, że powyższa rata 10 milionów rubli w złocie jest przez Sowiety przygotowana.^b
7. Rada Ministrów obradowała nad złożonym przez Ministra Skarbu projektem ustawy o środkach naprawy państwowej gospodarki finansowej (załącznik 4). Rada Ministrów uchwaliła zasady wyrażone w ^bprojekcie^b ustawy z następującymi zmianami:

w § 4 dodano końcowe zdanie: „Oдноśnemu Ministrowi resortowemu przysługuje odwołanie do Rady Ministrów”;

w § 8 w zdaniu końcowym między słowa „państwowych” a „wymaga” dodano wyrazy „oraz zakładów pracujących bezpośrednio w zakresie obrony Państwa”;

w § 9 ustęp pierwszy od słów „w Ministerstwie” do słów „z Ministerstwem Skarbu” zostaje zastąpiony przez zdanie: „^bstanowisko^b Podsekretarza Stanu dla spraw budżetu i kontroli w Ministerstwie Spraw Wojskowych będzie obsadzone w porozumieniu z Ministrem Skarbu”.

Zasady wyrażone w §§ 1, 3, 6, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 będą ujęte w formę ustaw, zaś w § § 2, 4, 5, 7, 9, 10 w formę uchwał Rady Ministrów.

⁵⁶ Leon Pluciński, powołany na to stanowisko przez Naczelnika Państwa 21 czerwca 1921 r. (misję objął 5 lipca tr.).

Zarazem Rada Ministrów zleciła Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrem Skarbu wypracowanie na najbliższe posiedzenie Rady Ministrów tekstu ustaw, względnie uchwał, w których odnośne zasady mają być uregulowane.

Posiedzenie zakończono o godzinie 12 w nocy.

^fA. Ponikowski^f

Załączniki

W y k a z:

1. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zaproponowania Sejmowi Rzeczypospolitej kandydatury Dr. Jana Wasunga na członka Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie⁵⁷.
2. Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zaopatrzenia dla rodziny po śp. Korzeniowskim⁵⁸.
3. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie przyznania Bronisławie Towarnickiej, wdowie po naczelniku Wydziału Ministerstwa Skarbu Janie Towarnickim zaopatrzenia wdowiego⁵⁹.
4. [Tajne. Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych o upoważnienie Ministra Skarbu do udzielenia Ministrowi Spraw Zagranicznych jednorazowego nadzwyczajnego kredytu w kwocie 150 000 franków francuskich, na warunkach funduszu dyspozycyjnego].
5. Ustawa o środkach naprawy państwowej gospodarki finansowej⁶⁰.

[Załącznik 4]

[Tajne. Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych o upoważnienie Ministra Skarbu do udzielenia Ministrowi Spraw Zagranicznych jednorazowego nadzwyczajnego kredytu w kwocie 150 000 franków francuskich, na warunkach funduszu dyspozycyjnego]

Warszawa dnia 3 października 1921 r.

^cTajne^c

Wniosek nagły
p. Ministra Spraw Zagranicznych.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Pana Ministra Skarbu do udzielenia Panu Ministrowi Spraw Zagranicznych jednorazowego nadzwyczajnego kredytu w kwocie 150 000

⁵⁷ Nie publikuje się.

⁵⁸ Nie publikuje się.

⁵⁹ Nie publikuje się.

⁶⁰ Nie publikuje się. Akt prawny wszedł w życie jako: Ustawa z 17 grudnia 1921 r. środkach naprawy państwowej gospodarki skarbowej; „Dz.U. 1921, nr 103, poz. 741.

(sto pięćdziesiąt tysięcy) franków francuskich, na warunkach funduszu dyspozycyjnego.

Rada Ministrów upoważnia Pana Ministra Skarbu do wypłacenia tej sumy niezwłocznie.

Motywy:

Podane będą ustnie przez Pana Ministra Spraw Zagranicznych.

Minister Spraw Zagranicznych.
fSkirmunt^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

9

PROTOKÓŁ 116-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 6 października 1921 r.

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury	Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych Generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Za Ministra Sprawiedliwości Podsekretarz Stanu	Zygmunt Rymowicz
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	dr Bolesław Sikorski
Minister Poczty i Telegrafów	Władysław Stesłowicz
Za Ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu	inż. Mieczysław Rybczyński
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźke
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Apropowizacji	Jan Stefan Stoiński
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Juliusz Trzcziński
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	dr Władysław Kiernik
Dyrektor Departamentu prezydyjnego w Prez. Rady Min.	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu legislacyjnego w Prez. Rady Min.	Edward Lechowicz
Starszy referent w Prez. Rady. Min.	Władysław Paczoski

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 3 października 1921 r.
2. P. Komisarz Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku przedstawił zmiany poczynione przy ostatecznej redakcji umowy polsko-gdańskiej, którą Rada Ministrów zasadniczo zaakceptowała na posiedzeniu w dniu 18 sierpnia b.r.

Rada Ministrów zmiany te (załącznik 1) zaakceptowała.

W dalszym ciągu na przedstawienie Komisarza Generalnego Rada Ministrów uchwaliła, że umowa po podpisaniu jej przez Prezesa Rady Ministrów i Komisarza Generalnego miasta Gdańska imieniem Rzeczypospolitej Polskiej, zaś przez pp. Sahma i Jewelowskiego imieniem Gdańska wniesiona zostanie, jako projekt ustawy, w trybie przyspieszonym do Sejmu Ustawodawczego celem jej zatwierdzenia.

Umowa wejdzie w życie w dniu wymiany not między Rządem Rzeczypospolitej a Senatem Wolnego Miasta Gdańska, które stwierdzą, że umowa staje się ustawą w Polsce, względnie w Gdańsku.

Wreszcie w przedstawionej przez Komisarza Generalnego sprawie udzielenia Senatorowi Wolnego Miasta Gdańska Jewelowskiemu zezwolenia na prze-właszczenie majątków ziemskich Stary Wiec i Mały Kack na Pomorzu Rada Ministrów stwierdziła, że sprawa ta została już przesądzona uchwałą z 18 sierpnia b.r., którą postanowiono zająć przychylnie stanowisko w tej sprawie.

3. Rada Ministrów uchwaliła upoważnić Ministra b. Dzielnicy Pruskiej do zwołania konferencji Ministrów: Skarbu, Kolei Żelaznych, Spraw Wojskowych, Przemysłu i Handlu oraz b. Dzielnicy Pruskiej celem uregulowania sprawy wypłat Rządu dla fabryki Cegielskiego w Poznaniu.
4. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Ministra Skarbu w sprawie udzielenia Józefowi Pfaffenowi, obywatelowi szwajcarskiemu zezwolenia na nabycie nieruchomości w Polsce (załącznik 2).
5. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Ministra Skarbu w sprawie udzielenia obywatelowi angielskiemu Karolowi Hamiltonowi zezwolenia na nabycie majątku ziemskiego w Polsce (załącznik 3).
6. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie dodatków reprezentacyjnych i kierowniczych dla urzędników (załącznik 4).
7. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Spraw Wojskowych projekt ustawy w przedmiocie częściowej zmiany rozporządzenia Rady Obrony Państwa z 14 lipca 1920 r. o ustanowieniu odznaki honorowej dla oficerów i szeregowych za rany i kontuzje (załącznik 5).
8. Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych i na podstawie opinii Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uchwaliła odrzucić Statut Koła kierowników szkół powszechnych miasta Łodzi (załącznik 6).
9. Objętą wnioskiem Ministra b. Dzielnicy Pruskiej sprawę wypłaty zaopatrzenia inwalidom wojennym piastującym urzędy państwowe uchwalono przekazać do właściwego załatwienia Ministrowi Skarbu (załącznik 7).
10. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu co do udzielenia gminie miasta Łomży pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 1 500 000 marek (załącznik 8).
11. Minister b. Dzielnicy Pruskiej referuje wniosek w sprawie przyznania na cele podtrzymania akcji obniżenia cen chleba w b. dzielnicy pruskiej bezzwrotnej dotacji 100 milionów marek oraz zwrotnej pożyczki 100 milionów marek do rozdziału między związki komunalne tej dzielnicy (załącznik 9).
Rada Ministrów uchwaliła przyjąć do wiadomości asygnowanie przez Ministerstwo b. Dzielnicy Pruskiej kredytów na powyższą akcję z tym,

- że o charakterze tych kredytów, jako funduszków zwrotnych, względnie dotacji zadecyduje Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej po zamknięciu rachunków ze skarbu b. dzielnicy pruskiej.
12. Rada Ministrów na wniosek Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego zatwierdziła Statut Państwowego Zakładu epidemiologicznego (załącznik 10) z następującymi zmianami;
- a) w tekście § 6 Statutu ma być wyrażona zasada, że dyrektora Zakładu mianuje Minister Zdrowia Publicznego;
 - b) tak zmieniony tekst § 6 dodaje się jako ostatni ustęp do § 5.
13. ^cTajny^c a. Minister Spraw Wojskowych referuje i uzasadnia wniosek o poddanie rewizji umów zawartych przez Rząd z przedsiębiorstwami pracującymi w zakresie przemysłu dla obrony państwa. Kontrakty te są dla Skarbu nader niekorzystne. Odnośne przedsiębiorstwa nie wywiązują się z przyjętych zobowiązań i zachodzi obawa, że interes, jaki ma państwo w podtrzymaniu dotyczących zakładów – może być zagrożony.
- b. Zarazem przedstawia Minister Spraw Wojskowych Radzie Ministrów do decyzji sprawę udzielenia zaliczki ze Skarbu państwa Tow. akc. „Pocisk”. Rada Ministrów uchwaliła:
- ad a. Sprawę ustalenia zasad polityki finansowej rządu wobec powyższych przedsiębiorstw przekazać do załatwienia Komitetowi Ekonomicznemu Ministrów i wezwać Ministra Spraw Wojskowych, aby potrzebne materiały i wyjaśnienia przesłał jak najspieszniej Ministrowi Skarbu.
 - ad b. Towarzystwu „Pocisk” zaliczki na razie nie udzielić. Ministrowie Spraw Wojskowych, Skarbu oraz Przemysłu i Handlu przeprowadzą ściśle zbadanie faktycznych stosunków produkcji i stanu przedsiębiorstwa, ułożą warunki, pod którymi zaliczka mogłaby być przyznana i przedstawią wnioski Radzie Ministrów. Wykonanie tej uchwały zleca się Ministrowi Skarbu.
14. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Prezydium Rady Ministrów w przedmiocie ustanowienia Komitetu politycznego Ministrów⁶¹ (załącznik 11) z następującymi zmianami:
- w punkcie 1 ustępie pierwszym regulaminu wyraz „składają” zastąpiony zostaje przez wyraz „stanowią”;
 - ustęp drugi punktu 1 brzmi: „W posiedzeniach Komitetu biorą udział poza tym ci ministrowie, którzy nie są członkami stałymi Komitetu, gdy będą rozpatrywane sprawy dotyczące ich resortu;

⁶¹ Komitet Polityczny Rady Ministrów powołano 6 października 1921 r. Przewodniczył mu prezes Rady Ministrów Ponikowski, a ponadto wchodził w jego skład ministrowie: Skirmunt, Downarowicz i Michalski, Źródła do działalności tego gremium zob. M. Jabłonowski, W. Janowski, *Komitet Polityczny Rady Ministrów w latach 1921–1926*, Warszawa 2009.

w punkcie 3 zdanie pierwsze brzmi: „Sprawy na Komitet polityczny wprowadza Prezes Rady Ministrów, z własnej inicjatywy lub na wniosek jednego z Ministrów”.

Zarazem – w myśl punktu 1 regulaminu – uchwaliła Rada Ministrów wybrać na członka Komitetu Ministra Poczty i Telegrafów, d-ra Władysława Stesłowicza.

15. Rada Ministrów uchwaliła z podanymi poniżej zmianami wniosek Ministra Skarbu (załącznik 12), obejmujący zasady o środkach naprawy państwowej gospodarki finansowej, które – w myśl uchwały z 3 b.m. miały być ujęte w formę uchwał Rady Ministrów:

W punkcie 1 między słowa „ma” a „prawo” wstawiono wyraz „osobiste”, zaś między słowa „żądać” a „od” słowo „bezpośrednio”. Wyraz „indywidualne” zastąpiono słowem „szczegółowe”;

w punkcie 2 między słowa „przysługuje” a „odwołanie wstawiono termin „do 8 dni”.

Tekst uchwały objętej punktem 3 brzmi: „Wyjazd funkcjonariusza państwowego, względnie delegata zagranicę na koszt Rządu wymaga uprzedzonej zgody Ministra Skarbu”.

W punkcie 5 skreślono ustęp drugi.

16. Rada Ministrów przyjęła z podanymi poniżej zmianami złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy (załącznik 13), obejmujący zasady o środkach naprawy państwowej gospodarki finansowej, które – w myśl uchwały z 3 b.m. – miały być ujęte w formę ustawy.

Zmiany:

w art. 1 między słowa „Skarbu” a „zmian” wstawiono zwrot „względnie właściwego Ministra w porozumieniu z Ministrem Skarbu”;

w art. 4 słowa „o dwie godziny” zmieniono na „do dwóch godzin”.

Ponadto dodano do art. 4 drugi ustęp o następującym tekście:

„Na wypadek dobrowolnego przedłużenia pracy do dwóch godzin dziennie w handlu sprzedaż towarów i otwarcie sklepów może odbywać się również do dwóch godzin dziennie dłużej ponad czas określony wskazaną ustawą”.

W art. 5 skreślono ustęp trzeci;

w art. 6 wyraz „ofiary” zastąpiono przez „daninę”;

art. 9 brzmi:

Artykuł 4 ustawy z 8 lipca 1921 r. w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu pełnomocnictw do wydawania rozporządzeń w sprawie regulowania obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi i obrotu obcymi walutami (Dz. Ust. Nr. 62. Poz. 383) otrzymuje brzmienie następujące:

„Osoby wykraczające przeciw postanowieniom zawartym w rozporządzeniach Ministra Skarbu, wydanych na podstawie niniejszej ustawy ulegają karze:

- a) na obszarze b. dzielnicy rosyjskiej i pruskiej więzienia do pięciu lat grzywny do dziesięciu milionów marek; jeśli zaś przestępstwo nie wypływa z chęci zysku, można ograniczyć się tylko do grzywny;
- b) na obszarze b. dzielnicy austriackiej i węgierskiej – aresztu ścisłego do pięciu lat i grzywny do dziesięciu milionów marek; jeśli zaś przestępstwo nie wypływa z chęci zysku, można ograniczyć się tylko do grzywny. Jeśli czynności, stanowiące przestępstwo, uprawiane są zawodowo, wówczas nie może być wymierzona kara niższa, niż jeden rok więzienia względnie aresztu ścisłego oraz pięciu milionów marek grzywny, grzywna zaś może być w tym wypadku zwiększona do potrójnej wysokości sumy stanowiącej przedmiot przestępstwa lub jego wartości.

Przy nieuprawnionym wywozie walut zagranicznych i dewiz, marek polskich oraz wszelkich w ogóle papierów wartościowych zagranicę (przemysłnictwie walut i walorów) może być grzywna zwiększona do wysokości potrójnej wartości wywożonych przedmiotów, chociażby przestępstwo nie było popełniane zawodowo.

W razie nieściągalności grzywny winna być orzeczona kara więzienia lub aresztu ścisłego w wysokości według uznania sądu, jednak nie przekraczającej pięciu lat.

Prócz kar powyższych, może być ponadto wyrokiem sądowym orzeczona konfiskata sum pieniężnych pozostających w związku z przestępstwem. Przy przemysłnictwie walut i walorów konfiskata wywożonych wartości musi być orzeczona. Tylko w wyjątkowych wypadkach przy zajściu nadzwyczajnych okoliczności łagodzących i gdy stwierdzonym zostanie, że wywożone wartości nie miały być użyte do operacji handlowych i innych zarobkowych, może sąd odstąpić od orzeczenia konfiskaty nieprawnie przewożonych przez granicę wartości. Karom wymienionym w niniejszym artykule ulegną również osoby winne usiłowania tych wykroczeń lub udziału w nich”.

- 17. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej (załącznik 14) w sprawie przyznania kredytu na koszt delegacji polskiej na III konferencję Międzynarodowej Organizacji Pracy, z tym że na koszt utrzymania delegatów przyznana będzie zamiast 40 kwota 30 franków szwajcarskich dziennie.
- 18. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie zniesienia akcyzy od gił i bibulek papierosowych (załącznik 15).
- 19. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych (załącznik 16) co do powierzenia Zygmuntowi Żurawskiemu, Komisarzowi Rządu w Cieszynie⁶² zastępstwa posła Rymera w czynnościach organizacyjnych

⁶² Chodziło o sprawowanie funkcji przedstawiciela państwa polskiego na obszarze przyznanym decyzją Konferencji Ambasadorów z 28 lipca 1920 r.; *Współczesna Europa polityczna. Zbiór umów międzynarodowych*, s. 267–279.

na terenie przysłego województwa śląskiego – z tą zmianą, że skreślono końcowe zdanie wniosku od słów „z tym, że ^hw związku Ministra Pracy i Opieki Społecznej^h.

^b20.^b ^bW związku z wnioskami Ministra Pracy i Opieki Społecznej^b Rada Ministrów uchwaliła upoważnić Ministra Pracy i Opieki Społecznej do wyznaczenia w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów i Ministrem Przemysłu i Handlu delegatów i rzeczoznawców rządowych na III Międzynarodową Konferencję Pracy w Genewie.

Posiedzenie zamknięto o godzinie 11 wieczorem.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Ostateczna redakcja umowy polsko-gdańskiej, którą Rada Ministrów zaakceptowała na posiedzeniu w dniu 18 sierpnia oraz tekst dawny]⁶³
2. Wniosek Ministerstwa Skarbu w przedmiocie udzielenia zezwolenia obywatelowi szwajcarskiemu Józefowi Pfaffenowi na nabycie nieruchomości w Smolnikach i Grabowie o przestrzeni 5 hekt[arów] 124 ar[ów] ziemi⁶⁴
3. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia poddanemu angielskiemu kapitanowi Karolowi Hamiltonowi na nabycie od Marii Aissing majątku ziemskiego „Somonin”, karta I Nr. 129, położonego w powiecie Kartuskim⁶⁵
- 4.⁶⁶
5. [Motywy do] ustawy w przedmiocie częściowej zmiany rozporządzenia R.O.P. z dn. 14 lipca 1920 r. o ustanowieniu odznaki honorowej dla oficerów (równorzędnych) i szeregowych za rany i kontuzje
6. Statut Koła Kierowników Szkół Powszechnych m. Łodzi⁶⁷
7. [Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej o uchwalenie, że postanowienie § 26 p.b. ustawy o zaopatrzenia inwalidów wojennych z dn. 18 marca r.b. nie dotyczy kontraktowych i w ogóle nieetatowych urzędników państwowych, którym też powinno być wypłacane całkowicie zaopatrzenie, należne im z racji powyższej ustawy]
8. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Łomży pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 1 500 000 marek⁶⁸

⁶³ Nie publikuje się. Weszła w życie jako ustawa z 17 grudnia 1921 r. w przedmiocie zatwierdzenia podpisanej w Warszawie dnia 24 października 1921 r. umowy, zawartej pomiędzy Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem celem wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej konwencji z dnia 9 listopada 1920 r., Dz.U. 1921, nr 16, poz. 139.

⁶⁴ Nie publikuje się.

⁶⁵ Nie publikuje się.

⁶⁶ Brak w zachowanych dokumentach.

⁶⁷ Nie publikuje się.

⁶⁸ Nie publikuje się.

9. [Wniosek Ministra b. Dzielnic Pruskiej w sprawie przyznania na cele podtrzymania akcji obniżenia cen chleba w b. Dzielnic Pruskiej bezwrotnej dotacji 100 milionów marek oraz zwrotnej pożyczki 100 milionów marek do rozdziału między związki komunalne tej dzielnic]⁶⁹
10. Statut Państwowego Zakładu Epidemiologicznego⁷⁰.
11. Projekt uchwały Rady Ministrów o ustanowieniu Komitetu Politycznego Rady Ministrów.
12. [Zmiany złożone przez Ministra Skarbu do projektu ustawy obejmujące zasady o środkach naprawy państwowej gospodarki finansowej].
13. [Ustawa o środkach naprawy państwowej gospodarki finansowej]⁷¹.
14. [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o przyznanie kredytu nadzwyczajnego w wysokości 2000 fr. francuskich i 3000 fr. szwajcarskich na wysłanie dwóch delegatów Polski na III Konferencję Międzynarodowej Organizacji Pracy przy Lidze Narodów⁷² w Genewie w październiku-listopadzie r.b.].
15. [Motywy do] rozporządzenia Rady Ministrów o zniesieniu akcyzy od gilz i bibulek papierosowych.
16. Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie upatrzenia p. Żurawskiego na przyszłego wicewojewodę śląskiego.

^bZałącznik 5.^b

[Motywy] ustawy w przedmiocie częściowej zmiany rozporządzenia R.O.P. z dn. 14 lipca 1920 r. o ustanowieniu odznaki honorowej dla oficerów (równorzędnych) i szeregowych za rany i kontuzje

MOTYWY

Wprowadzenie zmian w rozporządzeniach R.O.P. z dn. 16 lipca 1920 r. (Dz.Ust. Nr. 83 z dn. 28 VIII 1920 r. poz. 554) wywołane jest zbyt uciążliwym a częstokroć niemożliwym do przeprowadzenia, zwoływaniem komisji wymienionych w art. 6 i 8.

⁶⁹ Nie publikuje się.

⁷⁰ Nie publikuje się. Państwowy Zakład Epidemiologiczny powołano 21 listopada 1918 r. lecz pod nazwą Państwowy Centralny Zakład Epidemiologiczny. W r. 1923 nastąpi jeszcze zmiana nazwy na Państwowy Zakład Higieny.

⁷¹ Nie publikuje się.

⁷² Międzynarodowa Organizacja Pracy, utworzona w czerwcu 1919 r. i kierowana przez francuskiego polityka socjalistycznego Alberta Thomasa, stała się agendą Ligi Narodów po ustanowieniu tej ostatniej. Zajmowała się przeglądem ustawodawstwa pracy dla jego modernizacji i ochrony praw pracowniczych.

[Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej o uchwalenie, że postanowienie § 26 p.b. ustawy o zaopatrzenia inwalidów wojennych z dn. 18 marca r.b. nie dotyczy kontraktowych i w ogóle nieetatowych urzędników państwowych, którym też powinno być wypłacane całkowicie zaopatrzenie, należne im z racji powyższej ustawy

16 IX 1921 r.

Do PREZYDIUM RADY MINISTRÓW

w miejscu.

Wysoka Rada Ministrów uchwalić raczy:

Postanowienie § 26 p.b. Ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych z dn. 18 marca r.b. nie dotyczy kontraktowych i w ogóle nieetatowych urzędników państwowych, którym też powinno być wypłacane całkowicie zaopatrzenie, należne im z racji powyższej Ustawy.

Uzasadnienie.

W art. 26 p.b. Ustawy z 18 marca powiedziano, że prawo do zaopatrzenia z racji powyższej Ustawy tracą osoby, mające jakiekolwiek stałe stanowisko w służbie państwowej lub samorządowej. Kontraktowi urzędnicy nie mogą być uważani za osoby, mające stałe stanowisko służbowe, gdyż mogą je utracić bez żadnej ze strony swej winy za krótkoterminowym (2-tygodniowym) wypowiedzeniem. Następnie kontraktowa posada nie zabezpiecza urzędnika na starość ani też na wypadek choroby, gdyż w razie przedłużania się jej może mu ona być wypowiedziana, podczas gdy urzędnik etatowy korzysta z prawa otrzymania poborów przez dłuższy czas choroby. Dotychczas ustawodawstwo nasze nie traktuje urzędników kontraktowych na równi z etatowymi, tak np. pierwsi muszą obowiązkowo należeć do Kas Chorych, przy czym Państwo ponosi za nich część opłat, jak się to rzecz ma z pracodawcami prywatnymi. Pozbawienie prawa na zaopatrzenie inwalidzkie urzędników kontraktowych postawiłoby ich w gorszym położeniu, niż są robotnicy, pracujący w przedsiębiorstwach państwowych, których ograniczenie § 26 p.b. nie dotyczy. Wreszcie stosowanie tego ograniczenia zmuszałoby inwalidów wojennych do unikania służby państwowej.

Przy ustanawianiu powyższego ograniczenia autorzy Ustawy z 18 marca kierowali się chęcią ścisłego przeprowadzenia zasady, że nikt nie może jednocześnie pobierać dwóch uposażeń ze Skarbu Państwa. W rzeczy samej jednak zasada ta ściśle przeprowadzić się nie da i w wielu bardzo innych wypadkach widzimy, że są robione ustępstwa z jej szkodą.

MINISTER:

/-/ Dr. J. Trzciński

Projekt uchwały Rady Ministrów o ustanowieniu Komitetu Politycznego Rady Ministrów

PROJEKT UCHWAŁY RADY MINISTRÓW
o ustanowieniu Komitetu Politycznego Rady Ministrów.

W celu opracowania wytycznych polityki zagranicznej i wewnętrznej rządu tworzy się Komitet polityczny Rady Ministrów.

Komitet polityczny kierować się ma w swej działalności poniżej podanym regulaminem.

REGULAMIN KOMITETU POLITYCZNEGO RADY MINISTRÓW.

1) Komitet polityczny Rady Ministrów składają: Prezes Rady Ministrów jako Przewodniczący, Ministrowie: Spraw Zagranicznych, Spraw Wewnętrznych, Skarbu oraz jeden z Ministrów wybrany przez Radę Ministrów w charakterze członków stałych.

Na posiedzenia Komitetu zapraszani będą poza tym ci Ministrowie, którzy nie są członkami stałymi Komitetu, gdy będą rozpatrywane sprawy dotyczące ich resortu.

2) Komitet polityczny opracowuje zasady polityki zagranicznej i wewnętrznej rządu.

3) Sprawy na Komitet polityczny wprowadza Prezes Rady Ministrów. Prezes Rady Ministrów władny jest każdy wniosek przedstawiony na Radzie Ministrów poddać uprzednio rozpoznaniu Komitetu politycznego.

4) W zastępstwie nieobecnego Prezesa Rady Ministrów na posiedzeniach Komitetu przewodniczy jeden z Ministrów stałych członków Komitetu uproszony przez Prezesa Rady Ministrów.

Przyjęto na posiedzeniu Rady Ministrów dnia ^a...^a

[Zmiany złożone przez Ministra Skarbu do projektu ustawy obejmujące zasady o środkach naprawy państwowej gospodarki finansowej]

1. Minister Skarbu ma prawo ^cosobiste^c żądać ^cbezpośrednio^c od wszystkich władz, urzędów i zakładów państwowych, nie wyłączając centralnych, aby mu bezpośrednio przedkładały indywidualne ^cszczegółowe^c wykazy wszelkich wydatków osobowych i rzeczowych, oraz udzielały wszelkich informacji z dziedziny dotyczącej wydatków państwowych.
2. Ministrowie resortowi są obowiązani na żądanie Ministra Skarbu zwinąć zagraniczne misje i placówki i odwołać delegatów bawiących zagranicą.

Oдноśnemu Ministrowi resortowemu przysługuje odwołanie do Rady Ministrów.

3. Wyjazd funkcjonariusza państwowego, względnie delegata zagranicę w charakterze państwowym wymaga uprzedniej zgody Ministra Skarbu.
4. Kredyty objęte jeszcze nieuchwalonym przez Sejm budżetem, a nieoparte na tytule ustawy mogą być skreślone przez Ministra Skarbu.
5. Stanowisko cywilnego Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wojskowych dla spraw budżetu i kontroli będzie obsadzone w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Do pomocy Podsekretarza Stanu przydzielili Minister Skarbu potrzebnych urzędników. Zadaniem Podsekretarza Stanu będzie prowadzenie spraw budżetowych Ministerstwa Spraw Wojskowych i ścisła kontrola wszystkich działów gospodarczych, jako też rachunkowości.
Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Spraw Wojskowych zaprojektuje odpowiednie zmiany w statucie organizacyjnym Ministerstwa Spraw Wojskowych, ogłoszonym w Monitorze z 15 września 1921 r. Nr. 209.
6. Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu ograniczy liczbę samochodów i innych pojazdów, służących do osobistego użytku funkcjonariuszy państwowych, niemniej ograniczy prawo posługiwania się kolejowymi wozami służbowymi (salonki, wozy dyrekcyjne itd.).
7. Przekroczenia powyższych uchwał Rady Ministrów karane będą przez właściwych Ministrów resortowych w drodze dyscyplinarnej, aż do utraty stanowiska służbowego.

^bZał. 14.^b

[Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o przyznanie kredytu nadzwyczajnego w wysokości 2000 fr. francuskich i 3000 fr. szwajcarskich na wysłanie dwóch delegatów Polski na III Konferencję Międzynarodowej Organizacji Pracy przy Lidze Narodów w Genewie w październiku-listopadzie r.b.]

Do Rady Ministrów,

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie następującego wniosku:

TREŚĆ WNIOSKU:

Przyznaje się Ministerstwu Pracy i Opieki Społecznej kredyt nadzwyczajny w wysokości 2000 fr. francuskich i 3000 fr. szwajcarskich na wysłanie, w spełnieniu obowiązków z art. 389 i 399 ust. 1 Traktatu Wersalskiego, dwóch delegatów Polski na III-ą Konferencję Międzynarodowej Organizacji Pracy przy Lidze Narodów w Genewie w październiku-listopadzie r.b.

Uzasadnienie.

1) Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej, zobowiązane do wykonywania postanowień części XIII Traktatu Wersalskiego, winno w dniach najbliższych przesłać Międzynarodowemu Biuru Pracy listę 4-ch delegatów Polski na rozpoczynającą się d[n]. 25 b.m. III-ą Międzynarodową Konferencję Pracy w Genewie oraz przydzielonych delegatom tym rzeczoznawców, wyznaczonych przez Rząd bądź władną decyzją, bądź w porozumieniu z głównymi organizacjami zawodowymi pracowników i pracodawców. Obowiązek ten wynika z art. 389 Traktatu, który w głównych ustępach brzmi, jak następuje:

„Konferencja ogólna przedstawicieli państw, należących do Międzynarodowej Organizacji Pracy, będzie odbywała sesje swe w miarę potrzeby, co najmniej jednak raz do roku. Będzie ona składać się z 4 przedstawicieli każdego z państw, z których 2 będzie delegatami rządowymi, 2 pozostałych zaś przedstawicielami z jednej strony pracodawców, z drugiej pracowników danego państwa. Każdy delegat będzie mógł mieć przy sobie nie więcej, niż 2 rzeczoznawców do każdej poszczególnej sprawy, objętej porządkiem obrad sesji.

Nazwiska delegatów i ich rzeczoznawców przesłane będą Międzynarodowemu Biuru Pracy przez rząd każdego z państw, należących do Międzynarodowej Organizacji Pracy”.

Rząd Polski obowiązany jest w myśl powyższego do wysłania 4 delegatów z prawem głosu oraz takiej ilości rzeczoznawców, jaka wymagana jest do reprezentowania naszego stanowiska w sprawach objętych porządkiem obrad.

Na konferencji w Waszyngtonie delegacja polska, poza 4 delegatami, obejmowała również 4 rzeczoznawców, a na konferencję genewską niemal wszystkie państwa zgłaszają liczne delegacje ze względu na różnorodność porządku obrad (w myśl Traktatu do każdego z 8 punktów porządku obrad wysłać można po 2 rzeczoznawców, przydzielonych do każdego z 4 delegatów, a więc ogółem do 64 rzeczoznawców).

Ze względu na ciężkie położenie Skarbu Państwa, delegacja polska (poza rzeczoznawcami, których wyślą na własny koszt zainteresowane organizacje społeczne) musi być ograniczona do ściśle niezbędnej ilości 4 osób.

Ponieważ w Genewie przebywa stale p. Sokal, delegat rządu do Rady Administracyjnej Międzynarodowego Biura Pracy, który może być zużytkowany jako przedstawiciel rządu na konferencji, zachodzi obowiązek traktatowy wysłania na konferencję jedynie 3-ch delegatów. Ponieważ nie jest wyłączone pokrycie kosztów wysłania delegata pracodawców przez zainteresowane organizacje, a Ministerstwo Skarbu wyraziło dotąd zgodę swą jedynie na pokrycie kosztów wyjazdu 2-ch osób, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej występuje obecnie o przyznanie kredytu na 2-ch delegatów, odpowiadającego uzgodnionemu już stanowisku Ministerstw.

2) Poza obowiązkiem traktatowym, którego ściśle przestrzegać powinniśmy (niewysłanie części delegatów pociągnąć może za sobą pozbawienie prawa głosu delegatów, uczestniczących w konferencji), za wysłaniem delegatów przemawia również wielka doniosłość uchwał konferencji międzynarodowej, do których zastosować się muszą w ogólnych liniach wszystkie państwa kulturalne, jako też porządek obrad obecnej konferencji genewskiej, który obejmuje wszystkie niemal zagadnienia ochrony pracy w rolnictwie (unormowanie czasu pracy, całość ubezpieczeń społecznych, prawo koalicji, sprawę mieszkań i inne) oraz odpoczynek tygodniowy w przemyśle i handlu i ma dla gospodarstwa polskiego pierwszorzędne znaczenie.

Nieobesłanie przez nas konferencji pociągnęłoby za sobą powzięcie bez naszego udziału uchwał, które i do nas będą miały zastosowanie i do których nie będziemy mogli wnieść naszych uwag i zastrzeżeń.

3) Nie można również pomijać konieczności udziału Polski w konferencji tej mającej zapewnić udział bardzo poważnych czynników społecznych całego kulturalnego świata i zwoływanej przez tę organizację Ligi, w zarządzie której zasiada przedstawiciel rządu polskiego i która utrzymuje z nami bardzo ścisły kontakt.

Względy te w związku z obecnym szczególnym znaczeniem, jakie ma dla nas życzliwa opinia rządów i wpływowych kół społecznych zagranicznych, usuwają wszelkie wątpliwości co do nieodzownej potrzeby proponowanego kredytu nadzwyczajnego.

4) Kredyt 2 tys. franków fr. pokrywa koszty podróży 2 osób z Warszawy do Genewy i z powrotem; zaś 3 tys. fran[ków] szwajc. – utrzymanie 2 osób w Genewie przez 28 dni po 40 fr. szw. dziennie plus wydatki kancelaryjne i nieprzewidziane 760 fr. szw.

Warszawa, dnia 3 października 1921 r.

Minister
/-/ L. Darowski

^bZał. 15.^b

[Motywy do] rozporządzenia Rady Ministrów o zniesieniu akcyzy od gilz i bibulek papierosowych

M o t y w y

W czasie rządów zaborczych istniała na ziemiach polskich akcyza od gilz i bibulek papierosowych jedynie w b. zaborach rosyjskim i pruskim, zaś w b. zaborze austriackim akcyza ta nigdy nie istniała. Rząd okupacyjny austriacki zniósł tę akcyzę na podległym mu obszarze b. Królestwa Polskiego. Ponieważ Rząd Polski utrzymał na razie w Królestwie w mocy ustawy podatkowe z czasów

okupacji, więc wytworzył się tego rodzaju stan rzeczy, iż obecnie pobiera się rzeczoną akcyzę tylko w b. okupacji niemieckiej, oraz na obszarze tak zw. Ziemi wschodnich i na całym obszarze b. zaboru pruskiego, a nie pobiera się tej akcyzy ani w b. zaborze austriackim, ani też w b. okupacji austriackiej.

Dążenie do ujednostajnienia systemów podatkowych w całym Państwie dyktuje konieczność albo rozszerzenia tej akcyzy na całe Państwo, albo też zniesienie jej tam, gdzie ona obecnie istnieje. Zdaniem Ministerstwa Skarbu wskazane jest raczej zniesienie tej akcyzy, a to z następujących powodów:

1) Wobec istniejącego w Państwie monopolu tytoniowego⁷³ względnie akcyzy od tytoniu, akcyza od gilz i bibulek papierosowych stanowi niepomierne obciążenie palaczy tytoniu.

2) Kontrola tej akcyzy jest nadzwyczajnie uciążliwa i kosztowna z powodu znacznej ilości przedsiębiorstw, wyrabiających gilzy (kilkaset w Państwie) i jeszcze większej ilości przedsiębiorstw, wyrabiających książeczki bibulki papierosowej, które to ostatnie wyrabiać może każdy introligator przy pomocy przyrządów, służących do oprawiania książek.

Kontrolowanie tych przedsiębiorstw, mieszczących się często po suterynach i poddaszach, wymaga niemal ciągłej obecności organów skarbowych w przedsiębiorstwie, inaczej uchylanie się od opłaty tej akcyzy jest nieuchronne.

Wprowadzenie w fabrykach gilz liczników automatycznych jest obecnie trudne z powodu znacznych kosztów sporządzenia tych przyrządów, a ztemu to nie zaradzi, gdyż pozostaje wyrób książeczek bibulki, co do których zastosowanie liczników automatycznych jest już zgoła niemożliwe, oraz pozostaje możność nabywania przez palaczy arkuszy bibulki papierosowej, którą ciąć oni mogą na paski i kręcić z nich papierosy, a to całkiem się już z pod kontroli uchyla.

3) Ograniczenie koncepcji na prowadzenie tych przedsiębiorstw nie jest możliwe, gdyż fabrykacja gilz stanowi często zawód ludzi biednych, inwalidów, którzy, rozporządzając choćby tylko jedną maszyną do wyrobu gilz, znajdują jednak w ten sposób zarobek o tyle łatwy, że obsługa takiej maszyny nie wymaga ani specjalnego uzdolnienia, ani też wielkiej siły fizycznej. Są też fabryki gilz, zwłaszcza po małych miastach, które pracują wyłącznie na zamówienie tak, że chociaż tylko jedną rozporządzają maszyną, to jednak i ta jedna maszyna nie jest przez cały rok w ruchu. To też ustawa rosyjska, chociaż ustanowiła „minimum” rocznego dochodu, jaki przynieść musi fabryka Skarbowi Państwa z opłaty tej akcyzy, nie poszła jednak w tym kierunku tak daleko, by przez ustanowienie wysokiego „minimum” wykluczyć możliwość istnienia drobnych fabryk.

⁷³ Monopol Tytoniowy był jednym z licznych monopolii skarbowych II Rzeczypospolitej. Sprawował kontrolę nad produkcją, importem i eksportem tytoniu oraz wszelkich wyrobów tytoniowych. W 1932 r. powołano państwowe przedsiębiorstwo Polski Monopol Tytoniowy.

4) Wpływy z tej akcyzy przy obecnej stopie podatkowej: 1 marka za 100 sztuk gilz względnie bibulek, wyniosłaby w roku ubiegłym (1920) w b. okupacji niemieckiej około 12 milionów marek. Ponieważ ludność b. okupacji niemieckiej wynosi około 7 milionów, zatem przyjąwszy, że Polska, po ustaleniu jej granic, liczyć będzie około 30 milionów mieszkańców, dochodzi się do wniosku, że przy zatrzymaniu dotychczasowej stopy podatkowej przyniosłaby ta akcyza w całym Państwie niewiele ponad 50 milionów marek rocznie, czyli, że nawet przy czterokrotnym podwyższeniu rzeczony stopy przyniosłaby za ledwie ^azwyczajnie 200 milionów marek rocznie. Z powodów, naprowadzonych w punkcie 1, jeszcze dalej idące podwyższenie tej stopy nie wydaje się być możliwe. W każdym razie wobec dzisiejszych miliardowych pozycji byłby to dochód zbyt mały, zwłaszcza, że lwią jego część pochłonęłyby koszty kontroli.

5) W miejsce znieść się mającej akcyzy od gilz i bibulek papierosowych zamierzone jest opodatkowanie wszelkich „papierów cienkich” w fabrykach papieru i Minister Skarbu wnosi równocześnie odnośny projekt do Rady Ministrów celem przedłożenia Sejmowi. Z podatku tego spodziewany jest dochód w wysokości dwa i pół miliarda marek rocznie, gdyż na Ziemiach polskich istnieją obecnie tylko trzy fabryki papieru, wyrabiające papiery cienkie (t.j. papiery, których waga jednego metra kwadratowego nie przekracza 25 gramów).

Zauważa się jednak, że z powodów, wyłuszczonych pod 1 do 4, zniesienie akcyzy od gilz i bibulek papierosowych jest konieczne nawet w tym razie, gdyby Sejm nie zgodził się na opodatkowanie papierów cienkich.

Termin zniesienia rzeczony akcyzy od 1 listopada b.r. przyjęto z tego powodu, że zapas banderol podatkowych, przy zastosowaniu których akcyzę tę się pobiera, jest obecnie na wyczerpaniu, a sporządzenie nowego nakładu tych banderol spowodowałoby milionowy wydatek.

Warszawa, dnia ^a...^a sierpnia 1921 r.

°Zał. 16°

Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie upatrzenia p. Żurawskiego na przyszłego wicewojewodę śląskiego

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Nr PR 3651

Warszawa

Dnia 6 października 1921

Wniosek w sprawie upatrzenia p. Żurowskiego na przyszłego Wojewodę Śląskiego

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Powierza się p. Zygmuntowi Żurowskiemu komisarzowi rządu w Cieszynie zastępstwo p. Rymera w czynnościach organizacyjnych na terenie przeszłego województwa Śląskiego z tym, że upatrzony jest bez zobowiązania na zajęcie stanowiska wojewody Śląskiego.

Wprawdzie uchwała z 12 IX – r.b. zlecono prace organizacyjne na G. Śląsku Ministrowi Spraw Wewnętrznych, wskutek zarządzenie powyższe leżałoby w jego zakresie działania, jednak w uwagi na brzmienie art. 40 Ust[awy] z dnia 15 VII 1920 r. który wykonanie ustawy o statucie organicznym art. śląskiego zastrzega Prezydentowi Ministrów, wskazaniem jest zasięgnięcie uchwały Rady Ministrów w powyższej sprawie.

Minister Spraw Wewnętrznych
/-/ St. Downarowicz

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

9a

^bPROTOKÓŁ nadzwyczajny Rady Ministrów z 7 października 1921 r.

Obecni: Prezydent Ministrów	Ponikowski
Min. Spraw Wewn[ętrznych]	Downarowicz
Min. Spraw Zagr.	Skirmunt
Min. Pracy i O[pieki] S[połecznej]	Darowski
kier[ownik] Min. Handlu i P[rzemysłu]	Strasburger
Min. Rol[nictwa]	Raczyński
kier[ownik] Min. Zdrowia	Chodźko
Min. Rob[ót] Publ[icznych]	Narutowicz
Min. S[praw] Wojsk[owych]	Sosnkowski
kier[ownik] Min. Aprowizacji	Stoiński
Min. Poczta	Stesłowicz
Wicemin[ister]	Dąbski
Dyr. Dep.	Studziński
Radca leg[acyjny] w Pradze	Bader

Początek o g. 9 1/4 min.

Minister Spraw Zagranicznych przedstawił zarys umowy spisanej pomiędzy p. Beneszem a posłem Piltzem w Marienbadzie⁷⁴. Rada Ministrów po zapoznaniu się z tekstem projektowanej umowy i przeprowadzeniu dyskusji udzieliła panu Ministrowi S.Z. następujących wskazówek dla dalszych rokowań:

- 1) nie można mówić o podpisaniu umowy dopóki nie będzie zaakceptowany regulamin dla komisji, która załatwić ma ostatecznie graniczne sprawy
- 2) wyjaśnioną być musi sprawa Uniwersytetu w Pradze⁷⁵
- 3) w dodatku do umowy należałoby skreślić ustęp o działaniu Benesza i autonomii Rusinów
- 4) należałoby dążyć do ściślejszego sprecyzowania stanowiska Czech co do Galicji Wschodniej i granic zatwierdzonych traktatem Ryskim⁷⁶

⁷⁴ Rozmowy te były częścią misji Erazma Piltza w Pradze, której celem było doprowadzenie do porozumienia polsko-czechosłowackiego, co przyniesie układ z 6 listopada 1921 r. zwany umową Skirmunt-Benesz.

⁷⁵ Mowa o ukraińskim uniwersytecie w Pradze, założonym – za zezwoleniem rządu Czechosłowacji – i funkcjonującym jako placówka emigracyjna.

⁷⁶ Stanowisko rządu Czechosłowacji wobec granicy polsko-sowieckiej, ustalonej pokojem ryskim, było zasadniczo negatywne. Rząd w Pradze uważał, że nie odpowiada ona kryteriom

5) dążyć należy do tego, by równocześnie z podpisaniem umowy zapadła decyzja co do przyznania Polsce Jaworzyny^{b77}.

fPonikowski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

etnograficznym i nie ma szans stabilizacji. U podstaw tego rozumowania tkwiła idea sąsiedztwa Czechosłowacji z niebolszewicką Rosją w przyszłości.

⁷⁷ Sprawa przynależności państwowej Jaworzyny spiskiej stanowiła przedmiot sporu polsko-czechosłowackiego. Spór toczył się do 1924 r. Ostatecznie Konferencja Ambasadorów przyznała sporne terytorium Czechosłowacji, decyzją z 12 marca 1924 r.; *Współczesna Europa polityczna. Zbiór umów międzynarodowych*, s. 272.

10

PROTOKÓŁ

117-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 10 października 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań

Religijnych i Oświecenia Publicznego,

Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych Generał-porucznik

Minister Skarbu

Za Ministra Sprawiedliwości Podsekretarz Stanu

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Minister Kolei Żelaznych

Minister Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Kierownik Ministerstwa Aprowizacji

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego

Dyrektor Departamentu prezydialnego w Prez. Rady Min.

Dyrektor Departamentu legislacyjnego w Prez. Rady Min.

Starszy referent w Prez. Rady Min.

Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Eugeniusz Michaelis

dr Jerzy Michalski

Zygmunt Rymowicz

dr Józef Raczyński

Henryk Strasburger

dr Bolesław Sikorski

dr Władysław Stesłowicz

inż. Gabriel Narutowicz

Ludwik Darowski

Jan Stefan Stoiński

dr Juliusz Trzciniński

dr Władysław Kiernik

dr Władysław Studziński

Edward Lechowicz

Władysław Paczoski

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 6 października 1921 r.
2. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie rozwiązania Międzyministerialnego Komitetu do spraw demobilizacji⁷⁸ (załącznik 1).
3. Rada Ministrów uchwaliła podwyższenie listy cywilnej Naczelnika Państwa do 900 000 marek miesięcznie z terminem ważności od 1-go września b.r.

⁷⁸ Po zakończeniu działań militarnych w wojnie polsko-sockiekiej nastąpiło przejście do pokojowego stanu armii. Proces demobilizacji wymagał koordynacji na szczeblu szefów kilku ministerstw, zwłaszcza Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

4. Obrady nad przedstawionymi przez Kierownika Ministerstwa Aproprowiacji wnioskami w kwestii walki z lichwą i spekulacją uchwalono odłożyć do najbliższego z kolei posiedzenia.
5. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o opodatkowaniu węgla⁷⁹ (załącznik 2) z następującymi zmianami:
 - a. Jako termin płatności podatku, przyjmuje się nie chwilę pozbycia, lecz moment wyprodukowania węgla przez kopalnię;
 - b. w art. 4 ustępie 2-a skreślono słowa „na potrzeby przemysłu”;
 - c. w art. 4 ustępie 2 punkt b) brzmi: „Zniżyć podatek do połowy, t.j. do 10% z powodu szczególnie trudnych warunków eksploatacji”;
 - d. w art. 4 w wierszu drugim zwrot „w wyjątkowych wypadkach” zastąpiono przez „w razie uznanej przez nich konieczności”;
 - e. do art. 1 dodano postanowienie: „przy czym pobiera się tytułem dodatku do tego podatku 10% ceny węgla na rzecz związków komunalnych”.Ze względu na postanowienia zawarte w projekcie ustawy, że opodatkowaniu podlega także węgiel zagraniczny, Rada Ministrów uchwaliła zastrzec, że węgiel górnośląski – w myśl art. 4 – będzie zwolniony od podatku. W związku z obradami w powyższym przedmiocie powzięła Rada Ministrów następującą uchwałę:

„Rada Ministrów wzywa Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Kolei Żelaznych, aby poddali rewizji rozporządzenie z 10 września b.r. w sprawie utworzenia Komitetu węglowego⁸⁰, a w szczególności § 7 tego rozporządzenia”.
6. W związku z uchwałami Rady Ministrów z 6 b. m. w przedmiocie ustawy o środkach naprawy państwowej gospodarki finansowej referuje Prezes Głównego Urzędu Ziemińskiego zasady projektowanych przez Główny Urząd Ziemiński uzupełnień do § 5 teje ustawy.

Rada Ministrów uchwaliła dyskusję w tej sprawie odroczyć aż do przedłożenia przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego w porozumieniu z Ministrem Skarbu formalnego projektu tych przepisów.
7. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Ministra Spraw Zagranicznych i Ministra Skarbu w sprawie organizacji placówki polskiej w Wiedniu⁸¹ (załącznik 3).

⁷⁹ Ustawa z 4 sierpnia 1922 r. o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1921, nr 67, poz. 607.

⁸⁰ Komitet Węglowy ustanowiono 17 września 1921 r. rozporządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Kolei Żelaznych; „Monitor Polski” 1921, nr 211, poz. 279. Zajmował się sprawami dystrybucji węgla i koksów kolejami państwowymi w kraju.

⁸¹ Poselstwo polskie w Wiedniu zostało ustanowione 13 września 1921 r. (wcześniej działała delegacja polska w tej stolicy). Obowiązki szefa pełnił charge d'affaires Marceli Szarota (będący już delegatem), którego zastąpił 18 września Zygmunt Lasocki).

8. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Ministra Skarbu w sprawie redukcji samochodów władz i urzędów polskich w Gdańsku (załącznik 4) z następującymi zmianami:
w ustępie I po słowie „osobowych” wstawiono wyrazy „i jednego ciężarowego”;
ustęp II brzmi: „Wszystkie władze otrzymują polecenie, aby w ten sposób zbędne samochody swoje wraz z wszystkimi materiałami samochodowymi oddały do dyspozycji Panu Komisarzowi Generalnemu Rzeczypospolitej do dnia ośmiu, który zarządzi sprzedaż w drodze publicznego przetargu nie niżej szacunku na rachunek odnośnej władzy lub urzędu, podając Ministrowi Skarbu cenę uzyskaną ze sprzedaży i nazwisko kupca”;
ustęp III brzmi: „Używanie w Gdańsku samochodów rządowych dla celów prywatnych podlega ustanowionym w uchwale Rady Ministrów z 6 b. m. normom karnym”.
Wykonanie powyższych uchwał Rada Ministrów zleciła Prezydium Rady Ministrów.
9. Rada Ministrów uchwaliła nie przychylić się do wniosku (załącznik 5) Kierownika Ministerstwa Apropowizacji co do przekazania wydziału likwidacyjnego tego Ministerstwa Ministerstwu Skarbu. Likwidację spraw apropowizacyjnych b. Zarządu terenów przyfrontowych i etapowych ma prowadzić nadal Wydział likwidacyjny Ministerstwa Apropowizacji i zakończyć ją w terminie do końca roku bieżącego.
10. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Kierownika Ministerstwa Apropowizacji (załącznik 6) w sprawie ustalenia wynagrodzenia urzędników Ministerstwa zajętych przy jego likwidacji z następującymi zmianami:
w punkcie 1 zwrot: „w miarę rozporządzalnych posad” zastąpiono przez „w miarę możliwości”;
tekst punktu 3 brzmi: „Wynagrodzenie przyznane w punkcie 1 i 2 będzie wypłacane z budżetu Ministerstwa Skarbu w ratach miesięcznych po przedłożeniu przez interesowanych pisemnej deklaracji, że nie uzyskali stanowiska w służbie państwowej lub samorządowej – poza wypadkami zastrzeżonymi uznaniu Kierownika Ministerstwa Apropowizacji”.
11. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Kolei Żelaznych (załącznik 7) projekt ustawy w sprawie sprzedaży gruntu przy stacji w Czempinie.
12. Rada Ministrów uchwaliła zająć odmowne stanowisko w kwestii udzielenia P. Groszowi w Ostrowie zezwolenia na wywóz 1000 wagonów kartofli z Polski do Francji.
13. Rada Ministrów uchwaliła przejść do porządku dziennego nad złożonym przez Dyrektora Głównego Urzędu Statystycznego projektem ustawy o zmianie niektórych przepisów dotyczących aktów stanu cywilnego (załącznik 8).
14. Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu uchwaliła wypłatę bezzwrotnych zasiłków dla pracowników państwowych w następującej wysokości:

- a. dla urzędników:
 - 12 tysięcy marek dla samotnych
 - 17 tysięcy marek dla urzędników z małą rodziną
 - 22 tysięcy marek dla urzędników ze średnią rodziną
 - 27 tysięcy marek dla urzędników z dużą rodziną
 - b. dla funkcjonariuszów niższych i służby:
 - 8 tysięcy marek dla samotnych
 - 13 tysięcy marek dla małej rodziny
 - 18 tysięcy marek dla średniej rodziny
 - 20 tysięcy marek dla dużej rodziny
15. Część tajna.
- Dyrektor Departamentu prezydialnego Prezydium Rady Ministrów Studziński referuje rezultat dowodzeń przeprowadzonych w sprawie wywiezienia z Głównego Śląska w okresie ostatniego powstania i zdeponowania w banku Spółek zarobkowych w Poznaniu kosztowności należących do ks. Raciborskiego⁸². Rada Ministrów uchwaliła, że Rząd spowoduje wydanie skarbu do rąk właściciela. Transport dla bezpieczeństwa zostanie konwojowany aż do granicy i będzie wolny od jakichkolwiek opłat.
16. W stanowiącej przedmiot sporu między Ministerstwem Zdrowia Publicznego a Ministerstwem Apropowizacji sprawie zakupna mąki dla akcji dożywiania dzieci Rada Ministrów uchwaliła, że zawarcie dotyczących umów z dostawcami należy do Ministerstwa Zdrowia Publicznego.
17. Minister Spraw Wewnętrznych wnosi o przyznanie dodatkowych kredytów na organizację władz przyszedłego województwa śląskiego. Rada Ministrów uchwaliła polecić Ministrowi Skarbu, aby zarządził zbadanie zużycia przez Naczelną Radę ludową na Górnym Śląsku dotychczasowych kredytów na ten cel i na podstawie wyników kontroli przedstawił Radzie Ministrów konkretne wnioski co do asygnowania dalszych funduszy na jednym z najbliższych posiedzeń. Posiedzenie zakończono o godzinie 10 wieczorem.

^fA. Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie rozwiązania Międzyministerialnego Komitetu do spraw demobilizacji.
2. Projekt ustawy o opodatkowaniu węgla; motywy.

⁸² Prawdopodobnie Wiktor II Amadeusz von Ratibor.

3. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych i Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministerstwami: Spraw Wojskowych, Przemysłu i Handlu, Pracy i Opieki Społecznej, Kolei Żelaznych i Prezesem Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie organizacji placówki polskiej w Wiedniu⁸³.
4. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie redukcji samochodów władz polskich w Gdańsku; zestawienie⁸⁴.
5. [Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o przekazanie Wydziału Likwidacyjnego tego ministerstwa do Ministerstwa Skarbu; preliminarz budżetu]⁸⁵.
6. [Wniosek Ministerstwa Apropowizacji w sprawie ustalenia wynagrodzenia urzędników].
7. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych o wniesienie do Sejmu projektu ustawy o sprzedaży gruntu przy stacji w Czempinie]⁸⁶.
8. Ustawa o zmianie niektórych przepisów, dotyczących aktów stanu cywilnego⁸⁷.

Załącznik nr 1.

Wniosek nagły Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie rozwiązania Międzyministerialnego Komitetu do spraw demobilizacji

Wniosek nagły

Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie rozwiązania Międzyministerialnego Komitetu do spraw demobilizacji. Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rozwiązuje się niniejszym Międzyministerialny Komitet do spraw Demobilizacji, utworzony Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 listopada 1920 r.

Minister Spraw Wojskowych
fSosnkowski^f
Generał – Porucznik.

Uzasadnienie

Na skutek uchwały Rady Ministrów z dn. 11 IV 1921 r. i uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 1 VI 1921 r. dalsza likwidacja materiałów, pochodzących z demobilizacji Armii, została przekazana Ministerstwu Przemysłu i Handlu.

⁸³ Nie publikuje się.

⁸⁴ Nie publikuje się.

⁸⁵ Nie publikuje się.

⁸⁶ Nie publikuje się.

⁸⁷ Nie publikuje się.

Na zasadzie powyższych uchwał powołał p. Minister Przemysłu i Handlu do życia Radę przyboczną dla Oddziału Likwidacji Demobilu wojskowego, w skład której wchodzi przedstawiciele Sejmu, Rządu i Organizacji Społecznych.

Rada ta służy Oddziałowi Likwidacji Demobilu Wojskowego jako organ doradczy w sprzedaży i podziale materiałów demobilizacyjnych.

Ponieważ z jednej strony Rada powyższa w sprawach demobilizacji materiałowej ma identyczne zadania jak i utworzony rozporządzeniem Rady ministrów z dnia 29 XI 1921 r., Komitet Międzyministerialny do spraw demobilizacji, z drugiej zaś strony ze względu na to, że sprawa demobilizacji osobowej i koni jest już na ukończeniu, a zatem nieaktualną, stawiam wniosek rozwiązania Międzyministerialnego Komitetu do spraw demobilizacji.

^bZałącznik 2^b

[Motywy] projektu ustawy o opodatkowaniu węgla

MOTYWY DO USTAWY O PODATKU OD WĘGLA

W budżecie Państwa Polskiego głównym źródłem dochodów muszą być nie tyle podatki bezpośrednie do których społeczeństwo tylko z trudem i powoli się przyzwyczaja, a których wymiar i pobór wymaga sprawnie funkcjonującej administracji skarbowej ile podatki pośrednie stosowane w jak najszerszym rozmiarze, których pobór jest dla Państwa znacznie łatwiejszym, gdyż podatnik opłaca je w cenie towaru obłożonego podatkiem.

Obecnie stan naszych finansów, brak pokrycia olbrzymich wydatków zwyczajnych dotychczasowymi podatkami, zmusza rząd do wyszukiwania nowych względnie do rozwijania i intensywniejszego wyzyskiwania istniejących źródeł dochodów skarbowych.

Jednym z takich dotąd tylko częściowo wyzyskanych, a jednak bardzo obfitych źródeł jest podatek od węgla.

Węgiel znajduje się na ziemiach polskich w postaci węgla kamiennego i brunatnego a mianowicie: w Zagłębiu Górnośląskim, Dąbrowskim, Krakowskim i Karwińskim.

Produkcja węgla w powyższych Zagłębiach wynosiła w roku 1913:

- 1) na Górnym Śląsku (57 kopalń) ca 43 000 000 ton
- 2) w Zagłębiu Dąbrowskim (39 kopalń) ca 6 800 000 ton
- 3) w Zagłębiu Krakowskim (11 kopalń) ca 1 900 000 ton
- 4) w Zagłębiu Karwińskim ca 4 300 000 ton

Razem: 56 000 000 ton

po potrąceniu z powyższej ilości produkcji Zagłębia Karwińskiego przyznanego Czechom w ilości 4 300 000 ton, tudzież połowy produkcji Zagłębia

Górnośląskiego w ilości ca 21 000 000 ton, którego przyłączenie do Polski jest bardzo niepewne pozostanie w każdym razie ca 31 000 000 ton.

Cyfra ta przedstawia prawdopodobną produkcję węgla w Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast zapotrzebowanie węgla na rok 1913 wynosiło we wszystkich trzech zaborach ca 23 000 000 ton (wedle obliczeń Kramsztyka zapotrzebowanie to wynosi obecnie 19 000 000 ton) wobec czego produkcja ta pokryje zapotrzebowanie wewnętrzne Państwa Polskiego, i może dać pewną nadwyżkę węgla na wywóz zagranicę, zwłaszcza, że w cyfrze 23 000 000 ton mieści się zapotrzebowanie całego Górnego Śląska.

Przyjmując przeciętną wartość tony węgla loco kopalnia jak obecnie na kwotę około 2000 mk. (reszta przypada na podatek, fundusz rozbudowy kopalń, rezerwy itp.), dochodzi się do wniosku, że wartość rocznej produkcji węgla w samym Zagłębiu Dąbrowskim i Krakowskim wyniesie około 17 miliardów marek, zaś wartość tylko połowy produkcji węgla w Zagłębiu Górnośląskim t.j. około 22 000 000 ton przy tamtejszych cenach po 3000 mk. za tonę wyniesie około 66 miliardów marek polskich.

W czasie wojny europejskiej zaprowadzono podatek od węgla w Niemczech ustawą z 8 kwietnia 1917 na czas do 31 lipca 1920 r. w wysokości 20% ceny sprzedażnej względnie wartości węgla. Następnie jednak przedłużono ważność tej ustawy na czas nieograniczony, a obecnie parlament niemiecki zajmuje się podwyższeniem tego podatku co najmniej do 25% ceny węgla. Również w Rzeczypospolitej Czechosłowackiej zaprowadzono w roku 1920 podatek od węgla w wysokości ca 30% ceny wzgl. wartości węgla.

W b. Królestwie Polskim a mianowicie w b. okupacji niemieckiej zaprowadzony został podatek od węgla przez niemieckie władze okupacyjne przy sposobności ustanowienia sekwestru węgla na mocy rozporządzenia z 11 lipca 1917 Nr. 82 poz. 341 i rozporządzenia z 13 stycznia 1918 Nr. 102 poz. 442 Dz. Rozp. Jenerał-Gubernatorstwa Warszawskiego.

Podatek ten nałożono pierwotnie na właścicieli kopalń w stałej kwocie 7 mk. od tony i to od całej ilości węgla wydobytego jako tz[w]. podatek od wydobywania (Förderabgabe). Dopiero na mocy uchwały Centrali węglowej na Wschodzie z 4 października 1918 zatwierdzonej przez ówczesnego Szefa Administracji przekształcono powyższy podatek od wydobywania na podatek pośredni pobierany w cenie węgla od konsumentów w wysokości 25% wartości węgla t.j. ceny płaconej kopalniom za tonę przez powyższą Centralę; podatkiem obłożono również całą ilość węgla wydobytego.

W chwili odejścia Niemców z Królestwa Polskiego wynosił podatek ten przy cenie tony węgla od 30–47 mk. kwotę od 7,50 do 12 mk., a dochód przewidziany za rok 1918 (drugie półrocze) miał wynosić ca 14 milionów marek. W b. okupacji austriackiej i w b. zaborze austriackim istniał wprawdzie sekwestr węgla, jednak tylko dla celów wojskowych i gospodarczych. Gotowy już projekt opodatkowania

węgla w Austrii nie doczekał się zrealizowania wskutek rozpadnięcia się państwa.

Po objęciu administracji kraju przez Rząd Polski objęło Ministerstwo Przemysłu i Handlu agendy b. Centrali Węglowej na Wschodzie i przekształciło je z czasem na obecny Państwowy Urząd Węglowy; pobór podatku rozszerzyło to Ministerstwo i na kopalnie b. okupacji austriackiej, ale równocześnie zmieniło wysokość podatku wprowadzając zamiast podatku procentowego opartego na wartości węgla na powrót podatek w stałej kwocie około 9 mk. od tony węgla, wysyłanego koleją bez względu na jego wartość, a to celem utrzymania cen węgla na jak najniższym poziomie. Podatek ten pobierany był przez Państwowy Urząd Węglowy w cenie sprzedaży węgla.

Dopiero po długich pertraktacjach z Ministerstwem Przemysłu i Handlu udało się przywrócić pobór podatku od węgla w wysokości zbliżonej do pierwotnej normy, a mianowicie:

Komitet Ekonomiczny Ministrów na posiedzeniu z 26 marca 1920 uchwalił na wniosek Ministerstwa Skarbu jako zasadę, że podatek od węgla ma być pobierany w wysokości 20% wartości węgla t.j. ceny płaconej kopalniom plus kosztu aprowizacji robotników; podatek ten ma być pobierany od wszystkiego węgla obłożonego sekwestrem, czyli wysyłanego koleją. Uchwałą tą zmieniono zatem obowiązującą stopę podatkową od węgla z 25% na 20% wartości tegoż, tudzież zwolniono pewną ilość węgla od podatku, gdyż pobór jego ograniczono tylko do węgla objętego sekwestrem czyli wysłanego koleją; węgiel sprzedawany na furmanki wolny jest zatem od tego podatku.

Jak z powyższego wynika od przeważnej ilości węgla wydobywanego na ziemiach należących do Rzeczypospolitej pobierano już dotychczas podatek na podstawie rozporządzenia o sekwestrze węgla wydanego przez b. władze okupacyjne zmodyfikowanego Uchwałą Komitetu Ekonomicznego 26 marca 1920 r.

Ponieważ jednak podatkiem obłożono tylko węgiel wysłany koleją przez P[aństwowy] U[rząd] W[ęglowy], czyli węgiel objęty sekwestrem, przeto niektórzy właściciele kopalń znaczną część swojej produkcji (około 30%) sprzedawali wprost z kopalni na tak zwane „furmanki” usuwając go w ten sposób z pod sekwestru i narażając Skarb Państwa na ubytek należnego mu dochodu.

Taki stan niejednorodności wzgl. nierównomierności podatkowej w poszczególnych b. zaborach tak ze względów gospodarczych jak i ze względów fiskalnych nie dałby się dłużej utrzymać.

Ponieważ pierwotne rozporządzenie władz okupacyjnych od podatku od węgla nie obejmowało całej Polski lecz tylko część b. zaboru rosyjskiego, zaś Uchwałą Komitetu Ekonomicznego opierająca pobór podatku również na sekwestrze, ograniczała tenże podatek tylko do węgla wysyłanego koleją i dawała możliwość usunięcia znacznej ilości węgla od podatku, gdy nadto rozporządzeniem Ministerstwa Przemysłu i Handlu z 13 lipca r.b. Nr. 66 poz. 429 Dz. Ustaw

znoszącym sekwestr węgla wydobywanego na obszarze Rzeczypospolitej unie-
możliwiono pobór tego podatku w cenie węgla, przeto Ministerstwo Skarbu
przygotowało projekt o jednolitym podatku od węgla, mającym obowiązywać
we wszystkich dzielnicach Polski, zwłaszcza że obecna sytuacja finansowa nie
pozwala Skarbowi Państwa na zrzczenie się dochodu z tego źródła idącego
w każdym razie w miliardy rocznie.

Projekt Ministerstwa Skarbu oparty jest w głównych zarysach na zasa-
dach rozporządzenia b. władz okupacyjnych, jak również na zasadach ustawy
niemieckiej o opodatkowaniu węgla z 8 kwietnia 1917. Wprowadza on zgodnie
z Uchwałą Komitetu Ekonomicznego stopę podatkową w wysokości 20% ceny
wzgl. wartości węgla.

Projektowany podatek przedstawia dla Skarbu Państwa niepoślednie zalety –
i tak:

1) będzie on w całym tego słowa znaczeniu powszechnym, gdyż będzie
rozłożonym na najszersze koła ludności posługujące się węglem w skutek
czego:

2) będzie on dla Skarbu Państwa bardzo wydatnym źródłem dochodu i zajmie
jedno z pierwszych miejsc między podatkami pośrednimi. Wydajność jego można
przyjąć przy obecnej cenie węgla w kwocie 2000 mk. za tonę i obecnej zmniej-
szonej produkcji w Zagłębiu Dąbrowskim i Krakowskim (około 6 000 000 ton)
na kwotę 2,5 miliarda marek polskich. W razie zaś przyłączenia Górnego Śląska
do Polski podatek ten może przynieść około 15 miliardów marek, z czego pewną
część można będzie przerzucić na zagranicznych odbiorców węgla.

3) podatek ten opłacałby właściciel wzgl. przedsiębiorca kopalni (niewielu
ponad 100) wskutek czego, cały pobór podatku byłby stosunkowo łatwy i nieskom-
plikowany i nie będzie wymagał stwarzania nowego aparatu podatkowego
w następstwie czego i koszta poboru będą minimalne,

4) podatek ten oparty na wartości węgla będzie się automatycznie zwiększał
wzgl. zmniejszał w miarę wzrostu wzgl. niżki ceny węgla.

Jedynym pozornie słusznym zarzutem przeciwko wprowadzeniu tego podatku
mógłby być ten, że obciąży on również węgiel na opał domowy ludności, jeśli
jednak uwzględni się, że ilość węgla na opał domowy wynosi zaledwie 20% zuży-
wanego węgla w ogóle ponadto, że cena węgla płaconą kopalniom stanowiąca
podstawę wymiaru podatku wynosi w miastach 40–50% ceny płaconej przez
konsumentów za węgiel, gdyż reszta przypada na koszta przywozu i pośred-
nictwa handlowego, to musi się przyjść do przekonania, że rzeczywiste obciążenie
konsumenta na rzecz Skarbu Państwa będzie stosunkowo bardzo nieznaczne
i łatwo znajdzie swoje pokrycie w zmniejszeniu zbytecznych nieraz kosztów
pośrednictwa handlowego.

Nie można jednak pominąć i tej ważnej okoliczności, że podatek ten może
i musi stać się bodźcem w kierunku lepszego wyzyskania siły opalowej węgla,

zwłaszcza w zakładach przemysłowych, gdzie ekonomia zużycia węgla pozostawia dziś bardzo wiele do życzenia.

Co do samego projektu ustawy to przewiduje on podatek w wysokości 20% wartości węgla wyrażającej się ceną sprzedaży pobieraną przez kopalnię, względnie przy węglu sprowadzonym z zagranicy 20% wartości węgla loco granica Państwa, t.j. ceny nabycia plus koszt przywozu.

Podatkowi podlega cała produkcja węgla krajowego, jako też wszystek węgiel sprowadzony z zagranicy tak brunatny jak i kamienny i to tak w stanie naturalnym, jak i przetworzony na brykiety lub koks.

Projekt ustawy przewiduje pewne ulgi podatkowe 1) dla nowo otwartych kopalń w kraju, jak również 2) zwolnienia od podatku dla węgla przywożonego z zagranicy na potrzeby przemysłu, jako też wreszcie 3) dla węgla przywożonego z zagranicy na lokomotywach i okrętach potrzebnych do opalania kotłów utrzymujących komunikację z zagranicą.

Podatkowi podlega węgiel bez względu na to czy go sprzedano, czy odstąpiono darmo, a nawet wtedy gdy przedsiębiorca kopalni zużywa go we własnych zakładach przemysłowych.

Celem wymiaru podatku należy wszelki wydobyty węgiel zgłaszać właściwej władzy skarbowej.

Dla ułatwienia kontroli istniejących kopalń wprowadza się obowiązek zgłaszania przedsiębiorstw trudniących się dożywaniem węgla. Obowiązek ten nie ogranicza się jednak wyłącznie do kopalń węgla lecz ciąży on również i na innych przedsiębiorstwach, które przy sposobności innych robót ziemnych na pokłady węgla natrafiły i wydobywają go choćby na własne potrzeby. Wszystkie powyższe przedsiębiorstwa obowiązane są nadto prowadzić pewne zapiski przepisane ustawami górnictwymi i rejestra co do produkcji obrotu węglem.

Dla utrudnienia zatajeń podatkowych wprowadza ustawa również kontrolę nad handlem węglą w obrocie kopalń, nadto ustawa nakłada obowiązek na przedsiębiorstwo przewozowe udzielenia wszelkich wyjaśnień kontrolnym organom skarbowym.

Czynnością podlegającą podatkowi jest pozbycie węgla względnie zużycie go na cele przedsiębiorstwa, lub też przywiezienie przez granicę celną Państwa.

Obowiązek płacenia podatku od węgla krajowego powstaje w chwili rzeczywistego pozbycia węgla t.j. zabrania go ze składów kopalni, względnie użycia go na własne potrzeby przedsiębiorcy, przy węglu przywożonym w chwili przywozu przez granicę celną.

Tytuł względnie sposób pozbycia węgla t.j. czy go pozbyto darmo, czy odpłatnie nie stanowi zupełnie o obowiązku płacenia podatku.

Dla wygody przedsiębiorców kopalń dopuszcza ustawa odroczenie płatności podatku od węgla krajowego do końca następnego miesiąca t.j. po powstaniu obowiązku płacenia. Przy węglu zagranicznym zbiega się chwila powstania

obowiązku płacenia z chwilą płatności podatku, a tą jest chwila przywozu węgla do kraju przez granicę.

Podatek od węgla mają opłacać przedsiębiorcy kopalń, którzy przerzucą go na odbiorców węgla w cenie sprzedaży o ile nie użyją go na własne potrzeby.

Podatek ten opiera się na wartości towaru opodatkowanego, wobec czego ustawa zawiera osobny przepis o oznaczeniu wartości węgla. Za zasadę przyjęto, że jako wartość węgla należy przyjąć cenę sprzedaży tego względnie takiego samego węgla loco wagon kopalnia, wszelkie jednak świadczenia dodatkowe lub uboczne na rzecz właścicieli kopalń względnie na rzecz instytucji trudniącej się sprzedażą węgla w imieniu kopalń ze strony odbiorców węgla należy doliczać do ceny kupna. W ten sam sposób oblicza się wartość węgla odstąpionego bezpłatnie lub użytego na potrzeby przedsiębiorstwa.

Przy węglu zagranicznym jako wartość węgla przyjmuje się cenę fakturową wraz z kosztami węgla do granicy w żadnym jednak razie podatek od węgla przywożonego z zagranicy zasadniczo nie powinien być niższy od takiego samego węgla krajowego, a to celem utrudnienia konkurencji kopalń zagranicznych z kopalniami krajowymi.

O ile cena sprzedaży węgla względnie wartość podana w oznajmieniu nie odpowiada cenie rynkowej węgla, natenczas władza skarbową przyjmująca zgłoszenie jest uprawniona za zgodą przedsiębiorstwa podwyższyć kwotę podaną w oznajmieniu do wysokości ceny targowej. Gdyby jednak przedsiębiorstwo na tę podwyżkę nie chciało się zgodzić natenczas władza skarbową uprawniona jest do wyznaczenia wartości przez skarbową Komisję złożoną ze znawców mianowanych przez Ministra Skarbu, w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu z grona przemysłowców węglowych i urzędników. Od orzeczenia Komisji przysługuje przedsiębiorstwu prawo odwołania do wyższej władzy skarbowej, która sprawę w toku instancji rozstrzygnie.

Ustawa wprowadza przedawnienie prawa wymiaru podatków z upływem 3 lat a to ze względu na znaczne kwoty podatkowe a tym samym interes Skarbu Państwa w jak najrychlejszym ich otrzymaniu.

Na wypadek zatajeń podatkowych przewiduje ustawa surowe kary na przedsiębiorców kopalń i na inne osoby, chcące się wzbogacić kosztem Skarbu Państwa. Kary te stoją w pewnym stosunku do wyrządzonej szkody Skarbowi Państwa.

Warszawa, dnia 14 września 1921 r.

**[Wniosek Ministerstwa Apropowizacji w sprawie ustalenia wynagrodzenia
urzędników]**

MINISTERSTWO APROWIZACJI
Warszawa, dnia ^{a...}^a września 1921 r.

WNIOSEK NA RADE MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1) Funkcjonariuszów Ministerstwa Apropowizacji, którzy współdziałać będą przy ostatecznej likwidacji Ministerstwa i zwolnieni zostaną ze służby dopiero z ukończeniem tej likwidacji, przejmie się w miarę rozporządzalnych posad do innych działów Zarządu Państwowego. O ile bezpośrednie przejście nie nastąpi, przyzna się wspomnianym funkcjonariuszom uposażenie, otrzymywane za ostatni miesiąc służby, atoli bez ewentualnego zasiłku bezzwrotnego, lub t.p. świadczenia dodatkowego, jeszcze przez czas:

a) funkcjonariuszom, którzy pozostawali w służbie Ministerstwa Apropowizacji dłużej, niż dwa lata:

- 1) etatowym – przez 6 miesięcy,
- 2) nieetatowym – przez 4 miesiące;

b) funkcjonariuszom, którzy pozostawali w służbie Ministerstwa Apropowizacji dłużej niż rok:

- 1) etatowym – przez 4 miesiące,
- 2) nieetatowym – przez 3 miesiące,

jeżeli w tym terminie nie uzyskają stanowiska w służbie państwowej, lub samorządowej.

Funkcjonariusze Ministerstwa Apropowizacji, otrzymujący powyżej oznaczone wyższe wynagrodzenie, aniżeli określone w obowiązujących Tymczasowych Przepisach Służbowych dla urzędników państwowych, nie mają prawa do otrzymania oprócz powyżej wyznaczonego wynagrodzenia żadnego innego odszkodowania, nie wyłączając odszkodowania, przewidzianego w art. 45-tym Tymczasowych Przepisów Służbowych.

2) Funkcjonariuszów, którzy nie mają jeszcze roku służby w Ministerstwie Apropowizacji, zwolni się zgodnie z Tymcz[asowymi] Przep[isami] Służb[owymi] (art. 45-ty).

3) Wynagrodzenie, przyznane w p. 1-ym i 2-im, będzie wypłacane z budżetu Ministerstwa Skarbu w ratach miesięcznych, po przedłożeniu przez interesowanych pisemnej deklaracji, że nie uzyskali stanowiska w służbie państwowej, lub samorządowej.

4) Ilość urzędników z etatu Ministerstwa Aproprowizacji, zajętych przy likwidacji Centrali Ministerstwa Aproprowizacji, wszystkich agend prowincjonalnych Ministerstwa, oraz podległych Ministrowi Aproprowizacji Urzędów nie może przekraczać 60 osób.

KIEROWNIK MINISTERSTWA
J.S. Stoiński^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

11

PROTOKÓŁ

118-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 12 października 1921 r.

Obecni Panowie:

Przewodniczący Minister Poczty i Telegrafów
Minister Spraw Wewnętrznych
Minister Spraw Zagranicznych
Minister Spraw Wojskowych Generał-porucznik
Minister Skarbu
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu
Za Ministra Sprawiedliwości Podsekretarz Stanu
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu
Minister Kolei Żelaznych
Za Ministra Robót Publicznych
Minister Pracy i Opieki Społecznej
Kierownik Ministerstwa Aproprowiacji
Minister b. Dzielnicy Pruskiej
Dyrektor departamentu legislacyjnego
Prez. Rady Min.
Radca ministerialny Prez. Rady Min.

dr Władysław Stesłowicz
Stanisław Downarowicz
Konstanty Skirmunt
Kazimierz Sosnkowski
dr Jerzy Michalski
Bolesław Markowski
Zygmunt Rymowicz
dr Józef Raczyński
Henryk Strasburger
dr Bolesław Sikorski
inż. ^hJózef ^cMieczysław Rybczyński
Ludwik Darowski
Jan Stefan Stoiński
dr Juliusz Trzciniński

Edward Lechowicz
dr Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło się o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 10 października 1921 r.
2. Rada Ministrów rozpatrzyła i przyjęła złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o poborze nadzwyczajnej daniny państwowej (załącznik 1)⁸⁸.

W projekcie tym poczyniono następujące zmiany:

W art. 1 ustępie III po wyrazie „najmu” dodano wyraz „podnajmu”;
po ustępie III tego artykułu dodano ustęp

„IV. Właściciele samochodów osobowych, z wyjątkiem dorożek i omnibusów samochodowych”.

W art. 2 w ustępie 3 dodano punkt

„e) uczniowie szkół średnich i wyższych podnajmujący pojedyncze pokoje”.

W art. 3 w punkcie 4 zamiast „handlowych” ma być „przemysłowych”.

⁸⁸ Ustawa z 16 grudnia 1921 r. o poborze nadzwyczajnej daniny państwowej, Dz.U. 1922, nr 1, poz. 1.

W art. 5 zamiast wyrazu „bilansową” ma być „nabycia”;
po wyrazie „obliczenia” dano wyraz „daniny”;
wyrazy „ad hoc” skreślono;
współczynnik 5 zmieniono na 20, współczynnik 3 na 10, współczynnik 2 na 5.
W art. 6 w miejsce wyrazu „podstawowego” dano wyraz „zasadniczego”.
Po art. 6 wstawiono artykuł:
„Daninę przypadającą od osób wymienionych w art. 1 ustępie IV oblicza się w wysokości jednego miliona marek od samochodu posiadanego w roku 1921 o sile wyżej 15 koni, w kwocie 750 000 marek poniżej siły 15 koni”.
Ustępowi pierwszemu art. 10 nadano osnowę:
„Od obliczenia daniny, uskutecznionego w trybie wskazanym w art. 9 i 10 wolno płatnikom wnieść odwołanie do Izby skarbowej za pośrednictwem władzy podatkowej I instancji, wspomnianej w art. 8 w ciągu dnia 8, licząc od dnia następnego po upływie terminu wyłożenia”.
W art. 12 w ustępie trzecim zamiast „stwierdzenia” ma być „strzeżenia”.
Po art. 18 dodano artykuł:
„Daninę przypadającą od osób wymienionych w art. 1 ustępie IV winni właściciele samochodów wpłacić w terminie i trybie określonym w art. 15 i 16”.
Ustęp drugi art. 20 ma stanowić osobny artykuł.
Art. 22 ma brzmieć:
„Władza określona w art. 8 może niezależnie od kary nałożonej w myśl artykułu 21 zarządzić, aby obowiązki, których zaniedbał zarząd gminy, były spełnione na koszt gminy przez inne osoby”.
W art. 23 po wyrazie „lokatorów” dodano wyraz „i sublokatorów”.
W końcowym ustępie art. 24 zamiast „części drugiej art. 18” ma być „art. 21”.
Art. 28 ma opiewać:
„Właściciel gruntu ma prawo żądania od dzierżawcy lub użytkownika gruntu zwrotu daniny obliczonej na zasadzie wielokrotności podatków podstawowych (art. 3), przypadających od tego gruntu w rozmiarze ustalonym przez komisję obywatelską, wspomnianą w art. 30, a opartym na stosunku dochodów osiągniętych przez właściciela i dzierżawcę, względnie użytkownika gruntu”.
W art. 30 po ustępie drugim wstawiono ustęp:
„W okręgach miejskich powołani będą zamiast przedstawicieli własności ziemskiej przedstawiciele właścicieli nieruchomości miejskich”.
Pierwszy ustęp art. 31 ma opiewać:
„Prośby o ulgi wspomniane w art. 29, jako też prośby o rozdział daniny w myśl art. 28 składać należy w ciągu dwóch tygodni, licząc od dnia następującego po ogłoszeniu ustawy niniejszej, do tej władzy, która powołana jest do przyjmowania odwołań przeciw obliczeniu daniny”.
W art. 32 zamiast „więcej” ma być „kilka”.
W art. 34 zamiast „w granicach” – „z zastosowaniem”.

W art. 36 zamiast wyrazów „w ustawie niniejszej” dano „w art. 12, 15, 17, 29, 33, 34 i 35 ustawy niniejszej”.

Art. 37 skreślono.

Art. 39 ma brzmieć:

„Wykonanie ustawy niniejszej zleca się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, na obszarze b. dzielnicy pruskiej w porozumieniu z Ministrem tej dzielnicy”.

Postanowienia karne projektu ustawy uzgodnią Ministrowie: Skarbu, Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości.

Posiedzenie zamknięto o godzinie 9 m. 30 wieczorem

^fStesłowicz^f

Załączniki

Wykaz:

1. Ustawa o pborze nadzwyczajnej daniny państwowej i uzasadnienie.

Załącznik ^{b1}^b

[Uzasadnienie do] ustawy o pborze nadzwyczajnej daniny państwowej

[Uzasadnienie]

Głosi nauka skarbowa, że finanse państwa pozostają w ścisłej zależności od położenia finansowego gospodarstw indywidualnych – w miarę wzbogacenia się tych gospodarstw wzbogaca się także Skarb Państwa. Tymczasem w Rzeczypospolitej naszej gospodarstwa indywidualne wzbogacają się jak nigdy przedtem, a Skarb Państwa ubożeje z dnia na dzień. Zdawałoby się przeto, że wspomniana na wstępie zasada należy do tej kategorii dogmatów naukowych, które wojna bezpowrotnie obaliła.

Tak jednak nie jest. Tak przed wojną tak też i obecnie zasada powyższa jest prawdziwą tylko wtedy, jeżeli między stopniem wzbogacenia się gospodarstw indywidualnych a stopniem obciążenia ich na rzecz Państwa zachodzi stosunek prosty, jeżeli obciążenie podatkowe wzrasta w miarę wzrostu dochodu i majątku gospodarstwa indywidualnego. Obciążenie podatkowe musi stale dotrzymywać kroku sytuacji gospodarczej gospodarstwa indywidualnego, musi się zmniejszyć w miarę, jak siła finansowa gospodarstwa indywidualnego maleje, musi wzrastać w miarę wzrastania tej siły.

U nas stosunek ten został w obowiązującym dziś systemie podatkowym zupełnie zapomniany, obciążenie podatkowe pozostaje daleko w tyle poza wzrostem

dochodów i majątków gospodarstw indywidualnych, co więcej z roku na rok maleje w porównaniu z dochodami osiąganymi przez gospodarstwa indywidualne. Podczas gdy bowiem obciążenie podatkowe wyznacza się w stawkach stałych, czasem tylko nieznacznie podwyższonych, czyli pobierane jest w markach o stałej wartości, nieulegającej wahaniom walutowym, to dochody gospodarstw indywidualnych wyrażają się w cyfrach marek, przystosowanych do ich kursu giełdowego i rosną w miarę spadku wartości marki.

Ten to zupełnie chybiony system podatkowy sprawił, że dziesiątki miliardów marek, które z tytułu podatków i innych danin winne się były znaleźć w kasach skarbowych i to nie tyle w interesie fiskalnym, ile raczej w interesie uzdrowienia całego gospodarstwa społecznego – pozostały w rękach gospodarstw indywidualnych. A skutek tego był ten, że gospodarstwa indywidualne, będąc z jednej strony wyposażone w tę rezerwę marek a z drugiej strony mając na rzecz państwa świadczyć wprost śmiesznie niskie daniny nie miały wcale potrzeby w terminach zwykłych pozbywać swoich wytworów przeciwnie zaczęły je przetrzymywać i w ten sposób wytwarzały na rynkach brak wytworów, a tym samym i podniesienie się ceny, krótko mówiąc, pasek i drożyznę. Te miliardy pozostawione w rękach gospodarstw indywidualnych stworzyły groźną dla Państwa potęgę, która dowolnie regulowała i reguluje cenę wytworów, cenę pracy i wartości pieniądza.

System podatkowy, jak z powyższego wynika, jest nie tylko problemem czysto fiskalnym, w znaczniejszej może mierze jest problemem ekonomicznym, bo jednym z regulatorów cen i to niepoślednim. Współmierny bowiem podatek zmusza producenta do rzucenia towaru na rynek, boć bez tego, bez uzyskania pieniądza za produkt, producent nie mógłby spełnić swej powinności podatkowej.

Miliardy owe, pozostawiane w rękach gospodarstw indywidualnych sprawiły dalej, że każdy podatek bezpośredni, był przerzucany na konsumenta, czyli stawał się podatkiem pośrednim, bo gospodarstwa indywidualne mając rezerwy pieniężne mogły ze sprzedażą swych towarów czekać, aż konsument zniewolony brakiem towaru zdecyduje się ten podatek przyjąć na siebie.

Dla charakterystyki obecnego systemu podatkowego niech posłuży choćby ten fakt, że na uposażenie służbowe jednego urzędnika państwowego piątej kategorii płacy wedle skali obecnej trzeba ściągnąć państwowy podatek gruntowy z przeszło 7000 morgów lub zasadniczy podatek przemysłowy z przeszło 25 największych fabryk. A chyba nikt nie będzie twierdził, że wspomniane uposażenie służbowe jest wygórowane.

Jeżeli nadto dodamy, że płatnicy ociągają się nawet z wypłatą tak niskich obecnie danin państwowych, spekulują bowiem na niedostateczną sprawność naszych urzędów podatkowych, a nadto chcą zarobić na niezapłaconiu podatku w przepisany terminie – 2000 marek bowiem niezapłaconego podatku w lipcu wynosiło 1 dolar, a tych samych 2000 marek podatku, zapłaconych obecnie

wynosi zaledwie jedną trzecią dolara – to otrzymamy dokładny obraz dzisiejszego systemu podatkowego.

Ten anormalny stan trzeba usunąć co rychlej – i do tego celu zmierza właśnie projektowana ustawa. Zadaniem jej jest przede wszystkim wydobyć z rąk gospodarstw indywidualnych wspomnianych wyżej miliardów. Obok tego chodzi oczywiście o wydatną pomoc dla Skarbu Państwa, zasilanego od dłuższego czasu nie rzeczywistymi wpływami, lecz emitowanymi markami.

Uchwalenie tego przedłożenia jest kardynalnym i pierwszym warunkiem sanacji stosunków gospodarczych i ciężkiego położenia Skarbu Państwa. Żeby zaś na przyszłość nie powtórzył się stan obecny, trzeba będzie bezpośrednio po uchwaleniu niniejszego projektu wszcząć bardzo energiczną akcję zmierzającą do przystosowania obciążenia podatkowego do ^hsystemu^h rzeczywistej zamożności, dochodowości i siły płatniczej gospodarstw indywidualnych.

^hPrzechodząc do omówienia samej budowy projektu nadmieniam się, że wprowadza on daninę opartą przeważnie na majątku (art. 1, I, II i III) w małym tylko rozmiarze daninę opartą na dochodzie (art. 1, IV).^h

Myślą wytyczną całego projektu jest zasada, że cała prawie danina musi bezwarunkowo już w najbliższych miesiącach wpłynąć do kas państwowych. Inaczej cele, dla których danina ma być wprowadzona nie będą osiągnięte. Gdybyśmy za wzorem państw ościennych wprowadzili daninę opartą na ścisłych a sporo czasu pochłaniających szacunkach majątków obliczaną tylko raz jeden, ale płatną w ciągu całego szeregu lat t.j. daninę mającą raczej charakter podatku majątkowego, co do czasu jego trwania ściśle z góry określonego nie zdołalibyśmy od razu ściągnąć wspomnianych, a tak niebezpiecznych dla Państwa miliardów marek. Mielibyśmy ten sam objaw, co przy wszystkich dotychczasowych podatkach bezpośrednich, t.j. obciążenie podatkowe ustanowione w chwili uchwalenia ustawy względnie naznaczone w chwili wymiaru, byłoby wskutek wahań walutowych zasadniczo różne od rzeczywistego obciążenia w chwili zapłacenia daniny.

Rezultat cały byłby tak samo chybiony, jak w państwach ościennych. Wobec tego zaprojektowano jak najprostszy sposób obliczenia i poboru daniny. Musiano zatem zaniechać indywidualnego szacunku majątku i dochodów i wprowadzić typy daniny, oparte jedynie na pewnych oznakach zewnętrznych, ^aniedoskanych^a wprawdzie, ale w każdym razie świadczących o rozmiarze i wydajności podatkowej odnośnych majątków względnie dochodów.

Mając powyższe na uwadze proponuje się:

I. Daninę od majątków obłożonych podatkami przychodowymi (podstawowymi) obliczoną na podstawie wielokrotności tychże podatków – a więc w drodze mechanicznej – przez Urzędy skarbowe z tym, że daninę obliczoną na podstawie wielokrotności podatków gruntowych wymierza się w b. dzielnicy rosyjskiej na imię całej wsi (osady, kolonii) względnie majątku ziemskiego a rozkładu indywidualnego dokonywują Zarządy gmin. Nakazów płatniczych

nie doręcza się płatnikom – tylko księgi poboru utworzone w myśl powyższego. Zarządy gmin wyłożą do publicznego wglądu przez płatników przez 14 dni. W ciągu dalszych 4 tygodni należy daninę zapłacić a to pod rygorem egzekucji i 10% odsetek w stosunku miesięcznym. Daninę ściągają gminy i otrzymują za to 2% ściągniętych kwot.

II. Daninę 15 procentową od kapitału zakładowego osób prawnych obowiązanych do składania sprawozdań publicznych a podlegających podatkowi przemysłowemu względnie zarobkowemu lub procederowemu, daninę tę wpłacić mają powyższe osoby w ciągu 4 tygodni po ogłoszeniu ustawy, pod rygorem egzekucji i 10% odsetek w stosunku miesięcznym.

III. Daninę od dochodu ustalonego na podstawie opłacanego komornego względnie wartości użytkowej lokalu. Danina wynosi dwukrotną kwotę rocznego komornego – wymierzają daninę magistraty przy współdziałaniu komisji szacunkowych na podstawie list lokatorów przedłożonych przez właścicieli domów w ciągu 10 dni po ogłoszeniu ustawy.

Listy te są zarazem księgami poboru. Sposób zawiadomienia płatników, pobór i ściąganie nie są uregulowane w ten sam sposób, jak przy daninie pod I. Celem zasilenia finansów miejskich przyznaje się miastom 20% ściągniętej daniny.

Cały ciężar poboru daniny musiano przerzucić na zarządy gmin z powodu, że aparat skarbowy jest za mało liczny i sprawny, aby mógł daninę już w najbliższych tygodniach ściągnąć, nadto musi on być zajęty wymiarem i poborem innych danin państwowych.

W każdym razie urzędnicy skarbowi będą objeżdżali gminy i udzielali na miejscu wszelkich pouczeń a nadto kontrolowali akcję poboru daniny.

Celem umożliwienia gminom spełnienia nałożonych na nie zadań – wyposażono zarządy gmin w prawo wezwania do współdziałania policji jako też wszystkich tych instytucji i osób, których współdziałanie jest konieczne, a to pod surową sankcją karną. Taką sankcję przewiduje projekt w stosunku do zarządów gminnych uchylających się od nałożonych na nie obowiązków. Za kwoty daniny ściągnięte przez zarządy gminne odpowiedzialne są gminy.

Dalej przewiduje projekt w art. 25–29 celem zabezpieczenia ściągnięcia daniny, przywilej dla niej na ruchomym i nieruchomym majątku płatnika.

Poza tym przewidziane są ulgi, których udzielać będą osobne Komisje obywatelskie.

Ponieważ całe położenie finansowe Państwa zawisło obecnie od tego, żeby danina rzeczywiście wpłynęła do kas państwowych, przeto obowiązek zapłacenia jest obecnie jednym z najważniejszych obowiązków obywatelskich. Kto się od tego obowiązku uchyla, stawia się sam poza nawias społeczeństwa, nie powinien brać udziału w życiu publicznym i musi być pozbawiony najważniejszego przywileju konstytucyjnego, jakim jest czynne i bierne prawo wyborcze do Sejmu, Senatu i Rady gminnej itp. co niewątpliwie będzie jednym z najważniejszych

i najskuteczniejszych sposobów do zniewolenia opieszłych płatników do wpłacenia daniny.

Nadto przewidziana jest możliwość sprzedania części gruntu celem zapłacenia daniny.

W końcu wychodząc z założenia, że o pożyczce przymusowej opartej na szacunku indywidualnym majątków nie może być mowy obecnie, gdy nie mamy stałego miernika wartości i że obciążenia równoczesne płatników daniną i pożyczką byłoby nadmierne, projekt przewiduje uchylene pożyczki przymusowej zwłaszcza, że wpływy z niej nie tak szybko były spodziewane. Również dla braku stałego miernika wartości proponuje się czasowe zawieszenie poboru podatku majątkowego.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

12

PROTOKÓŁ 119-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 14 października 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań

Religijnych i Oświecenia Publicznego,

Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych generał-podporucznik

Minister Skarbu

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Minister Kolei Żelaznych

Minister Poczty i Telegramów

Za Ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Za Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Dyrektor Departamentu

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej

Kierownik Ministerstwa Apropowizacji

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

Dyrektor Departamentu prezydialnego Prezydium Rady Min.

Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prezydium Rady Min.

Radca ministerialny Prezydium Rady Ministrów

Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Józef Czikiel

dr Jerzy Michalski

Bolesław Markowski

Bronisław Sobolewski

dr Józef Raczyński

Henryk Strasburger

dr Bolesław Sikorski

dr Władysław Stesłowicz

Mieczysław Rybczyński

Ludwik Darowski

Tadeusz Borzęcki

Gustaw Simon

Jan Stefan Stoiński

dr Juliusz Trzcziński

dr Władysław Studziński

Edward Lechowicz

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 8 wieczorem.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 12 października 1921 r.
2. Wniosek Pana Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w sprawie uzupełnienia art. 5 projektu ustawy o środkach naprawy państwowej gospodarki finansowej przekazano do uzgodnienia Komisji, złożonej z Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego, Ministra Skarbu i Ministra Poczty i Telegrafów (załącznik 1).
3. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Kierownika Ministerstwa Apropowizacji rozporządzenie (załącznik 2) w przedmiocie przekazania pewnych uprawnień urzędów walki z lichwą powiatowym władzom administracyjnym.
W § 1 skreślono miasta Sosnowiec, Będzin i Dąbrowę Górniczą.

§ 4 uzupełniono terminem: „na czas najdalej do końca roku 1921”.

Minister Spraw Wewnętrznych zgłosił sprzeciw co do postanowienia obojętnego ustępem drugim § 1.

Rada Ministrów na wniosek Ministra Poczty i Telegrafów uchwaliła rezolucję: Ministrowie Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości przedłożą jak najrychlej Radzie Ministrów projekt stanowczego uregulowania sprawy zwalczania lichwy.

4. Rada Ministrów uchwaliła złożoną przez Kierownika Ministerstwa Aproprowiacji rozporządzenie w przedmiocie utworzenia komisji do badania cen i zysków (załącznik 3).

W § 1 skreślono miasto Będzin oraz końcowy ustęp: „z tą różnicą, iż komisja w Będzinie obejmie, oprócz Będzina, także miasta Sosnowiec i Dąbrowę Górniczą”.

W § 5 postanowienie objęte punktem b) zmieniono w tym kierunku, że przedstawiciel większej własności ziemskiej ma być wybrany przez sejmik.

5. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o regulowaniu podatków bezpośrednich oraz opłat stemplowych (należności stemplowych i bezpośrednich) na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 4).
6. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Skarbu projektu ustawy w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 6 lipca 1920 r. (Dz. U. Nr. 66, poz. 437) o ujednostajnieniu na obszarze b. zaboru rosyjskiego ustaw i rozporządzeń o państwowym podatku przemysłowym (załącznik 5).
7. Rada Ministrów uchwaliła wniesione przez Ministra Skarbu rozporządzenie w przedmiocie opodatkowania spirytusu i wyrobów wódczanych na obszarze Rzeczypospolitej (załącznik 6).

§ 1 ustęp d) przyjęto w osnowie: „wydanego dla b. dzielnicy pruskiej rozporządzenia Naczelnej Rady Ludowej⁸⁹ z dnia 26 marca 1919 r. (Tygodnik urzędowy Nr. 3, poz. 13) o obłożeniu aresztem okowity z tym ograniczeniem, iż przywóz spirytusu i wyrobów zawierających spirytus z zagranicy i wywóz za granicę jest nadal zasadniczo zakazany. Na wyjątki od tego zakazu zezwolić może Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, a na obszarze b. dzielnicy pruskiej Minister tej dzielnicy na warunkach określonych każdorazowo. Ministrowi Skarbu zastrzega się prawo dozoru i kontrolowania obrotu spirytusu wewnątrz kraju”.

W § 6 kwotę 1500 marek zmieniono na 2000 marek, a kwotę 1600 marek na kwotę 2100 marek.

⁸⁹ Naczelna Rada Ludowa – jako polski przedstawicielski organ narodowy w zaborze pruskim – rozpoczęła pracę w Poznaniu jesienią 1918 r. i w Wielkopolsce funkcjonowała do 19 sierpnia 1919 r.

Po § 16 dano postanowienie następujące, jako § 17:

„Upoważnia się Ministra b. Dzielnicy Pruskiej do zmiany w porozumieniu z Ministrem Skarbu obowiązujących dotychczas przepisów wykonawczych do ustawy niemieckiej z 15 lipca 1909 r. (dz. ustaw Rzeszy niemieckiej 661 o opodatkowaniu spirytusu)”.

8. Złożenie przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej rozporządzenie o podwyższeniu podatku od tytoniu i od wyrobów tytoniowych na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 7) uchwalono.
9. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o opodatkowaniu papierów cienkich (załącznik 8).
10. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych wniosek o udzielenie gminie m. Białegostoku pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 16 000 000 marek (załącznik 9).
11. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych wniosek o udzielenie gminie miasta Lublina pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 7 000 000 marek (załącznik 10).
12. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy, zmieniającej art. 6 ustawy konstytucyjnej z 15 lipca 1920 r., zawierającej statut organiczny województwa śląskiego (załącznik 11).
13. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Ministra Skarbu wniosek w sprawie jednorazowego bezzwrotnego zasiłku na zakupy zimowe dla cywilnych funkcjonariuszów państwowych (załącznik 12).
14. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Ministra Spraw Wewnętrznych rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 18 grudnia 1920 r. (Dz. Ust. Nr. 4 z r. 1921) o ochronie lokatorów na województwa nowogrodzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty grodzieński, wołkowsky i białowieski województwa białostockiego (załącznik 13).

Dalszą część posiedzenia uznano za tajną.

Posiedzenie zakończono o godzinie 12 m. 30 w nocy.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w sprawie uzupełnienia art. 5 projektu ustawy o środkach naprawy państwowej gospodarki finansowej⁹⁰.
2. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie przekazania pewnych uprawnień Urzędów walki z lichwą powiatowym władzom administracyjnym; motywy⁹¹.

⁹⁰ Nie publikuje się.

⁹¹ Nie publikuje się.

3. [Motywy] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Komisji do badania cen i zysków.
4. [Uzasadnienie do] ustawy o regulowaniu podatków bezpośrednich oraz opłat stemplowych (należności stemplowych i bezpośrednich) na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.
5. [Motywy] ustawy w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 6 VII 1920 r. (Dz.U. Nr. 66 poz. 437) o ujednostajnieniu na obszarze b. zaboru rosyjskiego ustaw i rozporządzeń o państwowym podatku przemysłowym.
6. [Motywy] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie opodatkowania spirytusu i wyrobów wódczanych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów o podwyższeniu podatku od tytoniu i od wyrobów tytoniowych na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej⁹².
8. [Motywy] ustawy o opodatkowaniu papierów cienkich; tabela cen fabrycznych papierów cienkich z 1921 r.
9. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Białegostoku pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 16 000 000 marek⁹³.
10. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Lublina pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 7 000 000 marek⁹⁴.
11. [Uzasadnienie do] ustawy zmieniającej art. 36 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r. zawierającej statut organiczny Województwa Śląskiego.
12. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie jednorazowego bezzwrotnego zasiłku na zakupy zimowe dla cywilnych funkcjonariuszów państwowych.
13. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 18 grudnia 1920 r. (Dz.Ust. Nr. 4 z r. 1921) o ochronie lokatorów na województwa: nowogrodzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty: grodzieński, wołkowyski i białowieski województwa białostockiego⁹⁵.

^bZałącznik 3^b

[Motywa] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Komisji do badania cen i zysków

MOTYWA

do rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Komisji dla badania cen.

Projekt powyższe oparty jest w głównych swych przepisach na ustawie z dn. 2 lipca 1920 r. – która w art. 10 określiła zasadniczo zakres działania i skład Komisji. Inne przepisy sformułowane są zgodnie przez przedstawicieli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Sprawiedliwości i Aprowizacji, na podstawie

⁹² Nie publikuje się.

⁹³ Nie publikuje się.

⁹⁴ Nie publikuje się.

⁹⁵ Nie publikuje się.

dawniejszego projektu, który jeszcze we wrześniu 1920 r. był opracowany także z udziałem przedstawicieli Ministerstw Skarbu oraz Przemysłu i Handlu. W ostatecznej redakcji musiano oczywiście uwzględnić obecny stan rzeczy i wprowadzić Komisje dla badania cen nie tylko przy istniejących dotąd Urzędach walki z lichwą, jak to ustawa przewiduje ale także przy powiatowych władzach administracyjnych. Na życzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wprowadzono także Komisje Wojewódzkie, a jakkolwiek jedna i druga nie są wyraźnie w ustawie przewidziane, była Komisja Redakcyjna jednomyślnie tego zdania, iż przez powołanie obok art. 10 także art. 2 ustawy unika się wszelkiego konfliktu z ustawą. Art. 2 pozwala bowiem R[ada] Min. na wydawanie wszelkich rozporządzeń, mających na celu zwalczanie lichwy, jeżeli więc zadaniom Komisji powiatowych i wojewódzkich do tej walki dać szerszą podstawę, to i utworzenie ich zgadza się z ustawą.

Zadaniem Komisji będzie nie tylko oznaczanie cen wytycznych wewnątrz powiatu, ale także umożliwienie jednolitego kierunku w ustaleniu się cen wewnątrz kraju, stąd też należało Komisjom wojewódzkim przyznać prawo korektury uchwał Komisji Powiatowych, a Ministrowi Aprowizacji znowu kontrolę nad uchwałami Komisji Wojewódzkich. Urząd Główny walki z lichwą wszedł w tej akcji jako organ Ministra, dokonywujący zestawień i przedstawiający projekty korektur Ministrowi.

Ustalenie stałych dni na posiedzenia Komisji (§ 10) zdawało się koniecznym ze względu na zapewnienie stałych periodycznych raportów i wprowadzenie porządku.

Członkom zamiejscowym musiano przyznać odszkodowanie w formie zwrotu kosztów podróży i koniecznego pobytu w siedzibie Komisji. Na ten cel nie posiadają dotąd ani Urzędy walki z lichwą, ani władze administracyjne żadnych kredytów – będzie zatem rzeczą Rady Ministrów przy uchwaleniu projektu i te kredyty w zasadzie zapewnić. Oznaczenie ich wysokości może naturalnie nastąpić dopiero po ukonstytuowaniu się Komisji na podstawie wniosków odnośnych Urzędów.

KIEROWNIK MINISTERSTWA APROWIZACJI
fJ.S. Stoiński^f

Załącznik ^{b4}^b

[Uzasadnienie do] ustawy o regulowaniu podatków bezpośrednich oraz opłat stemplowych (należności stemplowych i bezpośrednich) na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej

UZASADNIENIE.

Trudności gospodarcze i dewaluacja marki na rynkach światowych, odbijająca się ujemnie w szczególności na zobowiązaniach zagranicznych Rzeczypospolitej

Polskiej wymagają jak najrychlejszego doprowadzenia budżetu do równowagi, a zwłaszcza uzgodnienia dochodów z wydatkami, z jednej strony przez ograniczenie wydatków, z drugiej zaś strony przez odpowiednie podwyższenie dochodów Skarbowych, mając przy tym na uwadze odpowiednią propozycję stawek podatkowych wzgl. opłatowych w ogóle do wewnętrznej wartości gotówkowych świadczeń płatników na rzecz Skarbu Państwa.

Wypadnie zatem – oprócz wprowadzenia nowych specjalnych podatków bezpośrednich – podnieść wydatnie stawki niektórych już istniejących podatków i opłat.

Zwiększenie wpływów można by także osiągnąć przez wydanie jednolitej dla całego Państwa ustawy stempowej, wprowadzającej nie tylko ujednostajnienie obowiązujących w poszczególnych dzielnicach lub częściach przepisów różnorodnych, zrównanie oraz podwyższenie obowiązujących stawek, ale także ustanawiającej nowe opłaty stempowe. Rząd nie może jednak już obecnie wejść na tę drogę, ponieważ nie osiągnąłby dość szybko zamierzonego efektu finansowego. Opracowanie bowiem projektu nowej ustawy stempowej wymaga długiego czasu i uprzedniego ujednostajnienia przepisów prawa cywilnego, na których z natury rzeczy muszą się oprzeć przepisy ustawy stempowej. Ponieważ ujednostajnienie przepisów wspomnianego prawa nie wyszło jeszcze ze stadium projektów, a zaspokojenie potrzeb Państwa nie cierpi zwłoki, Rząd musi przystąpić do zwiększenia wpływów przez uregulowanie istniejących już opłat stempowych.

Zaprowadzenie następnie ładu w gospodarce finansowej ma doprowadzić do stabilizacji naszej waluty na miarodajnych targach światowych. Jeżeli zaś uda się w niedalekiej przyszłości podnieść wartość wewnętrzną marki polskiej i uzdrowić nasze stosunki finansowo-gospodarcze, wówczas stawki wielu podatków bezpośrednich oraz opłat stempowych nie będą odpowiadały zmienionym stosunkom.

Zdrowa gospodarka finansowa i racjonalna polityka finansowa wymagają, aby gotówkowe świadczenia podatkowe, każdorazowo pozostawały w odpowiednim stosunku do wewnętrznej wartości waluty. Cel ten może być osiągnięty tylko wtedy, gdy wysokość stawek podatkowych (opłatowych) a tempo może być dostosowywana do przesunięć wartościowych waluty.

Przeprowadzenie powyższych zadań umożliwi Rządowi projektowana ustawa, wzorująca się zasadniczo na ustawie z 10 maja 1921 r. Dz. Ust. Rz. P. Nr. 41 poz. 248, o uregulowaniu podatków od spożycia, zużycia wzgl. produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

[Motywy] ustawy w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 6 VII 1920 r. (Dz.U. Nr. 66 poz. 437) o ujednostajnieniu na obszarze b. zaboru rosyjskiego ustaw i rozporządzeń o państwowym podatku przemysłowym

MOTYWY

Rezolucją Komisji skarbowo-budżetowej z dnia 25 maja 1920 r. (druk Nr. 1899), uchwaloną przez Sejm w dniu 6 lipca 1920 r. Rząd został wezwany do złożenia projektu ustawy w przedmiocie jednolitej dla całego obszaru Państwa organizacji państwowych podatków przychodowych, opartych na zasadzie równomiernego obciążenia poszczególnych źródeł przychodu z zastosowaniem tej zasady w szczególności do podatku przemysłowego.

Przygotowanie takiej ustawy wymaga w ogóle mozolnych zadań i długiego czasu nawet w stosunkach politycznych i ekonomicznych zupełnie ustalonych. Skoro jednak od chwili uchwały Sejmowej do obecnego czasu nie nastąpiła jeszcze zupełna konsolidacja nawet w stosunkach politycznych, a tym bardziej nie istnieją dotychczas warunki umożliwiające konsolidację ekonomiczną, przygotowanie projektu ustawy w wielkim stylu, obejmującej całą dziedzinę podatków przychodowych, okazało się jeszcze przedwczesnym i z wielu względów niemożliwym, a to tym bardziej, że z tą sprawą wiąże się sprawa organizacji podatków komunalnych. Ta ostatnia nie może być rozstrzygnięta tak długo, dopóki nie nastąpi ściśle określony podział zadań pomiędzy państwem i komunami i zakres czynności samorządowych nie da się ująć i wymierzyć, a więc brak miernika, który jest niezbędny dla określenia ilości środków, jakie Państwo musi zapewnić komunom, aby mogły sprostać zadaniom.

W przekonaniu, że w ciągu roku 1920/[19]21 zaistnieją warunki, umożliwiające dokonanie tak doniosłego i trudnego dzieła, Sejm ustawodawczy w art. 40 ustawy z dnia 6 lipca 1920 r. o ujednostajnieniu na obszarze b. zaboru rosyjskiego ustaw i rozporządzeń o podatku przemysłowym, określił jej moc obowiązującą tylko na rok 1920 i zezwolił na podstawie tejże ustawy wymierzyć i pobrać zasadniczy podatek przemysłowy za r. 1921. Ponieważ ta czynność została już dokonana, przeto ustawa z dnia 6 lipca 1920 r. straciła już moc obowiązującą na obszarze b. zaboru rosyjskiego. Tymczasem zbliża się termin wymiaru i poboru podatku zasadniczego na rok 1922 co winno być dokonane przed 1 stycznia 1922 (art. 431 ust. ros. z 1898 r.). Zachodzi więc pilna konieczność uzyskania uchwały Sejmowej regulującej sprawę podatku przemysłowego do czasu, póki nie stanie się możliwym stworzenie jednolitej ustawy, normującej całą dziedzinę podatków realnych.

Komisja Skarbowo-Budżetowa w swym sprawozdaniu z dnia 25 maja 1920 r. z całą słuszością podniosła sprawę wysoce nierównomiernego opodatkowania przemysłu i handlu w różnych dzielnicach Państwa.

Jest jak najbardziej pilnym nierównomierność tę usunąć. Skoro jednak z wyżej przytoczonych powodów nie może być jeszcze opracowana jednolita organizacja państwowych podatków przychodowych, do których należy jako część składowa podatek od handlu i przemysłu, musi się na razie wybrać jeden z systemów opodatkowania handlu i przemysłu, istniejących w trzech b. zaborach i zastosować go na całym obszarze Państwa, chcąc uniknąć rażącej nierównomierności w opodatkowaniu handlu i przemysłu w trzech dzielnicach.

Z ustaw o podatku od handlu i przemysłu, obowiązujących w b. trzech zaborach najbardziej nadaje się do zastosowania na całym obszarze Rzeczypospolitej rosyjska ustawa o państwowym podatku przemysłowym (od handlu i przemysłu) z r. 1898 uzupełniona ustawą Sejmową z dnia 6 lipca 1920 r. (Dz. ust. Nr. 66 poz. 437), a to z powodów następujących:

Austriacka ustawa o bezpośrednich podatkach osobistych z dnia 25 października 1896 r. (Dz.u.p. Nr. 220) wraz z wprowadzonymi w niej zmianami przez nowelę z dnia 23 stycznia 1914 r. (Dz.u.p. Nr. 13) w dziale I „o powszechnym podatku zarobkowym” jest oparta na systemacie kontyngentowym. Pomijając już zasadniczą wadę tego systematu, jaką jest zastosowanie do wymierzenia podatku drogi dedukcji zamiast indukcji, okazuje się rzeczą zgoła niemożliwą obliczenie i ustalenie w dzisiejszych warunkach gospodarczo-ekonomicznych i w ciągu jaknajkrótszego czasu – ogólnej sumy kontyngentowej i jej repartycja pomiędzy poszczególne dzielnice i miejscowości.

To też kontyngent wyznaczany w b. Austrii dla b. Galicji obecnie nie istnieje (zniesiony ustawą z 18 XII 1919 Dz.U. Nr. 2/920, poz. 2) i wydajność tego źródła dochodu zależy wyłącznie od dobrej woli i sumienności komisji podatkowych.

W b. zaborze pruskim obowiązują: 1) ustawa o podatku przemysłowym z 24 czerwca 1891 zmieniona częściowo ustawą o daninach komunalnych z 14/7 1893 i ustawą o zniesieniu bezpośrednich podatków z tej samej daty, 2) ustawa o podatku od składów wędrownych z 27 II 1880, 3) ustawa o podatku od składów (sklepów) kupieckich z 18/7 1900 i 4) ustawa o podatku domokrażnym z 3/7 1876.

Z podatków tych jedynie podatek domokrażny wpływa do kasy państwowej, natomiast pierwsze trzy przekazane zostały albo z samego początku (wymienione pod 2 i 3) albo późniejszą ustawą (wymieniony pod 1) gminom.

Najważniejsza z nich ustawa o podatku przemysłowym z 24 VI 1891 jest też oparta na systemacie kontyngentowym.

Sumy wpływu podatków od handlu i przemysłu w Małopolsce i w b. zaborze pruskim w porównaniu z wpływami w b. Kongresówce są znikomo małe, a mianowicie w roku 1920 wynosiły:

w b. zaborze rosyjskim	229	milionów	marek		
w b. ” austriackim	33 1/2	”	”		
w b. ” pruskim	2 1/2	”	”		

Rosyjska ustawa o podatku przemysłowym, posiadając wady właściwe wielu ustawom rosyjskim, a więc zbyt dużą kazuistykę i mało przejrzysty i jasny układ – posiada dużą zaletę, bardzo pożyteczną w interesach Skarbu, jest nią możliwość pobierania podatku od handlu i przemysłu z góry w postaci t.zw. podatku zasadniczego, opłacanego przez wykupienie świadectw handlowych i przemysłowych, – obliczenie ostateczne podatku w formie t.zw. podatku procentowego, stanowiącego uzupełnienie i korekturę podatku zasadniczego, następuje z dołu. Ten sposób wymierzania podatku Ministerstwo Skarbu uważa za bardzo wskazany szczególnie w obecnych stosunkach.

Ponieważ przy tym rosyjska ustawa obowiązuje na największej terytorialnie przestrzeni Państwa Polskiego i to w dzielnicy najwięcej rozwiniętej pod względem handlowym i przemysłowym, przeto Ministerstwo Skarbu zdecydowało się wnieść projekt o zastosowaniu powyższej ustawy wraz z jej uzupełnieniem przez ustawę z 6 lipca 1920 r. na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Oprócz tego Ministerstwo Skarbu projektuje prócz wprowadzenia niektórych koniecznych zmian i nieznacznych uzupełnień w ustawach, przystosowanie stawek podatkowych do siły nabywczej marki polskiej.

Stawki zasadniczego podatku przemysłowego dla przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych zawarte w ustawie ros. zostały po uwzględnieniu 50% podwyżki wprowadzonej przez rząd rosyjski i 30% państwowych dodatków, przeliczone według relacji 1 rb. – 2,16 mk.

Kwoty tak uzyskane, podwyższone 4-krotnie, a następnie o 100–200% przyjęto w ustawie z 6/7 1920. Obciążenie to jednak w stosunku do obecnej niżki waluty, nie może być nadal zatrzymane. Państwo bowiem z racji zmienionych warunków walutowych, zniewolone ciągle do podnoszenia wydatków według skali obecnej siły nabywczej marki polskiej, musi dążyć do wybiórzenia danin publicznych w stosunku do wartości, względnie zdolności nabywczej swej waluty, dlatego też, w projekcie ustawy podwyższono obecne stawki podatkowe o 400%.

Podwyższenie 4-krotne stawek podatkowych nie jest uciążliwe, ponieważ ono nie obciąża jeszcze dostatecznie przedsiębiorstwa w stosunku do spadku waluty, a zysków przedsiębiorstw. Wobec powyższego, należałoby także podwyższyć w odpowiednim stosunku kwoty pieniężne określające podstawy wymiaru zasadniczego podatku przemysłowego, ustalone w ustawie ros. o tym podatku. Ponieważ jednak podwyższenie stawek podatkowych w stosunku do rzeczywistej niżki waluty nie jest zamierzone, – przeto w celu osiągnięcia chociażby pewnego stosunkowego zbliżenia stawek podatkowych do takiego obciążenia zasadniczym podatkiem przem. jakim przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe podlegać winny i aby nie podwyższać znacznie stawek podatkowych zaprojektowano podwyższenie wartości pieniężnych, określających podstawę wymiaru podatku, lecz tylko w stos. 1 rb. = 12 mk., względnie 30 mk.

Licząc się z tymi zmianami, podwyższono także kary i grzywny za przekroczenia ustawy, według relacji 1 rb. = 50 mk. pol. – wychodząc nadto z założenia, że wyższe kary, skłonią podatników do lepszego przestrzegania przepisów ustawy.

Porównanie projektowanego obciążenia przedsiębiorstw handlowych zasadniczym podatkiem przemysłowym z obciążeniem ziemi podatkiem gruntowym łącznie z podymnym przedstawia się np. w b. Kongresówce następująco:

Obecne obciążenie na rzecz Państwa 1 morga ziemi podatkiem gruntowym łącznie z podymnym w b. Kongresówce po uwzględnieniu ustaw z dnia 14 lipca 1920 r. i 12 lipca 1921 r. wynosi 109 mk. 60 f[enigów]. Z projektowanego obciążenia przedsiębiorstw handlowych zasadniczym podatkiem przemysłowym okazuje się, że

I kat. przedsiębiorstw handlowych 66 400 M. odpowiadać będzie obciążeniu 606 morgowego gospodarstwa rolnego

II " w Warszawie	25 000 M.	" " "	228 "
" I kl. Miejscowości	21 000 M.	" " "	192 "
" II " "	17000 M.	" " "	155 "
" III " "	13000 M.	" " "	118 "
" IV " "	9000 M.	" " "	83 "

III kat. przedsiębiorstw handlowych w Warszawie 7000 M. odpowiadać będzie obciążeniu 64 morgowego gospodarstwa rolnego

I kl. miejscowości	6000 M.	" " "	55
II " "	5000 M.	" " "	46
III " "	4000 M.	" " "	36
IV " "	3000 M.	" " "	27 1/2
IV " w Warszawie	2000 M.	" " "	18
I kl. miejscowości	1700 M.	" " "	15 1/2
II " "	1300 M.	" " "	12
III " "	1000 M.	" " "	9
IV " "	500 M.	" " "	4 1/2

Ze względów słuszności rozszerza projekt ustawy obowiązek opłacania dodatkowego podatku przemysłowego dla Towarzystw sprawozdawczych nowo powstałych już od czasu rozpoczęcia operacji, a to w podobny sposób jak to unormowano w art. 20 ustawy z 6/7 1920 r. dla przedsiębiorstw nieobowiązanych do składania publicznych sprawozdań.

Ze względu na możliwość podwójnego opodatkowania osób i przedmiotów podlegających zwierzchnictwu kilku państw, tudzież zajęć mogącą konieczność osiągnięcia odpowiedniego traktowania tychże osób i przedmiotów zagranicą, wstawiono w projekcie odnośne postanowienie, mające na celu wzajemność i zarządzenia odwetowe.

Kodeks karny obowiązujący w b. dzielnicy rosyjskiej zawiera w art. 143 postanowienia i sankcje karne za niedopuszczenie urzędnika do wykonania powierzo-

nych mu ustawą o państw. podatku przemysłowym obowiązków, dotyczących nadzoru nad prawidłowym opodatkowaniem handlu i innych procederów (kara aresztu do 3 miesięcy lub grzywna do 600 m.p.).

Art. 320 powołanego kodeksu zawiera postanowienia karne za umieszczenie w sprawozdaniach i bilansach przedsiębiorstw obowiązanych do składania publicznych sprawozdań, lub zrównanych z nimi, albo w zawiadomieniach dodatkowych lub wyjaśnieniach tych sprawozdań, – świadomie fałszywych wiadomości w celu uchylecia lub zmniejszenia podatku, a nadto zawiera postanowienia karne na członków zarządu, buchalterów, odpowiedzialnych agentów towarzystw cudzoziemskich i innych osób za podpisanie lub potwierdzenie fałszywych sprawozdań, bilansów, zawiadomień dodatkowych lub wyjaśnień (kara więzienia do 6 miesięcy lub grzywna do 2000 mk.p.).

Art. 327 tegoż kodeksu zawiera postanowienia karne za świadome umieszczenie w deklaracjach do podatku ^hprocentowego^h ^cprocederowego^c, fałszywych wiadomości o obrotach i dochodach przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych w celu uchylecia lub zmniejszenia podatku (kara: areszt do 3 miesięcy, grzywna do 600 mk.).

Wreszcie w art. 546 powołanego kodeksu zawarte są postanowienia karne za ujawnienie ulegających zachowaniu w tajemnicy wiadomości tyczących się stanu majątkowego, zobowiązań pieniężnych obrotów i zysków ^hpodatników^h ^cpłatników^c podatku przemysłowego przez członków komisji do spraw podatku przemysłowego i biegłych zaproszonych do tej komisji (grzywna do 600 mk. lub kara więzienia do 6 miesięcy).

Ze względu na zmienioną obecnie wartość marki polskiej zachodzi potrzeba ponownego unormowania postanowień karnych a w szczególności wysokości kar pieniężnych za naruszenie przepisów o państwowym podatku przemysłowym i wstawienia ich do niniejszego projektu ustawy, zwłaszcza z uwagi na to, że powszechne ustawy karne, obowiązujące w b. dzielnicy pruskiej i w b. zaborze austriackim – nie zawierają w powyższym względzie żadnych postanowień, wobec czego nie byłoby w rzeczonych dzielnicach żadnej podstawy do karania za tego rodzaju przekroczenia. Z uwagi wreszcie na konieczność jednolitości pozostawiono Sądowi karanie za te przekroczenia, tak jak to jest obecnie na obszarze ziem polskich b. dzielnicy rosyjskiej.

Art. 39 ustawy z dnia 6/7 1920 r. Dz.Ust. Nr. 66 poz. 437 traktuje o opodatkowaniu przemysłu i handlu oraz osobistych zajęć przemysłowych na rzecz publicznych związków niepaństwowych w postaci dodatków do państwowego zasadniczego podatku przemysłowego z tym ograniczeniem, że ogólna wysokość tych dodatków może wynosić przy przedsiębiorstwach handlowych odpowiednio do kategorii świadectwa przemysłowego od 50% do 100%, zaś przy wszystkich przedsiębiorstwach przemysłowych handlu jarmarcznego, przedsiębiorstwach żeglugi i osobistych zajęć przemysłowych 50%.

Tego rodzaju ograniczenia w wysokości pobieranych dodatków na rzecz związków samorządowych są obecnie stanowczo niewłaściwe, gdyż wypadające kwoty podatków samorządowych nawet przy podwyżce stawek podatku zasadniczego od 400% nie stanowią znacznych sum i pokrywają zaledwie w małej części stale wzrastające wydatki związków samorządowych, zwłaszcza miast, które dla pokrycia swych wydatków otrzymują znaczne subsydia ze strony Państwa.

Zniesienie tych ograniczeń w wysokości dodatków jest konieczne nadto z tego względu, że na przykład wielkie fabryki zatrudniające od 4000 do 5000 robotników wykupiwszy świadectwo przemysłowe I kategorii w cenie 25 000 mk., a przy podwyżce 400% w cenie 100 000 mk., opłacają dodatki samorządowe w myśl art. 39 ustawy w wysokości 50%, zatem 12 500 marek, względnie 50 000 mk., które to kwoty jako dodatki na rzecz związku samorządowego w stosunku do rozmiaru przedsiębiorstwa przy obrotach nawet miliardowych są stanowczo za niskie.

Wobec tego proponuje się zmianę art. 39 ustawy w ten sposób, że wprowadzone ograniczenia co do ogólnej wysokości dodatków skreśla się.

Wreszcie za zniesieniem tych ograniczeń przemawia konieczność zwiększenia dochodów związków komunalnych z powodu odpadnięcia niektórych źródeł dochodu, jak na przykład z podatku dochodowego, który od roku 1920 począwszy pobiera się na rzecz Państwa.

Załącznik ^{b6}

[Motywy] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie opodatkowania spirytusu i wyrobów wódczanych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej

M o t y w y

Ziemie Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiają teren bardzo odpowiedni dla produkcji spirytusu ze względu na obfitość ziemi lżejszej podatnej dla uprawy ziemniaków, stanowiących podstawowy materiał przy wyrobie spirytusu. To też przemysł gorzelniczy przed wojną był na całym obszarze Rzeczypospolitej w stanie kwitnym i stanowił potężny czynnik w bilansie handlowym.

Do wybuchu wojny światowej było czynnych w Małopolsce 889 gorzelni z produkcją 659 000 hektolitrow, w b. Kongresówce 497 gorzelni z produkcją 560 000 hekt[olitrow], a w Wielkopolsce 559 gorzelni z produkcją 59 600 hekt[olitrow] spirytusu, które pracowały w większej części na eksport.

Wypadki wojenne zniszczyły przemysł gorzelniczy w obu tych dzielnicach prawie doszczętnie, a pozostawiły go w b. zaborze pruskim prawie nietkniętym. Trzy lata administracji polskiej w niczym nie przyczyniły się do odrodzenia przemysłu gorzelniczego mającego pierwszorzędne znaczenie dla kultury rolnej i hodowlanej. Liczba czynnych gorzelni nie tylko nie wzrastała, lecz nawet

się zmniejszała. I tak w kampanii 1919/[19]20 było w Małopolsce czynnych 120 gorzelni z produkcją 16 055 hektolitrow, a w b. Kongresówce było czynnych 109 gorzelni z produkcją 560 243 hl., podczas gdy w kampanii 1920/[19]21 było w Kongresówce na 160 zremontowanych gorzelni zaledwie 70 w ruchu i to z produkcją 37 675 hl. (Danych z Małopolski Ministerstwo nie posiada). Skutkiem tego odczuwa się stale gwałtowny głód spirytusu. To też równolegle ze zmniejszeniem się liczby czynnych gorzelni legalnych, spowodowanym sekwestrem płodów i drożyzną materiałów i robocizny, powstało tysiące gorzelni pokątnych zatruwających ludność trującymi półfabrykatami sporządzonymi z płodów odjętych bezprawnie aprowizacji. Przy stale panującym głodzie spirytusowym gorzelnictwo pokątne nie mogło być opanowane żadnymi środkami prawnymi, ani policyjnymi, zwłaszcza przy słabej egzekutywie młodocianej organizacji państwowej. Jedynym środkiem na stłumienie tajnego gorzelnictwa jest wzmożenie produkcji spirytusu i rzucenie na targ znacznych ilości spirytusu, a tym samym przyspieszenie remontu zniszczonych gorzelni. Ze względu na miliardowe wydatki mogliby przedsiębiorcy gorzelni przystąpić do remontu zniszczonych gorzelni, gdyby widzieli w tym doraźną korzyść. Korzyści takiej przy monopolu państwowym istniejącym faktycznie na obszarze Rzeczypospolitej, a to w b. zaborze rosyjskim na zasadzie ustawy o trunkach z 6/6 1894 (ros. Zb[iór] ustaw i rozp[orządzeń] z r. 1895 Nr. 85 str. 621) zmienionej rozporządzeniem b. austr. zarządu wojskowego z dn. 22/4 1916 (Dz. rozp. b. c. i k. Zarządu wojskowego Nr. 55/918) i ustawą okowicianą z dn. 10/10 1915 Nr. 13 (dz. rozp. b. Generał-Gubernatorstwa Warszawskiego Nr. 5 z r. 1915) – a w b. zaborze austriackim na zasadzie rozporządzenia b. Komisji Rządzącej we Lwowie z dnia 15/2 1919 L. 25 (Pr[ojekt] wydanego na mocy art. 1 statutu Komisji Rządzącej dla Galicji, Śląska Cieszyńskiego, oraz Górnej Orawy i Spisza z dn. 10/1 1919, Dz. praw Nr. 7 poz. 106, a w b. Dzielnicy Pruskiej na mocy rozporządzenia Naczelnej Rady Ludowej z dn. 26/3 1919 (Tygodnik Urzędowy Nr. 3 p. 13) nie widzą, gdyż Państwo dążyć musi do obniżenia kosztów nabycia spirytusu na potrzeby monopolowe. Ceny odbioru spirytusu, jego przewozu i rafinacji – nie mogą być regulowane rynkiem wszechświatowym, który wciąż znajduje się skutkiem wojny w stanie chorobliwym. Przy panującym braku spirytusu nie można go nabywać na potrzeby monopolu w drodze konkurencji, pozostaje więc jedyna możliwość określania cen nabycia w drodze kalkulacji kosztów produkcji. O ile jednak taka kalkulacja nawet w czasach przedwojennych była rzeczą trudną, to w warunkach obecnych stała się zgoła niemożliwą. Żaden producent nie ma obecnie możliwości przy wzmagających się z zawrotną szybkością z dnia na dzień kosztach robocizny, surowca i przewozu obliczyć kosztów produkcji spirytusu na dłuższą metę, nawet na miesiąc. W warunkach obecnych nie wystarcza zaproponowanie producentowi pokrycie mu kosztów produkcji, wypada go raczej, aby otrzymać dostateczną ilość spirytusu, zachęcić proponowaną

ceną do poczynania inwestycji i do otrzymania z gorzelnii takich zysków i korzyści, jakich bez pędzenia spirytusu nie mógłby wygospodarować. Takiej zachęty Ministerstwo Skarbu nie może udzielić gorzelnictwu. W tych warunkach musiała upaść produkcja spirytusu z ujmą dla dochodów państwowych i dla rozwoju przemysłu opartego na spirytusie, jako surowcu i prefabrykacie. Fiskalne założenie monopolu polega na tym, aby cały zysk z pośrednictwa między wytwórcą i spożywcą, kosztem jak najmniejszych ofiar trafił do kasy państwa. W naszym monopolu skutkiem braku spirytusu dzieje się odwrotnie, spirytus nie trafia wprost do spożywcy, bo ten ostatni całkowicie uzależniony jest od t.zw. paskarza, który dyktuje spożywczy ceny zgoła inne, niż je wyznacza periodycznie Zarząd Monopolowy. Wówczas kiedy wytwórcy nie pokrywają kosztów produkcji i zniechęcają się do swych warsztatów pracy, przekupnie artykułów monopolowych zagarniają 100–150% zysków sprzedażnych – od tych zysków nie płacą ani grosza podatku. Ta paskarska forma sprzedaży spirytusu demoralizuje nadto organa skarbowe i policyjne, które na każdym kroku kuszone są przekupstwem.

W normalnych uregulowanych warunkach państwowy monopol spirytusowy jest tak dla Państwa, jak i dla społeczeństwa korzystny, o ile prowadzony jest we własnym zarządzie Państwa, gdyż przyczynia się do sanacji przemysłu spirytusowego, chroni też drobne wytwórnie spirytusu złączone z gospodarstwem rolnym (gorzelnie rolnicze) od wyzysku, konsumentowi i przemysłowi opartemu na spirytusie dostarcza pierwszorzędnej jakości produktu po cenach przystępnych, podnosi bilans handlowy, wypuszczając nadwyżkę produkcji zagranicę, a w rezultacie przynosi Państwu miliardowe dochody. W obecnych nienormalnych i nieuporządkowanych stosunkach monopol spirytusowy wyrządza gospodarstwu społecznemu większą szkodę, aniżeli korzyść. To też Ministerstwo pragnąc znaleźć wyjście ku naprawie położenia przemysłu gorzelniczego zaprosiło na dzień 1 sierpnia 1921 szereg osób z całego kraju ze sfer zainteresowanych, celem wysłuchania kompetentnej opinii odnośnie do dalszych warunków gospodarki spirytusowej. Na podstawie wyniku tej ankiety doszło Ministerstwo do przekonania, iż zawieszenie monopolu spirytusowego, a przywrócenie akcyzy przynajmniej na dwie kampanie przyczyni się do uzdrowienia przemysłu gorzelniczego i pozwoli na zremontowanie i uruchomienie znacznej ilości gorzelnii, a tym samym przyczyni się do wzmożenia produkcji i uruchomienia przemysłu, opartego na spirytusie – a w rezultacie przysporzy Państwu znaczne dochody, pozwalając równocześnie na stosowną redukcję organów skarbowych powołanych do kontroli zawieszonych na kampanię 1921/[19]22 i 1922/[19]23 gorzelnii monopolowych.

Projekt rozporządzenia zawieszającego monopol spirytusowy przywracającego akcyzę na przeciąg 2 kampanii wnosi Ministerstwo Skarbu, korzystając z upoważnienia ustawy ramowej z dn. 10/5 1921 r. o regulowaniu podatku od spożycia,

zużycia wzgl. produkcji na obszarze Rzeczypospolitej (D.U.R.P. Nr. 41 poz. 248), na Radę Ministrów, a nie do Sejmu obecnie odroczonego, ponieważ sprawa jest nagła, a rozporządzenie wydane przez Radę Ministrów będzie przedłożone w swoim czasie Sejmowi, który po zebraniu się będzie miał sposobność zająć się tym rozporządzeniem.

Zawieszając monopol spirytusowy i przywracając akcyzę na nową kampanię musiało Ministerstwo ^azastrzedz^a do swej decyzji prawo udzielenia pozwoleń na przywóz i wywóz spirytusu, tudzież prawo regulowania obrotu spirytusu wewnątrz kraju, ponieważ rezygnując z tego prawa ułatwiłoby powstanie monopolu prywatnego bodaj szkodliwszego od monopolu państwowego. Przywracając moc obowiązującą ustawy akcyzowej zawieszono postanowienia ustawowe przyznające gorzelniom bonifikacje produkcyjne, wywozowe, ponieważ przedsiębiorcy gorzelni rolniczych mogą z powodu zwolnienia spirytusu od monopolu pokryć kosztą produkcji i zysk w oznaczonej przez się ceny sprzedażnej, a nadto drugim momentem przemawiającym za zawieszeniem bonifikacji jest ustalenie wyższej akcyzy dla gorzelni przemysłowych, których kosztą produkcji są o wiele niższe, aniżeli w gorzelniach rolniczych produkujących tylko ograniczoną ilość spirytusu z własnych produktów rolniczych.

^bZałącznik 8^b

[Motywy] ustawy o opodatkowaniu papierów cienkich

MOTYWY

do projektu ustawy o opodatkowaniu papierów cienkich.

Jako jedną z największych zalet podatków konsum[p]cyjnych przytacza nauka skarbowa, że wybieranie tych podatków jest technicznie bardzo ułatwione, gdyż zamiast wybierać podatek od każdego z licznych konsumentów (kontrybuentów) osobno, wybiera go się od niewielkiej liczby wytwórców, ci zaś odbijają sobie zapłacony podatek na konsumentach w cenie sprzedażnej opodatkowanego artykułu. Ta łatwość wybierania podatku ma oczywiście ten skutek, że również kontrola jest łatwa i tania.

Projektowana akcyza od papierów cienkich posiada zalety te w stopniu najwyższym, gdyż wytwórstwo papieru w ogóle, a papierów cienkich w szczególności, podlega wskutek wielkiej kosztowności potrzebnych do wyrobu maszyn i urządzeń daleko idącemu skoncentrowaniu. Tak np. na Ziemiach polskich, choć one pokrywały w czasach przedwojennych i pokrywają może obecnie zapotrzebowanie papierów cienkich wyłącznie własną produkcją, istnieją tylko trzy fabryki papieru, wyrabiające także papier cienki, a mianowicie: 1) Mirkowska fabryka w Jeziornej pod Warszawą, 2) Małopolska fabryka „Solali” w Żywcu i 3) fabryka w Soczewce

w Ziemi Płockiej. Kontrola ograniczy się więc w najbliższym czasie do tych trzech przedsiębiorstw i będzie wielce ułatwiona przez to, że papier wychodzi z „maszyny papierniczej” jako wstęga w sposób tak widoczny i tak przy tym ściśle związany ze spuszczeniem płynnej masy papierniczej na ruchomą metalową „siatkę bez końca”, że obawa przed defraudacją podatku jest minimalna.

Wprawdzie akcyza opłacana będzie od wyrobów już „gotowych” przy ich wywozie z fabryki (art. 2 ust. 1, art. 7 ust. 1 projektu), a więc dopiero wtedy, gdy wychodzący z maszyny papierniczej produkt surowy (wstęga) ulegnie już dalszej przeróbce (uszlachetnieniu), co powoduje częściowe zniszczenie surowego produktu, to jednak procent tego zniszczenia ulega przy poszczególnych gatunkach papieru tak nieznacznym wahaniom, że władza może mimo to łatwo się orientować, czy przedsiębiorstwo wykazuje faktycznie do urzędowego zarejestrowania i odstawia go do przeznaczonego na ten cel magazynu (art. 11) tyle gotowych wyrobów, ile wypada w stosunku do tego, co wychodzi w formie wstęgi z maszyny papierniczej. Dla tej przeważnie orientacji wprowadzono w projekt postanowienia art. 16 do 36, poza tym zaś położono główny nacisk na kontrole przychodu i rozchodu w „magazynie gotowych wyrobów papierów cienkich”, na który, jak nadmieniono już wyżej, przeznaczyć musi przedsiębiorstwo oddzielny lokal.

Dla przeprowadzenia kontroli tego właśnie magazynu zawiera projekt następujące zasady:

co do przychodu

1) Skoro tylko papier cienki doprowadzony zostanie do stanu, w jakim przeznaczony jest do wywozu z fabryki (papier gotowy), winien być do magazynu tego odstawiony i kontrola skarbową zapisuje go do rejestru przychodu; w tym celu wręcza codziennie przedsiębiorstwo fabryki Kontroli skarbowej spis odstawionych do tego magazynu w ciągu ubiegłej doby gotowych wyrobów papierów cienkich (art. 11).

2) To zapisanie gotowych wyrobów w rejestrze przychodu jest warunkiem, bez dopełnienia którego nie może być papier cienki z fabryki wywieziony.

co do rozchodu

3) Wywóz papierów cienkich z fabryki nie może nastąpić inaczej, jak tylko na podstawie uprzedniego pisemnego zgłoszenia (art. 8) i uzyskania bolsty⁹⁶ na uiszczony względnie pokredytowany podatek (art. 10), to ostatnie o tyle, o ile papier cienki nie jest od opłaty akcyzy wolny (eksport); na podstawie tych zgłoszeń prowadzi Kontrola skarbową rejestr rozchodu tego magazynu.

4) Pozostały w tym magazynie zapas „rzeczywisty” musi być zawsze zgodny z zapasem „rachunkowym”, jaki otrzymuje się przez odjęcie rozchodu od przychodu; w tym celu przeprowadza się w tym magazynie periodyczne badanie

⁹⁶ Tj. podparcie finansowe (od ang. bolster – podeprzeć).

zapasów i gdy przy badaniu takim okaże się nadwyżka, zapisuje się ją na przychód, gdy zaś okaże się ubytek (brak), obowiązane jest przedsiębiorstwo uiścić od tego ubytku akcyzę do dni trzech bez względu na to, z jakiego powodu ubytek ten powstał; zboczenie od tej ostatniej zasady zawiera postanowienie art. 14.

Akcyza od papierów cienkich jest na Ziemiach polskich nowością, gdyż nie pobierano jej w żadnym z państw zaborczych.

Pobierana bowiem w b. zaborze rosyjskim i pruskim akcyza od tutek i bibułek papierosowych była podatkiem zgoła innym, gdyż podlegała tej akcyzie wyłącznie bibułka papierosowa, a pobieraną ją w fabrykach tutek, względnie w zakładach wyrobu książeczek bibułki papierosowej, podczas gdy projektowana akcyza objąć ma nie tylko bibułkę papierosową (która jest papierem nieklejonym i której przeciętna waga jednego metra kwadratowego nie przekracza zazwyczaj 16 gr.), ale wszystkie w ogóle papiery cienkie, tak nieklejone, jak klejone, których przeciętna waga jednego metra kwadratowego nie przekracza 25 gramów.

Z tego powodu także dochód z akcyzy od papierów cienkich będzie bez porównania wyższy, niż dochód z akcyzy od tutek i bibułek papierosowych zwłaszcza, że wobec znacznej ilości fabryk tutek i bibułek papierosowych kontrola nad tymi przedsiębiorstwami jest w przeciwieństwie do kontroli fabryk papieru bardzo droga i utrudniona. Rozumie się samo przez się, że wobec wprowadzenia akcyzy od papierów cienkich akcyza od tutek i bibułek papierosowych musi być zniesiona i co do tego wniesiono do Rady Ministrów osobny projekt.

Papiery cienkie, które uległyby opodatkowaniu wedle niniejszego projektu, używane są obok bibułki papierosowej, do wielu innych przeznaczeń, jako to: do wyrobu serwetek, sztucznych kwiatów i innych ozdób (lampionów), dalej bibułka do pisania na maszynie, bibułka do obwijania delikatniejszych przedmiotów np. biżuterii i szlachetniejszych owoców, bibułka kopiałna t.j. bibułka, z której sporządza się kopiały, a wreszcie także delikatniejszy papier pergaminowy oraz zbytkowny papier cienki listowy (t.zw. pelury). Poza bibułką papierosową są to wszystko artykuły, które o ile nie wchodzą w zakres „zbytku”, są przedmiotem nieznanego zapotrzebowania większych firm handlowych (bibułka kopiałna), banków oraz kancelarii adwokackich, notarialnych itp. (bibułka maszynowa).

Papier służący do drukowania elementarzy szkolnych i innych książek, papier gazetowy oraz papier do pisania, ten ostatni z wyjątkiem wspomnianych co dopiero pelur, pozostałyby niewątpliwie poza rzeczoną granicą 25 gr., a więc byłyby od płaty akcyzy wolne.

Stopy podatkowe ustanowiono w art. 3 w stosunku procentowym do cen fabrycznych papierów cienkich z miesiąca sierpnia 1921 r. Do zorientowania się w tym względzie posłuży załączona „tabela cen”.

Z tabeli tej wynika, że stopy te przyjęto w wysokości 60 do 70% ceny fabrycznej. Jest to procent niewątpliwie wysoki, jeżeli się jednak zważy, że akcyzę płacić będzie nie fabrykant, lecz konsument i że ceny detaliczne są od cen fabrycznych dwa

do trzech razy wyższe, to proponowane stopy nie przedstawiają się jako wygórowane, w stosunku bowiem do cen detalicznych wynoszą one nie 60 do 70%, lecz tylko 20 do 35%.

Zauważa się, że zawarte w załączonej tabeli ceny fabryczne podano na podstawie dat otrzymywanych z Ministerstwa przemysłu i Handlu, które otrzymują odnośne cenniki co miesiąca od Związku fabrykantów papieru w Warszawie, oraz zaznacza się, że gdyby ceny te w chwili uchwalenia tej ustawy poszły znów, jak to jest do przewidzenia, w górę, to w wypadku tym wypadałoby proponowane stopy odpowiednio podwyższyć.

Papiery importowane z zagranicy podlegałyby akcyzie – obok cła – na równi z wyrobami krajowymi (art. 4), a wyroby krajowe przeznaczone na eksport, byłyby od akcyzy tej wolne (art. 5). W ten sposób do obliczenia dochodu z tej akcyzy koniecznym jest zbadanie, jakie jest zapotrzebowanie (zużycie) papierów cienkich wewnątrz kraju. Zbadanie to natrafia na znaczne trudności raz dlatego, że statystyka polskiego papiernictwa, o ile ona w ogóle istnieje, dotyczy produkcji, eksportu i importu papieru, a nie zużycia tegoż wewnątrz kraju (rozchodzi się o wewnętrzne zużycie tak papieru wyrobu krajowego, jak zagranicznego), a powtórze dlatego, że statystyka ta nie zna takiego podziału papierów, jaki jest podstawą niniejszego projektu, t.j. poniżej i powyżej 25 gramów wagi jednego metra kwadratowego.

Zaglądnijmy jednak do niemieckiego dziełka „Polnische Volkswirtschaft” wydanego w Warszawie z powołaniem się na polskie dzieła statystyczne przez dr-a I. Mainka w r. 1918, a więc w czasie okupacji niemieckiej dla użytku kupców niemieckich, którzy by mieli ochotę nawiązać z Polską stosunki handlowe. W dziełku tym poświęca autor osobny rozdział papiernictwu Królestwa Polskiego (strona 100: die Papier-Industrie) i podaje tam produkcję papieru w Królestwie Polskim w r. 1912 wedle trzech działów:

- 1) papier drukowy i pakunkowy,
- 2) papier do pisania, listowy i kancelaryjny,
- 3) bibułka papierosowa (w bobinach, arkuszach i zwojach).

Produkcję w r. 1912 tego ostatniego działu t.j. samej tylko bibułki papierosowej podaje autor na 2 436 700 kg, oraz podaje, że około trzecia część ogólnej produkcji wszelkich papierów szła na eksport do Rosji i że eksport ten dotyczył najdroższych gatunków papieru kancelaryjnego, listowego i okładkowego (na zeszyty). Wynika stąd, że bibułka papierosowa, jeżeli w ogóle wywożoną była do Rosji, to w ilościach minimalnych, że więc cała wymieniona co dopiero produkcja bibułki papierosowej (2 436 700 kg) szła na pokrycie wewnętrznego zapotrzebowania Królestwa Polskiego, a już w każdym razie, że eksport tej bibułki (papierosowej) nie przekraczał rzeczonyj jednej trzeciej części. Ponieważ jednakże zachodzi prawdopodobieństwo, że po wprowadzeniu tej akcyzy ktoś używający dotychczas papieru cienkiego używać zaczął papieru grubszego, przyjmijmy,

że tylko połowa wymienionej produkcji bibułki papierosowej pozostawała w kraju na pokrycie zapotrzebowania wewnętrznego, a da nam to roczne zużycie bibułki papierosowej w Królestwie Polskim w ilości – $2\ 436\ 700 : 2 = 1\ 218\ 350$ kg. Biorąc następnie stosunek ludności Królestwa Polskiego (12 milionów) do ludności całej Polski po ustaleniu jej granic (30 milionów), otrzymujemy przez dwa i pół razowe pomnożenie rzeczonych ilości $1\ 218\ 350 \times 2,5 = 3\ 045\ 875$ kg jako roczne zużycie bibułki papierosowej w całej Polsce. Przyjmijmy teraz jak najogólniej, że zużycie innych papierów cienkich (poza bibułką papierosową) wynosi drugi raz tyle, co zużycie bibułki papierosowej (prawdopodobnie jest ono znacznie większe), a otrzymamy, że ogólne zużycie papierów cienkich w całym Państwie wynosi $3\ 045\ 875 \times 2 = 6\ 091\ 750$ kg. Z tego obliczyć już można z łatwością wysokość spodziewanego rocznego dochodu z tej akcyzy, mnożąc zużycie to przez „przeciętną” z ustanowionych w art. 3 stóp podatkowych t.j. przez stopę 450 m. za kilogram, a więc: $6\ 091\ 750 \times 450 = 2\ 741\ 287\ 500$ marek. W obliczeniu powyższym pominięto w zupełności import papierów cienkich, z którego także mógłby być jakiś dochód, ale zapewne już niewielki, gdyż wedle rzeczonych dzieł, importowano do Polski przeważnie papiery litograficzne, fotograficzne i listowe, zaś z Finlandii najordynarniejszy papier drukowy i pakunkowy.

Wobec bardzo nieznacznych kosztów poboru tej akcyzy przyjąć tedy można bez żadnej przesady, że z akcyzy tej uzyskać może Skarb Państwa czysty roczny dochód w kwocie około dwu i pół miliarda marek.

Jeżeli się zważy, jakie następcza trudności wydobyć tak znaczny dochód z któregośkolwiek innego podatku (choćby np. z monopolu tytoniowego lub spirytusowego), i ilu pracować nad tym musi ludzi, to dochodzi się do wniosku, że będzie to podatek niezwykle dla państwa intratny i dostosowany przy tym do naszego nie dość jeszcze wyszkolonego aparatu urzędniczego.

Załącznik ^b11^b

[Uzasadnienie] do ustawy zmieniającej art. 36 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r. zawierającej statut organiczny Województwa Śląskiego

U z a s a d n i e n i e .

Ustawa Konstytucyjna dla Województwa Śląskiego przekazuje przeważną część władzy ustawodawczej Sejmowi Śląskiemu, w niektórych działach atoli jak np. co do wymiaru sprawiedliwości zachowuje właściwość centralnej władzy ustawodawczej Rzeczypospolitej. Stosownie do tego projekt rządowy (druk Sejmowy Nr. 2562) przewidywał dwojaką delegację ustawodawczą na czas przejściowy po objęciu Górnego Śląska: w przedmiotach niezastrzeżonych Sejmowi Śląskiemu miała tę władzę sprawować Rada Ministrów, w zakresie zaś

zastrzeżonym Sejmowi Śląskiemu – wojewoda w porozumieniu z Tymczasową Radą Wojewódzką.

Ustawa z 30 lipca r.b. uzupełniająca art. 40 Konstytucji Śląskiej⁹⁷ załatwiła tylko tę drugą część zagadnienia pomijając natomiast wniosek o przekazanie pewnej władzy ustawodawczej Radzie Ministrów. Taka delegacja jest jednak również niezbędną i przewiduje ją już Ustawa Konstytucyjna, udzielając w art. 36 pewnych upoważnień Ministrowi Sprawiedliwości. Te upoważnienia ustawodawcze są atoli ujęte w sposób niecelowy, gdyż odnoszą się tylko do zmiany dwóch obowiązujących dotychczas ustaw o organizacji sądów t.j. austriackiej i niemieckiej. Tymczasem przystosowanie sądownictwa i urzędów wymiaru sprawiedliwości do nowego ustroju politycznego wymaga całego szeregu drobnych zmian w rozlicznych ustawach niemieckich, pruskich i austriackich. Postanowienia organizacyjne nie mieszczą się w całości w dwu wyżej wymienionych ustawach o organizacji sądów, lecz są rozrzucone także poza tym w licznych innych ustawach. Zresztą nie tylko sądownictwo, ale także urząd adwokatury i notariatu oraz niektóre przepisy ustaw o postępowaniu sądowym będą wymagały pewnych zmian.

Z tego wynika, że pełnomocnictwo zawarte w ustęp. 1 art. 36 Ustawy Konstytucyjnej jest określone zbyt ciasno. Ażeby zapewnić szybkie i sprawne dokonanie niezbędnych a licznych zmian i to bezzwłocznie po objęciu Województwa Śląskiego, Rząd wnosi o odpowiednie nieco szersze ujęcie upoważnień udzielonych już Ministrowi Sprawiedliwości w ust. 1 art. 36 ustawy Konstytucyjnej.

Załącznik ^b12^b

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie jednorazowego bezzwrotnego zasiłku na zakupy zimowe dla cywilnych funkcjonariuszów państwowych

MINISTERSTWO SKARBU

L. 18528/BD.

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SKARBU

W sprawie jednorazowego bezzwrotnego zasiłku na zakupy zimowe dla cywilnych funkcjonariuszów państwowych.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

- I Przyznany uchwałą Rady Ministrów z dnia 10 października b.r. jednorazowy zasiłek bezzwrotny na zakupy zimowe dla cywilów funkcjonariuszów

⁹⁷ Sformułowanie publicystyczne. Chodzi o Statut Województwa Śląskiego nadany ustawą z 15 lipca 1920 r.

państwowych podwyższa się dla funkcjonariuszów naszych, posiadających dużą rodzinę, z 20 000 mk. na 23 000 mk.

- II Od otrzymania zasiłku przyznanego powyższą uchwałą Rady Ministrów, wykluczeni są ci funkcjonariusze państwowi, którzy z tytułu zajmowanego przez nich stanowiska urzędowego posiadają gospodarstwo rolne.

UZASADNIENIE

- I) Ponieważ zasiłek bezzwrotny, przyznany urzędnikom i wyższym funkcjonariuszom państwowym, zróżniczkowany został pod względem wysokości z uwzględnieniem stosunków rodzinnych w ten sposób, że w miarę wzrostu rodziny przyjęto wzrost zasiłku o 5000 mk, należałoby również utrzymać tę progresję i przy zasiłku dla funkcjonariuszów niższych i w ślad za tym podwyższyć ^co zwitek^c przyznany tymże funkcjonariuszom, obarczony wielką rodziną (więcej, niż czworo dzieci) z 20 000 mk. na 23 000 mk.
- II) Bezzwrotny zasiłek stanowi doraźną pomoc Rządu dla pracowników państwowych przy czynieniu zakupów niezbędnych artykułów codziennego życia przed zimą. Słusznym jest, by od pomocy tej wykluczeni zostali ci funkcjonariusze państwowi, którzy posiadają z tytułu swego stanowiska urzędowego gospodarstwo rolne, nie mają potrzeby czynienia tych zakupów i znajdują się w położeniu uprzywilejowanym w stosunku do tych funkcjonariuszy, którzy korzystają jedynie z uposażenia pieniężnego.

MINISTER SKARBU
fMichalski^f

Warszawa dnia 14 października
r. 1921.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

12a

PROTOKÓŁ TAJNY posiedzenia Rady Ministrów z 14 października 1921 r.

15. Minister Spraw Zagranicznych odczytuje telegramy szyfrowane, nadesłane mu przez placówki zagraniczne polskie w sprawie decyzji Ligi Narodów w sprawie Górnego Śląska⁹⁸.

Osoby, które, jako eksperci wymienieni w załączonym telegramie szyfrowym konsula Kęszyckiego, wyjadą do Opola, wyznaczy Rada Ministrów na najbliższym posiedzeniu na wniosek właściwych ministrów.

16. ^bPrezes Rady Ministrów zawiadamia Radę Ministrów, że patriarcha prawosławny Timon⁹⁹ zgodził się na utworzenie egzarchatu dla Cerkwi prawosławnej w Polsce¹⁰⁰, co Rada Ministrów przejęła do wiadomości potwierdzając^b.

^fAntoni Ponikowski^c

Załączniki

Wykaz:

1. Załącznik do protokołu tajnego. [Telegram szyfrowy od p. Kęszyckiego, Opole, 13 X 1921].

[Telegram szyfrowy od p. Kęszyckiego, Opole, 13 X 1921]

BS/...7135

Oryginał przesłano Wydziałowi.

P. Kęszycki do Ministra Sprawy Zagranicznych.

W Warszawie

Opole 13. X [19]21.

⁹⁸ Mowa o uchwale Rady Ligi Narodów z 12 października, na mocy której dokonano podziału terytorium poplebiscytowego między Polskę i Niemcy. Z całego obszaru obejmującego 11 tys. 8 km² do Polski włączono 3214, tj. 29%, do Niemiec zaś 996 tys., czyli 46%.

⁹⁹ Tak w tekście. Winno być: Tichon.

¹⁰⁰ Egzarchat (pojęcie odnoszące się do ustroju Kościoła Wschodniego w Cesarstwie Bizantyjskim). Status taki najczęściej ma określona prowincja kościelna znajdująca się poza głównym centrum działania danego Kościoła, nad którym zwierzchnictwo sprawuje jego patriarcha. Zgoda patriarchy Tichona, o której mowa w dokumencie, nastąpiła na ustanowienie egzarchatu 15 września 1921 r.

Otrz[ymano] 14. X [19]21. G.9.

Nr. 193.

Przewodniczący Komisji prosi, aby Rząd Polski wyznaczył natychmiast ministra Pełnomocnego do odebrania od Komisji terytorium przyznanego Polsce. Le Rond¹⁰¹ uważa, za niewskazaną kandydaturę któregośkolwiek z działaczy Górnośląskich i ściśle tajnie radzi Sapiehę ze względu na Anglików. Ministrowi pełnomocnemu musi towarzyszyć po jednym ekspercie w sprawach administracji, przemysłowo-handlowych, sądowych, wojskowych, finansowych, kolejowych, pocztowych, policyjnych. Komisja ma zamiar zaraz po ogłoszeniu decyzji prosić Rząd Polski o natychmiastowy przyjazd delegacji do Opolą. Delegacja w pełnym składzie musi być gotowa na wyjazd najpóźniej w środę 19 października. Le Rond prosi o pierwszorzędnych ekspertów mówiących po francusku. Szczegóły kurierem w niedzielę.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

¹⁰¹ Przewodniczący Międzysojusznicy Komisji Rządzącej i Plebiscytowej na Górnym Śląsku.

13

PROTOKÓŁ 120-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 17 października 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury	Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych	Jan Dąbski
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Za Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych Podsekretarz Stanu	Zygmunt Chmielewski
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	dr Bolesław Sikorski
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Za Ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu	inż. Mieczysław Rybczyński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Za Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego	Tadeusz Borzęcki
Kierownik Ministerstwa Apropowizacji	Jan Stefan Stoiński
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Juliusz Trzcziński
Dyrektor Departamentu prezydyjnego Prezydium Rady Min.	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prezydium Rady Min.	Edward Lechowicz
Radca ministerialny Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
Podczas rozpatrywania spraw obojętnych ustępami 2, 3 i 4 protokołu obecny Prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego	Józef Karśnicki

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 6 m. 30 wieczorem.

1. Protokół posiedzenia z 14 października 1921 r. po odczytaniu przyjęto.
2. Prezes Rady Ministrów zawiadamia Radę Ministrów, że stałe zastępstwo Prezesa Rady Ministrów zlecił Ministrowi Poczty i Telegrafów.
3. Złożony przez Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego projekt ustawy o zwrocie mienia przejętego od okupantów przez władze Rzeczypospolitej zdjęto z porządku obrad celem uzgodnienia z Ministrem Skarbu oraz Przemysłu i Handlu (załącznik 1).

4. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego projekt ustawy w przedmiocie zezwolenia na zbycie lub zamianę nieruchomości należących do masy likwidacyjnej Krajowego Urzędu odbudowy¹⁰² w likwidacji we Lwowie (załącznik 2).
W art. 2 po wyrazie „Likwidacyjnego” dano wyrazy „i Ministra Skarbu”, a do art. 3 dodano wyrazy „w porozumieniu z Ministrem Skarbu”.
5. Na wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego uzupełniono uchwałę Rady Ministrów z 19 września 1921 r. w sprawie przekazania do dyspozycji Ministerstwa Spraw Wojskowych koni typu wierzchowego z liczby koni rewindykowanych z Niemiec przez dodanie Głównego Urzędu Likwidacyjnego do Ministerstw, które zostały powołane do wydania przepisów wykonawczych.
6. Rada Ministrów przyjęła wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie mianowania zastępcy komendanta głównego policji państwowej Mariana Borzęckiego Komisarzem Rządu na miasto Warszawę (załącznik 3).
7. Rada Ministrów przyjęła wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego” królowi belgijskiemu Albertowi I, kardynałowi Mercier, kardynałowi Achillesowi Ratti i królowi Serbów, Kroatów i Słoweńców Aleksandrowi (załączniki: 4, 5, 6 i 7).
8. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie poprawy bytu profesorów i funkcjonariuszów Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie¹⁰³ (załącznik 8).
9. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Ministra Skarbu rozporządzenie w sprawie rozciągnięcia na województwa nowogrodzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego mocy obowiązującej ustaw i przepisów o opodatkowaniu wyrobów tytoniowych, obowiązujących na obszarze b. Królestwa Polskiego (załącznik 9).
10. Rada Ministrów przyjęła proponowaną przez Ministra Spraw Wewnętrznych rezolucję, wzywającą Ministra Skarbu do złożenia Radzie Ministrów wniosku w sprawie poprawy bytu pracowników państwowych (załącznik 10).
Zarazem Rada Ministrów przyjęła do wiadomości oświadczenie Dyrektora Departamentu prezydyjnego Prezydium Rady Ministrów, że Prezydium

¹⁰² Krajowy Urząd Odbudowy utworzono ustawą z 17 grudnia 1921 r. „w przedmiocie zezwolenia na zbycie lub zamianę nieruchomości, należących do masy likwidacyjnej Krajowego Urzędu Odbudowy” we Lwowie.

¹⁰³ Wznowiony dekretem Naczelnika Państwa z 11 października 1919 r. Uniwersytet Wileński – sześć wydziałów: Humanistyczny, Teologiczny, Prawa i Nauk Społecznych, Matematyczno-Przyrodniczy, Lekarski z oddziałem farmaceutycznym i Sztuk Pięknych. Zawiesił jednak swoją działalność podczas kulminacyjnej fazy polsko-sowieckich zmagani wojennych, a jej wznowienie nastąpiło w październiku 1921 r. Uniwersytet borykał się z poważnymi trudnościami finansowymi.

Rady Ministrów wystosowało do Ministra Skarbu pismo, dotyczące uposażenia i innych spraw urzędników, w którym ujęte zostały aktualne postulaty pracowników państwowych.

11. Dalszą część posiedzenia uznano za tajną.

Posiedzenie zakończono o godzinie 12 m. 30 w nocy.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wyk a z:

1. Projekt ustawy o zwrocie mienia przejętego od okupantów przez władze Rzeczypospolitej Polskiej¹⁰⁴.
2. [Uzasadnienie] projektu ustawy w przedmiocie zezwolenia na zbycie lub zamianę nieruchomości, należących do masy likwidacyjnej Krajowego Urzędu Odbudowy w likwidacji we Lwowie.
3. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o mianowanie Zastępcy Komendanta Głównego Policji Państwowej Mariana Borzęckiego Komisarzem Rządu na miasto Warszawę.
4. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie nadania orderu „Orła Białego” Królowi belgijskiemu, Albertowi I-mu.
5. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” Kardynałowi Mercier.
6. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” Kardynałowi Achillesowi Ratti, Arcybiskupowi Mediolanu.
7. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” Królowi Serbskiemu.
8. Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie poprawy bytu profesorów i funkcjonariuszy Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie.
9. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie rozciągnięcia na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego mocy obowiązującej ustaw i przepisów o opodatkowaniu wyrobów tytoniowych, obowiązujących na obszarze b. Królestwa Polskiego¹⁰⁵.
10. Wniosek Nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie poprawy bytu pracowników państwowych¹⁰⁶.

¹⁰⁴ Nie publikuje się.

¹⁰⁵ Nie publikuje się.

¹⁰⁶ Nie publikuje się.

[Uzasadnienie] projektu ustawy w przedmiocie zezwolenia na zbycie lub zamianę nieruchomości, należących do masy likwidacyjnej Krajowego Urzędu Odbudowy w likwidacji we Lwowie

UZASADNIENIE.

Na zasadzie uchwały Rady Ministrów z dnia 18-go lipca 1919 r. (Protokół 98-go posiedzenia) i na podstawie rozporządzenia wykonawczego Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego, z dnia 5 listopada 1919 r. (Monitor Polski Nr. 242) w przedmiocie likwidacji Krajowego Urzędu Odbudowy we Lwowie, przeprowadza Krajowy Urząd Odbudowy w likwidacji we Lwowie finansowe uregulowanie spraw, wynikłych z urzędowania b. c.k. Namiestnictwa Centrali Krajowej dla gospodarczej odbudowy Galicji i b. c.k. Namiestnictwa Krajowego Urzędu Odbudowy, a w szczególności także spieniężenia aktywów, pochodzących z b. austr. Funduszu odbudowy Galicji.

Wśród aktywów, wchodzących w skład masy likwidacyjnej K.U.O. w likw[i-dacji], znajduje się także nieruchomy majątek państwowy, który był dawniej majątkiem b. Skarbu Państwa austriackiego, a na zasadzie art. 208 Traktatu pokojowego w St. Germain¹⁰⁷ przeszedł na własność Skarbu Państwa Polskiego.

Dotychczasowa podstawa prawna tych alienacji, oparta na powyżej powołanym rozporządzeniu Prezesa G.U.L. uchyloną została postanowieniem art. VI ustawy konstytucyjnej z dnia 17 marca 1921 r. Dz.U.R.P. Nr. 44 poz. 267, który postanawia, że zbycie, zamiana i obciążenie nieruchomego majątku państwowego może nastąpić tylko na mocy ustawy.

Wobec tego przepisu, sprzedaż tych nieruchomości, co do których już pertraktacje są na ukończeniu, wymagałaby dla prawnej ważności osobnej ustawy. Ze względu na trudności, związane z uzyskaniem ustawy dla każdego aktu alienacji, niezbędnym jest generalne upoważnienie Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w drodze ustawy do dokonania aktów zbycia.

Niepodobna bowiem uzależniać każdego poszczególnego aktu prawnego, dotyczącego przeniesienia własności części tej masy od każdorazowego, indywidualnego, zatwierdzenia Sejmu.

Nieruchomości, które dotąd przez Krajowy Urząd Odbudowy w likwidacji we Lwowie nie zostały pozbyte są następujące:

1) Warsztaty rolnicze w Sanoku whl.¹⁰⁸ 774 gm.k. Sanok par. 641/55, 641/64 i Parc. bud. 562.

¹⁰⁷ Był on zawarty 10 września 1919 r. W artykule 208 stanowił, że na rzecz państwa polskiego przechodzi różnego rodzaju własność państwowa b. monarchii austro-węgierskiej jako dobra należące do „dawnego Królestwa Polskiego”.

¹⁰⁸ Niemiecki skrót od słów „wykazu hipotecznego liczba” albo „liczba wykazu hipotecznego”.

- 2) Fabryka Wymiatałka w Białej whl. 941 gm.k. Lipnik.
3) Realność na ul. Jakóba Hermana we Lwowie whl. 120 Dz.III ks.gr.
m. Lwowa.

Warszawa, dn. ^{a...}^a września 1921 r.
Prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego
w.z. /-/ J. Karśnicki.

Załącznik ^{b3b}

Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o mianowanie Zastępcy Komendanta Głównego Policji Państwowej Mariana Borzęckiego Komisarzem Rządu na miasto Warszawę

Minister Spraw Wewnętrznych

Nr. P. O. 8076

październik 21

Wniosek o mianowanie Zastępcy Komendanta Głównego Policji Mariana Borzęckiego Komisarzem Rządu na miasto Warszawę.

Do Naczelnika Państwa.

Komisarz Rządu na miasto Warszawa, Franciszek Anusz, został zwolniony na własną prośbę ze służby w dniu 21 września r.b.

Na wakujące stanowisko Komisarza Rządu na m. Warszawo zamierzam powołać Mariana Borzęckiego zastępcę Komendanta Głównego Policji Państwowej, przyznając mu przewidziane etatem uposażenie IV (czwartego) stopnia skibowego.

Marian Borzęcki, urodzony 7 września 1889 r., po ukończeniu wydziału prawnego na uniwersytecie w Petersburgu, pracował w adwokaturze najpierw w Petersburgu, a od roku 1915 w Warszawie. Z chwilą powstania Milicji miejskiej w Warszawie objął stanowisko Komisarza XXIII Okręgu. 1 lipca 1917 r. powołany został na kierownika szkoły policyjnej, a 1 października tegoż roku mianowany nadkomisarzem i kierownikiem Sekcji Biura Milicji Miejskiej.

1 czerwca 1919 r. Borzęcki został przyjęty na służbę państwową w charakterze starszego referenta Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, od 1 grudnia tegoż roku mianowany radcą ministerialnym, od 20 stycznia zaś 1919 r. Naczelnym Inspektorem Policji Państwowej w V kat. płac.

Po przeprowadzonej reorganizacji Policji Marian Borzęcki został dnia 7 sierpnia 1919 r. mianowany zastępcą Komendanta Głównego Policji Państwowej.

W organizacji Policji państwowej Borzęcki brał wybitny udział, wykazując w ciągu swej służby na wszystkich zajmowanych przezeń posterunkach, wysokie zdolności, dar organizacyjny i gruntowną znajomość rzeczy.

Mam przekonanie, że te zalety, jako też nieposzlakowany swój charakter, okaże Marian Borzęcki również i na odpowiedzialnym stanowisku Komisarza Rządu, wnoszę o to aby Naczelnik Państwa raczył mianować zastępcę Komendanta Głównego Policji państwowej Mariana Borzęckiego Komisarzem Rządu na miasto Warszawę.

Prezes Rady Ministrów

Minister Spraw Wewnętrznych

Załącznik ^{b4}^b

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie nadania orderu „Orła Białego” Królowi belgijskiemu, Albertowi I-mu

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Warszawa

Dn. ^{b2} IX^b 1921

Nr ^b1254 P. D.^b

Wniosek

Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie nadania orderu

„Orła Białego” Królowi belgijskiemu Albertowi I-mu.

Uzasadnienie

Król belgijski, Albert I-szy okazał wiele przyjaźni Polsce, a jako wódz Naczelny Armii belgijskiej przyczynił się do pomyślnego zakończenia wojny światowej
Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy: na mocy Art. 11 Ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa Jego Królewskiej Mości Alberta I-go, która belgijskiego do nadania mu orderu „Orła Białego”

Minister Spraw Zagranicznych
^fSkirmunt^f

Rada Ministrów uchwaliła

Warszawa dn. ^a...^a

Prezydent Ministrów

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” Kardynałowi Mercier

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Warszawa

Dn. ^{b2 IX^b 19^{b21}}

Nr ^{bP.D. 1255^b}

Wniosek

Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie nadania orderu „Orła Białego” Kardynałowi Mercier.

Uzasadnienie

Kardynał Mercier, Arcybiskup w Malines podczas wojny wydał odezwę do uciskanych i głodnych swych rodaków, by szli z pomocą polskim dzieciom bardziej od nich nieszczęśliwym¹⁰⁹. Gorące sympatie żywi dla Polski, jest jednym z protektorów „Pro Polonia”¹¹⁰. Ostatnio wydał odezwę, podpisaną przez wszystkich biskupów belgijskich do składania ofiar na cel Polski.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy: na mocy Art. 11 Ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa: Kardynała Merciera, Arcybiskupa w Malines, do nadania mu orderu „Orła Białego”.

Minister Spraw Zagranicznych
^{fSkirmunt^f}

Rada Ministrów uchwaliła

Warszawa dn. ^{a...^a}

Prezydent Ministrów

¹⁰⁹ Mowa tu najpewniej o odezwie prymasa Belgii w związku z proklamacją tzw. kolekty za Polskę przez papieża Benedykta XV.

¹¹⁰ „Pro Polonia” było komitetem pomocy dla Polski, któremu przewodniczył kard. Mercier. Zbierano środki na akcję humanitarną na rzecz Polaków. Kirownictwo sprawował Henri Carton de Wiart.

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” Kardynałowi Achillesowi Ratti, Arcybiskupowi Mediolanu

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Warszawa

Dn. ^b23/9^b 19^b21^b

Nr ^b1421 P.D ^b

Wniosek

Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie nadania orderu

„Orła Białego” Kardynałowi Achillesowi Ratti, Arcybiskupowi Mediolanu.

Uzasadnienie

Kardynał Achilles Ratti przybył do Polski w 1918 r. w charakterze Wizytatora Apostolskiego¹¹¹. Po zawarciu pokoju Wersalskiego i po uznaniu niepodległości Polski mianowany Nuncjuszem wznowił od 120 lat zawieszoną nuncjaturę Polską¹¹². W czasie trzyletniego pobytu w Polsce położył niemałe zasługi przy reorganizacji stosunków kościelnych w nowych warunkach, nominacji biskupów, erekcji nowych i wskrzeszaniu przez rządy zaborcze skasowanych diecezji. Za jego pośrednictwem Ojciec Święty przysłał kilkakrotnie pomoc pieniężną dla biednych w Polsce, którą M[onsi]g[no]r Ratti nam objeżdżając zakłady dobroczynne oddawał.

Odnaczenie Kardynała Rattiego koniecznym jest poza tym ze względu ogólnie przyjętego zwyczaju kurtuazji dyplomatycznej, wedle której zawsze posłowie po dłuższym pobycie w danym państwie otrzymują na odjezdnym wysoki order. W tym wypadku zachodzi jeszcze konieczność wzajemności, gdyż poseł Kowalski opuszczając Rzym ozdobiony został orderem Św. Grzegorza kl. I¹¹³. Kardynałowie, korzystając z rangi Międzynarodowej Księżąt z rodzin panujących, nie mogą otrzymać innych orderów jak tylko najwyższe, a zatem w Polsce „Orła Białego”

¹¹¹ Nastąpiło to z postanowienia papieża Benedykta XV już w kwietniu 1918 r. Decyzją watykańskiego Sekretariatu Stanu ks. Ratti otrzymał przydział terytorialny swych zadań nie tylko na Królestwo Polskie (proklamowane 5 listopada 1916), ale i Litwę.

¹¹² Stolica Apostolska nie uznała całkowitego (III) rozbioru państwa polskiego w 1795 r., wobec czego znosząc nuncjaturę w Warszawie, uznała, że następuje jedynie jej zawieszenie, a nie likwidacja.

¹¹³ Order św. Grzegorza Wielkiego jest jednym z pięciu orderów papieskich i najwyższym odznaczeniem nadawanym osobom świeckim za zasługi dla Kościoła. Ustanowiony został w 1831 r. rozporządzeniem papieża Grzegorza XVI i miał cztery klasy.

Wobec powyższego
Rada Ministrów uchwalić raczy: na mocy Art. 11 Ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa kardynała Achilles Ratti do nadania mu orderu „Orła Białego”.

Minister Spraw Zagranicznych
fSkirmunt^f

Rada Ministrów uchwałała
Warszawa dn. ^a...^a

Prezydent Ministrów

Załącznik ^{b7}^b

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” Królowi Serbskiemu

Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Warszawa

Dn. 6 X 1921

Nr P. D. 1542.

Wniosek

Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie nadania orderu „Orła Białego” Królowi Serbskiemu.

Uzasadnienie

Aleksander, Król Serbów, Kroatów i Słoweńców w początku bieżącego miesiąca obchodzić będzie koronację, ze względów kurtuazji międzynarodowej, należy ofiarować mu order.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy: na mocy Art. 11 Ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa Jego Królewską Mość Aleksandra, Króla Serbów, Kroatów i Słoweńców do nadania mu orderu „Orła Białego”.

Minister Spraw Zagranicznych
fSkirmunt^f

Rada Ministrów uchwałała
Warszawa dn. ^a...^a

Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie poprawy bytu profesorów i funkcjonariuszy Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie

Prezydent Ministrów

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
Departament Nauki i Szkół Wyznaniowych
Warszawa

Dn. 4 października 1921 r.

Nr 7375-IV/21

Spawa poprawy bytu profesorów i funkcjonariuszy Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie.

Do Prezydium Rady Ministrów.

Uzyskawszy w piśmie Ministerstwa Skarbu z dnia 17 września b.r. L. 14530. D.B. zasadniczą jego zgodę na wypłacanie funkcjonariuszom Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie dodatku kresowego, proszę o rozciągnięcie uchwały Rady Ministrów z dn. 4 stycznia 1921 r., przyznającej funkcjonariuszom państwowym, pełniącym, obowiązki służbowe na wschodnich Kresach, nadzwyczajny dodatek drożyzniany, na profesorów i funkcjonariuszów Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, którzy zmuszeni promować w tych samych warunkach, co inni pracownicy państwowi na Kresach otrzymują stosunkowo znacznie niższe od nich uposażenie. Ponieważ stan taki wywołuje zrozumiałe rozgoryczenie wśród personelu naukowego i urzędniczego Uniwersytetu, utrudnia pozyskanie dla niego nowych sił i wpływa ujemnie na rozwój tej ważnej placówki kulturalnej na Kresach wnoszę, aby Rada Ministrów raczyła uchwalić: rozszerzając uchwałą swą z dnia 4 stycznia 1921 r. Rady Ministrów przyznaje profesorom, innym wykładowcom, pomocnikom naukowym oraz urzędnikom i funkcjonariuszom Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie nadzwyczajny dodatek drożyzniany, nie przekraczający 1/3 części każdorazowego dodatku dorożyznianego przysługującego tym pracownikom stosowanie do stopni służbowych, wzgl. stopni płacy, stosunków rodzinnych i klasy miejscowości, płatny miesięcznie z dołu, poczynając od 1 września 1921 r. Wysokość tego dodatku określać będzie każdorazowo Minister Skarbu, jednocześnie z wysokością dodatku w myśl uchwały z dn. 4 stycznia 1921 r.

Minister

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

^fA. Ponikowski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

13a

PROTOKÓŁ TAJNY posiedzenia Rady Ministrów z 17 października 1921 r.

11. Minister Spraw Zagranicznych udziela wyjaśnień w sprawie zamordowania w Moskwie sekretarza Delegacji polskiej dla repatriacji Frąckiewicza¹¹⁴ i w sprawie incydentu zabicia deskami przez funkcjonariuszów przedstawicielstwa rosyjskiego lokalu Inspektoratu kawalerii II armii, mieszczącego się w hotelu rzymskim w Warszawie.
12. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych referuje sprawę ostatnich rokowań i umowy z posłem Rosji sowieckiej Kara[c]hanem w przedmiocie zażegnania ostatnich zatargów z Rosją sowiecką na tle niewykonywania traktatu ryskiego¹¹⁵.
Rada Ministrów powzięła następującą rezolucję:
 - 1) uprasza się Ministra Spraw Zagranicznych o wyrobienie w ciągu dwóch dni wiz zagranicznych dla Rosjan, których Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych wymienił w referacie celem umożliwienia im wyjazdu z Polski;
 - 2) wzywa się Ministra Spraw Zagranicznych o wpłynięcie na powyższe osoby, ażeby w ciągu trzech dni dobrowolnie opuściły Polskę;
 - 3) wzywa się Ministra Spraw Wewnętrznych, ażeby dopilnował opuszczenia Polski przez wymienione osoby do dnia 20 b. m.;
 - 4) wzywa się Ministra Spraw Zagranicznych o przeprowadzenie wewnętrznego śledztwa w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, w jaki sposób tajny

¹¹⁴ Frąckiewicz był członkiem delegacji polskiej do spraw repatriacji. Jego ciało znaleziono 16 października 1921 r. w zajmowanym przez delegację w Moskwie pomieszczeniach. Morderstwo miało mieć charakter kryminalny. Sprawców ujęto. Sugerowano, że wątek kryminalny mógł być spreparowany.

¹¹⁵ Pobyt ukraińskiego centrum państwowego na terytorium Polski – w tym głównego atamana ukraińskiego Symona Petlury, białoruskiego generała Stanisława Bułaka-Bałachowicza i prezesa Rosyjskiego Komitetu Politycznego w Warszawie Borisa Sawinkowa – stanowił przedmiot sowieckich pretensji o niewykonywanie postanowień traktatu pokojowego, który nakazywał rozwiązanie wrogich organizacji politycznych po obu stronach. Z polecenia ministra Skirmunta – i w trosce o zamanifestowanie pokojowego kursu polityki zagranicznej – wiceminister Dąbski przeprowadził serię rozmów z posłem sowieckim Karachanem. Dało to w efekcie układ z 7 października 1921 r.; *Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko-radzieckich*, t. 4, Warszawa 1965, s. 85–87.

protokół umowy zawartej przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych z Kara[c]hanem dostał się do prasy.

13. Wykonując uchwałę z 14 października, Rada Ministrów wyznaczyła na Ministra pełnomocnego do odebrania od komisji międzysojuszniczej terytorium Górnego Śląska przyznanego Polsce Generalnego Komisarza Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku Leona Plucińskiego, a w razie potrzeby na jego zastępcę ^bJana Kucharzewskiego^{b116}.

Na ekspertów wyznaczono Diamanda Bernarda dla spraw finansowych, ^bprzemysłowych i handlowych^b, zastępcę wojewody śląskiego Żurawskiego dla spraw administracji i policji, inż. Józefa Kiedronia i inżyniera Krasnodębskiego dla spraw przemysłowo-handlowych i górniczych, Zygmunta Seydę dla spraw sądowych, Juliana Eberhardta dla spraw kolejowych, inż. Kowalewskiego dla spraw pocztowych i pułkownika Kutrzebę i pułk. Barbera.

Generalny Komisariat Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku Rada Ministrów powierzyła tymczasowo Dyrektorowi departamentu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej Witoldowi Prądyńskiemu¹¹⁷.

14. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Ministra Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu wniosek dotyczący Górnego Śląska, zaopatrzony cyfrą M.S.Z.BE/7140, który się załącza, jako akt tajny.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wy k a z:

1. [Kilka stron z gazet polskich]¹¹⁸.
2. Załącznik do protokołu tajnego. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu, dotyczący Górnego Śląska.

¹¹⁶ Kompetencje Komisarza Generalnego określała instrukcja z 31 maja 1920 r., uzupełniona 6 września tr., definiując „zadania władzy przełożonej i zastępującej wszystkie inne urzędy polskie”.

¹¹⁷ W dokumencie imię Witalis. Wydaje się, że powinno chodzić o Witolda Prądyńskiego.

¹¹⁸ Nie publikuje się.

**Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu,
dotyczący Górnego Śląska**

M.S.Z.BE/7140.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem
Skarbu, dotyczący Górnego Śląska.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

- I. Rada Ministrów upoważnia M.S.Z. do zawiadomienia przez Poselstwo w Paryżu francuskiego M.S.Z. i zainteresowanych Francuzów, że
 - 1) Rząd Polski gotów jest w każdej chwili przystąpić do faktycznego wykonania francusko-polskiej umowy z 1 III 1921 r., do zawarcia umów dodatkowych, do założenia Spółki Akcyjnej dzierżawnej, do jej organizacji, do realizacji kredytu 75 000 000 mk. niem. oraz do podpisania umowy dzierżawnej ze Spółką;
 - 2) Rząd Polski gotów jest przystąpić do realizacji francusko-polskiej umowy z 22. III 1921 r. i oczekuje w tej mierze wniosków;
 - 3) Rząd Polski gotów jest do zawarcia względnie do ukończenia układu o Bank francusko-polski na G. Śląsku i do zawarcia układów, potrzebnych do wprowadzenia tego Banku w życie oraz do realizacji kredytu 100 000 000 mk. niem.
- II. Sprawy ad I resortują na razie, aż do ustalenia stosunków administracyjnych, dotyczących Śląska do Min. Skarbu, które będzie działało w ścisłym porozumieniu z Ministerstwem Spraw Zagranicznych. Ministerstwo Przemysłu i Handlu będzie zawiadamiane o każdorazowym stanie tych spraw.
- III. Pełnomocnictwa do zawarcia wszelkich ad I. potrzebnych układów i umów z Rządem Francuskim, z prywatnymi grupami zainteresowanych oraz do zastępowania interesów Rządu Polskiego w organizacjach ad I., utworzonych lub utworzyć się mających, powierza Rząd Polski profesorowi ARTUROWI BENISOWI.
Pełnomocnictwo będzie wystawione za pośrednictwem M.S.Z. w formie konstytucyjnej, z podpisem Naczelnika Państwa i kontrsygnaturą Prezydenta Ministrów oraz Ministra Spraw Zagranicznych.
Pełnomocnik ma, mimo pełnomocnictwa na zewnątrz nieograniczonego, działać w stałym porozumieniu z Poselstwem w Paryżu, z Min. Skarbu oraz Min. Spraw Zagranicznych.

- IV. Na Powyższą akcję wyznaczony zostaje kredyt w wysokości 40 000 franków francuskich.
- V. Poselstwo w Paryżu z pomocą pełnomocnika Rządu upoważnione zostaje do przeprowadzenia w francuskim Ministerstwie Spraw Zagranicznych umowy wykonawczej, przewidzianej Art. I., par. 9 układu z 1 III 1921 r., w duchu użycia rat dzierżawnych na pokrycie francuskich długów frankowych w myśl instrukcj ustnie pełnomocnikowi udzielonych.

MINISTER SKARBU:
fMichalski

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH:
fSkirmunt

Warszawa, dn. 17 X 1921 r.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

14

PROTOKÓŁ

121-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 20 października 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań
Religijnych i Oświecenia Publicznego,
Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik

Za Ministra Skarbu Dyrektor Departamentu

Minister Sprawiedliwości

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Minister Kolei Żelaznych

Minister Poczty i Telegrafów

Za ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Za Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Dyrektor Departamentu

Kierownik Ministerstwa Aprowizacji

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

Dyrektor Departamentu prezydialnego Prez. Rady Min.

Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prez. Rady Min.

Radca Prezydium Rady Ministrów

Podczas rozpatrywania sprawy objętej ustępem 2

protokołu obecny nadto Prezes Głównego Urzędu
Ziemińskiego

W obradach nad sprawą przejęcia przyznanych Polsce
ziem Górnego Śląska bierze udział generał broni

Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Kazimierz Sosnkowski

dr Wiktor Mikulecki

Bronisław Sobolewski

dr Józef Raczyński

Henryk Strasburger

dr Bolesław Sikorski

dr Władysław Stesłowicz

inż. Mieczysław Rybczyński

Ludwik Darowski

dr Tadeusz Borzęcki

dr Juliusz Trzciniński

Jan Stefan Stoiński

dr Władysław Studziński

Edward Lechowicz

dr Jerzy Buzek

dr Władysław Kiernik

Szeptycki

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 6 wieczorem.

1. Odczytano i przyjęto protokoły posiedzenia z 17 października 1921 r.
2. Rada Ministrów przyjęła załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia obywatelowi w.m. Gdańska senatorowi Juliuszowi Jewelowskiemu na nabycie majątków ziemskich Mały Kack i Stary Wiec (załącznik 1).
3. Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu (^bzałącznik 2a^b) powzięła następującą uchwałę w sprawie redukcji samochodów i pojazdów i ograniczenia używania salonek i wozów dyrekcyjnych:

- I. Naczelnikowi Państwa i jego otoczeniu w miejsce dotychczasowych samochodów przyznaje się dwa samochody osobowe, dwa samochody zapasowe, dwóch szoferów, dwa samochody ciężarowe, cztery pary koni reprezentacyjnych, dwie pary koni wyjazdowych, pięć par taborowych, trzy konie wierzchowe, dwa landa, jedną karecę i jeden powóz.
- II. Dla władz naczelnych ustala się następujące etaty samochodów i innych pojazdów wraz z obsługą:
Marszałek Sejmu	jeden samochód, jeden szofer, jeden samochód rezerwowo;
Prezydent Ministrów	jeden samochód, trzy samochody rezerwowe, jeden samochód ciężarowy, czterech szoferów, dwie pary koni, lando, karecę i powóz, jedną platformę i dwóch stangretów;
Minister Spraw Zagranicznych	jeden samochód, dwa samochody rezerwowe, trzech szoferów;
Minister Spraw Wojskowych	dwa samochody, dwóch szoferów,
Szef Sztabu Generalnego	jeden samochód, jeden szofer;
Minister Skarbu	jeden samochód, jeden szofer, jeden furgon, jedną bryczkę, dwie platformy pojedyncze
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	w Warszawie jeden samochód, w Poznaniu dwa samochody – trzech szoferów;
- Ministrowie względnie Kierownikowie Ministerstw Spraw Wewnętrznych, Sprawiedliwości, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Przemysłu i Handlu, Kolei Żelaznych, Poczty i Telegrafów, Robót Publicznych, Zdrowia Publicznego, Pracy i Opieki Społecznej i Apropowizacji, Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego i Prezes Najwyższej Izby Kontroli – po jednym samochodzie i jednym szoferze. Prezesowi Prokuraturii Generalnej, Stanisławowi Bukowieckiemu przyznano ad personam jednego konia z powozikiem.
- III. Samochody wolno zastąpić pojazdem konnym.
- IV. W nagłych wyjątkowych wypadkach (zepsucie samochodu) Prezydium Rady Ministrów, względnie Minister Spraw Zagranicznych udzieli Ministrom samochodu rezerwowego.
Wszelkie koszty połączone z wyjazdem pożyczanego samochodu przez Prezydium Rady Ministrów, względnie Ministra Spraw Zagranicznych ponosi fundusz danego Ministerstwa.
- V. Wszelkie samochody i pojazdy niemieszczące się w powyżej ustalonych normach muszą być unieruchomione do 31 października, po czym Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrem Skarbu

wyda dalsze zarządzenia. Ewentualnie wnioski co do tych zarządzeń Ministrowie przedłożą Prezydium Rady Ministrów.

- VI. Wagonów salonowych nie wolno dodawać do pociągów, jeżeliby z tego powodu wynikła potrzeba przyprzążki (drugiego parowozu). Wagonów salonowych nie wolno bez zgody Ministra Kolei Żelaznych dodawać do pociągów kosztem wyłączenia z pociągu wagonów publicznego użytku. Przyznaje się prawo do używania w sprawach służbowych wagonów salonowych:

1) Marszałkowi Sejmu, 2) Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli 3) Prezydentowi Ministrów, Ministrom (członkom Gabinetu), Podsekretarzowi Stanu w Ministerstwie Kolei Żelaznych i Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego, 4) Kardynałom¹¹⁹ 5) Misjom i ciałom dyplomatycznym zagranicznym na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych.

Zamówienie na oddzielne wozy służbowe dla zbiorowych komisji służbowych przedstawia do decyzji Ministerstwu Kolei Żelaznych odnośny Minister.

- VII. Przepisy używaniu samochodów i innych środków lokomocji przez placówki zagraniczne wydane będą przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.

Równocześnie Rada Ministrów uchwaliła na wniosek Ministra Spraw Wojskowych (^bzałącznik 2b^b):

Ministerstwo Spraw Wojskowych nie może oddawać samochodów do dyspozycji osób prywatnych, jak również instytucji o charakterze społecznym bądź prywatnym.

Instytucjom i urzędom państwowym mogą być samochody wojskowe przekazywane na własność lub do ^betatowego czasowego^b użytkowania jedynie za zgodą Ministra Skarbu z równoczesnym obciążeniem budżetu danej instytucji czy urzędu w wysokości ceny samochodu, względnie wydatków na rzecz budżetu Ministerstwa Spraw Wojskowych.

4. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia dodatku drożyńskiego dla pracowników państwowych (załącznik 3).

Wysokość mnożnika dla miejscowości I klasy ustalono na 1700. Odpowiednie poprawki w klasach niższych ustali Minister Skarbu. Uchwała ta dotyczy i wojskowych.

5. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Skarbu i Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w przedmiocie przedłużenia mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z 27 września b.r.

¹¹⁹ Mowa o arcybiskupie-metropolicie gnieźnieńskim Edmundzie Dalborze i arcybiskupie-metropolicie Warszawy Aleksandrze Kakowskim.

w sprawie wpisowego na dzieci funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (załącznik 4).

6. ^bProtokół tajny^b

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia obywatelowi w.m. Gdańska senatorowi Juliuszowi Jewelowskiemu na nabycie majątków ziemskich Mały Kack i Stary Wiec¹²⁰.
- [2.] [Pismo Ministra Spraw Wojskowych Sosnkowskiego do Ministra Skarbu Dr. Michalskiego].
- 2a. Ograniczenia w używaniu środków lokomocji; projekt dodatkowej uchwały; Zestawienie nadzwyczajnych przydziałów samochodów i ich kosztów dla poszczególnych osób i instytucji za czas od 15 lipca 21 r. do 19 października 1921 r.¹²¹
3. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia dodatku drożyznianego dla funkcjonariuszów państwowych.
4. Wniosek nagły Ministra Skarbu i Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w przedmiocie przedłużenia mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 września b.r. w sprawie wpisowego za dzieci funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

[Załącznik 2]

[Pismo Ministra Spraw Wojskowych gen. Sosnkowskiego do Ministra Skarbu Dr. Michalskiego]

MINISTERSTWO

SPRAW WOJSKOWYCH

Warszawa, dnia 20 października 1921 r.

Lp.....

Do

Pana Ministra Skarbu

Dr. Michalskiego.

w miejscu.

Nawiązując do wniosku Pana Ministra, dotyczącego redukcji samochodów i pojazdów, mam zaszczyt zakomunikować moje uwagi na powyższy temat:

Ad p. II.

Rozważyć można dwie alternatywy:

¹²⁰ Nie publikuje się.

¹²¹ Nie publikuje się.

A) Alternatywa pierwsza.

Użycie samochodów znieść zupełnie. Decyzja ta aczkolwiek radykalna, wydaje mi się prostą, jasną i celową zarówno pod względem efektu materialnego, jak i moralnego.

Osobiście stawiam wniosek, aby Pan Minister zechciał zastosować tę właśnie alternatywę i głosować będą za nią.

B) Alternatywa druga

Jeśli Pan Minister zdecyduje się pozostawić pewny ilość samochodów rządowych, czyniąc redukcję, muszę zgłosić pewne poprawki, uwzględniające hierarchię wewnętrzną wojska i organizację armii. W tym wypadku będę zmuszony prosić Pana Ministra o przyznanie (poza Ministrem i dowódcami okręgów korpusowych) jeszcze 8 samochodów, a mianowicie: p. Szefowi Sztabu Generalnego – 1 samochód, p. szefowi Admin[istracji] – 1 samochód, 5 Inspektorom armii po jednym samochodzie i gen[eralnemu] Insp[ektorowi] Artylerii (gen. broni Józef Haller) – 1 samochód.

Weźmiemy dla przykładu stanowisko Inspektora armii. Inspektor armii jest przewidziany na dowodzącego armią w czasie wojny. Hierarchicznie jest on wyższy od dowódcy korpusu (D. O. Generalnego); aczkolwiek rozkazodawstwa bezpośredniego w zakresie administracji nie posiada, jednak jego władzy inspekcyjnej podlegają wszystkie oddziały wojskowe, zakłady i instytucje wojskowe, na obszarze kilku skumulowanych dowództw okręgów korpuśnych, tworzących armię. Między innymi wspomnieć muszę o jednym z ważniejszych zadań Inspektorów armii, jakim jest osobiste badanie terenów pogranicznych pod względem strategicznym. Do spełnienia tego zadania potrzebny jest silny i niezawodny środek lokomocji. Dalej chcę zwrócić uwagę na fakt, że samo Ministerstwo Spraw Wojskowych, jako urząd centralny, rozlokowane jest w następujących punktach Warszawy:

Zamek, Pałac Pod Blach[ą], Pałac Mostowskich (Przejazd 15), budynki przy placu Saskim - Krakowskim Przedmieściu, ul. Brackiej, Marszałkowskiej, Miodowej, Królewskiej, Wierzbowej, Nalewkach i w Mokotowie (Dep. IV. Żegluga Powietrznej).

Z pośród bardzo licznych oddziałów, instytucji, zakładów i wytwórni wojskowych, rozrzuconych po całym terenie Warszawy i Pragi, wymienię tylko punkty najbardziej krańcowe:

Powązki – Okr[ęgowy] Urząd Gospodarczy, Składnica sanitarna, Szkoła podchorążych saperów i inne.

Marymont – Pułk saperów, prochownia.

Cytadela – 2 pułki piechoty, składy broni i amunicji M. S. Wojsk. i D.O.K. i wiele innych.

Porty około cytadeli - warsztaty i składy amunicyjne.

Lotnisko – wojska aeronautyczne.

Forty za Mokotowem – wytwórnie zapałów i składy amunicyjne.

Agrykoła – koszary kawalerii.

Solec – składy i warsztaty.

Jagiellońska ul. i fort Śliwicki za Pragą – centralne urzędy gospodarcze.

Śliwicka ul. (przy dawnych rogatkach Brudzieńskich) – koszary piechoty
36 p. Terespolska ulica – warsztaty samochodowe.

Rembertów – Poligon artyleryjski, komisja doświadczalna artyleryjska. Razem w Warszawie mieści się 140 instytucji wojskowych, a mianowicie:

1/ Wyższych dowództw i instytucji centralnych	– 27.	
2/ Oddziałów wojskowych różnych rodzajów broni	– 17.	
3/ Zakładów wojsk łączności	– 5.	
4/ ” ” kolejowych	– 2.	
5/ ” ” lotnictwa	– 5.	
6/ ” ” samochodowych	– 6.	
7/ ” ” taborowych	– 2.	
8/ ” ” uzbrojenia	– 7.	
9/ Służby zdrowia	– 10.	
10/ ” intendentury	– 8.	
11/ ” sprawiedliwości	– 8.	
12/ ” weterynaryjnej	– 2.	
13/ ” inżynieryjnej	– 3.	
14/ ” budownictwa	– 5.	
15/ ” transportów kolejowych	– 9.	
16/ Pow[iatowa] Kom[enda] Uzup[elnień] i Kom[enda] Uzup[elnień] Koni	– 5.	
17/ Komend lokalnych	– 2.	
18/ Szkół kursów	– 9.	
19/ Marynarka	– 1.	
20/ Różnych	– 7.	

	Razem	140.

Jak z powyższego widać, przestrzenie, jakie dzielą od siebie wzajemnie wymienione oddziały, instytucje, zakłady i wytwórnie, są tak rozciągnięte, że, ażeby rozciągnąć nad ich działalnością należytą kontrolę, trzeba nieodzownie posiadać środki lokomocyjne, zwłaszcza, że z niektórymi z wymienionych punktów brak nawet komunikacji tramwajowej.

Do p. IV.

Od postawienia wniosku na redukcję należy wyłączyć zbiorowiska wojskowe, pozostające na stopie pogotowia operacyjnego, a mianowicie: wojska Litwy Środkowej, 2 armię, i wojska operacyjne, przeznaczone na Górny Śląsk.

Do tych wojsk ograniczenia odnosić się oczywiście nie mogą, gdyż rozstrzygać tu muszą w całości względy operacyjne.

Do p. V. Postanowienia p. V. nie mogą odnosić się do armii, gdyż armia posiadać musi pewne minimum zapasu lokomocyjnego w zapasach mobilizacyjnych. Zapas mobilizacyjny jest ściśle związany z pogotowiem armii. Proponuję następującą zasadę: M.S.Wojsk, wspólnie z M. Skarbu określi co jest niezbędne dla zapasów mobilizacyjnych, resztę należy sprzedać.

Kwestia pojazdów wojskowych nie może rozstrzygnięta w sposób ujęty we wniosku. Pojazdy stanowią część organizacyjną armii. Ilustruję w sposób lapidarny: przecież konie są środkiem lokomocji, lecz nie można przecież sobie wyobrazić pułku kawaleryjskiego bez koni!

Czy można odebrać bryczki kolumnom taborowym?

Jak można wyobrazić sobie etat dowódcy poligonu artyleryjskiego o przestrzeni kilkudziesięciu kilometrów kwadratowych bez pojazdu?

Jak można wyobrazić sobie bez pojazdu Urząd Gospodarczy, który ma pod swym zarządem rzeźnię, piekarnię, magazyny, składy, odnogi kolejowe wszystko rozrzucone na dużej przestrzeni. Co uczyni bez bryczki Dowództwo brygady artylerii, której poszczególne baterie rozrzucone są w kilku miejscowościach. Jak ma pracować bez pojazdu dowódca dywizji, której oddziały rozrzucone po całym mieście i okolicach?

Należy wziąć pod uwagę, iż wojsko różni się od innych resortów tym, iż ma pod swoimi rozkazami 250 tysięcy ludzi, kilka tysięcy oddziałów i zakładów. Prowadzi olbrzymią gospodarkę materiałową. Kieruje bezpośrednio kilku tysiącami magazynów, zakładów, warsztatów, zawierającymi majątek idący na setki miliardów.

Wojsko więc nie jest instytucją biurową, mogącą załatwiać wszystko na papierze i w centrali, lecz istotę jego życia i jego sprawności jest bezpośrednia praca na terenie administracji: dojazd, dozór, i inspekcja.

Proponuję kwestię pojazdów wojskowych wyłączyć z pod dyskusji z tym, że będzie ona rozpatrywana przy „Ustawie o kontyngensie pokojowym armii”. Projekt tej ustawy przedłożę Panu Ministrowi w najbliższych dniach. Sprecyzuje ona na kilkuset stronach bardzo szczegółowo etaty i organizację armii, gdzie każdy wóz i każdy koń będzie wyszczególniony.

Do p. VIII. Pojęcie „jazdy prywatnej” należy sprecyzować. Ze względu na nadzwyczajną trudność określenia tego pojęcia, sądzę, iż lepiej kwestię tę pozostawić dobrej woli każdego z Ministrów. Nie bardzo wypada ujmować Ministra w tak rygorystyczne przepisy, które pozostawię zresztą liczne wątpliwości. Daję przykład: Jestem zaproszony z żoną na obiad do posła angielskiego. Do jakiej kategorii mam zaliczyć taką jazdę? służbowej, czy prywatnej?

Ze swej strony proszę o zaadoptowanie dwóch dodatkowych punktów do wniosku Pana Ministra:

Ministerstwo Spraw Wojskowych nie może oddawać samochodów do dyspozycji osób prywatnych jak również instytucji o charakterze społecznym, bądź prywatnym.

Instytucjom i Urzędom państwowym mogą być samochody wojskowe przekazywane na własność lub do etatowego użytkowania jedynie z równoczesnym obciążeniem budżetu danej instytucji czy urzędu w wysokości ceny samochodu na rzecz budżetu Min. Spraw Wojskowych.

Dla uzasadnienia powyższych uzupełnień wyjaśniam, że Min. Spraw Wojskowych wydało za czas od 15 lipca b.r. do 19 października r.b. na żądanie Sejmu i jego Marszałka, Prezydium Rady Ministrów, poszczególnych Ministerstw i instytucji społecznych 60 samochodów osobowych na 102 dni jazdy, oraz 30 samochodów ciężarowych na 147,5 dni jazdy. Koszta ogólne, związane z tymi przydziałami wynoszą kwotę 20 169 000 mk. pol.

Niezależnie od zapytrań ogólnych na temat redukcji środków lokomocji, chciałbym zwrócić szczególną uwagę pana Ministra na konieczność wpłynięcia na Magistrat m. Warszawy w kwestii zastosowania w tramwajach ulgi taryfowej dla wojskowych. Wobec tego, że dotychczasowe starania Min. Spraw Wojsk. pozostały bez rezultatu, okazuje się w tym względzie konieczną interwencją Ministerstwa Skarbu.

Dla szeregowych tramwaj jest obecnie niedostępnym luksusem. Parę tysięcy marek miesięcznie na tramwaj w budżecie oficera stanowi znaczny i niemożliwy wyłom wobec niskich poborów.

Proszę w końcu Pana Ministra o przyznanie Ministerstwu Spraw Wojskowych na cele urzędowe 200 rocznych kart tramwajowych.

Minister Spraw Wojskowych
/-/ Sosnkowski.
Generał-Porucznik.

Załącznik ^{b3b}

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia dodatku drożyznianego dla funkcjonariuszów państwowych

Warszawa, dn. 20 października 1921 r.

Wniosek nagły
MINISTRA SKARBU

w sprawie podwyższenia dodatku drożyznianego dla funkcjonariuszów państwowych.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

- 1) Przewidziany w art. 5 ustawy z dn. 13 lipca 1920 r. Dz. Ust. Rz. P. Nr. 65, poz. 429 mnożnik dla oznaczenia dodatku drożyznianego dla funkcjonariuszów państwowych podwyższa się od dnia 1 listopada 1921 r.

w I-ej klasie miejscowości z 1000 na 1600				
w II-ej	”	”	900	” 1440
w III-ej	”	”	800	” 1280
w IV-ej	”	”	700	” 1120
- 2) Dodatek wyrównawczy, przyznany funkcjonariuszom państwowym zatrudnionym na stałe w Warszawie i Łodzi na podstawie uchwały Rady Ministrów z dn. 5 sierpnia 1921 r. w wysokości 1/6 przypadającego dla tych miast dodatku drożyznianego, pozostaje bez zmiany.

UZASADNIENIE

Wedle obliczenia Głównego Urzędu Statystycznego, wzrósł koszt utrzymania w Warszawie od lipca 1920 r. do września 1921 r. o około 700%.

Okazuje się z tego, że ustalony uchwałą Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 1921 r. mnożnik dla oznaczenia dodatku drożyznianego na miesiąc wrzesień 1921 r. w wysokości 1000 dla I-ej klasy miejscowości, wraz z dodatkiem wyrównawczym dla miast Warszawy i Łodzi odpowiadał wykazywanemu przez Komisję ds. badania wzrostu cen przy Głównym Urzędzie Statystycznym wzrostowi kosztów utrzymania od lipca 1920 r. do września 1921 r.

Wedle danych bowiem Urzędu Statystycznego powinien był mnożnik dodatku drożyznianego, obowiązujący w lipcu 1920 r., a wynoszący 150 w I-ej klasie miejscowości, wzrosnąć na 1 września 1921 r. o około 700%, t.j. do kwoty 1050, podczas gdy mnożnik ustalony na 1 września 1921 r. wynosił dla Warszawy 1000, a wraz z dodatkiem wyrównawczym, wynoszącym 167 = 1167. Mając na uwadze, że wedle uchwały Komisji badania wzrostu cen przy Głównym Urzędzie Statystycznym wzrósł koszt utrzymania w Warszawie we wrześniu 1921 r. o 30,94%, oraz przyjmując w braku obecnie ścisłych i ostatecznych cyfr co do wzrostu kosztów utrzymania w miesiącu październiku r.b., że wzrost kosztu utrzymania w mies. październiku wyniesie ponad 20%, a co najwyżej dojdzie do wysokości wzrostu kosztów utrzymania we wrześniu r.b. Ministerstwo Skarbu proponuje podwyższyć mnożnik dodatku drożyznianego na mies. listopad r.b. o 60%.

Mnożnik zatem dla I-ej klasy miejscowości podwyższyć należy z 1000 na 1600, w II-ej klasie z 900 na 1440, w III-ej klasie z 800 na 1280, w IV-ej klasie z 700 na 1120.

Zarazem należy dodatek wyrównawczy dla miast Warszawy i Łodzi utrzymać w dotychczasowej wysokości, wynoszącej 1/6 odnośnego dodatku drożyznianego.

Wydatek, połączony z podwyższeniem mnożnika, wyniesie dla funkcjonariuszów cywilnych około 3 000 000 000 mk. miesięcznie, dla osób wojskowych zaś przeszło 600 000 000 mk. miesięcznie.

MINISTER SKARBU
/-/ MICHALSKI

Załącznik ^{b4b}

Wniosek nagły Ministra Skarbu i Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w przedmiocie przedłużenia mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 września b.r. w sprawie wpisowego za dzieci funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych

MINISTERSTWO SKARBU WARSZAWA, DN. 17 PAŹDZIERNIKA 1921.
N 18377/DB.

No Aktu

WNIOSEK NAGŁY

Ministra Skarbu i Ministra Wyznań religijnych i Oświecenia Publicznego w przedmiocie przedłużenia mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 września b.r. w sprawie wpisowego za dzieci funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

„Moc rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 września 1920 r. podanego do wiadomości okólnikiem Prezydenta Rady Ministrów z dnia 2 października 1920 r. Nr. 16585 w sprawie udzielenia przez Skarb Państwa zapomóg przy opłacie wpisowego za dzieci niezamożnych pracowników państwowych i zawodowych wojskowych, które pobierają naukę w prywatnych szkołach średnich, przedłuża się na pierwsze półrocze roku szkolnego 1921/[19]22”.

MOTYWY WNIOSKU.

Sprawa udzielania przez Skarb Państwa zapomóg przy opłacie wpisowego za dzieci niezamożnych pracowników, które uczą się w prywatnych szkołach średnich na pierwsze półrocze roku szkolnego 1920/1921, unormowaną została rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27 września 1920 r., podanym do wiadomości okólnikiem Prezydenta Ministrów z dnia 2 października 1920 r. N.16585.

Moc obowiązująca powyżej uchwały Rady Ministrów została następnie przedłużona na drugie półrocze roku szkolnego 1920/[19]21 uchwałą Rady Ministrów z dnia 7 marca 1921.

Ponieważ faktycznie stosunki, które spowodowały wydanie uchwały z dnia 1927 września 1920 r. nie zmieniły się na lepsze, gdyż brak dostatecznej ilości szkół państwowych średnich, tak ogólnokształcących jak zawodowych istnieje nadal, skutkiem czego znaczna część młodzieży zmuszoną jest uczęszczać do szkół prywatnych, w których opłata szkolna jest bardzo wysoką i przenosi ponad wszelką wątpliwość możliwość finansową funkcjonariusza państwowego, przeto należy przedłużyć na pierwsze półrocze roku szkolnego 1921/[19]22 moc obowiązującą rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 września 1920 r.

MINISTER SKARBU
^fMichalski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

14a

PROTOKÓŁ TAJNY posiedzenia Rady Ministrów z 20 października 1921 r.

Minister Spraw Zagranicznych komunikuje Radzie Ministrów odebrane od placówek zagranicznych dalsze powiadomienia w sprawie Górnego Śląska.

Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wojskowych uchwaliła wysłanie wymienionych w załączniku A sił zbrojnych pod dowództwem generała broni Szeptyckiego celem objęcia przyznanych Polsce ziem Górnego Śląska.

Środki utrzymania tej armii ustalą Ministrowie Spraw Wojskowych i Skarbu.

Zarazem uchwalono zmobilizowanie sił miejscowych powstańczych jako ochronę przed sabotażem ze strony niemieckiej, jednak tylko za zgodą i w porozumieniu z Komisją Międzysojuszniczą, a następnie z głównodowodzącym generałem polskim.

Rada Ministrów na wniosek Ministrów Spraw Wojskowych, Spraw Zagranicznych i Sprawiedliwości postanowiła na podstawie § 2 pruskiej ustawy z dnia 4 czerwca 1851 r. o stanie oblężenia, wprowadzić na obszarze Górnego Śląska, przyznanych Rzeczypospolitej Polskiej – stan oblężenia¹²².

Równocześnie Rada Ministrów postanowiła na obszarach wymienionych, również na czas trwania stanu oblężenia, moc prawną postanowień artykułów 5, 6, 7, 27, 28, 29, 30 i 36 ustawy konstytucyjnej dla państwa pruskiego z dnia 31 stycznia 1850 r.

Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej zlecono przygotowanie baraków dla ludności z obszarów Śląskich, przyznanych Niemcom, chroniącej się do Polski i zaopiekowanie się tymi ludźmi.

^fAntoni Ponikowski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

¹²² Ciężki i wyjątkowy reżim wprowadzany na danym obszarze jako kwalifikowany rodzaj stanu wyjątkowego. Władzom państwowym daje możliwość użycia także sił zbrojnych dla przywrócenia spokoju i porządku.

PROTOKÓŁ

122-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 22 października 1921 r.

Przewodniczy Minister Poczty i telegrafów

dr. Władysław Stesłowicz

Obecni Panowie:

Minister Spraw Wewnętrznych

Stanisław Downarowicz

Minister Spraw Zagranicznych

Konstanty Skirmunt

Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik

Kazimierz Sosnkowski

Za Ministra Skarbu Dyrektor Departamentu

dr. Wiktor Mikulecki

Minister Sprawiedliwości

Bronisław Sobolewski

Za Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Dyrektor Departamentu

Feliks Ubysz

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Henryk Strasburger

Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu

Julian Eberhardt

Za Ministra Robót Publicznych

inż. Mieczysław Rybczyński

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Ludwik Darowski

Za Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Dyrektor Departamentu

dr. Tadeusz Borzęcki

Kierownik Ministerstwa Aprowizacji

Jan Stefan Stoiński

Dyrektor Departamentu prezydyjnego Prez. Rady Min.

dr. Władysław Studziński

Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prez. Rady Min.

Edward Lechowicz

Radca Prezydium Rady Ministrów

dr. Jerzy Buzek

Minister Pełnomocny

Józef Targowski

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 5 po południu.

1. Protokół posiedzenia z 20 października 1921 r. po odczytaniu przyjęto.
2. Rada Ministrów przyjęła w zasadzie złożony przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego projekt ustawy w przedmiocie nadania wierzytelności b. rosyjskiego banku włościańskiego i b. rosyjskiego państwowego ziemskiego banku szlacheckiego na terenie województw nowogródzkiego, poleckiego, wołyńskiego i powiatów białostockiego, sokólskiego, bielskiego, grodzieńskiego, wołkowyskiego i białowieskiego w województwie białostockim prawa przywilejów obowiązujących dobra nieruchomości (załącznik 1). Ostateczną redakcję ustali Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego z Ministrem Sprawiedliwości.
3. Rada Ministrów zatwierdziła załączony statut Stowarzyszenia nauczycieli szkół dla głuchoniemych i ociemniałych w Warszawie (załącznik 2), przy czym uwzględniono wymienione w załączniku 3 wnioski Ministra Spraw Wewnętrznych.

4. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy o dostarczeniu lokali dla sądów pokoju (załącznik 4).
5. Rada ministrów rozpatrzyła złożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt uchwały, zmieniającej ustawę z 18 grudnia 1920 r. o ochronie lokatorów (załącznik 5).

Rada Ministrów postanowiła wyłączyć spod ochrony lokatorskiej sklepy, lokale handlowe i przemysłowe.

Podwyżka komornego za mieszkania do 4. pokoiów włącznie nie może przekraczać 400% podstawowego komornego, do 6. pokoiów włącznie 500% ponad 6. pokoiów 700% – za inne lokale 1000%.

Minister Sprawiedliwości przeredaguje projekt ustawy, uwzględniając powyższą uchwałę.
6. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o udzielenie gminie miasta Tomaszowa Mazowieckiego pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 2 560 000 marek (załącznik 6).
7. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o udzielenie gminie miasta Płocka pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości dwóch milionów marek (załącznik 7).
8. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie przyznania miastu st. Warszawie pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 100 000 000 marek na pokrycie niedoboru administracyjnego miasta Warszawy za październik 1921 r. (załącznik 8).
9. Rada ministrów uchwaliła złożone przez Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu rozporządzenie, zmieniające rozporządzenie z dnia 13 lipca 1921 r. o wprowadzeniu wolnego handlu węglem kamiennym, koksem, węglem brunatnym i brykietami węglowymi (Dz. Ust. Nr 66, poz. 429) (załącznik 9).
10. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych podziału Rzeczypospolitej na okręgi wyborcze, a złożony w porozumieniu z Ministrami Spraw Zagranicznych i Poczty i Telegrafu w myśl uchwały Rady Ministrów z 1 października (załącznik 10).

Zarazem zlecono Ministrowi Spraw Wewnętrznych przedłożenie wniosku na wypadek, gdyby wyniki spisu ludności tego wymagały.

Nowy projekt należy również przedłożyć, o ile by komisja sejmowa zmieniła podstawy przedłożonego projektu ordynacji wyborczej.
11. Minister Spraw Zagranicznych komunikuje Radzie Ministrów tekst noty do mocarstw sprzymierzonych, którą Rząd Polski przyjmuje decyzję w sprawie Górnego Śląska. ^cDecyzję odczytano.^c
12. Rada Ministrów na wniosek Kierownika Ministerstwa Apropowizacji powzięła uchwałę w celu wykonania uchwały Rady Ministrów o uregulowaniu zaległości dla funkcjonariuszów państwowych z tytułu świadczeń w naturze,

Ministerstwo Przemysłu i Handlu łącznie z Ministerstwem Apropowizacji wystara się na cele płacowe funkcjonariuszów państwowych o 10 000 wagonów węgla w czterech ratach miesięcznych.

Posiedzenie zakończono o godzinie 10 wieczorem.

^fStesłowicz^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Uzasadnienie] projektu ustawy w przedmiocie nadania wierzytelnościom b. rosyjskiego Banku Włociańskiego i b. rosyjskiego Państwowego Ziemskiego Banku Szlacheckiego na terenie województw Nowogródzkiego, Poleskiego, Wołyńskiego i powiatów Białostockiego, Sokólskiego, Bielskiego, Grodzieńskiego, Wołkowyskiego i Białowieskiego w województwie Białostockim prawa przywilejów obciążających dobra nieruchomości.
- [1a.] [Upoważnienie dla Feliksa Ubysza na zastępowanie na Radzie Ministrów Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych]¹²³.
2. Statut Stowarzyszenia Nauczycieli Szkół dla Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie¹²⁴.
- 3¹²⁵
4. Projekt ustawy o dostarczeniu lokalów dla sądów pokoju¹²⁶.
5. Projekt ustawy zmieniającej ustawę z dnia 18 grudnia 1920 roku o ochronie lokatorów¹²⁷.
6. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gm. m. Tomaszowa Mazowieckiego pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości Marek 2 560 000¹²⁸.
7. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Płocka pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 2-ch milionów marek¹²⁹.
8. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie przyznania miastu st. Warszawie pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 100 000 000 Mk. na pokrycie niedoboru administracyjnego miasta Warszawy za październik 1921 r.¹³⁰
9. Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu o zatwierdzenie Rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Kolei Żelaznych, zmieniające Rozporządzenie z dnia 13 lipca 1921 r. o wprowadzeniu wolnego handlu

¹²³ Nie publikuje się.

¹²⁴ Nie publikuje się.

¹²⁵ Brak w zbiorze dokumentów.

¹²⁶ Nie publikuje się.

¹²⁷ Nie publikuje się.

¹²⁸ Nie publikuje się.

¹²⁹ Nie publikuje się.

¹³⁰ Nie publikuje się.

węglem kamiennym, koksem, węglem brunatnym i brykietami węglowymi, Dz.Ust. Nr. 66 poz. 429, wydane w porozumieniu z tymi Ministrami; uzasadnienie¹³¹.
10a. Wykaz okręgów wyborczych; mapa¹³².

Załącznik ^b₁^b

[Uzasadnienie] projektu ustawy w przedmiocie nadania wierzytelnościom b. rosyjskiego Banku Włościańskiego i b. rosyjskiego Państwowego Ziemskiego Banku Szlacheckiego na terenie województw Nowogródzkiego, Poleskiego, Wołyńskiego i powiatów Białostockiego, Sokólskiego, Bielskiego, Grodzieńskiego, Wołkowyskiego i Białowieskiego w województwie Białostockim prawa przywilejów obciążających dobra nieruchomości

Uzasadnienie.

Aż do wprowadzenia ustroju hipotecznego wierzytelności b. Banków Włościańskiego i Szlacheckiego we wschodnich powiatach Rzeczypospolitej Polskiej były oparte na prawie rzeczowym i zarejestrowane w archiwach tych banków oraz w księgach b. rosyjskich starszych notariuszy. Archiwa te zostały wywiezione do Rosji i obecnie Główny Urząd Ziemski nie posiada ścisłej ewidencji wierzytelności bankowych, co pozbawia go możliwości, w razie wywołania hipoteki, składać w ustalonym przez Ustawę hipoteczną dosyć krótkim czasie do pisarza hipotecznego oryginalne dokumenty na poparcie rzeczowego zabezpieczenia wydanych w swoim czasie pożyczek.

Z drugiej zaś strony Ustawa hipoteczna nie przewiduje obowiązku właściciela nieruchomości deklarowania przy wywołaniu hipoteki ciężącego na nieruchomości długu bankowego jak również nie przewiduje żadnej odpowiedzialności za ukrycie istniejącego długu.

W tych więc okolicznościach, mając na uwadze art. 153 Ustawy hipotecznej o skutkach niezgłoszenia we wskazanym terminie swych praw, zachodzi konieczna potrzeba zagwarantowania prawa rzeczowego Skarbu do nieruchomości, obciążonych pożyczką bankową. Zagwarantowanie to może być osiągnięte tylko drogą zaliczenia wydanych przez b. Banki Włościański i Szlachecki pożyczek wraz z ratami (bieżącymi i wszystkimi zaległymi) i karami do tak zwanych przywilejów na dobrach nieruchomości.

Art. 41 Ustawy Hipotecznej przewiduje cztery rodzaje przywilejów, na piątym więc miejscu koniecznej jest postawić wierzytelności Skarbu, wynikające z tytułu działalności b. Banków Włościańskiego i Szlacheckiego.

¹³¹ Nie publikuje się.

¹³² Przy wykazie znajduje się mapa. Nie publikuje się.

Chociaż Główny Urząd Ziemski¹³³ zdaje sobie sprawę, iż pożyczki b. rosyjskich Banków Ziemskich Włościańskiego i Szlacheckiego różnią się zasadniczo od należności, przewidzianych w p.p. 1, 2, 3 i 4 Ustawy hipotecznej, i że zaliczenia ich do kategorii przywilejów na równi z należnościami, przewidzianymi w tych punktach, w przyszłości mogą spowodować pewne trudności, co do wyjaśnienia sumy długów, obciążających nieruchomość, to jednak wobec niemożności, jak na razie, innego zabezpieczenia Skarbu Państwa od ewentualnych strat, z tytułu wydanych przez te Banki pożyczek, Główny Urząd Ziemski uważa za konieczne nadanie prawa przywileju i dla tych należności.

Po otrzymaniu z Rosji wywiezionych akt i archiwów Oddziałów obu Banków, czynnych w swoim czasie na ziemiach obecnie w skład Rzeczypospolitej wchodzących oraz po ustaleniu nieruchomości ziemskich obciążonych pożyczkami omawianych Banków i wysokości tych pożyczek, utrzymanie dla nich właściwości przywilejów hipotecznych stanie się zbędnym. Wówczas Główny Urząd Ziemski wystąpi z wnioskiem uchylenia zaprojektowanej powyżej ustawy.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

¹³³ Główny Urząd Ziemski powołano do życia ustawą z 22 lipca 1919 r., była to agenda Ministertwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

16

PROTOKÓŁ

123-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 25 października 1921 r.

Obecni Panowie:

Minister Poczty i Telegrafów

jako przewodniczący

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu

” Publicznych ”

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Kierownik Ministerstwa Apropowizacji

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prezydium

Rady Min.

Radca Prezydium Rady Ministrów

W obradach nad wnioskiem Ministra Sprawiedliwości

w sprawie przejścia przez Ministerstwo Sprawiedliwości

zarządu Sprawiedliwości w b. dzielnicy pruskiej bierze

udział Prezes Prokuratury Generalnej

Podczas rozpatrywania postanowień ekonomicznych

decyzji Rady Ambasadorów w sprawie Górnego

Śląska obecny jest Minister Pełnomocny

Dr. Władysław Stesłowicz

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Kazimierz Sosnkowski

Dr. Jerzy Michalski

Bronisław Sobolewski

Dr. Józef Raczyński

Henryk Strasburger

Julian Eberhard

inż. Mieczysław Rybczyński

Ludwik Darowski

Jan Stefan Stoiński

Dr. Józef Wybicki

Edward Lechowicz

Dr. Jerzy Buzek

Stanisław Bukowiecki

Józef Targowski

Posiedzenie rozpoczęło o godz. 5 po południu.

1. Protokół posiedzenia z 22 października 1921 r. po odczytaniu przyjęto.

2. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Ministra Sprawiedliwości następujące wnioski:

a) w przedmiocie przejścia przez Ministra Sprawiedliwości zarządu i wymiaru sprawiedliwości na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 1),

b) w przedmiocie przekazania Ministrowi Sprawiedliwości zarządu wymiaru sprawiedliwości na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 2),

- c) w sprawie uzupełnienia statutu organizacyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości, zawierającego statut organizacyjny delegowanego tymczasowo do Poznania departamentu ziem zachodnich (załącznik 3)
- Rada Ministrów przyjęła do wiadomości oświadczenie Ministra Sprawiedliwości, iż z przedstawionych do zatwierdzenia pozycji etatowej faktycznie wyznaczoną będzie zaledwie połowa, pozostałe zaś pozycje przewidziane są dla delegowanych do ministerstwa funkcjonariuszy sądowych i funkcjonariuszy Prokuraturii Generalnej pobierających opłaty z innych kredytów.
3. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych projekt ustawy w przedmiocie upoważnienia dla uprawiających działki ziemi na cudzych, gruntach na obszarze województw: Nowogródzkiego, Poleskiego i Wołyńskiego oraz powiatów grodzieńskiego, wołkowyskiego i białowieckiego województwa białostockiego do czasowego użytkowania uprawianych przez nich gruntów i zajętych pomieszczeń (załącznik 4) z poprawkami wymienionymi w załączniku 5. ^c(dalsze poprawki w protokole z 27)^c
4. Rada Ministrów uchwaliła wniesiona przez Ministra Skarbu poprawkę do projektu ustawy o środkach naprawy państwowej gospodarki finansowej: „Minister Skarbu ma prawo bądź sam, bądź przez organa jednak w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów ewentualnie za przybraniem w razie potrzeby rzeczoznawców w sposób jedynie informacyjny wglądać w ustój urzędowania władz i zakładów państwowych oraz tych instytucji i organizacji które korzystają z pomocy materialnej Skarbu Państwa”.
5. Rada Ministrów nie przychyliła się do wniosku Ministra Kolei Żelaznych o ustanowienie rachuby czasu według południka środkowo-europejskiego (załącznik 6).
6. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie przedłużenia czasu pracy w cukrowniach w czasie trwania kampanii r. 1921/[19]22 (załącznik 7)
7. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o udzielanie Magistratowi m. Łodzi krótkoterminowej pożyczki w kwocie Mk. 50 000 000 – na pokrycie niedoboru administracyjnego na miesiąc listopad (załącznik ^c8^c).
8. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o udzieleniu gminie m. Lwowa pożyczki z Skarbu Państwa w wysokości 25 milionów marek na pokrycie niedoboru administracyjnego (załącznik ^c9^c).
9. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu wniosek o dodatkowe kredyty dla Ministerstwa Spraw Wojskowych wymienione w załączniku ^c10^c.
- 10–12 Protokół tajny.
- Posiedzenie zamknięto o godzinie 9 wieczór.

^fStesłowicz^f

Załączniki

Wykaz:

- 1, 2 i 3. Uchwała Rady Ministrów w przedmiocie przejęcia przez Ministra Sprawiedliwości zarządu i wymiaru sprawiedliwości na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej; Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie przekazania przez Ministra Sprawiedliwości zarządu i wymiaru sprawiedliwości na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej; Uzupełnienie Statutu organizacyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości, zawierające Statut organizacyjny delegowanego tymczasowo do Poznania Departamentu Ziem Zachodnich; Etat osobowy Departamentu Ziem Zachodnich Ministerstwa Sprawiedliwości.
4. Uzasadnienie wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie upoważnienia osób, uprawiających działki ziemi na cudzych gruntach na obszarze województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów: grodzieńskiego, wołkowyskiego i białowieskiego woj. białostockiego do czasowego użytkowania uprawianych przez nich gruntów i zajętych pomieszczeń.
5. Notatka do projektu ustawy w przedmiocie upoważnienia osób uprawiających działki ziemi na cudzych gruntach na obszarze województw: Nowogródzkiego, Poleskiego i Wołyńskiego oraz powiatów grodzieńskiego, wołkowyskiego i białowieskiego woj. Białostockiego do czasowego użytkowania uprawianych przez nich gruntów i zajętych pomieszczeń¹³⁴.
6. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w przedmiocie wprowadzenia rachuby czasu podług południka środkowo-europejskiego.
7. [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w sprawie przedłużenia czasu pracy w cukrownictwie w czasie trwania kampanii r. 1921/1922].
8. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie Magistratowi m. Łodzi krótkoterminowej pożyczki w kwocie Mk. 50 000 000 – na pokrycie niedoboru administracyjnego na miesiąc listopad.
9. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Lwowa pożyczki z Skarbu Państwa w wysokości 25 milionów marek na pokrycie niedoboru administracyjnego.
10. Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu w sprawie dodatkowych kredytów dla Ministerstwa Spraw Wojskowych na okres wrzesień-październik i listopad-grudzień b.r.

¹³⁴ Nie publikuje się.

Uchwała Rady Ministrów w przedmiocie przejęcia przez Ministra Sprawiedliwości zarządu i wymiaru sprawiedliwości na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW

z dnia ^{a...a} 1921 roku

w przedmiocie przejęcia przez Ministra Sprawiedliwości zarządu i wymiaru sprawiedliwości na obszarze b. dzielnicy pruskiej.

Na wniosek Ministra Sprawiedliwości i Ministra b. dzielnicy pruskiej, uczyniony w porozumieniu z Prezesem Prokuratury Generalnej, Rada Ministrów uchwała co następuje:

§ 1.

Aż do zupełnego zlikwidowania Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej Minister Sprawiedliwości może poruczyć swoje zastępstwo jednemu z Podsekretarzy Stanu Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej.

§ 2.

W tymże czasie (par. § 1) Ministerstwo Sprawiedliwości spełniać będzie także funkcje, jakie spełniał dotychczas Departament Sprawiedliwości Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej w stosunku do innych departamentów tegoż Ministerstwa i do podległych mu władz, jako to: wydawanie opinii o ich projektach ustaw i rozporządzeń, współudział w opracowaniu tychże, udział w odnośnych konferencjach, redakcja i administracja „Dziennika Urzędowego Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej” itp.

§ 3.

Urzędnikom Ministerstwa Sprawiedliwości i innym funkcjonariuszom zarządu wymiaru sprawiedliwości, pełniącym służbę w delegowanym do Poznania Departamencie Ministerstwa Sprawiedliwości, Minister Sprawiedliwości na wniosek Prezesa Prokuratury Generalnej może na czas potrzebny polecić równocześnie pełnienie funkcji w Oddziale Prokuratury Generalnej w Poznaniu.

Urzędnikom Oddziału Prokuratury Generalnej w Poznaniu Prezes Prokuratury Generalnej na wniosek Ministerstwa Sprawiedliwości może na czas potrzeby polecić równoczesne pełnienie funkcji w delegowanym do Poznania Departamencie Ministerstwa Sprawiedliwości.

Postanowienie art. 7 ustawy z dnia 13 lipca 1920 roku o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz.U. Nr. 65, poz. 429) stosuje się odpowiednio.

§ 4.

Dopóki Zarząd Skarbowy w b. dzielnicy pruskiej nie zostanie przejęty przez Ministra Skarbu, budżet Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej obciążać będą nadal:

a) wydatki, połączone z wymiarem i zarządem wymiaru sprawiedliwości na obszarze b. dzielnicy pruskiej – z wyjątkiem uposażenia służbowego urzędników Ministerstwa Sprawiedliwości, delegowanych do pełnienia służby w Poznaniu, o ile ich uposażenie już dotychczas obciążało budżet Ministerstwa Sprawiedliwości,

b) wydatki na uposażenie funkcjonariuszów oddziału Prokuraturii Generalnej w Poznaniu, o ile te wydatki nie obciążały już dotychczas budżetu Prokuraturii Generalnej w Warszawie,

c) wydatki, połączone z zaspokajaniem przez Oddział Prokuraturii Generalnej w Poznaniu wszelkich swych potrzeb rzeczowych (art. 4 uchwały Rady Ministrów z dnia 17 czerwca 1920 r. o terminie rozpoczęcia czynności Prokuraturii Generalnej na terytorium b. dzielnicy pruskiej i o otwarciu oddziału Prokuraturii Generalnej w Poznaniu, Dz. Ust. Nr 73, poz. 503).

§ 5.

Fundusze, oddane Departamentowi Sprawiedliwości Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej do jego dyspozycji, podlegają dyspozycji Ministerstwa Sprawiedliwości na cele, na które zostały wyznaczone; przedmioty, będące dotychczas w zarządzie i używaniu Departamentu Sprawiedliwości Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej, przechodzą na czas pobytu Departamentu ziem zachodnich w Poznaniu pod zarząd i w używanie Ministerstwa Sprawiedliwości; biblioteka Departamentu Sprawiedliwości Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej – z wyjątkiem dzieł, zakupionych z funduszy Prokuraturii Generalnej – przechodzi ^c w posiadanie ^h na własność ^h Ministerstwa Sprawiedliwości.

§ 6.

Drukarnia Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej w Poznaniu, z usług której korzystał dotychczas Departament Sprawiedliwości Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej, będzie tak do czasu zupełnej likwidacji tegoż Ministerstwa jak potem służyła w pierwszym rządzie celom wydawniczym Ministerstwa Sprawiedliwości.

§ 7.

Załączony statut organizacyjny i etat osobowy delegowanego do Poznania Departamentu Ministerstwa Sprawiedliwości zatwierdza się.

Uzupełnienie Statutu organizacyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości, zawierające Statut organizacyjny delegowanego tymczasowo do Poznania Departamentu Ziem Zachodnich

Celem załatwienia czynności zwierzchniego zarządu wymiaru sprawiedliwości na ziemiach Rzeczypospolitej Polskiej, które wchodziły w skład Państwa Pruskiego, oraz czynności, które Minister Sprawiedliwości nadto oznaczy tworzy się w łonie Ministerstwa Sprawiedliwości IV Departament delegowany tymczasowo do Poznania, pod nazwą: „Departament Ziem Zachodnich”.

Departament ten składa się z czterech wydziałów: ogólnego, prawno-konsultacyjnego, sędowo-administracyjnego i gospodarczo-skarbowego, oraz z dwóch

referatów niewłączonych do wydziałów, a mianowicie z referatu osobowego i referatu więziennego.

1. Wydział ogólny obejmuje:

- a) sprawy przydzielane, przygotowywanie odpowiedzi na interpelacje sejmowe, komunikaty prasowe, legalizacje,
- b) opracowywanie projektów ustaw rozporządzeń oraz traktatów i innych umów międzypaństwowych względnie współdziałanie przy opracowaniu takich projektów przez departament prawno-konsultacyjny;
- c) prenumeratę pism, zakup książek do biblioteki i nadzór nad biblioteką Departamentu;
- d) prowadzenie biura wydawnictw;
- e) sprawy szczególne, zastrzeżone wydziałowi ogólnemu zarządzeniem Ministra lub Dyrektora Departamentu;
- f) kancelarię Departamentu.

2. Wydział prawno-konsultacyjny wydaje na żądanie innych wydziałów lub Departamentów Ministerstwa Sprawiedliwości albo innych Ministerstw lub innych władz państwowych opinie o projektach ustaw i rozporządzeń oraz traktatów i innych umów międzynarodowych, odnoszących się do ziem Rzeczypospolitej, które wchodziły w skład Państwa Pruskiego; aż do zupełnego zlikwidowania Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej przygotowuje projekty ustaw i rozporządzeń na wniosek tych departamentów Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, które w swoim składzie nie mają prawników.

3. Wydział sędziowo-administracyjny załatwia następujące sprawy:

- a) kontrolę nad działalnością sądów, urzędów prokuratorskich, notariuszów, adwokatów, tłumaczy, rozjemców itd.;
- b) statystykę sądową;
- c) opracowanie projektów listów okólnych, okólników, instrukcji służbowych, tłumaczeń, druków i formularzy sądowych;
- d) rekwizycje międzypaństwowe, ekstradycje, amnestie, ułaskawienia indywidualne, legitymacje, adopcje itp.;
- e) dyslokacje sądów, roki sądowe;
- f) wszelkie inne sprawy zwierzchniego zarządu wymiaru sprawiedliwości, nie zastrzeżone innym wydziałom lub referatom.

4. Wydział gospodarczo-skarbowy załatwia sprawy gospodarcze, budżetowe, rachunkowe, kasowe i inne sprawy finansowe Departamentu i podległych mu sądów i urzędów (z wyjątkiem więziennych).

Referat osobowy załatwia wszelkie sprawy sędziów, urzędników i niższych funkcjonariuszów zarządu i wymiaru sprawiedliwości, notariuszów, adwokatów itp.

Referat więzienny załatwia w stosunku do więziennictwa sprawy należące do zakresu działania referatu osobowego i wydziału sędziowo-administracyjnego, w porozumieniu z departamentem więziennym.

Etat osobowy Departamentu Ziemi Zachodnich

MINISTERSTWA SPRAWIEDLIWOŚCI

Stopień służbowy	Ilość pozycji etatowych
IV.	1 (jeden)
V.	6 (sześć)*
VI.	10 (dziesięć)
VII.	9 (dziewięć)**
VIII.	8 (osiem)
IX.	4 (cztery)
X.	11 (jedenaście)
XI.	7 (siedem)
XII.	4 (cztery)
Ogółem	60 (sześćdziesiąt)
Woźni	7 (siedem)
* w tym 2 (dwie) pozycje dla konsultentów prawnych. Jeden z naczelników jest stałym zastępcą dyrektora departamentu i jako taki używa tytułu wicedyrektora departamentu. ** w tym 1 (jedna) personalnie.	

Załącznik b⁴b

Uzasadnienie wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie upoważnienia osób, uprawiających działki ziemi na cudzych gruntach na obszarze województw: nowogrodzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów: grodzieńskiego, wołkowyskiego i białowieskiego woj. białostockiego do czasowego użytkowania uprawianych przez nich gruntów i zajętych pomieszczeń

U z a s a d n i e n i e.

Właściciele majątków ziemskich na kresach, uchodząc przed pozogą wojenną lub rewolucją bolszewicką, pozostawili częstokroć ziemi swoje bez zarządu i opieki.

Grunty jak również budynki gospodarcze, zostały zajęte i uprawione w drobnych działkach przez bezrolnych, jak np. służbę folwarczną, która pozostała bez środków do życia, bądź przez małorolnych mieszkańców miejscowych, bądź przez uchodźców. W ten sposób uratowane zostały budynki folwarczne od całkowitego

zniszczenia, a uprawa gruntów, które niewątpliwie leżałyby odłogiem, przyczyniła się do podniesienia dobrobytu kraju.

Użytkownicy ci, przeważnej części należący do narodowości polskiej, oraz nieposiadający własnej ziemi, niewątpliwie w imię sprawiedliwości, jak również ze względów ogólnopaństwowych, będą musieli być uwzględnieni przy wprowadzeniu w życie na ziemiach wschodnich reformy rolnej. Nastąpi to jednak prawdopodobnie nie tak prędko, a tymczasem właściciele folwarków po powrocie do swych majątków rozpoczęli rugowanie tych pracowników, jak również i ich rodzin ze swoich majątków, nie dając możliwości zebrania plonów swej pracy i pozostawiając całe rodziny bez dachu nad głową w niewymownie ciężkiej sytuacji.

Eksmisje te w bardzo wielu wypadkach już są przeprowadzone mimo, iż właściciele folwarków często nie są w stanie prowadzić gospodarstwa.

Załączony projekt ustawy zmierza do uregulowania na czas przejściowy położenia wymienionych użytkowników, jak również do ochrony interesów tych pracowników rolnych, którzy podczas walk z bolszewikami na jesieni 1920 r. zasiali działki gruntów należących do obszaru folwarków.

Ze względu na doniosłość i nagłość poruszonych w projekcie ustawy zagadnień oraz nieustające eksmisje pracowników rolnych, krzywdzące przede wszystkim polską ludność na ziemiach wschodnich, byłoby niewątpliwie do życzenia, by ustawa była w najkrótszym czasie przyjęta przez Sejm Ustawodawczy.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych:
†J. Raczyński†

Załącznik 6.

Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w przedmiocie wprowadzenia rachuby czasu podług południka środkowo-europejskiego

Wniosek

Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w przedmiocie wprowadzenia rachuby czasu podług południka środkowo-europejskiego.

Treść wniosku.

Rada Ministrów uchwalić raczy wydanie następującego: „Rozporządzenia w przedmiocie rachuby czasu według południka środkowo-europejskiego.”

Art. 1.

Dla wszystkich bez wyjątku w Państwie Polskim ustanawia się jednostajna w ciągu całego roku rachuba czasu według południka środkowo-europejskiego (15° długości wschodniej od Greenwich).

Art. 2.

Wszelka od środkowo-europejskiego czasu odmienna rachuba czasu, stosowana dotąd w granicach Państwa Polskiego znosi się.

Art. 3.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w wykonanie z dniem 1 czerwca 1922 roku.

Art. 4.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się wszystkim Ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie.

Uzasadnienie.

Na kolejach polskich, a za ich przykładem we wszystkich urzędach, instytucjach i zakładach stosuje się obecnie rachuba czasu według zegara wschodnio-europejskiego. Stało się to skutkiem utrzymania na stałe t.zw. czasu letniego środkowo-europejskiego, pozostawionego przez okupantów¹³⁵ dlatego, że wcześniejszy czas daje pewną oszczędność węgla, a dla przewidywanych przed dwoma laty kresów wschodnich Państwa czas ten schodziłby się z czasem słonecznym.

Obecnie jednak kolejom daje się bardzo we znaki w ruchu korytarzowym z Niemiec do Prus Wschodnich i w ruchu sąsiedzkim z Niemcami i Czechosłowacją w bardzo licznych punktach rozbieżność w czasie polskim i środkowo-europejskim, stosowanym w państwach sąsiednich, a wielokrotna zmiana zegara naraża na szwank bezpieczeństwo ruchu. Ponadto, wobec objęcia w zarząd polski kolei leżących na obszarze wolnego miasta Gdańska, gdzie obowiązuje czas środkowo-europejski, wytworzyłaby się – przy utrzymaniu czasu wschodnio-europejskiego w Polsce – sytuacja nie do rozwiązania. Nie mniejsze trudności ujawniłyby się po przyznaniu G. Śląska Polsce.

Poza tym, przy obecnie ustalonych granicach Państwa, czas środkowo-europejski zbiega się z czasem słonecznym na granicy zachodniej, pozostaje za nim w tyle o 24 minuty w Warszawie, a o 48 minut na granicy wschodniej Państwa, natomiast czas wschodnio-europejski wyprzedza słońce na granicy zachodniej o całą godzinę, w Warszawie o 36 minut, a na granicy wschodniej o 12 minut tak, że nigdzie w Polsce nie jest czasem rzeczywistym. Tym sposobem, wobec większego ku zachodowi skupienia ludności czas środkowo-europejski lepiej odpowiada warunkom rzeczywistym. Zaś korzyść materialna w skróceniu godzin oświetlanych pracy i moralna w skróceniu życia nocnego, do którego skłonna jest ludność wielkich miast w Polsce, nie jest tak znaczna, ażeby zaważyć na szali.

Z tego względu, w celu usunięcia niedogodności w ruchu kolejowym międzynarodowym i sąsiedzkim, podniesienia jego bezpieczeństwa i jednocześnie

¹³⁵ Po raz pierwszy zegary na czas letni przesunięto 30 kwietnia 1916 r. o godz. 23.00 i tak pozostawało do 1 października tr. W 1917 i 1918 r. zmianę czasu o 2 godziny przeprowadzano w kwietniu (trzeci poniedziałek). W trzeci poniedziałek września wracano wskazówki zegarów.

uzyskania w państwie czasu bardziej zbliżonego do słońca, M.K.Ż. wnosi na uchwalenie powyższego rozporządzenia.

Tak zwanej godziny letniej w Państwie Polskim nigdy nie stosowano, a zważywszy na wielkie niedogodności w szczególności w kolejnictwie wynikające z dwurazowej zmiany czasu w ciągu roku, tej pozostałości wojennej, zaniechanej już w państwach europejskich, w Polsce wprowadzać nie należy. Dlatego rozporządzenie powinno przewidywać jednostajną rachubę czasu w roku.

Ponieważ cała komunikacja międzynarodowa i sąsiedzka oparta będzie na postanowieniach Konferencji Europejskiej, obowiązujących od 1 czerwca 1922¹³⁶, przeto zmiana czasu jest jedynie w tym dniu możliwa.

Warszawa dnia 14 października 1921 roku

MINISTER
Sikorski^f

Załącznik ^{b7b}

[Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w sprawie przedłużenia czasu pracy w cukrownictwie w czasie trwania kampanii r. 1921/1922]

Do Rady Ministrów

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie następującego wniosku:

TREŚĆ WNIOSKU:

Na zasadzie art. 6 d Ustawy z d[n]. 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. Ust. z 1920 r. Nr. 2, poz. 7), postanawia się co następuje:

Art. 1. Zezwala się na przedłużenie czasu pracy w cukrowniach w czasie trwania kampanii r. 1921/[19]22 ponad 8 godzin, najwyżej jednak do 12 godzin na dobę w każdym dniu tygodnia, nie wyłączając niedzieli, dla tych pracowników, których nieprzerwana praca jest niezbędna ze względu na produkcję cukru, o ile ze względów technicznych nie może być utworzona 3-cia zmiana pracowników tej kategorii.

Art. 2. Po stwierdzeniu przez właściwego Inspektora Pracy niemożności wprowadzenia 3-ej zmiany poszczególnych kategorii pracowników, Minister Pracy i Opieki Społecznej da zainteresowanym zarządom cukrowni pozwolenie na przedłużenie czasu pracy danych kategorii pracowników na zasadach, w niniejszym rozporządzeniu zawartych.

¹³⁶ Konwencja i statut w sprawie urządzenia dróg żeglownych o znaczeniu międzynarodowym z 20 kwietnia 1921 r.; zob. B. Winiarski, *op. cit.*, s. 292–302.

Art. 3. Przy określeniu wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych stosuje się art. 16 Ustawy z d[n]. 18 XII 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu.

Art. 4. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 5. Rozporządzenie niniejsze wydaje się na okres czasu od 15 października 1921 r. do 15 stycznia 1922 r.

UZASADNIENIE.

Ze względu na zachodzący w wielu cukrowniach brak wykwalifikowanych pracowników, jak również ze względu na powszechny brak mieszkań i niemożność w obecnych warunkach budowy nowych domów, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej dwukrotnie już w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu wydało rozporządzenie, zezwalające na utrzymanie pracy na dwie zmiany 12-godzinne tych kategorii pracowników, których 3-ej zmiany nie można było utworzyć (Dz.Pr. z 1919 r. Nr. 3, poz. 87 i Dz.Ust. z 1919 r. Nr. 83, poz. 453).

Ponieważ rozporządzenia utraciły moc obowiązującą, okoliczności zaś wyżej wspomniane nie uległy zasadniczej zmianie, przeto ze względu na doniosłą gospodarczo-narodową wagę sprawy produkcji cukru Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej uważa za konieczne przyjęcie niniejszego wniosku przez Radę Ministrów.

Zważywszy jednak, że nie wszystkie cukrownie nie są w możności zastosować 8-godzinny dzień pracy przez wprowadzenie 3-ej zmiany pracowników, a znaczna ich część już podczas ubiegłych kampanii wprowadziła 3 zmiany robotników sezonowych, zezwolenie na przedłużenie czasu pracy do 12 godzin na dobę dotyczyć winno tych tylko kategorii pracowników, których nieprzerwana praca jest niezbędna i których 3-ej zmiany utworzyć nie można. Do właściwych Inspektorów Pracy należeć będzie, jak dotychczas, stwierdzenie na miejscu niemożności, całkowitej lub częściowej, wprowadzenia 3-ej zmiany pracowników z uwzględnieniem opinii zainteresowanych związków zawodowych pracowników i pracodawców.

Warszawa, d[n]. 14 października 1921 r.

Minister
/-/ L. Darowski

Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie Magistratowi m. Łodzi krótkoterminowej pożyczki w kwocie Mk. 50 000 000 – na pokrycie niedoboru administracyjnego na miesiąc listopad

WNIOSEK NAGŁY

Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie Magistratowi m. Łodzi krótkoterminowej pożyczki w kwocie Mk. 50 000 000 na pokrycie niedoboru administracyjnego na miesiąc l i s t o p a d.

Uzasadnienie

W październiku r.b. Rada Ministrów uchwaliła przyznać gm. m. Łodzi krótkoterminową pożyczkę w kwocie Mk. 52 000 000 na pokrycie niedoboru administracyjnego za m. październik. Jednocześnie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu wskazało Magistratowi m. Łodzi na kilka niewyzyskanych dotąd przez gminę źródeł podatkowych. Zgodnie z powyższymi wskazówkami Rada miejska m. Łodzi uchwaliła podatek od produkcji przemysłowej i podatek od trunków spirytusowych. Ponieważ jednak zatwierdzenie tych podatków, wprowadzenie ich w życie, a szczególnie wpływy podatkowe z tych źródeł nie mogą nastąpić bezzwłocznie, Magistrat zaś m. Łodzi nie posiada funduszków na zaspokojenie pracowników za m. listopad i na zasiłki odzieżowe dla swych pracowników, jednorazowa krótkoterminowa pomoc ze strony Skarbu staje się niezbędną.

By jednak zabezpieczyć interesy Skarbu koniecznym staje się zażądanie od Magistratu m. Łodzi wystawienia obligu, stwierdzającego, że pożyczka powyższa musi być zwrócona najdalej do dnia 1 I 1922 r. i że w razie nieuiszczenia jej w wymienionym terminie Magistrat m. Łodzi zgadza się na wstrzymanie ze strony Skarbu Państwa wszelkich opłat i należności gminnych, ściąganych za pośrednictwem państwowych organów skarbowych.

Wobec powyższego

RADA MINISTRÓW uchwalić r a c z y:

Na wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych powzięty w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu, udziela się Magistratowi m. Łodzi krótkoterminowej pożyczki w wysokości

Marek 50 000 000 zwrotnej najdalej do dnia 1 I 1922 r. Na zabezpieczenie tej pożyczki Magistrat m. Łodzi winien przedłożyć formalne zobowiązanie w formie obligu, odpowiadającego wymaganiom statutowym – zwrócenia pożyczki w określonym terminie oraz wyrażającym zgodę na to, że w razie niedotrzymania wspomnianego terminu Skarb Państwa wstrzyma dla m. Łodzi

wypłatę wszelkich opłat i należności gminnych, pobieranych za pośrednictwem państwowych organów skarbowych.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH:
fSt. Downarowicz^f

Załącznik ^bg^b

Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Lwowa pożyczki z Skarbu Państwa w wysokości 25 milionów marek na pokrycie niedoboru administracyjnego

WNIOSEK NAGŁY

Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Lwowa pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 25 milionów marek na pokrycie niedoboru administracyjnego.

Uzasadnienie

Prezydent miasta Lwowa¹³⁷ petycją z dnia 12 X 1921 r. L. 3255 zwrócił się o dalszą pożyczkę ze Skarbu Państwa w wysokości 76 milionów marek, a to na pokrycie pensji pracowników miejskich w listopadzie r.b. w kwocie 35 milionów marek i na zakup zapasów zimowych w żywności i odzieży dla miejskich zakładów dobroczynnych w kwocie 8 milionów marek.

Według petycji Prezydenta z dnia 3 IX [19]21 r. L. 74675 wypłacenie jednorazowego zasiłku urzędnikom miejskim pociąga wydatek 7 600 000 mk., różnica zaś wydatku wskutek podwyższenia płac pracowników i robotników w porównaniu miesiąca października i września r.b. wynosi 8 500 000 mk. Ponieważ przy udzielaniu pożyczki tejże gminie ze Skarbu Państwa mk. 27 500 000 przewidziane było pokrycie z udzielonej sumy pensji pracownikom miejskim za październik, przeto obecnie mogą być wzięte pod uwagę wydatki gminy na wypłatę:

jednorazowego zasiłku w październiku	mk. 7 600 000
a w listopadzie różnica wzrostu płac czynnym funkcjonariuszom w dotychczasowym r o z m i a r z e	” 8 500 000
oraz jednorazowy zasiłek za listopad jak we w r z e ś n i u	” 7 600 000
r a z e m:	mk. 23 700 000

ze względu zaś na przyznany przez Radę Ministrów powtórny zasiłek w październiku, również i gmina m. Lwowa poniesie z tego tytułu nieprzewidziany wydatek, a więc pożyczka ze Skarbu Państwa na czasowe wydatki

¹³⁷ Chodzi o Józefa Neumanna.

administracyjne w październiku i listopadzie r.b. w kwocie 25 000 000 mk. znajduje uzasadnienie.

Władza nadzorcza zgadza się na udzielenie pożyczki jedynie na pokrycie niedoboru administracyjnego i to z zastrzeżeniem, że Magistrat zobowiąże się podwyższyć dalej miejski podatek od towarów przywożonych do miasta i przedstawi do zatwierdzenia projekt statutu podatku mieszkaniowego w miejsce dotychczasowego grosza czynszowego.

RADA MINISTRÓW uchwalić r a c z y:

Upoważnia się Ministra Skarbu do udzielenia gminie m. Lwowa pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 25 milionów m a r e k, zwrotnej do dnia 1 I 1922 r.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH:

^fSt. Downarowicz^f

Załącznik ^b10^b

Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu w sprawie dodatkowych kredytów dla Ministerstwa Spraw Wojskowych na okres wrzesień-październik i listopad-grudzień b.r.

Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu w sprawie dodatkowych kredytów dla Ministerstwa Spraw Wojskowych na okres wrzesień-październik i listopad-grudzień b.r.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Upoważnia się Ministra Skarbu, do czasu ostatecznego zatwierdzenia w drodze ustawodawczej dodatkowych kredytów dla Ministerstwa Spraw Wojskowych

I. do otwarcia M.S.Wojsk. zaliczkowo dodatkowego kredytu na okres wrzesień-październik w kwocie 4 814 983 560 Mk.

II. do otwarcia M.S.Wojsk. na następny okres dwumiesięczny listopad-grudzień b.r. kredytów ustalonych na wrzesień-październik.

III. do otwarcia M.S.Wojsk. dodatkowych kredytów na rezerwę zaopatrzenia do końca b.r. w wysokości 7 740 000 000 Mk.

IV. do asygnowania M.S.Wojsk. kwoty 1 700 000 000 Mk. tytułem wyrównania kosztów utrzymania armii za czas od 1 stycznia r.b. do 1 maja r.b.

UMOTYWOWANIE

Ad. 1. Zmiana wartości marki i drożyzna spowodowała, że sporządzony na podstawie danych z miesiąca stycznia do kwietnia b.r. preliminarz budżetowy obecnie stał się nierealnym. Następstwem tego było zupełne wyczerpanie kredytów M.S.Wojsk. co znowu pociągnęło za sobą dezorganizację finansową gospodarki

i wywołało rozgoryczenie i pewnego stopnia rozprężenie armii. Wskutek tego M.S.Wojsk. zażądało na miesiąc wrzesień-październik dodatkowego kredytu, które po wspólnym porozumieniu się z Min. Skarbu jako niezbędne na tenże okres uznane zostały.

Ad. 2. Treść tego wniosku oparta jest na przypuszczeniu, że warunki ekonomiczne kraju w następnych miesiącach nie ulegną pogorszeniu.

Ad. 3. Z kredytu na zapasy mob. zostaną uregulowane tylko te zobowiązania M.S.Wojsk., które wynikły z umów już dokonanych w okresie do czerwca 1921 r. i nie mogą być ani odwołane ani zredukowane. Obecnie żadnych nowych umów nie dokonywa się.

Szczegółowe umotywowanie dołącza się.

Ad. 4. Kredyt ten przeznaczony jest na wyrównanie kosztów utrzymania armii za czas od 1 stycznia r.b. do dnia 1 maja r.b. zgodnie z zasadami obliczania wydatków na zaprowiantowanie wojska, ustalonymi uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 22 maja r.b. Kwota ta wypośrodkowana jest na podstawie zebranych materiałów liczbowych i przeznaczona jest wyłącznie na pokrycie długów aprowizacyjnych M.S.Wojsk., które powstały wskutek tymczasowego obliczania wydatków na wyżywienie armii.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

16a

PROTOKÓŁ TAJNY z posiedzenia Rady Ministrów z 25 października 1921 r.

10. Po wysłuchaniu oświadczenia Generalnego Komisarza Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku Pana Leona Plucińskiego w sprawie mianowania go Ministrem Pełnomocnym do odebrania od Komisji Międzysojusznicy terytorium Górnego Śląska, Rada Ministrów w miejsce Pana Plucińskiego, który jako Generalny Komisarz Rzeczypospolitej ma nadal pozostać w Gdańsku, na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych zamianowała Ministrem Pełnomocnym do odebrania obszarów Górnego Śląska przyznanych Polsce Pana Kazimierza Olszewskiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Na następcę członka Komisji delimitacyjnej Pana Szembeka, wyznaczono konsula w Opolu Pana Kęszyckiego.

Na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych Rada Ministrów mianowała na członków komisji mieszanej, przewidzianej w art. II 1) decyzji Konferencji Ambasadorów Panów Kiedronia i Grabianowskiego, inżynierów na Górnym Śląsku.

Rada Ministrów przyjęła do wiadomości wyjaśnienie dane przez Ministra Pełnomocnego Pana Targowskiego w sprawie decyzji Rady Ambasadorów z 20 października i referaty Ministrów interesowanych w sprawie jej postanowień ekonomicznych. Odpowiednie wnioski złożą Ministrowie przez swoich delegatów Ministerstwu Spraw Zagranicznych, do którego należy załatwienie dalsze tych rzeczy i w ogóle czuwanie nad prawidłowym biegiem tych spraw.

Wniosek Ministra Skarbu:

„Rada Ministrów wzywa Ministra Skarbu do podjęcia rokowań z rządem niemieckim (Reichsbank¹³⁸) w sprawie waluty i wprowadzenia obok waluty niemieckiej waluty polskiej z kursem tak zwanym kasowym¹³⁹, odesłano do uzgodnienia z Ministrem Spraw Zagranicznych.

¹³⁸ Bank Rzeszy działał od 1 stycznia 1876 r., a utworzony został w miejsce Banku Prus oraz banków emisyjnych innych państw niemieckich, które weszły w skład Rzeszy Niemieckiej (w liczbie 31).

¹³⁹ Kursy kasowe, zwane również kursami spot, występują wtedy, kiedy waluty są pozostawione do wzajemnej dyspozycji natychmiast, najpóźniej jednak w ciągu dwóch dni roboczych od chwili zawarcia transakcji. Są to operacje kasowe.

11. Rada Ministrów wysłuchała referatu Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie Wileńszczyzny. Minister Spraw Zagranicznych komunikuje Radzie Ministrów, że Mocarstwa Sprzymierzone schodzą obecnie ze stanowiska Hymansa a przyjmują nasze plany zwołania Sejmu w Wilnie¹⁴⁰.

12. Minister Spraw Zagranicznych odczytuje telegram jaki wysłał do Poselstwa Polskiego w Budapeszcie w sprawie powrotu na Węgry Karola Habsburga¹⁴¹. W telegramie tym Minister zakomunikował poselstwu, że próba przywrócenia dynastii Habsburgów na Węgrzech ze strony Polski jest przyjęta ze stanowczym potępieniem jako zagrażająca sprawie pokoju w Europie Środkowej.

fStesłowicz^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Rezolucja Konferencji Ambasadorów z 20 października 1921 r. w sprawie podziału pobliżyscytowego terytorium Górnego Śląska]¹⁴²
2. Notatka dla Pana Ministra.

Notatka dla Pana Ministra

Notatka dla Pana Ministra.

W decyzji Konferencji Ambasadorów z dn. 20 paźdz[iernika] w art. V przewidziane jest mianowanie w ciągu 8 dni od notyfikacji tej decyzji, czyli najpóźniej do dnia 28 b.m. dwóch polskich członków komisji mieszanej, Commission mixte de [la] Haute Silesie przewidzianej w art. II tejże decyzji. Wydział Północny Ministerstwa Spraw Zagranicznych proponuje nominacje na członków tej komisji PP. Inż. Kiedronia oraz Inż. Grabianowskiego. Wydział Północny pozwala sobie przypomnieć Panu Ministrowi, że obaj członkowie komisji mieszanej muszą pochodzić z G. Śląska (etre originaire de [la] Haute-Silesie). Pan Minister raczy zaproponować Radzie Ministrów zajęcie się tą sprawą, która ze względu na b. bliską konieczność zakomunikowania nazwisk tych panów Radzie Najwyższej musi być uważaną za nadzwyczaj pilną.

¹⁴⁰ Fiasko II projektu Hymansa nastąpiło we wrześniu 1921 r.

¹⁴¹ W październiku 1921 r. Karol (jako b. cesarz austriacki i król węgierski) udał się na Węgry i próbował odzyskać tron w Budapeszcie. Przeciwno jego usiłowaniom wystąpił adm. Miklós Horthy. Karol został skierowany na krążownik brytyjskiej marynarki wojennej i wysłany na wyspę Maderę (w Portugalii).

¹⁴² Tekst w języku francuskim, którego nie publikuje się. Podpisany został przez sekretarza generalnego francuskiego MSZ Berthelota; edycja po polsku: *Współczesna Europa polityczna. Zbiór umów międzynarodowych*, s. 282–293.

W razie gdyby koniecznym był udział w Komisji Mieszanej przedstawiciela robotników górnośląskich, Wydział Północny proponuje na to stanowisko p. Gasparego.

Dnia 24 X 1921 r.

Naczelnik Wydziału

§Jackowski§

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

PROTOKÓŁ
124-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 27 października 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego,

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych generał-porucznik

Za Ministra Skarbu Dyrektor Departamentu

Minister Sprawiedliwości

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu

Za Ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prez. Rady Min.

Radca Prezydium Rady Ministrów

Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Eugeniusz Michaelis

dr. Wiktor Mikulecki

Bronisław Sobolewski

dr. Józef Raczyński

Henryk Strasburger

Julian Eberhard

inż. Miecz[ysław] Rybczyński

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

Edward Lechowicz

dr. Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o godz. 5 po południu.

1. Protokół posiedzenia z 25 października 1921 r. po odczytaniu przyjęto.
2. Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu uchwałą z 25 października (punkt 3 protokołu) którą przyjęła projekt ustawy w przedmiocie upoważnienia osób, uprawiających działki ziemi na cudzych gruntach na obszarze województw Nowogródzkiego, Poleskiego i Wołyńskiego oraz powiatów: grodzieńskiego, wołkowyskiego i białowieskiego województwa białostockiego do czasu użytkowania uprawianych przez nich gruntów i zajętych pomieszczeń, uzupełniła przez dodane do art. 2 ustępu 1-go wyrazów „o ile dzierżyciele co nie posiadają własnych pomieszczeń lub o ile właściciel nie wskaże im innych odpowiednich pomieszczeń.
Wymienioną datę w art. 2 „1 marca 1922 r.” zmieniono na „1 listopada 1922 r.”
3. Rada Ministrów zatwierdziła uchwalone przez walne zgromadzenie Klubu urzędników państwowych (dawniej Kasyna państwowych urzędników) a wymienione w załączniku 1 zmiany Statutu Klubu.
4. Rada ministrów uchwaliła wnioski Ministerstwa Kultury i Sztuki o rozciągnięcie na Ziemię Wschodnie mocy dekretu z dn. 3 stycznia 1919 r. o zatwierdzeniu

projektów pomników ze stanowiska artystycznego (Dz. Praw No. 5, dn. 13 stycznia 1919 r.) (załącznik 2).

5. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej rozporządzenia Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z 25 marca 1920 r. na obszar gminy Lubstynek, Napromek i Groszki¹⁴³ (załącznik 3).
6. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu wniosek o udzielenie gminie Wieliczka pożyczki ze Skarbu Państwa w kwocie 400 tysięcy marek na pokrycie niedoboru administracyjnego (załącznik 4).
7. Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu przyznała:
 - I. Pocztowej Kasie Oszczędności do 15 grudnia b.r. dwa samochody ciężarowe, od 15 grudnia 1 samochód ciężarowy.
 - II. Drukarni Państwowej i administracji Monitora Polskiego po jednym koniu i jednym ciężarowym wozie.
8. Przystąpiono do wniosku Ministra Skarbu w sprawie redukcji samochodów i pojazdów województw.
Rada Ministrów powzięła uchwałę: Województwom przyznaje się prawo do używania jednego samochodu lub też jednego parokonnego pojazdu. Dla trzech województw wschodnich a dla województwa poznańskiego i pomorskiego od czasu likwidacji Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej przyznaje się po dwa samochody lub dwa parokonne pojazdy z prawem ich używania nie tylko przez samego Wojewodę, ale i przez innych urzędników drugiej instancji podlegających służbowo wojewodzie.
Posiedzenie zakończono o godz. 9 wieczór.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Statut „Klubu Urzędników Państwowych” (dawniej: „Kasyna Państwowych Urzędników”)¹⁴⁴.
2. Wniosek Kierownika Ministerstwa Sztuki i Kultury w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wschodnie Dekretu o zatwierdzaniu projektów pomników ze stanowiska artystycznego z dn. 3 stycznia 1919 r. (Dz. Praw P.P. No. 5 dn. 13 stycznia 1919 r.).
3. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej rozporządzenia Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z 25 marca 1920 r. na obszar gmin Lubstynek, Napromek i Groszki; uzasadnienie¹⁴⁵.

¹⁴³ Wsie te przyłączono do Polski po plebiscycie na Warmii i Mazurach 11 lipca 1920 r. na mocy decyzji Konferencji Ambasadorów z 12 i 15 sierpnia 1920 r.

¹⁴⁴ Nie publikuje się.

¹⁴⁵ Nie publikuje się.

4. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Wieliczki pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości Mrk. 400 000 na pokrycie niedoboru administracyjnego¹⁴⁶.

Załącznik b²b

Wniosek Kierownika Ministerstwa Sztuki i Kultury w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wschodnie Dekretu o zatwierdzaniu projektów pomników ze stanowiska artystycznego z dn. 3 stycznia 1919 r. (Dz. Praw P.P. No. 5 dn. 13 stycznia 1919 r.)

dn. 18 październ[ika] 1921 r.

Do Rady Ministrów.

Wniosek Kierownika Ministerstwa Sztuki i Kultury w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wschodnie Dekretu o zatwierdzaniu projektów pomników ze stanowiska artystycznego z dn. 3 stycznia 1919 r. (Dz. Praw P.P. No. 5 dn. 13 stycznia 1919 r.)

Wobec konieczności rozciągnięcia mocy Dekretu o zatwierdzaniu projektów pomników ze stanowiska artystycznego na obszar całej Rzeczypospolitej Polskiej, w myśl art. 6 Ustawy z dn. 4 lutego 1921 r. o unormowaniu stanu prawno-politycznego na ziemiach przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie podpisanej w Rydze dn. 12 października 1920 r., Rada Ministrów raczy uchwalić:

Na mocy art. 6 ustawy z dn. 4 lutego 1921 r. o unormowaniu stanu prawno-politycznego na ziemiach, przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dn. 12 października 1920 r. (Dz.U.R.P. z r. 1921 No. 16 poz. 93) Rada Ministrów zarządza co następuje:

§ 1. Moc obowiązującą Dekretu z dn. 3 stycznia 1919 r. o zatwierdzaniu projektów pomników ze stanowiska artystycznego (Dz. Praw No. 5, dn. 13 stycznia 1919 r.) rozciąga się na ziemię wskazane w art. 1 Ustawy rzeczoney z dn. 4 lutego 1921 r. (Dz.U.Rz.P. z 1921 No. 16 poz. 93).

§ 2. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Sztuki i Kultury.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze uzyskuje moc obowiązującą z dniem ogłoszenia.
Prezydent Ministrów

Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury

^fA. Ponikowski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

¹⁴⁶ Nie publikuje się.

18

PROTOKÓŁ ^b(tajny)^b 125-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 29 października 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego, Kierownik Ministerstwa
Sztuki i Kultury

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu

Minister Poczt i Telegramów

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Aprowizacji

Dyrektor Departamentu prezydialnego Prezydium
Rady Min.

Radca Prezydium Rady Ministrów

^bSzef Sztabu Generalnego Gen-por.

Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Kazimierz Sosnkowski

dr Jerzy Michalski

Bronisław Sobolewski

Henryk Strasburger

Julian Eberhardt

dr Władysław Stesłowicz

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

Jan Stefan Stoiński

dr Władysław Studziński

dr Jerzy Buzek

Władysław Sikorski^b

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 10.30 wieczorem.

^bMinister Spraw Zagranicznych referuje telegram otrzymany przez przedstawiciela Rosji sowieckiej w Warszawie Karachana od rządu sowieckiego (Cziczeryna) o rzekomym przejściu przez Zbrucz oddziałów ukraińskich dla wywołania powstania po stronie rosyjskiej z pomocą jakoby organów wojskowych i kolejowych polskich¹⁴⁷.

Po wyjaśnieniach danych przez Ministrów Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych oraz Szefa Sztabu Generalnego Rada Ministrów upoważniła Ministra Spraw Zagranicznych do udzielenia rządowi Sowietów w sprawie zajęć na pograniczu wschodnim odpowiedzi wyraźnie odcinającej władze polskie zarówno

¹⁴⁷ W październiku 1921 r. miała miejsce próba wyprawy ukraińskiego petlurowskiego gen. Jurko Tiutiunnyka na Ukrainę pod panowaniem sowieckim. Raid nie przyniósł powodzenia, ale rozbitcie oddziałów Ukraińskiej Republiki Ludowej. Nota protestacyjna sowieckiego chargé d'affaires w Warszawie wpłynęła do MSZ 31 października 1921 r.

cywilne jak wojskowe od imputowanej im roli, i do opublikowania tej noty w prasie.

Moment publikacji ustali Minister Spraw Zagranicznych. Równocześnie Rada Ministrów zleciła Ministrom Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości, aby w najkrótszym czasie zdali sprawę o zarządzeniach przeciw bandytyzmowi i włączeniu się band uzbrojonych po kraju i na granicy wschodniej.

Posiedzenie zamknięto o godzinie 3ciej w nocy.^b

^fAntoni Ponikowski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

19

PROTOKÓŁ 126-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 31 października 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego, Kierownik Ministerstwa
Sztuki i Kultury Antoni Ponikowski

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

” Wojskowych generał – porucznik

Za Ministra Skarbu Dyrektor Departamentu

Minister Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Wyznań
Religijnych i Oświecenia Publicznego

Za Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Podsekretarz Stanu

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Minister Kolei Żelaznych

Minister Poczt i Telegrafów

Za Ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego

” ” Aprowizacji

Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prez.

Rady Min.

Radca Prezydium Rady Ministrów

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Kazimierz Sosnkowski

dr. Wiktor Mikulecki

Bronisław Sobolewski

Tadeusz Łopuszański

Zygmunt Chmielewski

Henryk Strasburger

dr. Bolesław Sikorski

dr. Władysław Stesłowicz

inż. Miecz[ysław] Rybczyński

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

Jan Stefan Stoiński

Edward Lechowicz

dr. Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o godz. 5 po południu.

1. Protokoły posiedzeń z 27 i 29 października 1921 r. po odczytaniu przyjęto.
2. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie przyznania pensji wdowie Natalii Pastenaci, wdowie po starszym referencie Ministerstwa Kolei Żelaznych (załącznik 1).
3. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Skarbu o przyznanie członkowi Rządu Narodowego z roku 1863 Marianowi Dubieckiemu emerytury (załącznik 2) z tą zmianą, że uposażenie emerytalne wymierzone być ma w 100% a nie 75% przewidzianych w art. 43 ustawy emerytalnej.
Rada Ministrów uchwaliła zarazem odpisać niewłaściwie wypłacane kwoty Dubieckiemu z tytułu ustawy z 18 marca 1921 r. i polecić Izbie Skarbowej we Lwowie by kwot tych nie ściągąła.

4. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości że:
Ministerstwo Skarbu wysłało Delegatowi Rządu w Wilnie 100 milionów mk. na ryczałt.
Ministerstwo Skarbu wysłało w ciągu tygodnia 150 milionów mk. na ryczałt oraz 67 milionów marek na akcję wyborów.
Rada Ministrów uznała zasadniczo potrzebę przyznania kredytów na fundusz dyspozycyjny, a wysokość tych kredytów ustaloną zostanie przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Zagranicznych. Na razie upoważniono Delegata Rządu w Wilnie do dysponowania kwotą 20 milionów mk.
5. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Spraw Zagranicznych wniosek w przedmiocie ratyfikacji polsko-rumuńskiej umowy handlowej, podpisanej dnia 1 lipca 1921 r. w Bukareszcie, jako też umowy zawartej między zarządamipoczt, telegrafów i telefonów Polski i Rumunii dotyczącej wzajemnej wymiany korespondencji telegraficznej, telefonicznej i paczek pocztowych między Polską a Rumunią i podpisaną również w Bukareszcie dnia 1 lipca 1921 r. (załącznik 3). Tekst umów załącza się do protokołu (załącznik 4 i 5).
6. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji układu, dotyczącego handlu bronią i amunicją oraz protokołu, podpisanych w St. Germain-en-Laye 16 września 1919¹⁴⁸, których tekst załącza się do niniejszego protokołu (znaczniki 6 i 7).
7. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych wniosek w przedmiocie zmiany w przepisach prawnych o organizacji władz administracyjnych 1-ej instancji obowiązujących na obszarze województw: Nowogródzkiego, Poleskiego i Wołyńskiego oraz powiatów grodzieńskiego, wołkowyskiego i białowieskiego województwa Białostockiego (załącznik 8). Skreślono § 4 cały a w § 5 wyrazy „w okresie do 1 stycznia 1922 r.”
8. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Przemysłu i Handlu projekt ustawy o przedłużeniu terminów dla zachowania i przywrócenia praw własności przemysłowej dotkniętych przez wojnę światową (załącznik 9).
9. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej rozporządzenie w przedmiocie rozszerzenia mocy obowiązującej pruskiej ustawy z dnia 4 lipca 1919 r. (Zbiór ustaw pruskich str. 139) zmieniającej pruską ustawę o kosztach z dnia 35 lipca 1910 r. (Zbiór ustaw str. 184) na cały obszar b. dzielnicy pruskiej (załącznik 10).
10. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy w przedmiocie zmiany i uzupełnienia niektórych przepisów obowiązującego w byłym Królestwie Polskim kodeksu cywilnego z r. 1825¹⁴⁹ oraz

¹⁴⁸ Tak w tekście. Oczywiście winno być 10 września 1919 r.

¹⁴⁹ Kodeks Cywilny Królestwa Polskiego ustanowiony 1 (13) czerwca 1825 r. wprowadzał małe modyfikacje postanowień do kodyfikacji napoleońskiej, nadanej przez cesarza Francuzów Księstwu Warszawskiemu; Dziennik Praw Królestwa Polskiego, t. 10, nr 41.

ustawy postępowania cywilnego dotyczących nieobecnych i zaginionych (załącznik 11).

11. Przedstawiciele Ministerstw: Spraw Wojskowych, Skarbu i Przemysłu i Handlu przedstawiają wyniki badań stosunków produkcji i stanu przedsiębiorstwa towarzystwa akcyjnego „Pocisk” skutecznionych w wykonaniu uchwały Rady Ministrów z 6-go października i składają załączony odpis protokołu (załącznik 12). W czasie narad nad tą sprawą Prezes Rady Ministrów konstatuje, że zawarty przez Skarb państwa z wymienionym przedsiębiorstwem kontrakt nie był dany do zaopiniowania Prokuratorii Generalnej ze szkodą dla Skarbu Państwa.

Głosowanie nad złożonymi przez Ministrów: Spraw Wojskowych, Skarbu i Spraw Wewnętrznych wnioskami ^b(załączniki 14 i 15)^b odroczone do następnego posiedzenia.

Na wniosek przedstawiciela Ministerstwa Skarbu uchwalono wymienionemu towarzystwu udzielić na razie zaliczki w kwocie 50 milionów marek.

12. Rada Ministrów na wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej wyznaczyła na eksperta do komisji śląskiej w miejsce Zygmunta Seydy Leona Leitgebera, naczelnika wydziału ustawodawczego w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej (patrz p. 13 protokołu Rady Ministrów z 17 października 1921 r.). Posiedzenie zakończono o godz. 11 wieczorem.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie przyznania pensji wdowiej Natalii Pastenaci wdowie po st[arszym] referencie M.K.Ż.¹⁵⁰
2. [Pismo, w którym Ministerstwo Skarbu zgadza się na wyjednanie p. Dubieckiemu dożywotniej pensji miesięcznej w wysokości emerytury VII-go stopnia służbowego z odpowiednim dodatkiem drożyznianym przy zastosowaniu postanowień art. 43 i 49 ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. Dz.Ust.Rz.P. Nr. 70 poz. 466]¹⁵¹.
3. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji polsko-rumuńskiej umowy handlowej, podpisanej dnia 1 lipca 1921 r. w Bukareszcie, jako też umowy zawartej między Zarządami: Poczty, Telegrafów i Telefonów Polski i Rumunii, dotyczącej wzajemnej wymiany korespondencji telegraficznej, telefonicznej i paczek pocztowych między Polską a Rumunią i podpisaną również w Bukareszcie dnia 1 lipca 1921 r.; projekt ustawy.
4. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji polsko-rumuńskiej umowy handlowej, podpisanej d[n]. 1 lipca 1921 r. w Bukareszcie; projekt ustawy; tekst

¹⁵⁰ Nie publikuje się.

¹⁵¹ Nie publikuje się.

- konwencji (po francusku i po polsku). Convention de commerce entre la Pologne et la Roumanie/Konwencja handlowa pomiędzy Polską i Rumunią; protokół końcowy
5. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji Umowy, zawartej między Zarządami: Poczty, Telegrafów i Telefonów Polski i Rumunii, dotyczącej wzajemnej wymiany korespondencji telegraficznej, telefonicznej i paczek pocztowych między Polską a Rumunią, i podpisanej w Bukareszcie dnia 1 lipca 1921 roku; tekst umowy (po polsku i francusku).
 6. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji Układu, dotyczącego handlu bronią i amunicją oraz Protokołu, podpisanych w St. Germain-en-Laye 10 września 1919 r.
 7. Układ dotyczący kontroli handlu bronią i amunicją oraz Protokół podpisany w Saint-Germain-en-Laye 10 września 1919 r.¹⁵²
 8. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmiany w przepisach prawnych o organizacji władz administracyjnych I instancji, obowiązujących na „obszarze województw nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów grodzieńskiego, wołkowskiego i białowieskiego województwa białostockiego”¹⁵³.
 9. Wniosek nagły Ministra Przemysłu i Handlu o zatwierdzenie projektu ustawy o przedłużeniu terminów dla zachowania i przywrócenia praw własności przemysłowej dotkniętych przez wojnę światową; uzasadnienie; Porozumienie w przedmiocie zachowania i przywrócenia praw własności przemysłowej, dotkniętych przez wojnę światową; Konwencja Unii Paryskiej z 20 marca 1883 r. dla ochrony własności przemysłowej, przejrzana w Brukseli 14 grudnia 1900 r. i w Waszyngtonie 2 czerwca 1911 r.
 10. [Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozszerzenia mocy obowiązującej pruskiej ustawy z dnia 4 lipca 1919 r. (Zbiór ustaw pruskich str. 139), zmieniającej pruską ustawę o kosztach z dnia 25 lipca 1910 (Zbiór ustaw strona 184) na cały obszar b. dzielnicy pruskiej.
 11. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany i uzupełnienia niektórych przepisów obowiązującego w byłym Królestwie Polskim kodeksu cywilnego z r. 1825 oraz ustawy postępowania cywilnego dotyczącego nieobecnych i zaginionych¹⁵⁴.
 12. Ogólne „resumé” protokołu Komisji w sprawie Tow. Akc. „Pocisk” na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 6 października 1921 r.¹⁵⁵
 13. [Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie udzielenia pożyczki względnie zaliczki wytwórni broni i amunicji]¹⁵⁶.
 14. [Wniosek Ministra Skarbu dot. przyznania T. A. „Pocisk” zaliczki na produkcję broni]¹⁵⁷.
 15. [Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych dot. przyznania T.A. „Pocisk” zaliczki na produkcję broni]¹⁵⁸.

¹⁵² Nie publikuje się.

¹⁵³ Nie publikuje się.

¹⁵⁴ Nie publikuje się – załącznik zupełnie nieczytelny.

¹⁵⁵ Nie publikuje się.

¹⁵⁶ Nie publikuje się.

¹⁵⁷ Nie publikuje się.

¹⁵⁸ Nie publikuje się.

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji polsko-rumuńskiej umowy handlowej, podpisanej dnia 1 lipca 1921 r. w Bukareszcie, jako też umowy zawartej między Zarządami: Poczt, Telegrafów i Telefonów Polski i Rumunii, dotyczącej wzajemnej wymiany korespondencji telegraficznej, telefonicznej i paczek pocztowych między Polską a Rumunią i podpisaną również w Bukareszcie dnia 1 lipca 1921 r.; projekt ustawy

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji polsko-rumuńskiej umowy handlowej, podpisanej dnia 1 lipca 1921 r. w Bukareszcie, jako też umowy zawartej między Zarządami: Poczt, Telegrafów i Telefonów Polski i Rumunii, dotyczące i wzajemnej wymiany korespondencji telegraficznej, telefonicznej i paczek pocztowymi między Polskę, a Rumunią i podpisaną również w Bukareszcie dnia 1 lipca 1921 r.

PROJEKT USTAWY

Art. 1. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zatwierdza konwencję handlową, podpisaną w Bukareszcie dnia 1 lipca 1921 r. wraz z aneksami oraz protokołem końcowym, jako też umowę zawartą między rządami: Poczt, Telegrafów i Telefonów Polski i Rumunii, dotyczącą wzajemnej wymiany korespondencji telegraficznej, telefonicznej i paczek pocztowych między Polską a Rumunią i podpisaną również w Bukareszcie dnia 1 lipca 1921 r,

Art. 2. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej upoważnia Naczelnika Państwa do podpisania ratyfikacji powyższej umowy.

Art. 3. Wykonania niniejszej ustawy zleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Art. 4. Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem ogłoszenia.

^fSkirmunt^f

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji polsko-rumuńskiej umowy handlowej, podpisanej d[n]. 1 lipca 1921 r. w Bukareszcie

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Dn. 8 października 1921 r.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji polsko-rumuńskiej umowy handlowej, podpisanej d[n]. 1 lipca 1921 r. w Bukareszcie.

Rada Ministrów uchwała:

U S T A W A
z dnia ^{a...}^a roku

Art. 1. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zatwierdza polsko-rumuńską umowę handlową, podpisaną w Bukareszcie d[n]. 1 lipca 1921 r. wraz z aneksami oraz protokołem końcowym.

Art. 2. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej upoważnia Naczelnika Państwa do podpisania ratyfikacji powyższej umowy.

Art. 3. Wykonanie niniejszej ustawy zleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

U z a s a d n i e n i e

W d[n]. 1 lipca 1921 r. podpisaną została w Bukareszcie polsko-rumuńska umowa handlowa. Zadaniem jej jest ułatwienie rozwoju wzajemnych stosunków handlowych.

Art. 1 umowy ustala równouprawnienie obywateli obu Wysokich układających się Państw, zapewniając im jednocześnie korzystanie z klauzuli największego uprzywilejowania.

Umowa ta zapewnia obywatelom polskim pod warunkiem wzajemności prawo osiedlania się i zakładania przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych na terytorium Rumunii; zapewnia ona obywatelom polskim pod tym samym warunkiem wolność od służby wojskowej, świadczeń wojskowych oraz pożyczek przymusowych i wszelkiej kontrybucji nadzwyczajnej. Zwolnieni oni mają być również od obowiązku ponoszenia jakichkolwiek funkcji publicznych, z wyjątkiem tych, które są związane z użytkowaniem jakichkolwiek dóbr. (Art. 2 i 3).

W wypadkach nadzwyczajnych obie Strony rezerwują sobie prawo zastosowania pewnych ograniczeń i zakazów. (Art. 4).

Art. 5 zastosowuje zasadę najwyższego uprzywilejowania obu układających się Stron przy wywozie i wwozie towarów.

Postanowienia powyższe nie mogą być jednak stosowane w stosunku do przywilejów, jakie mogą być zastosowane dla handlu granicznego przez jedną z układających się Stron na korzyść kraju sąsiedniego oraz w stosunku do przywilejów, wynikających ze związku celnego jednej z układających się Stron z państwem trzecim. (Art. 6).

Art. 7 zapewnia zupełną wolność od cła dla pewnych przedmiotów (przedmioty, przeznaczone dla reparacji na terytorium drugiej Strony, oraz przeznaczone do doświadczeń, wystaw i konkursów) pod warunkiem powrotu tych przedmiotów w ciągu roku na terytorium ojczyste.

Negocjanci, fabrykanci i inni przemysłowcy, należycie wylegitymowani, mają prawo na terytorium drugiej Strony bądź osobiście bądź przez podróżujących dokonywania zakupów lub przyjmowania zamówień bez uiszczania jakichkolwiek opłat specjalnych. (Art. 8).

Towarzystwa akcyjne i inne stowarzyszenia handlowe, przemysłowe lub finansowe, jak również i asekuracyjne jednej z układających się Stron uzyskują prawo osiedlenia na terytorium drugiej Strony pod warunkiem uczynienia zadość prawodawstwu kraju osiedlenia. (Art. 9).

Stosunki kolejowe mają być uregulowane w myśl zasady największego uprzywilejowania. (Art. 10).

Obie Strony zapewniają sobie wolność tranzytu wszelkich środków komunikacji, jak wagonów, statków etc., przy tym nie będą one podlegały żadnym opłatom tranzytowym z wyjątkiem tych, jakie będą przeznaczone na pokrycie kosztów nadzoru lub administracji, jakie będą spowodowane tym tranzytem (Art. 12). W pewnych wyjątkowych wypadkach (spowodowanych bądź bezpieczeństwem lub zdrowiem publicznym) mogą być zarządzone ograniczenia tranzytu.

Statki polskie na wodach rumuńskich i rumuńskie na wodach polskich korzystać mogą z przywilejów, zastrzeżonych narodowości najbardziej uprzywilejowanej.

Ze względu na korzyści, wymówione dla polskiego handlu i przemysłu w powyższej umowie jako też stosunek Rzeczypospolitej do Królestwa Rumuńskiego wnoszę o ratyfikację tej umowy.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
fSkirmunt^f

Załącznik ^{b5b}

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji Umowy, zawartej między Zarządami: Poczt, Telegrafów i Telefonów Polski i Rumunii, dotyczącej wzajemnej wymiany korespondencji telegraficznej, telefonicznej i paczek pocztowych między Polską a Rumunią, i podpisanej w Bukareszcie dnia 1 lipca 1921 roku

Warszawa, dn. 17 września 1921 r.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Umowy, zawartej między Zarządami: Poczt, Telegrafów i Telefonów Polski i Rumunii, dotyczącej wzajemnej wymiany korespondencji telegraficznej, telefonicznej i paczek pocztowych między Polską a Rumunią, i podpisanej w Bukareszcie dnia 1 lipca 1921 roku

Rada Ministrów uchwała:

USTAWA

w przedmiocie ratyfikacji Umowy ^hzawartej^h między Zarządami Poczty, Telegrafów i Telefonów Polski i Rumunii, dotyczącej wzajemnej wymiany korespondencji telegraficznej, telefonicznej i paczek pocztowych między Polską i Rumunią, podpisanej w Bukareszcie dnia 1 lipca 1921 roku.

Art. 1. Sejm Rzeczypospolitej zatwierdza Umowę ^hzawartą^h między Zarządami Poczty, Telegrafów i Telefonów Polski i Rumunii, dotyczącą wzajemnej wymiany korespondencji telegraficznej, telefonicznej i paczek pocztowych między Polską i Rumunią, podpisaną w Bukareszcie dnia 1 lipca 1921 roku.

Art. 2. Sejm Rzeczypospolitej ^hPolskiej^h upoważnia Naczelnika Państwa do podpisania ratyfikacji powyższej Umowy ^cw imieniu Rzeczypospolitej Polskiej^c.

Art. 3. Wykonanie niniejszej ustawy zleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych, a wykonanie postanowień Umowy Ministrowi Poczty i Telegrafów w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami.

U z a s a d n i e n i e.

Uznając potrzebę nawiązania ściślejszych stosunków między Polską a Rumunią, starało się Ministerstwo Poczty uregulować komunikację pocztową, telegraficzną i telefoniczną między Polską a Rumunią w taki sposób, aby zapewnić społeczeństwu polskiemu szybkość i względną taniłość korespondencji, a Skarbowi Państwa przysporzyć dochodów, przez zapewnienie Rumunii pewnych ulg w tranzycie jej korespondencji do krajów trzecich przez Polskę.

Do osiągnięcia tego celu wprowadzono, poza istniejącym już ruchem korespondencji listowej, normalną wymianę paczek między Polską a Rumunią, oraz ruch tranzytowy paczek z Rumunii przez Polskę. Zniżając ustaloną międzynarodową umową pocztową madrycką należytość z 50 cnt. na 40 cnt. za 5-kilowe paczki dla każdego kraju, zapewniono interesantom obu stron możliwość tańszego przesyłania dozwolonych do wzajemnej wymiany towarów. Celem ograniczenia odpowiedzialności za paczki wartościowe ustalono kwotę 300 fr. jako najwyższą do której każdy zarząd pocztowy przyjmuje odpowiedzialność materialną, ustanawiając przy tym jako stawkę asekuracyjną 5 cnt. za każde 30 fr. wartości, a więc najniższą stawkę przewidzianą umową międzynarodową. Przy paczkach bez podanej wartości przyjęto odpowiedzialność w granicach przewidzianych umową międzynarodową madrycką, tj. 10 fr. za 1 klg., 25 fr. za 5 klg. i 40 fr. za 10 klg. paczki. Te same należytości mają być uwzględniane przy przechodzie paczek tranzytem z Rumunii przez Polskę względnie z Polski przez Rumunię; tym samym zapewniono Polsce objęcie tranzytu przesyłek pocztowych z Rumunii (z wyjątkiem Transylwanii) do Czech, Austrii i Niemiec.

Celem wzmocnienia ruchu telegraficznego i telefonicznego między Polską a Rumunią zapewniono wzajemne rozszerzenie sieci, potrzebnej do szybkiej wymiany korespondencji. Równocześnie zniżono obustronnie znacznie opłaty

telegraficzne, opierając je nie na stawkach międzynarodowych, obliczanych we frankach złotych, lecz na stawkach obrotu wewnętrznego każdego kraju. Wyjątek stanowią opłaty za rozmowy telefoniczne, które ze względu na znaczne koszty budowy i konserwacji linii telefonicznych, oparto na frankach. Należności za rozmowy telefoniczne pobierane więc będą od abonentów kraju żądającego rozmowy w monecie jego kraju według ekwiwalentu obliczonego na podstawie kursu franka.

Ponieważ umowa ta ułatwia stosunki pomiędzy Polską a sprzymierzoną z nią Rumunią, należy uważać, że zawarcie jej jest korzystne zarówno pod względem gospodarczym, jak i politycznym, wobec czego wnoszę o jej zatwierdzenie.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
fSkirmunt^f

Załącznik 6

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji Układu, dotyczącego handlu bronią i amunicją oraz Protokołu, podpisanych w St. Germain-en-Laye 10 września 1919 r.

Warszawa, dn. 5 września 1921 r.

W n i o s e k

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Układu, dotyczącego handlu bronią i amunicją oraz Protokołu, podpisanych w St. Germain-en-Laye 10 września 1919.

Rada Ministrów uchwała:

U S T A W A
z dnia ^{a...}^a

o ratyfikacji Układu, dotyczącego ^ckontroli^c handlu bronią i amunicją, oraz ^co ratyfikacji ^codnośnego^c protokołu, podpisanych w Saint-Germain-en-Laye dn. 10 września 1919 roku.

Art. I. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zatwierdza Układ, dotyczący ^ckontroli^c handlu bronią i amunicją, oraz ^codnośny^c protokół, podpisany w Saint-Germain-en-Laye dn. 10 września 1919 r., z ^ctym^c zastrzeżeniem, że układ ten nabierze mocy obowiązującej dla Polski z chwilą jego ratyfikacji przez Państwa, z Polską sąsiadujące, zarówno będące członkami Ligi Narodów, jak ^ci^c nie należące do niej.

Art. I. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej upoważnia Naczelnika Państwa do podpisania ratyfikacji ^cpowyższego^c układu ^ci^c protokołu^c ^ho handlu bronią i amunicją z 10 września 1919 r. z ^hpowyższym^h ^cz^c zastrzeżeniem, ^cokreślonym w art. I^c.

Art. III. Wykonanie niniejszej Ustawy poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych, wykonanie zaś Układu – Ministrom: Spraw Zagranicznych, Wojskowych i Wewnętrznych.

Uzasadnienie wniosku.

W dniu 14 grudnia 1920 r. Zgromadzenie Ligi Narodów powzięło uchwałę, w której stwierdza, że jak najszybsza ratyfikacja Układu o handlu bronią i amunicją z dn. 10 IX 1919 przez wszystkich kontrahentów jest rzeczą wysoce pożądaną ze względu na wielkie korzyści dla cywilizacji, jakie zapewnia wprowadzenie surowej kontroli tego rodzaju handlu.

Podkreślając pilność ratyfikacji, uchwała Ligi przewiduje jednak możliwość uczynienia przy tym zastrzeżeń, że Układ będzie dane państwo zobowiązywać dopiero wtedy, gdy zostanie ratyfikowany przez wszystkie państwa, które go podpisały. Ze względu na Rosję i Niemcy, które Układu dotąd nie podpisały, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych wprowadza w powyższym projekcie ustawy ratyfikacyjnej zastrzeżenia podobne, zastępując w tekście proponowanym przez Ligę Narodów słowa „kontrahentów Układu” przez słowa „Państwa z Polską sąsiadujące, zarówno będące członkami Ligi Narodów, jak i nie należące do niej”.

Ratyfikacja w tej formie zabezpiecza całkowicie interes Państwa Polskiego, ponieważ zaś zwlekanie z ratyfikowaniem Układu mogłoby, wobec wspomnianej uchwały Ligi, być zużytkowane przeciw Polsce, jako dowód niechęci współdziałania w utrwalaniu pokoju powszechnego, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych wnosi o przyjęcie przedłożonego projektu ustawy ratyfikacyjnej.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
fSkirmuntf

Załącznik b9b

Wniosek nagły Ministra Przemysłu i Handlu o zatwierdzenie projektu ustawy o przedłużeniu terminów dla zachowania i przywrócenia praw własności przemysłowej dotkniętych przez wojnę światową oraz uzasadnienie

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU

Rada Ministrów raczy zatwierdzić poniższy projekt ustawy do złożenia Sejmowi Ustawodawczemu.

PROJEKT

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

U S T A W A
z dnia ^{a...}^a 1921 r.

o przedłużeniu terminów dla zachowania i przywrócenia praw własności przemysłowej dotkniętych przez wojnę światową.

Art. 1. Terminy określone w art. 1, 2 i 3 Porozumienia z Państwami, należącymi do Konwencji Międzynarodowej o ochronie własności przemysłowej, podpisanego w Bernie dnia 30 czerwca 1920 w przedmiocie zachowania i przywrócenia praw własności przemysłowej, dotkniętych przez wojnę światową, przedłuża się na rzecz posiadaczy praw, przyznanych przez pomienioną Konwencję, lub na rzecz ich następców prawnych na okres trzech miesięcy od dat, które oznaczy drogą rozporządzenia Minister Przemysłu i Handlu; jednakże to przedłużenie przyznaje te dobrodziejstwa obywatelom lub poddanym obcym na termin nie dłuższy niż ten, na który dobrodziejstwa te są lub będą przyznane przez dany kraj obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Przemysłu i Handlu.

^cArt. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.^c

MINISTER:
S. Przanowski

U Z A S A D N I E N I E.

Dnia 30 czerwca 1920 r. Polska i inne państwa zawarły w Bernie Porozumienie w przedmiocie zachowania i przywrócenia praw własności przemysłowej, dotkniętych przez wojnę światową. Porozumienie to, w którego artykule pierwszym terminy pierwszeństwa dla składania zgłoszeń o patenty itd. przedłużone zostały do 30 marca 1921 r., powinno być ratyfikowane najpóźniej do dn. 30 września 1920 r. Wobec tego, że z powodu różnych okoliczności ratyfikacja Porozumienia przez Sejm nastąpiła dopiero 1 lipca 1921 r., skorzystanie w Polsce z prawa, które daje art. 1 Porozumienia, było w chwili ratyfikacji już niemożliwym, a poza tym fakt ratyfikowania Porozumienia z opóźnieniem dziewięciomiesięcznym, a w trzy miesiące po wygaśnięciu terminu z pomienionego art. 1-go, mógł stać się w wielu wypadkach powodem nieskorzystania z dobrodziejstw postanowień tegoż artykułu.

Zważywszy poza tym,

że Jugosławia, która przystąpiła do Porozumienia po 30 marca 1921 r., przedłużyła termin z art. 1 Porozumienia do 30 września 1921 r.,

że Stany Zjednoczone, które nie należą do Porozumienia, wydały oddzielną ustawę t.zw. Nolan Bill, w którym terminy odpowiadające terminom z art. 1 i 2 Porozumienia Berneńskiego pod warunkiem wzajemności przedłużyły do 3 września 1921 r., względnie 3 marca 1922 r.,

że dla szeregu państw, które podpisały traktat w Trianon, Polska zgodziła się przesunąć terminy odpowiadające terminom z art. 1, 2 i 3 Por. Berneńskiego o sześć względnie 12, względnie 24 miesięcy, od uprawomocnienia się tego traktatu czyli przynajmniej do połowy stycznia 1922 r., względnie ‘połowy’ lipca 1921 i ‘połowy’ lipca 1923 r., wobec tego, że uprawomocnienie się traktatu w Trianon nastąpiło dopiero w tych dniach (urzędowych wiadomości w Min. Sp. Zagr. jeszcze nie ma zachodzi konieczność dalszego przedłużenia terminów określonych w art. 1, 2 i 3 Porozumienia Berneńskiego, to żeby z tego przedłużenia mogli korzystać faktycznie obywatele wszystkich tych krajów, które dają lub dadzą możliwość obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej korzystania u siebie z podobnych dobrodziejstw.

Z postanowień art. 1 Nolan Bill’u wynika, że będzie on miał zastosowanie do obywateli tych krajów tylko, którzy przyznają analogiczne dobrodziejstwa obywatelom amerykańskim przed 3 września 1921 r., przed tym przeto terminem musi być wydana ustawa polska, jeżeli obywatele Rz[eczypospolitej] Pol[skiej] mają mieć możliwość skorzystania z praw, przyznanych przez art. 1 Nolan Bill’u.

Dla uniknięcia konieczności wydawania ciągle nowych ustaw w tym przedmiocie w miarę tego, jak wiadome się stają odpowiednie ustawy zagraniczne, jest wskazane, aby ustalenie ostatecznych terminów było pozostawione Ministrowi Przemysłu i Handlu.

Załącznik ^b10^b

[Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozszerzenia mocy obowiązującej pruskiej ustawy z dnia 4 lipca 1919 r. (Zbiór ustaw pruskich str. 139), zmieniającej pruską ustawę o kosztach z dnia 25 lipca 1910 (Zbiór ustaw strona 184) na cały obszar b. dzielnicy pruskiej

UZASADNIENIE

Pruska ustawa o kosztach sądowych w brzmieniu ogłoszenia z dn. 6.10.1899 (Zb.ust.pr. str. 326) zmienioną ustawą z dnia 26.7.1910 (Zb.ust.pr. str. 157) postanawia w § 55, iż należytości notariusza za spisanie aktu prawnego podwyższa się o jedną czwartą, jeżeli strona oświadcza się w języku obcym.

Powyższy § 55 został zmieniony przez ustawę pruską z dn. 4 lipca 1919 (Zb.ust.pr. str. 157) w tym kierunku, iż po wyrazie: „obcym” wstawiono słowa „w okręgu sądowym nieużywanym”.

Ostatnio wymieniona ustawa obowiązuje w b. dzielnicy pruskiej tylko poza byłą linią demarkacyjną. Następstwem tego jest, że poza byłą linią demarkacyjną notariusz nie może pobrać wyższej należytości za spisanie aktu w języku niemieckim, ponieważ tam język niemiecki nie jest w powiecie sądowym obcym

i jest w użyciu, natomiast może pobierać tę wyższą należność w częściach okręgu sądu apelacyjnego w Poznaniu, położonych w obrębie b. linii demarkacyjnej, w tych częściach okręgu język niemiecki jest również w użyciu, ustawa z 4 lipca 1919 (Zb.ust.pr. str. 157) obowiązuje tylko poza byłą linią demarkacyjną.

Powyższą niejednolitość, jaka zachodzi w stosunku kosztów notarialnych do języka w powiecie sądowym używanego, należy usunąć. Cel ten można by osiągnąć: albo przez zupełne uchylenie ustawy z dnia 4.7.1919, przez co pozostałby, jako w całej b. dzielnicy pruskiej obowiązujący § 55 ustawy o kosztach w pierwotnym swoim brzmieniu (według ustawy z 25.7.1910 Zb.ust. pr. str. 157) albo też przez rozciągnięcie mocy obowiązującej ustawy z dnia 4.7.1919 r. na cały obszar b. dzielnicy pruskiej. Ten drugi sposób wydaje się jedynie wskazanym. Odpowiada on duchowi traktatu między głównymi mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi a Polską z dnia 28.6.[19]19 r. (Dz.Ust. 1920 r. Nr. 110 poz. 728). Język niemiecki nie może być uważany za obcy, w powiecie sądowym nieużywany, i nie można żądać od obywatela polskiego narodowości niemieckiej nadwyżki kosztów za oświadczenie się w języku niemieckim co do aktu, który w myśl rozporządzenia o języku urzędowym będzie spisany po polsku.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

20

PROTOKÓŁ 127-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 3 listopada 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury	Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Za Ministra Spraw Wojskowych Szef Sztabu Generalnego Generała – porucznik	Władysław Sikorski
Minister Skarbu	dr. Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu	Julian Eberhardt
Minister Poczty i Telegrafów	dr. Władysław Stesłowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr. Witold Chodźko
Kierownik Ministerstwa Apropowizacji	Jan Stefan Stoiński
Dyrektor Departamentu prezydyjnego Prezydium Rady Min. dr. Władysław Studziński	
” ” ” legislacyjnego ”	
” ”	Edward Lechowicz
Radca ministerialny Prezydium Rady Ministrów	dr. Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o godz. 5 po południu.

1. Protokół z posiedzenia 31 października 1921 r. po odczytaniu przyjęto.
2. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Spraw Wojskowych projekt ustawy o poborze zwierząt pociągowych i wozów (załącznik 1), z następującymi zmianami:

Ustęp 1. art. 5 przyjęto w redakcji proponowanej przez Ministra Spraw Wewnętrznych:

„Za zwierzęta pociągowe w rozumieniu niniejszej ustawy należy uważać wszystkie zwierzęta, które w istniejących w państwie stosunkach gospodarczych używane są do jazdy pod wierzch w zaprzęgu lub jako juczne”.

Do art. 7 dodano ustęp 4 na wniosek Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego:

„4) instytucje sanitarne i szpitale tak państwowe jak i komunalne”. W ustępie c. art. 8 po wyrazie „zarejestrowane” dano wyraz „o ile posiadają zaświadczenie uznane”.

W art. 9. zamiast słowa „mogą być” dano „będą”.

3. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Spraw Wojskowych projekt ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej (załącznik 2) z następującymi zmianami:

W art. 18 ustęp 3. ma opiewać „lekarz wyznaczony przez wojewodę”.

Ustęp 5 art. 21. ma opiewać: „dyrektor wojewódzkiego urzędu zdrowia”.

W art. 22 i 31 skreślono wyraz „stałego”.

W art. 28 wyrazy „Naczelnicy gmin i prowadzący metryki stanu cywilnego” zastąpiono wyrażeniem „Urzędnicy stanu cywilnego i prowadzący metryki”.

W punkcie d. art. 35 po wyrazie „ruszeniu” dano wyrazy „bez broni”.

Ustępowi 1-mu art. 43 nadano na wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego następującą osnowę:

„Poborowi uznani za zdolnych do służby w szeregach, którzy najpóźniej do dnia 1 października roku ich poboru udowodnią, że ukończyli z dobrym wynikiem na obszarze Państwa Polskiego państwową szkołę średnią ogólnokształcącą państwową, lub prywatną uznaną przez państwowe władze szkolne za równoważną państwowej, albo przez te władze za równorzędną uznaną szkołę zawodową i zdali egzamin dojrzałości, względnie inny przez władze szkolne wymagany egzamin końcowy, korzystają z przyznania im ulgi jednorocznej służby w szeregach”.

Ustęp 2-gi art. 43 skreślono.

W art. 49 po wyrazie „w porozumieniu” wstawiono wyraz „z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz”.

W art. 50 ustępie b. po wyrazie studia dodano wyrazy „teoretyczne i praktyczne”.

Art. 53 uzupełniono postanowieniem:

„d) Odbywającym praktykę w zakładach handlowych i przemysłowych zagranicznych”.

W art. 56 ustępie drugim wyraz „Władzami” zastąpiono wyrazem „Organami”, w ustępie czwartym po wyrazie „uzupełnień” wstawiono wyrażenie „która wydała orzeczenie w porozumieniu”.

Ustęp pierwszy art. 60 otrzymuje osnowę:

„Prawo odbywania służby ochotniczej może być rozciągnięte w czasie wojny również na bezdzietne osoby płci żeńskiej, przy czym”.

W art. 74 ustępie ostatnim w miejsce wyrazów „po wysłuchaniu opinii Ministra Spraw Wewnętrznych” dano wyrazy „w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych”; tę samą poprawkę przyjęto w ustępie piątym art. 56.

Ustęp pierwszy art. 75 skreślono, a drugiemu ustępowi nadano osnowę: „Zawarte małżeństwo przed wstąpieniem do służby wojskowej i w czasie jej

trwania nie daje tytułu do żądania ulg w dopełnieniu powszechnego obowiązku służby wojskowej, ani też do żadnych świadczeń ze Skarbu Państwa na rzecz rodziny”.

W art. 76. zamiast wyrazu „odwołania” ma być wyraz „udzielenia”.

Art. 77 skreślono.

Postanowienia karne przekazano do ustalenia Ministrowi Spraw Wewnętrznych z Ministrem Sprawiedliwości.

4. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych projekt ustawy w sprawie tymczasowych zarządzeń w przedmiocie zwalczania knoń przeciwpństwowych (załącznik 3).

W art. 1 w miejsce wyrazów „może Minister Spraw Wewnętrznych otrzymać w trybie przewidzianym art. 124. Konstytucji upoważnienie stosowania” dano wyrażenie „Minister Spraw Wewnętrznych korzysta w trybie przewidzianym art. 124 Konstytucji z upoważnienia stosowania”.

Ustęp 2-gi art. 8 ma opiewać:

„Wykonanie jej zleca się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami a na obszarze b. dzielnicy pruskiej Ministrowi b. Dzielnicy Pruskiej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych”.

5. Rada Ministrów po wysłuchaniu na tajnym posiedzeniu załączonego sprawozdania (załącznik 4) powzięła uchwałę:

Do dnia 10 listopada obozy jeńców i internowanych mają być przekazane Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Rada Ministrów wyraża życzenie by w dowództwie obozów przeprowadzono zmiany personalne.

6. Przystąpiono do obrad nad reorganizacją Prezydium Rady Ministrów. Uchwalono, że prezydium Rady Ministrów dzieli się na trzy departamenty: polityczny, prezydialny i legislacyjny, ^c Sekretariat Stanu w Prezydium Rady Ministrów; dalsze obrady w sprawie zmiany statutu Prezydium Rady Ministrów odroczone^c. Posiedzenie zakończono o godz. 11 wieczorem.

^fA. Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt ustawy o poborze zwierząt pociągowych i wozów¹⁵⁹.
2. Projekt ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej¹⁶⁰.
3. Projekt ustawy w sprawie tymczasowych zarządzeń w przedmiocie zwalczania knoń przeciwpństwowych; motywa.

¹⁵⁹ Nie publikuje się.

¹⁶⁰ Nie publikuje się.

**Projekt ustawy w sprawie tymczasowych zarządzeń w przedmiocie zwalczania
knoań przeciwpaństwowych; motywa**

USTAWA

z dnia ^a...^a 1921 r.

w sprawie tymczasowych zarządzeń w przedmiocie zwalczania knoań przeciwpaństwowych

Art. 1.

W razie rozruchów wewnętrznych, lub rozległych knoań, zagrażających Państwu, jego Konstytucji, albo bezpieczeństwu publicznemu może Minister Spraw Wewnętrznych otrzymać w trybie przewidzianym w art. 124 Konstytucji upoważnienie stosowania wyszczególnionych w art. 2 zarządzeń, mających na celu zapobieżenie szerzeniu się komunizmu, anarchii i innych knoań przeciwpaństwowych¹⁶¹.

Uchylenie tych upoważnień następuje wskutek uchwały Rady Ministrów, powziętej na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 2.

Zarządzenia, o których mowa w art. 1 mogą obejmować:

a) tymczasowe, na przeciąg czasu nie dłuższy niż trzy miesiące, zatrzymanie osób, które podejmują, przygotowują, lub popierają działalność, wskazaną w art. 1;

b) wysiedlanie tych osób z poszczególnych miejscowości, lub okręgów z zakazem powrotu, w stosunku zaś do cudzoziemców także wysiedlanie z granic Państwa;

c) wyznaczanie dla tych osób miejsca, lub okręgu pobytu z zakazem opuszczenia go;

d) dokonywania u osób podejrzanych rewizji, lub poszukiwań;

e) zawieszanie w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej działalności pracowniczych związków zawodowych do czasu powzięcia decyzji przez Sąd Okręgowy w myśl art. 14 Dekretu z dnia 8 lutego 1919 r. Dz. Praw Nr. 15, poz. 209;

¹⁶¹ Artykuł 124 stanowił: „Czasowe zawieszenie praw obywatelskich: wolności osobistej (art. 97), nietykalności mieszkania (art. 108) wolności prasy (art.105), tajemnicy korespondencji (art. 106), prawa koalicji, zgromadzania się i zawiązywania stowarzyszeń (art. 108), może nastąpić dla całego obszaru państwowego lub dla miejscowości, w których okaże się konieczne ze względów bezpieczeństwa publicznego. Zawieszenie takie zarządzić może tylko Rada Ministrów za zezwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej podczas wojny albo gdy grozi wybuch wojny, jakoteż w razie rozruchów wewnętrznych lub rozległych knoań o charakterze zdrady stanu, zagrażających Konstytucji Państwa albo bezpieczeństwu obywateli”.

f) Konfiskowanie i zawieszanie wydawnictw i czasopism o tendencjach przewidzianych w art. 1 oraz zamykanie odnośnych zakładów drukarskich.

Art. 3.

O tymczasowym zatrzymaniu (art. 2a) decyduje władza administracyjna I-ej instancji. O zatrzymaniu, które ma trwać dłużej, aniżeli 4 tygodnie decyduje władza administracyjna II instancji.

Stosowanie zarządzeń z art. 2 lit. b) i c) należy w obrębie poszczególnych miejscowości, względnie powiatów do władz administracyjnych I-ej instancji, w obrębie Województwa do Wojewody, odnośnie do całego terytorium państwowego do Ministra Spraw Wewnętrznych.

Stosowanie zarządzeń z art. 2 lit. d) i f) należy do władz administracyjnych I-ej instancji.

Uprawnienia władz administracyjnych I-ej instancji w miastach o własnym statucie służą Dyrekcjom Policji.

Art. 4.

Stosowanie zarządzeń z art. 2 lit. a), b), c) pociąga za sobą dla osób nimi dotkniętych zawieszenie na odnośny okres czasu prawa wykonywania wszelkich funkcji publicznych, pochodzących czy to z wyboru, czy z nominacji oraz prawa wykonywania uprawnień przemysłowych i handlowych.

Art. 5.

Przeciw zarządzeniom władz administracyjnych I-ej instancji służy odwołanie do władzy administracyjnej II-ej instancji w ciągu dni 14-tu od dnia doręczenia decyzji, a jeśli nie była doręczona, od dnia wykonania. Odwołanie nie wstrzymuje wykonania.

W tym samym trybie służy od zarządzeń władz administracyjnych II-ej instancji odwołanie do Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 6.

O ile zarządzeniem z art. 2 lit. a), b), c), dotknięty jest funkcjonariusz państwowy, lub samorządowy, władza przełożona obowiązana jest niezwłocznie zawiesić go w urzędowaniu, a po uprawomocnieniu się decyzji władz administracyjnych (art. 5) wdrożyć przeciw niemu postępowanie dyscyplinarne. Odnośnie do funkcjonariuszów państwowych wykonanie niniejszego prawa nastąpi w drodze służbowej, z pominięciem Komisji Dyscyplinarnych, z możliwością odwołania się w toku instancji administracyjnej.

Art. 7.

Osoby winne niezastosowania się do wydanych na zasadzie niniejszej ustawy decyzji władz administracyjnych podlegają w drodze administracyjnej karze aresztu na czas trzech miesięcy, lub grzywny do 300.000 marek, albo obu karom łącznie.

Art. 8.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Wykonanie jej porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej oraz Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej.

MARSZAŁEK SEJMU
PREZYDENT MINISTRÓW
MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
/-/ St. Downarowicz w.r.
MINISTER PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ
MINISTER b. DZIELNICY PRUSKIEJ
^bSt. Downarowicz
3/XI 21^b

M O T Y W A

Celem niniejszej ustawy jest danie Ministrowi Spraw Wewnętrznych upoważnień do stosowania potrzebnych zarządzeń, w celu zapobiegania knowaniom przeciwpaiństwowym. Zarządzenia te mają wyłącznie charakter prewencyjny, podczas gdy represja znajdzie swój wyraz w osobnych przepisach karno-sądowych.

Podstawę prawną ustawy stanowi art. 124 Konstytucji. Artykuł ten w myśl ustępu I art. 126 będzie obowiązywał w całej rozciągłości dopiero z chwilą wydania ustawy wykonawczej o stanie wyjątkowym¹⁶². Ustawa taka dotychczas się nie ukazała, a w art. 126 brak odpowiedzi na pytanie, co się ma stać w okresie do czasu ukazania się ustawy wykonawczej. Zdaniem M.S. Wewnętrznych jest dopuszczalne właśnie w tym okresie wydanie osobnej ustawy sejmowej, mającej charakter tymczasowy.

Co do trybu postępowania przewidzianego w art. 1, tryb ten zastosowany jest ściśle do art. 124 Konstytucji. W ustępie II-im przewidziano sposób uchylania upoważnień udzielonych przez Radę Ministrów, gdyż art. 124 Konstytucji trybu tego nie przewiduje.

Gwarancje przeciwko jakimkolwiek nadużyciom upoważnień, wynikających z tej ustawy mieszczą się przede wszystkim w tym, że tymczasowe zatrzymanie może być orzeczone tylko na przeciąg 3-ch miesięcy i w ograniczeniu władz administracyjnych w tym względzie do okresu 4-ch tygodni, następnie w art. 5-ym, który przewiduje możliwość odwołania przez wszystkie instancje.

Sankcje przewidziane w art. 4-ym są również tylko charakteru prewencyjnego i wynikają z natury rzeczy z zastosowania zarządzeń, o których mowa w art. 2-im a, b, c, które polegają na ograniczeniu wolności osobistej.

Art. 6 przewiduje tryb postępowania odnośnie urzędników państwowych i samorządowych. Postanowienie to ma na celu zapewnić, ażeby odnośny

¹⁶² Artykuł ten ustanawiał delegację, którą powierzał Sejmowi: „Zasady te określi bliżej ustawa o stanie wyjątkowym”.

funkcjonariusz w każdym razie został usunięty od wykonywania funkcji publicznych. Odnośnie do funkcjonariuszów państwowych, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych uważa za niezbędne przekazanie dochodzenia wyłącznie władzom przełożonym z pominięciem Komisji Dyscyplinarnej.

^fSt. Downarowicz^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

21

PROTOKÓŁ z 128-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 7 listopada 1921 r.

Obecni Panowie: Prezes Rady Ministrów, Minister

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
Minister Spraw Wewnętrznych
Za Ministra Spraw Zagranicznych Podsekretarz Stanu
Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik
Minister Skarbu
Dyrektor Departamentu w Ministerstwie Skarbu
Minister Sprawiedliwości
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu
Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu
Za Ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu
Minister Poczty i Telegrafów
Minister Pracy i Opieki Społecznej
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego
Kierownik Ministerstwa Aprowizacji
Minister b. Dzielnicy Pruskiej
Dyrektor Departamentu politycznego Prez. Rady Min.
Dyrektor Departamentu prezydyjnego Prez. Rady Min.
Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prez. Rady Min.
Radca ministerjalny Prezydium Rady Ministrów

Antoni Ponikowski
Stanisław Downarowicz
Jan Dąbski
Kazimierz Sosnkowski
dr. Jerzy Michalski
dr. Wiktor Mikulecki
Bronisław Sobolewski
Tadeusz Łopuszański
dr. Józef Raczyński
Henryk Strasburger
Julian Eberhardt
inż. Mieczysław Rybczyński
dr. Władysław Stesłowicz
Ludwik Darowski
dr. Witold Chodźko
Jan Stefan Stoiński
dr. Józef Wybicki
Witold Giełżyński
dr. Władysław Studziński
Edward Lechowicz
dr. Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 5 po południu.

1. Protokół posiedzenia z 3 listopada 1921 r. po odczytaniu przyjęto.
2. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie zwiększenia wynagrodzenia Prezesa, Wice-Prezesów i członków Komisji Szacunkowej Głównej w Warszawie¹⁶³ (załącznik 1).
W § 1. po wyrazie „posiedzenie” dano wyrazy „w którym przewodniczy”.
W § 2. po wyrazie „Wice-Prezesów” dano wyrazy „o ile przewodniczą w zastępstwie prezesa”.

¹⁶³ Rozporządzenie prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego z 5 czerwca 1920 r. w celu wykonania ustawy z 10 maja 1919 r. „o ustaleniu i oszacowaniu świadczeń i strat wojennych”; „Dziennik Praw RP” 1919, nr 41, poz. 298.

Rada Ministrów przyjęła do wiadomości oświadczenie Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego, że na akcję repatriacji i w Komisji Szacunkowej Głównej i w Małopolsce nowych kredytów wymagać nie będzie, a zakończy tę opcję w ramach już przyznanych na rok 1921 kredytów pod warunkiem prawa przeniesienia niewyczerpanych w roku bieżącym kredytów na rok 1922.

3. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych projekt ustawy w sprawie dowodów osobistych (załącznik 2).

Art. 1 i 2 przyjęto w redakcji objętej załącznikiem 3.

W art. 3 w ustępie pierwszym zamiast „na wjazd i pobyt w granicach Rzeczypospolitej” ma być „na wjazd w granice Rzeczypospolitej”;

w ustępie drugim tego artykułu zamiast wyrazów „na pobyt w granicach Rzeczypospolitej” dano wyrazy „na wjazd w granice Rzeczypospolitej”.

Do art. 4 dodano postanowienie:

„Przepis niniejszego artykułu nie ma zastosowania do paszportów dyplomatycznych”.

W art. 5 po wyrazie „zamieszkałej” dano wyrazy „przynajmniej od sześciu miesięcy”, przed wyraz „rozciągnięcia” wstawiono wyraz „czasowego”.

W art. 6 zamiast „Rząd” ma być „Radę Ministrów”.

Art. 10 skreślono.

Do projektu dodano jako artykuł końcowy (12) postanowienie:

„Wykonanie ustawy niniejszej zleca się Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Ministrowi b. Dzielnicy Pruskiej w porozumieniu z interesowanymi Ministrami”.

4. Rada Ministrów przyjęła załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie obywatelce Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej Marii Luizie Żmijewskiej na nabycie od Kazimierza Ludwika Eytera nieruchomości Nr. hip. 1326 w Warszawie (załącznik 4).
5. Rada Ministrów przyjęła załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie obywatelowi Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej inżynierowi Aleksandrowi Gwiazdowskiemu na nabycie od Bolesława Mierzejewskiego nieruchomości Nr. hip. 5009, położonej w Warszawie przy ul. Przyokopowej Nr. 11 (załącznik 5).
6. Rada Ministrów przyjęła załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie obywatelce Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej Annie C. Winiarskiej na nabycie od Marii Mulowej parceli wielkości około 400 sążni kwadratowych Nr. hip. 389 znajdującej się w Prądniku Czerwonym pod Krakowem (załącznik 6).
7. Rada Ministrów przyjęła załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie obywatelowi Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej John MacAteerowi na nabycie od obywatela niemieckiego Adolfa Deichsla „Fabryki drutu i kabli stalowych Adolf Deichsel” w Sosnowcu (załącznik 7).

8. Rada Ministrów przyjęła złożony przez wniosek Ministra Poczt i Telegrafów projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 31 lipca 1919 r. (Dz.U. N. 66 poz. 400) w sprawie wydawania Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 8).
9. Załączony projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustaw z dnia 25 lipca 1919r. o zwalczaniu chorób zakaźnych (Dz.U.R.P. Nr. 67 poz. 402) (załącznik 9) Minister Poczt i Telegrafów wycofał z porządku obrad po oświadczeniu Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego, iż w wykonaniu ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych wyda rozporządzenie o przesyłaniu zgłoszeń o chorobach zakaźnych wyłącznie na kartach otwartych.
10. Rada Ministrów w dalszym ciągu obradowała nad redukcją samochodów i pojazdów konnych dla władz i urzędów państwowych.
Ustęp pierwszy załączonego wniosku Ministra Skarbu (załącznik 10) przyjęto w następującej osnowie:
 1. Wszystkim władzom politycznym pierwszej instancji przysługuje łącznie 670 koni, 200 wozów gospodarczych, 400 wehikułów wyjazdowych i 200 sanek. Minister Spraw Wewnętrznych rozdzieli tę ilość między województwa, a wojewodowie rozdziela przyznana każdemu ilość według następującego zasadniczego podziału: starostwa w Małopolsce i na Śląsku Cieszyńskim otrzyma po 1 parze koni, starostwo w b. Królestwie Kongresowym po 3 konie, starostwa w województwach wschodnich po 6 koni i po 1 koniu dla każdego rejonu. Tę zasadę podziału stosuje Minister Spraw Wewnętrznych w stosunku ^c do województw, a wojewoda w stosunku ^c do powiatów, w miarę możliwości odstępując od niej, zależnie od obszaru i indywidualnych potrzeb poszczególnych powiatów oraz od rozmiaru i stanu ruchu kolejowego w województwie i powiecie w granicach jednak podanego wyżej ryczałtu, względnie ilości przyznanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych dla województw i przez wojewodów dla powiatów. Wojewodowie i starostowie są osobiście odpowiedzialni za nieprzekraczanie przyznanych im taborów. Wspomniany tabor pozostaje w zarządzie w starostwie dla użytku jego i podległych mu władz powiatowych. W miarę możliwości udzielać będzie starosta będących w jego dyspozycji zaprzęgów organom władz powiatowych jemu niepodległych, w szczególności organom skarbowym.
Ustęp drugi przyjęto bez zmiany, jak również ustęp trzeci.
Ustęp drugi b) uzgodni Minister Skarbu z Ministerstwem Zdrowia Publicznego.
W ustępie trzecim f) w miejsce 38 koni przyjęto 76 koni.
Do ustępu e) dodano postanowienie:
„Ilość ta może być zwiększoną w miarę potrzeb ruchu pocztowego na podstawie porozumienia Ministra Poczt i Telegrafów z Ministrem Skarbu”.
Ustęp i) przyjęto w osnowie:

„Ponad normę ustaloną ustępem pierwszym przyznaje się dla inspekcji granic wschodnich trzy samochody osobowe i jedną parę koni na Polesiu. Policja Państwowa: dwa samochody osobowe i jeden ciężarowy dla komendy głównej i po jednym samochodzie osobowym i jednym ciężarowym dla komend okręgowych; pięć samochodów osobowych dla ekspozytur śledczych (Zagłębie Dąbrowskie, Łódź, Warszawa, Lublin i Lwów). Konie pociągowe: po jednym koniu w 144 komendach powiatowych i po dwa konie w 60 komendach powiatowych, nadto 26 koni dla komend okręgowych. Ilość koni w komendach powiatowych i okręgowych w b. dzielnicy pruskiej ustali Minister Spraw Wewnętrznych z Ministrem Skarbu i Ministrem b. dzielnicy pruskiej. 9 koni dla komendy głównej (intendentura i szkoła), 1 koń dla komendanta policji w Sosnowcu. Stan koni nie obejmuje koni wierzchowych policji konnej i koni policji b. dzielnicy pruskiej.

Ustęp f) uzgodni Minister Skarbu z Ministrem Aprowizacji.

W ustępie p) skreślono wyrazy „i inspektorom szkolnym”, a do ustępu pierwszego dodano postanowienie:

„W powiatach, w których nadzorze szkolnym pracuje co najmniej 2 siły (inspektor i zastępca) służy im do dyspozycji osobny pojazd z parą koni z wyjątkiem b. dzielnicy pruskiej, w której będzie pojazd z jednym tylko koniem.

We wszystkich innych powiatach pojazd z parą koni (względnie w b. dzielnicy pruskiej z jednym koniem) ma obsłużyć nie tylko inspektora szkolnego, lecz także jeszcze inny urząd np. inspektora skarbowego”.

Ustęp piąty ma opiewać:

„Wszelkie zaniedbania w wykonaniu powyższej uchwały karane będą w drodze dyscyplinarnej, przy czym ‘winni’ przekroczenia przepisów o środkach lokomocji będą pociągani do zwrotu spowodowanych przez to kosztów”.

Ustęp szósty i zdanie pierwsze ustępu siódmego skreślono; w zdaniu drugim [ustępu] siódmego skreślono końcowe wyrazy „jak również używania pojazdów urzędowych dla celów prywatnych w jak najkrótszym czasie”, natomiast przyjęto postanowienie: „Ministrowie resortowi mają ściśle przestrzegać, by nie nadużywano urzędowych środków lokomocji”.

11. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu wniosek o przyznanie miastu Warszawie pożyczki ze skarbu państwa w wysokości 190 milionów marek na pokrycie niedoboru administracyjnego miasta do 1 listopada 1921 r. (załącznik 11).
12. Rada Ministrów przyjęła załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o przekazanie Ministerstwu Spraw Wewnętrznych do dyspozycji policji koni typu kawalerskiego z liczby koni rewindykowanych z Niemiec z poprawką uwidocznioną w załączniku 12.
13. Rada Ministrów po wysłuchaniu referatu Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uchwaliła nie udzielać koncesji

na gimnazja z językiem wykładowym w żargonie. Posiedzenie zakończono o godzinie 11 wieczorem.

^fA. Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie zwiększenia wynagrodzenia Prezesa, Vice-Prezesów i Członków Komisji Szacunkowej Głównej w Warszawie.
2. [Motywy projektu ustawy w sprawie dowodów osobistych].
3. [Nowa redakcja art. 1 i 2 ustawy w sprawie dowodów osobistych]¹⁶⁴.
4. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia obywatelce Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej Marii Luizie Żmijewskiej na nabycie od Kazimierza Ludwika Eytera nieruchomości Nr. hip. 1326 w Warszawie¹⁶⁵.
5. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia obywatelowi Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej inżynierowi Aleksandrowi Gwiazdowskiemu na nabycie od Bolesława Mierzejewskiego nieruchomości Nr. hip. 5009 położonej w Warszawie przy ul. Przykockiej Nr. 11¹⁶⁶.
6. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia obywatelce Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej p. Annie C. Winiarskiej na nabycie od p. Marii Mulowej parceli wielkości około 400 sążni kwadratowych Nr. hip. 389 znajdującej się w Prądniku Czerwonym pod Krakowem¹⁶⁷.
7. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia obywatelowi Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej John Mac-Ateerowi nabycia od obywatela niemieckiego Adolfa Deichsla „Fabryki drutu i kabli stalowych Adolf Deichsel” w Sosnowcu¹⁶⁸.
8. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 31 lipca 1919 (Dz.U.R.P. N-66, poz. 400) w sprawie wydawania Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej¹⁶⁹.
9. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustaw z dnia 25 lipca 1919 roku (Dz.U.R.P. Nr. 67 p. 402) o zwalczaniu chorób zakaźnych¹⁷⁰.
10. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie redukcji samochodów i pojazdów konnych dla władz podległych instancji i zakładów państwowych¹⁷¹.
11. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie przyznania m.st. Warszawie pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości Marek 190 000 000 na pokrycie niedoboru administracyjnego miasta do listopada 1921.
12. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie przekazania Ministerstwu Spraw Wewnętrznych do dyspozycji Policji koni typu kawaleryjskiego z liczby koni rewindykowanych z Niemiec.

¹⁶⁴ Nie publikuje się.

¹⁶⁵ Nie publikuje się.

¹⁶⁶ Nie publikuje się.

¹⁶⁷ Nie publikuje się.

¹⁶⁸ Nie publikuje się.

¹⁶⁹ Nie publikuje się.

¹⁷⁰ Nie publikuje się.

¹⁷¹ Nie publikuje się.

Wniosek Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie zwiększenia wynagrodzenia Prezesa, Vice-Prezesów i Członków Komisji Szacunkowej Głównej w Warszawie

Wniosek

Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie zwiększenia wynagrodzenia Prezesa, Vice-Prezesów i Członków Komisji Szacunkowej Głównej w Warszawie.

Główny Urząd Likwidacyjny uprasza Radę Ministrów o powzięcie następującej uchwały:

^bRada Ministrów uchwała, dn. ^{a...a} 1921 w sprawie (jak wyżej)^b

Na mocy art. 22 ustawy z dnia 10 maja 1919 r. o ustaleniu i oszacowaniu świadczeń i strat wojennych (Dz.Pr.P.P. Nr. 41 poz. 298) Rada Ministrów zarządza co następuje:

§ 1.

Prezes Komisji Szacunkowej Głównej w Warszawie, o ile pobiera uposażenie ze Skarbu Rzeczypospolitej, jako urzędnik lub emeryt, otrzymuje dodatkowe wynagrodzenie za każde posiedzenie, ^cw którym przewodniczy^c w kwocie dziewięciuset marek polskich.

§ 2.

Vice-Prezes Komisji Szacunkowej Głównej w Warszawie bez względu na to, czy otrzymują uposażenie ze Skarbu, pobierają za każde posiedzenie Komisji, w którym biorą udział w charakterze Vice-Prezesów, ^co ile przewodniczą w zastępstwie prezesa^c, w wysokości siedmiuset dwudziestu marek polskich.

§ 3.

Członkowie Komisji Szacunkowej Głównej niezależnie od tego, czy są urzędnikami państwowymi, jak również Vice-Prezesi, za posiedzenia, na których spełniają funkcje członków, a nie Vice-Prezesów, otrzymują za każde posiedzenie ^ckomisji^c, w którym biorą udział, po sześćset marek polskich.

§ 4.

^cNormy ustalone w §§ 1–3 obowiązują od dnia 1 września 1921 r.

§ 5.

Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Prezesowi Głównego Urzędu Likwidacyjnego.^c

[Motywy projektu ustawy w sprawie dowodów osobistych]

M O T Y W Y

Konieczność wydania ustawy motywuje się następującymi względami:

I. Co do dowodów osobistych wewnętrznych:

A. różnorodność obowiązujących przepisów prawnych w poszczególnych dzielnicach Polski stwarza chaos szkodliwy z jednej strony dla interesów samej ludności, z drugiej zaś nie daje możliwości orientowania się władzom wykonawczym w poszczególnych dzielnicach co do ważności posiadanych przez ludność dokumentów. Najlepszym dowodem tego mogą, chociażby, służyć liczne wypadki niszczenia przez władze wykonawcze na terytorium b. dzielnicy pruskiej paszportów okupacyjnych, które prawnie obowiązują. Należy uznać, iż dalsze utrzymywanie tych paszportów odbija się niepomyślnie na psychice ludności i musi wywierać jak najgorsze wrażenie na zagranicy. Wprowadzenie jednolitego prawodawstwa i jednakowych dowodów osobistych polskich wydaje się niezaprzeczalną koniecznością.

B. Powstanie Państwa Polskiego pod względem prawnym wysunęło na pierwszy plan kwestię obywatelstwa polskiego, chociaż uregulowaną już prawnie¹⁷², jednakże w praktyce, przy ustalaniu tego obywatelstwa w stosunku do poszczególnych osób, wzbudzającą częstokroć duże wątpliwości, odbijające się nad wyraz niekorzystnie na ludności. Stwierdzenie obywatelstwa polskiego, uwidocznione chociażby prowizorycznie na dowodach osobistych, stwarza jasny stosunek poszczególnych osób do Państwa i jest zarówno korzystne dla nich, jak i dla Państwa. Wojna wszechświatowa oderwała olbrzymie ilości ludzi od miejsc ich stałego zamieszkania. Nie tylko udowodnienie stałego zamieszkania (co w myśl obowiązujących ustaw jest równoznaczne z udowodnieniem obywatelstwa), lecz stwierdzenie autentyczności danej osoby, wskutek tego oderwania stało się nad wyraz utrudnionym, wzięwszy dodatkowo pod uwagę zniszczenie podczas wojny rzeczowych dowodowych aktów (ksiąg ludności itp.) i nieprowadzenie prawidłowej ewidencji ruchu ludności.

Uregulowanie tych kwestii, stwierdzenie ostateczne w pewnym momencie, że dana osoba jest tą, za którą się podaje stało się koniecznością.

C. Niebywały napływ cudzoziemców, szczególnie ze wschodu, elementu pod każdym względem niepewnego, stwarza konieczność wprowadzenia dla nich specjalnych dowodów osobistych w celu możliwości odróżnienia ich od obywateli polskich, a tym sposobem wprowadzenia należytego nadzoru dla regulowania ich

¹⁷² Ustawa z 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie państwa polskiego, Dz.U. 1920, nr 7, poz. 44.

ruchu, zastosowywania represji itp. Wprowadzenie tych dowodów może mieć należyte skutki tylko przy jednoczesnym wprowadzeniu odmiennych dowodów osobistych dla obywateli polskich. Z chwilą zawarcia pokoju ruch ze wschodu zwiększy się jeszcze i ujęcie go w ręce z punktu widzenia państwowego jest nieodzowne.

II. Co do dokumentów podróży.

A. Wobec wprowadzenia przymusu paszportów zagranicznych we wszystkich państwach – przymus ten siłą konieczności musi być wprowadzony i w Polsce, gdyż inaczej żaden obywatel polski nie zostałby wpuszczony zagranicę.

B. Wylimitowanie od prawa wyjazdu elementów niepewnych pod względem politycznym i ogólnie-karnym jest nieodzowne, chociażby w celu dania pewności Państwu wpuszczającemu obywateli polskich, że obywatele ci będą zachowywali się na jego terytorium lojalnie. Lecz poza tym należyty wymiar sprawiedliwości może być zagwarantowany jedynie w tym wypadku, jeżeli są przedsięwzięte środki przeciwdziałające uchylaniu się od tego wymiaru.

C. Oprócz tego w warunkach, w jakich znajduje się Państwo Polskie, specjalne uzasadnienie wprowadzenia przymusu paszportowego i wynikających z niego konsekwencji daje konieczność walki z przemytnictwem oraz względy walutowe.

Załącznik ^b11^b

Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie przyznania m.st. Warszawie pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości Marek 190 000 000 na pokrycie niedoboru administracyjnego miasta do listopada 1921

WNIOSEK NAGŁY

Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie przyznania m.st. Warszawie pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości M a r e k 190 000 000 na pokrycie niedoboru administracyjnego miasta do listopada 1921.

Uzasadnienie

W wykonaniu uchwały Rady Ministrów z dn. 12 i 27 sierpnia została utworzona w dn. 3 września międzyministerialna komisja celem zbadania finansowej gospodarki m.st. Warszawy, w szczególności zaś celem ustalenia miesięcznego niedoboru budżetowego oraz zbadania systemu podatkowego m.st. Warszawy. Prace Komisji są już na ukończeniu i w najbliższym czasie Minister Spraw Wewnętrznych będzie w możności zdać sprawę ze stanu gospodarki miejskiej m. Warszawy Radzie Ministrów. Obecnie jednak jeszcze przed ukończeniem prac Komisji zaszła potrzeba przyjąć z niezwłoczną pomocą finansową miastu

Warszawie na pokrycie licznych niedoborów, a w szczególności zaś na wypłatę jednorazowej nadzwyczajnej zapomogi na wrzesień i zasiłku odzieżowego dla urzędników, na dodatki za wysługę lat, kierownictwo i studia wyższe, na wypłatę zapomogi, podwyżki zyskanej w wyniku strejku i podwyżki z powodu zwrotu kosztów utrzymania.

Zgodnie ze sprawozdaniem Magistratu m.st. Warszawy na wydatki niecierpiące zwłoki potrzebna jest kwota 317 500 000 Mk. Ponieważ zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z dnia 22 X została przekazana Magistratowi m.st. Warszawy kwota Mk. 100 000 000, przeznaczona na pokrycie niedoboru administracyjnego za październik, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu uznało za możliwe przyznanie m.st. Warszawie pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości Mk. 190 000 000.

W związku z powyższym

RADA MINISTRÓW uchwalić r a c z y:

upoważnia się Ministra Skarbu do udzielenia m.st. Warszawy pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości M a r e k 190 000 000 na pokrycie niedoboru administracyjnego miasta do listopada 1921 roku.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH:
^fSt. Downarowicz^f

Załącznik ^b12^b

Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie przekazania Ministerstwu Spraw Wewnętrznych do dyspozycji Policji koni typu kawaleryjskiego z liczby koni rewindykowanych z Niemiec

WNIOSEK NAGŁY

Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie przekazania Ministerstwu Spraw Wewnętrznych do dyspozycji Policji koni typu kawaleryjskiego z liczby koni rewindykowanych z Niemiec.

Uzasadnienie

Nagłość wniosku uzasadnia się tym, że formujący się oddział konny Policji Państwowej, mający w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 20 i 21 lipca 1921 r. niezwłocznie w liczbie 1000 jeźdźców wzmocnić kordon graniczny, otrzymał z Ministerstwa Spraw Wojskowych koni tylko 591 zamiast 1000.

^b409 k[oni] brakuje, dać uzupełnienie etatu policji dopiero po zaspokojeniu potrzeb armii^b.

W chwili obecnej przychodzą z Niemiec konie, uzyskane na podstawie rewindykacji. Wśród nich znajduje się znaczna ilość typu kawaleryjskiego w zupełności

nadających się do służby policyjnej. Część tych koni przydzielono uchwałą Rady Ministrów z b.m. Ministerstwu Spraw Wojskowych.

Do wyrównania stanu etatowego Policji Państwowej potrzeba koni w liczbie 724¹⁷³, który to brak bardzo dotkliwie odbija się na pełnieniu służby bezpieczeństwa. Uchwałą Rady Ministrów z 20 i 21 lipca r.b. polecono utworzyć kordon graniczny i przydzielić dla Policji w tym celu z Ministerstwa Spraw Wojskowych 1000 koni. Ministerstwo Spraw Wojskowych dostarczyło tylko 591; łącznie tedy brakuje koni 1133.

Poza tym posiada Policja dużo koni, które nie nadają się do pełnienia służby policyjnej, natomiast są odpowiednie do robót polnych. Konie te nabyła Policja w roku 1919 i 1920 w czasie, kiedy wojsko brało najlepsze wierzchowe konie, pozostawiając Policji na rynku konie gorszego gatunku. Zamiana tych koni na konie typu kawaleryjskiego jest konieczna i nieodzowna. Proponowana uchwała nie pociągnie za sobą żadnego dodatkowego obciążenia Skarbu Państwa.

RADA MINISTRÓW uchwalił r a c z y:

1) Policja Państwowa otrzyma z materiału końskiego, przybywającego z Niemiec do kraju, na zasadzie rewindykacji, konie typu kawaleryjskiego ^hw ilości potrzebnej do doprowadzenia stanu faktycznego wynoszącego 1700 koni – do stanu etatowego, obejmującego 2424 oraz^h na dopełnienie brakującej ilości koni w kordonie granicznym w liczbie 409, ^hczyli łącznie koni 1133, nadto otrzyma w miarę możliwości w drodze zamiany za konie nie nadające się do służby policyjnej, inne odpowiednie^h ^a potrzebne na uzupełnienie etatu policji dopiero po zaspokojeniu potrzeb armii^c.

2) Komisje szacunkowe, wyznaczone do przyjęcia przez Rząd Polski rewindykowanych z Niemiec koni, zostaną uzupełnione poza przedstawicielami Min. Roln[ictwa] i Dóbr Państw[owych] przedstawicielem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH:
^fSt. Downarowicz^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

¹⁷³ Liczba niepewna, tekst słabo czytelny.

PROTOKÓŁ
129-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 8 listopada 1921 roku

Przewodniczy Minister Poczty i Telegrafów	dr. Władysław Stesłowicz
Obecni Panowie:	
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Za Ministra spraw Zagranicznych Podsekretarz Stanu	Jan Dąbski
Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	dr. Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr. Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	dr. Bolesław Sikorski
Za Ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu	inż. Mieczysław Rybczyński
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr. Witold Chodźko
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Aprowizacji	Jan Stefan Stoiński
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr. Józef Wybicki
Dyrektor Departamentu Prezydyjnego Prezydium Rady Ministrów	dr. Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu Politycznego " "	Witold Giełżyński
Dyrektor Departamentu Legislacyjnego " "	Edward Lechowicz
Starszy Referent Prezydium Rady Ministrów	Władysław Paczoski

Początek posiedzenia o godzinie 8.30.

1. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o podatku od wzbogacenia się (załącznik 1) z następującymi zmianami:
 - Art. 1. nadano osnowę: Podatkowi od wzbogacenia się podlegają:
 - a) osoby fizyczne, które są właścicielami gruntów, placów i budynków, położonych na obszarze Rzeczypospolitej a nabytych w czasie od 1 stycznia 1916 roku do dnia 1 listopada 1921 r.
 - b) osoby fizyczne, które w okresie czasu od dnia 1 stycznia 1916 r. aż do dnia 1 listopada 1921 r. spłaciły przed terminem płatności w całości lub częściowo wierzytelności, obciążające hipoteki nieruchomości do tych osób należących, nie zaciągając równocześnie nowych hipotecznych zobowiązań dłużnych, o ile spłacone wierzytelności powstały przed 1 stycznia 1915 r.

Podatkowi temu podlegają również spadki wakujące (nieobjęte) po osobach fizycznych, określonych w poprzednich ustępach niniejszego artykułu.

Art. 2 nadano osnowę: Od podatku są zwolnione:

- a) osoby, które nabyły nieruchomości (art. 1) na zasadzie ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.U.R.P. Nr. 70, poz. 462), tudzież ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o nadaniu ziemi żołnierzom W.P. (Dz.Ust.R.P. Nr. 4, poz. 18 z 1921 r.),
- b) obcokrajowcy i reemigranci, którzy udowodnią, iż nabyli nieruchomości ze środków przywiezionych do Polski z zagranicy,
- c) osoby, które dowodnie wykażą, że nabyły nieruchomości (art. 1 p. a), względnie spłaciły wierzytelności (art. 1, p. b) ze środków, uzyskanych w drodze realizacji majątku posiadanego już w dniu 1 sierpnia 1914 r. lub odziedziczonego przed dniem nabycia nieruchomości, względnie spłacenia wierzytelności,
- d) nabywcy nieruchomości w art. 1, lit. a wymienionych za kwotę:
100 000 mk. o ile nabycie nastąpiło w r. 1921,
75 000 " " " " " " w r. 1920,
50 000 " " " " " " w r. 1919,
37 500 " " " " " " w r. 1918,
25 000 " " " " " " w r. 1917,
12 500 " " " " " " w r. 1916,
- e) osoby, które spłaciły wierzytelności w art. 1, lit. b. wymienionych w kwocie do 25 000 mk. włącznie.

W art. 4 w ustępie drugim przed słowami: „do Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej” – wstawiono słowa: „do pocztowej kasy oszczędności”.

Art. 6 nadano osnowę:

Osoby wymienione w art. 2 punkty b i c obowiązane są w terminie 2 miesięcy od dnia następnego po ogłoszeniu ustawy złożyć Izbie skarbowej, w okręgu której położona jest nieruchomość (art. 1) prośbę o uwolnienie od podatku, wraz z dokumentami, stwierdzającymi dowodnie stan faktyczny uzasadniający to zwolnienie. Władze i urzędy państwowe są obowiązane wydawać stronom interesowanym potrzebne dokumenty bezpłatnie i wolne od stempla z wyraźnym określeniem celu.

Termin powyższy może Izba skarbowa przedłużyć jedynie w tych wypadkach, w których osoby wspomniane wiarygodnie wykażą że zebranie określonych wyżej dokumentów wymaga dłuższego czasu.

Prośby spóźnione odrzuca się.

W art. 8 w ustępie drugim wyrazy: „półprocentowej prowizji za pobór” – zastąpiono słowami: „prowizji za pobór określonej przez Ministra Skarbu”.

W art. 8 w ustępie trzecim przed „Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa” – wstawiono wyrazy: „Pocztowa Kasa Oszczędności”.

Art. 10. skreślono.

Ustęp 1-szy art. 11. projektu tworzy osobny artykuł (10).

Ustępy 2, 3, 4, 5. art. 11.go oznacza się jako artykuł 11.

Pierwsze zdanie tego artykułu brzmi: „Winni naruszenia obowiązków określonych w art. 10 ulegną grzywnie do 1 000 000 mk., którą nakłada Izba skarbową”.

W art. 13., wierszu 1-szym między słowa: „płatnika” a „cięży” wstawiono w nawiasie: „art. 1. lit. a”.

W art. 13. wierszu 3-cim po słowach: „w art. 1” – wstawiono uzupełnienie: „lit. a”.

2. Rada Ministrów uchwaliła wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w sprawie zmiany art. 34, 35, 36, 39 projektu rządowego ustawy o poborze nadzwyczajnej daniny państwowej (załącznik 2) z następującymi zmianami:

Art. 34. nadano osnowę:

Właściciel gruntu o obszarze powyżej 15 hektarów tudzież posiadacz ordynacji (fideikomisu) ma prawo w terminie nie dłuższym nad określony w art. 29 celem zapłacenia daniny, obliczonej na zasadzie wielokrotności podatkowej (art. 3) bez względu na istniejące ustawowe, lub umowne zakazy pozbywania, jako też bez względu na istniejące przepisy prawne o obrocie ziemią, jednak z zastosowaniem ustawy z 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez obcokrajowców (Dz.Ust. Nr. 31/20 poz. 168), sprzedać zawodowym rolnikom bezpośrednio lub za pośrednictwem instytucji, które się parcelacją trudnią z upoważnienia Głównego Urzędu Ziemskiego, taką część gruntów, jaka potrzebna jest na zapłacenie daniny a to pod warunkiem, że cena kupna będzie złożona do Kasy Skarbowej na pokrycie daniny od całego gruntu przypadającej.

O zamierzonej sprzedaży mają strony, względnie sądy zawiadomić powiatowy urząd ziemski, który ma prawo w ciągu dni 8 od otrzymania zawiadomienia założyć sprzeciw przeciw sprzedaży u właściwej Izby skarbowej. O sprzeciwie rozstrzyga Izba skarbowa w porozumieniu z okręgowym urzędem ziemskim. Tak Izbie skarbowej, jak i okręgowemu urzędowi ziemskiemu wolno przeciw temu rozstrzygnięciu wnieść odwołanie do Ministra Skarbu, który rozstrzyga w porozumieniu z Prezesem Głównego Urzędu Ziemskiego.

Sprzedana w trybie powyższym część gruntów jest wolna od wszelkich ciężarów i długów obciążających cały grunt z wyjątkiem służebności.

Wpis prawa własności sprzedanej w trybie wspomnianym części gruntów w księdze publicznej (hipotecznej, gruntowej) nastąpi tylko w razie stwierdzenia, że danina została rzeczywiście wpłacona do Kasy Skarbowej.

W razie stwierdzenia fikcyjności cen sprzedażnych przy transakcjach dokonywanych na podstawie niniejszego artykułu umowy kupna-sprzedaży bez

względu na przepisanie tytułu własności na nowonabywców, będą uznane za nieważne; o nieważności ich rozstrzygają właściwe sądy na żądanie Urzędów ziemskich lub skarbowych, na przypadek unieważnienia transakcji dotyczącej jej obszar gruntu przechodzi bezpłatnie na rzecz Państwa do dyspozycji Głównego Urzędu Ziemskiego na cele wykonania reformy rolnej.

Art. 35. nadano osnowę:

O ile płatnik, wspomniany w artykule poprzednim nie zapłaci daniny w przepisany terminie, nie uzyska ulg wspomnianych w artykule 28–32 i nie skorzysta w terminie 6-miesięcznym z prawa, przysługującego mu w myśl poprzedniego artykułu, natenczas właściwy Urząd Ziemski na wniosek Izby Skarbowej, niezależnie od zgody płatnika, w jego zastępstwie i na jego rachunek, dokona transakcji, określonej w artykule 34 po cenie targowej, w terminie zakreślonym przez władzę skarbową.

W art. 39, skreślono słowa: „i Prezesem Głównego Urzędu Ziemskiego”.

3. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie wprowadzenia uzupełniających przepisów do art. 9 projektu ustawy o środkach naprawy gospodarki finansowej, (załącznik 3).

Posiedzenie zakończono o godzinie 1.30 w nocy.

^fStesłowicz^f

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt ustawy o podatku od wzbogacenia się¹⁷⁴.
2. Wniosek nagły Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w sprawie zmiany art. 34, 35, 36 i 39 rządowego projektu ustawy o poborze nadzwyczajnej daniny państwowej.
3. [Zmiany do projektu ustawy o środkach naprawy gospodarki finansowej, w szczególności do art. 9].

¹⁷⁴ Nie publikuje się. Weszła w życie jako ustawa z dnia 31 marca 1922 r. o podatku od wzbogacenia się, które ujawniło się przez nabycie nieruchomości i przez spłatę długów hipotecznych, Dz.U. 1922, nr 30, poz. 238.

Wniosek nagły Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w sprawie zmiany art. 34, 35, 36 i 39 rządowego projektu ustawy o poborze nadzwyczajnej daniny państwowej

WNIOSEK NAGŁY

Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego

w sprawie zmiany art. 34, 35, 36 i 39 rządowego projektu ustawy o poborze nadzwyczajnej daniny państwowej.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Artykuły 34, 35, 36 i 39 otrzymują brzmienie następujące:

Art. 34.

Właściciel gruntu o obszarze powyżej 15 hektarów, tudzież posiadacz ordynacji (fideikomisu) ma prawo ^hw ciągu 5 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy^h celem zapłacenia daniny, obliczonej na zasadzie wielokrotności podatkowej (art. 3) bez względu na istniejące ustawowe lub umowne zakazy pozbywania ^horaz^h jako też^c bez względu na ^hjuż wdrożone postępowanie o przymusowym wykupie, o ile jeszcze nie nastąpiło orzeczenie Okręgowej komisji Ziemskiej o wykupie, atoli z zachowaniem obowiązujących przepisów o obrocie ziemią i z zastosowaniem ustawy z dnia 24 marca 1920 r.^h istniejące przepisy prawne o obrocie ziemią – uchwali z zastosowaniem ustawy z dnia 24 marca 1920 r.^c o nabywaniu nieruchomości przez obcokrajowców (Dz.Ust. Nr. 31/20 poz. 168), sprzedać ^czawodowym rolnikom lub za pośrednictwem instytucji^c taką część gruntów, jaka potrzebna jest na zapłacenie daniny a to pod warunkiem, że cena kupna będzie złożona do Kasy Skarbowej na pokrycie daniny od całego gruntu przypadającej.

^hW tych wypadkach zezwoleń na przewłaszczenie gruntu z obszarów nieprzekraczających maksimum indywidualnego posiadania, w myśl art. 2 ustawy z dn. 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.Ust. Nr. 70/1920 r. poz. 462) i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 września 1921 r. (Dz.Ust. Nr. 81/1921 r. poz. 560) udzielają Powiatowe Urzędy Ziemskie, a z obszarów, przekraczających powyższe maksimum – Okręgowe Urzędy Ziemskie, przy czym niezachowanie kolejności nabywców, przewidzianej w art. 29 ustawy z dn. 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej nie stanowi przeszkody do udzielenia zezwolenia. Sprawa o udzielenie zezwolenia winna być przez Urzędy Ziemskie rozstrzygnięta w ciągu 7 dni, licząc od dnia następującego po dniu wniesienia podania, przy czym w ciągu dni 14 od chwili doręczenia decyzji przysługuje sprzedawcy prawo odwołania: od odmownej decyzji Powiatowego Urzędu Ziemskiego

do Okręgowego Urzędu Ziemskiego a od odmownej decyzji Okręgowego Urzędu Ziemskiego jako I instancji, do Głównego Urzędu Ziemskiego, przeciwko zaś decyzjom powziętym w II instancjach, nie ma środka prawnego. W razie nierozstrzygnięcia przez pierwszą instancję w wyżej wskazanym 7-dniowym terminie podania o udzielenie zezwolenia na przewłaszczenie, zezwolenie należy uważać za udzielone^h. Sprzedana w trybie powyższym część gruntów jest wolna od wszelkich ciężarów i długów obciążających cały grunt z wyjątkiem służebności.

Wpis prawa własności sprzedanej w trybie wspomnianym części gruntów w księdze publicznej (hipotecznej, gruntowej) nastąpi tylko w razie stwierdzenia, że danina została rzeczywiście wpłacona do Kasy Skarbowej.

W razie ^hujawniania^h ^cstwierdzenia^c fikcyjności cen sprzedażnych przy transakcjach dokonywanych na podstawie niniejszego artykułu umowy kupna-sprzedaży ^hbez względu na udzielone uprzednio przez Urzędy Ziemskie zezwolenie, oraz^h bez względu na przepisanie tytułu własności na nowonabywców, są nieważne; o nieważności ich rozstrzygają właściwe sądy na żądanie Urzędów Ziemskich lub skarbowych, na przypadek unieważnienia transakcji dotyczący jej obszar gruntu przechodzi bezpłatnie na rzecz Państwa do dyspozycji Głównego Urzędu Ziemskiego na cele wykonania reformy rolnej.

^hArt. 35.

O ile płatnik, wspomniany w artykule poprzednim nie zapłaci daniny w przepisany terminie, nie uzyska ulg wspomnianych w art. 28–32 i nie skorzysta w terminie 6-miesięcznym z prawa, przysługującego mu w myśl poprzedniego artykułu, lub nie uzyska od Urzędów Ziemskich zezwolenia na przewłaszczenie, natenczas właściwy Urząd Ziemski, na wniosek Izby Skarbowej, niezależnie od zgody płatnika i w jego zastępstwie i na jego rachunek, dokona transakcji, określonej w art. 34.-

Art. 36.

Minister Skarbu jest władny zawierać układy z płatnikami i zrzeczeniami w przedmiocie zapłacenia daniny w trybie innym, niż wskazany w art. art. 12, 15, 17, 19, 29, 33, 34 i 35 ustawy niniejszej, przy czym odnośnie do art. 34 i 35 w porozumieniu z Prezesem Głównego Urzędu Ziemskiego.

Art. 39.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Prezesem Głównego Urzędu Ziemskiego, a na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej w porozumieniu z Ministrem teje dzielnicy.

**[Zmiany do projektu ustawy o środkach naprawy gospodarki finansowej,
w szczególności do art. 9]**

**DODATKOWO DO PROJEKTU USTAWY O ŚRODKACH NAPRAWY
GOSPODARKI FINANSOWEJ, W SZCZEGÓLNOŚCI DO ART. 9**

projektuje się dodatek następujący:

I. „Kto nie posiadając koncesji, zajmuje się handlem walutami i dewizami, ulegnie przez sąd za występki karze więzienia a w b. zaborze austriackim ścisłego aresztu od 1-go do 5-ciu lat i grzywnie do 5 000 000 mk. Kary te nie mogą być złagodzone”.

II. Art. 2 USTAWY z d[n]. 8 lipca 1921 r. (Dz.Ust. Nr. 62 poz. 383) otrzymuje brzmienie następujące:

„Rozporządzenia Ministra Skarbu wymienione w art. 1 dotyczyć mogą w szczególności: warunków ^dposiadania^d nabywania o gromadzenia walut zagranicznych i dewiz, dysponowania, lombardowania i innych obrotów nimi oraz dokonywania transakcji w tych walutach, obrotów markami polskimi w stosunku do krajów zagranicznych, wywozu zagranicę walut zagranicznych i dewiz, marek polskich oraz wszelkich w ogóle papierów wartościowych wreszcie organizacji kontroli i nadzoru nad całokształtem obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi”.

Pod powyższe postanowienie nie podpada posiadanie walut zagranicznych i dewiz, które posiadacz bezpośrednio z zagranicy otrzymał i co udowodnił w należyty sposób.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

PROTOKÓŁ
131-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 10 listopada 1921 r.

Przewodniczy Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Obecni Panowie:	
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Dyrektor Departamentu w Ministerstwie Skarbu	dr Wiktor Mikulecki
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	dr Bolesław Sikorski
Za Ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu	inż. Mieczysław Rybczyński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Kierownik Ministerstwa Apropowizacji	Jan Stefan Stoiński
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Dyrektor Departamentu politycznego Prez. Rady Min.	Witold Giełżyński
Dyrektor Departamentu prezydyjnego " " "	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu legistatywnego " " "	Edward Lechowicz
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 10 wieczorem

1. Protokoły posiedzeń z 7 i 8 listopada 1921 r. po odczytaniu przyjęto.
2. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o państwowej daninie wyrównawczej (załącznik 1), przyjmując proponowane przez Ministra Skarbu, a wymienione w załączniku 2, zmiany i uzupełnienia tego projektu.

Nadto poczyniono w projekcie następujące poprawki:

- a) skreślono ustęp 6) artykułu 1. i artykuł 2.;
- b) skreślono ustęp 7) artykułu 7., ustęp 4) tego artykułu uzupełniono wyrazami „względnie szacunku znawców”;
- c) skreślono ustęp ostatni artykułu 16.;
- d) w artykule 20. po wyrazie Pożyczkowej w ustępie 1) dodano wyrazy „do Pocztovej Kasy Oszczędności”;

- e) w miejsce ustępów a), b), c) artykułu 32 przyjęto postanowienie: „Rotę przysięgi dla podatników, świadków i znawców ustali Minister Skarbu w porozumieniu z duchowieństwem właściwych wyznań”;
Ustęp ostatni tego artykułu skreślono;
- f) w artykule 35 zamiast „Ministerstwa Skarbu” ma być „Skarbu Państwa”;
- g) proponowaną zmianę artykułu 33 uzupełniono po wyrazie „pod przysięgą” dodaniem wyrazów „lub po złożeniu uroczystego oświadczenia”.
Ostateczną redakcję artykułów 16 i 22 ustali Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.
3. Rada Ministrów uchwaliła opracowane przez Główny Urząd Statystyczny rozporządzenie w sprawie statystyki handlu zagranicznego (załącznik 3).
Termin „1 stycznia 1922 r.” w § 73 zmieniono na „1 lutego 1922”.
4. Po przyjęciu do wiadomości zawartego w załączniku 4 sprawozdania Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie umowy, zawartej przez Ministerstwo Spraw Wojskowych z Towarzystwem Akcyjnym „Pocisk”¹⁷⁵ Rada Ministrów uchwaliła wymienione w sprawozdaniu wnioski Ministra Spraw Wojskowych, przyjmując to sprawozdanie do wiadomości.
Równocześnie Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o przekazanie sprawy finansowania i budżetowania rządowych wytwórni broni i amunicji do rozpatrzenia Komitetowi Ekonomicznemu Rady Ministrów (załącznik 5).
5. Rada Ministrów uchwaliła wniesione przez Ministra Skarbu rozporządzenie wykonawcze do ustawy emerytalnej funkcjonariuszów państwowych z dnia 28 lipca 1921 r. (załącznik 6).
§ 13 rozporządzenia uzgodni Minister Skarbu z Ministrem Sprawiedliwości.
6. Rada Ministrów uchwaliła na załączony wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej (załącznik 7) upoważnić Ministra b. Dzielnicy pruskiej do wydatkowania z budżetu b. dzielnicy pruskiej sumy 250 mili[onów] marek na prowadzenie robót publicznych tej dzielnicy celem zatrudnienia bezrobotnych.
7. Rada Ministrów uchwaliła wniesione przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej rozporządzenie w przedmiocie wstrzymania terminu wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 1921 r. o podwyższeniu podatku od tytoniu i od wyrobów tytoniowych na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 8).
8. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy w przedmiocie podwyższenia pewnych opłat sądowych w b. dzielnicy austriackiej (załącznik 9).

¹⁷⁵ Zakłady Amunicyjne „Pocisk” Spółka Akcyjna. Statut spółki został zatwierdzony 25 lipca 1919 r.

9. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy, zmieniającej przepisy tymczasowe o kosztach sądowych (załącznik 10).
10. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy, zmieniającej ustawę z dnia 18 grudnia 1920 r. o ochronie lokatorów (załącznik 11) wraz z poprawkami, objętymi załącznikiem 12.
11. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy o ściganiu przestępstw zmierzających do przewrotu społecznego (załącznik 13).

Posiedzenie zakończono o godzinie 2 w nocy.

^fStesłowicz^f

23a.

^bPosiedzenia 130, 132 i 133, które Rada Ministrów odbyła w dniach 10, 12 i 13 listopada w sprawie wileńskiej uznano za tajne – protokołów nie spisano

Na posiedzeniu niedzielnym 13 listopada Rada Ministrów obradowała nad tym, czy wniosek Rządu do Sejmu w sprawie wileńskiej podany zostanie w formie rezolucji, czy też w formie projektu ustawy. Zgodzono się na formę rezolucji i ustalono zasadnicze jej punkty, tekst zaś polecono opracować przedstawicielom Prezydium Rady Ministrów, Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Opracowany projekt Rada Ministrów rozpatrzy na najbliższym posiedzeniu^b.

Załączniki

Wykaz:

1. [Motywy do projektu ustawy o państwowej daninie wyrównawczej]¹⁷⁶.
2. Motywy do zmian i uzupełnień do ustawy o państwowej daninie wyrównawczej.
3. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie statystyki handlu zagranicznego¹⁷⁷.
4. [Sprawozdanie Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie umowy zawartej przez z Towarzystwem Akcyjnym „Pocisk”; protokół posiedzenia, odbytego dnia 8 listopada 1921 r. w sprawie sformułowania poszczególnych postanowień umowy zawartej przez Skarb Państwa z Tow. Akc. „Pocisk”; projekt pierwotny umowy].
5. [Wniosek Ministra Spraw Wojskowych o przekazanie sprawy finansowania i budżetowania rządowych wytwórni broni i amunicji do rozpatrzenia Komitetowi Ekonomicznemu Rady Ministrów].
6. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie rozporządzenia wykonawczego do ustawy emerytalnej funkcjonariuszów państwowych z dnia 28 lipca 1921 Dz.U.Rz.P. Nr. 70 poz. 466¹⁷⁸.
7. Wniosek nagły Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie upoważnienia do wydatkowania z budżetu b. dzielnicy pruskiej sumy 500 000 000 na prowadzenie robót publicznych tejez dzielnicy celem zatrudnienia bezrobotnych.
8. Wniosek nagły. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie wstrzymania terminu wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 1921 r. Dz.Ust.R.P. Nr 85 poz. 615 o podwyższeniu podatku od tytoniu i od wyrobów tytoniowych na obszarze b. dzielnicy pruskiej.

¹⁷⁶ Ustawy nie publikuje się, weszła w życie 16 grudnia 1921 r., Dz.U. 1922, nr 1, poz. 1.

¹⁷⁷ Nie publikuje się. Ogłoszone jako: rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 listopada 1921 r. w sprawie statystyki celnej, Dz.U. 1921, nr 107, poz. 783.

¹⁷⁸ Nie publikuje się.

9. [Uzasadnienie] projektu ustawy w przedmiocie podwyższenia pewnych opłat sądowych w b. dzielnicy austriackiej.
10. Ustawa zmieniająca przepisy tymczasowe o kosztach sądowych; uzupełnienie¹⁷⁹.
11. Ustawa zmieniająca ustawę z dnia 18 grudnia 1920 roku o ochronie lokatorów¹⁸⁰.
12. Opinia Departamentu podatków o projekcie zmian ustawy o ochronie lokatorów.
13. Ustawa o ściganiu przestępstw, zmierzających do przewrotu społecznego¹⁸¹.

Załącznik ^{b1}^b
No Aktu ^{b24491}^b

[Motywy do projektu ustawy państwowej daninie wyrównawczej]

Wniesiony projekty ustaw: 1) o poborze nadzwyczajnej daniny państwowej i 2) o podatku od wzbogacenia się nie wyczerpują wszystkich tych przedmiotów majątkowych, które w obecnym ciężkim położeniu finansowym Skarbu Państwa winne być pociągnięte do nadzwyczajnych świadczeń podatkowych. Cały bowiem szereg fortun wojennych ulokowano nie tylko w nieruchomościach lub zakładach handlowo-przemysłowych, lecz również w towarach, magazynowanych w większych lub mniejszych ilościach bez opłacania podatku przemysłowego, zarobkowego lub procederowego, w złocie, srebrze, platynie, drogich kamieniach, w zagranicznych papierach wartościowych, wreszcie w walucie polskiej lub obcej, przechowywanej w skrynkach depozytowych (safes¹⁸²), częściej zaś w różnych skrytkach domowych.

Posiadacze takich fortun, zdobytych dzięki koniunkturze wojennej w zaraniu formowania się Państwa Polskiego, egoistycznie ciągną z młodej państwowości naszej kolosalne korzyści, nie przyczyniając się niczym do odbudowy Rzeczypospolitej, nie opłacając przeważnie nawet żadnych podatków bezpośrednich. Krzyczącą przeto niesprawiedliwością byłoby niepociągnięcie wymienionych wyżej przedmiotów majątkowych do świadczeń na rzecz odbudowy Państwa z gruzów i zgliszcz powojennych po wiekowej niewoli powstającego do nowego życia kosztem nadludzkich wysiłków lepszej części obywateli, kosztem nieraz ich życia, krwi lub całego mienia.

Chcąc zadość uczynić poczuciu sprawiedliwości społecznej, Ministerstwo Skarbu składa projekt ustawy o państwowej daninie wyrównawczej, który przewiduje opodatkowanie:

¹⁷⁹ Nie publikuje się.

¹⁸⁰ Nie publikuje się.

¹⁸¹ Nie publikuje się.

¹⁸² Skrytka w skarbcu bankowym, czasami sejf.

1) towarów, o ile nie znajdują się u producenta i o ile ich właściciel nie opłaca żadnego podatku przemysłowego, zarobkowego lub procederowego od handlu tego rodzaju towarami;

2) platyny, złota, srebra, drogich kamieni oraz wyrobów z nich bez względu na to, czy są przedmiotami handlu czy też nie;

3) gotówki w walucie polskiej, nieulokowanej w instytucjach finansowych, z wyjątkiem gotówki uzyskanej przez uprawnionego ze stosunku służbowego lub najmu pracy do wysokości jednomiesięcznego uposażenia, tudzież z wyjątkiem gotówki, otrzymanej z ubezpieczenia na wypadek choroby, od nieszczęśliwego wypadku lub nieudolności do pracy;

4) waluty obcej;

5) wszelkiego rodzaju zagranicznych papierów wartościowych;

6) wierzytelności, które powstały po dniu 1 stycznia 1919, z wyjątkiem takich wierzytelności, które pochodzą z eksploatacji przedmiotów majątkowych, obłożonych nadzwyczajną daniną państwową.

Projektowana ustawa, pociągając do opodatkowania takie przedmioty majątkowe, które dotychczas przez naukę i praktykę podatkową były uważane za nieuchwytnie, musi być uposażona w specjalne przepisy proceduralne jako to: powoływanie płatników do składania zeznań pod przysięgą, odbieranie przysięgi od wszystkich członków komisji wymierzającej daninę i od powoływanych świadków i rzeczoznawców, możliwość stwierdzenia stanu majątku przy odwołaniach za pomocą przysięgi manifestacyjnej itp.

Pomimo tych wyjątkowych przepisów, ustawa oparta jest w ogóle na zasadach szczerze demokratycznych: nie tylko bowiem cały wymiar podatku, lecz nawet czynności wstępne oddaje w zupełności w ręce czynnika obywatelskiego. Podkreślić przy tym należy, że projekt zarówno w interesach Skarbu, jak i podatników idzie najdalej w kierunku uproszczenia całej procedury, mając na względzie nie tylko przyspieszenie wymiaru, lecz również wszelkie ułatwienia przy składaniu zeznań i wpłacaniu przypadających kwot daniny.

Specjalny charakter ustawy, wymagający nadzwyczajnych poniekąd przepisów proceduralnych, był jedną z przyczyn, które skłoniły Ministerstwo Skarbu do wniesienia omawianego projektu w formie odrębnej ustawy o państwowej daninie wyrównawczej.

Ustawa ta, uzupełniając dwie poprzednio już wniesione ustawy – o nadzwyczajnej daninie państwowej i o podatku od wzbogacenia się w czasie wojny, jest ogniwem w łańcuchu wyjątkowych ustaw podatkowych, które drogą umiarkowanych jednorazowych świadczeń powszechnych zmierzają do uzdrowienia naszych stosunków ekonomicznych, do wzmocnienia fundamentów niepodległego bytu Polski, bezsprzecznie posiadającej liczne, a trwałe podstawy do tego, by w najbliższej już przyszłości stać się Państwem ekonomicznie silnym i bogatym, z zasobnym Skarbem, z budżetem zamykanym stale bez najmniejszego deficytu.

Treść tytułu przed art. 4 zmienia się następująco:

„Opodatkowanie przedmiotów majątkowych będących we wspólnym posiadaniu”.

Część pierwszą art. 4 skreśla się.

Treść art. 11 otrzymuje następujące brzmienie:

„Komisja obywatelska składa się z przewodniczącego, którym jest z reguły sędzia, z referenta w osobie naczelnika lub zastępcy naczelnika miejscowego Urzędu Skarbowego podatków i opłat skarbowych (Inspektoratu skarbowego, Administracji podatków) oraz, zależnie od uznania przewodniczącego, z pięciu, siedmiu lub dziewięciu członków, powołanych na prośbę przewodniczącego przez miejscowe urzędy samorządowe, instytucje społeczne i związki zawodowe.

W wyjątkowych wypadkach przewodniczącym Komisji obywatelskiej będzie ustanowiony notariusz, adwokat lub inna osoba posiadająca wykształcenie prawnicze, z wyłączeniem urzędników administracji państwowej.

Przewodniczącemu Komisji obywatelskiej mianuje Prezes Sądu Okręgowego.

Dla przewodniczącego i każdego członka Komisji obywatelskiej należy ustanowić w ten sam sposób jego zastępcę.

Jeżeli wspomniane w pierwszej części nin. art. instytucje nie uczynią zadość prośbie przewodniczącego w terminie przez niego wyznaczonym, wówczas członków i ich zastępców powołuje sam przewodniczący”.

Po art. 11. umieszcza się art. 11A. następującej treści:

„Każdy jest obowiązany przyjąć i pełnić obowiązki przewodniczącego lub członka komisji obywatelskiej.

Przewodniczącemu i członkom Komisji obywatelskiej zwraca się koszty podróży i wynagradza się stratę czasu, spowodowaną udziałem w posiedzeniach Komisji.

Wysokość wynagrodzenia i kosztów podróży ustali Minister Skarbu w drodze rozporządzenia”.

Treść ostatniej części art. 15. zmienia się następująco:

„O ile w powyższych wypadkach osobą zainteresowaną jest przewodniczący Komisji, kierownictwo obrad obejmuje zastępcą przewodniczącego lub jeden z obecnych członków, a to na podstawie wzajemnego porozumienia się obecnych”.

Po tytule „Postanowienia karne” a przed art. 31. umieszcza się art. art. 30.A i 30.B.

„Art. 30.A. Kto, bez usprawiedliwienia, nie przyjmie i nie spełni obowiązku przewodniczącego lub członka Komisji obywatelskiej, ten ulegnie grzywnie porządkowej do 100 000 Mk., której nie można zamienić na karę pozbawienia wolności.

Kary nakłada Prezes Sądu Okręgowego, po zamianowaniu zaś przewodniczącego Komisji obywatelskiej, kary na członków nakłada jej przewodniczący.

Decyzje nie mogą być zaskarżone”.

„Art. 30.B. Kto naruszy przepisy art. 19. nin[iejszej] ustawy, ulegnie z mocy decyzji przewodniczącego Komisji obywatelskiej karze porządkowej do 20 000 Mk. bez możliwości zamiany na karę pozbawienia wolności; decyzja nie ulega zaskarżeniu”.

Treść art. 31. otrzymuje następujące brzmienie:

„Kto, wezwany do złożenia przysięgi wyjawienia, bez usprawiedliwienia, nie zjawi się lub odmówi złożenia przysięgi, ulegnie karze aresztu do sześciu miesięcy i grzywnie do 1 000 000 Mk. lub jednej z tych kar. Kara będzie powtórnie nałożona w wymiarze wyższym, jeżeli ponowne wezwanie do złożenia przysięgi wyjawienia, po odcierpieniu kary, pozostanie bez skutku.

Karę nakłada przewodniczący Komisji obywatelskiej. Przeciw jego orzeczeniu przysługuje prawo odwołania się do właściwego Sądu okręgowego w ciągu dni siedmiu od dnia następnego po doręczeniu orzeczenia. Sąd okręgowy rozstrzyga przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o odwołaniu od wyroków sądów powiatowych (pokoju).

Wniesienie odwołania wstrzymuje wykonanie kary pozbawienia wolności”.

Treść art. 32. otrzymuje następujące brzmienie:

„Kto, jako członek Komisji, świadek lub znawca (biegły) wyjawia bez upoważnienia wiadomości o stosunkach majątkowych o których dowiedział się z powodu udziału w postępowaniu podatkowym, o ile nie podlega surowszemu ukaraniu według obowiązujących w poszczególnych dzielnicach ustaw karnych, ulegnie w drodze sądowej na wniosek przewodniczącego lub członka Komisji lub osoby pokrzywdzonej za występki karze więzienia do lat dwóch i grzywnie do 2 000 000 Mk. lub jednej z tych kar.

W b. dzielnicy austriackiej stosuje się karę ścisłego aresztu; odwołanie jest dopuszczalne bez względu na ograniczenia przewidziane w § 283. u.p.k.”.

Treść art. 33. zmienia się następująco:

„Fałszywe zeznania pod przysięgą w postępowaniu wymiarowym lub odwoławczym ulega karze na równi ze złożeniem fałszywego świadectwa przed sądem.”

Art. 34. skreśla się.

Przed art. 36. umieszcza się tytuł „Postanowienia końcowe”.

Przed art. 37. umieszcza się tytuł „Amnestia” i wstawia się art. 36.A. następującej treści:

„Art. 36.A. Złożenie prawdziwego zeznania przez podatnika nie może być powodem do wdrożenia postępowania karnego przeciw niemu za złożenie nieprawdziwych zeznań do wymiaru innych podatków i opłat publicznych, ani też nie może stanowić podstawy do dodatkowego wymiaru tychże podatków i opłat dla tegoż podatnika.

Również nie może złożenie prawdziwego zeznania do wymiaru daniny wyrównawczej spowodować wdrożenia postępowania karnego przeciw płatnikowi za naruszenie innych ustaw”.

Motywy zmian i uzupełnień do ustawy o państwowej daninie wyrównawczejMOTYWY

Dochód Państwa z wymiarów podatku od zysków wojennych zawiódł oczekiwania, jakie przywiązano do tego źródła. Złożył się na to cały szereg przyczyn. W pierwszym rządzie przeszkodę stanowiła zbyt duża niemoralność podatkowa tej kategorii płatników, którzy w sposób wyrafinowany potrafili ukryć swoje zyski. Następnie odgrywała tu wielką rolę niemożność słusznego ustalenia podstaw wymiaru tego podatku. W państwie naszym wykazującym tak ogromne wahania walutowe trudno wymiar podatku oprzeć na różnicy między dochodem osiągniętym w czasie pokoju, a dochodem, uzyskanym w czasie wojny – w wielu bowiem wypadkach, mimo że dochód wojenny był cyfrowo w porównaniu z dochodem pokojowym kilkakrotnie a nawet kilkunastokrotnie wyższym – to przecież nadwyżki zysku rzeczywistej, nie było, bo dochód pokojowy miał w swoim czasie większą siłę kupna, niż kilkakrotnie a nawet kilkunastokrotnie wyższy dochód wojenny w czasie jego osiągnięcia względnie wydatkowania. Porównywano dwie różnorodne wartości – wobec czego rezultat musiał być ujemny. Nawet rozporządzenie ministra Skarbu z dnia 24 lipca 1920 r. nakazujące, aby przy wymiarze podatku od zysków wojennych za rok 1919 względnie 1919/[19]20, dochód pokojowy przyjmowano przy porównywaniu go z dochodem wojennym w kwocie pięciokrotnie wyższej, mogło tylko w części naprawić błąd konstrukcyjny, zaszły przy określeniu podstaw wymiaru tego podatku. Jedną z ważnych przyczyn nieudania się akcji wymiarowej powyższego podatku jest wreszcie opóźnienie się z wymiarami tego podatku, które w bardzo wielu wypadkach były dokonywane już w tym czasie, gdy płatnicy zdołali już zyski swe ukryć przed władzami podatkowymi, a tym samym udaremnić ściąganie należności podatkowej.

Byłoby wielką niesprawiedliwością przejść nad tym wszystkim do porządku dziennego, dziś, kiedy naprawa finansów Rzeczypospolitej jest kardynalnym warunkiem jej bytu.

Głosy społeczeństwa mimo wszystko wskazują na to, że do tej naprawy w pierwszym rządzie przyczynić się powinni ci, którzy, korzystając ze sprzyjających im koniunktur powiększyli swój majątek, albo go pozyskali w tym czasie, gdy ogół obywateli ponosił ciężkie moralne i materialne ofiary i straty.

Tu trzeba sobie jednak powiedzieć, że niewykonalną byłaby ustawa, która by obecnie pociągnęła wszystkie osiągnięte zyski wojenne do świadczeń podatkowych na rzecz Skarbu. Jedna część bowiem tych zysków została już skonsumowaną, drugą wywieziono już bezpowrotnie zagranicę, a inną wreszcie tak misternie ukryto, że najlepszy nawet technik podatkowy nie zdołałby jej wykryć. Wobec tego nie pozostaje nic innego, jak zniewolić do świadczeń podatkowych na rzecz

Skarbu przynajmniej zyski wojenne widoczne, łatwo dostrzegalne nawet dla oka laika podatkowego, a więc zyski pozostające pod kontrolą publiczną. W rachubę wchodzi tu mianowicie zyski wojenne ulokowane w nieruchomościach.

Na tej właśnie zasadzie opiera się przedmiotowy projekt zniewalający w art. 1. do świadczeń podatkowych w postaci „podatku od wzbogacenia się podczas wojny” każdego, kto w czasie wojny kupił nieruchomość, względnie spłacił swe długi przedwojenne. W regule bowiem w czasie powyższym nabywał nieruchomości tylko ten, kto chciał zrealizować swe zyski wojenne i uchronić je przed coraz większym spadkiem waluty. Kto w czasie wojny pracował, produkował normalnie i zadawał się zyskiem uczciwym, ten nie był w stanie tyle zarobić, by pozostał mu jeszcze dochód wolny, wystarczający na nabycie nieruchomości, względnie na spłatę wierzytelności. Tę zresztą kategorię osób projekt w art. 2 uwalnia kategorycznie od podatku a nadto w art. 13 upoważnia Ministra Skarbu do uwalniania od podatku takich wyjątkowych aktów nabycia, takie uwolnienie jest właśnie ze względów „ogólno-państwowych” wskazane. Podatek jest, w porównaniu z dotychczasowymi zbyt niskimi stawkami podatkowymi, dość wysoki, wynosi bowiem (art. 3) od 25 do 200% sumy zapłaconej za nieruchomość wzgl. sumy spłaconej wierzytelności, zależnie od czasu nabycia nieruchomości, wzgl. spłaty wierzytelności i, pozostającej z tym w związku, wartości pieniądza.

Podatek oblicza sobie sam płatnik (art. 4) i spłaca w ciągu 4 tygodni po ogłoszeniu ustawy, a to pod rygorem bardzo znacznych odsetek za zwłokę – bo w wysokości 10% w stosunku miesięcznym.

Ustanowienia tak surowych sankcji było konieczne dla tej kategorii płatników, którzy nie poczuli się wcale do obowiązku przyjsia Państwu z pomocą, bezwzględnie postępowali wobec państwa i jego obywateli i w znacznej mierze przyczynili się do dzisiejszej tak groźnej sytuacji finansowej. Zresztą celem tej ustawy jest stworzenie zapory przeciw nadmiernemu wzbogaceniu się w sposób groźny dla interesów Państwa.

Wykonanie ustawy pozostaje pod kontrolą publiczną, każdy ma prawo wskazać płatnika uchylającego się od powinności podatkowej, ustanowionej tą ustawą i otrzymuje nawet za ten czyn prawdziwie obywatelski nagrodę (art. 11). Wprowadzenie tej nagrody było w czasach obecnych, posiadających tak wybitne cechy materializmu, wprost konieczne, zwłaszcza, że aparat śledczy, jakim administracja skarbowa rozporządza nie stoi jeszcze pod każdym względem na wysokości zadania. Zresztą jednostki bardziej ideowe będą mogły nagrodę powyższą przeznaczyć bądź na Skarb narodowy bądź na inne cele publiczne.

Inne przepisy zawarte w projekcie dotyczą zabezpieczenia podatku i pokrywają się prawie w zupełności z odnośnymi przepisami ustawy z dnia 28 października 1920 r. w przedmiocie przeprowadzenia wewnętrznej przymusowej pożyczki państwowej (Dz.Ust.R.P. L.105. poz. 692).

F/K.

[Sprawozdanie Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie umowy zawartej przez z Towarzystwem Akcyjnym „Pocisk”; protokół posiedzenia, odbytego dnia 8 listopada 1921 r. w sprawie sformułowania poszczególnych postanowień umowy zawartej przez Skarb Państwa z Tow. Akc. „Pocisk”; projekt pierwotny umowy]

Nr Aktu

^cMinister Spraw Wojskowych^{i...ic}
Wniosek Ministra Spraw Wojskowych.

Zgodnie z prośbą Twa Akc. Pocisk w sprawie ^dudzielenia^d bezzwłocznej przedpłaty w wysokości ^d300^d milionów marek na amunicję mającą być dostarczoną do końca roku 1921 oraz udzielenia Pociskowi począwszy od dnia 1 stycznia 1922 co miesiąc przedpłaty w wysokości 50% przewidzianej na dany miesiąc dostawy, zależnie od każdorazowej dyspozycji M. S. Wojsk., wnoszę na przychylenie się do powyższej prośby pod ^hnastępującymi^h warunkami: ^cokreślonymi protokołami porozumienia z dnia 8 i 9 listopada 1921.^c

1) Dotychczasowa umowa zawarta przez M. S. Wojsk. (G.U.Z.A.¹⁸³) z Pociskiem z dnia 17 stycznia 1920 zostanie zmieniona w następujących kierunkach:

a) Pocisk zgodzi się na obniżenie ustanowionych w pierwotnym kontrakcie nadwyżek przy obliczaniu kosztów wyrobów kapsli w wysokości 350% na 200%, przy ustanowionej poprzednio nadwyżce przy kosztach elaborowania Pocisków 200% kosztów robocizny na 100% kosztów robocizny.

b) na podwyższenie wszystkich kar umownych przewidzianych w pierwotnej umowie o 100%.

c) na wyeliminowanie z pierwotnej formuły kalkulacyjnej 10% zysku od kosztów amortyzacji budynków i maszyn,

d) w pozycji Kosztów Generalnych: na objęcie do istniejącego już postanowienia o pomocy aprowizacyjnej urzędników także koszt aprowizacyjnych^c robotników a to celem odciążenia pozycji „robocizny”. Przy tychże kosztach generalnych przejęcie kosztów ubezpieczenia robotników na wypadek choroby i od nieszczęśliwych wypadków w wysokości do 1/20 części kosztów generalnych również w celu odciążenia kosztów robocizny obciążających Skarb Państwa.

2) Dotychczasowe zobowiązania gotówkowe Skarbu Państwa do Pocisku zostaną pokryte akcjami Pocisku nowej emisji do pełnej wysokości ustalonej

¹⁸³ Główny Urząd Zaopatrzenia Armii.

już na podstawie porozumienia się z Ministrem Skarbu ^dpo kursie specjalnym niższym od przyznanego dawnym^d akcjonariuszom.

3) Ustanowienie prawa kontroli produkcji Pocisku w każdym jej stadium oraz prawo kontroli zakupów, kalkulacji i administracji wedle systemu i zakresu, który ustali Rząd w porozumieniu z Pociskiem.

4) Za amunicję, wyprodukowaną lub dostarczaną z opóźnieniem uwzględniane będą w rachunkach Pocisku – o ile cena w czasie, w którym w myśl umowy produkcja wzgl. dostawa winna była nastąpić, była niższa od cen, istniejących w chwili rzeczywistej produkcji wzgl. dostawy – jedynie koszty – obowiązujące w czasie, w którym dana partia winna była w myśl umowy zostać wyprodukowaną z tym, że o ile materiał lub surowiec nabyty został wcześniej po niższych cenach, uwzględniane będą jedynie te niższe koszty nabycia materiału, względnie surowca.

5) O ile by ceny za zakupione przez Pocisk materiały lub surowce wyższe były od cen rynkowych z dnia dokonania zakupu, przy zapłacie za amunicję, uwzględniane będą jedynie ceny rynkowe.

6) Ograniczenie świadczeń Pocisku na rzecz robotników w stosunku do świadczeń innych zakładów amunicyjnych w Warszawie względnie przemysłu metalurgicznego, ograniczenie praw nowych inwestycji, których amortyzację miałyby ponosić Skarb Państwa i uzależnienie od orzeczenia komisji mieszanej.

7) Zrzeczenie się wzajemne roszczeń z tytułu dotychczasowego niedotrzymania terminów przewidzianych w umowie z dn 17-go stycznia 1920.

‘Co do żądania „Pocisku” zawarcia definitywnego kontraktu dzierżawy gruntu Tow. „Juta” wywłaszczonych przez M.S.Wojsk., Rada Ministrów zgadza się na wydzierżawienie z tym jednak iż zawarcie definitywnego kontraktu może nastąpić dopiero po uprawomocnieniu wywłaszczenia. Zastrzeżenie iż postanowienia protokołu porozumienia z dnia 8 i 9 listopada br. obowiązują pod warunkiem równoczesnego zawarcia powyższego kontraktu dzierżawnego Rada Ministrów odrzuca^{c184}.

^fSosnkowski^f

^cOdpis^c

Protokół

posiedzenia, odbytego dnia 8 listopada 1921 r. w sprawie ^hzmiany^h ^cuzupełnienia^c poszczególnych postanowień umowy, zawartej przez Skarb Państwa (G.U.Z.A.) z Tow. Akc. „Pocisk”.

Przewodniczący oraz zastępca Skarbu Państwa: Minister Spraw Wojskowych Gen. Por. Sosnkowski.

Przewodniczący Rady Nadzorczej „Pocisku” Andrzej Ks. Lubomirski,

¹⁸⁴ Nie publikuje się aneksu/załącznika do tego dokumentu.

Członkowie Rady: Marian Biliński
 hr. Grocholski Zdzisław

Członkowie Zarządu: Dyrektor Juliusz Leski
 " Eugeniusz Rodziewicz
 " Leopold Welisz.

Szef Wydziału Prawnego M. S. Wojsk. Gen. Ppor. Krzemiński¹⁸⁵.

Po zagajeniu obrad przez Ministra Spraw Wojskowych przystąpiono do szczególnej dyskusji nad projektem umowy, przesłanym dnia 3.11.1921 r. „Pociskowi” na ręce hr. Grocholskiego. Projekt ten dołącza się do niniejszego protokołu.

Do ustępu I. pktu 1.

Wobec oświadczenia przedstawicieli „Pocisku”, że kwestia ta, jako ściśle natury prawnej, uchyła się z pod ich rozważania, postanowiono zgodnie omówienie jej przekazać konferencji prawników w osobach Rady prawnego „Pocisku” i Wydziału Prawnego M. S. Wojsk.

Ad punkt 2 „Pocisk” oświadcza gotowość przyjęcia tego postanowienia, pod warunkiem, iż punkt 5 art. 9. umowy z dn. 17 stycznia 1920 r. przestanie obowiązywać z dniem 1 stycznia 1922 r. a nadto nastąpii zrzeczenie się wzajemnych roszczeń z tytułu niedotrzymania po ten dzień terminów, ustanowionych w wyżej cytowanej umowie.

Ad punkt 3 „Pocisk” przyjmuje całą treść postanowienia ze zmianą terminu z trzech miesięcy na sześć, z dodaniem w ust. po słowach „Pana Ministra Spraw Wojskowych” słów „z uwzględnieniem warunków gospodarczych i możliwości technicznych”.

Ad punkt 4 „Pocisk” zgadza się, ażeby wszystkie kary umowne ustanowione w art. 9 umowy z dn. 17 I 1920 r. były podwyższone o 100%.

Ad punkt 5 Postanowiono zgodnie, jak do punktu 1-go.

Ad punkt 6 „Pocisk” przyjmuje projektowane postanowienie z dodaniem po słowach w 4 wierszu z góry „wyprodukowaną” postanowienia „o ile ceny w czasie, kiedy w myśl umowy dostawa miała nastąpić, byłyby niższe od cen, istniejących w chwili rzeczywistej dostawy”. Dotyczy to określenia ceny na podstawie formuły cen, podanej w ust. VIII pkt. 5.

Ad punkt 7 „Pocisk” przyjmuje w całej osnowie przy uwzględnieniu różnic spowodowanych możliwością utrzymania materiałów i surowców odpowiedniej jakości, gatunku i z odpowiedni szybkością dostawą.

Ad punkt 8 „Pocisk” stawia wniosek na rozdzielenie kwestii płac robotników od płac majstrów i urzędników i oświadcza gotowość przyjęcia tego postanowienia w następującym brzmieniu: Świadczenia „Pocisku” na rzecz robotników nie mogą być wyższe, aniżeli przeciętne robocizny w innych zakładach amunicyjnych w Warszawie^c a w braku tychże w przemyśle metalowym w Warszawie,

¹⁸⁵ W tekście mylnie: Krzemiński.

z uwzględnieniem okoliczności, że dla narzędziarni „Pocisku” potrzebni są wysoce wykwalifikowani rzemieślnicy, oraz z uwzględnieniem ewentualnych dodatków dla robotników, zatrudnionych w fabryce w Rembertowie. Amortyzacja urządzeń inwestycyjnych, które będą rozpoczęte po 1 stycznia 1922r. będzie obciążała Skarb Państwa tylko o tyle, o ile za celowością ich wypowiedzie się większością głosów komisja. Komisja złożona z przedstawiciela M. S. Wojsk., Ministerstwa Przemysłu i Handlu, oraz „Pocisku”. W razie niezapadnięcia decyzji przez komisję decyduje Minister Spraw Wojskowych.

Ad punkt 9 „Pocisk” zgadza się na ustanowienie wszechstronnej kontroli ze strony Rządu, umożliwiającej dostateczny nadzór w kwestiach zakupów, kalkulacji, fabrykacji i administracji. System i zakres kontroli handlowej będzie ustanowiony przez Rząd w porozumieniu z zarządem „Pocisku”.

Ad punkt 10 ^hPominięto^h ^ccofnięto^c.

Ad punkt 11 „Pocisk” oświadcza zgodę na przyjęcie tego postanowienia w całej osnowie.

Ad punkt 12 „Pocisk” przyjmuje w całej osnowie.

Ad punkt 13 a) ^hpominięto^h ^ccofnięto^c

b) „Pocisk” przyjmuje w całej osnowie.

c) z dodaniem słów : „ o ile na podstawie ustaw, które w tej kwestii zostaną uchwalone

odnośnie opłaty nie przewyższą 1/20 części kosztów generalnych.

Ad ustęp II „Pocisk” przyjmuje .

Ad ustęp III „Pocisk” oświadcza zasadniczo swą zgodę, szczegółowe postanowienia pozostawiono do omówienia z Ministrem Skarbu.

Ad ustęp IV „Pocisk” oświadcza swą zgodę.

Minister Spraw Wojskowych oświadcza, iż przychyli się do żądania „Pocisku” w kwestii udzielenia przedpłaty w kwocie 300 milionów marek, po potrąceniu uzyskanej już na podstawie uchwały Rady Ministrów przedpłaty w kwocie 50 milionów marek, na poczet dostaw amunicji, z tym, że cała kwota zostanie potrącona z faktur najpóźniej do dnia 1 stycznia 1922 r.

Ponadto godzi się Minister Spraw Wojskowych na zmianę punktu 8-go Ust. VIII kontraktu z dn. 17.1.1920 r. w ten sposób, że począwszy od 1 stycznia 1922 r będzie „Pociskowi” udzielona w dniu pierwszym każdego miesiąca przedpłata w wysokości 50% wartości dostawy, przypadającej na dany miesiąc, obliczonej na podstawie danych z ostatniego miesiąca.

Zapłata reszty następuje wedle dotychczasowych postanowień kontraktowych.

Minister Spraw Wojskowych oświadcza, że po definitywnym prawomocnym ukończeniu sprawy wywłaszczenia gruntów dawnego Tow. Akc. „Lnianej i jutowej manufaktur” odnośna nieruchomości, obecnie użytkowana przez „Pocisk” zostanie „Pociskowi” wraz z wszystkimi przynależnościami oddana w dzierżawę.

Minister Spraw Wojskowych oświadcza nadto gotowość poparcia usiłowań „Pocisku” w kwestii nabycia gruntów „Juty” na własność.

^fSosnkowski mp. g[en.]-por.^f

^fKrzemiński g[en.]-ppor.^f

C.d. posiedzenia dnia 9.11.1921.

za M. S. Wojsk. Gen. Ppor. Krzemiński

Obecni: za „Pocisk”

Dyr. Marian Biliński

” Gustaw Wertheim

” Juliusz Leski

adwokat Löwy.

Delegaci „Pocisku” oświadczają, że warunkiem mocy postanowień dodatkowej umowy, która ma być zawartą, jest niezwłoczne zawarcie kontraktu długoletniego dzierżawy nieruchomości po „Jucie”, przy czym „Pocisk” zgadza się na umieszczenie postanowienia, że M. S. Wojsk. nie będzie obowiązany do jakiegokolwiek odszkodowania na wypadek gdyby spór o wywłaszczenie wypadł ujemnie.

Generał Krzemiński wyjaśnia, że takie postawienie kwestii jest niemożliwe, albowiem dla braków danych kontrakt dzierżawy obecnie nie może być zawarty a postanowienia umowy dodatkowej, wzgl. oświadczenia M. S. Wojsk. mają nastąpić bezzwłocznie.

Oдноśnie do pktu 1 projektu umowy ustalono, „Pocisk” zgadza się na przyjęcie w całej osnowie pod warunkiem, że postanowienie tego pktu rozpocznie obowiązywać dn. 1 stycznia 1923r, oraz, że po słowach w ostatnim wierszu „Pocisku” dodanym zostanie „o ile nie chodzi o materiały, sprowadzone z zagranicy”.

Oдноśnie do pktu 5.

„Pocisk” przyjmuje w całej osnowie, z dodaniem w przedostatnim wierszu po słowach „uprzedniego” słowa „notarialnego”, w ostatnim wierszu, po słowachⁱ słów „lecz jedynie za wezwaniem listem poleconym”.

^cGustaw Wertheim mp.^c

^cJuliusz Leski mp.^c

^cE. Rodziewicz mp.^c

^cA. Lubomirski mp.^c

^cZ. Grocholski mp.^c

^cBiliński mp.^c

Na podstawie porozumienia się i w myśl decyzji Ministra Skarbu brzmienie ust. III. w sposób następujący :

„Pocisk” zobowiązuje się niniejszym wydać z IV nowej emisji, która leży do zatwierdzenia w Ministerstwie Skarbu, o ile zostanie zatwierdzona 186 667 sztuk akcji imiennych oraz 6 533 345 mk. gotówką oraz zapłacić bezzwłocznie

zaległe po dzień wpłaty efektywnej odsetki od dłużnych kwot 140 000 000 mk. na umorzenie całej dłużnej kwoty w łącznej wysokości 140 milionów mk. z pn. z jednoczesnym zezwoleniem na wykreślenie prawa zastawu dla tej kwoty oraz kaucji hipotecznej.

M. S. Wojsk. zrzeka się ewentualnego współudziału we władzach Tow. Akcyjnego.

^fKrzemiński g[en.-]ppor^f.

“Przedstawiciele „Pocisku” podpisali z zastrzeżeniami wyrażonymi w załączniku niniejszego protokołu, podpisanym przez nich, stanowiącym integralną część niniejszego protokołu^c.

^cA. Lubomirski mp^c. ^cPrzewodniczący Rady^c

^cZ. Grocholski mp^c. ^cPrezes Zarządu^c

^bProjekt pierwotny^b

UMOWA

W Warszawie dnia ^{a...a} 1921 r. pomiędzy działającym w imieniu i na rzecz Skarbu Rzeczypospolitej Polskiej przedstawicielem M. S. Wojsk. w osobie Szefa Departamentu III, art[ykułów] i Uzbr[ojenia] Gen. Ppor. ^{a...a} Kaczyńskiego z jednej a Spółką Akcyjną Zakładów amunicyjnych „Pocisk”, w imieniu której działają na mocy uchwały walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki z dnia ^{a...a} 1921 r. pp. ^{a...a} obierającym prawne miejsce zamieszkania w Warszawie przy ul. ^{a...a} Nr. ^{a...a} z drugiej strony – zawarta została umowa treści następującej:

I. Strony kontraktujące zmieniają niniejszą umowę zawartą w dniu 17 stycznia 1920 r. pomiędzy G.U.Z.A. a spółką akc[yjną] Zakł[adami] Am[unicyjnymi] „Pocisk” za nr. 188 w następujących punktach:

1) w art. VIII p. 3 w wierszu 4 w art. IX p. 1. w wierszu 1 i 6, w art. IX p. 2 w wierszu 2 i 7, w art. IX p. 3 w wierszu 1 zostają skreślone słowa „z winy” pocisku”.

2) Punkt 5 art. IX zostaje skreślony.

3) Ustęp 2 p. 4 ^cart. IX^c opiewa: „Postanowienia Komisji podlegają ostatecznej decyzji Pana Ministra Spraw Wojskowych, która jest dla stron kontraktujących obowiązującą.

Na wypadek przekroczenia przez „Pocisk” oznaczonych przez Pana ministra terminów odbudowy wchodzi w życie postanowienia art. IX p. 2 z tym, że o ile przekroczenie terminu wynosi ponad trzy miesiące, Skarbowi Rzeczypospolitej Polskiej przysługiwać będzie prawo oddania „Pocisku” pod ustanowiony przez M. S. Wojsk. Zarząd przymusowy.

4) Wymienione w art. IX p. 1 kary umowne na niedotrzymanie terminu zostają podniesione. Z chwilą przewalutowania majątku „Pocisku” kary niniejsze podnoszą się automatycznie.

5) Wszelkie warunki zmienionej w ten sposób umowy obowiązują „Pocisk” pod skutkami prawnymi bez uprzedniego wezwania i postawienia w zwłocę.

6) Za amunicję, wyprodukowaną lub dostarczoną z opóźnieniem, uwzględniane będą w rachunkach tylko koszty, obowiązujące w czasie, w którym dana partia w myśl umowy winna była zostać wyprodukowaną z tym, że o ile materiał nabyty został wcześniej po niższych cenach, uwzględniane będą jedynie te niższe ceny nabycia.

7) O ile by ceny za zakupione przez „Pocisk” materiały i surowce wyższe były od cen rynkowych z okresu dokonania zakupu, przy zapłacie za amunicję uwzględniane będą jedynie ceny rynkowe.

8) Świadczenia „Pocisku” na rzecz robotników, majstrów i urzędników i wkłady inwestycyjne nie mogą być wyższe od analogicznych wkładów innych przedsiębiorstw, wyrabiających w Polsce amunicję z wyjątkiem Zakładów Starachowickich. Wyższe świadczenia i wkłady uwzględniane będą jedynie o tyle, o ile „Pocisk” uzyska na nie uprzednio pisemną zgodę^h Departamentu III Art[ykułów i] Uzbr[ojenia]^h M. S. Wojsk.

9) Ministerstwu Spraw Wojskowych przysługuje prawo kontrolowania produkcji w każdym jej stadium oraz prawo wglądu w księgi handlowe i administracyjne „Pocisku”, „oraz prawo wszechstronnej kontroli zakupu, fabrykacji i administracji”.

10) Wymienione w art. 8 p. 5 koszty generalne wynosić będą jedynie 10% kosztów robocizny, materiału oraz kosztów fabrycznych.

11) Ostatnie zdanie punktu 5 art. VIII zamiast „do sumy pozycji poprzednich doliczane będzie 10% jako zysk „Pocisku” opiewać będzie: ” do sumy kosztów 1) robocizny, 2) materiału, 3) kosztów fabrycznych oraz 4) kosztów generalnych doliczane będzie 10% jako zysk „Pocisku”.

12) Wymienione w art. VIII punkt 5 uwaga a) dodatki do kosztów robocizny obniża się w ten sposób, że przy wyrobie kapsli wynoszą one 200% zaś przy elaboracji 100% zamiast przewidzianych w umowie 350% i 200%.

13) Wymieniony w załączniku do art. VIII punkt 5 uwaga b) wykaz kosztów ogólnych (generalnych) zmienia się w następujących punktach:

a) w punkcie 11 skreśla się słowa „ w przypuszczeniu norm obecnych

b) w punkcie 13 jako ostatnie dodaje się słowa „dla urzędników i robotników”.

c) w punkcie 16 jako ostatnie dodaje się słowa „oraz ubezpieczenia robotników na wypadek choroby i od nieszczęśliwych wypadków”.

II. Wszelkie postanowienia umowy z dnia 17 stycznia 20 roku pozostają w mocy, o ile nie są sprzeczne z postanowieniami niniejszej umowy.

III. „Pocisk” zobowiązuje się niniejszym wydać w przeciągu 30 dni nową emisję akcji ^cw terminie i ^epo kursie specjalnym, ustalonym w porozumieniu i za zgodą Ministerstwa Skarbu, w każdym jednak razie nie wyższym od kursu ostatniej emisji. Emisja opiewać będzie jedynie na sumę równą zobowiązaniu „Pocisku” względem Skarbu Rzeczypospolitej Polskiej z tytułu udzielonych dotychczas „Pociskowi” pożyczek względnie zaliczek.

Wszystkie nowo emitowane akcje przejmują M. S. Wojsk. po cenie emisyjnej na zupełne zaspokojenie wymienionych wyżej swoich roszczeń.

Co do szczegółów emisji „Pocisk” przestrzegać będzie ściśle dyrektyw, które wyda mu w tej mierze Ministerstwo Skarbu.

IV. „Pocisk” zobowiązuje się nie dokonywać przewalutowania swego majątku bez pisemnego zezwolenia Ministerstwa Skarbu.

Załącznik ^{b5b}

[Wniosek Ministra Spraw Wojskowych o przekazanie sprawy finansowania i budżetowania rządowych wytwórni broni i amunicji do rozpatrzenia Komitetowi Ekonomicznemu Rady Ministrów]

No Aktu

W n i o s e k
Ministra Spraw Wojskowych

Sprzeciwia się zasadniczo udzieleniu pożyczki, względnie zaliczki lub przedpłaty, przed zasadniczym określeniem polityki ekonomicznej Rządu w zakresie wytwórni broni i amunicji.

Na wypadek uchwalenia pożyczki, wniosek:

I) na pokrycie akcjami po kursie specjalnym kwot, udzielonych dotychczas tytułem pożyczek oraz tych, które na podstawie obecnej uchwały zostaną przyznane,

II) na przeprowadzenie rewizji istniejącego kontraktu przez

a) ustanowienie wszechstronnej kontroli umożliwiającej wpływ Rządu w kwestiach zakupu, fabrykacji i administracji

b) zmianę postanowień przez podwyższenie kar konwencjonalnych,

c) zmianę wzgl. obniżenie wydatków na koszt amortyzacji, przewidzianych w umowie,

d) zmianę kalkulacji przez obniżenie i wyeliminowanie poszczególnych pozycji z „kosztów generalnych” wraz z konkretnym postanowieniem, że one pod inną nazwą do kalkulacji wprowadzone być nie mogą.

Opracowanie szczegółów zmian w kontrakcie będzie opracowane przez Komisję wyłonioną z Ministerstwa Spraw Wojskowych, Ministerstwa Skarbu i Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Pierwsza zaliczka w wysokości 100 milionów będzie wpłacona po wyrażeniu zasadniczej zgody Tow. Akc. „Pocisk” na powyższe warunki, – reszta t.zn. 200 milionów po ustaleniu i podpisaniu umowy ad I) i ad II).

W n i o s e k
Ministra Spraw Wojskowych

Sprawę finansowania i budżetowania rządowych wytwórni broni i amunicji Rada Ministrów przekazuje do rozpatrzenia Komitetowi Ekonomicznemu Rady Ministrów oraz oczekuje przedłożenia Radzie Ministrów wniosków do trzech tygodni.

fSosnkowski^f

Załącznik ^{b7b}

Wniosek nagły Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie upoważnienia do wydatkowania z budżetu b. dzielnicy pruskiej sumy 500 000 000 na prowadzenie robót publicznych tejże dzielnicy celem zatrudnienia bezrobotnych

Warszawa, dnia 10 listopada 1921 r.

Do Rady Ministrów

w miejscu

Wniosek nagły

Wysoka Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra b. Dzielnicy Pruskiej do wydatkowania z budżetu b. dzielnicy pruskiej sumy 500 000 000 na prowadzenie robót publicznych tejże dzielnicy celem zatrudnienia bezrobotnych.

Uzasadnienie

Skutkiem przesilenia ekonomicznego b. dzielnicy Pruskiej oraz powrotu licznych reemigrantów, którzy nie mogą znaleźć tam pracy liczba bezrobotnych wzrasta z nadzwyczajną szybkością. Rząd zatrudnić ich nie może, ponieważ wyasygnowane na ten cel w tegorocznym budżecie kredyty zostały wyczerpane. Wzrastająca w dzielnicy drożyzna oraz zbliżająca się zima wywołują łatwo zrozumiałe wzburzenie wśród mas bezrobotnych. Do tego przyłącza się niezadowolone wśród robotników, którego wyrazem są strejki ostatnich dni, oraz

wrzenie wśród inwalidów wojennych. Wszystko to powoduje nadzwyczajne wzburzenie w b. dzielnicy pruskiej, któremu za wszelką cenę przeciwdziałać należy. Skutecznym środkiem do tego może być rozpoczęcie robót publicznych na wielką skalę, które dać mogą pracę bezrobotnym i przyczynić się do ożywienia stosunków przemysłowych w dzielnicy wielkopolskiej. Plan tych robót zostanie opracowany przez Ministerstwo w dniach najbliższych.

MINISTER

Załącznik ^b8^b

Wniosek nagły. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie wstrzymania terminu wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 1921 r. Dz.Ust.R.P. Nr 85 poz. 615 o podwyższeniu podatku od tytoniu i od wyrobów tytoniowych na obszarze b. dzielnicy pruskiej

Wniosek nagły

PROJEKT

rozporządzenia

Rady Ministrów z dnia ^{a...}^a listopada 1921 r. w przedmiocie wstrzymania terminu wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 1921 r. Dz.Ust.R.P. Nr 85 poz. 615 o podwyższeniu podatku od tytoniu i od wyrobów tytoniowych na obszarze b. dzielnicy pruskiej.

Par. 1.

Ustanowiony w par. 16 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 1921 Dz.Ust.R.P. Nr. 85 poz. 615 termin wejścia w życie tego rozporządzenia odracza się aż do dalszego zarządzenia, o ile dotyczy podatku od papierosów i celnego dodatku wartościowego od zagranicznych liści tytoniowych.

Par. 2.

Upoważnia się Ministra b. Dzielnicy Pruskiej do wydania zarządzenia we własnym zakresie działania, aby od dnia 13 listopada 1921 r. podatek od papierosów w formie opaski podatkowej (banderoli) był pobierany w wysokości 50% od ceny detalicznej papierosów oraz do ustalenia w tym celu w porozumieniu z reprezentantami przemysłu papierosowego b. dzielnicy pruskiej detalicznych cen papierosów.

Par. 3.

Wykonanie tego rozporządzenia powierza się Ministrowi b. Dzielnicy Pruskiej.

Par. 4.

Rozporządzenie to wchodzi w życie dnia 13 listopada 1921 r.

[Uzasadnienie] projektu ustawy w przedmiocie podwyższenia pewnych opłat sądowych w b. dzielnicy austriackiej

UZASADNIENIE

Koszta papieru i innych artykułów piśmiennych i kancelaryjnych oraz koszta utrzymania personelu sądowego – ustawicznie wzrastają stosunkowo do spadku waluty. Zachodzi zatem konieczna potrzeba znacznego podwyższenia należności za duplikaty, odpisy i wyciągi hipoteczne, sporządzane przez sądy na żądanie stron, by zachować odpowiedni stosunek pomiędzy ponoszonym na ten cel wydatkiem Skarbu Państwa, a należnością, opłacaną przez strony (§ 1 p. 5 projektu). Tak samo koniecznym jest podniesienie stałych należności w postępowaniu konkursowym i wyrównawczym, w postępowaniu w sprawach niespornych oraz opłat w postępowaniu karnym wskutek oskarżenia prywatnego jest wskazane – gdyż dotychczasowe opłaty, jako zbyt drobne mijają się z celem, dla którego zaprowadzone zostały (§ 1 p. 5 i art. 8³). Wreszcie z tych samych powodów – koniecznym jest podniesienie należności za uwierzytelnianie odpisów (§ 1 p. 6 projektu) oraz stawek wymienionych w § 1 ustęp 2, 3, 4 oraz w art. 8¹ i 8² projektu.

Po za tymi powodami, za wniesieniem niniejszego projektu przemawia potrzeba zrównania tych należności z analogicznymi należnościami na obszarze b. dzielnicy rosyjskiej, które mają być również podwyższone.

Załącznik b^{12b}

Opinia Departamentu podatków o projekcie zmian ustawy o ochronie lokatorów

OPINIA

Departamentu podatków o projekcie zmian ustawy o ochronie lokatorów. W art. 3 należałoby ze względów fiskalnych we wierszu 11 po słowach: „...szkoły i urzędy” dodać: „jednakże z tym ograniczeniem, że podwyżka komornego nie może przekraczać 500% podstawowego komornego”. Wedle bowiem brzmienia projektu, który dopuszcza 1000% podwyżkę już przy mieszkaniach powyżej sześciu pokoi, komorne za lokale, zajęte przez biura rządowe, w regule dziesięciokrotnie by się zwiększyło, co by Skarb Państwa bardzo poważnie obciążało.

Drugie zdanie art. 3² należałoby zmienić jak następuje: „Poza tym będą one miały na względzie stałe pobory i opłaty, przypadające od przychodów nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa i miasta oraz koszta administracji i normalnego remontu. Daniny i opłaty publiczne o charakterze jednorazowym lub niestałym oraz koszta nadzwyczajnego remontu nie mogą być uwzględniane”. Nie byłoby

bowiem uzasadnionym dopuścić przerwienia przez właścicieli domów na lokatorów także podatków lub danin od majątku tudzież wydatków inwestycyjnych. Tego ostatniego zresztą i projekt nie zamierza, wskazanym jest jednak wyraźnie to w ustawie zaznaczyć.

Końcowe zdanie art. 3³ winno brzmieć: „Ustalone normy podwyżek można zastosować najwcześniej od pierwszego dnia miesiąca, następującego po ich ogłoszeniu”. Redakcja projektu dopuszcza bowiem zmiany w ciągu miesiąca, co powodowałoby tylko spory co do obliczenia podwyżek wedle dni.

Poza tym projekt ustawy nie nasuwa z punktu widzenia Departamentu podatków żadnych wątpliwości.

Warszawa, dnia 10 listopada 1921 r.

g...g

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

24

PROTOKÓŁ

134-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 14 listopada 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury	Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Za Ministra Sprawiedliwości Podsekretarz Stanu	Zygmunt Rymowicz
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	dr Bolesław Sikorski
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Minister Robót Publicznych	Gabriel Narutowicz
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Apropozycji	Jan Stefan Stoiński
Dyrektor Departamentu Politycznego Prez. Rady Min.	Witold Giełżyński
Dyrektor Departamentu Prezydzialnego ” ” ”	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu Legislacyjnego ” ” ”	Edward Lechowicz
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o 5 po południu.

1. Protokół posiedzenia z 10 listopada 1921 r. po odczytaniu przyjęto.
2. Minister Spraw Wewnętrznych referuje opracowany w myśl uchwały Rady Ministrów z 13 listopada z Ministrem Spraw Zagranicznych i Prezydium Rady Ministrów wniosek w sprawie wileńskiej.

Rada Ministrów uchwaliła przedłożyć Sejmowi w dniu 15 listopada nagły wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Sejm zezwala, by na terenach powiatu lidzkiego, leżących po prawej stronie Niemna i w powiecie brasławskim dokonano wyborów do zwołać się mającego w Wilnie, dla dania wyrazu woli ludności, zgromadzenia przedstawicieli Ziemi Wileńskiej na zasadach, jakie ustali Tymczasowa Komisja Rządząca

w Wilnie¹⁸⁶ oraz upoważnia Rząd do wydania potrzebnych zarządzeń wykonawczych”.

Rada Ministrów wysłuchała tekstu deklaracji, jaką w tej rzeczy Prezes Rady Ministrów wygłosi Sejmie w dniu 15 listopada.

3. Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych zatwierdziła załączony projekt składu Delegacji Polskiej do rokowań śląskich w myśl decyzji Konferencji Ambasadorów z 20 października 1921 (załącznik 1).
4. Rada Ministrów po wysłuchaniu referatów właściwych Ministrów w sprawie sytuacji i dezyderatów przemysłu w związku ze zwyżką kursu marki załączone wnioski Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu (załącznik 2) przekazała do rozpatrzenia i merytorycznego załatwienia Komitetowi Ekonomicznemu Rady Ministrów.
5. Rada Ministrów po wysłuchaniu referatów Ministra Skarbu, Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz Ministra Spraw Wojskowych w sprawie załączonego wniosku Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu o przekazanie Ministrowi Przemysłu i Handlu wszystkich spraw związanych z Marynarką Polską (załącznik 3) uchwaliła wnioski Ministra Spraw Wojskowych wyszczególnione w załączniku 4.
6. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Ministra Skarbu rozporządzenie w przedmiocie ujednostajnienia opodatkowania wina musującego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 5).
7. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu wniosek o udzielenie dla miasta Krakowa pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 70 milionów marek (załącznik 6).
8. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu wniosek o udzielenie gminie miasta Lwowa pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 33 milionów marek na zakup węgla (załącznik 7).
9. Rada Ministrów przyjęła załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o przyznanie honorowej pensji dla Władysława Mickiewicza (załącznik 8) z tą zmianą, że w miejsce kwoty 2000 franków przyznano 1500 fr., a zamiast przyznania w tym celu dodatkowego kredytu na fundusz dyspozycyjny Poselstwa Polskiego w Paryżu wydatek ten należy pokryć z bieżących kredytów w Dz. 1 § 10 budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych „Fundusz dyspozycyjny”.

¹⁸⁶ 12 października 1920 r. gen. Lucjan Żeligowski wydał dekret, w którym ogłosił, że będzie sprawować władzę zwierzchnią na terenie Litwy Środkowej jako naczelny dowódca wojska, a funkcję rządu obejmie powołana przez niego Tymczasowa Komisja Rządząca. Gremium temu przewodniczył konserwatywny polityk Aleksander Meyszutowicz.

10. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o przyznanie kredytu dodatkowego 160 milionów na fundusz dyspozycyjny Ministra Spraw Zagranicznych (załącznik 9).
11. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego o uzupełnienie projektu ustawy, zmieniającej ustawę z dnia 18 grudnia 1920 r. o ochronie lokatorów, przyjętego na posiedzeniu Rady Ministrów z dnia 12 listopada 1921 r. (załącznik 10).
12. Złożony przez Ministra Spraw Wojskowych wniosek w przedmiocie wprowadzenia dla celów strategicznych ograniczeń w eksploatacji nadgranicznych obszarów leśnych w powiatach: wilejskim, wołyżyńskim, stołbeckim, nowogródzkim, nieświeskim, łuninieckim, sarnieńskim i rówieńskim (załącznik 11) Rada Ministrów uchwaliła w osnowie objętej załącznikiem 12.
13. Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu uchwaliła podwyższenie listy cywilnej Naczelnika Państwa na listopad i grudzień 1921 r. o 300 000 marek miesięcznie czyli do kwoty 1 200 000 marek miesięcznie, od 1 stycznia 1922 r. podwyższenie listy cywilnej do wysokości 1 500 000 marek miesięcznie (załącznik 13).

Posiedzenie zakończono o 11½ w nocy.

fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Skład Delegacji Polskiej do rokowań śląskich.
2. Wnioski Ministra Przemysłu i Handlu w przedmiocie wydania zarządzeń celem przeciwdziałania kryzysowi przemysłowemu.
3. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przekazania Ministrowi Przemysłu i Handlu wszystkich spraw, związanych z Marynarką Polską.
4. [Zreasumowanie przez Radę Ministrów swojej uchwały w sprawie władz naczelnych marynarki polskiej z dnia 20 VI 1921 r.].
5. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie ujednostajnienia opodatkowania wina musującego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej; motywy¹⁸⁷.
6. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gm. m. Krakowa pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 70 milionów marek.
7. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gm. m. Lwowa pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 33 milionów marek na zakup węgla.

¹⁸⁷ Nie publikuje się, wyd. jako Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 listopada 1921 r. w przedmiocie ujednostajnienia opodatkowania wina musującego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1921, nr 95, poz. 700.

8. [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o przyznanie dożywotniego subsydium dla Władysława Mickiewicza].
9. Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przyznania kredytu dodatkowego 160 milionów na fundusz dyspozycyjny Min. Spraw Zagranicznych.
10. [Wniosek nagły Ministra Zdrowia Publicznego o uzupełnienie projektu ustawy, zmieniającej ustawę z dnia 18 grudnia 1920 r. o ochronie lokatorów, przyjętego na posiedzeniu Rady Ministrów z dnia 12 listopada 1921¹⁸⁸].
11. Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych w przedmiocie wprowadzenia dla celów strategicznych ograniczeń w eksploatacji nadgranicznych obszarów leśnych w powiatach: Wieluńskim, Wołyńskim, Stołbeckim, Nowogródzkim, Nieświeskim, Łuninieckim, Sarnieńskim i Rówieńskim; uzasadnienie.
12. Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych w przedmiocie wprowadzenia dla celów strategicznych ograniczeń w eksploatacji nadgranicznych obszarów leśnych w powiatach: wilejskim, wołyńskim, stołbeckim, nowogródzkim, nieświeskim, łuninieckim, sarnieńskim i rówieńskim.
13. Informacje dla Pana Dyrektora Departamentu Budżetowego [w sprawie zwiększenia listy cywilnej Naczelnika Państwa na listopad i grudzień 1921 r. o 300 000 marek miesięcznie].

^bZał. 1^b

Skład Delegacji Polskiej do rokowań śląskich

RADA MINISTRÓW ^huchwalić raczy^h ^cuchwaliła przedłożyć Sejmowi w dniu 15 XI nagły wniosek:^c

^cWysoki Sejm raczy uchwalić:^c

^hPrzedstawia się Sejmowi Ustawodawczemu następujący projekt rezolucji:^h

„Sejm zezwala, by na terenach powiatu Lidzkiego, leżących po prawej stronie Niemna, ^h(w gminie Bersztańskiej pow. Grodzieńskiego)^h oraz i w powiecie Brasławskim dokonano wyborów do zwołać się mającego w Wilnie, dla dania wyrazu woli ludności, zgromadzenia przedstawicieli Ziemi Wileńskiej, ^h(oraz upoważnia Rząd do przeprowadzenia wyborów z tych terenów)^h na zasadach, jakie ustali Tymczasowa Komisja Rządząca w Wilnie, ^coraz upoważnia Rząd do wydania potrzebnych zarządzeń wykonawczych”^c.

Warszawa, d[n]. 14 listopada 1921 r.

Projekt.

SKŁAD DELEGACJI DO ROKOWAŃ ŚLĄSKICH.

Przewodniczący:

Pełnomocnik Rządu, Dyrektor Departamentu, K. Olszowski.

¹⁸⁸ Nie publikuje się.

Główny Kierownik spraw ekonomicznych:

Dr. Bernard Diamand.

Przedstawiciel Minist[erstwa] Spr[aw] Zagranicznych:

p. August Popławski.

Koleje:

Wiceminister Eberhard[t],

inż. Janda.

Woda:

inż. Szymon Rudowski.

Elektryczność:

inż. Gayczak.

inż. Leon Janowski.

Waluta:

p. Makowiecki, Dyrektor Depart[amentu] Walutowego.

p. Szaflik, Dyrektor Banku Przemysłowego w Katowicach.

°Dr Wacław Fajans°

Cło:

p. Stanisław Chutkowski, Naczelnik Wydziału w Departamencie Celnym.

Dr. Wołk, Naczelnik Wydziału w Ministerstwie Przemysłu i Handlu.

Dr. Ludwik Tenner, Sekretarz Izby Handlowej Lwowskiej.

Poczta:

Dr. Maksymilian Koch.

Węgiel:

inż. Jerzy Pobóg-Krasnodębski.

Jerzy Kramsztyk.

Rudy:

inż. Szymon Rudowski.

inż. Kiszka.

Związki pracodawców i pracowników:

Alojzy Kot, Radca miejski,

Emil Caspari, Redaktor.

Ubezpieczenie społeczne:

p. Guzy, Referent Ministerialny,

p. Kyc, " "

p. Henryk Gruber, Wicedyrektor Urzędu Nadzoru nad Zakładami Ubezpieczeń.

Cyrkulacja i paszporty:

dr. Celichowski, Radca Ministerialny.

Likwidacja:

inż. Czapła, Starszy Radca Górniczy.

Koncesje i przywileje:

dr. Leitgeber.

Prawodawstwo:

dr. Leitgeber.

Prawa mniejszości:

dr. Wasserberger.

Juryskonsult¹⁸⁹:

dr. Wolny.

Sekretarz Generalny Delegacji:

p. Jerzy Kramsztyk.

^fSkirmunt^f

^bZał. 2^b

**Wnioski Ministra Przemysłu i Handlu w przedmiocie wydania zarządzeń
celem przeciwdziałania kryzysowi przemysłowemu**

O d p i s

Wnioski Ministra Przemysłu i Handlu
Na Radę Ministrów w dniu 10 listopada
1921 r.

w przedmiocie
wydania zarządzeń celem przeciwdziałania kryzysowi przemysłowemu.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Wniosek I.

Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa udzieli przemysłowi niezwłocznie kredytów w szerszych, niż dotychczas rozmiarach w szczególności wydatnie podwyższy kredyt bankom w celu umożliwienia im redyskonta weksli przemysłowych.

Wniosek II.

Wzywa się wszystkich Ministrów, w szczególności Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Kolei Żelaznych aby

1) zlecieli Kierownikom podwładnych im urzędów bezzwłocznie i całkowite uregulowanie względem przedsiębiorstw przemysłowych wszelkich przypadających tym przedsiębiorstwom zaległych należności za uskutecznione dla Rządu zamówienia

¹⁸⁹ Radca prawny delegacji polskiej.

2) złożyli w Prezydium Rady Ministrów sprawozdanie o całkowitym uregulowaniu wymienionych w punkcie I-mym należności.

Wniosek III.

Wzywa się wszystkich Ministrów, aby polecili wszystkim podwładnym im Kierownikom Wydziałów Zakupów dokonywanie – w miarę możliwości – zamówień w fabrykach krajowych

Wniosek IV.

Wzywa się Ministra Skarbu i Ministra Spraw Wewnętrznych do wydania zarządzeń, które by ułatwiły handel między Polską a Rosją.

Wniosek V.

Wzywa się Ministra Kolei Żelaznych do wydania zarządzeń w przedmiocie ulepszenia komunikacji z Rumunią.

Wniosek VI.

Upoważnia się Ministra Skarbu do zawieszenia na 3 miesiące podatku od węgla, pobieranego stosownie do Uchwały Komitetu ekonomicznego Ministrów z dn. 28 września r.b. (Monitor Polski No. 223 z I/X r.b.).

Wniosek VII.

Wzywa się Ministra Kolei Żelaznych do rewizji i zmiany w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu niektórych stawek taryfy przewozowej.

Wniosek VIII.

Wzywa się Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu do powiększenia ochrony celnej wytwórczości kraju za pomocą podwyższenia mnożnika stawek celnych z 400 na 500, czyli większego zbliżenia mnożnika do stopnia deprecjacji marki polskiej.

Wniosek IX.

Wzywa się Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu do powiększenia wykazu towarów, obłożonych t.zw. mnożnikiem celnym zbytkowym (który wynosi 800) przez uzupełnienie tego wykazu zwłaszcza towarami zbytkowymi lub na pół zbytkowymi. Nadto wzywa się ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu do wykreślenia z list towarów obłożonych t.zw. mnożnikami celnymi ulgowymi możliwie towarów, których wytwórczość została w kraju uruchomiona.

Wniosek X.

Poddać reasumpcji uchwałę Rady Ministrów w sprawie Ustawy o ochronie lokatorów z dn. 20 X [19]21 r., kierując się zasadą niepozbawiania lokali przemysłowych i handlowych opieki, jaką im zapewnia ^{ca} Ustawa przy odpowiednim powiększeniu odnośnego mnożnika.

MINISTER PRZEMYSŁU I HANDLU:

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przekazania Ministrowi Przemysłu i Handlu wszystkich spraw, związanych z Marynarką Polską

Projekt Rozporządzenia Rady Ministrów
w sprawie przekazania Ministrowi Przemysłu i Handlu
wszystkich spraw, związanych z Marynarką Polską¹⁹⁰.

ROZPORZĄDZENIE
RADY MINISTRÓW
z dnia ^a...^a 1921 roku.

W myśl swej uchwały z dnia 20 czerwca 1921 r. Rada Ministrów zarządza, co następuje:

- I. Wszystkie sprawy, dotyczące marynarki polskiej, tak handlowej jak i wojennej, przekazuje się Ministrowi Przemysłu i Handlu, z dołączeniem do obecnego tytułu Ministra Przemysłu i Handlu słów: „i Marynarki”.
- II. Do podjęcia marynarki handlowej należy:
 - a) sprawy organizacji narodowej floty handlowej,
 - b) sprawy personelu morskiego i załóg okrętowych,
 - c) sprawy organizacji żeglugi morskiej handlowej, dla przewozu ludzi i towarów
 - d) sprawy portów handlowych,
 - e) sprawy wybrzeży morskich.Do podjęcia marynarki wojennej należy:
 - a) obrona zbrojna Rzeczypospolitej na morzu, wodach wewnętrznych i wybrzeżach,
 - b) żegluga wojenna,
 - c) wojskowa administracja portów wojennych i wybrzeży,
 - d) formowanie floty i załóg marynarki oraz zaopatrzenie ich we wszelkie potrzeby.
- III. Do zakresu działania Ministra Przemysłu i Handlu i Marynarki w dziedzinie marynarki w szczególności należy:

¹⁹⁰ W życie weszło rozporządzenie pomijające sprawy związane z Marynarką Wojenną; zob. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 grudnia 1921 r. w sprawie przekazania Ministrowi Przemysłu i Handlu wszystkich spraw, związanych z marynarką handlową, Dz.U. 1921, nr 103, poz. 742.

- 1) Prowadzenie polityki żeglugi morskiej,
- 2) Piecza nad tworzeniem i rozwojem floty polskiej,
- 3) Tworzenie i regulowanie komunikacji morskich,
- 4) Organizacje przewozu morskiego dla potrzeb Państwa i współdziałanie z inicjatywą społeczną i prywatną w zakresie organizacji prywatnych przedsiębiorstw żeglugi morskiej.
- 5) Nadzór i opieka nad działalnością stowarzyszeń i wszelkich przedsiębiorstw uprawiających żeglugę morską.
- 6) Prace przygotowawcze do traktatów, umów i konwencji międzynarodowych i międzypaństwowych, dotyczące stosunków morskich, oraz wszelkie koncesje w sprawach żeglugi morskiej.
- 7) Opracowanie i wykonanie planów wydawania premii z funduszków ze Skarbu asygnowanych na cele rozwoju żeglugi polskiej i portowych urzędzeń.
- 8) Sprawy prawodawstwa żeglugi polskiej (godła, bandery, klasyfikacja, regulaminy przewozowe dla towarów i pasażerów, reklamacje i zażalenia w tej dziedzinie).
- 9) Legalizacja wszelkich statutów, dotyczących się żeglugi morskiej.
- 10) Rejestracja statków i organizacja hipoteki morskiej.
- 11) Sprawy wyszkolenia zawodowego marynarzy w porozumieniu z właściwymi Ministrami.
- 12) Sprawy organizacji służby pilotowej, morsko-sanitarnej, ratowniczej i administracyjno-policyjnej na wodach morskich, podlegających zwierzchności Państwa polskiego.
- 13) Organizacja i kierownictwo urzędów portowych, jako też nadzór nad ich działalnością.
- 14) Budowa, zarząd i eksploatacja portów morskich polskich i ich urzędzeń pomocniczych.
- 15) Nadzór nad morskimi instrukcjami nadbrzeżnymi (umocowanie brzegowe, leśnictwo wydmowe).
- 16) Ustalenie warunków technicznych i konstrukcyjnych dla statków morskich polskich, budowa ich na stocznjach państwowych i nadzór nad stocznjami morskimi prywatnymi.
- 17) Nadzór nad kotłami okrętowymi i bezpieczeństwem ruchu osobowego na statkach morskich.
- 18) Pomierzenie statków morskich.
- 19) Sprawy awaryjne.
- 20) Organizacja służby pilotowej, oraz urządzenie, utrzymanie i ochrona sygnałów i latarni morskich.
- 21) Rejestracja marynarzy i oficerów marynarki polskiej.

- 22) Ochrona pracy żeglarskiej i nadzór nad stosunkami służbowymi w marynarce polskiej w porozumieniu z Ministrem Ochrony Pracy i Opieki Społecznej.
- 23) Współdziałanie: a) w urzędzeniu i ochronie kabli morskich w porozumieniu z Ministrem Poczty i Telegrafów Polskich
- b) w uregulowaniu w porozumieniu z właściwymi Ministrami spraw:
- 1) emigracji i imigracji drogą morską
 - 2) ceł i opłat morskich
 - 3) taryf komunikacyjnych
 - 4) rybołówstwa na morzu
 - 5) zbioru bursztynu, morskich i zajmowania wyrzutków (kaduków) morskich
 - 6) w organizacji ubezpieczeń morskich.
- 24) Orzecznictwo administracyjne w sprawach żeglugi morskiej w najwyższej instancji
- 25) Gromadzenie, zestawienie i opracowanie statystycznych danych w zakresie żeglugi morskiej, oraz zbieranie danych, dotyczących się oczekiwanego ruchu statków, towarów i pasażerów dla odpowiedniego zarządzenia.
- 26) Załatwianie innych spraw, przekazanych ustawami władzom marynarki.
- IV. Dla ogólnego kierownictwa sprawami marynarki polskiej przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu i Marynarki utworzony zostaje Departament do Spraw Marynarki, który obejmuje przewidywany w statucie organizacyjnym Ministerstwa Przemysłu i Handlu Wydział marynarki, oraz wszystkie agendy obecnego Departamentu Spraw Morskich przy Ministerstwie Spraw Wojskowych w dziedzinie marynarki i spraw dotyczących marynarki.
- V. Minister Przemysłu i Handlu i Marynarki jest z urzędu szefem korpusu oficerów, inżynierów i urzędników marynarki wojennej i swą władzę szefostwa może przekazywać bądź to Dyrektorowi Departamentu Marynarki bądź to bezpośrednio komu z wyższych oficerów marynarki wojennej.
- VI. Przy załatwianiu spraw natury wojennej Departament Marynarki kierować się będzie ogólnymi ustawami Rzeczypospolitej oraz ustawami wydanymi dla Marynarki Wojennej, w braku zaś tych do czasu pełnej kodyfikacji stosować będzie analogiczne przepisy obowiązujące w wojsku polskim.
- Sprawy ustawodawstwa, sądownictwa i więziennictwa Marynarki Wojennej załatwiają się na podstawie porozumienia z właściwymi organami Ministerstwa Spraw Wojskowych.
- Zaopatrzenie Marynarki Wojennej w artykuły i materiały wspólne z armią lądową, dokonywa się ze składów Ministerstwa Spraw Wojskowych, wedle systemu i porządku ustalonego w Ministerstwie Spraw Wojskowych.

- VII. Departament do Spraw Marynarki posiada własny budżet w ogólnym budżecie Ministerstwa Przemysłu i Handlu i Marynarki z podziałem na budżet Marynarki Wojennej i budżet Marynarki Handlowej.
Plan, program i kontyngens Marynarki Wojennej corocznie ustala się na wniosek lub w porozumieniu się z Ministrem Spraw Wojskowych.
- VIII. Personel Marynarki Wojennej mianuje Naczelnik Państwa na wniosek Ministra Przemysłu i Handlu i Marynarki w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.
Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych dotyczące pogotowia bojowego, dyslokacji sił zbrojnych morskich i rzecznych (ordre de bataille) obowiązują Departament do Spraw Marynarki.
Z chwilą mobilizacji Departament do Spraw Marynarki przechodzi pod władzę Ministra Spraw Wojskowych.
Osobne przepisy określają mobilizację floty handlowej.
- IX. Rada Ministrów na wniosek Ministra Przemysłu i Handlu i Marynarki, postawiony w porozumieniu z Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej ustanowi lokalne urzędy wojenne i handlowe morskie portowe i nadbrzeżne z jednoczesnym wytknięciem nadbrzeżnej strefy terytorialnej, w której obrębie urzędy te bezpośrednio wykonywać będą swą jurysdykcję, niezależnie od organów administracji ogólnej.
Rozmieszczenie, ustrój i szczególny zakres działania tych urzędów ustalać będzie Minister Przemysłu i Handlu i Marynarki w drodze rozporządzenia.
Minister Przemysłu i Handlu i Marynarki w porozumieniu z Ministrem Skarbu może poruczać wykonanie funkcji urzędów portowych w poszczególnych miejscowościach organom celnym.
Na wniosek tegoż Ministra, postawiony w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych, Rada Ministrów określi porządek czynności polskich urzędów dyplomatycznych i konsularnych w zakresie ochrony interesów floty i żeglugi morskiej polskiej zagranicą.
- X. Dzień wejścia niniejszego rozporządzenia w życie ustala się z chwilą przejścia przez Ministra Przemysłu i Handlu i Marynarki od b. Departamentu Spraw Morskich wszystkich spraw dotyczących marynarki i nie później jednak niż w miesiąc po wydaniu obecnego rozporządzenia.
Jednocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie z niniejszym rozporządzeniem sprzeczne przepisy i zarządzenia o władzach do spraw Marynarki polskiej.
- XI. Wykonanie niniejszego rozporządzenia poleca się Ministrowi Przemysłu i Handlu i Marynarki w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

MINISTER PRZEMYSŁU I HANDLU:
^fH. Strasburger^f

[Zreasumowanie przez Radę Ministrów swojej uchwały w sprawie władz naczelnych marynarki polskiej z dnia 20 VI 1921 r.]

Rada Ministrów reasumuje uchwałę swoją w sprawie władz naczelnych marynarki polskiej dnia 20 VI 1921 r.

Ministerstwo Spraw Wojskowych przekaze wszelkie dotychczas przez Departament dla spraw morskich tego Ministerstwa prowadzone agendy marynarki handlowej Ministerstwu Przemysłu i Handlu wraz z potrzebnym personelem, materiałem i kredytami.

Przekazanie ma się rozpocząć najpóźniej 20 XI br.

W szczególności Ministerstwo Przemysłu i Handlu przejmie:

- a) wydział ekonomiczny Departamentu spraw morskich przy Ministerstwie Spraw Wojskowych,
- b) urząd marynarki handlowej w Wejherowie i Gdańsku ze wszystkimi podległymi mu urzędami i urządzeniami,
- c) latarnie morskie: Hel, Rodzewie, Oksywia i Jastarnia
- d) szkołę handlową morską w Tczewie,
- e) statek szkolny „Lwów”
- f) wszystkie projekty i dotyczące ich akta instytucji handlowo-morskich zamierzonych. Przekazanie odbędzie się przez Komisję z Minist^herstwa^h Spraw Wojskowych, Minist^herstwa^h Skarbu i Minist^herstwa^h Przemysłu i Handlu.

Marynarka wojenna w stanie zredukowanym pozostaje w kompetencji Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Wykonanie niniejszej uchwały oraz opracowanie redukcji marynarki wojennej porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych, Ministrowi Skarbu i Ministrowi Przemysłu i Handlu we wzajemnym porozumieniu.

Minister Spraw Wojskowych i Minister Przemysłu i Handlu przedłożą Radzie Ministrów projekty organizacji marynarki handlowej i wojennej.

/-/ SOSNKOWSKI g[en.-]p[or].

Uchwalono 14 XI

Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gm. m. Krakowa pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 70 milionów marek

WNIOSEK NAGŁY

Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gm. m. Krakowa pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 70 milionów marek

Uzasadnienie

Prezydent m. Krakowa petycją z dnia ^{i...}ⁱ października r.b. L. 2867 zwrócił się o pożyczkę ze Skarbu Państwa w kwocie 200 milionów marek na pokrycie niedoboru administracyjnego w listopadzie i grudniu ^{i...}ⁱ oraz na zasilenie kasy miejskiej w ^{i...}ⁱ do czasu całkowitego usamodzielnienia się gminy pod względem finansowym. Ponieważ m. Kraków dotychczas korzystał ze stałych pożyczek ze Skarbu Państwa na pokrycie miesięcznego niedoboru administracyjnego, przeto władza nadzorcza uznaje za konieczne przyjście z pomocą po raz ostatni pod następującymi i: wystąpić do konwersji wszystkich dotychczasowych pożyczek ze Skarbu Państwa od dnia 1 stycznia 1922 r.

Przedstawić władzy nadzorczej do zatwierdzenia podatek ładunkowy i podatek od produkcji przemysłowej, ten ostatni z uzgodnieniem zasad, wytkniętych przez Związek Miast Polskich.

Wysokość ostatniej pożyczki dla m. Krakowa Władza Nadzorcza określiła na sumę Mk. 70 000 000.

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do udzielenia gm. m. Krakowa krótkoterminowej pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 70 000 000 marek.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
^fSt. Downarowicz^f

Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gm. m. Lwowa pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 33 milionów marek na zakup węgla

WNIOSEK NAGŁY

Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gm. m. Lwowa pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości – 33 milionów marek na zakup węgla

UZASADNIENIE

Prezydent m. Lwowa petycją z dnia 12 X 1921 zwrócił się o dalszą pożyczkę ze Skarbu

Państwa w kwocie 33 milionów marek na zakup węgla na dwa miesiące.

Ze względu na konieczność poniesienia tego wydatku i na brak pieniędzy na pokrycie nawet bieżących potrzeb administracyjnych, Władza Nadzorcza zgadza się na udzielenie pożyczki na ten cel z zastrzeżeniem zwrotu całkowitej sumy pożyczkowej wraz z procentami w dniu 2 stycznia 1922 r.

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do udzielenia gm. m. Lwowa krótkoterminowej pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 33 000 000 marek, zwrotnej najdalej w dniu 2 I 1922 roku z bieżących wpływów miejskich.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
^fSt. Downarowicz^f

[Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o przyznanie dożywotniego subsydium dla Władysława Mickiewicza]

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
WARSZAWA, D[n]. 21 paździer[nika] 1921 R.
L.I.9878.

WNIOSEK MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH
NA RADĘ MINISTRÓW.

p. Władysław Mickiewicz w Paryżu znajduje się w ciężkich warunkach finansowych, które obecnie jeszcze się pogorszyło przez zły stan jego zdrowia, powodujący

znaczne koszty na lekarzy i kurację. Z jednej strony pamięć na Ojca, z drugiej osobiste zasługi p. Władysława Mickiewicza stawiają go w rzędzie najzasłużeńszych weteranów sprawy polskiej, których wolna Polska w potrzebie nie może opuścić. Wobec powyższego wnoszę, aby Rada Ministrów uchwalić raczyła od dnia 1 października 1921r. Przyznaje się p. Władysławowi Mickiewiczowi w Paryżu dożywotnie subsydium w wysokości 2000 franków fran[cuskich] miesięcznie i w celu ułatwienia wypłat przyznaje się w tym celu dodatkowy kredyt na fundusz dyspozycyjny Poselstwa Polskiego w Paryżu.

fSkirmuntf
Minister

bZał. 9b

Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przyznania kredytu dodatkowego 160 milionów na fundusz dyspozycyjny Min. Spraw Zagranicznych

Warszawa, dn. 5 listopada 1921 r.

Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów.

W końcu września b.r. został uzgodniony z Ministrem Skarbu p. Steczkowskim wniosek o podwyższeniu funduszu dyspozycyjnego Ministra Spraw Zagranicznych o 250 000 000 z powodu gwałtownego wzrostu wszelkich wydatków w związku z sytuacją polityczną w ślad za ówczesną niżką walut w porównaniu z kursem, który służył za podstawę przy składaniu preliminarza. Wobec tego jednak, że równocześnie Rada Ministrów przyznała dodatkowy kredyt na fundusz dyspozycyjny na reorganizację Biura Prasowego w wysokości 90 000 000 marek, wniosek został wstrzymany do ponownego uzgodnienia. Obecnie po porozumieniu z Ministerstwem Skarbu wnoszę

aby Rada Ministrów uchwalić raczyła:

Z żądanej na zasadzie wniosku N. 9410 A.I. z dn. 5 października r.b. sumy Mk. 250 000 000 przyznaje się dodatkowy kredyt w wysokości Mk. 160 000 000 na fundusz dyspozycyjny Ministra Spraw Zagranicznych.

w.z. Ministra Spraw Zagranicznych
g...g

Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych w przedmiocie wprowadzenia dla celów strategicznych ograniczeń w eksploatacji nadgranicznych obszarów leśnych w powiatach: Wieluńskim, Wołczyńskim, Stołbeckim, Nowogródzkim, Nieświeskim, Łuninieckim, Sarneńskim i Rówieńskim; uzasadnienie

Warszawa, dn. 10 XI 1921 [r].

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

Gabinet Ministra

L.5934/G.M.II.tj.

WNIOSEK NAGŁY

w przedmiocie wprowadzenia dla celów strategicznych ograniczeń w eksploatacji ograniczeń w eksploatacji nadgranicznych obszarów leśnych w powiatach: Wieluńskim, Wołczyńskim, Stołbeckim, Nowogródzkim, Nieświeskim, Łuninieckim, Sarneńskim i Rówieńskim.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

- 1) Plany eksploatacji nadgranicznych obszarów leśnych w powiatach: Wilejskim, Wołczyńskim, Stołbeckim, Nowogródzkim, Nieświeskim, Łuninieckim, Sarneńskim i Rówieńskim, mają podlegać wglądowi Ministra Spraw Wojskowych (Sztabu Generalnego), celem uzgodnienia eksploatacji tych obszarów z wymogami natury wojskowej.
- 2) By zabezpieczyć strategiczne znaczenie ^hpowyższych^h leśnych obszarów nadgranicznych, Minist^{her}^{hc}rowie^c ^cresortowi^c ^hRolnictwa i Dóbr Państwowych^h wyda^c dż^c ścisłe zarządzenia dotyczące:
 - a) ^husunięcia^h ^czapobieżenia^c nadmiernej eksploatacji w pewnych określonych przez wojskowość przestrzeniach,
 - b) przeprowadzenia dróg dla eksploatacji leśnej w określonych przez wojskowość kierunkach,
 - c) umożliwienia przez odpowiednie zarządzenia zniszczenia tych potrzebnych dla eksploatacji dróg, które miałyby ujemne znaczenie w wypadku wojny,
 - d) obowiązkowego przyjęcia w skład służby leśnej i nadzorczej ^cwzględnie straży leśnej^c minimalnej chociażby ilości odpowiednich oficerów i podoficerów, wyznaczonych jako specjalistów przewodników leśnych w pogranicznych lasach w wypadku wojny.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH

^fSosnkowski^f

Generał-Porucznik

^fRaczyński^f

UZASADNIENIE

Nasza wschodnia granica jest bardzo długa (około 1000 km) i już przez samą swoją rozległość wymaga dla należytej ochrony i obrony względnie wielkiej ilości wojska. Obok tego jest ona słabo zarysowana w terenie t.zn. brak jej większych przeszkód, przez co jest si i łatwo dostępna dla nieprzyjaciela.

Wszelkie zatem odcinki graniczne posiadające naturalne przeszkody oraz zasłony (większe rzeki, bagna i kompleksy leśne), posiadają wielkie znaczenie dla wzmocnienia granicy oraz dla oszczędzenia wojska.

Takimi przeszkodami przez naturę i dotychczasową gospodarke stworzonymi są kompleksy lasów i bagien po oby stronach Prypeci, oraz duże puszcze nad górnym biegiem Niemna. Zabezpieczają one sieć linii komunikacyjnych, rokadowych¹⁹¹ i przy wszelkiej osłonie i operacjach formują odcinki zaoszczędzające wojska dla terenów bardziej dostępnych i odkrytych.

Znaczenie tych kompleksów leśnych i bagien wykazało się dobitnie w czasie wojen ostatnich stuleci.

Polesie ze swymi bagnami i ogromnymi lasami zawsze stanowiło odcinki bardziej martwe dla większych operacji i były teatrem raczej małej wojny, niż miejscem "decyzywnych" walk i bojów. Lecz i mniejsza znacznie puszcza Nadniemeńska t.zw. Nalibocka we wszystkich operacjach wojennych odegrała swą rolę. W czasie wojny w 1812 r. Napoleon w marszu na Mińsk i dalej, zmuszony jest okrążyć ją dookoła, w czasie ubiegłej wojny, armia rosyjska podczas odwrotu w roku 1915 oparła się o puszcze Nalibocką, której zachodnie krańce stanowiły linię frontu, aż do zawieszenia broni, a podczas wielkiej akcji na Kresy puszcza Nalibocka stanowiła oparcie dla lewego skrzydła armii rosyjskiej.

W czasie wojny naszej z bolszewikami Puszcza Nalibocka stanowiła odpowiednio do sytuacji, dla każdego z przeciwników, podczas ofensywy wielką przeszkodę, dając poważną ochronę i zabezpieczenie każdorazowo dla strony znajdujących się defensywie. Przy obecnej akcji odbudowy kraju pod względem finansowym i technicznym istnieje naturalna tendencja do intensywnej i gwałtownej eksploatacji leśnych bogactw Polski, nie sądzę, jednak aby przy tym mogły być zapomniane całkowicie względy strategiczne i olbrzymie znaczenie poszczególnych nadgranicznych kompleksów leśnych dla wojennego zabezpieczenia i osłony granic.

Niemożliwym jest to tym bardziej, że przy długiej i odkrytej granicy, mało i nieodpowiednio rozbudowanej sieci kolejowej, oraz niewielkiej stosunkowo armii, którą Polska utrzymywać może, osłona koncentracji armii w wypadku wojny należy do zadań wojennych niezwykle trudnych i niezwykle skomplikowanych.

¹⁹¹ Drogi rokadowe, czyli przebiegające prostopadle do kierunku działania wojsk, a równolegle lub skośnie do linii frontu.

Zaznaczam ponadto, że żądane warunki eksploatacji nie zaszkodzą zupełnie – przy dobrej woli i wzajemnych ustępliwości – przemysłowej, a racjonalnej eksploatacji lasów, a dotyczą one nadgranicznych obszarów leśnych powiatu: Wileńskiego, Wołożyńskiego, Stołbeckiego, Nowogródzkiego, Nieświeskiego, Łuninieckiego, Sarneńskiego i Rówieńskiego, gdyż w nich właśnie są skupione najważniejsze dla osłony granic kompleksy leśne i obszary bagniste, mające – jako obiekty – wielkie znaczenie strategiczne.

Odnosnie do pkt. 2 wniosku pod b) i c) wysokość kosztu wydatków na cele wymienione ewentualnie przewyższająca dochodowość lasów nie powinna w danym wypadku odgrywać roli ze względu na ich wybitny charakter strategiczny i ciężkie następstwa ewentualnego zaniedbania tych środków ostrożności na wypadek wojny.

Odnosnie do pkt. 2 wniosku pod d) to kwestia ta nie może napotkać na trudności wobec faktu, że Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych dysponuje – jako siłami fachowymi – oficerami czy też podoficerami rezerwy, którymi w drodze konkursu czy też przeniesienia w ramach istniejących etatów powinno obsadzić posterunki administracji lasowej.

^bZałącz. 12^b

Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych w przedmiocie wprowadzenia dla celów strategicznych ograniczeń w eksploatacji nadgranicznych obszarów leśnych w powiatach: wilejskim, wołożyńskim, stołbeckim, nowogródzkim, nieświeskim, łuninieckim, sarneńskim i rówieńskim

Odpis

Warszawa, dn. 10 XI 1921 r.
MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
Gabinet Ministra
L.5934/G.M.II.tj.

Wniosek nagły
w przedmiocie wprowadzenia dla celów strategicznych ograniczeń w eksploatacji ograniczeń w eksploatacji nadgranicznych obszarów leśnych w powiatach: wilejskim, wołożyńskim, stołbeckim, nowogródzkim, nieświeskim, łuninieckim, sarneńskim i rówieńskim.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

- 1) Plany eksploatacji nadgranicznych obszarów leśnych w powiatach: wilejskim, wołożyńskim, stołbeckim, nowogródzkim, nieświeskim, łuninieckim,

sarneńskim i rówieńskim mają podlegać wglądowi Ministra Spraw Wojskowych (Sztabu Generalnego) celem uzgodnienia eksploatacji tych obszarów z wymogami natury wojskowej.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych będzie uwzględniać wnioski wojskowości, umotywowane względami strategicznymi w kierunku zamknięcia wyrębu kompleksów leśnych nieuznanych dotychczas za ochronne.

- 2) By zabezpieczyć strategiczne znaczenie leśnych obszarów nadgranicznych, Ministrowie resortowi wydadzą ściśle zarządzenia, dotyczące:
 - a) zapobieżenia nadmiernej eksploatacji w pewnych określonych przez wojskowość przestrzeniach,
 - b) przeprowadzenia dróg dla eksploatacji leśnej w określonych przez wojskowość kierunkach,
 - c) umożliwienia przez odpowiednie zarządzenia zniszczenia tych potrzebnych dla eksploatacji dróg, które miałyby ujemne znaczenie w wypadku wojny,
 - d) obowiązkowego przyjęcia w skład służby leśnej i nadzorczej, względnie straży leśnej minimalnej chociażby ilości odpowiednich oficerów i podoficerów, wyznaczonych jako specjalistów-przewodników leśnych w pogranicznych lasach w wypadku wojny.

Minister Spraw Wojskowych
/-/ SOSNKOWSKI
Generał-Porucznik

^bAP^b

^bZał. 13^b

Informacje dla Pana Dyrektora Departamentu Budżetowego [w sprawie zwiększenia listy cywilnej Naczelnika Państwa na listopad i grudzień 1921 r. o 300 000 marek miesięcznie]

^bNa Radę Ministrów^b

Informacja dla Pana Dyrektora Departamentu Budżetowego.

Na posiedzeniu R.M. dn. 14 stycznia 1919 r. uchwalona została lista cywilna w wysokości 65 000 mk. miesięcznie z podziałem na:

pobory	– 10 000 mk.
fundusz reprezentacyjny	– 25 000 ”
” dyspozycyjny i zapomogowy	– 30 000 ”
	65 000 mk.

Uchwałą R.M. z d[n]. 8 marca 1920 r. lista cywilna została podniesiona o 60% do łącznej kwoty 104 000 mk. miesięcznie, z tym, że suma ta będzie ulegać

dalszemu procentowemu podwyższeniu automatycznie i jednocześnie o ten sam najniższy procent, jaki będzie ustalony jako podwyżka drożyzniiana dla niezornatych pracowników państwowych.

Według uchwały R.M. z dnia 8 kwietnia 1921 r. lista cywilna wynosiła w styczniu i lutym 1921 r. po 546 000 mk., a w marcu-sierpniu 1921 r. po 600 000 mk. miesięcznie.

Na skutek uchwały R.M. lista cywilna od września 1921 r. podwyższona została do 900 000 mk. miesięcznie.

Obecnie Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa^h zgłosiła ustny wniosek^h ^cprosi, aby Rząd podjął inicjatywę co do wniosku^c o podwyższenie listy cywilnej na listopad i grudzień 1921 r. o 300 000 mk. miesięcznie, czyli do kwoty 1 200 000 mk. miesięcznie, od 1 stycznia 1922 r. o podwyższenie listy cywilnej do wysokości 1 500 000 mk. miesięcznie.

Poprzednie wnioski o podwyższenie listy cywilnej przedstawiał na R.M. Pan Minister Skarbu.

Warszawa, dnia 8 listopada 1921 r.

g...g

Mam zaszczyt przedłożyć Panu Ministrowi Skarbu z wnioskiem o wyjednanie odnośnej uchwały Rady Ministrów. Zauważam, że wedle informacji Pana Szefa Kancelarii Cywilnej¹⁹² – Naczelnik Państwa przyjął powyższy wniosek do wiadomości.

Zaczek

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

¹⁹² Chodzi o Stanisława Cara.

PROTOKÓŁ
135-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 17 listopada 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych
 i Oświecenia Publicznego, Kierownik Ministerstwa
 Sztuki i Kultury

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych generał-porucznik

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Minister Kolei Żelaznych

Minister Poczty i Telegrafów

Za Ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

Kierownik Ministerstwa Apropiacji

Dyrektor Departamentu Politycznego Prez. Rady Min.

Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prez. Rady Min.

Radca Prezydium Rady Ministrów

Prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego

Podczas obrad nad sprawą dóbr b. arcyksiążąt austriackich

obecni nadto:

Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego

Prezes Prokuratury Generalnej

Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

de Henning Michaelis

dr Jerzy Michalski

Bronisław Sobolewski

Józef Raczyński

Henryk Strasburger

dr Bolesław Sikorski

dr Władysław Stesłowicz

inż. Mieczysław Rybczyński

dr Witold Chodźko

Ludwik Darowski

dr Józef Wybicki

Jan Stefan Stoiński

Witold Giełżyński

Edward Lechowicz

dr Jerzy Buzek

Józef Karśnicki

dr Władysław Kiernik

Stanisław Bukowiecki

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół z posiedzenia z 14 listopada 1921 r.
2. Rada Ministrów po wysłuchaniu referatów Ministrów Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Skarbu, Spraw Zagranicznych i Poczty i Telegrafów oraz prezesów Głównego Urzędu Likwidacyjnego, Głównego Urzędu Ziemskiego i Prokuratury Generalnej w sprawie b. arcyksiążąt austriackich postanowiła wniesionego do Sejmu projektu ustawy o przelaniu praw skarbowych państwa austriackiego oraz praw członków domu Austro-Węgierskiego na Skarb Państwa Polskiego nie wycofywać.

In merito Rząd stoi na stanowisku następującym:

Jeżeli sejmowa komisja prawnicza zechce utrzymać tekst ustawy, powołujący się na traktat pokojowy w Saint-Germain-en Laye¹⁹³, Rząd zajmuje stanowisko, że komisja musi wyczekać chwili ratyfikacji przez Sejm wymienionego traktatu. Jeżeli komisja sejmowa prawnicza oświadczy zamiar ułożenia ustawy bez powoływania się na traktat z Saint-Germain-en Laye, Rząd prosi komisję o danie mu możliwości złożenia komisji w oznaczonym terminie poprawek do wniesionego już projektu celem oparcia go na odpowiednich uzasadnionych podstawach prawnych. W tym drugim wypadku komisja, złożona z Ministrów: Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Skarbu, Spraw Zagranicznych i Sprawiedliwości oraz Prezesów Głównego Urzędu Ziemskiego, Głównego Urzędu Likwidacyjnego i Prokuraturii Generalnej, opracuje dodatkowy wniosek.

3. Rada Ministrów przyjęła z uznaniem do wiadomości sprawozdanie Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w zakresie prac rozrachunkowych, rewidacyjnych i likwidacyjnych. Rozpatrzenie wniosków szczegółowych przekazano Komitetowi Ekonomicznemu Rady Ministrów.
4. Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych powzięła uchwałę: W wykonaniu uchwały Sejmu Ustawodawczego z dnia 16 listopada 1921 r. upoważniającej Rząd do wydania odpowiednich zarządzeń wyborczych do Zgromadzenia Przedstawicieli Ziemi Wileńskiej na obszarach powiatu lidzkiego po prawej stronie Niemna oraz powiatu brasławskiego – Rada Ministrów uchwała, co następuje:
Poleca Ministrowi Spraw Wewnętrznych wydanie zarządzeń mających na celu: dokonanie w powiecie lidzkim po prawej stronie Niemna i powiecie brasławskim wyborów do Zgromadzenia przedstawicieli Ziemi Wileńskiej na zasadach jakie ustali Tymczasowa Komisja Rządząca w Wilnie, a w szczególności:
 - a) wyznaczenie Głównego Komisarza wyborczego na wyżej wymienione powiaty;
 - b) podział tych powiatów na okręgi wyborcze,
 - c) mianowanie Komisarzy Okręgowych wyborczych oraz spowodowanie powołania Okręgowych Komisji wyborczych.
5. Rada Ministrów po wysłuchaniu referatu Ministra Skarbu w sprawie wykonania ustawy z 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową – przyjęła do wiadomości oświadczenie Ministra Skarbu, że do końca bieżącego miesiąca przedłoży Radzie Ministrów projekt noweli tej ustawy. Tymczasem postanowiono

¹⁹³ Traktat pokojowy podpisany 10 września 1919 r. w Saint-Germain-en-Laye, wszedł w życie 16 lipca 1920 r.

wypłacić inwalidom, względnie ich pozostałym rodzinom, wymienionym w art. 7 ustawy, a to pierwszym dwóm kategoriom w wysokości dotychczasowej, dalszym kategoriom w wysokości 50%, a dwóm ostatnim kategoriom w wysokości 75% zaopatrzenia przypadającego im wedle ustawy.

Równocześnie wznowiono uchwałę Rady Ministrów, by zgłaszającym się inwalidom w pierwszej linii nadawać posady rządowe, na które mają kwalifikacje.

6. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy o zmianie w ustawach o uposażeniu (Dz. Ustaw Nr 65 z r. 1920, poz. 429, 430, 431 i 436) postanowień dotyczących podziału grupy ze względu na stosunki rodzinne (załącznik 1).
7. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o nadzorze nad spółdzielniami, uprawiającymi czynności ubezpieczeniowe, bankierskie lub kantorów wymiany oraz o częściowej zmianie ustawy z dnia 23 marca 1920 r. (Dz. Ust. Nr. 30, poz. 175) i ustawy z dnia 29 października 1920 r. (Dz. Ust. Nr. 111, poz. 733). (załącznik 2).
8. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Ministra Skarbu rozporządzenie w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od oleju skalnego na obszarze Rzeczypospolitej (załącznik 3).
9. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. na województwa: nowogródzkie, poleskie, wołyńskie oraz powiaty białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego (załącznik 4).
10. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej przepisów z zakresu administracji technicznej, obowiązujących na całym obszarze Rzeczypospolitej lub w pojedynczych jej dzielnicach – na kresy wschodnie (załącznik 5).
11. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej rozporządzenia, dotyczącego swobodnego odpływu wody i rozporządzenia dotyczącego stowarzyszeń wodnych na obszar województw nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów białowieskiego, grodzieńskiego i wołkowyskiego województwa białostockiego (załącznik 6).
12. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych projekt ustawy w przedmiocie przepisów dotyczących swobodnego odpływu wody oraz stowarzyszeń wodnych (załącznik 7).
13. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o wyłączeniu gruntów na rzecz rozszerzenia cmentarza grzebalnego w Szańcu (załącznik 8).

14. Rada Ministrów zatwierdziła załączony Statut Związku pracowników polskich kolei państwowych (załącznik 9).

Posiedzenie zakończono o 10 wieczorem.

fAntoni Ponikowski

Załączniki

Wykaz:

1. [Uzasadnienie do] ustawy o zmianie w ustawach o uposażeniu (Dz. Ustaw No. 65 z r. 1920 poz. 429, 430, 41 i 436) postanowień, dotyczących podziału grupy ze względu na stosunki rodzinne.
2. [Uzasadnienie do] ustawy o nadzorze nad spółdzielniami, uprawiającymi czynności ubezpieczeniowe, bankierskie, lub kantorów wymiany, oraz o częściowej zmianie ustawy z dnia 23 marca 1920 r. (Dz.Ust. Nr. 30 poz. 175) i ustawy z dnia 29 października 1920 r. (Dz Ust. Nr. 111 poz. 733).
3. [Motywy] projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od oleju skalnego na obszarze Rzeczypospolitej.
4. Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. (Dz.Pr. No. 15, poz. 211) oraz rozporządzeń, wydanych na podstawie tegoż dekretu, na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, oraz powiaty: grodzieński, wołkowyski i białowieski województwa białostockiego; projekt rozporządzenia.
5. Wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej przepisów z zakresu administracji technicznej obowiązujących na całym obszarze Rzeczypospolitej lub w pojedynczych jej dzielnicach – na kresy wschodnie.
6. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej rozporządzenia dotyczącego swobodnego odpływu wody i rozporządzenia dotyczącego stowarzyszeń wodnych na obszar województw nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów białowieskiego, grodzieńskiego i wołkowyskiego województwa białostockiego¹⁹⁴.
7. Ustawa w przedmiocie przepisów, dotyczących swobodnego odpływu wody oraz stowarzyszeń wodnych¹⁹⁵.
8. Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie rozszerzenia cmentarza w Szańcu.
9. Statut Związku Pracowników Polskich Kolei Państwowych¹⁹⁶.

¹⁹⁴ Nie publikuje się.

¹⁹⁵ Nie publikuje się.

¹⁹⁶ Nie publikuje się.

[Uzasadnienie do] ustawy o zmianie w ustawach o uposażeniu (Dz. Ustaw No. 65 z r. 1920 poz. 429, 430, 41 i 436) postanowień, dotyczących podziału grupy ze względu na stosunki rodzinne

UZASADNIENIE

Na mocy art. 5 ustaw z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych, o uposażeniu pracowników kolei państwowych i o uposażeniu wyższych i niższych funkcjonariuszów policji państwowej (Dz.Ust. No. 65 poz. 429, 430 i 431) tudzież na mocy art. 10 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów (Dz.Ust. No. 65 poz. 436) dzieci, uczęszczające do szkół publicznych, mogą być uwzględniane przy wymierzaniu dodatku drożyznianego tylko do ukończenia lat 24.

Ograniczenie to, najzupełniej zrozumiałe i uzasadnione w czasach i warunkach normalnych, gdy nieukończenie studiów do 24 lat wieku bywa najczęściej wynikiem nieudolności lub lenistwa, nie może być uznane za słuszne w stosunkach obecnych, gdy znaczna część młodzieży zmuszona była odłożyć rozpoczęcie studiów lub przerwać naukę już rozpoczętą dla wstąpienia do wojska, gdy zatem nieukończenie na czas szkoły wyższej nie może w żadnym razie być jej poczytane za winę a wypływa bądź z okoliczności całkiem od niej niezależnych, jako to powołanie do szeregów, czasowe zawieszenie działalności szkół wyższych itp., bądź też jest wynikiem dobrowolnego zgłoszenia się do służby ochotniczej w poczuciu patriotycznego obowiązku.

Skoro Państwo dla ulżenia swym funkcjonariuszom uwzględni nawet wypadki fizycznej lub umysłowej nieudolności ich dzieci, nie może ulegać wątpliwości moralny obowiązek "przyjścia" tymże funkcjonariuszom z pomocą, gdy chodzi o dopomoczenie w ukończeniu studiów tej młodzieży która w chwilach przełomowych oddała siły swoje na usługi Ojczyzny, narażając na zwichnięcie swoją przeszłość osobistą.

Niezależnie od wyżej przytoczonych zasadniczych względów moralnych, także i względy materialne przemawiają za koniecznością niepozbowienia wyższego dodatku drożyznianego funkcjonariuszów państwowych, których synowie z powodu pełnienia służby wojskowej nie mogli ukończyć szkół do 24 lat życia, nie ulega bowiem wątpliwości, że utrzymywanie w szkołach synów w wieku względnie starszym, zwłaszcza b. oficerów, którzy już przywykli do życia samodzielnego i stali o własnych siłach, musi spadać na rodziców o wiele cięższym brzemieniem aniżeli także utrzymanie młodych chłopców, przechodzących do wyższego zakładu naukowego bezpośrednio ze szkoły średniej.

Z tych względów konieczne jest uzupełnienie ustaw z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu pracowników państwowych w tym kierunku, aby władza centralna mogła w drodze wyjątku uwzględnić przy wymierzaniu dodatku drożyznianego

dzieci w wieku ponad 24 lata nie tylko w wypadku ułomności fizycznej lub umysłowej lecz także i w wypadkach, gdy przeciąganie się nauk w szkołach publicznych ponad powyższy wiek prekluzyjny, spowodowane zostało odbywaniem służby wojskowej na skutek zarządzonej mobilizacji lub uzupełnienia do stanu wojennego albo też dobrowolnym pełnieniem w tym czasie służby ochotniczej.

Ze względu na młodzież, która ponownie wstąpiła do szkół po ukończeniu 24 lat lub też przekroczyła tę granicę wieku podczas studiów jeszcze przed wejściem w życie niniejszej ustawy, należy ustalić, że uwzględnienie tej młodzieży przy zaliczaniu rodziców do wyższej grupy rodzinnej powinno mieć miejsce nie od chwili wejścia ustawy w życie, lecz już od chwili wznowienia studiów po zwolnieniu z czynnej służby wojskowej.

Wreszcie w stosunku do dzieci, nieuczęszczających do szkół publicznych a niemogących zarabiać na swoje utrzymanie, należałoby ze względów słuszności postanowić, że uwzględnianymi przy zaliczaniu do odpowiednich grup rodzinnych mogą być osoby powyżej 24 lat wieku nie tylko w wypadkach ułomności fizycznej lub umysłowej ale także i w razach przewlekłej a nieuleczalnej choroby, gdyż choroba taka w równym co i ułomność stopniu uniemożliwia zarobkowanie, nieuleczalnie zaś chore dzieci są dla swych rodziców o tyle jeszcze większym ciężarem aniżeli dzieci ułomne, że choroba pociąga zwykle za sobą zwiększone wydatki ze względu na konieczność opieki lekarskiej i specjalnych starań.

Minister /-/ w.z. Dr. Jan Morawski
Podsekretarz Stanu

^bZał. 2^b

[Uzasadnienie do] ustawy o nadzorze nad spółdzielniami, uprawiającymi czynności ubezpieczeniowe, bankierskie, lub kantorów wymiany, oraz o częściowej zmianie ustawy z dnia 23 marca 1920 r. (Dz.Ust. Nr. 30 poz. 175) i ustawy z dnia 29 października 1920 r. (Dz.Ust. Nr. 111 poz. 733)

UZASADNIENIE

Zdarza się coraz częściej, że osoby, którym Ministerstwo Skarbu odmówiło koncesji na dalsze prowadzenie lub otwarcie domu bankowego lub kantoru wymiany zrzeszają się w formie spółdzielni jakie przedsiębiorstwo prowadzą. Skutek jest ten, że intencja ustawy z dn. 23 marca 1920 r. zostaje omijaną.

Uważając ten proceder za szkodliwy Ministerstwo Skarbu uważa za konieczną zmianę Art. 1 ustępu 3 ustawy z dnia 23 marca 1920 r. oraz uzupełnienie art. 2 Ustawy z dnia 29 października 1920 r. w ten sposób, aby spółdzielnie, które uprawiają interesa bankowe, musiały przed zarejestrowaniem statutu otrzymać odpowiednie upoważnienie ze strony Ministerstwa Skarbu.

[Motywy] projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od oleju skalnego na obszarze Rzeczypospolitej

MOTYWY

do rozporządzenia Rady Ministrów o podwyższeniu podatku spożywczego od oleju skalnego.

Na obszarze b. zaboru austr. podlegał olej skalny uzyskany przez rafinowanie (oczyszczenie) ropy naftowej posiadający gęstość nie wyższą ponad 880 stopni (tysięcznych części gęstości czystej wody) przy 12° Reamura podatkowi spożywczemu w kwocie 13 K. od 100 kg wagi netto a to w myśl § 2 ust. z 26 maja 1882, Dz. Praw Państwa Nr. 55, zmienionej częściowo ustawą z 23 czerwca 1891 Dz. Praw Państwa Nr. 79, jako też cesarskim rozporządzeniem z 17 lipca 1899, Dz. Praw Państwa Nr. 120, część VI.

Na obszarze b. zaboru ros. podlegały „oleje naftowe do oddzielenia, jako też inne produkty dystalacji ropy i wszelkiej jej przeróbki” akcyzie t.j. podatkowi spożywczemu w kwocie 60 kop. od puda w myśl artykułów 1007 do 1034 włącznie rosyjskiego zbioru ustaw o akcyzach.

Na obszarze b. zaboru pruskiego oleje świetlne nie podlegały żadnej osobnej opłacie wewnętrznej.

W czasie wojny zarządzono na obszarze b. zaboru austr. zajęcie na rzecz Państwa całej produkcji ropy rozporządzeniem cesarskim z 10 sierpnia 1915 Nr. 239 Dz. Praw Państwa „dotyczącym zajęcia ropy (oleju skalnego)”. Sekwestr ten wykonywało Min. Robót Publicznych. Rozporządzeniem austriackiego Ministra Handlu z 20 września 1916 Nr. 323 Dz. Praw Państwa uregulowano obrót olejem skalnym i uzyskiwanymi z niego produktami wewnątrz Państwa. Na podstawie ustawy z 24 lipca 1918, Nr. 307 Dz. Praw Państwa upoważnione było Ministerstwo Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych do wyznaczenia t.zw. zasadniczych cen na przetwory ropy naftowej dla producentów.

Na obszarze b. zaboru ros. i to tak w okupacji austr. jak i niemieckiej wprowadzono dla celów fiskalnych t.j. dla przysporzenia dochodów zarządowi okupacyjnym rozporządzeniem b. Gen[eralnego] Gubernatora w Lublinie¹⁹⁷ z dnia 1 stycznia 1917 Nr. 2 Dz. Rozp. c. i k. Zarządu Wojskowego w Polsce monopol przywozu i handlu naftą.

Po oderwaniu się Galicji od Austrii w roku 1918 sekwestru ropy i produktów naftowych w tej części Polski nie zniesiono, a owszem rozporządzeniem Ministerstwa Przemysłu i Handlu z 14 sierpnia 1919 Nr. 73 poz. 431 Dz.Ust. sekwestr powyższy wyraźnie utrzymano, a prowadzenie jego powierzono nowo-

¹⁹⁷ Austriacki gubernator generalny z siedzibą w Lublinie Karl Kuk.

utworzonemu Państwowemu Urzędowi Naftowemu przydzielonemu pierwotnie do Ministerstwa Przemysłu i Handlu później do Ministerstwa Skarbu, wreszcie obecnie znowu do Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Tu należy zaznaczyć, że o ile sekwestr ropy i jej przetworów wykonywany za czasów austriackich przez Ministerstwo Robót Publicznych miał na oku cele gospodarcze, a przede wszystkim wojskowe, o tyle Państwowy Urząd Naftowy zapoczątkował i prowadził politykę popierania przemysłowców naftowych, a przede wszystkim producentów ropy i to tak przez wyznaczanie im na t.zw. ropę netto i za przetwory tejsze dostatecznie wysokich cen, jak też przez przeznaczanie pewnej części cen na budowę nowych szybów i na inwestycje w kopalniach nafty (art. 2 rozp. Min. Skarbu z 31 lipca 1920 Nr. 82 poz. 551 Dz.Ust.). Obecnie jak to wynika z rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z 23 sierpnia 1921 r. Nr. 81 poz. 562 Dz.Ust. pierwotny sekwestr ulega do pewnego stopnia likwidacji względnie Ministerstwo Przemysłu i Handlu zrzeka się niektórych praw wynikających z sekwestrów i tak np. „zawieszono stosowanie przepisów dotyczących wysokości cen przetworów naftowych” czyli, że przemysłowcy naftowi otrzymują wolną rękę w ustanawianiu cen na przetwory naftowe.

O ile jednak szło o interesa Skarbu Państwa wynikające z tytułu opłaty spożywczej od nafty, obowiązującej w b. zaborze austriackim, to sprawę tę Państwowy Urząd Nafty traktował do pewnego stopnia jako uboczną; wprawdzie w § 8 rozporządzenia z 31 lipca 1920 r. Nr. 82 poz. 551 Dz.Ust. przewidziano pewne opłaty na rzecz Skarbu od przetworów ropy naftowej i gazu ziemnego, i to aż do 400 mk. od 100 kg, a następnie opłaty te rozporządzeniem z 14 kwietnia 1921 r. Nr. 36 poz. 219 Dz.Ust. znacznie podwyższono, to jednak uzyskane z tego tytułu kwoty miały służyć, jak to wyraźnie w rozporządzeniu zaznaczono, na pokrycie wydatków ponoszonych przez Skarb Państwa na rzecz przemysłu naftowego, a w szczególności na aprowizację robotników, wobec czego opłaty te, opierające się zresztą na sekwestrze, z chwilą zniesienia sekwestru względnie nawet z chwilą zniesienia aprowizacji robotników przez Rząd, co już zresztą nastąpiło, same przez się muszą odpaść dla braku tytułu prawnego do ich pobierania. Czy i o ile wpływy powyższe pokrywały wydatki ponoszone przez Skarb Państwa w przemyśle naftowym na razie nie wiadomo.

Jak zatem z powyższego wynika podatek spożywczy nałożony przez b. władze austriackie na przetwory oleju skalnego pozostał do dzisiaj bez zmiany. Wprawdzie Państwowy Urząd Naftowy opracował projekt podatku spożywczego nie tylko od nafty lecz nawet od wszelkich przetworów minerałów bitumicznych, jednakże przewidziane w nim stawki podatkowe są za niskie, nie stoją w żadnym racjonalnym stosunku do cen rynkowych artykułów opodatkowanych, a nadto sam projekt wymaga pod względem układu pewnych poprawek i uzupełnień i mógłby być wprowadzony w życie jedynie w drodze ustawodawczej, co w każdym razie wymaga dłuższego czasu.

Tymczasem obecne położenie Skarbu Państwa wymaga bezzwłocznego powiększenia dochodów z podatku od nafty, co zresztą możliwe jest na podstawie ustawy z 10 maja 1921 r. Nr. 41 poz. 248 Dz.Ust.

Dla ilustracji anormalnych stosunków panujących dzisiaj w tej dziedzinie t.j. co do wysokości podatku spożywczego od przetworów oleju skalnego zaznacza się, że przed wojną i to aż do r. 1906 cena pobierana przez rafinerie za 100 kg nafty ca 13 K. i podatek państwowy od tejże nafty 13 K. były prawie równe t.j. podatek spożywczy od nafty w kwocie 13 Koron stanowił 100% ceny produktu podlegającego podatkowi (pobieranej przez rafinerie); począwszy od r. 1906 ceny przetworów oleju skalnego spadały w ten sposób, że w r. 1913 cena 100 kg nafty wynosiła około 5,50 K. czyli, że podatek w kwocie 13 kor. stanowił już wówczas 240% ceny nafty pobieranej przez rafinerie. Obecnie jednak t.zw. cena wytyczna pobierana przez rafinerie za 100 kg nafty wzrosła wskutek ogólnego wzrostu drożyzny wzgl. spadku waluty prawie 1000-krotnie i wynosi ca 5500 mk.; podatek zaś spożywczy pozostał na tej samej wysokości jak przed wojną t.j. w kwocie 13 kor. wzgl. 9,16 mk. i wynosi zaledwie ca 0,005 ceny nafty. Przemysłowiec naftowy znalazł zatem mimo sekwestru i ograniczeń wyjście z trudnego położenia, wywołanego wojną, podwyższając cenę produktów prawie 1000-krotnie.

Ponieważ jednak potrzeby Skarbu Państwa wzrosły co najmniej w tym samym stosunku, w jakim wzmogły się potrzeby przemysłu naftowego wzgl. spadek waluty dotyka w równej mierze przemysłowców prywatnych, jak i Skarb Państwa, przeto utrzymanie nadal obecnie obowiązującej stopy podatkowej wprost ze szkodą Skarbu Państwa jest nie do pomyślenia i podatek ten musi być co rychlej podwyższony w granicach określonych ustawą z 10 maja 1921.

Co do wysokości podatku to, jak wynika z przedstawionego stanu sprawy, powinien on wynosić tyle samo, co i cena pobierana przez rafinerie za produkt podlegający opodatkowaniu.

Obecna jednak cena nafty chwilowo w kwocie 5500 mk. za 100 kg nie może być bez zastrzeżeń przyjętą za podstawę do wymiaru podatku spożywczego, gdyż cena ta ulega ustawicznym wahaniom i ma wyraźną tendencję zniżkową tak, że wedle opinii przemysłowców i Państwowego Urzędu Naftowego należy liczyć się ze znacznym spadkiem tejże i to nie tylko poniżej 5000, lecz nawet może do 4000 mk.; z drugiej jednak strony nie można pominąć i tej okoliczności, że przedwojenne obciążenie nafty w b. zaborze austr. podatkiem w kwocie 13 kor. było nadmiernie wysokie, wywoływało skargi i utyskiwania ludności i było jedną z głównych przeszkód w rozpowszechnianiu się nafty do użytku domowego. Uwzględniając zatem w równej mierze obie powyższe okoliczności proponuje Ministerstwo Skarbu podwyższenie podatku od nafty i przetworów oleju skalnego wymienionych w § 2 austr. ustawy z 26 maja 1882 Dz.P.P. Nr. 55 do kwoty 4000 mk. od 100 kg produktu wagi netto, co odpowiada zresztą w zupełności postanowieniu art. 1 i 2 ustawy sejmowej z 10 maja 1920 Dz.Ust. Nr. 41 poz. 248.

Za proponowaną podwyżką kar w rozporządzeniu Rady Ministrów przemawiają te same względy, co i za podwyżką podatku spożywczego.

Wydajność tego podatku dla Skarbu Państwa można przyjąć na kwotę ca 4 miliardy marek rocznie, biorąc za podstawę obliczenia roczne zużycie ropy co najmniej ca 1 000 000 q. a 4000 mk.

Rozszerzenie ustaw obowiązujących w b. zaborze austriackim na cały obszar Rzeczypospolitej jest tak ze względów skarbowych jak i ogólnogospodarczych konieczne i nie wymaga osobnego uzasadnienia.

^bZał. 4^b

Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. (Dz.Pr. No. 15, poz. 211) oraz rozporządzeń, wydanych na podstawie tegoż dekretu, na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, oraz powiaty: grodzieński, wołkowyski i białowieski województwa białostockiego; uzasadnienie

Wniosek
MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU
na Radę Ministrów

w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. (Dz.Pr. No. 15, poz. 211) oraz rozporządzeń, wydanych na podstawie tegoż dekretu, na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, oraz powiaty: grodzieński, wołkowyski i białowieski województwa białostockiego.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów postanawia wydać następujące rozporządzenie:

Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia ^a...^a 1921 r.

w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. ^horaz rozporządzeń wydanych na podstawie tegoż dekretu^h na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, oraz powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego.

Na podstawie art. 6 ustawy z dnia 4 lutego 1921 r. o unormowaniu stanu prawno-politycznego na ziemiach, przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 roku (Dz.Ust.R.P. Nr. 16, poz. 93), ^hRada Ministrów^h zarządza się co następuje:

§ 1. Moc obowiązującą dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. (Dz.Pr. Nr. 15, poz. 211) ^horaz rozporządzeń, wydanych na podstawie tegoż dekretu przez Ministra Przemysłu i Handlu,^h rozciąga się na województwa nowogródzkie, pole-

skie i wołyńskie, oraz na powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego.

§ 2. ^cZ chwilą wejścia w życie niniejszego rozporządzenia traci moc obowiązującą^c ^hUchyła się^h rozporządzenie Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dnia 15 stycznia 1920 r., dotyczące ustalenia miar i utworzenia urzędów miar (Dz.Urz. ZCZW Nr. 4, poz. 56) ^hi okólniki, wydane na podstawie tegoż rozporządzenia^h.

^c§ 3. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Przemysłu i Handlu.^c

§ 4. Rozporządzenie niniejsze ^huzyskuje moc obowiązującą^h ^cwchodzi w życie^c z dniem ogłoszenia.

KIEROWNIK MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU

^fHenryk Strasburger^f

Uzasadnienie

wniosku Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. ^horaz rozporządzeń wydanych na podstawie tegoż dekretu^h na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, oraz powiaty: grodzieński, wołkowyski i białowieski, województwa białostockiego.

Na podstawie rozkazu Naczelnego Wodza Wojsk Polskich z dnia 12 maja r. 1919 o organizacji Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich (Dz.Urz. Zarządu Cyw[ilnego] Ziem Wschodnich Nr. 3 z dnia 14 czerwca r. 1919 poz. 15) wydane zostało rozporządzenie Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dnia 15 stycznia 1920 r. (Dz.Urz. Z.C.Z.W. Nr. 4/48 poz. 56), dotyczące ustalenia miar i utworzenia urzędów miar na obszarach b. Ziem Wschodnich. Wobec tego, iż wskutek zmiany stanu prawno-politycznego na ziemiach, przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na mocy umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 r., wymienione rozporządzenie stało się nieaktualne i wydane na podstawie tegoż okólniki nie były wprowadzone w życie, przeto, wobec potrzeby zorganizowania służby legalizacji narzędzi mierniczych na ziemiach wymienionych, obecnie pozostających bez nadzoru nad narzędziami mierniczymi w obrocie publicznym, uprasza się Radę Ministrów o uchwalenie załączonego wniosku.

Wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej przepisów z zakresu administracji technicznej obowiązujących na całym obszarze Rzeczypospolitej lub w pojedynczych jej dzielnicach – na kresy wschodnie

W n i o s e k

Ministra Robót Publicznych w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej przepisów z zakresu administracji technicznej obowiązujących na całym obszarze Rzeczypospolitej lub w pojedynczych jej dzielnicach – na kresy wschodnie

U z a s a d n i e n i e

Rada Ministrów uchwałą z dnia 5 sierpnia 1921 r. uchwaliła rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej przepisów z zakresu administracji technicznej na ziemi przyłączone do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 r.

Ministerstwo Sprawiedliwości pismem z dnia 9 września 1921 r. Nr. Red. 17385/21, skierowanym do Prezydium Rady Ministrów odmówiło ogłoszenia powyższego rozporządzenia w dzienniku ustaw państwa, motywując odmowę tym, iż wymieniona w tym rozporządzeniu ustawa z dnia 15 lipca 1920 r. (Dz.U.R.P. Nr. 62, poz. 405) zmieniająca art. 8 ustawy z dnia 18 lipca 1919 r. (Dz.U.R.P. Nr. 63, poz. 368) o pomocy państwowej na odbudowę gospodarstw zniszczonych lub uszkodzonych wskutek wojny – uchyloną została wyszczególnioną również w rozporządzeniu ustawą z dnia 21-go stycznia 1921 r. (Dz.U.R.P. Nr. 13, poz. 72), zmieniającą art. 8 ustawy z dnia 18 lipca 1919 r. (Dz.Pr.P.P. Nr. 63, poz. 368) w brzmieniu ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. (Dz.Ust.R.P. Nr. 62, poz. 405) o pomocy państwowej na odbudowę gospodarstw zniszczonych lub uszkodzonych wskutek wojny.

Wobec powyższego Ministerstwo Robót Publicznych przedkłada wniosek o reasumpcję uchwały Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1921 r. i o uchwalenie następującego projektu, w którym nie wymieniono zgodnie z życzeniem Ministerstwa Sprawiedliwości kwestionowanej ustawy z dnia 15 lipca 1920 r.

Rada Ministrów uchwalić przeto raczy:

R o z p o r z ą d z e n i e

Rady Ministrów z dnia ^{a...}^a listopada 1921 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej przepisów w zakresie administracji technicznej na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, oraz na powiaty grodzieński, wołkowyski i białowieski województwa białostockiego.

Na zasadzie art. 6 ustawy z dnia 4 lutego 1921 r. o unormowaniu stanu prawno-politycznego na ziemiach, przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 r. (Dz.U.R.P. Nr. 16 poz. 93) zarządza się co następuje:

§ 1.

Na ziemię wskazane w art. 1 powołanej ustawy z dnia 4 lutego 1921 r. rozciąga się moc obowiązującą następujących przepisów:

1) dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. Dz.Pr.P.P. Nr. 14, poz. 176, w przedmiocie tymczasowych przepisów budowlanych na obszarze b. zaboru rosyjskiego;

2) ustawy z dnia 9 lipca 1919 r. o budowie kanałów żeglugi, tudzież regulacji rzek żeglownych i spławnych (Dz.Pr.P.P. Nr. 59, poz. 356);

3) ustawy z dnia 18 lipca 1919 r. o pomocy państwowej na odbudowę gospodarstw zniszczonych lub uszkodzonych wskutek wojny (Dz.Pr.P.P. Nr. 63, poz. 368), oraz ustawy z 21 stycznia 1921 r. zmieniającej art. 8 ustawy z dnia 18 lipca 1919 r. w brzmieniu ustawy z dn. 15 lipca 1920 r. o pomocy państwowej na odbudowę gospodarstw zniszczonych lub uszkodzonych wskutek wojny (Dz.U.R.P. Nr. 13, poz. 72);

4) ustawy z dn. 2 marca 1920 r. o organizacji odbudowy technicznej wsi, miast i miasteczek, Dz.Ust.R.P. Nr. 24, poz. 143.

§ 2.

Wszystkie przepisy sprzeczne z wymienionymi w par. 1 niniejszego rozporządzenia uchyla się.

§ 3.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Robót Publicznych.

§ 4.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Załącznik 8.

Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie rozszerzenia cmentarza w Szańcu

‘Odpis’.

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO
DEPARTAMENT WYZNAŃ RELIGIJNYCH

WARSZAWA,

DN. 18 października 1921 r.

No 6159

W odpowiedziach należy powoływać się na No powyższy.

Do

Prezydium Rady Ministrów.

w sprawie rozszerzenia cmentarza w Szańcu.

Wobec konieczności rozszerzenia cmentarza w parafii Szańcu¹⁹⁸, pow. Stopnickiego, województwa Kieleckiego, miejscowy dozór kościelny czynił starania co do uzyskania na ten cel około 3 mórg ziemi należącej do kilku właścicieli, a mianowicie: Władysława Szafrąca, Jana Głęba, Jana, Macieja i Franciszka Lasiów oraz Eisika Weinreicha.

Pertraktacje z wymienionymi właścicielami do skutku nie doprowadziły, jak o tym świadczą załączone przy niniejszym dokumenty, wobec czego sprawa powiększenia cmentarza w Szańcu polubownie załatwiona być nie mogła.

Ponieważ jednak rozszerzenie cmentarza w Szańcu jest rzeczą konieczną i konieczność tę uznaje nie tylko miejscowy dozór kościelny, ale i władze administracyjne (sprawozdanie starosty Stopnickiego z dnia 1 VIII [19]21 N. 2148/I/6) pozostaje więc jedynie droga wywłaszczenia w myśl dekretu z d[n]. 7 II [19]19 (Dz.Pr. N. 14 poz. 162) na co wskazuje tak Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych w piśmie z d[n]. 30 IV [19]21 N. 1920/W.M.R. jak i Starostwo Stopnickie w powołanym powyżej piśmie.

Wobec powyższego wnoszę, aby rada Ministrów przedstawiła do decyzji Naczelnika Państwa następujący projekt dekretu¹⁹⁹.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

¹⁹⁸ Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny.

¹⁹⁹ Dokument mało czytelny.

PROTOKÓŁ

136-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 19 listopada 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury	Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Za Ministra Sprawiedliwości Podsekretarz Stanu	Zygmunt Rymowicz
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	Józef Raczyński
Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu	inż. Julian Eberhardt
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Za Ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu	inż. Mieczysław Rybczyński
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Apropozycji	Jan Stefan Stoiński
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Dyrektor Departamentu politycznego Prez. Rady Min.	Witold Giełżyński
Dyrektor Departamentu prezydialnego Prez. Rady Min.	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prez. Rady Min.	Edward Lechowicz
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 4 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 17 listopada 1921
2. Rada Ministrów po wysłuchaniu referatów Ministrów Spraw Wewnętrznych i Skarbu w sprawie gospodarki finansowej gminy miasta Warszawy powzięła następujące uchwały:
 - I. Rada Ministrów wzywa Ministra Spraw Wewnętrznych, aby natychmiast przedstawił Naczelnikowi Państwa wnioski na rozwiązanie Rady miasta Warszawy i poczynił dalsze zarządzenia celem przeprowadzenia nowych wyborów, uporządkowania stanu finansowego miasta oraz zabezpieczenia prawidłowej gospodarki.
 - II. Rada Ministrów przyjmuje do wiadomości, że delegaci Ministerstwa Skarbu i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych zbadają jutro dnia 19 XI br. niewyjaśnione kwoty na rachunki sum depozytowych, gdzie wpływy

na tym rachunku stanowiły według zbadania Komisji Międzyministerialnej przeszło 230 milionów marek i zdadzą sprawę na najbliższym posiedzeniu Rady Ministrów.

^cPosiedzenie zakończono o godzinie ⁱ7 wieczór^{ic}

^fAntoni Ponikowski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

PROTOKÓŁ
137-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 21 listopada 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury	Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Za Ministra Spraw Wojskowych generał-pporucznik	Józef Czikiel
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu	Bolesław Markowski
Minister Sprawiedliwości	Bolesław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	dr Bolesław Sikorski
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Minister Robót Publicznych	Gabriel Narutowicz
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Aprowizacji	Jan Stefan Stoiński
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Dyrektor Departamentu politycznego Prez. Rady Min.	Witold Giełżyński
Dyrektor Departamentu prezydzialnego " " "	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu legislacyjnego " " "	Edward Lechowicz
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 19 listopada 1921 r.
2. Delegaci Ministerstw Spraw Wewnętrznych i Skarbu zdali sprawę z przeprowadzonych badań rachunków gospodarki gminy miasta Warszawy w myśl uchwały Rady Ministrów z 19 listopada, po czym zarządzono w tej rzeczy posiedzenie poufne.
3. Prezes Rady Ministrów porusza sprawę tragicznego położenia repatriantów polskich, powracających do kraju z Rosji i odczytuje załączone w tej sprawie pisma (załącznik 1).
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego odczytuje załączony wycinek Gazety Porannej (załącznik 2) i załączony telefonogram (załącznik 3).

Celem załatwienia niedomagań akcji repatriacyjnej wyjedzie pojutrze komisja, złożona z Ministrów Skarbu i Pracy i Opieki Społecznej oraz delegata Ministra Spraw Wojskowych na miejsce.

Ministrowie Kolei Żelaznych i Spraw Wewnętrznych delegują do tej komisji organa miejscowe.

4. Minister Spraw Zagranicznych zawiadamia, że do Katowic i do Sosnowca wysłała Misja Międzysojusznicza komisję dla zbadania, czy się w Polsce zatrzymuje bezprawnie Ślązaków.

Rada Ministrów zleciła Ministrowi Spraw Zagranicznych zainterpelowanie przedstawicieli mocarstw sprzymierzonych, na jakiej podstawie się to zarządza.

5. Minister Spraw Zagranicznych zawiadamia Radę Ministrów o decyzji Rady Ambasadorów w sprawie przyznania Karolowi Habsburgowi apanaży, które mają płacić t.zw. państwa sukcesyjne, a między nimi i Polska.

Rada Ministrów wyraziła zapatrywanie, że należałoby zapytać Radę Ambasadorów o tytuł tego świadczenia.

6. Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych uchwaliła zezwolić na 50%-wą zniżkę taryfową za przewóz jednego pociągu zboża zakupionego w kraju dla Rosji przez misję Nansena²⁰⁰.

W związku z punktem referowanym przez Ministra Spraw Zagranicznych o wypowiedzeniu się Rady Ministrów co do wywiezienia jednego pociągu zboża przez Nansena do Rosji Kierownik Ministerstwa Aprowizacji podkreśla, iż należy rozumieć, że wywóz zaznaczonych ilości zboża mieści się w granicach przyznanych przez Komitet Ekonomiczny Ministrów Kooperacji Rolnej na wywóz za nawozy sztuczne i tylko zaznaczony tytuł uchwały Komitetu Ekonomicznego i bezwzględnie w granicach zaznaczonej uchwały daje prawo wywiezienia pewnych ilości zboża poza granice Państwa.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych potwierdza, że również stoi na stanowisku, iż jest to częściowe wykonanie uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów, przedstawionej przez Kierownika Ministerstwa Aprowizacji.

7. Wobec wysuniętego na konwencie seniorów terminu ukończenia prac Sejmu z końcem marca przyszłego roku Rada Ministrów uznała za konieczne załatwienie wymienionych w załączniku 4 projektów ustaw, jako znaczenia pierwszorzędnego.

O ile by w tym czasie mogły być uchwalone dalsze ustawy, których załatwienie byłoby wskazane, Rząd będzie współdziałał w porozumieniu z Marszałkiem Sejmu.

²⁰⁰ Mowa o działaniach Fridtjofa Wedel-Jarlsberga Nansena, który od 1920 r. był pierwszym Wysokim Komisarzem Ligi Narodów do Spraw Uchodźców. Pomógł uchodźcom politycznym wydostać się z Rosji Sowieckiej, a gdy nigdzie nie chciano ich przyjąć, zaczął wydawać specjalne dowody tożsamości (tzw. paszporty nansenowskie), które pełniły rolę dokumentu podróży.

Kierownik Ministerstwa Aproprowizacji zaznacza, iż między ustawami niezbędnymi do załatwienia przez Sejm należy wymienić projekt ustawy w przedmiocie zmian w ustawie z dnia 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej, złożonej przez Prezydenta Ministrów w początkach stycznia b.r., a w której zaprojektowane jest zniesienie Głównego i okręgowych urzędów walki z lichwą, następnie będzie również wniesiona przez Ministerstwo Aproprowizacji ustawa o zniesieniu Ministerstwa Aproprowizacji i jego urzędów.

8. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek w przedmiocie rozszerzenia etatu Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa (załącznik 5).
9. Załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie rozszerzenia etatu Ministerstwa Spraw Zagranicznych (załącznik 6), jako niezgodny z Ministrem Skarbu, zdjęto z porządku obrad.
10. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zaliczek udzielonych przez Ministerstwo Skarbu na organizację władz na Górnym Śląsku (załącznik 7).
Uchwalona zaliczka nie może być użyta na cele rozbudowy i udoskonalenia administracji, lecz tylko na stworzenie najniezbędniejszych podstaw administracji państwowej na Górnym Śląsku i na wypłatę poborów dla pracowników, którzy są konieczni dla ugruntowania tej administracji.
11. Rada Ministrów zatwierdziła załączony Statut Towarzystwa urzędników województwa pod nazwą Kasyno Urzędników Urzędu wojewódzkiego w Łodzi z siedzibą w Łodzi (załącznik 8).
12. Rada Ministrów na wniosek Kapituły orderu „Odrodzenia Polski” zwolniła od obowiązku zwrotu kosztów odznak orderowych pierwszych piętnastu kawalerów orderu i następnych dziesięciu kawalerów orderu, uczestników powstania w 1863 r.
13. Rada Ministrów na wniosek Kapituły orderu „Odrodzenia Polski” ustaliła prowizorycznie wysokość kosztów nadania wymienionego orderu, a to:

w klasie I	na	30 000	marek		
”	”	II	”	15 000	”
”	”	III	”	10 000	”
”	”	IV	”	8000	”
14. Rada Ministrów na wniosek Kapituły orderu „Odrodzenia Polski” uchwaliła w zasadzie, ażeby od wojskowych i urzędników państwowych odznaczonych orderem „Odrodzenia Polski”, a niezwolnionych w całości od obowiązku zwrotu kosztów odznak orderowych koszta ściągane były w czterech ratach z pobieranych przez nich pensji.
15. Rada Ministrów zatwierdziła wniesiony przez Kapitułę orderu „Odrodzenia Polski” projekt dekretu Naczelnika Państwa o organizacji i czynnościach Kapituły oraz o sposobie noszenia odznak orderu „Odrodzenia Polski” (załącznik 9).

16. Rada Ministrów – w myśl postanowień art. 12 ustawy z 4 lutego 1921 r. o ustanowieniu orderu „Orła Białego” i art. 14 ustawy o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” – uchwaliła uzgodniony z Ministrem Skarbu kredyt na wydatki połączone z wprowadzeniem w życie ustaw o ustanowieniu orderu „Orła Białego” i „Odrodzenia Polski” w kwocie 16 milionów marek na rok bieżący.
17. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego” Raymondowi Poincaré (załącznik 10).
18. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego” d-rowsi G. Clemenceau (załącznik 11).
19. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego” marszałkowi Foch, marszałkowi Joffre i marszałkowi Pétain (załącznik 12).
20. Załączone wnioski Ministrów Skarbu i Spraw Wojskowych w sprawie projektu wojskowej ustawy emerytalnej (załączniki 13 i 14), jako niezgodnione, zdjęto z porządku obrad.

Posiedzenie zakończono o 9 wieczorem.

fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Depsza posła ks. Marcelego Nowakowskiego, członka Komitetu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża o położeniu repatriantów polskich powracających do kraju z sowieckiej Rosji; raporty kierowniczkii punktu opatrunkowo-żywnościowego PTCK „Warszawa 4”].
2. Wycinek z „Gazety Porannej” dotyczący repatriantów, pt. „Co na to rząd polski?”²⁰¹.
3. [Telefogram dotyczący repatriantów].
4. [Spis projektów ustaw].
5. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozszerzenia etatu Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa.
6. [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o wprowadzenie do statutu MSZ delegatury do Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego w Paryżu na 3 lata].
7. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zaliczek udzielonych przez Ministerstwo Skarbu na organizacje władz na Górnym Śląsku.
8. Statut Towarzystwa Urzędników Województwa pod nazwą Kasyno Urzędników Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi z siedzibą w Łodzi²⁰².
9. Dekret Naczelnika Państwa o organizacji i czynnościach Kapituły oraz o sposobie noszenia odznak Orderu Odrodzenia Polski²⁰³.

²⁰¹ Nie publikuje się.

²⁰² Nie publikuje się.

²⁰³ Nie publikuje się.

10. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu Orła Białego Raymondowi Poincaré.
11. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu Orła Białego dr. G. Clemenceau.
12. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu Orła Białego Marszałkowi Foch, Marszałkowi Joffre i Marszałkowi Petain.
13. [Pismo Ministra Skarbu w przedmiocie projektu wojskowej ustawy emerytalnej].
14. [Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych dotyczący uchwalenia nowego brzmienia art. 10 uchwały z dnia 22 sierpnia br. w przedmiocie projektu ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym wojskowych i ich rodzin; poprawki do ustawy].

^bZałącznik 1^b

[Depsza posła ks. Marcelego Nowakowskiego, członka Komitetu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża o położeniu repatriantów polskich powracających do kraju z sowieckiej Rosji; raporty kierowniczkii punktu opatrunkowo-żywnościowego PTCK „Warszawa 4”]

Odpis

Sanitarny Czerwony Krzyż
Warszawa, Zielna 17

Sytuacja Baranowiczach rozpaczliwa. Umiera dziennie do siedemdziesięciu ludzi. Pociągi Kołosowo Baranowicze nie ogrzewane. W drodze umiera kilkanaście osób. Budynki przeznaczone dla uchodźców przepełnione. Uchodźcy ulokowani w stajniach bez okien, pieców. Ogromnej liczby chorych nie może pomieścić szpital NNK, gdyż szpital wojskowy przechodzi do Słonima. Pożądane szpital L/4 ze Słonima instalować [w] Baranowiczach. NNK zwróci koszt utrzymania.

/-/ Nowakowski

zgodność: §...§

WARSZAWA, DNIA ^b19 X^b 19^b21^b R.
NOWO-SENATORSKA 1.

Do
WP. Prezesa Ministrów
w miejscu.

ZARZĄD GŁÓWNY

Zarząd Główny Polskiego T-wa Czerwonego Krzyża ma zaszczyt przesłać do wiadomości raport Kierowniczkii punktu opatrunkowo-żywnościowego PTCK. „Warszawa 4” o tragicznym położeniu repatriantów polskich, oczekujących

od kilku miesięcy w Szepietówce²⁰⁴ na możliwość przedostania się do Kraju – z prośbą o wydanie odnośnych zarządzeń celem udzielenia doraźnej pomocy potrzebującym oraz przyspieszenia powrotu do Polski.

^fZ. Zaborowski^f

PREZES:

Sekretarz Generalny: ^g...^g

Dyrektor: ^g...^g

Odpis

Do

Zarządu Głównego Polskiego T-wa

Czerwonego Krzyża

w Warszawie

Niniejszym podaję do wiadomości Szanownego Zarządu dane zebrane od przyjeżdżających uchodźców o stanie rzeczy w Szepietówce. Od wiosny, czyli od początku wymiany jeńców i uchodźców, przyjeżdżali do Szepietówki furmankami uchodźcy, którzy ludzili się nadzieją prędszego przedostania się do Polski. Ludzi tych zbierało się coraz więcej i wszyscy, a jest ich około 5000 czekają dotychczas na próżno. Położenie ich jest po prostu straszne. Część mieszka w barakach, część w mieście, pozostali w ziemiankach, bolszewicy ich nie karmią, wyprzedają więc powoli rzeczy i ubrania żeby kupić trochę pożywienia; niektórzy z nich pozostali już bez niczego: bez pieniędzy, bez ubrania ciepłego, a co zatem idzie bez jedzenia i opału. Dziennie umiera około 20 osób z chorób, nędzy i głodu, większość trupów nie jest grzebanych, są tylko przysypywane ziemią. Ludzie ci przeważnie Polacy – inteligenci, nie są wysyłani do Polski ponieważ nie byli oficjalnie zarejestrowani, a w Szepietówce nie ma naszego przedstawiciela, który by się tą sprawą zajął. Dodać należy że po naszej stronie bolszewicy mają swoich delegatów, a tam gdzie pomoc jest tak potrzebna, my nie mamy nikogo i ludzie giną, będąc u progu Ojczyzny, z tą straszną świadomością, że Polska o nich nie dba i że ich przyjąć nie chce, bo tak im tę sprawę przedstawiają bolszewicy.

Wiadomości powyższe zebrałam od uchodźców, którzy się stamtąd przedostali i błagają o pomoc dla pozostałych.

/-/ Berezowska

Kierowniczką P[unktu] O[patrującego] Ż[ywnościowego] Warszawa 4
w Równem.

²⁰⁴ Obecnie Szepietówka (ukr. Шепетівка, Szepetiwka) – miasto na Ukrainie, siedziba rejonu w obwodzie chmielnickim.

Równe 12 X [19]21r.

O d p i s

Do
Zarządu Głównego
Polskiego T-wa Czerwonego Krzyża
w Warszawie.

Pociąg „Warszawa 4” od kwietnia r.b. jest przydzielony do P. W. J. w Równem. Będąc stale na miejscu, miałam możność stwierdzenia faktów, o których czuję się w obowiązku zakomunikować Sz[anownemu] Zarządowi w nadziei, że dane, które podaję-zostaną skierowane na właściwą drogę.

Pismo moje nie ma na celu oskarżania jednostek – ale chciałabym podkreślić braki ogólne – które z łatwością usunąć można.

Uchodźcy nasi wracają do kraju po latach tułaczki i niedoli, już na samym progu twarda i bezlitosna rzeczywistość-rozwiewa ich złudzenie. Po przybyciu do Równego, dwa, trzy, nieraz cztery dni uchodźcy bywają trzymani w wagonach, albo w nieopalanej drewnianej poczekalni, oczekując przewiezienia ich do baraków. Często, wyładowani z wagonów, pod gołym niebem, nieraz pod deszczem, na błocie, patrzą z rozpaczą na marnujący się ostatni ich majątek, „dzieci” okrywają płachtami, zziębnięte, wymęczone głodne dzieci i czekają na przewiezienie ich bezradnie, nie wiedząc do kogo o pomoc się zwrócić, gdyż nie ma nikogo, kto by udzielił im informacji, otoczył ich opieką.

Pierwszą obowiązującą czynnością uchodźców na punkcie – jest kąpiel. Na czele łaźni stoi doktor, żyd, który często w sposób bardzo szorstki i wybitnie żydowski traktuje ludzi, co wywiera na nich przygnębiające wrażenie. Kiedy wreszcie transport zaczynają przewozić do baraków-zachodzi nowa trudność. Minimalna ilość furmanek do przewożenia rzeczy, a woźnicy żądają bajecznej zapłaty (500 i 100 i więcej marek, albo carskich na odległość nie większą jak 1/8–1/4 kilometra) skutek najczęściej jest taki, że przede wszystkim jadą żydzi, zajmując lepsze w barakach miejsce.

Baraki etapu to jest spędzanie długich godzin w kolejkach przed stacją kontrolną (czekają często bardzo parę dni na przedostanie się do Komisarza) i przed kuchnią, dla otrzymania obiadu, którego często nie wystarcza dla ostatnich.

Część urzędników JURA²⁰⁵ stanowią Rosjanie; nie umiejący mówić po polsku i odpowiadający po rosyjsku w szorstki i niegrzeczny sposób uchodźcom, zwracającym się do urzędników.

²⁰⁵ Mowa o Państwowym Urzędzie do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników. Powołany on został już 30 grudnia 1918 r w wyniku przekształcenia Państwowego Urzędu do Spraw Jeńców, utworzonego 11 listopada tr. uchwałą Rady Kierowników Resortów pod zwierzchnictwem Rady Regencyjnej.

Y.M.C.A. urządzająca gry i zabawy dla dzieci uchodźców wydała komendy w języku rosyjskim²⁰⁶.

Nieraz zdarzało się słyszeć słowa: „Boże myśmy marzyli, za wszelką cenę dążyli do tego naszego, polskiego kraju a znowu żydzi i Rosjanie”.

Pierwszy posiłek na granicy gotowany jest w pociągu „Warszawa 4” z produktów wydawanych przez bezpłatnie przez wojskowość, a teraz JUR. Dla lepszego zorientowania się w ilości podaję następujące zestawienie

Data	ilość ludzi	chleb w kg	fasola kg	konserwy kg	sól kg	mąka kg
31 X	600	110	77	28 500	nie wydano	
3 XI	750	110	93 500	36	4	8
7 XI	750	153	95	30	3750	7

Dodać muszę że zapowiadany transport z 1650 ludzi, wydany prowiant tylko 15 000 itp. a gdy urzędnikowi JURA, który przywiózł produkty, zwrócono na to uwagę, odpowiedział: „Dla tych bolszewików i to wystarczy”.

/-/Berezowska
Kierowniczką „Warszawa 4”

Równe. 5 X 1921 r.

zgodność g...g

^bZał. 3^b

[Telefonogram dotyczący repatriantów]

O D P I S

TELEFONOGRAM NR. 39

Zelwa

Wołkowysk O. L. O. R. O. N. Starosta
Odpis z Wilna N. L. A. L. Warszawa H. K. A. K. A. 4 Baranowicze
Urząd Emigracyjny.

²⁰⁶ Young Men's Christian Association (Związek Chrześcijańskiej Młodzieży Męskiej) był chrześcijańską organizacją o charakterze ekumenicznym i prowadzącą działalności edukacyjną i charytatywną. Powstał w Londynie w 1844 r.

Dziś dnia 18 XI [19]21. pośród przybyłych z Rosji uchodźców 1 cała rodzina składająca się z 5-ciu osób przybyła w pełnym stadium chora na tyfus, z której jeden umarł na stacji. Resztę chorych odstawiono do szpitala epidemicznego Nr. 58 w Zelwie. Natomiast przyjęcia zwłok zmarłego Zarząd Szpitala kategorycznie odmówił i takowy dotychczas leży w budynku stacyjnym, zagrażając rozniesieniem tejże choroby podróżującej publiczności i służbie kolejowej oraz znajdujących się tamże uchodźców.

Proszę o natychmiastowe zarządzenie usunięcia trupa, przeprowadzenie dezynfekcji budynków stacyjnych. W końcu zaznaczam, że przybyłymi uchodźcami kompletnie władze lokalne wcale się nie troszczą i pozwalają na przebywanie ich całymi tygodniami wśród skrajnej nędzy na dworcu kolejowym, przez co dają możliwość zanieczyszczenia budynków i placów kolejowych – analogicznie stąd szerzą zarazę.

g...g

Nadał: D-r Krasuski z Ministerstwa Kolei Wydz. Sanit[arny]
Przyjęła: Kołakowska

Warszawa, dnia 19 XI [19]21. r. godz. 2.

^bZał. 4^b

[Spis projektów ustaw]

- O ściganiu przestępstw zmierzających do przewrotu społecznego
- O organizacji i zakresie działania władz naczelných
- O zmianie ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej
- O zniesieniu Ministerstwa Sztuki i Kultury
- O państwowej służbie cywilnej
- O postępowaniu dyscyplinarnym
- O podatku za studja wyższe dla urzędników państwowych
- O zmianach w ustawie o ochronie lokatorów
- O wynagrodzeniu nauczycieli szkół wyższych
- O uposażeniu profesorów szkół wyższych
- O jednolitym podatku
- O opodatkowaniu papierów cienkich
- O nadzorze nad spółdzielniami
- O monopolu tytoniowym
- O ograniczeniach w sprzedaży napojów alkoholowych
- O pokrywaniu kosztów leczenia ubogich

- O opłacie za nadzór nad zakładami ubezpieczeń
- O podwyższeniu opłat stemplowych od akcji
- O państwowym banku odbudowy
- O środkach na pokrycie walki z księgosuszem
- O płaceniu od zwierząt domowych
- O upoważnieniu uprawianych gruntów w województwach Nowogródzkim, Poleskim i Wołyńskim
- O obowiązkach o prawach oficerów
- O obowiązkach o prawach szeregowych
- O powszechnej służbie wojskowej
- O poborze koni i środków przewozowych
- O przedłużeniu pełnomocnictwa Ministra Przemysłu i Handlu

^bZałącz. 5^b

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozszerzenia etatu Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa

PROJEKT

rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozszerzenia etatu Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa.

Na podstawie dekretu w przedmiocie utworzenia Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa z dnia 11 grudnia 1918 r. (Dz. Praw Nr. 20, poz. 59) Rada Ministrów postanawia – oprócz przyznanych rozporządzeniami Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 1918 r. (Dz. Praw P.P. Nr. 20, poz. 60), i z dnia 29 czerwca 1919 r. (Dz.P.P.P. Nr. 53, poz. 336) etatów Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa – ustalić jeszcze następujące etaty dodatkowe:

1 urzędnika z płacą według VIII st. służbowego 2 ” ków ” ” ” IX. ” ”

Warszawa, dnia

Prezydent Ministrów

[Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o wprowadzenie do statutu MSZ delegatury do Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego w Paryżu na 3 lata]

ⁱ...ⁱ 10640.

Warszawa, dn. 9 listopada 1921 r.

WNIOSEK MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH
NA RADĘ MINISTRÓW

Na zasadzie art. 304 Traktatu Wersalskiego został utworzony Mieszany Trybunał Rozjemczy

Polsko-Niemiecki²⁰⁷, Instytucja ta wymaga ze strony Państwa Polskiego mianowania stałego delegata na członka Trybunału, Agenta Rządu Polskiego, Polskiego sekretarza Trybunału, wchodzącego w skład mieszanego sekretariatu Trybunału. Po uzgodnieniu z Ministrem Skarbu wobec tego, że funkcje Ajenta Rządu spełniać będzie jeden z urzędników Poselstwa w Paryżu, zaszczyt wnosić,

aby Rada Ministrów uchwalić raczyła:

wprowadza się z dniem 15.12.1921 r. do statutu M.S.Z. delegaturę do Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego w Paryżu na przeciągu lat trzech.

Poszerza się etaty M.S.Z. od dn. 15.12.1921 r. o

etat delegata w kat. IV.,

etat sekretarza w kat. VII.

^fSkirmunt^f

Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zaliczek udzielonych przez Ministerstwo Skarbu na organizacje władz na Górnym Śląsku

W N I O S E K

MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

w sprawie zaliczek udzielonych przez Ministerstwo Skarbu na organizacje władz na Górnym Śląsku

²⁰⁷ Trybunał ustanowiony postanowieniami artykułów 304 i 305 pokoju wersalskiego (szczegóły określał aneks specjalny).

Ministerstwo Skarbu w drugiej połowie października r.b. wyasygnowało do dyspozycji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych do kwoty po 4 000 000 mk. niemieckich, razem 8 000 000 (osiem milionów) marek niemieckich – tytułem zaliczek na organizację administracji politycznej na Górnym Śląsku. Sumy te Ministerstwo Skarbu bez uprzedniego uzyskania na to uchwały Rady Ministrów, a to w uwzględnieniu poborów urzędników oraz pokrycia najważniejszych wydatków, stałych w związku ze stworzeniem najniezależniejszych podstaw administracji. Z powyższych kredytów Min. Spr. Wew.

okazało do dyspozycji przyszłego Wojewody polskiego posła RYMERA:

dn. 22 X r.b. 4 000 000 mk. niem.

dn. 29 X r.b. 3 000 000 mk. niem.

Kwotę w sumie 1 000 000 mk. niem. Min. Spr.

Wew. pozostawiło na razie do swej dyspozycji,

na regulowanie kosztów podróży Delegacji Rządu tak z ramienia M.Spr.Wew. jak z ramienia innych Ministerstw.

Wobec powyższego Rada Ministrów uchwalić raczy:
„Zatwierdza się dokonane przez Ministerstwo Skarbu w dniach 17 i 20 października r.b. udzielenie do dyspozycji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych 2_ ch kredytów po 4 000 000 mk. niem[ieckich] razem 8 000 000 (osiem milionów) marek niemieckich, a to tytułem zaliczek na organizację administracji politycznej na Górnym Śląsku”.

MINISTER

^fDownarowicz^f

^bZał. 10^b

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu Orła Białego Raymondowi Poincaré

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

WARSZAWA

DN. ^c13 X^c 1921^c r.

N_o ^cP.9. 1604^c

W N I O S E K

Ministra Spraw Zagranicznych
w przedmiocie nadania orderu
„Orła Białego” Raymondowi
POINCARE

UZASADNIENIE

p. Raymond POINCARE, b. Prezydent Rzeczypospolitej, Senator Mozy, Prezes Komisji Spraw Zagranicznych Senatu, Członek Akademii Francuskiej posiada Wielki Krzyż Legii Honorowej. Podpisał dekret, tworzący armię polską we Francji²⁰⁸. Obecnie jako jeden z leaderów opozycji rządowej i najwybitniejszych publicystów politycznych brał wielokrotnie i gorąco sprawę naszą w obronę, szczególnie, gdy chodziło o Śląsk.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy: na mocy Art. 11-go
Ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa pana Raymonda POINCARE do nadania mu orderu „Orła Białego”.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^fSkirmunt^f

Rada Ministrów uchwaliła,

Warszawa, dnia

PREZYDENT MINISTRÓW

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW

dn. 19/10^c 1921 r.

No 960/

^bZał. 11^b

**Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu Orła
Białego dr. G. Clemenceau**

MINISTERSTWO

SPRAW ZAGRANICZNYCH

WARSZAWA

DN. 13 X^c 1921 r.

No P.10. /605^c

²⁰⁸ Nastąpiło to 4 czerwca 1917 r.

W N I O S E K

Ministra Spraw Zagranicznych
w przedmiocie nadania orderu
„Orła Białego” dr. G. Clemenceau.

UZASADNIENIE

Dr. Georges CLEMENCEAU, Prezes Ministrów, Członek Akademii Francuskiej i Akademii medycznej, prezes honorowy stowarzyszenia polsko-francuskiego. Zapewnił zwycięstwo aliantów i niepodległość zjednoczonej Polski

Wobec powyższego
Rada Ministrów uchwalić raczy: na mocy Art. 11-go
Ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego”
przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa dr. Georges
CLEMENCEAU do nadania mu orderu „Orła Białego”.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
^fSkirmunt^f

Rada Ministrów uchwałała,
Warszawa, dnia

PREZYDENT MINISTRÓW

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW

dn. ^c19/10^c 1921 r.

No 960/

^bZał. 12^b

**Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu Orła
Białego Marszałkowi Foch, Marszałkowi Joffre i Marszałkowi Pétain**

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

WARSZAWA

DN. ^{a...}^a 1921 r.

No ^bP.D. 1262^b

W N I O S E K

Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu Orła Białego
Marszałkowi Foch
Marszałkowi Joffre i Marszałka Petain

UZASADNIENIE

Marszałek Ferdynand Foch jest niezaprzeczonym przyjacielem Polski, jako głównodowodzący armią sprzymierzonych Mocarstw przyczynił się do porażki naszego wroga.

Marszałek Joffre, głównodowodzący armią francuską, zwycięzca pierwszej bitwy nad Marną²⁰⁹, znany przyjaciel Polski. Marszałek Pétain, zwycięzca pod Verdun przyjaciel Polaków.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy: na mocy Art. 11-go Ustawy o ustanowieniu orderu Orła Białego, przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa

1/ Marszałka Ferdynanda ^aFocha^a

2/ Marszałka Joffre

3/ Marszałka Pétain do nadania im orderu Orła Białego

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^fSkirmunt^f

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW

dn. 19/10^c 1921 r.

No 959/^c

²⁰⁹ Mowa o tzw. I bitwie nad Marną we wrześniu 1914 r. na froncie zachodnim. Francuzom (wspieranym przez Brytyjczyków) udało się zatrzymać marsz armii niemieckiej na Paryż według planu Schlieffena.

[Pismo Ministra Skarbu w przedmiocie projektu wojskowej ustawy emerytalnej]

Warszawa, dn. 30 października 1921 r.

Do Prezydium Rady Ministrów
w miejscu

Na pismo z dnia 22 października r.b. Nr. 23000 Ministerstwo Skarbu oznajmia, iż zgadza się na następujące brzmienie art. 10 projektu wojskowej ustawy emerytalnej.

„Podstawę do wymierzenia uposażenia emerytalnego jest płaca podstawowa wraz z dodatkami za wysługę lat i należnościami rodzinnymi”.

Art. 61 wspomn[ianego] projektu należałoby nadać następujące brzmienie: „Na czas pobierania przez wojskowych zawodowych w służbie czynnej dodatku drożyznianego, wymierza się uposażenie emerytalne tudzież pensje wdowie (sieroce), biorąc za podstawę oprócz płacy podstawowej, dodatku za wysługę lat i należności rodzinnych także dodatek drożyzniany, do tych należności ustawowo unormowany a przywiązany do tej miejscowości, w której emeryt (wdowa, sierota) rzeczywiście zamieszkuje – jednak najwyżej według III klasy”.

za MINISTRA SKARBU
/-/ B. Markowski
Podsekretarz Stanu

[Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych dotyczący uchwalenia nowego brzmienia art. 10 uchwały z dnia 22 sierpnia br. w przedmiocie projektu ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym wojskowych i ich rodzin; poprawki do ustawy]

WNIOSEK NA RADEę MINISTRÓW

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Rada Ministrów reasumując częściowo swoje uchwały z dnia 22-go sierpnia b.r. w przedmiocie projektu ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym wojskowych i ich rodzin – nadaje art. 10, ustęę pierwszy tegoż projektu następujące brzmienie:

„Podstawę do wymierzenia uposażenia emerytalnego jest uposażenie zasadnicze przywiązane do posiadanego rzeczywistego stopnia”.

Umotywowanie.

Na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu, w którym omawiany był projekt ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym wojskowych i ich rodzin, ustęp pierwszy artykułu 10-go tegoż projektu uchwalony został w brzmieniu podanym w niniejszym wniosku, t.j. że podstawą do wymierzenia uposażenia emerytalnego jest uposażenie zasadnicze przywiązane do posiadanego rzeczywistego stopnia.

Na jednym z późniejszych posiedzeń przy odczytywaniu protokołu z poprzedniego posiedzenia Rada Ministrów na wniosek P. Ministra Skarbu uchwaliła w częściowej zmianie pierwotnej uchwały następujące brzmienie tego ustępu: „Podstawą do wymierzenia uposażenia emerytalnego jest stała płaca wraz z dodatkami za wysługę lat, drożyznianym i rodzinnym”.

Przyjęcie artykułu tego w powyższym brzmieniu nosi wyraźne ślady zbyt pośpiesznego załatwienia kwestii tak ważnej, a będącej podstawą całej wojskowej ustawy emerytalnej.

Brzmienie to wprowadza przede wszystkim nowe określenie „płaca stała”; określenie to nie jest znane w żadnej ustawie o uposażeniu czynnym; następstwem wprowadzenia takiego nieznanego określenia byłaby niemożność wprowadzenia ustawy w życie.

Prócz tego brzmienie to wprowadza do stałej ustawy „dodatek drożyzniany”, który należy do postanowień przejściowych, gdy dodatek ten uwzględnia przejściowy czas trwania wyjątkowych wojną wywołanych warunków ekonomicznych, wprowadzenie więc tego dodatku do ustawy stałej jest niedopuszczalne.

W pośpiechu zatem z jakim takie brzmienie przyjętym być musiało należy też szukać przyczyny, że sprzeciw przedstawiciela M.S.Wojsk. nie był dostatecznie rozważony i uwzględniony.

Dlatego proszę o rozważenie sprawy tej ponownie i uchwalenie brzmienia w mowie będącego ustępu projektu ustawy zgodnie z niniejszym wnioskiem, który uzasadniam w sposób następujący:

Projekt wojskowej ustawy emerytalnej opierając się odnośnie do wymiaru uposażenia emerytalnego na ogólnie przyjętych zasadach, a skonstruowany w szczególności na wzór ustawy emerytalnej funkcjonariuszów państwowych, przyjmuje za podstawę do wymiaru uposażenia emerytalnego uposażenie pobierane w służbie czynnej. Na zasadzie ustawy emerytalnej z dnia 28-go lipca 1921 r. funkcjonariusz państwowy przechodząc na emeryturę otrzymuje po wysłużeniu pewnej ilości lat procentowy wymiar uposażenia pobieranego w służbie czynnej, który w miarę odbytych lat służby wzrasta aż do pełnej emerytury, t.j. pełnego uposażenia pobieranego w służbie czynnej. Projekt wojskowej ustawy emerytalnej w niczym nie odbiega od powyższej zasady.

Pewna rozbieżność poglądów, jaka się w tej sprawie pomiędzy Ministrem Spraw Wojskowych a Ministrem Skarbu zarysowała ma swe źródło w odmiennej nieco konstrukcji uposażeń czynnych w służbie cywilnej i w służbie wojskowej.

Uposażenie urzędnika cywilnego składa się z: a) płacy zasadniczej, b) dodatku za wysługę lat, c) dodatku drożyznianego. Uposażenie zaś wojskowego z: a) uposażenia zasadniczego (w to wchodzi: płaca odstawowa, wyżywienie, umundurowanie, kwatery, należności rodzinne i dodatek za wysługę lat), b) dodatku drożyznianego.

Kwestia, czy i o ile wojskowy zawodowy lepiej jest uposażony w służbie czynnej od urzędnika cywilnego nie może być przedmiotem sporu przy opracowywaniu ustawy emerytalnej zwłaszcza, że jeżeli nawet zachodzi tu może pewna różnica, to musi ona być we właściwej ustawie uzasadnioną odmiennym charakterem tych dwóch służb i odmiennymi wymaganiami stawianymi tym dwóm kategoriom pracowników państwowych. Jeżeli jednakowoż uzasadniona jest ta różnica w konstrukcji uposażeń czynnych to słusznym jest żądanie by wysłużenie „pełnej emerytury” nie było tylko iluzorycznym pojęciem w zastosowaniu do wojskowych, lecz, by wojskowy, który w ciężkiej i mozolnej pracy przesłużył Państwu pełnych lat 35 przechodząc na emeryturę otrzymał analogicznie jak urzędnik cywilny pełne uposażenie pobierane ostatnio w służbie czynnej. Ponieważ ustawa o uposażeniu czynnym wojskowych nie jest jeszcze uchwaloną, brzmienie omawianego ustępu projektu wojskowej ustawy emerytalnej nie przesądza w niczym rozmiaru uposażenia emerytalnego, albowiem dopiero ustawa o uposażeniu czynnym ustali jakie pozycje wejdą w skład uposażenia zasadniczego, które służyć będzie za podstawę do wymiaru uposażenia emerytalnego.

Zaznaczam w końcu, że Ustawa Emerytalna funkcjonariuszów państwowych z dnia 3 VII [19]21 r. uwzględnia przy wymierzaniu uposażenia emerytalnego także dodatek za kierownictwo, podczas gdy projekt ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym wojskowych i ich rodzin, mimo iż dodatek taki przewidziany jest w projekcie ustawy o uposażeniu osób wojskowych w służbie czynnej, dodatku tego przy wymierzaniu uposażenia emerytalnego w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 22-go sierpnia b.r. nie uwzględnia.

Warszawa, dn. ^a...^a października 1921 r.

Minister Spraw Wojskowych
^fSosnkowski
generał-porucznik.

POPRAWKI

do projektu Ustawy o Zaopatrzeniu Emerytalnym Wojskowych i ich rodzin
uchwalonego na posiedzeniu Rady Ministrów dnia 22 VIII 1921 r.

Art. 5.

pkt. b.

w miejsce dotychczasowego wstawić następujące brzmienie: „nieszczęśliwego wypadku z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych”.

Art. 11.

ustęp drugi.

w drugiej linii skreślić słowa: „trwale” i „wszelkiej”.

Art. 20.

wstawić jako drugi ustęp: „Minister Spraw Wojskowych może w razie stwierdzenia okoliczności zasługujących na poszczególne uwzględnienie przyznaczenie i dzieciom skazanego odpowiedni zasiłek na czas, przez który rodzina pozostawałaby bez środków utrzymania.

Zasiłek ten nie może przekraczać normalnego zaopatrzenia”.

Art. 21.

pkt. a) skreślić w całości.

w dawnym pkt. b) obecnie a) skreślić słowa: „specjalnych”, tudzież słowa: „lub z funduszków utworzonych przy udziale Skarbu Państwa.”

natomiast wstawić nowe zdanie: „w tym wypadku służy uprawnionemu prawo wyboru między powyższymi zaopatrzeniami”.

w dawnym pkt. c), obecnie d) zamiast „rok” wstawić: „pół roku”

na końcu art. wstawić osobny ustęp w następującym brzmieniu: „Jeżeli emeryt wojskowy obejmuje stanowisko w służbie wojskowej, cywilno-państwowej lub samorządowej, za wynagrodzeniem, może pobierać tylko taką część uposażenia emerytalnego, która wraz z tym wynagrodzeniem nie przewyższa uposażenia, przywiązanego do stanowiska piastowanego ostatnio przez emeryta w służbie czynnej”.

Art. 31.

w pkt. a) zamiast „jedną piątą (1/5)” wstawić „jedną czwartą (1/4)”

w pkt. b) zamiast „jedną trzecią (1/3) część” wstawić: „połowę (1/2)”

Art. 37 (dawniejszy 38).

w pkt. b) zamiast słów „z winy żony” wstawić słowa: „bez obowiązku męża do utrzymania żony”.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

28

PROTOKÓŁ

138-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 24 listopada 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego, Kierownik Ministerstwa
Sztuki i Kultury

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych Generał Porucznik

Za Ministra Skarbu Dyrektor Departamentu

Minister Sprawiedliwości

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu

Minister Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Za Ministra Pracy i Opieki Społecznej

Kierownik Ministerstwa Apropowizacji

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

Dyrektor Departamentu Politycznego Prez. Rady Min.

Dyrektor Departamentu Prezydyjnego ” ” ”

Dyrektor Departamentu Legislacyjnego ” ” ”

Radca Prezydium Rady Ministrów

Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Kazimierz Sosnkowski

dr. Wiktor Mikulecki

Bolesław Sobolewski

Józef Raczyński

Julian Eberhardt

dr. Władysław Stesłowicz

Gabriel Narutowicz

dr. Witold Chodźko

Gustaw Simon

Jan Stefan Stoiński

dr. Józef Wybicki

Witold Giełżyński

dr. Władysław Studziński

Edward Lechowicz

dr. Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 21 listopada 1921 r.
2. Rada Ministrów zatwierdziła załączoną w odpisie konwencję o bezpośredniej komunikacji kolejowej między Polską a Rumunią podpisaną w Bukareszcie dnia 23 września 1921 r. (załącznik 1).
3. Prezes Rady Ministrów przedstawia wyszczególnioną w załączniku 2 sprawę zajęcia w cieszyńskiej komisji przetargowej po czym Dyrektor Departamentu Legislacyjnego referuje wnioski opracowane przez komisję powołaną uchwałą Komitetu Politycznego Rady Ministrów z 22 listopada.
Rada Ministrów zgodnie z wnioskami komisji powzięła następujące uchwały:

1) Rada Ministrów stwierdza że Tymczasowa Komisja Rządowa Śląska Cieszyńskiego ma prawa i obowiązki dawnego rządu krajowego²¹⁰; że w wykonaniu ustaw obowiązujących na Śląsku Cieszyńskim podlega Ministrom resortowym, zaś służbowo Prezesowi Rady Ministrów.

2) Celem przeprowadzenia dochodzeń administracyjnych Prezes Rady Ministrów wyśle na miejsce delegata, któremu Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych doda urzędnika swego resortu.

Minister Sprawiedliwości wyda prokuratorowi cieszyńskiemu specjalne zlecenie przeprowadzenia śledztwa.

4. Rada Ministrów przyjęła wniesiony przez Prezydium Rady Ministrów projekt ustawy w przedmiocie zatwierdzenia podpisanej w Warszawie dnia 24 października 1921 r. umowy zawartej pomiędzy Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem celem wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej konwencji z dnia 9 listopada 1920 r. (załącznik 3).

5. Po wysłuchaniu referatu zastępcy Ministra Skarbu i Ministra Robót Publicznych o sposobie załatwienia podań kooperatyw urzędniczych w sprawie objęcia majątku po Urzędzie zaopatrywania pracowników państwowych i innych postulatów Rada Ministrów powzięła uchwałę.

Kapitał pieniężny jaki pozostanie po zlikwidowaniu urzędu zaopatrywana pracowników państwowych oddać jako kapitał obrotowy w formie pożyczki kooperatywom pracowników państwowych; ruchomości tego urzędu odstąpić na własność tym organizacjom na warunkach dogodnych, zaś użytkowanie magazynów, składów, placów i nieruchomości w rozmiarach i na warunkach, które ustali Minister Robót Publicznych.

Przekazanych środków po zlikwidowanym urzędzie zaopatrywania pracowników państwowych kooperatywy używać mają na zaspokajanie potrzeb ogółu pracowników państwowych a nie jedynie członków kooperatyw.

Organizacje kooperatyw mają za zadanie szerzenie idei spółdzielczości wśród pracowników państwowych i wykonywanie ścisłej kontroli wszystkich kooperatyw pracowników państwowych.

Wykonanie uchwały i unormowanie szczegółów zleca się komisji złożonej z Prezydium Rady Ministrów, Ministra Skarbu i Kierownika Ministerstwa Apropowizacji.

Ustanowionej uchwałą Rady Ministrów z 27 września 1921^c komisji w sprawie poprawy bytu pracowników państwowych zleca się przygotowanie wniosków w sprawie przyścia z pomocą wydatną pracownikom państwowym w najkrótszym czasie.

²¹⁰ W ustroju monarchii austriackiej rząd krajowy był organem ustawodawczym (rodzajem regionalnego parlamentu) dla Śląska Austriackiego. Działał też Sejm Krajowy. Organem wykonawczym Sejmu Śląskiego był autonomiczny Wydział Krajowy (*Landesausschuss*).

6. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych a) projekt ustawy w przedmiocie opłat od zwierząt domowych, znajdujących się w obrocie handlowym (załącznik 4), b) projekt ustawy w przedmiocie środków na pokrycie wydatków walki z księgosuszem²¹¹ (załącznik 5).
7. Rada Ministrów uchwaliła dwa załączone wnioski Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie kredytu na koszt wyborów do Zgromadzenia przedstawicieli Ziemi Wileńskiej (załącznik 6 i 7).
8. Rada Ministrów uchwaliła załączone rozporządzenie o podwyższeniu i sposobie pobierania podatku od zapalek na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 8). Kwotę 1 marki w § 1 podwyższono do 2 marek.
9. Rada Ministrów uchwaliła załączone rozporządzenie o podwyższeniu akcyzy od zapalek (załącznik 9).
10. Rada Ministrów przyjęła wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie delegatury do Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego w Paryżu (załącznik 10) na zasadach podanych w załączonym piśmie Ministerstwa Skarbu (załącznik 11).
11. Rada Ministrów ponowiła uchwałę w sprawie:
 - a) rozporządzenia z dnia 15 września 1921 r. w przedmiocie włączenia folwarku Młodzieniaszek, folwarku Pabianice, wsi Pabianice wsi Jutrzkowice Poduchowne i części wsi Nowo-Karniszewic do m. Pabianic.
 - b) rozporządzenia z dnia 12 września 1921 r. w przedmiocie likwidacji milicji, utworzonej na obszarze pasa neutralnego na wschodniej granicy Rzeczypospolitej;
 - c) rozporządzenia z dnia 19 września 1921 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy ustaw sanitarnych, na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty grodzieński, wołkowyski i białowieski województwa białostockiego.

Posiedzenie zakończono o godzinie 8 wieczór.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Konwencja o bezpośredniej komunikacji kolejowej między Polską i Rumunią.
2. [Pismo Delegata Głównego Urzędu Ziemińskiego na Śląsku Cieszyńskim w Bielsku w sprawie sprawozdania z przetargu w Komorze Cieszyńskiej].

²¹¹ Księgosusz – zaraźliwa choroba bydła i dzikich zwierząt (przeżuwaczy) o charakterze wirusowym.

3. Wniosek w przedmiocie zatwierdzenia umowy zawartej między Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem celem wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej konwencji z dnia 9 listopada 1921 r., podpisanej w Warszawie dnia 24 października 1921 r.
4. Projekt ustawy tymczasowej w przedmiocie opłat od zwierząt domowych, znajdujących się w obrocie handlowym²¹².
5. Projekt ustawy w przedmiocie środków na pokrycie wydatków walki z księgosuszem²¹³.
6. [Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie kredytu na koszty wyborów do Zgromadzenia przedstawicieli Ziemi Wileńskiej].
7. [Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie kredytu na koszty wyborów do Zgromadzenia przedstawicieli Ziemi Wileńskiej].
8. Rozporządzenie Rady Ministrów o podwyższeniu i sposobie pobierania podatku od zapalek na obszarze b. dzielnicy pruskiej²¹⁴.
9. Rozporządzenie Rady Ministrów o podwyższeniu akcyzy od zapalek²¹⁵.
10. [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie delegatury do Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego w Paryżu; uzupełnienie wniosku].
11. [Pismo Ministra Skarbu w sprawie budżetu Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego w Paryżu].

Załącznik nr 1.

Konwencja o bezpośredniej komunikacji kolejowej między Polską i Rumunią²¹⁶

KONWENCJA

o bezpośredniej komunikacji kolejowej między Polską i Rumunią.

Artykuł 1.

- 1) Konwencja niniejsza opiera się na postanowieniach polsko-rumuńskiej umowy handlowej z dnia 1 lipca 1921²¹⁷.
- 2) Polska i Rumunia zobowiązują się do utrzymania między obu Państwami normalnego ruchu kolejowego w myśl postanowień niniejszej konwencji. Szczegółowe postanowienia wykonawcze będą przedmiotem wzajemnych umów pomiędzy odnośnymi Zarządami kolejowymi, mających się zawrzeć dla każdego połączenia granicznego osobno.

²¹² Nie publikuje się.

²¹³ Nie publikuje się.

²¹⁴ Nie publikuje się.

²¹⁵ Nie publikuje się.

²¹⁶ Publikuje się tylko tekst polski.

²¹⁷ Konwencja handlowa między Polską a Rumunią podpisana w Bukareszcie 1 lipca 1921 r. oraz umowa między Zarządami poczt, telegrafów i telefonów Polski i Rumunii podpisana tego samego dnia w Bukareszcie. Zatwierdzona ustawą z dnia 28 lipca 1922 r., Dz.U. 1922, nr 71, poz. 636.

3) Z dniem wejścia w życie tych umów tracą ważność tymczasowe umowy zawarte między Zarządami kolejowymi z mianowicie:

Konwencja tymczasowa o wprowadzeniu komunikacji bezpośredniej między Rumunią a Polską z dnia 4 listopada 1919 oraz wszystkie umowy zawarte na podstawie tejże konwencji.

Artykuł 2.

Konwencja niniejsza dotyczy na razie ruchu kolejowego z Polski do Rumunii i odwrotnie na szlakach między stacjami:

- a) Sniatyn i Griogré-Ghica Vodá
- b) Jasienów Polny i Stefanesti przez stację łączną Stefanestki
- c) Zaleszczyki i Schit przez stację łączną Zaleszczyki.

Artykuł 3.

1) Obie strony kontraktujące zobowiązują się do wzajemnego zapewnienia możliwości korzystania z urządzeń służących do wykonywania ruchu sąsiedzkiego na stacjach granicznych i łącznych oraz na szlakach łącznych a to tak w zakresie eksploatacji kolei jako też w komunikacji pocztowej telegraficznej i telefonicznej, w służbie celnej, paszportowej i bezpieczeństwa publicznego.

2) Te same zobowiązania stosują się także do urządzenia, ogrzewania i oświetlenia pomieszczeń na biura i mieszkania dla pracowników współkontrahenta, zajętych na stacjach granicznych i łącznych, tudzież ubikacji na pomieszczenie jego personelu parowego i pociągowego, dojeżdżającego do wymienionych stacji.

3) Wzajemne prawa i obowiązki i rozmiary przypadających kosztów ustalą szczegółowe umowy, mające się zawrzeć pomiędzy zarządami kolejowymi i władzami pocztowymi, celnymi i bezpieczeństwa publicznego.

Artykuł 4.

Celem zapewnienia szybkiego i sprawnego wykonywania sąsiedzkiego ruchu towarowego i osobowego zobowiązującego się obie strony kontraktujące do odpowiedniego wyposażenia stacji granicznych w możliwie najkrótszym czasie.

Co do stacji łącznych obie strony kontraktujące zobowiązują się do czynienia ulepszeń niezbędnych inwestycji za obopólnym porozumieniem się tak co do tych robót, jak też co do rozdziału kosztów.

Artykuł 5.

Ruch pociągów przez granicę ma się odbywać według planów pociągów, które ustalają periodycznie i wprowadzają w życie odnośnie Zarządy kolejowe we wzajemnym porozumieniu się.

Artykuł 6.

1) Ruch sąsiedzki będzie wykonywany na obszarze każdego z Państw zgodnie z ustawami i przepisami mającymi tam moc prawną.

2) Wyjątki od tej zasady są dopuszczalne tylko w razie potrzeby o ile są przewidziane w niniejszej konwencji lub w układach mających się zawrzeć pomiędzy Zarządami kolejowymi w myśl 1.ust. 2.

3) O ile jedna ze stron kontraktujących zobowiązuje się do wykonywania służby handlowej lub odprawy pociągów na stacji łącznej dla drugiej strony kontraktującej, jest ona zobowiązana zastosować się do przepisów, języka i czasu obowiązujących na liniach tej drugiej strony.

I tym wypadku będzie druga strony przesyłała we własnym języku swoje przepisy i rozporządzenia tak stacji łącznej jako też jej władzom przełożonym do wiadomości.

4) Na stacjach granicznych wykonuje się służbę handlową i służbę odprawy pociągów w kierunku stacji obcej według ich własnych przepisów i w ich własnym języku.

W umowach mających się zawrzeć pomiędzy oboma Zarządami w myśl art. 1 ust. 2 winny być uzgodnione przepisy ruchu i sygnalizacji dla szlaku między obiema stacjami granicznymi w razie różnicy w zegarach winien być także ustalony zegar obowiązujący dla tego szlaku.

Artykuł 7.

1) Na stacjach łącznych wykonują służbę pracownicy własnego zarządu; drugi zarząd ma prawo ustanowienia swojego zastępcy wraz z niezbędnymi pracownikami podległymi tylko własnym zarządowi.

Strony kontraktujące mają prawo ustanowienia na tych stacjach także pracowników policyjnych i celnych.

2) Każdy Zarząd ma również prawo ustanowienia personelu dla spisywania i technicznej kontroli taboru na stacjach granicznych drugiego Zarządu.

3) Personel parowozowy i konduktorski, przyjeżdżający z pociągami drugiej strony kontraktującej do stacji granicznej i łącznej, podlega podczas służbowego pobytu tamże właściwym organom tych stacji i jest obowiązany do zastosowania się do ich zarządzeń służbowych.

Artykuł 8.

Regulamin wykonywania służby dla stacji granicznych i łącznych będzie ustalony dla każdej stacji osobno za obopólnym porozumieniem pomiędzy oboma zarządami.

Artykuł 9.

1) Przejście i wzajemne użytkowanie wagonów będzie się odbywać według postanowień międzynarodowej umowy wagonowej, do której obie strony kontraktujące przystąpią.

2) Do czasu wejścia w życie takiej międzynarodowej umowy między kontraktującymi stronami będzie się odbywać przejście i używanie wagonów na podstawie prowizorycznej umowy, stanowiącej aneks niniejszej Konwencji.

3) Oba Zarządy uznają wzajemnie wszystkie cechy wagonów przyjęte dla odczekowania wagonów, które należały istotnie do b. Monarchii austro-węgierskiej i obowiązują się przecechowane wagony traktować tak, jak gdyby były własnością odnośnego Państwa nie przesądzając jednak ostatecznej repartycji spornego taboru.

Artykuł 10.

Przebieg wagonów sypialnych i restauracyjnych uregulują osobną umową zarządy kolejowe i Międzynarodowe Towarzystwo Wagonów Sypialnych.

Artykuł 11.

1) Przewóz osób, bagażu i przesyłek nadzwyczajnych oraz towarów i zwierząt będzie się odbywać bezpośrednio.

2) Za przewóz osób i bagażu oraz przesyłek nadzwyczajnych będą obliczane należności, aż do czasu wprowadzenia bezpośredniej taryfy osobowej i bagażowej, na podstawie miejscowych taryf i będą pobierane za przestrzeń polską względnie rumuńską oddzielnie do i od stacji łącznej.

Za odcinek Grigoré-Ghica Vodá-Sniatyn i odwrotnie będzie każdy Zarząd pobierał opłaty bezpośrednio aż do obcej stacji granicznej według swojej taryfy lokalnej.

Udziały przypadające każdemu Zarządowi będą zarachowywane w pobranej walucie.

Obie strony kontraktujące zobowiązują się w najbliższym czasie ustanowić dla główniejszych relacji sprzedaż bezpośrednich biletów i odprawę bezpośrednią bagażu za jednym dowodem z pobieraniem opłat na stacji nadawczej. Należności będą uwidocznione za przestrzeń każdego Państwa w jego walucie i pobierane w odnośnych walutach.

Szczegóły będą ustalone w osobnej umowie taryfowej.

3) Przewóz przesyłek towarowych dokonywać się będzie za bezpośrednim międzynarodowym listem przewozowym bez przeładunku na zasadzie postanowień Berneńskiej Międzynarodowej Konwencji o przewozie towarów kolejami żelaznymi z dnia 14 października 1890 wraz z wszystkimi zmianami i dodatkami oraz wspólnymi postanowieniami dodatkowymi, o ile w następujących ustępach niniejszego artykułu nie ma ustanowień odrębnych.

4) Listy przewozowe wystawiane będą w Polsce w języku polskim, w Rumunii w języku rumuńskim z uwidocznieniem tłumaczenia na język państwowy drugiego państwa kontraktującego albo na język francuski. Tłumaczenia to ma skutecznie nadawca. O ile by to tłumaczenie nie było uskutecznione na stacji nadawczej, winno być wykonane na stacji zdawczej przez kolej przyjmującą.

W tym względzie kolej poczytywana będzie za mandatariusza nadawcy, który ponosi odpowiedzialność wobec władz celnych za skutki niedokładnego lub mylnego tłumaczenia.

Powołanie się na Konwencję Międzynarodową i regulamin przewozowy itd. zawarte w liście przewozowym, winno być skreślone przez nadawcę i zastąpione przez następujące:

„Przewieźć na warunkach obowiązujących w komunikacji bezpośredniej między Polską i Rumunią”.

5) Koleje nie odpowiadają za skutki wynikłe z niedokładnego wskazania stacji przeznaczenia lub jej zakresu działania.

6) Obowiązek nadawcy dołączenia do listów przewozowych dokumentów stosownie do wymagań przepisów celnych, podatkowych lub policyjnych rozciąga się również i na dodanie pozwoleń przewozu lub wywozu, jak również na zwolnienia od zakazu przywozu i wywozu. W razie stwierdzenia braku lub nieprawidłowości tych dokumentów na stacji nadawczej kolej ma prawo nie przyjąć przesyłki do przewozu. Jeżeli to stwierdzenie nastąpiło dopiero na stacji pośredniej lub granicznej to, kolej może przesyłkę zatrzymać i oddać do rozporządzenia nadawcy, który w takim wypadku poniesie wynikłe wydatki/oddanie na skład, składowe itd.

Odmowę przyjęcia takich przesyłek na granicznej stacji przejściowej należy we wszystkich egzemplarzach wykazu zdawczego (granicznego wykazu przejściowego) potwierdzić, przykładając pieczęć, datę i podpis urzędu odmawiającego przyjęcia.

7) Do czasu wprowadzenia w życie bezpośrednich taryf towarowych polsko-rumuńskich, opłaty przewozowe i dodatkowe pobiera się od i do stacji łącznej na podstawie taryf wewnętrznych każdego z obu Państw.

Za przestrzeń Grigore-Ghica-Vodă-Sniatyn każdy Zarząd będzie obliczać należności do i od granicy Państwa.

Dla obliczenia przewozowego za przesyłki przechodzące z jednej kolei na drugą stosuje się taryfy wewnętrzne obowiązujące w dniu przejścia przesyłki (przez stację zdawczą z wyjątkami przewidzianymi) w artykule 13.

8) Należności przewozowe i dodatkowe jako też koszta formalności celnych i wydatki w gotowiznie poniesione przez Zarząd kolejowy aż do granicy Państwa względnie do stacji łącznej, winny być w obu kierunkach obowiązkowo opłacane przez nadawcę. Należności przewozowe i dodatkowe, opłaty celne i koszta powstałe od wymienionej stacji przekazuje się na odbiorcę, z wyjątkami wskazanymi w artykule 13.

Opłaty celne wywozowe uiszcza nadawca bezpośrednio odnośnym władzom. Stacja nadawcza ma prawo żądać złożenia kaucji.

9) Obciążenie przesyłek zaliczeniami i zaliczkami jest niedopuszczalne.

10) Dodatkowe zalecenia nadawy dopuszcza się tylko w następujących wypadkach:

- a) jeżeli przesyłka nie przekroczyła jeszcze granic państwa nadawczego,
- b) jeżeli osoba odbiorcy ma być zmieniona na tej samej stacji przeznaczenia,
- c) jeżeli zlecenia dodatkowe dokonuje się na zlecenie kolei.

11) Ubezpieczenie dostawy jest niedozwolone.

12) a) Do sądowego lub pozasądowego dochodzenia roszczeń o odszkodowanie za zaginięcie, brak wagi lub uszkodzenie, jak również za przekroczenie terminu dostawy ma prawo, dopóki list przewozowy nie został przez odbiorcę wykupiony wyłącznie tylko nadawca i to tylko przeciw Zarządowi kolei nadawczej. Po wykupieniu zaś listu przewozowego przez odbiorcę prawo do dochodzenia roszczeń przysługuje temuż i to przeciw Zarządowi przeznaczenia.

b) Roszczenia o zwrot nadpłat mogą być zgłaszane wyłącznie przez tego, który tę nadpłatę kolei uiszczył i to tylko przeciw tej kolei, która pobrała opłatę za przewóz.

c) Przekazywanie tych praw co do zgłaszania roszczeń (Cesja) jest niedopuszczalne.

13) Z przewozu na podstawie bezpośredniego międzynarodowego listu przewozowego są wyłączone oprócz przedmiotów wymienionych w par: L. postanowień wykonawczych do i z dużych konwencji międzynarodowej na następujące przesyłki:

a) zwłoki,

b) złoto, srebro, platyna, pieniądze, walory i papiery wartościowe, drogie kamienie, perły prawdziwe, klejnoty i inne kosztowności jak szczególnie wartościowe koronki i hafty, następnie dzieła sztuki jak obrazy, posągi i brzozy artystyczne, ponadto wszystkie te przedmioty, które według przepisów dla komunikacji wewnętrznej jednego z Państw kontraktujących uważane są za kosztowności.

Artykuł 12.

Tryb postanowienia przy zdawaniu towarów na stacjach granicznych, warunki regulowania reklamacji, regulamin wykonawczy oraz przepisy manipulacyjne określają niżej wymienione umowy Międzynarodowego Komitetu Przewozowego z uwzględnieniem zmian w nich przeprowadzonych. Ze względu na walutę i na warunki przewozowe chwili obecnej zostaną normy tam wskazane poddane rewizji.

Specjalne umowy do Konwencji Berneńskiej, o których mowa, są następujące:

a) Umowa o zdawaniu i odbiorze przesyłek, tudzież o podziale odszkodowań w międzynarodowej komunikacji towarowej kolejami obowiązujące od 1 lipca 1907.

b) Jednolita umowa o załatwianiu roszczeń o zwrot nadpłat przewozowych w międzynarodowej komunikacji towarowej kolejami z 1 stycznia 1911.

c) Jednolite postanowienia o niepokrytych należnościach przewozowych, zaliczeniach i opłatach dodatkowych w międzynarodowej komunikacji towarowej kolejami obowiązujące od 1 stycznia 1911.

d) Jednolita umowa o zasyłkach przesyłek w międzynarodowej komunikacji kolejami obowiązująca od 1 lipca 1907.

Poza tym obowiązują na kolejach rumuńskich przepisy wewnętrzne rumuńskie a na kolejach polskich przepisy wewnętrzne polskie,

Artykuł 13.

Przed ogólnym wprowadzeniem bezpośrednich taryf towarowych ustalą obie strony taryfę stacyjną dla najważniejszych artykułów w najbardziej ożywionych relacjach. Szczegóły ustali się osobną umową taryfową.

Artykuł 14.

Do czasu zaprowadzenia bezpośredniej komunikacji towarowej z Rumunią w tranzycie przez Polskę lub bezpośredniej komunikacji z Polską w tranzycie przez Rumunię, obie strony kontraktujące zobowiązują się uskutecznić prowizorycznie te przewozy na zasadach konwencji o ruchu sąsiedzkim. Stosownie

do tego będą te przesyłki przeekspediowane bez przeładunku za nowymi listami przewozowymi na stacjach granicznych lub pośrednich z góry do tego wyznaczonych.

W tym celu ułatwią obie strony kontraktujące wykonanie przewozów o których mowa, wydając po uprzednim wzajemnym uzgodnieniu przepisy wykonawcze w porozumieniu z władzami celnymi.

Artykuł 15.

- 1) Obie strony kontraktujące zobowiązują się do wzajemnego komunikowania sobie istniejących ograniczeń przywozu i wywozu dla niektórych artykułów.
- 2) O ograniczeniach w komunikacji i przeszkodach w ruchu na kolejach polskich będzie zawiadamiana Dyrekcja w Cernauti, o takich że ograniczeniach i przeszkodach na kolejach rumuńskich będzie zawiadamiana Dyrekcja w Stanisławowie.

Artykuł 16.

Rząd rumuński zobowiązuje się przepuszczać pociągi polskie przez Babin-Stefanesti-Zaleszczyki.

- 6) Podróżni, bagaże i towary przebywające tranzytem odcinek Horodenka-Zaleszczyki są zwolnione z pozwoleń na wwóz, wywóz i tranzyt.

Władze rumuńskie zastosują niezbędne środki, aby ^azapobiedz^a wszelkim nadużyciom.

- 7) Odnośnie do rewizji celnej towarów, idących tranzytem przez terytorium rumuńskie lub polskie, stosowane będą przepisy celne, przepisy wykonawcze w porozumieniu z władzami celnymi.

Artykuł 17.

- 1) Rewizja celna będzie dokonywana przez władze rumuńskie na stacjach Grigorè-Ghica Vodà, Schit i Stefanesti a przez władze polskie na stacjach Sniatyn, Zaleszczyki i Horodenka (ewentualnie Jasienów Polny)

- 2) Każdy pociąg ładowany ma być zaopatrzony w wykaz ładunkowy w dwóch egzemplarzach i w wykaz wagonowy a prócz tego w odpis listu przewozowego dla każdej przesyłki.

- 3) Urzędy celne obu Państw przesyłać sobie będą drogą najkrótszą zaświadczenia co do wyjścia i wejścia towarów.

- 4) Straż celna i policyjna towarzysząca pociągom korzystać będzie z wolnego przejazdu z jednego urzędu celnego pogranicznego do drugiego.

- 5) Oba zarządy będą podawać obopólnie do wiadomości urzędów celnych wszystkie zmiany w planach pociągów co do ich przybycia i odejścia.

- 6) Podróżni, bagaże i towary przebywające tranzytem odcinek Horodenka-Zaleszczyki są zwolnione z pozwoleń na wwóz, wywóz i tranzyt.

Władze rumuńskie zastosują niezbędne środki, aby ^azapobiedz^a wszelkim nadużyciom.

- 7) Odnośnie do rewizji celnej towarów, idących tranzytem przez terytorium rumuńskie lub polskie, stosowane będą przepisy celne,

Artykuł 18.

1) Rewizja paszportów dokonywana będzie przez władze rumuńskie w Grigorè-Ghica Vodà, Stefanesti i Schit a przez władze polskie w Sniatynie, Jasienowie Polnym (względnie w Horodence) i Zaleszczykach.

W pociągach ekspres z wagonami bezpośrednimi, jako też w pojedynczych bezpośrednich wagonach osobowych kontrola paszportów odbywać się będzie (w miarę możliwości) w samych wagonach.

2) Podróżni, jadący tranzytem przez odcinek Babin-Stefanesti-Zaleszczyki, są zwolnieni od zaopatrzenia się w paszporty, podlegają tylko rewizji celnej.

3) Wagony z takimi podróżnymi będą zamykane i konwojowane przez straż wojskową polsko-rumuńską, aby nie dopuścić wejścia i wyjścia na terytorium rumuńskim.

4) Na stacjach granicznych Państwa sąsiedniego zapewnione będzie wolne wejście i pobyt funkcjonariuszów i agentów kolei, poczt, telegrafów i telefonów, komór celnych i dla innych urzędników państwowych, pełniących czynności związane ze służbą graniczną. Winni oni posiadać urzędową kartę tożsamości zaopatrzoną w fotografię i rozkaz służbowy, wydany przez właściwe władze. Na życzenie urzędy graniczne otrzymywać będą listy, zawierające nazwiska rzeczonych funkcjonariuszów i agentów.

Dozwolone będą na podstawie tychże kart tożsamości i rozkazów służbowych wejście i pobyt na stacjach pogranicznych Państwa sąsiedniego dla personelu kolei i poczt, obsługującego pociągi polskie i rumuńskie, zdążające do Państwa sąsiedniego.

Personel urzędowy delegowany przez władze centralne lub obwodowe (Dyrekcje okręgowe) przy inspekcjach tych organów kolejowych, poczt, telegrafów i telefonów, komór celnych i innych, które to organy ^awykonują swe czynności na stacjach pogranicznych na podstawie rozkazu służbowego, stwierdzającego jego stanowisko i funkcje służbowe; na żądanie zobowiązany on jest jednak do udowodnienia swej tożsamości.

Personel pociągów ratunkowych i załóg pomocniczych dozwolone będzie wolne przejście przez granicę, aż do miejsca wypadku i to bez wymagania dokumentów i bez formalności celnych.

Zabrania się osobom wyżej wskazanym posiadać przy sobie jakąkolwiek broń.

Obie strony zobowiązują się do zezwolenia na swobodny dostęp na ich terytorium aż do siedziby sąsiedniej okręgowej Dyrekcji pracownikom kolejowym, delegowanym służbowo i zaopatrzonym w dowód osobisty z fotografią i w rozkaz służbowy, wydany przez właściwą władzę przełożoną.

W rozkazie służbowym należy wskazać Nr .dowodu osobistego.

Te rozkazy służbowe winny być zredagowane w języku ojczystym i francuskim, winny być zaopatrzone w pieczęć odnośnej Dyrekcji i mają być własnoręcznie podpisane przez odnośnego Dyrektora.

Artykuł 19.

Na stacjach łącznych leżących w obcym obszarze przysługuje każdej kontraktującej stronie prawo wykonywania kontroli nad czynnościami uskutecznianymi dla niej w ruchu sąsiedzkim przez własne organa kontrolne a to bez względu na to, który zarząd wykonuje te czynności.

Artykuł 20.

1) Za szkody powstałe wskutek błędu lub niedbalstwa personelu zajętego przy wykonywaniu ruchu sąsiedzkiego, odpowiada zarząd Państwa, którego personel wykonywał dany ruch.

2) Dla odpowiedzialności za powyższe szkody i za nieszczęśliwe wypadki są miarodajne ustawy i przepisy obowiązujące w miejscu spowodowania szkody wzgl. wypadku, z wyjątkiem postanowień przewidzianych w konwencjach o międzynarodowym ruchu kolejowym dla bagażu, przesyłek pośpiesznych i zwykłych.

3) O ile śmierć i zranienie osób, uszkodzenie lub zniszczenie toru, taboru i przewożonych przedmiotów nastąpiło w stacji granicznej lub łącznej albo na odcinku między stacją graniczną lub łączną a granicą Państwa, z powodu nieuwzględnienia przepisów ruchowych lub sygnałowych, odpowiada ten Zarząd kolejowy, którego pracownicy popełnili błąd.

4) Jeżeli wypadek spowodowali pracownicy obu Zarządów lub jeżeli nie da się ściśle stwierdzić, kto go spowodował, odpowiadają za wyrządzoną szkodę oba Zarządy równo^hczśnie^h ^cmiernie^c.

5) Za nieszczęśliwe wypadki i szkody spowodowane złym stanem urządzeń stacyjnych, torów lub przewozów odpowiada Zarząd, obowiązany do utrzymania w dobrym stanie tych urządzeń, torów i parowozów.

6) Za nieszczęśliwe wypadki wywołane złym stanem wagonów odpowiada Zarząd, który wagony te ostatnie technicznie odebrał.

7) Dochodzenia dla stwierdzenia szkody i jej przyczyn mają przeprowadzić wspólnie pełnomocnicy obu stron kontraktujących po myśli postanowień mających się ustalić w umowie wspomnianej w artykule 1 ust. 2. z wyjątkiem przypadku, jeżeli Zarząd na którego terytorium wypadek zaszedł, nie rości pretensji do drugiego Zarządu a personel tego drugiego Zarządu nie potrzebuje być przy dochodzeniu wypadku przesłuchiwanym.

8) Każdej ze stron kontraktujących przysługuje regres, jeżeli została zniewoloną wyrokiem sądowym do zapłaty szkody, za którą w myśl powyższych postanowień współkontrahent ponosi odpowiedzialność w całości lub w części.

Taki sam regres przysługuje w tym wypadku, gdy obie strony kontraktujące zgodzą się, aby jeden współkontrahent załatwiał pretensje o odszkodowanie a odpowiedzialność za daną szkodę ma ponosić druga strona w całości lub w części.

9) Szkody w taborze i urządzeniach kolejowych tudzież uszkodzenia personelu kolejowego powstałe w skutek siły wyższej lub z niezawinionego przypadku ponosi

Zarząd poszkodowany. Ewentualną odpowiedzialność za wypadki podróży ponosi Zarząd, na którego terytorium wypadek zaszedł.

Artykuł 21.

Obie strony kontraktujące przyrzekają sobie w razie nieszczęśliwych wypadków kolejowych wzajemną pomoc w takich samych rozmiarach, w jakich jej udzielają na własnych liniach z zastrzeżeniem zwrotu kosztów.

Artykuł 22.

Obie strony kontraktujące ustalą w umowach, w art. 1. ust. 2. przewidzianych postanowienia co do postępowania w razie przerw w ruchu sąsiedzkim.

Artykuł 23.

Szczegółowe postanowienia co do rozrachunku i wyrównania należności wpływających z niniejszej Konwencji i umów, mających się zawrzeć na podstawie tej konwencji, zostaną ustalone w tych że umowach.

Artykuł 24.

Podatki i daniny należne od nieruchomości przeznaczonych dla wykonywania ruchu sąsiedzkiego będzie opłacał ich właściciel.

Umowy wspomniane w art. 1. ust. 2. unormują kwestie rozdziału tych kosztów.

Artykuł 25.

1) Pisemna korespondencja służbowa między kolejowymi władzami obu stron kontraktujących będzie się odbywać w języku urzędowym każdej strony lub w języku francuskim, z wyjątkiem korespondencji służbowej, stacyjnej i innych urzędów miejscowych, która będzie redagowana tylko w języku urzędowym każdej strony. Ta korespondencja będzie tłumaczona przez stację łączną albo przez stację graniczną i oddawana drugiej stronie wraz z oryginałem.

2) Telegramy służbowe między stacjami i urzędami stron kontraktujących będą redagowane w języku urzędowym każdej strony i skierowane do własnej stacji granicznej, gdzie telegram będzie przetłumaczony na język drugiej strony. W tym języku dokonuje się przesyłka na miejsce przeznaczenia.

3) Telegramy wymieniane pomiędzy Zarządami za pomocą przewodów państwowych będą redagowane po francusku.

4) Powyższe postanowienia nie odnoszą się do korespondencji służbowych objętych postanowieniami konwencji międzynarodowej.

5) Wysyłka depech i korespondencji służbowej będzie się dokonywać bezpłatnie.

6) Szczegóły dotyczące przesyłania będą ustalone w umowach przewidzianych w artykule 1. ust. 2.

Artykuł 26.

Obie strony kontraktujące godzą się na wzajemne udzielanie prawa bezpłatnego przewozu personelu, przedmiotów i materiałów przeznaczonych dla służby w stacjach granicznych i łącznych na szlaku między granicą a tymi stacjami, oraz ulg transportowych dla własnego personelu.

W ten sposób będą dokumenty przewozowe, wydawane przez każdą stronę, ważne aż do obcej stacji granicznej lub łącznej.

Szczegóły mają ustalić Zarządy kolejowe w umowach w art. 1. ust. 2. Konwencji.

Artykuł 27.

Obie strony kontraktujące zgadzają się na rewizję i rozpatrzenie potrzebnych zmian niniejszej Konwencji wraz z aneksami ^akażdocześnie^a, jeżeli jedna ze stron tego zażąda.

Artykuł 28.

Spory wynikłe z niniejszej Konwencji rozstrzygać będzie sąd polubowny.

W każdym wypadku wybierze każda strona kontraktująca sędziego polubownego a ci wybierają superarbitra.

Artykuł 29.

Konwencję niniejszą zawiera się na czas nieograniczony z zastrzeżeniem prawa wypowiedzenia jej dnia pierwszego każdego miesiąca trzy miesiące naprzód.

Artykuł 30.

Konwencję niniejszą sporządza się w języku francuskim w dwu egzemplarzach; każda ze stron otrzymuje jeden egzemplarz autentyczny.

Artykuł 31.

Konwencja niniejsza podlega zatwierdzeniu przez odnośne Rządy i uzyska moc obowiązującą pierwszego dnia miesiąca, następującego po obopólnym powiadomieniu o zatwierdzeniu.

Bucuresti, dnia 23 września 1921.

Za Polskę:
Dr. Wróbel m. p.

Za Rumunię:
C. Mereuta m. p.
V. Marinovici m. p.

ANEKS

do artykułu 9. Konwencji o bezpośredniej komunikacji kolejowej między Polską i Rumunią z dnia 23 września 1921 r.

Układ prowizoryczny o wzajemnym używaniu wagonów między Polską i Rumunią.

1) Przejście i wzajemne używanie wagonów ma się odbywać według postanowień konferencji rzeczoznawców, odbytej w Wiedniu 6 sierpnia 1920 r. z następującymi zmianami i uzupełnieniami:

a) Postanowienia wyż[ej] wspomniane odnoszą się także do wszystkich przepatrzonych wagonów wspólnego parku dawnej Monarchii austro-węgierskiej, biegnących w obu kierunkach, jak również do nieprzepatrzonych wagonów wspólnego parku, biegnących w kierunku z Polski do Rumunii, a natomiast nie

stosują się one do wagonów wspólnego parku, biegnących z Rumunii do Polski.

b) Rumunia nie będzie wysyłała do Polski nieprzepatronowych wagonów wspólnego parku.

c) W razie gdyby taki wagon przeszedł z powodu przeoczenia z Rumunii do Polski, zwróci polski Zarząd kolejowy na pisemne żądanie rumuńskiego Zarządu ten sam wagon lub też inny nieprzepatronowany wagon wspólnego parku tej samej serii i nośności. Za takie wagony nie opłaca polski Zarząd rumuńskiemu Zarządowi żadnego czynszu ani odszkodowania aż do 30-go dnia po otrzymaniu pisemnego zgłoszenia.

2) W razie gdyby tylko jedna ze stron kontraktujących przystąpiła do Międzynarodowej Konwencji wagonowej i gdyby ona oddawała drugiej stronie kontraktującej wagony tranzytowe trzeciego Zarządu, strona kontraktująca, która nie przystąpiła do Międzynarodowej Konwencji, płaci stronie kontraktującej, która przystąpiła do tej Konwencji, za używanie owych wagonów, sumę odszkodowań, którą ta ostatnia strona musi zapłacić trzeciej stronie na podstawie Międzynarodowej Konwencji. Wyż. wspomniane postanowienie nie ma zastosowania wówczas, gdy między stroną kontraktującą która nie przystąpiła do Międzynarodowej Konwencji i wspomnianą trzecią stroną została zawarta odrębna umowa wagonowa.

3) Rozrachunek wagonowy obejmie Ministerstwo Kolei Żelaznych w Warszawie. Rozrachunek ten będzie się dokonywał wedle następujących zasad:

a) Każdy Zarząd ustali miesięcznie dług, należny drugiemu Zarządowi. Odnośne zestawienie obejmie wszystkie wagony, należące do kolei kredytującej, wprowadzone przez nią w ciągu jednego miesiąca na linie Zarządu dłużnego, będzie sporządzone na formularzu i przesyłane przed końcem drugiego miesiąca, następującego po oddaniu wagonu, wydziałowi służby ruchu Generalnej Dyrekcji kolejowej w Bukareszcie względnie Ministerstwu Kolei Żelaznych Departament IV Biuro dla rozrachunku wagonów w Warszawie.

b) Należności za pewne linie, eksploatowane przez ten sam Zarząd, mogą być osobno wykazywane tylko wówczas, gdy linie te nie należą do tego samego Zarządu lub gdy tabor tych linii nie jest wspólny.

c) Wagony, o których nie posiada się jeszcze wszystkich potrzebnych danych, przynosi się na rachunek następnego miesiąca.

d) Odszkodowania za próżny przebieg będzie żądał Zarząd przewożący od Zarządu innego, na rachunku sporządzonym na formularzu.

e) W razie odmowy przyjęcia wagonów, odejmie Zarząd, używający od sumy należności dnia, w których wagony były przetrzymywane i dołączy dowody na odmowę przyjęcia.

f) Dla prywatnych wagonów sporządzi się osobny rachunek.

g) Reklamacje, odnoszące się do przedłożonych rachunków, będą uwzględniane tylko w ciągu trzech miesięcy po otrzymaniu wszystkich dowodów, dotyczących

przebiegu wagonów. reklamacje te sporządza się na formularzu. Odpowiedź na reklamacje winna nastąpić w ciągu sześciu miesięcy, w przeciwnym razie uzna się reklamację za uwzględnioną.

h) Likwidacja salda, wynikającego z wzajemnych rachunków winna nastąpić najpóźniej w ciągu trzeciego miesiąca po miesiącu, do którego się odnoszą rachunki.

Za zwłokę w zapłacie opłaca się 5% od sta, należne od daty likwidacji.

4) Formularze przewidziane w artykule 3. ustęp a), d) i g) prześle polski Zarząd Wydziałowi ruchu Generalnej Dyrekcji C.F.R.²¹⁸

5) Niniejsza umowa wejdzie w życie równocześnie z Konwencją kolejową polsko-rumuńską i straci ważność z chwilą przystąpienia obu stron kontraktujących do Międzynarodowej Konwencji wagonowej.

C. Mereuta m. p.

Dr. Wróbel m. p.

^bZał. 2^b

[Pismo Delegata Głównego Urzędu Ziemskiego na Śląsku Cieszyńskim w Bielsku w sprawie sprawozdania z przetargu w Komorzce Cieszyńskiej]

Odpis

DELEGAT GŁÓWNEGO URZĘDU ZIEMSKIEGO
na Śląsku Cieszyńskim w Bielsku

Bielsko, dn. 19 listopada 1921 r.
L.344/4

W sprawie: Sprawozdanie z przetargu
w Komorzce Ciesz[yńskiej]

Do
Pana Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego
w Warszawie

Na podstawie sprawozdania delegowanego z polecenia Głównego Urzędu Ziemskiego do Komisji przetargowej w Cieszynie pana Myczkowskiego donoszę o przebiegu tego przetargu co następuje:

²¹⁸ Jednolity zarząd linii kolejowych obejmujący terytorium Królestwa Rumunii, powstały po 1880 r. (nazywany był dyrekcją generalną kolei rumuńskich).

W czasie otwierania ofert weszło na salę kilkudziesięciu ludzi, którzy otoczyli półkołem komisję przetargową, przesuając się coraz bliżej, aby następnie na dany znak rzucić się na członków komisji, bijąc ich laskami i wywracając stoły i krzesła. Członkowie komisji schronili się czym prędzej do gabinetu Zarządcy przymusowego, zamykając drzwi za sobą na klucz. Poważnie uszkodzony jest tylko Zarządca Przymusowy pan Moczulski, który nie zdołał schronić się na czas i otrzymał kilka silnych uderzeń w głowę tak, że musiano wzywać pogotowie.

Organa straży bezpieczeństwa, które wezwano telefonicznie, zjawiły się 30 do 40 minut po napadzie w zamku, nie aresztowały już nikogo, gdyż bandyci zbiegli, unosząc ze sobą wszystkie akta komisji przetargowej, dokumenty prywatne oferentów, kwity wadyalne itd.

Dotychczasowe wyniki śledztwa ustaliły że napastnicy rekrutowali się ze służby dworskiej sąsiednich folwarków. Przywódcą ich był podobno niejaki Polok sekretarz związku robotników rolnych²¹⁹ i kowal z dworu Bażanowice²²⁰ Raszka.

Uderzającym jest fakt, że jak się później dowiedziałem o planowanym napadzie wiedziało wielu mieszkańców Cieszyna i okolicy, nie dając jednak wiary, aby tak niesłychany gwałt publiczny mógł się odbyć w mieście pod okiem władzy rządowej, a Tymczasowa Komisja Rządowa nie była o niczym przez organa policyjne poinformowana, a przy przetargu pomiędzy publicznością był nawet obecny członek Komisji Rządowej pan Machej.

Jak mnie następnie poinformowano służba dworska, która dokonała napadów, była również w błędnym mniemaniu, że przetarg będzie dotyczył także drobnych parcel i cały napad był zarazem, a właściwie głównie demonstracją przeciwko reformie rolnej.

Ze takie napady są planowane także przy nastąpić mającym wkrótce wytyczeniu działek na gruncie wzgl. wprowadzeniu dzierżawców w posiadanie jest również publiczną tajemnicą, i tylko energiczna postawa rządu może temu zapobiec.

Ponieważ miejscowe władze rządowe niejednokrotnie manifestowały już swoje wrogie stanowisko wzgl. reformy rolnej, a ostatnio to samo stanowisko zajęły wobec przetargu, co niewątpliwie w znacznej mierze ośmieliło napastników do targnięcia się na komisję przetargową, - zatem na skuteczne poparcie tych władz absolutnie liczyć nie można, zmuszony jestem do oświadczenia, że mimo usilnych starań o jak „najdodatniejszy”^a wynik akcji dzierżawnej, nie mogę przy obecnej tu panujących stosunkach wziąć na siebie odpowiedzialności za konsekwencje tej akcji i jej przeprowadzenie.

Uważam, że dalsze awantury i gwałty doprowadzić muszą do zupełnego bankructwa powagi władz centralnych, a w szczególności Głównego Urzędu Ziemińskiego i Ministerstwa Rolnictwa na Śląsku Ciesz[ynskim].

²¹⁹ Chodzi o Związek Robotników Rolnych RP.

²²⁰ Miejscowość położona jest na Pogórze Śląskim, nad potokiem Bobrówką (Padonią), prawym dopływem Olzy, w historycznym regionie Śląska Cieszyńskiego.

Natychmiastowa energiczna interwencja władz centralnych i rewizja tut. stosunków jest w interesie Rządu polskiego niezbędna.

Poza tym jestem zdania, że rozczłonkowanie Komory Cieszyńskiej i oddanie ziemi częściowo włościanom, a częściowo (ośrodki) wzorowym rolnikom Polakom bez względu na ich przynależność miejscową i partyjną – jest postulatem nie tylko gospodarczym, ale i narodowym i powinno być bezwzględnie przeprowadzone, gdyż wniesie ducha polskiego w tutejsze niestety w znacznej zgangrenowane społeczeństwo, ale do wykonania tego potrzeba wybitnego współdziałania rządu miejscowego i to rządu silnego i energicznego.

Uważam za niezbędne zwrócenie na powyższą sytuację uwagi Pan Prezesa nie tylko z tytułu zajmowanego stanowiska, ale i z obowiązku obywatela Państwa i proszę o zajęcie energicznego stanowiska wobec kompetentnych władz w Warszawie.

/-/ Dr Jakub Podczaski

^bZał. 3^b

Wniosek w przedmiocie zatwierdzenia umowy zawartej między Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem celem wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej konwencji z dnia 9 listopada 1921 r., podpisanej w Warszawie dnia 24 października 1921 r.

W N I O S E K
na Radę Ministrów

w przedmiocie zatwierdzenia umowy zawartej między Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem celem wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej konwencji z dnia 9 listopada 1920 r., podpisanej w Warszawie dnia 24 października 1921 r.

U Z A S A D N I E N I E

W dniu 24 października 1921 r. podpisana została w Warszawie umowa zawarta pomiędzy Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem celem wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej konwencji z dnia 9 listopada 1920 r. Umowę przed podpisaniem zaakceptowała zasadniczo Rada Ministrów na posiedzeniu w dniu 18 sierpnia 1921 r., na posiedzeniu zaś w dniu 6 października 1921 Rada Ministrów przyjęła zmiany poczynione przy ostatecznej redakcji i uchwaliła, że umowa po podpisaniu jej wniesiona zostanie, jako projekt ustawy, w trybie przyśpieszonym do Sejmu Ustawodawczego celem jej zatwierdzenia.

Wobec tego Prezydium Rady Ministrów stawia wniosek:

Rada Ministrów raczy uchwalić następujący projekt ustawy:

U S T A W A
z dnia ^a...^a roku

W przedmiocie zatwierdzenia podpisanej w Warszawie dnia 24 października 1921 r. umowy, zawartej pomiędzy Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem celem wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej konwencji z dnia 9 listopada 1920 r.

Art. 1. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zatwierdza umowę zawartą pomiędzy Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem celem wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej konwencji z dnia 9 listopada 1920 r., podpisaną w Warszawie dnia 24 października 1921 r.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy zleca się właściwym Ministrom.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

^bZałącz. 6^b

[Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie kredytu na koszty wyborów do Zgromadzenia przedstawicieli Ziemi Wileńskiej]

^bWniosek nagły
na Radę Ministrów^b

W związku ze zbliżającymi się wyborami do Zgromadzenia Przedstawicieli Ziemi Wileńskiej niezbędnym jest przekazanie dla Ministra Spraw Wewnętrznych i Prezesa T. Komisji Rządzącej odpowiednich kwot na koszty wyborów.

Bliższe oznaczenie tej sumy będzie możliwe po dokładnym ułożeniu preliminarza, który będzie opracowany łącznie dla terenu Ziemi Wileńskiej i dla powiatu Lidzkiego i Brasławskiego przez Generalnego Komisarza Wyborczego i Delegata Ministerstwa Skarbu w Wilnie.

Ponieważ jednak już obecnie zachodzi potrzeba niezwłocznego wyasygnowania pewnych sum na początkowe prace związane z akcją wyborczą na terenie powiatów lidzkiego i brasławskiego oraz zaangażowanie pracowników do tej akcji wnoszę po uzyskaniu zgody Ministerstwa Skarbu

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

I. upoważnia się Ministra Skarbu do niezwłocznego przekazania do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych na doraźne koszty techniczne wyborów do Zgromadzenia Przedstawicieli Ziemi Wileńskiej na obszarach powiatu Lidzkiego i Brasławskiego kwoty 10 (dziesięciu) milionów marek tytułem awansu z sumy, której dokładna wysokość preliminarza kosztów wyborów na terenach Ziemi Wileńskiej i powiatów Lidzkiego i Brasławskiego przez Generalnego Komisarza Wyborczego i Delegata Ministerstwa Skarbu w Wilnie.

II. Upoważnia się Ministra Spraw Wewnętrznych do angażowania pracowników do akcji wyborczej na terenie powiatów Lidzkiego i Brasławskiego według norm oznaczonych w złożonym w Ministerstwie Skarbu preliminarzu Głównego Komisarza Wyborczego na tereny powiatów Lidzkiego i Brasławskiego.

Warszawa dn. 24 XI 1921 r.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
fDownarowicz^f

^bZałącznik 7^b

[Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie kredytu na koszty wyborów do Zgromadzenia przedstawicieli Ziemi Wileńskiej]

^bWniosek

Rada Ministrów uchwała, że w związku z dokonać się mającymi wyborami na terenie powiatów Lidzkiego i Brasławskiego do Zgromadzenia przedstawicieli Ziemi Wileńskiej prócz kosztów na technikę wyborczą winien Minister Spraw Wewnętrznych otrzymać ze Skarbu Państwa fundusz dyspozycyjny, którego wysokość ustalą za wspólnym porozumieniem Ministrowie Skarbu i Spraw Wewnętrznych.

W[arsza]wa 24 XI [19]21.^b

^fSt. Downarowicz^f

[Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie delegatury do Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego w Paryżu; uzupełnienie wniosku]

Warszawa, dn. 9 listopada 1921 r.

WNIOSEK MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH
NA RADĘ MINISTRÓW

Na zasadzie art. 304 Traktatu Wersalskiego został utworzony Mieszany Trybunał Rozjemczy Polsko-Niemiecki. Instytucja ta wymaga ze strony Państwa Polskiego mianowania stałego delegata jako członka Trybunału, Agenta Rządu Polskiego, i polskiego sekretarza Trybunału, wchodzącego w skład mieszanego sekretariatu Trybunału.

Po uzgodnieniu z P. Ministrem Skarbu i wobec tego, że funkcje Agenta Rządu spełniać będzie jeden z urzędników Poselstwa w Paryżu, mam zaszczyt wnosić, aby Rada Ministrów uchwalić raczyła:

wprowadza się z dniem 15 IX 1921 r. do statutu M.S.Z. delegaturę do Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego w Paryżu na przeciąg lat trzech.

Rozszerzono etat M.S.Z. od dn. 15 IX 1921 r. o 1 etat delegata w kat. IV, 1 etat sekretarza w kat. VII.

Minister
^fSkirmunt^f

Warszawa, dn. 24 listopada 1921 r.

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych
na Radę Ministrów.

W uzupełnieniu wniosku z dn. 9 b.m. w sprawie utworzenia Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego, przedkładając kopię pisma Ministerstwa Skarbu w tej sprawie N. 1846/D.B. z dn. 20 XI 1921 r. mam zaszczyt wnosić

aby Rada Ministrów uchwalić raczyła

wniosek z dnia 9 b.m. na zasadach podanych w powołanym piśmie Ministerstwa Skarbu.

Minister
^fSkirmunt^f

[Pismo Ministerstwa Skarbu w sprawie budżetu Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego w Paryżu]

Warszawa, dn. 20 listopada 1921 r.
Do Głównego Urzędu Kasowego
w miejscu.

Główny Urząd Kasowy otworzy Zarządowi Centralnemu Ministerstwa Spraw Zagranicznych kredyt dodatkowy w nowoutworzonym § 17 dziale budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych na rok 1921, który otrzymuje brzmienie: „Mieszany Trybunał Rozjemczy Polsko-Niemiecki w Paryżu” w sumie stanowiącej równowartość w markach polskich 5200 f. Upoważnienie na sprzedaż waluty dołącza się.

O wysokości obciążenia tego paragrafu w markach polskich doniesie Główny Urząd Kasowy w swoim czasie Departamentowi Budżetowemu.

MINISTER SKARBU
/-/ Michalski.

Warszawa, dnia 20 listopada 1921 r.
Ministerstwu Spraw Zagranicznych
Na Nr. A.I.5032 z dnia 8 października 1921 r. do wiadomości

Kwota 5200 fr.fr. stanowi połowę obliczonych na rok 1921 kosztów dotyczących Mieszanego Trybunału Rozjemczego.

Niniejszym Ministerstwo Skarbu akceptuje budżet Polskiej Delegacji do Mieszanego Trybunału a w szczególności 1 etat VII stopnia dla sekretarza od dnia 1 grudnia 1921 r., a nadto zgadza się na przyznanie etatowi poborów IV stopnia sł. i bez tworzenia nowego etatu z tym zastrzeżeniem, że zajmowany dotychczas przez niego etat Sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie zostanie nieobsadzony a pobory jego jako Sędziego Apelacyjnego będą zamknięte przez cały czas pełnienia przez niego funkcji Delegata.

Nadto Ministerstwo Skarbu uprasza o przeprowadzenie następujących zmian w budżecie Delegacji Polskiej:

- 1) skreśla się przewidziany etat agenta Państwa w V st.sł.,
- 2) obniża się proponowane diety w razie podróży do Francji do wysokości fr.fr. 120 dziennie dla Delegata i fr.fr. 75 dziennie dla sekretarza;
- 3) skreśla się proponowany fundusz dyspozycyjny w wysokości 1000 fr.fr. kwartalnie;

4) skreśla się proponowany kredyt na wydatki biurowe 1117 fr.fr., gdyż Biuro Polskiej Delegacji do Trybunału winno urzędować w lokalu Poselstwa Polskiego w Paryżu.

Pobory Delegata i Sekretarza winny być w bieżącym okresie pok[ryty] z oszczędności budżetowych § 1, dział 1 budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych na rok bieżący.

Koszty podróży i diety obu funkcjonariuszy Trybunału znajdą się w ramach kredytów, otwartych w dziale 1, § 5, poz. 1 budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych na rok bieżący.

za MINISTRA SKARBU
/-/ Zaczek
Dyrektor Departamentu

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

28a.

**^bZ posiedzenia 139, które Rada Ministrów odbyła
w dniu 26 listopada 1921 w sprawie gospodarki gminnej
miasta Warszawy, protokołu nie spisano^b**

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

PROTOKÓŁ

140-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej, odbytego na Zamku w Poznaniu 28 listopada 1921 r.

Przewodniczy Prezes Rady Ministrów i Minister	
Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	inż. Antoni Ponikowski
Obecni Panowie:	
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Za Ministra Skarbu Dyrektor Departamentu	dr Kazimierz Zaczek
Za Ministra Sprawiedliwości Podsekretarz Stanu	
w ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej	dr Zygmunt Seyda
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	dr Bolesław Sikorski
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
W obradach nad sprawami kolonistów niemieckich	
i pracowników Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej	
bierze udział Podsekretarz Stanu w Ministerstwie	
b. Dzielnicy Pruskiej	dr Stanisław Wachowiak

Posiedzenie rozpoczęło o 5 po południu.

1. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o uzupełnienie składu delegacji polskiej do rokowań śląskich, ustalonego uchwałą Rady Ministrów z 14 listopada (załącznik 1) z tą zmianą, że w charakterze zastępców przewodniczącego rokowań powołuje się do tej komisji d-ra Józefa Englicha, dyrektora Banku Spółek Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu, d-ra Zygmunta Seydę, Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej i p. Leona Plucińskiego, Generalnego Komisarza Rzeczypospolitej w Gdańsku. Zarazem na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych (załącznik 2) upoważniono przewodniczącego delegacji polskiej do rokowań śląskich do powoływania w porozumieniu z właściwymi Ministrami w razie potrzeby

poszczególnych osób do składu delegacji polskiej, bądź w charakterze delegatów, bądź też rzeczoznawców.

Ministrowi Spraw Zagranicznych zlecono, aby w porozumieniu z właściwymi Ministrami czuwał nad tym, by materiały potrzebne dla obrad śląskich przygotowały osobne komisje.

2. Po wysłuchaniu referatu d-ra Zygmunta Seydy w sprawie kolonistów niemieckich i wyjaśnieniach Ministra Spraw Zagranicznych Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wojskowych uchwaliła uprawnienia wynikające z postanowień Traktatu Wersalskiego w stosunku do kolonistów niemieckich wykonać z całą konsekwencją, odrzucając propozycje rządu niemieckiego w sprawie uczynienia iunctim między sprawą optantów i sprawą kolonistów.

Rząd postanowił przy rozsprzedawaniu anulowanych osad uwzględniać na warunkach umówionych między Ministerstwem Spraw Wojskowych a ministerstwem b. Dzielnicy Pruskiej i Głównym Urzędem Ziemskim szczególnie na Pomorzu byłych wojskowych, a w pierwszym rządzie inwalidów wojennych. Rząd również szczególnie uwzględniać będzie przy rozsprzedaży powyższej i reemigrantów z zachodnich Niemiec.

Minister b. Dzielnicy Pruskiej zwoła w Warszawie konferencję przedstawicieli Ministerstwa Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych, Spraw Zagranicznych i Skarbu oraz Głównego Urzędu Ziemskiego celem omówienia całokształtu polityki Rządu w kierunku spolszczenia Kresów Zachodnich. Wszelkie materiały dotyczące tej kwestii winny być uczestnikom konferencji zawniesane przez Główny Urząd Ziemski. Między innymi sprawami konferencja winna rozważyć kwestię t.zw. „Fluchtsteuergesetz”²²¹.

3. Po zreferowaniu przez Podsekretarza Stanu d-ra Seydę sprawy urzędników zlikwidować się mającego Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej Rada Ministrów – w myśl oświadczenia Prezesa Rady Ministrów z 27 listopada przy sposobności przedstawienia się pracowników Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej – stwierdziła, że resortowi Ministrowie uznają obowiązek przejścia etatowych urzędników Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej po jego likwidacji przy uwzględnieniu proporcjonalności przeprowadzanej redukcji. Uchwałą tą nie są objęci pracownicy likwidujących się już obecnie specjalnych Urzędów.
4. Na wniosek Ministra Spraw Wojskowych Rada Ministrów zleciła Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej dopilnować, by oficerowie demobilizowani i przyjmowani na posady prywatne nie tracili w związku z odbytą w szeregach służbą wojskową uprawnień awansowych. Lata spędzone w wojsku winny być zaliczane do awansu na podstawie ogólnych norm awansowych przyjętych przez dane przedsiębiorstwo, względnie daną branżę przemysłową lub handlową. Oficerom zdemobilizowanym przyjmowanym na posady rządowe, o ile przed

²²¹ Ucieczka od przepisów podatkowych, np. rejestracja firmy w innym kraju.

wcieleniem do szeregów pełnili służbę analogicznej gałęzi administracji, czas służby wojskowej będzie również wliczony do awansu.

5. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek w sprawie rozporządzenia Komisariatu Naczelnej Rady²²² z 13 stycznia 1919 r. (załącznik 3).

Posiedzenie zakończono o 8 wieczorem

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie uzupełnienia składu Delegacji Polskiej do rokowań śląskich.
2. Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie upoważnienia Przewodniczącego Delegacji Polskiej do rokowań śląskich do powoływania w razie potrzeby, bez uprzedniej uchwały Rady Ministrów, poszczególnych specjalistów do odnośnych Komisji.
3. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie wykonywania kary śmierci na obszarze b. dzielnicy pruskiej, położonym poza byłą linią demarkacyjną.

^bZał. 1^b

Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie uzupełnienia składu Delegacji Polskiej do rokowań śląskich

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Warszawa

Dn. 25 listopada 1921 r.

No D. III/9691

Wniosek

Ministerstwo Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie uzupełnienia składu Delegacji Polskiej do rokowań śląskich przez powołanie pp. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej, dr Zygmunta Seydy,

²²² W 1916 r. w Poznaniu powstał nielegalny Komitet Międzypartyjny, nazywany też Centralnym Komitetem Obywatelskim. Ujawnił się 11 listopada 1918 r. jako Rada Ludowa, a 14 listopada zmieniono nazwę na Naczelną Radę Ludową. Komisariat był jego organem wykonawczym.

oraz p. dr Józefa Englicha, Dyrektora Banku Spółek Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Uzupełnia się skład Delegacji Polskiej do rokowań śląskich, ustalony przez Radę Ministrów na posiedzeniu odbytym w dn. 14 listopada br. przez powołanie

1/ p. Pods[ekretarza] Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej Dr. Zygmunta Seydę, w charakterze zastępcy Przewodniczącego rokowań.

2/ p. Dr. Józefa Englicha, dyrektora Banku Spółek Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu w charakterze Członka Delegacji Polskiej.

Uzasadnienie:

Ze względu na obsadę Delegacji Niemieckiej przez wybitne siły fachowe, Ministerstwo Spraw Zagranicznych uważa, że należałoby bezwzględnie odpowiednio uzupełnić naszą Delegację i dlatego proponuję powołania pp. Pods[ekretarzy] Stanu w Min. b. Dzielnicy Pr[uskiej] Dr. Zygmunta Seydę na zast[ępcę] Przewodn[iczącego] rokowań, oraz p. Dr. Józefa Englicha, Dyrektora Banku Spółek Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu, jako wybitnego znawcę stosunków ekonomicznych w całym kraju, a w szczególności w b. Dzielnicy Pruskiej.

Minister:

^fSkirmunt^f

^bZał. 2^b

Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie upoważnienia Przewodniczącego Delegacji Polskiej do rokowań śląskich do powoływania w razie potrzeby, bez uprzedniej uchwały Rady Ministrów, poszczególnych specjalistów do odnośnych Komisji

Warszawa, dn. 25 listopada 1921 r.

Wniosek

Ministerstwa Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie upoważnienia Przewodniczącego Delegacji Polskiej do rokowań śląskich do powoływania w razie potrzeby, bez uprzedniej uchwały Rady Ministrów, poszczególnych specjalistów do odnośnych Komisji.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Przewodniczącego Delegacji Polskiej do rokowań śląskich do powoływania ^cw porozumieniu z właściwymi Ministrami^c w razie potrzeby poszczególnych osób do składu Delegacji Polskiej bądź w charakterze delegatów, bądź też rzeczoznawców.

Dokonane nominacje winny być przez Ministra Spraw Zagranicznych przedstawione następnie do zatwierdzenia Panu Prezydentowi Rady Ministrów.

Uzasadnienie.

Wobec obsadzenia Delegacji Niemieckiej do rokowań śląskich przez najwybitniejszych specjalistów w odnośnych gałęziach koniecznym jest, aby i nasza Delegacja miała również jak najwybitniejsze siły fachowe w swym gronie, zwłaszcza, że położenie nasze jest utrudnione ze względu na tę okoliczność, że nie rozporządzamy wszystkimi tymi materiałami statystycznymi i archiwalnymi, które posiadają Niemcy.

Z tego powodu może zająć nagła potrzeba wezwania do pewnych poszczególnych kwestii, już w stadium rokowań, nowych ekspertów i delegatów.

Konieczność poprzedniego porozumienia się z Radą Ministrów i przedstawienia jej odnośnych wniosków mogłoby oddziaływać niepomysłnie na tok rokowań, wobec czego koniecznym jest, aby Przewodniczący nie był krępowany w powoływaniu potrzebnych osób.

Minister:
fSkirmunt^f

^bZał. 3^b

Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie wykonywania kary śmierci na obszarze b. dzielnicy pruskiej, położonym poza byłą linią demarkacyjną

Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia ^a...^a października 1921 r.

w przedmiocie wykonywania kary śmierci na obszarze b. dzielnicy pruskiej, położonym poza byłą linią demarkacyjną.

Na podstawie art. 13 ustawy z dnia 23 czerwca 1921 r. o wprowadzeniu dekretów, ustaw sejmowych i rozporządzeń Rządu oraz o dalszym uzgodnieniu ustawodawstwa na obszarze b. dzielnicy pruskiej (Dz.U.R.P. Nr. 75 poz. 511) Rada Ministrów zarządza, co następuje:

§ 1. Moc obowiązującą przepisu, zawartego w ustępie czwartym punktu siedemnastego rozporządzenia Komisariatu Naczelnej Rady z dnia 13 stycznia 1919 r. dotyczącego sądów doraźnych (Tygodnik Urzędowy Naczelnej Rady Ludowej Nr. 2 str. nie czytelne) rozciąga się na położony poza byłą linią demarkacyjną obszar b. dzielnicy pruskiej przyznany Polsce traktatem pokoju podpisanym w Wersalu z dnia 28 czerwca 1919 r.

§ 2. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

PREZYDENT MINISTRÓW:

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI:

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH:

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

30

PROTOKÓŁ 141-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 1 grudnia 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	inż. Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych generał – porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Podsekretarz Stanu w Min. Wyznań Rel. i O. P.	Tadeusz Łopuszański
Minister rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr. Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	dr Bolesław Sikorski
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Za Ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu	inż. Mieczysław Rybczyński
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr. Witold Chodźko
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Aprowizacji	Jan Stefan Stoiński
Minister b. Dzielnicy Psurskiej	dr Józef Wybicki
Sekretarz Rady Ministrów Radca Prez. Rady Min. Prezes Delegacji Polskich w Mieszanych Komisjach Reewakuacyjnej i Specjalnej w Moskwie	dr Jerzy Buzek Antoni Olszewski.

Początek posiedzenia odbywa się w Belwederze w obecności Naczelnika Państwa.

1. Wysłuchano sprawozdania Prezesa Delegacji Polskich w Mieszanych Komisjach Reewakuacyjnej i Specjalnej p. Antoniego Olszewskiego.

Po przeprowadzeniu narad powzięcie uchwał odroczone do następnego posiedzenia wyznaczonego na dzień 2 grudnia.

Następnie Rada Ministrów w dalszym ciągu obradowała w Pałacu Namiestnikowskim.

2. Odczytano załączoną depeszę Delegacji Polskiej przy Lidze Narodów (załącznik 1).

Przyjęto do wiadomości oświadczenie Ministra Skarbu, że Ministerstwo Skarbu przy redukcji samochodów nie miało bynajmniej zamiaru kasować samochodów Ligi Narodów znajdujących się w dyspozycji Naczelnego Nadzwyczajnego Komisariatu do walki z epidemiami i że sprawa skasowania

tych samochodów polegała na nieporozumieniu. Poza tym uchwalono przyznać na wniosek Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego Naczelnemu Nadzwyczajnemu Komisariatowi 15 samochodów rezerwowych, w tym 5 osobowych, 5 sanitarnych i 5 sanitarnych bez szoferów.

Jednocześnie polecono Ministerstwu Zdrowia Publicznego zawiadomić Ligę Narodów o zaszłym co do kasowania samochodów nieporozumieniu i o tym, że w chwili obecnej ilość samochodów, oddanych do dyspozycji Naczelnego Nadzwyczajnego Komisariatu jest wystarczająca.

3. Uchwałę z 27 października w sprawie samochodów przyznanych województwom uzupełniono przez dodanie wyrazów „oraz w miarę możliwości kuratorom szkolnym i dyrektorom izb skarbowych”.
4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zapomogi drożyznianej dla duchowieństwa rzymsko-katolickiej archidiecezji we Lwowie (załącznik 2).
5. Uchwalono załączony wniosek o mianowanie radcy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej Bohdana Kutylowskiego starszym radcą Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 3).
6. Rada Ministrów na wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przyznała kuratorowi poznańskiego okręgu szkolnego Bernardowi Chrzanowskiemu uposażenie III stopnia służbowego, a zastępcy kuratora Ignacemu Steinowi ad personam różnicę między uposażeniem IV a V st.
7. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu rozporządzenie w sprawie przekazania Ministrowi Przemysłu i Handlu wszystkich spraw związanych z Marynarką Handlową (załącznik 4). We wstępie skreślono „art. 13” i wyrazy „i w myśl uchwały swej z dnia 14-go listopada 1921r.”
Ustęp 11 § 2 uzgodnić należy z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego; ustęp 14 i 15 § 2 z Ministerstwem Robót Publicznych. Do ustępu 13 § 2 dodano wyrazy „z wyjątkiem kontroli sanitarnej”.
W miejsce § 4 przyjęto postanowienie:
Ustrój lokalnych urzędów będzie określony osobnym rozporządzeniem.
8. Załączone wnioski Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” (załącznik 5) zdjęto z porządku obrad na życzenie Ministra Spraw Wojskowych.
9. Po wysłuchaniu referatu ^azastępcy Prezydium Rady Ministrów^a w przedmiocie stanowiska Rządu w stosunku do Towarzystwa Straży Kresowej²²³

²²³ Towarzystwo Straży Kresowej – polska organizacja utworzona w lutym 1918 r., jej zadaniem była obrona ziem wschodnich Polski i związanie ich z państwem polskim.

Rada Ministrów oświadczyła się za dalszym subsydiowaniem Straży Kresowej przez Rząd.

Prezydium Rady Ministrów przedłoży w najkrótszym czasie wnioski w sprawie prestatcji Rządu na rzecz Straży Kresowej.

Ustalenie programu politycznego działalności Straży Kresowej i ustosunkowanie organizacyjne do państwowych władz administracyjnych przekazuje się Komitetowi politycznemu Rady Ministrów.

Zastępca Ministra Skarbu zgłasza sprzeciw imieniem Ministra Skarbu co do powziętej uchwały.

10. Rada Ministrów uchwaliła załączony statut Państwowego Zakładu badania surowic (załącznik 6).
11. Rada Ministrów uchwaliła załączone rozporządzenie w przedmiocie przedłużenia okresu organizacji sądownictwa (załącznik 7).
12. Rada Ministrów uchwaliła załączone wnioski Ministra Spraw Wewnętrznych o udzielenie pożyczek ze Skarbu Państwa:
 - a) gminie miasta Lublina w wysokości 8 milionów marek (zał. 8).
 - b) gminie miasta Białegostoku w wysokości 16 milionów marek (załącznik 9).
 - c) gminie miasta Zawiercia w wysokości 1 000 000 marek (zał. 10).
13. Rada Ministrów uchwaliła załączone rozporządzenie w sprawie rozwiązania rad miejskich na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 11).
14. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych o wyjednanie dekretu Naczelnika Państwa na wywłaszczenie gruntów na rzecz budowy państwowej kolei wąskotorowej (załącznik 12).
15. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie zmiany § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 października 1921 r. o utworzeniu Państwowego Komitetu Radiotechnicznego (Dz. Ust. R. P. nr. 71 poz. 477) (załącznik 13).
16. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie ogłoszenia ważności rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 1921 r. i na obszarze Śląska Cieszyńskiego²²⁴ (załącznik 14).
17. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Skarbu o przedłożenie Sejmowi projektu ustawy o wypuszczeniu serii III biletów skarbowych (załącznik 15) z tą zmianą, że na dodatkowy wniosek Ministra Skarbu wymienioną we wniosku sumę 15 miliardów marek polskich podwyższono do 30 miliardów marek polskich (załącznik 16).

Posiedzenie zakończono o godzinie 10 wieczór.

^fAntoni Ponikowski^f

²²⁴ Uchwała dotyczyła wezwania Tymczasowej Komisji Rządowej Śląska Cieszyńskiego, aby ogłosiła rozporządzenie dotyczące opodatkowania spirytusu i wyrobów wódczanych.

Załączniki

Wykaz:

1. [Depesze Delegacji Polskiej przy Lidze Narodów].
2. Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zapomogi drożyznianej dla duchowieństwa rzymsko-katolickiej archidiecezji we Lwowie; odpowiedź Ministerstwa Skarbu.
3. Wniosek o mianowanie Radcy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej Bohdana Kutylowskiego Starszym Radcą Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przekazania Ministrowi Przemysłu i Handlu wszystkich spraw, związanych z Marynarką Handlową²²⁵.
5. Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” wymienionym we wnioskach cudzoziemcom.
6. Statut Państwowego Zakładu Badania Surowic²²⁶.
7. [Uzasadnienie] projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia okresu organizacji sądownictwa.
8. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Lublina pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 8 milionów marek.
9. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Białegostoku pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 16 milionów marek.
10. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Zawiercia pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości Mk. 1 000 000 na pokrycie niedoboru administracyjnego²²⁷.
11. [Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie rozwiązania rad miejskich na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej.
12. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie wyjednanania Dekretu Naczelnika Państwa na wywłaszczenie gruntów na rzecz budowy państwowej kolei wąskotorowej użytku publicznego Krzywda-Dąbrowa; projekt dekretu²²⁸.
13. Wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie zmiany § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 października 1921 r. o utworzeniu Państwowego Komitetu Radiotechnicznego (Dz.Ust.R.P. Nr. 71 poz. 477).
14. Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu w sprawie ogłoszenia ważności rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 1921 (Dz.Ust.R.P. Nr. 86 p. 628) i na obszarze Śląska Cieszyńskiego.
15. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy o wypuszczeniu serii III biletów skarbowych; projekt ustawy.
16. Notatka dla p. Dyrektora Departamentu dra Mikuleckiego, jako zastępcy Pana Ministra Skarbu na dzisiejszym posiedzeniu Rady Ministrów.

²²⁵ Nie publikuje się.

²²⁶ Nie publikuje się.

²²⁷ Nie publikuje się.

²²⁸ Nie publikuje się.

[Depesze Delegacji Polskiej przy Lidze Narodów]

Odpis.

Genewa 2 2298 65 19 13 50.

Sekretariat Ligi prosi zakomunikować Prezydentowi Ministrów oraz Ministrowi Zdrowia „Commission épidémique vivement inquiète par cause [de] réduction radicale comtempla autotranscription antiépidémique. Schedule contemplée totalement insuffisante pour lutte effecte et anulerait achat très importants automatériel effectués par [la] Société [des] Nations. Par conséquent regrette nécessité suspension totale, achats, credits, instalations déjà decidés jusqu'à reconsidération programme autotransport. Normann White Commissaires²²⁹ en Chef”.

Perłowski

Polextern Varsovie

Geneve 37 20 2299 65 13/XI 13 50

Dla Ministra Prezydenta Ministrów i Ministra Zdrowia

Wiadomość o kasowaniu samochodów sanitarnych nabytych przez Ligę wywarła tu fatalne wrażenia. Postanowiono w razie istotnego skasowania zawiesić wszelkie dostawy kredyty i instalacje już Polsce przez Ligę przyznane, a ewentualnie zażądać zwrotu samochodów dla użycia w innych krajach. Śmiem zwrócić uwagę na niepożądane materialne a także moralne skutki utrzymania decyzji Ministerstwa Skarbu.

Perłowski

Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zapomogi drożyznianej dla duchowieństwa rzymsko-katolickiej archidiecezji we Lwowie; odpowiedź Ministerstwa Skarbu

Ministerstwo

Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

Departament Wyznań Religijnych
Warszawa

²²⁹ Tak w tekście. Winno być: Commissaire (liczba pojedyncza).

Do
Prezydium Rady Ministrów Dn. ^b24^b listopada 1921 r.
W Warszawie.

Zapomoga drożyzniiana dla duchowieństwa
rzymsko-katolickiej archidiecezji we Lwowie.

Położenie łacińskiego duchowieństwa we Wschodniej Małopolsce ze wszechmiar opłakane. Według obowiązującej dotychczas ustawy kongrualnej austriackiej z dn. 28 III 1918 r. Dz. urz. Nr. 115 pobierają proboszczowie w przeważnej liczbie miejscowości kongruę w kwocie 2000 K[oron] czyli 1400 Mk. Rocznie, która to kongrua w wymiarze najwyższym t.j. tylko dla Lwowa wynosi kwotę 2800 K[oron] czyli 1960 Mk rocznie. Uposażenie wikarych wynosi przeważnie 840 Mk., a co najwyżej (t.j. we Lwowie) 980 rocznie.

Duchowieństwo to pozostaje według otrzymanej informacji obecnie w skrajnej nędzy. Wyniszczona kilkoletnią wojną ludność nie może ich wspomagać a mając przed oczyma ich opłakane położenie wyciąga bardzo ujemne wnioski o stanowisku duchowieństwa polskiego. Wnioski te mogą być dla państwa polskiego tym niekorzystniejsze, że równocześnie ludność Wschodniej Małopolski może czynić porównania z położeniem ekonomicznym duchowieństwa grecko-katolickiego (rusińskiego), które dzięki zabiegom ks. Metropolity Szeptyckiego i uzyskanym przezeń subwencjom z za granicy znajduje się w znacznie lepszym położeniu od duchowieństwa polskiego.

Z powyższych powodów uważam za rzecz słuszną i związaną z interesem państwowym, aby duchowieństwu rzymsko-katolickiemu archidiecezji lwowskiej przyjść z doraźną pomocą. W tym celu zwróciłem się w piśmie z dn. 17 października 1921 r. L7352 do Pana Ministra Skarbu o zgodę na przyznanie dla rzeczonoego duchowieństwa nadzwyczajnej zapomogi drożyzniianej, obliczonej w ten sposób, by na każdego istnego duszpasterza przypadło przeciętnie 30 000 Mk., na każdego wikarego przeciętnie po 25 000 Mk... Na ten cel potrzebna byłaby kwota 20 000 000 Mk.

W piśmie z dn. 14 listopada 1921 Nr. 19308/D.B., którego odpis załączam, wyraziło Ministerstwo Skarbu zasadniczą zgodę na przyznanie wspomnianej zapomogi i oświadczyło gotowość do przyznania dodatkowego kredytu nadzwyczajnego w wysokości 10 000 000 Mk., tak aby na każdego duchownego przypadła kwota nieprzekraczająca 10 000–15 000 Mk.

Ponieważ kredyt zapomogowy nie jest przewidziany w zatwierdzonym przez Radę Ministrów preliminarzu budżetowym na r. 1921, celem uzyskania możności włączenia odnośnego kredytu do wspomnianego preliminarza budżetowego, Ministerstwo Wyznań Religijnych i oświecenia Publicznego przekłada Radzie Ministrów następujący:

Wniosek:

W celu przyznania dla duchowieństwa rzymsko-katolickiego diecezji lwowskiej nadzwyczajnej zapomogi drożyznianej włącza do preliminarza budżetowego na r. 1921 kredyt dodatkowy w wysokości 10 000 000 (dziesięć milionów) marek i upoważnia się Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do asygnowania tej kwoty Ordynariatowi Metropolitalnemu obrządku łacińskiego we Lwowie pod warunkami, określonymi w powołanym piśmie Ministerstwa Skarbu z dnia 14 listopada 1921 r. Nr. 19308/D.B.

Minister:

w z: T. Łopuszański

Ministerstwo Skarbu

Nr. 19308/D.B.

W sprawie zapomogi
drożyznianej dla duchowieństwa
rzymsko-katolickiej archidiecezji we Lwowie.

Odpis

Warszawa, dn. 14 listopada 1921

W odpowiedzi na pismo z dnia z dnia 17 października r.b. Nr. 7352. Ministerstwo skarbu zgadza się w zasadzie na przyznanie nadzwyczajnej zapomogi drożyznianej duchowieństwu rzymsko-katolickiemu archidiecezji lwowskiej i na cel powyższy skłonne jest przyznać dodatkowy kredyt nadzwyczajny w wysokości 10 000 000 mk., tak aby na każdego duchownego przypadła kwota nieprzekraczająca 10 000–15 000 marek.

Oдноśnie do określenia kategorii duchowieństwa, objętych niniejszą akcją zapomogową, jak również sposobu rozdziału przyznanej się mającego kredytu, Ministerstwo skarbu utrzymuje w mocy warunki wyszczególnione w piśmie z dnia 20 kwietnia r.b. L.2868/21.D.B.

Ponieważ kredyt zapomogowy nie jest przewidziany w zatwierdzonym przez Radę Ministrów preliminarzu budżetowym na r. 1921, przeto celem uzyskania możliwości włączenia odnośnego kredytu do wspomnianego preliminarza budżetowego, Ministerstwo wyznań religijnych i oświecenia publicznego zachce wystąpić do Rady Ministrów z odpowiednim wnioskiem.

Ministerstwo skarbu zaznacza, że przyznanie niniejszego kredytu nie może stworzyć precedensu dla analogicznej akcji w innych niedotkniętych zniszczeniem wojennym diecezjach.

Za Ministra Skarbu

g...g

Dyrektor Departamentu

Do

Ministerstwa Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego.

**Wniosek o mianowanie Radcy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej
Polskiej Bohdana Kutylowskiego Starszym Radcą Prokuraturii Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej**

WNIOSEK
o m i a n o w a n i e
Radcy Prokuraturii Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej
BOHDANA KUTYLÓWSKIEGO
Starszym Radcą
Prokuraturii Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej.

Prezes Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, złożył Radzie Ministrów zgodnie z artykułem 14-ym ustawy o utworzeniu Prokuraturii Generalnej wniosek o mianowanie Radcy Prokuraturii Generalnej Bohdana Kutylowskiego Starszym Radcą Prokuraturii.

Mianowany w dniu 7 października 1919 r. Radcą Prokuraturii p. Bohdan Kutylowski w dotychczasowej swej służbie w urzędzie położył duże zasługi, zwłaszcza w zakresie prawa międzynarodowego przy opracowaniu całego szeregu spraw związanych ze stosunkami zewnętrznymi Rzeczypospolitej. Z ramienia Prokuraturii Generalnej uczestniczył w opracowaniu Konwencji z W.M. Gdańskiem, Konkordatu ze Stolicą Apostolską²³⁰; dokonał jako generalny likwidator likwidacji rozwiązanego stowarzyszenia „Deutscher Verein” z jego przeszło stu oddziałami; jest stałym członkiem Komitetu Likwidacyjnego, członkiem Rady Rewindykacyjnej; brał i bierze udział w licznych komisjach międzyministerialnych w sprawach pierwszorzędnej wagi państwowej.

Z powyższego, jak również z załączonego wykazu stanu służby jest widocznym, że Radca Kutylowski posiada wybitne kwalifikacje naukowe i służbowe. Wobec powyższego Rada Ministrów zgodnie

Z wnioskiem Prezesa Prokuraturii Generalnej,
Uchwaliła prosić, aby Naczelnik Państwa raczył
m i a n o w a ć
Radcę Prokuraturii
BOHDANA KUTYLÓWSKIEGO
Starszym Radcą

²³⁰ Mowa o wstępnych pracach przygotowawczych do rokowań o konkordat, które zostaną uwieńczone finałem dopiero na początku 1925 r.

Prokuratorii Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej.
Warszawa, dnia ^a ^a 1921 r.

NACZELNIK PAŃSTWA
PREZYDENT MINISTRÓW

RbZał. 5^b

Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” wymienionym we wnioskach cudzoziemcom

WNIOSKI
na Radę Ministrów
Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia
Polski” obywatelom:

WIELKIEJ BRYTANII

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
1	Arthur D'Or le Pan	Podpułkownik, Komendant polskiego wojennego obozu w Niagarze (Kanada) od początku do końca jego istnienia.	III
2	Clarence Richard Young	Major. Zastępca komendanta polskiego wojennego obozu w Niagarze.	III

BELGII

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
1	Henri Jaspar	Minister Spraw Zagranicznych. Niejednokrotnie dawał dowody zrozumienia i sympatii dla spraw polskich.	I
2	Georges Theunis	Minister Finansów. Okazał wyjątkową przychylność dla Polski przez ustanowienie specjalnie niskiej ceny za amunicję i udzielenie długiego kredytu Polsce.	I
3	Albert Devesé	Minister Obrony Narodowej. Wiele dopomógł Polsce przez dostarczenie amunicji.	I
4	Jules Destrée	Minister Nauki i Sztuki. Gorliwie zajmował się sprawami polskimi i rodakami naszymi w Belgii.	I

5	Henry Carton de Wiart	Prezes Rady Ministrów belgijskich. Był pierwszym prezesem i organizatorem „Pro Polonia”.	I
6	hr. Jean de Mérode	Wielki Marszałek Dworu. Obecny prezes Pro Polonia.	I
7	Henri Costermans	Szef Protokołu i Sekretarz Generalny Ministerstwa Spraw Zagranicznych.	II
8	Baron Gustave Guillaume	Szef Gabinetu Ministra.	III
9	Victor Jaunes	Radca Ambasady francuskiej w Belgii.	III
10	Vicomte Jacques D'Avignon	Sekretarz Ministra.	IV
11	Hector Maglinse	Generał. Szef Sztabu bohaterskiej armii belgijskiej. Odznaczył się zaszczytnie w wielkiej wojnie światowej.	I
12	Gaston Grégoire	Gubernator prowincji Liège. Brał żywy udział w przyjmowaniu Naczelnika Państwa w czasie pobytu i przejazdu przez Belgię.	II
13	hr. Philippe de Lannoy Grand Maitre de la m. de la Reine	Członek Komitetu Pro Polonia. Bronił spraw naszych w Parlamencie.	I
14	Valentin Briffaut	Deputowany. Bronił spraw naszych w Parlamencie; jest członkiem Komitetu Pro Polonia.	III
15	Henri Grégoire	Profesor Uniwersytetu, dyrektor miesięcznika „Flambeau”, najdawniejszy przyjaciel Polski w Belgii; propagandzie polskiej oddał nieocenione usługi.	II
16	Oscar Geojean	Kustosz biblioteki królewskiej, redaktor działu polityki zagranicznej „Independance Belge”, dyrektor miesięcznika „Flambeau”; wielki przyjaciel Polski.	IV
17	Edmond Patris	Prezes korporacji dziennikarzy belgijskich, chef des services d'informations du journal „Le Soir”; oddał usługi polskiej propagandzie.	III
18	Auguste Cauvin d'Arsac	Naczelnny redaktor dziennika „Soir”; przychylnie do nas usposobiony.	IV
19	Fernand Neuray	Dyrektor „Nation Belge”, najbardziej polonofilskiego organu w Belgii.	IV
20	Richard Dupierreux	Szef gabinetu ministra nauki i sztuki, korespondent „Petit Parisien”, redaktor polityki zagranicznej w „Nation Belge”; wielkie usługi oddał polskiej propagandzie.	III

21	Georges Barnich	Dyrektor „Institut de Sociologie Solvay”, Conseiller du Gouvernant, dyrektor pisma „Independance Belge”; oddał poważne zasługi propagandzie polskiej.	IV
22	Maurice Henriquet	B. redaktor polityki zagranicznej w „Nation Belge”, obecnie w „Neptune”, ważnym piśmie antwerpskim, gorliwie współdziałał z propagandą polską.	IV
23	Eugenie Hammer	Współprac[owniczka] pisma „Métropole”, gorliwa przyjaciółka Polski, współdziałała z propagandą.	IV
24	Gustave Van Zype	Redaktor naczelny „Indépendance Belge”.	IV
25	Paul Errera	Profesor Uniwersytetu, burmistrz Ucole, główny protektor komitetu polskiego podczas wojny, popierał go własną kieszenią oraz stosunkami.	III
26	dr André Dumont	Leczył darmo Polaków.	II
27	Georgina Dumont	Od 1915–1919 wspomagała Polaków w instytucjach dobroczynnych przez nią założonych.	IV
28	Małgorzata Maurycowa Philippon	Dyrektor szatni w „Comité National Belge”, specjalnie popierała Polaków.	IV
29	Izabella Pawłowa Errera	Wraz z mężem swym popierała komitet polski.	IV
30	Oscar Englebert	Prowadził akcję zapomogową dla aliantów i specjalnie dużo czynił dla Polaków.	IV
31	Stanisław Skupiewski	Stał na czele oddziału Pro Polonia w Liège; podczas wojny stale opiekował się Polakami i wspierał ich; zorganizował Bel-Pol i był jego dyrektorem, ofiarował willę swoją w Spaa ²³¹ Poselstwu Polskiemu na czas konferencji.	IV

DANII

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
1	hr. Creben Ferdinand de Ahlefeldt Laurving	Pierwszy poseł króla duńskiego w Warszawie. Położył wielkie zasługi dla Państwa Polskiego przez wyjednanie u rządu duńskiego wydatnej pomocy w walce z księgosuszem w Polsce.	I

²³¹ Występowała dwojaka pisownia nazwy tego miasta belgijskiego (Spaa i Spa).

JAPONII

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
1	Sataro Takahashi	b. szef delegacji japońskiej przy Międzynarodowej Komisji granicznej; okazywał Polsce wiele sympatii i oddał duże przysługi przy wytyczeniu granic polsko-niemieckich.	III
2	Mitsuhiro Itscho	Major, b. Zastępca komisarza japońskiego przy delegacji do komisji granicznej dla wytknięcia granicy polsko-niemieckiej, zasłużył na wdzięczność ze strony Polski przychylnym traktowaniem spraw naszych.	IV

RUMUNII

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
1	Aleksander G. Floresco	Minister pełnomocny, poseł rumuński w Polsce; wybitnie przyczynił się do zawarcia konwencji z Rumunią.	I
2	Gen. Ioan Rascanu	Minister spraw wojskowych. Brał czynny udział przy pertraktacjach mających na celu zawarcie przymierza oraz konwencji handlowej z Rumunią.	I
3	Mikołaj Misu	Wielki Marszałek Dworu. D-to	I
4	Gen. Konstanty Christescu	Szef Sztabu generalnego. D-to	I
5	Gen. Jerzy Valeanu	Minister komunikacji. D-to	I
6	Jan Stircea	Wielki Mistrz Ceremonii. D-to	I
7	Jerzy Derussi	Sekretarz generalny Ministerstwa Spraw Zagranicznych	I
8	Dymitr Georgescu	Szef Gabinetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych. D-to	II
9	Gen. Konstanty Stefanescu Amsa	Generał brygady. D-to	II
10	Gen. Dymitru Stratilescu	Przewodniczący komisji pracującej z gen. Hallerem. D-to	II
11	Ioan Popovici	Generał dywizji. D-to	II
12	Aleksander Gorschi	Generał brygady, zastępca szefa sztabu. D-to	II

FRANCJI

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
1	Edmond Bernus	Profesor Liceum w Anneoy, autor znanego dzieła „Polonais et Prussiens”, wydanego w 1905 r. Bardzo korzystnie przemawiał wielokrotnie na rzecz naszą.	IV
2	Pierre Bernus	Redaktor „Journal des Débats”; życzliwie odnosił się do spraw polskich w swej pracy publicystycznej.	IV
3	Paul Berthelet	Redaktor polityczny „Salut public” w Lionie; sekretarz grupy lionńskiej „Amis de Pologne”, której był głównym organizatorem; artykułami swymi wielce przyczynił się do korzystnego urobienia miejscowej opinii.	IV
4	Georges Bienaimé	Redaktor „Victoire”, żonaty z Polką; od szeregu lat broni z dużym powodzeniem sprawy polskiej w drodze świetnych odczytów, artykułów itd. Pozostaje w najściślejszym kontakcie z Poselstwem.	IV
5	Joseph Błociszewski	Profesor École des Sciences Politiques, Jurisconsulte Delegacji Polskiej na konferencję pokojową, redaktor „Temps” – pomagał sprawom polskim w prasie i radami prawnymi.	IV
6	Paul Cazim	Tłumacz, publicysta, powieściopisarz, nauczył się po polsku; prowadzi propagandę na rzecz naszą.	IV
7	Robert Chabnis-Tomaszewicz	Obywatel francuski, b. podporucznik armii polskiej we Francji, sekretarz osobisty gen. Archinard; historyk i publicysta, współpracuje wydatnie w propagandzie polskiej.	IV
8	Marquis Jacques de Dampierre	Archiwista-paleograf; sekretarz generalny „Comité du Livre”, wydawca „L'Annuaire de la France et de l'étranger”, sprawami polskimi zajmował się od dawna, w zeszłym roku ofiarował 400 egz. swego wydawnictwa Rządowi Polskiemu.	IV
9	Félix Hautfert	Redaktor „Lanterne”; umożliwia nam rozciągnięcie wpływów propagandy na brukowy organ lewicowy.	IV
10	Edouard Helsey	Redaktor „Journal”; prowadził akcję propagandową w sprawie śląskiej.	IV

11	André Jacquet	Publicysta; zajmuje się propagandą na rzecz Polski, gdzie spędził lata wojenne, jako jeńiec.	IV
12	René Johannet	b. Kierownik polityki zagranicznej w „La Croix”; publicysta, autor dzieła „Le principe des Nationalities” – jeszcze przed wojną prowadził energiczną kampanię na rzecz Polski.	IV
13	Jullien Albert	Kierownik działu polityki zagranicznej w „Petit Parisien”, propagujący w sprawie śląskiej na rzecz Polski.	IV
14	Jean Knittel	Redaktor „Strasburger Neuste Nachrichten”, wybitnie pomagał w propagandzie prasowej.	IV
15	Ary Leblond	Redaktor „Victoire”; od szeregu lat propaguje na rzecz Polski, autor znanej książki o Polsce. Posiada Legię Honorową.	IV
16	Marius Leblond	Redaktor „La Vie”; od dawna zajmuje się propagandą na rzecz Polski (L.H.)	IV
17	André Mazon	Sekretarz Szkoły języków wschodnich, profesor języków wschodnich na uniwersytecie w Strassburgu, redaktor „Revue des Etudes Slaves”, usposobiony dla nas życzliwie, posiada znaczny autorytet w sprawach słowiańskich (L.H)	IV
18	Alexandre Merlot	Skarbnik związku „France-Pologne”, dyrektor izby handlowej franko-polskiej; w czasie wojny brał udział w misji francusko-polskiej przy organizacji armii polskiej we Francji; jeden z najczynniejszych współpracowników naszych francuskich.	IV
19	Henri de Montfort	Skarbnik w „Amis de Pologne”, redaktor polityki zagranicznej w „Radical”; od lat kilkunastu zajmuje się wybitnie sprawami polskimi.	IV
20	Georges Meresthe	Redaktor „Petit Journal”; specjalny korespondent „Excelsior”, delegowany na Górny Śląsk przysyłał stamtąd b. korzystne korespondencje.	IV
21	André Olivier	Publicysta; oddał nam b. znaczne usługi propagandowe i informacyjne głównie w związku ze sprawą śląską.	IV

22	Marcel Ray	Profesor Uniwersytetu, szef działu zagranicznego w „Petit Journal”, nadsyłał korzystne korespondencje ze Śląska, w czasie plebiscytu współdziałał w akcji propagandowej.	IV
23	Louis Ripault	Wiceprezes partii radykałów i radykalnych socjalistów, redaktor „Le Radical”; od początku wojny bierze gorąco w obronę sprawy polskiej.	IV
24	Jacques Roujon	Sekretarz i referent sprawozdań Senatu, redaktor „Journal des Debats” i „Figaro”; w parlamencie propagował na rzecz Polski.	IV
25	Alfred Valette	Redaktor naczelny „Mercure de France” – szczerze oddany sprawie polskiej, którą propaguje w swym organie.	IV
26	Paul Appel	Członek Rady Legii Honorowej, członek Instytutu, rektor Akademii paryskiej; przewodniczył przyjęciu Naczelnika Państwa w Sorbonie, gdzie wygłosił wielką mowę – jeden z najwybitniejszych uczonych francuskich (G.O.L.H. ²³²).	X
27	Léon Berard	Minister oświaty i sztuk pięknych; deputowany dep. Basses Pyrenées, adwokat przy Sądzie, brał czynny udział w przyjęciu Naczelnika Państwa (Sorbona, Comedie Française); urządził dzień polski we wszystkich szkołach francuskich, patronował polskiej wystawie sztuki w Salonie paryskim w 1921 r.	X
28	Auguste Autrand	Prefekt Sekwany; brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa w Paryżu.	II
29	Jean Richepin	Członek Akademii francuskiej; znany literat i poeta; wygłosił słynną mowę na przyjęciu Naczelnika Państwa w Sorbonie.	II
30	Charles Richet	Członek Akademii medycznej, profesor Uniwersytetu w Paryżu; pisywał wiele o Polsce – zajmuje się wydatnie propagandą polską.	II
31	Philippe Berthelot	Ambasador Francji, Sekretarz generalny Ministerium Spraw Zagranicznych, jest decydującym czynnikiem na Quai d’Orsay.	I

²³² Grande Ordre de la Légion d’Honneur.

32	Rosa Bailly-Dufour	Dyrektorka stowarzyszenia „Les Amis de la Pologne”, założycielka i inicjatorka pożytecznego dla naszej propagandy stowarzyszenia francuskiego „Przyjaciół Polski”, mającego swe rozgałęzienie w całej Polsce, prowadzi od lat kilku bardzo gorliwie propagandę na rzecz Polski. Ostatnio zainicjowała i przeprowadziła złożenie z bardzo znaczną ilością podpisów petycji na korzyść polskiego rozwiązania sprawy śląskiej.	IV
33	Martin Jules Cambon	Ambasador Francji, Prezes Konferencji Ambasadorów, oddaje sprawie polskiej wielkie usługi, przy wykonaniu traktatów, posiadając w tej mierze głos decydujący.	I
34	Paul Doumer	Prezes Komisji Wojsk Słowiańskich przy Prezydium Rady, Minister Finansów, Sénateur de la Corse, przyczynił się skutecznie do zorganizowania armii polskiej we Francji.	I
35	Jean Adrien Antoine Jules Jusserand	Ambasador Francji, Ambasador francuski w Waszyngtonie był przewodniczącym misji politycznej i wojskowej francuskiej w Polsce w 1920 r. dyplomata wpływowy i bardzo przyjazny Polsce.	I
36	Augustin Pierre de Fouquieres	Minister Pełnomocny II-ej klasy, Introdacteur des Ambassadeurs, Szef Protokołu w Ministerium Spraw Zagranicznych, oddał nam niezliczone usługi organizacyjne i techniczne. Posiada najwyższe zagraniczne odznaczenia.	II
37	Jules Laroche	Minister Pełnomocny II kl. zastępca Dyrektora Spraw Politycznych i handlowych w Ministerium Spraw Zagranicznych, odegrał wybitną rolę w sprawie śląskiej, posiadając decydujący wpływ na nasze sprawy.	I
38	Maurice Herbette	Minister Pełnomocny I kl. Dyrektor Spraw Administracyjnych i technicznych oddawał niezliczone przysługi sprawie polskiej, oraz brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa.	I
39	Joseph Noulens	Ambasador Francji, Senator Gers, jako przewodniczący Franco-Pologne oddaje nam znakomite usługi polityczne, dzięki swym dużym wpływom politycznym. Przewodniczył misji koalicyjnej do Polski w lutym 1919 r.	I

40	Maurice Le Corbeiller	Prezes Rady Muncypalnej Paryża, Deputowany Paryża, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji oraz reprezentował Paryż na obchodzie Napoleonskim w Warszawie.	II
41	Georges Leygues	były prezydent Rady i Minister Spraw Zagranicznych, Deputowany w Lot-et-Garonne, Prezes komisji Spraw Zagranicznych w Izbie, jako następca i przyjaciel Milleranda położył dla sprawy polskiej wielkie zasługi.	I
42	Louis Claude Hermite	Minister Pełnomocny II-ej klasy, Szef Gabinetu Ministra, oddawał sprawie polskiej wielokrotne usługi, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa w Paryżu.	II
43	Andre Lefevre	b. Minister Wojny, Deputowany w Bouches du Rhone, w czasie najazdu bolszewików na Warszawę przyczynił się głównie do szybkiego dostarczenia nam amunicji i materiału wojennego.	I
44	Paul Painleve	b. Prezydent Ministrów, Członek instytutu, Deputowany dep. Sekwany, podpisał dekret o formacji armii polskiej we Francji, odnosił się zawsze życzliwie do sprawy polskiej, co podkreślał zawsze w swych przemówieniach.	I
45	Charles Adam	Rektor Uniwersytetu w Nancy przyznał stypendia dla uczniów Polaków szkół średnich w Nancy.	III
46	François Aubert	Senator, zasłużył się w sprawie polskiej w związku z akcją parlamentarną w kwestii Śląska.	III
47	Charles Alphan	Konsul I kl. Dyrektor w MSZ franc. w Direction de l'Office des bien privés, był nam stale pomocny przy Komisji Odszkodowań, przewodniczył rokowaniom likwidacyjnym polsko-niemieckim.	II
48	Eugene Petit	Sekretarz generalny przy Prezydium Rzeczypospolitej Francuskiej, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa w Paryżu.	II
49	Fernand Raux	b. Prefekt Policji w Paryżu, D-to	II
50	Etienne Flandin	Senator Indre, Rezydent Generalny w Tunisie, Prezes grupy „Amis de Pologne”, położył wielkie zasługi w związku z sprawą śląską.	II

51	Henri Fromageot	Adwokat, radca prawny MSZ dla prawa międzynarodowego. Przewodniczył rokowań polsko-gdańskim, Komisji ekspertów w sprawie gdańskiej, zabierał głos we wszystkich dotyczących nas sprawach wykonania traktatów, udzielał nam nieraz bezpośredniej opinii prawnej.	II
52	Jean Parmentier	Dyrektor Departamentu w Ministerium Finansów, ułatwiał nam sprawy finansowe zwłaszcza regulację awansów wojskowych i układu, dotyczącego miliarda marek niemieckich.	II
53	Rene Pean	Minister Pełnomocny II kl. Vice dyrektor spraw Administracyjnych i Związków Międzynarodowych przy M.S.Z. franc., oddaje nam ustawicznie znaczne usługi w zakresie spraw administracyjnych.	II
54	Comte Emanuel Joseph Peretti della Rocca	Minister Pełnomocny I-ej kl., Dyrektor Spraw Politycznych i Handlowych w Ministerium Spr. Zagranicznych, we Francji zajmuje decydujące stanowisko.	I
55	Ernest Gay	Prezes Rady Generalnej dep. Sekwany, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa.	II
56	Georges Guillaumin	Adwokat przy sądzie Apelacyjnym, Vice-Prezes Rady Muncypalnej Paryża, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa.	III
57	Georges Lemarchand	Viceprezes Rady municypalnej Paryża, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III
58	Edouard Herriot	b. Senator, b. Minister, Deputowany okręgu Rhone – Mer Lyonu, jest wpływowym posłem grupy radykalno-socjalistycznej, artykułami, odczytami i osobistymi interwencjami jeszcze w czasie wojny bronił gorąco sprawy polskiej.	II
59	Andre Honnorat	b. Minister Oświaty, Deputowany w Basses Alpes, wyrobił na rzecz naszą znaczne stypendia szkolne i do spraw polskich zawsze odnosił się życzliwie.	II
60	Henri Roger	Dziekan Wydziału medycznego, przewodniczył Delegacji lekarzy francuskich na Kongres medyczny w Warszawie we wrześniu 1921.	II

61	J.H. Aine Rosny (powszechnie używany pseudonim Boexa)	Członek Akademii Goncourt, znakomity pisarz francuski, przewodniczący dawnego Komitetu Francusko-Polskiego w Paryżu.	II
62	Eugene Leon Pralon	Minister Pełnomocny II, obecnie poseł francuski w Chrystianii, był posłem w Warszawie.	I
63	Charles Seydoux	Minister Pełnomocny II kl. Vicedyrektor Wydziału Handlowego w franc. MSZ, wybitny znawca stosunków ekonomicznych, w czasie wojny kierownik blokady koalicyjnej. Przewodniczył rokowaniom korytarzowym polsko-niemieckim. Odegrał znaczną przyjazną nam rolę w rokowaniach ekonomicznych polsko-francuskich.	II
64	Albert Tirman	Dyrektor honorowy w Ministerium Handlu i Przemysłu, b. dyrektor Misji Wojskowej francusko-polskiej, Radca Stanu, Członek Rady Administracji i Stowarzyszenia francusko-polskiego „Przyjaciół Polski”, Izby Handlowej francusko-polskiej; położył wybitne zasługi w organizacji armii polskiej we Francji oraz stałej propagandzie na rzecz Polski.	II
65	Albert Bartholomé	Prezes Towarzystwa Narodowego Sztuk Pięknych, rzeźbiarz, organizował wystawę sztuki polskiej przy Salonie Paryskim.	II
66	Fernand Maurice Carré	Honorowy Sekretarz Ambasady, Vice Szef Protokołu w franc. M.S.Z., brał żywy udział w przyjęciu Naczelnika Państwa.	III
67	Frederic Albert Kammerer	Minister Pełnomocny II kl., Vicedyrektor Wydziału Azji i Oceanii, jest wpływową osobistością w Ministerium S.Z. franc., zwłaszcza w zakresie finansowym; odegrał rolę dla nas przychylną w rokowaniach ekonomicznych polsko-francuskich.	II
68	Paul Leon	Dyrektor sztuk Pięknych, położył duże zasługi przy organizacji wystawy Sztuki polskiej przy Salonie paryskim w 1921 r.	II
69	Jacques Bindry	Kontradmirał, przydzielony do Prezydenta Rz[eczy]p[ospolitej], brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	II
70	Gaston Velten	Minister Pełnomocny, mianowany Posłem w Ameryce południowej, były Konsul generalny w Warszawie, po ewakuacji oddał wychodźtwa polskiemu w Rosji niezliczone usługi.	III

71	André Weiss	Członek Instytutu, Profesor Prawa na Uniwersytecie Paryskim, Radca prawny Departamentu dla prawa międzynarodowego, służył nam radami w czasie rokowań polsko-niemieckich w Paryżu.	III
72	Baron Denys Cochin	b. Deputowany, b. Minister, członek Akademii Franc., zajmuje się od dawna w sposób bardzo życzliwy sprawami polskimi z wielkim pożytkiem dla nas dzięki swemu wpływowi w kołach katolickich. W 1919 r. bronił sprawy polskiej przed Watykanem.	II
73	Maurice Hoppel	Minister Pełn[omocny] III kl., Minister francuski w Addis Abeda, jest gorącym przyjacielem Polaków jeszcze z czasów gdy był konsulem generalnym w Warszawie.	II
74	Edouard Regis Bache d'Arnaud de Vitrolles	Konsul generalny, Szef Dyrekcji handlowej w MSZ francuskim, oddaje nam wielkie usługi w zakresie stosunków handlowych polsko-francuskich.	III
75	Louis Aubanel	Sekretarz generalny prefektury Sekwany, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III
76	Louis Aucoc	Członek Izby Handlowej paryskiej, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III
77	Paul Pierre Louis Bargeton	Konsul I kl. Vicedyrektor Wydziału Azji w franc. MSZ, zajmował się czynnie opieką nad interesami polskimi na Wschodzie w sposób bardzo przyjazny.	III
78	Jean Beraud	Viceprezes Tow. Nar. Sztuk Pięknych, artysta malarz, organizował wystawę Sztuki polskiej przy Salonie paryskim w 1921 r.	III
79	Henri Bidou	Redaktor „Revue de Paris”, propagował na rzecz Polski.	III
80	Louis Léon Blanche	Konsul franc. III kl. w Warszawie. Zastępca Szefa Wydziału Europy w franc. MSZ, gorący przyjaciel Polaków oddawał wychodźcom polskim w Moskwie niezliczone usługi, ma obecnie w swym referacie całokształt spraw polskich, jest dla nas nieocenionym źródłem informacji i pośrednikiem.	IV

81	Jacques Bombard	Dyrektor Gabinetu Prezydium Rz[eczy] p[ospo]litej, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa.	III
82	Émile Antoine Bourdelle	Znakomity rzeźbiarz, twórca pomnika A. Mickiewicza.	III
83	Paul Boyer	Dyrektor Szkoły języków wschodnich, stworzył katedrę języka polskiego w szkole, której jest dyrektorem.	III
84	Gaston Brosse	Szef eskadronu żandarmerii, Komendant wojskowy pałacu Elizejskiego, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa w Paryżu.	III
84	Robert Brussel	Szef propagandy artystycznej zagranicznej Dyrekcji Sztuk Pięknych przy Ministerium Oświaty, interesuje się sprawami polskimi, przyczynił się do urządzenia wystawy Sztuki polskiej w Paryżu w 1921 r.	III
85	Émile Buré	Dyrektor „Eclair”, wybitny publicysta, współpracujący z nami propagandowo.	III
86	Marie Joseph Cadiot	Lekarz Prezydenta Rz[eczy]p[ospo]litej Franc., brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III
87	Georges Cahen-Salvador	Szef wydziału jeńców wojennych w M.S.Wojsk. franc., Referent w Radzie Stanu, zajmował się gorliwie jeńcami polskimi.	III
88	Ludovic Carteron	Konsul II kl. w Warszawie, Zastępca Szefa Gabinetu Ministra Spr. Zagr., oddał nam duże usługi natury technicznej.	IV
89	Marie Henri Pierre Chasles	Audytor w Izbie Obrachunkowej, Szef Sekcji w Ministerium Finansów, prowadzi sprawy finansowe dotyczące Polski.	IV
90	Andre Cheradame	Wybitny publicysta polityczny, zajmuje się sprawami polskimi od 1903.	III
91	Marc Edouard Collette	Szef Gabinetu Podsekretarza Stanu w Ministerium Oświaty, położył zasługi w związku z parlamentarną akcją propagandową w sprawie śląskiej.	IV
92	Andre Charles Cornin	Sekretarz Ambasady I kl. Szef Wydziału Prasowego i informacyjnego w franc. MSZ, szczerze oddany sprawie polskiej oddaje nam cenne usługi w zakresie informacyjnym i prasowym.	III

93	Lucien Cornet	Senator w Yonne, położył zasługi w związku z parlamentarną akcją propagandową w sprawie śląskiej.	IV
94	Robert Degouy	Konradmirał, kawaler Legii Honorowej, od dawna interesuje się sprawami polskimi, zaznaczył się wybitnie czynną współpracą w propagandzie na rzecz naszą w sprawie śląskiej.	II
95	Gaston Leverage	Prezes Komitetu dla regulacji taboru kolejowego w Europie Centralnej, kawaler Legii Honorowej, Commandeur de l'ordre de l'Empire Britannique, Commandeur de l'ordre Royal de l'Etoile de Roumanie. Działalność Komitetu pod przewodnictwem p. Leverage umożliwiła Polsce zawarcie umów o wzajemnym użytkowaniu wagonów z państwami sukcesyjnymi, powstałymi na terytorium b. Austro-Węgier. Komitet opracował projekt nowej umowy międzynarodowej o wzajemnym użytkowaniu wagonów, oraz współdziałał skutecznie w regulowaniu długów wagonowych w stosunku do Czechosłowacji oraz wielu innych krajów.	II
96	Andre Lechtenberger	Publicysta, zajmuje się sprawami polskimi od 20 lat, miewa odczyty o Polsce, w czasie wojny prowadził propagandę pracując w Misji wojskowej polsko-francuskiej.	III
97	Louis Marin	Deputowany w Meurthe et Moselle, członek komisji budżetowej w franc. MSZ, prezes Tow. Amis de Pologne, prezes grupy parlamentarnej Amis de Pologne, jeden z inicjatorów i zarazem przewodniczący grupy parlamentarnej dla spraw polskich, odegrał pierwszorzędną rolę w Parlamencie w związku ze sprawą śląską.	III
98	Henri Lorin	Deputowany Gironde, profesor uniwersytetu w Bordeaux, jako jeden z najczynniejszych członków grupy przyjaciół Polski, położył wielkie zasługi swymi parokrotnymi wystąpieniami i artykułami w sprawie śląskiej.	III
99	Emile Massard	Radca municypalny, Szef batalionu rezerwy, prezes II-ej komisji Rady municypalnej, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III

100	Rene Massigli	Sekretarz Konferencji Ambasadorów, oddał nam wybitne usługi w sprawie traktatów.	III
101	Lucien Maury	Szef Sekcji „Des Oeuvres françaises à l'étranger” w MSZ, brał udział w propagandzie na rzecz Polski.	IV
102	Jean Menard	Major Piechoty, Attaché Prezydenta Rzeczypospolitej, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III
103	Albert Milhaud	Profesor Uniwersytetu paryskiego, Szef Sekcji „des Oeuvres françaises à l'étranger” w franc. MSZ, ułatwił urządzenie dnia szkolnego podczas pobytu Naczelnika Państwa w Paryżu oraz przyznał stypendia dla studentów Polaków i subwencję dla France-Pologne.	III
104	Jean Millerand	syn Prezydenta Rzeczypospolitej, szef sekretariatu osobistego prezydenta Rzeczypospolitej, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III
105	Claude Mollard	Szef batalionu piechoty, Attaché Prezydenta Rzeczypospolitej, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III
106	Leopold Marie Auguste Pierre de Montal	Komendant Sztabu generalnego przydzielony do Górnego Śląska do sztabu generała Le Rond, kawaler Legii Honorowej, ekspert historyczny i polityczny do sprawy śląskiej przy Radzie Ambasadorów, opracował memoriały dla użytku Ligi Narodów.	III
107	Rene Moulin	Główny Redaktor „Revue de la semaine”, brał udział w propagandzie na rzecz Polski.	III
108	Henri Moysset	b. szef gabinetu Prezesa Ministrów, publicysta, historyk, wiele pisał o Polsce, którą kilkakrotnie odwiedzał, zajmuje się sprawą śląską od kilkunastu lat.	III
109	Benoir Labatut-Navailles	Szef biura dyrekcji spraw administracyjnych we franc. MSZ, prowadzi sprawy emigracyjne, okazał nam dużą pomoc w sprawie konwencji międzynarodowych.	III
110	Georges Noblemaire	Deputowany des Hautes Alpes, Członek Komisji spraw zagranicznych, delegat Francji do Ligi Narodów, w związku akcją śląską położył duże zasługi dla sprawy polskiej.	III

111	Bernard Nogare	Profesor ekonomii politycznej na uniwersytecie paryskim, Szef Wydziału rękodzieł w Ministerium Pracy, Sekretarz generalny komisji międzyministerialnej do spraw imigracji przy francusk[im] MSZ, główny autor obu konwencji emigracyjnych polsko-francuskich, opiekował się wychodźstwem polskim we Francji, posiada Legię honorową, Commandant de St. Jacques de l'Epee, chev[alier] de St. Maurice.	III
112	Charles Nogues	Pułk. art. Attaché Prezydenta Rz[eczy]p[ospo]litej, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III
113	William Oualid	b. szef sekcji rękodzieł w Min. Pracy, prof. ekonomii polit. na uniwersytecie w Strassburgu, posiada Croix de Guerre, Mil[itary] Cross, św. Stanisława. Zawarł pierwszą i drugą konwencję emigracyjną polsko-francuską i położył znaczne zasługi w zakresie opieki nad wychodźstwem polskim.	III
114	Eugene Oudaille	Komisarz delegacji specjalnych, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III
115	Raoul Pascalis	szef I-go biura Gabinetu Prefekta Policji, robił duże ułatwienia w sprawach konsularnych.	III
116	Henri Peyerimhoff	Sekretarz gen[eralny] Komitetu Centr[alnego] Kopalń Węgla, członek Rady Górniczej, zajmuje w przemyśle francuskim stanowisko wybitne, brał główny udział w rokowaniach naszych w sprawie śląskiej, posiada nieograniczone pełnomocnictwa swej grupy.	III
117	Pierre Darras	Prefekt, Dyrektor Gabinetu Prefekta Sekwany, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III
118	Armand Dayot	Literat, Dyrektor przeglądu „L'Art et les Artistes”, Inspektor generalny Sztuk Pięknych, zorganizował wystawę Sztuki polskiej w Paryżu.	III
119	Albert Defaux	Inspektor muzeów i uroczystości m. Paryża, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III

120	Georges Louis Alexandre Degrand	Konsul I-jej klasy, Sekretarz II kl. ambasady w Brukseli, oddał nam decydujące usługi w czasie konferencji pokojowej.	III
121	Robert Derendinger	Szef batalionu Infanterii kolonialnej, przydzielony do osoby Prezydenta Rz[eczy] p[ospo]l[itej], brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa.	III
122	Leon Auguste Jules Desbuissons	geograf franc. MSZ, oddał nam cenne usługi kartograficzne podczas konferencji pokojowej i w sprawie śląskiej.	III
123	Paul Digeaux	Dyrektor personalny Prefektury, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa.	III
124	Joseph Dumas	Szef wydziału Informacji przy prefekturze Policji, czynił nam duże ułatwienia z dziedziny konsularnej.	III
125	Jean Erlich	Deputowany Paryża, Sekretarz Komisji Spr. zagr., adwokat, Viceprezes grupy parlamentarnej „Amis de Pologne”, znawca stosunków wschodnich, zna biegle język polski, pozostaje w kontakcie z Poselstwem naszym oddając niewątpliwe zasługi w związku z akcją śląską.	III
126	Raphael Falcon	Dyrektor Sztuk Pięknych i Muzeów, komisarz generalny uroczystości miejskich Paryża, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa.	III
127	Emile Faure	Sekretarz Rady Muncypalnej Paryża, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa.	III
128	Jean Finot	Naczelny Redaktor „Revue Mondiale”, wpływowy dziennikarz polityczny pochodzenia polskiego, pozostaje z nami w kontakcie.	III
129	Mathieu Fontana	Szef batalionu inżynierii, Attaché Prezydenta Rzeczypospolitej, był osobiście przydzielony do świty Naczelnika Państwa w czasie pobytu w Paryżu.	III
130	Baron Maurice de Fontenay	Radca Muncypalny, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa.	III
131	Etienne Fournol	b. deputowany, Sekretarz generalny Komitetu parlamentarnego, zajmuje się sprawami polskimi od kilkunastu lat w sposób bardzo życzliwy i pisywał artykuły na ten temat.	III

132	François Maurice Frement	Radca municypalny, Prezes Komitetu budżetowego przy Radzie miejskiej Paryża, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III
133	Auguste Gauvain	Redaktor polityczny „Journal des Débats”, odnosi się życzliwie do spraw polskich, pracował z nami propagandowo.	III
134	Paul Gautier	Profesor, Sekretarz generalny „Union Française”, Dyrektor „Revue Bleue”, zorganizował cykl odczytów polskich we Francji i francuskich w Polsce.	III
135	Jean Serve Givet	Redaktor polityczny „L'Eclair” i „La France”, jako dziennikarz szczerze nam oddany wyświadcza nam znaczne przysługi publicystyczne i informacyjne.	III
136	Pierre Godin	b. Szef Gabinetu cywilnego Ministra wojny, starszy radca Izby Obrachunkowej, Radca Municypalny Paryża, oddał nam poważne usługi w czasie konferencji pokojowej.	III
137	Joseph Fernand Grenard	Konsul gen[eralny], vice szef Dyrekcji Europy w franc. MSZ, gdzie prowadzi Wydział Wschodni, t.j. sprawy Polskie i Bałkany.	III
138	Martin Marie Andre Guillaume	Główny inżynier kopalń, Dyrektor kopalń w M. Robót Publicznych. Imieniem tegoż Ministerium interweniował w całej sprawie dzierżawy kopalń państwowych na Śląsku. Od jego aprobaty zależał układ o ile w grę wchodziły interesy rządu francuskiego.	III
139	Jean Herbette	Redaktor polityczny „Temps”, autor znanych biuletynów wstępnych, zabierał przychylny głos w naszych sprawach.	III
140	Louis Lachaume	Cywilny inżynier górnik, główny inspektor Towarzystwa Dróg Żel[aznych] Półn[ocnych], brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III
141	Georges Gayet Lacour	Członek Institut de France, za pomocą odczytów uczestniczył w propagandzie na rzecz Polski.	III
142	Georges Lalou	Radca municypalny, Główny referent budżetu rady miejskiej Paryża, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III

143	Paul Lapie	Radca Stanu, Dyrektor Wydziału Nauczania powszechnego w M. Oświaty, ułatwił urządzenie dnia polskiego w Paryżu w czasie pobytu Naczelnika Państwa w Paryżu.	III
144	Francois Latour	Sekretarz Rady Muncypalnej Paryża, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa.	III
145	Paul Justin Laurans	Inspektor Sztuk Pięknych m. Paryża, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa.	III
146	Fernand Laurent	Sekretarz Rady municypalnej Paryża, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa.	III
147	Jean Daurier de Piessac	Szef sekcji „des Oeuvres Concours Etrangers” przy dyrekcji spr[aw] administracyjnych franc. MSZ, pomagał nam w sprawach Czerwonego Krzyża polskiego i w kwestiach filantropijnych.	IV
148	Rene Pinon	Profesor wyższej szkoły Nauk Politycznych, redaktor „Revue des Deux Mondes”, od czasów przedwojennych pracuje z nami w dziedzinie propagandy na rzecz Polski.	III
149	Celestin Reboul Decourtray	p[od]pułkownik, publicysta wojskowo-polityczny, rozwija propagandę antyniemiecką w „Temps”, będąc w stałym kontakcie z polskim MSZ, zajmował się sprawą śląską, w sposób dla nas pomyślny.	III
150	Francisque Regaud	Deputowany w Rhone, udał się na Śląsk w czasie plebiscytu, jako jeden z najczynniejszych członków grupy „przyjaciół Polski” w Parlamencie, oddał ogromne usługi propagandowe swymi głośnymi przemówieniami i wystąpieniami w związku ze sprawą śląską, szczerze i bezinteresownie nam oddany.	III
151	Edgar Roels	Redaktor „Temps”, kieruje kampanią prasową rzeczonoego na rzecz Polski, przyczynił się do układów ekonomicznych polsko-francuskich w sprawie śląskiej.	III
152	Marcel Pierre Roland	Szef Gabinetu Ministra Oświaty, ułatwił urządzenia dnia polskiego w czasie pobytu Naczelnika Państwa we Francji.	III
153	Frederic Sabatier	Sekretarz Ambasady I kl., vice szef dyrekcji Europy w franc. MSZ, istotny kierownik poddyrekcji Europy, ma zakres spraw niemieckich.	III

154	Jean Baptiste Saget	Deputowany w Belfort, udał się na Śląsk w czasie plebiscytu jako jeden z czynnych członków grupy „Przyjaciół Polski”, położył dla sprawy Śląskiej duże zasługi.	III
155	Louis de Saint Victor de Saint Blancard (pseudonim St. Brice)	Naczelny redaktor polityki zagranicznej w „Journal”, wiele pisał o Polsce, pozostaje w stałym z nami kontakcie.	IV
156	Rene Paul Jules Siccard	Konsul II kl., Szef biura kontroli zagr. w franc. MSZ, oddaje nam stałe najcenniejsze usługi w zakresie swego urzędu.	III
157	Charles Smolski	Szef biura tłumaczeń w[e] fr[ancuskim] MSZ, od lat kilkunastu zajmuje się propagandą na rzecz Polski.	III
158	Fortunat Strowski	Profesor Sorbony, pochodzenia polskiego, od dawna bierze udział w propagandzie na rzecz Polski.	III
159	Anicet de Vassoigne	Szef eskadronu kawalerii, Attaché Prezydenta Rz[eczy]p[ospolitej], brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III
160	Henri Vernis	Szef trzeciego biura gabinetu Prefekta Policji, ułatwiał nam sprawy konsularne.	III
161	René Weiss	Dyrektor gabinetu prezesa rady municipalnej Paryża, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji.	III
162	Maurice Chavane	Dyrektor kopalń Węgla Sarry i Moselli w Carling, opiekował się bardzo życzliwie robotnikami polskimi.	IV
163	Joseph Louis Keller	b. dyrektor Wydziału Informacji Bezpieczeństwa Publicznego, oddawał znaczne usługi Polakom przebywającym we Francji.	IV
164	Ludovic Allec	Szef Wydziału Szkół Wyższych i Sztuk pięknych przy Magistracie m. Marsylii, Prezes marsylskiej grupy „Amis de Pologne”.	IV
165	Duvivier Auloge	kolumbijski konsul w Lyonie, jako przedstawiciel w Lyonie Polskiego Urzędu dla spraw cywilnych we Francji opiekował się gorliwie przez rok z górną interesami ludności polskiej okręgu lionńskiego, dopomógł czynnie do instalacji i pracy Konsulatu polskiego w Lyonie, przyczynia się do propagandy polskiej.	IV

166	Alexandre Bascle de la Greze	referent Protokołu w Ministerium Spraw Zagranicznych, z okazji Pana Naczelnika Państwa we Francji.	IV
167	Jules Beudin	Attaché przy Komisariacie generalnym uroczystości i obchodów. Z okazji podróży Pana Naczelnika Państwa do Paryża.	IV
168	Louis Biernawski	(obywatel francuski) honorowy prezes stowarzyszenia górników polskich zagłębia Loire'y, Archiwista departamentalny w St. Etienne, od początku wojny b. gorąco zajmował się losem polskich wychodźców i internowanych; gorliwie zajmował się i zajmuje organizowaniem w swoim departamencie propagandy na rzecz Polski.	IV
169	Robert Billon	Attaché w Ministerium Spraw Zagranicznych, oddaje znaczne usługi informacyjne w zakresie spraw rosyjskich.	IV
170	Georges Blondel	Profesor Wyższej szkoły Nauk politycznych i Wyższej szkoły handlowej, zajmuje się sprawami naszymi od szeregu lat bardzo życzliwie (posiada L.H.).	IV
171	Pierre Bressy, Gaston Prospere	Konsul I kl., przy Konferencji Ambasadorów oddawał znaczne usługi naszej delegacji.	IV
172	Rene Chapouille	zastępca szefa Gabinetu Ministra Oświecenia, ułatwił urzędzenia dnia szkolnego polskiego we Francji, podczas pobytu Naczelnika Państwa w Paryżu.	IV
173	Frere Elisse Coriou	Econome de l'Oeuvre Hospitaliers w przytułku nocnym w Marsylii, za troskliwą opiekę nad wychodźcami polskimi.	IV
174	Pierre Courtois de Malleville	Referent Rady Stanu, przyczynił się do organizacji armii polskiej we Francji.	IV
175	Robert de Dampierre	Sekretarz Ambasady II kl., referent wydziału Azji, zajmował się czynnie ochroną interesów polskich w Persji.	IV
176	André Dubois	Porucznik, attaché przy Prezydium Rzeczypospolitej. Kawaler Legii Honorowej, w związku z podróżą Pana Naczelnika Państwa do Francji.	IV
177	Fernand Durey	Sekretarz osobisty Prefekta Sekwany, w związku z podróżą Pana Naczelnika do Francji.	IV

178	Emile Franceschini	Szef Gabinetu Syndyka Rady Muncypalnej Paryża, w związku z podróżą Pana Naczelnika do Francji.	IV
179	Henri Gachon	Skarbnik grupy marsylskiej „Amis de Pologne”, energicznie propagował na rzecz Polski.	IV
180	Edouard Ganche	Fundator i Prezes Towarzystwa imienia Fryderyka Chopina, ogłosił kilka książek o muzyce polskiej, stale zajmuje się propagandą polską artystyczną.	IV
181	Georges Garnier	Główny inspektor Ruchu Kolei Wschodnich, w związku z podróżą Pana Naczelnika.	IV
182	Rene Gilloin	Zastępca Szefa Gabinetu Prezesa Rady Muncypalnej w Paryżu, towarzyszył p. Corbeiller do Warszawy na obchód napoleoński, w związku z podróżą Pana Naczelnika do Francji.	IV
183	Jean Hippolyte Giraudoux	Sekretarz Ambasady II kl., Szef Sekcji przy wydziale Oeuvre francaise a l'Etranger, zasłużył się w zakresie propagandy polsko-francuskiej, posiada L.H.	IV
184	Henri Grappin	Profesor Szkoły języków wschodnich, Kolonista z czasów przedwojennych, w czasie wojny świetny referent prasy polskiej w franc. MSZ, w okresie Konferencji Pokojowej autor szeregu świetnych broszur, wydawnictw, artykułów politycznych o sprawie polskiej, której jest wytrawnym znawcą. Obecnie profesor języków wschodnich w Paryżu.	IV
185	Jeanne Houoke	W sposób wyjątkowo czynny zajmuje się dobroczynnością wśród Polaków w Paryżu.	IV
186	François Joseph Hutin	Kartograf przy M.S.Z., udzielał pomocy poselstwu w sprawie śląskiej.	IV
187	Erik Pierre Labonne	Konsul II kl. Referent finansowy Dyr. Spr[aw] Polit[ycznych] w M.S.Z., udzielał wpływowej pomocy w dziedzinie finansowej.	IV
188	Albert Camille Jacques Labouret	Sekretarz Ambasady II kl., sous-chef sekcji informacyjnej i prasowej w M.S.Z. Posiada L.H., oddawał nam usługi w dziedzinie prasowej i informacyjnej.	IV

189	Julien Lacour	Przemysłowiec, od lat 20 oddaje nam znaczne usługi propagandowe, oraz opiekuje się Polakami.	IV
190	Ernest Lagarde (Charles Antoine)	Sekretarz Ambasady III kl., przydzielony do Sekretariatu Gen[eralnego] Konferencji Ambasadorów, pomagał nam w pracach związanych z Konferencją Pokojową, Konf. Ambasadorów i Radą Najwyższą, a także z wykonaniem traktatów.	IV
191	Abbe J. Lamblin	Aumonier des Forges de l'Adour, od kilkunastu lat urzęduje odczyty o Polsce i prowadzi energiczną propagandę w południowej Francji.	IV
192	Louis Lumet	Inspektor Sztuk Pięknych, literat, jest głównym inicjatorem i organizatorem dnia polskiego we Francji w czasie pobytu Naczelnika Państwa.	IV
193	Roland de Margerie	Attaché Gabinetu Ministra Spr. Zagr. w związku z podróżą Naczelnika Państwa do Francji.	IV
194	Andre Menabrea	Sekretarz generalny Stowarzyszenia France-Pologne, propagandą polską zajmuje się od 1909 r., jemu głównie zawdzięczamy wyrobienie stypendiów.	IV
195	Louis Mongin	Referent w Min. Finansów, jest pomocnikiem kierownika działu wschodniego i polskiego.	IV
196	Victor Nicaise	Dr. medycyny, Skarbnik b. komitetu francusko-polskiego, Skarbnik komitetu budowy pomnika Adama Mickiewicza w Paryżu, posiada L.H., zajmuje się czynnie naszymi sprawami od lat 20.	IV
197	Emmanuel Parmentier	Profesor historii w liceach paryskich, nauczył się po polsku i od kilkunastu lat wygłasza odczyty o Polsce.	IV
198	Lucien Pikard	Sous-chef III-go biura Prefekta Policji, czynił duże ułatwienia konsularne.	IV
199	Baron Lionel Pinoteau	Referent Protokółu w M.S.Z., aide des ceremonies, w związku z podróżą Naczelnika Państwa do Francji.	IV
200	Ernest Quignard	Attaché Gabinetu Syndyka Rady Muncypalnej Paryża, z powodu podróży Naczelnika Państwa do Francji.	IV

201	Emile Roche	Zastępca szefa Gabinetu Prefekta Sekwany, z powodu podróży Naczelnika Państwa do Paryża.	IV
202	Gaston Roussel	Sous-Prefet, zast[ępcą] szefa gabinetu Izby deputowanych, oddaje poważne usługi w akcji parlamentarnej wśród kół lewicowych, współpracownik Loucher.	IV
203	Andre Roussel le roy	Referent w gabinecie osobistym Ministra Spr. Zagr., z powodu podróży Naczelnika Państwa za granicę.	IV
204	Albert, Ernest, Henri Sage	Attaché wydziału prac zagranicznych w M.S.Z., był pewien czas przydzielony do Poselstwa dla organizacji przedsięwzięć filantropijnych.	IV
205	Antoine Salles	Prezes grupy lionńskiej „Amis de la Pologne”, radca miejski Lyonu i okręgu lionńskiego, propagował na rzecz Polski.	IV
206	Gabriel Sarrazin	Członek honorowy lionńskiej grupy „Amis de la Pologne”, sędzia pokoju w Mézières, uczony, autor o poezji romantycznej polskiej, gorący przyjaciel Polski, działający wydatnie w propagandzie.	IV
207	Jules Simon	Inżynier, profesor praw kopalnianych w szkole górniczej, radca prawny w Ministerium robót publicznych, redagował wspólnie z dr me[dycyny] Benisem umowę francusko-polską z 1-go i 22 marca r.b. oraz trzy umowy, będące obecnie w stadium ukończenia. Był ekspertem w sprawie śląskiej (ekonomiczny) przy francuskiej delegacji przy Lidze Narodów.	IV
208	Alfred Stempowski	Konsul Polski w Hawrze, obywatel francuski, w czasie wojny poniósł znaczne ofiary materialne, zorganizował schronisko dla żołnierza polskiego.	IV
209	Maurice Toussaint	Publicysta, od lat 20 broni sprawy polskiej w prasie.	IV
210	Paul Vigery	Inżynier-górnik, Dyrektor kopalni: „Roche la Moliere” i „Firmini”, opiekun i obrońca internowanych Polaków, których wielokrotnie uwalniał na własną odpowiedzialność. Z jego inicjatywy powstała pierwsza szkoła polska w zagłębiu Loiry.	IV

211	Bolesław Zychon (obyw. franc.)	Radca prawny Poselstwa i Konsulatu gen[eralnego] polskiego w Paryżu, Szef Dróg Żel. Póln., bezinteresownie oddaje swymi wytrawnymi radami prawnymi znaczne usługi.	IV
212	Dr. Józef Babiński	Neurolog wszechświatowej sławy, Członek Akademii Lekarskiej w Paryżu, pracami naukowymi i obywatelską działalnością przysporzył we Francji niemałe poważanie dla imienia polskiego.	II
213	Dr. med. Guermontprez Franciszek	prof. Uniwersytetu w Lille, Członek Królewskiej Akademii Lekarskiej belgijskiej, Delegat Uniwersytetu Katolickiego w Lille na Zjazd Lekarski, od szeregu lat niestrudzony bojownik o prawa narodu polskiego na wiecach i konferencjach, cieszący się wielkimi wpływami w zachowawczych sferach francuskich.	III
214	Dr. med. Ehlers Edward	prof. wydz. lekarskiego Uniwersytetu w Kopenhadze.	III
215	Dr. med. Gauthier Aime	p[od]pułkownik lekarz naczelny Misji Wojskowej francuskiej. Czynny organizator Zjazdu Lekarskiego francusko-polskiego. Członek Komisji Epidemicznej Ligi Narodów, działającej w Polsce. Wiceprezes Tow. Lekarskiego Francusko-Polskiego w Warszawie. W ciągu z górą dwuletniego pobytu w Polsce inicjator i niez mordowany propagator jak najściślejszego zbliżenia obu narodów. Od niego wyszła myśl Zjazdu Lekarskiego Francusko-Polskiego i jego zabiegi osobiste zdołały sprawą tą zainteresować Rząd Francuski, a specjalnie Ministerstwo Wojny i Oświaty, ponadto był duszą wszystkich przygotowań do Zjazdu na miejscu.	III
216	Dr. med. Achard Karol	Profesor Wydz. Lekarskiego Uniwersytetu w Paryżu. Sekretarz generalny Akademii Lekarskiej w Paryżu. Wybitny uczonec, oficjalny delegat Akademii lekarskiej na Zjazd lekarski w Warszawie; wygłosił na Zjeździe świetny odczyt, który wzbudził wielkie zainteresowanie, szczerzy przyjaciel Polski.	III
217	Dr. med. Lepine Jan	Profesor psychiatrii, Dziekan Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu w Lyonie.	

		Wybitny uczony. Wielki przyjaciel Polski. Delegat Wydz. Lekarskiego Uniwersytetu w Lyonie na Zjazd w Warszawie. Uniwersytet Lyoński był stałym ogniskiem sympatii polskich, którym niejednokrotnie dawał wyraz, świeżo uchwalił wydział lekarski dopuszczenie do stanowisk asystentów Uniwersyteckich lekarzy polskich.	III
218	Dr. med. Billet Henryk	lekarz major, Profesor szkoły lekarskiej wojskowej w Val de Grace, delegat Ministerstwa Wojny na Zjazd lekarski francusko-polski w Warszawie. Wybitny uczony, wysoko ceniony we francuskim ministerstwie wojny.	IV
219	Dr. med. Fribourg-Blanc Andrzej	Lekarz major. Oficer Legii Honorowej, Kawaler Krzyża wojennego, 4-o krotnie ciężko ranny, ogłoszony wielokrotnie w rozkazach do Armii, Członek Misji wojskowej francuskiej w Warszawie. Władza w mowie i piśmie językiem polskim. Od pierwszej chwili przybycia do Polski niestrudzony pionier zbliżenia polsko-francuskiego. W utworzeniu Towarzystwa lekarskiego polsko-francuskiego brał wybitny udział i jako pierwszy jego sekretarz zasłużył się niezmiernie przy zawiązywaniu stosunków z uczonymi francuskimi i korporacjami lekarskimi. Niezwykle czynny organizator Kongresu lekarskiego, w którym brał udział jako oficjalny przedstawiciel francuskiego Ministerstwa Wojny. Człowiek całą duszą oddany sprawie polskiej, żonaty z Polką.	IV
220	Dr. med. Comby Juliusz	Lekarz honorowy szpitali paryskich, założyciel i pierwszy prezes Stowarzyszenia lekarzy francuskich, wybitny pediatra, pod którego kierunkiem kształcił się cały szereg lekarzy polskich, których otaczał najżyczliwszą opieką i sympatią.	IV
221	Dr. med. Coste-Labaume Stanisław	Radca municypalny Lyonu, administrator Szpitali lyońskich, delegowany na Zjazd Warszawski przez municypalność m. Lyonu, jako oficjalny przedstawiciel. Miasto Lyon okazywało stale wielką sympatię dla Polski, dając temu wielokrotnie wyraz.	IV

222	Dr. Le Fort René	Profesor Uniwersytetu w Lille, delegat tegoż Uniwersytetu na Zjazd w Warszawie, wybitny chirurg.	IV
223	Dr. med. Hufnagel Jan	Intern. Szpitali paryskich, członek słynnej kompanii ochotników bajońskich, sekretarz paryskiego Komitetu Lekarskiego polsko-francuskiego, sekretarz generalny oficjalnej delegacji franc. na Zjazd, w 1919 r. delegowany był do Polski przez franc. MSZ w celu zawiązania stosunków pomiędzy francuskimi a polskimi organizacjami lekarskimi, brał żywy udział w pracach przygotowawczych Zjazdu.	IV
224	Dr. med. Boquel Andrzej	Dyrektor szkoły przygotowawczej lekarsko-farmaceutycznej w Angers i delegat tejże szkoły na Zjazd lekarski.	IV
225	Dr. med. Baron Paweł	Major lekarz, przydzielony do misji wojskowej francuskiej w Polsce, Kawaler polskiego Krzyża Walecznych ²³³ , otrzymanego za obronę i ocalenie pociągu z rannymi. Był członkiem Komitetu Organizacyjnego Zjazdu lekarzy polskich i francuskich i brał czynny udział w pracach przygotowawczych.	IV
226	Dr. med. Mickaniewski Witold	Major lekarz przydzielony do Misji Wojskowej francuskiej, poprzednio lekarz w Armii Hallera, obecnie złożył podanie o przyjęcie do armii polskiej. Wnuk emigranta i syn francuskiego lekarza wojskowego wyższej rangi; członek komitetu organizacyjnego Zjazdu.	IV
227	Dr. Armand Ludwik	Major-lekarz przydzielony do Misji Wojskowej francuskiej w Polsce. Sekretarz Tow. Lekarskiego francusko-polskiego i Komitetu organizacyjnego Zjazdu.	IV
228	Dr. med. Frenkel Henryk	Profesor Wydziału Lekarskiego w Tuluzie i delegat tegoż wydziału.	IV
229	Masson Piotr	Księgarz wydawca paryski, ofiarował abonament wydanych przez siebie 40 pism lekarskich lekarzom polskim,	

²³³ Krzyż Walecznych ustanowiono rozporządzeniem Rady Obrony Państwa z 11 sierpnia 1920 r., a miał być nadawany „celem nagrodzenia czynów męstwa i odwagi, wykazanych w boju”.

		na niesłychanie dogodnych warunkach, a mianowicie w 1920 r. po cenie marki polskiej za franka, w r. zaś 1921 5 marek za franka wraz z przesyłką pocztową. Na r. 1922 z powodu katastrofalnej przed paru miesiącami niżki kursu marki polskiej a podwojenia od N[owego] Roku opłat pocztowych prenumerata ma być obliczona w stosunku 40 marek polskich za franka, straty poniesione przez Mas[s]ona wobec 2400 abonamentów polskich różnych pism dosięgają paru milionów marek, pomimo to p. Masson pragnąc ułatwić porozumienie myśli naukowej franc. deklaruje się ponosić je nadal. Dla lekarzy polskich ofiarność p. Massona stała się po prostu opatrnościową, pozwalając im w opłakanych warunkach obecnego kursu pieniędzy na utrzymanie się na poziomie zdobyczy zachodniej wiedzy lekarskiej.	IV
230	Henri Lasson	gen. dyw. Szef domu wojsk[owego] Prez[ydenta] Rep[ubliki] działalnością swą przysłużył się wybitnie sprawie polskiej.	II
231	Prosper Bernard	organizator Armii polskiej. D-tto	II
232	Marie Chapois	Kontroler Generalny. D-tto	II
233	Just Dieudonne Charriou	(dyrekcja inżynierii). D-tto	II
234	Leonce Moineville	organizator Armii polskiej. D-tto	II
235	Eugene Mourruau	Szef Sztabu Misji franc. d-tto	II
236	Auguste Camille Raynal	wyszkolenie armii polskiej. d-tto	II
237	Claude Spire	organiz[ator] wyszkolenia armii pol. d-tto	II
238	Georges Granderye	d-tto	II
239	pułk. Maurice Loir	dyrektor i organizator kawalerii. d-tto	III
240	” Marie Brallion	organizacja i rozwinięcie Szkoły Sztabu generalnego. d-tto	III
241	ppułk. Jean Juillard	d-tto	III
242	major Charles Hanotte	d-tto	III
243	Pułk. Eugene Trousson	dyrektor wyszkolenia. d-tto	III
244	Pułk. Louis Fauray	opracowanie regulaminu. d-tto	III
245	” Gustave Senechal	d-tto	III

246	ppułk. Jean Marie Joseph François Mathey	d-tto	III
247	pułk. Marie Mercier	szkoła aplikacyjna. d-tto	III
248	” Octave Collat	d-tto	III
249	mjr Maurice Larcher	(oprac[owanie] regulam[inu]). d-tto	III
250	Pierre Desire Robert Didro mjr	(oprac[owanie] reg[ulaminu]). d-tto	III
251	płk. Joseph Dalalain	pom[ocnik] Szefa Sztabu, wybitne zasługi przy organizacji kolei.	III
252	mjr Jean Auffret	(szkoła podchorążych w Bydgoszczy) działalnością swą przysłużył się wybitnie sprawie polskiej.	III
253	mjr Gaetan Charbonnier	szkoła aplikacyjna. d-tto	III
254	podp. Paul Lavalle	organizacja kolejnictwa. d-tto	III
255	mjr Antoine de Peretti	zasługi na polu wychowania fizycznego. d-tto	III
256	mjr Jules Rouget	współpraca z Oddziałem III-im Szt. Gen. Naukowo-szkolnym. d-tto	III
257	” Louis Moutte	d-tto	III
258	” Octave Curel	d-tto	III
259	” Henri Gouyou	zasługi na polu plebiscytowym Górnośląskim w okresie walk powstańczych. d-tto	III
260	” Alexis Logez	d-tto	III
261	Ppułk. Paul Allegrini	SzefII oddz. M[isji] W[ojskowej] Fr[ancuskiej], działalnością swą przysłużył się wybitnie sprawie polskiej.	III
262	” Marcel Brochet	Wyszkolenia Armii polskiej. d-tto	III
263	” Marie Belgrand	d-tto	III
264	” Gustave Marie Leroux	d-tto	III
265	officer administr. I kl. Henri Lefevre	dyr. służby zdrowia. d-tto	III
266	ppułk. Edmond August Bost	zasługi przy obronie Lwowa	III
267	mjr René Henri Charles Despujols	opracował plany obrony granicy, wybitny instruktor	III

268	pułk. Charles Jordan	działalnością swą przysłużył się wybitnie sprawie polskiej	III
269	kpt. Joseph Lelaquet	opracowanie regulaminów. d-tto	IV
270	” Henri Laperche	d-tto	IV
271	” Guy William Metier	zasługi instruktorskie. d-tto	IV
272	Gen. Paul Henrys	był szefem Misji wojskowej francuskiej w Polsce, przyczyniając się wybitnie do zaciśnięcia węzłów przyjaźni z Francją. Wobec jego wyjazdu z Polski względy kurtuazji międzynarodowej nakazują odznaczyć go orderem polskim	I
273	Charles Henri Raymond BRUGERE	Sekretarz Poselstwa II kl., zastępca Szefa Gabinetu Ministra S.Z. franc., oddawał usługi informacyjne korespondentom polskim.	IV
274	Charles Bavelier	Konsul II kl., Sekretarz archiwista w Protokóle franc., brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa we Francji	IV
275	Paul Perrot du Cray	inżynier Sztuk i Rękodzieł, ekspert ekonomiczny w sprawach śląskich, odegrał pierwszorzędą rolę w pracach Komisji ekspertów, powołanej przez Radę Najwyższą, jako pierwszorzędny znawca ekonomiczny Śląska. Informuje nas stale o przebiegu sprawy, jemu wiele zawdzięczamy.	II
276	Ppułk. Alfred FAGALDE	zastępca Attaché wojskowego Republiki francuskiej w Londynie, okazywał zawsze jak najprzychylniejsze zainteresowanie dla spraw polskich. Służył zawsze współpracą i cennymi informacjami pełnomocnikowi polskiemu wojskowemu w Londynie, niejednokrotnie dostarczając angielskie tajne dokumenty i regulaminy, których wydostanie inną drogą byłoby niemożliwym. Posiada następujące ordery: Kawaler orderu Legii Honorowej, Croix de Geurre, Kompanion orderu Łażni (C[ompanion] of the B[ath] ²³⁴), Kompanion orderu świętych Michała i Jerzego (C[ompanion] of	III

²³⁴ Order of the Bath – brytyjskie odznaczenie wprowadzone ustanowione przez króla Jerzego I w 1725 r.

		G[eorge] and M[ichael] ²³⁵), Military Cross (M.C.), Japoński order Świętego Skarbu (Tresor Sacré) V-ej kl., Japoński order Wschodzącego słońca IV-ej kl., Oficerski order Gwiazdy Rumuńskiej.	
277	Ppułk. Edward REQUIN	Zastępca Marszałka Fayolle'a, oddał nam duże usługi przy Lidze Narodów.	III
278	Emil Deleuze	Kapitan Korwety, przysłużył się bardzo sprawie polskiej przy Lidze Narodów.	IV
279	François Monroe	Kapitan Artylerii Armii francuskiej, udzielał nam cennych informacji w czasie pobytu swego przy Lidze Narodów.	IV
280	Major Karol René Foissey	Zastępca Prezesa Komitetu dla regulacji obiegu taboru Kolejowego w Europie Centralnej, Oficer Legii Honorowej Croix de guerre z palmą, Officier de l'ordre Royal de l'Etoile de Roumanie, jako członek Prezydium Komitetu dla regulacji obiegu taboru kolejowego w Europie Centralnej przyczynił się do przeprowadzenia sprawy na naszą korzyść przestrzegając ścisłej bezstronności, uchronił Polskę od represji Czecho-Słowackich względem polskich kolei żelaznych.	III
281	Emil Gabriel Peplin	adiutant techniczny Prezesa Komitetu dla regulacji taboru kolejowego w Europie Centralnej, Oficer Gwiazdy rumuńskiej, Officier de l'Academie ou 1913 r. dotto	III
282	Jean Edouard Boutin	Sekretarz Komitetu dla regulacji taboru kolejowego w Europie Centralnej, Oficer orderu Korony Królewskiej rumuńskiej. dotto	IV
283	Władysław Mickiewicz	syn Adama, opiekował się jeńcami polskimi i uchodźcami w Paryżu, mimo sędziwego wieku prowadzi po dzień dzisiejszy bibliotekę polską w Paryżu ²³⁶ .	II

²³⁵ Order of St Michael and St George (ustanowiony w 1818 r.).

²³⁶ Biblioteka Polska w Paryżu (na wyspie św. Ludwika), instytucja kulturalna założona w 1838 r. z inicjatywy ks. przez Adama Jerzego Czartoryskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza i Karola Sienkiewicza.

AMERYKI

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
1	inż. Albin B. Barber	Doradca techniczny przy Ministerstwie Kolei Żelaznych, przybył do Polski jako przedstawiciel Hoovera w sierpniu 1919 r. i od tego czasu oddał Polsce znakomite usługi tak pod względem ekonomicznym, jak politycznym. Pierwszym jego dziełem było uzyskanie dla Polski 100 lokomotyw od Hoovera; następnie przychylny jego opinii i fachowej znajomości wszechświatowej gospodarki węglowej i kolejowej zawdzięcza w wielkiej mierze Polska korzystne decyzje w sprawie rozdziału węgla górnośląskiego oraz rozdziału taboru niemieckiego w myśl art. 371 Traktatu Wersalskiego. Działalność jego na polu politycznym polega na tym, że mając bardzo rozległe stosunki w decydujących kołach politycznych Europy nie wahał się p. Barber niejednokrotnie, choć nie oficjalnie występować jako adwokat spraw polskich. Sprawę kolei gdańskich i polskiej administracji tychże bronił skutecznie w Paryżu i Genewie. Studiował również sprawę Górnego Śląska pod względem etnograficznym i ekonomicznym, a materiały będące rezultatem tych studiów miały dla polskich polityków, broniących tej sprawy, podstawową wartość. Ostatnio niestrudzone jego prace w sprawie Górnego Śląska, zarówno w Warszawie, jak w Opolu, Paryżu a niedawno w Genewie w wielkiej mierze przyczyniły się do zmodyfikowania pierwotnej, mniej pomyślnej dla nas koncepcji w podziale tej dzielnicy.	II

FINLANDII

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
1	Walter Borys Gyllengöbel	w czasie swojej działalności w Polsce, gdzie bawi od początku istnienia Rzeczypospolitej, najpierw jako Chargé d'Affaires, później minister pełnomocny, zaznaczył się swymi sympatiami ku Polsce, nauczył polskiego języka i po powrocie do swego kraju będzie niewątpliwie tam promotorem polsko-finiandzkiego zbliżenia.	I

HISZPANII

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
1	Sr. D. Manuel Perez Secane y Roca de Togores, Marin y Corriadini Conde de Velle, Primer Introdutor do Embajadores	ze względów kurtuazji	II
2	Sr. D. Cristobal Garcia Loygorri y Murietta Rizo y del Campo Duque de VISTAHERMOSA – Segundo Introdutor de Embajadores	detto	II
3	Don Luis de PINEDA, Koniuszy Dworu	ze względów kurtuazji	IV

NORWEGII

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
1	Frederik Rustad	Wielki Marszałek Dworu Króla, przyczynił się do wstrzymania dostawy amunicji do Rosji, co nie pozostało bez wpływu na przebieg operacji wojennych	I
2	Christian Frederik Michelet	Minister spraw zagranicznych. detto	I
3	Nils Claus Ihlen	Członek Rady Król., b. Min. Spr. Zagr. detto	I
4	Christopher Georges von Tangau	Sekretarz Gen[eralny] MSZ. detto	II
5	Waldemar August Foss	Dyrektor Protokołu, Szef Depart[amentu] detto	II
6	Generał Jean Deane	Szef Gł[ównego] Urzędu Sanit[arnego], Członek Kom. Norw[eskiej] Pom[ocy] Polsce. detto	II
7	Sigurd Bentzon	Nacz[elnik] Wydz. M.S.Z. detto	III
8	Dr. Rolf Thommesson	Nacz[elny] Red[aktor] „Tidens-Tegn.”, detto	III
9	Jean Berg	Sekretarz Min. S.Z. detto	IV
10	Martin Bolstad	Sekr. Min. S. Zagr. detto	IV

11	Fröis Pröisland	Nacz[elny] Red[aktor] „Aftenposten” detto	IV
12	Richard Henriksen	Dyrektor, Sekr. Kom. Norw[eskiej] Pomocy Polsce. detto	IV

RUMUNII²³⁷

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
1	Aleksander G. Floresco ²³⁸	Minister Pełnomocny, Poseł rumuński w Polsce, wybitnie przyczynił się do zawarcia Konwencji o sojuszu z Rumunią	I
2	Gen. Iean Bascanu	Minister spraw wojskowych. Brał czynny udział przy pertraktacjach mających na celu zawarcie przymierza oraz konwencji handlowej z Rumunią.	I
3	Mikołaj Misu	Wielki Marszałek Dworu. D-to	I
4	Gen. Konstantin Christescu	Szef Sztabu Gen[eralnego], D-to	I
5	Gen. Jerzy Valeanu	Minister Komunikacji. D-to	I
6	Jan Stircea	Wielki Mistrz Ceremonii. D-to	I
7	Jerzy Derussi	Sekretarz generalny M.S.Z. rum[uńskiego]. Brał czynny udział przy pertraktacjach mających na celu zawarcie przymierza oraz konwencji handlowej z Rumunią	I
8	Dymitr Georgescu	Szef Gabinetu M.S.Z. d-to	II
9	Gen. Konstanty Stefanescu Amza	Generał brygady. d-to	II
10	Gen. Dymitru Stratilesu	Przewodniczący Komisji pracującej z gen. Hallerem. d-to	II
11	Ioan Popovici	Generał dywizji. d-to	II
12	Aleksander Gershi	Generał brygady, Zastępca Szefa Sztabu. d-to	II
13	Mikołaj Samsonovici	Generał Brygady, b. zast[ępcę] Szefa Sztabu, Dyrektor Szkoły wojsk. d-to	II
14	Michał Ionescu	Generał brygady, Dyrektor Kolei Żel. d-to	II
15	Ludovic Mircescu	Generał brygady. d-to	II
16	Herakles Nikoleanu	Prefekt Policji. d-to	II

²³⁷ Cały zestaw nazwisk rumuńskich przekreślono ołówkiem.

²³⁸ Francuska wersja nazwiska Florescu.

17	Mikołaj D. Germani	Minister Pełnomocny. d-to	II
18	Aleksander Yakovaky	Minister Pełn[omocny], Dyrektor Dep. Pol. d-to	II
19	Pułk. Karel Ressel	Członek Komisji konw[encji] handlowej. d-to	III
20	Ilje Partenje	Pułkownik. d-to	III
21	Dymitr Dymitriu Haralamb	ppułk. Sztabu Gen[eralnego], Sekretarz Komisji dla Konw[encji] Wojsk., Delegat wojsk. dla regulacji granic. d-to	III
22	Ioan Prodan	Pułkownik, Szef Adiutantury Sztabu Gen[eralnego] d-to	III
23	Ioan Antonesco	P[od]pułkownik Sztabu, Komendant szkoły kawaleryjskiej. d-to	III
24	Jan Ceroi	Szef biura telegr[aficznego] zagr[anicznego] i radio. d-to	III
25	Vasyl Hiott	Burmistrz m. Braiła	III
26	Jerzy Jorgalem	Burmistrz m. Galac. d-to	III
27	Trajan Constantinescu	Burmistrz m. Konstanza. d-to	III
28	Virgiliusz Bidescu	Prezes Izby Handl[owej] w Brail. d-to	III
29	Alfons Dall Orse	Prezes Izby Handl[owej] w Galacu. d-to	III
30	Jerzy Georgescu	Prezes Izby Handl[owej] w Konstanzy. d-to	III
31	Bazyli Trifu	Konsul Generalny. d-to	III
32	Konstanty Zanescu	Sekretarz II. kl. w M.S.Z. d-to	III
33	Paweł Dimitriał	Administrator Doków i Składów w Braile. d-to	III
34	Jerzy Christodorescu	Przewodniczący deleg[acji] handl[owej] rum[uńskiej] d-to	III
35	Jan Tejano	Prefekt Dystryktu Braiła. d-to	III
36	Michał Codru	Prefekt Dystryktu Galac. d-to	III
37	Aleksander Buescu	Dyrektor Komory celnej. d-to	III
38	Jan Manea	Dyrektor Dyr. Poczty i Tel[egrafów] d-to	III
39	Wiktor Tanasciu	Członek deleg[acji] handl[owej] d-to	III
40	Stan Bratu	Wiceprezes Izby Handl[owej] w Braile. d-to	IV
41	Ludwik Josek	Wiceprezes Izby Handl[owej] w Galacu. d-to	IV
42	Pincu Sapira	Wiceprezes Izby Handl[owej] w Konstanzy. d-to	IV
43	Emil Nicesku	Szef Ruchu Dyr. Kolejowej. d-to	IV

44	Leopold Devechi	Sous-chef ruchu Dyr. kolejowej. d-to	IV
45	Leon Nieszczuk	Naczelnik Stacji w Czerniowcach. d-to	IV
46	Radu Cutzeride	Attaché M.S.Z. d-to	IV
47	Jerzy Lucu	Inspektor Ceł w Galacu. d-to	IV
48	Eugeniusz Catargi	Szef Gab[inetu] pryw[atnego] M.S.Z. d-to	IV
49	Radu Crutzesco	Sekretarz pos. przydzielony do Min. Sapiehy w czasie pobytu w Bukareszcie. d-to	IV
50	Michał Boldur	Insp. w Min. Dóbr, Członek del[egacji] han[dlowej]. d-to	IV
51	inż. Józef Mühlendorff	Członek delegacji handlowej. d-to	IV
52	Grzegorz Constantinescu	Attaché M.S.Z., Szef Gabinetu Sekretarza generalnego M.S.Z. d-to	IV

WŁOCH

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
1	Pułk. Giovanni Valvassori	Szef Delegacji włoskiej przy Międzynarodowej Komisji Granicznej dla wytknięcia granicy polsko-niemieckiej, położył duże zasługi dla Polski popierając nasze sprawy przy pracach Komisji, należy mu się wdzięczność.	III
2	Palo Boselli	Prezydent Ministrów włoskich, w okresie deklaracji Barona Sonnino oddawał cenne usługi Polsce, za co należy mu się podziękowanie.	I
3	Aurturo Sanchioli	Sekretarz Gabinetu Senatora Masconiego, Komisarza gen[eralnego] cywilnego na Venezia Giulia, przebywał dłuższy czas w Polsce przed wojną, żywi wielką sympatię dla Polski, którą okazywał wykonując wszelkie techniczne polecenia związane ze sprawami polskimi z zupełnym pominięciem wszelkiego biurokratyzmu, oddając tym samym wielkie przysługi konsulatu polskiemu	IV
4	Juliusz Faccini	Komendant orderu Korony włoskiej, Szef Gabinetu Senatora Masconiego, komisarza generalnego cywilnego na Venezia Giulia, wraz ze swym szefem popierał gorliwie sprawy polskie, niejednokrotnie dając ku temu własną inicjatywę	III

5	Jego Ekscelencja Antoni MOSCONI	senator królestwa włoskiego, rycerz wielkiego krzyża orderu korony włoskiej, oficer legion d'honneur, Komisarz gen[eralny] cywilny na Venezia Giulia, od czasu istnienia konsulatu okazywał stale pomoc i poparcie nie tylko w ramach kurtuazji międzynarodowej, lecz starał się aby sprawy, dotyczące interesów polskich były w najskuteczniejszy sposób załatwione. Gdy konsulat polski dwukrotnie był w przykrych sytuacji, iż z powodu opóźnienia nadejścia potrzebnych pieniędzy nie mógł zająć się wysłaniem do Polski repatriantów, senator Mosconi z pominięciem wszelkiej drogi urzędowej, t.j. nie odnosząc się do Rzymu, na własną odpowiedzialność, pożyczył Konsulatowi potrzebne sumy. Również przy pertraktacjach handlowych i emigracyjnych z komisjami polskimi, przebywającymi w Trieście, okazywał zawsze jak najdalej idące zrozumienie dla istotnych potrzeb Polski.	II

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
9	Jan L. Todd (Kanadyjczyk)	Profesor patologii uniwersytetu w Montreal, wybitny uczyony, współdziałał z narażeniem życia w badaniach nad środkami tłumienia epidemii.	III
10	Burt S. Walbach (Ameryk.)	profesor patologii w Harvard, wybitny uczyony, współdziałał z narażeniem życia w badaniach nad tłumieniem epidemii w Polsce	III
11	Gen. Hugh Cumming (Ameryk.)	Szef Służby zdrowia St. Zjednoczonych Ameryki Północnej, Członek Misji koalicyjnej lekarskiej przy Lidze Towarzystw Czerwonego Krzyża, w 1919 r. przyczynił się do zainicjowania międzynarodowej akcji pomocy dla Polski w zakresie zwalczania duru plamistego.	II
12	Dr. F. Visbeco (Franc.)	członek Misji lekarskiej koalicyjnej przy Lidze Towarzystw Czerwonego Krzyża, przyczynił się do zainicjowania międzynarodowej akcji pomocy dla Polski w zakresie zwalczania duru plamistego	IV

13	Prof. Aldo Castellani (Włochy)	członek Misji lekarskiej koalicyjnej przy Lidze Towarzystw Czerwonego Krzyża. d-to	IV
14	Dr. Frederick Norman White	na stanowisku głównego Komisarza Ligi Narodów do spraw Epidemii w Polsce, współdziałał bardzo życzliwie i energicznie z organami polskiej państwowej służby zdrowia, popierając stale sprawy polskie w Lidze Narodów	II

^bZał. 7^b

[Uzasadnienie] projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia okresu organizacji sądownictwa

UZASADNIENIE

Okres zmian w organizacji sądów, w ciągu którego wolno sędziów przenosić na inne miejsca lub stanowiska służbowe tudzież w stan spoczynku, oznaczony został do końca 1921 roku.

Zgodnie z art. 1-ym Ustawy z dnia 18 maja 1921 roku w przedmiocie oznaczenia okresu organizacji sądownictwa (Dz.Ust. Nr. 46 poz. 278 r. 1920) Rada Ministrów będzie władna przedłużyć ten okres najdalej do końca 1922 roku. Ponieważ organizacja sądów z powodu unifikacji b. Dzielnicy Pruskiej, przyłączenia części obu ^aŚląskówa i Ziemi Wschodnich jest w pełnym biegu, zachodzi potrzeba przedłużenia powyższego okresu do granic, przewidzianych w Ustawie.

Wobec powyższego oraz na podstawie art. 1-go przytoczonej wyżej Ustawy z dnia 18 maja 1921 roku wnoszę, aby Rada Ministrów uchwalić raczyła załączony projekt rozporządzenia.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI
/-/ SOBOLEWSKI.

^bZał. 8^b

Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Lublina pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 8 milionów marek

WNIOSEK NAGŁY

Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Lublina pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 8 milionów marek.

Uzasadnienie.

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dn. 14 X 1921 r. gminie m. Lublina udzielona została pożyczka ze Skarbu Państwa w wysokości 7 milionów marek na pokrycie w całości deficytu administracyjnego w sierpniu i częściowo deficytu we wrześniu. Całkowity niedobór miasta w miesiącach sierpniu i wrześniu wynosić miał według obliczeń Magistratu marek 11 500 000 (sierpień – 5 mil., wrzesień – 6 1/2 mil.). Dalsza pomoc ze Skarbu Państwa uzależniona została od przedstawienia zamknięcia rachunkowego za ubiegły okres.

Z przedstawionego rachunku niedoboru funduszy miejskich za miesiąc wrzesień r.b. wynika według obliczenia Magistratu niedobór bez brania w rachubę uzyskanych w tym miesiącu pożyczek w wysokości 7 883 919 Mk., niedobór ten jednak należy zmniejszyć o kwotę 3 milionów, gdyż Magistrat nie wziął pod uwagę w zestawieniu wydatków i dochodów pożyczki krótkoterminowej 3 miliony Mk., która w tymże miesiącu została zaciągnięta i spłacona; wpływać więc na zwiększenie niedoboru nie może; zgodnie z tym niedobór miasta w miesiącu wrześniu ustalić należy w kwocie 4 883 919 Mk.; niedobór przeciętnie w takiejże kwocie wziąć można za podstawę w sierpniu i październiku, co uczyni za 3 miesiące Mk. 14 651 757, po potrąceniu zaś udzielonej już pożyczki 7 milionów pozostaje do wyrównania Mk. 7 651 757.

Ponieważ w ciągu ostatnich czterech tygodni zatwierdzone zostały uchwały Rady Miejskiej w sprawie podwyższenia istniejących podatków i między innymi podatku wwozowego, co znacznie zwiększy wpływy miejskie, przeto obecnie władza nadzorcza zgodziła się na udzielenie pożyczki w kwocie 8 milionów Mk. na pokrycie niedoboru administracyjnego do końca roku 1921 z zastrzeżeniem, że jest to ostatnia pomoc finansowa dla m. Lublina, które winno bezzwłocznie zaprojektować nowe podatki, względnie podwyższyć dotychczasowe tak, że miało budżet zrównoważony, a ewentualny niedobór na przyszłość pokryje pożyczką P.K.K.P., za żyrem jednego z banków.

Pożyczka niniejsza będzie zwrotną 1 stycznia 1922 r. w drodze konwersji wszystkich dotychczasowych pożyczek.

W końcu zaznacza się, że omawiana pożyczka została już wyasygnowana wskutek ciężkiej sytuacji finansowej miasta.

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do udzielenia gminie m. Lublina pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 8 000 000 mk. na pokrycie niedoboru administracyjnego do końca r. 1921.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
St. Downarowicz^f

Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Białegostoku pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 16 milionów marek

WNIOSEK NAGŁY

Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Białegostoku pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 16 milionów marek.

Uzasadnienie.

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dn. 14 X 1921 r. gminie m. Białegostoku udzielona została pożyczka ze Skarbu Państwa w kwocie 16 000 000 mk. na pokrycie niedoboru administracyjnego za sierpień, wrzesień i październik r.b. Obecnie Magistrat b. Białegostoku zwrócił się o przyznanie dalszej pożyczki na pokrycie niedoboru administracyjnego do końca roku budżetowego w wysokości 29 milionów marek.

Na miesiące wrzesień i październik ustalony został niedobór miesięczny miasta w kwocie 7 000 000 mk.; w listopadzie i grudniu niedobór ten wzrośnie o 839 918 mk. miesięcznie, a to w związku z podwyższeniem mnożnika i skasowaniem zasiłku:

różnica przy podwyższeniu mnożnika z 900 do 1530 –	Mk. 3 189 318
mniej jednorazowy zasiłek	” 2 349 400
	Mk. 839 918

Za okres dwumiesięczny niedobór miasta wyniesie (7 839 418 x 2) Mk. 15 679 836, który należy powiększyć o kwotę marek 2 917 000, stanowiącą wydatek Magistratu na wypłacenie pracownikom miejskim drugiego zasiłku za październik, t.zw. „aprowizacyjnego”.

Zgodnie z powyższym niedobór miasta Białegostoku do końca roku bieżącego określa się w zaokrągleniu sumą 18 500 000 mk. Ponieważ w ubiegłym miesiącu władza nadzorcza zatwierdziła miejski podatek mieszkaniowy, jak również podwyższenie stawek niektórych opłat i podatków, przeto wskazany powyżej niedobór na listopad i grudzień powinien odpowiednio się zmniejszyć.

Władza nadzorcza zgodziła się na udzielenie gm. m. Białegostoku po raz ostatni pożyczki w kwocie 16 milionów marek na pokrycie niedoboru administracyjnego do końca r. 1921 pod warunkiem, że gmina, począwszy od dnia 1 stycznia 1922 r. przystąpi do konwersji Skarbowi Państwa pożyczek dotychczas udzielonych w łącznej sumie 47 250 000 marek.

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do udzielenia gminie m. Białegostoku pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 16 milionów marek na pokrycie niedoboru administracyjnego do końca r. 1921.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
St. Downarowicz^f

^bZał. 11^b

[Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie rozwiązania rad miejskich na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej

UZASADNIENIE

Projektu Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie rozwiązania Rad Miejskich na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej.

I. Pod względem rzeczowym:

Po objęciu władzy przez Naczelną Radę Ludową w Poznaniu zarządził Komisariat Naczelnej Rady Ludowej wybory do Rad Miejskich rozporządzeniem z dnia 11-go lutego 1919 roku.

Wybory te odbyły się oczywiście tylko w obrębie tak zwanej linii demarkacyjnej.

Po objęciu reszty terytoriów przyznanych traktatem wersalskim nie przeprowadzono już wyborów w tych obszarach, lecz ustanowiono komisaryczne Rady Miejskie, a więc pochodzące z nominacji.

Celem usunięcia takiego stanu rzeczy zarządził Minister b. Dzielnicy Pruskiej rozporządzeniem z dnia 12-go sierpnia 1921 r. w całym obszarze b. Dzielnicy Pruskiej ponowne wybory do Rad Miejskich, które w wielu miastach już się odbyły.

Ponieważ poprzednie Rady Miejskie w obrębie tak zwanej linii demarkacyjnej nie zostały dotychczas rozwiązane, istnieją więc obecnie w tych miastach dwie Rady Miejskie, a więc poprzednia, która urzęduje dotychczas i nowo wybrana, która nie może być wprowadzoną przed rozwiązaniem poprzedniej.

Wydanie więc projektowanego rozporządzenia jest rzeczą konieczną.

II. Pod względem formalnym:

Do rozwiązania Rad Miejskich kompetentną jest wyłącznie Rada Ministrów, która na podstawie art. 14 ustawy z dnia 23-go czerwca 1921 r. o wprowadzeniu dekretów, ustaw sejmowych i rozporządzeń Rządu, oraz o dalszym uzgodnieniu ustawodawstwa na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej (Dz. Ustaw Rz.P. Nr. 75 poz. 511) przyjęła uprawnienie przysługujące w myśl art. 79 ordynacji miejskiej dla sześciu wschodnich prowincji monarchii pruskiej z dnia 30-go maja 1933 r. cesarzowi.

Wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie zmiany § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 października 1921 r. o utworzeniu Państwowego Komitetu Radiotechnicznego (Dz.Ust.R.P. Nr. 71 poz. 477)

Wniosek

Ministra Robót Publicznych w sprawie zmiany § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 1921 r. o utworzeniu Państwowego Komitetu Radiotechnicznego (Dz.Ust.R.P. Nr. 71 poz. 477).

Uzasadnienie

Paragraf 4 Rozporządzenia z dnia 9 sierpnia 1921 r. zastrzega udział przedstawiciela Ministerstwa Przemysłu i Handlu w Państwowym Komitecie Radiotechnicznym, zarówno ze względu na zainteresowanie przemysłu i handlu w dziedzinie radiotechniki, jak, i to w przeważnej mierze, ze względu na związek radiotechniki ze sprawami elektrycznymi, należącymi poprzednio do kompetencji Ministerstwa Przemysłu i Handlu, a załatwianymi przez Urząd Elektryfikacyjny przy tym Ministerstwie. Wobec przekazania spraw elektrycznych, uchwałą Rady Ministrów z dnia 16 czerwca 1921 r., Ministerstwu Robót Publicznych również i to, z istoty swej fachowo-techniczne, Ministerstwo, obok Ministerstwa Przemysłu i Handlu, powinno mieć swego przedstawiciela w Komitecie Radiotechnicznym. Czyni temu zadość proponowane brzmienie § 4 Rozporządzenia z dn. 9 sierpnia 1921 r.

Wobec powyższego Rada Ministrów raczy uchwalić rozporządzenie następującej treści:

Rozporządzenie
Rady Ministrów

z dnia ^{a...}^a 1921 r.

w przedmiocie zmiany § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 1921 r. o utworzeniu Państwowego Komitetu Radiotechnicznego (Dz.Ust.R.P. Nr. 71 poz. 477).

Na zasadzie art. 13 i 15 dekretu o tymczasowej organizacji władz naczelných z dnia 2 stycznia 1918 r. (Dz.Pr.P.P. Nr. 1 poz. 1) zarządza się co następuje:

§ 1.

Paragraf 4 wyżej powołanego rozporządzenia Rady Ministrów ^cz dnia 9 sierpnia 1921 r. otrzymuje następujące brzmienie:

W skład Państwowego Komitetu Radiotechnicznego wchodzi, jako przewodniczący, Minister Poczty i Telegrafów, względnie mianowany przez niego zastępca, zaś jako członkowie, po dwóch przedstawicieli Ministerstwa Poczty i Telegrafów oraz Ministerstwa Spraw Wojskowych i po jednym przedstawicielu

Ministerstwa Kolei, Ministerstwa Skarbu, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz Ministerstwa Robót Publicznych, mianowanych przez odnośnych Ministrów na stałe aż do odwołania.

§ 2.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Poczty i Telegrafów w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

§ 3.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Ministrów
Antoni Ponikowski

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem, dnia ^{a...} 1921 r.

^bZał. 14^b

Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu w sprawie ogłoszenia ważności rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 1921 (Dz.Ust.R.P. Nr. 86 p. 628) i na obszarze Śląska Cieszyńskiego

WNIOSEK NAGŁY

Ministerstwa Skarbu w sprawie ogłoszenia ważności rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 1921 (Dz.Ust.R.P. Nr. 86 p. 628) i na obszarze Śląska Cieszyńskiego.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Wzywa się Tymczasową Komisję Rządową Śląska Cieszyńskiego, aby ogłosiła bezzwłocznie, iż rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 października 1921 w przedmiocie opodatkowania spirytusu i wyrobów wódczanych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ust.R.P. Nr. 86 p. 628) ma moc obowiązującą i na obszarze Śląska Cieszyńskiego.

MOTYWY

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 14 X 1921 ujednostajniono na całym obszarze Rzeczypospolitej gospodarkę spirytusową znosząc monopol, a wprowadzając akcyzę.

Monopol w ścisłym tego słowa znaczeniu nie istniał na Śląsku Cieszyńskim, obowiązywał tylko sekwestr spirytusu i jego przetworów podobnie jak w Małopolsce dopiero od 1 marca 1919 na zasadzie rozporządzenia b. Komisji Rządowej dla Galicji, Śląska, Spisza i Górnej Orawy z dn. 15/11 1919 r. L. 25 pr. Do tego czasu obowiązywała akcyza na zasadzie austriackiej ustawy gorzelnianej

z dn. 20/8 1888 Dzpp Nr. 95 zmienionej częściowo ces. rozporządzeniem z dn. 17 lipca 1899 dzpp Nr. 120 II. Ten właśnie stan prawny przywrócono w interesie dobrze rozumiałej jednolitej gospodarki spirytusowej w całym Państwie. Przeciw rozszerzeniu mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z 14 X 1921 r. na Śląsk Cieszyński wniosła protest Tymczasowa Komisja Rządowa Śląska Cieszyńskiego, wychodząc z założenia, że Śląsk ma być przyłączony do przyszłego Województwa Śląskiego, że zatem należy wyczekać, aż Sejm tego Województwa wyda w tej sprawie decyzję.

Zdaniem tut. stanowi Śląsk Cieszyński aż do chwili faktycznego przyłączenia go do Województwa Śląskiego integralną część Rzeczypospolitej, że zatem w tym stadium wydane zarządzenia władz naczelnych winny obowiązywać i na Śląsku Cieszyńskim.

Ze względów ściśle gospodarczych nie da się pomyśleć aby na Śląsku Cieszyńskim obowiązywały do tego czasu inne zasady opodatkowania spirytusu aniżeli na całym obszarze Rzeczypospolitej i musiano by chyba przeprowadzić linię akcyzową między Śląskiem Cieszyńskim a Małopolską i Kongresówką ze względu na odmienne warunki gospodarki spirytusowej i wstrzymać obrót spirytusu między tymi częściami. Taka ewentualność nie leży ani w interesie Państwa ani w interesie samej ludności Śląska, czemu dało wyraz przedstawicielstwo przemysłu spirytusowego Śląskiego w piśmie, które Ministerstwo Skarbu przedłożyło z protestem Tymczasowej Komisji Rządowej Radzie Ministrów pismem z dnia 15 listopada 1921 r. L. 11.520.

^bZał. 15^b

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy o wypuszczeniu serii III biletów Skarbowych; projekt ustawy

Warszawa, dn. 25 listopada 1921 r.

Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy o wypuszczeniu serii III biletów Skarbowych

Rada Ministrów zechce upoważnić Ministra Skarbu do przedłożenia pod obrady Sejmu Ustawodawczego jako wniosku nagłego, poniższego projektu ustawy w zamian projektu ustawy o wypuszczeniu serii III biletów Skarbowych w wysokości 5 miliardów Mkp. wniesionego do Sejmu przez Ministra Skarbu na zasadzie upoważnienia Rady Ministrów z dnia 4 lipca r.b., którego wycofanie z Sejmu Ustawodawczego będzie jednocześnie zarządzane przez Ministra Skarbu.

Poniższy projekt różni się od projektu wniesionego do Sejmu Ustawodawczego jedynie wysokością emisji, która została podwyższoną z 5 do 15 miliardów Mkp., co zostało spowodowane powodzeniem, jakiego doznała sprzedaż serii II biletów skarbowych.

PROJEKT USTAWY

z dnia ^a...^a 1921 r.

o wypuszczeniu serii III biletów skarbowych.

Art. 1.

Upoważnia się Ministra Skarbu do wypuszczenia serii III biletów skarbowych na ogólną sumę 15 miliardów Mkp.

Art. 2.

Terminy wypuszczenia i płatności biletów skarbowych serii III, sposób i warunki wypuszczenia ich w obieg jak również wysokość oprocentowania oraz tryb opłaty odsetek ustali Minister Skarbu.

Art. 3.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. 4.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.

Uzasadnienie.

Wypuszczenie biletów skarbowych jest wysoce pożądane, gdyż zmniejsza ono znacznie emisję banknotów i pozwala na pokrywanie niedoborów budżetowych choć w części z tego źródła kredytu państwowego.

Wobec tego, że seria II cieszy się dużym powodzeniem i prawie całkowicie została wyprzedaną, wydaje się wskazanym poczynić zawczasu wszystkie zarządzenia, aby po wyczerpaniu serii II, mogła być od razu wypuszczona seria III biletów skarbowych.

Minister Skarbu rezerwuje dla siebie prawo określenia w drodze rozporządzenia zasadniczych warunków emisji biletów skarbowych z tego powodu, że stan rynku pieniężnego ulega obecnie tak szybkim i radykalnym zmianom, że podobnie jak przy serii II niepodobna ściśle określić tych warunków aż do ostatniej chwili: tak było z biletami skarbowymi serii II, które początkowo zamierzano wypuścić na 6%, wskutek zmiany koniunktury rynkowej jednak została stopa procentowa obniżona do 5%.

MINISTER SKARBU

fMichalski^f

Notatka dla p. Dyrektora Departamentu dra Mikuleckiego, jako zastępcy Pana Ministra Skarbu na dzisiejszym posiedzeniu Rady Ministrów

NOTATKA

DLA P. DYREKTORA DEPARTAMENTU D-ra MIKULECKIEGO, JAKO ZASTĘPCY PANA MINISTRA SKARBU NA DZISIEJSZYM POSIEDZENIU RADY MINISTRÓW

Jak został poinformowany Departament Kredytowy na dzisiejszym posiedzeniu Rady Ministrów ma być rozpatrywany wniosek Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy o wypuszczeniu serii III biletów skarbowych w wysokości 15 miliardów marek polskich.

Ponieważ wczoraj Pan Minister Skarbu dał polecenie Departamentowi Kredytowemu podniesienia w projektowanej ustawie sumy emisji z 15 do 30 miliardów marek polskich, jako motyw, podając bliski termin wycofania Serii II 15 miliardów biletów skarbowych (1 lutego 1922 roku), Departament Kredytowy proponuje ze względu na to, że sprawa jest pilna, poczynienie w związku z rzezonym poleceniem zmian już na samym posiedzeniu Rady Ministrów.

Zdaniem Departamentu Kredytowego – należałoby poczynić następujące zmiany w treści wniosku na Radę Ministrów:

1) Suma 15 miliardów marek polskich winna być zmieniona na 30 miliardów marek polskich;

2) ustęp 2 uzasadnienia winien mieć następujące brzmienie: „Wobec tego, że seria II została prawie całkowicie wyprzedaną i już obecnie niektóre punkty sprzedaży zmuszone są z powodu braku odmawiać sprzedaży biletów skarbowych oraz ze względu na bliski termin płatności biletów skarbowych II Serii w dniu 1 lutego 1922 roku – Minister Skarbu proponuje wypuszczenie powyższej serii biletów skarbowych w kwocie 30 miliardów celem całkowitego pokrycia coraz bardziej wzrastającego zapotrzebowania na bilety skarbowe oraz ewentualnej wymiany biletów skarbowych Serii II, wyemitowanych w kwocie 15 miliardów marek polskich w terminie ich płatności”.

Warszawa, dnia 1 grudnia 1921 roku.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

31

PROTOKÓŁ

142-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 2 grudnia 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań

Religijnych i Oświecenia Publicznego

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych generał - porucznik

Za Ministra Skarbu Dyrektor Departamentu

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Minister Poczty i Telegrafów

Za Ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Kierownik Ministerstwa Apropowizacji

Minister b. Dzielnicy Psurskiej

Sekretarz Rady Ministrów Radca Prez. Rady Min.

Prezes Delegacji Polskich w Mieszanych Komisjach

Reewakuacyjnej i Specjalnej w Moskwie

inż. Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Kazimierz Sosnkowski

dr Wiktor Mikulecki

dr Józef Raczyński

Henryk Strasburger

dr Władysław Stesłowicz

inż. Mieczysław Rybczyński

Ludwik Darowski

Jan Stefan Stoiński

dr Józef Wybicki

dr Jerzy Buzek

Antoni Olszewski.

Posiedzenie rozpoczęło o 3 po południu.

1. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Prezesa Delegacji Polskich w Mieszanych Komisjach Reewakuacyjnej i Specjalnej z następującymi zmianami: Ustęp 1) przyjęto w osnowie: „do samodzielnego decydowania w razie potrzeby wszelkich spraw wchodzących w zakres kompetencji Komisji Reewakuacyjnej i Specjalnej, wynikających z art. XI, XIII, XIV, XV i XX i odnośnych załączników Traktatu Ryskiego oraz w sprawach dotyczących zmian i ekwiwalentów. Prezes Delegacji działa w ścisłym kontakcie z posłem polskim w Moskwie”. W miejsce punktu 5 powzięto następujące postanowienia:
Rada Ministrów uważa z powodów przytoczonych przez Prezesa Delegacji za konieczne poparcie akcji pomocy na rzecz uczonych rosyjskich. Wykonanie uchwały zleca się Prezesowi Delegacji w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Rada Ministrów uznaje konieczność podwyższenia funduszu dyspozycyjnego Prezesa Delegacji, w szczególności celem umożliwienia udzielenia uczonym rosyjskim pomocy finansowej.
2. Zastępca Ministra Skarbu składa odnośnie do uchwały Rady Ministrów z 1 grudnia w sprawie Straży Kresowej oświadczenie:

„Minister Skarbu zgadza się, by Prezydium Rady Ministrów asygnowało na rzecz Straży Kresowej kwoty w ramach funduszu przyznanego na ten cel Prezydium Rady Ministrów w kwocie 100 milionów marek, a zarazem zaznacza, że poza tą kwotą 100 milionów marek żadnych dalszych sum dla Straży Kresowej nie przyzna”.

3. Minister Spraw Zagranicznych odczytuje notę rządu francuskiego z 29 listopada, zapytującą, czy Polska zgodzi się na wydelegowanie Komisji Międzysojuszniczej do Sosnowca, która by miała zbadać fakt rzekomego uprowadzenia i więzienia na terenie Rzeczypospolitej obywateli górnośląskich. Po wysłuchaniu załączonego sprawozdania w tej rzeczy Rada Ministrów postanowiła przychylić się do propozycji rządu francuskiego.

Posiedzenie zakończono o 5 po południu.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Upoważnienia Prezesa Delegacji Polskich w Mieszanych Komisjach Reewakuacyjnej i Specjalnej; sprawozdanie; korespondencja]

^bZał. do p. 1.^b

Załączony wniosek Prezesa Delegacji Polskich w Mieszanych Komisjach Reewakuacyjnej i Specjalnej z następującymi zmianami.

Wniosek dnia 2 grudnia 1921 r.

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

W uzupełnieniu & 6-go i 9-go Uchwały Rady Ministrów z dnia 5 czerwca Rada Ministrów upoważnia Prezesa Delegacji Polskich w Mieszanych Komisji Reewakuacyjnej i Specjalnej:

1) do samodzielnego decydowania w razie potrzeby wszelkich spraw wynikających z art. XI, XIII, XIV, XV i XX oraz odnośnych załączników Traktatu Ryskiego²³⁹, ^hzwłaszcza zaś do zawierania wszelkich umów dodatkowych^h ^coraz

²³⁹ Art. XI mówił o zbiorach, które nie zostały zwrócone Polsce, art. XIII – o wypłaceniu Polsce 30 mln rubli w złotych monetach lub sztabach, art. XIV – o reewakuacji majątku kolejowego, art. XV – o zobowiązaniu się Rosji i Ukrainy do reewakuowania majątku samorządów,

w sprawach^c dotyczących zmian i ekwiwalentów, Prezes Delegacji działa w ścisłym kontakcie z Posłem Polskim w Moskwie.

^{h3hc3c}) Transport w granicach Rosji i Ukrainy wchodzi w zakres kompetencji Prezesa Delegacji Delegacji Polskich w Mieszanych Komisji Reewakuacyjnej i Specjalnej, transport zaś w granicach Polski oraz zwrot reewakuowanych przedmiotów winien być dokonywany przez Prezesa Delegacji Polskich w Mieszanych Komisji Reewakuacyjnej i Specjalnej w porozumieniu z Prezesem Głównego Urzędu Likwidacyjnego oraz z zainteresowanymi ministrami w szczególności z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, oraz Ministrem Przemysłu i Handlu.

^{h3hc2c}) Do gwarantowania w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych poszczególnym jednostkom swobodnego wyjazdu do Polski, przy czym w tych wypadkach odpowiednio urzędy i władze polskie winny okazać wszelką pomoc w tym względzie.

4) Raty preliminowanego budżetu Delegacji wypłacane być mają regularnie.

5) Rada Ministerstwa Skarbu asygnuje sumę ^{a...^a} mkp. Na zasilenie funduszu składek zbieranych przez uczonych polskich na pomoc uczonym rosyjskim. Odnośna suma będzie asygnowana na ręce Profesora Lalewicza; technika zaś wykonania i transportu powierzona zostanie Komisji Reewakuacyjnej.

^bZałącz. do p. 3.^b

Odpis

TAJNE

Na skutek uchwały Rady Ministrów z dnia 3 listopada 1921 r. wydelegował Pan Prezydent Ministrów i Pan Minister Spraw Wojskowych Komisję złożoną z Podprokuratora Sądu Apelacyjnego w Warszawie Stanisława Pliszczyńskiego, jako Przewodniczącego, oraz p[od]pułkownika K.S. Władysława Strusia i Naczelnika Wydziału Prezydium Rady Ministrów Daniela Rodicha, jako członków – dla zbadania szczegółowego zarzutów, podniesionych przeciw działalności organów oddziału II M.S. Wojsk. na terenie Górnego Śląska i Sosnowca, która przedstawia następujące

instytucji, osób fizycznych i prawnych do Polski, art. XX – o zobowiązaniu Rosji i Ukrainy do przyznania zgodnie z zasadami największego uprzywilejowania automatycznie bez umowy specjalnej Polsce, jej obywatelom i osobom prawnym wszystkich tych praw, przywilejów i ulg, które bezpośrednio lub pośrednio były lub będą udzielone przez nie jakiegokolwiek trzeciemu państwu, jego obywatelom i osobom prawnym w dziedzinie restytucji mienia i odszkodowania za straty okresu rewolucji i wojny domowej w Rosji i na Ukrainie.

SPRAWOZDANIE

Przedmiotem badań Komisji były zarzuty, wypowiedziane w dwu notach Komisji Międzysojuszniczej dla Górnego Śląska: z daty Opole 26 października 21 (str. 4 i 5) i 29 października 21 (str. 3), które to zarzuty obejmowały jedynie fakty bezprawnego uwożenia obywateli Górnego Śląska do Sosnowca i przetrzymywanie ich tutaj bez podstawy prawnej. Innych zarzutów pisma te nie przedstawiały.

Wspomniane noty wymieniają następujące nazwiska:

1) Emil Swoboda	z Szopienic
2) Robert Pyka	dtto
3) Erich Mücke	z Katowic
4) Józef Bogumski	dtto
5) Łucja Przeździng	z Mysłowic
6) Otto Bürkner	z Katowic
7) M. Fedeliński	dtto
8) Jan Czesik (Czeschik)	z Raciborza
9) Alfred Siegmund	dtto
10) Otto Schrötter	dtto
11) Maks Luboń	z Bytomia

Na zasadzie zapisków, prowadzonych przez Referat śledczy defensywy górnośląskiej w Sosnowcu stwierdzono, że z powyższych osób:

- 1) Emil Swoboda i Robert Pyka aresztowani w dniu 23/8 – w dniu 12 X odesłani zostali do wojskowego więzienia śledczego w Warszawie;
- 2) Józef Bogumski, aresztowany 3 IX odesłany do rozporządzenia Prokuratury Sądu Wojskowego w Warszawie w dniu 9/10 (obecnie przez Prokuraturę wojskową odstąpiony Prokuratorowi Sądu Okręgowego w Warszawie pod zarzutem szpiegostwa). – zaś
- 3) Jan Czesik aresztowany 23 IX – nadto
- 4) Jan Bulla 7 IX i
- 5) Alfred Siegmund oraz Józef Gruschka, aresztowani 11 X – zostali odesłani również do wojskowego więzienia śledczego w Warszawie, a mianowicie:
 - a) Czesik – dnia 12 X,
 - b) Bulla – ” 2 X,
 - c) Siegmund – ” 2 X,
 - b) Gruschka – ” 2 X,

Maks ^aLuboń^a został zwolniony dnia 22 IX Schrötter Otto znajdował się w dniu przybycia Komisji jeszcze w areszcie defensywy.

Prócz tego ostatniego Komisja znalazła jeszcze w aresztach defensywy następujące osoby, które podały się również za obywateli górnośląskich:

- 1) Wilhelm Schneider aresztowany 11 X [19]21

2) Józef Klein	aresztowany 21 X [19]21
3) Ryszard Bogacki	aresztowany 9 X [19]21
4) Ojrzym Ratzek	aresztowany 29 X [19]21
5) Klemens Knapczyk	aresztowany 20 X [19]21
6) Paweł Długajczyk	aresztowany 17 X [19]21

W aresztach zaś miasta Sosnowca znajdowały się dwie osoby do rozporządzenia Referenta śledczego defensywy górnośląskiej, a mianowicie:

- 1) Łucja Przeźding i
- 2) Otto Bürkner, oboje zaaresztowani w dniu 11 X [19]21r.

Natomiast Ericha Mücke z Katowic odnaleźć nie było można i nazwisko jego w rejestrach nie figuruje; M. Fedeliński zaś nie był nigdy przez defensywę aresztowany, przeciwnie wchodzi w skład cywilnych agentów defensywy.

Osoby znajdujące się w aresztach defensywy i w areszcie miejskim Komisja zbadała, a przekonawszy się, że zatrzymani są bezprawnie ponad ustawowo dopuszczalny termin przez por. Kormana, kierownika defensywy²⁴⁰, dostała ich do rozporządzenia Prokuratora Sądu Okręgowego w Sosnowcu, jako osoby podlegające ow[oczesnemu] Sądownictwu powszechnemu. Akta odnoszące się do tych osób oddano Prokuratorowi w Sosnowcu i tenże po przejrzeniu doniesień, wypuścił aresztowanych na wolną stopę, nie upatrując powodu do wdrażania przeciw nim jakichkolwiek zarządzeń z wyjątkiem Wilhelma Schneidra, którego przytrzymał do wyjaśnienia jego bądź co bądź podejrzonej roli, jaką dotychczas odgrywał, oraz Bogackiego Ryszarda, podejrzanego o fałszowanie polskich pieniędzy.

Co się tyczy osadzonych w więzieniu śledczym w Warszawie Pyki, Swobody, Czesika, Bulli i Gruschkego, to ci zostali osadzeni w więzieniu, jak wynika z pism str. 135 i 136 – za zezwoleniem Szefa IX D[e]p[ar]t[amentu] M.S.Wojsk. do dyspozycji 0.II. M.S.Wojsk.²⁴¹, jednakże danych, na podstawie których byli uwięzieni nie przedstawiono, względnie nie mogli przedstawić ani 0.II. M.S.Wojsk., ani administracja więzienia. Sami aresztowani podali komisji, że przez czas więzienia nikt ich nie przesłuchiwał. Obecnie wymienieni na skutek interwencji członka Komisji ppułk. Strusia u Szefa 0.II. odesłani być maja przez 0.II. M.S.Wojsk. do Prokuratora Okręgowego w Warszawie celem odnośnego zarządzenia w ich sprawie.

Komisja przybywszy w dniu 4 listopada 1921r. do Sosnowca udała się do t. zw. koszar Traugutta, gdzie mieści się w jednym z budynków Referat śledczy defensywy górnośląskiej.

Już samo wejście do ubikacji Referatu swoim brudem i nieporządkami wzbudza odrazę, a również wygląd ubikacji wewnątrz, urządzenie i brud nie dają

²⁴⁰ Defensywa („defa”) – potoczna nazwa policji politycznej (kontrwywiadu).

²⁴¹ Mowa o Oddziale II Informacyjnym MSWojsk.

złudzenia lokalu wojskowego. Nierównie gorsze wrażenie robił areszt, na który obrócono jedną z piwnic budynku, duszną, bez okien i jakiegokolwiek wentylacji, a oświetlonej lampką elektryczną nawet w dzień. W tej niewielkiej rozmiarów piwnicy więziono w chwili przybycia Komisji aż 7 (siedem) osób, mianowicie: Schneidra, Kleina, Długajczyka, Knapczyka, Schröttera, Bogackiego i Ratzka.

Kierownikiem Referatu śledczego defensywy górnośląskiej był por. Karol Korman (który swój stały przydział podał 0.II. M.S.Wojsk.), a który ponieść musi odpowiedzialność za występne czynności defensywy.

Por. Kormaną Komisja aresztowała w dniu 7 listopada r.b. jak świadczy decyzja f66 pod zarzutem wymienionych tam przestępstw, szczególnie zaś także z powodów, iż doszły Komisję wiadomości, że Korman ter[r]orem stara się wpłynąć na swych funkcjonariuszy i aresztów, by prawdę ukrywali. Że zarządzenie to było wskazane i w skutkach nie bez znaczenia – dowodzi fakt, że dopiero po uwięzieniu Kormana tak funkcjonariusze cywilni defensywy, jak głównie aresztowane przez Kormaną osoby zaczęły dawać zeznania.

Przesłuchani przez Komisję aresztowani, a także niektórzy funkcjonariusze defensywy zeznali, że z aresztowanymi obchodzono się nieludzko, bicie było tam systematyczne. Bito zasadniczo wszystkich (tak, że zaledwie czterech ze wszystkich aresztowanych nie otrzymało urazów, t.j. kpt. Gawrych, kpt. Kulik, Schneider i Klein) i to przed przesłuchaniem i w czasie badania. Do bicia używano początkowo trzciny i lasek, a gdy już wszystkie, jakimi rozporządzała defensywa połamano na ciałach ludzkich, zastąpiono je gumowymi pałkami dętymi (szlauchy) lub pełnymi. Komisja miała sposobność obejrzeć tak pobitego sierżanta Brodniewicza i stwierdzić naocznie ślady nieludzkiego katowania go (str. 11). Skutkiem pobicia stracił zęby Alfred Siegmund, uszkodzenia te później Komisja miała możność stwierdzić naocznie (vide str. 146).

I wszystkich innych bito bez litości, a była tych ludzi ilość poważna, jakkolwiek liczby dokładnie nie można było ustalić. Nie oszczędzono nawet Łucji Przeździng, kobiety w poważnym stanie, która w czasie bytności Komisji w Sosnowcu porodziła w areszcie dziecko. Najbardziej katowanym był wspomniany wyżej sierżant Brodniewicz, na którym przez bicie wymuszono zeznanie przeciw kpt. Gawrychowi i tow.

System bicia, stosowany był w tym celu, by skłonić inkwizyta do zeznań w ogóle, bądź zeznań w kierunku potrzebnym badającym.

Śledztwo sądowe ustali winę każdego poszczególnego funkcjonariusza defensywy, gdyż Komisja sprawę odnośnie ich przekazała Prokuratorowi przy Sądzie Okręgowym w Sosnowcu.

Główny pomocnik i „prawa ręka” por. Kormaną, jak go inni nazywają, wywiadowca Przybylski Zdzisław i jak ustaliła Komisja drogą rewizji dokonanej w jego mieszkaniu, noszący aż 4 nazwiska (bo nadto: Balcer, Górski, Dobrucki), człowiek o wyglądzie zbira, zbiegł – niestety – w chwili przybycia Komisji

do lokalu defensywy, – jednakże Komisja nie wątpi, że Przybylski zostanie wkrótce zatrzymany przez władze sądowe, dokąd zostało przesłane dochodzenie.

Ustali też Sąd Wojskowy i winę por. Kormana, który nie tylko, że wprowadził i tolerował ten system, lecz nie wahał się sam stosować go w czasie swych badań.

Komisja niniejsza, uważając się za organ administracyjny nie widziała potrzeby badania szczegółowego faktów, a miała jedynie na celu zebranie materiału, który by mógł posłużyć jako substrat do pewnych ceowych zarządzeń Komisji, względnie mógł być jako taki użyty przez władze śledcze, nie mniej jednak chodziło o materiał do zobrazowania działalności przestępnej defensywy górnośląskiej władzom, które Komisje delegowały.

Dlatego też Komisja nie badała szczegółowo, a tylko incydentalnie traktowała sprawę kpt. Gawrycha i tow., która w toku dochodzeń się wyłoniła, a którą poprzednio zajął się Sąd Wojskowy w Krakowie.

Mianowicie kpt. Gawrych i kpt. Kulik oraz sierżant Brodniewicz – wszyscy z oddziału wywiadowczo-politycznego Rady ludowej górnośląskiej – zostali przez por. Kormana aresztowani i odstawieni do Sądu Wojskowego w Krakowie pod zarzutem szpiegostwa – współdziałania w kradzieży aktów sprawy sojuszu francusko-polskiego, które rzekomo zginąć miały gen. Niesselowi w Warszawie z lokalu misji francuskiej. Zarzut swój przeciw tym osobom por. Korman oparł na doniesieniu konfidenta Sirotki i na zeznaniach Kleina i Schneidra, a także przyznaniu Brodniewicza. Gdy jednak Komisja stwierdziła system inkwizycyjny Kormana, nabrała wątpliwości w prawdziwość zapodań wzmiankowanych osób, a chcąc dojść prawdy w interesie sprawiedliwości i słuszności, udała się do Krakowa i tu przesłuchiwała kpt. Gawrycha, kpt. Kulika i sierżanta Brodniewicza. Wynik przesłuchania – uwidoczony w niniejszych aktach, był tego rodzaju, że Komisja odniosła wrażenie, iż ma się tu do czynienia z mistyfikacją, jakiej dopuścił się por. Korman. Ostatecznie – zeznania Kleina i Schneidra, złożone przed Komisją a cofające poprzednie zeznania tych osób tak wobec Kormana jak i sędziego śledczego, spowodowały to, że Komisja zwróciła się do prowadzącego śledztwo wojskowego sędziego śledczego majora Florka, by natychmiast przejechał z Krakowa do Sosnowca dla sądowego zbadania Kleina i Schneidra. Ci odwołali również przed mjr. Florkiem poprzednie swoje obciążające kpt. Gawrycha i tow. zeznania.

Komisja nie czuje się powołaną do wyrażenia swej opinii o winie w tym działaniu por. Kormana, który najprawdopodobniej przed zarzutem rozmyślnego fałszywego oskarżenia trzech osób, zakryje się osobą nie jakiego Sirotki, szpiega niegdyś niemieckiego, następnie po wyrzuceniu ze służby szpiegowskiej niemieckiej, cieszącego się zaufaniem Kormana i to tak wielkim, iż por. Korman nie wahał się wystąpić przeciw dwom oficerom Wojsk Polskich, opierając się na relacjach indywidualum, o które winien był mieć zdanie wyrobione. I tu w tej mierze winę por. Kormana, względnie jej rozmiar, tylko śledztwo sądowe określić

będzie w możności. W każdym razie Komisja – nie przesądzając winy wspomnianych trzech osób, co do uczynionego im także przez por. Kormana zarzutu szpiegostwa, stwierdzić musi, że na podstawie jej badań sprawa rzekomego udziału tychże w rzekomej kradzieży aktów na szkodę gen. Niessla robi wrażenie jak gdyby była przez Kormana sprowokowaną możliwie dla celów, o których charakterystyczne zdanie wypowiedział Schneider w swych zeznaniach: „Dziś już orientuję się dokładnie, że por. Korman miał zamiar przy naszej pomocy zniszczyć kpt. Gawrycha, a może nawet wciągnąć w tę sprawę posła Korfantego. Pojął, że jest to walka organizacji lewicowych z niewygodnymi jej osobami przeciwnego obozu”.

W końcu Komisja czuje się w obowiązku podnieść jeszcze jeden moment uderzający każdego w działalności defensywy górnośląskiej – wykradanie ludzi z Górnego Śląska. Porywanie obywateli z Górnego Śląska w ówczesnej, a nawet i obecnej jeszcze chwili, choćby pod zarzutem zbrodni i przeciw armii polskiej, czy Państwu Polskiemu, powinno być ze strony kompetentnych czynników zabronione, jako niezgodne z prawem.

Komisja przekłada w załączeniu akta dochodzeń administracyjnych, na których oparła niniejsze sprawozdanie, zaznaczając, że członek jej p. Daniel Rodich ubył w dniu 6 XI [19]21 r. odwołany służbowo do Warszawy.

Przewodniczący Komisji: Podprokurator przy Sądzie
Apelacyjnym Pliszczyński /-/
/-/ Władysław Struś ppułk.

†Daniel Rodich†

Ppułk. Władysław STRUŚ
WOJSKOWY SAD OKRĘGOWY
w Warszawie

Odpis.

DO
PANA PREZYDENTA MINISTRÓW
w Warszawie

W ślad za sprawozdaniem Komisji międzyministerialnej odnośnie do korespondencji z Oddziałem II Sztabu Generalnego w sprawie zatrzymanych przez tenże Oddział obywateli Górnośląskich w Więzieniu Wojskowym w Warszawie. – przysyłam Panu Prezydentowi odpowiedź oddziału II, na moje pismo do Oddziału II wystosowane, które proszę dołączyć do aktów przez Komisję Panu Prezydentowi przedłożonych.

/-/ Podpis. ppułk.

W załączeniu pismo
M.S.Wojsk. Oddz. II.
Sztabu Generalnego.

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWCH Warszawa, dnia 30 XI 1921 r.
ODDZ. II SZT. GEN. WYDZIAŁ
PLEBISCYTOWY
Licz. 5122/21.Pleb. B.

O d p i s.

DO
PPUŁK. STRUSIA
WOJSKOWY SĄD OKRĘGOWY
w Warszawie

W odpowiedzi na pismo Komisji Międzyministerialnej dla zbadania nadużyć Oddz. II. na terenie Górnego Śląska i Sosnowca z dnia 24 XI br. wyjaśniam, że trzymani w wojskowym więzieniu śledczym Górnoszlązacy: Erich SWOBODA, Robert PYKA, Jan CZESIK, Jan BULA, Alfred SIEGMUND i Józef GRUSCHKA aresztowani zostali przez likwidujący się Oddz. II Naczelnej Komendy G. Śl. Wojsk. Powst. oraz umieszczeni w więzieni na skutek prośby delegata M. S. Wojsk. przy Naczelnej Radzie Ludowej na zasadzie porozumienia między Wydz. Pleb[iscytowym] Oddz. II Szt. Gen., a Dep. IX: Sprawiedliwości.

Wobec stwierdzenia faktu, iż podlegają amnestii za występki popełnione w związku z powstaniem Górnoszląskim w myśl porozumienia się z M. S. Zagr. zostali decyzją Pana Szefa Sztabu Gen. L: 13067/II zwolnieni i odesłani do miejsc zamieszkania na G. Śląsku.

SZEF ODDZIAŁU II SZT. GENERALNEGO
/-/ Podpis.

P[OD]PUŁKOWNIK p: d. Szt. Gen.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

PROTOKÓŁ
143-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 5 grudnia 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań

Religijnych i Oświecenia Publicznego

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Za Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Minister Kolei Żelaznych

Minister Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Za Ministra Pracy i Opieki Społecznej

Sekretarz Rady Ministrów Radca Prez. Rady Min.

Podczas obrad nad wnioskiem Kierownika Ministerstwa

Przemysłu i Handlu o utworzenie departamentu

do spraw śląskich

inż. Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

dr Jerzy Michalski

Bronisław Sobolewski

Zygmunt Chmielewski

Henryk Strasburger

dr. Bolesław Sikorski

dr Władysław Stesłowicz

inż. Gabriel Narutowicz

Gustaw Simon

dr Jerzy Buzek

inż. Józef Kiedroń

Posiedzenie rozpoczęło o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokoły posiedzeń z 1 i 2 grudnia 1921 r.
2. Rada Ministrów na załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie uzupełnienia statutu organizacyjnego Ministerstwa Przemysłu i Handlu (załącznik 1) uchwaliła utworzyć tymczasowo na okres jednego roku przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu departament do spraw śląskich. Szczegółowe postanowienia wniosku ustali Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu z Ministrem Skarbu.
3. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu o przedłużenie mocy obowiązującej ustawy z dnia 14 lipca 1920 r. w sprawie udzielenia Ministrowi Przemysłu i Handlu nadzwyczajnych pełnomocnictw dla uregulowania spraw opałowych (załącznik 2).
4. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Ministra Skarbu rozporządzenie w przedmiocie ujednostajnienia opodatkowania wina na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 3).

5. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie obywatelowi węgierskiemu Fryderykowi Edlowi na nabycie od Józefa Nowackiego nieruchomości położonej w Warszawie przy ulicy Górnej Nr. 15 (załącznik 4).
6. Rada Ministrów uchwaliła załączone wnioski Ministra Spraw zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego”:
królowi włoskiemu Wiktorowi Emanuelowi III (załącznik 5),
hr. Karolowi Sforza (załącznik 6),
Vittorio Emanuele Orlando (załącznik 7),
baronowi Sidneyowi Sonnino (załącznik 8),
królowi hiszpańskiemu Alfonsowi XIII (załącznik 9),
Wiceprezesowi Rady Ligi Narodów Léonowi Bourgeois (załącznik 10).
7. Rada Ministrów uchwaliła załączone wnioski Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” wymienionym we wnioskach cudzoziemcom (załącznik 11).
8. Rada Ministrów na wniosek Prezydium Rady Ministrów uchwaliła dotychczasową nazwę „Pałacu Namiestnikowskiego” zmienić na „Pałac Rady Ministrów” i zaliczyć go do gmachów reprezentacyjnych Rzeczypospolitej.
9. Rada Ministrów zatwierdziła wymienione w załączniku 12 wnioski Komisji weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawach zaliczenia do dodatku za wysługę lat poprzedniej pracy zawodowej, przy czym przy uwzględnieniu wniosku komisji weryfikacyjnej odnośnie do Antoniego Dobrowolskiego, naczelnika wydziału w departamencie szkolnictwa średniego w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zastrzegając, że decyzja ma charakter indywidualny i nie przesądza na przyszłość zajęcia stanowiska w analogicznych sprawach przez Radę Ministrów.
10. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy o uchyleniu ograniczeń w prawach spadkowych kobiet w województwach nowogrodzkim, poleskim, i wołyńskim oraz w powiatach: bielskim, białostockim, sokólskim, grodzieńskim, białowieskim i wołkowyskim województwa białostockiego (załącznik 13).
11. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej projekt ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień pruskiej ustawy o podatku dochodowym z dnia 19 czerwca 1906 r. obowiązującej w b. dzielnicy pruskiej (załącznik 14).
12. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej projekt ustawy o zmianie § 106 pruskiej ustawy z 20 lipca 1883 r. o ogólnej administracji krajowej w sprawie ryczałtu kosztów w administracyjnym postępowaniu spornym w b. dzielnicy pruskiej (załącznik 15).
Ustęp drugi artykułu 1 ma brzmień:
„Tytułem kosztów pobiera się ryczałt. Wysokość ryczałtu oznacza Minister Skarbu i Minister Spraw Wewnętrznych, do których należeć będzie wydanie

przepisów o obliczaniu ryczału. Dla należyłości świadków i rzeczoznawców obowiązują przepisy stosowane w procesach cywilnych”.

13. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej art. 23 dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. na obszar b. dzielnicy pruskiej (załącznik 16).
14. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej przepisów weterynaryjno-sanitarnych na województwa nowogrodzkie, poleskie i wołyńskie oraz powiaty grodzieński, wołkowyski i białowieski województwa białostockiego (załącznik 17).
15. Rada Ministrów wysłuchała sprawozdania Ministra Spraw Wewnętrznych z wykonania uchwały Rady Ministrów powziętej na poufnym posiedzeniu 26 listopada w sprawie gospodarki gminy miasta Warszawy, po czym powzięto następującą uchwałę:
 - 1) Odracza się wykonanie uchwały o rozwiązaniu Rady miejskiej w Warszawie.
 - 2) Minister Spraw Wewnętrznych prześle Radzie miejskiej na ręce Prezesa Rady²⁴² wynik lustracji gospodarki miejskiej z wezwaniem, aby wynik odczytano na pierwszym posiedzeniu Rady miejskiej i przesłano Ministrowi Spraw Wewnętrznych do dnia 14 oświadczenie swe.
 - 3) Oświadczenie to przedłożone będzie bezzwłocznie Radzie Ministrów.

^bMinister Skarbu zgłasza votum separatum za wykonaniem bezzwłocznym uchwały o rozwiązaniu Warszawskiej Rady Miejskiej^b.
Posiedzenie zakończono o 9 wieczorem.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wyk a z:

1. Wniosek nagły Ministra Przemysłu i Handlu w przedmiocie uzupełnienia statutu organizacyjnego Ministerstwa Przemysłu i Handlu; projekt rozporządzenia.
2. Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu o złożenie Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy o przedłużeniu mocy obowiązującej ustawy z dnia 14 lipca 1920 r. w sprawie udzielenia Ministrowi Przemysłu i Handlu nadzwyczajnych pełnomocnictw do uregulowania spraw opałowych; uzasadnienie.
3. [Motywy] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie ujednostajnienia opodatkowania wina na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

²⁴² W okresie od 28 listopada 1921 do 7 grudnia 1922 r. prezydentem był Stanisław Nowodworski.

4. Wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie o zezwolenie obywatelowi węgierskiemu Fryderykowi Mandlowi na nabycie od Józefa Nowackiego nieruchomości położonej w Warszawie przy ul. Górnej Nr. 15²⁴³.
5. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” Królowi włoskiemu, Wiktorowi Emanuelowi III-mu.
6. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” hr. K. Sforza.
7. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” p. V.E. Orlando.
8. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” baronowi Sidneyowi Sonnino.
9. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu Orła Białego Królowi Hiszpańskiemu Alfonsowi XIII.
10. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” Léonowi Bourgeois Viceprezesowi Rady Ligi Narodów.
11. Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” wymienionym we wnioskach cudzoziemcom²⁴⁴.
12. [Wnioski Komisji weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawach zaliczenia do dodatku za wysługę lat poprzedniej pracy zawodowej].
13. Ustawa o uchyleniu ograniczeń w prawach spadkowych kobiet w województwach: nowogrodzkim, poleskim i wołyńskim oraz w powiatach: bielskim, białostockim, sokólskim, grodzieńskim, białowieskim i wołkowyskim województwa białostockiego²⁴⁵.
14. [Uzasadnienie] projektu ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień pruskiej ustawy o podatku dochodowym z dnia 19 czerwca 1906 r. (Zbiór ustaw pruskich str. 259), obowiązującej w b. dzielnicy pruskiej.
15. [Motywy do] ustawy o zmianie § 106 pruskiej ustawy z 30 lipca 1883 r. o ogólnej administracji krajowej (Zbiór ustaw pruskich str. 195) w sprawie ryczałtu kosztów w administracyjnym w postępowaniu spornym w b. dzielnicy pruskiej.
16. [Uzasadnienie] wniosku Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej art. 23-go Dekretu o miarach z dn. 8 lutego 1919 r. na obszar b. dzielnicy pruskiej.
17. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej przepisów weterynaryjno-sanitarnych na województwa nowogrodzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty grodzieński, wołkowyski i białowieski województwa białostockiego²⁴⁶.

²⁴³ Nie publikuje się.

²⁴⁴ W załączniku tym znajduje się lista dołączona jako załącznik 5 do protokołu 141 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 1 grudnia 1921 r., którego tu nie powtarzamy, oraz dodatkowe tabele.

²⁴⁵ Nie publikuje się.

²⁴⁶ Nie publikuje się.

Wniosek nagły Ministra Przemysłu i Handlu w przedmiocie uzupełnienia statutu organizacyjnego Ministerstwa Przemysłu i Handlu; projekt rozporządzenia

WNIOSEK NAGŁY

Ministra Przemysłu i Handlu
w przedmiocie uzupełnienia statutu organizacyjnego Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rozporządzenie

Rady Ministrów

z dnia ^a...^a 1921 roku,

w przedmiocie uzupełnienia statutu organizacyjnego Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Na zasadzie art. 15-go dekretu o tymczasowej organizacji władz naczelnych z dn. 3 stycznia 1918 r. (Dz.Pr. 1918 r. No. 1 poz. 1) wprowadza się następujące zmiany do statutu organizacyjnego Ministerstwa Przemysłu i Handlu, zatwierdzonego rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 18 marca 1921 r. w przedmiocie statutów organizacyjnych Ministerstw i Urzędów Centralnych (Monitor Polski No. 74 poz. 115).

Art. 1.

Par. 1 statutu organizacyjnego M-stwa Przemysłu i Handlu otrzymuje następujące brzmienia:

„Ministerstwo Przemysłu i Handlu dzieli się na sześć departamentów: Ogólny, Górniczo-Hutniczy, Przemysłowy, Handlowy, Marynarki Handlowej oraz Departament do Spraw Śląskich”.

Art. 2.

Par. 6 statutu otrzymuje następującą redakcję:

„Departament Marynarki Handlowej składa się z 2-ch Wydziałów: Wydziału Żeglugowego i Wydziału Portowego.

Wydział Żeglugowy załatwia sprawy żeglugi morskiej, organizacji floty handlowej; sprawy związane z organizacją badań i studiów oraz wywiadów ekonomicznych potrzebnych do prac w zakresie marynarki handlowej; sprawy transportu wodno-lądowego; sprawy związane z ustawodawstwem wodnym; opracowanie regulaminów i przepisów przewozowych morskich; sprawy legalizacji statutów spółek akcyjnych morskich; rejestracji statków, sprawy hipoteki statków; reklamacje i zażalenia; prace przygotowawcze do traktatów i umów w zakresie marynarki handlowej oraz gromadzenie i opracowanie statystycznych danych w zakresie marynarki handlowej.

Wydział Portowy załatwia sprawy administracji na wybrzeżu, organizacji kierownictwa urzędów portowych, oraz i nadzór nad ich działalnością; sprawy związane z organizacją i budową floty narodowej, personelem i szkolnictwem; sprawy budowy portów, sprawy nadzoru, konserwacji i eksploatacji portów, oraz nadzoru nad morskimi konstrukcjami; współudział w sprawach emigracji i reemigracji, ceł i opłat morskich, rybołówstwa na morzu, zbioru bursztynu etc., ubezpieczeń morskich.

Art. 3.

Po par. 6-m statutu umieszcza się nowy par. 7-my:

„Par. 7-my. Do zakresu działania Departamentu do Spraw Śląskich należy opiniowanie we wszystkich sprawach charakteru zasadniczego, a dotyczących Śląska, wchodzących w zakres działania M-stwa Przemysłu i Handlu. Poza tym należą do zakresu działania Departamentu do Spraw Śląskich wszystkie sprawy, tyżące się nadzoru nad władzami górniczymi i przemysłowymi, łącznie z załatwianiem rekursów przeciwko ich zarządzeniom w Województwie Śląskiem; wreszcie sprawy, które wg obowiązujących w Województwie Śląskim ustaw, należą do resortu M-stwa Przemysłu i Handlu, z wyjątkiem spraw pocztowo-telegraficznych.

Art. 4.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1922 roku.

Załącznik ^{b2b}

Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu o złożenie Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy o przedłużeniu mocy obowiązującej ustawy z dnia 14 lipca 1920 r. w sprawie udzielenia Ministrowi Przemysłu i Handlu nadzwyczajnych pełnomocnictw do uregulowania spraw opałowyc; uzasadnienie

Do Prezydium Rady Ministrów

W N I O S E K

Ministra Przemysłu i Handlu.

Rada Ministrów raczy zatwierdzić poniższy projekt ustawy do złożenia Sejmowi Ustawodawczemu.

P R O J E K T

Wysoki Sejm uchwalić raczy

U S T A W A

z dnia ^{a...}^a 1921 r.

o przedłużeniu mocy obowiązującej ustawy z dnia 14 lipca 1920 r. w sprawie udzielenia Ministrowi Przemysłu i Handlu nadzwyczajnych pełnomocnictw do uregulowania spraw opałowych.

Art. 1.

Moc obowiązującą ustawy z dnia 14 lipca 1920 r. w sprawie udzielenia Ministrowi Przemysłu i Handlu nadzwyczajnych pełnomocnictw do uregulowania spraw opałowych (Dz.U.R.P. Nr. 75 p. 508) w brzmieniu, ustalonym ustawą z dnia 1 lipca 1921 r. (Dz.U.R.P. Nr. 63 p. 388), przedłuża się na czas do 1 marca 1922 roku.

Art. 2.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Przemysłu i Handlu.

Art. 3.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

KIEROWNIK MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU

w/z ^{g...}^g

Dyrektor D[epartamen]tu

Uzasadnienie.

1. Polska dotychczas odczuwa głód węglowy. Rozporządzalna ilość węgla nie może zaspokoić potrzeb całego kraju, co wyraźnie ilustrują następujące cyfry. Zapotrzebowanie ogólne, pomimo kryzysu przemysłowego, wynosi obecnie 900 000 t. miesięcznie. Kopalnie krajowe dostarczają około 550 tysięcy ton. Przywóz zaś z Górnego Śląska w ciągu ostatnich miesięcy wynosi: w sierpniu 152 430 t., we wrześniu 159 739 t., w październiku 76 978 t., w listopadzie zaś wyniesie około 200 000 t.

Mamy więc stały niedobór, co wywołuje konieczność ingerencji rządowej w celu racjonalnego podziału niedostatecznej ilości węgla i zabezpieczenia pewnych kategorii odbiorców, ważniejszych z ogólno-państwowego punktu widzenia, jak to koleje, wojsko i instytucje użyteczności publicznej.

2. Kwestia ostatecznego przyłączenia Górnego Śląska, uwarunkowana koniecznością przyjęcia klauzul gospodarczych, nie jest jeszcze załatwioną i trudno dziś przesądzać, czy po przyłączeniu będziemy rozporządzali większą ilością węgla od przyznanego nam obecnie kontyngentu, a w szczególności, czy niedomagania transportowe pozwolą nam zwiększyć wywóz węgla z Górnego Śląska.

3. Do dziś dnia na Górnym Śląsku, również jak na całym obszarze Niemiec obowiązują rozporządzenia z dnia 24 II i 28 II 1917 r., dotyczące uregulowania obrotu węglem (Dz[iennik] Ust[aw] Państw[a] Niem[ieckiego] z 1917 r. Nr. 35 i 39), na zasadzie których komisarz państwowy dla podziału węgla (Reichskommissar

für die Kohlenverteilung) i urzędy mu podległe dokonywują ścisłego podziału pomiędzy spożywcami na okres miesięczny. W Nr. 261 Urzędowego Dziennika Państwa Niemieckiego (Deutscher Reichsanzeiger) z dnia 7 XI r.b. ogłoszone zostało obwieszczenie Państwowego Komisarza węglowego, dotyczące obowiązku meldowania ze strony konsumentów swego zapotrzebowania na węgiel w styczniu 1922 roku. Reglamentacja ta będzie tymczasowo obowiązywać na przyznanym Polsce terenie Górnego Śląska. Przedłużenie pełnomocnictw Ministra Przemysłu i Handlu do uregulowania spraw opałowych dałoby możliwość uzgodnienia z systemem gospodarki węglowej w kraju z systemem istniejącym na Górnym Śląsku. Przeciwnie, brak pełnomocnictw wywołałby w tym wypadku z jednej strony rażącą dysharmonię praw, a z drugiej – bezplanowy wwóz węgla górnośląskiego, co mogłoby się fatalnie odbić na całokształcie gospodarki węglowej w Zagłębiach: Dąbrowskim i Krakowskim.

4. Wyżej przytoczone motywy wskazują na konieczność przedłużenia mocy obowiązującej omawianych pełnomocnictw. Ponieważ trudno jest z góry określić jak długo będzie trwał okres przejściowy, wymagający istnienia pełnomocnictw, projekt ustawy przewiduje przedłużenie ich tylko na trzy miesiące t.j. do 1 marca 1922 roku. Oczywiście, że w razie unormowania się stosunków gospodarczych i braku konieczności ingerencji ze strony Rządu, pełnomocnictwa mogą pozostać niewyzyskane (jak to i dziś częściowo ma miejsce – wobec zniesienia sekwestru i wprowadzenia wolnych cen), jednakże w okresie przejściowym sam fakt istnienia pełnomocnictw nawet bez stosowania ich w całej rozciągłości ma wpływ bardzo dodatni na uregulowanie wzajemnych stosunków producentów i konsumentów, gdy przeciwnie brak ich może wywołać niepożądane komplikacje w dziedzinie gospodarki węglowej.

Załącznik ^{b3b}

[Motywy] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie ujednostajnienia opodatkowania wina na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej

M O T Y W Y

W b. zaborze austriackim podlegało wino, moszcz winny i owocowy na zasadzie § 4 ces. rozporządzenia z dnia 25 maja 1829 (Zbiór ustaw polit. tom 5 część I. N. 74) podatкови spożywczemu wedle taryfy unormowanej ustawą z dnia 18 maja 1875 (dz.u.p. N. 84), a to wino podatкови w kwocie 5 koron 94 hal[erzy] za 100 litrów, zacier i moszcz winny winogronowy w wysokości 3/4 stopy podatkowej dla wina, a moszcz owocowy w wysokości 5 koron 48 hal[erzy] za 100 litrów. Do opłaty podatku obowiązani byli wedle § 5 cytowanego wyżej cesarskiego rozporządzenia właściciele gospód i szynków, dalej wszyscy, którzy

szynkują wino, moszcz winny i owocowy własnego lub obcego wyrobu, albo trudnią się drobną sprzedażą tych trunków, t.j. poniżej 1 wiadra dolno-austriackiego (56 litrów).

Inne postanowienia tego rozporządzenia cesarskiego odnoszą się bądź do poboru podatku od mięsa i trunków (obecnie zniesione, ponieważ pobór podatku od mięsa i spirytusu unormowano nowymi ustawami), bądź do sposobu pobierania podatku. Przepisy tego ces. rozporządzenia są przestarzałe. Podatek spożywczy od wina i moszczu nie jest w rozumieniu tego ces. rozporządzenia podatkiem spożywczym w ścisłym tego słowa znaczeniu, lecz ma charakter podatku przemysłowego od przedmiotu przemysłu, gdyż opłacić go mają nie wszyscy konsumenci, lecz tylko przedsiębiorcy gospód i szynków tudzież wszyscy ci, którzy wino i moszcz bądź szynkują, bądź sprzedają w ilościach poniżej 56 litrów.

Pobór tego podatku był w b. zaborze austriackim wydzierżawiany. (Dzierżawę wypowiedziano z końcem r. 1921).

Sposób uiszczenia podatku jest dwojaki, można go bowiem opłacać albo w taryfowych kwotach, albo ryczałtowo. Uiszczenie podatku w kwotach taryfowych ma miejsce o tyle, o ile przemysłowiec zobowiązany do płacenia podatku nie zawrze ugody podatkowej z dzierżawcą prawa poboru podatku lub nie przystąpi do towarzystwa solidarnej ugody, utworzonego po myśli rozporządzenia b. austr[iackiego] Ministerstwa Skarbu z dn. 13 lipca 1877 L. 18956 (dz.u.p. No. 15) celem ryczałtowego uiszczenia podatku skarbowi państwa za cały okrąg poborowy i pewien przeciąg czasu. Dzierżawy i solidarne ugody są wprawdzie dogodnie dla skarbu państwa, ale dla przemysłowców o tyle nie korzystne, iż poddają ich pod władzę osób prywatnych, traktujących pobór podatku jako interes, z którego należy wydobyć jak największy zysk.

Poważne trudności nastręcza podatek od wina i moszczu władzom skarbowym jak niemniej przemysłowcom z powodu zmian w osobach dzierżawców i pełnomocników towarzystw solidarnej ugody. Zamieszczone w kontraktach postanowienia, iż podatek od zapasów wina uiszczony taryfowo ma ustępujący dzierżawca zwrócić swemu następcy, a podatek uiszczony ryczałtowo na podstawie ugody ma zapłacić przemysłowiec, o ile z nowym dzierżawcą nie zawrze ugody podatkowej, powoduje spory pomiędzy dzierżawcami, a nadto zniewala przemysłowców posiadających znaczne zapasy wina, od których płacą podatek ryczałtowy, do zawierania niekorzystnych ugód pod rygorem obowiązku opodatkowania całego zapasu.

Ponieważ do płacenia podatku są obowiązani tylko przemysłowcy, trudniący się wyszynkiem wzgl. sprzedażą wina w ilości poniżej 56 litrów, przeto utrzymuje się wszystkich przemysłowców trudniących się sprzedażą wina w ewidencji skarbowej (hurtowe składy win, o ile nie zachodzi możliwość tajemnego przenoszenia go ze składu hurtowego do drobnej sprzedaży wzgl. wyszynku, nie podlegają podatkowi).

Zupełnie inne i racjonalniejsze zasady opodatkowania przyjęto w niemieckiej ustawie o podatku od wina z dnia 28 lipca 1918, Dz.ust. Rzeszy Niemieckiej strona 831.

Wedle tej ustawy przedmiot opodatkowania stanowi wino gronowe i moszcz, dalej napoje zawierające wino lub napoje podobne do wina, wino bezalkoholowe i napoje podobne do wina zwolnione od alkoholu (§§ 1 i 47 ustawy). Podatek wynosi 20% wartości wina, która stanowi podstawę do opodatkowania.

Momentem uzasadniającym obowiązek zapłacenia podatku jest przejście wina do wolnego obrotu. Podatek płatny jest przy imporcie z zagranicy w chwili odprawy celnej, a przy przejściu wina krajowego do wolnego obrotu, dopiero z końcem odnośnego miesiąca, w którym wino przeszło do wolnego obrotu.

Do uiszczenia podatku obowiązany jest, kto wino sprowadza z zagranicy, tudzież kto nieopodatkowane wino krajowe odstępuje konsumentom albo kto wino nieopodatkowane zużywa na własne potrzeby domowe lub do zakładów przemysłowych.

W interesie ujednostajnienia opodatkowania wina na całym obszarze Rzeczypospolitej proponuje Ministerstwo Skarbu rozszerzenie mocy obowiązującej dotychczas na byłej dzielnicy pruskiej ustawy o opodatkowaniu wina z dnia 26 lipca 1918, Dz. ustaw Rady Niemieckiej strona 831, również na obszar b. zaboru rosyjskiego i austriackiego ze zmianami zaproponowanymi w tekście rozporządzenia Rady Ministrów.

Efekt finansowy.

W roku 1920 uzyskano tytułem dochodu z podatku od wina w b. zaborze austriackim kwotę 155 625 marek 59 fen. Wedle danych zestawionych na podstawie wykazów głównego urzędu statystycznego sprowadzono – z zagranicy skutkiem ograniczenia importu tylko 2 099 458 litrów wina.

Na rok 1922 przewiduje się, że ogólny obrót wina nie wyniesie więcej, jak 2 000 000 litrów.

Obecnie cena 1 litra wina wynosi w handlu hurtowym 600–6000 mk., a w handlu detalicznym o 20% drożej.

Przyjmując, że przeciętna cena 1 litra wina wynosić będzie 2000 mk., otrzyma Skarb Państwa tytułem 20% podatku od litra 400 mk., czyli za 2 000 000 litrów około 800 000 000 mk. Na tej samej zasadzie skalkulowano dodatkową opłatę od zapasów wina.

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” Królowi włoskiemu, Wiktorowi Emanuelowi III-mu

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych
Dn. 18 XI 19^c2^c1 r.
No ^cP. D. 1666^c
WNIOSEK
Ministra Spraw Zagranicznych
W przedmiocie nadania orderu
„Orła Białego” Królowi
włoskiemu Wiktorowi Emanuelowi
III- mu.

UZASADNIE[NIE]

Król włoski Wiktor Emanuel III-ci dawał niejednokrotnie dowody przyjaźni dla Polski. Jako głównodowodzący armią włoską przyczynił się do pomyślnego zakończenia wojny światowej.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy: na mocy Art. 11-go Ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa Jego Królewską Mość Wiktora Emanuela III-go, króla włoskiego do nadania mu orderu „Orła Białego”.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
^fSkirmunt^f

Rada Ministrów uchwaliła,
Warszawa dnia.

Prezydent Ministrów

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” hr. K. Sforza

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych
Dn. 18 XI 19^b2^b1 r.
No ^bP. D. 1667^b
WNIOSEK
Ministra Spraw Zagranicznych
W przedmiocie nadania orderu
„Orła Białego”
hr. K. Sforza

UZASADNIENIE

Hr. Karol Sforza, b. Minister Spr. Zagr. W czasie swego urzędowania prowadził politykę w duchu przyjaznym dla Polski, dając niejednokrotnie dowody swego oddania dla sprawy Polskiej. Posiada order Annuncjaty²⁴⁷. Wobec powyższego Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy Art. 11-go Ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa hr. Karola SFORZA do nadania mu orderu „Orła Białego”.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
^fSkirmunt^f

Rada Ministrów uchwaliła,
Warszawa dnia.

Prezydent Ministrów

²⁴⁷ Order Najwyższy Świętego Zwiastowania został ustanowiony w 1362 r. przez Amadeusza VI hrabiego Sabaudii. Był orderem rycerskim włoskiego królewskiego Domu Sabaudzkiego na tronie zjednoczonej Italii.

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” p. V.E. Orlando

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych
Dn. 18 XI 19^{b2b1} r.
No ^bP. D. 1669^b
WNIOSEK
Ministra Spraw Zagranicznych
W przedmiocie nadania orderu
„Orła Białego” p. V. E. ORLANDO

UZASADNIENIE

Vittorio Emanuele ORLANDO były Prezydent Ministrów włoskich w czasie podpisania Pokoju Wersalskiego. Należał do polityków, z którymi mieliśmy najwięcej styczności.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy: na mocy Art. 11-go Ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa Prezydenta Vittorio Emanuele ORLANDO do nadania mu orderu „Orła Białego”.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
^fSkirmunt^f

Rada Ministrów uchwaliła,
Warszawa dnia.

Prezydent Ministrów

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” baronowi Sidneyowi Sonnino

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych
Dn. 18 XI 19^{b2b1} r.
No ^bP. D. 1670^b
WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych
W przedmiocie nadania orderu
„Orła Białego” baronowi Sidneyowi SANNINO

UZASADNIENIE

Baron Sidney Sonnino, b. Minister Spraw Zagranicznych dał wyraz sympatii swoich dla Polski składając deklaracje o niepodległej i zjednoczonej Polsce.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy Art. 11-go Ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa Barona Sidney Sonnino do nadania mu orderu „Orła Białego”.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^fSkirmunt^f

Rada Ministrów uchwaliła,
Warszawa dnia.

Prezydent Ministrów

Załącznik ^{b9b}

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu Orła Białego Królowi Hiszpańskiemu Alfonsowi XIII

Ministerstwo

Spraw Zagranicznych

Dn. ^{b2 IX^b 19^b21^b r.}

No ^{bP. D. 1663^b}

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych

W przedmiocie nadania orderu

„Orła Białego” Królowi

Hiszpańskiemu Alfonsowi XIII

UZASADNIENIE

Król hiszpański Alfons XIII dawał stale dowody swej sympatii dla Polski, zarówno w czasie wojny światowej, interesując się akcją opiekuńczą, którą osobiście popierał, użyczając swego wpływowego pośrednictwa w sprawie jeńców i uchodźców, jako i po utworzeniu się Państwa Polskiego, okazując niejednokrotnie dla sprawy polskich życzliwość i cenne poparcie.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy Art. 11-go Ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa Jego Królewską Mość do nadania mu orderu „Orła Białego”.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^fSkirmunt^f

Rada Ministrów uchwałała,
Warszawa dnia.

Prezydent Ministrów

Załącznik ^b10^b

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” Léonowi Bourgeois Viceprezesowi Rady Ligi Narodów

Ministerstwo

Spraw Zagranicznych

Dn. 17 X 1921 r.

No P. D. 1653

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych

W przedmiocie nadania orderu

„Orła Białego” Léonowi Bourgeois

viceprezydentowi Rady Ligi Narodów

UZASADNIENIE

Léon BOURGEOIS, Członek Instytutu, Prezes Senatu, Vice-Prezes Rady Ligi Narodów położył wielkie zasługi dla sprawy polskiej.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy Art. 11-go Ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa pana Léona BOURGEOIS do nadania mu orderu „Orła Białego”.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^fSkirmunt^f

Rada Ministrów uchwałała,
Warszawa dnia.

Prezydent Ministrów

Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” wymienionym we wnioskach cudzoziemcom

WNIOSKI

na Radę Ministrów Ministerstwa Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministerstwem Zdrowia Publicznego w przedmiocie odznaczenia orderem „Odrodzenia Polski” lekarzy cudzoziemskich.

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
1	Profesor Oskar Velghe (Belg)	jako przewodniczący Komitetu Międzynarodowego Urzędu Higieny Publicznej, przeprowadził trzykrotnie uchwały tegoż Komitetu, wyjątkowo przychylnie dla Polski w spr[awie] zwalczania epidemii oraz udzielał delegatowi Rządu Polskiego niezwykle cennej pomocy, przyczyniając się do uzyskania pomyślnych dla Polski rezultatów	II
2	George S. Buchanan (Ang.)	delegowany do Polski przez Ligę Tow. Czerwonego Krzyża dla zbadania stanu epidemii, przyczynił się do zwołania I-ej międzynarodowej konferencji w spr[awie] epidemii w Polsce przy ang. Ministerstwie Zdrowia. Jako przewodniczący tej konferencji popierał stale i czynnie interesy polskie przy Lidze Narodów	II
3	Dame Rachel Crowdy (Ang.)	jako szef Sekcji Opieki społecznej popierała stale interesy polskie i przyczyniła się wielce do powzięcia korzystnych uchwał na konferencjach	III
4	Dr. Theobaldt Madsen (Duńczyk)	Dyrektor Państwowego Instytutu Serologicznego w Kopenhadze, dwukrotnie delegowany był przez Ligę Narodów do Polski celem zbadania stanu epidemii duru płamistego. Przedstawiając niezwykle życzliwe dla Polski raporty popierał stale i energicznie udział Ligi Narodów w tłumieniu epidemii w Polsce	II
5	Harry L. Gilchrist (Ameryk.)	pułkownik korpusu sanitarnego Armii Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. W r. 1919 został wysłany przez Prezydenta Wilsona do Polski w charakterze Szefa Amerykańskiej Misji Epidemicznej. W latach 1919 i 1920 współdziałał z Rządem Polskim w akcji zwalczania duru płamistego.	III

6	Dr. Arthur Chervin (Franc.)	b. prezes franc. Tow. Antropologicznego, wybitny statystyk i lekarz, autor dzieła „L'Allemagne de demain” z 1917 r., w którym wykazał prawa Polski do Śląska Górnego na podstawie statystyki ludności.	IV
7	Richard Taylor (Franc.)	Dyrektor lekarski Amerykańskiego Czerwonego Krzyża w Polsce, oddał wielkie usługi w zakresie sanitarno-lekarskiej opieki nad dziećmi.	
8	Filip S. Baldwin (Ameryk.)	Kierownik amerykańskiego Wydziału ratunkowego w Polsce (Misja Hoovera), współdziałał bardzo energicznie z Rządem polskim w spr[awie] dożywiania dzieci	III

WNIOSKI NA RADĘ MINISTRÓW

Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom:

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
NORWEGII			
1	Botholf Andreas Stolt-Nielsen	Konsul norweski, ofiarował 20 000 kor. norweskich na schronisko założone przez Julię hr. Ledóchowską w Pniewie w Poznańskim dla dzieci polskich.	IV
FRANCJI			
1	Gen. Albert Niessel	Szef Misji Wojskowej francuskiej w Polsce, położył wielkie zasługi przy organizacji armii polskiej.	I
2	Arthur Meyer	Dyrektor „Gaulois”, dziekan dziennikarzy francuskich, odnosił się zawsze wyjątkowo przychylnie dla sprawy polskiej.	III
3	Compte Etienne de Naleche	Prezes syndykatu prasy paryskiej, dyrektor „Journal des Débats”, pracuje wydatnie dla sprawy polskiej.	III
4	Bruno Francois Marie Pierre de Margerie	Ambasador Francji w Brukseli, b. dyrektor spraw politycznych w francuskim M.S.Z., oddawał sprawie polskiej niezliczone usługi.	I
5	Alfred Vignon	Minister Pełnomocny II kl., Sekretarz generalny przydzielony do biura Prezydenta Rzeczypospolitej, członek Misji Jusserand'a do Polski, referował sprawę polską w francuskim M.S.Z. w czasie konferencji pokojowej, obecnie referent polityki zagranicznej Prezydenta Republiki.	II

WŁOCH			
1	Juliusz Cezar Montagna	Poseł włoski w Atenach, był członkiem Misji alianckiej w Polsce pod przewodnictwem Noulens'a, przyczyniając się na tym stanowisku do powzięcia przez Misję przychylnych dla Polski decyzji.	II
2	Ducca di Cesaro Colonna Giovanni	Deputowany, obecnie vice-prezes Komisji Spraw Zagr. Izby włoskiej.	III
3	Amendola Giovanni	Deputowany.	III
4	Begey Attilio	znany przyjaciel i obrońca Polski, obecny konsul honorowy polski w Turynie.	III
5	Eduardo Soderini	Deputowany, zabierał niejednokrotnie głos w obronie sprawy polskiej w Izbie włoskiej.	III
6	Prof. Luigi Montresor	b. deputowany, senator, autor wniosku w sprawie niepodległej Polski w Izbie włoskiej dn. 6 XII 1915 r.	II
7	Arturo Labriola	Poseł do Parlamentu, b. Minister Pracy, zabierał kilkakrotnie głos w czasie wojny, specjalnie w obronie sprawy polskiej, zawsze z dużym powodzeniem.	II
8	Contarini Salvatore	Senator, obecny sekretarz generalny M.S.Z. włoskiego.	II
9	Torre Andrea	Deputowany, b. Minister.	II
10	Giuseppe Prascara	Senator, b. prezes Czerwonego Krzyża włoskiego, przyczynił się bardzo do ekspedycji środków lekarskich do Polski.	II
11	Giordana Tullio	Dyrektor dziennika „L'Epoca”, publicysta włoski – oddał duże usługi sprawie polskiej.	IV
12	Vincenzo Morello	Publicysta. detto	IV
13	Gayda Virginio	Redaktor dziennika „Messaggero”. detto	IV
14	Comm. Piazza Giuseppe	Redaktor „La Tribuna”. detto	IV
15	Maffio Maffi	Redaktor dziennika „La Tribuna”. detto	IV
16	Crispolto Crispolti	Red. dzien. „Il Messaggero”. detto	IV
17	Cozzani Ettore	wyd. „L'Eroica” i książki o Polsce. detto	IV
18	Maffezzoli Nictopolion	Publicysta. detto	IV
19	Kulczycki Sigismondo	Dyrektor Agencji pras. w Rzymie. detto	IV
20	Russo Antonio	adwokat, wydawca „L'Eloquenza” i ankiety w sprawie polskiej w r. 1915 – detto	IV
21	Roddolo Marcello	b. szef gabinetu Sforzy. detto	IV

[Wnioski Komisji weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawach zaliczenia do dodatku za usługę lat poprzedniej pracy zawodowej]

L.p.	Sygnatura aktu	Imię i nazwisko	Władza i zajmowane stanowisko	Powód przedłożenia Radzie Ministrów	Uchwała Komisji weryfikacyjnej właściwej	Opinia Komisji weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów	Uwagi
	20703/21	Antoni Dobrowski	Ministerstwo W.R. i O.P., naczelnik wydziału w departamencie szkolnictwa średniego	Komisja weryfikacyjna przy Min. W.R. i O.P. wstrzymała się od ostatecznej decyzji – w myśl art. 10 rozporządzenia Rady Ministrów z 5/8 1920 r. (Dz.U.R.P. Nr. 77 poz. 521). Komisja wyraziła przekonanie, że zgodnie z intencją art. 19 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i innych funkcjonariuszy państwowych (Dz.U.R.P. Nr. 65 poz. 429) zaliczeniu podlega służba państwowa tylko w państwach		Stwierdziwszy dowody, złożone przez p. Dobrowskiego, a stwierdzając, że brał on udział w belgijskiej antarktycznej wyprawie od 20/8 1897 do 4/12 1899, jako przydzielony do służby meteorologicznej i że dekretem królewskim z 4/12 1899 został mianowany członkiem „Commission de la Belgien” w czasie od 5/12 1899 do 4/12 1902 – razem 5 lat 3 miesiące i 15 dni – Komisja nie podniosła żadnych wątpliwości, co do charakteru tej służby jako państwowej belgijskiej. Dekret mianujący Dobrowskiego członkiem komisji „de la Belgien” jest podpisany przez króla belgijskiego i wykonanie tego rozporządzenia i powierzenie jest ministrom spraw wewnętrznych i oświecenia publicznego. Według art. 10 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 5/8 1920 r.	

2	180686/21	Tadeusz Nowak	Okręgowy Urząd Ziemski w Krakowie geometra	zaborczych (Rosja, Prusy, Austria) – Delegat Skarbu wypowiedział się za odmownym załatwieniem.	W dniu 4 stycznia 1921 r. komisja weryfikacyjna właściwa odmówiła zaliczenia do wysługi wykazanych lat, opierając się na art. 19 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. W dniu 20 maja 1921 r. reasumowała poprzednią uchwałę i postanowiła przedłożyć sprawę do decyzji Rady Ministrów.	(Dz.U.R.P. Nr. 77 poz. 521) czas służby państwowej w państwach obcych winien być zaliczony w pełni do wysługi lat – o ile nie przekracza lat 20. Zważywszy, że ani ustawa o uposażeniu, ani też cytowane rozporządzenie Rady Ministrów nie mówią zupełnie o służbie w państwach zaborczych – tylko o służbie w państwach obcych – komisja wypowiedziała się za zaliczeniem tego czasu do wysługi lat.	Zgodnie z cytowanym art. 19 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz.U.R.P. Nr. 65 poz. 429) komisje weryfikacyjne są właściwe dla orzekania o ważności przyczyn, które uniemożliwiły urzędnikowi wstąpienie do służby w terminie określonym ustawą (lipiec, sierpień, wrzesień 1920 r.). Odmowna uchwała zatem komisji weryfikacyjnej przy okręgowym urzędzie ziemskim w Krakowie jest uzasadniona prawnie i zgodna z ustawą. Wobec nieprzytoczenia przez Nowaka w jego przedstawieniu z 10 lutego 1921 r. żadnych okoliczności nowych, reasumpcja uchwały komisji nie jest usprawiedliwiona i należało utrzymać poprzednio powziętą w mocy. Wobec powyższego stanu faktycznego złożenie sprawy

				tylko wówczas, jeżeli wykażą oni, że zaszczytne okoliczności, które uniemożliwiły im wcześniejsze wstąpienie do służby państwowej polskiej.				Nowaka Radzie Ministrów do decyzji nie jest właściwe i nie znajduje oparcia w postanowieniach art. 10 rozporządzenia Rady Ministrów z 5 sierpnia 1920 r. (Dz.U.R.P. Nr. 77 poz. 521). Merytorycznie komisja weryfikacyjna przy Prezydium Rady Ministrów zajęła stanowisko zgodne z uchwałą komisji właściwej z 4 stycznia 1921 r. ponieważ okoliczność zaliczenia służby samorządowej do wysługi lat nie wpływa w niczym na kompetencję komisji weryfikacyjnej.
3	15430/21	Teodor Markiewicz	Inspektor szkolny w Łowiczu	Według art. 12 ustawy z 13 lipca 1920 r. (Dz.U.R.P. Nr. 65 poz. 434) oraz art. 14 ustawy z 13 lipca 1920 r. (Dz.U.R.P. Nr. 65 poz. 433) decyzja co do zaliczenia czasu spędzonego w innym niż nauczycielski zawód zastrzeżona została Radzie Ministrów.				Komisja weryfikacyjna przy Prezydium Rady Ministrów wyraziła opinię przeciwną zaliczeniu p. Markiewiczowi czasu jego pracy w przemyśle w charakterze chemika do czasu dla określenia dodatku za trzechlecie, wychodząc z założenia, że była to praca w zupełnie innym kierunku aniżeli obecne zajęcie p. Markiewicza jako inspektora szkolnego i nie dała mu też w kierunku obecnego zajęcia żadnego wyrobienia.
4	20696/21	Józef Trela	Nauczyciel 2-klasowej szkoły powszechnej	art. 21 ustawy z 13 lipca 1920 r. (Dz.U.R.P. Nr. 65 poz. 434) pozostawia	Wstrzymać się od decyzji i przekazać Radzie Ministrów do rozstrzygnięcia			Opierając się na postanowieniach art. 10 rozporządzenia Rady Ministrów z 5 sierpnia 1920 r. (Dz.U.R.P. Nr. 77 poz. 521) – według którego po

5	22313/21 20709/21	Józef Smoluchowski	nauczyciel 2-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Prekutach Nowych.	decyzję co do zaliczenia czasu poprzedniej służby państwowej pracy zawodowej do usługi lat, o ile nie była ona pracą nauczycielską, względnie nie dawała przygotowania we wspomnianym kierunku – Radzie Ministrów.	(zaliczenie służby wojskowej) (I XI 1913–I IX 1916)	przednią służbę państwową zalicza się funkcjonariuszom państwowym w całości, o ile nie przekracza ona lat 20, komisja weryfikacyjna przy Prezydium Rady Ministrów uważa, że analogicznie należałoby zaliczyć służbę wojskową nauczycielom po odliczeniu czasu normalnej powinności wojskowej zgodnie z art. 2 ust. z 13/7 1920 r. (Dz.U.R.P. Nr. 65 poz. 434).
6	17650/21	Franciszek Młodzik	nauczyciel jednoklasowej publicznej szkoły powszechnej w Piotrkowie	jak w rubryce 4)	jak w rubryce 4) (zaliczenie służby celnej)	Komisja weryfikacyjna przy Prezydium Rady Ministrów uważa za słuszne zaliczyć p. Smoluchowskiemu czas jego poprzedniej służby państw. celnej w czasie od 10/12 1909 do 1/10 1921 do usługi lat, kierując się motywem, że we wszystkich innych działach służby państwowej służba ta została mu uwzględniona. jak w rubryce 4)
7	17651/21	Michał Pawlik	nauczyciel jednoklasowej szkoły powszechnej w Czyżewie	jak w rubryce 4)	jak w rubryce 4) (I I 1914–29.5.1918)	jak w rubryce 4)

[Uzasadnienie] projektu ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień pruskiej ustawy o podatku dochodowym z dnia 19 czerwca 1906 r. (Zbiór ustaw pruskich str. 259), obowiązującej w b. dzielnicy pruskiej

U z a s a d n i e n i e.

Podstawą wymiaru podatku dochodowego w byłej dzielnicy pruskiej jest dotychczas ustawa o podatku dochodowym z dnia 19 czerwca 1906 (Zbiór Ustaw pruskich str. 259). Ustawa ta jest tak ze względu na podmiotowy jak i przedmiotowy obowiązek podatkowy wobec zmiany stosunków politycznych i gospodarczych przestarzała, mianowicie nie uwzględniają jej przepisy, pochodzące z czasów przedwojennych, obecnej wartości waluty polskiej. Stosuje się to mianowicie do postanowień dotyczących minimum egzystencji, wolnego od podatku, ulg podatkowych z powodu utrzymania licznej rodziny, względnie z powodów nadzwyczajnych, osłabiających siłę podatkową płatnika, tudzież kompetencji podkomisji szacunkowych do wymiaru podatku dochodowego. Dlatego konieczną jest zmiana tych przepisów.

Ponieważ wprowadzenia polskiej ustawy o podatku dochodowym z dnia 16.7.1920 r. (Dz.Ust. Nr. 32 poz. 490) na rok 1921 na obszar b. dzielnicy pruskiej z powodu braku wyszkolonych sił, głównie zaś z powodu nieuregulowanej kwestii dochodów związków komunalnych, czerpiących przeważnie swe dochody z dodatków do podatku dochodowego, było niemożliwe, przedkłada się niniejszy projekt.

Minimum egzystencji ustanawia się odmiennie od ustawy polskiej na 6000 mk. – bez uwzględnienia klas miejscowości, a to ze względu na odmiennie stosunki gospodarcze w b. dzielnicy pruskiej z roku 1920, albowiem wolny handel wprowadzono w b. dzielnicy pruskiej dopiero z końcem 1921 r., stosunki więc drożyzniane były w roku 1920 jednakże we wszystkich miejscowościach.

[Motywy do] ustawy o zmianie § 106 pruskiej ustawy z 30 lipca 1883 r. o ogólnej administracji krajowej (Zbiór ustaw pruskich str. 195) w sprawie ryczałtu kosztów w administracyjnym w postępowaniu spornym w b. dzielnicy pruskiej

M O T Y W Y:

§ 106 pruskiej ustawy o ogólnej administracji krajowej z 30.7.1883 r. (Zbiór Ustaw Pruskich strona 195) przepisuje między innymi, że tytułem kosztów w administracyjnym postępowaniu spornym pobiera się ryczałt a maksymalna kwota tego ryczałtu wynosi 60 wzgl. 150 mk. Są to kwoty dziś już za małe. Taryfa

ryczałtu kosztów wydana na podstawie tego § przez pruskich Ministrów Skarbu i Spraw Wewnętrznych datuje się z 27.2.1884 r. (Dz[iennik] MIN[isterstwa] str. 30). Wobec znacznego podwyższenia kosztów sądowych w sądach zwykłych musi być ryczałt kosztów w administracyjnym postępowaniu spornym odpowiednio podwyższony. Podnosi się więc maksymalną kwotę ryczałtu na 600 resp. 1800 marek. W tych granicach zmieniłby następnie Minister b. dzielnicy pruskiej i uzupełnił dotychczasową taryfę pruską. Ryczałt oblicza się obecnie wedle wartości przedmiotu sporu. Wartość przedmiotu sporu, dla której ryczałt wynosi obecnie 60 resp. 150 mk., jest kwota 7300 resp. 14300 mk. Dla wyższych wartości ryczałt się obecnie nie zwiększa. Przy nowo projektowanej podwyżce dojdzie się natomiast (podwajając obecne stawki i licząc przy wartościach przedmiotu sporu ponad 7300 resp. 14 300 mk. za każde 2000 mk. kwotę 100 resp. 20 mk.) do wartości przedmiotu sporu w kwotach 73 000 mk. resp. 113000 marek. Wyższe wartości zaś będą już podlegały temu samemu wymiarowi maksymalnemu ryczałtu co dla kwot poprzednich tj. wymiarowi w kwocie 600 resp. 1800 mk.

Załącznik ^b16^b

[Uzasadnienie] wniosku Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej art. 23-go Dekretu o miarach z dn. 8 lutego 1919 r. na obszar b. dzielnicy pruskiej

Uzasadnienie.

Rozporządzeniem Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z dnia 28 maja 1921 r. w przedmiocie miar (Dz.Urz. Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej r. 1921 Nr. 20 poz. 138) moc obowiązująca art. 1–20 dekretu o miarach z dn. 8 lutego 1919 r. (Dz. Praw r. 1919 Nr. 15 poz. 211) rozszerzona została na obszar b. Dzielnicy Pruskiej. Art. 23 wymienionego dekretu został w tym rozporządzeniu pominięty z tego względu, że urzędy miar w b. Dzielnicy Pruskiej pod względem kasowym należeć miały do końca roku bieżącego do resortu Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej.

Ponieważ obecnie w związku z likwidacją Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej staje się koniecznym ostatecznie organiczne przejęcie tych Urzędów przez Główny Urząd Miar w Warszawie²⁴⁸, oraz trzeba uzgodnić taryfy opłat za czynności urzędów miar, przeto niezbędne jest spieszne rozciągnięcie mocy obowiązującej art. 23-go dekretu o miarach na obszar tej dzielnicy.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

²⁴⁸ Główny Urząd Miar w Warszawie – instytucja powołana do życia 1 kwietnia 1919 r. dekretem Naczelnika Państwa o miarach z 8 lutego 1919 r.

PROTOKÓŁ
144-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 6 grudnia 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	inż. Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	dr. Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Za Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych Podsekretarz Stanu	Zygmunt Chmielewski
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Apropowizacji	Jan Stefan Stoiński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o 2 po południu.

Rada Ministrów po rozpatrzeniu załączonego wniosku Ministra Skarbu powzięła następującą uchwałę (załącznik 1):

- I. Postawione w stan likwidacji ustawą z dnia 7 lipca 1921 r. (Dz. Ustaw Nr. 66 poz. 389) Ministerstwo Apropowizacji przestaje istnieć z dniem 31 grudnia 1921 r. Równocześnie przestają istnieć urzędy: Państwowy Urząd Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby²⁴⁹, Państwowy Urząd Zbożowy²⁵⁰, Państwowy Urząd Ziemniaczany²⁵¹ i Urząd Zaopatrywania Pracowników Państwowych.

²⁴⁹ Państwowy Urząd Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby został powołany do życia dekretem Naczelnika Państwa z 18 grudnia 1918 r. Był organizacją handlową Ministerstwa Apropowizacji powołaną w celu zakupu artykułów pierwszej potrzeby, takich jak płody rolne i ich przetwory, mięso i jego produkty, tłuszcze, ryby, nabiał, towary kolonialne, artykuły do opału i oświetlenia, odzież, obuwie i skór.

²⁵⁰ Państwowy Urząd Zbożowy powstał na mocy rozporządzeń Ministerstwa Apropowizacji z 13. i 15 grudnia 1918 r. jako organ skupu i normowania obrotu ziemiopłodami i ich produktami na całym obszarze państwa polskiego.

²⁵¹ Państwowy Urząd Ziemniaczany utworzony został w listopadzie 1918 r. jako organ państwowy, powołany dla spraw skupu i normowania obrotu ziemniakami i ich przetworami na obszarze całego kraju, był organem Ministerstwa Apropowizacji.

- II. Likwidację spraw b. Ministerstwa Aproprowizacji i jego urzędów (P.U.Z.A.P.P., P.U.Zb., U.Z.P.P., P.U.Zm.) porucza się Ministrowi Skarbu, który wyznaczy likwidatora.
- III. Wobec wyznaczonego terminu zakończenia likwidacji Ministerstwa Aproprowizacji Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Aproprowizacji wniesie na najbliższe posiedzenie Rady Ministrów projekt noweli w sprawie przekazania uprawnień Ministerstwa Aproprowizacji wynikających z istniejących ustaw.

^b n[ota]b[ene] uchwałę objętą liczbą III zmieniono dnia 8 grudnia^b
Posiedzenie zakończono o 4 po południu.

^fAntoni Ponikowski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

34

PROTOKÓŁ

145-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 6/7 grudnia 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań

Religijnych i Oświecenia Publicznego

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Minister Kolei Żelaznych

Minister Poczty i Telegrafów

Za Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Podsekretarz Stanu

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Sekretarz Rady Ministrów Radca Prez. Rady Min.

inż. Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Kazimierz Sosnkowski

Dr. Jerzy Michalski

Bronisław Sobolewski

Dr Bolesław Sikorski

Dr Władysław Stesłowicz

Zygmunt Chmielewski

Gabriel Narutowicz

Ludwik Darowski

Dr Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o godz. 11 wieczorem.

1. Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych postanowiła, że w sprawach walutowych i z walutą związanych Delegacja polska do rokowań śląskich obowiązana jest postępować ściśle wedle wskazówek i życzeń Ministra Skarbu, które przedstawi jego delegat do Komisji.
2. Rada Ministrów przyjęła do zatwierdzającej wiadomości sprawozdanie Ministra Robót Publicznych o czynnościach Ministerstwa Robót Publicznych w zakresie odbudowy.

Rada Ministrów uważa za wskazane kontynuowanie odbudowy kraju w roku 1922 w rozmiarach, które będą określone we wzajemnym porozumieniu Ministra Robót Publicznych i Ministra Skarbu.

Posiedzenie zakończono o godz. 2 w nocy.

^fAntoni Ponikowski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

PROTOKÓŁ
146-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 8 grudnia 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	inż. Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Za Ministra Spraw Wojskowych generał-podporucznik	Józef Czikiel
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Za Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych Dyrektor Departamentu	Feliks Ubysz
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Za Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych	Zygmunt Chmielewski
Minister Kolei Żelaznych	dr. Bolesław Sikorski
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Minister Robót Publicznych	Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr. Witold Chodźko
Kierownik Ministerstwa Apropowizacji	Jan Stefan Stoiński
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 5 po południu.

- Po wysłuchaniu Prezesa Rady Ministrów o obradach sejmowych w sprawie repatriacji i krytycznym położeniu repatriantów Rada Ministrów postanowiła dla spraw repatriacji utworzyć Nadzwyczajny Komisariat, a na komisarza powołać posła na Sejm Ustawodawczy Władysława Grabskiego. Jego zakres działania ustali konferencja Ministrów: Spraw Wewnętrznych, Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Kolei Żelaznych, Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia Publicznego.
- Odczytano i przyjęto protokoły posiedzeń z 5, 6 i 6/7 grudnia 1921 r.
- Na wniosek Kierownika Ministerstwa Apropowizacji uchylono uchwałę objętą ustępem III protokołu z 6 grudnia, dotyczącą zniesienia Ministerstwa Apropowizacji, a w miejsce jej powzięto postanowienie: „Wobec wyznaczonego terminu zakończenia likwidacji Ministerstwa Apropowizacji Kierownik Ministerstwa Apropowizacji w porozumieniu z właściwymi Ministrami

wniesie na posiedzenie Rady Ministrów w dniu 12 grudnia projekt noweli w sprawie przekazania uprawnień Ministra Aprowizacji wynikających z istniejących ustaw”.

4. Po rozpatrzeniu załączonego projektu ustawy o zmianie niektórych postanowień ustawy z 19 maja 1920 r. (załącznik 1) o Pocztovej Kasie Oszczędności Rada Ministrów uznała, że Pocztowa Kasa Oszczędnościowa powinna być przeniesiona do resortu Ministra Skarbu.
Zarazem zlecono Ministrowi Skarbu opracowanie projektu ustawy reformującej Pocztową Kasę Oszczędnościową. Należy równocześnie znieść uwolnienia Pocztovej Kasy Oszczędnościowej od opłat pocztowych.
5. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie podziału gmachów państwowych w Łucku (załącznik 2).
6. Rada Ministrów uchwaliła załączony projekt ustawy w przedmiocie poboru należności ekwiwalentowej na obszarze b. dzielnicy austriackiej za rok 1922 (załącznik 3).
7. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia obywatelowi Litwy Środkowej Antoniemu Baczuli na nabycie od Jana Kamińskiego willi „Feliksówka” (załącznik 4).
8. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o przyznanie gminie miasta Warszawy pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 60 000 000 (załącznik 5).
9. Rada Ministrów uchwaliła załączone rozporządzenie o rozszerzeniu mocy obowiązującej ustawy niemieckiej o stowarzyszeniach z 19 kwietnia 1908 r. na obszar b. dzielnicy pruskiej położony poza była linią demarkacyjną (załącznik 6).
10. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wywłaszczenia placu pod budowę kościoła w parafii Łosewskiej²⁵² (załącznik 7).
11. Rada Ministrów uchwaliła załączone rozporządzenie w przedmiocie zarządu szkolnictwa zawodowego na obszarze województw nowogrodzkiego, poleskiego i wołyńskiego (załącznik 8).
12. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie przystąpienia Polski do Sanitarnej Konwencji Paryskiej w dniu 17 stycznia 1912 r.²⁵³ (załącznik 9).
13. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego w sprawie uposażenia dyrektorów i lekarzy zdrojowych w państwowych zakładach leczniczych (załącznik 10) Rada Ministrów

²⁵² Parafia pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Łosewie została erygowana w 1918 r., powstała z parafii Mały Płock.

²⁵³ Chodził o konwencję z 17 stycznia 1912 r. Tekstu nie publikuje się.

- I) ustaliła trzy etaty VI stopnia służbowego dla dyrektorów trzech państwowych zakładów zdrojowych, a trzy etaty VII stopnia służbowego dla lekarzy zdrojowych w zakładach zdrojowych w Ciechocinku, Busku i Krynicy.
- II) Niezależnie od tego Rada Ministrów przyznała dyrektorowi zakładu zdrojowego w Ciechocinku Marianowi Raczyńskiemu ad personam V stopień służbowy, a dyrektorowi zakładu zdrojowego w Busku Michałowi Byszewskiemu pozostawiła dotychczasowe uposażenie w drodze przyznania dodatku wyrównawczego do ustalonego powyżej etatu VI stopnia służbowego, a to w wysokości różnicy pomiędzy dotychczasowym uposażeniem V-b stopnia służbowego a uposażeniem VI stopnia służbowego.
- Posiedzenie zakończono o ^b9^b wieczorem.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Uzasadnienie] projektu ustawy o zmianie niektórych postanowień ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o Pocztowej Kasie Oszczędności (Dz.U.Rz.P. Nr. 48, poz. 297).
2. Załącznik 2. Wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie podziału gmachów państwowych w Łucku.
3. [Uzasadnienie do] ustawy w przedmiocie poboru należności ekwiwalentowej na obszarze b. dzielnicy austriackiej za rok 1922.
4. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia obywatelowi Litwy Środkowej Antonimu Baczuli na nabycie od Jana Kamińskiego willi „Feliksówka”²⁵⁴.
5. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie przyznania gm. m.st. Warszawy pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości Mp. 60 000 000 na pokrycie niedoboru administracyjnego miasta pod koniec października 1921.
6. [Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu mocy obowiązującej ustawy niemieckiej o stowarzyszeniach z dnia 19 kwietnia 1908 r. (Dz.Ust. Rzeszy str. 151) na obszar b. Dzielnicy Pruskiej, położony poza była linią demarkacyjną.
7. Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wyłączenia placu pod budowę kościoła w parafii Łosewskiej; dekret²⁵⁵.
8. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zarządu szkolnictwa zawodowego na obszarze województwa nowogrodzkiego, poleskiego i wołyńskiego²⁵⁶.
9. Wniosek Ministra spraw Zagranicznych w przedmiocie przystąpienia Polski do Sanitarnej Konwencji Paryskiej z d[n]. 17 stycznia 1912 r.
10. Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego w przedmiocie uposażenia dyrektorów i lekarzy zakładowych w państwowych Zakładach zdrojowych.

²⁵⁴ Nie publikuje się.

²⁵⁵ Nie publikuje się.

²⁵⁶ Nie publikuje się.

[Uzasadnienie] projektu ustawy o zmianie niektórych postanowień ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o Pocztowej Kasie Oszczędności (Dz.U.Rz.P. Nr. 48, poz. 297)

U Z A S A D N I E N I E

Stosownie do art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r. – każdy urzędnik Rzeczypospolitej musi podlegać Ministrowi, który za jego działania odpowiada przed Sejmem.

Art. 4 ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o Pocztowej Kasie Oszczędności postanawia, że Prezes, cały personel P.K.O. tworzą odrębny etat urzędników państwowych a art. 3 tej ustawy oddaje zwierzchnią władzę nad P.K.O. Prezesowi P.K.O. wraz z Komitetem Dyrekcyjnym.

Z uwagi na cytowany powyżej artykuł Konstytucji oraz w celu usunięcia sprzeczności, jaka zachodzi pomiędzy artykułami 1 a 3 i 4 ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o P.K.O., nowela powyższa przedstawia się jako konieczna. Według bowiem art. 1 tej ustawy P.K.O. jest jedynie instytucją państwową gwarantowaną przez Państwo, a nie urzędem państwowym.

Finansowy charakter P.K.O. oraz okoliczność, że czysty zysk przelewać ma ona na rzecz Skarbu Państwa przemawia za oddaniem kontroli ze strony Państwa w ręce Ministra Skarbu, a odciążenie od niej – Prezydenta Ministrów.

Wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie podziału gmachów państwowych w Łucku

Uchwałą z dnia 19 IV b.r. Rada Ministrów postanowiła oddanie kurii biskupiej Łucko-Żytomierskiej gmachu ^apo Brygidkowskiego^a w Łucku na pomieszczenie seminarium duchownego w gmachu tym mieści się dotychczas więzienie, w którym przebywa przeszło 300 więźniów przeważnie w kategorii kryminalnych oraz innych niebezpiecznych dla państwa.

Gmach nadającego się do umieszczenia więzienia bez daleko idących i kosztownych przeróbek w Łucku nie ma, w każdym razie przeróbka gmachu na ten cel potrwałoby czas dłuższy, a częściowe przenoszenie więźniów w miarę wykończenia części przerabianego gmachu władze podległe Min. Sprawiedliwości zgodzić się nie mogą.

W ogóle w Łucku znajduje się poza koszarami bardzo ograniczona ilość gmachów rządowych, natomiast szereg władz i urzędów występuje do Ministerstwa

Robót Publicznych o przydział gmachów, którym żądaniom M.R.P. nie jest w możliwości całkowicie zadość uczynić. Po zbadaniu rzeczy na miejscu przez umyślnego delegata M.R.P. weszło w pertraktacje z Min. Spraw Wojskowych i uzyskało z tym ostatnim porozumienie mocą którego wojskowość przekazuje kompleks budynków na przedmieściu Krasne należących do t.z[w]. Szpitala Wielkopolskiego. W zamian za ten kompleks władze cywilne ustąpią wojskowości gmach poddominikański remontowany obecnie na szpital, oraz zrzekną się spornego obiektu b. poczty konnej.

Umowa ta daje do rozporządzenia M.R.P. spory kompleks budowli które zaspokoić mogą częściowo najpilniejsze potrzeby kurii biskupiej i Min. Zdrowia, nie rozwiązuje natomiast innych żądań, które przy dzisiejszym stanie posiadania są nie do zaspokojenia.

(N[ota]B[ene] Min. żąda gmachu pobernardyńskiego w którym mieści się województwo na rezydencję Biskupa tegoż gmachu po gimnazjum)

Ministerstwo Robót Publicznych wydało tymczasowe zarządzenie co do przydziału gmachów, ponieważ jednak znalazły się one w kolizji z poprzednią uchwałą R.M. i żądaniami innych ministerstw M.R.P. prosi o uchwalenie następujących wniosków:

1. Uchwałę R.M. z dnia 19 IV b.r. w sprawie przekazania kurii biskupiej gmachu ^apobrigidkowskiego^a uchyla się;
2. Kuria Biskupia otrzymuje na pomieszczenie seminarium część kompleksu gmachów po szpitalu Wielkopolskim.
3. Znosi się rozporządzenie M.R.P. z dnia 16 VIII b.r. Nr IX-1864 o przekazaniu Min. Zdrowia gmachu poddominikańskiego. W zamian za ten gmach Min. Zdrowia otrzyma jeden z pawilonów szpitala Wielkopolskiego zupełnie oddzielony od reszty kompleksu.
4. Więzienie pozostaje w gmachu ^apobrigidkowskim^a.
5. Gmach poddominikański przekazuje się wojskowości na szpital garnizonowy.
6. Wszelkie żądania Ministerstwa i Urzędów co do gmachów pobernardyńskiego i poddominikańskiego jako już przekazanych uchyla się.

Załącznik ^{b3b}

[Uzasadnienie do] ustawy w przedmiocie poboru należitości ekwiwalentowej na obszarze b. dzielnicy austriackiej za rok 1922

Uzasadnienie

Należytość ekwiwalentowa, oparta na postanowieniach poz. tar. 106.B.e) austr. ust. z 13/12.1862 r. Dz.p.p. Nr. 89 oraz na przepisach dodatkowych, obowiązuje tylko na obszarze b. dzielnicy austriackiej.

Wymiar tej należności odbywa się za całe dziesięciolecie przy czym za podstawę wymiaru przyjmuje się wartość majątku podlegającego należności ekwiwalentowej z początkiem każdego dziesięciolecia. Zapłata tej należności następuje w ratach kwartalnych z góry. Ostatnie VII dziesięciolecie upłynęło z dniem 31 grudnia 1920 r. Przepisy co do zeznawania majątku, podlegającego należności ekwiwalentowej oraz jej wymiaru na VII dziesięciolecie, opierały się na rozp. b. austr. min. Skarbu z 10 X 1910 Dz.p.p. Nr. 186. Z upływem zatem VII dziesięciolecia zachodziła potrzeba wydania nowego rozporządzenia, normującego pobór tej należności na VIII dziesięciolecie.

Ministerstwo Skarbu wstrzymało się jednak z wydaniem nowego rozporządzenia, opracowało ustawę z dnia 6 grudnia 1920 r., Dz.U.R.P. Nr. 3/21 poz. 6, normującą pobór tej należności tylko na rok 1921.

W myśl tej ustawy, osoby obowiązane do płacenia należności ekwiwalentowe nie składają zeznań, lecz uiszczają należność ekwiwalentową wypośredkowaną na podstawie opłaconej należności za VII dziesięciolecie.

Powody do pobierania należności w sposób unormowany powyższą ustawą, a zatem uwolnienie płatników od składania zeznań były następujące:

1. Jak to już wyżej nadmieniono, wymiar należności ekwiwalentowej odbywa się za całe dziesięciolecie, przy czym za podstawę wymiaru przyjmuje się wartość majątku podlegającego tej należności z początkiem dziesięciolecia. W czasach ówczesnych, gdzie wskutek deprecjacji waluty wartość nieruchomości tak znacznie wzrosła, przyjęcie wartości nieruchomości z dnia 1 stycznia 1921 r. celem wymiaru należności ekwiwalentowej za całe dziesięciolecie, a więc pod koniec r. 1930, nie odpowiadałoby słuszności. Spodziewać się bowiem należało, że waluta przyjdzie do równowagi i wartość nieruchomości wskutek tego spadnie, płacenie zatem należności ekwiwalentowej za dalsze lata dziesięciolecia na podstawie wartości 1 I 1921 r. nie tylko nie byłoby słuszne ale nadto mogłoby wprost spowodować ruinę finansową szeregu osób obowiązanych do płacenia ekwiwalentu.

2. Notoryczną jest rzeczą, że podatnik obowiązany do zeznania wartości mającej na celu wymiar danin publicznych, jak to właśnie ma miejsce przy należności ekwiwalentowej, podaje tę wartość często poniżej wartości rzeczywistej, aby w tym celu uzyskać niższy wymiar daniny. Nie ulegało zatem wątpliwości, że osoby obowiązane za przedkładanie władzom skarbowym zeznań, celem wymiaru należności ekwiwalentowej za VIII dziesięciolecie podawałyby w wielu wypadkach wartość nieruchomości znacznie niższą od ówczesnej, tak wygórowanej wartości. W celu zatem ustalenia rzeczywistej wartości nieruchomości dla wymiaru należności ekwiwalentowej musiałyby w tych wypadkach władze skarbowe zrobić użytek z przepisu § 50 austr. ust. nal. t.j. wdrożyć oszacowanie sądowe co spowodowałoby niesłychane obarczenie tak władz skarbowych jak i sądów pracą, która się mogła w dalszym dziesięcioleciu okazać – przynajmniej w znacznej mierze bezcelową.

3. Wymiar należności ekwiwalentowej na VIII dziesięciolecie wymagał wielkich nakładów, celem przygotowania odpowiednich różnorodnych formularzy na zeznania majątkowe itp., a nadto wydelegowanie do tej czynności szeregu urzędników, którzy wobec szczupłego personelu urzędniczego, mogli być gdzie indziej zatrudnieni z korzyścią dla Skarbu Państwa.

4. Uchwalona już wówczas przez Sejm ustawa o reformie rolnej, pociągnąć musi w konsekwencji zupełną zmianę ustawodawstwa w przedmiocie należności ekwiwalentowej na obszarze b. dzielnicy austriackiej, ponieważ wskutek tej ustawy odpadnie cały kompleks obiektów, podlegających tej należności jak np. majątki beneficjalne, kościelne itp.

5. Już wówczas nasuwała się wątpliwość, czy nienależałoby istniejącą tylko na obszarze b. zaboru austr. należność ekwiwalentową zupełnie znieść, a ze względu na ówczesny stan finansowy państwa zaprowadzić w całej Polsce inną odpowiednią daninę. Z wydaniem atoli ostatecznej decyzji wstrzymało się Ministerstwo Skarbu, ponieważ musiało wyczekać jak się stosunki ułożą.

I obecnie kwestia ta nie może być rozstrzygniętą, ponieważ zasadnicza zmiana w tym względzie dotychczas nie nastąpiła.

Wobec tego i w przypuszczeniu że sprawa należności ekwiwalentowej zostanie ostatecznie ustaloną w ciągu roku 1922 oraz wychodząc z założenia, że wobec krytycznych stosunków finansowych państwa, istniejące źródła dochodu nie mogą być zniesione, opracowało Ministerstwo Skarbu projekt nowej ustawy, normującej analogicznie jak w r. 1921 pobór tej należności na obszarze b. dzielnicy austriackiej nadal prowizorycznie na r. 1922.

Również według tego projektu osoby, obowiązane do płacenia należności ekwiwalentowej nie składają żadnych zeznań, lecz uiszczają należność ekwiwalentową na podstawie wymiaru, dokonanego w VII dziesięcioleciu.

Ponieważ atoli wartość nieruchomości wzrastała stopniowo od r. 1919 do r. 1921, a punktu kulminacyjnego dosięgła w r. 1921 i mniej więcej na tym poziomie dotąd się utrzymała słuszną jest rzeczą, aby osoby, co do których obowiązek płacenia należności ekwiwalentowej powstał dopiero w r. 1921 opłacały tę samą należność i za r. 1922, te zaś osoby, co do których obowiązek płacenia tej należności powstał jeszcze przed r. 1921 płaciły wielokrotność tej należności, którą opłacały na podstawie zeznań składanych w VII dziesięcioleciu. Wielokrotność ta jak już wyżej wspomniano musi być wyższą, jeżeli się przyjmie wartość nieruchomości przed 1 stycznia 1919 r. a niższą jeżeli się przyjmie tę wartość w czasie od 1 I 1919 r. do 1 I 1921 r.

Od zasady przytoczonej w art. 1 projektu ustawy musiano koniecznie zrobić wyjątek co do tych majątków, które nie podlegały jeszcze należności ekwiwalentowej w dniu 1 stycznia 1922 r. Majątki te podlegać mają tej należności pod koniec 1922 r. na podstawie zeznań i wymiaru dokonać się mającego przez władze skarbowe.

Podobnie jak na r. 1921 zwolniono od należności ekwiwalentowej na r. 1922 powiaty i gminy ze względu na ciężkie położenie finansowe w jakim się one obecnie znajdują.

Załącznik ^{b5}^b

Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie przyznania gm. m.st. Warszawy pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości Mp. 60 000 000 na pokrycie niedoboru administracyjnego miasta pod koniec października 1921

W N I O S E K

Ministra Spraw Wewnętrznych

w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie przyznania gm. m.st. Warszawy pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości Mp. 60 000 000 na pokrycie niedoboru administracyjnego miasta pod koniec października 1921.

Uzasadnienie

W wykonaniu uchwały Rady Ministrów z dnia 12 i 27 sierpnia została utworzona w dn. 3 września międzyministerialna komisja, celem zbadania gospodarki finansowej m.st. Warszawy, a w szczególności zaś celem ustalenia miesięcznego niedoboru budżetowego oraz zbadania systemu podatkowego m.st. Warszawy. Prace komisji zostały już ukończone i w najbliższym czasie Minister Spraw Wewnętrznych będzie w możności zdać sprawozdanie ze stanu gospodarki miejskiej m.st. Warszawy Radzie Ministrów. Obecnie jednak jeszcze przed ukończeniem prac komisji zaszła potrzeba przyjść z niezwłoczną pomocą finansową m.st. Warszawie na pokrycie licznych niedoborów, a w szczególności zaś na wypłatę jednorazowej nadzwyczajnej zapomogi za wrzesień, zasiłku odzieżowego dla urzędników, na dodatki za wysługę lat, kierownictwo i studia wyższe, na wypłatę zaliczki, podwyżki zyskanej w wyniku strejku i podwyżki z powodu wzrostu kosztów utrzymania.

Zgodnie ze sprawozdaniem Magistratu m.st. Warszawy na wydatki niecierpiące zwłoki potrzebną jest kwota Mp. 317 500 000.

Na poczet powyższej sumy zostały przekazane Magistratowi m.st. Warszawy zgodnie z uchwałami Rady Ministrów kwoty M a r e k 100 000 000 i M. 190 000 000.

Wobec ustalenia jednak na konferencji, odbytej w dn. 15 października u p. Ministra Skarbu, że wypłacone sumy okazały się niewystarczające, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu uznało za możliwe przyznanie m.st. Warszawie pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości Mp. 60 000 000.

W związku z powyższym
RADA MINISTRÓW uchwalić r a c z y:
upoważnia się p. Ministra Skarbu do udzielenia pożyczki m.st. Warszawie
ze Skarbu Państwa w wysokości:
Mp. 60 000 000.
na pokrycie płac robotników miejskich pod koniec października 1921.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
^fSt. Downarowicz^f

Załącznik ^{b6b}

[Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu mocy obowiązującej ustawy niemieckiej o stowarzyszeniach z dnia 19 kwietnia 1908 r. (Dz.Ust. Rzeszy str. 151) na obszar b. Dzielnicy Pruskiej, położony poza byłą linią demarkacyjną

U Z A S A D N I E N I E

projektu rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu mocy obowiązującej ustawy niemieckiej o stowarzyszeniach z dnia 19.4.1908 r. na obszar b. Dzielnicy Pruskiej, położony poza byłą linią demarkacyjną.

Odezwą rady pełnomocników ludowych do narodu niemieckiego z dnia 12 XI [19]18 r. (Dz. Ust. Rzeszy str. 1303 p. 2) zniesiono wszelkie ograniczenia wolności zebrań i stowarzyszeń, zawarte w ustawie niemieckiej o stowarzyszeniach z dnia 19.4.1908 (Dz. Ust. Rzeszy str. 151); odezwa ta – ogłoszona dnia 14 XI 1916 r. – uzyskała moc obowiązującą także dla całego obszaru później odłączonego od Niemiec, a więc tak dla obszaru b. Dzielnicy Pruskiej objętego byłą linią demarkacyjną jak i dla obszaru b. Dzielnicy Pruskiej poza byłą linią demarkacyjną.

Stan ten na obszarze w obrębie b. linii demarkacyjnej został zmieniony przez rozporządzenie Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej z dnia 21.7.1919 r. (Tyg[odnik] Urz[ędowy] Nr. 32 poz. 100), które powołuje się na ustawę o stowarzyszeniach, zawierając ją tylko pod pewnym względem, oraz przez rozporządzenie Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z dnia 28.6.1920 r. (Dz.Urz. Nr. 36 poz. 315), które uchyla rozporządzenie Komisariatu N.R.L. z dnia 21.7.1919 r. i przywraca wyraźnie moc obowiązującą odnośnym przepisom ustawy niemieckiej o stowarzyszeniach z 19.4.1908 r.

Na obszarze b. dzielnicy pruskiej poza b. linią demarkacyjną stan wytworzony przez powyżej wymienioną odezwę z dnia 12 XI 1918 r. zmieniony dotąd nie został.

Z uwagi na to,

- 1) że rozbieżność taka między przepisami, obowiązującymi w różnych częściach b. dzielnicy pruskiej a nawet w różnych miejscowościach poszczególnych powiatów Województwa Poznańskiego, które były przecięte b. linią demarkacyjną, wytwarza stan niemożliwy do utrzymania,
- 2) że w obecnych czasach, gdzie agitacja antypaństwowa przybiera rozmiary zastraszające, koniecznym jest pewne ograniczenie wolności zgromadzenia się i zawiązywania stowarzyszeń,
- 3) dalej, że takie ograniczenie nie sprzeciwia się artykułowi 108 ustawy konstytucyjnej,
- 4) wreszcie, że ogólnie obowiązującej polskiej ustawy, regulującej sprawę zebrań i stowarzyszeń, dotąd nie ma uważa się wydanie przez Radę Ministrów rozporządzenia - rozciągającego moc obowiązującą ustawy Rzeszy niemieckiej o stowarzyszeniach z dnia 19.4.1908 r. na cały obszar b. dzielnicy pruskiej, za nieodzowne.

Rozszerzenie jednak mocy obowiązującej wspomnianej ustawy o stowarzyszeniach musi nastąpić z pewnymi zmianami, a mianowicie z opuszczeniem par. 12 i par. 14 punkt 1 (i 6) zawierających przepisy wyjątkowe wymierzone przeciw narodowości polskiej, jako też z tą zmianą, że gdziekolwiek ustawa nakazuje używanie języka niemieckiego, wchodzi w jego miejsce język polski.

Zmiany te zostały już wprowadzone w obrębie b. linii demarkacyjnej a to: odnośnie do przepisów wyjątkowych postanowieniem art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. Dz. Pr. P. Nr. 64 poz. 385 o tymczasowej organizacji Zarządu b. Dzielnicy Pruskiej, a odnośnie do używania języka niemieckiego postanowieniem art. 3 rozporządzenia Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z dnia 10 marca 1920 r. Dz. Urzędowy Nr. 18 poz. 171 o języku urzędowym władz administracyjnych.

Jakkolwiek ustawa z dnia 1 sierpnia 1919 r. oraz rozporządzenie z dnia 10 marca 1920 r. obowiązują na całym obszarze b. Dzielnicy Pruskiej to jednak w projektowanym obecnie rozszerzeniu mocy obowiązującej ustawy o stowarzyszeniach należałoby na poczynione zmiany wyraźnie się powołać.

Załącznik ^{b9b}

Wniosek Ministra spraw Zagranicznych w przedmiocie przystąpienia Polski do Sanitarnej Konwencji Paryskiej z d[n]. 17 stycznia 1912 r.

Warszawa, dn. 15 listopada 1921 r.

W N I O S E K

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie przystąpienia Polski do Sanitarnej Konwencji Paryskiej z d[n]. 17 stycznia 1912 roku.

Rada Ministrów uchwała:

U S T A W A

z dnia ^{a...}^a roku.

w przedmiocie przystąpienia Polski do Sanitarnej Konwencji Paryskiej z dnia 17 Stycznia 1912 r.

Art. I. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej upoważnia Rząd do zgłoszenia ^hpod adresem Rządu francuskiego^h przystąpienia Polski do Sanitarnej Konwencji Paryskiej z d[n]. 17 stycznia 1912 r.

Art. II. Wykonanie niniejszej ustawy ^hzleca^h ^cpowierza^c się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

U z a s a d n i e n i e.

Na mocy Traktatu Wersalskiego z d[n]. 28 czerwca 1919 r. między Mocarstwami Sprzymierzonymi a Polską zobowiązała się Polska przystąpić w liczbie innych także do Konwencji Sanitarnej z d[n]. 3 grudnia 1903 r. Gdy jednak odpowiedni krok Rządu Polskiego spotkał się w Paryżu z obiekcją, iż Konwencja z d[n]. 3 grudnia 1903 r. została już zastąpiona przez Konwencję z d[n]. 17 stycznia 1912 r., a ta ostatnia nie nasuwa żadnych wątpliwości co do jej pożyteczności dla Polski, wnoszę o przyjęcie niniejszego wniosku.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
^fSkirmunt^f

Załącznik ^b10^b

Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego w przedmiocie uposażenia dyrektorów i lekarzy zakładowych w państwowych Zakładach zdrojowych

Warszawa, dnia 27 października 1921 roku.

W n i o s e k:

Ministerstwa Zdrowia Publicznego w przedmiocie uposażenia dyrektorów i lekarzy zakładowych w państwowych Zakładach zdrojowych.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Przyznanie uposażenia dyrektorom państwowych Zakładów zdrojowych VI, zaś lekarzom zakładowym VII stopnia płacy, jako zasady, normującej uposażenia tych stanowisk.

Niezależnie od tego Rada Ministrów uchwalić raczy przyznanie dyrektorom zakładów zdrojowych: Marianowi Raczyńskiemu w Ciechocinku i Michałowi

Byszewskiemu w Busku dotychczasowego uposażenia ad personam; pierwszemu V stopnia płacy, drugiemu VI stopnia z poborami V stopnia b.

Uzasadnienie.

1. Ministerstwo Zdrowia Publicznego stwierdza, że trzy istniejące zdrojowiska państwowe (Busk, Ciechocinek i Krynica) z frekwencją sezonową, dochodzącą do 30 000 osób, obrotami rocznymi, przekraczającymi setki milionów marek, jako instytucje nie tylko lecznicze, lecz i przemysłowo-handlowe, muszą mieć odpowiednio wykwalifikowanych dyrektorów z fachowym wykształceniem, znacznym doświadczeniem, praktyką w zakresie administracji i przedsiębiorstwa przemysłowo-handlowego, oraz zupełną znajomość urządzeń technicznych i zdrojowo-kąpielowych.

2. To samo tyczy się lekarzy zakładowych, którzy nie tylko muszą być lekarzami doświadczonymi i praktykami, lecz winni także posiadać specjalną znajomość zdrojowego lecznictwa, być obznajomionymi teoretycznie i praktycznie z obowiązkami lekarzy powiatowych, sanitarnych i epidemicznych, muszą mieć znaczną praktykę w zakresie administracji zdrojowej i balneotechniki. Zakres działalności lekarzy zakładowych jest tak obszerny, że całoroczny ich pobyt i współpraca w zdrojowisku są konieczne i od tego w zupełności zależy powodzenie zdrojowiska.

3. Tacy fachowcy znajdują gdzieindziej swe wysoko płatne zajęcia z podnoszącymi się taniemami od dochodów, procentem od oszczędności itp.

Z tych względów Ministerstwo Zdrowia Publicznego, stosownie do osiągniętego porozumienia z Ministerstwem Skarbu i uzgadniając swój projekt z opinią Prezydium Rady Ministrów, prosi o przyznanie dyrektorom państwowych Zakładów zdrojowych uposażenie VI, zaś lekarzom zakładowym VII stopnia płacy.

4. Niezależnie od tego Min. Zdrowia Publicznego prosi o przyznanie Marianowi Raczyńskiemu, Dyrektorowi Zakładu zdrojowego w Ciechocinku, ad personam dotychczasowego uposażenia V stopnia płacy, a to ze względu na jego wybitne zasługi oddane społeczeństwu w ciągu 33-letniej owocnej pracy w zdrojowisku, zaś Michałowi Byszewskiemu, Dyrektorowi Zakładu zdrojowego w Busku, uposażenia VI stopnia, z zachowaniem dotychczasowych poborów, według V stopnia b, ze względu na trudne i uciążliwe warunki pracy nad podniesieniem zdrojowiska Busk, pozostawionego przez rządy zaborcze w stanie ogromnego zaniedbania.

Kierownik Ministerstwa
fChodźko^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

PROTOKÓŁ

147-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 12 grudnia 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań

Religijnych i Oświecenia Publicznego

Minister Spraw Wewnętrznych

Za Ministra Spraw Wojskowych Szef Sztabu Generalnego

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Minister Kolei Żelaznych

Minister Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Za Ministra Pracy i Opieki Społecznej

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Aprowizacji

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

Dyrektor Departamentu Prezydyjnego Prez. R.M.

Dyrektor Departamentu Legislacyjnego ” ” ”

Radca Prezydium Rady Ministrów

inż. Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Sikorski

Dr Jerzy Michalski

Bronisław Sobolewski

Dr Józef Raczyński

Henryk Strasburger

Dr. Bolesław Sikorski

Dr. Władysław Stesłowicz

Gabriel Narutowicz

Gustaw Simon

Dr. Witold Chodźko

Jan Stefan Stoiński

Dr. Józef Wybicki

Dr. Władysław Studziński

Edward Lechowicz

Dr. Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o godz. 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 8 grudnia 1921 r.
2. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie zapomogi świątecznej dla funkcjonariuszy państwowych (załącznik 1) z tą poprawką, że zapomogę wymienioną we wniosku w wysokości stopnia IV do III przyznano i pracownikom państwowym II i I stopnia służbowego.
3. Po zreferowaniu załączonego pisma Hallerczyków (załącznik 2) przez Prezesa Rady Ministrów uchwalono zwrócić się do rządu Stanów Zjednoczonych o odwiezienie do domu Hallerczyków obywateli Stanów Zjednoczonych okrętami amerykańskimi.
4. Rada Ministrów na skutek załączonego podania rad nadzorczych „Zespołu” w Warszawie i „Nuza” w Krakowie i Lwowie (załącznik 3) zezwoliła na udzielenie wymienionym w podaniu trzem dyrektorom zespołów związkowych i ich trzem zastępcom 6-cio miesięcznego urlopu płatnego o ile ci urzędnicy

od zespołów nie biorą równego lub wyższego uposażenia od poborów rządowych i dalej z tym zastrzeżeniem że urlop ten nie może być przedłużony.

5. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku w przedmiocie zniesienia Ministerstwa Apropowizacji (załącznik 4) uchwalono na wniosek Ministrów Sprawiedliwości i Poczt i Telegrafów następujący projekt ustawy:

Art. 1.

Postawione w stan likwidacji ustawą z dnia 7 lipca 1921 r. (Dz. U. Nr. 63 poz. 389) Ministerstwo Apropowizacji przestaje istnieć z dniem 31 grudnia 1921 r.

Art. 2.

Uprawnienia Ministra Apropowizacji jako władzy administracyjnej przechodzą z dniem 1 stycznia 1922 r. na Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 3.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1922 r.

Art. 4.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Prezesowi Rady Ministrów.

6. Załączone wnioski Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego.
- 1) w przedmiocie zwolnienia od obowiązku zgłaszania do rejestracji majątków, praw i interesów, należących do pewnych kategorii obywateli niemieckich i
 - 2) w przedmiocie zwolnienia od likwidacji majątków pewnych kategorii osób, zamieszkałych na terenie części Górnego Śląska, przypadłych Polsce (załącznik 5 i 6) uchwalono w zasadzie. Formę tych uchwał ustali Prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego z Ministrem Sprawiedliwości.
7. Wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie przekazania spraw dotyczących państwowych terenów naftowych Ministerstwu Przemysłu i Handlu (załącznik 7) zdjęto z porządku obrad celem uzgodnienia z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych.
8. Załączony wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie uposażenia profesorów teologicznych zakładów naukowych w Małopolsce (załącznik 8) uchwalono.
9. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie: ustalenia stanowiska Rządu wobec sejmowego projektu ustawy o wprowadzeniu samorządu wojewódzkiego (załącznik 9) Rada Ministrów zleciła Ministrowi Spraw Wewnętrznych, by na sejmowej komisji konstytucyjnej złożył oświadczenie, że Rząd po feriach świątecznych złoży Sejmowi projekt ustawy w sprawie samorządu wojewódzkiego i prosi o wstrzymanie z rozpatrywaniem złożonego w tej rzeczy wniosku poselskiego.
10. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu wniosek o udzielenie gminie m. Łomży pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 1 000 000 marek (załącznik 10).
11. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z dn. 8 stycznia

1919 r. o postanowieniach karnych za przeciwdziałanie wyborom do Sejmu na ziemie przyłączone do Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminarnym pokoju i rozejmie podpisanej w Rydze dn. 12 października 1920 roku (załącznik 11).

12. Rada Ministrów uchwaliła załączone rozporządzenia:

1) w przedmiocie zakazu pędzenia napojów wysokowych z pszenicy i żyta i ich przetworów w bieżącej kampanii gorzelniczej 1921/[19]22 r. (załącznik 12).

2) w przedmiocie wprowadzenia w życie niektórych postanowień ustawy z dnia 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 13).

Posiedzenie zakończono o godz. 9 wieczór.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zapomogi świątecznej dla funkcjonariuszów państwowych.
2. [Pismo w sprawie odwiezienia do domu Hallerczyków obywateli Stanów Zjednoczonych okrętami amerykańskimi]²⁵⁷.
3. [Pismo Urzędniczych Związków aprowizacyjnych w sprawie bezterminowego zwolnienia od obowiązków służbowych tych pracowników państwowych, którzy jako naczelni dyrektorzy zespołów związkowych lub ich zastępcy stoją na czele urzędniczej pracy spółdzielczej]²⁵⁸.
4. Ustawa w przedmiocie zniesienia Ministerstwa Aprowizacji; protokół Konferencji Międzyministerialnej w tej sprawie²⁵⁹.
5. Wniosek nagły Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie zwolnienia od obowiązku zgłaszania do rejestracji majątków, praw i interesów, należących do pewnych kategorii obywateli niemieckich.
6. Wniosek nagły Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie zwolnienia od likwidacji majątków pewnych kategorii osób zamieszkałych na terenie części Górnego Śląska przypadłych Polsce.
7. Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w przedmiocie przekazania spraw, dotyczących Państwowych Terenów Naftowych Ministerstwu Przemysłu i Handlu.
8. Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego [w sprawie uposażenia profesorów teologicznych zakładów naukowych w Małopolsce].
9. Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie: ustalenia stanowiska Rządu wobec sejmowego projektu ustawy o wprowadzeniu samorządu Wojewódzkiego.

²⁵⁷ Nie publikuje się. Dokument pisany odręcznie, miejscami trudny do odczytania.

²⁵⁸ Nie publikuje się.

²⁵⁹ Nie publikuje się.

10. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Łomży pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 1 miliona marek na pokrycie niedoboru administracyjnego²⁶⁰.
11. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z dn. 8 stycznia 1919 r. o postanowieniach karnych za przeciwdziałanie wyborom do Sejmu na ziemi przyłączone do Rzeczypospolitej na podstawie umowy, o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dn. 12 października 1920 roku.
12. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zakazu pędzenia napojów wysokokowych z pszenicy i żyta i ich przetworów w bieżącej kampanii gorzelniczej 1921/[19]22 r.²⁶¹
- 13.²⁶²

^bZał. 1^b

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zapomogi świątecznej dla funkcjonariuszów państwowych

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Z uwagi na niezwykle trudne i ciężkie położenie Skarbu Państwa, chcąc jednak mimo to przyjść z pomocą funkcjonariuszom państwowym w granicach wskazanych możliwością finansową

1) Przyznaje się cywilnym funkcjonariuszom państwowym jednorazową zapomogę świąteczną w wysokości określonej w przyległej tabeli.

2) Od prawa otrzymania tej zapomogi wykluczeni są funkcjonariusze, którzy z tytułu zajmowanego stanowiska służbowego posiadają względnie dzierżawią grunta, lub otrzymują bezpłatne mieszkanie a to bez względu za to, czy świadczenia te otrzymują ze Skarbu Państwa, czy też z innych funduszków, a ponadto także robotnicy, którzy w powiecie gdzie są zatrudnieni posiadają własne prywatne gospodarstwa rolne.

3) Zapomogę świąteczną przyznaje się również osobom wojskowym w wysokości określonej w przyległej tabeli.

Uzasadnienie

Celem przyjścia z pomocą funkcjonariuszom państwowym Ministerstwo Skarbu mimo ciężkiego położenia finansowego Skarbu Państwa, proponuje udzielenie zapomogi świątecznej określonej co do wysokości według przyległego zestawienia w granicach wskazanych możliwością finansową Państwa.

²⁶⁰ Nie publikuje się.

²⁶¹ Nie publikuje się.

²⁶² Brak załącznika w zbiorze dokumentów.

Zapomogę świąteczną należy przyznać zarówno cywilnym funkcjonariuszom państwowym, jak i osobom wojskowym.

Wykluczyć natomiast należy od niej, tych funkcjonariuszów państwowych, których położenie finansowe jest dzięki posiadanemu z tytułu zajmowanego urzędu gospodarstwu rolnemu lub bezpłatnemu mieszkaniu znacznie korzystniejsze od położenia funkcjonariuszów nie korzystających z powyższych świadczeń i ograniczonych wyłącznie do uposażenia pieniężnego.

Funkcjonariusze ci materialnie dobrze sytuowani nie potrzebują nadzwyczajnej pomocy ze Skarbu Państwa.

W tej samej sytuacji znajdują się robotnicy, zwłaszcza robotnicy kolejowi, którzy w powiecie, w którym są zatrudnieni posiadają gospodarstwo rolne.

Wydatek połączony z przyznaniem zapomogi świątecznej wyniesie dla cywilnych funkcjonariuszów państwowych około 4 000 000 000 (cztery miliardy) marek, dla osób wojskowych około ½ miliarda (pół miliarda) marek.

Warszawa, dnia 12 grudnia 1921 r.

MINISTER SKARBU

^bZał. 5^b

Wniosek nagły Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie zwolnienia od obowiązku zgłaszania do rejestracji majątków, praw i interesów, należących do pewnych kategorii obywateli niemieckich

Wniosek nagły

Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie zwolnienia od obowiązku zgłaszania do rejestracji majątków, praw i interesów, należących do pewnych kategorii obywateli niemieckich.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

^cRozporządzenie Rady Ministrów z dnia...^c

^hPowołując się na^h ^cW uzupełnieniu rozporządzenia swojego ogłoszonego w Monitorze Polskim z dnia 16 sierpnia 1920 r. Nr. 184 na zasadzie ^cart. 4^c Ustawy z dnia 4 marca 1920 r. „o rejestracji i zabezpieczeniu majątków niemieckich” (Dz.Ust. ^hRz.P. 1920 r.^h Nr. 25, poz. 153) ^hcelem zmienienia i uzupełnienia par. 1 Rozporządzenia Wykonawczego do tejże Ustawy (Dz.Ust. Rz.P. 1920 r. Nr. 45, poz. 282)^h, Rada Ministrów ^huchwaliła^h ^cpostanawia^c: zwolnić od obowiązku zgłoszenia do rejestracji majątki, prawa i interesy, znajdujące się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i należące do obywateli Rzeszy Niemieckiej, pochodzących z terenu Górnego Śląska przyznanego ostatecznie Polsce, lub do Spółek, Towarzystw i Stowarzyszeń zarządzanych albo kontrolowanych przez obywateli tych terenów, tudzież posiadających tam swą siedzibę, a to do czasu

zawarcia umowy gospodarczej polsko-niemieckiej, dotyczącej ^hterenów^h Górnego Śląska.

Za Prezesa
fJ. Karśnicki^f
Vice-Prezes

^bZał. 6^b

Wniosek nagły Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie zwolnienia od likwidacji majątków pewnych kategorii osób zamieszkałych na terenie części Górnego Śląska przypadłych Polsce

Wniosek nagły

Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie zwolnienia od obowiązku zgłaszania do likwidacji majątków pewnych kategorii osób zamieszkałych na terenie części Górnego Śląska przypadłych Polsce.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Rozporządzenie Rady Ministrów

Na zasadzie art. 6 Ustawy z dnia 4 marca 1920 r. „o rejestracji i zabezpieczeniu majątków niemieckich” (Dz.Ust.Rz.P. 1920 r. Nr. 25, poz. 153) Rada Ministrów uchwała: zwolnić od likwidacji mienie ruchome ^hi nieruchomości^h ^cnależące do^c osób fizycznych pochodzenia niemieckiego, fachowców zatrudnionych w dziedzinie przemysłu górniczego, hutniczego i im pokrewnych ^cna podstawie umowy służbowej, oraz urzędników państwowych i komunalnych^c, których majątki, prawa i interesa podlegają likwidacji w myśl Ustawy z dnia 15 VII 1920 r. „o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu Traktatu Pokoju, podpisanego w Wersalu dn. 28 czerwca 1919 r.” (Dz.Ust.Rz.P. 1920 r. Nr. 70, poz. 467), a które to osoby po dniu 1/1 1908 r. przybyły na terytorium Górnego Śląska obecnie przyznanym Polsce i są obecnie ^ctamże^c zatrudnione we wskazanych wyżej dziedzinach przemysłu krajowego, ^co ile pozostaną na zajmowanym stanowisku nie mniej niż 12 miesięcy od dnia niniejszej uchwały^c.

Za Prezesa
J. KARŚNICKI
Vice-Prezes

Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w przedmiocie przekazania spraw, dotyczących Państwowych Terenów Naftowych Ministerstwu Przemysłu i Handlu

Wniosek

MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU

w przedmiocie przekazania spraw, dotyczących Państwowych Terenów Naftowych Ministerstwu Przemysłu i Handlu.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów postanawia wydać następujące rozporządzenie:

Rozporządzenie

Rady Ministrów

z dnia ^a...^a 1921 r.

w przedmiocie przekazania spraw, dotyczących Państwowych terenów naftowych Ministerstwu Przemysłu i Handlu.

Na podstawie art. 15 Dekretu z dnia 3 stycznia 1918 r. o tymczasowej organizacji władz naczelnych (Dz.Pr. z 1918 r. No. 1 poz. 1) oraz Uchwały Rady Ministrów z dnia 21 marca 1921 r. Rada Ministrów zarządza, co następuje:

„Wszystkie sprawy, dotyczące Państwowych terenów naftowych, wyłącza się z pod zakresu działania Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych i przekazuje się pod zarząd Ministerstwa Przemysłu i Handlu sprawowany w porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i Dóbr Państwowych”.

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu:

^fHenryk Strasburger^f

Uzasadnienie.

Wedle dotychczasowej praktyki administracyjnej sprawy dotyczące państwowych terenów naftowych, w szczególności sprawa wydzierżawiania państwowych terenów na cele kopalnictwa naftowego są obecnie załatwiane ostatecznie w resorcie Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Departamentu Leśnictwa.

Kompetencja tego Ministerstwa do orzekania w tej sprawie da się uzasadnić tylko tym, że chodzi o tereny, będące własnością Państwa. Natomiast merytorycznie sprawa ta należy do Ministerstwa Przemysłu i Handlu, a to z następujących powodów:

1) Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych nie dysponuje fachowymi organami, zdolnymi ocenić, czy dane tereny państwowe nadają się do eksploatacji żywic ziemnych względnie czy eksploatacja odbywać się winna we własnym zarządzie państwa czy też przez osoby i związki prywatne na zasadzie naftowych kontraktów dzierżawnych – i dlatego w praktyce z konieczności cała istotna

merytoryczna strona omawianej sprawy załatwiana jest z natury rzeczy przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu, które na zasadzie fachowego ocenienia sprawy przez swój specjalny organ daje właściwą merytoryczną podstawę do ostatecznego formalnego orzeczenia Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

2) Kwestia eksploatawania państwowych terenów naftowych nie jest kwestią czysto gospodarczą, ale jest sprawą wiążącą się ściśle z całym kierunkiem polityki przemysłowo-naftowej Ministerstwa Przemysłu i Handlu, które też jedynie jest zdolne posługiwać się w sposób odpowiedni tym bardzo ważnym instrumentem polityki przemysłowej.

3) Ponieważ cała merytoryczna, istotna strona omawianej sprawy faktycznie załatwiana jest przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu, fakt, że formalne wygotowanie orzeczenia ostatecznego należy do innego Ministerstwa powoduje w praktyce rozliczne niedogodności, utrudnienia i bardzo znaczną zwłokę w załatwieniu, co niejednokrotnie naraża Skarb Państwa na liczne szkody materialne i moralne.

4) Dotychczasowe ustawodawstwo, organizujące Władze Naczelne Państwa nie orzeka *verbis expressis*, do którego z Ministerstw należy sprawa państwowych terenów naftowych. Z brzmienia bowiem § 5 Statutu organizacyjnego Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych (Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 marca 1921 Monitor Polski z dnia 1 kwietnia 1921 r. Nr. 74) wynika, że do kompetencji tego Ministerstwa należą jedynie tereny rolne i leśne, nie zaś naftowe. Natomiast przepis § 3 Statutu organizacyjnego Ministerstwa Przemysłu i Handlu, poddający kompetencji tegoż Ministerstwa sprawy „rozwoju kopalń żywic ziemnych” domniemywać się każe raczej, że intencją cytowanego rozporządzenia było oddanie sprawy dotyczącej państwowych terenów naftowych, jako sprawy w bezpośrednim związku zostającej z rozwojem kopalń żywic ziemnych, pod zarząd Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

5) W uznaniu też powyższych motywów Państwowa Rada Naftowa²⁶³ na posiedzeniu dnia 20 sierpnia b.r. oświadczyła się jednogłośnie za oddaniem sprawy państwowych terenów w Zarząd Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

²⁶³ Państwowa Rada Naftowa była organem doradczym ministra przemysłu i handlu „w zakresie całokształtu spraw naftowej polityki gospodarczej” i zbierała się na wezwanie ministra przemysłu i handlu oraz z inicjatywy własnej; „Monitor Polski” 1921, nr 181, poz. 244.

Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego [w sprawie uposażenia profesorów teologicznych zakładów naukowych w Małopolsce]

^bWniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego^b

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW

z dnia ^a...^a 1921 r.

Począwszy od dnia 1 września 1921 r. aż do czasu uregulowania w drodze ustawodawczej uposażenia profesorów teologicznych zakładów naukowych w Małopolsce ma być wypłacane tymże profesorom tytułem zapomogi dotacja państwowa w wysokości unormowanej ustawą z 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli i dyrektorów państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminariów nauczycielskich i preparand oraz wizytatorów szkół (Dz.Ust.Rz.P. Nr. 65, poz. 435).

Powyższa dotacja państwowa ulega zmniejszeniu do 50% w wypadkach otrzymywania przez profesorów utrzymania z funduszy seminariów duchownych.

W wypadkach otrzymywania przez profesorów mieszkania w naturze znajdują zastosowanie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 13 sierpnia 1921 r. o ustaleniu opłaty za mieszkania zajmowane przez funkcjonariuszów państwowych w gmachach państwowych lub przez Państwo wynajęte (Dz.Ust.Rz.P. Nr. 81, poz. 558).

Postanowienia niniejsze nie przesądzają w niczym ustawowo uregulować się mającego stosunku profesorów teologicznych zakładów naukowych w Małopolsce do Państwa oraz wysokości przyspać im mającej dotacji państwowej.

^fA. Ponikowski^f

Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie: ustalenia stanowiska Rządu wobec sejmowego projektu ustawy o wprowadzeniu samorządu Wojewódzkiego

Wniosek

Pana Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie: ustalenie stanowiska Rządu wobec sejmowego projektu ustawy o wprowadzeniu samorządu Wojewódzkiego.

Rada Ministrów po wysłuchaniu Pana Ministra b. Dzielnicy Pruskiej na jego wniosek uchwała co następuje:

1) Poleca się Panu Ministrowi Spraw Wewnętrznych, aby wespół z p. Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej, a w porozumieniu z pp. Ministrami wszystkich resortów

i Kierownikami innych naczelnych władz do dnia 14 wypracował i przedłożył Radzie Ministrów projekt zasad, wyrażających jednolite stanowisko Rządu wobec zagadnienia terytorialnego samorządu wojewódzkiego.

2) Zasady te winny określić:

a) podstawy organizacyjne, uzgodnione z zamierzeniami Rządu w przedmiocie organizacji Władz ogólnego zarządu państwowego oraz szczególnych gałęzi administracji, skarbowości etc.

b) zadania samorządu wojewódzkiego, własne i ew. poruczone, zebrane według resortów przy uwzględnieniu rozwoju dotychczasowego, jak i warunków przyszłego.

c) czy i w jakim zakresie może być dopuszczalną kilkutypowość kompetencji samorządów wojewódzkich.

d) stosunek samorządu mniejszości narodowościowych (art. 119 Konstytucji) do samorządu Wojewódzkiego.

e) podstawy skarbowości samorządu wojewódzkiego.

3) Zasady te mają wiązać ściśle przedstawicieli Rządu, biorących udział w obradach nad sejmowym projektem samorządu wojewódzkiego.

4) Wzywa się Prezydium Rady Ministrów o wydanie instrukcji dla przedstawicieli poszczególnych Ministerstw, występujących w Komisjach sejmowych w charakterze przedstawicieli Rządu, a to celem zapobieżenia, ażeby na forum sejmowym miały się dopiero uzgadniać poglądy poszczególnych resortów w przedmiocie obrad.

^bZał. 11^b

Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z dn. 8 stycznia 1919 r. o postanowieniach karnych za przeciwdziałanie wyborom do Sejmu na ziemie przyłączone do Rzeczypospolitej na podstawie umowy, o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dn. 12 października 1920 roku

WNIOSEK

Ministra Spraw Wewnętrznych w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z dn. 8 stycznia 1919 r. o postanowieniach karnych za przeciwdziałanie wyborom do Sejmu na ziemie przyłączone do Rzeczypospolitej na podstawie umowy, o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dn. 12 października 1920 r o k u.

W dn. 5 grudnia b.r. został wydany dekret Prezesa Tymczasowej Komisji Rządzącej w Wilnie w przedmiocie postanowień karnych za przeciwdziałanie wyborom do Sejmu. Dekret ten nie ma mocy obowiązującej na terenie powiatów

lidzkiego i brasławskiego. Zachodzi przeto nagle konieczność rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z dn. 8 I 1919 r. o postanowieniach karnych za przeciwdziałanie wyborom do Sejmu na ziemię, przyłączone do Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanym w Rydze dn. 12 października 1920 r.

Wobec tego wnoszę, jako wniosek nagły:

RADA MINISTRÓW uchwalić r a c z y:

Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z dn. 8 stycznia 1919 r. o postanowieniach karnych za przeciwdziałanie wyborom do Sejmu na ziemię, przyłączone do Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 roku.

Na mocy art. 6 ustawy z dn. 4 lutego 1921 r., o unormowaniu stanu prawno-politycznego na ziemiach, przyłączonych do Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dn. 12 października 1920 roku (Dz.Ust.R.P. 1921 r. Nr. 16, poz. 93) Rada Ministrów zarządza, co następuje:

§ 1.

Moc obowiązująca dekretu z dn. 8 stycznia 1919 r., o postanowieniach karnych za przeciwdziałanie wyborom do Sejmu (Dz.Pr. z r. 1919 Nr. 5, poz. 96) rozciąga się na ziemię, przyłączone do Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 r.

§ 2.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

PREZYDENT MINISTRÓW

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

^fSt. Downarowicz^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

PROTOKÓŁ
148-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 15 grudnia 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań

Religijnych i Oświecenia Publicznego

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych generał podpor.

Za Ministra Skarbu Podsekretarz Stanu

Minister Sprawiedliwości

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Minister Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Za Ministra Pracy i O. P. Podsekretarz Stanu

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Apropowizacji

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

Radca Prezydium Rady Ministrów

Podczas obrad nad wnioskami Ministra b. Dzielnicy

Pruskiej obecni nadto:

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie b. Dz. Pr.

Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego

inż. Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Józef Czikiel

Bolesław Markowski

Bronisław Sobolewski

dr. Józef Raczyński

Henryk Strasburger

dr. Władysław Stesłowicz

inż. Gabriel Narutowicz

Gustaw Simon

dr. Witold Chodźko

Jan Stefan Stesłowicz

dr. Józef Wybicki

dr. Jerzy Buzek

dr. Stanisław Wachowiak

dr. Władysław Kiernik

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 12 grudnia 1921 r.
2. Przyjęto w zasadzie zreferowany przez Posła Władysława Grabskiego regulamin Nadzwyczajnego Komisarza do spraw repatriacji²⁶⁴ (załącznik 1). Poszczególne postanowienia należy uzgodnić z właściwymi Ministrami.
3. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości sprawozdanie zastępcy Ministra Skarbu o zarządzeniach wypłat należytości dla inwalidów oraz oświadczenie, że w przyszłym tygodniu złoży projekt noweli do ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych zgodnie z oświadczeniem Ministra Skarbu z 17 listopada. Równocześnie Ministerstwo Skarbu opracuje przepisy wykonawcze

²⁶⁴ W latach 1921–1922 funkcję tę sprawował prof. Stanisław Grabski.

do tych postanowień ustawy o zaopatrzeniu inwalidów, które nowelą nie będą zmieniane.

Ministerstwo Skarbu opracowuje projekt ustawy o taksach wojskowych.

4. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie Zamku Poznańskiego (załącznik 2) Rada Ministrów powzięła następujące uchwały:

1) Zamek w Poznaniu²⁶⁵ łącznie z zabudowaniami gospodarczymi i ruchomościami uznaje się za gmach reprezentacyjny Rzeczypospolitej i, jako taki, oddaje się do rozporządzenia Naczelnika Państwa (Prezydenta Rzeczypospolitej) dla celów reprezentacyjnych Rzeczypospolitej Polskiej, wobec czego pod względem administracyjnym i sposobu użytkowania podlega uchwale Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1920 r.

2) Za wyjątkiem I p., te części Zamku, które dla potrzeb reprezentacyjnych za zgodą Naczelnika Państwa (Prezydenta Rzeczypospolitej) okażą się zbędne, przeznacza się na cele ogólnonarodowe lub społeczne.

Obecnie – jak długo Uniwersytet nie uzyska innego odpowiedniego pomieszczenia – przeznacza się na cele Uniwersytetu ubikacje w suterenie na parterze oraz na II p., wyznaczone przez Pana Ministra Robót Publicznych.

Użytkowane przez Uniwersytet lokale mogą służyć wyłącznie dla celów naukowych i administracji uniwersyteckiej.

3) Wszelkie lokale zajmowane obecnie na biura przez Ministerstwo b. Dzielnicy Pruskiej, z wyjątkiem sal na I piętrze, pozostaną w używaniu tegoż Ministerstwa do chwili likwidacji. Żadne inne urzędy wprowadzać się do Zamku od tej chwili nie będą.

4) Administracja Zamku spoczywa niepodzielnie w rękach Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, a w następstwie w rękach odpowiedniego resortowego Ministerstwa, tj. Ministerstwa Robót Publicznych.

5. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie uznania pałacu w Racocie za gmach reprezentacyjny (załącznik 3).

6. Rada Ministrów na załączony wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie przedłużenia terminu ukończenia likwidacji Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej (załącznik 4) uchwaliła termin ukończenia likwidacji Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej – wyznaczony uchwałą Rady Ministrów z 7 września 1921 r. na dzień 31 grudnia 1921 r. – przedłużyć do dnia 31 marca 1922 r. Zarazem powzięto uchwałę:

²⁶⁵ Zamek Hohenzollernów – wzniesiony w latach 1905–1910 dla Wilhelma II – został projektowany przez Franza Schwechтена. Miał stanowić rezydencję cesarską monarchy w tzw. Marchii Wschodniej.

Minister Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej uzgodni złożony przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych wniosek, by najdalej do 1 października 1922 roku czy to w drodze kupna, czy w drodze budowy przygotowano kilkadziesiąt mieszkań dla urzędników, którzy muszą być przesiedleni z Poznania do Warszawy w związku z unifikacją b. dzielnicy pruskiej.

7. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie dodatku drożyznianego kresowego dla pracowników państwowych Kresów Wschodnich (załącznik 5).
8. Rada Ministrów przyjęła na wniosek Ministra Skarbu załączony projekt ustawy o upoważnieniu Ministra Skarbu do udzielenia w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych państwowej gwarancji finansowej do sumy 2 000 000 dla zobowiązań zaciągniętych przez organizacje rolniczo-handlowe na zakup zagranicą środków produkcji rolnej (załącznik 6).

Posiedzenie zakończono o 10 wieczorem

fAntoni Ponikowski

Załączniki

Wykaz:

1. Regulamin Nadzwyczajnego Komisarza do Spraw Repatriacji, zatwierdzony na posiedzeniu Rady Ministrów; Protokół Konferencji z dnia 9 grudnia 1921 r. zwołanej przez Prezydenta Ministrów w sprawie zakresu działania Nadzwyczajnego Komisarza do spraw repatriacji.
2. [Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie Zamku w Poznaniu].
3. [Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie pałacu Racot]²⁶⁶.
4. Wniosek nagły Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie przedłużenia terminu ukończenia likwidacji Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, wyznaczonego uchwałą Rady Ministrów z dnia 7 września 1921 r.
5. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie utrzymania dodatku kresowego dla obszarów, włączonych na zasadzie Traktatu Ryskiego, tudzież powiatów Białostockiego, Bielskiego i Sokólskiego.
6. Ustawa o upoważnieniu Ministra Skarbu do udzielenia w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych państwowej gwarancji finansowej do sumy £ 2 000 000 – dla zobowiązań, zaciągniętych przez Organizacje Rolniczo-Handlowe na zakup zagranicą środków produkcji rolnej²⁶⁷.

²⁶⁶ Zabytkowy pałac we wsi Racot w województwie wielkopolskim powstał w drugiej połowie XVIII w. Na mocy traktatu wersalskiego dobra racockie wraz z pałacem przeszły na własność Skarbu Państwa Polskiego. W 1921 r. zespół pałacowy decyzją Rady Ministrów przeznaczono na rezydencję prezydentów RP. W lipcu 1927 r. przebywał tam na dwutygodniowym wypoczynku Ignacy Mościcki wraz z małżonką. W 1928 r. została powołana jedna z trzech przedwojennych polskich stadnin – Państwowa Stadnina Koni w Racocie.

²⁶⁷ Nie publikuje się.

Regulamin Nadzwyczajnego Komisarza do Spraw Repatriacji, zatwierdzony na posiedzeniu Rady Ministrów; Protokół Konferencji z dnia 9 grudnia 1921 r. zwołanej przez Prezydenta Ministrów w sprawie zakresu działania Nadzwyczajnego Komisarza do spraw repatriacji

REGULAMIN

Nadzwyczajnego Komisarza do Spraw Repatriacji, zatwierdzony na Radzie Ministrów w dniu ^a...^a grudnia 1921 r.

§ 1.

Nadzwyczajny Komisarz do Spraw Repatriacji będzie miał za zadanie skoordynowanie czynności wszystkich urzędów państwowych i instytucji społecznych w zakresie dotyczącym repatriacji oraz nadanie czynności urzędów państwowych w tym zakresie jednolitego kierunku.

§ 2.

Organem wykonawczym Komisarza do Spraw Repatriacji będzie Urząd Emigracyjny Ministerstwa pracy i Opieki Społecznej który w zakresie swych czynności, związanych z repatriacją, bezpośrednio podporządkowuje się Nadzwyczajnemu Komisarzowi do Spraw Repatriacji.

§ 3.

Wszystkie zarządzenia Dyrektora Urzędu Emigracyjnego M-stwa Pracy i Opieki Społecznej w zakresie czynności związanych z repatriacją winne być przedkładane do akceptacji Nadzwyczajnemu Komisarzowi ds. Repatriacji. W szczególności zgody Nadzwyczajnego Komisarza wymagają:

- a) Rozchodowanie kredytów związanych z repatriacją.
- b) Stawiania wniosków do Rady Ministrów oraz poszczególnych Ministrów w sprawach związanych z repatriacją
- i c) mianowanie przenoszenie urzędników sprawujących czynności związane z repatriacją.

§ 4.

Wszystkie czynności polskiej części delegacji mieszanej do spraw repatriacji posiadające znaczenie zasadnicze wymagają akceptacji Nadzwyczajnego Komisarza do Spraw Repatriacji. W szczególności zgody Nadzwyczajnego Komisarza wymagają:

- a) Wszystkie zmiany w składzie obsadowym polskiej części delegacji mieszanej,
- b) Ustalenie regulaminu wewnętrznego polskiej części delegacji mieszanej
- i c) ustalenie listy repatriantów.

§ 5.

Donioślejsze zarządzenia Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami, związane z repatriacjami wymagają akceptacji Nadzwyczajnego

Komisarza do Spraw Repatriacji. W szczególności zgody Nadzwyczajnego Komisarza wymagają:

a) Zarządzenia dotyczące organizowania i instalacji szpitali epidemicznych oraz wyboru miejsca dla tych szpitali

i b) zarządzenia dotyczące zajmowania przez Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami pomieszczeń na podstawie punktu a art. 3 Ustawy z dn. 14 lipca 1920 r. o utworzeniu Urzędu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami grożącemu Państwu klęską powszechną (Dz.U.Rp. Nr 61, poz. 388).

Urzędy podległe Ministrom: Pracy i Opieki Społecznej, Spraw Zagranicznych, Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Zdrowia Publicznego i Kolei Żelaznych w sprawach dotyczących repatriacji mają obowiązek podporządkowania się zarządzeniom Nadzwyczajnego Komisarza do Spraw Repatriacji.

Zarządzenia Nadzwyczajnego Komisarza, nieoparte na instrukcjach, przepisach prawnych lub sprzeczne z tymi przepisami mogą być wydawane nie inaczej jak za porozumieniem z właściwymi Ministrami.

^hW razie gdyby organy podległe wymienionym w ust. I niniejszego regulaminu, Ministrom doszły do wniosku, iż poszczególne zarządzenia Nadzwyczajnego Komisarza jest sprzeczne z obowiązującymi przepisami urzędy te mają prawo odnieść się w tej sprawie do właściwego Ministra, co nie zmienia, jednak, od obowiązku natychmiastowego wykonania zarządzenia^h.

§ 7.

Ministrowie wymienieni w § 6 niniejszego regulaminu wyznaczają urzędników dla nawiązania bezpośredniego ścisłego kontaktu z Nadzwyczajnym Komisarzem do Spraw Repatriacji w sprawach swego resortu, związanych z repatriacją.

§ 8.

Nadzwyczajnym Komisarzem do Spraw Repatriacji ma praw:

a) wglądu we wszystkie czynności urzędów i zakładów państwowych dotyczące repatriacji, zarówno podległych Ministrom wymienionym w § 6 niniejszego regulaminu, jak też podległych innym Ministrom i Głównym Urzędom,

b) wglądu w wszelkie czynności wszystkich organizacji i instytucji samorządowych i społecznych oraz prawo udzielania im w sprawach dotyczących repatriacji odpowiednich wskazówek,

c) zajmowania w razie konieczności potrzeby pomieszczeń w nieruchomościach: rządowych – w porozumieniu z właściwymi Ministrami – oraz należących do organizacji społecznych i osób prywatnych za wynagrodzeniem które oznaczają odpowiednie komisje szacunkowe.,

d) stawiania wniosków o uzyskaniu kredytów wniosków o uzyskaniu kredytów dla poszczególnych Ministerstw na potrzeby związane z repatriacjami.

e) bezpośredniego porozumienia ze wszystkimi Ministerstwami i urzędami w sprawach dotyczących repatriacji

i f) korzystania w czasie podróży służbowych ze wszystkich ulg i udogodnień, z których korzystają Ministrowie Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 9.

Wnioski Nadzwyczajnego Komisarza do Spraw Repatriacji do poszczególnych Ministrów winne być rozpatrzone w terminie 3-tygodniowym od chwili ich złożenia.

§ 10.

W razie nie dojścia do porozumienia z właściwym Ministrem Nadzwyczajny Komisarz do Spraw Repatriacji ma prawo wejść z odnośnym wnioskiem na Radę Ministrów.

Wnioski Nadzwyczajnego Komisarza do Spraw Repatriacji na Radę Ministrów traktowane będą jako wnioski nagłe i rozpatrywane w ciągu 3-tygodni od chwili złożenia.

Wnioski te na Radzie Ministrów referowane będą przez Nadzwyczajnego Komisarza do Spraw Repatriacji osobiście.

§ 11.

Nadzwyczajny Komisarz do Spraw Repatriacji będzie miał prawo do przelewania w miarę potrzeb częściowych uprawnień na osoby przez siebie wyznaczone z pośród urzędników Urzędu Emigracyjnego, urzędników innych Ministerstw i Urzędników – w porozumieniu z właściwymi Ministrami, oraz na osoby postronne.

§ 12.

Pełnomocnictwa te mogą dotyczyć wszystkich czynności na części^{i...i} terytorium bądź też specjalnych czynności na całym terytorium Rzeczypospolitej, dotyczących kontaktu z jednym lub kilkoma Ministrami i im podległymi urzędami.

Uprawnienie pełnomocników winne być dokładnie wymienione w pełnomocnictwie jak również winien być oznaczony obszar na którym upoważnienie poświadczające ma moc obowiązująca, lub też specjalny^{i...i} tych pełnomocnictw.

§ 13.

Nadzwyczajny Komisarz do Spraw Repatriacji podlega bezpośrednio Prezesowi Ministrów.

§ 14.

Nadzwyczajny Komisarz do Spraw Repatriacji będzie miał prawo do używania pieczęci państwowej z napisem na otoku „Nadzwyczajny Komisarz do Spraw Repatriacji”.

Warszawa, dn. 15 grudnia 1921 r.

Protokół Konferencji z dnia 9 grudnia 1921 r. zwołanej przez Prezydenta Ministrów w sprawie zakresu działania Nadzwyczajnego Komisarza do spraw repatriacji

PROTOKÓŁ

Konferencji z dnia 9 grudnia 1921 r. zwołanej
przez Prezydenta Ministrów w sprawie zakresu działania Nadzwyczajnego
Komisarza do spraw repatriacji.

Na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 8 grudnia 1921 r. zapadała następująca uchwała:

„Rada Ministrów postanawia dla spraw repatriacji utworzyć Nadzwyczajny Komisarjat. Na Komisarza powołuje się p. Władysław Grabski, posła na Sejm Ustawodawczy”.

Celem wykonania powyższej uchwały zwołał Prezydent Ministrów na dzień 9 grudnia 1921 r. konferencję zainteresowanych Ministrów, która obradowała nad zakresem działania Nadzwyczajnego Komisarza w składzie następującym:

1) Minister Skarbu	p. Michalski – w zastępstwie Prezydenta Ministrów
2) Minister Spraw Zagranicznych	p. Skirmunt
3) Minister Spraw Wewnętrznych	p. Downarowicz
4) Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Darowski
5) Wiceminister Zdrowia Publicznego	p. Chodźko
6) Poseł na Sejm	p. Grabski – Nadzwyczajny Komisarz dla spraw repatriacji
7) Szef Dep. Sanit[arnego] M.S.Wojsk. Generał	Zwierzchowski – w zastępstwie Ministra Spraw Wojskowych
8) Naczelnik Wydz[iał] M.S. Wewn[ętrznych]	p. Kliński
9) Kierownik N.N.K.	p. Stolzman
10) Kapitan Biernacki – Oddz. I Szt. Gen.	
11) p. Korsak, Przewodniczący polskiej części delegacji mieszanej do spraw repatriacji.	

Jednogłośnie konferencja powzięła uchwałę następującą:

Na czas trwania masowej repatriacji, w celu skoordynowania czynności wszystkich Urzędów Państwowych i instytucji społecznych w zakresie ich czynności dotyczących repatriacji oraz dla jednolitego kierownictwa powołuje się Nadzwyczajnego Komisarza dla spraw repatriacji.

W szczególności Nadzwyczajnemu Komisarzowi dla spraw repatriacji w tym zakresie podporządkowuje się: Urząd Emigracyjny przy Min. Pracy

i Opieki Sp[ołecznej], polską część Delegacji Mieszanej do spraw repatriacji oraz Nadzwyczajnego Naczelnego Komisarza do walki z epidemiami.

Oprócz uprawnień, które posiada w zakresie repatriacji Nadzwyczajny Naczelnny Komisarz do walki z epidemiami, Nadzwyczajny Komisarz do spraw repatriacji będzie miał prawo wglądu we wszelkie czynności wszystkich urzędów i zakładów państwowych oraz instytucji społecznych w zakresie dotyczącym repatriacji oraz prawo wydawania zarządzeń z mocą natychmiastowego wykonania.

Zmiana obowiązujących rozporządzeń lub wydawania nowych sprzecznych z obowiązującymi przepisami lub na nich nieopartych przez Nadzwyczajnego Komisarza do spraw repatriacji, będzie miało miejsce po porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami.

Nadzwyczajny Komisarz do spraw repatriacji będzie miał prawo wchodzić w bezpośrednie porozumienie z właściwymi Ministrami w sprawach dotyczących repatriacji.

Wnioski nadzwyczajnego Komisarza do spraw repatriacji powinny być rozpatrzone przez właściwych Ministrów w terminie trzydniowym od chwili ich złożenia. W razie niedojścia do porozumienia z właściwymi Ministrami decydować będzie Rada Ministrów.

Ministrowie: Pracy i Opieki Społecznej, Spraw Zagranicznych, Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Zdrowia Publicznego i Kolei Żelaznych wydadzą do dnia 15 grudnia 1921 roku rozporządzenie organom podwładnym o podporządkowaniu tychże zarządzeniom Nadzwyczajnego Komisarza do spraw repatriacji oraz jego organom wykonawczym w zakresie czynności związanych z repatriacją.

Organem wykonawczym Nadzwyczajnego Komisarza do spraw repatriacji będzie Urząd Emigracyjny przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej.

Nadzwyczajny Komisarz do spraw repatriacji będzie miał prawo w miarę potrzeby częściowo przelewać swoje uprawnienia na personel Urzędu Emigracyjnego względnie, za porozumieniem z właściwymi Ministrami na personel innych urzędów państwowych, bądź też na specjalnie wyznaczonych przez siebie pełnomocników.

Nadzwyczajny Komisarz dla spraw repatriacji do dnia 15 grudnia b.r. przedłoży Radzie Ministrów do zatwierdzenia odnośny regulamin.

Nadzwyczajny Komisarz dla spraw repatriacji jest odpowiedzialny za swe czynności przed Radą Ministrów.

Warszawa, dnia 9.12.1921

/-/ ^fMichalski

[Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie Zamku w Poznaniu]

POUFNE

Motywa

W myśl uchwały Rady Ministrów z dn. 19. lutego 1920 r. oprócz pokoi oddanych do dyspozycji Naczelnika Państwa (Prezydenta Rzeczypospolitej) w gmachach reprezentacyjnych pozostałe ubikacje przeznaczają się na potrzeby ogólno-narodowe. W Zamku Poznańskim dla potrzeb ściśle reprezentacyjnych potrzebne jest poza pokojami służbowymi tylko I piętro. Najbardziej właściwe: pozostałe kondygnacje przeznaczyć należy na zbiory Muzeum Wielkopolskiego i Muzeum Mielżyńskich. Takie rozwiązanie sprawy spotyka się niewątpliwie z uznaniem całego społeczeństwa. Muzeum jest w stanie dostarczyć przedmioty o wysokiej artystycznej wartości dla ozdobienia wnętrza w duchu kultury polskiej. Tym sposobem zostanie usunięte piętno pseudo sztuki germańskiej, reprezentowanej tu przez liche kopie i gipsaturę o tendencyjnej treści. Wprowadzenie zbiorów na Zamek przyczyni się do rozwiązania drogiego i trudnego problemu urządzenia wnętrza w duchu nadania salom reprezentacyjnym cech kultury polskiej i to, co miało świadczyć na kresach zachodnich o potęgze sztuki i kultury germańskiej, wzmocni w społeczeństwie miejscowym wiarę w żywotność sił twórczych własnego narodu; Poza tym Muzeum Wielkopolskie jest przepełnione zbiorami, a miejsca i środków dla kosztownej budowy niema. Zwolnione ze zbiorów sale Muzeum Wielkopolskiego mają służyć do zbioru niezbędnych wzorów przemysłu artystycznego, które zamienia obecnie wzory cudze i zapożyczone. Podniesie to wartość naszego przemysłu artystycznego nie tylko u nas. M-two b. dz. pr. liczy się z koniecznością pozostawienia Uniwersytetowi czasowo ubikacji aż do czasu ukończenia nowych gmachów uniwersyteckich, na które uniwersytet uzyskał już znaczne kredyty od Rządu.

Projekt

Ministerstwo b. Dzielnicy Pruskiej w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych i stosownie do opinii Ministerstwa Spraw Zagranicznych wnosi. Rada Ministrów w uzupełnieniu swych uchwał z dn. 19 lutego i 25 października 1920 r. uchwalić raczy:

1. Zamek w Poznaniu łącznie z zabudowaniami gospodarczymi i ruchomościami uznaje się za gmach reprezentacyjny Rzeczypospolitej i jako taki oddaje się do rozporządzenia Naczelnika Państwa (Prezydenta Rzeczypospolitej) dla celów reprezentacyjnych Rz[eczy]p[ospo]l[i]tej Polskiej, wobec czego pod względem administracyjnym i sposoby użytkowania podlega uchwale R.M-trów z dn. 19 lutego 1920 r.

2. Za wyjątkiem I p. te części Zamku, które dla potrzeb reprezentacyjnych okażą się zbędne za zgodą Naczelnika Państwa (Prezydenta Rzeczypospolitej) przeznaczają się na cele ogólnonarodowe lub społeczne w myśl tego, aż do odwołania przeznaczają się:
 - a) ^bObecnie, jak długo Uniwersytet nie uzyska innego odpowiedniego pomieszczenia przyznają się na cele Uniwersytetu ^bczęść ubikacji^h ubikacje w suterynie i na parterze oraz na II p. ^bwyznaczone przez Pana Ministra Robót Publicznych^b.
Użytkowane przez Uniwersytet lokale mogą służyć wyłącznie dla celów naukowych i administracji uniwersyteckiej. ^hUniwersytet korzysta z nich nie dłużej jak do czasu uzyskania przezeń innych pomieszczeń z nowych budynkach.
 - b) część ubikacji pateru i II p. na zbiory Muzeum Wielkopolskiego. Przydział lokali wyznaczy M.R.P.^h
3. Wszelkie lokale zajmowane obecnie na biura przez Ministerstwo b. Dzielnicy Pruskiej z wyjątkiem sal na I piętrze pozostaną w używaniu tegoż Ministerstwa do chwili likwidacji. Żadne inne urzędy wprowadzać się do Zamku od tej chwili nie będą.
- ^h4. Wojewoda Poznański w sprawach dotyczących Zamku będzie brał udział z głosem stanowczym w naradach Komitetu Nadzorczego Zarządu Gmachów Reprezentacyjnych Rz[eczy]p[ospo]l[i]tej.^h
4. ^bAdministracja Zamku spoczywa niepodzielnie w rękach Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, a w zastępstwie w rękach odpowiedniego resortowego Ministerstwa to jest Robót Publicznych.^b

^bZał. 3^b

[Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie pałacu Racot]

POUFNE

Motywa

Projekt

Jako uzupełnienie do Zamku Poznańskiego oraz biorąc pod uwagę niezwykle dobrze zachowany zabytek XVIII w. nawet w urządzeniach wnętrza i w meblach pałac w Racocie obficie zaopatrzone we wszelkie potrzebne utensylia gospodarze – nadaje się w zupełności dla celów reprezentacyjnych.

Projekt

Ministerstwo b. Dzielnicy Pruskiej w porozumieniu z Ministerstwem Robót publicznych wnosi.

Rada Ministrów w uzupełnieniu swej uchwały z dn. 19 lutego 1920 r. uchwalić raczy:

1. Pałac Racot z oficynami, parkiem i zabudowaniami gospodarczymi przy nim położonymi oraz z ruchomościami uznaje się za gmach reprezentacyjny Rzeczypospolitej i jako taki oddaje się do rozporządzenia Naczelnika Państwa (Prezydenta Rzeczypospolitej) dla celów reprezentacyjnych Rz[eczy]p[ospo]l[i]tej Polskiej, wobec czego pod względem administracyjnym i sposobu użytkowania podlega uchwale R.M-strów z dn. 19 lutego 1920 r.
2. Oficyny boczne przy pałacu oraz część pomieszczeń na powozy i konie oddaje się do czasowego użytkowania administracji dóbr Racot.
3. Prawo polowania na obszarze dóbr Racockich zastrzega się wyłącznie dla celów reprezentacyjnych.

^bZał. 4^b

Wniosek nagły Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie przedłużenia terminu ukończenia likwidacji Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, wyznaczonego uchwałą Rady Ministrów z dnia 7 września 1921 r.

Wniosek nagły
Ministra B. Dzielnicy Pruskiej

w przedmiocie przedłużenia terminu ukończenia likwidacji Ministerstwa B. Dzielnicy Pruskiej, wyznaczonego uchwałą Rady Ministrów z dnia 7 września 1921 r.

Uzasadnienie

Artykuł 6 ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. Nr. 64 Dz.Ust. Państwa porucza w ustępie c) Ministrowi B. Dzielnicy Pruskiej przygotowanie przejścia wszystkich władz i urzędów byłej dzielnicy pruskiej pod bezpośrednie kierownictwo właściwych Ministrów oraz reorganizację tych władz stosownie do zasad przyjętych dla całego Państwa.

Art. 7 tejże ustawy daje Radzie Ministrów prawo przekazywania władz i urzędów b. dzielnicy pruskiej właściwym Ministrom.

Zestawienie i treść tych dwóch artykułów wskazują na to, że ustawa sejmowa uważa przygotowanie przejścia władz i urzędów za zadanie wyłącznie Ministra B. Dz[ielnicy] Pr[uskiej], a daje Radzie Ministrów prawo faktycznego przekazania właściwym Ministrom tych władz i urzędów, których przejście pod bezpośrednie kierownictwo właściwych Ministrów przygotował już Minister B. Dzielnicy Pruskiej.

Przygotowanie przejścia władz i urzędów do właściwych resortów, winno być zakończonym likwidacją dotychczasowej działalności tych władz i urzędów, tak że likwidacja powinna być ostatnim etapem istnienia tych władz i urzędów pod zwierzchnictwem Ministra B. Dzielnicy Pruskiej a z drugiej strony powinna

bezpośrednio poprzedzać uchwałę Rady Ministrów przekazującą te władze i urzędy zwierzchnictwu właściwych Ministerstw w Warszawie.

Uchwała Rady Ministrów z dn. 7 września 1921 r. oznacza jako ostateczny kres ukończenia likwidacji Ministerstwa B. Dzielnicy Pruskiej dn. 31 grudnia 1921 r.

Chcąc zadośćuczynić postanowieniom tej ustawy Minister B. Dz[ielnicy] Pruskiej przyspieszył wykonanie zadania nałożonego na niego art. 6 ust. c Ust. Sejmowej z dn. 1 sierpnia 1919 r. Nr. 64 Dziennika Praw Państwa i starał się akcją prowadzącą do zlikwidowania całego Ministerstwa B. Dz[ielnicy] Pruskiej ukończyć do dnia 31 grudnia 1921 r.

Faktyczne jednak okoliczności krótkość czasu zakreślonego uchwałą Rady Ministrów, liczne występowanie ze służby wypracowanych urzędników i konieczność zastępowania ich siłami nieobeznanyymi z dotychczasowymi agendami względnie konieczność wykonywania pracy przy mniejszej ilości urzędników – nie pozwoliły Ministrowi B. Dz[ielnicy] Pr[uskiej] wypełnić w zupełności zadań nałożonych na niego ustawą sejmową i dotrzymać terminu wyznaczonego uchwałą Rady Ministrów z dn. 7 września 1921.

Wynikiem dotychczasowych działalności likwidacyjnej Ministra B. Dzielnicy Pruskiej jest, że Departament Sprawiedliwości B. Dz[ielnicy] Pr[uskiej] przeszedł już jako Departament Ziem Zachodnich pod zwierzchnictwo Ministra Sprawiedliwości w Warszawie. Przejście

- 1) Departamentu Spraw Wewnętrznych
- 2) Departamentu Robót Publicznych
- 3) Departamentu Zdrowia Publicznego
- 4) Departamentu Kultury i Sztuki,
- 5) Wydziału Politycznego
- 6) Urzędu Statystycznego
- 7) Urzędu Komisarza Państwowego

jest w zupełności przygotowane, tak, że Rada Ministrów nie ma już obecnie żadnej przeszkody w powzięciu uchwały co do przekazania tych oddziałów administracji zwierzchnictwu właściwych Ministerstw z dn. 1 stycznia 1922 r.

Ze względu jednak na rozległy i gospodarczy charakter agend

- 1) Departamentu Skarbu
- 2) Departamentu Pracy i Opieki Społecznej
- 3) Wydziału Gospodarczego
- 4) Departamentu Rolnictwa i D.P.
- 5) Departamentu Przemysłu i Handlu
- 6) Departamentu Apropowizacji

Minister B. Dzielnicy Pruskiej nie był w możności przygotować przejście tych działów pod zwierzchnictwo właściwych Ministerstw tak, że ukończenie tego przygotowania musi przypaść jeszcze na początek roku 1922.

Likwidacja i przygotowanie przejścia tych działów administracji jako gospodarczych nie może [być] prowadzoną wyłącznie pod naciskiem narzuconego kresu czynności likwidacyjnych lecz w pierwszym rzędzie musi tym pracom przyświecać myśl o ich celowości.

Jak długo wszystkie działy Ministerstw B. Dzielnicy Pruskiej nie będą należycie przygotowane do przekazania ich właściwym Ministerstwom, tak długo i zarząd skarbowy musi pozostać przy tym na którego ustawa sejmowa nakłada obowiązek tych zadań tj. przy Ministrze B. Dzielnicy Pruskiej. Nie nastęrczy to żadnych trudności technicznych albowiem preliminarze budżetowe na rok 1922, dotyczące poszczególnych działów Ministerstwa B. Dzielnicy Pruskiej są bez względu na ich postępującą likwidację przygotowane.

Należałoby więc przedłużyć termin ukończenia likwidacji wyznaczony uchwałą Rady Ministrów z dn. 7 września, aby Minister B. Dzielnicy Pruskiej mógł swe zadania ukończyć i przedstawić je w końcowym operacie dającym obraz dotychczasowej działalności poszczególnych działów administracji Ministerstwa B. Dz[ielnicy] Pr[uskiej], której ostateczne zestawienie usunie możliwość ewentualnej w przyszłości wątpliwości co do odpowiedzialności za tę działalność czy to Ministra B. Dzielnicy Pruskiej, czy też właściwego Ministra resortowego, który tę działalność pod swoje przejmie zwierzchnictwo.

W myśl powyższego

Rada Ministrów raczy uchwalić:

wyznaczony uchwałą Rady Ministrów z dn. 7 września 1921 r. termin ukończenia likwidacji Ministerstwa B. Dzielnicy Pruskiej na dzień 31 grudnia 21 przedłuża się ostatecznie do dn. 31 marca 1922 r.

W tym czasie Minister B. Dzielnicy Pruskiej dokończy przygotowań przejścia pozostałych jeszcze przy nim władz i urzędów pod zwierzchnictwo właściwych Ministerstw i w miarę tego przygotowania przedłoży Radzie Ministrów wnioski co do przekazania tych władz i urzędów resortowych Ministerstw.

Minister B. Dzielnicy Pruskiej

^bZał. 5^b

Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie utrzymania dodatku kresowego dla obszarów, włączonych na zasadzie Traktatu Ryskiego, tudzież powiatów Białostockiego, Bielskiego i Sokólskiego

W N I O S E K

Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie utrzymania dodatku kresowego dla obszarów, włączonych na zasadzie Traktatu Ryskiego, tudzież powiatów Białostockiego, Bielskiego i Sokólskiego.

Uchwałą z dnia 4-go stycznia 1921 r. Rada Ministrów przyznała wszystkim funkcjonariuszom państwowym, czynnym na wspomnianym wyżej terenie na przeciąg 3-ch miesięcy (od dn. 1 XII 1920 r.) nadzwyczajny dodatek drożyzniany (t.zw. kresowy), a to w uwzględnieniu wyjątkowo trudnych na tym terenie warunków ekonomicznych. Wysokość tego dodatku określać miał na każdy miesiąc Pan Minister Skarbu, z tym jednak zastrzeżeniem, że dodatek nie mógł przekraczać 1/3 każdego dodatku drożyznianego.

Moc powyższej uchwały Rada Ministrów uchwałami z dn. 21 II, oraz z dn. 23 VI r.b. przedłużyła następnie na okres do dn. 1-go września r.b.

Obecnie zachodzi potrzeba uchwalenia omawianego dodatku na dalszy okres od dn. 1 IX r.b., aż do odwołania, a to z następujących względów:

Według doniesień Wojewodów Kresowych i jak zresztą miałem możność przekonać się osobiście, podczas wyjazdów inspekcyjnych – warunki ekonomiczne, które spowodowały przyznanie dodatku kresowego na czas do 1 IX r.b. dotąd nie uległy zmianie na lepsze przynajmniej o tyle, by skasowanie, względnie zredukowanie dodatku tego było już obecnie dopuszczalne.

Stan aprowizacyjny terenów wschodnich w dalszym ciągu jest nadzwyczaj ciężki, drożyzna artykułów pierwszej potrzeby, pomimo wprowadzenia wolnego handlu, stale wzrasta i nie ustępuje bynajmniej warszawskiej (niektóre artykuły, jak odzież, obuwie, materiały piśmienne są tam nawet znacznie droższe); warunki mieszkaniowe w miastach, będących siedzibą urzędów państwowych, wprost opłakane.

Wszystko to w połączeniu z niskimi poborami służbowymi (w stosunku do wynagrodzenia przy zajęciach prywatnych), brakiem najprymitywniejszych wygod kulturalnych oraz nadzwyczaj uciążliwymi warunkami komunikacyjnymi – nie zachęca bynajmniej kandydatów do obejmowania licznie wakujących dotąd posad na kresach i powoduje niechęć wśród obecnie czynnych pracowników.

Ostatnie podwyższenie mnożnika nie wyrównywa nawet tych poborów, jakie otrzymywali urzędnicy kresowi poprzednio wg starego mnożnika – łącznie z zasiłkami i dod. kresowym, czyli, że obecnie urzędnicy kresowi – w razie skasowania dodatku kresowego – otrzymywać będą mniej niż np. w lipcu i sierpniu r.b.

Warunki życia na kresach wschodnich, tak dalece różnią się od warunków, jakie są w b. Kongresówce i innych dzielnicach Rzeczypospolitej, że, aby zachęci do pozostawiania na stanowiskach, oraz aby można było angażować do pracy siły rzeczywiście wartościowe – koniecznym jest również i ze względów politycznych możliwie lepiej uposażyc urzędników kresowych.

Skasowanie obecnie dodatku kresowego w konsekwencji spowodowałoby odpływ urzędników, o większej intensywności i rozgorzenie w pozostałych, stanowiących element mniej dodatni.

Wytworzy się stan poszukiwania prywatnych zajęć, pobocznych dochodów, a w związku z tym i wydajność pracy obniży się do minimum, co odbić się może fatalnie na działalności organów państwowych.

Względy racjonalnej administracyjnej polityki kresowej nakazują, by na wschód wysłać urzędników najlepiej wykwalifikowanych, wymieniając ich za tamtejsze mniej wartościowe siły urzędnicze, przydzielając je do służby w okręgach wojewódzkich w środkowej części Państwa. Nie da się jednakowoż tego dokonać z powodów wyżej przytoczonych.

Wobec powyższego RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

Przyznany uchwałą Rady Ministrów z dnia 23-go czerwca r.b. funkcjonariuszom państwowym oraz pracownikom kontraktowym, pełniącym obowiązki służbowe na obszarze ziem objętych Traktatem pokojowym w Rydze, tudzież w powiatach Białostockim, Bielskim i Sokólskim – nadzwyczajny dodatek drożyzniany (kresowy) w wysokości 30% każdorazowego dodatku drożyznianego przedłuża się na czas od dnia 1-go września r.b., aż do odwołania.

^cWyplacony wskazanym wyżej urzędnikom dodatek za miesiąc wrzesień nie podlega zwrotowi.^c

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

^fSt. Downarowicz^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

PROTOKÓŁ
149-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 19 grudnia 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	inż. Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Za Ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu	inż. Miecz[ysław] Rybczyński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
Podczas sprawozdania Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych obecni nadto	
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	dr Władysław Kiernik
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie w b. Dzielnicy Pruskiej	dr Stanisław Wachowiak

Posiedzenie rozpoczęło o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 15 grudnia 1921 r.
2. Rada Ministrów wysłuchała sprawozdania Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych z działalności jego resortu.

Uchwalono wniosek Ministra Spraw Wojskowych:

Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i Ministrem Rolnictwa przeprowadzi dodatkowe rozliczenie budżetowe kwot uzyskanych ze sprzedaży przez Ministerstwo Rolnictwa zdemobilizowanych koni wojskowych.

Rozliczenie winno być dokonane wedle cen rynkowych istniejących w okresie dokonania sprzedaży. Różnica między wartością rynkową zdemobilizowanych koni a kwotą faktycznie uzyskaną ze sprzedaży będzie zapisana przez Skarb

w zamknięciu rachunkowym Ministerstwa Spraw Wojskowych i Ministerstwa Rolnictwa.

Dalsze obrady nad sprawozdaniem Ministra Rolnictwa odroczone do chwili rozesłania przez niego Ministrom na piśmie streszczenia wygłoszonego sprawozdania.

3. Załączony wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie rozszerzenia cmentarza w Kijach (załącznik 1) uchwalono.
4. Zatwierdzono załączony statut Towarzystwa urzędników skarbowych z wykształceniem akademickim (załącznik 2).
5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie zmiany statutu Galicyjskiego Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (załącznik 3).
Posiedzenie zamknięte o 11 wieczorem.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie rozszerzenia cmentarza w Kijach²⁶⁸.
2. Statut Towarzystwa urzędników skarbowych z wykształceniem akademickim²⁶⁹.
3. Wniosek Ministerstwa Skarbu w przedmiocie zmiany statutu Galicyjskiego Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego.

^bZał. 3.^b

Wniosek Ministerstwa Skarbu w przedmiocie zmiany statutu Galicyjskiego Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego

Wniosek na Radę Ministrów w przedmiocie zmiany ustawy Galicyjskiego Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego.

RADA MINISTRÓW

raczy uchwalić na wniosek Ministra Skarbu

POSTANOWIENIE.

Rady Ministrów w przedmiocie zmiany statutu Galicyjskiego Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego.

²⁶⁸ Nie publikuje się.

²⁶⁹ Nie publikuje się.

Na zasadzie ustawy z dnia 30 lipca 1921 r. Dz.Ust. Nr. 75, poz. 512 Rada Ministrów zezwała Galicyjskiemu Towarzystwu Kredytowemu Ziemskiemu we Lwowie na zmianę Par. 16 statutu w którym w punkcie „e” w miejsce słów „czwartej części procentu (1/4%)” zostaną wpisane słowa „dwóch procentów (2%)”.

Warszawa, dnia ^{a...}_a 1921

MINISTER SKARBU

^fMichalski^f

MOTYWY

Statut Galicyjskiego Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego określa w Par. 16 opłaty, jakie mają być przez członków Towarzystwa uiszczane. Z opłat tych na opędzenie kosztów administracji Towarzystwa przeznaczony jest dodatek na administrację w wysokości 1/4%.

Dochód stąd płynący nie może w obecnych warunkach wystarczyć na pokrycie rzeczywistych kosztów administracji, co skłania Towarzystwo do podwyższenia oznaczonego w Par. 16 dodatku na 2%.

Potrzeba powyższego podwyższenia wynika z wzrostu kosztów zarządu Towarzystwa wynikłego ze spadku waluty i nie wymaga osobnego uzasadnienia.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

PROTOKÓŁ
150-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 21 grudnia 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań

Religijnych i Oświecenia Publicznego

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Za Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Dyrektor Departamentu

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Za Ministra Kolei Żelaznych Dyrektor Departamentu

Minister Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prez. Rady Min.

Radca Prezydium Rady Ministrów

W obradach nad sprawami dotyczącymi b. zaboru

pruskiego bierze udział Podsekretarz Stanu

w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej

inż. Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Kazimierz Sosnkowski

dr Jerzy Michalski

Bronisław Sobolewski

Stanisław Leśniowski

Henryk Strasburger

Witold Czapski

dr Władysław Stesłowicz

inż. Gabriel Narutowicz

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Józef Wybicki

Edward Lechowicz

dr Jerzy Buzek

dr Stanisław Wachowiak

Posiedzenie otwarto o 4 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 19 grudnia 1921r.
2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Rolnictwa i D.P. o zniesienie państwowego urzędu melioracji rolnych (załącznik 1).
3. Uchwalono złożone przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenie w przedmiocie zmiany właściwości terytorialnej sądów apelacyjnych i sądów okręgowych na terenie b. Kongresówki (załącznik 2).
4. Uchwalono złożone przez Ministra Sprawiedliwości:
 - a) rozporządzenie w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w okręgu sądu apelacyjnego w Warszawie (załącznik 3),
 - b) rozporządzenie w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w okręgu sądu apelacyjnego w Lublinie (załącznik 4).

5. Uchwalono złożone przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenie w przedmiocie odroczenia zapłaty prywatno-prawnych wierzytelności pieniężnych w okręgu sądu apelacyjnego we Lwowie (załącznik 5).
6. Wniesiony przez Ministra Robót Publicznych projekt ustawy wodnej (załącznik 6) przyjęto z następującymi poprawkami:
W art. 55 e) po wyrazie „zniszczenia” wstawiono wyrazy „lub zanieczyszczenia”;
do ustępu a) artykułu 146 dodano wyrazy „w porozumieniu z interesowanymi Ministrami”;
w artykule 151 ustępie 1) po wyrazach „Ministra Robót Publicznych” dano wyrazy „w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.
Artykuł 140 należy uzgodnić z Ministrami Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych”.
7. Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wojskowych (załącznik 7) zatwierdziła załączony w odpisie (załącznik 8) kontrakt zawrzeć się mający między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rzeczypospolitej Francuskiej w sprawie Misji Wojskowej Francuskiej w Polsce²⁷⁰.
8. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie dodatkowego kredytu na listopad i grudzień br. dla Ministerstwa Spraw Wojskowych (załącznik 9).
9. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o mianowanie generała-podporucznika Józefa Czikeła Szefem Administracji²⁷¹ w Ministerstwie Spraw Wojskowych (załącznik 10).
10. Załączone wnioski Ministra Skarbu i Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie przekazania Ministrowi Skarbu administracji skarbowej na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załączniki 11 i 12) uchwalono.
11. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej dr Wachowiak referuje położenie ludności polskiej w Westfalii²⁷².
Ponieważ jest rzeczą niemożliwą, aby wszyscy polscy emigranci przebywający w zachodnich Niemczech przed 10 stycznia 1922 r. złożyli deklaracje opcyjne w myśl postanowień Traktatu Wersalskiego, konieczną jest rzeczą, aby w polskiej ustawie o obywatelstwie poczyniono zmiany, które by w ogóle ułatwiały emigrantom późniejsze nabycie obywatelstwa polskiego.

²⁷⁰ Francuska Misja Wojskowa w Polsce (La Mission militaire française en Pologne) stanowiła organ doradczy polskiego Sztabu Generalnego armii.

²⁷¹ Biuro administracji powołano na podstawie dekretu z 7 stycznia 1921 r. o organizacji najwyższych władz wojskowych. Biuro Administracji sprawowało ogólne kierownictwo nad administracją i gospodarką materiałową w wojsku. Szczególną uwagę poświęcało sprawom związanym z właściwym zaopatrzeniem materiałowym wojska w czasie pokoju.

²⁷² Mowa o polskiej emigracji zarobkowej osiadłej w Westfalii (według danych na 1914 r. ponad 220 tys.).

Po wyjaśnieniach udzielonych przez Ministra Spraw Zagranicznych Minister Spraw Wewnętrznych składa oświadczenie, objęte załącznikiem 13, które Rada Ministrów przyjmuje do wiadomości zatwierdzającej.

Prezes Rady Ministrów komunikuje Radzie Ministrów wymienione w załączniku 14 uchwały poufnego zebrania przedstawicieli rolników polskich z b. terenu plebiscytowego Prus Wschodnich²⁷³, które się odbyło 12 grudnia u jednego z tamtejszych obywateli ziemskich.

Obywatele ci, mimo strat materialnych, na jakie są narażeni i mimo szykan ze strony władz niemieckich i Niemców, uważają za konieczne pozostanie na miejscu, uzależniają je jednak od poparcia i pomocy ze strony Rządu Polskiego.

Po wyjaśnieniach udzielonych przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej Minister Spraw Wewnętrznych składa następujący wniosek:

„Rada Ministrów oświadcza się za pozostawieniem na miejscu Polaków zamieszkałych na terenie Prus Wschodnich i upoważnia Prezesa Rady Ministrów do udzielenia tej treści dyrektywy przybyłej z Prus Wschodnich delegacji. Jednocześnie Rada Ministrów wzywa Ministra Skarbu, by w porozumieniu z Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej przedłożył jak najrychlej wnioski w sprawie doraźnej pomocy finansowej dla Polaków w Prusach Wschodnich i dalszej pomocy planowej”.

Wniosek ten przekazano Ministrowi Skarbu do zaopiniowania na podstawie materiałów udzielonych mu przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej i zakomunikowania swego stanowiska Radzie Ministrów.

Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej:

„Jeżeli represalia ze strony niemieckiej wobec Banku Przemysłowców w Berlinie i Gelsenkirchen²⁷⁴ oraz Banku robotników w Bochum²⁷⁵ nie ustaną, wzywa się Ministra Skarbu, aby w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych zastosował represalia wobec banków niemieckich na terytorium polskim” – uchwalono.

Prezes Rady Ministrów w dalszym ciągu referuje załączone pismo z daty Gliwice, dnia 10 grudnia 1921 r. (załącznik 15) w sprawie mordów popełnionych w ostatnim czasie na Polakach w Gliwicach i okolicy.

Rada Ministrów uchwała, by Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych zajęło się w prasie i w nocy do Rady Ambasadorów prześladowaniem Polaków przez Niemców.

²⁷³ Mowa o Powiślu, Warmii i Mazurach.

²⁷⁴ Bank Przemysłowców utworzono w 1861 r. jako Towarzystwo Pożyczkowe dla Przemysłowców miasta Poznania. W 1872 r. spółka zmieniła nazwę na Towarzystwo Pożyczkowe miasta Poznania, spółka zapisana, w 1888 r. na Bank Przemysłowców miasta Poznania. Miała oddziały w Berlinie i Gelsenkirchen. Bank ogłosił upadłość w 1933 r.

²⁷⁵ Bank został założony w 1917 r.

12. Rada Ministrów uchwaliła wymienione w załączniku 16 wnioski Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski”, z wyjątkiem wniosków dotyczących obywateli Anglii, Finlandii i Danii.
Zarazem uchwalono
 - 1) by wymieniony order nadano lordowi Bryce, prezesowi Towarzystwa przyjaciół Polski w Anglii;
 - 2) by nadania dekoracji udzielonych cudzoziemcom dokonano łącznie;
 - 3) by nadawania w przyszłości dekoracji cudzoziemcom ujęto w system.
13. Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych, by Juliuszowi i Cezarowi Montagne w miejsce klasy II orderu „Odrodzenia Polski” nadano klasę I, a Emilowi Deleuze w miejsce klasy IV tego orderu klasę III – uchwalono.
14. Rada Ministrów na wniosek Prezydium Rady Ministrów oświadczyła się za następującymi zasadami, których należy przestrzegać przy nadawaniu orderów:
 - 1) za te same zasługi nie można nagradzać dwoma lub więcej orderami;
 - 2) nie można również w uznaniu tych samych zasług nadawać orderu i równocześnie przesuwac do wyższego stopnia służbowego (awans);
 - 3) należy ściśle przestrzegać postanowień art. 4 ustawy o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski”, a w szczególności ustępu 3, 4 i 9 tego artykułu i czuwać nad tym, by wnioski odpowiadały intencji ustawy;
 - 4) wnioski na odznaczenie zasłużonych osób zmarłych mogą być Radzie Ministrów przedkładane wyjątkowo ze specjalnym uzasadnieniem i wyraźnym oznaczeniem, że chodzi o osobę zmarłą.
15. Rada Ministrów uchwaliła zwolnić od taksy dziesięciu pierwszych kawalerów orderu „Orła Białego” i zwrócić się do Kapituły orderu „Orła Białego” z żądaniem, by nadane wymienionym kawalerom w dożywotnie używanie odznaki orderowe po ich śmierci zwrócono Kapitulę.
16. Rada Ministrów ustaliła taksę nadania orderu „Orła Białego” na 57 000 marek, a mianowicie za krzyż 20 000 marek, za gwiazdę 20 000 marek, za dodatki 17 000 marek.
17. Rada Ministrów upoważniła Prezydium Rady Ministrów do opracowania noweli do ustawy orderu „Odrodzenia Polski” w sprawie ustanowienia V klasy orderu.
18. Sprawa nadania orderu „Odrodzenia Polski” urzędnikom państwowym – protokół tajny.

Posiedzenie zamknięto o 10 wieczorem.

^fAntoni Ponikowski^f

39a.

^bProtokół tajnego posiedzenia Rady Ministrów z dnia 21 XII 1921

pkt. 18

Rada Ministrów na posiedzeniu tajnym dn. 21 XII 1921 zbadała przedłożone przez poszczególnych Ministrów wnioski na odznaczenie orderem „Odrodzenia Polski” rozpatrzone już przez Kapitułę orderu „Odrodzenia Polski” i uchwaliła przedłożyć Naczelnikowi Państwa do zatwierdzenia wnioski, wymienione w załączonym wykazie pod poz. 1–51.

Następnie Rada Ministrów, na życzenie zainteresowanych Ministrów odroczyła obrady nad następującymi wnioskami odznaczenia orderem „Odrodzenia Polski”:

1. Ks. Biskup Adolf Szelążek
2. Władysław Smoleński
3. Stanisław Moskalewski
4. Ignacy Stein
5. Karol Klimek
6. Zdzisław Bohdan Rudzki
7. Jan Sachowiak
8. Maksymilian Thullie
9. inż. Józef Żółtowski
10. Konstanty Krzemiński
11. Stanisław Arct
12. Dr Emil Schmidt

W końcu Rada Ministrów nie przychyliła się do wniosków odznaczenia orderem „Odrodzenia Polski” generała-podporucznika Jana Jacyny, generała-podporucznika Aleksandra Pika i wojewody lwowskiego Kazimierza Grabowskiego.^b

[Załączony wykaz do protokołu tajnego]

L.p.	Kto postawił wniosek	Imię i Nazwisko	Klasa				Zwolniono od taksy	Uzasadnienie na którego podstawie przyznano odznaczenie
			I	II	III	IV		
1.	Prezydent Ministrów	Jan Kochanowski, prof. Uniw[ersytetu] w Warszawie, Kanclerz orderu „Odrodzenia Polski”	I					
2.	„	Leon Pluciński, Kom[isarz] Gen[eralny] Rz[eczy]-p[ospolitej] Polskiej w Gdańsku		II				
3.	„	Dr Władysław Studziński, Dyr. Dep. Prez[ydialnego] Rady Min[istrów]			III			
4.	Minister Spraw Wewn[ętrznych]	Stanisław Wojciechowski, b. Minister Spraw Wewn[ętrznych]			III			
5.	„	Dr Zygmunt Lasocki, b. Przewodniczący Tymcz[asowego] Wódcz[ę] Samorząd[owego] we Lwowie			III			
6.	„	Konrad Niedziałkowski, b. Naczelnik Okręgu Wileńskiego b. Zarząd[cy] Cyw[ilnego] Ziem Wsch[odnich]			III			
7.	„	Stanisław Zdanowicz, starosta lidzki				IV		
8.	„	Antoni Minkiewicz, b. Nacz[eln]y Kom[isarz] Ziem Woł[ynia] i frontu podolskiego			III			
9.	Minister Spraw Zagr[anicznych]	Kazimierz Olszowski, Dyr. Dep. M.S.Z.			III			
10.	„	Inż. Stanisław Grabianowski, rzeczoznawca dla spraw śląskich				IV		
11.	Minister Skarbu	Bolesław Markowski, Podsekretarz Stanu w Min[isterstwa] Skarbu			III			

12.	Minister Spraw Wojskowych	Tadeusz Jordan-Rozwadowski, gen. artylerii				III		
13.	»	Stanisław Szeptycki, gen. artylerii				III		
14.	»	Wacław Iwaszkiewicz, gen. por.				III		
15.	»	Franciszek Ksawery Latinik, gen. por.				III		
16.	»	Edward Śmigły Rydz, gen. por.				III		
17.	»	Władysław Sikorski, gen. por.				III		
18.	»	Aleksander Osinski, gen. por.				III		
19.	»	Leon Berbecki, gen. ppor.				III		
20.	»	Jerzy Bieliński, gen. ppor.					IV	
21.	»	Michał Borowski, gen. ppor. marynarki					IV	
22.	»	Daniel Konarzewski, gen. ppor.					IV	
23.	»	Juliusz Malczewski, gen. ppor.					IV	
24.	»	Aleksander Truszkowski, gen. ppor.					IV	
25.	Minister Sprawiedliwości	Dr Stanisław Bukowiecki, Prezes Prok[uratorii] Gen[eralnej] Rz[eczy]p[ospo]l[it]ej Polskiej			II			
26.	Minister Kolei Żel[aznych]	Inż. Julian Eberhardt, Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Kolei Żel[aznych]			II			
27.	»	Dr. Ignacy Wróbel, Dyr. Dep. w Min[isterstwie] Kolei Żel[aznych]				III		
28.	Minister Wyznań Religijnych i O[święcenia] P[ublicznego]	J.E. ks. Biskup Stefan Sapięha			II			

29.	„		Dr Walenty Piotr Miklaszewski, prof. b. Szkoły Gł[ówniej]				III	
30.	„		Dr Emil Godlewski (senior), prof. Uniw[ersytetu] Jagiel[lońskiego]				III	
31.	^b Minister b. Dzielnicy Pruskie ^b		Ks. Biskup Stanisław Łukomski				III	
32.	Minister Rob[ót] Publ[icznych]		Adolf Szyszko-Bohusz, Architekt				IV	
33.	Minister Zdrowia Publ[icznego]		Dr Antoni Gluziński, prof. Uniw[ersytetu] w Warszawie				III	
34.	„		Dr Emil Godlewski (junior), prof. Uniw[ersytetu] Jagiel[lońskiego], pułk. W.P., b. Nacz[eln]y Kom[isarz] do walki z epidemiami		^b II ^b		^b III ^h	
35.	„		Dr Paweł Gantkowski, Kierownik Państw[owej] służby zdrowia w b. Dzielnicy pruskiej				III	
36.	„		Dr Alfred Sokolowski, prof. Uniw[ersytetu] w Warszawie				III	
37.	„		Dr Dembowski, zastużony działacz na polu medycyny i higieny w Wilnie				IV	
38.	„		Dr Józef Rostek, zastużony działacz na Górnym Śląsku				IV	
39.	Minister b. Dzielnicy Pruskiej		Wacław Cegiłka, b. Dyr. Dep. Pracy i Opieki Społ[ecznej] w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej				IV	
40.	„ ^b patrz p. 31 ^b		Dr Bolesław Erzepki, prof. honorowy Uniw[ersytetu] Poznańskiego, Dyr. Zbiorów Tow[arzystwa] Przyjaciół Nauk w Poznaniu				III	
41.	Minister Kultury i Sztuki		Stefan Żeromski, wybitny powieściopisarz i nowelista				III	

42.	»	Prof. Dr Jan Kasprzewicz, Rektor Uniw[ersytetu] Lwowskiego					III		
43.	»	Wincenty Rapacki, artysta teatrów warszawskich i pisarz dramatyczny						IV	
44.	Prezes G[łównego] Urzędu Likwidacyjnego]	Dr Aleksander Raczynski, Prezydent Krajowego Urzędu Odbudowy w likwidacji						IV	
45.	^b Prezydent Ministrów ^b	^b Kajetan Bolesław Oliszewski, gen. por., sekretarz Kap[itulu] Ord[er]u „Odr[odzenia] Polski” ^b					^b III ^b		
46.	»	^b Bernard Chrzanowski, skarbnik Kapituły Ord[er]u „Odrodzenia Polski” ^b					^b III ^b		
47.	»	^b Władysław Raczekiewicz, członek Kapituły Ord[er]u „Odr[odzenia] Polski” ^b					^b III ^b		
48.	»	^b Michał Siedlecki, członek Kapituły ord[er]u „Odr[er]u] Polski” ^b					^b III ^b		
49.	»	^b Leon Wyczółkowski, członek Kapituły ord[er]u „Odr[odzenia] Polski” ^b					^b III ^b		
50.	»	^b Włodzimierz Tetmajer, członek Kapituły ord[er]u „Odr[odzenia] Polski” ^b					^b III ^b		
51.	»	^b Władysław Reymont, członek Kapituły ord[er]u „Odr[odzenia] Polski” ^b					^b III ^b		
						^b 1 ^b	^b 32 ^b	^b 13 ^b	

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie skasowania Państwowego Urzędu Melioracji Rolnych.
2. [Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany właściwości terytorialnej sądów apelacyjnych i sądów okręgowych na terenie b. Kongresówki.
3. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w Okręgu Sądu Apelacyjnego w Warszawie²⁷⁶.
4. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w Okręgu Sądu Apelacyjnego w Lublinie²⁷⁷.
5. [Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie odroczenia zapłaty prywatno-prawnych wierzytelności pieniężnych w okręgu Sądu Apelacyjnego we Lwowie.
6. Projekt Ministerstwa Robót Publicznych. Ustawa wodna; motywy.
7. Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu i Ministerstwem Spraw Zagranicznych w sprawie zatwierdzenia Umowy Rządu Polskiego z Rządem Francuskim o Wojskowej Misji Francuskiej w Polsce.
8. Contrat entre le Gouvernement de la République Polonaise et le Gouvernement de la République Française²⁷⁸.
9. Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych w porozumieniu z Min. Skarbu w sprawie dodatkowego kredytu na listopad i grudzień 1921 r.
10. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych o mianowanie Józefa Czikela generała podporucznika Szefem Administracji w Ministerstwie Spraw Wojskowych; Notatka Ministerstwa Spraw Wojskowych [dot. ludności polskiej w Niemczech].
11. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie przekazania Ministrowi Skarbu administracji skarbowej na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej.
12. [Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej dot. dalszego działania tegoż ministerstwa na terenie b. Dzielnicy Pruskiej].
13. [Pismo Ministra Spraw Wewnętrznych dotyczących ułatwień Polakom zamieszkałym w Westfalii nabywania obywatelstwa polskiego]²⁷⁹.
14. Uchwała Polaków w Prusach Wschodnich.
15. [Pismo Doradcy powiatowego dr. Wincentego Styczyńskiego w sprawie mordów popełnionych na Polakach w Gliwicach i okolicy; załączniki].
16. Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom wymienionym we wniosku.

²⁷⁶ Nie publikuje się.

²⁷⁷ Nie publikuje się.

²⁷⁸ Układ z 11 października 1921 r. w sprawie statusu Francuskiej Misji Wojskowej. Tekst umowy tylko w języku francuskim.

²⁷⁹ Nie publikuje się.

**Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie skasowania
Państwowego Urzędu Melioracji Rolnych**

WNIOSEK
MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH NA RADĘ
MINISTRÓW

w przedmiocie

skasowania Państwowego Urzędu Melioracji Rolnych.

Rada Ministrów uchwalić raczy następujący projekt rozporządzenia:

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia ^a...^a 1921 roku

w przedmiocie

^hskasowania^h ^czniesienia^c Państwowego Urzędu Melioracji Rolnych.

Na zasadzie art. 18 dekretu z dn. 3 stycznia 1918 r. o tymczasowej organizacji władz naczelnych w Królestwie Polskim (Dz.Pr. Nr. 1 poz. 1) ^hRADA MINISTRÓW^h zarządza ^csię^c co następuje:

§ 1. ^cZnosi się^c Państwowy Urząd Melioracji Rolnych, utworzony przy Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 17 kwietnia 1919 r. (Dz.Pr. Nr. 34 poz. 272) ^hzostaje zniesiony^h.

§ 2. Czynności Państwowego Urzędu Melioracji Rolnych²⁸⁰, wyszczególnione w powołanym rozporządzeniu, z wyłączeniem tych, które z mocy ustawy z dn. 29 kwietnia 1919 r. o organizacji i zakresie działania Ministerstwa Robót Publicznych (Dz.Pr. Nr. 39 poz. 283) należą do kompetencji Ministerstwa Robót Publicznych, załatwiane odtąd będą przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

§ 3. Wykonanie niniejszego rozporządzenia poleca się Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze uzyskuje moc obowiązującą od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE.

Wskutek tego, że Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 17 kwietnia 1919 r. w przedmiocie utworzenia Państwowego Urzędu Melioracji Rolnych (Dz.Pr.P.P. Nr. 34 poz. 272) nie ma podstawy ustawowej i powołania się na ustawę, co jest sprzeczne z art. 3 konstytucji²⁸¹, oraz wobec utworzenia w Ministerstwie Rolnictwa

²⁸⁰ Agenda Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

²⁸¹ Artykuł ten mówił, że „rozporządzenia władzy, z których wynikają prawa lub obowiązki obywateli, mają moc obowiązującą tylko wtedy, gdy zostały wydane z upoważnienia ustawy i z powołaniem się na nią”.

i Dóbr Państwowych Wydziału Melioracji Rolnych, przewidzianego w Statucie Organizacyjnym Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, zatwierdzonym rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 18 marca 1921 r. (Monitor Polski Nr. 74 poz. 115) – zachodzi potrzeba wydania rozporządzenia o zniesieniu Państwowego Urzędu Melioracji Rolnych.

Warszawa, dn. 4 grudnia 1921 r.

MINISTER ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH

wz. §...§

Podsekretarz Stanu

Załącznik ^{b2b}

[Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany właściwości terytorialnej sądów apelacyjnych i sądów okręgowych na terenie b. Kongresówki

UZASADNIENIE.

Na terenie b. Królestwa Polskiego istniało w dobie przedwojennej 10 sądów okręgowych oraz 22 zjazdy sędziów pokoju. Organizacja sądownictwa w Odrodzonej Polsce zniosła zjazdy sędziów pokoju i powołała do życia na tym terytorium 18 sądów okręgowych, przekazując im, jako instancji apelacyjnej, czynności wspomnianych zjazdów.

Sąd Okręgowy w byłej Kongresówce obejmuje przeciętnie terytorium odpowiadające 4–7 powiatom administracyjnym, o powierzchni 800–1200 tysięcy morgów z 1–1 1/2 milionem mieszkańców. Przeciętny roczny wpływ spraw w każdym z tych sądów waha się w granicach 6–10 tysięcy spraw, łącznie zaś ze sprawami hipotecznymi wpływ ten osiąga 10–15 tysięcy rocznie.

Podział ten jednak nie jest równomierny na całym obszarze. Są sądy wykazujące wpływ roczny spraw od 14 do 30 tysięcy (Warszawa, Łódź, Radom, Kielce), są inne, w których wpływ roczny nie osiąga nawet połowy przeciętnej normy (Częstochowa, Łowicz).

Przeciążenie większości sądów okręgowych sprawami powoduje siłą rzeczy ogromne trudności w szybkim i należyтым wymiarze sprawiedliwości. Odciążenie jednak tych sądów w drodze zmniejszenia ich własności terytorialnej przez powiększenie kosztem ich małych sądów jest niemożliwym, gdyż małe sądy okręgowe są otoczone powiatami, ciężącymi ekonomicznie do innych większych ośrodków; również niewykonalnym jest w obecnych warunkach odciążenie dużych sądów okręgowych za pomocą rozdrobnienia ich ze względu na dotkliwy brak kandydatów na stanowiska sędziowskie i brak odpowiednich pomieszczeń dla sądów i personelu sądowego.

Jednakże wobec konieczności przeprowadzenia bardziej równomiernego podziału okręgów sądów okręgowych, Ministerstwo Sprawiedliwości uważa za niezbędne znieść sądy okręgowe w Częstochowie i Łowiczu oraz przeprowadzić pewne zmiany we właściwości terytorialnej pozostałych sądów okręgowych.

Sąd Okręgowy w Częstochowie obejmuje zaledwie jeden powiat z 17 466 mieszkańcami; wpływ spraw w tym sądzie wynosi 2700 rocznie; hipoteka powiatu mieści się dotychczas w Piotrkowie. Sąd Okręgowy w Łowiczu obejmuje 4 słabo zaludnione powiaty z 347 841 mieszkańcami; wpływ spraw w tym sądzie wynosi również około 2700 rocznie. Hipoteka tych powiatów (prócz rawskiego) mieści się dotychczas w Warszawie. Mając na względzie, że powiaty: sochaczewski, łowicki i skierniewicki ciążą ekonomicznie do Warszawy, z którą posiadają dogodne połączenie, a rawski i częstochowski do Piotrkowa, że ludność tych powiatów – na wypadek zniesienia wymienionych sądów, wypowiedziała się za przyłączeniem do wspomnianych wyżej ośrodków, należy włączyć powiaty: skierniewicki, sochaczewski i łowicki do sądu okręgowego w Warszawie, zaś rawski i częstochowski do sądu okręgowego w Piotrkowie. W celu zachowania ciągłości terytorium sądowego oraz z uwagi na dogodniejszą komunikację z Piotrkowem, niż Łodzią, jest wskazane włączyć do terytorium tego sądu miasto Tomaszów Rawski oraz gminy: Łąznów, Będków, Ciosny i Łazisko.

Ponieważ powiat Łaski ciążą ekonomicznie do Łodzi, należy część tego powiatu, pozostawioną dotychczas we właściwości terytorialnej sądu okręgowego w Piotrkowie włączyć do sądu okręgowego w Łodzi.

Z podobnych względów zachodzi konieczność wyłączenia z sądu okręgowego w Warszawie gmin: Błędówko, Załuski, Pomiechowo i m. Zakroczymia, należących do powiatu Płońskiego, oraz gminy Zegrze z osadą Serockie, należących do powiatu Pułtuskiego, i włączenia wspomnianych wyżej miejscowości powiatu Płońskiego do sądu okręgowego w Płocku, Zegrza zaś z Serockiem do sądu okręgowego w Mławie.

Mając na względzie, że powiaty olkuski i w znacznej mierze miechowski posiadają charakter miejscowości górniczych i tworzą jak gdyby dalszy ciąg Zagłębia Dąbrowskiego, obejmującego część Górnego Śląska i powiat będziński, jest wskazanym wyłączyć te dwa powiaty z okręgu sądu okręgowego w Kielcach i włączyć do właściwości terytorialnej sądu okręgowego w Sosnowcu. Sąd ten wykazuje stały wzrost wpływu spraw i będzie miał charakter sądu o przeważającym typie spraw górniczych.

Wreszcie jest niezbędnym wyłączenie sądu okręgowego w Piotrkowie z jurysdykcji sądu apelacyjnego w Lublinie i włączenie do właściwości terytorialnej sądu apelacyjnego w Warszawie, o co od dłuższego czasu zabiegają wydziały sejmików powiatowych w Piotrkowie i Radomsku, magistraty miast Piotrkowa i Nowo-Radomska, miejscowa magistratura oraz przedstawiciele adwokatury ze względu na trudności komunikacyjne z Lublinem (przez Warszawę na Dęblin).

W myśl powyższego wnoszę, aby Rada Ministrów uchwalić raczyła załączony projekt rozporządzenia z mocą obowiązującą od dnia 1 kwietnia 1922 roku.

Załącznik ^{b5b}

[Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie odroczenia zapłaty prywatno-prawnych wierzytelności pieniężnych w okręgu Sądu Apelacyjnego we Lwowie

UZASADNIENIE.

Moratorium w okręgu Sądu Apelacyjnego we Lwowie przedłużone ostatnio rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 1921 r. (Dz.Ust. Nr. 51 poz. 317) wygasa z końcem b.r. Ponieważ stan wywołany zdarzeniami wojennymi stale się polepsza i życie gospodarcze wraca na normalne tory, a nadto moratorium to dotyczy pretensji przedwojennych, których spłata z uwagi na dewaluację nie przedstawia dla egzystencji gospodarczej przeważającej części dłużników żadnego niebezpieczeństwa, Ministerstwo Sprawiedliwości uważa za wskazane przystąpić do ostatecznego uchylenia moratorium także we Wschodniej Małopolsce.

Idąc za opinią wyrażoną przez Sąd Apelacyjny we Lwowie i inne władze oraz instytucje finansowe, projekt znosi w zupełności moratorium odnośnie do pretensji z rachunku bieżącego, kwitów kasowych i książeczek wkładkowych z dniem 1 stycznia 1922 r., co do innych wierzytelności zaś przewiduje stopniowe zniesienie moratorium ustawowego, wprowadzając spłatę wierzytelności moratoryjnych w dwóch równych ratach kwartalnych w miesiącu marcu i czerwcu 1922. Ażeby uniknąć zbiegu wszystkich terminów płatności w jednym dniu, projekt rozkłada terminy płatności na cały miesiąc marzec i czerwiec 1922 r.

Ponieważ mimo obecnej dewaluacji pewna część dłużników (np. emeryci, drobni rękodzielnicy itd.) mogłaby jednak znaleźć się w przykrych sytuacjach z powodu konieczności spłacenia wszystkich długów przedwojennych w 2 ratach kwartalnych, przeto projekt zatrzymuje moratorium sędziowskie jeszcze po koniec 1922 r.

Załącznik ^{b6b}

Projekt Ministerstwa Robót Publicznych. Ustawa wodna; motywy

Motywy

do rządowego projektu USTAWY WODNEJ opracowanego przez Ministerstwo Robót Publicznych

Na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej obowiązują obecnie w dziedzinie prawa wodnego przepisy różnorodne, a mianowicie:

a) w b. Królestwie Kongresowym:

1) przepisy Kodeksu Cywilnego (art. 538, 556–563, 640–644, 650);

2) liczne postanowienia ks. Namiestnika Królestwa Polskiego, Rady Administracyjnej, Komisji Rządowej do spraw wewnętrznych, Zarządu Komunikacji Lądowych i Wodnych (dz[iennik] pr[aw] i zb[iór] przep[isów] adm[inistracyjnych] Król[estwa] Polsk[iego]) między innymi z 10/10 1818 o swobodnym odpływie wód, z 29/12 1818 w sprawie oczyszczenia koryta Wisły, z 30/5 1818, z 24/5 1826, z 31/10 1835 i 15/4 1853 o młynach pływakach na rzekach spławnych, z 12/2 1822 o zezwoleniach na budowę młynów, jazów i śluz powyżej mostów drogowych, z 23/6 1825 o szerokości dróg holowniczych nad Wisłę, z 24/10 1840 w sprawie budowli wodnych na rzekach spławnych i niespławnych, z 26/3 1843 o oczyszczeniu rzek spławnych i żeglownych i o drogach holowniczych, z 25/5/6/6 1845 o zabezpieczeniu od wylewów brzegów rzek spławnych, z 5/17/7 1845 o budowlach wodnych na rzekach spławnych, z 13/6/25/6 1846 przepisy o budowie i utrzymaniu wałów;

3) art. 363 uw. I przepisów i ustaw dotyczących komunikacji (zb[iór] przep[isów] P[aństwa] Ros[yjskiego])²⁸², tom 12 cz. I wyd. z r. 1857) o zezwoleniach Min. Kom. na zakłady przemysłowe wodne w granicach drogi do holowania;

4) ustawa budowlana z r. 1900 (art. 175 i 176) w sprawie zatapiania dróg i pól przy piętrzeniu wody;

5) najw[yższa] zatwierdzona uchwała Komitetu Ministrów z dn. 15/5/28/5 1904 (zb[iór] pr[aw] 1904 t. VIII i zb[iór] przep[isów] i rozp[orzędzeń] rząd[owych] 1904 t. I N. 147 poz. 1536) o zmianie sposobu rozstrzygania spraw o stok wód przez grunta sąsiednich właścicieli w gub[erniach] Nadwiślańskich, zmieniające rozporządzenie ks. Namiestnika w dn. 10/10 1818;

6) Ustawa z dn. 20/5/2/6 1902 rozciągnięta na terytorium Król. Polsk. dn. 28/6/12/7 1914 (zb[iór] pr[aw] N. 163 z r. 1914) o urządzeniu rowów oraz innych instalacji wodnych na cudzych gruntach dla celów osuszających, zwilżających i nawodniających.

Wreszcie wątpliwie obowiązujące na obszarze b. okupacji niemieckiej:

7) rozp. ces[arsko]-niem[ieckiego] warszawskiego gen[eralnego] gub[ernatora] z dn. 20/8 1916 (dz. rozp. 1916, N. 47/161) w sprawie swobodnego odpływu wody i

8) rozp. ces[arsko]-niem[ieckiego] warsz[awskiego] gen[eralnego] gub[ernatora] z dn. 4/10 1916 (dz. rozp. 1916 N. 50/165) dotyczące stowarzyszeń wodnych.

b) na reszcie obszarów b. zab. rosyjsk[iego]:

²⁸² Winno być: Zbiór Praw Cesarstwa Rosyjskiego.

1) ros. Kodeks Cywilny (Zb[iór] Pr[aw] Ces[arstwa] Ros[yjskiego] T. X, cz. I, wyd. z r. 1914);

2) ustawa z dn. 20/5/2/6 1902 o urządzaniu rowów, oraz innych instalacji wodnych na cudzych gruntach dla celów osuszających, zwilżających i nawodniających (zb. praw, t. XII, cz. 2 z r. 1903).

c) w b. Galicji:

1) przepisy austr. powszechnej ustawy cywilnej (par. 407–412, 477, 490, 491, 496, 497);

2) austr. państwowa ustawa o prawie wodnym z dn. 30.5.1869 (Dz.u.p. Nr. 93) i krajowa ustawa o prawie wodnym z 14/3 1875 (dz.u.kr. N. 382) z nowelami z dn. 15/6 1892 (dz.u.kr. N. 43), z dn. 4/1 1903 (dz.u.kr. Nr. 12), z dn. 16/9 1909 (dz.u.kr. N. 135) i z dn. 25/9 1910 (dz.u.kr. N. 215);

3) liczne ustawy i rozporządzenia państwowe i krajowe w poszczególnych dziedzinach gospodarstwa wodnego.

d) na Śląsku Cieszyńskim:

Przepisy austr. powszechnej ustawy cywilnej, państwowa ustawa o prawie wodnym z dn. 30/5 1859 i śląska ustawa wodna.

e) w b. zaborze pruskim:

1) pruska ustawa wodna z 7/4 1913;

2) niemiecka ustawa z dn. 15/6 1895 dotycząca prywatno-prawnych stosunków żeglugi śródlądowej;

3) niem. ustawa z dn. 15/6 1895 dotycząca prywatno-prawnych stosunków spławu;

4) inne ustawy i rozporządzenia w sprawach wodnych, o ile nie zostały zmienione ustawą wodną.

d) na Spiszu i Orawie:

Węgierskie ustawodawstwo wodne.

Przepisy obowiązujące w b. Królestwie Kongresowym są bardzo ogólne i niewystarczające dla dzisiejszych potrzeb.

Obowiązującą zaś w b. Galicji ustawę wodną z roku 1875 uważał rząd austriacki sam już za przestarzałą i wniósł z tego powodu nowy projekt w r. 1913, którego jednak Sejm Galicyjski nie miał czasu załatwić.

Natomiast w b. zaborze pruskim ustawa wodna z roku 1913, jako najpóźniej kodyfikowana, odpowiada najlepiej osobnym wymaganiom i uwzględnia stosunki prawne, jakie postęp ostatnich lat w dziedzinie gospodarstwa wodnego wytworzył.

Ta różnorodność przepisów o prawie wodnym, obowiązujących obecnie na ziemiach polskich, jak nie mniej zupełny brak nowożytnego ustawodawstwa w tej dziedzinie w b. Królestwie Kongresowym, spowodowały Sejm Ustawodawczy dwukrotnie do wezwania Rządu, aby przedłożył projekt ustawy wodnej jednolitej dla całego Państwa, a to dn. 19 lipca 1919 r. przy sposobności uchwalenia ustawy o budowie kanałów żeglownych, tudzież regulacji rzek żeglownych

i spławnych i dn. 4 czerwca 1920 r. przy uchwaleniu ustawy w przedmiocie udziału Skarbu Państwa w Spółce Akcyjnej zakładu wodno-elektrycznego Szczawnica-Jazowsko.

Ministerstwo Robót Publicznych opracowało w r. 1920 wstępny projekt pod kierunkiem posła inż. Andrzeja Kędziora, który po złożeniu teki ministra wniósł go do Sejmu wnioskiem poselskim.

Za podstawę do opracowania tego projektu przyjęto przepisy zawarte w ustawie pruskiej z r. 1913, a to ze względu, że ustawa pruska opracowana jest dla kraju nizinnego, a więc takiego, jakim jest w przeważnej części Polska, podczas gdy galicyjska ustawa wodna tak obowiązująca, jak i projektowana jest oparta o austriacką ustawę ramową, uwzględniającą przede wszystkim stosunki krajów alpejskich a więc krajów górskich. Ponadto w ustawie pruskiej, jak to wyżej wspomniano, są przepisy prawne tak pod względem materialnym, jako też formalnym najlepiej ujęte. Z tych to więc powodów wskazanym było aby przyjąć za podstawę projektu rządowego obowiązującą obecnie w b. zaborze pruskim ustawę, przez co zostaną przepisy obowiązujące w jednej dzielnicy poniekąd rozciągnięte na wszystkie ziemie Rzeczypospolitej Polskiej.

Celem uzyskania miarodajnej opinii co do zasad projektowanej ustawy wodnej, Ministerstwo Robót Publicznych zwołało we wrześniu 1920 r. ankietę i zaprosiło do współudziału w jej obradach tak przedstawicieli Ministerstw zainteresowanych, jak i kół fachowych.

Wynik tej ankiety ujawnił przeważną zgodność zapatrywań z założeniami M.R.P., co do zasadniczych podstaw przyszłej ustawy, to jest że projektowana ustawa wodna ma całkowicie wyczerpywać prawo wodne i za wzór ma służyć ustawa pruska z r. 1913.

Zarazem zalecono na ankiecie, aby przyjąć odmiennie od ustawy pruskiej następujące wytyczne:

- 1) podział wód na publiczne i prywatne;
- 2) wody podziemne są własnością właściciela gruntu jednak z ograniczonym użytkowaniem;
- 3) za granicę łożyska wody należy przyjąć granicę stałego porostu traw łądowych, a w razie wątpliwości granicę, jaką wyznacza stan średni wody w ostatnim normalnym roku;
- 4) uwzględnić należy właściwość ciągłości wody i wynikające z tego konsekwencje;
- 5) zamieścić należy w ustawie wodnej przepis, że za użytkowanie wody mogą być pobierane opłaty;
- 6) ograniczenie odpowiedzialności i obowiązków Państwa odnośnie do utrzymania i regulacji rzek;
- 7) uzyskane wskutek robót regulacyjnych grunty przypadają tym, którzy ponoszą koszt robót regulacyjnych z warunkiem, że właściciele gruntów

przyległych mają pierwszeństwo do nabycia ich, gdy nie będą potrzebne dla celów regulacyjnych;

8) należy przyznać większe znaczenie i większy wpływ znawcom technicznym i organom technicznym przy wydawaniu orzeczeń wodno-prawnych.

9) Należy objąć ustawą wodną przepisy o postępowaniu administracyjnym przy wywłaszczeniu według zasady, że władze administracyjne przeprowadzą wywłaszczenie i oszacowanie, interesowani zaś mogą się udać na drogę sądową, jeżeli się tym oszacowaniem nie zadowolają.

Na podstawie powyższych wytycznych Ministerstwo Robót Publicznych opracowało ponownie projekt ustawy wodnej i udzieliło go do zaopiniowania zainteresowanym Ministerstwom i Komisji Kodyfikacyjnej²⁸³, dalej Politechnikom w Warszawie i Lwowie, Towarzystwom Prawniczym, technicznym i rolniczym w Warszawie, Lwowie, Krakowie i Poznaniu, Izdom Handlowym i Przemysłowym i Stowarzyszeniom Przemysłowym oraz znawcom prawa wodnego.

Na podstawie opinii nadesłanych przez zainteresowane Ministerstwa tudzież przez Politechnikę w Warszawie²⁸⁴ (prof. Dr. Pomianowski), Politechnikę we Lwowie (prof. Dr. Matakiewicz), Stowarzyszenie Techników w Warszawie, Centralne Towarzystwo Rolnicze w Warszawie²⁸⁵, Polskie Towarzystwo Politechniczne we Lwowie²⁸⁶, Małopolskie Towarzystwo Rolnicze w Krakowie, Związek Kółek Rolniczych w Warszawie, oraz p.p. Leopolda Brąglewicza i Jana Niewiadomskiego, wreszcie na podstawie projektu posła inż. Andrzeja Kędziora, Ministerstwo przeredagowało projekt ustawy, który po uzgodnieniu w Prezydium Rady Ministrów został zatwierdzony przez Radę Ministrów dn. a... a

Przedłożony projekt ustawy wodnej wyczerpuje ustawodawstwo wodne, opiera się o ustawę wodną pruską z r. 1913, czyniąc w niej przecież znaczne zmiany, podane poniżej w uzasadnieniu poszczególnych przepisów, a pod względem gospodarstwa publicznego daje pierwszeństwo interesom rolnictwa, następnie pod względem zdrowotności, komunikacji, wreszcie wyzyskania siły wodnej. Projekt przewiduje, że ustawa obowiązywać ma na obszarze Państwa Polskiego z wyjątkiem Województwa Śląskiego, gdyż według ustawy konstytucyjnej

²⁸³ Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej powstała z mocy ustawy z 3 czerwca 1919 r. Jej zadaniem było stworzenie założeń i przedłożenie parlamentowi projektów przepisów unifikujących polskie prawo w odbudowywanym po zaborach państwie.

²⁸⁴ Politechnika Warszawska powstała w 1915 r. staraniem środowiska skupionego w Towarzystwie Naukowym Warszawskim. Zgodziły się na to okupacyjne władze niemieckie.

²⁸⁵ Organizacja rolnicza powstała w 1907 r. na fali kursu liberalizującego stosunki wewnętrzne w imperium rosyjskim po rewolucji 1905 r. Działała na obszarze Królestwa Polskiego, a po odrodzeniu państwa rozszerzyła swoją działalność na nowe województwa. Towarzystwo miało strukturę wydziałową.

²⁸⁶ Organizacja działająca w latach 1876–1939 we Lwowie, zrzeszająca inżynierów, organizująca zjazdy techników.

z r. 1919 (dz.u. poz. 497), zawierającej statut organiczny Województwa Śląskiego, ustawodawstwo wodne z wyjątkiem ustawodawstwa o sztucznych drogach wodnych, tudzież regulacji rzek żeglownych i spławnych jest zastrzeżone kompetencji Sejmu Śląskiego.

Projektowana ustawa dzieli się następująco:1

Cz ę ś ć p i e r w s z a.

Stosunki własności – art. 1–12

Cz ę ś ć d r u g a.

Użytkowanie wód.

Rozdział 1. Użytkowanie powszechne – art. 13–19

” 2. Zakazy – art. 20–21

” 3. Użytkowanie wód – art. 22–30

” 4. Użytkowanie z mocy pozwolenia władzy – art. 31–60

” 5. Urządzenia piętrzące wodę – art. 61–69

Cz ę ś ć t r z e c i a.

Utrzymanie i regulacja wód płynących i brzegów oraz ochrona od powodzi.

Rozdział 1. Przepisy ogólne – art. 70–79

” 2. Przepisy szczegółowe dla regulacji wód – art. 80–83

” 3. Przepisy szczegółowe dla ochrony od powodzi – art. 84–88

Cz ę ś ć c z w a r t a.

Spółki wodne.

Rozdział 1. Przepisy ogólne – art. 89–113

” 2. Spółki przymusowe – art. 114–123

Cz ę ś ć p i ą t a.

Wywłaszczenie i ograniczenia prawa własności – art. 134–135

Cz ę ś ć s z ó s t a.

O wykroczeniach i karach – art. 136–143

Cz ę ś ć s i ó d m a.

Władze i postępowanie.

Rozdział 1. Przepisy ogólne – art. 144–176

” 2. Postępowanie przy tworzeniu spółek wodnych – art. 177–192

Cz ę ś ć ó s m a.

Postanowienia przejściowe i końcowe – art. 193–202

^hRedakcję ustawy dostosowano do zwyczaju przestrzeganego dotąd w ustawodawstwie polskim. Z tego powodu nie uwzględniono propozycji posła inż. Kędziora, aby każdy artykuł opatrzyć nagłówkiem. Również bardzo często treść danego artykułu nie da się ująć trafnie i wyczerpująco kilku słowami, a szersze określenie miałyby się z celem i powiększałyby objętość i tak już obszernej ustawy.^h

Dla ułatwienia zorientowania się w niniejszym sprawozdaniu powołano przy uwagach do poszczególnych artykułów w nawiasie odnośne ustawy, których

przepisy zamieszczono w całości lub częściowo w projekcie, przy czym użyto następujących skrótów: K.N. oznacza Kodeks Napoleona²⁸⁷, K.A. Kodeks Austriacki²⁸⁸, U.P. Ustawa wodna pruska, P.g. projekt ustawy wodnej galicyjskiej, U.B. ustawa wodna bawarska; dodana obok tych znaków liczba oznacza artykuły, względnie paragraf odnośnej ustawy.

Przechodząc do uzasadnienia poszczególnych artykułów zauważa się co następuje.

Część pierwsza.

Stosunek własności.

do art. 1.

(P.g. 1)

Zgodnie ze zdaniem ankiety wprowadza się podział na dwa rodzaje wód, a to publicznych i prywatnych. Wody publiczne uznaje się jako dobro publiczne, gdyż określenie takie odpowiada bardziej ich przeznaczeniu dla potrzeb i celów ogólnych, aniżeli uznanie ich za własność Państwa, pod względem zaś praktycznym różnica ta nie posiada wielkiego znaczenia.

do art. 2.

(P.g. 2)

W ustępie 1) uznaje się wszystkie wody za publiczne, z wyjątkiem wód należnych według art. 3 do właściciela gruntu oraz wód, co do których będzie udowodniony charakter prywatny na podstawie szczególnych tytułów prawnych (zasiedzenie, przedawnienie, przywilej, darowizna).

Przepis ten nie wprowadza żadnej zmiany co do przestrzeni wód żeglownych i spławnych w byłych zaborach rosyjskim i austriackim które wszystkie już obecnie są publiczne, nieznaczną zaś tylko zmianę co do rzek pierwszego rzędu (erster Ordnung) w byłym zaborze pruskim, które stanowią dziś własność Państwa.

Rozszerza on charakter publiczności na inne wody, nie będącymi dziś publicznymi zgodnie z duchem i tendencją większości ustaw wodnych i tym zapamiętaniem nauki, według którego woda jako żywioł będący w ciągłym ruchu, uchyla się sama z pod władzy prywatnego właściciela i służy ogółowi, powodując pewną wspólność praw i interesów, co przemawia właśnie za uznaniem wód za publiczne. Przemawiają zatem także względy praktyczne, gdyż woda ma dziś olbrzymie znaczenie dla rolnictwa i przemysłu, posiada niemałe znaczenie dla zdrowotności ogólnej, stanowi ważny środek komunikacji i pozwala wyzyskać swą siłę motoryczną, zatem Państwo powinno dążyć do jak najbardziej ekonomicznego użytkowania jej dla dobra ogółu. Państwu zatem należy dać możność

²⁸⁷ Code civil des Français – zespół przepisów prawa cywilnego ustanowiony przez Napoleona I we Francji w 1804 r.

²⁸⁸ Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (austriacki kodeks cywilny) – ustanowiony w 1811 r.

jak najobszerniejszego rozporządzania wodami. Nie byłoby zgodne z charakterem wody publicznej, gdyby mogła być przedmiotem stosunków prywatno-prawnych, co też ustęp 2 wyraźnie wyklucza.

Zgodnie z zasadą ustępów poprzednich postanawia ustęp 3, że woda ujęta z wody publicznej, lecz mająca następnie być doprowadzona na powrót do wody publicznej, nie traci charakteru publicznego.

do art. 3.

(P.g. 3)

Ustęp 1 zawiera wyczerpujące zestawienie wód bezwzględnie prywatnych. Pewną wadliwość mogłaby tu nasuwać tylko woda podziemna (p.d.), co do której pojęcie własności w niektórych ustawodawstwach nie jest jasno określone. Za uznaniem wody podziemnej za wodę prywatną przemawia to, że z wyjątkiem właściciela gruntu nikt inny nie ma dostępu do niej, ani nie może nią rozporządzać bez naruszenia cudzej własności, brak zatem wodzie podziemnej znamienia publicznego.

Ustęp 2 zawierający wezwanie do wykonania prawa własności do wszelkich wód niezaliczonych do prywatnych, ma na celu stanowcze ustalenie które wody płynące w Państwie są publiczne, a które prywatne. Mimo wstawienia tu terminu prekluzyjnego pięcioletniego przepis ten nie narusza ni prawa własności ni postanowień Konstytucji (art. 98 ustęp końcowy)²⁸⁹, gdyż stanowi on niejako wezwanie, aby przez okres 5-letni każdy, komu na tym zależy, wykazał swe prawa u władz administracyjnych. Niezależnie od tego może w ciągu lat 30 każdy swych praw sądownie dochodzić. Wstawienie prekluzyjnego czasokresu 5-letniego w postępowaniu administracyjnym jest ze względów publicznych dla ustalenia charakteru wód konieczne; pozostawiając jednak 30-letni czas drogi sądowej daje się interesowanym możliwość należytej obrony swych praw i ich wykazania. Uzyskany tą drogą wykaz prywatnych wód płynących zastąpi poniekąd spis wód publicznych.

do art. 4.

Ustęp 1. Oznaczenie dokładne linii brzegowej w art. 5 nasuwało poważne trudności, gdyż definicja ta ma za zadanie wyznaczenie granicy między rzeką, a gruntami nadbrzeżnymi, bez wkraczania w dziedzinę prawa prywatnego, celem określenia pod względem prawnym możliwie ściśle pojęcia łożyska rzeki.

Przyjęto zatem, że łożysko jest częścią przynależną wody płynącej stanowi zatem prawnie jedność nierozzerwalną i dzieli z wodą wszystkie jej własności prawne.

Ustęp 2. W następstwie tej zasady przyjęto dalej, że płynące wody prywatne są akcesoriami tych gruntów prywatnych, przez które przepływają. W ten sposób starano się utrzymać nierozzerwalność prywatno-prawnej własności.

²⁸⁹ „Żadna ustawa nie może zamykać obywatelowi drogi sądowej dla dochodzenia krzywdy i strat”.

Ustęp 3. (U.P. 10, P.g. 46, U.B. 4)

Uznanie za publiczne wód prywatnych (rzek lub jezior) może się okazać pożądane z ogólnie gospodarczych lub innych względów publicznych zwłaszcza dla żeglugi lub spławu, przy czym za odjęcie łożyska wody przyznaje się właścicielowi odszkodowanie tylko w razie poniesienia istotnej szkody. Przepis ten odpowiada słuszności, gdyż o ile właściciel żadnej korzyści z wody nie osiągał, przeto za sam tytuł własności nie powinno się mu płacić odszkodowania, skoro chodzi o interes publiczny (U.B. w art. 4 ust. 3 wyraźnie postanawia, że za odjęcie łożyska nie można dać odszkodowania).

Słuszny również jest przepis, by interesowanych, którzy ze zmiany stanu rzeczy odnoszą korzyść, pociągnąć do udziału w kosztach.

do art. 5.

(U.P. 12, P.g. 2)

Jako granicę pomiędzy łożyskiem wody płynącej a granicami nadbrzeżnymi czyli linią brzegową uznaje się krawędź wyraźnych brzegów ujmujących zwykle wielkie wody, zaś tam gdzie nie ma wyraźnych brzegów, granicę stałego porostu traw, względnie tam, gdzie takiego porostu niema, linię zwierciadła wody przy stanie odpowiadającym temu porostowi. Pominięto inne określenie stanu wody przy oznaczeniu linii brzegowej, jak na przykład przyjęty w ustawie pruskiej stan zwyczajny a w projekcie galicyjskim stan najczęstszy, z tego powodu, że wyznaczenie wysokości tego rodzaju stanów wody na rzekach w Polsce, zwłaszcza w b. zaborze rosyjskim jeszcze przez znaczną ilość lat bardzo trudne wskutek braku dostatecznej ilości odczytów wodowskazowych z szeregu lat.

Granice łożyska wody oznacza władza administracyjna, jako jedynie kompetentna, gdyż chodzi tu o stwierdzenie stanu faktycznego i ustalenie granicy przestrzeni, którą woda stale niemal zajmuje i której niezbędnie potrzebuje.

do art. 6.

(U.P. 8)

Dotyczy tylko tych wód prywatnych płynących, co do których właściciele gruntów nadbrzeżnych wykażą swe prawa własności.

do art. 7.

(K.N. 556, 557 i 558, K.A. 411, U.P. 17)

Pozostawia się przepisy dotąd obowiązujące.

do art. 8.

(U.P. 140, P.g. 41)

Zgodnie z wynikiem ankiety przyznaje się grunty uzyskane wskutek budowli regulacyjnych tym, którzy ponieśli koszty przedsiębiorstwa. Właścicielom gruntów przyległych przyznaje się prawo pierwszeństwa do kupna na wypadek sprzedaży. Przepis ten zabezpiecza interesy regulacji wód, dla których zatrzymanie wspomnianych gruntów w ręku przedsiębiorstw regulacyjnych jest niezbędnie potrzebnym, celem umocnienia brzegów i dostarczenia materiałów faszynowych

do robót regulacyjnych, ze względu na interes gospodarstwa krajowego przyznaje prawo pierwokupna właścicielom gruntów nadbrzeżnych, jako mogącym użytkować najracjonalniej grunta pochodzące z dobra publicznego.

do art. 9.

(K.N. 559, K.A. 412, U.P. 18)

Wypadek przewidziany w tym artykule może zdarzyć się na nieuregulowanych dzikich przestrzeniach rzek i jezior na Wschodnich Kresach Państwa, dlatego mimo podnoszonych zarzutów, że przepis ten jest przestarzały i nieaktualny, zamieszczono go w ustawie.

do art. 10

(U.P. 14, K.N. 560 i 561, K.A. 407 i 408)

Pozostawia się przepis ustawy pruskiej, jako odpowiadający duchowi przyjętej za podstawę niniejszego projektu ustawy pruskiej i wytworzonym przez tę ustawę stosunkom w b. dzielnicy pruskiej.

do art. 11.

(K.N. 563, K.A. 409, U.P. 15)

Ponieważ zmiana łożyska wody następuje pod działaniem siły wyższej poszkodowanym zasadniczo według utartych norm prawnych odszkodowanie się nie należy. Przepis ten pozostawia się zgodnie z treścią kodeksów, z jednym wyjątkiem, gdy Państwo nie rozporządza opuszczonym łożyskiem ale osoby trzecie. W kraju, gdzie przeważna część rzek i potoków w stanie dzikim i nieuregulowanym, zmieniając ustawicznie łożyska, nałożenie jakichkolwiek większych w tym względzie obowiązków na Państwo, stałoby się źródłem niemilknących pretensji i przysporzyłoby niepomiernych i niedających się nawet obliczyć wydatków dla Państwa (U.B. w art. 12 upoważnia Rząd tylko do oddania opuszczonego łożyska poszkodowanym).

do art. 12.

(U.P. 16)

Przepis ustawy pruskiej uzupełniono warunkiem uzyskania przez interesowanych zezwolenia władzy, celem uniknięcia nieporozumienia między interesowanymi.

Część druga.

Użytkowanie wód

Rozdział 1.

Użytkowanie powszechne

do art. 13.

(U.P. 25, P.g. 9)

Ustęp 1 określa wyczerpująco dozwolone każdemu użytkowanie wód publicznych, zawarte z małymi odmianami we wszystkich ustawach wodnych, a uzasadnione tym, że woda jest ludziom i zwierzętom koniecznie potrzebna i musi być umożliwione ludności łatwe zaopatrzenie się w wodę, celem zaspokojenia

potrzeb gospodarstwa domowego, tudzież w materiały w wodzie się znajdujące, jak piasek, żwir, kamień itp.

Ze względu na tę konieczną potrzebę wody dla ludności unormowano w ustępie 3 powszechne użytkowanie również wód prywatnych, ograniczając je tylko do niezbędnego dla właściciela minimum.

Do ustępu 1 należy zaznaczyć, że zbiorowe odprowadzenie wód zanieczyszczonych (kanalizacja) musiano jednak wyłączyć z pojęcia powszechnego użytkowania wód publicznych, albowiem sprowadzenie większej ilości wód zanieczyszczonych wykluczałoby poniekąd zwykłe użytkowanie wód przez innych.

do art. 14.

(U.P. 26)

Żeglugę i spław drzewa w stanie wiązonym na wodach publicznych uznaje się jako wypływające z powszechnego użytkowania, zastrzeżono jednak uzyskanie pozwolenia władzy na wykonanie potrzebnych specjalnie w tym celu urządzeń.

do art. 15, 16, 17 i 18.

(U.P. 27, 238, 28, 30, 31, 32, P.g. 47, 48, U.B. 7)

W obecnym projekcie odstąpiono ze względu na postanowienie konstytucji od nakładania obowiązków na właścicieli gruntów nadbrzeżnych bez prawa do żądania odszkodowania i ustalono, że obowiązek odstępowania części gruntów potrzebnych pod urządzenie dróg holowniczych i innych świadczenie nie zamyka poszkodowanym drogi zwykłego prawa do poszukiwania odszkodowania. Ze względów praktycznych wprowadzono czasokres 1-roczy do stawiania w drodze administracyjnej tego żądania.

Sąsiedztwo wód, przysparzając znacznych korzyści właścicielom nadbrzeżnych gruntów, nakłada na nich nawzajem pewne obowiązki za odszkodowaniem. Tyczy się to także koniecznych wymogów żeglugi i spławu, które normuje przepisy tych artykułów zgodnie z istniejącym stanem.

do art. 19

(U.P. 33)

Unormowanie sposobu wykonywania żeglugi i spławu pozostawiono osobnym przepisom.

Odmienne zaś od pierwotnego projektu odstąpiono od nakładania opłat na żeglugę i spław, a to z uwagi na rozwój żeglugi i nowoczesne pojęcia prawne.

Również skreślono art. 20 poprzedniego projektu, ponieważ przepisy tam zawarte wynikają z ogólnej normy władz administracyjnych.

Rozdział 2

Zakazy

do art. 20

(U.P. 19, 20)

Przepisy te mają na celu zabezpieczyć wolny odpływ wód i zapobiec ich zanieczyszczeniu.

Przepis ustępu 3 o moczeniu lnu i konopi okazuje się potrzebnym ze względu z jednej strony na gospodarczą nieraz konieczność użycia wody płynącej na moczenie lnu i konopi, z drugiej znów strony na jego wielostronną szkodliwość.

do art. 21

(U.P. 21)

Przepis ten daje władzy możność wkroczenia w wypadkach użytkowania wód publicznych, nie opartego na przepisach ustawowych.

Rozdział 3

Użytkowanie z mocy prawa własności

do art. 22

(U.P. 196)

Ograniczenia właściciela wody są uzasadnione względami interesu publicznego, w szczególności z jednej strony mają na celu dane możliwości wykorzystania wody w jak najszerszym rozmiarze dla potrzeb ogólnych, z drugiej zaś strony uchylenie szkód względnie zapobieżenie tymże. Rozdział 1 o powszechnym użytkowaniu i rozdział 2 o zakazach ograniczyły prawa właścicieli wód.

do art. 23, 24, 25, 26

(U.P. 4, 43, 44, 199)

Przepisy te zawierają dalsze ograniczenia właściciela wody mające na celu ochronę obcych praw. Przy tym jednak przepis art. 25 ust. 2 ma chronić właścicieli przed wygórowanymi pretensjami, a przepis tego samego art. ust. 3 ma na celu umożliwienie zwykłego odwodnienia gruntów ze względów rolniczych. Podobny przepis ze względów rolniczych zamieszczono w art. 29 ust. 3.

do art. 27

(U.P. 197, 198, P.g. 34, U.P. 17)

Przepis ten tyczy się tylko wód spływających w sposób naturalny na powierzchni gruntu i oczywiście nie ma zastosowania do urządzeń sztucznych, jakie są stosowane przeważnie w obrębie zabudowanych części osad ludzkich, gdzie też w pierwszym rzędzie mają zastosowanie przepisy zawarte w ustawach budowlanych. Z zasady ogólnej uczyniono wyjątek dla takiej zmiany odpływu wody, którą powoduje zwykła zmiana sposobu gospodarczego używania gruntu, gdyż przepis odmienny powodowałby dla prawidłowej uprawy gruntów rolnych zbyt wielkie trudności. Dla usunięcia wątpliwości zamieszczono zgodnie z ustawą bawarską przepis, obciążający właściciela gruntu obowiązkiem usunięcia przeszkód i zmian w odpływie wody, spowodowanych przypadkiem lub działaniem osób trzecich, na niekorzyść gruntów wyżej lub niżej położonych.

do art. 28 i 29

(U.P. 200 i 201)

Ograniczenie właściciela gruntu w rozporządzeniu wodą podziemną jest wskazane ze względu na interes publiczny, albowiem zużywanie większej ilości

wody gruntowej, niż to jest potrzebne zwyczajnie dla gospodarstwa domowego, nie tylko mogłoby przynieść uszczerbek najbliższym sąsiadom w użytkowaniu wody, ale mogłoby całą okolicę narazić na brak wody, albo też spowodować zmniejszenie gruntów rolnych na znacznych przestrzeniach.

do art. 30

(U.P. 202)

Potrzeba utrzymania wielkich ilości czystej wody do picia, jak i do użytku gospodarczego i przemysłowego, wymaga zamieszczeni przepisu, mającego na celu zapobieżenie zanieczyszczenia wód prywatnych podziemnych i nawierzchniach z cudzą szkodą.

R o z d z i a ł 4.

Użytkowanie z mocy pozwolenia władzy

do art. 31.

(U.P. 46, P.g. 10 i 35)

W ustępie 1 zamieszczono postanowienie, że do użytkowania wód publicznych wychodzącego poza zakres użytkowania powszechnego, określonego w art. 13 i 14 potrzeba pozwolenia władzy. Nadto wymagane jest pozwolenie na budowę lub istotną zmianę urządzeń w celu użytkowania wód publicznych. Ze stylizacji ostatniego zdania wynika, że naprawa prawnie istniejących urządzeń wodnych, która nie zmienia stanu przepisanego w pozwoleniu władzy, nie wymaga ponownego pozwolenia.

Ustęp 2 określa ogólnie kiedy zachodzi potrzeba uzyskania pozwolenia na użytkowanie wody publicznej.

do art. 32.

(U.P. 203, P.g. 10)

Potrzeba uzyskania pozwolenia, przepisana w poprzednim artykule w ust. 1, dla wód publicznych zostaje rozciągnięta na takie użytkowanie wód prywatnych, co do którego ograniczono właściciela w art. 23 do 30. Przepis ten umożliwi udzielenie pozwolenia samemu właścicielowi lub komu innemu za jego zgodą. W przypadku zaś wyłączenia wody prywatnej w myśl art. 123 ust. 1 także i bez zgody właściciela.

do art. 33.

(U.P. 46, P.g. 35)

W art. 3 ust. 1 określono ogólnie kiedy wymagane jest pozwolenie władzy co do wód publicznych, a w art. 32 co do wód prywatnych. Nie chcąc jednak z jednej strony pozostawiać jakichkolwiek wątpliwości, z drugiej zaś strony, by umożliwić organom władzy jak i ludności możliwość łatwego i szybkiego orientowania się, jakie urządzenia do użytkowania wody publicznej, jak i prywatnej wymagają pozwolenia wymienione w ustępie 1 art. 33 pod lit. a) do k) szczegółowo te urządzenia, które dadzą się szczegółowo wymienić, oraz podano w punkcie l) charakterystykę innych niewymienionych urządzeń podlegających

zezwoleń władzy. Z treści ustępu 1 tego artykułu wynika, że co do wód publicznych pozwolenie wymagane jest na każde urządzenie, wychodzące poza zakres powszechnego użytkowania, co do wód prywatnych zaś o tyle, o ile oddziaływa ono na wodę publiczną lub cudze prawa.

Z treści punktu d) wynika, że pozwolenie z ustawy wodnej dla kanalizacji miast, wsi i miejscowości wtedy tylko jest wymagane, o ile chodzi o wykonanie urządzeń leżących poza obrębem odnośnych miast, wsi i miejscowości, do których to urządzeń nie mają zastosowania przepisy budowlane, obowiązujące w tych miastach, wsiach i miejscowościach, tudzież ochronę wód przed szkodliwym działaniem odpływów kanałowych.

W punkcie c) f) zaznaczono, że pozwolenie na urządzenie do osuszenia i namulenia, lub nawodnienia gruntów, tudzież na spust drzewa na wodzie prywatnej wymagane jest tylko w wypadkach, gdy dotyczą interesu publicznego lub obcych praw.

W ustępie 2 wprowadzono wyjątek od zasady potrzeby uzyskania pozwolenia, a mianowicie: że budowle wykonywane przez Państwo w interesie publicznym na podstawie projektów zatwierdzonych przez Ministerstwo Robót Publicznych nie wymagają zezwolenia władzy. To wyjątkowe postanowienie ma w tym uzasadnienie, że projekty tych robót sporządzone przez państwowe organy i zatwierdzone przez najwyższą władzę, t.j. Ministerstwo Robót Publicznych, uwzględniają właśnie interesy publiczne w jak najdalej idącej mierze, interesy zaś prywatne znajdą dostateczną obronę i uwzględnienie w postępowaniu, które dla takich projektów przepisano w art. 166.

do art. 34.

(U.P. 47, P.g. 24)

Władza może udzielić pozwolenia na czas ograniczony, lub nieograniczony albo odwołalnie. Nie miałoby racjonalnej podstawy ograniczenie czasu trwania pozwolenia na urządzenia wodociągów, kanalizacji, ulepszeń rolnych itp. natomiast, wobec ciągłego rozwoju w dziedzinie gospodarki wodnej nie byłoby wskazane udzielać pozwolenia na wyzyskanie siły wód publicznych na czas nieograniczony, gdyż należy umożliwić Państwu użycie siły wodnej dla celów, które okażą się z biegiem czasu ważniejszymi dla gospodarstwa społecznego, lub znajdą się sposoby inne, lepsze ich wyzyskania.

Oznaczenie czasu trwania pozwolenia ma odpowiadać czasowi trwania przedsiębiorstwa. Termin oznaczono maksymalny na 90 lat, który daje możliwość amortyzacji włożonego kapitału dla przedsiębiorstw.

Przez postanowienie w ustępie 3 dano jednak przedsiębiorcy możliwość starania się o przedłużenie pozwolenia, któremu władza może odmówić tylko ze względu na interesy publiczne lub ważne względy gospodarcze.

do art. 36.

(U.P. 81, P.g. 25)

Ponieważ przy udzielaniu uprawnień do użytkowania wody jest przede wszystkim miarodajny cel, dlatego słusznym jest przepis, że wykonywanie uprawnień dla innego celu niż to zastrzeżono w pozwoleniu władzy, może nastąpić tylko za pozwoleniem tejże władzy. Jest to ostrożność, która nie utrudnia użytkowania wody dla celów równie lub nawet bardziej użytecznych od celu pierwotnego, a zapobiega niepożądanym zmianom na gorsze.

Ustęp 2 daje możliwość złączenia uprawnienia użytkowania wody z własnością gruntów, co szczególnie przy ulepszeniach rolnych jest wskazanie.

do art. 37.

(P.g. 25)

Jest to jedyny wypadek ograniczenia pozwolenia do osoby starającego się uzasadniony tym, że przy udzielaniu pozwolenia na przewóz są miarodajne kwalifikacje osobiste starającego się.

Przepis ten ma zastosowanie do zwykłych przedsiębiorstw przewozowych, nie rozciąga się jednak według ust. 2 na właściciela dróg i zarządy drogowy, którym przyznaje się pierwszeństwo do uzyskania pozwolenia na przewóz, gdyż dają oni gwarancję, że poruczą wykonywanie przewozu ukwalifikowanym robotnikom.

do art. 38.

(U.B. 33, 35)

Niektóre ustawy wodne nie zawierają przepisów regulujących użytkowania wody do spustu drzewa, pozostawiając to innym ustawom, jak lasowej, lub ustawom specjalnym. Zgodnie z zapatrywaniem ankiety umieszczono przepisy dotyczące spustu drzewa w ustawie wodnej.

Nie da się zaprzeczyć, że spust drzewa jest przeważnie bardzo uciążliwy dla mieszkańców nadbrzeżnych, musi zaś być dopuszczony ze względów gospodarki lasowej, chociażby w nader ograniczonej mierze, gdyż z wielu lasów drzewa wywieźć w inny sposób nie można, lub bardzo znacznym kosztem. Dlatego każdorazowe pozwolenie ogranicza się do maksymalnego terminu lat 5. Ustępy dalsze nakładają na właścicieli gruntów nadbrzeżnych pewne obowiązki, konieczne dla wykonywania spustu oraz normują ich prawa do odszkodowania w drodze administracyjnej.

do art. 39.

(U.P. 63)

Przepis ten zamieszczono celem ochrony przed ewentualnym szkodliwym dla interesów Państwa nabywaniem praw wodnych przez obcokrajowców (ustawa z 29 marca 1920 r. Dz.U.R.P. z r. 1920 Nr. 31 poz. 178 o nabywaniu nieruchomości przez obcokrajowców).

By jednak w specjalnej ustawie wodnej nie wdawać się w regulowanie stosunku Państwa do obcokrajowców odwołano się tutaj tylko do ustaw normujących ten przedmiot obecnie.

do art. 40.

(U.P. 49)

Względy publiczne przy zamierzonym użytkowaniu wód są decydujące. Wyraz temu zapatrywaniu daje ustęp 1 postanawiając, że jeżeli względy publiczne stoją na przeszkodzie zamierzonemu użytkowaniu należy pozwolenie odmówić, chyba, że dadzą się zastosować środki zabezpieczające. Jako interes dobra publicznego wymienia się regulację rzeki i to nie tylko wszczętą, ale nawet zamierzoną.

Przepisy ustępu 2 i 4 mają na celu zapobiec marnowaniu stojącej do dyspozycji siły wodnej.

Przepis ustępu 3 daje możliwość odmówienia pozwolenia w wypadku gdyby kraj miał utracić siły przez oddanie jej za granicę.

do art. 41.

(U.P. 50, 51, 52)

Przepis tego artykułu broni interesów prywatnych, przewidując zobowiązanie przedsiębiorstwa do zastosowania środków zabezpieczających cudze prawa, tudzież zawiera warunki, w których mimo naruszenia praw prywatnych pozwolenie ma być wydane z zastrzeżeniem wynagrodzenia poszkodowanych.

Z uwagi na zasadę ogólną, wynikającą z pojęć prawa, że odszkodowanie nie należy się, skoro poszkodowany mógł szkodzić zapobiec przez wypełnienie ciężących na nim obowiązków, odstąpiono od uwidocznienia w ustawie tej zasady.

do art. 42.

(U.P. 53)

Słusznym jest przepis, aby przedsiębiorstwo nabyło grunty i urządzenia, które wskutek zamierzonego użytkowania nie będą mogły być jak dotąd celowo użytkowane, w drugim ustępie nadano poprzedniemu właścicielowi prawo pierwokupu tych gruntów na wypadek sprzedaży przez przedsiębiorstwo.

do art. 43.

(U.P. 61)

Przepis ten podaje zasady, według których ma się przyznawać pierwszeństwo poszczególnym przedsiębiorstwom przed innymi. Najważniejszym jest interes publiczny, następnie znaczenie gospodarcze.

Przyznanie w ustępie 2 na wodach publicznych pierwszeństwa Państwu, związkom samorządnym i spółkom wodnym do użytkowania wód publicznych ma w tym uzasadnienie, że przedsiębiorstwa te służą albo interesowi publicznemu, albo celom szczególnej użyteczności.

do art. 44.

(U.P. 56, 57, 58, P.g. 15)

Z istoty pozwolenia wynika możliwość uczynienia go zawisłym od pewnych warunków. Przepis tego artykułu podaje najważniejsze warunki które w miarę potrzeby mają być na przedsiębiorstwo nałożone, a które mają na celu zabezpieczenie

najczęściej wchodzących w rachubę interesów publicznych, jak i prywatnych, stosownie do zastrzeżenia artykułów 40 i 41.

do art. 45

(P.g. 16)

Przepis ten chroni gospodarstwo rybne. Interesy rybołówstwa podporządkowane są jednak o tyle, że nie mają stanowić przeszkody do powstania urządzeń wodnych, choćby przez to rybołówstwo doznało szkód. Uprawnieni do rybołówstwa mają prawo do wynagrodzenia im tych szkód.

do art. 46.

(U.P. 59)

Przepis tego artykułu normuje podwójny obowiązek przedsiębiorstwa, a mianowicie co do:

- a) zabezpieczenia dotrzymania zastrzeżonych przez władze warunków,
- b) zabezpieczenia zaspokojenia szkód, których rozpatrzenie na później zastrzeżono.

do art. 47.

(U.P. 60)

Przepis ten ma na celu zapobiec uzyskiwaniu pozwoleń w celach spekulacyjnych, bez zamiaru natychmiastowego ich zużytkowania. Nieuzasadniona zwłoka w ekonomicznym wyzyskaniu stojącej do dyspozycji siły wodnej sprzeciwia się interesowi społeczeństwa.

do art. 48.

(U.P. 77)

W razie gdy pozwolenie stanie się prawomocne, można rozpocząć wykonanie uprawnienia, gdy nie przyznano im żadnych odszkodowań, w innych wypadkach dopiero po wypłaceniu interesowanym odnośnych kwot lub złożeniu ich do sądu.

Aby nie powodować niepotrzebnej i narażającej przedsiębiorstwo na koszty zwłoki, zezwala ustawa w razie, gdy pozwolenie zaczęto tylko co do odszkodowań, na rozpoczęcie wykonania uprawnienia przed rozstrzygnięciem sprawy za pozwoleniem władzy i po złożeniu odpowiedniego zabezpieczenia.

Przepis ustępu 3 daje władzy możliwość zastosowania środków przymusowych na wypadek przedwczesnego rozpoczęcia wykonania uprawnienia.

do art. 49.

(U.P. 82)

Nie odpowiadałoby słuszności, gdyby uprawniony, który uzyskał na drodze legalnej uprawnienie i wykonuje je w granicach zezwolonych, mógł być każdego czasu narażony na utratę uzyskanego uprawnienia. Z drugiej strony atoli również względy słuszności wymagają wzięcie w obronę tych, którzy z powodu wykonywania uprawnienia ponoszą szkody. Ustawa odmawia prawa podnoszenia zarzutów tym, którzy podczas postępowania przy podnoszeniu pozwolenia mieli możliwość je zgłosić a tego nie uczynili, zatem sobie samym muszą przypisać

ujemne następstwa. Wszystkim innym nadaje się w ustępie 1 prawo do żądania urzędzeń, zapobiegającym szkodzie, lub odszkodowanie.

Ustępie 2 ogranicza dalej poszkodowanych, stanowiąc przedawnienie żądania odszkodowania od przedsiębiorstwa po 3 latach, za ubiegłe 3 lata od chwili kiedy dowiedzieli się o szkodzie i wprowadzając ten przepis, że z upływem 3 lat od puszczenia przedsiębiorstwa w ruch pretensje takie gasną w ogóle, przez co przedsiębiorstwo zostaje od tego rodzaju niespodziewanych żądań uwolnione.

do art. 50.

(P.g. 27)

Powstające wskutek nieodpowiednich urzędzeń zanieczyszczenia wód niedopuszczalne ze względów sanitarnych, wywołują potrzebę umieszczenia w ustawie przepisu, który by takim wadliwościom mógł zaradzić każdego czasu i o ile to tylko jest możliwe. Ważność sprawy uzasadnia wyjątkowy przepis tego artykułu, który przez cały czas istnienia przedsiębiorstwa, daje władzy możliwość wydania na koszt przedsiębiorstwa dalszych zarządzeń w tym celu potrzebnych, gdyby dotychczasowe okazały się niewystarczające.

do art. 51.

(U.P. 24)

Ze względu na ważność sprawy, jak to w uwadze do poprzedniego artykułu podniesiono określa przepis tego artykułu szczegółowo zobowiązanie przedsiębiorstw do wynagrodzenia szkody, spowodowanej zanieczyszczeniem wód, oraz ich odpowiedzialność karną, pozostawiając w ustępie 4 nienaruszoną kwestię odpowiedzialności osób trzecich.

do art. 52 i 53.

(U.P. 87, 88)

Przepisy tych artykułów mają na celu wyrównanie różnic użytkowania wody przez istniejące przedsiębiorstwa. Na żądanie interesowanych, mimo że chodzi tu o dobrze nabyte prawa, jest władza uprawniona unormować miarę, czas i sposób użytkowania wody, może nawet zobowiązać przedsiębiorstwo do zmiany urzędzeń. Przepisy te mają w tym uzasadnienie, że chodzi tu o zarządzenia w interesie ogółu uprawnionych i znaczne polepszenie stanu istniejącego, wobec czego interes jednostki musi ustąpić większości. Przy tym zastrzeżono, że użytkowanie powszechne nie może być uszczuplone.

Ponieważ droga wywłaszczenia wody prywatnej dostępna jest tylko ważniejszym przedsiębiorstwom, a nadto ilość wywłaszczonej wody zastosowana jest ściśle do potrzeby przedsiębiorstwa, słusznie przyznano wyjątkowe stanowisko takim przedsiębiorstwom w art. 56 ust. 3.

do art. 54.

(U.P. 84)

Wobec interesów publicznych muszą ustąpić na drugi plan nawet dobrze nabyte prawa prywatne. Przepis tego artykułu przewiduje cofnięcie pozwolenia

z powodu grożącego niebezpieczeństwa lub powstałych szkód dla interesów publicznych za odszkodowaniem uprawnionych.

Ponieważ do strzeżenia interesów publicznych powołane jest Państwo, przeto ono ma ponieść spowodowane tym koszty. O ile z cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia odnoszą korzyści związki lub korporacje, słusznym jest by one w miarę korzyści uczestniczyły w kosztach.

W ustępie 4 zastrzeżono tym, którzy ponieśli koszty, prawo regresu w drodze sądowej od osób, które świadomie zawiniły przy udzieleniu pozwolenia.

do art. 55.

(U.P. 85)

Artykuł ten wyszczególnia wypadki całkowitego cofnięcia pozwolenia bez odszkodowania. Z wyjątkiem wypadku f), w którym pozwolenie staje się dla przedsiębiorstwa bezużyteczne, zatem przez cofnięcie pozwolenia żadnej szkody ono nie ponosi, wszystkie inne wypadki spowodowane są z winy samego przedsiębiorstwa i w tym znajduje uzasadnienie nieprzyznanie odszkodowania.

do art. 56.

(P.g. 28)

Gdy w poprzednim artykule wymagane jest cofnięcie pozwolenia zatem w drodze orzeczenia władzy, to przepis tego artykułu wyszczególnia 3 wypadki automatycznego zgaśnięcia uprawnienia użytkownika wody. Przepis ten ma znaczenie praktyczne, szczególnie wobec uprawnień zaniedbanych i nieużywanych, którymi nikt nie interesuje się i których zgaśnięcie leży w interesie ogólnym.

do art. 57.

Przepis tego artykułu jest logicznym następstwem przepisów dwu poprzednich artykułów. Wobec cofnięcia pozwolenia bez odszkodowania lub zgaśnięcia uprawnienia, ciąży na przedsiębiorcy obowiązek usunięcia szkodliwych skutków, lub zniesienia urządzeń.

do art. 58.

(P.g. 20, 44)

Określony w ustępie 2 obowiązek utrzymania urządzeń wodnych odpowiada ogólnym pojęciom o obowiązkach właściciela i jest uzasadniony interesem publicznym i cudzymi prawami. Także zupełnie słusznym jest, by ciężar utrzymania przestrzeni wody na tych nałożyć, którzy ciągną korzyści z jej używania i których urządzenia wpływają niekorzystnie na stan brzegów i koryta.

Ustęp 2 daje władzy możliwość w razach wątpliwych ustalenie tego obowiązku. Według przepisu zawartego w ust. 3 może władza zarządzić wykonanie robót potrzebnych na koszt opieszalnych.

do art. 59.

Ustęp 1 uprawnia władzę do pociągnięcia do kosztów utrzymania przedsiębiorstwa korzystające z cudzych urządzeń.

Przepis ustępu 2 zawiera ograniczenie przymusowe właścicieli brzegów i uprawnionych do wody. Są one konieczne celem umożliwienia wykonania, używania i utrzymania urządzeń wodnych potrzebnych do korzystania z udzielonego pozwolenia.

do art. 60.

(U.P. 83)

Przepis tego artykułu daje władzy potrzebne uprawnienie do czuwania z urzędu nad wypełnieniem obowiązków nałożonych na przedsiębiorstwa.

Rozdział 5.

Urządzenia piętrzące wodę.

do art. 61.

(U.P. 91)

Celem usunięcia wątpliwości przepis tego artykułu stwierdza, że przepisy rozdziałów poprzednich mają także zastosowanie do urządzeń piętrzących wodę.

do art. 62 i 63.

(U.P. 92, 93, 94, 96)

Przy urządzeniach, gdzie istnieje obowiązek niepodnoszenia zwierciadła wody ponad dozwoloną wysokość, albo też utrzymanie go na pewnym najniższym poziomie, muszą być zastosowane środki celem zapobieżenia nadużyciom oraz dania interesowanym możliwości łatwego kontrolowania każdego czasu faktycznego stanu. Przepisy tych artykułów określają właśnie obowiązek przedsiębiorców co do ustawienia i utrzymania odpowiednich znaków wodnych, zastrzegając wydanie postanowień szczegółowych rozporządzeniu ministerialnemu.

Przy urządzeniach istniejących zajądą niejednokrotnie wypadki, że z powodu braku dokumentów władza przy ustawianiu znaków wodnych będzie musiała badać i ustalać dozwolony stan wody, przeto zamieszczono w art. 63 postanowienia w tej mierze (w art. 159 przepisano sposób postępowania w takich wypadkach). Ponieważ przy tej sposobności powstaną nieraz spory, urządzeniom zaś istniejącym musi się umożliwić ruch na czas sporu, przeto w ustępie 4 zamieszczono postanowienie o tymczasowym unormowaniu sprawy.

do art. 64.

(U.P. 97, 98)

Przepis tego artykułu daje możliwość zobowiązania przedsiębiorstwa do zmiany konstrukcji urządzenia piętrzącego wodę celem zwiększenia bezpieczeństwa na wypadek powodzi, a to też ze względów publicznych jak i na żądanie interesantów prywatnych. Koszty ponoszą odnoszący korzyść.

Przepis ten, o ile tyczy się interesantów prywatnych, stanowi wyjątek od postanowień art. 49 i jest uzasadniony tym, że chodzi tu o zmianę konstrukcji urządzenia piętrzącego wodę bez ujmy dla sprawności zakładu celem zwiększenia bezpieczeństwa od powodzi, czego wymagać może znacznieszy rozwój gospodarstwa w dolinie rzeki powstały już po udzieleniu zezwolenia na urządzenie piętrzące wodę.

do art. 65.

(U.P. 99)

Podczas gdy utrzymanie lub zaprzestanie ruchu urządzeń wodnych zależy w zasadzie od woli przedsiębiorcy, nie można było tej zasady zastosować do urządzeń piętrzących wodę, które przez swe powstanie spowodowały w swoim czasie bardzo nieraz doniosłe zmiany w poprzednio istniejących stosunkach. Przepis ten ma na celu chronić stan rzeczy powstały w czasie istnienia urządzeń piętrzących, jak również powstałe w tym czasie w publicznym lub prywatnym interesie urządzenia, regulacje itp. Ponieważ zaś w razie zaprzestania ruchu zakładu urządzenia piętrzące nie są potrzebne przedsiębiorcy, a mają pozostać tylko dla ochrony obcych interesów, odpowiada słuszności przepis ustępu 2, aby korzystający z nich ponosili koszty utrzymania i zwrócili przedsiębiorcy inne szkody.

do art. 66.

(U.P. 100)

Przepis ten ma na celu ochronę obecnych praw, które w razie niespodziewanych nagłych spustów nagromadzonej wody mogłyby być zagrożone lub naruszone.

do art. 67.

(U.P. 101)

Przepisanie przedsiębiorstwu wysokości dopuszczalnego spiętrzenia wody, jak również zobowiązanie przedsiębiorstwa do utrzymywania wody na pewnym najniższym poziomie następuje zawsze według słusznej oceny istniejących stosunków z uwzględnieniem interesów publicznych i prywatnych. Odpowiada zatem słuszności, by przedsiębiorstwa dążyły wszelkimi sposobami do utrzymania stanu dozwolonego, gdyż w przeciwnym razie mogłyby wyniknąć nieobliczalne następstwa ujemne. W ustępie 3 zamieszczono przepis ze względów publicznych i prywatnych co do zabezpieczenia ciągłości wody w razie wstrzymania wody.

do art. 68.

(U.P. 102)

Przepis ten ma na celu ułatwienie utrzymania wody. Przez zamykanie urządzeń piętrzących ułatwia się utrzymanie wody poniżej zakładu, przez otwieranie ułatwia się utrzymanie wody powyżej tych urządzeń.

do art. 69.

(U.P. 103)

Przepis tego artykułu ma zastosowanie w wypadkach, gdy bez winy przedsiębiorstwa stan wody podnosi się ponad dozwoloną wysokość powodując szkody dla obcych. Przedsiębiorca może się zgodzić, by poszkodowani poza granicami jego urządzenia i bez naruszenia jego uprawnień zastosowali środki zaradcze. Postanowienie, że przedsiębiorcy nie należy się odszkodowanie odpowiada słuszności, gdyż żadnej szkody nie doznaje, uszczerbek zaś z powodu odjęcia nadwyżki

wody powodującej wylewy nie może wchodzić w rachubę, gdyż przedsiębiorca do tej nadwyżki nie ma prawa.

Część Trzecia.

Utrzymanie wód i brzegów, regulacja wód oraz ochrona przed powodzią.

Rozdział 1.

Przepisy ogólne.

do art. 70.

(U.P. 114)

Ponieważ samo wyrażenie „obowiązek utrzymania wód” nasuwa wiele wątpliwości co do jakości i rozmiaru potrzebnych w tym celu robót, musiano określić w ustawie zakres utrzymania, a to tym bardziej, że zakres ten inny jest co do wód żeglownych, a inny co do reszty wód, inny wreszcie co do wód nieregulowanych, a inny na wodach uregulowanych.

do art. 71.

(U.P. 112)

Dla usunięcia jakichkolwiek wątpliwości zawiera ten artykuł stwierdzenie, że obowiązek utrzymania wód jest zobowiązaniem publiczno-prawnym.

do art. 72.

(U.P. 115)

Przepisy co do obowiązku utrzymania publicznych wód żeglownych przez Państwo, zaś wód prywatnych przez właścicieli nie nasuwają żadnych wątpliwości. Trudności natomiast nastrocza rozstrzygnięcie, kto ma być zobowiązany do utrzymania wszystkich innych wód publicznych. Włożenie tego obowiązku na Państwo stanowiłoby zbyt wielkie obciążenie Państwa i bardzo jest wątpliwe, czy okazałoby się w skutkach praktyczne, zatrzymanie zaś przepisu, obowiązującego na terytorium b. zaborów rosyjskiego i austriackiego, według którego obowiązek ten ciąży na właścicielach gruntów nadbrzeżnych, nie uważa się za wskazane. Jak doświadczenie bowiem poucza, ostatnie zobowiązanie nie da się celowo przeprowadzić, zwłaszcza wobec stale postępującego rozdrobnienia własności gruntów nadbrzeżnych między wielu posiadaczy. Nadto ograniczenie tego obowiązku tylko do właścicieli gruntów nadbrzeżnych jest niesprawiedliwe i może w wielu wypadkach przechodzić możność poszczególnych właścicieli. Z tego powodu postanowiono unormować utrzymanie wód publicznych nieżeglownych w drodze przymusowych spółek wodnych, do udziału w których będzie można pociągnąć wszystkie osoby odnoszące korzyści z utrzymania wód, zatem właścicieli gruntów, kopalń, zakładów przemysłowych, związki przemysłowe, spółki wodne (związki wałowe), uprawnionych do wody, do rybołówstwa itd.

Utrzymanie wód uregulowanych będzie z reguły zabezpieczone w drodze jednoznacznej ustawy lub orzeczeniem władzy, która udzieliła pozwolenia na regulację. Przepis ustępu 3 tego artykułu będzie miał zastosowanie tylko w wypadkach, w których utrzymanie wód uregulowanych nie zabezpieczono w powyższy

sposób. W tym razie do utrzymania mają być pociągnięte osoby dotąd do tego zobowiązane oraz inne w stosunku do uzyskanych wskutek regulacji korzyści.

do art. 73.

(U.P. 116)

Nie byłoby uzasadnione zabraniać przeniesienia obowiązku utrzymania wody na inną osobę, jeżeli ta osoba daje pewność, że obowiązek utrzymania co najmniej tak samo dobrze wypełni. Ustęp 1 tego artykułu dopuszcza przeniesienie obowiązku utrzymania wód za zezwoleniem władzy.

Mogą również zachodzić wypadki, że utrzymanie pewnych przestrzeni wód jest dostatecznie zabezpieczone i nie ma potrzeby tworzenia w tym celu spółek po myśli art. 72, przeto w ustępie 2 przewidziano wypadki zaniechania tworzenia spółek.

Przepis ustępu 3 dotyczy wód uregulowanych, postanawiając zgodnie ze słuszością, że kto wskutek regulacji zostanie zwolniony od obowiązku utrzymania, ma uiścić stosowny datek temu, który obowiązek ten obejmie.

do art. 74.

(U.P. 120)

Przepisy zawarte w tym artykule przyznają właścicielom gruntów nadbrzeżnych prawo umocnienia brzegów, nadto nakładają na nich obowiązek wykonania zwykłych łatwych robót, mających na celu zapobieżenie obrywaniu brzegów.

Zakazy zawarte w ustępie 3 mają na celu zabezpieczenie wolnego odpływu wody.

Przepis ustępu 4 normuje utrzymanie wchodzących w wodę budynków, murów, bulwarów itp.

do art. 75.

(U.P. 135, 136, 137, 138, 150)

Dla umożliwienia wykonania robót mających na celu utrzymanie rzek, regulacji tychże lub obwałowanie musiano umożliwić odnośnym funkcjonariuszom dostęp do wody, zezwolić przedsiębiorstwu na ustawienie znaków i sygnałów, tudzież nałożyć na właścicieli obowiązek odstąpienia stałego lub czasowego gruntów i materiałów. Właścicielom gruntów należy się w każdym wypadku odszkodowanie z wyjątkiem wypadków nieznacznych szkód, które powstaną przez samo chodzenie po wspomnianych gruntach osób powołanych do utrzymania wód oraz organów przedsiębiorstw regulacyjnych i wałowych. Szkody wychodzące poza pojęcie nieznanych mają być także i w tym wypadku wynagradzane.

do art. 76.

(U.P. 174, P.g. 40)

Przepisem tym unormowano obowiązek interesowanych przyczyniania się do kosztów wykonania budowli regulacyjnych i ochronnych. Obowiązek ten ograniczono o tyle, że świadczenie nie może przewyższać osiągniętej korzyści, celem zapobieżenia nałożeniu na interesowanych ciężarów niestojących w żadnym stosunku do osiągniętych korzyści lub przenoszących ich możliwość finansową.

do art. 77.

(P.g. 33, U.B. 78)

O ile nie jest wskazanym utrudniać zwykłego utrzymania wód, tak publicznych jak prywatnych wymaga dla odnośnych robót pozwolenia władzy, o ile ani interes publiczny ani cudze prawa nie są tym naruszane, o tyle uczyniono należyte wykonanie mostów, kładek i innych budowli, które oddziałują na przepływ wody i mogłyby wyrzucić ujemny wpływ na stosunki wodne, zawisłym od pozwolenia władzy, to samo zastrzeżenie dla przewodów nad i pod wodami.

Gdy na wodach publicznych obowiązek uzyskania pozwolenia jest bezwzględny, to na wodach prywatnych ogranicza się właściciela tylko do urządzeń, które mogą wpływać na wody publiczne lub obce prawa.

do art. 78.

(U.P. 156)

Przepis ten ma takie same uzasadnienie, jak taki sam przepis art. 33 ust. 2 dotyczący się urządzeń do użytkowania wód.

do art. 79.

(U.P. 151)

Potrzeba zastosowania tego przepisu może nastąpić z powodów polityki zagranicznej. Przepis ten wzięto z ustawy wodnej pruskiej z tego także względu, że Państwo Polskie granicy na znacznej przestrzeni z Państwem Pruskim, powinno zatem mieć możliwość użycia w razie potrzeby takiego samego środka.

Rozdział 2.

Przepisy szczegółowe dla regulacji wód.

do art. 80.

(U.P. 153)

W artykule tym określono jakie roboty może przedsiębiorstwo regulacyjne obejmować. Dla uniknięcia wątpliwości, podano w ustępie 2, że sadzenie wikliny celem tworzenia gruntów nadbrzeżnych podpada pod pojęcie Roboty Regulacyjnej, wymagającej pozwolenia władzy.

do art. 81.

(U.P. 156, 158)

Wielkie ogólne znaczenie przedsiębiorstw regulacyjnych nie może wykluczać ich obowiązku zabezpieczenia interesów publicznych, oraz wykonania i utrzymania urządzeń dla ochrony zagrożonych prywatnych nieruchomości i praw.

Określono przeto szczegółowo ten obowiązek przedsiębiorstw, zwłaszcza odnośnie do komunikacji publicznych (drogi, mosty) tudzież rybołówstwa. Przepis ustępu 4 uzasadniono już przy art. 23.

do art. 82

(U.P. 157, 159)

Jeżeli przewidziane w poprzednim artykule urządzenia, mające na celu ^azapobiedz^a szkodliwym skutkom przedsiębiorstw regulacyjnych nie dałyby się

pogodzić z przedsiębiorstwem lub gospodarczo uzasadnić, mają być szkody wynagrodzone. Przy oznaczeniu odszkodowań mają być uwzględnione korzyści, jakie poszkodowani osiągają z robót regulacyjnych.

do art. 83

(U.P. 172)

Przepis ten odpowiada analogicznie art. 49 i znajduje uzasadnienie w uwadze do tego artykułu.

R o z d z i a ł 3.

Przepisy szczegółowe dla ochrony od powodzi

do art. 84, 85 i 86.

(U.P. 22, 284, 285, 307, P.g. 43)

Wielkie szkody, powstające wskutek nieodpowiedniego zabudowania lub zagospodarowania gruntów leżących w obrębie zalewu wielkich wód, przede wszystkim gruntów leżących w profilu przepływu wielkich wód, powodują potrzebę ograniczenia użytkowania wspomnianych gruntów. Ustawa upoważnia władzę administracyjną do wydawania odnośnych zarządzeń.

Przepisy art. 84 mają na celu przeszkodzenie wytwarzania się w rzece ramion bocznych i przerzucaniu się koryta rzeki. Rozumie się, że przepisy te w niczym nie naruszają postanowień art. 81, które zawierają obowiązek uzyskania pozwolenia na budowę mogące wpłynąć na przepływ wielkich wód.

Przepisy art. 85 mają na celu ułatwienie przepływów wielkiej wody i czynią zależnym od pozwolenia władzy wznoszenie, rozszerzenie i przenoszenie wszelkich urządzeń, wystających nad powierzchnią ziemi co do wałów zaś, grobel itp. wymagają pozwolenia także na ich usunięcie.

Przepisy art. 86 mają na celu utrzymanie odporności wałów chroniących dolinę przed wylewami i zabraniają czynności mogących wały osłabić.

Ze względu, że zarządy wód publicznych będą w ręku fachowych państwowych władz technicznych, przepisy art. 84 nie będą miały zastosowania do czynności tych zarządów.

W nagłych wypadkach można będzie zastosować środki ochronne, podпадаjące pod postanowienia art. 85 bez zezwolenia władzy z obowiązkiem jednak uzyskania dodatkowo zezwolenia o ile te środki miałyby pozostać na stałe.

do art. 87

(U.P. 315)

Wielkość niebezpieczeństwa powodzi zagrażająca życiu i mieniu ludności licznych wsi, uzasadnia konieczność przepisów tego artykułu. Mieszkańcy zagrożonych i sąsiednich miejscowości we własnym zresztą interesie muszą na żądanie władzy dać bezpłatną pomoc i dostarczyć bezpłatnie potrzebnych narzędzi i środków przewozowych. Muszą być także dostarczone wszelkie potrzebne materiały za odszkodowaniem.

do art. 88

(U.P. 319, 320, 321)

Przepis ten ma na celu zabezpieczenie odbudowy, oraz dalszego utrzymania wału nienależącego do spółki wodnej, a służącego dla ochrony gruntów różnych właścicieli, w których interesie leży utrzymanie wału w należyłym stanie.

Część czwarta.

Spółki wodne.

Rozdział I.

Przepisy ogólne

do art. 89

(U.P. 206)

Przepis tego art. podaje wyczerpująco dla jakich celów mogą być spółki wodne tworzone. Dla wszystkich tych celów mogą być tworzone spółki dobrowolne, cele zaś z pomiędzy wyżej wymienionych, dla których mogą być tworzone także spółki przymusowe za zgodą większości, wymieni art. 114, cele zaś spółek, które mogą być tworzone nawet wbrew woli większości, czyli t.z[w]. spółek przymusowych, wyszczególnia art. 115. Jest to warunek dla wszystkich spółek, znajdujący uzasadnienie w tym, że chodzi tu o spółki publiczne, którym ustawa przyznaje daleko idące ułatwienia i poparcie.

do art. 90, 91, 92, 93

(U.P. 207, 208, 209, 210, 211, 212)

Przepisy tych artykułów określają sposoby utworzenia spółki, dalej stanowisko prawne spółki i wymogi potrzebne do należenia do spółki wreszcie sposób zarządzania spółką.

do art. 94 i 95

(U.P. 213, 214, 215, 216)

Artykuły te normują obowiązek spółki co do posiadania statutu i określają dokładnie co statut ma zawierać.

do art. 96 do 102

(U.P. 217, 218, 219, 220, 221, 231)

Ponieważ spółki mogą być tworzone tylko dla przedsiębiorstw służących interesom publicznym lub mających na celu ogólny gospodarczy pożytek, zatem i w interesie ogółu leży należyte przeprowadzenie odnośnych przedsiębiorstw, ponieważ dalej spółki w przeważnej części będą subwencjonowane przez Państwo lub ciała samorządne okazuje się koniecznym zamieścić w ustawie przepisy dające władzy możliwość skutecznej kontroli spółek, oraz zastosowania środków zaradczych, gdyby cele i interesy spółek z winy lub nieudolność zarządu lub poszczególnych jego członków mogły być na szkodę narażone.

do art. 103

(U.P. 222)

Przepisy tego art. normują prawo i obowiązki spółki względem jej członków w razie robót zamierzanych przez spółkę na gruntach spółki.

do art. 104 i 105

(U.P. 223, 224, 225, 226)

Przepisy tych art. normują odpowiedzialność majątkową spółki wobec osób trzecich, oraz określają według jakiej miary mają być członkowie spółki pociągani do udziału w jej ciężarach.

do art. 106 do 107

(U.P. 227, 228, 229)

Artykuły te określają zarządzenia przymusowe, jakie zarząd i przewodniczący spółki mogą wobec członków spółki zastosować środki prawne od tych zarządzeń, oraz sposób ściągania datków.

do art. 108

(U.P. 230)

Artykuł ten określa obowiązek zarządu zwołania zgromadzenia członków na żądanie 1/3 części członków. W ostatecznej redakcji artykuł ten zostanie zamieszczony po art. 93.

do art. 109.

(U.P. 232)

Wstępowanie i występowanie ze spółki uczyniono zawisłym od zezwolenia władzy, która w ten sposób może przy udzieleniu zezwolenia skutecznie przestrzegać tak interesów publicznych, jako też interesy spółki, oraz interesów wierzycieli spółki.

do art. 110, 111 i 112

(U.P. 233, 234, 236)

Już w czasie istnienia spółki może się okazać korzystnym dla pewnych gruntów, zakładów górniczo-hutniczych itd. przystąpienie do spółki, której urządzenie na to pozwala, z drugiej zaś strony może się znowu okazać, że jeżeli cel spółki ma być osiągnięty muszą być pewne grunty, zakłady górniczo-hutnicze itp. z niej wyłączone. Musiano więc zamieścić w ustawie odnośne przepisy.

do art. 113

(U.P. 237)

Należyta administracja wymaga, by urządzenia spółki były osobną komisją spółki najmniej raz na rok rewidowane.

R o z d z i a ł II.

Spółki przymusowe

Tytuł tego rozdziału zmieniono na tytuł rozdziału 3, który z rozdziałem 2 złączono w jedną całość, a to z uwagi, że spółki tworzone z uchwał większości są także spółkami przymusowymi.

do art. 114.

(U.P. 238)

Roboty wodne, mające na celu podniesienie rolnictwa i zdrowotność kraju, są tak konieczne dla społeczeństwa, że należało dopuścić tworzenie spółek dla tych celów także w wypadkach, w których nie da się osiągnąć jednomyślności interesowanych. Przepis tego art. daje możliwość tworzenia pod pewnymi warunkami spółek za zgodą większości interesowanych, przy czym pozostała mniejszość musi do spółki przystąpić.

Przy normowaniu sposobu obliczenia większości w ustępie 2 musiano się liczyć z tym, że w poszczególnych częściach Państwa nie ma operatów hipotecznych ani katastralnych.

Uzyskanie i utrzymanie wodnego odpływu, oraz urządzenia odwadniające i nawadniające mogą powodować konieczność włączenia do spółki gruntów, którym ta żadnych korzyści nie przynosi. W tym wypadku według ustępu 4, grunty te są wolne od ciężarów spółki, a ewentual[ne] szkody mają być wynagrodzone. Interesy zatem tak spółki jak i trzecich osób znajdują sprawiedliwe wyrównanie.

do art. 115

(U.P. 245, 246)

Ten rodzaj spółek może być tworzony nawet wbrew woli interesowanych. Gdy utrzymanie wód publicznych z wyjątkiem żeglownych ma być według art. 72 ustęp 2 w drodze spółek przymusowych unormowane musi być dana bezwzględna możliwość tworzenia takich spółek, aby ten przepis ustawy mógł być w życie wprowadzone, przeważające względy interesu publicznego wymagają również by ze względu na wolę większości interesowanych było umożliwione wykonanie urządzeń w celu zabezpieczenia osób i mienia od powodzi, oraz zabezpieczenia wody przed zanieczyszczeniem.

do art. 116, 117

(U.P. 239, 240, 241)

Przewidując wypadki, że po wykonaniu przedsięwzięcia spółki pewne grunty, górnicze i hutnicze zakłady itd. nie odniosą korzyści albo nawet będą ponosiły trwałe szkody, musiano zamieścić przepisy o zwalnianiu odnośnych interesantów od ciężarów spółki i wyłączeniu ze spółki.

do art. 118, 119

(U.P. 242, 244)

Jeżeli nie należące do spółki grunty, kopalnie, zakłady itd. odnoszą korzyści z urządzeń spółki, słusznym jest by uczestniczyły także w kosztach na równi z członkami spółki. Przepis art. 118 normuje tę sprawę w tym duchu pozostawiając interesowanym do woli, czy zechcą wstąpić do spółki jako członkowie.

Jeżeli dodatkowe włączenie do spółki utworzonej na podstawie uchwały większości grupy gruntów, kopalń, zakładów itd. mogących z urządzeń spółki

korzystać, jest dopuszczalne, a nie wszyscy jednak właściciele zgadzają się na przy-stąpienie, postanawia art. 120 przymus co do mniejszości. Interes jednostek musi w tym wypadku ustąpić interesom większości.

do art. 120, 121, 122

(U.P. 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282)

Naturalnym następstwem publicznego charakteru spółek i unormowania w rozdziale I (art. 96–102) nadzoru władzy są postanowienia tych artykułów, czyniące zawisłymi od zezwolenia władzy zmiany statutów i rozwiązania spółek. Przepisy co do likwidacji spółek i przechowania dokumentów rozwiązanych spółek są również w tych artykułach zamieszczone.

Część Piąta

Wywłaszczenie i ograniczenie praw własności.

Przyrodzone właściwości wody pociągają za sobą konieczność naruszenia praw osób trzecich, jeżeli chce się wody ekonomicznie użyć lub odwrócić grożące od wody niebezpieczeństwa. Celem nadania ustawie jasności i ułatwienia orientacji starano się o postanowienia o wywłaszczeniach, służebnościach i innych ograniczeniach zgrupować razem w tej części. Mimo to musiano pozostawić w poprzednich częściach ustawy liczne postanowienia przymusowe, dotyczące się poszczególnych materii lub poszczególnych wypadków, które w interesie utrzymania przejrzystości w zestawieniu ustawy nie można było rozdzielać. W ten sposób postąpiono z postanowieniami o drogach holowniczych, o lądowaniu statków i tratów w art. 15 i 16 z całym szeregiem ograniczeń właściciela wody prywatnej części 2 rozdziale 3, z postanowieniami przymusowymi dla umożliwienia spustu drzewa w art. 38, z postanowieniami o prawie wstępu na obce grunta i innych użytkowaniach obcych gruntów, w art. 58 i 76 i wielu innymi.

do art. 123

(U.P. 331)

Na rzecz szczegółowo wymienionych przedsiębiorstw, służących interesom publicznym, ustanawia się bardzo obszerne prawo służebności na obcych gruntach i wodach, a o ile służebność nie byłaby wystarczająca dopuszcza się zupełne wywłaszczenie obcych nieruchomości i uprawnień wodnych. Przepis tego art. daje wyraz zasadzie, że wobec interesu publicznego muszą ustąpić za odszkodowaniem prawa jednostek.

do art. 124.

(U.P. 334, 335, 336, P.g. 50)

Potrzeby rolnicze, oraz ekonomiczne wyzyskanie wody wymagają ustanowienia praw przymusowych, także na rzecz przedsiębiorstw nie posiadających charakteru publicznego, których powstanie jednak ze względu na znaczenie gospodarcze jest dla Państwa i społeczeństwa pożądane. Przepis tego art. przewiduje możliwość odstąpienia w tym celu wody prywatnej, całkowitego lub na czas ograniczony, służebność dostępu do wody publicznej, oraz inne służebności na obcych

gruntach. Ponieważ nie chodzi tu o interes publiczny, przeto w porównaniu z przepisami art. 123 jest możliwość naruszenia obcej własności w art. 124 znacznie ograniczona.

do art. 125, 126, 127

(U.P. 332, 333, 229)

Artykuł 125 do 127 zawierają postanowienia normujące szczególne wypadki. W art. 125 jest traktowana sprawa naruszenia łożyska prywatnej wody płynącej. W art. 126 normuje się wywłaszczenie siły popędowej przedsiębiorstw o mniejszym znaczeniu gospodarczym na rzecz przedsiębiorstw posiadających istotnie większe znaczenie ekonomiczne, o ile właściciel mniejszego zakładu nie zobowiąże się zmienić zakład w ten sposób, że będzie miał to same znaczenie gospodarcze co przedsiębiorstwo projektowane. Art. 127 normuje przymusowe wspólne użytkowanie urządzeń do odwodnienia, nawodnienia, oraz odprowadzania wód nieczystych z zastrzeżeniami na korzyść właścicieli.

do art. 128, 129

(U.P. 333)

Przepisy tych art. tyczą się szczególnych wypadków przymusowego dozwolenia użytkowania wód prywatnych. Art. 128 określa nieznaczne zresztą uprawnienia właścicieli gruntów nadbrzeżnych uzasadnione potrzebami gospodarczymi. Art. 129 w ustępie 1 normuje spust drzewa, a w ustępie 2 wspólne użytkowanie urządzeń do spustu drzewa przez kilka przedsiębiorstw.

do art. 130, 131

(P.g. 55, 57)

Ponieważ powszechne użytkowanie wody z mocy art. 13 może okazać się niewystarczającym, przyznaje się gminom, wsiom i miejscowościom prawo użytkowania wód prywatnych do picia lub dla potrzeb gospodarczych ponad normę cytowanego artykułu. Przy tym postanawia się, że wspomnianym jednostkom zbiorowym służy to prawo do wody przede wszystkim w granicach własnego terytorium. Dopiero gdyby zaopatrzenie w wodę takiej zbiorowej jednostki na własnym obszarze powodowało trudności albo wymagało zbyt znacznych kosztów, jest dopuszczalny pobór wody poza granicami własnego obszaru.

Ustępie 2 art. 130 zawiera postanowienia o wyrównaniu przeciwieństwa pomiędzy kilku jednostkami zbiorowymi starającymi się o wodę przy czym pierwszeństwo przed innymi przyznaje się tej jednostce, na której terytorium woda się znajduje.

Konieczna potrzeba użycia wody w nagłych wypadkach, np. pożaru, uzasadnia upoważnienie miejscowej władzy policyjnej do wydania zarządzeń w sprawie czasowego użycia wód publicznych lub prywatnych w interesie publ[icznym]. Użycie obcych wodociągów zostaje wykluczone, albowiem przez takie zarządzenie inne jednostki zbiorowe lub urządzenia mogłyby być narażone na wielkie szkody.

do art. 132

(P.g. 31)

Uznając doniosłe znaczenie jakie posiada dostarczenie ludności zdrowej wody do picia, musiała ustawa przewidzieć sposób ochrony wody przeznaczonej dla wodociągów przed zanieczyszczeniem, jakiemu może ulegnąć wskutek dowolnej gospodarki na sąsiednich gruntach. Przepis tego artykułu upoważnia władzę do tworzenia w tym celu obszarów ochronnych i wydawania zarządzeń co do używania i zagospodarowania gruntów w obrębie tych obszarów. W sprawie odszkodowania właścicieli gruntów odwołuje się ten art. na ustawę 4 art. 133. ^c„Dla ochrony interesów górniczych przewidziano (niezależnie) działanie odnośnych przepisów.”

do art. 133

(P.g. 32)

Dalej idącą ochronę przewiduje się ^cna czas przejściowy aż do wydania specjalnych przepisów^c co do źródeł leczniczych i cieplic, których utrzymanie w należyтым stanie jest ze względów dobra powszechnego bezwzględnie nakazane. Przepis tego artykułu postanawia możliwość utworzenia obszarów ochronnych dla źródeł leczniczych i cieplic, w obrębie których do obszarów ma być uzyskane pozwolenie według tej ustawy dla robót mogących zmniejszyć wartość tych źródeł. Nadto jest władza upoważniona dla ochrony tych źródeł i cieplic wydać zarządzenia co do używania i zagospodarowania gruntów położonych poza obszarem ochronnym, a nawet gdy nie utworzono obszaru ochronnego oznaczyć grunty do których powyższe zarządzenia mają mieć zastosowanie.

Z uwagi na wielkie ogólne znaczenie źródeł leczniczych i cieplic, okazuje się wskazanym, aby można było każdej chwili zarządzić dodatkowe środki ochronne lub polecić przywrócenie stanu pierwotnego w wypadkach, gdyby po udzieleniu pozwolenia na pewne roboty, okazało się, że źródło jest zagrożone.

Z uwagi, że ograniczenie właścicieli gruntów następuje ze względów interesu publicznego, nadto z uwagi, że liczne korzyści które z istnienia źródła leczniczego są złączone, przypadają nie tylko właścicielowi źródła, lecz stają się udziałem także właśnie właścicieli sąsiednich gruntów, okazuje się uzasadnione ograniczenie odszkodowania tylko do przeszkód w takim używaniu, które w czasie utworzenia obszaru ochronnego lub wydania szczególnych zarządzeń było faktycznie wykonywane, albo do którego właściciel gruntu był w tym czasie uprawniony.

do art. 134

(U.P. 63, P.g. 49)

Wykonanie robót przygotowawczych jak pomiary, niwelacje, badania geologiczne itd. potrzebnych do opracowania projektu technicznego na podstawie którego dopiero może interesowany starać się o udzielenie pozwolenia wodno-prawnego musi być umożliwione na obcych gruntach nawet wbrew woli właścicieli za odszkodowaniem.

do art. 135.

Względy praktyczne wymagają, by organom służby publicznej przy wykonywaniu czynności służbowych wolno było chodzić po gruntach nadbrzeżnych, przy muliskach, groblach, wałach itd. Przepis ten nie wprowadza nic nowego, albowiem według dotychczasowej praktyki służba publiczna w razie potrzeby chodziła po tych gruntach i urządzeniach.

Część szósta

O wykroczeniach i karach

do art. 136

(P.g. 115)

Ponieważ w poprzednich rozdziałach całe orzecznictwo prawno-wodne poruczono władzom administracyjnym, uważano za wskazane ze względów praktycznych poruczyć władzy równie administracyjnej także orzecznictwo karne.^h Pozostawiając jednak każdemu zgodnie z postanowieniami Konstytucji otwartą drogę sądową dla roszczeń prywatno-prawnych jak i dla odwołań od orzeczeń administracyjno-karnych wydanych w II instancji. Zastrzeżenie co do przekroczeń, podpadających pod powszechną ustawę karną, stanowi wyraźną granicę kompetencji administracyjno-karnej od sądowno-karnej.^h

Dla osiągnięcia jak najdalej idącego uproszczenia w sprawach wodno-karnych mniejszej wagi, zaprowadzono pisemny osąd karny z wymiarem do 1000 marek grzywny. Uproszczenie tego postępowania leży w zaniechaniu ustnej rozprawy wzgl. dochodzenia i oparcia się na zeznaniach lub doniesieniach zaprzysiężonego organu wykonawczego straży publicznej.

do art. 137

(P.g. 115)

Wielka liczba i różnorodność spraw objętych ustawą wodną czyni niemożliwym oznaczenie wszystkich nakazów i zakazów, których przekroczenie ma ulegać karze. Dla tego musiano w projekcie dać^h także^h ogólną sankcję, by umożliwić władzy przeprowadzenie swych zarządzeń w drodze stosowania środków karnych, te przekroczenia zagrożone^h już^h jednak niższym wymiarem kary. ^cPonieważ jednak wiele uszkodzeń urządzeń wodnych i przepisów ustawy wodnej przedstawia się również jako przekroczenie ogólnych ustaw karnych, przeto musiano dla uniknięcia sporów kompetencyjnych zamieścić w projekcie postanowienie odgraniczające działalność sądowno-karną od administracyjnej wymiarem wysokości kary przewidzianej.^c

Nie-uświadomiona, a bardzo często niedbała ludność nadbrzeżna nie uważa, jak ważnym jest utrzymanie w stanie należytych kosztownych budowli regulacyjnych, kęp wiklinowych i wałów ochronnych i niszczy je zwłaszcza pasieniem zwierząt domowych. Jest więc koniecznym otoczenie wspomnianych urządzeń jak najstaranniejszą opieką. Ponieważ jako bezpośredni sprawcy występują najczęściej nieletni pasterze, których karać nie można, musiano rozciągnąć odpowiedzialność karną na właścicieli zwierząt.

do art. 138

(U.P. 374, 375)

Niektóre „rozmyślnie popełnione” przekroczenia mogą spowodować daleko sięgające następstwa groźne nie tylko dla mienia, ale i zdrowia i życia ludzkiego. W tym art. podano 7 rodzajów przekroczenia, które zagrożono wyższym wymiarem kary, bo do 10 000 marek przy czym jednak w ustępie 2 znacznie złagodźono wymiar kary w wypadkach, w których wykroczenie nastąpiło tylko skutkiem niedbalstwa.

do art. 139

(U.P. 376)

Bezwzględna potrzeba ochrony wody przed zanieczyszczeniem jak również potrzeba ścisłego przestrzegania przepisów co do urządzeń piętrzących wodę, zalecają objęcie odpowiedzialnością karną przy odnośnych przekroczeniach nie tylko właściwych sprawców, lecz także przedsiębiorców, kierowników i uprawnionych do piętrzenia wody. Odpowiedzialność karna tych osób jest jednak w ustępie 3 ograniczona do wypadków, w których tym osobom można rzeczywiście winę przypisać, a więc przekroczenie popełnione za ich wiedzą lub z powodu niedbalstwa.

do art. 140

(P.g. 115)

Zasadniczą karą w postępowaniu administracyjnym jest grzywna i dopiero w razie jej nieściągalności następuje kara aresztu. Przepis tego artykułu podaje według jakiej normy ma być grzywna zamieniana na areszt, przy czym wzięto pod uwagę ogólne obniżenie się wartości pieniądza, „pozostawiając swobodę wymiaru kary orzekającej władzy”.

Przepis ustępu 2 przewiduje wyjątki, w których można zamiast grzywny nałożyć od razu karę aresztu. Charakter odnośnych przekroczeń uzasadnia te wyjątkowo surowsze postanowienia. „W myśl art. 97 Konstytucji zamieszczono przepis o kontroli władz zgodnych co do kary pozbawienia wolności, nałożonej drogą administracyjną.”

do art. 141 i 142

(P.g. 117)

Przepis tego art. w ustępie 1 i 2 zajmuje się następstwami popełnienia czynu karygodnego, a mianowicie: wynagrodzenia szkody względnie usunięcia skutków spowodowanych przekroczeniem, które to zarządzenia mogą być przymusowo wykonane na koszt winnego.

Przepis tego art. w ustępie 1 i 2 zajmuje się następstwami popełnienia czynu karygodnego, a mianowicie: wynagrodzenia szkody względnie usunięcia skutków spowodowanych przekroczeniem, które to zarządzenia mogą być przymusowo wykonane na koszt winnego. Ponieważ przeważna część przekroczeń powoduje szkody nieznaczne, nie byłoby odpowiednim powoływanie w każdym wypadku

znawców fachowych do oznaczenia wysokości szkody, gdyż koszt powołania znawców nie stałby często w żadnym stosunku do wartości szkody. Ustawa przewiduje przeto w ustępie 3 szacowanie szkód także przez straż wodną, poruczając wydanie bliższych w tej mierze postanowień rozporządzeniu Ministra Robót Publicznych.

W ustępie 4 złożono na władzę administracyjną bezwzględny obowiązek rozstrzygnięcia w kwestii odszkodowania z pozostawieniem jednak drogi sądowej analogicznie do przepisów art. 137 w razie niezadowolenia się orzeczeniem administracyjnym.

Grzywny mają wpływać do Skarbu Państwa z przeznaczeniem na wykonanie i utrzymanie budowli wodnych w interesie publicznym, gdyż przeważnie tego rodzaju budowle będą uszkodzone.

do art. 143

(P.g. 119)

Wprowadzając przedawnienie, przyjęte zresztą dla wszystkich wykroczeń w ustawach karnych, starano się dla usunięcia jakichkolwiek wątpliwości określić wyraźnie kiedy się bieg przedawnienia rozpoczyna.

Również dla usunięcia w tej mierze wątpliwości zamieszczono wyraźny przepis, że przedawnienie nie rozciąga się na obowiązek ^hwynagrodzenia szkody^h, usunięcia samowolnych zmian lub wykonania zaniechanych robót.

C z ę ś ć s i ó d m a.

Władze i postępowanie

Rozdział I.

Przepisy ogólne

do art. 144

Projekt porucza załatwienie spraw wodnych władzom administracyjnym, mianowicie Ministrowi Robót Publicznych, Wojewodom i Starostom wzgl. gminom sprawującym na swym obszarze powierzoną sobie administrację państwową I instancji.

Ustawa Konstytucyjna postanawia w zasadzie dopuszczenie czynnika obywatelskiego do udziału w postępowaniu administracyjnym, tudzież wprowadzenie sądownictwa administracyjnego. Licząc się z tym, że specjalne ustawy unormują postępowanie administracyjne, które dotyczyć będzie także spraw podpadających pod ustawę wodną, nie chciano w niniejszej ustawie sprawy tej przesądzać i wprowadzać przepisów, które mogłyby się następnie okazać nie zgodnymi z przepisami przyszłej ustawy o postępowaniu administracyjnym, wobec tego, że zapewne ustawa taka niebawem zostanie wydana odstąpiono również od wprowadzenia w tej mierze postanowień tymczasowych.

Podnieść należy, że jeżeli wprowadzenie czynnika obywatelskiego do udziału w postępowaniu administracyjnym wymaga bardzo starannego i dokładnego unormowania, to szczególnych ostrożności będzie wymagało załatwienie tej sprawy

odnośnie do ustawodawstwa wodnego. Ponieważ ustawa wodna obejmuje sprawy natury publiczno-prawnej, jak prywatno-prawnej, sprawy karne policyjne itp. trzeba by przede wszystkim ustalić co do których spraw wskazany będzie udział czynnika obywatelskiego, nadto zaś szczególnej troskliwości będzie wymagało obmyślenie składu kolegów celem zapewnienia sprawiedliwej i bezstronnej, a szybkiej decyzji w tej tak ważnej dziedzinie gospodarki społecznej. Czynniki obywatelski uwzględnia tylko w art. 151, zawierającym fakultatywne postanowienia o komitetach rewizyjnych, przewidzianych w ustawie pruskiej, ponieważ sprawa ta nie stoi w bezpośrednim związku z postępowaniem administracyjnym.

Takie ujęcie kwestii kompetencji władz odmienne od ustawy pruskiej, która w każdym poszczególnym wypadku i artykule wymienia nominalnie władzę do rozstrzygnięcia kompetentną ma swe uzasadnienie w tym, że zgrupowanie władz i ich kompetencji w jednym art. ułatwia niezmiernie kołom interesowanym oraz stosunkowo mało jeszcze urobionym czynnikom wykonawczym przegład tych władz, do których w sprawach wodnych mają się odnosić.

Ponadto była też i ta okoliczność miarodajną, że w Polsce nie ma jeszcze ustalonej ogólnej zasady postępowania administracyjnego obowiązującego na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej.

Jeżeli dalej odmiennie od ustawy pruskiej przy określeniu poszczególnym zaniechano użycie wyrazu odpowiadającego pruskiemu wyrazowi „Wasserpolizeibehörde” i zastąpiono go ogólnym wyrazem „władza”, to ma to swoje uzasadnienie po pierwsze w tym, że kompetencje władz zgrupowano w jednym przepisie, w którym właściwość władz podano, a po drugie że określenie „policja” w polskim języku ma inne, bo ciaśniejsze znaczenie niż w języku niemieckim, gdzie pod określeniem „policja” rozumie się w ogóle wykonywanie przepisów porządku w tym lub innym kierunku ściśle do danej materii prawa oznaczonych.

Wyrazy te, jak „Wasserpolizei”, „Gesundheitspolizei” itd. są w ustroju naszej administracji odmiennie od ustawodawstwa pruskiego z trybucjami terytorialnej władzy administracyjnej i dla tego to projekt niniejszy oddał sprawowanie tych ustawowych przepisów w ręce terytorialnie właściwych władz administracyjnych, oznaczając je krótko wyrazem „władza”.

O ile zaś w projekcie szczegółowo wyraz „władza” uzupełniono atrybucją „administracyjna” to uczyniono to w celu podniesienia kontrastu do władz sądowych, aby zaznaczyć, że w danym wypadku dochodzeniu domniemanych praw na drodze sądowej nic nie stoi na przeszkodzie.

do art. 145

Kompetencją władz administracyjnych starano się jak z powyższego wynika, objąć możliwie całokształt spraw wodnych i to nie tylko całą dziedzinę publiczno-prawną, ale także tę część spraw prywatno-prawnych które nie mają czysto prywatno-prawnego podłoża.

Dla tego też zgodnie z postanowieniem konstytucji pozostawiono drogę sądową dla roszczeń, opartych na tytułach prywatno-prawnych, oraz dla zarzutów, których władze administracyjne nie są powołane rozstrzygać z mocy ustawy wodnej, wreszcie odnośnie do odszkodowań w razie niezadowolenia się interesowanych oszacowaniem administracyjnym.

do art. 146

(P.g. 80)

Kompetencje Ministra Robót Publicznych ograniczono do spraw mających ogólne dla Państwa znaczenie, jak wydawanie przepisów, wyjaśniających postanowienia ustawy wodnej, sprawy dotyczące się stosunków z zagranicą, nadto zaś zatwierdzenie projektów dla których nie potrzeba pozwolenia władzy, sprawy pozwoleń na budowę dróg wodnych, wreszcie orzekanie o potrzebie dalszego utrzymania budowli regulacyjnych i ochronnych. Rozstrzygnięcie odwołań od orzeczeń Województw, wydanych w I instancji, da Ministerstwu sposobność ostatecznej decyzji w sprawach najważniejszych i zawiłych, a da się interesowanym możliwość odwołania do wyższej instancji.

do art. 147

(P.g. 79)

Obszerną kompetencję przyznano Wojewodom, jako władzom wodnym w I instancji. Oprócz bardzo obszernej kompetencji na wodach żeglownych i spławnych poruczono Wojewodom załatwienie wielu spraw na wszystkich wodach w wypadkach, w których chodzi o urządzenia o większym gospodarczym znaczeniu i o wyzyskanie siły wodnej. Miarodajną była tu okoliczność, że Wojewodowie będą mieli bardziej rutynowany personel urzędniczy i łatwiej będą mogli ocenić przedsięwzięcia, których oddziaływanie objawia się częstokroć na dalszą przestrzeń i dotyka istotnie interesów publicznych i wkracza dotkliwie w dziedzinę praw prywatnych.

Jako władze odwoławcze rozstrzygają Wojewodowie ostatecznie o sprzeciwach od orzeczeń władz administracyjnych I instancji. Dopuszczenie dla tych spraw dalszego odwołania do Ministerstwa Robót Publicznych byłoby zbyt cennym i powodującym niepożądane przewleknięcie spraw tak wielkiej nieraz wagi dla gospodarstwa krajowego z wyjątkiem od zasady zawartej w konstytucji, która przewiduje, że tylko wyjątkowo mogą ustawy poszczególne ustanowić dwa odwołania.

do art. 148

(P.g. 78)

Kompetencje Starostw i gmin, którym poruczono sprawowanie administracji państwowej we własnym okręgu określono w ten sposób, że przydziela się im wszystkie sprawy, których nie zastrzeżono Ministrowi Robót Publicznych i Wojewodom.

do art. 149

(P.g. 81)

Nie byłoby słusznym, gdyby gmina będąca z mocy art. 148 pierwszą instancją załatwiała sprawę, w której jest interesowana i dla tego poruczono Wojewodom załatwianie tych spraw. W wypadku, w którym miasto Warszawa występuje jako interesowane, Ministerstwo Robót Publicz[nych] wyznaczy władzę do przeprowadzenia dochodzenia i wydania orzeczenia. O ile przedsiębiorstwo lub spółka rozciąga się na kilka powiatów lub Województw, właściwą do rozstrzygnięcia sprawy jest ta władza, w której okręgu leży główna część przedsiębiorstwa, a to ze względu, że władzy tej przypada najwięcej rzeczowo uzasadniona ingerencja.

do art. 150

(U.P. 343)

Ponieważ na poszczególnych rzekach istnieją już Zarządy techniczne, a nie ulega wątpliwości, że z rozszerzeniem akcji regulacyjnej powstaną inne również i na innych rzekach okazuje się ze względów praktycznych pożądane danie Ministrowi Robót Publicznych możliwości częściowego przeniesienia kompetencji władz administracyjnych co do niektórych spraw policji wodnej, na zarządy techniczne. Wspomniane zarządy znajdując się na miejscu, mając do dyspozycji organy państwowej straży wodnej i pozostając w stałym, ciągłym kontakcie z ludnością nadbrzeżną, będą mogły z korzyścią dla sprawy i z większym pośpiechem załatwiać sprawy policji wodnej i nie wymagające wydania zawyżonych orzeczeń. Ponieważ jednak wykonywanie policji należy do zakresu działania władz i organów podległych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, przeto zastrzeżono w projekcie porozumienie się Ministerstwa R.P. z Min. Spraw Wewnętrznych.

Nadzór nad budowlami i urządzeniami wodnymi należący w zasadzie do władz administracyjnych, będą pełnił z ramienia tych władz miejscowe władze policyjne z wyjątkiem budowli i urządzeń dla których będzie utworzony specjalny nadzór (np. dla urządzeń państwowych, wielkich zakładów prywatnych).

do art. 151

(U.P. 356, 357, 358, 359, 360, 361)

Na obszarze b. zaboru pruskiego okazują skuteczną działalność istniejące dla poszczególnych wód Komitety rewizyjne (Schausaemter). Komitety te są tworzone przez związki samorządne z czynników obywatelskich, władza deleguje do poszczególnych czynności komitetów swych urzędników technicznych. Komitety te mają czuwać nad utrzymaniem wód i zapobiegać ich zanieczyszczeniu, mogą być jednak nadto w ten sposób uposażone, że funkcjonują jako samoistne władze policyjno-wodne.

Przepis art. 151 nie chcąc mnożyć urzędów nie wprowadza obowiązkowych Komitetów rewizyjnych, daje jednak Ministerstwu możliwość utworzenia ich na żądanie związków samorządnych. Unormowanie bliższych szczegółów

co do składu osobowego i zakresu działania komitetów pozostawiono rozporządzeniu ministerialnemu.

do art. 152

(G.u. 79. ust. 2)

W treści postanowienia ustawy wynika, że władza właściwa ma sama przepisane dochodzenia przeprowadzać. Przyznanie jednak obszernej kompetencji Ministerstwu Rob[ót] Publ[icznych] i Wojewodom czyni koniecznym dopuszczenie wyjątków, aby w sprawach, które odnośnie władza uzna za mniej ważne mogła ona poruczyć przeprowadzenie dochodzeń władzy niższej. Dotyczy to jednak tylko przeprowadzenia dochodzenia, orzeczenie zaś ma wydać zawsze ta władza, do której kompetencji sprawa należy.

do art. 153

(P.g. 82)

Dla usunięcia wszelkich wątpliwości oznacza się w ustępie 1 wyraźnie władze, do których w poszczególnych wypadkach podania mają być wnoszone. W ustępie 2 zamieszczono postanowienia o przestrzeganiu kompetencji i o sposobie postępowania w wypadkach, w których okaże się niewłaściwość władzy. Przepisy te nie tyczą się wnoszenia odwołań co do których obowiązują osobne postanowienia art. 174 ust. 2.

do art. 154

(P.g. 83)

Aby władzom jak również prywatnym stronom interesowanym umożliwić łatwe zorientowanie się, muszą podania o udzielenie pozwoleń wodnych zawierać dokładne dane o celu przedsiębiorstwa, sposobie wykonania itp. jak to w tym art. wyczerpująco przepisano. W zasadzie ma być dołączony do podania szczegółowy projekt techniczny, w wyjątkowych wypadkach dla przedsiębiorstw o większym znaczeniu gospodarczym, projekt generalny, a następnie to uzyskanie koncesji wstępnej projekt szczegółowy.

Według doświadczeń w praktyce badanie projektów technicznych jest znacznie ułatwione, gdy co do sposobu opracowania projektów istnieją szczegółowe przepisy. Z tego powodu zastrzeżono wydanie odnośnych przepisów rozporządzeniu ministerialnemu.

do art. 155

(U.P. 65, P.g. 84, 85)

Wskazaniem jest, by jeszcze przed wdrożeniem postępowania na wniesione podania władza zbadała, czy przedsiębiorstwo jest w ogóle dopuszczalne, a na wypadek żądania przyznania praw przymusowych, stwierdziła czy żądanie to jest w ustawie uzasadnione. W razie ujemnego wyniku badań ma być podanie odrzucone, w razie wątpliwości ma być przedsiębiorstwo wezwane do wyjaśnienia. Nie wzięto do ustawy przepisu par. 87 projektu galicyjskiego według którego miałyby władza, do której wniesiono podania o użytkowanie wody,

zawiadamiać o tym władze państwowe i samorządne, aby dać im możliwość zgłoszenia do 2 miesięcy żądania użycia odnośnej siły wodnej dla celów publicznych i przedłożenia do 6 miesięcy projektu. Przepis ten bowiem wobec zbyt krótkiego czasu, jest dla władz niewykonalny.

Przyznane w art. 43 ustęp 2 tej ustawy pierwszeństwo do użytkowania wód publicznych Państwu, związkom samorządnym i spółkom wodnym znajduje dostateczną ochronę w przepisie art. 157 według którego o terminie rozprawy mają być zawiadomione wszystkie wiadome osoby interesowane, tudzież władze państwowe i samorządne. Zatem bez niepotrzebnego przerywania toku postępowania będzie władzom dana możliwość wniesienia sprzeciwu przeciw udzieleniu żądanego uprawnienia, skoro faktycznie zamierzają skorzystać z tej siły dla celów publicznych lub gospodarczych ważniejszych niż zamierzone przedsiębiorstwo.

do art. 156, 157

(U.P. 65, 66, 67, P.g. 91)

Wszystkie interesowane władze i strony muszą mieć możliwość zapoznania się z projektem przedsiębiorstwa i muszą wiedzieć o terminie rozprawy, przy której mogliby bronić swych praw i interesów. Odpowiada to tym więcej względem słuszności, że zarzuty i żądania nie wniesione najpóźniej przy rozprawie z wyjątkiem szczególnych wypadków ulegają prekluzji. Artykuły zawierają przeto przepisy zabezpieczające w tej mierze interesowanych. Ogłoszenie treściwie ułożone ma być wywieszane tak w siedzibie władzy jak i we wszystkich odnośnych gminach. Zakreślenie terminów rozprawy ma zapobiec wyznaczeniu terminów zbyt krótkich co w praktyce mogłoby uniemożliwić przygotowanie się interesowanych i odjąć możliwość należytej obrony publicznych jak i prywatnych interesów.

do art. 158, 159 i 160

(U.P. 70, P.g. 93)

Wobec braku przepisów o postępowaniu administracyjnym i licząc się z tym, że przez dłuższy jeszcze czas niezupełnie wyszkolony personel będzie przeprowadzał rozprawy komisyjne, objęto w tych artykułach wskazówki postanowienia przy składzie komisji, sposobie przeprowadzenia rozpraw i spisywania protokółów.

Gdy ochrona interesów publicznych jest przede wszystkim rzeczą władz administracyjnych, zamieszczono wyraźny przepis w art. 158 ustęp 2 co do odpowiedzialności w tej mierze prowadzącego rozprawę.

Przepisano postępowanie ustne, celem uniknięcia przewlekania dochodzeń i zbytnich kosztów, dano jednak władzy możliwość dopuszczenia od tej reguły wyjątków. Włożono na organy władzy obowiązek starać się o doprowadzenie do porozumienia między stronami, jako najkorzystniejszego dla interesowanych załatwienia sprawy.

W celu należytego ocenienia poszczególnych kwestii polecono powoływać znawców do wydania opinii. W postępowaniu karnym przewidziano zastosowanie zasady ustnej rozprawy sądowej a nadto dopuszczono skrócone

postępowanie karne, które dozwala bez zastosowania kontradycyjnej rozprawy wydanie pisemnego osądu karnego. Osąd ten ma zastosowanie tylko do spraw wymienionych tylko w art. 137.

do art. 161

(P.g. 94, 95)

Przepisy tego artykułu mają na celu przyspieszenie toku postępowania oraz uniknięcie zbędnych czynności i kosztów.

do art. 162

Przyjęto zasadę zaproponowaną przez większość członków ankiety, aby w ustawie zamieścić przepisy o postępowaniu w razie wyłączenia. Przy układaniu tego artykułu kierowano się postanowieniami paragrafów 5, 6, 7 i 25 austriackiej ustawy o wyłączeniu na rzecz kolei z 18 lutego 1878 Dz.p.p. Nr. 30/69.

do art. 163, 164

(U.P. 72, P.g. 95)

Z tych samych powodów co poprzednio przyjęto do ustawy normy dla nadawania pozwoleń wodno-prawnych. Pozwolenie władzy powinno obejmować wszystkie istotne szczegóły przedsiębiorstwa. Art. 163 punkty a, d, f, g określają możliwie jak najdokładniej udzielone uprawnienie. Oznaczenie terminów w punktach b, c, tegoż artykułu ma ^azapobiedz^a spekulacyjnemu uzyskaniu uprawnień. Przepisy punktu tego samego artykułu mają na celu dokładne określenie stosunków prawnych przedsiębiorstwa wobec osób trzecich.

Przepisy art. 164 uzupełniają przepisy artykułu 163 w wypadkach gdy chodzi o urządzenie piętrzące wodę.

do art. 165

(P.g. 104)

W razie pomyślnego wyniku postępowania, przeprowadzonego na podstawie projektu generalnego, może być udzielone pozwolenie wstępne, które nie przesądza jeszcze, czy uprawnienie będzie udzielone i dla tego zastrzeżono interesowanym prawo stawiania żądań i zarzutów po przedłożeniu przez przedsiębiorstwo projektu szczegółowego. Przepis ma na celu oszczędzenie przedsiębiorcom kosztów przerabiania projektu szczegółowego co do szczegółów zasadniczych, z drugiej strony do wydania stanowczego pozwolenia władzy na wykonanie robót może służyć tylko projekt szczegółowy.

do art. 166

(P.g. 36)

Ponieważ chodzi tu o projekty przez organy techniczne państwowe opracowane i przez Min. Rob[ót] Publ[icznych] zatwierdzone, można odstąpić od badania dopuszczalności tych projektów ze stanowiska interesów publicznych. Pozostaje więc tylko zbadanie i rozstrzygnięcie zarzutów i żądań interesantów prywatnych.

do art. ^h167^h ^c169^c

Postępowanie przy udzielaniu pozwoleń na użytkowanie wody połączono z formalnościami przepisаныmi w art. 156, mającemu na celu danie władzom i jak najszerszym kołom interesantów prywatnych możliwości obrony zagrożonych interesów i praw. Przestrzeganie tych formalności okazuje się wskazanym także przy załatwianiu spraw wodnych wymienionych w tym artykule. Dla innych spraw wodnych, co do których z natury rzeczy ilość interesantów jest ograniczona przestrzeganie formalności przewidzianych przez art. 156, gdyż wystarcza wezwanie imienne tychże.

do art. ^h168^h ^c170^c

(P.g. 107)

W celu zabezpieczenia publicznych lub prywatnych interesów w wypadkach grożącego niebezpieczeństwa lub szkody wskazanym jest dać władzy możliwość interwencji przez wydanie zarządzeń tymczasowych. Może się to w szczególności okazać potrzebnym, jeżeli w celu rozstrzygnięcia sprawy w toku będącej muszą być zarządzone obszerne dochodzenia, oraz zebranie dowodów wymagające dłuższego upływu czasu, ponieważ tymczasowe zarządzenie, wydane w interesie jednego interesowanego, może przynieść szkodę innemu musiano przewidzieć w ustawie zabezpieczenie odszkodowania. Przepis tego artykułu jako ogólny jest zgodny z przepisem szczegółowym art. 63 ustęp 2.

do art. ^h169^h ^c171^c

(P.g. 97)

Jakkolwiek orzeczenie władzy administracyjnej podlegające zresztą rewizji w toku instancji, daje wystarczające zapewnienie należytego wymiaru odszkodowań, mimo to z uwagi, że kwestie odszkodowania zasadniczo należą do drogi sądowej przynajmniej interesantom, którzy czują się pokrzywdzonymi orzeczeniem władzy administracyjnej, prawo udania się na drogę sądową. ^hAby jednak stanu niepewności dla przedsiębiorstwa nie przedłużać niepotrzebnie, przepisuje się w tym celu termin 3 miesięczny.^h

Przepis ten daje przedsiębiorstwu możliwość rozpoczęcia wykonywania uprawnień, skoro tylko orzeczenie administracyjne stanie się prawomocne, zastrzegając złożenie w sądzie kwoty ustanowionej przez władzę administracyjną, celem zabezpieczenia praw osób trzecich.

do art. ^h170^h ^c167^c

(P.g. 112, 113)

Według utartych norm prawnych koszty postępowania administracyjnego ponosi ten kto prosił o wdrożenie dochodzenia, a ma prawo żądania zwrotu od tych, którzy naruszyli jego prawnie posiadane interesy. Warunek zwrotu kosztów postępowania nie zachodzi, gdzie władza ma postanowić czy coś jest dopuszczalne ze stanowiska interesów publicznych, lub czy nie szkodzi prawom osób trzecich, gdyż w postępowaniu tym osoby trzecie występują w obronie

swych praw, a wobec tego mają sami ponosić ciężary zastępstwa przy dochodzeniach. W ustępie 2 jest przepis o ponoszeniu kosztów postępowania podjętego we wspólnym interesie. Kiedy w sporach wodnych mają być zwrócone koszty przeciwnikowi, orzeka władza w miarę sądowej zasady, że zwrot kosztów ciąży na stronie prawem pokonanej.

do art. ^h171^h ^c168^c

Pożądanym jest dla interesantów, aby zarządzenia władz zwłaszcza odmowne były należycie umotywowane. Przepis ten kładzie z jednej strony kres samowoli władz, z drugiej strony ułatwia interesowanym obronę swych praw w drodze rekursu. Przepis ten, który w ustawie pruskiej powtarza się często w poszczególnych artykułach umieszczone w projekcie ustawy, jako przepis ogólnie obowiązujący dla wszystkich zarządzeń władz w sprawach wodnych.

Przepisy ustępów 2 i 4 normują sprawę pouczenia stron o środkach prawnych, tudzież wypadki opuszczenia przez władze tego pouczenia, lub pouczenia błędnego. Przepisy te przejęto z ustawy austriackiej o rekursach z 12 maja 1896 dz.pr. N. 101.

Ustęp 3 zawiera przepisy odnoszące się do materialnej i formalnej strony orzeczeń i osądów karnych, które z takich że względów praktycznych się wprowadza.

do art. 172

(U.P. 74)

Aby orzeczenie władzy stało się prawomocne musi być doręczone temu do kogo jest wystosowane. Przepis tego artykułu nakłada na władzę obowiązek zarządzenia doręczenia orzeczenia wszystkim interesownym oraz przechowania dowodów doręczenia.

Ustęp drugi ma na celu zabezpieczenie przedsiębiorstwa przed trudnościami na które mogłoby być narażone przy objęciu przedmiotu wywłaszczonego.

do art. 173.

W artykule tym unormowano tok instancji i termin wniesienia odwołania. Wyjaśnienie odnośne znajduje się na końcu wyjaśnienia do art. 147. Termin do wnoszenia odwołania w sprawach wodno-prawnych przyjęto 30-dniowy, uważając że termin krótszy np. 14-dniowy przewidziany w ustawie galicyjskiej w bardzo wielu zawiłych sprawach wodnych jest niewystarczającym do przygotowania zarzutów, zwłaszcza dla władz zastępujących interes publiczny. W sprawach karnych przewiduje ustawa odwołanie od administracyjnych orzeczeń I instancji do władzy administracyjnej II instancji w ciągu 14 dni, zaś od tego orzeczenia, zgodnie z postanowieniami konstytucji do sądu okręgowego w ciągu dni 8. Terminy odwołania w sprawach karnych wzorujące się na nowej ustawie o policji drogowej z 7 XI 1921 r. ustalono na drodze administracyjnej 14 dni z uwagi że postępowanie karne, oraz wymiar wtedy tylko odnosi pożądaný skutek jeśli jest szybko przeprowadzony. Po wyczerpaniu drogi administracyjnej pozostawiono możliwość odwołania się do sądu w terminie 8-io dniowym, aby w ten

sposób przez ustalenie krótkiego terminu odwoławczego wyczerpać ostatecznie drogę rekursową. W końcu nadmienia się, że termin tak 14 jak 8-dniowy jest do wytoczenia wywodów w sprawach karnych zupełnie dostateczny. "Przepisy te uważać należy za przejściowe i aż do wprowadzenia ogólnych przepisów postępowania zatrzymano przepisy dzielnicowe."

do art. 174

(P.g. 111)

Ze względu na art. 168 zaznaczono w tym artykule wyraźnie, że władzy przysługuje prawo, pomimo wniesionego odwołania, dawać tymczasowe zarządzenie w wypadkach niebezpieczeństwa grożącego w razie zwłoki.

do art. 175.

(U.P. 182 i nast., P.g. 114)

Władzom administracyjnym I instancji poruczono prowadzenie ksiąg wodnych wraz ze zbiorem map i dokumentów. Celem księgi wodnej jest zapewnienie uprawnionym zabezpieczenia co do uzyskanych uprawnień, z drugiej strony stworzenie możliwie jasnego obrazu stosunków prawno-wodnych w powiatach i danie w ten sposób każdemu możliwości łatwego zorientowania się co do istnienia i rozmiaru poszczególnych uprawnień wodnych, oraz co do szczegółów dotyczących spółek wodnych.

Obowiązek władzy prowadzenia księgi wodnej i uwidocznienia w nich wszystkich zmian nadaje tym księgom charakter urzędowy i zniży wiarygodności, że wpisy w nich uskutecznione odpowiadają prawnemu stanowi faktycznemu, które to jedynie przez przeprowadzenie dowodu przeciwnego może być zachwiane.

R o z d z i a ł II.

Przepisy o tworzeniu spółek wodnych

do art. 176

(U.P. 248, 249)

Zgodnie z przepisami zawartymi w części 4 daną jest władzy możliwość tworzenia spółek wodnych nie tylko na wniosek interesowanych lecz także z urzędu. Co do właściwości władzy obowiązuje ogólny przepis art. 148 i 149. Przy spółkach tworzonych na wniosek interesowanych mają ci interesowani dostarczyć odnośny projekt, a przy spółkach tworzonych z urzędu ma postarać się o taki projekt władza.

do art. 177

(U.P. 249)

Podano szczegółowe wymogi dla projektów utworzenia spółek niezbędne dla oceny o ile spółka jest w ogóle dopuszczalna, oraz jakich korzyści można z niej dla członków oczekiwać.

do art. 178 do 183

(U.P. 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257)

Artykuły te zawierają formalne przepisy o dalszym postępowaniu, skoro okaże się dopuszczalność utworzenia spółki. Są to mianowicie postanowienia dotyczące się zamianowaniu komisarza, który ma przeprowadzić dochodzenie ułożenia statutu. Sposób ustalenia tymczasowych korzyści osiągniętych z przedsiębiorstwa spółki, wreszcie sposoby głosowania przy spółkach dobrowolnych, oraz spółkach tworzonych na podstawie uchwały większości interesowanych.

do art. 184 i 185

(U.P. 258, 260)

Potrzeba założenia spółki przymusowej, warunki zastosowania przymusu i ponoszenia odnośnych kosztów mają być podane przy udziale interesowanych z powołaniem w razie potrzeby znawców, a to celem dania poszczególnym interesowanym możliwości obrony zajętego przez nich stanowiska, oraz ustalenia w sposób niewątpliwy danych niezbędnych do oceny i rozstrzygnięcia, czy zachodzą wymogi do stosowania przymusu. Większość interesowanych może w toku postępowania żądać zmiany tymczasowego ustalenia korzyści dokonanego przez Komisarza.

do art. 186 do 188

(U.P. 261, 262, 263, 264, 268, 269)

Zawierają przepisy o utrzymaniu przy obradach porządku przez Komisarza i ostających mu do dyspozycji środków karnych, o spisaniu protokółów i doręczeniu interesowanym wezwań na rozprawy. Przepisy są konieczne zwłaszcza przy tworzeniu spółek przymusowych.

do art. 189 i 190

(U.p. 270 i 271)

Czy zachodzą wymogi utworzenia spółek większości tudzież spółek przymusowych orzeka władza administracyjna I instancji. Do niej należy ogłoszenie ważniejszych postanowień statutów spółki w Dzienniku urzędowym, oraz zarządzenia wyboru i ukonstytuowania się Zarządu spółki.

do art. 191

(U.P. 272)

Celem powstrzymania złej woli przy wnoszeniu podań i dla odstraszenia, aby nie zasypywano władz nieuzasadnionymi podaniami zamieszczono przepis o ponoszeniu kosztów, w razie odrzucenia lub cofnięcia wniosku na utworzenie spółki wodnej.

do art. 192

(U.P. 273)

Zażalenie od zarządzeń Komisarza rozstrzyga władza administracyjna I instancji. Po myśli art. 173 przysługuje interesantom prawo dalszego odwołania się do Wojewody.

Część ósma

Postanowienia przejściowe i końcowe

do art. 193

(U.P. 379, P.g. 111)

Utrzymuje się w mocy uprawnienia uzyskane w sposób legalny, na podstawie ustaw poprzednich. Istnienie i rozciągłość tych uprawnień mają być oceniane według ustaw dawniejszych, natomiast co do wykonywania i zgaśnięcia uprawnienia ma mieć zastosowanie nowa ustawa. To ostatnie postanowienie ma w tym uzasadnienie, że zmiana stosunków życiowych w szczególności zwiększenie się zapotrzebowań ludności, oraz postęp w dziedzinie gospodarki wodnej, czynią niedopuszczalnym, aby wykonywanie wspomnianych uprawnień odbywało się według ustaw dawnych, nieodpowiadających zupełnie obecnym stosunkom.

Z tych samych powodów przewidziano w ustępie 3 ograniczenia co do użytkowania dawnych uprawnień.

Ustęp 4 zawiera zasadnicze postanowienie chroniące urządzenia dla gospodarstw rybnych.

do art. 194

(U.P. 380)

Względy praktyczne wymagają ustalenia pewności co do istnienia i wykonywania wszystkich uprawnień wodnych, zatem także uprawnień powstałych przed wejściem w życie nowej ustawy, oraz dokładnego określenia tych uprawnień przez wpisanie do księgi wodnej po myśli art. 175.

(P.g. V)

Przepisy ustępu 3, 4 i 5 mają na celu wpisanie do księgi wodnej urządzeń, które nie wymagały według ustaw dawniejszych pozwolenia. Przewidując, że co do tych urządzeń będzie przeważnie brakować dokumentów i odnośnych dat przepisano postępowanie dla usunięcia braków.

do art. 195

(P.g. VI)

Spółki wodne i inne podobne organizacje muszą zmienić odpowiednio swe statuty, ażeby dalsza ich czynność nie pozostawała w sprzeczności z postanowieniami nowej ustawy. Projektowana ustawa podciąga wszystkie organizacje mające podobne cele pod nazwę i pojęcia spółek wodnych, uważając za wskazane ze względów praktycznych jednolite ich kształtowanie wewnętrzne.

do art. 196

Nowo powstające urządzenia powinny odpowiadać postanowieniom projektowanej ustawy. Dotyczy to również urządzeń, co do których postępowanie w chwili wejścia w życie nowej ustawy jest w toku. Postępowanie to ma być uzupełnione i ukończone według niniejszej ustawy.

do art. 197

Zgodnie z ustawodawstwem pruskim nie objęto ustawą wodną morza i brzegu morskiego. W dołączonym do pruskiej ustawy wodnej wykazie wód I rzędu (Wasserlaufe I Ordnung) była oznaczona z całą dokładnością granica wód lądowych od morza. Ministrowi Robót Publicznych porucza się uskutecznienie tej czynności co do wód polskich.

do art. 198

(P.g. 10)

^{c1)} Artykuł ten uwzględnia stan istniejący na całym obszarze Polski co do stosunków górniczych, ^{ha} mianowicie dopuszczalność ujęcia wód podziemnych ma być oceniona podług przepisów specjalnych, wydanych dla zakładów górniczo-hutniczych; urządzenia zaś wodne na powierzchni ziemi podpadają bez względu na cel, dla którego są prowadzone ^h ^{ci} i pozostawia uregulowanie tych stosunków odnośnym przepisom ^c specjalnym, wydanym dla zakładów górniczo-hutniczych, użytkowania wody których ustawa górnicza nie obejmuje, podpadają ^c pod postanowienia ustawy wodnej.

^{c2)} Budowle kolejowe stanowią razem z innymi urządzeniami kolejowymi całość. Nie byłoby ani praktyczne ani celowe stosować do urządzeń wodnych w czasie budowy kolei przepisy, co do postępowania odmienne, niż dla budowy kolei są przewidziane. Zupełnie wystarcza, jeżeli właściwe władze, które mają udzielać pozwolenia na budowę kolei będą stosować w swych decyzjach materialne postanowienia ustawy wodnej.

Względy te jednak nie zachodzą przy dodatkowych urządzeniach wodnych na kolejach istniejących, wobec czego poddaje się te urządzenia w zupełności pod postanowienia ustawy wodnej i kompetencję władz administracyjnych, przewidzianych w tej ustawie.

^{c3)} Pozostawiono nienaruszone przepisy ustawy lasowej (ze zmianą przepisów o spuszczeniu drzewa), ustawy łowieckiej i ustawy o rybołówstwie (o ile nie sprzeciwia się przepisom art. 48 i 85 niniejszej ustawy).

^{c4)} Stosunki wodne w przestrzeniach zabudowanych ulegają zupełnemu przekształceniu z tego powodu obowiązujące w poszczególnych miastach, wsiach i miejscowościach ustawy budowlane zawierają tyżące się tej kwestii postanowienia. Ponieważ ustawa wodna reguluje w sposób wyczerpujący ogół stosunków wodnych, przeto w wypadkach wątpliwych mają być stosowane postanowienia ustawy wodnej co do odprowadzenia wody w zabudowanych przestrzeniach.

do art. 199

Projekt niniejszej ustawy wyprzedził z jednej strony jednolite dla całego Państwa przepisy o postępowaniu administracyjnym, które dotąd nie wyszły. Z drugiej strony musiało się w projekcie niniejszej ustawy liczyć z tym, że przez stwarzanie jakichkolwiek tymczasowych przepisów w tej mierze powiększono by tylko ze szkodzą ludności różnorodność przepisów bez osiągnięcia celu, dając

powód do chaotyczności. Dla tego przyjęto zasadę, iż obowiązujące przepisy aż do chwili ich ustawowego unormowania toku postępowania pozostają w mocy.

^hdo art. 200^h

^cdo art. 198^c

do art. ^h201^h ^c200^c

(P.g. 309, P.g. 1)

Nominalne wyliczenie tych przepisów, które się niniejszą ustawą uchyła, okazało się niepraktycznym, z uwagi, że wyliczenie tych przepisów, jak to zresztą z konieczności zdarza się niemal we wszystkich ustawach nie jest wyczerpujące, oraz że w byłych trzech zaborach Polski mogły istnieć liczne przepisy, o których zaborcze władze czy ze względów politycznych, lub innych nie wiedziały lub wiedzieć nie zdołały. Przepisy te nie są więc należycie ujęte w formę i nie zostały nam należycie przekazane, łatwo więc przy wyliczeniu obecnym mogłyby być przeoczone, co by stworzyło niepożądane powikłanie stosunków prawnych, których unormowanie ustawa wodna miała za zadanie.

Dla tego też odstąpiono od praktyki pruskiej ustawy, zamieszczając oględne postanowienie, że tracą moc przepisy sprzeczne z niniejszą ustawą.

do art. ^h202^h ^c201^c

Przepis tego artykułu okazuje się koniecznym z uwagi, że poszczególne części kraju nie są jeszcze administracyjnie zjednoczone. Odrębne stanowisko Województwa Śląskiego zastrzeżone w ustawie Konstytucyjnej z 15 VII 1920 r. (Dz.U. Nr. 73 poz. 497) musiano również uwzględnić.

Załącznik ^{b7}^b

Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu i Ministerstwem Spraw Zagranicznych w sprawie zatwierdzenia Umowy Rządu Polskiego z Rządem Francuskim o Wojskowej Misji Francuskiej w Polsce

Ministerstwo Spraw Wojskowych
Warszawa, dn. ^{a...}^a grudnia 1921 r.

L. 6146/G.M.II

Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w sprawie zatwierdzenia Umowy Rządu Polskiego z rządem Francuskim o Wojskowej Misji Francuskiej w Polsce.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

1. Uchwała się zawrzeć między Rządem Rz[eczy]p[ospo]litej Polskiej a Rządem francuskim umowę w sprawie Misji Wojskowej francuskiej w Polsce według brzmienia załączonego do niniejszego projektu.

2. Wskazanie tej Uchwały porucza się Panu Ministrowi Spraw Zagranicznych .
Motywy wniosku podane będą ustnie.

w.z.
Minister Sprawa Wojskowych
/-/ Czikel
Generał-porucznik.

Załącznik 8

Contrat entre le Gouvernement de la République Polonaise et le Gouvernement de la République Française

CONTRAT

entre

le Gouvernement de la République Polonaise

et le

Gouvernement de la République Française.

ARTICLE I^o

Les Gouvernements Française et Polonais se sont mis d'accord pour modifier par le présent Contrat le statut de la Mission Militaire Française en Pologne.

Les Officiers de cette Mission, liés au Gouvernement polonais par des engagements individuels antérieurs (Contrats et Accords des 15 Janvier 1919, 25 Avril 1919 et 24 Octobre 1920), ne seront régis par le présent Contrat et maintenus en Pologne, que s'ils consentent à la résiliation de gré à gré de ces engagements. Quant aux Officiers qui n'ont pas souscrit d'engagement individuel au moment de leur affectation à la Mission, c'est-à-dire tous ceux qui sont arrivés en Pologne après le 1° Mars 1920, ils seront soumis d'office au dit Contrat qui entrera en vigueur le 1° Novembre 1921.

Le présent Contrat est conclu sans limitation de durée. Il pourra être dénoncé par l'un quelconque des Gouvernements signataires, sous la condition d'un pré-avis de trois mois.

ARTICLE II

La Mission Militaire Française en Pologne est placée sous les ordres d'un Général Français. Elle est constituée par un personnel français rigoureusement sélectionné en se basant sur ses aptitudes et connaissances professionnelles, notamment en ce qui concerne les instructeurs et les conseillers techniques.

La composition, l'effectif et l'emploi du personnel de la Mission Militaire Française, doivent correspondre aux progrès réalisés dans l'instruction et dans l'organisation de l'Armée Polonaise. Au 1° Novembre 1921, l'effectif de la Mission

comprendra 200 Officiers et 130 hommes de troupe, le détail des emplois est donné à l'annexe II.

A une date qui sera fixée par un Accord à intervenir dès le début d'Avril 1922, entre le Ministre des Affaires Militaires de Pologne et le Général Chef de Mission, l'effectif sera ramené à 100 Officiers et 80 hommes de troupe.

Les réductions ultérieures qui seront reconnues possibles, seront de même réglées par accord entre ces deux hautes autorités. Chacune de ces réductions sera effectuée deux mois, jour pour jour, après la date de la décision la concernant.

La Mission Militaire Française est chargée de collaborer à l'organisation et à l'instruction ainsi qu'à l'élaboration des lois organiques et des règlements de l'Armée Polonaise. Les conditions de cette collaboration sont fixées par l'annexe I précitée.

En conformité des dispositions de la Convention de la Haye (Chapitre I^o - Art. 3) et de l'article 17 du Code civil français, les membres de la Mission Militaire Française ne peuvent, dans aucun cas, combattre les troupes d'une nation avec laquelle la France est en état de paix.

Les membres de la Mission relèvent exclusivement de leurs Chefs hiérarchiques français.

Ils conservent leur statut militaire, leur hiérarchie, leur administration et leur uniforme, comme s'ils servaient en France.

Les militaires français qui, avant la signature du présent Contrat ont obtenu un grade à titre polonais (Application de la Décision Ministérielle du 10 Octobre 1916, n° 6929/D) conserveront les insignes de ce grade pendant la durée de leur séjour en Pologne.

Pendant, le grade dont ils sont pourvus à titre français entre seul en ligne de compte pour déterminer les avantages dont peuvent être appelés à jouir les intéressés (hiérarchie, commendement, allocations de solde et accessoires, pensions d'invalidité, etc. ...).

ARTICLE III

Tout militaire entrant dans la composition de la Mission Militaire Française en Pologne est désigné par le Ministre de la Guerre Français. Il ne doit pas souscrire d'engagement individuel à l'égard du Gouvernement polonais. Seuls, le Gouvernement français et le Gouvernement polonais sont parties au Contrat. Le militaire français désigné pour la Pologne obéit d'un ordre de Mission du Ministre de la Guerre français.

Les décisions concernant le retour en France des militaires appartenant à la Mission sont également prises par le Ministre de la Guerre français ou par le Général Chef de Mission, agissant par délégation du Ministre, sous réserve des dispositions suivantes:

1° Le Gouvernement français s'engage à ne pas rapporter en France les militaires de la Mission n'ayant pas au moins six mois de séjour en Pologne, à l'exception toutefois des militaires, qui, avant ce délai, se seraient rendus occupables de fautes graves contre la discipline.

2° Après un séjour de six mois en Pologne, les militaires français qui en manifesteront le désir par écrit, seront rapatriés en France par les soins du Général Chef de Mission.

3° Les militaires rentrant en France ne seront remplacés à la Mission que si le Général Chef de Mission le juge nécessaire.

4° En cas de mobilisation générale, le Gouvernement français reprend toute liberté d'agir vis-à-vis du personnel français en Pologne, qu'il peut y maintenir en totalité ou en partie.

ARTICLE IV.

Le personnel de la Mission Militaire Française en Pologne a droit, de la part du Gouvernement polonais, aux allocations fixées par l'Annexe III joints au présent Contrat, dans les conditions suivantes:

- a) pour les militaires venant de France, du jour du passage de la frontière française,
- b) pour les militaires déjà en Pologne, du jour de la mise en vigueur du présent Contrat.

Ces militaires ne pourront prétendre à aucun rappel de différence entre les indemnités de première mise antérieurement touchées et celles qui sont indiquées au nouveau Contrat.

Ces allocations sont décomptées en francs et payées en marks polonais, au cours du change déterminé tous les dix jours pour la décade suivante par une Commission spéciale composée de membres français et polonais.

Cette Commission devra se berner à homologuer le cours moyen du mark polonais tel qu'il s'est pratiqué en Pologne au cours de la dizaine écoulée.

En cas de promotion au grade supérieur à titre définitif, les allocations prévues pour ce grade à l'annexe III sont dues à dater du jour de la promotion.

Les allocations fixées par l'annexe III cessent d'être payées aux militaires lorsque ceux-ci sont absente de Pologne pour l'un des motifs suivants:

- a) permissions à titre exceptionnel accordées en plus des droits normaux définis à l'Art. VI.
- b) missions ordonnées par le Gouvernement français et n'ayant aucun rapport avec le service en Pologne, telles que: séjour en France dans une école, examens, etc. ...
- c) retard non justifié au retour d'une permission régulière.

ARTICLE V.

Tout militaire doit, préalablement à son affectation à la Mission, être pourvu d'un certificat de visite et contre-visite constatant son aptitude pour le service en Pologne.

En cas d'accident ou de maladie, les personnes intéressées auront tous les soins assurés dans les Hôpitaux militaires polonais de même que les soins des médecins militaires, y compris les médicaments, d'après les mesures et dans les conditions obligatoires pour les militaires polonais. Les militaires, pendant tout leur séjour à l'hôpital conserveront le droit à toutes les allocations prévues par le présent Contrat. Leurs frais d'entretien reviendront à leur charge d'après le tarif obligatoire dans chaque hôpital.

En cas de décès, le corps sera transporté en France aux frais du Gouvernement polonais.

La pension, en cas de décès ou d'invalidité contractée au service, est la pension afférente au grade dont le titulaire est pourvu au titre français, décomptée dans les conditions et au tarif prévu par la législation française.

La part incombant au budget français sera toujours fixée, comme durée et comme taux, à ce qui aurait été mis normalement à sa charge si le décès ou l'invalidité étaient survenus en France, en dehors du service.

La part incombant au budget polonais sera toujours égale à la différence entre le chiffre total de la pension allouée et la part incombant à la France.

Une demi-indemnité de mission continuera à être payée mensuellement par le Gouvernement polonais à l'intéressé ou aux ayants-droit, au cas de décès, jusqu'au jour de la liquidation de la pension.

ARTICLE VI.

Les militaires de la Mission ont droit à une permission annuelle qui ne peut en principe être accordée avant l'achèvement de la première période de six mois.

Cette permission donne droit:

- a) aux allocations de présence.
- b) au remboursement des frais de voyage aller et retour (billets de chemin de fer, de wagon-lit pour les ayants-droit, visa de passeports).

La durée de la permission annuelle est calculée sur les bases suivantes:

1° Les militaires de la Mission ont droit à 10 jours de permission par trimestre révolu passé en Pologne.

2° La durée de la permission annuelle peut être égale aux droits acquis, à condition de ne pas dépasser une durée de quarante jours.

Tout militaire quittant la Mission reçoit les allocations de présence pendant la durée de la permission à laquelle il peut prétendre en vertu des droits qui lui restent acquis suivant les règles ci-dessus.

Des permissions à titre exceptionnel peuvent être accordées par le Général Chef de Mission en dehors de la permission annuelle; les frais de voyage sont dans ce cas à la charge des intéressés qui bénéficieront du transport gratuit sur les réseaux polonais.

Des congés de convalescence peuvent être accordés aux militaires de la Mission, dans les conditions déterminées à l'Annexe IV.

ARTICLE VII.

Les frais de voyage d'aller pour se rendre en Pologne lors de l'engagement et de retour en France en cas de rapatriement sont à la charge du Gouvernement polonais.

ARTICLE VIII.

Le personnel français aura droit au transport gratuit des familles à l'aller et au retour une fois seulement pendant la durée du séjour, sous les réserves ci-après:

Les frais de voyage de retour d'une famille ne seront remboursés que si cette famille a fait un séjour en Pologne de six mois au minimum, sauf en cas de force majeure, tels que: événements politiques ou de guerre, rappel par le Gouvernement français, maladie, etc.

La faculté pour les militaires de la Mission de faire venir en Pologne leur famille sera toujours subordonnée à l'autorisation du Général Chef de Mission.

Les membres de la famille dont le transport est assuré gratuitement sont: la femme, les enfants, la mère ou la belle-mère vivant habituellement en France sous le même toit que le militaire, et un domestique.

Une convention additionnelle fixera le mode de transport (vagons-lits, 1°, 2°, 3° cl.) des militaires des différents grades de la Mission et de leur famille et les conditions d'emploi des trains des diverses catégories (trains de luxe internationaux, trains ordinaires de l'explicitation ou trains spéciaux militaires). Les intéressés jouiront au minimum à cet égard de tous les privilèges auxquels ils ont droit en France.

ARTICLE IX.

Les frais de déplacement des militaires de la Mission, déplacés pour le service, seront remboursés sur production de la part des intéressés, d'états de dépenses justifiés.

Ces états de dépenses devront être appuyés de justifications détaillées et de factures explicatives qui seront soumises pour autorisation au Général Chef de Mission.

Le montant de ces états de dépenses devra être diminué du montant des indemnités représentatives de vivres acquises pendant la durée du déplacement.

Les règles ci-dessus sont applicables aux déplacements effectués dans l'intérieur de la Pologne.

Pour les déplacements effectués en France ou autres pays pour le compte du Gouvernement polonais, les droits des intéressés sont fixés par l'Annexe III à § 6° – Frais de déplacement hors du territoire polonais, en France et à l'étranger.

ARTICLE X.

Les sommes au compte du budget français qui seraient éventuellement avancées par le Gouvernement polonais pour l'entretien de la Mission, seront remboursées à ce Gouvernement par l'un des deux procédés suivants:

- soit par paiement direct par la Mission (en francs ou en marks).

– soit par inscription au crédit du Gouvernement polonais imputable sur le prochain règlement de compte entre la France et lui.

Le choix entre les deux procédés appartiendra au Gouvernement français.

ARTICLE XI.

Les transports des effets et matériels militaires, tant par terre que par mer, destinés à la Mission, sont à la charge du Gouvernement polonais.

Le transport du mobilier et des bagages personnels des militaires de la Mission, tant par mer que sur terre, se fera aux frais du Gouvernement polonais.

Le mobilier sera transporté d'après un barôme analogue à celui en vigueur pour les changements de résidence des militaires en France, mais sous la réserve que les militaires chefs de famille qui n'auront pas fait venir leur famille en Pologne seront traités comme les célibataires.

Les effets et matériels militaires et les denrées de la Coopérative destinés à la Mission seront exonérés des droits de douane.

En ce qui concerne les denrées destinées à la Coopérative, l'importance des quantités importées en Pologne ne devra pas dépasser les quantités prévues comme nécessaires pour la satisfaction des besoins personnels des membres de la Mission et de leur famille; ces denrées ne pourront, dans aucun cas, être cédées à des personnes autres que les militaires français appartenant à la Mission.

Le mobilier et les bagages personnels des militaires de la Mission et tous les objets destinés à cet usage strictement personnel, ainsi qu'à celui de leur famille, seront exonérés des droits de douane.

Pour les matières et objets non affectés à cet usage, les militaires français restent soumis aux lois et règlements généraux polonais en vigueur, en matière de douane en Pologne.

ARTICLE XII.

Le texte français du présent Contrat est officiel²⁹⁰.

APPROUVE

PAPRIS, le 11 Octobre 1921.

Ministre de la Guerre,

Louis BARTHOU.

Copie certifiée conforme.

Varsovie, le 22 Octobre 1921.

Le Général NIESSEL

Chef de la Mission Militaire Française en Pologne.

P.O. Le Chef d'E.M.

²⁹⁰ Nie publikuje się pięciu załączników do tej umowy.

Przekład:

Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Francuskiej

UMOWA między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej
a
Rządem Republiki Francuskiej.

ARTYKUŁ I

Rządy Francji i Polski uzgodniły, że niniejszą Umową zmodyfikują status Francuskiej Misji Wojskowej w Polsce.

Oficerowie tej Misji, związani z Rządem Polskim poprzednimi indywidualnymi zobowiązaniami (Kontrakty i Umowy z dnia 15 stycznia 1919 r., 25 kwietnia 1919 r. i 24 października 1920 r.), podlegają postanowieniom niniejszego Kontraktu i pozostaną w Polsce tylko wówczas, gdy wyrażą zgodę na rozwiązanie za obopólną zgodą tych zobowiązań. Oficerowie, którzy nie podpisali indywidualnego zobowiązania w chwili przydzielenia do Misji, a więc wszyscy ci, którzy przybyli do Polski po 1 marca 1920 r., będą z urzędu objęci wspomnianą Umową, która wejdzie w życie z dniem 1 listopada 1921 r.

Niniejsza Umowa zostaje zawarta bez ograniczeń czasowych. Umowa może zostać wypowiedziana przez każdy z rządów sygnatariuszy pod warunkiem zachowania trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia.

ARTICLE II

Francuska Misja Wojskowa w Polsce zostaje powierzona dowództwu francuskiego generała. W jej skład wchodzi starannie dobrany personel francuski, w szczególności dotyczy to instruktorów i doradców technicznych, którzy zostaną wybrani w oparciu o ich umiejętności i kompetencje zawodowe.

Skład, liczebność oraz zatrudnienie personelu Francuskiej Misji Wojskowej muszą odpowiadać postępowi, jaki dokonał się w szkoleniu i organizacji Wojska Polskiego. W dniu 1 listopada 1921 r. stan osobowy Misji wyniesie 200 oficerów i 130 żołnierzy; szczegóły dotyczące stanowisk podano w załączniku II.

W terminie, który zostanie wyznaczony w porozumieniu, przewidzianym na początek kwietnia 1922 r., między Ministrem Spraw Wojskowych RP a Generalnym Szefem Misji, stan osobowy zostanie zredukowany do 100 oficerów i 80 żołnierzy.

Późniejsze redukcje, które uzna się za możliwe, będą również ustalane w drodze porozumienia między tymi dwoma wysokimi instancjami. Każda z tych redukcji zostanie dokonana dokładnie po upływie dwóch miesięcy, licząc od dnia wydania dotyczącej jej decyzji.

Francuska Misja Wojskowa jest odpowiedzialna za współpracę w organizacji i szkoleniu, a także w opracowywaniu ustaw i rozporządzeń organicznych Wojska Polskiego. Warunki tej współpracy zostały określone w wyżej wymienionym Załączniku I.

Zgodnie z postanowieniami Konwencji Haskiej (rozdział I – art. 3) i art. 17 francuskiego kodeksu cywilnego członkowie Francuskiej Misji Wojskowej nie mogą w żadnym wypadku walczyć z wojskami narodu, z którym Francja jest w stanie pokoju.

Członkowie Misji podlegają wyłącznie swoim francuskim przełożonym.

Zachowują oni swój status wojskowy, hierarchię, administrację i umundurowanie, tak jakby odbywali służbę we Francji.

Wojskowi francuscy, którzy przed podpisaniem niniejszego Kontraktu uzyskali polski stopień (zastosowanie decyzji ministerialnej z dnia 10 października 1916 r., nr 6929/D, zachowają insygnia tego stopnia na czas pobytu w Polsce.

Jednakże przy określaniu świadczeń, do których mogą mieć prawo (hierarchia, dowództwo, przyznanie żołdu oraz dodatki, renty inwalidzkie itp.), brany jest pod uwagę jedynie stopień wojskowy, którą posiadają jako obywatele francuscy.

ARTYKUŁ III

Cały personel wojskowy wchodzący w skład Francuskiej Misji Wojskowej w Polsce jest wyznaczany przez francuskiego ministra wojny. Nie podejmuje on żadnych indywidualnych zobowiązań wobec Rządu RP. Stronami Kontraktu są wyłącznie Rząd Francuski i Rząd Polski. Francuski wojskowy oddelegowany do misji wojskowej w Polsce wypełnia rozkazy francuskiego ministra wojny.

Decyzje dotyczące powrotu do Francji personelu wojskowego należącego do Misji są również podejmowane przez francuskiego ministra wojny lub przez Generalnego Szefa Misji, wyznaczonego przez Ministra, z zastrzeżeniem następujących postanowień:

1° Rząd francuski zobowiązuje się nie sprowadzać do Francji żadnego wojskowego będącego członkiem Misji, który nie spędził w Polsce co najmniej sześciu miesięcy, z wyjątkiem jednak tych wojskowych, którzy przed upływem tego czasu byli winni poważnych wykroczeń dyscyplinarnych.

2° Po sześciomiesięcznym pobycie w Polsce wojskowi francuscy, którzy wyrażą taką wolę na piśmie, zostaną repatriowani do Francji na mocy decyzji Generalnego Szefa Misji.

3° Personel wojskowy powracający do Francji będzie zastępowany w Misji jedynie w przypadku, gdy Szef Generalny Misji uzna to za konieczne.

4° W przypadku ogłoszenia powszechnej mobilizacji Rząd Francuski odzyskuje pełną swobodę działania w stosunku do personelu francuskiego w Polsce, który może tam pozostać w całości lub w części.

ARTYKUŁ IV.

Personel Francuskiej Misji Wojskowej w Polsce jest uprawniony do otrzymywania od Rządu Polskiego świadczeń określonych w Załączniku III, załączonym do niniejszego Kontraktu, na następujących warunkach:

a) dla żołnierzy przybywających z Francji - od dnia przekroczenia granicy francuskiej

b) dla personelu wojskowego już przebywającego w Polsce, od dnia wejścia w życie niniejszej Umowy,

Personel ten nie będzie miał prawa do odzyskania różnicy między wcześniej otrzymanymi dodatkami z tytułu pierwszej wypłaty a dodatkami określonymi w nowej Umowie.

Dodatki te są wyliczane we frankach i wypłacane w markach polskich, po kursie wymiany ustalonym co dziesięć dni na kolejną dekadę przez specjalną komisję składającą się z przedstawicieli Francji i Polski.

Komisja ta będzie musiała zatwierdzić przyjęcie średniego kursu polskiej marki, jaki był stosowany w Polsce w ciągu ostatnich dziesięciu dni.

W przypadku otrzymania ostatecznego awansu na wyższy stopień wojskowy, dodatki przewidziane w załączniku III dla tego stopnia są wypłacane od dnia awansu.

Dodatki określone w załączniku III przestają być wypłacane wojskowym w przypadku ich nieobecności w Polsce z któregośkolwiek z poniższych powodów:

a) przepustki wyjątkowe przyznawane dodatkowo, poza tymi, które przysługują normalnie i są określone w art. VI.

b) podróże służbowe zlecone przez Rząd Francuski, niemające związku ze służbą w Polsce, takie jak: pobyt we Francji w szkole, egzaminy itp.

c) nieuzasadnione spóźnienie przy powrocie z regulaminowej przepustki.

ARTYKUŁ V.

Przed skierowaniem do Misji wszyscy członkowie personelu wojskowego muszą posiadać potwierdzone zaświadczenie o zdatności do służby w Polsce.

W razie wypadku lub choroby, osoby zainteresowane będą miały zapewnioną wszelką opiekę medyczną w polskich szpitalach wojskowych, jak również opiekę lekarzy wojskowych, w tym lekarstwa, zgodnie z zasadami i na warunkach obowiązujących polski personel wojskowy. Personel wojskowy, podczas całego pobytu w szpitalu, zachowuje prawo do wszystkich dodatków przewidzianych w niniejszej Umowie. Koszty utrzymania będą ponosić we własnym zakresie, zgodnie ze stawką obowiązującą w każdym szpitalu.

W przypadku śmierci ciało zostanie przewiezione do Francji na koszt Rządu Polskiego.

W przypadku śmierci lub inwalidztwa powstałego w trakcie służby, renta odpowiada grupie zaszerogowania we Francji i jest wyłoczona zgodnie z warunkami i według stawki określonej w ustawodawstwie francuskim.

Część pokrywana z budżetu francuskiego jest ustalana każdorazowo w odniesieniu do czasu trwania i stawki, na poziomie, który normalnie obciążałby budżet, gdyby śmierć lub inwalidztwo nastąpiło we Francji, poza służbą.

Część pokrywana z budżetu polskiego będzie zawsze równa różnicy pomiędzy całkowitą kwotą przyznanej renty, a częścią przypadającą na stronę francuską.

Połowa świadczenia z tytułu misji będzie nadal wypłacana co miesiąc przez Rząd Polski osobie zainteresowanej lub osobom uprawnionym w przypadku jej śmierci, aż do dnia likwidacji renty.

ARTYKUŁ VI.

Personel wojskowy Misji jest uprawniony do corocznego (urlopu), który zasadniczo nie może być udzielony przed upływem pierwszego półrocza.

Urlop ten uprawnia ich do:

- a) dodatku za obecność
- b) zwrotu kosztów podróży do i z kraju (bilety kolejowe, bilety na wagon sypialny dla osób uprawnionych, wizy paszportowe).

Wymiar urlopu rocznego oblicza się na następującej podstawie:

1° Personelowi wojskowemu Misji przysługuje 10 dni urlopu za każdy zakończony kwartał spędzony w Polsce.

2° Wymiar rocznego urlopu może być równy prawom nabytym, pod warunkiem że nie przekracza czterdziestu dni.

Każdy wojskowy wyjeżdżający z Misji na urlop otrzymuje na czas trwania urlopu dodatki funkcyjne, do których jest uprawniony z tytułu praw nabytych zgodnie z powyższymi zasadami.

Szef Generalny Misji, w wyjątkowym przypadku, może udzielić urlopu poza rocznym okresem urlopowym; w takim przypadku koszty podróży ponoszą osoby zainteresowane, które będą korzystać z bezpłatnego transportu w ramach polskich sieci kolejowych.

Personel wojskowy misji może otrzymać urlop na rekonwalescencję na warunkach określonych w załączniku IV.

ARTYKUŁ VII.

Koszty podróży do Polski w związku z powołaniem i powrotu do Francji w przypadku repatriacji pokrywa Rząd Polski.

ARTYKUŁ VIII.

Personel francuski będzie uprawniony do bezpłatnego transportu dla swoich rodzin tam i z powrotem tylko raz w okresie pobytu, z zastrzeżeniem następujących warunków:

Koszty podróży powrotnej rodziny zostaną zwrócone tylko wtedy, gdy rodzina przebywała w Polsce przez co najmniej sześć miesięcy, z wyjątkiem przypadków siły wyższej, takich jak: wydarzenia polityczne lub wojenne, odwołanie przez rząd francuski, choroba itp.

Możliwość sprowadzenia przez personel wojskowy Misji do Polski swoich rodzin będzie zawsze uzależniona od zgody Szefa Generalnego Misji.

Członkowie rodziny, którym transport jest zapewniany bezpłatnie, to: żona, dzieci, matka lub teściowa mieszkająca zazwyczaj we Francji pod jednym dachem z wojskowym oraz jedna osoba ze służby.

Dodatkowe porozumienie określi sposób transportu (kuszetki, 1°, 2°, 3° klasy) żołnierzy różnych stopni Misji i ich rodzin oraz warunki korzystania z pociągów różnych kategorii (międzynarodowe pociągi luksusowe, zwykłe pociągi osobowe lub specjalne pociągi wojskowe). Zainteresowane osoby będą korzystały w tym zakresie, przynajmniej ze wszystkich przywilejów przysługujących im we Francji.

ARTYKUŁ IX.

Koszty podróży personelu wojskowego Misji, w przypadku podróży służbowych, będą zwracane po przedstawieniu przez zainteresowane osoby zaświadczeń o poniesionych i uzasadnionych wydatkach.

Poświadczenia wydatków muszą być poparte szczegółowymi dowodami i fakturami wyjaśniającymi, które zostaną przedłożone do zatwierdzenia Szefowi Misji Generalnej.

Kwotę tych zestawień wydatków należy pomniejszyć o kwotę dodatków na wyżywienie otrzymanych na czas podróży.

Powyższe zasady mają zastosowanie do przemieszczania się na terenie Polski.

W przypadku podróży do Francji lub innych krajów w imieniu Rządu RP, uprawnienia osób zainteresowanych są określone w załączniku III do § 6° – Koszty podróży poza terytorium Polski, we Francji i za granicą.

ARTYKUŁ X.

Kwoty do budżetu Francji, które mogłyby być ewentualnie przekazane przez Rząd Polski na utrzymanie Misji, zostaną zwrócone temu Rządowi przy zastosowaniu jednej z dwóch następujących procedur:

- albo w formie bezpośredniej wpłaty przez Misję (we frankach lub markach).
- albo w formie obciążenia Rządu polskiego na poczet następnego rozliczenia rachunków między nim a Francją.

Wybór między tymi dwiema procedurami będzie należał do Rządu francuskiego.

ARTYKUŁ XI.

Koszty transportu drogą lądową i morską sprzętu i wyposażenia wojskowego przeznaczonego dla Misji ponosi Rząd Polski.

Transport mebli i bagażu osobistego personelu wojskowego Misji, zarówno drogą morską, jak i lądową, odbędzie się na koszt Rządu Polskiego.

Meble będą przewożone według taryfy podobnej do tej, która obowiązuje przy zmianie miejsca zamieszkania personelu wojskowego we Francji, z tym jednak zastrzeżeniem, że personel wojskowy mający rodzinę, który nie sprowadził jednak swojej rodziny do Polski, będzie traktowany tak samo jak osoby stanu wolnego.

Przedmioty i wyposażenie wojskowe oraz artykuły spożywcze Spółdzielni przeznaczone dla Misji będą zwolnione z opłat celnych.

Jeżeli chodzi o artykuły spożywcze przeznaczone dla Spółdzielni, ilości przywożone do Polski nie mogą przekraczać ilości przeznaczonych na zaspokojenie osobistych potrzeb członków Misji i ich rodzin; te artykuły spożywcze nie mogą być w żadnym wypadku przekazywane osobom innym niż francuski personel wojskowy należący do Misji.

Osobiste meble i bagaże personelu wojskowego Misji oraz wszelkie przedmioty przeznaczone wyłącznie do użytku osobistego tego personelu i jego rodzin są zwolnione z opłat celnych.

W odniesieniu do produktów i przedmiotów nie przeznaczonych do tego celu, francuski personel wojskowy podlega ogólnym polskim przepisom i regulacjom prawnym obowiązującym w zakresie ceł w Polsce.

ARTYKUŁ XII.

Tekst francuski niniejszej Umowy jest tekstem obowiązującym²⁹¹.

ZATWIERDZONO

PARYŻ dnia 11 października 1921r.

Minister Wojny,

Louis BARTHOU.

Potwierdza się zgodność niniejszej kopii z oryginałem.

Warszawa, dnia 22 październik 1921 r.

Generał NIESSEL

Szef Francuskiej Misji Wojskowej w Polsce.

P.O. Szef Sztabu Generalnego (E.M.)

^bZałącznik 9^b

Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych w porozumieniu z Min. Skarbu w sprawie dodatkowego kredytu na listopad i grudzień 1921 r.

WNIOSEK

Nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych w porozumieniu z Min. Skarbu w sprawie dodatkowego kredytu na listopad-grudzień b.r.

Rada Ministrów raczy uchwalić

Upoważnia się Ministra Skarbu do czasu ostatecznego zatwierdzenia dodatkowych kredytów dla M.S.Wojsk. na r. 1921.

²⁹¹ Les cinq annexes du présent Contrat ne sont pas publiées.

a) do otwarcia M.S.Wojsk. na pokrycie bieżących wydatków w m. listopadzie grudniu kredytu w kwocie 943 893 475 Mk.

b) na virement budżetowe kwoty 1 671 652 359 Mk. z kredytów Mob. na pokrycie wydatków normalnych M.S.Wojsk. w listopadzie grudniu b.r.

w.z. Minister Spraw Wojskowych
/-/ Czikel
Generał-porucznik.

U m o t y w o w a n i e.

Uchwałą Rady Ministrów upoważniono Ministra Skarbu do otwarcia M.S.Wojsk. na okres listopad i grudzień kredytu w wysokości 15 104 407 110.

Zapotrzebowanie M.S.Wojsk. przekracza powyższą kwotę o 2 615 545 834 Mk. przeto zachodzi potrzeba do-asygnowania powstałej różnicy.

Na pokrycie tego dodatkowego kredytu, można użyć kwotę 1 671 652 359 Mk. z kredytów mobilizacyjnych w sumie 7 740 000 000 dla M.S.Wojsk., przez Radę Ministrów uchwalonych nie obciążając przez to budżetu na rok 1922.

Zaoszczędzenie tej kwoty w funduszu mobilizacyjnym spowodowane zostało niższą kursu walut obcych, tudzież przez to iż firma Manfred WEISS nie uczyniła zadość warunkom umowy i nie dostarczyła M.S.Wojsk. przedmiotów uzbrojenia, na które przewidzianą była odpowiednia kwota.

fSosnkowski^f

Załącznik ^b10^b

Wniosek Ministra Spraw Wojskowych o mianowanie Józefa Czikela generała podporucznika Szefem Administracji w Ministerstwie Spraw Wojskowych; Notatka Ministerstwa Spraw Wojskowych [dot. ludności polskiej w Niemczech]

Minister Spraw Wojskowych
Warszawa ^adn. 19^a

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Pana Józefa CZIKELA Generała Podporucznika przedstawia się Panu Naczelnikowi Państwa, celem zamianowana go Szefem Administracji w Ministerstwie Spraw Wojskowych.

Wniosek o zamianowanie w załączeniu.

II.

Wniosek o mianowanie Pana Józefa Czikela generała podporucznika Szefem Administracji w Ministerstwie Spraw Wojskowych.

W ministerstwie Spraw Wojskowych wakuje stanowisko Szefa Administracji, które ze względu na sprawne funkcjonowanie Ministerstwa winno być niezwłocznie obsadzone.

Jako kandydata na objęcie wymienionego stanowiska proponuje się Generała Podporucznika Józefa CZIKELA, urodzonego w 1873, który ukończył Szkołę Sztabu Generalnego w Wiedniu oraz szereg innych szkół wojskowych. Generał Podporucznik Józef CZIKEL zajmował stanowiska:

Szefa Sztabu Dowództwa Okręgu Generalnego Kraków, Dowódcy 8 Dywizji Piechoty, Zastępcy i Szefa Departamentu I M.S.Wojsk. I ostatnio mianowany Zastępcą Szefa Administracji w dn. 16 lipca 1921 r. do tej pory pozostaje na tym stanowisku.

Uznając kwalifikacje Generała Podporucznika Józefa CZIKELA za najzupełniej odpowiednie na objęcie stanowiska Szefa Administracji w Ministerstwie Spraw Wojskowych. Rada Ministrów ma zaszczyt wnosić, aby Pan Naczelnik Państwa raczył mianować Generała Podporucznika Józefa CZIKELA Szefem Administracji w Ministerstwie Spraw Wojskowych.

Minister Spraw Wojskowych
^fSosnkowski^f
Generał-Porucznik

^bZałącznik do p. 11.^b

Notatka do pkt. 11. Położenie ludności polskiej w Niemczech zachodnich.

Wśród ludności polskiej w Niemczech zachodnich daje się zauważyć ogromne wrzenie z tego powodu, że polskie placówki zagraniczne nie rozpoczynają jeszcze czynności związanych z opcją, choć do ostatecznego terminu jej pozostało nie wiele więcej jak trzy tygodnie. Ponieważ jest rzeczą niemożliwą aby wszyscy polscy emigranci przed 10 stycznia r[oku] p[rzeszłego] złożyli deklarację opcyjnie, konieczną jest rzeczą, aby w polskiej ustawie o obywatelstwie poczynione były zmiany, które ułatwiłyby tym z emigrantów, którzy nie zdążą dokonać formalności opcyjnych późniejsze nabycie obywatelstwa polskiego. Konieczne jest, aby Rząd Polski celem uspokojenia emigracji jeszcze przed 10 stycznia poczynił te zmiany.

Wobec tego, że art. 278 Traktatu Wer[salskiego]²⁹². na zasadzie którego ci emigranci polscy którzy zechcą naturalizować się w Polsce, będą wracali do kraju

²⁹² Niemcy zobowiązali się uznać nowe obywatelstwo, które zostało lub zostanie nabyte przez ich obywateli w myśl ustaw mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, i zgodnie

jest zredagowany bardzo niewyraźnie i pozostawia możliwość do czynienia licznych szykan ze strony władz niemieckich, pożądane jest, aby Rząd Polski niezwłocznie jeszcze przed 10 stycznia r[oku] p[rzeszłego] zawarł z Niemcami konwencję co do komentowania powyższego artykułu Traktatu Wers[alskiego]. Muszą w niej dokładnie być wyszczególnione wszystkie prawa repatriantów, tak jak w art. 91²⁹³. W razie odmowy rządu niemieckiego sprawę tę należy przedstawić Radzie Ambasadorów.

Ponieważ wrzenie wśród ludności polskiej jest tak silne, że zachodzi obawa, iż przywódcy nie zdołają utrzymać mas i te w ostatnich chwilach rzucą się do opcji a to dlatego, że obawiają się że władze niemieckie zaraz po 10 stycznia wydadzą jakąś ustawę która uniemożliwi przyjmowanie obcego poddaństwa obywatelom niemieckim. Ponieważ deklaracje opcyjnie według ogłoszonej niedawno niemieckiej ordynacji mają być składane u władz niemieckich, większość optantów byłaby narażona na szykany ze strony Niemców i wobec tego musieliby oni masowo wracać do kraju. Stan taki byłby katastrofą wprost szczególnie dla b. Dzielnicy Pruskiej, gdyż nie byłoby możliwości nie tylko zapewnienia im pracy, lecz nawet znalezienia dla nich jakiegoś schroniska. Szybko więc wywołałoby to wrzenie wśród reemigrantów, którego następstwa byłoby wprost nieobliczalne.

Dlatego też trzeba w oczekiwaniu tej możliwości, aby Rząd wyasygnował jak największe fundusze na roztoczenie opieki nad tymi reemigrantami.

Załącznik ^b11^b

Wniosek Ministra Skarbu w sprawie przekazania Ministrowi Skarbu administracji skarbowej na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej

WNIOSEK MINISTRA SKARBU

na Radę Ministrów w sprawie przekazania Ministrowi Skarbu administracji skarbowej na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia ^{a...}^a w sprawie przekazania Ministrowi Skarbu administracji skarbowej na obszarze b. dzielnicy pruskiej.

z postanowieniami właściwych władz tych mocarstw, już to w drodze naturalizacji, już to na mocy przepisów traktatu wersalskiego, jak również zwolnić pod każdym względem tych obywateli z racji nabycia nowego obywatelstwa od wszelkich węzłów w stosunku do państwa, do którego należeli poprzednio.

²⁹³ Ten artykuł traktatu wersalskiego traktuje o obywatelstwie, majątku i małżeństwach Niemców na terytorium Polski, wspomina również o Polakach pozostających w Niemczech.

§ 1. Na podstawie art. 7 ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. o tymczasowej organizacji zarządu b. dzielnicy pruskiej (Dz.Pr. Nr. 64, poz. 385) wyłącza się z dniem 1 stycznia 1922 r. nieprzejęte dotąd przez Ministerstwo Skarbu działy administracji skarbowej na obszarze b. dzielnicy pruskiej z zakresu działania Ministra b. dzielnicy pruskiej i przekazuje się Ministrowi Skarbu.

§ 2. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem b. dzielnicy pruskiej.

PREZYDENT MINISTRÓW
MINISTER SKARBU
MINISTER b. DZIELNICY PRUSKIEJ

Załącznik ^b12^b

[Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej dot. dalszego działania tegoż ministerstwa na terenie b. Dzielnicy Pruskiej]

Rada Ministrów uchwała w uzupełnieniu wniosku Pana Ministra Skarbu na wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej:

1. Minister b. Dzielnicy Pruskiej od dnia 1 I 1922 r. dla podtrzymania normalnej administracji będzie dalej prowadzić agendy departamentów mających być zlikwidowanymi tak funkcyjnie jak budżetowo ^cdo czasu objęcia odnośnych agend przez resort min.^c

2. Minister b. Dzielnicy Pruskiej na podtrzymanie porządku w tejże dzielnicy tudzież na wydatki na bezrobocie, utrzymanie dotychczas zasilanych przez Ministerstwo b. Dzielnicy Pruskiej zakładów wojskowych, subwencjonowanie samorządów, zorganizowanie palącej kwestii reemigracji westfalskiej i pomoc dla przemysłu rolniczego – poza normalnym prowizorium budżetowym tych departamentów, które mu funkcyjnie po 1 I 1922 r. będą podlegać – ^hdysponuje ryczałtem^h ^cotrzymuje kredyty dodatkowe do wysokości^c 1 miliarda marek.

3. Prowizorium budżetowe departamentów nie zlikwidowanych wynosi będzie na I kwartał 1922 r. ^hminimalnie^h tyle, ile wynosiły sumy wydatków za ostatni kwartał 1921 r.

4. Prezydent Ministrów wniesie projekt o zmianie ustawy z r. 1919 o tymczasowej organizacji zarządu b. dzielnicy pruskiej, który to projekt przewidywać będzie Komisję likwidacyjną.

5. Minister Skarbu upoważnia Ministra b. Dzielnicy Pruskiej aż do ogłoszenia formalnego rozporządzenia ^hlikwidacyjnego^h ^co przejęciu^d departamentu Skarbu ^cprzez Ministra Skarbu^c do działania w jego imieniu na prawach, jakie dotąd Ministrowi b. Dzielnicy Pruskiej przysługiwały.

6. Departamenty, które do dnia 1 I [19]22 przechodzą pod zwierzchnictwo właściwych Ministrów asygnują wydatki związane z odnośnymi działami administracji we własnym zakresie.

Uchwalono!

Dr Wachowiak

Załącznik ^b14^b

Uchwała Polaków w Prusach Wschodnich

No 1033

Tajne

W dniu 12 grudnia odbyło się u jednego z tutejszych właścicieli ziemskich poufne zabranie przedstawicieli rolników polskich z b. terenu plebiscytowego Prus Wschodnich. W dyskusji jaka rozwinęła się na temat powzięcia decyzji co [do] dalszego pozostania na terenie pomimo praw korzystania z art. 91 Traktatu Wersalskiego – ^aobecno^a postanowili co następuje:

Powodowani poczuciem narodowym obecni na zebraniu konstatają konieczność dalszego pozostania na tutejszym terenie i to pomimo strat materialnych, na jakie są narażeni z powodu szykan władz niemieckich. Pozostanie swe uzależniają obecni jednak od niżej wymienionych życzeń:

1) Pożądanym jest uzyskanie ze strony Rządu Polskiego zapewnienia uzyskania praw mniejszości narodowych dla pozostałej tutaj ludności polskiej, gdyż obecnych warunków kształcenia dzieci w języku polskim jest z powodu trudności technicznych i granicznych i dla braku praw mniejszości wprost niemożliwe.

2) Niemieckie władze skarbowe obciążają polską własność szczególnie wielkimi ciężarami podatkowymi, nieuwzględniająca żadnych ulg chociażby terminowych. Również banki niemieckie grożą wypowiedzeniem długów hipotecznych co przy jednoczesnym podcięciu kredytów dla właścicieli polskich we wszystkich niemieckich instytucjach finansowych może doprowadzić do ruiny majątkowej, o ile rząd polski nie przyjdzie z pomocą w formie udzielenia kredytów przez jedno z banków gdańskich na pożyczki hipoteczne dla tutejszych rolników w tym wypadku konieczne jest uzyskanie 10 milionów marek niemieckich pożyczki 5%.

3) w razie uniemożliwienia w przyszłości któregokolwiek z tutejszych obywateli koniecznym jest uzyskanie zapewnienia, że Rząd Polski nada ewentualnym emigrantom polskie obywatelstwo z pominięciem formalności przy naturalizacji.

4) Ponieważ rząd niemiecki występuje często w obronie mniejszości dla swoich współziomków zamieszkałych w Polsce²⁹⁴ – przeto zabrani liczą również

²⁹⁴ Według spisu powszechnego z 1921 r. było to nieco poniżej 770 tys. ludzi.

na poparcie i opiekę Rządu Polskiego w sprawie uzyskania tychże praw dla pozostałych w Prusach Polaków.

5) O ile rząd Polski uważa, że wypełnienie wymienionych życzeń jest niemożliwe, wówczas zebrani będą zmuszeni skorzystać z praw art. 91, co wywoła również wzrost fali emigracyjnej ludności wieśniaczej.

6) Zebrani zdają sobie jasno sprawę, że pozostanie ich na terenie naraża ich oprócz wszelkich przykrości osobistych na utratę majątków, wobec czego zmuszeni są ze względu na swe rodziny poczynić wszelkie kroki, które by umożliwiły im egzystencję i nie dopuściły, by ich ofiara poszła na marne. Liczą więc na zrozumienie faktycznego stanu rzeczy Rząd Polski i wydatne poparcie.

Załącznik ^{b15}^b

[Pismo Doradcy powiatowego dr. Wincentego Styczyńskiego w sprawie mordów popełnionych na Polakach w Gliwicach i okolicy; załączniki]

Gliwice dn. 20 ^{bXII}^b 1921.

^bB. pilne^b

Jaśnie Wielmożny Panie Prezesie Ministrów

W załączeniu przesyłam statystykę mordów popełnionych w ostatnim czasie na Polakach w Gliwicach i okolicy. Po władzach niemieckich nie możemy się spodziewać żadnej pomocy.

Ludność tutejsza jest w rozpacz. Pomóc nam mogą jedynie energiczne kroki rządu polskiego wobec władz niemieckich w Berlinie, które niemieckich rozbójników najwidoczniej popierają żeby zmusić lud polski do gremialnej ucieczki z Górnego Śląska.

Błagamy o pomoc.

^fDr Wincenty Styczyński^f
Doradca powiatowy

I. Statystyka zamordowanych Polaków w powiecie Gliwickim przez zorganizowane bandy niemieckie w ostatnich tygodniach.

Data	Nazwisko i imię	Miejscowość	Uwagi.
26 VII 1921.	Dudek Alfons	Przyszkówka	Dawniejszy powstaniec
5 VIII	” Kurek Jan	Rudzieniec	”
5 VIII	” Krawiec Franciszek	”	”
X	” Kozioł (Kupiec)	”	Polski mąż zaufania
17 X	” Schmidt Augustyn	Seywałd	Dawniejszy Powstaniec

17 X	”	”	”	Chłopiec
15 XII	”	Polus Łucja	Lig[a] Zabrska	Żona prezesa Zw[iązku] Powsta[ńców]
3 XII	”	Józef Witek z Przyszowic, dawniejszy powstaniec sprzątnięty bez śladu w Gliwicach.		

II. Statystyka lekko i ciężko rannych ^{ic} Polaków wskutek zamachów zorganizowanych band niemieckich za pomocą granatów ręcznych i innej broni palnej, z ostatnich tygodni.

Data	Nazwisko i imię.	Miejscowość	Uwagi.
^{i...i} X 1921	Zubek Jan	Przyszówka	Dawniejszy Powstaniec
^{i...i} X ”	Choroba Robert, wójt Rudzieniec		Polski mąż zaufania
^{i...i} XI	Drzazga Jan, wójt	Wielka Paczyna	”
^{i...i} XI i 12 XI ”	Wilk Tomasz	Pyskowice	”
^{i...i} XII 1921	Strzelanie do wybitnych Polaków w Paczynie		
^{i...i} XII ”	”	”	Niewiesiu
^{i...i} XII ”	Polus Stanisław	Lig[ota] Zabrska,	prezes powstańców
^{i...i} XII ”	Strzelanie do straży polskiej w Żernicy.		
^{i...i} XII ”	Pleszka Paweł	Gliwice	ul. Kanałowa 22, dawniejszy powst[aniec]
^{i...i} XII ”	Bogusz Franciszek	Gliwice	ul. Barbary 28, dawniejszy powst[aniec]
^{bi...i} XII	Rudek Franciszek	”	Lipowa 60. Prezes ^{i...i} Kolejarzy polskich ^b

Załącznik ^{b16}^b

Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom wymienionym we wniosku

WNIOSKI NA RADEĘ MINISTRÓW

Ministra Spraw Zagranicznych

w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom:

L.p.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
ANGLII:			
1	Laurence Alma Tadema	Szczerą przyjaciółką Polski, stale zajmuje się akcją niesienia pomocy dzieciom polskim, zbierając na to fundusze. Założyła w Szwajcarii i Londynie przytułek dla dzieci jeńców polskich.	IV

2	Ppłk. Dawid Cree	Podkomisarz aliancki przy Międzynarodowej Komisji Granicznej z delegacji angielskiej współpracował przy wytknięciu granicy polsko-niemieckiej.	III
BELGII:			
1	Ernest Solvay Minister Stanu	Jeden z protektorów (Pro Polonia) utworzył specjalny Komitet rozdawnictwa odzieży w Warszawie i uposażył go sumą 5 milionów franków, dał również 50 tys. franków Komitetowi „Pro Polonia”.	I
2	Lieutenant Général Alphonse Cabra	Dowodzący fortecą w Antwerpii, jeden z głównych członków komitetu „Pro Polonia”, urządził święto wojskowe w Anwerpii dla biednych Polaków.	II
3	Edgar Castelein	Prezes Komitetu antwerpijskiego „Pro Polonia”, zebrał 400 tysięcy franków dla biednych Polaków, nadzwyczaj energiczny i szczerze oddany sprawie polskiej.	II
4	Senator Dr. Antoine de Page	Prezes Czerwonego Krzyża belgijskiego, członek Komitetu „Pro Polonia” organizował misję sanitarną belg[ijską] dla Polski.	II
5	Comtesse van den Steen de Jehay	Członek Komitetu „Pro Polonia”, brał czynny udział w organizacji misji sanit[arnej] belg[ijskiej] dla Polski.	III
6	Józef Ludwik Celen	Sekretarz belgijskiego Czerwonego Krzyża, zajmował się głównie zorganizowaniem pociągu sanitarnego szpitala i wysłaniem prowiantów i odzieży do Polski.	III
7	Karol Piołunowski	Syn emigranta, jeden z założycieli „Pro Polonia”, niestrudzony pracownik, jako skarbnik generalny i członek Komitetu „Pro Polonia” przy każdej sposobności bronił sprawy polskiej. Urządził święto wojskowe w Mons które dało duże rezultaty pieniężne.	IV
8	Théophile Jacquemin	Sekretarz Generalny Komitetu „Pro Polonia”, dyrektor gen[eralny] Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.	III
9	Joseph Berta	Wice-sekretarz generalny, szczerze oddany Polsce, przyczynił się w znacznej mierze do rozwoju Komitetu „Pro Polonia”.	IV
10	Madame Jules Destrée	Żona Ministra Nauki i Sztuki, jedna z najczynniejszych członków Komitetu „Pro Polonia”, przyczyniła się w znacznej mierze do rozwoju Komitetu. Stoi na czele Komitetu propagandy, urządziła wystawę i koncert na rzecz Polski.	IV

11	Hr. Juliette Carton de Wiart	Żona Prezesa Ministrów, członek Komitetu „Pro Polonia”, stoi na czele sekcji dla ratowania dzieci polskich.	IV
12	Général Léopold Melisse	Prezes Czerwonego Krzyża belg[ijskiego]	II
13	Georges Vaxelaire	Członek „Pro Polonia”, położył znaczne zasługi dla Polski, okazał wielką ofiarność, przyczynił się dużej do propagandy polskiej.	IV
14	„Adolf Max”	„Burmistrz Brukseli, honorowy członek Komitetu „Pro Polonia”.”	
FINLANDII:			
1	Generał Oskar Paweł Enckel	Szef Sztabu Generalnego Fińskiego.	II
2	Generał Ernst Bertholt Löfström	Inspektor piechoty.	II
3	” Karol Edward Kivakes		II
4	Pułkownik Ludwik August Schwindt		III
5	” Georg Londen		III
6	Komandor Georg Roos		III
7	Major Sven Silander		IV
8	Pułkownik Aarne Sichno		IV
FRANCJI:			
1	Generał Henri Hallier	Szef Misji franc. Komisji Kontrolnej w Wiedniu, oddał duże zasługi sprawie polskiej.	II
2	Pułk. Paul Baratier	Szef Sztabu Komisji Kontrolnej.	III
3	” Octave Meynier	Szef sztabu Misji franc.	III
4	Major Emile Laboureux		III
5	Major René Ferret	Członek Komisji Kontrolnej	IV
6	Kpt. Jean Lacroix	- ” -	IV
7	” Guy de Miribel	- ” -	IV
8	” Jules Muzet	Referent spraw polsk[ich]	IV
9	” Aymar de Mazieux	- ” -	IV
10	” Gilles de Maille	- ” -	IV
11	” Maurice de Jonquieres Faulque	- ” -	IV
12	” Charles Poujol	- ” -	IV
13	Porucznik François Guibourg		IV

14	Sekretarz Georges Vandervable		IV
15	Konsul generalny Henri Ponsot	Przyczynił się w znacznej mierze do odzyskania Śląska	II
16	Pułk. Paul Tixier	Członek Międzynarodowej Komisji Granicznej	III
17	Gen. Louis Archinard	Przyczynił się do tworzenia armii polskiej	II
18	” Maris Joseph Raoul Leon Barthelemy	- ” -	II
19	Gen. François Henri Robert Jules Capdepont	- ” -	II
20	Gen. Pierre Henri Desticker	- ” -	II
21	” Louis Félix Thomas Maurin	- ” -	II
22	” Bernard Marie Joseph Antoine Auguste Hubert Denis Serrigny	- ” -	II
23	Gen. Jean Vidalon	- ” -	II
24	” Augustin Ivon Edmond Dubail	Wielki Kanclerz Orderu Legii honorowej, odznaczył się w wojnie światowej, order należy się ze względów kurtuazji międzynarodowej.	I
25	Gen. Henri Louis Edouard Laurent	Działał dla odrodzenia Polski, oraz dla umocnienia Jej niepodległości.	II
26	” Gaston Henri Gustave Billotte	- ” -	II
27	” Joseph Marie Gaston Gassouin	- ” -	II
28	” Émile François Xavier Lucien Hergault	- ” -	II
29	” Louis Collardet	- ” -	III
30	Major Jules Jacques Georges Baudoin	- ” -	III
31	Podintendent wojsk. Aristide Elziere	- ” -	III
32	Podpułkownik Ludovic Auguste Zaleski	- ” -	III
33	Podpułkownik Albert Alexis Vautrin	- ” -	III
34	Pułk. James Martin	- ” -	III

35	Kpt. Jean Fabas	- ” -	IV
35	Major Camille Henri Luitz	- ” -	IV
36	kpt. Marie Alexis Eugène Lecrivain	- ” -	IV
37	Major François Thabard	- ” -	IV
38	Podintendent Eugene Frederic Poisson	- ” -	IV
39	Major Charles André Joseph Marie de Gaulle	- ” -	IV
40	Porucznik Jean Labat	- ” -	IV
41	Major Emanuel Ludovic Perret	- ” -	IV
RUMUNII:			
1	Jerzy Berea	Prefekt miasta Konstanzy okazał wiele życzliwości w sprawie polskiej w czasie pobytu Komisji polskiej w Rumunii	III
WŁOCH:			
1	Podpułk[ownik] Filippi di Baldissero	wojskowy włoski zasłużył się sprawie polskiej	III
2	Kap[i]t[an] Aldo de Ferrari	- ” -	IV
3	Major Cosma Manera	- ” -	IV
4	Major Ugo Marchini	- ” -	IV
5	Bryg[adier] Giovanni Carlini	- ” -	IV
6	Porucz[nik] Gaetano Bazzani	- ” -	IV
7	” Valtramo Spilimbergo	- ” -	IV
DANII:			
1	H.O.G. Ellinger, Dyr. Akad[emii] roln[iczo]-weter[ynaryjnej] w Kopenhadze	położył wielkie zasługi w sprawie zwalczania księgosuszu w Polsce	II
2	C.O. Jensen, prof. weter[ynarii] przy roln[iczej] Akad[emii] w Kopenhadze	- ” -	III
3	Azel Christian Skougaard Sloth, dr. weterynar[i]	- ” -	IV

4	Henning Hieronimus Munch, dr. weterynarii	- ” -	IV
5	Olaf Georg Jensen, dr. weter[ynarii]	- ”	IV
6	Emanuel Aleksander Clausen ”	- ” -	IV
7	Helge Conradsen, sekr[etarka prof. Ellingera	- ” -	IV

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

PROTOKÓŁ
151-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 22 grudnia 1921 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań

Religijnych i Oświecenia Publicznego

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Za Ministra Kolei Żelaznych Dyrektor Departamentu

Minister Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Apropowizacji

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

Sekretarz Rady Ministrów Radca Prez. Rady Min.

W obradach nad sprawą repatriacji bierze nadto udział

Nadzwyczajny Komisarz do spraw repatriacji poseł

inż. Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Kazimierz Sosnkowski

dr Jerzy Michalski

Bronisław Sobolewski

dr Józef Raczyński

Henryk Strasburger

Witold Czapski

dr Władysław Stesłowicz

inż. Gabriel Narutowicz

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

Jan Stefan Stoiński

dr Józef Wybicki

dr Jerzy Buzek

Władysław Grabski

Początek posiedzenia odbywa się w Belwederze w obecności Naczelnika Państwa.

1. Przeprowadzono obrady nad polityką Rządu w sprawie wileńskiej i związanej z nią sprawą litewskiej w ogóle.

Powzięte uchwały uznano za poufne, a odpisy ich oddano w przechowanie Prezesowi Rady Ministrów.

2. Wysłuchano sprawozdania Nadzwyczajnego Komisarza do spraw repatriacji z obecnego stanu akcji repatriacyjnej, z dotychczasowej działalności Nadzwyczajnego Komisarza i o zamierzonych zarządzeniach, które mają na celu uzdrowienie niedomagań repatriacji.

Sprawozdanie to przyjęto do zatwierdzającej wiadomości.

3. Następnie Rada Ministrów w dalszym ciągu obradowała w Pałacu Rady Ministrów.

- Uchwalono wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie dodatkowego kredytu na urządzenie wewnętrzne w salach spalonych skrzydła b. gmachu sejmowego (załącznik 1).
4. Przyjęto projekt ustawy o Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie (załącznik 2).
 5. Uchwalono wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o zwolnienie Zygmunta Lasockiego ze stanowiska przewodniczącego tymczasowego wydziału samorządowego we Lwowie (załącznik 3).
 6. Uchwalono wniosek Prezesa Prokuraturii Generalnej o mianowanie starszego referenta Prokuraturii Generalnej Stanisława Łuniewskiego radcą Prokuraturii Generalnej (załącznik 4).
 7. Uchwalono załączony wniosek w sprawie przyznania dodatku za wyższe studia:
 - 1) Feliksowi Frankowskiemu, sekretarzowi legacyjnemu I klasy,
 - 2) Konstantemu Galasowi, referentowi Ministerstwa Spraw Zagranicznych,
 - 3) Władysławowi Matejce, dyrektorowi państwowego Zakładu badania środków spożywczych w Warszawie (załącznik 5).
 8. Uchwalono wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie odroczenia terminu spłaty zasiłku zwrotnego na zakupy zimowe z roku 1920 (załącznik 6).
 9. Uchwalono wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o udzielenie gminie miasta Płocka pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 4 000 000 marek (załącznik 7).
 10. Załączony statut sejneńskiego związku pracowników państwowych (załącznik 8) zatwierdzono.
 11. Uchwalono wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie zamiany części gruntu kolejowego położonego przy stacji Chodecz na grunt prywatny położony przy tej samej stacji (załącznik 9).
 12. Uchwalono
 - a) wniosek Ministra Skarbu w sprawie dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej (załącznik 10).
 - b) wniosek Ministra Skarbu w sprawie kredytu Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej (załącznik 11).
 13. Uchwalono wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej o zniesienie podatku od gilz (tutek) i bibulek papierosowych na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 12).
 14. Uchwalono wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej o zniesienie podatku od środków do oświetlania na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 13).
 15. Uchwalono wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie opodatkowania drożdży prasowanych na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 14).
 16. Złożony przez Ministra Spraw Wojskowych projekt ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Wojsk Polskich przyjęto z następującymi zmianami:

Ustęp drugi art. 18. uzupełniono wyrazami „w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych”;

Artykułowi 19 nadano osnowę: „Zawarcie małżeństwa jest szeregowemu bez pozwolenia władzy wzbronione.

Zezwolenia na zawarcie małżeństwa przez szeregowych udzielają władze wojskowe. Sposób udzielania zezwolenia ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych”.

Artykułowi 105 nadano osnowę: „Szeregowym zawodowym przeniesionym do rezerwy lub pospolitego ruszenia w myśl art. 104 niniejszej ustawy, o ile przesłużyli na stanowisku szeregowych zawodowych co najmniej lat 6, zapewnia Państwo pierwszeństwo w utrzymaniu stanowisk cywilno-państwowych, samorządowych lub w zakładach i instytucjach subwencionowanych przez Państwo z zaliczeniem czasu czynnej służby wojskowej do emerytury oraz do dodatków za wysługę lat, o ile takie dodatki są przyjęte przy danym stanowisku cywilnym.

Pierwszeństwo powyższe unormowane będzie osobną ustawą”.

17. Na wniosek Kierownika Ministerstwa Apropowizacji Rada Ministrów powzięła uchwałę:

„Moc rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 1921 r. w przedmiocie przekazania pewnych uprawnień Urzędu walki z lichwą powiatowym władzom administracyjnym (Dz. Ust. Nr. 88, poz. 650), wygasająca z dniem 31 grudnia 1921 r. – przedłuża się na okres do końca lutego 1922 r. – Rada Ministrów zleca Ministrowi Sprawiedliwości opracowanie i opublikowanie odnośnej noweli rozporządzenia”.

18. Po wysłuchaniu sprawozdania zastępcy Ministra Kolei Żelaznych o stanie ruchu na kolejach państwowych Rada Ministrów uchwała na wniosek Ministra Spraw Wojskowych:

„Minister Kolei Żelaznych przedłoży Radzie Ministrów w nieprzekraczalnym terminie dwóch tygodni plan stworzenia przed upływem lutego co najmniej miesięcznego zapasu węgla.

W tymże terminie dwutygodniowym Minister Kolei Żelaznych przeprowadzi dochodzenia celem ustalenia winnych obecnego kryzysu węglowego na kolejach oraz poda wynik tego dochodzenia do wiadomości Radzie Ministrów”.

19. Minister Spraw Zagranicznych referuje załączone w odpisie podanie Międzynarodowego Komitetu pomocy dla Rosji (załącznik 16).

Uchwalono udzielić 50%-ej ulgi taryfowej za przewóz 15 000 ton zboża i mąki na kolejach polskich, które wydać zamierza do Rosji dla poratowania głodnej ludności misja d-ra Nansena. Potrzebny kredyt będzie przyznany przez Ministra Skarbu Ministerstwu Spraw Zagranicznych, na którego rachunek wydatek odpowiadający powyższej uldze będzie odniesiony przez Ministerstwo Kolei Żelaznych.

20. Uchwalono wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o rozszerzenie uchwały Rady Ministrów z 12 grudnia w sprawie zwolnienia od likwidacji majątków

- pewnych kategorii osób zamieszkałych w przypadłej Polsce części Górnego Śląska również na mienie nieruchomości należące do tych osób (załącznik 17).
21. Zgłoszonej ^bdymisji^b przez Prezesa Delegacji Polskich w Komisjach Reewakuacyjnej i Specjalnej pismem z daty Stołbce 3. 12. 21. ^b(załącznik 18)^b Rada Ministrów nie przyjęła.

Posiedzenie zamknięte o godzinie 12 w nocy.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

[Załącznik do pkt 1.] Uchwały poufne Rady Ministrów powzięte w dniu 22 grudnia 1921 w Belwederze.

[Załącznik do pkt 2.] [Dot. repatriantów].

1. Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie Uniwersytetu Lwowskiego, dodatkowego kredytu na urządzenie wewnętrzne w salach spalonych skrzydła b. gmachu sejmowego²⁹⁵.
2. Projekt ustawy o Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie²⁹⁶.
3. Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o zwolnienie Zygmunta Lasockiego ze stanowiska Przewodniczącego Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie.
4. Wniosek o mianowanie Starszego Referenta Prokuraturii Generalnej Stanisława Łuniewskiego Radcą Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej²⁹⁷.
5. [Wniosek o uznanie za wystarczające dowody ukończenia studiów wyższych w celu przyznania dodatku: Feliksa Frankowskiego, Konstantego Galasa, Władysława Matejka]²⁹⁸.
6. Wniosek nagły Ministra Skarbu w przedmiocie odroczenia terminu spłaty zasiłku zdrowotnego na zakupy zimowe z r. 1920²⁹⁹.
7. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Płocka pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 4 000 000 marek³⁰⁰.
8. Statut Sejneńskiego Związku Pracowników Państwowych Polskich³⁰¹.
9. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie projektu ustawy o zamianie części gruntu kolejowego, położonego przy stacji Chodecz, na grunt prywatny, położony przy tej samej stacji; uzasadnienie³⁰².

²⁹⁵ Nie publikuje się.

²⁹⁶ Nie publikuje się. Ustawa o Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie weszła w życie 3 marca 1922 r., Dz.U. 1922, nr 24, poz. 197. Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie – jako pierwsza uczelnia artystyczna w Polsce – powstała w 1918 r. na mocy Statutu Uniwersytetu Jagiellońskiego. W 1883 r. została oddzielona od uniwersytetu.

²⁹⁷ Nie publikuje się.

²⁹⁸ Nie publikuje się.

²⁹⁹ Nie publikuje się.

³⁰⁰ Nie publikuje się.

³⁰¹ Nie publikuje się.

³⁰² Uzasadnienie podpisane piórem gen. Sikorskiego, szefa Sztabu Generalnego. Nie publikuje się.

10. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu Ustawy o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej.
11. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu Ustawy o Kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej.
12. [Motywy] rozporządzenia Rady Ministrów o zniesieniu podatku od gilz (tutek) i bibulek papierosowych na obszarze b. dzielnicy pruskiej.
13. Rozporządzenie Rady Ministrów o zniesienie podatku od środków do oświetlania na obszarze b. dzielnicy pruskiej; motywy³⁰³.
14. [Motywy] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie opodatkowania drożdży prasowanych na obszarze b. dzielnicy pruskiej.
15. Projekt ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych W.P.³⁰⁴
16. [Pismo Międzynarodowego Komitetu Pomocy Rosji o zgodę na przewóz przez Polskę tranzytem około 20 pociągów żyta].
- 17.³⁰⁵
18. [Pismo Prezesa Delegacji Polskich w Komisjach Reewakuacyjnej i Specjalnej].

Załącznik do pkt 1. Uchwały poufne Rady Ministrów powzięte w dniu 22 grudnia 1921 w Belwederze

^bUchwały poufne Rady Ministrów powzięte w dniu 22 grudnia ^a1922^{a306} w Belwederze

I. Przy oczekiwanim zjednoczeniu Wileńszczyzny z Polską pożądanę jest nadanie temu zjednoczeniu formy autonomii Ziemi Wileńskiej, przy czym nie wyklucza się rozszerzenia terytorium.

II. Dążyć do ułatwienia porozumienia z Litwą Kowieńską, a w szczególności do osiągnięcia w przyszłości państwowego połączenia Kowieńszczyzny z Polską³⁰⁷.

Warszawa 28/6 1921

Buzek

Wręczone mi przez Prezydenta Ministrów Pana Ponikowskiego po dymisji składam do protokołu.^b

Załącznik do pkt 2. [Dot. repatriantów]

1. Zmniejszyć falę repatriantów przez przestrzeganie ściśle postanowień Traktatu ryskiego.

³⁰³ Nie publikuje się.

³⁰⁴ Nie publikuje się.

³⁰⁵ Brak załącznika w zbiorze dokumentów.

³⁰⁶ W tekście błędny zapis.

³⁰⁷ Nawiązanie do idei konfederacji polsko-litewskiej.

2. Stworzyć nowe punkty odbiorcze przez budowę baraków, których by później można użyć dla wojska. Należy wziąć pod uwagę przede wszystkim Mołodeczno, Łuniniec i Głębokie.

3. Eszelonować uchodźców od razu w głąb kraju i także tam tworzyć etapy.

4. Podjąć akcję dyplomatyczną, by nasze czynniki uzyskały należyty wpływ na układanie list.

5. Minister spraw Wewnętrznych ma skutecznie wyrzucać elementy obce z powrotem do Rosji.

6. Przenieść stację odbiorczą do Stołpców.

7. Na placówkach naszych w Bolszewii zmienić personel i obsadzić je jednostkami energiczniejszymi.

Załącznik ^{b3b}

Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o zwolnienie Zygmunta Lasockiego ze stanowiska Przewodniczącego Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie

Wniosek o zwolnienie Zygmunta LASOCKIEGO ze stanowiska Przewodniczącego Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie.

Przewodniczący Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie Dr. Zygmunt LASOCKI został mianowany Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym Rzeczypospolitej Polskiej przy Rządzie Republiki Austriackiej – wobec czego zachodzi konieczność zwolnienia D-ra LASOCKIEGO z zajmowanego obecnie stanowiska.

W myśl art. 5 ustawy z dnia 30 stycznia 1920 (Dziennik Ustaw Nr. 11 poz. 61 z r. 1920) postanawiającego, że po zniesieniu Generalnej Delegatury mianuje Przewodniczącego Tymczasowego Wydziału Naczelnik Państwa na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych, uchwalony przez Radę Ministrów – wnoszę, aby Pan Naczelnik Państwa, uwzględniając powyższe, raczył

zwolnić D-ra Zygmunta LASOCKIEGO ze stanowiska Przewodniczącego Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie.

Warszawa, dnia ^{a...a} grudnia 1921 r.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
^fSt. Downarowicz^f

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu Ustawy o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej

Wniosek Nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu Ustawy o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej.

Rada Ministrów zechce upoważnić Ministra Skarbu do przedłożenia pod obrady Sejmu Ustawodawczego, jako wniosku nagłego poniższego projektu Ustawy w zamian projektu Ustawy o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, wniesionego do Sejmu przez Ministra Skarbu na zasadzie upoważnienia Rady Ministrów z dnia 26 września r.b., którego wycofanie z Sejmu będzie jednocześnie zarządzone przez Ministra Skarbu.

U S T A W A

z dnia ^{a...a} 1921 r.

o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej.

Art. 1. Upoważnia się Polską Krajową Kasę Pożyczkową do doprowadzenia stanu emisji jej biletów prócz biletów emitowanych na zasadzie art. 2 Ustawy z dnia 26 marca 1920 r. (Dz.Ust.Rz.P. Nr. 31, poz. 179) do kwoty 210 miliardów mkp., łącznie z kwotą 118 miliardów Mkp. ustaloną w art. 1 Ust. z dnia 8 lipca 1921 r. (Dz.Ust.Rz.P. Nr. 64, poz. 401).

Art. 2. Wykonanie niniejszej Ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

U z a s a d n i e n i e.

Równocześnie przedłożony wniosek w sprawie kredytu Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej uzasadnia konieczność zaciągnięcia na pokrycie deficytu państwowego dalszej pożyczki w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w kwocie 100 miliardów Mkp. t.j. 30 miliardów ponad kwotę przewidzianą w projekcie Ustawy, przesłanej Sejmowi Ustawodawczemu przy piśmie z dnia 30 IX 1921 r. L: 16208.

Pożyczka ta zostanie pokryta dalszą emisją banknotów oraz funduszami, znajdującymi się na rachunkach żyrowych. Według zestawienia na dzień 10 grudnia zadłużenie w wysokości 217 miliardów było pokryte emisją w wysokości około 180 miliardów marek polskich, reszta zaś była pokryta głównie z funduszy, znajdujących się na rachunkach żyrowych w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej.

Nadmienić należy, że możliwość pokrycia zadłużenia częściowo funduszami, znajdującymi się na rachunkach żyrowych, będzie znacznie mniejsza, z powodu

wydawania przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową na potrzeby przemysłu kredytów towarowych, które jako nieobjęte Art. 2 Ustawy z dnia 25 marca 1920 roku, nie są wyłączone z emisji banknotów ustawowo niepokrytych; z tego względu już w chwili obecnej (na dzień 20 grudnia r.b.) wydatkowane na ten cel 4600 milionów obciążają emisję ustawowo niepokrytą, aczkolwiek nie są emitowane bezpośrednio na potrzeby Skarbu Państwa.

Wobec tego, że akcja wydawania kredytów towarowych prawdopodobnie pochłonie dalsze sumy z funduszków znajdujących się na rachunkach żyrowych, należy oczekiwać zmniejszenia się różnicy między zadłużeniem, a emisją ustawowo niepokrytą; z tego też założenia wychodząc, Ministerstwo Skarbu występuje z niniejszym wnioskiem o doprowadzenie emisji biletów ustawowo niepokrytych do kwoty 310 miliardów m.p. czyli powiększenie o kwotę 30 miliardów ponad stan z dnia 10 grudnia r.b. oraz 20 miliardów Mkp., ponad kwotę przewidzianą w projekcie ustawy, przesłanej Sejmowi Ustawodawczemu przy piśmie z dnia 30 IX r.b. L. 16794.

Taką wysokość emisji należy przewidywać nie mając możliwości liczyć na pokrycie znacznej części zadłużenia funduszków, znajdujących się na rachunkach żyrowych, prawdopodobny wzrost tych funduszków zostanie przede wszystkim zużytkowany przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową na kredyty towarowe.

Ponadto nadmienia się, że obieg banknotów wynosił na dzień 10 grudnia r.b. 212 676 000 000, czyli przekraczał emisję biletów ustawowo niepokrytych o kwotę 33 473 000 000 Mkp.; ta ostatnia kwota została w myśl Art. 2 Ustawy z dnia 26 marca 1921 r. zużytkowana na skup złota (2 288 000 000), na skup weksli (15 258 000 000), na skup walut zagranicznych (13 601 000 000), oraz na skup koron niestemplowanych (2 326 000 000).

MINISTER SKARBU

/-/ Michalski

Załącznik ^b11^b

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu Ustawy o Kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej

Wniosek Nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu Ustawy o Kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej.

Rada Ministrów zechce upoważnić Ministra Skarbu do przedłożenia pod obrady Sejmu Ustawodawczego, jako wniosku nagłego, poniższego projektu Ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej,

wniesionego do Sejmu przez Ministra Skarbu na zasadzie upoważnienia Rady Ministrów z dnia 26 września r.b., którego wycofanie z Sejmu będzie jednocześnie przez Ministra Skarbu zarządzane.

U S T A W A

z dnia ^a...^a 1921 r.

o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej.

Art. 1. Upoważnia się Ministra Skarbu do zaciągnięcia na pokrycie niedoboru budżetowego dalszej pożyczki w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej do wysokości 250 miliardów Mkp., łącznie z kwotą 150 miliardów Mkp. ustalonej w art. 1 Ustawy z dn. 8 lipca 1921 roku (Dz.Ust.Rz.P. Nr. 64, poz. 402 z r. 1921).

Art. 2. Wykonanie niniejszej Ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

U z a s a d n i e n i e.

W projekcie Ustawy w sprawie kredytu Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej, przedłożonym Sejmowi Ustawodawczemu przy piśmie z dnia 30 września r.b. Nr. 16208 prosiło Ministerstwo Skarbu o upoważnienie do zaciągnięcia na pokrycie przewidywanego do końca r.b. deficytu budżetowego dalszej pożyczki w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w wysokości 70 miliardów Mkp.

Pożyczka ta wraz z pożyczką udzieloną na zasadzie Ustawy z dnia 8 lipca 1921 r. doprowadziłaby stan zadłużenia Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej do wysokości 220 miliardów Mkp.

Zgłaszając powyższy projekt Ministerstwo Skarbu przypuszczało, że już w r.b. uda się Ministerstwu Skarbu otrzymać część dochodu z projektowanej daniny majątkowej. Poza tym Ministerstwo Skarbu liczyło na wydatne zwiększenie dochodów oraz zmniejszenie wydatków po zatwierdzeniu przez Sejm i wejście w życie Ustaw finansowych, zgłoszonych w październiku r.b. przez Ministra Skarbu. Ponieważ ustawa o daninie majątkowej została zatwierdzona przez Sejm dopiero w dniu 16 grudnia r.b. i dochody z tego tytułu zaczną napływać dopiero w terminie późniejszym, a rezultaty działalności oszczędnościowej opartej na uchwalonej jednocześnie z daniną Ustawie o środkach naprawy mogą ujawnić się także dopiero w pierwszych miesiącach 1922 roku dlatego też liczyć się należy w pierwszym kwartale 1922 roku z deficytem budżetowym, który będzie musiał być pokryty chwilowo pożyczką Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej.

W pierwszym kwartale 1922 r. wydatki państwowe wyniosą przypuszczalnie około 55 000 000 000 Mkp.

Dochody państwowe obliczone na podstawie wpływów w ostatnim kwartale r.b. wyniosą około 20 000 000 000 Mkp.

Ze sprzedaży biletów skarbowych III serii oczekuje się wpływu 5 000 000 000 Mkp.

Wobec tego pozostanie do pokrycia pożyczką w P.K.K.P. deficyt 30 000 000 000 Mkp.

Obliczenie powyższe zestawiono z uwzględnieniem tendencji wzrostu dochodów państwowych, jaki miał miejsce w ostatnim kwartale r.b. oraz tendencji zmniejszania się wydatków państwowych, przyjmując, że wydatki, które wyniosły w ostatnich miesiącach przeszło 20 miliardów Mk. miesięcznie, preliminuje się na pierwszy kwartał 1922 roku w wysokości 18 miliardów Mk. miesięcznie.

MINISTER SKARBU

/-/ Michalski

Załącznik ^b12^b

[Motywy] rozporządzenia Rady Ministrów o zniesieniu podatku od gilz (tutek) i bibulek papierosowych na obszarze b. dzielnicy pruskiej

Motywy

Rada Ministrów rozporządzeniem z dnia 6 października 1921 Dz. Ust. Nr. 84 poz. 596 uchyliła na obszarze b. zaboru rosyjskiego moc obowiązującą artykułu 1057 1–58 rosyjskich ustaw akcyzowych oraz wszelkich innych przepisów dotyczących podatku od gilz i bibulek papierosowych, tak, że od 1 listopada 1921 podatku tego na obszarze b. zaboru rosyjskiego się nie pobiera. Rozporządzeniem zaś z dnia 14 października 1921 Dz. Ust. Nr. 83 poz. 615 podniosła Rada Ministrów opłacany dotychczas na obszarze b. dzielnicy pruskiej podatek od gilz (tutek) bibulek papierosowych w kwocie 7 mk od 1000 sztuk do kwoty 10 mk od 1000 sztuk.

Na obszarze b. zaboru austriackiego podatek taki nie istniał.

Aby tę anomalię usunąć proponuje Ministerstwo b. dzielnicy pruskiej uchwalenie rozporządzenia według przylegającego projektu.

Dotychczasowa wydajność podatkowa z tego podatku nie da się ustalić, albowiem był on, jako objęty jedną ustawą łącznie z podatkiem od papierosów i od tytoniu cienko krajanego łącznie zarachowany.

[Motywy] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie opodatkowania drożdży prasowanych na obszarze b. dzielnicy pruskiej

M o t y w y

Obecnie osobny podatek od drożdży prasowanych na obszarze b. dz. pr. nie istnieje. Jedynie gorzelnie produkujące drożdże opłacają nieco wyższy t.zw. podatek odpędowy, a mianowicie według § 43 1.1. ustawy o opodatkowaniu spirytusu w miesiącach, w których produkuje się drożdże o 5 mk od 1 hl. alkoholu, a gorzelnie przemysłowe o dalsze 4 mk. od 1 hl. alkoholu zaś po przekroczeniu t.zw. przeciętnego uprawienia produkcji co najmniej w kwocie 25 mk od 1 hl. alkoholu. Z tej najwyższej stawki licząc normalny wydatek 25% drożdży przy 1 hl. alkoholu przypada na 1 kg drożdży 25 fen. Opłata ta nie stoi w żadnym stosunku do ceny sprzedaży, która wynosi w hurtowej sprzedaży około 720 mk., w detalicznej 1000 mk. za kg.

Z powodu różnicy opłat podatkowych od drożdży jest obrót handlowy między dzielnicami nader utrudniony. Jedyna istniejąca w Wielkopolsce fabryka drożdży w Luboniu wyprodukowała w kampanii 1920/1921 800 000 kg drożdży, od których podatek według proponowanej stawki wyniósłby był 16 000 000 mk.

[Pismo Międzynarodowego Komitetu Pomocy Rosji o zgodę na przewóz przez Polskę tranzytem około 20 pociągów żyta]

Comité International de Secours à la Russie³⁰⁸.

Haut Commissariat du Professeur P. Nansen.

Warszawa, dnia 17 grudnia 1921 r.

Marszałkowska 74 m. 16.

Do Jego Ekscelencji Pana Ministra Spraw Zagranicznych

Warszawa,

Panie Ministrze,

Międzynarodowy Komitet Pomocy Rosji pragnie przesłać do Rosji ^atransi-
tem^a przez Polskę dla ludności obszarów zagrożonych głodem 15 000 ton żyta
tj. około 20 pociągów.

³⁰⁸ Komitet został utworzony 15 sierpnia 1921 r. przez Komitet Międzynarodowego Czerwonego Krzyża w odpowiedzi na apel Maksyma Gorkiego o pomoc dla głodującej ludności Rosji.

W związku z powyższym mam zaszczyt zwrócić się do Pana Ministra w imieniu naszej organizacji i Profesora P. Nansena o łaskawe przedłożenie Radzie Ministrów następującej naszej prośby w sprawie ułatwień dla naszej Organizacji.

Prosimy:

1) O pozwolenie dla kilku członków Organizacji Nansena w Moskwie (imiona tych osób będą podane w najkrótszym czasie) na wielokrotne przekroczenie granicy Rosyjsko-Polskiej w celu odbierania transportów zboża wysłanych przez nas ze stacji Stołbce, Łuniniec i Podwołoczyska. Byłoby również bardzo pożądane, gdyby podczas przeładowania zboża z wagonów polskich do wagonów rosyjskich mógł być obecny rosyjski urzędnik cłowy.

2) O pozwolenie naszej organizacji korzystania z komunikacji telefonicznej między polskimi i rosyjskimi stacjami pogranicznymi, w celu przyspieszenia transportowania zboża.

3) O przyznanie nam dla wyżej wymienionego ładunku 15 000 ton żyta redukcji taryfy przewozowej o 50%, jaką już w swoim czasie Rząd Polski przyznał nam przy transportowaniu pierwszego pociągu ze zbożem, zakupionym w Polsce i już wysłanym.

4) O ochronę wojskową dla ładunków zboża, znajdujących się na polsko-rosyjskich stacjach pogranicznych, również o konwojowanie tych ładunków do rzeczywistej granicy przez Polską Straż Wojskową.

5) O przyznanie mi, jako przedstawicielowi Prof. P. Nansena w Polsce, jak również moim pomocnikom prawo bezpłatnego przejazdu na kolejach państwowych na liniach, łączących Warszawę ze stacjami pogranicznymi Stołbce, Łuniniec i Podwołoczyska.

Zechce, Jego Ekscelencja, przyjąć zapewnienia mego głębokiego szacunku.

M. Mc. Laran Jr.

Przedstawiciel Międzynarodowego Komitetu Pomocy Rosji na Polskę.

^bZał. 18^b

[Pismo Prezesa Delegacji Polskich w Komisjach Reewakuacyjnej i Specjalnej]

^bStołpce 3/12/[19]21

Do Pana Prezydenta Rady Ministrów
w Warszawie

Zapadłe w dniu wczorajszym uchwały Rady Ministrów zapewniły mi tak niezbędną w Moskwie swobodę ruchów i utorowały mi drogę do dalszej pracy na placówce moskiewskiej. Rozmowa jednak jaka miała miejsce między mną a Panem Ministrem Skarbu przekonała mnie dobitnie, iż stanowisko Ministerstwa

Skarbu zajęte w stosunku do Delegacji, a godzące w samą istotę prac jej bynajmniej zmianie nie uległo.

W rozmowie tej zgodziłem się, aby pozostawić nadal bez zmiany normy płac czerwcowych dla pracowników delegacji, co wobec podwyższenia w dwójnasób poborów wszystkich urzędników w kraju, jakie miało miejsce od tego czasu, uważałem za ustępstwo z najbardziej słusznym żądaniem. Natomiast prosiłem o przyznanie tytułem kompensaty ze względu na tak znaczne zwiększenie kosztów utrzymania rodzin w Polsce jednomiesięcznej pensji dla personelu wykonawczego (tj. wyłączając moją osobę i członków delegacji). Konieczność tego tłumaczyłem dużym rozgoryczeniem, które panuje już wśród pracowników, od których muszę wymagać bardzo wytężonej pracy.

Pan Minister Skarbu odrzucił jednak to żądanie, motywując tym, „iż nie mogę wymagać, aby urzędnicy byli opłacani w stosunku do dochodów, jakie dany urząd przynosi Skarbowi”. Odpowiedź ta była mi udzieloną mimo wiadomego Panu Ministrowi Skarbu faktu, iż przedkładając budżet swoje wynagrodzenie określiłem w połowie normy wypłacanej podówczas wszystkim bez wyjątku urzędnikom mej rangi przebywającym poza granicami kraju, płace zaś pozostałego personelu – urzędników kontraktowych, przeważnie specjalistów, nawet w kraju poszukiwanych, były niewspółmiernie niższe od norm placówek dyplomatycznych – praca zaś w delegacji pozbawioną była wszelkich przywilejów ze służbą państwową związanych.

Również byłem zmuszony opuścić Warszawę bez otrzymania odpowiedzi w sprawie kredytów na pomoc dla uczonych w Rosji, którą to sprawę Rada Ministrów uchwałą z dn. 2-go grudnia za specjalnie ważką uznała.

Do faktów tych przywiązuję szczególną wagę na tle całokształtu stosunku Ministerstwa Skarbu do Delegacji: Raty uchwalonego już budżetu nie były mi wpłacane, a depesze i listy (których kopie prześlę po przyjeździe do Moskwy) nie odnosiły skutku, bądź też pozostawały bez odpowiedzi. – Stosunek ten, tak anormalny, miał miejsce mimo to, iż poczyniłem znaczne oszczędności z budżetu i że raport kontrolera M.S.Z. p. Giesiekierskiego³⁰⁹, który był do Moskwy delegowany, wyjątkowo pochlebnie o administracji i gospodarce Delegacji świadczył.

W tym stanie utraciłem nadzieję, aby najbardziej palące potrzeby Delegacji były zaspokojone, a nawet troska o możliwość wypłaty pensji ustała, jak to miało miejsce dotychczas; straciłem więc wiarę w samą możliwość pomyślnego przeprowadzenia prac, wobec czego upraszam Pana Prezydenta o zwolnienie mnie z zajmowanego stanowiska.

Nie mając możliwości widzenia się wczoraj z Panem Prezydentem przed odejściem pociągu, komunikuję mu, iż wyjazdu tego nie odkładałem jedynie ze względu na ustalony termin wyjazdu z Prezesem Delegacji Rosyjskiej do Piotrogradu

³⁰⁹ Odczyt niepewny z rękopisu.

i na konieczność poczynienia kroków w sprawie odbioru drugiej raty, upraszam jednak o możliwie spieszne powiadomienie mnie o terminie przyjazdu do Moskwy mego następcy.

Antoni Olszewski
Minister Pełnomocny i Poseł Nadzwyczajny^b

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 16.

41

PROTOKÓŁ

1-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 3 stycznia 1922 r.

Obecni:

Przewodniczący Minister Poczty Telegrafów

dr Władysław Stesłowicz

Obecni:

Minister Spraw Wewnętrznych

Stanisław Downarowicz

Minister Spraw Zagranicznych

Konstanty Skirmunt

Za Ministra Spraw Wojskowych generał-podporucznik

Józef Czikiel

Za Ministra Skarbu Dyrektor Departamentu

dr Wiktor Mikulecki

Minister Sprawiedliwości

Bronisław Sobolewski

Za Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Podsekretarz Stanu

Tadeusz Łopuszański

Za Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Podsekretarz Stanu

Zygmunt Chmielewski

Za Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Dyrektor Departamentu

Stanisław Świętochowski

Minister Kolei Żelaznych

Bolesław Sikorski

Minister Robót Publicznych

inż. Gabriel Narutowicz

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Ludwik Darowski

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego

dr Witold Chodźko

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

dr Józef Wybicki

Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prez. Rady

Ministrów

Edward Lechowicz

Dyrektor Departamentu Politycznego Prez. Rady Ministrów

Witold Giełżyński

Radca Prezydium Rady Ministrów

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół z 22 grudnia 1921 r.

2. Wysłuchano sprawozdania Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego o stanie zdrowotnym w Państwie z powodu napływu repatriantów i zawleczenia przez nich tyfusu i zaakceptowano wydane przez Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego zarządzenia.

Rada Ministrów uznała za wskazane zwołanie przez Kierownika ministerstwa Zdrowia Publicznego konferencji prasowej celem wyjaśnienia przyczyn zamknięcia granicy wschodniej, przyspieszenie zawarcia konwencji sanitarnej z Rosją i obsadzenie placówek repatriacyjnych w Rosji jednostkami energiczniejszymi.

3. Wniesione przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej rozporządzenie o przekazaniu Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządu spraw archiwalnych w byłej dzielnicy pruskiej (załącznik 1) uchwalono w zasadzie. Redakcję ustalił Minister Skarbu, b. Dzielnicy Pruskiej i Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.
4. Wniesione przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej rozporządzenie w przedmiocie uchylecia obowiązujących w byłej dzielnicy pruskiej przepisów ograniczających użycie opału i światła (załącznik 2) uchwalono.
5. Złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o przyznawaniu nagród za zwalczanie przemytnictwa (załącznik 3) przyjęto.
6. Złożony przez Ministra Spraw Zagranicznych projekt ustawy w przedmiocie ratyfikacji projektów konwencji, przyjętych na II Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie w czasie od 15 czerwca do 10 lipca 1920 roku (załącznik 4) przyjęto.
7. Załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o udzielenie gminie miasta Wieliczki pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 600 000 marek (załącznik 5) uchwalono.
8. Załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie oszacowania gruntów wywłaszczonych na rzecz przebudowy Warszawskiego Węzła kolejowego z dóbr Wilanów powiatu warszawskiego (załącznik 6) uchwalono.
9. Wniesione przez Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego rozporządzenie w sprawie utworzenia Polskiego Komitetu zwalczania gruźlicy przy Ministerstwie Zdrowia Publicznego (załącznik 7) uchwalono.
10. Załączony wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o wywłaszczenie gruntu na powiększenie cmentarza gminy wyznaniowej żydowskiej w Żychlinie (załącznik 8) uchwalono.
11. Załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Sztuki i Kultury o poddanie kontroli państwowej komitetu wykonawczego zjazdu plastyków³¹⁰ (załącznik 9) uchwalono.
12. Złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy, zmieniającej niektóre postanowienia ustawy z dnia 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin oraz o zaopatrzeniu rodzin poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową (załącznik 10) – przyjęto w zasadzie.

Redakcję ustalił Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i Prezydium Rady Ministrów.

Posiedzenie zamknięto o godzinie 10 wieczorem.

^fStesłowicz^f

³¹⁰ Organizatorem był Związek Polskich Artystów Plastyków (ZPAP) – stowarzyszenie zarejestrowane w marcu 1911 r. w Krakowie, pierwotnie występujące pod nazwą Związek Powszechny Artystów Plastyków.

Załączniki

Wykaz:

1. Rozporządzenie Rady Ministrów o przekazaniu Ministrowi W.R. i O.P. zarządu spraw archiwalnych w byłej dzielnicy pruskiej³¹¹.
2. [Motywy] projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie uchylecia obowiązu-
jących w byłej dzielnicy pruskiej przepisów ograniczających użycie opału i światła.
3. [Motywy] projektu ustawy o przyznawaniu nagród za zwalczanie przemytnictwa.
4. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji projektów konwencji,
przyjętych na II-iej Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genui w czasie od 15 czerwca
do 10 lipca 1920 r.; projekt ustawy; projekt konwencji określającej najniższy wiek dopusz-
czania dzieci do pracy w marynarce; projekt konwencji w przedmiocie odszkodowań
na wypadek bezrobocia z powodu rozbicia się okrętu; projekt konwencji w przedmiocie
pośrednictwa pracy dla marynarzy.
5. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzie-
lenie gm. miasta Wieliczki pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 600 000 marek³¹².
6. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie oszacowania gruntów, wywłaszczonych
na rzecz przebudowy Warszawskiego Węzła Kolejowego z dóbr Wilanów powiatu War-
szawskiego³¹³.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie utworzenia „Polskiego Komitetu zwalczania
gruźlicy przy Ministerstwie Zdrowia Publicznego”; Statut „Polskiego Komitetu zwalczania
gruźlicy”³¹⁴.
8. Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wywłasz-
czenia gruntu na powiększenie cmentarza gminy wyznaniowej żydowskiej w Żychlinie.
9. Wniosek Ministerstwa Sztuki i Kultury poddania kontroli Państwowej Komitetu Wyko-
nawczego Zjazdu Plastyków.
10. [Uzasadnienie do] ustawy zmieniająca niektóre postanowienia Ustawy z dnia 18 marca
1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin oraz o zaopatrzeniu rodzin
po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą
wojskową (Dz.Ust.R.P. Nr. 32 poz. 195).

³¹¹ Nie publikuje się.

³¹² Nie publikuje się.

³¹³ Nie publikuje się.

³¹⁴ Nie publikuje się.

[Motywy] projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie uchylenia obowiązujących w byłej dzielnicy pruskiej przepisów ograniczających użycie opału i światła

^bjako Motywy^b

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
Departament Spraw Wewnętrznych
Warszawa, dnia 6 XII 1921 r.

Do Prezydium Rady Ministrów
w Warszawie

Załączone w odpisie Obwieszczenie Niemieckiej Rady Związkowej z dnia 11.12.[19]16 r. (Dz.Ust. Rzeszy Niem. str. 1355) wprowadziło znaczne ograniczenia w użyciu opału i światła tak w życiu prywatnym, jak specjalnie w handlu i przemyśle.

Ograniczenia te były wówczas potrzebne ze względu na brak materiałów opałowych i konieczność zużycia ich w przedsiębiorstwach służących celom wojennym, obecnie jednak stanowią one zbyt wielkie utrudnienie dla przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych.

Odnosi się to w szczególności do zakazów zawartych w §§ 1, 3 i 4 powołanego obwieszczenia.

Również przepisy § 5, 6 i 7 w sprawie oświetlenia ulic, ruchu tramwajów i oświetlenia schodów w budynkach mieszkalnych nie są obecnie na czasie.

Ograniczenie zawarte w § 2 jest bezprzedmiotowe, wobec tego, że sprawę tę reguluje ustawa o ośmiogodzinnym dniu pracy.

W ogólności ustały obecnie wyjątkowe warunki, które spowodowały wydanie powyższych ograniczeń, wobec czego wnoszę w myśl art. 13 ustawy z dnia 23.6.[19]21 (Dz.Ust.Rz.P. Nr. 75 poz. 511) o wydanie rozporządzenia uchylającego obwieszczenie Niem. Rady Związkowej.

Nadmieniam, że Minister Spraw Wewnętrznych rozporządzeniem z dnia 25.4.[19]21 (Mon[itor] Pol[ski] Nr. 106 poz. 752) zniósł również ograniczenia czasu funkcjonowania restauracji, teatrów itp. Projekt rozporządzenia załączam.

MINISTER:
Dr. WYBICKI

[Motywy] projektu ustawy o przyznawaniu nagród za zwalczanie przemytnictwa

M O T Y W Y

Jednym z najbardziej skutecznych środków zwalczania przemytnictwa jest niewątpliwie przyznawanie nagród osobom, które przyczyniają się do wykrywania tych przestępstw.

Co do wyboru tych zasad, wedle których miałyby się nagrody te przyznawać, istnieją dwa systemy, a mianowicie: albo

1) przyznaje się nagrodę pod warunkiem zasądzenia przestępcy i osiągnięcia z odnośnej sprawy dla kasy państwowej wpływów gotówkowych, czy to pod formą ściągniętej od przestępcy grzywny, czy też pod formą ceny sprzedażnej przetrzymanego towaru względnie konfiskaty przytrzymanej waluty, a więc przyznaje się je dopiero po osiągnięciu tych wpływów tak, że państwo, mimo przyznania nagrody, nigdy do sprawy nie dopłaca, - albo też

2) uzależnia się przyznanie nagrody wyłącznie od poniesienia zasługi w wykryciu przestępstwa i dlatego przyznaje się nagrodę bez wyczekiwania na wyrok i bez względu na możliwość uwalniającego wyroku. W systemie tym narażone jest państwo na to, że może do sprawy dopłacić, oczywiście tylko do poszczególnych spraw, a nie ogółem, gdyż przy oględnym szafowaniu nagrodami to, co by dopłacono przy jednych sprawach, może ewentualnie pokrywać się nadwyżkami osiągniętymi z innych spraw. System ten łączy się zwykle z oznaczeniem maksymalnej kwoty, jaka w ciągu pewnego czasu na nagrody rozdzielona być może („w granicach przyznanego kredytu”).

O ile natomiast rozchodzi się o samą już tylko wysokość nagrody, to podczas gdy w systemie pierwszym ustanawia się nagrody wedle jakiegoś stałego procentu rzeczonych wpływów gotówkowych (np. 75%), to w systemie drugim, o ile w ogóle ustanawia się je procentowo (procentowo do ukróconej należitości skarbowej lub wartości szacunkowej przytrzymanego przedmiotu) – to jednak nigdy w procencie stałym, lecz w pewnych granicach (np. od 50 do 75%), wskutek czego przy oznaczaniu wysokości nagrody znaleźć mogą uwzględnienie tego rodzaju okoliczności jak: poniesione trudy, narażanie się na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia, gorliwość służbowa, spryt lub energia, a nawet „dobre chęci” osoby, która liczyła na otrzymanie nagrody ze sprawy, na której, jak się później okazało „nic nie było”.

Podczas więc, gdy drugi z tych systemów opiera przyznanie nagrody na istotnej zasłudze, to w pierwszym systemie uzyskanie nagrody i jej wysokość będą niejednokrotnie dziełem „ślepego przypadku”.

Jeżeli dodamy do tego, że w systemie drugim znajduje zastosowanie zasada „podwójnie daje, kto szybko daje (bis dat, qui cito dat)”, to wyższość tego systemu

nad systemem pierwszym nie ulega żadnej wątpliwości zwłaszcza że system pierwszy kryje w sobie to wielkie niebezpieczeństwo, że osobnik reflektujący na nagrodę, przesłuchiwany w odnośnej sprawie jako świadek, wiedząc o tym, że uzyskanie przezeń nagrody zależy od zasądzenia przemytnika, gotów obciążyć go swymi zeznaniami niezgodnie z prawdą. Nadto zachodzi w systemie tym obawa że funkcjonariusz strzegący granicy, wiedząc o tym, że nagroda przyznana mu być może dopiero po przeprowadzeniu z przemytnikiem śledztwa i zawyrokowaniu sprawy, pozwoli ^azbiedz^a przemytnikowi, byle tylko przytrzymał towar, bo wtedy liczyć można na wcześniejsze otrzymanie nagrody. Wadliwości tego systemu są więc bardzo widoczne.

Ponieważ w obowiązującej obecnie „tymczasowej” ustawie o przyznawaniu tych nagród (z dnia 19/12 Dz.Ust. z r. 1920 Nr. 2, poz. 9) zastosowany jest właśnie ów wadliwy system pierwszy, przeto zachodzi potrzeba zniesienia tej ustawy przy równoczesnym wprowadzeniu zaprojektowanej ustawy, w której znajduje zastosowanie racjonalniejszy system drugi i która wprowadza nadto i tę niemniej ważną i pożądaną zmianę, że przyznawanie tych nagród odbywać się będzie kolegialnie, co dodaje gwarancję sprawiedliwszego niż dotychczas rozdziału tych nagród.

^bZałącznik 4^b

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji projektów konwencji, przyjętych na II-iej Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genui w czasie od 15 czerwca do 10 lipca 1920 r.; projekt ustawy

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

Warszawa

Dn. 3 listopada 1921 r.

No D. VI./1063

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji projektów konwencji przyjętych na II-iej Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genui w czasie od 15 czerwca do 10 lipca 1920 r.

Rada Ministrów uchwała:

USTAWA

z dnia ^a...^a roku

w przedmiocie ratyfikacji projektów konwencji przyjętych na II-iej Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genui w czasie od 15 czerwca do 10 lipca 1920 r.

Art. 1. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zatwierdza uchwalone na II-iej Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genui z 1920 r. projekty konwencji dotyczące:

- a) najniższego wieku dopuszczenia dzieci do pracy w marynarce.
- b) odszkodowań na wypadek bezrobocia w razie rozbicia się okrętu.
- c) pośrednictwa pracy dla marynarzy.

Art. II. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej upoważnia Naczelnika Państwa do podpisania ratyfikacji powyższych konwencji w imieniu Rzeczypospolitej.

Art. III Wykonanie niniejszej ustawy ^hzleca^h ^cpowierza^c się Ministrowi Spraw Zagranicznych, ^cwykonanie konwencji Ministerstwu Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu^c

Uzasadnienie

W myśl art. 405 Traktatu Wersalskiego członkowie Międzynarodowej Organizacji Pracy zobowiązali się przedstawić w terminie rocznym, względnie 10-to miesięcznym, projekta konwencji, uchwalone na periodycznie odbywających się Konferencjach Pracy, władzy lub władzom, kompetentnym do decyzji w przedmiocie ich przyjęcia lub odrzucenia przez odnośne państwa. Czyniąc zadość temu zobowiązaniu przekładam niniejszym do decyzji Rady Ministrów wniosek w przedmiocie trzech projektów konwencji, uchwalonych na II-iej Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genui, w czasie od 15 czerwca do 10 lipca 1920 r.

Ratyfikację wspomnianych projektów konwencji uważam za pożądaną p. Minister Pracy i Opieki Społecznej. Termin przedłożenia wspomnianych konwencji władzy, kompetentnej do decyzji, upływa w myśl klauzur Traktatu Wersalskiego z dniem 10 Stycznia 1922 r.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
^fSkirmunt^f

^bZałącznik 8.^b

Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wywłaszczenia gruntu na powiększenie cmentarza gminy wyznaniowej żydowskiej w Żychlinie

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
Departament Wyznań
Nr 8799/1969

Wniosek w sprawie wywłaszczenia gruntu na powiększenie cmentarza gminy wyznaniowej żydowskiej w Żychlinie³¹⁵.

³¹⁵ W 1870 r. Żychlin utracił prawa miejskie. W 1924 r. Rząd RP przywrócił Żychlinowi prawa miejskie.

Wskutek konieczności powiększenia cmentarza żydowskiego w Żychlinie Zarząd gminy wyznaniowej żydowskiej czynił starania o nabycie potrzebnego obszaru drogi droga polubowną od właściciela gruntów okalających cmentarz Władysława Dębickiego.

Wobec tego, iż jak widać za sprawozdania Starosty Kutnowskiego 17 sierpnia b.r. L. 775/10/I i dołączonych protokołów: komisji sanitarno-budowlanej z dn. 30 IV 1920 r. posiedzenia Sądu rozjemczego w Starostwie z dn. 8/6 b.r. oraz sprawozdania Wojewody warszawskiego z dn. 15 IX b.r. Ad. 5738/I/V

1/ nabycie gruntu drogą polubowną nie jest możliwe i kilkakrotnie zabiegi Starostwa nie osiągnęły celu, z powodu zbyt rażącej różnicy zapłaty strona co do wartości gruntu,

2/ powiększenie cmentarza jest naglące, gdyż na obecnym cmentarzu pozostało jeszcze najwyżej 25 miejsc.

Ministerstwo, zgodnie z wnioskiem Starostwa oraz Województwa, na podstawie dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. (Dz. Praw Nr. 14, poz. 162) uprasza Radę Ministrów o przełożenie do decyzji Naczelnika Państwa załączonego projektu wywłaszczającego.

Minister
Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
/-/ w.z. P. Łopuszański

PROJEKT DEKRETU

Dekret

O wywłaszczenie gruntu na rzecz rozszerzenia
Żydowskiego cmentarza grzebalnego w Żychlinie

Na mocy art. 1 i 2 dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie przepisów tymczasowych o wywłaszczeniu przymusowym na użytek dróg żelaznych i innych dróg komunikacyjnych, lądowych i wodnych oraz wszelkich urządzeń użyteczności publicznej (Dz.Pr.P.P. Nr 14, poz. 162) i zgodnie z uchwałą rady Ministrów z dnia ^{a...} 1921 r. stanowią co następuje:

Na rzecz rozszerzenia cmentarza grzebalnego gminy wyznaniowej żydowskiej w Żychlinie, powiatu kutnowskiego ulega wywłaszczeniu przylegająca do tegoż od strony północnej działka gruntu o powierzchni 154,038 prętów³¹⁶ z osady Leonów, stanowiąca własność Władysława Dębickiego.

³¹⁶ 1 pręt jako miara powierzchni = 1,5 ha.

NACZELNIK PAŃSTWA
Prezydent Ministrów
I
Minister Wyznań Religijnych i Świecenia Publicznego

Warszawa, Belweder
dnia ^a...^a 1921 r.

^bZałącznik 9^b

Wniosek Ministerstwa Sztuki i Kultury poddania kontroli Państwowej Komitetu Wykonawczego Zjazdu Plastyków

Wniosek poddania kontroli Państwowej Komitetu Wykonawczego Zjazdu Plastyków.

Ministerstwo Sztuki i Kultury wyasygnowało sumę Mk. 1 347 250 na rachunek Komitetu Wykonawczego Zjazdu Plastyków z kredytu Sejmowego, uchwalonego dnia 1 sierpnia 1919 r. Pismem z dnia 5 lipca 1921 r. Ministerstwo zażądało sprawozdania z sum wydatkowanych, którego jednak dotychczas nie otrzymało.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW
z dnia ^a...^a 1922 r.

W myśl art. 3 ustawy z dnia 3 czerwca 1921 r. o Kontroli Państwowej (Dz. Ust.R.P. Nr. 51, poz. 314) zarządza się, co następuje:

Art. 1.

Poddaje się kontroli Państwowej działalność finansową Komitetu Wykonawczego Zjazdu Plastyków (Hotel Polonia w Warszawie) subwencjonowanego przez Skarb Państwa.

Art. 2.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Ministrów

i

Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury

[Uzasadnienie do] ustawy zmieniająca niektóre postanowienia Ustawy z dnia 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową (Dz.Ust.R.P. Nr. 32 poz. 195)

UZASADNIENIE

Ze względu na ogromne koszty, jakie pociąga za sobą wprowadzenie w życie ustawy inwalidzkiej z dnia 18 marca 1921 r. (Dz.Ust. Nr. 32, poz. 195) okazuje się potrzeba wprowadzenia do tej ustawy pewnych zmian, które by obowiązywały przynajmniej aż do czasu wprowadzenia równowagi w budżecie Państwa.

Nadmienić tu wypadnie, że wspomniana ustawa zawiera szereg postanowień, które są niejasne i nasuwają wskutek tego wątpliwości przy interpretacji i zastosowaniu w praktyce. Celem usunięcia również i tych wadliwości – przedkłada Rząd projekt noweli do wspomnianej na wstępie ustawy z następującym uzasadnieniem:

Art. 3 ustawy wylicza między osobami uprawnionymi do otrzymania zaopatrzenia z mocy postanowień tej ustawy w p[rawie] c[ywilnym] „dzieci nieślubne, których ojcostwo jest prawnie stwierdzone”. Jest tu niewątpliwie błąd stylistyczny, albowiem nie może tu być mowy o „ojcostwie dzieci”, lecz o „pochodzeniu dzieci”; wobec tego projektuje się zmianę tego postanowienia na „dzieci nieślubne, których pochodzenie od inwalidy wojennego wzgl. poległego lub zmarłego jest prawnie stwierdzone”.

Art. 6 ustawy inwalidzkiej postanawia, że prawo do pobierania zaopatrzenia na mocy tej ustawy uzyskuje inwalida wojenny, jeżeli utracił przynajmniej 15% zdolności zarobkowej.

Utrata 15% zdolności zarobkowej zachodzi już przy utracie palca u ręki lub nogi. Jakkolwiek Rząd jest świadom tego, że obrońcom Państwa należy przyjąć z pomocą w uzyskaniu utraconej zdolności zarobkowej, przez przyznanie rent – to jednak obecny stan Skarbu Państwa nie może na to zezwolić, ażeby osobom, które utraciły stosunkowo znikomą zdolność zarobkową, płacić renty na równi z tymi, którzy w o wiele większym stopniu stali się niezdolni do pracy i potrzebują tym bardziej pomocy ze strony Państwa, w którego obronie przelali krew. Po uzyskaniu równowagi budżetowej i uporządkowaniu stanu finansów będzie można przywrócić dotychczasowe brzmienie art. 6 ustawy.

Z powyższych powodów projektuje się zmianę 15% na 25%.

W związku z tą zmianą stoi zawieszenie w art. 7 ustawy 2-ch pierwszych kategorii inwalidów t.j. 15%-wych i od 16% do 24%-wych.

Według art. 12 ustawy wynosi stopa procentowa do obliczenia mnożnika dla dodatku drożyznianego 3% renty zasadniczej.

Z powodów wyżej wyłuszczonej projektuje się określenie wysokości stopy procentowej na 2,3%. Jest to niewielkie stosunkowo uszczuplenie zaopatrzenia inwalidy i pozostałych po nim rodzin, a oszczędność w ten sposób osiągnięta wyniesie około 7 miliardów marek rocznie. Kwota ta jest poważna i przemawia za tym, ażeby dodatek drożyzniany, a w następstwie tego i całe zaopatrzenie inwalidzkie nieco zmniejszyć.

Zmiana na pociąga za sobą zmianę mnożnej, która wyniesie obecnie dla inwalidy samotnego 11,5 (zamiast 15), dla inwalidy z małą rodziną 15,5 (zamiast 19), z średnią rodziną 18,5 (zamiast 22), a z dużą rodziną 21,5 (zamiast 25).

Art. 13 ustawy postanawia, że „zapomoga pogrzebowa równa się jednomiesięcznemu uposażeniu zupełnego inwalidy wojennego wraz z dodatkiem drożyznianym”, nie mówi zaś o tym, po kim ma być ta zapomoga wypłacona, czy po zmarłym inwalidzie, czy też po innej osobie, uprawnionej do zaopatrzenia z tytułu tej ustawy. Wobec tego jest konieczne uzupełnienie tego artykułu w tym kierunku, że zapomoga ta przysługuje wyłącznie po inwalidach i tych zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową.

Według obecnego brzmienia art. 14 ustawy p. b. przysługuje wdowie zaopatrzenie, o ile związek małżeński „trwał” w razie zawarcia ślubu już po okaleczeniu lub po wystąpieniu choroby, uzasadniającej uprawnienie do zaopatrzenia na mocy niniejszej ustawy, co najmniej jeden rok”, a według p. c. „o ile tytuł do zaopatrzenia powstał po 1-szym sierpnia 1914 roku, a rozpoczyna się z chwilą śmierci męża”.

Ze względów oszczędzania Skarbu Państwa byłoby wskazanym, postanowić, że czas trwania związku małżeńskiego ma wynosić „co najmniej 2 lata”. Za tym przemawia również i ta okoliczność, że wiele kobiet wychodzi zamąż za inwalidę w tym tylko celu, ażeby po przeżyciu z nim stosunkowo krótkiego czasu otrzymywać zaopatrzenie od Państwa.

Postanowienie zaś, że „prawo wdowy do zaopatrzenia rozpoczyna się z chwilą śmierci męża” odnosi się do wszystkich trzech punktów (a, b, c) artykułu 14, a nie tylko do p. c. Wobec tego konieczna jest projektowana zmiana. Jest to tylko poprawka stylistyczna.

Według art. 15 ustawy otrzymuje wdowa w razie zamążpójścia jednorazową odprawę w wysokości całorocznej przyznanej jej renty z dodatkami.

Z uwagi na konieczne oszczędności projektuje się zmianę tego artykułu – aż do czasu uzyskania równowagi budżetowej – w tym kierunku, że wdowa, wychodząca ponownie zamąż traci wszelkie prawa do zaopatrzenia.

Art. 24 ustawy postanawia, w jakim terminie ma inwalida wzgl. pozostali po nim zgłosić swe prawa do zaopatrzenia. Ostatnie i przedostatnie zdania tego artykułu są niejasne i nasuwają wątpliwości przy interpretacji. Zdania te brzmią: „pozostali winni zgłosić swoje uprawnienie do uposażenia w ciągu jednego roku. W tych wypadkach uprawnienie do renty rozpoczyna się od 1-go tego miesiąca, w którym wniosek o przyznanie renty został postawiony”.

W ustawie inwalidzkiej nie chodzi o uposażenie inwalidy lub pozostałych, lecz tylko o zaopatrzenie tych osób, dalej niejasne są słowa „w tych wypadkach” i „wniosek” – dlatego projektuje się skreślenie wspomnianych dwóch zdań i zastąpienie ich słowami: „pozostali winni zgłosić swoje uprawnienie do zaopatrzenia w ciągu jednego roku od dnia śmierci poległego lub zmarłego. O ile roszczenie do zaopatrzenia nie zostało zgłoszone w ciągu powyższego terminu, uprawnienie do zaopatrzenia rozpoczyna się z dniem 1-go miesiąca następującego po zgłoszeniu”.

Art. 26 ustawy wylicza wypadki, w których prawo do pobierania renty zawieszają się; między innymi nie otrzymuje przyznanej renty osoba uprawniona „o ile na mocy prawomocnego wyroku sądowego pozostaje w więzieniu”. Należałoby zmienić to postanowienie w tym kierunku, że prawo do pobierania renty zawieszają się „na czas kary więzienia, odbywanej wskutek prawomocnego wyroku sądowego”, jest to tylko stylistyczna poprawka, a oddaje o wiele lepiej myśl ustawodawcy.

Punkt f) wspomnianego artykułu głosi, że renty nie pobierają osoby uprawnione, „jeżeli dochód, podlegający opodatkowaniu trzykrotnie przewyższa rentę”. Proponuje się zastąpienie tych słów postanowieniem, że renty nie otrzymuje uprawniony „jeżeli miesięczny dochód dwukrotnie przewyższa rentę, jakaby otrzymał zupełny inwalida itd.”.

Jeżeli inwalida, lub pozostała po nim osoba, uprawniona do poboru renty ma dochód z jakiegoś źródła – słusznym więc jest, aby renty nie pobierała zupełnie, jeżeli dochód osiągnięty przewyższa dwukrotnie rentę zupełnego, a więc 100%-go inwalidy. Celem renty jest jak wyżej wspomniano – tylko uzupełnienie inwalidzie utraconej zdolności do zarabkowania, a nie zaopatrzenie go w całym tego słowa znaczeniu. Jeżeli więc inwalida ma już źródło dochodu, w takim razie byłoby słusznym postanowienie, że taki inwalida nie ma w ogóle prawa do renty; nie chcąc jednakowoż iść za daleko, szczególnie ze względów socjalnych, wnosi się na ograniczenie prawa do poboru renty, jeżeli dochód, osiągnięty przez daną osobę przewyższa dwukrotnie rentę zupełnego inwalidy.

W związku z powyższą zmianą ma odpaść ustęp przedostatni art. 26.

Ustęp ostatni art. 26 ustawy stanowi, że „dodatek dla ciężko poszkodowanych nie ulega zawieszeniu” na czas zawieszenia prawa do pobierania renty w wypadkach wymienionych w punktach od a) do f).

Jeżeli osoba uprawniona do poboru zaopatrzenia z tytułu ustawy inwalidzkiej nie może pobierać renty na czas utraty obywatelstwa polskiego, słusznym więc byłoby pozbawienie takiej osoby na ten czas również dodatku dla ciężko poszkodowanych.

Wnosi się więc na uzupełnienie wspomnianego ustępu ustawy w powyższym kierunku.

Niewątpliwie będzie to odpowiadać intencji ustawodawcy, i chodzi tu jedynie o błąd stylistyczny, jaki się dostał do ustawy przy ostatecznej jej redakcji.

Ponieważ art. 27 i następne ustawy inwalidzkiej zawierają postanowienia, które są bądź to niejasne, bądź też nasuwają pewne wątpliwości przy stosowaniu ich w praktyce, wnosi się na ich zmianę z następujących powodów:

Do art. 27.

1) Renty, do których obecnie inwalidzi wojenni nabyli prawo na podstawie ustaw o ubezpieczeniach społecznych, wypłacane są z funduszków powstałych ze składek ubezpieczeniowych, uiszczanych przez ubezpieczonych (obecnie inwalidów) i przedsiębiorców i stanowią niezaprzeczenie własność ubezpieczonych, podobnie, jak indywidualnie zebrane oszczędności każdego z nich i z tego powodu nie mogą służyć za podstawę do zmniejszenia wobec nich obowiązku Skarbu Państwa.

2) Renty, do których inwalidzi wojenni w przyszłości nabędą prawo na podstawie ustaw o ubezpieczeniach społecznych, wymierzone będą od niższych zarobków, gdyż inwalida będzie pobierał stosownie do zmniejszonej zdolności do pracy mniejsze wynagrodzenie.

To zmniejszenie zdolności do pracy, skutkiem którego renta, przypadająca z mocy ustaw o ubezpieczeniach społecznych, została zmniejszona, powinno znaleźć odszkodowanie w rencie wypłacanej inwalidom wojskowym przez Państwo.

3) W wypadkach, kiedy Państwo dopłaca pewne kwoty do rent ubezpieczeniowych, jak to ma miejsce w b. zaborze niemieckim, dopłata dokonywana na mocy specjalnych ustaw, mająca na celu rozwój ubezpieczeń społecznych, nie może służyć za powód do zmniejszenia obowiązków Państwa wobec poszczególnych poszkodowanych.

Do art. 28.

W myśl art. 29 Ustawy: „w razie skapitalizowania renty wypłaca się inwalidzie sumę, którą otrzymuje się mnożąc 6-miesięczne zaopatrzenie inwalidy (pełną rentę wraz z dodatkiem drożyznianym) przez mnożnik, zmieniający się stosownie do wieku – a zatem brany jest w rachubę dodatek drożyzniany, którego nie uwzględnia art. 28. Uzasadnienie dodane przez Sejmową Komisję inwalidzką do Ustawy wykazuje, że pomyłka zaszła w redakcji artykułu 28, a nie 29.

Do art. 29.

Następujące szczegółowe wykonanie i rozprowadzenie tabelki mnożników wykazuje, że w oznaczeniu ostatniego mnożnika zaszła pomyłka:

Dla inwalidy który ukończył 21 lat	mnożnik wynosi	18 3/4
” ” ” ” 22 ” ” ”		18 1/2
” ” ” ” 23 ” ” ”		1/4
” ” ” ” 24 ” ” ”		18

Jeżeli aż do 48 roku życia mnożnik się zmniejsza co 4 lata o 1, otrzymamy:

Dla inwalidy który ukończył 28 lat	mnożnik	wynosi	17
” ” ” ”	32	” ”	16
” ” ” ”	36	” ”	15
” ” ” ”	40	” ”	14
” ” ” ”	44	” ”	13
” ” ” ”	48	” ”	12

Jeżeli od 49 roku życia mnożnik zmniejsza się co dwa lata o 1, otrzymamy:

Dla inwalidy który ukończył 50 lat	mnożnik	wynosi	11
” ” ” ”	52	” ”	10
” ” ” ”	54	” ”	9
” ” ” ”	55	” ”	8 1/2

Do proponowanego dodatkowego artykułu o zastawie rent.

Art. 23. Ustawy chroni inwalidów wojennych od zajęcia prawnego renty, lecz zarazem uniemożliwia niejednemu kalece otrzymanie pożyczki inwestycyjnej od gminy lub instytucji finansowych wzgl. instytucji o charakterze użyteczności publicznej, bo uniemożliwia mu danie jedynej gwarancji spłacenia długu (bez uciekania się do gwarancji hipotecznych lub ręcycieli) jaką jest właśnie renta inwalidzka, stanowiąca jedyną jego własność. Ponieważ w art. 23 Ustawy nie można zrobić wyłomu przez wprowadzenie dodatkowego art. upoważniającego inwalidę do przenoszenia prawa do poboru renty w całości lub części na inną osobę prawną lub fizyczną, a to z obawy przed pokrzywdzeniem inwalidów przez spekulantów, proponuje się wstawienie nowego artykułu o zastawie rent.

Należy liczyć się z tym, że kapitalizacja renty wymaga dłuższego czasu i powoduje Skarb Państwa do większego i bardziej ryzykownego jednorazowego wydatku, a nie zawsze jest możliwa, tymczasem nie jeden inwalida potrzebuje większej gotówki na kupno, remont lub rozszerzenie warsztatu pracy, uruchomienie koncesji, skoncentrowane kształcenie się przed egzaminem, który da mu ostatecznie możliwość zdobycia odpowiedniej posady.

Zastaw renty jest uwzględniony przez niemiecką Ustawę o zaopatrzeniu inwalidów wojennych (Reichsversorgungsgesetz vom 12 Mai 1920 art. 68–71), na której są wzorowane artykuły polskiej Ustawy inwalidzkiej, dotyczące kapitalizacji rent.

Art. 32 Ustawy inwalidzkiej postanawia, że osoby uprawnione do poboru zaopatrzeń w myśl Ustawy inwalidzkiej, które zrzekły się renty na mocy art. 27 Ustawy (a więc dlatego, że otrzymały zaopatrzenie z tytułu innej Ustawy, która jest dla nich korzystniejsza) lub które otrzymały rentę skapitalizowaną, oraz ich rodziny, tracą prawo do zaopatrzenia pieniężnego, natomiast zatrzymują nadal prawa do innych przewidzianych w tej ustawie świadczeń. Artykuł ten nie zawiera żadnego postanowienia, czy inwalidzi, którzy otrzymali skapitalizowaną część przypadającej im renty – są to inwalidzi w b. zaborze pruskim, którzy mogli na podstawie tamtejszych ustaw skapitalizować części przyznanej renty –

mogą korzystać z prerogatyw, przyznanych innym inwalidom. Uzupełnienie więc tego artykułu przez dodanie proponowanego ustępu drugiego okazuje się koniecznym.

Do art. 33.

Niema żadnego słusznego powodu do przyznania inwalidom wojennym świadczeń w pieniądzech, o ile równocześnie korzystają z utrzymania i leczenia w zakładzie leczniczym na koszt Państwa. Słuszną natomiast rzeczą jest traktować żonę i dzieci inwalidy, leczącego się w zakładzie na koszt Państwa i nie pobierającego wskutek tego renty – jako pozostałych w myśl art. 14, 17 i 25 Ustawy.

Łącznie ze zmianą art. 33 Ustawy należy przeprowadzić małą zmianę w art. 47 Ustawy ust. 2-gi, który postanawia, że inwalida, przebywający w zakładach szkolenia otrzymuje mieszkanie i utrzymanie w danym zakładzie, i powołuje się odnośnie otrzymania renty na art. 33 Ustawy w dotychczasowym brzmieniu. Ponieważ odnośne zasady co do wypłaty renty zawierają ustępy 3-ci i 4-ty § 15 noweli, wobec tego należy stosownie zmienić ustęp 2-gi art. 47 Ustawy.

To samo tyczy art. 48 Ustawy, który postanawia o przymusowym umieszczeniu inwalidów w zakładach wskutek choroby umysłowej, żebraniny lub włóczęgostwa. Proponuje się więc skreślenie dwóch ostatnich zdań tego artykułu, które głoszą: „natenczas (scil. przymusowe umieszczenie w zakładach) zawiesza się rentę z wyłączeniem dodatku dla ciężko poszkodowanych. Rodzinie zaś przyznaje się z tą chwilą zaopatrzenie w myśl art. 14”. Ponieważ postanowienia co do wypłaty renty inwalidzie i utrzymania jego rodzinie ulegają zmianie w myśl niniejszego projektu Ustawy, należy skreślić oba wspomniane zdania i na ich miejsce wstawić następujące postanowienie: „Względem inwalidy stosują się na ten czas postanowienia art. 47 Ustawy z dnia 18 marca 1921 r. (Dz.Ust.Rzp. Nr. 32 poz. 195), a względem rodziny takiego inwalidy postanowienia § 15 niniejszej Ustawy.

Do art. 35 Ustawy.

Wobec postanowienia art. 3 Ustawy z dnia 19 V 1920 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz.Ust. Nr. 44/20) art. 35 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów, powołujący się na ustawę o ubezpieczeniach społecznych, a mianowicie na artykuły dotyczące Kas Chorych, nie wnosi nic nowego i jest zbyteczny, zwłaszcza, że nie reguluje sprawy leczenia inwalidów wojennych w tym wypadku, gdy choroba nie stoi w związku przyczynowym ze służbą wojskową, a inwalida nie należy do Kasy Chorych na zasadzie stosunku roboczego lub służbowego i nie ma prawa do ubezpieczenia dobrowolnego, wobec tego należałoby art. 35 Ustawy skreślić zupełnie.

Do § 19 projektu ustawy, dotyczącego sankcji karnej przepisów art. 55.

Art. 55 Ustawy bez odpowiedniej sankcji karnej staje się martwy i przepisy jego mogą być nieuwzględnione przez przemysłowców, pracodawców. Ze względu na tendencję bojkotowania inwalidów wojennych w przemyśle wielkim przez pracodawców oraz przez zdrowych robotników, sankcja karna jest konieczna.

Do § 20 projektu ustawy, dotyczącego proponowanego dodatku artykułu o sankcji karnej w sprawie rejestracji i ewidencji inwalidów wojennych.

Ze względu na pochodzenie inwalidów wojennych z 3-ch armii zaborczych, oddziałów powstańczych i wojska polskiego, oraz na skomplikowany sposób udowadniania, że inwalidztwo stoi w związku przyczynowym ze służbą wojskową, polegający nieraz na świadectwie osób trzecich, lub na posiadaniu kartki pocztowej, otrzymanej za pośrednictwem poczty polowej w drodze przez kancel[arię] kompanijną, istnieje możliwość nadużycia ze strony spekulantów przy ubieganiu się o książeczkę inwalidzką i o wpisanie nazwiska na listę rentową. Ponieważ nadto nie ma ustawy, która by sankcjonowała karę za przemilczenie szczegółów, dotyczących zmiany warunków życia, stosunków rodzinnych etc., takie przemilczenie może narazić Skarb Państwa na wielkie szkody, przy wykonaniu ustawy inwalidzkiej potrzebna jest odpowiednia sankcja karna.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ
2-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 5 stycznia 1922 r.

Przewodniczący Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Za Ministra Spraw Wojskowych generał-pporucznik	Józef Czikiel
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Za Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	
Podsekretarz Stanu	Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Za Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu	
Dyrektor Departamentu	Stanisław Świętochowski
Minister Kolei Żelaznych	Bolesław Sikorski
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 3 stycznia 1922 r.
2. Uchwalono złożony przez Ministra Skarbu projekt prowizorycznej ustawy skarbowej za czas od 1 stycznia do 31 marca 1922 roku (załącznik 1).
W art. 5 zamiast „operacji kredytowych” ma być „operacji finansowych” – tę samą poprawkę zrobiono w uwagach do art. 5.
Ustęp 2 art. 5 skreślono.
Przyjęto do wiadomości oświadczenie Ministra Skarbu, że przy interpretacji ustępu 2 art. 3 miarodajne będą postanowienia okólnika jego z 14 grudnia 1921 r. Nr. 23481/DB. co do preliminarzy poszczególnych resortów na rok 1922, akceptowanych ostatecznie przez Ministerstwo Skarbu.
3. Uchwalono złożony przez Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu projekt ustawy w przedmiocie opłat skarbowych od uprawnień górniczych (załącznik 2) z następującymi zmianami:
Artykułowi 1 nadano osnowę:

„Ustanawia się następujące opłaty (należności) skarbowe od uprawnień górniczych:

a) w b. zaborze austriackim:

od wyłączności górniczej 4500 marek polskich rocznie, od hektara miary górniczej (kopalnianej, dziennej i przymiaru) nadanej na węgiel kamienny 1000 marek polskich, a nadanej na inny minerał zastrzeżony 500 marek polskich – rocznie;

b) w b. zaborach rosyjskim i pruskim:

od hektara zatwierdzonego nadania górniczego na węgiel kamienny 1000 marek polskich, a od hektara nadania na inne minerały podlegające przepisom ustaw górniczych o nadaniach 500 marek polskich rocznie.

Ułamek hektara liczy się za cały hektar”.

Artykuł 3 skreślono.

4. Załączony wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie rozszerzenia zakresu działalności Komisji oszczędnościowej przy Ministerstwie Skarbu i komisji oszczędnościowych wojewódzkich (załącznik 3) uchwalono z poprawkami uwidocznionymi w egzemplarzu wniosku.

Ponadto rozporządzenie to uzupełniono postanowieniem:

„Tak Komisja oszczędnościowa przy Ministerstwie Skarbu, jak i komisje oszczędnościowe wojewódzkie mają prawo, a przy obradach dotyczących specjalnych resortów, jak poczt i telegrafów, kolei żelaznych i robót publicznych, obowiązek powoływania rzeczoznawców”.

5. Wyszczególnione w załączniku 4 sprawozdanie Komisji dla spraw nieprzyjętych do państwowej służby polskiej b. urzędników i funkcjonariuszów austriackich, Rusinów i Żydów oraz wnioski przyjęto.
6. Załączone wnioski Ministra Spraw Wewnętrznych o udzielenie ze Skarbu Państwa pożyczek
- a) gminie miasta Krakowa w kwocie 120 milionów marek,
 - b) gminie miasta Jarosławia w kwocie 2 milionów marek,
 - c) gminie miasta Warszawy w kwocie 498 500 000 marek,
 - d) gminie miasta Łodzi w kwocie 75 milionów marek³¹⁷,
 - e) gminie miasta Lwowa w kwocie 77 milionów marek – (załączniki 5 do 9).
7. Załączone rozporządzenie o rozwiązaniu gminy miejskiej Mechowo w powiecie Poznań-wschód uchwalono (załącznik 10).
Datę 1 stycznia 1922 zmieniono na 1 lutego 1922 r.
8. Złożony przez Ministra Spraw Zagranicznych projekt w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z dnia 24 października 1919 r. (załącznik 11) przyjęto³¹⁸.

³¹⁷ Brak podpisu, po pożyczkach od razu jest załącznik nr 1 – projekt prowizorium, po kilku stronach pojawia się dalsza część protokołu.

³¹⁸ Mowo o ustawie o zmianie nazwisk.

Złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych projekt ustawy w przedmiocie przystąpienia Polski do konwencji haskiej z 17 lipca 1905 r. dotyczącej procedury cywilnej³¹⁹ (załącznik 12) przyjęto.

Załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej d-ra Zygmunta Seydy arbitrem z ramienia Rządu Polskiego w Trybunale rozjemczym, przewidzianym w decyzji Konferencji Ambasadorów z 20 października 1921 r. (załącznik 13) – uchwalono.

9. Na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych uchwalono w miejsce inż. Józefa Kiedronia, jako niepochozącego z Górnego Śląska, zamianować na członka komisji administracyjnej śląskiej (Commission Mixte permanente de la Haute Silésie) mecenasa Wolnego z Górnego Śląska (załącznik 14).

Posiedzenie zamknięto o godzinie 9 wieczorem.

fStesłowicz^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie prowizorycznej ustawy Skarbowej; Projekt prowizorycznej ustawy skarbowej za czas od 1 stycznia do 31 marca 1922 roku; uwagi do projektu.
2. Ustawa w przedmiocie opłat skarbowych od uprawnień górniczych³²⁰.
3. Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie rozszerzenia zakresu działalności Komisji Oszczędnościowej i Wojewódzkich Komisji Oszczędnościowych.
4. [Sprawozdanie Komisji dla spraw nieprzyjętych do państwowej służby polskiej byłych urzędników i funkcjonariuszy austriackich, Rusinów i Żydów].
5. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Krakowa pożyczki ze Skarbu Państwa w kwocie 120 milionów marek³²¹.
6. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Jarosławia pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 2 000 000 marek na pokrycie niedoboru administracyjnego³²².
7. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie m.st. Warszawie pożyczki ze Skarbu Państwa w kwocie Mk. 498 500 000 – na pokrycie deficytu administracyjnego za m[iesią]ce listopad i grudzień 1921 r.
8. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie m. Łodzi pożyczki ze Skarbu Państwa w kwocie: Mk. 75 000 000.

³¹⁹ Konwencja z 17 lipca 1905 r. była owocem serii międzynarodowych konferencji (w latach 1893, 1894, 1900, 1904), które miały przynieść kodyfikację prawa międzynarodowego prywatnego. Umowę podpisały rządy: Niemiec, Austro-Węgier, Belgii, Danii, Hiszpanii, Francji, Włoch, Luksemburga, Norwegii, Holandii, Portugalii, Rumunii, Rosji, Szwecji i Szwajcarii.

³²⁰ Nie publikuje się.

³²¹ Nie publikuje się.

³²² Nie publikuje się.

9. [Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o udzielenie gminie m. Lwowa pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 77 milionów marek na pokrycie niedoboru administracyjnego po koniec roku 1921].
10. Rozporządzenie Rady Ministrów o rozwiązaniu gminy wiejskiej Mechowo w powiecie Poznań-Wschód; uzasadnienie.
11. Projekt ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z dnia 24 października 1919 r. (Dz.Ust.Rz.P. Nr. 88, poz. 478).
12. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie przystąpienia Polski do konwencji haskiej z d[n]. 17 lipca 1905 r., dotyczącej procedury cywilnej; projekt ustawy; tekst konwencji (po francusku i po polsku).
13. Wniosek o mianowanie Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej dr. Zygmunta Seydy arbitrem z ramienia Rządu Polskiego w Trybunale Rozjemczym przewidzianym w decyzji Konferencji Ambasadorów z dnia 20 X 1921 r.
14. Pro memoria do wniosku nagłego na dzień 5 I 1922 r. w sprawie nominacji mecenasa Wolnego.

^bZałącznik 1.^b

**Wniosek Ministra Skarbu w sprawie prowizorycznej ustawy Skarbowej;
Projekt prowizorycznej ustawy skarbowej za czas od 1 stycznia do 31 marca
1922 roku; uwagi do projektu**

WNIOSEK MINISTRA SKARBU
w sprawie prowizorycznej ustawy Skarbowej
RADA MINISTRÓW
raczy uchwalić następujące przedłożenie rządowe:
PROWIZORYCZNA USTAWA SKARBOWA
za czas od 1 stycznia do 31 marca 1922 roku.

Art. 1.

Upoważnia się Rząd do czynienia wydatków państwowych w czasie od 1 stycznia do 31 marca 1922 w wysokości jednej czwartej kredytów ustalonych w preliminarzu budżetowym na okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1921 i jednej czwartej wszystkich kredytów dodatkowych i kredytów nowych, otwartych w okresie budżetowym od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 1921.

Art. 2.

Wszelkie wydatki nadzwyczajne, objęte kredytami, wymienionymi w artykule 1 mogą być uskuteczniane tylko za uprzednią zgodą Ministra Skarbu.

Art. 3.

Przekroczenia kredytów prowizorycznych, ustalonych art. 1 i otwieranie kredytów nowych mogą nastąpić tylko za zgodą Sejmu, wyjednaną na wniosek Ministra Skarbu.

Wyjątek stanowią przekroczenia kredytów i kredyty nowe, znajdujące pokrycie w zaoszczędzeniach innych rubryk budżetowych oraz przekroczenia kredytów i kredyty nowe niezbędne w zupełnie wyjątkowych nagłych i najżywotniejszym interesem Państwa uzasadnionych wypadkach. Zmiany budżetowe, o których mowa w tym ustępie mogą nastąpić za każdorazową uprzednią zgodą Ministra Skarbu.

Art. 4.

Upoważnia się Rząd do pokrycia wydatków państwowych w okresie od 1 stycznia do 31 marca 1922 dochodami państwowymi, ustalonymi w preli-minarzu na okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1921 przy uwzględnieniu podwyżki tych dochodów oraz dochodami, opartymi na nowych tytułach prawnych.

Art. 5.

Minister Skarbu upoważniony jest do przedsięwzięcia operacji ^hkredytowych^h ^cfinansowych^c celem pokrycia wymienionych w art. 1 i 3 wydatków, nie znajdujących pokrycia w dochodach państwowych.

^hPożyczka Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej może być zaciągnięta jedynie na mocy osobnych ustaw^h.

Art. 6.

Wykonanie niniejszej ustawy, która wchodzi w życie w dn. 1 stycznia 1922 r. powierza się Ministrowi Skarbu.

MINISTER SKARBU

^fMichalski^f

UWAGI DO PROJEKTU PROWIZORYCZNEJ USTAWY SKARBOWEJ.

Do art. 1.

Przedłożony Sejmowi dn. 25 lipca 1921 r. preliminarz budżetowy obejmował okres od 1 stycznia 1921 r. do 31 grudnia 1921 r.

Preliminarz budżetowy na okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1922 r. znajduje się w opracowaniu i zostanie niebawem przedłożony Sejmowi. Opóźnienie w opracowaniu budżetu musiało nastąpić z uwagi na to, że ustawa o środkach naprawy gospodarki skarbowej, której zastosowanie pozwoli dopiero ustalić budżet, liczący się z sytuacją finansową Państwa, została uchwalona i weszła w życie dopiero w drugiej połowie grudnia 1921 r.

Aby nie dopuścić do zatamowania całego życia administracyjnego i ekonomicznego Państwa, co byłoby konsekwencją braku budżetu od 1 stycznia 1922, musi się gospodarkę finansową Państwa w pierwszych trzech miesiącach 1922 oprzeć na ostatnim preliminarzu budżetowym na okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1921 r., oraz na kredytach dodatkowych i kredytach nowych, które w okresie tym zostały otwarte.

Ponieważ okres prowizorium obejmuje trzy miesiące przeto uruchomione będą wszystkie powyższe kredyty w wysokości jednej czwartej kredytów, ustalonych na poprzedni okres budżetowy, przy tym kredyty

dotatkowe, względnie nowe, otwarte w ciągu tego czasu, a obejmujące wydatki, które powtarzają się periodycznie zostaną uruchomione w trzykrotnej wysokości jednomiesięcznej tangenty.

W ten sposób ustalone kredyty prowizoryczne będą podstawą wydatkowania w okresie prowizorium aż do dnia 31 marca 1922 r. ewentualnie tracą swą moc wcześniej, o ile przedtem nastąpi ustalenie preliminarza budżetowego na rok 1922.

Do art. 2.

Postanowienie tego artykułu uzasadnione jest specjalnym charakterem wydatków nadzwyczajnych, które, o ile się ponowić mają na rok 1922, wymagają, ze względu na swój charakter, ponownej kontroli co do swego uzasadnienia i swej wysokości.

Do art. 3.

Podstawą wydatkowania w okresie prowizorium ma być według art. 1 preliminarz budżetowy na ubiegły okres przy uwzględnieniu zmian dokonanych w tym okresie. Zmienione w stosunku do roku 1921 warunki ekonomiczne z jednej strony, a z drugiej strony zaś ewentualne powstawanie nowych żądań administracji państwowej, wymagających bezwzględного zaspokojenia w żywotnym interesie Państwa, mogą jednak w okresie prowizorium spowodować konieczność odchyień od kredytów prowizorycznych.

Sposób postępowania w takich wypadkach określa art. 3, który z reguły uzależnia odchylenie budżetowe od uprzedniej zgody Sejmu.

Wyjątek od tej reguły stanowią zmiany budżetowe, nie powodujące w rezultacie zmiany ostatecznej cyfry wydatków państwowych, ustalonych art. 1. Zmiany te mogą nastąpić za zezwoleniem Ministra Skarbu.

Dalszy wyjątek stanowią zmiany budżetowe uzasadnione najżywotniejszym interesem Państwa, które będą musiały być w nagłych wypadkach natychmiast uskutecznione i te zmiany mogą również być uskutecznione i te zmiany mogą również być uskutecznione za uprzednią zgodą Ministra Skarbu, a zostaną one usprawiedliwione i uzasadnione w preliminarzu budżetowym na rok 1922, który zastąpi niniejsze prowizorium.

Do art. 5.

Artykuł ten zawiera ogólne upoważnienie do przeprowadzenia operacji ^hkredytowych ^h finansowych ^c na pokrycie deficytu państwowego w okresie prowizorium. Oczywiście jest rzeczą, że gdyby się okazała potrzeba przedsięwzięcia nowych operacji kredytowych, a Rząd wystąpi w okresie prowizorium z osobnymi przedłożeńiami, które będą zawierały specjalne uzasadnienia dla każdej nowej projektowanej operacji finansowo-kredytowej.

MINISTER SKARBU

^fMichalski^f

Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie rozszerzenia zakresu działalności Komisji Oszczędnościowej i Wojewódzkich Komisji Oszczędnościowych

Wniosek
Ministra Skarbu
na Radę Ministrów

w przedmiocie rozszerzenia zakresu działalności Komisji Oszczędnościowej
i Wojewódzkich Komisji Oszczędnościowych

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Art. 2 i 3 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 marca 1921 otrzymują
następujące brzmienie:

„Art. 2. W skład tych Komisji wchodzi:

- 1) Wojewoda, jako przewodniczący,
- 2) Delegat Izby Skarbowej, jako zastępca przewodniczącego,
- 3) Delegat Najwyższej Izby Kontroli Państwa
- 4) Delegat odpowiedniego Ministerstwa ^hwyznaczony przez Ministra^h
^cwzględnie Prezesów Głównych Urzędów Centralnych^c,

5) 3 Członków Komisji, powołanych przez ^hPrezydium^h ^cRadę^c Ministrów,
na wniosek Ministra Skarbu z poza urzędników państwowych.

Art. 3. Komisje przez swoich członków i przydzielonych do pomocy pracowników wyświetlają na miejscu ustrój, ^hczynności^h i etaty wszystkich urzędów podległych Ministerstwu: Spraw Wojskowych, Wewnętrznych, Skarbu, Sprawiedliwości, Przemysłu i Handlu, Kolei Żelaznych, Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Robót Publicznych, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Poczty i Telegrafów, Zdrowia Publicznego, Pracy i Opieki Społecznej oraz Głównym Urzędem Ziemskim i Likwidacyjnemu”.

§ 3 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19.9.1921 w przedmiocie utworzenia Komisji Oszczędnościowej przy Ministerstwie Skarbu, otrzymuje następujące brzmienie:

„§ 3. W skład Komisji Oszczędnościowej wchodzi:

- a) Prezes, mianowany przez Naczelnika Państwa, na wniosek Ministra Skarbu,
- b) Zastępca Prezesa, mianowany przez Ministra Skarbu,
- c) Delegat, wyznaczony przez Prezydenta Ministrów
- ^cd) Delegat odpowiedniego Ministerstwa względnie Prezesów Głównych Urzędów Centralnych,^c
- e) Dyrektor Departamentu Budżetowego Ministerstwa Skarbu lub jego zastępca
- e) Delegat Prokuraturii Generalnej

f) Delegat Najwyższej Izby Kontroli, zależnie od wniosku Prezesa Najwyższej Izby Kontroli

g) 4 Członków Komisji powołanych przez Prezydenta Ministrów na wniosek Ministra Skarbu z poza urzędników państwowych”.

U z a s a d n i e

Na posiedzeniu w dniu 12 grudnia 1921 uchwaliła Komisja Oszczędnościowa jednomyślnie na wniosek p. Ministra Skarbu rozszerzyć działalność Wojewódzkich Komisji Oszczędnościowych zlecając im także wyświetlenie na miejscu ustroju, czynności i etatów wszystkich urzędów podległych Ministerstwu Spraw Wojskowych, Sprawiedliwości, Kolei Żelaznych oraz Poczty i Telegrafów – i rozszerzyć czynnik obywatelski w tych Komisjach przez dodanie jeszcze dwóch delegatów powołanych z poza grona urzędników przez Prezydenta Ministrów na wniosek Ministra Skarbu.

Komisja wychodziła przy tym z założenia, że będzie rzeczą nader korzystną dopuścić do udziału w obradach Komisji zwiększoną ilość zastępców ludności płacącej podatki, która wydatki z urządzeniem władz złączone ponosić będzie musiała i że udział tych reprezentantów ludności, zapewni Komisjom większą swobodę sądu nieskrępowanego względami osobistymi, lub też rutyną zaczerpniętą z biurokracji państw zaborczych.

Toż same względy przemawiają za dopuszczeniem czynnika obywatelskiego także do Komisji Oszczędnościowej przy Ministerstwie Skarbu, gdzie dotąd nie był uwzględniony, a gdzie również należy zabezpieczyć dostateczny wpływ reprezentantom ludności ponoszącej ciężary – i mogącej uzasadniać postulaty dotyczące utrzymania poszczególnych urzędów i etatów.

Komisja doszła następnie do przekonania, że nie ma uzasadnionych powodów do wyłączenia z pod badań komisyjnych władz podległych 4 dalszym wyżej wymienionym Ministerstwom, owszem, obrady tych Komisji, które w ich dotychczasowym zakresie działania, dostarczyły wiele cennego i źródłowego materiału do oceny ustroju i działań urzędów, a to z własnych spostrzeżeń opartych także na dużym doświadczeniu życiowym i doskonałej znajomości stosunków lokalnych członków Komisji z poza urzędników zasiadających w tych Komisjach, rokując najlepsze nadzieje – że także i we władzach podległych pozostałym resortom przyczynią się wiele do wyświetlenia faktycznego stanu rzeczy i dostarczą niejednej cennej wskazówki, jaką drogą reformy oszczędnościowe iść powinny.

MINISTER SKARBU

[Sprawozdanie Komisji dla spraw nieprzyjętych do państwowej służby polskiej byłych urzędników i funkcjonariuszy austriackich, Rusinów i Żydów]

WNIOSEK NA RADĘ MINISTRÓW.

W wykonaniu uchwały Rady Ministrów z dnia 9 maja 1921 r. (pkt. 4. protokołu 53 posiedzenia R.M.) przedstawił przewodniczący Komisji dla spraw nieprzyjętych do państwowej służby polskiej b. urzędników i funkcjonariuszów Austr[iaków], Rusinów i Żydów sprawozdanie z posiedzeń Komisji odbytych we Lwowie w czasie od dnia 8-go do 30 listopada 1921 r. i spraw przez nią zakończonych, z prośbą o zatwierdzenie wydanych orzeczeń w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1920 r.

Wynik prac Komisji przedstawia się liczbowo w sposób następujący:

Resort	Liczba spraw rozpatrzonych	Uchwała na			Liczba spraw bezprzedmiotowych lub niepodlegających kompetencji.
		a) przyjęcie	b) nie przyjęcie	c) uzupełnienia dochodzeń	
Min. Spraw Wewnętrznych	4	1	1	2	
” Poczty i Telegrafów	51	30	9	8	4
” Sprawiedliwości	16	8	7	1	
” Rolnictwa i D.P.	1	1			
” Skarbu	38	28	2	6	2
” Robót Publicznych	6	1	2	3	
” Kolei Żelaznych	178	90	29	21	38
” Wyznań Religiijnych i Oświecenia Publicznego	34	7	12	7	8
Razem	328	166	62	48	52

Komisja rozpatrzyła wszystkie sprawy przedstawione przez delegatów poszczególnych Ministerstw. Sprawami b. funkcjonariuszów austr. etatu wojskowego w liczbie 5 Komisja się nie zajmowała, z powodu nieobecności delegata Min. Spraw Wojskowych. Przy rozstrzyganiu spraw kierowała się Komisja postanowieniami wydanej dla niej instrukcji.

Z uchwał szczegółowych zasługuje na zaznaczenie anulowania przez Komisję poprzedniej uchwały z dnia 17 marca 1921 r. zatwierdzonej uchwałą Rady Ministrów z dnia 9 maja 1921 r. odnośnie do D-ra Mikołaja Sabata dyrektora ruskiego gimnazjum w Stanisławowie. Pierwotna uchwała zapadła jednogłośnie na nieprzyjęcie. Podstawę do ponownego rozpatrywania sprawy przez Komisję stanowił wniosek Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Komisja pod wpływem wyjścia na jaw nowych okoliczności, w pierwszym rządzie zaś ze względów politycznych postanowiła jednogłośnie, zgodnie z opisują wyrażoną przez wojewodę stanisławowskiego, D-ra M. Sabata przyjąć do służby.

W resorcie Ministerstwa Kolei Żelaznych, Komisja powzięła uchwałę, że pracowników Żydów, którzy przed rozpadnięciem się Austrii zajęci byli w okręgu Dyrekcji Kolei Państwowych w Stanisławowie, w razie przyjęcia do służby państwowej polskiej, przenieść należy do innych okręgów kolejowych, a to z powodu bezwzględного oporu związków pracowników kolejowych, przeciwko wspólnej z nimi pracy, oraz z powodu nadmiaru pracowników kolejowych w obrębie tej Dyrekcji.

Spraw niezłatwionych definitywnie, które wpłynęły do Komisji pozostało 48. W sprawach tych toczy się bądź to postępowanie sądowo-karne, bądź też zachodzi potrzeba dalszych dochodzeń w drodze administracyjnej. Komisja zleciła interesowanym władzom, bezpośrednio Ministerstwom podległym, by dochodzenia te przeprowadziły z możliwym pośpiechem, względnie by czuwały nad wynikiem postępowania karno-sądowego.

Wobec powyższego

Rada Ministrów raczy uchwalić:

1) Rada Ministrów przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Przewodniczącego Komisji dla spraw nieprzyjętych do państwowej służby polskiej b. urzędników i funkcjonariuszów Austr[iaków], Rusinów i Żydów, zatwierdzając równocześnie jej orzeczenia,

2) poleca właściwym P.P. Ministrom i Szefom Władz Centralnych natychmiastowe wykonanie orzeczeń komisji, według zasad ustalonych uchwałą Rady Ministrów z dnia 9 maja 1921 r. zakomunikowaną pismem Prezydium Rady Ministrów z dnia 19 maja 1921 r. L: 255/T.

3) postanawia, że przyjęci do służby pracownicy kolejowi żydzi, zajęci przed rozpadnięciem się Austrii w okręgu Dyrekcji Kolei Państwowych w Stanisławowie, o ile nie będą przeniesieni w stan spoczynku w myśl wspomnianej wyżej uchwały Rady Ministrów z dnia 9 maja 1921 r. otrzymać mają nominacje na stanowiska służbowe, na obszarach leżących poza okręgiem Dyrekcji Kolei Państwowych w Stanisławowie.

4) Rada Ministrów poleca Komisji jak najspieszniejsze zakończenie spraw dotąd definitywnie nie załatwionych i złożenia dodatkowego sprawozdania.

Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie m.st. Warszawie pożyczki ze Skarbu Państwa w kwocie Mk. 498 500 000 – na pokrycie deficytu administracyjnego za m[iesią]ce listopad i grudzień 1921 r.

W N I O S E K

Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie m.st. Warszawie pożyczki ze Skarbu Państwa w kwocie Mk. 498 500 000 – na pokrycie deficytu administracyjnego za m[iesią]ce listopad i grudzień 1921 r.

U z a s a d n i e n i e:

Magistrat m.st. Warszawy wystąpił do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z podaniem o udzielenie mu pożyczki na pokrycie niedoboru administracyjnego za m. listopad w kwocie mk. 186 900 000 i za m. grudzień mk. 341 600 000.

Magistrat wykazuje, że zainicjował cały szereg podatków, które są w stanie zapewnić miastu poważne źródła dochodowe, jak np. podatek od spirytusu, lecz dochody z tego źródła mogą wpływać dopiero po pewnym czasie. Wiele z tych podatków wprowadza się już w życie, do innych opracowuje się rozporządzenia wykonawcze, inne zaś są w trakcie zatwierdzania ich przez władze nadzorcze.

Obecnie jednak zanim zaczną wpływać dochody ze świeżo uchwalonych podatków, miasto cierpi na deficyt i nie jest w stanie pokryć bieżących wydatków administracyjnych na wypłaty urzędników i robotników.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu wobec wytworzonej sytuacji i biorąc pod uwagę wysiłki Magistratu w kierunku wprowadzenia nowych podatków miejskich uznało za możliwe przyznać Magistratowi m.st. Warszawy pożyczkę w kwocie Mk. 498 500 000.

W związku z powyższym

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do udzielenia Magistratowi m.st. W a r s z a w y pożyczki w wysokości:

Mk. 498 500 000.

na pokrycie deficytu administracyjnego za m. listopad i grudzień.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH:

^fSt. Downarowicz^f

Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie m. Łodzi pożyczki ze Skarbu Państwa w kwocie: Mk. 75 000 000

W N I O S E K

Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie m. Łodzi pożyczki ze Skarbu Państwa w kwocie: Mk. 75 000 000.

U Z A S A D N I E N I E:

Podatek miejski od obrotu produktami przemysłowymi, który otrzymał Magistrat m. Łodzi, i który powinien stać się źródłem poważnych dochodów dla miasta nie może być wprowadzony w życie przed 1-ym stycznia na skutek konieczności prowadzenia z przemysłowcami dłuższych z tego tytułu pertraktacji. Na skutek tego stanu rzeczy Magistrat m. Łodzi ma nadal w m. grudniu niedobór finansowy na opłacenie personelu pracowniczego i robotniczego i w tym celu uprasza o udzielenie ostatniej pożyczki na pokrycie tego niedoboru w kwocie:

Mk. 75 000 000

Uznając słuszność przytoczonych powodów Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu uznało za możliwe przyznanie m. Łodzi po raz ostatni pożyczki w wysokości: Mk. 75 000 000

W związku z powyższym

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do udzielenia miastu Ł o d z i pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości:

Mk. 75 000 000

na pokrycie niedoboru administracyjnego za miesiąc grudzień.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH:

^fSt. Downarowicz^f

[Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o udzielenie gminie m. Lwowa pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 77 milionów marek na pokrycie niedoboru administracyjnego po koniec roku 1921]

RADA MINISTRÓW uchwalić r a c z y:

Upoważnia się Ministra Skarbu do udzielenia gminie m. Lwowa pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 77 milionów marek na pokrycie niedoboru administracyjnego po koniec roku 1921.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH:
^fSt. Downarowicz^f

Rozporządzenie Rady Ministrów o rozwiązaniu gminy wiejskiej Mechowo w powiecie Poznań-Wschód; uzasadnienie

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dnia ^a...^a

o rozwiązaniu gminy wiejskiej Mechowo w powiecie Poznań-Wschód.

.....

Na mocy § 2 ustęp 2 pruskiej ordynacji wiejskiej dla siedmiu wschodzących prowincji z dnia 3 lipca 1891 (Zbiór ustaw pruskich 233) łącznie z art. 14 ustawy z dnia 23 czerwca 1921 r. o wprowadzeniu dekretów, ustaw sejmowych i rozporządzeń Rządu oraz o dalszym uzgodnieniu ustawodawstwa na obszarze b. dzielnicy pruskiej (Dz. Ustaw R.P. Nr. 75 poz. 511) Rada Ministrów zarządza co następuje:

§ 1.

Gminę wiejską Mechowo w powiecie Poznań-Wschód rozwiązuje się z dniem 1 lutego 1922 r.

§ 2.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia poleca się Ministrowi b. dzielnicy pruskiej.

PREZYDENT MINISTRÓW
MINISTER B. DZIELNICY PRUSKIEJ
^fWybicki^f

Projekt ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z dnia 24 października 1919 r.

PROJEKT USTAWY

UZASADNIENIE

do projektu rozporządzenia Rady Ministrów o rozwiązanie gminy wiejskiej Mechowo w powiecie Poznań-Wschód.

Gmina Mechowo stała się niezdolną do samoistnego bytu wskutek tego, że zamieszkały w sąsiedztwie tej gminy hr. Cieszkowski³²³ wykupił grunta wszystkich członków tej gminy co w następstwie swym spowodowało niemożność dalszego wypełniania publiczno-prywatnych zobowiązań wynikających z ordynacji wiejskiej dla siedmiu wschodnich prowincji monarchii niemieckiej z dnia 3 lipca 1891 (Zb[iór] ustaw pruskich str. 233) Sprawa rozwiązania gminy Mechowo była już zadecydowaną i przygotowaną zupełnie jeszcze za czasów pruskich, brakło tylko wymaganego w postanowieniach § 2 ustęp 2 wspomnianej ordynacji wiejskiej zezwolenia królewskiego, jednakowoż z powodu wybuchu wojny odroczone jej definitywne załatwienie. Za czasów polskich sprawa ta z konieczności równie doznała opóźnienia z tego powodu, ponieważ nasunęła się wątpliwość czy i jaka Władza państwowa polska przejęła kompetencje b. króla pruskiego.

Ponieważ obecnie kwestia ta została już uregulowaną w art. 14 ustawy z dnia 23 czerwca 1921 r. (Dz. Ust. R.P. Nr. 75 poz. 511), która to ustawa przekazała wyraźnie Radzie Ministrów kompetencje b. króla pruskiego - przeto przeciw wydaniu projektowanego rozporządzenia tak ze względów formalnych jako też ze względów rzeczowych nie zachodzą żadne przeszkody.

Co do przydzielenia obszaru gminy Mechowo do jednej z sąsiednich gmin powiatu Poznań-Wschód nadmienia się, że w myśl § 2 ust. 1 pruskiej ordynacji wiejskiej wyłącznie kompetentnym w tej sprawie jest Wydział powiatowy po wysłuchaniu stron interesowanych.

³²³ Mowa z pewnością o Adolfe Cieszkowskim, ziemianinie, mecenasie sztuki. Piastował on mandat senatora RP w latach 1922–1927.

Projekt częściowej zmiany ustawy z dnia 24 października 1919 r. o zmianie nazwisk.

PROJEKT USTAWY

USTAWA

z dnia ^a...^a

w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z dnia 24 października 1919 r.

(Dz. Ust. Rz. P. Nr. 88, poz. 478)

Art. 1.

Ustęp drugi art 1. Ustawy z dnia 24 października 1919 r. w przedmiocie zmiany nazwisk (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 88, poz. 478) otrzymuje następujące brzmienie:

„Za zmianę nazwiska pobiera się opłatę, której wysokość oznaczy w drodze rozporządzenia Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Oznaczona w tym trybie opłata dotyczy wszystkich spraw zmiany nazwiska, niezadowolonych jeszcze prawomocnie w chwili ogłoszenia rozporządzenia.

Od opłaty może być petent zwolniony w całości lub w części przez Ministra Spraw Wewnętrznych ^c„w razie ⁱ...ⁱ uiszczenia tej opłaty”^c.

Art. 2.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 3.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie przystąpienia Polski do konwencji haskiej z d[n]. 17 lipca 1905 r., dotyczącej procedury cywilnej; projekt ustawy

MINISTERSTWO

SPRAW ZAGRANICZNYCH

WARSZAWA

Dn. 21 listopada 1921 r.

Nr. D. VI./1059.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie przystąpienia Polski do konwencji haskiej z d[n]. 17 lipca 1905 r., dotyczącej procedury cywilnej.

Rada Ministrów uchwała:

USTAWA

z dnia ^a...^a roku

w przedmiocie przystąpienia Polski do konwencji
haskiej z d[n]. 17 lipca 1905 r., dotyczącej
procedury cywilnej.

Art. 1. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej upoważnia Rząd do zgłoszenia ^hpod
adresem Rządu holenderskiego^h przystąpienia Polski do konwencji haskiej
z d[n]. 17 lipca 1905 r., dotyczącej procedury cywilnej³²⁴.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy ^hzleca^h ^cpowierza^c się Ministrowi Spraw
Zagranicznych.

Uzasadnienie

Konwencja haska z d[n]. 17 lipca 1905 r. w sprawie procedury cywilnej reguluje szereg kwestii międzynarodowego obrotu prawnego, jak wzajemną rekwizycję sporów sądowych i posądowych, wzajemne świadczenie usług w dziedzinie postępowania sądowego (przesłuchanie stron, świadków, wizje lokalne), sprawę kaucji „judicatum solvi”³²⁵, sprawę przyznania prawa ubogich w postępowaniu sądowym, na koniec sprawę osobistego przytrzymania. Ze względu na intensywność, wciąż wzrastającą, stosunków Polski z innymi państwami cywilizowanymi, staje się rzeczą niezbędną przystąpienie Polski do wspomnianej konwencji. Wobec tego wnoszę o zatwierdzenie zgłoszonego wnioski.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
Skirmunt^f

³²⁴ Rząd holenderski był gospodarzem konferencji, podczas której podpisano konwencję haską, na jego ręce należało więc złożyć protokoły ratyfikacyjne.

³²⁵ „Decyzja ma zostać opłacona” (klauzula prawa cywilnego).

Wniosek o mianowanie Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej dr. Zygmunta Seydy arbitrem z ramienia Rządu Polskiego w Trybunale Rozjemczym przewidzianym w decyzji Konferencji Ambasadorów z dnia 20 X 1921 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

Nr. A. I. 11956.

Warszawa, dn. 21 grudnia 1921 r.

Wniosek

o mianowanie Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej dr. Zygmunta Seydy arbitrem z ramienia Rządu Polskiego w Trybunale Rozjemczym³²⁶ przewidzianym w decyzji Konferencji Ambasadorów³²⁷ z dnia 20 X 1921 r.

Ze względu na potrzebę mianowania Polskiego arbitra w Trybunale Rozjemczym, wymienionym w decyzji Konferencji Ambasadorów z dnia 20 X r.b., Ministerstwo Spraw Zagranicznych stawia kandydaturę Wiceministra b. Dzielnicy Pruskiej dr. Zygmunta Seydy na członka rzeczzonego Trybunału.

Dr. Seyda posiada wielką znajomość prawodawstwa niemieckiego oraz stosunków na Górnym Śląsku.

Będąc Zastępcą Pełnomocnika Rządu Polskiego dla rokowań polsko-niemieckich w sprawie Górnego Śląska dr. Seyda obznajmiony jest z wykonaniem podziału Górnego Śląska oraz z kompetencjami Trybunału Rozjemczego, w którego skład wejdzie.

Biorąc pod uwagę powyższe motywy mam zaszczyt wnosić, aby Rada Ministrów raczyła mianować Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej dr. Zygmunta Seydę arbitrem z ramienia Rządu Polskiego w Trybunale Rozjemczym przewidzianym w decyzji Konferencji Ambasadorów z dnia 20 października 1921 r.

Minister Spraw Zagranicznych
^fSkirmunt^f

Warszawa, dnia ^{a...a} grudnia 1921 r.

³²⁶ Górnośląski Trybunał Rozjemczy z siedzibą w Bytomiu działał od 1922 r. w celu stosowania arbitrażu między Polską i Niemcami a ustanowiony został mocą konwencji genewskiej z 15 maja 1922 r..

³²⁷ Podział Górnego Śląska został przeprowadzony przez Konferencję Ambasadorów 20 października 1921 r., która zatwierdziła bez zastrzeżeń rezolucję Rady Ligi Narodów w tej sprawie z 12 października tego roku.

**Pro memoria do wniosku nagłego na dzień 5 I 1922 r. w sprawie nominacji
mecenasa Wolnego**

Dwaj członkowie Komisji Administracyjnej (Commission Mixte permanente de la Haute Silesie) mieli być nominowani w terminie dziesięciodniowym od decyzji z dnia 20 X r[oku] z[eszłego]. Z desygnowanych pp. Grabianowskiego i Kiedronia, ten ostatni, jako nie pochodzący z G. Śląska, nie może zająć powyższego stanowiska. Na podstawie porozumienia się z przedstawicielami G. Śląska Ministerstwo Spraw Zagranicznych postanowiło kandydaturę Mecenasa Wolnego, którym pismem, jakie wpłynęło dnia 23 XII r[oku] z[eszłego], propozycję przyjął. Obecnie ze względu na przybycie na G. Śląsk Prez[ydenta] Calondera, który pragnie osobiście rozmawiać z członkami poszczególnych komisji, załatwienie ostateczne nominacji p. Wolnego jest pilną potrzebą. Mecenas Wolny, prawnik, obznajmiony ^hjest^h dokładnie z ustawami i stosunkami na G. Śląsku, i posiadający tam znaczne wpływy, jest najodpowiedniejszym kandydatem na urząd członka Komisji Administracyjnej. Na jego nominację zgadza się Rada Ludowa i Min. Olszowski³²⁸. W czasie okresu plebiscytowego był mecenas Wolny zastępcą p. Korfanteo a po jego ustąpieniu Polskim Komisarzem na G. Śląsku. Commission Mixte ma czuwać nad wprowadzeniem w życie postanowień śląskiej konwencji polsko-niemieckiej.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

³²⁸ Na Górnym Śląsku Naczelna Rada Ludowa była przedstawicielem interesów polskich od 25 czerwca 1921 r., do 18 czerwca 1922 r., kiedy to przekazała władzę Tymczasowej Radzie Wojewódzkiej, działającej jeszcze do 10 października 1922 r.

43

PROTOKÓŁ 3-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 7 stycznia 1922 r.

Obecni Panowie:

Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych Szef Sztabu Generalnego
generał-porucznik

Za Ministra Skarbu Dyrektor Departamentu

Minister Sprawiedliwości

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Minister Kolei Żelaznych

Minister Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Radca Prezydium Rady Ministrów

inż. Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Władysław Sikorski

dr Wiktor Mikulecki

Bronisław Sobolewski

dr Józef Raczyński

dr Bolesław Sikorski

dr Władysław Stesłowicz

inż. Gabriel Narutowicz

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o godzinie 2 po południu.

Po rozpatrzeniu załączonego wniosku Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie nominacji Ignacego Szebeki delegatem Rzeczypospolitej przy Lidze Narodów Rada Ministrów – wobec wagi spraw, które będą rozpatrywane na sesji Rady Ligi Narodów 10 stycznia 1921 r. – uchwaliła wysłać, jako drugiego delegata na tę sesję, p. Ignacego Szebekę, przy czym zostaje zatwierdzonym, że p. Askenazy, jako stały delegat przy Lidze Narodów, w razach wątpliwych ma głos decydujący, ponosząc za czynności delegacji polskiej odpowiedzialność³²⁹.

Obrady uznano za poufne.

Posiedzenie zamknięto o godzinie 4 po południu.

^fAntoni Ponikowski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

³²⁹ Kompetencje delegata RP przy Lidze Narodów były identyczne jak posła w roli kierownika placówki o tej randze.

PROTOKÓŁ
4-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 9 stycznia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	inż. Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Za Ministra Spraw Wojskowych Szef Sztabu Generalnego	Władysław Sikorski
Za Ministra Skarbu Dyrektor Departamentu	dr Wiktor Mikulecki
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Za Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych	
Podsekretarz Stanu	Zygmunt Chmielewski
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	Bolesław Sikorski
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	Tadeusz Łopuszański
Za Ministra b. Dzielnicy Pruskiej	Julian Hubert
Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prez. Rady	
Ministrów	Edward Lechowicz
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokoły posiedzeń z 5 i 7 stycznia 1922 r.
2. Przyjęto złożony przez Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z 10 maja 1919 r. o ustaleniu i oszacowaniu świadczeń i strat wojennych (załącznik 1).
3. Na załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych (załącznik 2) zlecono Ministrowi Spraw Zagranicznych, by sprawę fundacji św. Stanisława w Rzymie³³⁰

³³⁰ Zakład św. Stanisława w Rzymie zapisany był we włoskich aktach notarialnych jako Venerabile Regia Chiesa ed Ospedale di S. Stanislao della Nazione Polacca oraz fundacja pod nazwą Opera pia Polacca w Loreto, stanowiły samoistne jednostki prawne, podlegające wspólnemu zarządowi. Zakład św. Stanisława był katolicką instytucją kościelną, a wynikało to zdaniem biskupa krakowskiego z bulli erekcyjnej Grzegorza XIII. Zakład miał na celu

- przedłożył Radzie Ministrów ponownie po uprzednim rozpatrzeniu jej z punktu widzenia prawnego i historycznego przez Prokuratorię Generalną i rzeczoznawców.
4. Uchwalono złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych wniosek o udzielenie gminie miasta Lublina pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 4 milionów marek (załącznik 3).
 5. Załączony projekt ustawy o zniesieniu przepisów prawnych, ograniczających równouprawnienie Żydów w b. zaborze rosyjskim (załącznik 4) przyjęto.
 6. Złożone przez Ministra Skarbu rozporządzenie w przedmiocie utworzenia Inspektoratu cel na obszar Wolnego Miasta Gdańska (załącznik 5) uchwalono. Rozporządzenie to ma obowiązywać z dniem 10 stycznia 1922 r.
 7. Na wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej (załącznik 6) Rada Ministrów uchwaliła powołać do Komitetu Politycznego Rady Ministrów Ministra b. Dzielnicy Pruskiej.
 8. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku Ministra Spraw Wojskowych w sprawie przeglądu popisowych³³¹ rocznika 1901 Rada Ministrów postanowiła: (załącznik 7)
 - 1) rozszerzyć moc obowiązującą tymczasowej ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z 27 października 1918 r. na dzielnicę pruską.
Odpowiedni projekt przedłoży Radzie Ministrów Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z interesowanymi Ministrami;
 - 2) złożony przez Ministra Spraw Wojskowych wniosek w sprawie przeglądu popisowych rocznika 1901 przyjąć w zasadzie. Przegląd należy przeprowadzić na całym terytorium Rzeczypospolitej. Termin uskutecznienia przeglądu we Wschodniej Małopolsce ustali Rada Ministrów, tymczasem Minister Spraw Wojskowych poczyni tam wszystkie zarządzenia przygotowawcze;
 - 3) pobrany rocznik 1901 r. posłuży do wypełnienia luk, jakie powstaną w armii wskutek zwolnienia rocznika 1899 r. oraz tych, którzy służą więcej niż dwa lata, względnie jeden rok – stosownie do postanowień wniesionego do Sejmu projektu ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej;
 - 4) Komitet Polityczny Rady Ministrów ustali dla celów poboru wojskowego terytorium „Galicji Wschodniej”.
 9. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy o zabezpieczeniu swobody dania, wzięcia albo wykonania pracy (załącznik 8). W artykule 3 przyjęto w miejsce kary więzienia do trzech miesięcy karę więzienia do roku i sześciu miesięcy.

niesienie pomocy polskim pielgrzymom, polskim instytucjom kościelnym i naukowym, publicznym i prywatnym oraz kształcącej się młodzieży polskiej w Rzymie.

³³¹ Tj. poborowych.

Do artykułu tego na wniosek Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego dodano postanowienie:

„Kto dopuszcza się wyżej wymienionych przestępstw w instytucjach państwowych, komunalnych albo społecznych w celu zatamowania albo unieruchomienia ich działalności, ulegnie karze do lat dwóch i sześciu miesięcy i grzywny do jednego miliona marek lub jednej z tych kar”.

Zarazem Rada Ministrów powzięła uchwałę:

Rada Ministrów wzywa Ministra Pracy i Opieki Społecznej, by najdalej do końca stycznia br. przedstawił Radzie Ministrów projekt ustawy o przymusowym rozjemstwie pracy.

10. Rada Ministrów na wniosek Ministra Poczty i Telegrafów uchwaliła:

I) Ze względu na to, że według artykułu 126 ustawy o konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wszelkie istniejące obecnie przepisy i urzędnienia prawne niezgodne z postanowieniami konstytucji będą najpóźniej do roku od jej uchwalenia przedstawione ciału ustawodawczemu do uzgodnienia z nią w drodze prawodawczej.

Departament legislacyjny Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości i Ministerstwem Spraw Wewnętrznych przedłoży Radzie Ministrów odpowiednie wnioski najpóźniej do 15 lutego br.

II) Ze względu na przepis ustępu I artykułu 126 Departament legislacyjny zestawie ustawy potrzebne do urzeczywistnienia konstytucji i przedłoży to zestawienie Radzie Ministrów najpóźniej do 31 stycznia br.

11. Załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie przyznania rodzinie Bernarda Diamanda jednorazowej zapomogi (załącznik 9) uchwalono.

12. Odczytaną przez zastępcę Ministra Skarbu odezwę do społeczeństwa w sprawie nadzwyczajnej daniny państwowej przyjęto w zasadzie, polecając ostateczną redakcję Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu.

Odezwę tę podpisze Prezes Rady Ministrów i Minister Skarbu.

13. Posiedzenie poufne.

Posiedzenie zamknięto o godzinie 12 w nocy.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Ustawa w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 10 maja 1919 r. o ustaleniu i oszacowaniu świadczeń i strat wojennych; uzasadnienie.
2. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie powołania Komisji, składającej się z trzech rzeczoznawców dla rozpatrzenia z punktu widzenia prawnego i historycznego sprawy fundacji św. Stanisława w Rzymie; zasady statutu; zarys statutu.

3. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Lublina pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 4 milionów marek.
4. Ustawa o zniesieniu przepisów prawnych, ograniczających równouprawnienie Żydów w b. zaborze rosyjskim³³².
5. Uzasadnienie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Inspektoratu Ceł na obszar Wolnego Miasta Gdańska³³³.
6. Wniosek nagły Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie zmiany regulaminu Komitetu Politycznego Rady Ministrów.
7. Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych w sprawie przeglądu popisowych rocznika 1901.
8. Ustawa o zabezpieczeniu swobody dania, wzięcia albo wykonania pracy³³⁴.
9. Wniosek nagły Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu [w sprawie przyznania rodzinie Bernarda Diamanda jednorazowej zapomogi].

^bZałącznik 1.^b

Ustawa w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 10 maja 1919 r. o ustaleniu i oszacowaniu świadczeń i strat wojennych; uzasadnienie

USTAWA

z dnia ^a...^a 1921 roku.

w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 10 maja 1919 r.
o ustaleniu i oszacowaniu świadczeń i strat wojennych.

Art. 1. Artykuł 8 ustawy z dnia 10 maja 1919 r. o ustaleniu i oszacowaniu świadczeń i strat wojennych (Dz. Pr. RP. Nr 41 poz. 298) otrzymuje następujące brzmienie:

„W miejscowościach, gdzie komisje szacunkowe miejscowe nie były utworzone, lub też gdzie ^hbyły już ^hzostały^c zamknięte przed ukończeniem rejestracji strat wojennych, materiały szacunkowe, zebrane przez instytucje społeczne jako też organy i osoby urzędownie uprawnione do ustalenia strat wojennych, przekazane zostaną do komisji szacunkowych głównych dla ostatecznego ustalenia i oszacowania tych strat”.

Art. 2. Punkt a) art. 18 ustawy ^cwyszczególnionej w art. 1^c z dnia 10 maja 1919 r.^h (Dz. Pr. R. P. Nr 41, poz. 298) otrzymuje następujące brzmienie:

„Sprawdzenie i zatwierdzenie w myśl art. 8 przekazanych jej materiałów, dotyczących ustalenia i oszacowania poniesionych przez poszkodowanego strat wojennych względnie ostateczne ustalenie i oszacowanie tych strat”.

³³² Nie publikuje się.

³³³ Publikuje się tylko uzasadnienie. Rozporządzenie weszło w życie, Dz.U. 1922, nr 18, poz. 145.

³³⁴ Nie publikuje się.

Art. 3. Wykonanie ustawy 'niniejszej' porucza się Prezesowi Głównego Urzędu Likwidacyjnego.

Art. 4. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ^hjej^h ogłoszenia.

Za Prezesa

†J. Karśnicki†

Vice-Prezes

UZASADNIENIE

Ustawa z dnia 10 maja 1919 r. „o ustaleniu oszacowania świadczeń i strat wojennych” przewidywała załatwienie tych spraw za pomocą Komisji Szacunkowych Miejskowych i Komisji Szacunkowych Głównych.

Komisje Szacunkowe Miejskowe skonstruowane na podstawach streszczonych w przytoczonej ustawie, a powołane do życia rozporządzeniem Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego działały na terenie b. Kongresówki i Małopolski i w większości wypełniły zadania na nich włożone. Nie były wcale utworzone. Komisje na Kresach Wschodnich ze względu na nieokreślony przez czas dłuższy stan w tych miejscowościach z jednej strony, z drugiej zaś ze względu na nieukonstytuowanie się władz politycznych na Kresach. Tę lukę należało w przyszłości zapłacić i rejestrację i tam przeprowadzić.

W Kongresówce Komisje Szacunkowe Miejskowe jakkolwiek dokonały rejestracji prawie zupełnie, jednakowoż do ostatku jej nie mogły doprowadzić, a to z^he^h ^hwzględu^h powodu przymusowej ewakuacji w lecie 1920 roku ze względu na inwazję bolszewicką.

Powoływać z powrotem Komisje Miejskowe dla dokończenia ^{i...i} rejestracji na terenie Kongresówki, jako też organizować nowe dla rejestracji szkód na Kresach Wschodnich było nie wskazany, a głównie ze względów oszczędnościowych, jako też i ze względu na to, że ukonsty[tu]owanie komisji miejscowych ze względów technicznych potrzebowały dłuższego czasu, jednakowoż doprowadzić rejestrację i oszacowanie strat bezwzględnie należy, a uważając za wskazane przeprowadzić ją możliwie z najmniejszym nakładem zasobów materialnych wypadło sprawę rozstrzygnąć sposobem powołania specjalnych Delegatów powiatowych, którzy by przy współdziałaniu miejscowych władz politycznych i czynników społecznych rejestracji tą zakończyli i materiał rejestracyjny przekazali do Komisji Szacunkowych Głównych celem ostatecznego jego oszacowania i opracowania.

Przedłożony projekt noweli do ustawy z dnia 10 maja 1919 r. tę sprawę rozstrzyga w sensie najdotodniejszym, gdyż właśnie 1 i 2 projektu przewidują iż „materiały szacunkowe, zebrane przez instytucje społeczne jako też organy i osoby urzędowo uprawnione do ustalenia strat wojennych, przekazane zostaną do Komisji Szacunkowej Głównej dla ostatecznego ustalenia i oszacowania Strat”.

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie powołania Komisji, składającej się z trzech rzeczoznawców dla rozpatrzenia z punktu widzenia prawnego i historycznego sprawy fundacji św. Stanisława w Rzymie

9 grudnia 1921 r.

WNIOSEK.

Ministra Spraw zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie powołania Komisji, składającej się z trzech rzeczoznawców dla rozpatrzenia z punktu widzenia prawnego i historycznego sprawy fundacji św. Stanisława w Rzymie.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Poleca się Panu Ministrowi Spraw Zagranicznych w imieniu Rządu zwołanie Komisji składającej się z trzech rzeczoznawców, którzy raz jeszcze sprawę z punktu widzenia prawnego i historycznego rozpatrzą i których opinia da Rządowi podstawę do właściwej oceny sprawy ze stanowiska prawnego.

Uzasadnienie.

Konferencje, które miały miejsce w Min. Spraw Zagranicznych XX. Biskupów: Kardynała Prymasa E. Dalbora, X. biskupa Krakowskiego A. Sapięhy i X. Arcybiskupa J. Teodorowicza z przedstawicielami Min. Spr. Zagr. i Gen[eralnej] Prokuraturii Rzeczypospolitej Polskiej, jak widać z załączonych przy niniejszym projektów statutu administracyjnego X. Biskupa Krakowskiego i M.S.Z. w porozumieniu z Prokuratorią Gen[eralną] Rzeczypospolitej Polskiej, dały rozbieżne wyniki, zarówno co się tyczy ustanowienia administracji Instytucji św. Stanisława w Rzymie, jak i prawomocnego stosunku Państwa Polskiego i X. Biskupa Krakowskiego do tejże Instytucji.

Minister:

/-/ ^fSkirmunt^f

Załączniki³³⁵

Zasady Statutu
św. Stanisława w Rzymie i Opera Pia w Loreto.
opracowany przez Prok. I MSZ.
Projekt Statutu X. Biskupa Krakowskiego

³³⁵ Nie publikuje się.

Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Lublina pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 4 milionów marek

W N I O S E K

Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu o udzielenie gminie m. Lublina pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 4 milionów marek.

U z a s a d n i e n i e:

Magistrat m. Lublina pismem z dnia 10 grudnia 1921 r. Nr. 3733/II zwrócił się o dalszą pomoc ze Skarbu Państwa na pokrycie niedoboru administracyjnego w r. 1921.

Przy udzieleniu ostatniej pożyczki ze Skarbu Państwa w kwocie 8 milionów marek na pokrycie niedoboru administracyjnego po koniec października 1921 określono przeciętny miesięczny niedobór gminy na 4 884 919 mk.

Ponieważ Magistrat dotychczas nie wykorzystał wszystkich źródeł podatkowych, jak podatku od spirytusu i hotelowego, przeto władza nadzorcza zgodziła się tylko na częściowe wyrównanie deficytu, zwłaszcza zaś na wypłatę zapomogi świątecznej dla urzędników miejskich Magistratu m. Lublina analogicznie do zapomogi przyznanej uchwałą Rady Ministrów z 12 XII 1921 r. urzędnikom państwowym.

Pożyczka na ten cel w wysokości 4 milionów marek została już wyasygnowana.

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do udzielenia gminie m. Lublina pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości 4 milionów marek na pokrycie niedoboru administracyjnego w r. 1921.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH:

^fSt. Downarowicz^f

Uzasadnienie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Inspektoratu Cei na obszar Wolnego Miasta Gdańska

U Z A S A D N I E N I E

W myśl art. 200 umowy zawartej pomiędzy Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem celem wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej Konwencji z dnia 9-go listopada 1920 r., polski centralny zarząd ceł wykonuje nadzór nad służbą celną według artykułu 14 wymienionej Konwencji przez mianowanych przez siebie polskich inspektorów celnych na obszar Wolnego Miasta Gdańska, których

czynnościami urzędowymi kieruje mianowany przez Rząd Polski naczelny inspektor ceł na obszar Wolnego Miasta Gdańska.

Dotychczasowy stosunek władz celnych polskich do Wolnego Miasta Gdańska opiera się na tymczasowej umowie z dnia 22 kwietnia 1920 roku, na zasadzie której Ministerstwo Skarbu przydzieliło za dietami do urzędu celnego w Gdańsku kilku urzędników celnych, którzy wspólnie z Gdańskimi urzędnikami celnymi dokonują odprawy towarów dla Polski przeznaczonych.

Ten stan rzeczy ulega zmianie z chwilą wejścia w życie wyżej wspomnianej umowy, t.j. z dniem 1 stycznia 1922 r. odkąd zadania administracyjne i prawa przysługujące Państwu Polskiemu zostały ściśle określone i mają być wykonywane przez osobnych inspektorów celnych na obszar Wolnego Miasta Gdańska.

Na terenie Wolnego Miasta Gdańska funkcjonuje – prócz Naddyrekcji Ceł – 12 urzędów celnych (a w Gdańsku i 4 na granicy).

Dla wykonywania kontroli czynności Naddyrekcji i urzędów gdańskich potrzeba 15 urzędników celnych (od IX-VI st. służb.), 2 urzędników kancelaryjnych (X i IX st. służb.) i kilku niższych funkcjonariuszy (woźny, goniec, stróż itd.).

Minister Skarbu
^fMichalski^f

Za zgodność
Kierownik Kancelarii
^fR. Średnicki^f

^bZałącznik 6^b

Wniosek nagły Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie zmiany regulaminu Komitetu Politycznego Rady Ministrów

WNIOSEK NAGŁY
MINISTRA B. DZIELNICY PRUSKIEJ
w sprawie zmiany regulaminu Komitetu Politycznego
Rady Ministrów.

Według uchwały Rady Ministrów z dnia 6 października 1921 o ustanowieniu Komitetu Politycznego Rady Ministrów – Komitet ten stanowią: Prezes Rady Ministrów, Ministrowie Spraw Zagranicznych, Spraw Wewnętrznych i Skarbu, oraz jeden z Ministrów wybrany przez Radę. Komitet opracowuje dla Rady Ministrów zasady polityki wewnętrznej i zagranicznej Rządu³³⁶.

³³⁶ Sprawa stanęła na posiedzeniu 11 października 1921 r.; M. Jabłonowski, W. Janowski, *op. cit.*, s. 21–22.

Jedno z najważniejszych zagadnień naszej polityki wewnętrznej i zagranicznej jest sprawa niemiecka. Terytorialnie, rzeczowo i formalnie związaną jest ona z byłą dzielnicą pruską tak ściśle, że ukształtowanie polityki w stosunku do Niemiec i Niemców nie może nastąpić w oderwaniu od stałej i ciągłej oceny układu sił realnych, oraz stosunków faktycznych, składających się na sprawę niemiecką w tej dzielnicy. Ponieważ ocena ta nie może obejść się bez doświadczeń i wskazówek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej, który nadal sprawuje naczelny zarząd spraw wewnętrznych dzielnicy, przeto Komitet Polityczny Rady Ministrów winien w składzie swym zawierać także i Ministra b. Dzielnicy Pruskiej.

Z tych tedy powodów wnoszę o powzięcie następującej uchwały:

Skład Komitetu Politycznego Rady Ministrów ustalony w regulaminie Komitetu Politycznego na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 6 października 1921 rozszerza się przez powołanie doń Ministra b. Dzielnicy Pruskiej.

^bZałącznik 7.^b

Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych w sprawie przeglądu popisowych rocznika 1901

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

Warszawa, dn. ^a...^a 1921 r.

Gabinet Ministra

L.12296/G.M.II.

Wniosek na Radę Ministrów w sprawie przeglądu popisowych rocznika 1901.

R a d a M i n i s t r ó w u c h w a l i ć r a c y z y:

Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych zezwala się, zgodnie z drugą częścią art. 48. Tymczasowej Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej, na przeprowadzenie w roku kalendarzowym 1922, przeglądu rocznika 1901 w terminie między 30 stycznia a 28 lutego 1922 r.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH

w.z. ^fSikorski^f

Generał-Porucznik

M O T Y W Y

Na kresach Wschodnich, aż do chwili wydania ustawy Sejmowej z dn. 4 II [19]21 r. (Dz. Ust. Rz. P. z r. 1921 Nr. 16, poz. 93), rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 19 IV [19]21 r. (Dz. Ust. Rz. P. z r. 1921 Nr. 45, poz. 27) oraz

rozkazu MSWojsk. L. 386/137/ 21-1. Z dn. 6 IV [19]21 r. (Organizacja Władz Poborowych I instancji) z braku podstaw prawnych nie przeprowadzono żadnego przeglądu i poboru przymusowego.

Pierwszy pobór, który się tam obecnie przeprowadza jest dodatkowy pobór rocznika 1899 i 1900 (od dn. 1 grudnia do 10 grudnia 21 r. odbywa się wcielenie rekruta).

MSWojsk. Zgodnie z programem demobilizacyjnym Armii, w myśl którego należy jak najrychlej przenieść do rezerwy służący od czerwca 1919 r. rocznik 1899, dąży do jak najrychlejszego powołania do służby w szeregach rocznika 1901, a to na mocy ustawy sejmowej z dnia 7 III 1919 r. (Dz. Praw P. P. Nr. 22, poz. 234. z dn. 8 III 1919 r.)

W myśl powyższego, wcielenie do szeregów rekrutów rocznika 1901 nastąpiłoby w marcu 1922 r. przy jednoczesnym bezterminowym urlopowaniu rocznika 1899.

Aby wcielenie to ułatwić i przeprowadzić szybko oraz sprawnie, należy uprzednio zarządzić przegląd tego rocznika, ponieważ jednak w myśl art. 48, „Tymczasowej Ustawy o Powszechnym Obowiązku Służby Wojskowej” przegląd popisowych ma się odbywać między 15 X a 15 XII każdego roku, Ustawa postanawia, że przegląd może się odbyć też w innym terminie jednak za zgodą Rządu, wnosząc zgodnie z częścią 2-gą art. 48. „Tymcz. Ustawy powyższy wniosek, nadmieniając, że w określonym Ustawą terminie przeglądu i poboru rocznika 1901 zarządzać nie mogłem, ze względu na to, że w tym czasie odbywał się dodatkowy przegląd i wcielenie do szeregów niepowołanych dotąd poborowych roczników 1899 i 1900.

^bZałącznik 9^b

Wniosek nagły Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu [w sprawie przyznania rodzinie Bernarda Diamanda jednorazowej zapomogi]

MINISTER
PRZEMYSŁU I HANDLU
Nr. 131/Pr.

Warszawa, dn. 9 stycznia 1922r.

Do
PREZYDIUM RADY MINISTRÓW
w miejscu.

WNIOSEK NAGŁY
Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu:
Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się p. Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu do wypłacenia rodzinie zmarłego, urzędnika kontraktowego Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Bernarda DIAMANDA, w uwzględnieniu wybitnych usług oddanych przez niego Rzeczypospolitej, jednorazowej zapomogi w wysokości jego trzy-miesięcznych poborów, t.j. w kwocie 270 120 Mk.

MINISTER PRZEMYSŁU I HANDLU:

^bW.z. ^b g...g

Uchwalono dnia ^a...^a

zgodnie z wnioskiem.

U z a s a d n i e

Dnia 27 listopada 1921 r. zmarł nagle kontraktowy urzędnik Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Bernard DIAMAND pozostawiając rodzinę w b. ciężkich warunkach materialnych.

Zważywszy, iż p. DIAMAND, jako urzędnik państwowych b. Dzielnicy Pruskiej, następnie urzędnik kontraktowy w Ministerstwie Skarbu, ostatnio zaś urzędnik kontaktowy Ministerstwa Przemysłu i Handlu, wykazał się wybitnie swą pożyteczną działalnością i oddał duże usługi Państwu zwłaszcza jako delegat Rządu do Francji i Anglii w sprawach naftowych. Ostatnio miał być wydelegowany do Komisji Górnośląskiej³³⁷. Przyznanie pozostałej po nim rodzinie proponowanej zapomogi wydaje się najodpowiedniejszą formą wyrażenia, ze strony Rządu, uznania za zasługi położone Państwu ze strony zmarłego.

P. DIAMAND pobierał ostatnio 90 040 Mk. miesięcznie.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

³³⁷ Do rokowań z Niemcami o konwencję w sprawie podzielonego poplebiscytowego terytorium Górnego Śląska.

PROTOKÓŁ
5-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 12 stycznia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych Gen. Por.	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Podsekretarz Stanu w Min. Wyzn[añ] Rel[igijnych] i Oświecenia Publ[icznego]	Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr. Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	Bolesław Sikorski
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Dyrektor Departamentu Prezydialnego Prez. Rady Ministrów	dr. Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prez. Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Dyrektor Departamentu Politycznego Prez. Rady Ministrów	Witold Giełżyński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
W obradach nad sprawą wileńską i umową handlową i Ukrainą biorą nadto udział	
Posel Rzeczypospolitej przy rządzie francuskim	Maurycy Zamoyski
Naczelnik Wydziału Wschodniego Min. Spraw Zagran[icznych]	Michał Kossakowski

Posiedzenie otwarto o godzinie 5-ej po południu.

1. Protokół posiedzenia z 9 stycznia 1922 r. odczytano i przyjęto.
2. Przyjęto do wiadomości sprawozdanie Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie wileńskiej.

Uchwalono wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie powiększenia kredytów na zaspokojenie potrzeb Litwy Środkowej w bieżącym okresie budżetowym (załącznik 1).

3. Przyjęto do wiadomości referat Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie umowy handlowej z Rosją i Ukrainą³³⁸.

Uchwalono zwołać konferencję międzyministerialną, w skład której wejdą Prezes Rady Ministrów, Minister Spraw Zagranicznych, Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu i Minister Kolei Żelaznych, która by miała za zadanie wykreślenie wytycznych politycznych i gospodarczych w sprawie odbudowy Rosji.

4. Załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego w sprawie przekazania zarządu Państwowego Instytutu Dentystycznego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (załącznik 2) uchwalono.

5. Wysłuchano referatu Ministrów Spraw Wewnętrznych i Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie przekazywania kościołów i cerkwi unickich zabranych przez rząd rosyjski kościołowi katolickiemu.

Zlecono Ministrom Spraw Wewnętrznych oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przedstawienie Radzie Ministrów jednolitego programu polityki Rządu względem niekatolickich wyznań.

6. Przyjęto do wiadomości załączone sprawozdanie Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zbadania stosunków finansowych m. st. Warszawy (załącznik 3) oraz wnioski zawarte w tym sprawozdaniu z tą zmianą, że wniosek 1) uchwalono w brzmieniu:

1) Rada Ministrów przyjmuje do wiadomości oświadczenia Rady Miejskiej m. st. Warszawy w oczekiwaniu, że nowy zarząd miasta zrealizuje program finansowy ustalony w ostatnim czasie przez Radę Miejską.

7. Złożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy zmieniającej niektóre postanowienia statutu dyscyplinarnego dla adwokatów i kandydatów adwokackich w b. dzielnicy austriackiej (załącznik 4) przyjęto.

8. Złożone przez Ministra Spraw Wewnętrznych rozporządzenie w sprawie włączenia do powiatu lwowskiego gminy Rokitno i niewcielonego jeszcze do tej gminy obszaru dworskiego Rokitno (załącznik 5) uchwalono.

9. Złożony przez Ministra Spraw Wojskowych projekt ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach chorążych Wojsk Polskich uchwalono. (załącznik 6).

Posiedzenie zamknięto o godz. 11 w nocy.

^fAntoni Ponikowski^f

³³⁸ Tak w tekście traktatu ryskiego opublikowanym w związku z ratyfikacją. Bez przymiotnika „sowieckie”.

Załączniki

Wykaz:

1. [Wniosek Ministra Skarbu o otwarciu kredytu dodatkowego w wysokości Mk.p. 321 500 000 na zaspokojenie potrzeb Litwy Środkowej].
2. Wniosek w sprawie przekazania zarządu Państwowego Instytutu Dentystycznego Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.
3. Sprawozdanie Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zbadania stosunków finansowych m.st. Warszawy.
4. Ustawa w przedmiocie zmiany niektórych postanowień statutu dyscyplinarnego dla adwokatów i kandydatów adwokackich w b. dzielnicy austriackiej; uzasadnienie.
5. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie włączenia do powiatu lwowskiego gminy Rokitno i niewcielonego jeszcze do tej gminy obszaru dworskiego Rokitno; uzasadnienie.
6. Projekt ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach chorążych W.P.³³⁹

^bZałącznik 1^b

[Wniosek Ministra Skarbu o otwarciu kredytu dodatkowego w wysokości Mk.p. 321 500 000 na zaspokojenie potrzeb Litwy Środkowej]

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
WARSZAWA, DN. ^a...^a 1922. r.

Ministerstwo Skarbu na zasadzie przedłożonego sprawozdania swego delegata w Wilnie uznało za konieczne powiększenie kredytów na zaspokojenie potrzeb Litwy Środkowej w bieżącym okresie budżetowym, – która to grupa wydatków mieści się w Dz. I. § 10 budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Kredyt dodatkowy w ogólnej kwocie Mk.p. 321 500 000 uzasadniony zostaje poniższymi względami:

- Mk. 911 552 na pokrycie zwiększonych wskutek wzrostu mnożnika kosztów utrzymania Delegat. Rządu Rz. Pol. w Wilnie po koniec grudnia r.b.
- Mk. 7 177 256 na tenże cel dla Urzędu Kontroli w Wilnie po koniec 1921 r.
- Mk. 228 054 012 na pokrycie niedoboru administracyjnego T.K.R.³⁴⁰ Litwy Środkowej po dz. 31 XII 1921 r.
- Mk. 36 000 000 na pokrycie deficytu administracyjnego gm. m. Wilna, do końca 1921 r. Pozycję tę uważać należy jako pożyczkę.

³³⁹ Nie publikuje się.

³⁴⁰ Tymczasowa Komisja Rządząca.

Mk. 49 375 000 na poczet funduszu dyspozycyjnego Prezesa T.K.R. Litwy Środkowej p. M. Meysztowicza³⁴¹.

razem Mk. 321 517 820czyli okrągło sumę Mk. 321 500 000

Wobec powyższego Rada Ministrów

Uchwalić raczy:

W dziale I § 10 budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych okresu I I–31 XII 1921 r. otwiera się kredyt dodatkowy w wysokości Mk.p. 321 500 000 na zaspokojenie potrzeb Litwy Środkowej.

^fSkirmunt^f
Minister

^bZałącznik 2.^b

Wniosek w sprawie przekazania zarządu Państwowego Instytutu Dentystycznego Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Państwowy Instytut Dentystyczny utworzony został na podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu oraz Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 17 lutego 1920 (Monitor Polski Nr. 43 ex 1920).

Wobec tego, że wyższe szkolnictwo państwowe podlega kompetencji i administracji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wyeliminowanie tego Instytutu spod nadzoru administracyjnego Ministerstwa Zdrowia Publicznego dla rozwoju jego jest ze wszechmiar wskazane.

Kierownik Ministerstwa Zdrowia

Publicznego:

^g...^g

Na posiedzeniu z dnia ^a...^a.....

.....
Rada Ministrów uchwaliła,
zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów:

³⁴¹ Tak w tekście, błędny inicjał. Winno być: A. Meysztowicza.

Sprawozdanie Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zbadania stosunków finansowych m.st. Warszawy

SPRAWOZDANIE

Ministra Spraw Wewnętrznych

w sprawie zbadania stosunków finansowych m. st. Warszawy.

W wykonaniu uchwały Rady Ministrów z dnia 5 grudnia 1921 r. przedkładam następujące sprawozdanie:

I.

Pismem z dnia 10 grudnia 1921 r. Nr. S. M. 4042, wystosowanym do Prezesa Rady Miejskiej odpisy protokołu, obejmującego rezultaty komisjonalnego zbadania finansowej gospodarki Zarządu miejskiego stolicy oraz sprawozdania, złożonego mi przez Wydział miejski Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które stanowiło uzupełnienia powyższego protokołu a na końcu podawało uwagi i zarzuty powyższe były następujące:

1. Rachunkowość Magistratu m. st. Warszawy jest dotąd jeszcze nie-uporządkowana, z powodu czego zamknięcia rachunkowe zalegają od trzech lat.
2. Daty rachunkowe, uzasadniające podania Magistratu o pożyczki ze Skarbu Państwa, są nieściśle i wykazują gospodarkę niekrytyczną.
3. Organizacja Magistratu jest jeszcze nieukończona i stan jej utrudnia przeprowadzenie redukcji sił w Magistracie i uzyskania stąd oszczędności.
4. Magistrat nie zdołał dotąd odpowiednio rozbudować statutu pracowników miejskich i przyznając iż wyłącznie w skutek strajków lub pod wpływem zagrożenia strajkami wyższe pobory, niż je pobierają dotąd analogiczne kategorie urzędników i robotników państwowych, obciąża odnośnymi wydatkami nadmiernie budżet miejski.
5. Rada miasta stoł. Warszawy niedostatecznie korzystała z przysługującego jej prawa kontroli nad działalnością Magistratu i nie wpłynęła na przyspieszenie pracy nad organizacją rachunkowości miejskiej i usunięcia jej braków.
6. Rada miejska m. st. Warszawy od dłuższego czasu popiera bierne postępowanie Magistratu, który do pokrywania wszelkich deficytów budżetowych jedynie z subwencji i pożyczek, których bezwzględnie domaga się wyłącznie ze Skarbu Państwa.
7. Rada m. st. Warszawy za małą rozwijała inicjatywę w kierunku rozbudowy systemu podatków i opłat miejskich, z powodu czego mieszkańcy miasta nie byli należycie opodatkowani oraz nie była wyzyskana odpowiednio większa część majątku i zakładów miejskich, które również wykazują deficyt. Przez system ten pośrednio popierała Rada miejska politykę Magistratu, która

za podstawę miała wyrzeczenie się samodzielności gospodarczej i życie Kosztem Skarbu Państwa w czasie, kiedy naczelnym zadaniem miast polskich było przez zachowanie samodzielności gospodarczej przyjść z pomocą Państwu w najkrytyczniejszych dla niego chwilach, co uczyniła przeważna część miast Rzeczypospolitej.

8. Mimo oddawania się w zależność od Skarbu Państwa rozwijał Magistrat gospodarkę miejską w takich rozmiarach, jakie by usprawiedliwić mogła jedynie samodzielność gospodarcza.

Pismo na czele powołane zakończone było wezwaniem, aby wykazany powyżej protokół i sprawozdanie odczytane zostały na najbliższym posiedzeniu Rady miasta i aby ta nadesłała w ciągu dni 10 na moje ręce swoje oświadczenie na stwierdzone fakta, uwagi i zarzuty, pismami powyższymi objęte.

II.

Rada miejska nadesłała w terminie wskazanym swoje oświadczenie, które oprócz wstępu i motywów usprawiedliwiających historycznie obecny stan rzeczy i wskazujących na dobrą wolę Rady miejskiej w traktowaniu spraw gminnych, obejmowało poniżej podaną odpowiedź na wspomniane wyżej fakta stwierdzone uwagi i zarzuty oraz program sanacji stosunków finansowych miejskich.

Oświadczenie Rady miasta stoł. Warszawy jest następujące:

Odpowiedź na poszczególne punkta.

Po wyjaśnieniu ogólnych zarzutów, zawartych w sprawozdaniu Departamentu Samorządowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Rada miejska oświadcza, co następuje:

Co do I i II punktu.

Uznając zasadniczo słuszność zarzutów, zawartych w I i II-im punktach, a dotyczących braków w rachunkowości Magistratu, Rada miejska stwierdza:

- 1) iż braki te wynikły z powodu przejścia od rachunkowości kameralnej, prowadzonej w Magistracie jeszcze za okupacji rosyjskiej na system rachunkowości bardziej racjonalnej. Próby w tym kierunku czynione nie zostały uwieńczone dotąd pomyślnym wynikiem z przyczyn w załączonej odpowiedzi wskazanych;
- 2) iż Zarząd Miejski przedsięwziął wszelkie niezbędne zarządzenia, aby braki te usunąć, polecił swojej Komisji Rewizyjnej ściśle zbadać całą sprawę i o wynikach nie omieszcza zawiadomić Pana Ministra Spraw Wewnętrznych;
- 3) iż poczynszy od 1-go kwietnia 1922 r. jako nowego okresu budżetowego zostanie zaprowadzona nowa rachunkowość, która będzie bardziej odpowiadać swemu przeznaczeniu.

Co do III-go punktu.

Co się tyczy zarzutu nieukończenia organizacji Magistratu Rada miejska oświadcza, iż organizacja biur Magistratu nie gorsza niż w agendach rządowych, idzie w myśl wielokrotnych uchwał Rady miejskiej w kierunku zmniejszenia liczby poszczególnych wydziałów sekcji, oraz liczby pracowników i że w ciągu 2-ch miesięcy specjalnie w tym celu wybrana komisja zmniejszyła liczbę pracowników o 124, a dalsza redukcja jest w toku i ukończona będzie w ciągu najbliższych miesięcy.

Co do IV-go punktu.

Co do stosunku z robotnikami i pracownikami miejskimi Rada miejska stwierdza, iż prawa urzędników i robotników są regulowane w przepisach odnośnych, a sprawa odpraw i emerytur została przez Radę miejską ostatecznie załatwiona, że płace urzędników dostosowane obecnie zostały do płac urzędników państwowych i ulega tym samym wahaniom, płace zaś robotnicze regulują się według tabeli drożyznianych, opracowywanych przez Komisję Statystyczną do wzrostu cen artykułów pierwszej potrzeby. Regulowanie płac robotniczych w przeszłości następowały zawsze w porozumieniu i z współdziałaniem rządu często pod naciskiem konieczności państwowych, a strajki wybuchały nie tylko w zakładach miejskich, ale i pozostających pod zarządem państwowym. Przyczyny zaś takich a nie innych płac pracowników zostały wyjaśnione bliżej w załączonym wyjaśnieniu.

Co do V-go punktu.

Co się tyczy zarzutu o braku kontroli ze strony Rady miejskiej nad Magistratem, Rada miejska oświadcza, iż na mocy Dekretu o Samorządzie kontrola nad Magistratem i jego działalnością wyraża się:

- a) w uchwałach Rady miejskiej przy rozpatrywaniu budżetów i kredytów, zaciąganiu pożyczek i uchwalaniu podatków, w których Rada miejska niejednokrotnie wzywała Magistrat o złożenie sprawozdań z zamknięć rachunkowych i sprawozdań z wykonania budżetu i należała niejednokrotnie na przyspieszenie reorganizacji rachunkowości, ale żałując na ten cel kredytów;
- b) w delegowaniu prócz stałej Komisji Rewizyjnej całego szeregu stałych i czasowych Komisji o charakterze kontrolująco-rewizyjnym dla różnych działów gospodarki miejskiej w razie dostrzeżonych nieprawidłowości, jak komisja Apropowizacyjna, Opałowa, Chlebowa, Mieszkaniowa, do rewizji w tramwajach, do regulowania płac robotniczych, do rewizji AGRIL'U³⁴² itp.

³⁴² Gospodarstwo Rolne i Leśne „Agril” funkcjonujące w Warszawie – organ Zarządu Miejskiego m. stołecznego Warszawy.

Innych środków Rada miejska w myśl Dekretu o Samorządzie nie posiada i tylko uciec-by się mogła do parlamentarnego sposobu protestu przez niezatwierdzenie budżetów i kredytów, co mogłoby się odbić fatalnie na ciągłości gospodarki miejskiej.

Co do VI-go punktu.

Zarzut biernego popierania przez Radę Magistratu w jego dążeniach do pokrywania deficytów budżetowych jedynie z pożyczek i subwencji skarbowych odpira jak ^anajkategoryczniej^a cały szereg uchwalonych przez Radę podatników i opłat bądź z inicjatywy Magistratu, bądź z inicjatywy Rady Miejskiej w okresie jej kadencji, wyliczony powyżej; wina zaś niewprowadzenia w życie tych podatków nie leży, ani na Radzie miejskiej ani na Magistracie, ale w przyczynach podanych w wyjaśnieniu.

Co do VII-go punktu.

Również za nieuzasadniony uważa Rada miejska zarzut, co do braku inicjatywy Zarządu Miasta w rozbudowie systemu podatkowego i opłat. I tę sprawę obszernej omawia pierwsza część oświadczenia.

Rada miejska stwierdza, iż dążyła do możliwie równomiernego opodatkowania obywateli miasta na potrzeby gminy, i, że już przy budżecie na rok 1920 wyraźnie zaznaczyła konieczność oparcia budżetu wydatków zwyczajnych na dochodach zwyczajnych i pokrywania z pożyczek tylko wydatków nadzwyczajnych i inwestycyjnych.

Subwencje rządowe były koniecznością dla Samorządu, wobec szybko następującego spadku waluty i zachwianej wskutek tego równowagi budżetowej, oraz braku uprawnień do nakładania podatków. Na blisko, 7-0 miliardowy budżet, zaliczki rządowe wyniosły 1 miliarda marek, użyte zresztą na dodatki drożyzniane dla pracowników, wywołane właśnie spadkiem waluty i drożyzną. Rada miejska ani na chwilę nie dopuszcza myśli, by Zarząd miasta wyrzekł się samodzielności gospodarczej i żył na koszt Skarbu, lecz ciągle dąży do ustalenia pod tym względem stosunków normalnych.

Co do VIII-go punktu.

Rada miejska odpira z całą stanowczością zarzut prowadzenia gospodarki miejskiej w nadmiernych rozmiarach i to na koszt Państwa, gdyż jak to wykazano, powyżej, nawet konieczne potrzeby gminy, która jest przecież stolicą Państwa, nie są w dostateczny sposób zaspokojone (szpitale, szkoły, opieka społeczne, głód mieszkaniowy itp.), a miasto z funduszków państwowych żadnych inwestycji gminnych nie dokonywało.

Plan sanacji stosunków finansowych m. stoł. Warszawy.

W zakończeniu oświadczenia w myśl żądania Pana Ministra Spraw Wewnętrznych, Rada miejska, załączając uchwały z 25 listopada r. uo. Uwydatniające dążenia Rady miejskiej do sanacji gospodarki miejskiej, ustaliła i poleciła wykonać Magistratowi następujący plan:

- 1) reorganizacja biurowości i rachunkowości Magistratu, która ma być ukończona przed końcem roku budżetowego.
- 2) redukcja agend Magistratu i związana z tym redukcja liczby wydziałów, sekcji i liczby pracowników.
- 3) podniesienie rentowności przedsiębiorstw miejskich, oraz ich reorganizacja w kierunku przekształcenia na prawidłowo funkcjonujące, rentowne przedsiębiorstwo handlowe.
- 4) stopniowe podwyższanie opłat za świadczenia gminy do wysokości, pokrywającej koszt świadczeń.
- 5) wprowadzenie w miarę potrzeby nowych podatków tak, aby cały budżet normalny miejski był pokryty z dochodów z przedsiębiorstw opłat i podatków bez potrzeby uciekania się do subsydiów już w 1922 roku, z zastrzeżeniem ekwiwalentu za świadczenia na ogólnopaństwowe potrzeby.

Obecne wydatki miejskie dochodzą do 7 miliardów marek w stosunku rocznym, przewidywane zaś dochody na rok 1922/[19]23, częściowo realizowane w roku bieżącym, będą następujące:

1. dochód z przedsiębiorstw miejskich około Mk. 600 000 000.
2. opłaty za świadczenia jako to: za karty pobytu, od weksli, z kar administracyjnych i na zaległości podatkowe, ze sprzedaży znaczków dla samochodów, rowerów etc. Mk. 50 000 000.
3. podatki od własności nieruchomości od widowisk, od biletów na kolejkach, od samochodów, rowerów, powozów, koni, etc., od biletów i transportów na kolejach. Od podnajmu mieszkań, od piwa, napojów alkoholowych, przewozu ulicznego, lokali, ładunków, polis ubezpieczeniowych, elektryczności i gazu, obrotów towarowych, zysków przy sprzedaży nieruchomości, dodatków do państwowych podatków od patentów, od podatku dochodowego według kalkulacji około Mk. 6 000 000 000.

Tym sposobem, o ile budżet się nie powiększy, skutkiem wzrostu drożyzny, będzie już zrównoważony, a redukcja zaś agend i personelu pozwoli na tym pewniejsze zamknięcie budżetu bez deficytu.

III.

Odnosnie do złożonego oświadczenia Rady miejskiej miasta st. Warszawy, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zauważa, co następuje:

- 1/ Wskutek stwierdzenia stanu gospodarczego Zarządu miejskiego stolicy wykazanych przy tym braków ustąpił z urzędu prezydent miast p. Drzewiecki, a następnie złożyli dobrowolnie swe urzędy wiceprezydent miast Dr. Rychliński i ławnicy Kozłowski oraz Kowalski, a Rada miasta wybrała nowego prezydenta w osobie p. Stanisława Nowodworskiego, b. Ministra Sprawiedliwości oraz w miejsce Dr. Rychlińskiego wiceprezydentem p. Smulskiego, pełniącego czasowo obowiązki wojewody Wołyńskiego, ostatnio zaś prezesa Kasy chorych dla m. Warszawy tudzież nowych ławników Dr. Ilskiego i Kuksza.

2/ Odnosnie do samego oświadczenia Rady miejskiej i dodanych do niego motywów Ministerstwo Spraw wewnętrznych stwierdza, że:

a) Uznaje przytoczone przyczyny obecnych braków w zarządzie samorządowych stolicy, które mu były znane i z którymi się liczyć musiało, a które streszczają się wedle oświadczenia Rady miejskiej:

„W zasadniczym błędzie wcielenia w r. 1915 agend Komitetu Obywatelskiego do gospodarki miejskiej, zwiększeniu skutkiem tego liczby pracowników miejskich- niemożności przeprowadzenia zupełnej ich redukcji do chwili obecnej, wreszcie..

W niewyrobieniu powołanych do samorządu szerokich warstw ludności w rozstrzyganiu i załatwianiu spraw gospodarczych i w braku odpowiednio uzdolnionych pracowników”.

b) Natomiast nie może uznać za przyczynę braków omawianych:

Brak jasnej polityki finansowej u poprzednich Ministrów Skarbu – i brak skutkiem tego uprawnień dla samorządu w dziedzinie finansowej albowiem w tym zwłaszcza punkcie objawia się najwięcej charakterystyczna cecha prowadzenia gospodarki miejskiej w stolicy, a która polega na nadmiernej wrażliwości na własne trudności i na ich przecenianiu oraz na nieuwzględnianiu trudności, z jakimi władze rządowe walczyć musiały. Ministerstwo Skarbu bowiem zajęte było długi czas olbrzymim zadaniem finansowania wojny z bolszewikami, prowadzonej w najkrytyczniejszych warunkach i nie mogło zająć się więcej, niż to robiło, finansami samorządu, a następnie stwierdzić się musi, że Ministerstwo Skarbu szło w pełnej mierze na rękę tym samorządom miejskim, które poczuwały się do zachowania samodzielności gospodarczej, czego dowodem chętnie zatwierdzenie dla szeregu miasta podatków i opłat samodzielnie przez nie wymyślonych, jak wydajnego podatku szkolnego dla Tomaszowa Mazowieckiego i szeregu innych miast, podatków mieszkaniowych, ładunkowego, od produkcji przemysłowej dla Łodzi itp.

c) Tymczasem podtrzymać musi Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zarzuty, że Magistrat miasta Warszawy bezwzględnie przeprowadzał politykę gospodarczą, polegającą na przerzuceniu na Skarb Państwa wszystkich deficytów budżetowych przy zbyt ostrożnym i wolnym wyszukiwaniu własnych źródeł dochodowych i to w przeciwstawieniu do innych miast przeważnie nie z własnej woli tylko pod naciskiem Rządu, a następnie, że więcej lub mniej świadomie unikał opodatkowania mieszkańców miasta, którzy miejskimi podatkami bezpośrednio najmniej byli dotknięci wśród mieszkańców miast polskich.

Również utrzymuje Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zarzut, że poszczególne działy gospodarstwa miejskiego prowadzone były bez względu na stan Kasy miejskiej, czego dowodem świadome użycia podatku gazowego dotąd w kwocie 455 milionów marek tylko na administracyjne potrzeby gazowni,

będącego do tego przedsięwzięciem koncesjonowanym, a nie miejskim, oraz dążenie b. prezydenta tramwaju, mimo uchwały Rady miasta, polecającej odprowadzenie wpływu z tego podatku do Kasy miejskiej.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nie uznaje za słuszną uwagę Rady miasta, że stolica nie może być porównaną z mniejszymi miastami, ani też w całości nie może uznać uwagi, że stolicy należą się większe względy i pomoce ze strony Państwa, niż innym miastom Rzeczypospolitej.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych jest bowiem zdania, że w mniejszych miastach poniekąd trudniej jest niż w większych pociągnąć mieszkańców do płacenia podatków na rzecz miasta, a mimo tego szereg zarządów miejskich w średnich miastach Rzeczypospolitej stanął w zupełności na wysokości swego zadania i wykazał przez to pełne zalety miejscowej władzy samorządowej, która właśnie w dziedzinie opodatkowania mieszkańców ma najtrudniejsze zadanie do spełnienia.

O ile zaś słusznym jest zdanie Rady miejskiej, że stolicy należą się pewne względy ze strony Rządu, o tyle i Rząd ma nie jednokrotnie prawo do pomocy ze strony miejscowego gospodarza jak np. w pierwszych okresach powstania Rzeczypospolitej w sprawach mieszkaniowych i dostarczenia lokali na potrzeby urzędów, które to zadania w stolicy niejednokrotnie również nie były w dostatecznej mierze rozwiązane, mimo, że można było potrzeby tej przez użycie odpowiednich środków uczynić zadość.

Ponadto podtrzymuje Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zarzut, że Zarząd miejski stolicy dążył szczególnie do uzyskania dochodów gotowych w postaci dodatków do podatków, zastrzeżonych wyłącznie rządowi jak do podatku majątkowego, spadkowego, od zysków wojennych, ładunkowego, od biletów kolejowych, ostatnio od tytoniu, a unikał źródeł dochodowych, połączonych z trudnościami, kosztami ich ściągania, co się łączy z każdym samodzielnym podatkiem miejskim oraz podtrzymuje swe przekonanie, że podobne źródła dochodowe nie wpływają dodatnio na wyszkolenie urzędników miejskich. W końcu Ministerstwo Spraw Wewnętrznych z naciskiem podtrzymuje, że rachunkowość miejską w Magistracie stolicy należało uporządkować już wcześniej i prędzej bez względu na koszt z tym połączone.

3. Mimo wykazanych braków i podtrzymanych obecnie zarzutów Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nie waha się jednak dać wyraz przekonaniu, że Rada miejska miasta stoł. Warszawy miała dobrą wolę w prowadzeniu spraw miejskich i że wcześniej poinformowana o brakach w Magistracie i o usiłowaniach innych miast w zakresie utrzymania samodzielności gospodarczej byłaby niewątpliwie na czas stanęła na wysokości swych zadań, czego od niej obecnie pewne w krótkim czasie oczekiwać można.

Trudności we wcześniejszym uporządkowaniu spraw omawianych wynikły niewątpliwie z tego powodu, że tak Magistrat jak i jej poprzedni zwierzchnik

nie zdawali sobie na czas sprawy z mylnego traktowania bieżących zadań i do ostatniej chwili byli głęboko przeświadczeni o słuszności swych przekonania i trafności podjętych dla ich urzeczywistnienia środków.

Ostatni odnosi się szczególnie do byłego prezydenta miasta p. Drzewieckiego, który posiadając liczne dodatnie przymioty, i zasługi, zaskoczony zbiegiem okoliczności, nie zdołał więcej naprawić braków omawianych, mimo podjęcia odpowiednich do tego zamierzeń, które się obecnie realizują.

4. W końcu podnosi Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, że Zarząd stolicy podjął już prace około sanacji finansów miejskich, a w szczególności wprowadza w życie zatwierdzony statut podatku od spirytusu, napojów alkoholowych i perfumerii, oraz przedłożył do zatwierdzenia statut podatku mieszkaniowego, tudzież uchwalił zniesienie stawek szeregu opłat i podatków miejskich.

Wobec uchwalenia przez Sejm ustawy o zasileniu finansów miejskich istnieje uzasadniona nadzieja, że Magistrat miasta st. Warszawy wkrótce zdoła doprowadzić do ^aoporządkowania^a finansów miejskich i do przywrócenia samodzielności gospodarczej stolicy.

IV.

Na podstawie sprawozdania powyższego mam zaszczyt przedłożyć Radzie Ministrów po porozumieniu z Panem Ministrem Skarbu następujące wnioski:

- 1) Rada Ministrów przyjmuje do zatwierdzającej wiadomości oświadczenie Rady miejskiej m. st. Warszawy uznając w wyborze nowego prezydenta miasta zmianę dotychczasowego systemu prowadzenia gospodarki miejskiej daje wyraz przekonaniu, że Rada miejska zdoła w krótkim przeciągu czasu doprowadzić finanse miejskie do porządku oraz uczynić zbędnym zwracania o pomoc finansową do Skarbu Państwa.
- 2) Rada Ministrów przyznaje kredyt w wysokości 106 718 000 marek na zapłacenie najpilniejszych zobowiązań Magistratu m. Warszawy wobec stron prywatnych.
- 3) Rada Ministrów zgadza się na uznanie kwoty 202 227 000 marek, które Magistrat winien jest swemu Wydziałowi Zaopatrywania za dostarczone artykuły zakładom miejskim i Magistratowi, za pożyczkę udzieloną Zarządowi miejskiemu stolicy na warunkach, które ustali Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych.
- 4) Celem zabezpieczenia zwrotu Skarbowi Państwa sum dłużnych przez Zarząd miejski stolicy, wyda Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu odpowiednie zarządzenia, mające na celu badanie i stwierdzanie rezultatów zamierzeń i usiłowań Zarządu stolicy około sanacji finansów miejskich i odzyskania samodzielności gospodarczej, tudzież łączącego się z tym uporządkowania spraw organizacji Magistratu, pracowników miejskich i rachunkowości.

**Ustawa w przedmiocie zmiany niektórych postanowień statutu dyscyplinarnego dla adwokatów i kandydatów adwokackich w b. dzielnicy austriackiej;
uzasadnienie**

USTAWA

z dnia ^a...^a

w przedmiocie zmiany niektórych postanowień statutu dyscyplinarnego dla adwokatów i kandydatów adwokackich w b. dzielnicy austriackiej.

Art. 1.

Przewidzianą w statucie dyscyplinarnym dla adwokatów i kandydatów adwokackich z dnia 1 kwietnia 1872 dz. u. p. Nr. 40 w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 16 listopada 1906 dz. u. p. Nr. 223 najwyższą granicę grzywien podwyższa się:

1) w § 8 ustęp 4 z kwoty sto złotych do kwoty dwudziestu ^hguldenów^h ^ctysięcy^c marek polskich;

2) w § 12 ustęp 1 lit. b) z kwoty 3000 koron do kwoty dwustu tysięcy marek polskich.

Art. 2.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie po upływie dni 14 po jej ogłoszeniu.

Art. 3.

Wykonanie tej ustawy porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

U Z A S A D N I E N I E

Statut dyscyplinarny dla adwokatów i kandydatów adwokackich w b. dzielnicy austriackiej przewiduje karę porządkową w wysokości 100 zł. za nieuzasadnione odmówienie przyjęcia wyboru na członka rady dyscyplinarnej lub prokuratora Izby adwokackiej oraz grzywnę do wysokości 3000 koron za przestępstwa dyscyplinarne. Najwyższe granice tych grzywien wskutek dewaluacji marki polskiej nie odpowiadają obecnym stosunkom a zwłaszcza o ile chodzi o grzywnę jako karę dyscyplinarną.

Rady dyscyplinarne w wypadkach, w których właściwym byłoby orzeczenie grzywny, jako środka represji i dotkliwej kary, nie chcąc z ujmą dla swej powagi orzekać śmiesznie niskich grzywien niestojących w żadnym stosunku do przewinienia, są zmuszone stosować surowsze środki dyscyplinarne a mianowicie zawieszenie w wykonaniu adwokatury, co może okazać się zbyt surową karą.

Celem więc projektu jest przywrócenie poprzedniej skuteczności karze porządkowej i dyscyplinarnej oraz zachowanie stopniowania surowości w systemie kar dyscyplinarnych, przy czym najwyższą granicę grzywien projekt przyjmuje zgodnie z opinią większości Izb adwokackich.

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie włączenia do powiatu lwowskiego gminy Rokitno i niewcielonego jeszcze do tej gminy obszaru dworskiego Rokitno; uzasadnienie

PROJEKT
ROZPORZĄDZENIA RADY MINISTRÓW
z dnia ^{a...}^a ^b1921 r.^b

w przedmiocie włączenia do powiatu lwowskiego gminy Rokitno i niewcielonego jeszcze do tej gminy obszaru dworskiego Rokitno.

Na zasadzie art. 1 i art. 3 ustawy z dn. 7 lipca 1921 r. w przedmiocie dokonywania zmian granic powiatów na obszarach b. dzielnic rosyjskiej i austriacko-węgierskiej, jak również dokonywania na obszarze b. dzielnic austriacko-węgierskiej zmian obszaru działania samorządowych reprezentacji powiatowych (Dz. Ust. R. P. Nr. 64 poz. 400) zarządza się co następuje:

1. Gminę Rokitno oraz niewcielony do niej ^hjeszcze^h obszar dworski Rokitno wyłącza się z powiatu grodeckiego i obszaru działania samorządowej reprezentacji powiatowej grodeckiej i włącza się do powiatu lwowskiego i obszaru działania samorządowej reprezentacji powiatowej lwowskiej.
2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 ^hstycznia^h ^clutego^c 1922 r.
3. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Prezydent Ministrów
Minister Spraw Wewnętrznych
^fDownarowicz^f
Minister Sprawiedliwości
Minister Skarbu:

UZASADNIENIE.

Gmina i obszar dworski Rokitno czynią od dłuższego czasu starania o włączenie ich do powiatu lwowskiego, uzasadniając swoją prośbę warunkami komunikacyjnymi w jakich się znajdują. Mianowicie od Gródka Jagiell[ońskiego], do którego należą pod względem administracji politycznej, dzieli je przestrzeń 35 klm., od Janowa gdzie znajduje się właściwy ich sąd powiatowy i urząd podatkowy – 17 klm., zaś od Lwowa dzieli je przestrzeń tylko około 14 klm. W dodatku drogę z Rokitna do Gródka i Janowa odbywać trzeba lichymi polnymi drogami, lub koleją okrężnie przez Lwów, gdy ze Lwowem Rokitno

posiada dogodne połączenie dobrym gościńcem, a również koleją – od st[acji] Brzuchowice oddalonej od Rokitna o 4 klm.

Ludność Rokitna ciąży wyłącznie od Lwowa, dokąd korzystając z dobrej komunikacji wywozi wszystkie swoje produkty i gdzie robi zakupy; przy tej sposobności mogłaby ona załatwić wszystkie swoje sprawy w Starostwie względnie innych urzędach. Wobec takiego stanu rzeczy przyłączenie Rokitna do powiatu lwowskiego leży zarówno w interesie ludności jak i administracji.

Za przyłączeniem Rokitna do powiatu lwowskiego wypowiedziały się zgodnie: wydział powiatowy i starosta w Gródku Jagiell[ońskiego]; Rada powiatowa i starostwa we Lwowie, sądu powiatowe w Janowie i we Lwowie, Prezes Sądu Apelacyjnego we Lwowie, Dyrekcja Skarbu we Lwowie, Tymczasowy Wydział Samorządowy we Lwowie wreszcie Namiestnictwo. Również wyraziły swą zgodę: Ministerstwo Sprawiedliwości pismem z dnia 13 IX 1921 r. N. I PK. 561/21, oraz Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 2 XI 1921 r. N. 19873/ D.B.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

^bPosiedzenie Rady Ministrów (6. z r. 1922) z 14 stycznia 1922 uznano za poufne – protokół spisano.^b

^fAntoni Ponikowski^f

^bPROTOKÓŁ**tajnego [6] posiedzenia Rady Ministrów z 14 stycznia 1922 r.^b**

O godz. 6-ej wieczorem zagaja Prez. Ministrów Ponikowski posiedzenie Rady. Protokół z poprzedniego posiedzenia przyjęto do wiadomości.

Następnie Przewodniczący ogłasza, iż rozpoczyna się posiedzenie tajne, poświęcone sprawom G. Śląska i udziela głosu sprawozdawcy p. Prof. Arturowi Benisowi. P. Benis imieniem Ministrów Spraw Zagr[anicznych], oraz Skarbu przedstawia tok rokowań, prowadzonych przez siebie z rządem francuskim w Paryżu w czasie od 1 listopada 1920 do końca 1921 r. i składa na ręce Prezydenta Ministrów następujące oryginalne umowy franko-polskie:

- I. układ z daty Paryż, 1 marca 1921 r., dotyczący kopalń fiskalnych na G. Śląsku, podpisany imieniem rządu polskiego przez pełnomocnika tegoż rządu Prof. Dra Artura Benisa, a imieniem rządu francuskiego przez p. Peretti de la Rocca, dyrektora spraw politycznych w franc. Min[isterstwie] Spraw Zagr[anicznych], na podstawie pełnomocnictwa prez[ydenta] Republiki francuskiej p. Millerand'a z daty Paryż 1 marca 1921 r., oraz telegraficznego upoważnienia przez. min. p. Briand'a z daty Londyn 28 lutego 1921 r. Nr. 150.
- II. układ polsko-francuski o t.zw. partycypacje prywatne z daty Paryż 22 marca 1921 r., podpisany imieniem Polski przez wyż. wymienionego pełnomocnika Rządu, a imieniem Francji przez Prez[ydenta] Min[istrów] i Min. spraw zagr. p. Arystydesa Briand'a.
- III. układ franko-polski, dotyczący kopalń skarbowych na G. Śląsku z daty Paryż 16 listopada 1921, podpisany ze strony polskiej przez wyż[ej] wym[ienionego] pełnom[ocnika] rządu, a ze strony francuskiej przez kanclerza L. Bonnevey min. sprawiedliwości, zastępującego podówczas bawiącego w Ameryce na konferencji waszyngtońskiej prez. min. p. Briand'a.
- IV. układ franko-polski dotyczący założenia banku na G. Śląsku z daty Paryż 29 grudnia 1921, podpisany z jednej strony przez tegoż pełnom[ocnika] rządu polskiego, a imieniem Francji przez prez[ydenta] min[istrów] p. Arystydesa Briand'a.

Sprawozdawca przedstawia co następuje:

Od połowy lipca 1920 poselstwa, zwłaszcza paryskie, domagały się interwencji gospodarczej w spr[awie] G. Śląska, sądząc, że samo traktowanie polityczne nie daje nam dostatecznej gwarancji powodzenia. W listopadzie 1920 objąłem tę misję

w porze bardzo spóźnionej, gdyż wówczas oczekiwano plebiscytu na połowę stycznia. Rząd wychodził z zasady, iż względy polityczne i gospodarcze każą nam dla Śląska iść do najdalszej granicy ofiar. Otrzymałem wtedy upoważnienie, aby entencie, u nas jeszcze wierzone, że alianci istnieją jako całość, ^dofiarować w razie potrzeby na własność wszystkie dobra skarbowe^d na G. Śląsku (kopalnie, hutę ołowianą i pola węglowe), dalej eksploatację mającego się w Polsce wprowadzić monopolu węglowego, a nawet rządowe kopalnie i tereny węglowe w Brzeszczach i w Spytkowicach, tudzież różne koncesje.

Pracę rozpocząłem w Paryżu pod wrażeniem wprost deprymującym. Rząd był w przesileniu³⁴³, parlament i opinia publiczna zupełnie zajęte polityką wewnętrzną. Sprawę śląską uważano jako kwestię wyłącznie polską, obawiano się jej złego wpływu na płatność odszkodowań, należnych od Niemców. Parlament i rząd były nadto do nas zrażone, uważając naszą politykę w Cieszyńskim za hałaśliwą i nierealną. Przemysł i finanse były niechętnie rozwiązaniu sprawy g[órno]-śląskiej w duchu polskim, częścią z obawy konkurencji dla swoich przedsiębiorstw w Zagłębiu Dąbrowskim i w Czechosłowacji, częścią z powodu braku zaufania w naszą słowność i pewność. Bliskość plebiscytu nakazywała szybkie działanie. Na własną rękę złożyłem tedy 17 grudnia 1920 rządowi francuskiemu pisemną ofertę, którą potem Rząd polski zatwierdził 4 stycznia 1921.

Przypuszczając, że pertraktacje pójdą opornie, ofiarowałem na początek tylko część owych koncesji, jakie rząd oddał mi do dyspozycji. Oferta obejmowała:

a). Wypuszczenie kopalń skarbowych na G. Śląsku w dzierżawę prywatnej grupie francuskiej, lub alianckiej, przy czym czynsz dzierżawny miał być odstąpiony Francji, wzgl. aliantom na odszkodowania.

b). Udzielenie kapitałom francuskim, wzgl. alianckim koncesji na budowę kopalń węgla na terenach skarbowych, mających nam przyspaść na G. Śląsku.

c). Udzielenie grupie francuskiej, lub alianckiej koncesji na założenie banku na G. Śląsku.

d). Udzielenie grupie francuskiej, lub alianckiej koncesji na monopol handlu węglem w Polsce.

Oferta nasza miała na oku głównie Francję. Było bowiem wówczas jasnym, że Anglia w sprawie G. Śląska idzie zasadniczo innymi drogami. Dla ostrożności jednak odpis naszych propozycji został w styczniu 1921 wręczony posłowi angielskiemu w Warszawie.

Rokowania z Włochami dały wynik ujemny z powodu ówczesnej niesamodzielności polityki włoskiej i z powodu polsko-włoskich nieufności natury gospodarczej.

³⁴³ W połowie stycznia 1922 r. upadł rząd Aristide'a Brianda, a nowy utworzył b. prezydent Republiki Raymond Poincaré, którym kierował do wyborów wiosną 1924 r., zakończonych zwycięstwem Kartelu Lewicy.

Równocześnie rozpocząłem w Paryżu pracę nad zmianą opinii publicznej, podnosząc polityczne i gospodarcze znaczenie kwestii śląskiej dla Francji. A mianowicie:

1). iż rozbrojenie Niemiec będzie iluzoryczne tak długo, póki ich arsenał, G. Śląsk, nie będzie od nich odcięty.

2). że gotowi jesteśmy zabezpieczyć Francji ubytek w odszkodowaniach, powstały przez osłabienie Niemiec, skoro utracą G. Śląsk.

Akcja ta była w obydwu kierunkach uwieńczona zupełnym powodzeniem.

Wypadło jeszcze rozwiązać wstępną kwestię prawną. Podniosły się wątpliwości, czy Polska ma prawo rozporządzać kopalniami fiskalnymi, zanim zapłaci ich wartość Komisji reparacyjnej. W końcu przekonano Quai d'Orsay, iż są to dwie odrębne kwestie i że równowartość kopalń jest ogólnym długiem państwa polskiego wobec Komisji odszkodowań bez związku z prawem dyspozycji kopalniami, jako polską nieograniczoną własnością państwową. Wartość ich ma być tedy wpisana na dobro Niemiec na niemiecko-rosyjski Comptes d'attente, który się rozliczy kiedyś przy rosyjsko-niemieckiej i polsko-rosyjskiej likwidacji szkód wojennych. W końcu przyszło do układu z 1 marca 1921 r. wyłącznie z Francją, co nam zapewniało znaczne polityczne i materialne korzyści. Układ ten, który zawierali Francuzi pod wrażeniem, że plebiscyt będzie przez Polskę wygrany, oparty jest na następujących zasadach: Kopalnie skarbowe na G. Śląsku obejmuje w dzierżawę 36-cioletnią Spółka franko-polska i płaci za to Polsce czynsz dzierżawny. Spółka ma być towarzystwem akcyjnym o kapitale marek niem. 150 mil. z siedzibą w Katowicach. Kapitał złożony w 50% grupa francuska, w 50% grupa polska. Na wpłatę polskiej części pożyczka Rząd francuski Rządowi polskiemu kwotę 75 mil. marek niem. na 9 lat i 5%. Pożyczka jest obliczona we frankach tak, że ew. wzrost wartości marki niem. idzie na naszą korzyść.

Rada Zawiadowcza składa się po połowie z Polaków i Francuzów. Prezesem będzie na przemian Polak i Francuz. Pierwszym prezesem będzie Polak. Akcjonariusze, a Rząd polski jest w połowie akcjonariuszem, mają prawo do uprzywilejowanej dywidendy 10% wzgl. 15% oraz do ¼ nadwyżki w dochodach, pozostałej po opłaceniu czynszu dzierżawnego.

Czynsz dzierżawny wynosi zasadniczo 8% sumy fakturowej, oraz 3/4 pozostałego czystego dochodu. Czynsz ten ceduje Polska Francji w pierwszej linii na pokrycie wspomnianych 75 mil. marek niem. celem liberacji połowy kapitału akcyjnego. Reszta będzie użyta na cele, które obydwie rządy ustalą, pod czym rozumiano spłatę naszych długów za uzbrojenie.

^dW ten sposób stworzono węzeł solidarności pomiędzy interesem skarbu francuskiego, interesem finansowym francuskich stref gospodarczych, a przyznaniem G. Śląska Polsce^d.

Nie uroniono nic z własności państwowej. Zapewniono kopalniom skarbowym na G. Śląsku żadaną przez całą polską opinię publiczną gospodarke

nieetatyczną i odpowiedni kapitał obrotowy. W końcu Rząd polski otrzymał nie tylko pożyczkę i 50%-ową partycypację w dochodach z kopalń skarbowych, ale nadto możliwość spłaty swoich długów wobec Francji.

Projekty, dotyczące monopolu w Polsce, zostały zaniechane jako nieodpowiadające francuskiej psychice i rzeczowo zbędne, tak samo projekty innych koncesji prócz bankowej.

Układ z 1 marca 1921 r., którego korzystne linie zasadnicze zawdzięczać należy głównie faktowi, że był zawarty pod ^asuggestią przyszłego zwycięstwa plebiscytowego na G. Śląsku, zawierał tylko ogólne ramy. Szczegóły zostały ustalone dopiero umową franko- polską z 16 listopada 1921., której projekt uzyskał poprzednio aprobatę Min. Spr. Zagr., Skarbu, oraz Handlu. Zawiera ona wiele korzystnych dla nas postanowień finansowych, oraz pewne moralne np., że ew. spory poddaje się sądowi polub., złożonemu z jednego Polaka, jednego Francuza i superarbitra, mianowanego przez Sąd Najw[yzszy] w Warszawie.

W międzyczasie wskutek spadku marki niem. okazała się potrzeba podwyższenia kapitału Towarzystwa dzierżawy ze 150 mil. Mk n. na 300 mil. Mk n., na co się Rząd francuski bez trudności zgodził. Udział Polski wzrósł tedy z 75 mil na 150 mil. Mk n. Dnia 19 grudnia 1921 r. oddał Rząd francuski polskiemu do dyspozycji tę kwotę 150 mil. Mk n. celem wpłaty polskiej części kapitału akcyjnego. Kwota ta znajduje się obecnie w P.K.K.P. w Warszawie.

Przygotowaniem do objęcia kopalń skarbowych na G. Śląsku zajmuje się osobny Komitet polsko-francuski, który otrzymał od Rządu francuskiego osobny fundusz i który czyni potrzebne przygotowania tak, aby z dniem przyjęcia G. Śląska przez Polskę Towarzystwo dzierżawy mogło od razu objąć kopalnie bez jakiegokolwiek przerwy w ruchu.

Gdy układ z 1 marca 1921. był już do wiadomości przyjęty, czyni sprawozdawca następujące wnioski:

1). Przyjmuje się do wiadomości układ polsko-francuski z daty Paryż dnia 16 listopada 1921 r., podpisany przez prof. Artura Benisa, jako pełnomocnika Rządu polskiego, w sprawie Spółki akcyjnej dzierżawy kopalń skarbowych na G. Śląsku, oraz dołączony do tej umowy projekt kontraktu dzierżawy, mający się zawrzeć pomiędzy Rządem polskim, jako właścicielem kopalń skarbowych na G. Śląsku, a przyszłą Spółką dzierżawną kopalń skarbowych na G. Śląsku, alegat 1/1.

2). Przyjmuje się do wiadomości, że kapitał akcyjny tejże Spółki, ustalony polsko-francuskim układem z daty Paryż dnia 1 marca 1921 na 150 mil. Mk n., został wskutek dewaluacji marki podwyższony do kwoty 300 mil. Mk n., oraz, iż Rząd francuski w dniu 19 grudnia złożył w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Warszawie do dyspozycji Rządu polskiego, jako reprezentanta grupy polskiej, kwotę 150 mil. Mk niem. za kwitem tymczasowym przez Dra Benisa podpisanym. Kwota ta stanowić będzie wpłatę na polską część kapitału akcyjnego. Do wystawienia formalnego pokwitowania upoważnia się posła polskiego w Paryżu,

Maurycyego hr. Zamoyskiego. Dyspozycję kwotą 150 mil. Mk n., na cele konwencją franko-polską objęte, oddaje się p. Ministrowi skarbu.

3). Upoważnia się p. Ministra skarbu do zawarcia układu z Polskim Bankiem Krajowym w tym kierunku, aby tenże Bank w swoim imieniu, lecz na rachunek Rządu polskiego przystąpił wraz z grupą francuską do utworzenia i ukonstytuowania w jak najkrótszym czasie Spółki akcyjnej pod firmą: Spółka akcyjna dzierżawy polskich skarbowych kopalń na G. Śląsku z siedzibą w Katowicach. Bank Krajowy zobowiąże się wobec Rządu wszystkie prawa, które będzie posiadał jako współnik, odstąpić osobie, lub osobom przez Rząd wskazanym, wzgl. w przyszłości wskazać się mającym, a na razie przechowywać akcje Spółki w swym depozycie dla Rządu.

Gdy rola Banku Krajowego jest w całej tej sprawie czysto formalna i gdy Bank działa właściwie tylko jako organ Rządu, będą mu zwrócone wszelkie koszty i wydatki z tymi czynnościami połączone.

4). Przyjmuje się do wiadomości przedłożony projekt statutu przyszłej Spółki dzierżawnej, alegat 1/2.

5). Upoważnia się p. Ministrów skarbu, oraz przemysłu i handlu, by w porozumieniu z Ministrem spraw zagr. wskazali 6 osób, z tych trzy z G. Śląska, a trzy z innych dzielnic Polski, które wejdą jako reprezentanci polskiej grupy do przyszłej Rady Zawiadowczej tejże Spółki akcyjnej. Upoważnia się tychże Ministrów, aby, o ile tego zajdzie potrzeba, udzielili swego zezwolenia na pomnożenie ilości członków Rady, pod warunkiem utrzymania liczbowej równości grupy francuskiej i polskiej.

Udziały prywatne w przedsiębiorstwach g[órno]śląskich.

Do sprawy tej odnosi się układ franko-polski z 22 marca 1921, oraz projekt dodatku do tej umowy, który obecnie ma być uchwalony.

Z końcem 1920 dowiedziałem się, iż za pośrednictwem posła francuskiego w Berlinie toczą się pomiędzy pewną grupą metalurgiczną francuską, a ciężkim przemysłem na G. Śląsku pertraktacje o ^azakupno^a partycypacji zbiorowej w tych przemysłach. Sprawdziwszy tę wiadomość, zareklamowałem u grupy francuskiej dopuszczenie nas do udziału. Rezultatem tych pertraktacji, które się potem przeniosły na Quai d'Orsay i w których tak, jak w poprzedniej sprawie, doznaliśmy bardzo przyjaznej i skutecznej życzliwości francuskiego Rządu, było zawarcie układu franko-polskiego z daty Paryż 22 marca 1921. Oto jego treść: Grupa francuska, na której czele stoi Schneider Creusot³⁴⁴ i jego przyjaciele finansowi i polityczni, nabywa od przemysłowców g[órno]śląskich udziały do 50% w całym szeregu kopalń i hut. Z udziałów swoich odstępuje grupie polskiej przez Rząd polski wskazać się mającej, partycypację 25% po oryginalnych cenach. Skarb

³⁴⁴ Francuska firma zbrojeniowa, a przede wszystkim producent stali. Powstała w r. 1836. Wytwarzała przede wszystkim sprzęt pancerny dla armii francuskiej.

francuski pożyczca znowu nam owego kapitału, który jest potrzebny do wpłaty tych udziałów. Pożyczka na razie 100 mil. Mk n. będzie zwrócona z dochodów z kopalń skarbowych. Przedsiębiorstwa niemieckie, które ustąpią swoich udziałów owej grupie franko-polskiej, uzyskają od Rządu polskiego pewne dogodności natury publicznej, z których najważniejszym jest zwolnienie od przymusowej likwidacji w myśl art. 297. Traktatu Wersalskiego³⁴⁵.

Układ ten nie prejudykuje naturalnie w niczym nabywania jakiegokolwiek własności przez prywatny kapitał polski. Umowa ta pozwala Rządowi, wzgl. przemysłowi polskiemu bez jakiegokolwiek inwestycji kapitału własnego, uzyskać współwłasność i wpływ na pewne wielkie przedsiębiorstwo górnicze i hutnicze na G. Śląsku, co przedstawia ze stanowiska naszego wielką gospodarczą i polityczną wartość. Nadto grupa francuska wsparta o swój Rząd ma przez stosunki polityczne możebność nabycia tych udziałów po niestosunkowo niskiej cenie, z czego my naturalnie korzystamy.

Ze stanowiska kwestii śląskiej dał nam korzyść, iż pozwolił 22 marca 1921, a więc w sam dzień plebiscytu, jeszcze silniej zadzierzgnąć węzeł solidarności pomiędzy korzystnym rozwiązaniem sprawy g[órno]śląskiej, a interesem gospodarczym wielkiego przemysłu francuskiego, którego wpływy w dziedzinie polityki zagranicznej i wewnętrznej bardzo, bardzo daleko sięgają. Układ ten stworzył wspólność interesów pomiędzy nami a grupą, dla której polskie rozwiązanie sprawy śląskiej było pierwotnie obojętne, lub wprost niesympatyczne. Równocześnie ułatwił Rządowi francuskiemu obronę swej pozycji filopolskiej wobec własnego świata gospodarczego. Nie ulega bowiem kwestii, że układ z 22 marca 1921 ułatwi także Francuzom nabywanie partycypacji na G. Śląsku, udzielając pewnych przywilejów owym przedsiębiorstwom niemieckim, które dopuszczają grupę franko-polską do spółki. Zyskaliśmy dalej bliższy związek z technicznymi i finansowymi doradcami Rządu francuskiego, co się w biegu czasu okazało bardzo cennym.

Bez przesady można powiedzieć, że układ o kopalnie skarbowe i o partycypacje prywatne w wysokiej mierze przyczynił się do korzystnego rozwiązania sprawy śląskiej, mimo ujemnego rezultatu plebiscytu i ujemnych wyników g[órno]śląskiego powstania.

Wykonanie umowy z 22 marca napotkało na wielkie trudności z powodu nieustalenia granicy polsko-niemieckiej na G. Śląsku i z powodu zakazu Rządu niemieckiego, wydanego przemysłowcom g[órno]śląskim do traktowania z Francuzami przed decyzją graniczną. Genewska decyzja Rady Ambasadorów, usuwająca likwidację na lat 15, znowu utwierdziła stanowisko Niemców, sądzących,

³⁴⁵ Artykuł stanowił, że „likwidacja nastąpi stosownie do ustaw zainteresowanego Państwa sprzymierzonego lub stowarzyszonego; właściciel niemiecki nie będzie mógł ani rozporządzać temi majątkami, prawami i udziałami, ani ich obciążać bez zgody tego Państwa”.

że skoro likwidacja została odroczonej, to nie będzie już i nigdy wykonaną, wskutek czego nie ma powodu do układów i sprzedaży. Opór Niemców był nadto ostatnimi czasy podsycany niezgrabnymi, acz zapewne bez złej myśli, prowadzonymi rozmowami z polskiej strony, których rezultatem było, że Niemcy wygrywali Polaków przeciwko Francuzom, a myśmy się sami narazili na bardzo niemiłe reklamacje francuskie i ściągnęli na siebie zarzut nielojalności, popełnionej przez utrudnianie wykonania umowy z 22 marca.

Nader przykra ta sprawa była przedmiotem interwencji Gen. Le Ronda w Paryżu i ledwie z wielkim trudem udało się ją tam uspokoić. Obecnie wspólnie z Rządem francuskim wypracowano projekt umowy dodatkowej, który ma przez odpowiednią interpretację uchwały Rady Ambasadorów stworzyć pewien ekwiwalent dla Niemców za sprzedaż udziałów franko-polskiej grupie. Umowa ta nie nakłada na nas ani politycznie, ani finansowo żadnych nowych zobowiązań. Obejmuje ona natomiast nowy obiekt wielkiej doniosłości gospodarczej i politycznej, elektrownię w Chorzowie, której nie powinno się zostawić w rękach niemieckich.

Co do Chorzowa proponuje umowa wykup z pozostawieniem Niemców w mniejszości i z równością Francuzów i Polaków w grupie franko-polskiej. Środków dla grupy polskiej ma dostarczyć znowu pod znanymi warunkami skarb francuski. Ustępy podkreślone są dodatkami z Rządem francuskim jeszcze nieułożonymi. Proponuję je do uchwały jako będące w naszym interesie i przypuszczam, że Rząd francuski na nie się zgodzi.

W całej sprawie partycypacji, której wyniku niepodobna jeszcze przewidzieć, jest atoli bezwzględnie konieczną lojalność z polskiej strony. Francuzi skarżą się, że niektóre czynniki polskie ułatwiają na G. Śląsku kamuflaż Niemcom, oraz, że się z Niemcami wbrew umowie z 22 marca nieoficjalnie pertraktuje, otwierając im w ten sposób rodzaj ucieczki z owej cieśniny, do jakiej ich zapędza Traktat Wersalski i umowa 22 marca 1921. Skargi te zdają się być uzasadnione, przynajmniej pozory przemawiają za Francuzami. Tak np. od kilku członków Komisji plebiscytowej wyszły prywatne projekty nabywania udziałów w tych samych przedsiębiorstwach bezpośrednio od Niemców z pominięciem Francuzów, pod innymi, lżejszymi warunkami, niż przewidziane w umowie z 22 marca.

Projekty te, jak mnie zapewniano, nie wyszły poza obręb wewnętrznych narad i Niemcom zakomunikowane nie zostały. Uważam że rzecz bezwzględnie wskazaną, ażeby z tej niewłaściwej drogi natychmiast się cofnąć. Jest ona bowiem nie tylko nielojalnością wobec umowy z 22 marca, ale może nas narazić na daleko idące skutki polityczne i zniszczyć ów początek zaufania, jakie się nam z takim trudem we Francji udało uzyskać. Niemcy postępują przy tym wobec Polaków z całą perfidią, donosząc o każdej rozmowie z polskimi projektantami i pośrednikami rozmaitego autoramentu, bezpośrednio Francuzom, aby przedstawić nas jako ludzi złej wiary i niezasługujących na zaufanie.

Należy przy tym podnieść, że stanowisko Rządu francuskiego w tej sprawie było zawsze ze wszech miar lojalne i życzliwe, a u nas bardzo szerokie warstwy nie zdają sobie nawet sprawy z wielkości i niebezpieczeństwa ofiar i wysiłku, jaki Francja w sprawie G. Śląska dla nas łożyła.

W sprawie partycypacji przedkładałam do uchwalenia następujące wnioski:

6. Zatwierdza się zasadniczo projekt dodatku do umowy polsko-francuskiej z daty Paryż dnia 22 marca 1921, alegat 1/3. Należy atoli wedle możliwości postarać się, aby umowa ta zawartą została z uwzględnieniem zmian i dodatków obecnie uchwalonych, a w tekście za pomocą podkreślenia zaznaczonych. Upoważnia się posła polskiego w Paryżu, Maurycego hr. Zamoyskiego, ażeby umowę dodatkową tej treści z Rządem francuskim zawarł i podpisał.

Rząd polski, zastrzega sobie w późniejszej porze, zgodnie z zobowiązaniami, objętymi umową polsko-francuską z daty Paryż 22 marca 1921, prawo do utworzenia polskiej grupy, która pomiędzy siebie rozbierze udziały nom. wart. 100 mil. Mk n., pod warunkami swego czasu przez Rząd ustalic się mającymi.

Bank franko-polski.

Bank franko-polski pomyślany był pierwotnie jako koncesja dla kapitału francuskiego. Wkrótce atoli role się zmieniły, gdyż Bank stał się potrzebnym dla nas, podczas, gdy bankowość francuska zachowywała się wobec niego obojętnie i z niezycziwym chłodem. Na stanowisko banków francuskich wpłynęła ich tradycyjna krótkowzroczna polityka, następnie obawy spadku marki niem., dalej niechęć banków do interesów z Polską, zaostzona brakiem ufności w naszą lojalność i sposobem, w jaki niektóre gminy np. Warszawa i pewne banki polski traktują swoje zobowiązania, zaciągnięte we Francji. Na sprawę Banku g[órno]śląskiego wpłynęły także wewnętrzne walki i w parlamencie i w Rządzie o sanację banku przemysłowego chińskiego. Po długich pertraktacjach, trwających od połowy marca 1921, udało się w końcu głównie dzięki naciskowi, wywieranemu przez Rząd francuski, doprowadzić do układu z 29 grudnia 1921, zapewniającego powstanie banku w sposób analogiczny z innymi umowami. To jest: Kapitał akcyjny 200 mil. Mk n. złożony będzie przez grupę francuską i grupę polską. Grupę polską finansuje skarb francuski. Obecnie rozpoczynają się pertraktacje w Paryżu o utworzenie grupy francuskiej, w Warszawie należy utworzyć grupę polską.

W sprawie tej przedkładałam następujące wnioski:

7). Przyjmuje się do wiadomości podpisaną przez p. Dra Artura Benisa, jako pełnomocnika Rządu polskiego, umowę franko-polską z daty Paryż dnia 29 grudnia 1921, w przedmiocie założenia Banku g[órno]śląskiego, alegat 1/4.

8). Przyjmuje się zarazem do wiadomości, iż dalsze prace w przedmiocie utworzenia grupy francuskiej objęło na razie Poselstwo polskie w Paryżu i poleca się p. Ministrowi spraw zagr., ażeby w tym przedmiocie wydał odpowiednie zarządzenia. P. Minister skarbu zajmie się zorganizowaniem polskiej grupy bankowej.

Huta ołowiu.

Skarbowa Huta ołowiu na G. Śląsku jest przedsiębiorstwem wielkim, produkującym rocznie około 40 000 ton ołowiu i przeszło 10 000 kg srebra. Roczna wartość produkcji wynosi obecnie około 16 miliardów marek pol[skich].

Gdy prowadzenie etatyczne tego przedsiębiorstwa nie leży, o ile mi wiadomo, w zamiarach Rządu, mam zaszczyt przedłożyć wniosek co do oddania tego przedsiębiorstwa w eksploatację prywatną Spółce franko-polskiej. Wniosek zawiera upoważnienie zasadnicze i opiewa, jak następuje:

9). Upoważnia się zasadniczo p. Ministra Skarbu, aby w porozumieniu z p. Ministrem Spraw Zagr. wypuścił w dzierżawę konsorcjum franko-polskiemu skarbową hutę ołowiu Friedrichshütte na G. Śląsku pod warunkami, które należy jeszcze przedłożyć do zatwierdzenia Radzie Ministrów.

Kompetencje.

Doświadczenie nauczyło, że rzeczą jest konieczną, aby franko-polskie sprawy g. śląskie i wykonanie powyższych umów międzynarodowych, jak niemniej łączna z tym sprawa dopuszczenia obcych kapitałów na G. Śląsk, skumulowane były w jednym ręku dla przeglądu, oraz uniknięcia kolizji działań na własną rękę rozmaitych gałęzi administracji, co może za sobą pociągnąć gospodarczo i politycznie przykre następstwa. Obecnie sprawy te są podzielone pomiędzy Ministerstwa Skarbu, Handlu i Spraw Zagr.

W tej mierze dotyczące Ministerstwa przedkładają następujący wniosek:

10). Wszystkie powyż[sze] pod 1–9 wymienione sprawy należą tak długo, aż nie nastąpi liberacja dotyczących akcji, do kompetencji Ministra Skarbu, który działać będzie w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagr[anicznych], oraz Ministrem Przemysłu i Handlu. Ze względu na polityczną ich doniosłość skoncentruje się je, jak niemniej sprawę dopuszczenia obcych kapitałów na G. Śląsk w Ministerstwie Spraw Zagr[anicznych]. O wydanych zarządzeniach ma być każdym razem zawiadamiane Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

Wniosek, dotyczący Rady węglowej, sprawozdawca cofa wobec oświadczenia p. Ministra Strasburgera, iż do końca lutego utworzoną będzie albo Rada węglowa, albo analogiczny Oddział w Radzie handlowo-przemysłowej.

Sprawozdawca kończy ponowieniem prośby o tajność, a to ze względu na zobowiązania, przyjęte wobec Rządu francuskiego. Specjalnie zależy na tym, aby przedwcześnie nie doszły do wiadomości publicznej daty poszczególnych układów, ani fakt, że Skarb francuski finansuje grupy polskie. W tych dwóch punktach jest wymagana bezwzględna tajemnica.

Sprawozdawca w końcu składa na ręce Ministra Skirmunta podziękowanie pod adresem posła polskiego w Paryżu Maurycego hr. Zamoyskiego, który wraz z całym Poselstwem udzielał sprawom wyżej przedstawionym nie tylko bardzo chętniej i życzliwej, ale przede wszystkim bardzo skutecznej pomocy.

W dyskusji podnosi p. Minister spraw zagr. polityczną doniosłość obecnie przedstawionych układów i stwierdza, że wywarły one bardzo silny wpływ na korzystne rozwiązanie sprawy g[órno]śląskiej. Powraca do sprawy kamuflażu i pertraktacji, prowadzonych poza plecami Francuzów, podnosząc polityczną potrzebę bezwzględnej lojalności i najskrupulatniejszego dotrzymania międzynarodowych zobowiązań.

P. Minister Narutowicz podnosi, iż i jego doszły głosy o polskich ofertach, robionych na G. Śląsku; a mających na celu zasłonięcie firm niemieckich polskim płaszczykiem przed obawą wywłaszczenia. Wymienia 2 firmy warszawskie, które podobno zabiegają w ten sposób o Chorzów.

Po wyjaśnieniach, udzielonych w sprawie Huty ołowiu i kilku innych punktów, wnosi p. Minister Stesłowicz, aby wszystkie wnioski, które stanowią właściwie jedną całość, uchwalić en bloc i wyrazić Prof. Benisowi uznanie i podziękowanie za jego przeszło rok trwającą i tak dodatnimi skutkami zakończoną pracę w Paryżu.

Wnioski jednomyślnie uchwalono.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ
7-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 16 stycznia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów i Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych Gen. Por.

Minister Skarbu

Za Ministra Sprawiedliwości Podsekretarz Stanu

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Minister Kolei Żelaznych

Minister Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Minister Zdrowia Publicznego

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

Dyrektor Departamentu Prezydialnego Prez. Rady
Ministrów

Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prez. Rady
Ministrów

Radca Prezydium Rady Ministrów

inż. Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Kazimierz Sosnkowski

dr Jerzy Michalski

Zygmunt Rymowicz

dr. Józef Raczyński

Henryk Strasburger

Bolesław Sikorski

dr Władysław Stesłowicz

inż. Gabriel Narutowicz

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Józef Wybicki

dr. Władysław Studziński

Edward Lechowicz

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o godzinie 5-ej po południu.

1. Protokół posiedzenia z 12 stycznia 1922 r. odczytano i przyjęto.
2. Rada Ministrów zamianowała członkami Rady Finansowej wymienione w załączonym wniosku Ministra Skarbu (załącznik 1), osoby z tą zmianą, że w miejsce b. Ministra Kolei Zygmunta Jasińskiego zamianowano członkiem Rady b. Ministra Skarbu dr. Jana Kantego Steczkowskiego.
3. Rada Ministrów uchwaliła załączone wnioski Prezesa Głównego Urzędu Ziemiańskiego o mianowanie Eugeniusza Grado i Wacława Staniszewskiego na stanowisko Dyrektorów, a Leopolda Hebdy na stanowisko Naczelnego Dyrektora Państwowego Banku Rolnego w Warszawie³⁴⁶. (załączniki 2, 3, i 4)

³⁴⁶ Państwowy Bank Rolny w Warszawie powstał w 1919 r. jako Polski Bank Rolny, nazwę zmodyfikowano w 1921 r.

4. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Prezesa Rady Ministrów o przyznanie Dr. Waclawowi Lasockiemu, weteranowi z 1863 roku dożywotniej pensji. (załącznik 5)
5. Rada Ministrów zgodnie z załączonym wnioskiem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (załącznik 6.) uchwaliła uznać studia starszego referenta Ministerstwa Przemysłu i Handlu Adama Porzezińskiego za wystarczające do przyznania dodatku za studia wyższe w wysokości 15% płacy zasadniczej.
6. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie zmian w projekcie ustawy o obowiązku zakładania i utrzymywania początkowych kursów dla dorosłych i bibliotek powszechnych. (załącznik 7)
7. Dyrektor Departamentu Prezydialnego Prezydium Rady Ministrów referuje załączoną instrukcję o sposobie wykonywania kontroli przez Kontrolę Państwową. (załącznik 8.)
Rada Ministrów na wniosek Prezydium Rady Ministrów uchwała:
 - 1) zwrócić się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli z prośbą, by nie wydawał instrukcji o sposobie wykonywania kontroli przez Kontrolę Państwową w myśl art. 10 ustawy z 3/6 1921 poz. 314. Dz. U. Nr. 51 do czasu dopóki Rząd nie zajmie stanowiska wobec projektu instrukcji kontrolnej i nie wejdzie w porozumienie z Prezesem Najwyższej Izby Kontroli;
 - 2) polecić Prezydium Rady Ministrów przygotowanie uwag do projektu instrukcji z art. 10 ustawy o Kontroli Państwowej w porozumieniu z wszystkimi Ministerstwami i Urzędami Centralnymi;
 - 3) powierzyć Ministrom Poczty i Telegrafów i Skarbu zbadanie wniosków przygotowanych przez Prezydium Rady Ministrów w myśl p. 2, po czym Prezydium Rady Ministrów przygotowuje ostateczne wnioski na Radę Ministrów;
 - 4) po rozpatrzeniu wniosków przez Radę Ministrów, sprawę omówić na Radzie Ministrów przy współudziale Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.
8. Rada Ministrów uchwaliła załączony projekt ustawy czekowej (załącznik 9) z następującymi zmianami:

W art. 15. termin 5-io dniowy zastąpiono terminem 10-io dniowym;
ustęp drugi art. 17 skreślono;
art. 19. nadano osnowę: „śmierć wystawcy oraz późniejsza niezdolność jego nie ma wpływu na ważność czeku”;
ustęp ostatni art. 28. skreślono;
w art. 41. skreślono zdanie „chyba, że udowodni, że wystawiając czek miał podstawę do liczenia na pełne pokrycie w czasie przedstawienia do zapłaty”.
Upoważniono Ministra Skarbu i Ministra Sprawiedliwości do uzupełnienia art. 1. projektu przez dodanie dalszych instytucji którym można czeki przekazywać.
9. Załączone rozporządzenie w sprawie rozszerzenia granic miasta Skierniewic (załącznik 10) uchwalono.

10. Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych referuje sprawę ustawy w przedmiocie mienia Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze b. monarchii austriacko-węgierskiej.

W łonie komisji międzyministerialnej, która wygotowała projekt ustawy (załącznik 11) ujawniła się różnica zdań co do tego, czy z dóbr Habsburgów zająć należy tylko majątki rodzinne, związane węzłem fideikomisowym, czy też także dobra prywatne poszczególnych członków dynastii. Większość Komisji oświadczyła się za pierwszą, zaś delegaci Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Prokuraturii Generalnej za tą drugą alternatywą.

Komitet Polityczny Rady Ministrów na posiedzeniu 11 stycznia uchwalił złożyć Radzie Ministrów opinię zalecającą zajęcie prócz dóbr rodzinnych powierniczych także majątków prywatnych poszczególnych członków dynastii. Rada Ministrów nie przychyliła się do wniosku Komitetu Politycznego Rady Ministrów.

Sprawa ma być ponownie rozpatrywana przez Komitet Polityczny Rady Ministrów na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych.

11. Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych referuje sprawę przymusowego zarządu dóbr komory cieszyńskiej, stanowiących przed ich objęciem przez władze polskie w roku 1918 przedmiot użytkowania Fryderyka Habsburga.

Jakkolwiek Państwo nie jest jeszcze de jure właścicielem wymienionych dóbr, Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych, które je ma w swym zarządzie, nie uważało jednak za możliwe odkładać przygotowania racjonalnego przeprowadzenia reformy rolnej w tych dobrach zarówno z uwagi na warunki gospodarcze i finansowe dotychczasowej administracji dóbr, jak i na fakt, że administracja komory stanowiła zawsze i stanowi ośrodek wrogi polskości. Wskutek tego Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych postanowiło w porozumieniu z Tymczasową Komisją Rządową Śląska Cieszyńskiego oraz we współdziałaniu z Głównym Urzędem Ziemskim pewną część ziemi dóbr komory rozparcelować pomiędzy włościan i robotników miejscowych tak, żeby po załatwieniu definitywnym przejęciu własności tych dóbr przez Państwo obecnie uwłaszczeni już pozostali na swych działkach. Salwować równocześnie postulaty miast, zastrzegając przy wydzierżawieniu pewnych ośrodków rolnych, przedstawiających znaczenie dla ich aprowizacji, pierwszeństwo przede wszystkim instytucjom społeczno-gospodarczym miejscowym. To stanowisko Ministerstwa Tymczasowa Komisja Rządowa przyjęła, prosząc o przyspieszenie załatwienia i wyznaczyła do tego swego delegata, który miał przy rozpatrywaniu ofert na dzierżawy ośrodków współdziałać. W ostatniej chwili przed rozprawą ofertową Komisja Rządowa zmieniła swe zapatrywanie i wystąpiła z nieuzasadnioną krytyką zarządzeń Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w memoriale do Rządu. Po odroczeniu na skutek tego pierwszego terminu rozprawy dzierżawnej przyszło na drugim w dniu 17 listopada do poważnego zajścia, połączonego z czynną napaścią na komisję przetargową z pokaleczeniem jej uczestników i porwaniem aktów ze strony znanych częściowo

sprawców, powodowanych najprawdopodobniej przez niemiecką administrację komory przy braku wszelkiej ochrony ze strony Komisji.

Na podstawie uchwały Komitetu Politycznego Rady Ministrów z 22 listopada 1921 r. Prezes Rady Ministrów wydelegował na Śląsk Cieszyński radcę ministerialnego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Koncewskiego dla zbadania stanowiska władz tamtejszych wobec zarządzeń Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w kwestii wydzierżawienia dóbr Komory cieszyńskiej i ustalenia przyczyn i podłoża napaści na komisję przetargową w dniu 17 listopada 1921 r.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych referuje dalej sprawozdanie delegata z powierzonego zlecenia (załącznik 12) i opinię Komitetu Politycznego Rady Ministrów z 10 stycznia³⁴⁷.

Zgodnie z tą opinią uchwalono następujące wnioski:

- a) podtrzymać oświadczenie delegata Koncewskiego wobec Komisji Rządowej, w którym zauważył, że Komisja uwzględniła swój charakter autonomiczny ze szkodą dla pierwiastka rządowego, że jednak zadaniem jej jest w pierwszym rzędzie usilne popieranie zarządzeń władz centralnych, które stoją na stanowisku bezpartyjnym, nie uwłaczając zresztą prawu Komisji do przedstawiania wniosków i spostrzeżeń rzeczowych i że jednak przed powzięciem decyzji przez odnośne Ministerstwo nie tylko Komisja Rządowa, ale nawet poszczególni jej członkowie żadną miarą nie mogą na zewnątrz występować z poglądami odmiennymi i wytwarzać u ludności wrażenie, że Komisja nie solidaryzuje się z zarządzeniami Ministerstwa;
- b) polecić Przewodniczącemu Komisji Rządowej Żurawskiemu, aby ukarał dyscyplinarnie Pongratza, starostę cieszyńskiego i Podgórskiego, referenta bezpieczeństwa publicznego za nienależyty nadzór nad służbą bezpieczeństwa publicznego, wskutek czego władze polityczne, mimo obiegających pogłosek, nie przewidziały możliwości zaburzeń, ani nie zabezpieczyły Komisji przetargowej przed czynnym napadem, wreszcie nie spowodowały w miarę skutecznej interwencji;
- c) zażądać od prokuratury aktów śledztwa celem ewentualnego zastosowania rygorów administracyjnych wobec związku robotników rolnych;
- d) po uzyskaniu opinii od Prokuratury Generalnej wdrożyć dochodzenia przeciw urzędnikom Komory z powodu wystąpień na wiecu w Skoczowie;
- e) przedstawić Radzie Ministrów projekt rozporządzenia, określającego stosunek Komisji rządowej w Cieszynie do władz centralnych.

Następnie Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych komunikuje że, mimo oporu Komisji Rządowej w Cieszynie oraz innych czynników lokalnych na Śląsku, podtrzymał zarządzenie wydzierżawienia poszczególnych folwarków należących do tych dóbr, jako też przeprowadzenia dzierżawy parcelowej na rzecz małorolnych, służby folwarcznej i robotników przemysłowych.

³⁴⁷ M. Jabłonowski, W. Janowski, *op. cit.*, s. 41–43.

Natomiast gotów jest Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych w toku akcji uwzględnić zawsze postulaty interesowanej ludności o ile okażą się słuszne i możliwe do wykonania, przy czym będzie się szczególnie starał pójść na rękę służbie folwarcznej i robotnikom przemysłowym w przyznawaniu im drobnych dzierżaw i udzielaniu pomocy na założenie gospodarstw. W tym celu porozumiał się Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych z Prezesem Głównego Urzędu Ziemskiego i obaj postanowili poddać rewizji dotychczasową akcję wydzierżawiania gruntu Komory cieszyńskiej drobnym rolnikom i bezrolnym, a to przez wspólną konferencję z Warszawy wydelegowaną.

W związku z tym zdaje Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych szczegółowe sprawozdanie z przebiegu i wyniku konferencji odbytej w tej sprawie w ubiegłym tygodniu z delegacją Śląska Cieszyńskiego, która pod przewodnictwem posłów ^aRygera i ks. Londzina jawiła się w Warszawie.

Rada Ministrów aprobuje zarządzenie Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych, dotyczące wydzierżawienia użytków rolnych, stawów i obiektów przemysłowych z poprawkami omówionymi między Głównym Urzędem Ziemskim i Ministerstwem Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Posiedzenie zakończono o godz. 10 wieczorem.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Wniosek Ministra Skarbu o powołanie kilkunastu osób jako członków Rady Finansowej].
2. Wniosek o mianowanie p. Eugeniusza Grado na stanowisko Dyrektora Państwowego Banku Rolnego w Warszawie.
3. Wniosek o mianowanie p. Waclawa Staniszewskiego na stanowisko Dyrektora Państwowego Banku Rolnego w Warszawie.
4. Wniosek o mianowanie p. Leopolda Hebdy na stanowisko Naczelnego Dyrektora Państwowego Banku Rolnego w Warszawie.
5. Wniosek o przyznanie Dr. Waclawowi Lasockiemu, weteranowi z 1863 roku dożywotniej pensji miesięcznej ze Skarbu Państwa.
6. [Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie przyznania dodatku za studia wyższe Adamowi Porzezińskiemu, starszemu referentowi w tym ministerstwie]³⁴⁸.
7. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zmian w projekcie ustawy o obowiązku zakładania i utrzymywania początkowych kursów dla dorosłych i bibliotek powszechnych.
8. Ogólna instrukcja o sposobie wykonywania kontroli przez Kontrolę Państwową.
9. Projekt ustawy czekowej uchwalony przez Komisję „Towarzystwa Ekonomicznego w Krakowie”³⁴⁹.

³⁴⁸ Nie publikuje się.

³⁴⁹ Towarzystwo Ekonomiczne powstało w Krakowie 1 marca 1921 r. Prowadzono działalność badawczą, publicystyczną i wydawniczą. Dokumentunie publikuje się.

10. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie rozszerzenia granic miasta Skiernewice³⁵⁰.
11. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie mienia Skarbu Państwa Polskiego na obszarze b. monarchii Austro-Węgierskiej; projekt ustawy; uzasadnienie.
12. Sprawozdanie z Komisji w Cieszynie³⁵¹.

^bZałącznik 1.^b

[Wniosek Ministra Skarbu o powołanie kilkunastu osób jako członków Rady Finansowej]

MINISTERSTWO SKARBU

N. 207/Pr

Wniosek na Radę Ministrów.

Z powołaniem się na art. 7 Ustawy z dn. 17 grudnia 1921 r. Nr. 103, poz. 741 Dz. Ustaw o środkach naprawy państwowej gospodarki skarbowej, wnoszę w równomiernym uwzględnieniu tak wszystkich dzielnic Polski jako też najważniejszych gałęzi gospodarstwa narodowego:

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu mianuje członkami Rady Finansowej:

- 1) Dr. Marcina Szarskiego, Prezesa Dyrekcji Polskiego Banku Przemysłowego we Lwowie,
- 2) Prof. Uniw. Dr. Artura Benisa – Kraków ul. Krupnica L. 5,
- 3) Dr. Aleksandra Raczyńskiego, właściciela dóbr – Lwów, ul. Zimorowicza L. 14,
- 4) Dr. Franciszka Stefczyka, Naczelnego Dyrektora Centralnej Kasy Spółek Rolniczych w Warszawie – ul. Kopernika L. 30,
- 5) Tadeusza Epsteina, Prezydenta Izby Handlowej i Przemysłowej – Kraków, Długa 1,
- 6) Zygmunta Jasińskiego, b. Ministra Kolei – Warszawa ul. Widok L. 8,
- 7) Dr. Wacława Fajansa, Dyrektora Związków Banków w Polsce – Warszawa ul. Krakowskie Przedmieście 5,
- 8) Edwarda Heimana, przemysłowca – Łódź, ul. Piotrkowska L. 125,
- 9) Kazimierza Fudakowskiego, Prezesa Naczelnej Rady Ziemiańskiej – Warszawa, Mazowiecka 4,

³⁵⁰ Nie publikuje się.

³⁵¹ Mowa o incydencie korupcyjnym podczas posiedzenia komisji przetargowej na Śląsku Cieszyńskim 17 listopada 1921 r., który badała następnie skierowana tam rządów komisja specjalna. .

- 10) Stanisława Skarbińskiego, Dyrektora Zarządzającego Grodzieckiego Towarzystwa Kopalń Węgla i Zakładów Przemysłowych – Grodziec poczta Będzin,
 - 11) Dr. Stanisława Pilata, Generalnego Dyrektora przedsiębiorstw rafineryjnych koncernu „Dąbrowa”, Glinnik Mariampolski ad Gorlice, rafineria T-wa Akc. „Karpaty”
 - 12) Dr. Józefa Englicha, Prezesa Zarządu Głównego Banku Związku Spółek Zarobkowych – Poznań,
 - 13) Bohdana Broniewskiego, b. Ministra Przemysłu i Handlu – Warszawa, Warecka L.11,
 - 14) Stanisława Surzyckiego, Dyrektora Towarzystwa Starachowickich Zakładów Górniczych – Warszawa, ul. Warecka L.15,
 - 15) Adama H.R. Żółtowskiego, Jarogniewice pow. Kościan.
- Warszawa, d[n]. 14 stycznia 1922

MINISTER SKARBU
fMichalski^f

^bZałącznik 2^b

Wniosek o mianowanie p. Eugeniusza Grado na stanowisko Dyrektora Państwowego Banku Rolnego w Warszawie

Do
NACZELNIKA PAŃSTWA
za pośrednictwem
Prezydenta Ministrów

WNIOSEK
o mianowanie
p. EUGENIUSZA GRADO
na stanowisko Dyrektora
Państwowego Banku Rolnego
w W a r s z a w i e

W Państwowym Banku Rolnym wakuje stanowisko Dyrektora, zgodnie ze statutem Państwowego Banku Rolnego stanowiącym część składową Ustawy z dn. 10 czerwca 1921 r. w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Rolnego (Dz. Ustaw Nr. 59 z dnia 12 VII [19]21 r. poz. 369).

Jako kandydata na objęcie wymienionego stanowiska proponuję p. EUGENIUSZA GRADO.

P. EUGENIUSZ GRADO urodził się w Warszawie 27 listopada 1884 roku. Ukończył gimnazjum klasyczne w Warszawie, studia wyższe odbywał

na Uniwersytecie we Lwowie na wydziale filozoficznym, od roku 1908 do 1910 p. EUGENIUSZ GRADO był współkierownikiem generalnej reprezentacji i na Galicję i Bukowinę fabryki maszyn „Marshall Sons & Co. Ltd. Gainsborouch” we Lwowie. Od roku 1910 do 1913 pracował w akcyjnym banku związkowym dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie w działach korespondencyjnym. Buchalterii i likwidatury, zajmując ostatnio stanowisko zastępcy szefa wydziału. Od roku 1913 do 1919 p. GRADO pracował w Banku Zachodnim „Oddział Łódzki” w charakterze głównego buchaltera i w roku 1919 w Banku Towarzystw Spółdzielczych w Warszawie w charakterze sekretarza zarządu. Ze wszystkich tych instytucji przedstawił p. EUGENIUSZOWI GRADO bardzo chlubne świadectwa. W październiku 1919 r. p. EUGENIUSZ GRADO znalazł przyjęty w charakterze starszego referenta do Głównego Urzędu Ziemskiego i otrzymał polecenie pełnienia obowiązków Kierownika Wydziału Rachuby G.U.Z. W lutym 1920 r. otrzymał p. EUGENIUSZ GRADO awans do stopnia służbowego z pozostawieniem na tym samym stanowisku. W maju 1920 r. został mianowany Naczelnikiem Wydziału w G.U.Z. (Va st. służb.) i jednocześnie powierzono mu pełnienie obowiązków Kierownika Sakcji Finansowej. W maju 1921 r. został p. EUGENIUSZ GRADO mianowany Vice-Dyrektorem Państwowego Banku Rolnego a jednoczesnym poleceniem pełnienia obowiązków Dyrektora tegoż Banku na którym to stanowisku pozostaje do chwili obecnej. W dotychczasowej swej pracy p. EUGENIUSZ GRADO dał się poznać jako pracownik wysoce uzdolniony i gruntownie znający swój zawód, ponadto posiada p. EUGENIUSZ GRADO wybitne zdolności organizacyjne i kierownicze i niespożytą energię nieskazitelny charakter i wypróbowaną uczciwość. Wreszcie należy zaznaczyć, że p. EUGENIUSZ GRADO pracując w dziedzinie finansowej Głównego Urzędu Ziemskiego niemal od początku istnienia tego urzędu miał możliwość jak najgruntowniej zapoznać się z tą dziedziną. Wobec powyższego mam zaszczyt wnosić aby Naczelnik Państwa raczył

m i a n o w a ć
p. EUGENIUSZA GRADO
Dyrektorem Państwowego
Banku Rolnego
w Warszawie

Warszawa, dn. 1921 roku.

NACZELNIK PAŃSTWA

PREZYDENT MINISTRÓW
PREZES

Głównego Urzędu Ziemskiego

**Wniosek o mianowanie p. Wacława Staniszewskiego na stanowisko Dyrektora
Państwowego Banku Rolnego w Warszawie**

W N I O S E K
o mianowanie p. Wacława STANISZEWSKIEGO
na stanowisko Dyrektora
Państwowego Banku Rolnego
w W a r s z a w i e

W Państwowym Banku Rolnym wakuje stanowisko Dyrektora zgodnie ze statutem Państwowego Banku Rolnego, stanowiącym część składową Ustawy z dnia 9 czerwca 1921 r. w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Rolnego (Dz. Ustaw 59 z dnia 12 VII 1921 r. poz. 369).

Jako kandydata na objęcie wymienionego stanowiska proponuję p. Wacława STANISZEWSKIEGO.

P. Wacław STANISZEWSKI urodził się 7 stycznia 1885 roku w majątku Stefanów guberni Mohyłowskiej. W 1904 roku ukończył gimnazjum klasyczne w Mohyłowie ze złotym medalem. W 1910 roku ukończył Wydział Ekonomiczny Politechniki Petersburskiej z dyplomem I stopnia. W latach 1911–1912 uzupełnił studia ekonomiczne w Monachium przeważnie w dziedzinie obiegu pieniężnego i napisał pracę „O polityce dyskontowej banków emisyjnych”. W latach 1912–1914 pracował najpierw jako zastępca głównego buchaltera i kalkulator w firmie „Bracia Kerting” w Petersburgu, potem jako inspektor w Petersburskim Towarzystwie Ubezpieczeń. W 1914 roku powołany do wojska wstąpił do szkoły wojskowej Aleksandryjskiej, którą ukończył i służył w armii rosyjskiej jako oficer saperów i dowodził kompanią inżynieryjną 174 dywizji piechoty w randze podporucznika. W 1918 wstąpił do pułku inżynieryjnego pierwszego polskiego korpusu generała Dowbora-Muśnickiego³⁵², w którym służył od dnia uformowania się do dnia rozwiązania, po czym był mianowany prezesem Komisji Oddawczo-szacunkowej tegoż korpusu. W 1920 r. przez 4 miesiące służył w armii polskiej i został przeniesiony do rezerwy w randze kapitana wojsk technicznych. W listopadzie 1918 roku został przyjęty do Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w charakterze referenta w Wydziale III Sekcji II Urzędzeń Rolnych. W maju 1919 r. awansował na stanowisko starszego referenta tegoż Wydziału. W lipcu 1919 r. awansował na radcę ministerialnego (V_b st. służb.)

³⁵² I Korpus Polski w Rosji powstał w lipcu 1917 r., liczył według stanu na 15 stycznia 1918 r. 29 tys. żołnierzy. W maju tego roku został rozbrojony rozformowany przez Niemców. Żołnierze zasilili armię odradzającej się Polski.

i przeznaczony do służby w Zarządzie Likwidacyjnym Oddziałów Banku Włociańskiego³⁵³ w charakterze członka Komisji Organizacyjnej. W lutym 1920 r. mianowany na urząd Vice-Dyrektora Państwowego Banku Rolnego (V^a st. służb.) a poleceniem zawiadywania dziełem hipoteczno-prawnym Banku; wreszcie w październiku 1920 r. otrzymał p. Waclaw STANISZEWSKI polecenie pełnienia obowiązków Generalnego Dyrektora Państwowego Banku Rolnego, na którym to stanowisku pozostaje do chwili obecnej.

W czasie swej z górą trzyletniej pracy w Państwie Polskim wiedzę fachową, wybitne zdolności organizacyjne i kierownicze, dużą dozę energii, nieposzlakowaną czystość charakteru i nadzwyczajne wyrobienie życiowe. Z pracami parcelacyjnymi p. Waclaw STANISZEWSKI praktycznie jest obeznany, gdyż po ukończeniu Politechniki przeprowadzał parcelację majątków ziemskich na Kresach Wschodnich.

Wobec powyższego, a, zaszczyt wnosić, aby NACZELNIK PAŃSTWA raczył

m i a n o w a ć
p. Waclawa STANISZEWSKIEGO
Dyrektorem
Państwowego Banku Rolnego
w W a r s z a w i e

Warszawa, dn. ^a...^a 1921 roku.

NACZELNIK PAŃSTWA

PREZYDENT MINISTRÓW

PREZES

Głównego Urzędu Ziemskiego

^fKiernik^f

³⁵³ Warszawski Oddział Banku Włociańskiego powstał w 1890 r. Zajmował się głównie udzielaniem kredytów na zakup parcelowanych majątków ziemskich w Królestwie.

Wniosek o mianowanie p. Leopolda Hebdy na stanowisko Naczelnego Dyrektora Państwowego Banku Rolnego w Warszawie

Do
NACZELNIKA PAŃSTWA
za pośrednictwem
Prezydenta Ministrów

W N I O S E K
o mianowanie
p. Leopolda HEBDY
na stanowisko Naczelnego Dyrektora
Państwowego Banku Rolnego
W Warszawie

W Państwowym Banku Rolnym wakuje stanowisko Naczelnego Dyrektora, zgodnie ze statutem Państwowego Banku Rolnego stanowiącym część składową ustawy z dnia 10 czerwca 1921 r. w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Rolnego (Dz. Ust. N. 59 z dnia 12.7.[19]21 r. poz. 369)

Jako kandydata na objęcie wymienionego stanowiska proponuję.

P. Leopolda HEBDĘ

P. Leopold HEBDA urodził się we Lwowie dnia 15 listopada 1877 r. Studia odbywał we Lwowie. Gimnazjum klasyczne ukończył w 1898 r. Szkołę zawodową bankową profesora dra. Lewakowskiego (przy politechnice lwowskiej) ukończył w 1900 r. Pracę zawodową rozpoczął w 1901 r. w Filii Austriackiego Zakładu Kredytowego dla handlu i przemysłu we Lwowie, gdzie do 1905 r. pracował jako zwykły urzędnik we wszystkich działach kolejno, po czym został w 1906 r. powołany na sekretarza Naczelnego Dyrektora Zakładu p. Steczkowskiego. W r. 1907 został szefem działań wekslowego, a w r. 1911 otrzymał z ramienia tegoż Zakładu nominację na Dyrektora Komercyjnego Towarzystwa Akcyjnego dla wyrobów z gliny i piasku w Krakowie.

Urząd ten sprawował do r. 1913, po czym został z powrotem powołany do Zakładu Kredytowego dla handlu i przemysłu w charakterze ^aprokurzysty^a przy jednoczesnym zachowaniu stanowiska Dyrektora Towarzystwa Akcyjnego dla wyrobów z gliny i piasku z obowiązkiem kierownictwa finansowego i komercyjnego. W r. 1916 na propozycję Prezydenta miasta Krakowa p. dra Leo i p. Dyrektora Steczkowskiego podjął się zorganizowania i kierowania Galicyjskiego Miejskiego Wojennego Zakładu Kredytowego w Krakowie, gdzie pracował do końca 1919 r. po czym na propozycję miast Lwowa i Krakowa, oraz Prezydenta

Jawornickiego Gwarectwa węglowego p. Steczkowskiego objął w 1920 r. stanowisko Dyrektora finansowego i administracyjnego w tymże gwarectwie, na tym stanowisku pozostaje do chwili obecnej.

Przeszło 20-letnia praca zawodowa p. Leopolda HEBDY na stanowiskach kierowniczych podczas której p. Leopold HEBDA zdobył opinię wysoce uzdolnionego fachowca, świetnego organizatora i kierownika, człowieka nieposzlakowanego honoru i uczciwości, wybitnego finansisty daje gwarancję, że na stanowisku Naczelnego Dyrektora Państwowego Banku Rolnego potrafi stanąć na wysokości zadania wobec powyższego mam zaszczyt wnosić aby Naczelnik Państwa raczył

m i a n o w a ć
p. Leopolda HEBDĘ
Naczelnym Dyrektorem
Państwowego Banku Rolnego
w Warszawie

Warszawa, dn. ^a...^a 1921 roku.

NACZELNIK PAŃSTWA

PREZYDENT MINISTRÓW

PREZES

Głównego Urzędu Ziemińskiego

^fKiernik^f

^bZałącznik 5^b

Wniosek o przyznanie Dr. Waławowi Lasockiemu, weteranowi z 1863 roku dożywotniej pensji miesięcznej ze Skarbu Państwa

Wniosek

o przyznanie Dr. Waławowi Lasockiemu weteranowi z 1863 roku dożywotniej pensji miesięcznej ze Skarbu Państwa, w wysokości pełnej emerytury VIII stopnia służbowego, obliczonej według postanowień ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz.U.R.P. Nr. 70 poz. 466)

Z uwagi na zasługi wobec Ojczyzny Dr. Waławowa Lasockiego weterana z 1863 roku, który cały swój majątek ofiarował na cele kulturalne i publiczne, oraz z uwzględnieniu krytycznego jego położenia materialnego i ciężkiego stanu jego zdrowia, koniecznym jest przyjęcie temuż z pomocą finansową.

Wobec tego wnoszę po porozumieniu się z p. Ministrem Skarbu, aby Naczelnik Państwa raczył przyznać p. Dr. Wacławowi Lasockiemu weteranowi z 1863 roku dożywotnią pensję miesięczną ze Skarbu Państwa w wysokości pełnej emerytury VIII stopnia służbowego, obliczanej według postanowień ustawy emerytalnej według postanowień emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70 poz. 466) począwszy od dnia 1 stycznia 1922 roku.

Warszawa, dnia ^a...^a grudnia 1921 r.

NACZELNIK PAŃSTWA:

PREZYDENT MINISTRÓW

^bZałącznik 7^b

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zmian w projekcie ustawy o obowiązku zakładania i utrzymywania początkowych kursów dla dorosłych i bibliotek powszechnych

Wniosek nagły Ministra Skarbu

w sprawie zmian w projekcie ustawy o obowiązku zakładania i utrzymywania początkowych kursów dla dorosłych i bibliotek powszechnych.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

„I). Art. 3 projektu ustawy o obowiązku zakładania i utrzymywania początkowych kursów dla dorosłych i bibliotek powszechnych, przedłożonego Sejmowi Ustawodawczemu pismem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z d[n]. 17 maja 1921 r. No. 856/21 S, otrzymuje brzmienie następujące:

Do pokrywania kosztów utrzymania kursów oraz zakładania i utrzymywania bibliotek powszechnych przyczynia się Skarb Państwa w granicach budżetu, w 1/3 części ogólnej sumy wydatków po potrąceniu dochodów, resztę zaś pokrywają gmina i powiatowy związek komunalny w równych częściach, wzgl. miasta, wydzielone z tych związków.

Nadto na gminie ciąży obowiązek dostarczania lokalu dla kursów i biblioteki.

II). Art. 6 powyższego projektu ustawy otrzymuje brzmienie następujące:

Za najpomyślniejszy wynik walki z analfabetyzmem Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego premiuje gminy i powiatowe związki komunalne, wyznaczając corocznie nagrodę dla jednego powiatu w całym Państwie i jedną nagrodę dla gminy na każde województwo, obliczając nagrody w stosunku do rocznych wydatków tych gmin wzgl. związków na oświatę pozaszkolną.

Wydzielone ze związków powiatowych miasta traktowane są na równi z tymi związkami.

Premiowany związek komunalny nie może otrzymać ponownie nagrody wcześniej niż po upływie lat pięciu.

III). Art. 9 tego samego projektu ustawy otrzymuje brzmienie następujące:
„Za naukę na kursach i korzystanie z bibliotek powszechnych pobiera się opłatę, której wysokość określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu”.

UZASADNIENIE

ad I). Zmiana dotychczasowego brzmienia art. 3 spowodowana jest koniecznością utrzymania jasności i ścisłości budżetu oraz możliwości ustalenia odpowiedniego kredytu z góry przy układaniu państwowego preliminarza budżetowego; poza tym nie pociąga ona żadnej zmiany za sobą.

ad II). Proponowana powyżej zmiana art. 6 odpowiada brzmieniu tegoż artykułu, uzgodnionemu przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministerstwo Skarbu i wyszczególnionemu we wniosku Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przedłożonego Radzie Ministrów w d[n]. 17 maja 1921 r.

Brzmienie tegoż artykułu, uwidocznione w druku sejmowym No. 2756, nawracające do brzmienia pierwotnego projektu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, przed uzgodnieniem z Ministrem Skarbu, polega według wszelkiego prawdopodobieństwa na nieporozumieniu, zaszłym w protokole posiedzenia Rady Ministrów z dnia 17 maja 1921 r.

ad III). Zasadę płatności za naukę na kursach dla dorosłych wprowadza się ze względów słuszności, gdyż ludzie dorośli, posiadający własne źródła dochodowe, uzyskają przez nauczanie się choćby tylko czytania i pisania takie bezpośrednie korzyści materialne, iż wymaganie od nich pewnej opłaty za naukę jest rzeczą w zupełności uzasadnioną.

MINISTER SKARBU
fMichalski^f

Załącznik 8

OGÓLNA INSTRUKCJA O SPOSOBIE WYKONYWANIA KONTROLI przez Kontrolę Państwową

WSTĘP. Zadania Kontroli Państwowej.

§ 1.

Na zasadzie art. 9 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej 17 marca 1921 r. i wydanej w myśl tego artykułu Ustawy Sejmowej z dnia 3-go czerwca 1921 r. Kontrola Państwowa, oparta w czynnościach swoich na zasadach Kolegialności, powołana jest do kontroli całej administracji państwowej pod względem finansowym i gospodarczym.

Zgodnie z art. 3 Ustawy z dnia 3-go czerwca Kontrola Państwowa, w miarę uznania Rządu, może być powołana i do rewizji finansowej gospodarki ciał samorządowych i instytucji, działających przy udziale Skarbu Państwa.

Zadaniem więc Kontroli Państwowej jest kontrola wszystkich dochodów i wydatków Państwa i jego stanu majątkowego, w celu ustalenia, czy czynności finansowe i gospodarcze wszystkich władz i urzędów państwowych, a także instytucji wymienionych w art. 3 Ustawy były legalne, i czy były wykonane celowo i z należytą oszczędnością.

Organy Kontroli Państwowej.

§ 2.

Organami wykonawczymi Kontroli Państwowej są: Najwyższa Izba Kontroli, Izby Okręgowe i otwierane w razie potrzeby, specjalne Urzędy (§ 28 Ustawy).

§ 3.

Najwyższa Izba Kontroli Państwowej dzieli się na cztery Departamenty, które dzielą się na Wydziały. Podział czynności między Departamentami, zgodnie z art. 23 Ustawy, ustala Prezes Najwyższej Izby. Izby Okręgowe dzielą się na 4 Wydziały, odpowiadające Departamentom Najwyższej Izby Kontroli Państwowej. Wydziały dzielą się na Oddziały.

Zakres działalności organów Kontroli Państwowej.

§ 4.

Zgodnie z art. 19 i 27 Ustawy z dnia 3-go czerwca Najwyższa Izba wykonywa kontrolę wszystkich centralnych organów Rządu, tj. urzędów III instancji; Izby Okręgowe kontrolują Urzędy miejscowe, podległe Ministerstwom i władzom centralnym, tj. urzędy II i I instancji.

§ 5.

Kolegium Najwyższej Izby Kontroli (art. 20 i ^{a...^a} Ustawy) jest powołane do stanowienia w sprawach wskazanych w art. 21 Ustawy; Kolegium Departamentów Najwyższej Izby i Kolegium Izb Okręgowych działają na zasadach wskazanych w art. 24, 25 i 26 Ustawy.

Sposoby dokonywania kontroli.

§ 6.

Leżące na Kontroli Państwowej zadania, organy kontroli, zgodnie z art. 5 Ustawy, spełniają w drodze:

- a) Kontroli faktycznej
- b) Kontroli następnej.

II. Kontrola faktyczna. Zadania i cel kontroli faktycznej.

§ 7.

Kontrola faktyczna ma za zadanie sprawdzenie przez delegatów Kontroli Państwowej wszelkiego rodzaju finansowo-gospodarczych czynności Urzędów Państwowych na miejscu podczas ich wykonywania, lub bezpośrednio po ich wykonaniu.

§ 8.

Celem Kontroli faktycznej jest wyświetlenie działalności organów państwowych, rzeczywistego stanu gospodarki państwowej, i w ogóle czuwanie nad całością majątku państwowego i nad prawidłowym i celowym jego użyciem.

Zasady wykonywania kontroli faktycznej; prawa i obowiązki kontroli i władz podlegających kontroli.

§ 9.

Ażeby kontrola faktyczna mogła osiągnąć zamierzone zadania i cele, powinna być dokonywana z reguły systematycznie. Niezależnie od kontroli faktycznej systematycznej, powinna być dokonywana i kontrola faktyczna dorywcza, w tych wypadkach, kiedy doraźne sprawdzenie czynności odnośnych Władz i Urzędów będzie uznane za konieczne lub celowe.

§ 10.

Prawo wykonywania kontroli faktycznej przysługuje z urzędu Prezesowi, Vice-Prezesom i Dyrektorom Departamentów Najwyższej Izby i Prezesom Izb Okręgowych jakoteż delegowanym przez nich podwładnym urzędnikom Kontroli Państwowej.

§ 11.

Delegowany do wykonania kontroli faktycznej urzędnik Kontroli otrzymuje upoważnienie swej władzy na piśmie, z wymienieniem, w jakim celu jest delegowany.

Upoważnienie powinno być podpisane przez odnośnego zwierzchnika delegowanego urzędnika i mieć pieczęć Najwyższej Izby lub Izby Okręgowej Kontroli Państwowej.

§ 12.

Po przybyciu na miejsce w celu wykonania kontroli faktycznej delegacji Kontroli winni się zgłosić do kierownika urzędu, który ma być kontrolowany i przedstawić upoważnienie swej władzy.

§ 13.

Faktyczna kontrola winna być dokonywana w obecności zarządzającego bezpośrednio kontrolowanym urzędem lub obiektem urzędnika, albo jego zastępcy, którzy nie mają prawa odmawiać się od asystowania przy czynności delegata Kontroli.

§ 14.

Gdy Kontrola Państwowa zostaje zawiadomiona o zamierzonej faktycznej kontroli przez organy odnośnej władzy – deleguje ona w miarę uznania swego przedstawiciela dla asystowania przy rewizji. Nieprzybycie przedstawiciela Kontroli na czas i miejsce wskazane w zawiadomieniu nie wstrzymuje projektowanych czynności odnośnego urzędu.

Delegat Kontroli Państwowej, asystujący przy kontroli faktycznej, dokonywanej przez delegata odnośnej władzy, nie jest pozbawiony prawa jednoczesnego

samodzielnego badania czynności kontrolowanego urzędu, zgodnie z zadaniem, jakie ma Kontrola Państwowa, według ustawy z dnia 3-go czerwca 1921 r.

§ 15.

Delegatom Kontroli zgodnie z art. 9 Ustawy przysługuje prawo badania na miejscu ksiąg, rachunków, akt i wszelkich dokumentów.

Władze i urzędy państwowe oraz kontrolowane instytucje obowiązane są dawać delegatom Kontroli wszelkie potrzebne wyjaśnienia tak ustnie, jak i na piśmie.

§ 16.

Wyniki kontroli powinny być stwierdzone protokołami, sporządzanymi na miejscu w dwóch egzemplarzach.

Protokoły kontroli faktycznej winny być wyczerpujące i zawierać wszystkie ujawnione przy rewizji^{a...a} powinny być podpisane przez delegata Kontroli, delegata odnośnego urzędu i przedstawiciela organu kontrolowanego – niezwłocznie po ich sporządzeniu.

§ 17.

Jeżeli delegat Kontroli jest obecny przy kontroli dokonywanej przez delegata odnośnej władzy, to protokół, sporządzony przez danego delegata, na wskazanych w § 16 zasadach, musi być podpisany przez kontrolującego delegata, przez przedstawiciela organu kontrolowanego i przez delegata Kontroli.

§ 18.

Jeden egzemplarz sporządzonego protokołu (§ 16 i 17) otrzymuje delegat Kontroli Państwowej, drugi egzemplarz delegat Urzędu.

§ 19.

Delegat urzędu, asystujący przy kontroli, dokonywanej przez delegata Kontroli, jak również delegat Kontroli, obecny przy kontroli dokonywanej przez delegata urzędu, mają prawo żądać, ażeby ich uwagi, dotyczące dokonanej kontroli były włączone do protokołu.

W razie gdyby żądanie to nie zostało przez sporządzającego protokół wykonane, delegat asystujący wpisuje do protokołu swoje uwagi własnoręcznie przy podpisywaniu protokołu.

§ 20.

Przedstawiciel organu kontrolowanego ma również prawo, podpisując protokół, napisać własnoręcznie swoje wyjaśnienie, które uzna za konieczne dać co do faktów, wskazanych w protokole.

§ 21.

Jeżeli przy kontroli faktycznej został stwierdzony czy to znaczny brak w gotówce, lub w zapasach, czy to zła wola w gospodarce, czy też brak troski o dobro publiczne lub w ogóle znaczne nieprawidłowości, których kontynuowanie może narazić Skarb na dalsze straty, delegat Kontroli, nie wstrzymując biegu swoich czynności, powinien bezzwłocznie, nie czekając ukończenia kontroli, zawiadomić o tym swoją władzę dla właściwych zarządzeń.

§ 22.

W razie, gdy zawiadomione o zamierzonej kontroli faktycznej władze urzędu, który ma być kontrolowany, nie stawią się dla asystowania przy kontroli, powinien być o tym sporządzony przez delegata Kontroli protokół w obecności przedstawiciela miejscowej władzy administracyjnej, który podpisuje protokół łącznie z delegatem Kontroli.

§ 23.

Po otrzymaniu takiego protokołu organy Kontroli Państwowej komunikują go niezwłocznie odnośnej władzy danego urzędu, która obowiązana jest wydać odpowiednie zarządzenia.

Zakres i ogólne wytyczne do dokonywania kontroli faktycznej.

§ 24.

Zgodnie z art. 6 Ustawy z dnia 3 czerwca Kontrola Państwowa wykonuje kontrolę faktyczną we wszystkich dziedzinach administracji i gospodarki państwowej według swego uznania.

§ 25.

Przez kontrolę faktyczną organa kontroli dokonywują: badanie umów, wszelkich zobowiązań, rewizję kas, rewizję rachunkowości, rewizję składów, magazynów, inwentarzy i w ogóle majątku państwowego, sprawdzenie robót i dostaw.

Badanie umów i zobowiązań.

§ 26.

Badanie zawartych umów i zobowiązań winno być dokonywane przez Kontrolę Państwową w czasie jak najkrótszym po ich zawarciu.

Ażeby Kontrola Państwowa miała możliwość spełnić to zadanie, władze i urzędy winny nadsyłać do Kontroli miesięczne wykazy (według ustalonego schematu) zawartych w ciągu miesiąca umów nie później jak 1-go każdego miesiąca za ubiegły miesiąc.

M.S.Wojsk. Departament:

Wydział:

WYKAZ

umów (zamówień) zawartych w miesiącu...

Lp.	Data zawarcia umowy	Firma	Przedmiot dostawy	Ilość	Cena		Zaliczka	Uwagi
					w Mk. pol.	w wal[utach] zagr[anicznych]		

§ 27.

Niezależnie od wykazów umów, władze i urzędy powinny przesyłać do Kontroli odpisy ważniejszych umów niezwłocznie po ich zawarciu, zaznaczając w miesięcznym wykazie, obejmującym wszystkie zawarte w danym okresie umowy, których odpisy z tych umów zostały już do Kontroli przysłane.

§ 28.

Za ważniejsze należy uważać umowy zawarte czy to na znacznieszą sumę, czy to na znaczną ilość przedmiotów lub na dłuższy termin trwania umowy.

Obecnie ustala się, że za ważniejsze należy uważać umowy, zawarte na sumę ponad 10 milionów i na termin dłuższy niż pół roku.

W razie konieczności zmiany ustalonego obecnie określenia, jakie umowy należy uważać za ważniejsze, odnośne zarządzenia będą wydane przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwowej.

§ 29.

Po otrzymaniu odpisów umów i wykazów Kontrola ustala, jakie umowy winny być niezwłocznie zbadane i albo żąda od odnośnego Urzędu przysłania odpisu umowy (o ile już nie został przysłany) z odnośnymi do jej zawarcia aktami, albo też deleguje swego urzędnika dla zbadania umowy na miejscu.

§ 30.

Przy badaniu zawartych umów i zobowiązań należy sprawdzić:

a) czy dla skutecznego odnośnej transakcji przewidziany jest w budżecie odpowiedni kredyt;

b) czy dana transakcja może być uważana za konieczną i celową;

c) czy zgodnie z przedstawionymi ofertami umowa została zawarta z oferującym najdogodniejsze dla Skarbu warunki;

d) czy przy wyborze kontrahenta, ustaleniu cen i opracowaniu warunków dokonania transakcji Skarb Państwa został zagwarantowany od strat;

e) czy przy zawarciu umowy zostały pobrane należne opłaty skarbowe.

§ 31.

Niezależnie od badania umowy, niezwłocznie po jej zawarciu, winno być również sprawdzane wykonywanie umowy, w celu ustalenia, czy przewidziane w umowie warunki są należycie przez kontrahentów spełniane.

§ 32.

Zgodnie z art. 6 Ustawy z dnia 3 czerwca kontrola faktyczna obejmuje badanie nie tylko umów, ale również wszelkich zobowiązań co do ich celowości i gospodarczości – niezależnie od tego, z jakiego tytułu wynikają te zobowiązania. Winna więc Kontrola Państwowa badać i etaty osobowe, w celu ustalenia, czy są one odpowiednie do zakresu działania danego urzędu.

Rewizja kas.

§ 33.

Kasy Państwowe odnośnie do rewizji dzielą się na 3 kategorie.

III kategoria – Centralna Kasa Państwowa

II kategoria – Główne Kasy Skarbowe, podlegające bezpośrednio Izbom Skarbowym

I kategoria – Kasy pomocnicze, zależne od Kas Głównych i Kasy specjalne – otwierane przy urzędach państwowych, jako kasy poborowe, płatnicze i poborowo-płatnicze.

§ 34.

Rewizja każdej kasy III i II kategorii winna być dokonana przez Kontrolę Państwową nie mniej niż raz do roku.

Kasy I kategorii powinny być kontrolowane w miarę możliwości raz do roku.

§ 35.

Rewizja kas przez organa Kontroli winny być zawsze niespodziewane i mogą być dokonywane i w dni świąteczne i w godzinach pozabiurowych.

§ 36.

Urzędnicy kasowi, którzy z urzędu są obowiązani być obecni przy rewizji kas dokonywanej przez organa Kontroli Państwowej, nie mogą w żadnym razie odmawiać współpracy przy tych czynnościach rewizyjnych.

§ 37.

Przy dokonywaniu rewizji kas państwowych organy Kontroli winny się kierować wydanymi przez Prezesa Najwyższej Izby specjalnymi Przepisami o dokonywaniu rewizji kas.

§ 38.

Rewizja P.K.K.P. i P.K.O., banków państwowych lub banków działających z gwarancją Państwa, powinna być dokonywana przez Najwyższą Izbę Kontroli Państwowej na podstawie ich specjalnych Ustaw lub statutów.

§ 39.

Rewizja specjalnych kas Ministerstwa Kolei, Ministerstwa Poczty i Telegrafów, jak również Kas wojskowych Komisji Gospodarczych będzie dokonywana na zasadzie specjalnych przepisów, jakie będą wydane dodatkowo.

Rewizja rachunkowości.

§ 40.

Kontrola rachunkowości powinna się odbywać bezwarunkowo stale i systematycznie w każdym urzędzie, może być dokonywana poza tym i dorywczo przy rewizji kasy, lub gospodarki danego urzędu.

§ 41.

Przy kontroli rachunkowości należy się przekonać:

1) czy w danym urzędzie prowadzone są wszystkie księgi rachunkowe przewidziane w wydanych przez Ministerstwa w porozumieniu z Najwyższą Izbą Kontroli Państwowej Przepisach Rachunkowo-kasowych;

2) czy są one prowadzone prawidłowo i zgodnie z danymi przepisami;

3) czy są one prowadzone terminowo, tj. czy wszystkie operacje kasowo-rachunkowe są zapisywane do odnośnych ksiąg bez zwłoki;

4) czy rachunkowość w przedsiębiorstwach państwowych z charakterem przemysłowym prowadzona jest zgodnie z ustalonym dla nich systemem rachunkowości;

5) czy przepisy rachunkowości urzędów, mających specjalną rachunkowość, są uzgodnione z Najwyższą Izbą Kontroli Państwowej, zgodnie z art. 12 Ustawy z dnia 3-go czerwca i czy urzędy te prowadzą rachunkowość zgodnie z przepisami;

6) czy system tej rachunkowości – odpowiada działalności danej instytucji czy rachunkowość jest dostatecznie przejrzysta.

§ 42.

Jeżeli przy Kontroli rachunkowości będzie ustalone, że te lub inne rozporządzenia administracyjne wydane w granicach ustalonych z Kontrolą Państwową kasowych i rachunkowych przepisów, zostały przez władze centralne zmienione lub uchylone, delegat Kontroli obowiązany jest wyjaśnić, czy odnośne zarządzenie zostało zrobione za zgodą Najwyższej Izby Kontroli Państwowej (art. 12 Ustawy).

Rewizja składów i magazynów.

§ 43.

Odnośne władze, zarządzające składem lub magazynem, winny udzielać urzędnikom Kontroli wszelkich środków niezbędnych do wykonywania kontroli składów i magazynów.

§ 44.

Delegatom Kontroli powinny być przedstawione przez zarządzającego składem lub magazynem wszystkie bez wyjątku niezbędne dla celów rewizji księgi, rachunki, akta itd., winny być również udzielane wszelkie niezbędne wyjaśnienia, dotyczące prowadzenia składu lub magazynu.

§ 45.

Przy rewizji składów i magazynów delegat Kontroli powinien ustalić:

1) czy materiały, przedmioty i produkty przechowywane są we wszystkich zgodnie z istniejącymi przepisami i instrukcjami;

2) czy prowadzone są prawidłowo i terminowo wszystkie przewidziane przez przepisy książki materiałowe;

3) czy saldo książkowe materiałów, produktów i przedmiotów na dzień rewizji zgadza się ze stanem rzeczywistym (ilość, waga, miara);

4) czy materiały i przedmioty, znajdujące się w składach, są rozchodowane czy też leżą od dłuższego czasu bez użytku, lub też rozchód ich jest nieznaczny w stosunku do ilości zapasów;

5) czy przychód materiałów i przedmiotów zgodny jest z aktami Komisji Odbiorczych;

6) czy rozchód materiałów i przedmiotów oparty jest na zapotrzebowaniach urzędów, mających prawo dysponowania materiałami i przedmiotami, znajdującymi się w danym magazynie lub składzie;

7) czy składy i magazyny są należycie zabezpieczone od ognia i kradzieży;

8) czy majątek przechowywany w składach nie uległ z jakichkolwiek powodów uszkodzeniu;

9) czy uszkodzenie wynikało z wad budynku, lub też czy powstało wskutek nienależytego przechowywania.

§ 46.

Gdy w składach i magazynach przechowują się znaczne zapasy materiałów, dozwala się sprawdzać nie wszystkie zapasy, lecz niektóre oddzielne rodzaje materiałów, przy tym pewna tylko ilość materiałów powinna być sprawdzona dokładnie, inne zaś sprawdzają się na wrywki w sposób, jaki delegat Kontroli uzna za najbardziej celowy.

§ 47.

W protokole o dokonanej rewizji składów i magazynów powinno być wskazane, w jaki sposób i jakie materiały i przedmioty były sprawdzone przez Kontrolę.

§ 48.

Jeżeli przy faktycznej kontroli składów i magazynów okazał się nadmiar materiałów lub przedmiotów w porównaniu z saldem ksiązkowym, to nadmiar ten powinien być zapisany w odnośnej księdze na przychód.

§ 49.

O nadmiarze lub braku materiałów, jaki się okazał przy sprawdzeniu, zaznacza się w protokole kontroli faktycznej z dołączeniem wyjaśnienia zarządzającego składem o przyczynach niezgodności rzeczywistego stanu materiałów z ksiązkowym saldem.

Udział Kontroli przy określeniu strat w przedmiotach stanowiących własność państwową.

§ 50. Organy Kontroli powinny w miarę możliwości przyjmować udział:

1) przy oględzinach majątku, uznanego przez władze za niezdatny do użytku;

2) przy sprzedaży lub niszczeniu z tych lub innych powodów majątku skarbowego;

3) przy określeniu strat, powstałych wskutek nadzwyczajnych wypadków.

§ 51.

Gdy majątek na znaczniejsze sumy podlega sprzedaży, niszczeniu lub oględzinom, odnośne władze obowiązane są w odpowiednim czasie zawiadomić odnośne organa Kontrolne o miejscu i czasie czynności przewidzianych w p. 1 i 2 poprzedniego paragrafu. Określenie, w jakich mianowicie razach mają być zawiadamiane organa Kontroli, pozostawia się porozumieniu tych organów z odnośnymi władzami.

§ 52.

W wypadkach nadzwyczajnych, narażających Skarb na znaczne straty (kradzież, pożar itd.) i w ogóle we wszystkich wypadkach, gdy straty poniesione przez Skarb mogą być ustalone tylko bezpośrednio po wypadku – odnośne władze i urzędy zawiadamiają organa Kontroli natychmiast po skonstatowaniu wypadku, z przytoczeniem faktycznych danych o wypadku i przypuszczalnej wysokości strat.

§ 53.

Nieprzybycie przedstawiciela Kontroli na czas i miejsce, wskazane w zawiadomieniu, nie wstrzymuje projektowanych czynności odnośnego urzędu.

W protokołach o dokonanej czynności bez udziału delegata Kontroli powinno być wskazane, kiedy i w jaki sposób zostało wysłane zawiadomienie organów Kontroli.

Odpis protokołu winien być przesłany odnośnej Izbie Kontroli.

Kontrola robót i dostaw

§ 54.

Organy Kontroli Państwowej mogą kontrolować roboty i dostawy:

a) biorąc udział w odbiorze robót i dostaw przez delegatów odnośnych urzędów;

b) z własnej inicjatywy, czy to podczas prowadzenia robót, lub też po ukończeniu robót i dostaw.

§ 55.

Odnośne władze winny zawiadamiać Kontrolę Państwową o odbiorach robót i dostaw od przedsiębiorców i dostawców, jak również o znaczniejszych robotach i zakupach dokonywanych sposobem gospodarczym.

Określenie, o jakich odbiorach robót i dostaw, w jaki sposób i w jakich terminach mają być nadsyłane zawiadomienia przez odnośne władze i urzędy, zależy od porozumienia poszczególnych organów Kontroli z tymi władzami.

§ 56.

Obecny przy odbiorze delegat Kontroli ma prawo włączyć do protokołu swoje uwagi, dotyczące danego odbioru. Jego opinia nie wstrzymuje odbioru.

§ 57.

Nieprzybycie przedstawiciela Kontroli na czas i miejsce, wskazane w zawiadomieniu, nie wstrzymuje odbioru; w protokole odbioru powinno być wskazane, że Kontrola była powiadomiona o danym odbiorze (kiedy), lecz że delegat jej w oznaczonym czasie nie przybył.

§ 58.

Kontrola robót i dostaw dokonywanych czy to przez przedsiębiorcę, czy też sposobem gospodarczym, może być wykonywana z własnej inicjatywy organów Kontroli w każdym czasie, niezależnie od tego, czy odbiór robót i dostaw był już dokonany, czy też nie.

§ 59.

Kontrola robót i dostaw przez delegata Kontroli powinna być dokonywana w obecności delegata odnośnych urzędów, mających dozór nad wykonaniem robót i dostawami lub nad dokonywaniem ich sposobem gospodarczym.

§ 60.

Obecny przy odbiorze robót i dostaw przez delegata urzędu, lub też kontrolujący roboty i dostawy z inicjatywy Kontroli jej delegat powinien ustalić:

1) czy roboty i dostawy dokonywane są zgodnie z warunkami umów, lub zobowiązań, z kosztorysami, planami i technicznymi warunkami, tak co do ilości, jak jakości i postępu robót i dostaw;

2) czy materiały i przedmioty dostarczone do robót są odpowiednie, stosownie do umówionych warunków i ilość ich odpowiada rzeczywistej potrzebie;

3) czy użycie tych lub innych materiałów do danych robót jest celowe;

4) czy ilość robotników zatrudnionych przy wykonywanych sposobem gospodarczym robotach nie jest zbyt duża;

5) czy płaca tych robotników nie jest wygórowana w porównaniu z obowiązującymi cenami i rodzajem, jakością i wydajności, wykonywanej przez nich pracy;

6) czy jest prowadzona odpowiednia kontrola ilości robotników będących przy robocie;

7) czy materiały i przedmioty, które mają być dostawione zgodnie z przyjętymi przez odnośne urzędy wzorami i próbami, odpowiadają tym wzorom i próbom – i czy wzory te i próby są opatrzone właściwymi pieczęciami.

§ 61.

Delegat Kontroli powinien zwracać uwagę, ażeby wskazana w protokołach ilość przyjętych robót i dostaw ściśle odpowiadała ustalonym przy odbiorze wymiarom, obliczeniom, wadze lub ilości.

§ 62.

Ocena technicznego wykonania robót, oraz technicznej wartości materiałów i przedmiotów, należy do organów odnośnych urzędów wykonawczych. Przedstawiciele Kontroli, kontrolujący wykonanie robót lub dostaw, mają jednak prawo i obowiązek zakwestionować przyjęcie ich nie tylko w razie ujawnienia niezgodności z warunkami umowy, lecz również w razie oczywistej nieprzydatności materiałów, a także o ile materiały i roboty nie odpowiadają elementarnym wymaganiom techniki.

Kontrola majątku Państwowego ruchomego i nieruchomego.

§ 63.

Przy sprawdzaniu inwentarza ruchomego delegat Kontroli powinien ustalić:

1) czy w danym urzędzie prowadzona jest należycie księga inwentarza ruchomego;

2) czy inwentarz zapisany jest do księgi w całości;

- 3) czy na inwentarz zapisany do rozchodu jako sprzedany lub zniszczony są odpowiednie protokoły, stwierdzające konieczność sprzedaży lub fakt zniszczenia;
- 4) czy suma uzyskana ze sprzedaży została wpłacona do kasy skarbowej.

§ 64.

W stosunku do majątku nieruchomego delegaci Kontroli powinni ustalić:

1) czy wszystkie obiekty majątku nieruchomego, stanowiące własność Państwa, są zarejestrowane przez odnośne władze i urzędy w odnośnych księgach lub wykazach;

2) czy przy rejestracji są wskazane wszystkie zasadnicze dane, jakie dałyby możliwość określić wartość majątku państwowego;

3) w jaki sposób eksploatowany czy wykorzystany, wszelki nieruchomy majątek państwowy, i czy Skarb Państwa otrzymuje z tej eksploatacji czy też wykorzystania odpowiedni pożytek lub dochód, i czy dochód ten wpływa w należywym czasie do Skarbu Państwa;

4) jeżeli majątek nie jest zupełnie eksploatowany – to jakie są tego powody;

5) czy są należycie ochronione od szkód i strat obszary leśne, bogactwa mineralne i posiadłości ziemskie.

§ 65.

Jeżeli majątek czy przedsiębiorstwo państwowe jest oddane w dzierżawę, to należy ustalić, czy dzierżawa jest oparta na prawnych podstawach, czy dzierżawca spełnia warunki zawartej z nim umowy i czy suma wpłaconej na docód Skarbu dzierżawy odpowiada rzeczywistej wartości danego obiektu i jego produkcji.

§ 66.

Władze i urzędy, administrujące majątkiem państwowym, obowiązane są przedstawiać delegatowi Kontroli wszystkie akta i plany dotyczące majątku państwowego.

Badanie czynności urzędów.

§ 67.

Zgodnie z art. 6 i 9 Ustawy z dnia 3 czerwca organom Kontroli przysługuje, według ich uznania, prawo badania przez kontrolę faktyczną wszelkich czynności władz i urzędów dotyczących finansowej gospodarki państwowej, w celu wyjaśnienia, czy gospodarka państwowa prowadzona jest prawidłowo, celowo i korzystnie dla Skarbu Państwa.

III. Udział Kontroli w Komisjach.

§ 68.

Jeżeli władza lub urząd zwróci się do organów Kontroli z prośbą o delegowanie jej przedstawicieli dla wzięcia udziału w pracach wyznaczonej przez tę władzę Komisji, decyzja co do delegowania urzędnika Kontroli zależy w każdym poszczególnym wypadku od uznania zwierzchniej władzy organów Kontroli.

§ 69.

Delegat Kontroli uczestniczy w konferencji takiej Komisji z głosem dorad-

czym i udziału w głosowaniu nie przyjmuje. Jednakże zdanie jego i uwagi, o ile nie są zgodne z wnioskami Komisji, powinny być obowiązkowo włączone do protokołu, który podpisuje i delegat Kontroli; odpis powinien być wręczony przez Prezydującego w Komisji delegatowi Kontroli.

IV. Kontrola następna. Zadania i zasady kontroli następnej.

§ 70.

Dokonywana przez Kontrolę, zgodnie z Ustawą z dnia 3 czerwca, kontrola następna ma za zadanie wszechstronną ocenę całokształtu gospodarki państwowej w celu ostatecznego ustalenia prawidłowości pobieranych dochodów i dokonania wydatków, jak również i celowości tej gospodarki. Kontrola następna winna być w odpowiednich wypadkach związana z kontrolą faktyczną i być dokonywana w czasie jak najkrótszym po dokonaniu wydatków i pobraniu dochodów.

§ 71.

Zgodnie z art. 4 Ustawy kontrola dokonywana przez Kontrolę Państwową nie usuwa odpowiedzialności Ministerstw i kontrolowanych władz i urzędów, dlatego też odnośne władze powinny sprawdzać nie tylko administracyjną działalność podwładnych im organów, ale również i finansową ich gospodarke.

§ 72.

Wydane przez Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Najwyższą Izbą Kontroli „Przepisy rachunkowo-kasowe dla władz i urzędów” ustalają (§ 77 i 78), jak i w jakich terminach mają być składane sprawozdania i jak mają one być cenzurowane przez odnośne władze. Przepisy te ustalają również, że odnośne organa Kontroli otrzymują od władz i urzędów tylko sprawozdania i zamknięcia, należące zaś do tych sprawozdań i zamknięć dowody kasowe i rachunkowe odnośne władze i urzędy przechowują do dyspozycji organów Kontroli.

§ 73.

Po otrzymaniu od odnośnych władz i urzędów miesięcznych sprawozdań o dochodach i wydatkach organy Kontroli ustalają, czy na dołączonych do sprawozdania wykazach i wyciągach o dochodach i wydatkach urzędów I instancji stwierdzone jest sprawdzenie tych dochodów i wydatków przez urzędy II instancji.

§ 74.

Sprawdzenie (cenzura) dochodów i wydatków urzędów I instancji przez urzędy II instancji nie uwalnia organów Kontroli Państwowej od zadań włożonych na te organa.

§ 75.

Dla dokonania kontroli następnej dokumentalnej mają być delegowani urzędnicy Kontroli do urzędów, w których dowody kasowe i rachunkowe się przechowują, albo też organa Kontroli, według swego uznania, mogą zażądać od odnośnych władz i urzędów przysłania tych albo innych dowodów, dla doko-

nania kontroli w Izbie. Po ukończeniu kontroli otrzymane dokumenty powinny być zwrócone.

§ 76.

Kontrola następna polega na sprawdzeniu rachunków pod względem formalnym, kasowym i co do istoty dokonanych czynności.

A. Rachunkowość miesięczna. Kontrola następna pod względem formalnym i kasowym.

§ 77.

Przy kontroli następnej pod względem formalnym i kasowym należy ustalić:

1) czy wykazane, zgodnie z miesięcznym sprawozdaniem odnośnych władz i urzędów, dowody i rozchody sum budżetowych, depozytowych i funduszków specjalnych – zostały usprawiedliwione wszystkimi dowodami, przewidzianymi przez odnośne przepisy;

2) czy dane tych sprawozdań zgodne są z wykazami i sprawozdaniami przedstawionymi do Kontroli zgodnie z „Przepisami rachunkowo-bankowymi” przez odnośne Izby Skarbowe;

3) czy należące do sprawozdań dokumenty nie przedstawiają jakichkolwiek wątpliwości, czy nie zawierają nieomówionych poprawek, które by zmieniały ich treść i formę, czy są zgodne z odnośnymi przepisami, czy wyliczenia na dokumentach są prawidłowe i czy są odpowiednie pokwitowania;

4) czy książki rachunkowe są zgodne ze sprawozdaniami i dowodami;

5) czy istnieje wzajemna zgodność między księgami;

6) czy sumy przychodów i rozchodów księgowane są w odpowiednim czasie.

Kontrola następna co do istoty dokonanych czynności. Kontrola dochodów.

§ 78.

Organa Kontroli co do dochodów sprawdzają:

1) czy wymiar i pobór wszelkiego rodzaju podatków i opłat skarbowych zrobiony jest prawidłowo i zgodnie z odnośnymi ustawami, przepisami i taryfami;

2) czy dochody pobrane są w ustalonych terminach;

3) czy prawidłowo ściągnięto należne kary;

4) czy niedobory i zaległości poborów, dochodów oraz długi i straty zostały prawidłowo wykazane, czy poczyniono we właściwym czasie odpowiednie kroki w celu ściągnięcia tych zaległości i długów;

5) jeżeli szkody i straty przyjęto na koszt Skarbu – czy zostało to należycie uzasadnione i przez odpowiednie władze zatwierdzone.

Kontrola depozytów.

§ 79.

Kontrola depozytów polega na sprawdzeniu:

1) czy nie zaliczono do depozytów – dochodów państwowych i sum specjalnych;

2) czy depozyty wydano z właściwych pozycji przychodu i właściwym osobom;

3) przy zwrocie depozytu, stanowiącego kaucję, czy wykonane zostały warunki, dla zabezpieczenia których kaucja była złożona.

Kontrola wszelkich wydatków.

§ 80.

Przy kontroli wszelkich wydatków organa Kontroli sprawdzają:

- 1) czy dany wydatek był przewidziany w budżecie lub w specjalnej Ustawie;
- 2) czy był celowy i dokonany z należąca oszczędnością;
- 3) czy wydatek został dokonany zgodnie z przepisami i za zgodą odnośnej władzy, mającej prawo dysponowania;
- 4) czy wydatki były zrobione z odnośnych pozycji budżetu;
- 5) czy wypłaty dokonywano zgodnie z wystawionymi rachunkami.

Kontrola wydatków na: Uposażenie.

§ 81.

Przy kontroli dokonywanych wypłat uposażenia należy ustalić:

- 1) czy osoby, włączone do list płacy, były mianowane przez odnośne władze na zajmowane stanowisko i od tego czasu, od którego obliczono uposażenie;
- 2) czy uposażenie obliczono zgodnie z ustalonym przez budżet etatem według odnośnych stopni służbowych i zgodnie ze stanem rodzinnym;
- 3) czy wszelkie dodatki: za kierownictwo, wyrównawcze, za lata służby itp. obliczone są zgodnie z istniejącymi przepisami i normami;
- 4) czy urzędnicy kontraktowi otrzymali wynagrodzenie w sumach, ustalonych przez zawarte z nimi umowy, i czy wynagrodzenie to nie przewyższa norm dla odnośnych urzędników etatowych;
- 5) czy zostały potrącone wszelkie należności, obciążające uposażenie urzędników, jako to: na zaliczki, za mieszkanie skarbowe itp. oraz, czy potrącenia te wpisano we właściwym czasie na przychód;
- 6) czy ogólna ilość urzędników, jak również ilość odnośnych kategorii płacy nie przekracza etatów w budżecie przewidzianych.

§ 82.

Odnośnie do rozchodów pieniężnych na diety i koszty podróży należy sprawdzić:

- 1) czy podróż odbyto z rozporządzenia władzy;
- 2) czy diety wypłacono według ustalonych norm;
- 3) czy wypłacono diety w stosunku do ilości dni przebytych w podróży.

Utrzymanie Urzędów.

§ 83.

Przy sprawdzeniu wydatków na najem lokali dla urzędów należy ustalić:

- 1) czy lokal wynajęty na koszt Skarbu jest rzeczywiście potrzebny dla danej władzy lub urzędu;

2) czy lokal nie jest częściowo zajęty na mieszkanie dla urzędników i czy w danym razie urzędnicy wnoszą opłatę do Skarbu za mieszkanie według ustalonych norm;

§ 84.

Przy kontroli wydatków na opał i światło dla lokali i urzędów należy ustalić:

1) czy wydatki nie przewyższają ustalonych norm opału i oświetlenia;
2) czy normy opału i oświetlenia nie są wygórowane w stosunku do wydatków rzeczywistych.

§ 85.

Przy kontroli rozchodów na potrzeby kancelaryjne i rysownicze – należy sprawdzić, czy rozchód nie przewyższa sumy etatowej lub wyznaczonej przez specjalne rozporządzenie, i czy w ogóle nie jest wygórowany.

§ 86.

Przy sprawdzaniu wydatków na rozjazdy służbowe – należy ustalić:

a) odnośnie do utrzymania samochodów:

1) czy dane władze lub urzędy mają prawo utrzymywać daną ilość samochodów na rachunek Skarbu Państwa;

2) czy jest prowadzona kontrola jazdy samochodów;

3) czy samochody używane są wyłącznie do wyjazdów i przewozów służbowych;

4) czy wydatki na zużytą benzynę, smary, opony są odpowiednie w stosunku do ilości służbowych wyjazdów;

b) odnośnie do utrzymania koni:

1) czy na rachunek Skarbu Państwa utrzymywano koni nie więcej, niż to przewidziane przez etat lub przez specjalne rozporządzenie;

2) czy nie wydatkowano więcej paszy, niż było przewidziane przez odnośne normy;

3) czy normy te nie są wygórowane;

4) czy jest prowadzona kontrola pracy koni.

§ 87.

Przy kontroli wydatków na zakup inwentarza organy Kontroli sprawdzają:

1) czy ceny kupna inwentarza nie przewyższają cen normalnych – bieżących, lub też kosztorysowych, o ile takowe były zatwierdzone przez władze;

2) czy kupiony inwentarz został zapisany na przychód do ksiąg inwentarzowych.

§ 88.

Odnośnie do wydatków na utrzymanie telefonów – należy ustalić, czy opłacane na rachunek Skarbu telefony są konieczne dla potrzeb służbowych.

Zakup materiałów i produktów z wolnej ręki.

§ 89.

Przy kontroli wydatków na zakupy z wolnej ręki materiałów należy ustalić:

- 1) czy zakup z wolnej ręki dokonany zgodnie z rozporządzeniem władzy;
 - 2) czy ilość zakupionych materiałów nie przewyższa ilości wykazanych w kosztorysach lub rozporządzeniach władzy;
 - 3) czy przedstawiono protokoły lub inne dowody, stwierdzające odbiór i zdadność do użytku zakupionego materiału;
 - 4) czy ceny, zapłacone za materiały i produkty, nie przewyższają cen bieżących lub zatwierdzonych przez odnośne władze;
 - 5) czy zakupione materiały lub produkty zaksięgowano na przychód.
- Roboty wykonywane we własnym zarządzie (sposobem gospodarczym).
§ 90.

Przy kontroli następnej wydatków na roboty dokonane we własnym zarządzie należy ustalić:

- 1) czy były sporządzone i zatwierdzone przez odnośne władze plany i kosztorysy na kapitalny remont lub nowe budowle;
- 2) czy roboty wykonywane były według tych planów i kosztorysów;
- 3) czy robotnicy i rzemieślnicy wykonywali roboty zgodnie z przyjętymi przez nich warunkami lub zobowiązaniami;
- 4) czy dane o ilości dni pracy robotników są zgodne z dziennikami robót;
- 5) czy ceny wypłacane robotnikom i rzemieślnikom nie przewyższają cen bieżących – zatwierdzonych przez odnośne władze;
- 6) czy zaświadczone przez odnośne władze, że roboty budowlane zostały wykonane zgodnie z przepisami ustawy budowlanej;
- 7) w razie przekroczenia sum kosztorysowych i uchylenia się od zatwierdzonych planów, czy powstały one z niedających się pominąć powodów, stwierdzonych protokoloranie przez odnośne władze.

Dostawa materiałów i produktów i wykonanie robót na zasadzie umów.

§ 91.

Przy kontroli wydatków na dostawę materiałów i wykonanie robót na zasadzie umów należy, co do zakupu materiałów kierować się § 89 pp. 2 i 5, co do wykonania robót - § 90 pp. 1, 2, 6, 7, poza tym należy ustalić:

- 1) czy dana umowa była badana przez Kontrolę niezwłocznie po jej zawarciu przy pomocy kontroli faktycznej;
- 2) jeżeli umowa była badana – to czy przez odnośne władze zostały wykonane żądania Kontroli, oparte na wynikach tego badania; jeżeli przez kontrolę faktyczną umowa nie była badana, to odnośnie do prawidłowości zawarcia umowy należy się kierować § 30 niniejszej instrukcji. Następnie należy ustalić:
 - 1) czy dostawa lub roboty dokonane zostały w terminach przewidzianych w umowie;
 - 2) czy odbiór dostawionych materiałów i robót wykonanych, tak co do ilości, jak i co do jakości, jest stwierdzony protokołem sporządzonym przez osoby do tego upoważnione;

3) jeżeli delegat Kontroli nie był obecny przy odbiorze – to czy Kontrola była w należyтым czasie powiadomiona przez odnośne władze o czasie i miejscu odbioru;

4) czy wypłaty i rozrachunek z dostawcą lub z przedsiębiorcą dokonany jest prawidłowo i według cen i warunków, ustalonych przez umowę;

5) czy pobrano i wpłacono do Skarbu Państwa przewidziane w umowie kary, o ile umowa nie została dokładnie i w ustalonym terminie dokonana;

6) czy ściągnięto od dostawcy lub od przedsiębiorcy opłaty stemplowe i czy wniesiono je do Skarbu Państwa.

B. Kontrola następna rachunkowości materiałów.

§ 92.

Przy kontroli następnej rachunkowości materiałów należy sprawdzić:

1) czy wszystkie zakupione i otrzymane w okresie sprawozdawczym materiały i produkty zapisano na przychód w odpowiednich księgach w należytej ilości i według istotnych cen zakupu;

2) czy na wszystkie ilości wydanych i zapisanych na rozchód materiałów i produktów przedstawiono odnośne pokwitowania osób, władz i urzędów, które otrzymały materiały;

3) czy materiały, zapisane na rozchód, zostały użyte stosownie do przeznaczenia;

4) czy materiały i produkty, przekazane innym urządóm i jednostkom gospodarczym zostały przez te ostatnie zapisane na przychód.

§ 93.

O ile materiał został sprzedany należy ustalić:

1) czy sprzedaż została dokonana prawidłowo – zgodnie z rozporządzeniem upoważnionej do tego władzy;

2) czy zachowano przepisy, ustanowione dla przetargu;

3) czy uzyskana ze sprzedaży suma została wniesiona do Skarbu Państwa;

4) gdyby ze sprzedaży wynikła strata – to czy ponosi ją Skarb, czy też należało ją ściągnąć od winnych – w ostatnim wypadku, czy ją ściągnięto.

§ 94.

Przy przeksięgowaniu materiałów, produktów i innego mienia skarbowego ze stanu zdatnego do niezdatnego, należy sprawdzać:

1) czy zakwalifikowanie mienia państwowego, jako niezdatne, zostało we właściwym czasie stwierdzone przez odpowiednią władzę;

2) jeżeli mienie uznano za niezdatne z powodu długotrwałego leżenia, używania, zamoczenia itd., to czy powody te można uznać jako zasługujące na uwzględnienie dla przyjęcia straty na rachunek Skarbu;

3) jeżeli straty te wynikły z braku nadzoru, to czy ściągnięto sumę należną za te straty z winnych – i czy ściągniętą sumę wniesiono do Skarbu Państwa i prawidłowo zaksięgowano.

§ 95.

Odnośnie do braków w produktach i materiałach należy zwrócić uwagę:

- 1) czy braki nie przewyższają norm dopuszczalnych przez przepisy;
- 2) jeżeli straty przewyższają normy dopuszczalne, to czy ściągnięto z winnych sumę należną na pokrycie braków i czy ją wniesiono do Skarbu Państwa;
- 3) jeżeli straty są przejęte na rachunek Skarbu, to czy to nastąpiło na podstawie przepisów lub właściwego rozporządzenia.

C. Kontrola następna rachunkowości technicznej.

§ 96.

Przy kontroli wydatków pieniężnych i materiałów w zależności od ilości wykonanych robót technicznych organy Kontroli ustalają:

- 1) czy kosztorysy wykonawcze odpowiadają kosztorysom wstępnym, warunkom technicznym umów, planom i rysunkom;
- 2) czy dane kosztorysów wykonawczych zgodne są z danymi zestawień rachunkowych, i czy zapisany w księgach rozchód materiałów odpowiada ilości i jakości tychże, wykazanej w kosztorysach wykonawczych;
- 3) czy obliczenia rozchodu materiałów i robocizny, według kosztorysów wykonawczych, zgodne są z ustalonymi normami rozchodu materiałów na robotę i rzeczywistą ilością robót wykonanych;
- 4) czy w razie przekroczeń kosztorysów wstępnych są one dostatecznie uzasadnione;
- 5) czy zaksięgowano na przychód w odpowiedniej ilości i we właściwym czasie wyrobione przedmioty, wykazane w obrachunku produkcji;
- 6) czy zaksięgowano na przychód resztki materiałów pozostałe od wyrobów, o ile według obrachunku rzeczywisty rozchód materiałów jest niższy od ilości zapisanych w swoim czasie na rozchód materiałów;
- 7) o ile te resztki nie były zapisane na przychód, a były pokazane jako strata przy produkcji, to należy ustalić, czy ta strata nie przewyższa norm dozwolonych przez przepisy lub ustalonych przez próby techniczne.

D. Kontrola wydatków na kupno nieruchomości.

§ 97.

Przy kontroli wydatków na kupno nieruchomości należy ustalić:

- 1) czy były prawne podstawy dla dokonania danej transakcji kupna, i czy kupno było dokonane przez uprawnioną władzę;
- 2) jaki jest stan hipoteczny nieruchomości;
- 3) jaki jest stan nieruchomości;
- 4) czy warunki kupna były dogodne dla Skarbu Państwa;
- 5) czy transakcja została dokonana zgodnie z opinią Prokuratorii Generalnej;
- 6) czy kupno było potrzebne i celowe.

E. Kontrola przedsiębiorstw państwowych.

§ 98.

Przy sprawdzeniu przedsiębiorstw prowadzonych przez Skarb Państwa, organy Kontroli badają, czy dokonane operacje odpowiadają zakresowi, ustalonemu przez władze i czy gospodarka była prowadzona celowo i z korzyścią dla Skarbu.

F. Sprawozdanie roczne. Kontrola zamknięć rachunkowych i wykonania budżetu.

§ 99.

Po otrzymaniu rocznych zamknięć rachunkowych i kasowych zgodnie z §§ 79, 80, 112, 137 „Przepisów rachunkowo-kasowych” organy Kontroli powinny sprawdzić:

1) czy roczne zamknięcia rachunkowe są uzgodnione z rocznym zamknięciem kasowym;

3) czy zmiany, które należałoby dokonać w miesięcznych zamknięciach, wskutek ustalonych przez organy Kontroli omyłek lub uchybień – zostały wprowadzone do zamknięć rocznych;

3) jakie pozycje wydatków, preliminowanych przy wykonaniu budżetu, zostały przekroczone i na jakie sumy;

4) czy dokonane przekroczenia preliminowanych na wydatki sum są należyście uzasadnione i mają prawne podstawy;

5) z jakich pozycji preliminowane sumy nie zostały w całości wydatkowane;

6) czy pozostałość kredytu preliminowanego powstała wskutek niewykonania tych lub innych zamierzeń, przewidzianych w preliminarzu, czy też może być uznana za sumę zaoszczędzoną;

7) jakie są przyczyny niewykonania zamierzeń i czy niewykonanie ich nie było ze szkodą dla ogólnej gospodarki państwowej;

8) czy sumy zaoszczędzone mogą być uznane jako rezultat dobrej gospodarki, czy też powstały wskutek preliminowania kredytu nieodpowiednio do rzeczywistych potrzeb;

9) jakie są przyczyny wpływu do Skarbu Państwa dochodów według tych lub innych działów w sumie większej niż to było przewidziane w preliminarzu;

10) czy są zaległości i jakie ich przyczyny;

11) jakie są przyczyny mniejszego wpływu dochodów w porównaniu z preliminowaną sumą;

12) czy, opierając się na rezultatach dokonanej w ciągu okresu budżetowego kontroli faktycznej i następnej gospodarki państwowej i na zbadaniu wykonania całokształtu budżetu, Kontrola Państwowa może uznać, że dochody wpływają prawidłowo i kredyty zostały użyte celowo i produkcyjnie, - a w zależności od tego, czy ma być postawiony wniosek o udzieleniu lub też odmówieniu Rządowi absolutorium.

V. Terminy dokonywania kontroli następnej przez organa Kontroli Państwowej.

§ 100.

Rewizja następna rachunkowości pieniężnej i materiałów powinna być dokonywana przez organa Kontroli Państwowej w terminach określonych; terminy oblicza się od dnia otrzymania przez Kontrolę sprawozdań i zestawień i tych – na skutek żądania Kontroli – dodatkowych dokumentów lub danych, bez których czynności rewizyjne byłyby uniemożliwione.

§ 101.

Rewizja powinna być dokonywana przez organa Kontroli Państwowej w następujących terminach:

1) odnośnie do rachunkowości pieniężnej dochodów i wydatków:

a) pod względem kasowym: miesięcznej w ciągu jednego miesiąca, rocznej – w ciągu dwóch miesięcy;

b) co do istoty pobranych dochodów i dokonanych wydatków: miesięcznej – w ciągu dwóch miesięcy, rocznej – w ciągu trzech miesięcy;

2) odnośnie do rachunkowości materiałów – w terminach określonych dla rewizji rachunkowości pieniężnej, co do istoty dokonywanych wydatków i pobranych dochodów.

Rewizja poszczególnych spraw, a także rachunkowości na podstawie dostarczonych dodatkowo wyjaśnień – winna być ukończona nie później, jak w przeciągu miesiąca po otrzymaniu wyjaśnień lub dokumentów dopełniających.

§ 102.

W razie poważnych przyczyn – określone w powyższych paragrafach terminy mogą być przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwowej na wniosek odnośnych organów Kontroli przedłużone.

VI. Rezultaty kontroli faktycznej i następnej i rozpatrzenie ich; zawiadomienie władz i urzędów o jej wynikach. Wyjaśnienia władz.

§ 103.

Po rozpatrzeniu przedstawionych przez delegatów Kontroli wyników dokonanej kontroli faktycznej, jak również po dokonaniu kontroli następnej, czy to kasowej, czy też co do istoty dokonanych czynności, organy Kontroli posyłają odnośnej bezpośredniej władzy kontrolowanego urzędu żądanie zakomunikowania niezbędnych wyjaśnień i zrobienia odnośnych zarządzeń, stosownie do uwag o wynikach kontroli.

Żądanie to ma być posłane, czy to w formie pisma, w którym wyszczególnione są odnośne uwagi i braki, ustalone przy kontroli faktycznej, czy też – o rezultatach kontroli następnej – w formie rejestru uchybień (według ustalonego schematu), który podlega zwrotowi

§ 104.

Zawiadomienie o zrobionych zarządzeniach i niezbędne wyjaśnienia, zgodnie z żądaniem Kontroli, winny być wysłane organom Kontroli przez odnośne władze, czy to w oddzielnym piśmie, czy też w otrzymanym przez władze od organów Kontroli rejestrze uchybień – w przeciągu miesiąca od dnia wysłania przez Kontrolę żądania.

DEPARTAMENT...

Izba Okręgowa...

REJESTR UCHYBIENÍ (nieprawidłowości) w pozycjach zakwestionowanych przy kontroli rachunkowości dokumentalnej o przycho- dach ... za miesiąc sprawozdawczy ... 19... r.	
KONTROLA PAŃSTWOWA Najwyższa/Okręgową Izba Kontroli dn. ... 19... r. Nr ... Do ... Najwyższa/Okręgową Izba Kontroli uprasza o zwrot niniejszego rejestru w terminie miesięcznym zgodnie z § 104 „Ogólnych przepisów o dokonywaniu kontroli”, po wy- jaśnieniu każdej poszczególnej pozycji, stwierdzeniu przez Naczelnika Urzędu i za- świadczeniu przez referenta z załączeniem zażądanych dodatkowych dokumentów. Dyrektor Departamentu /Prezes Izby Okręgowej/ Naczelnik Wydziału Do § 104.	Do Najwyższej/Okręgowej Izby Kontroli dn. ... 19... r. Nr ... zwraca niniejszy rejestr Najwyższej/ Okręgowej Izby Kontroli po wyjaśnieniu każdej, zamieszczonej w nim pozycji... ..... /podpis Naczelnika Urzędu/ Referent

Nr bież. pozycji	Wyszczególnienie po- zycji wymagających wyjaśnienie, potrzebne dokumenty i wnioski	Na sumę		Nr bież. pozycji	Wyjaśnienia urzędu spra- wozdawczego	Wnioski z wyjaśnień oraz decyzje
		Marek	fen.			

§ 105.

Jeżeli w ciągu określonego terminu, organa Kontroli nie otrzymają żąda-
nych wyjaśnień, mają prawo nie posyłać zupełnie ponagieł i uważać, że władze
i urzędy uwagi Kontroli uznają za słuszne, a sumy ewentualnych strat za podle-
gające powetowaniu.

§ 106.

Po otrzymaniu od odnośnych władz wyjaśnień i dodatkowych danych,
organy Kontroli winny je rozpatrzyć w miesięcznym terminie i w zależności
od wyników rozpatrzenia:

1) jeżeli dodatkowe dane i wyjaśnienia uznano za wystarczające – rezultaty
Kontroli na wniosek odnośnego Naczelnika Wydziału i za aprobatą odnośnego
zwierzchnika przyjmują się do wiadomości z warunkiem, że wyniki Kontroli
będą przyjęte pod uwagę przy kontroli następnych, czy to miesięcznych, czy też
rocznych zamknięć rachunkowych;

2) jeżeli dodatkowe dane i wyjaśnienia będą uznane za niewystarczające, - to wnioski Naczelnika Wydziału co do rezultatów kontroli winny być wniesione do odnośnego Kolegium.

Do Kolegium winny być również wnoszone sprawy, które, wskutek ujawnionej w wyniku Kontroli złej gospodarki roztrwonienia majątku lub braku gotówki, mogą spowodować zawieszenie w czynnościach lub odpowiedzialność materialną i osobistą.

§ 107.

Jeżeli odnośne władze nie przedstawiły żądanych wyjaśnień lub danych (§ 105) – wnioski Naczelnika Wydziału co do rezultatu kontroli, oparte na tych danych, które kontrola miała w swoim rozporządzeniu, winny być wniesione do odnośnego Kolegium.

§ 108.

W razie ujawnienia przez kontrolę faktów, mających cechę przestępstwa karnego, organa Kontroli winny niezwłocznie zwrócić się do odnośnych władz zwierzchnich, które winny wydać odpowiednie zarządzenia dla zapobieżenia dalszym stratom i o podjętych krokach zawiadomić bezzwłocznie odnośne organa Kontroli.

VII. Działalność Kolegium i wykonanie orzeczeń Kolegium.

§ 109.

Sprawy podlegające rozważaniu w Kolegium Najwyższe Izby przewidziano w art. 21 Ustawy z dnia 3 czerwca 1921 r.

Dla rozważenia Kolegium Departamentów i Izb Okręgowych winny być wnoszone sprawy, dotyczące rezultatów rewizji faktycznej i następnej, wskazane w § 106 i 107, poszczególne zamknięcia rachunkowe za okresy budżetowe, ponadto mogą być poddane pod obrady Kolegium inne sprawy, według uznania Dyrektorów Departamentów i Prezesów Izb.

§ 110.

Podlegające wykonaniu przez kontrolowane władze lub urzędy orzeczenia Kolegium Departamentów i Izb Okręgowych w sprawach wniesionych do ich rozpatrzenia, Dyrektor Departamentu, względnie Prezes Izby, posyła niezwłocznie odnośnej władzy, która zgodnie z art. 26 Ustawy obowiązana natychmiast wykonać, o ile nie skorzysta z przysługującego jej prawa odwołania do Kolegium Najwyższej Izby Kontroli Państwowej w ciągu 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia Kolegium Departamentu lub Izby.

Odwołanie winno być w oznaczonym terminie posłane organom Kontroli, których Kolegium wniosło orzeczenie.

§ 111.

Dyrektor Departamentu, względnie Prezes Izby, winien wniesione odwołanie przedstawić Kolegium Najwyższej Izby w terminie 2-tygodniowym ze swym wnioskiem.

Kolegium Najwyższej Izby, po rozpatrzeniu przedstawionych wniosków, decyduje w terminie miesięcznym od dnia otrzymania odwołania. O decyzji Kolegium Najwyższa Izba zawiadamia odnośny organ Kontroli.

O zapadłym orzeczeniu Kolegium Najwyższej Izby, Departament, względnie Izba Okręgowa, zawiadamia niezwłocznie odnośne władze lub urzędy. Jeżeli orzeczenie Kolegium Departamentu lub Okręgowej Izby, od którego wniesiono odwołanie, zostało przez Kolegium Najwyższej Izby utrzymane w mocy, orzeczenie to podlega natychmiastowemu wykonaniu.

§ 112.

Orzeczenie, zapadłe w sprawach rozpatrywanych zgodnie z pp. 3-5 art. 21 Ustawy, Najwyższa Izba posyła odnośnym władzom i urzędom do natychmiastowego wykonania.

§ 113.

O wykonaniu orzeczeń Kolegium odnośne władze i urzędy winny zawiadamiać organa Kontroli nie później jak w terminie miesięcznym od dnia wręczenia orzeczenia.

Jeżeli w oznaczonym terminie orzeczenie Kolegium nie zostało wykonane, organy Kontroli zawiadamiają o tym odnośne wyższe władze danego urzędu i w miarę potrzeby zwracają się również do Generalnej Prokuraturii z żądaniem wykonania orzeczenia i czuwają nad tym, ażeby orzeczenie było wykonane.

§ 114.

Orzeczenie Kolegium Najwyższej Izby o wykonaniu budżetu z wnioskiem o udzielenie lub odmowie Rządowi absolutorium, Najwyższa Izba przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej, Sejmowi i Senatowi najpóźniej w 6 miesięcy od dnia otrzymania od Ministerstwa Skarbu ogólnego zamknięcia rachunku z całej gospodarki państwowej (art. 7 Ustawy).

Najpóźniej w 6 miesięcy po upływie okresu budżetowego Najwyższa Izba Kontroli przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej, Sejmowi i Senatowi sprawozdanie z czynności Kontroli, dokonanych w tymże okresie. Sprawozdanie to winno obejmować oparte na rezultatach dokonanej kontroli faktycznej i następnej uwagi Najwyższej Izby o finansowo-gospodarczej działalności władz i urzędów (art. 8).

VIII. Wzajemny stosunek władz i organów Kontroli. Terminy wykonania żądań Kontroli Państwowej.

§ 115.

Władze i urzędy obowiązane są dawać delegatom Kontroli Państwowej wszelkie potrzebne wyjaśnienia tak ustnie, jak i na piśmie (art. 9 Ustawy), jak również ściśle stosować się do przepisów i zarządzeń, wydanych przez Kontrolę Państwową w zakresie jej kompetencji.

W razie niezastosowania się, Kontrola Państwowa żąda od właściwej przełożonej władzy wykonania swych zarządzeń oraz pociągnięcia winnych do odpowiedzialności dyscyplinarnej (art. 11).

§ 116.

W razie stwierdzenia nieprawidłowości, przewidzianych w art. 13 Ustawy, Kontrola Państwowa ma prawo żądać zawieszenia w czynnościach odnośnych funkcjonariuszy i pociągnięcia winnych do odpowiedzialności osobistej i materialnej.

§ 117.

Władze i urzędy obowiązane są ściśle przestrzegać, ażeby sprawozdania, zawiadomienia i wyjaśnienia były przedstawione organom Kontroli w terminach przewidzianych w „Przepisach rachunkowo-kasowych” i w odnośnych paragrafach niniejszej instrukcji.

Dodatkowe dokumenty, dowody i wyjaśnienia, niezbędne Kontroli Państwowej, winny być na jej żądanie przesłane w terminie 2-tygodniowym od daty zapotrzebowania. W razach nagłych i niecierpiących zwłoki żądania Kontroli winny być wykonywane w terminach skróconych, wskazanych w odnośnych pismach organów Kontroli.

Wszelkie pisma i żądania, co do których nie ustalono terminu, winny być załatwione przez władze i urzędy nie później, jak w ciągu miesiąca od daty wystosowania pisma.

§ 118.

W razie napotykanym trudności przy terminowym dostarczeniu dokumentów i wykonaniu żądań Kontroli Państwowej, władze i urzędy zawiadamiają organy Kontroli o przyczynach opóźnienia przed upływem ustalonego terminu, prosząc o odroczenie tego terminu.

Odroczenie terminu w każdym oddzielnym wypadku należy do kompetencji odnośnych organów Kontroli.

§ 119.

Nie otrzymując w ustalonych terminach sprawozdań rachunkowych, dodatkowych dowodów jak również zawiadomienia o wykonaniu tych lub innych żądań – organ Kontroli posyła po upływie terminu ponaglenie do odnośnych władz i urzędów; w razie niewykonania żądania po upływie dwóch tygodni od daty wystosowania ponaglenia organa Kontroli posyła drugie ponaglenie. W razie niedostarczenia żądanych przez Kontrolę sprawozdań, dokumentów, wyjaśnień po upływie dwóch tygodni od daty drugiego ponaglenia, organa Kontroli zawiadamiają o tym przełożoną władzę odnośnych urzędów, czy to bezpośrednio, czy, zgodnie z § 121 przepisów, za pośrednictwem Najwyższej Izby Kontroli.

Gdy mimo interwencji do władz centralnych żądania Kontroli Państwowej nie będą spełnione – Najwyższa Izba Kontroli zwraca się do Prezesa Ministrów – a w wypadkach większej wagi – komunikuje Prezydentowi Rzeczypospolitej oraz Sejmowi Ustawodawczemu (art. 8 Ustawy).

§ 120.

W celu wyjaśnienia wątpliwości, następczących się przy wykonaniu kontroli następnej, organa Kontroli mają prawo wzywać urzędników, prowadzących

odnośny dział – za pośrednictwem jego bezpośredniej władzy, o ile urząd, w którym on pracuje znajduje się na miejscu, gdzie ma siedzibę odnośny organ Kontroli.

§ 121.

Izby Okręgowe korespondują służbowo tylko z tymi władzami, osobami i instytucjami, których działalność i rachunkowość podlega ich kontroli.

Gdy potrzebna jest interwencja władz centralnych, Izby Okręgowe zwracają się do Najwyższej Izby Kontroli Państwowej.

§ 122.

Przysłane do Izb, na żądanie kontroli dowody, księgi i dokumenty, podlegające następnej rewizji, podlegają zwrotowi odnośnym organom po skontrolowaniu obrotów, usprawiedliwionych tymi dowodami.

§ 123.

Nieskontrolowane dowody mogą być wydane w następujących wypadkach:

- 1) władzy sądowej, jako materiał śledczy;
- 2) wyższej władzy organu, który przysłał dowody, w celu sprawdzenia jego działalności;
- 3) wszystkim innym władzom państwowym wyższym niż te, które przesały dowody, jeżeli dowody te okażą się niezbędne przy ustaleniu wszelkiego rodzaju uprawnień skarbu; po zużytkowaniu treści, dowody powinny być zwrócone właściwej Izbie.

§ 124.

Organy Kontroli nie udzielają władzom ani odpisów, ani informacji z akt, znajdujących się w ich przechowaniu. W celu zrobienia odpisu lub zebrania informacji odnośne władze delegują swego urzędnika do Izby Kontroli.

IX. Kontrola instytucji wymienionych w art. 3 Ustawy z dnia 3 czerwca 1921 r.

§ 125.

Do rewizji finansowej gospodarki ciał samorządowych oraz instytucji, zakładów, fundacji, stowarzyszeń i spółek, działających przy udziale finansowym Skarbu Państwa lub pod jego gwarancją, Najwyższa Izba Kontroli Państwowej może być powołana w myśl art. 3 w miarę uznania Rządu. O ile by Rząd, po porozumieniu się z Prezesem Najwyższej Izby Kontroli Państwowej, uznał za potrzebne poddać Kontroli Państwowej te lub inne instytucje – rewizja ich winna być dokonywana na zasadzie niniejszej instrukcji ogólnej, o ile nie byłoby uznane za konieczne opracować dla kontroli tej lub innej instytucji przepisy specjalne.

X. Wszelkie możliwe ułatwienia ze strony władz.

§ 126.

Dla wykonania zadania, do którego spełnienia, w myśl Konstytucji 17 marca 1921 r., została powołana Najwyższa Izba Kontroli Państwowej, wszystkie władze i urzędy winny jej współdziałać; konieczne więc jest, aby wszystkim

władzom i urzędom były wiadome zadania Najwyższej Izby Kontroli Państwowej, jej Ustawy i procesy Kontroli i wynikające z nich prawa Kontroli Państwowej w stosunku do kontrolowanych władz i urzędów.

§ 127.

W myśl ustawy z dnia 3 czerwca 1921 r. wszystkie władze i urzędy winny być powołane przez swoje zwierzchnie władze ze strony tych władz, przy wykonywaniu przez organa Kontroli Państwowej i jej delegatów tak kontroli faktycznej jak i następnej i przy wykonywaniu wszelkich zleceń, mających na celu obznajomienie się z całokształtem finansowej gospodarki władz i urzędów.

^bstyczeń 1922 r.^b

Załącznik tajny do ogólnej instrukcji o sposobach dokonywania kontroli.

Akta, dokumenty i rachunki na wydatki tajne winny być dostarczane organom Kontroli lub okazywane delegowanym urzędnikom na miejscu po porozumieniu się Prezesa Najwyższej Izby Kontroli lub Izby Okręgowej Kontroli ze zwierzchnikiem odnośnej władzy lub urzędu.

^bZałącznik 11^b

Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie mienia Skarbu Państwa Polskiego na obszarze b. monarchii Austro-Węgierskiej; projekt ustawy; uzasadnienie

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH NA
RADEJ MINISTRÓW
w przedmiocie

mienia Skarbu Państwa Polskiego na obszarze b. monarchii Austro-Węgierskiej.

Rada Ministrów uchwalić raczy następujący projekt ustawy, jako dodatkowy wniosek Rządu do wniesienia do Sejmu Ustawodawczego rządowego projektu ustawy o przelaniu praw skarbowych państwa Austriackiego oraz praw domu panującego Austro-Węgiei na Skarb Państwa Polskiego:

U S T A W A

z dnia ^a...^a

w przedmiocie

mienia Skarbu Państwa Polskiego na obszarze b. monarchii Austro-Węgierskiej.

Art. 1.

Znajdujące się na obszarze b. monarchii Austro-Węgierskiej dobra ruchome, nieruchome i wszelkie prawa majątkowe b. Skarbu Austriackiego, Skarbu Austriacko-Węgierskiego lub Skarbu Węgierskiego

oraz poszczególnych państwowych instytucji lub funduszków, następnie dobra ruchome, nieruchome i wszelkie prawa majątkowe b. cesarza austriackiego i b. rodziny panującej Austrowęgier, mianowicie tej rodziny jako całości, którejkolwiek jej linii lub poszczególnych członków tej rodziny, są własnością Skarbu Państwa Polskiego.	b. Korony oraz poszczególnych państwowych instytucji lub funduszków, następnie dobra ruchome, nieruchome i wszelkie prawa majątkowe b. rodziny panującej Austrowęgier lub poszczególnych członków, o ile są objęte węzłem substytucji powierniczej lub powiernictwa, są własnością Skarbu Państwa Polskiego.

Art. 2.

Wszelkiego rodzaju zbycia, obciążenia i w ogóle umowy pozbawiające Skarb Państwa Polskiego wyszczególnionego w art. 1 mienia lub pożytków z niego, zdziałane po dniu 31 października 1918 r. bez zezwolenia Skarbu Państwa Polskiego są z mocy ustawy niniejszej nieważne.

Art. 3.

Odnośnie do praw, będących przedmiotem wpisu do ksiąg hipotecznych lub innych ksiąg i rejestrów publicznych sądy i właściwe władze uwidoczniają z urzędu zmiany, wynikające z art. 1.

Art. 4.

Zmiany stanu w księgach hipotecznych oraz w innych księgach publicznych i rejestrach, dokonane na podstawie aktów nieważnych w myśl art. 2, sądy i właściwe władze usuną na wniosek Prokuratury Generalnej przywracając taki stan w tych księgach i rejestrach, jaki by istniał, gdyby wspomniane akty nie zostały wcale zdziałane.

Art. 5.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Wykonanie jej poleca się Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych i Ministrowi Sprawiedliwości.

UZASADNIENIE.

Uchwałą z dnia 17 XI r.b. Rada Ministrów powołała Komisję złożoną z Panów Ministrów: Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Skarbu, Spraw Zagranicznych i Sprawiedliwości oraz Panów Prezesów: Głównego Urzędu Ziemiańskiego, Głównego Urzędu Likwidacyjnego i Prokuratury Generalnej celem opracowania dodatkowego wniosku Rządu do wniesionego do Sejmu Ustawodawczego rządowego projektu ustawy po przelaniu praw skarbowych państwa Austriackiego oraz praw domu panującego Austro-Węgier na Skarb Państwa Polskiego. Komisja, złożona z przedstawicieli wymienionych Panów Ministrów i Prezesów na konferencji, odbytej w dniu 29 XI r.b. i 2 XII r.b. opracowała projekt, stanowiący treść niniejszego wniosku, z dwojaką redakcją art. 1, a to z powodu rozbieżności stanowiska większości i mniejszości Komisji co do objęcia lub nie objęcia projektowaną ustawą wolno-dziedzicznego mienia prywatnego poszczególnych członków b. rodziny panującej Austro-Węgier. Główny tok myśli i wyniki dyskusji

uwidocznione są w załączonym tu protokóle (patrz załącznik 1). – Przedstawiciele Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Prokuraturii Generalnej zastrzegli sobie złożenie oddzielnego wywodu prawnego dla uzasadnienia stanowiska mniejszości (patrz załącznik 2). Komisja uznała się za niekompetentną do decydowania, które z dwóch ujawnionych stanowisk ma być przyjęte jako stanowisko Rządu i dlatego sprawa ta w formie dwojakiej redakcji art. 1 projektu ustawy wchodzi do decyzji Rady Ministrów.

MINISTER ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
fj. Raczyński^f

Załącznik 1.

PROTOKÓŁ (Odpis.)

Dnia 29 XI 1921 r. i dnia 2 XII 1921 r. w Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych odbyła się konferencja zwołana na podstawie Uchwały Rady Ministrów z dnia 17 XI r.b. w sprawie opracowania dodatkowego wniosku Rządu do przesłanego do Sejmu Ustawodawczego dnia 10 marca 1921 r. rządowego projektu ustawy o przelaniu praw skarbowych państwa Austriackiego oraz praw członków domu panującego Austro-Węgier na Skarb Państwa Polskiego.

Obecni byli:

Przewodniczący: Podsekretarz Stanu Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych p. Z. Chmielewski i Naczelnik Wydziału Prezydialnego M[inisterstwa] R[olnictwa] i D[óbr] P[aństwowych] p. W. Leśniewski,

Przedstawiciel – Min. Sprawiedliwości Dyr. Dep. p. Müller,

” ” Skarbu Dr. Michał Małek,

” ” Spraw Zagranicznych p. Leon Babiński,

” Prok. Gen. Dr. Feliks Flechner,

” Gł[ówny] Urz[ąd] Ziemsk[i] p. Władysław Olewiński
i Dr. Kulczycki,

” Gł[ówny] Urz[ąd] Likw[idacyjny] p. Stanisław Czajkowski,

” Min. Rol[nictwa] i D.P. p. Stanisław Dratwa i Aleksander
Ludwikiewicz.

Ogólny tok myśli i wyniki dyskusji były następujące:

W związku z odczytaną Uchwałą Rady Ministrów z dnia 17 XI r.b. wyłoniły się dwie zasadnicze kwestie:

1) Czy jest podstawa dla ustawy, nie powołującej się na traktat w Saint-Germain-en-Laye jako na swą podstawę, a dotyczącej tego samego przedmiotu, którego dotyczy znajdujący się w Sejmie projekt ustawy?

2) Jaki zakres mienia może objąć zmieniony projekt ustawy ze względu na inną formalną podstawę, w szczególności, czy ustawa formalnie nie opierająca

się na traktacie może objąć również mienie prywatne poszczególnych członków b. rodziny panującej Austro-Węgier?

Ad 1. Zważywszy, że pomiędzy dawnym państwem Austriackim a zmartwychwstałym Państwem Polskim na terytorium b. zaboru austriackiego nie zachodzi fakt następstwa prawnego, że wszystkie prawa i obowiązki Państwa Polskiego mają swe jedyne źródło w woli tegoż Państwa, zebrani przyszedli do wniosku, że własność Państwa Polskiego na terytorium b. zaboru austriackiego ma swe źródło w fakcie rozpadnięcia się Austrii i powstanie Państwa Polskiego i że własność ta istnieje od zajścia owego faktu. Tytuł Państwa Polskiego do mienia b. państwa Austriackiego na terytorium b. zaboru austriackiego wypływa bezpośrednio z wykonywania przez Państwo Polskie na tym terytorium swej suwerennej woli. Ta suwerenna wola Państwa Polskiego stanowi właśnie podstawę prawną dla projektowanej ustawy.

Zebrani uznali, że gdyby chodziło o jednolity pod względem prywatno-prawnym typ mienia państwowego po b. Austrii, ustawa byłaby nawet niepotrzebna, gdyż w istocie będzie ona miała jedynie charakter stwierdzający istniejące już prawa Państwa Polskiego.

Ad 2. Różnorodny pod względem prywatno-prawnym charakter mienia po b. państwie Austriackim i jego dynastii panującej (mienie prywatne skarbu, instytucji cesarstwa, mienie prywatne rodziny panującej, a mianowicie: fideikomisy, mienie prywatne poszczególnych członków tej rodziny, związane węzłem substytucji powierniczej lub powiernictwa, mienie poszczególnych członków rodziny wolno-dziedziczne) stanowił przedmiot rozważań nad następnym pytaniem zasadniczym co do zakresu mienia, którego własność państwowa Polska ma być stwierdzoną.

Zebrani stwierdzili, że aczkolwiek traktat z Austrią nie jest dotąd przez Polskę ratyfikowany, to jednak stanowi fakt, z którym należy się liczyć przy regulowaniu sprawy objętej art. 208 tegoż traktatu. Traktat ten został przez przedstawicieli Polski podpisany; dzięki ratyfikacji przez 3 główne mocarstwa uzyskał dla nich moc obowiązującą i od chwili uzyskania tej mocy biegną terminy obowiązujące również Polskę (art. 381); Polska faktycznie traktat ten wykonywa; nie jest wykluczoną jego ratyfikacja. Zrozumiałą jest więc rzeczą, że projektowana ustawa, formalnie od traktatu niezależna, nie powinna jednak poza jego ramy wykraczać, czyli winna być z nim zgodną, jako z uprzednio zaciągniętym zobowiązaniem międzynarodowym. Rozważana kwestia zakresu mienia, które ma być projektowaną ustawą objęte, sprowadza się zatem do pytania, czy art. 208 traktatu obejmuje również mienie prywatne poszczególnych członków b. rodziny panującej Austro-Węgier. Zważywszy, że wyrażenie „dobra prywatne dawnej rodziny panującej Austro-Węgier” nie zmusza do interpretowania pojęcia „rodziny” tylko jako całości, że w tekście angielskim tego artykułu wyraźnie się mówi o członkach tej rodziny, zebrani uznali, że art. 208 traktatu można, jak to uczyniła ustawa czecho-słowacka z dnia 12 VIII 1921 r. rozumieć, jako obejmujący również

prywatne mienie poszczególnych członków b. rodziny panującej Austro-Węgier, a zatem, że z prawniczego punktu widzenia projektowana ustawa może objąć swym zakresem również mienie prywatne poszczególnych członków tej rodziny, pozostając w zgodzie z art. 208 traktatu.

Uznanie mienia prywatnego b. rodziny panującej Austro-Węgier (t.j. w myśl poprzedniego ustępu również mienia prywatnego poszczególnych członków tej rodziny) za mienie państwowe, jako dokonane w traktacie przez mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone przed uchwaleniem i ogłoszeniem Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, nie może być uznane za sprzeczne z Konstytucją. Traktat bowiem rozporządzając tym mieniem usunął je z pod działania przepisów prawa ochraniających własność prywatną. Po tej samej linii poszedł Rząd Polski już w pierwszych dniach swego istnienia, wydając dekret o zarządzie państwowym z 16-go grudnia 1918 r. i wprowadzając na podstawie tego dekretu zarząd państwowy wszystkich dóbr ^apo-habsburskich^{a354}.

Na skutek powyższego zebrani przyszli do poglądu, że w zgodzie z traktatem i Konstytucją istnieje możliwość prawna objęcia projektowaną ustawą również mienia, które pod względem cywilno-prawnym figuruje jako mienie prywatne poszczególnych członków b. rodziny panującej Austro-Węgier.

Kwestia, czy należy z możliwości powyższej korzystać i w projektowanej ustawie uznać za własność państwa Polskiego również wymienione mienie prywatne, sprowadziła rozważania na grunt polityczny i gospodarczy.

Tutaj zarysowały się dwa poglądy:

1) Większość obecnych uważała, że ustawą należy objąć wszystkie kategorie mienia, a więc i mienie prywatne poszczególnych członków b. rodziny panującej, a to ze względu na:

a) potrzebę jednolitego traktowania dynastii zaborczych, a więc potraktowanie rodziny Habsburgów tak, jak potraktowano rodzinę ^aRomanowych^a i Hohenzollernów, gdyż nie ma dostatecznych powodów do wyjątkowego traktowania rodziny Habsburgów;

b) Zaangażowanie się poważne Państwa, w osobie Urzędu Ziemskiego, przy rozpoczętych i daleko posuniętych wstępnych pracach parcelacyjnych co do dóbr prywatnych Habsburgów, pod naciskiem głodu ziemi w Małopolsce;

c) Interes finansowy Państwa z uwagi na fakt, że należności nasze od Austrii znacznie przewyższają nasze względem niej długi i że wskutek tego uznanie zgodnie z Traktatem dóbr prywatnych poszczególnych członków rodziny Habsburgów za dobra państwowe, jak to uczyniła ustawa Czechosłowacka z dn. 12 VIII 1921 r., daje możliwość Państwu Polskiemu pokrycia choć w części jego należności od Austrii.

³⁵⁴ Dekret „w przedmiocie przymusowego zarządu państwowego”, Dz.P.P.P. 1918, nr 21, poz. 67.

2) Mniejszość uważała, że mienie prywatne poszczególnych członków b. rodziny panującej Austro-Węgier należałoby wyłączyć z projektowanej ustawy, a to z powodu, że:

a) aczkolwiek wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1921 r. w sprawie dóbr Lanckorona-Izdebnik przez objęcie projektowaną ustawą mienia prywatnego członków b. rodziny panującej Austro-Węgier nie zostałyby *expressis verbis* uchylony, jednak transakcja kupna-sprzedaży dóbr powyższych byłaby uznana za nieważną wbrew wymienionemu wyrokowi, ustawa więc powodująca taki skutek mogłaby być uważana za środek wyjątkowy, będący tylko w rozporządzeniu Państwa, zastosowany przeciwko stronie przeciwnej, która w Sądzie proces wygrała i nie mogła być na drodze sądowej pokonana; stosowanie takich środków wyjątkowych dla dopięcia celu wbrew wyrokowi sądowemu nie jest zgodne z pojęciem praworządności; można przewidzieć, iż interesowani wyzyskaliby tę okoliczność jako bardzo dogodny dla nich środek agitacyjny na szkodę Państwa;

b) słuszność wymaga, aby prywatno-prawny właściciel Żywca arcyksiążę Karol-Stefan nie został gorzej potraktowany od takiegoż właściciela dóbr Lanckorona-Izdebnik arcyksięcia Reinera³⁵⁵, który dobra swe sprzedał i sprzedaż ta została powołanym wyżej wyrokiem Sądu Najwyższego uznana za ważną. Arcyksięcia Karola-Stefana łączą już pewne węzły z Polską, uzyskał on obywatelstwo polskie i synowie jego w Armii Polskiej służą³⁵⁶;

c) specjalne względy polityki zagranicznej, o których bliżej poinformować może Pan Minister Spraw Zagranicznych na Radzie Ministrów przemawiają przeciw zawłaszczeniu dóbr prywatnych poszczególnych członków rodziny Habsburgów.

Zebrani uznali, że ocena dwóch poglądów powyższych i decyzja, który z nich ma być we wniosku Rządu uwzględniony, nie należy do kompetencji zebranych.

Przedstawiciele Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Prokuraturii Generalnej nie zgodzili się z wywodami prawnymi większości, stwierdzającymi możliwość prawną objęcia projektowaną ustawą również mienia prywatnego poszczególnych członków b. rodziny panującej Austro-Węgier i zastrzeli sobie złożenie oddzielnego wyводу prawnego. Stosownie do ujawnionej różnicy zdań konferencja opracowała projekt niezależnej od traktatu ustawy z dwojaką redakcją art. 1, mianowicie, obejmującą również mienie prywatne wolno-dziedziczne poszczególnych członków b. rodziny panującej Austro-Węgier i nie obejmującą takiego mienia.

³⁵⁵ Tak w tekście. Winno być: Rainer. W polskiej wersji, często używanej, także: Rajner.

³⁵⁶ W 1907 r. arcyksiążę Karol Stefan osiadł w Żywcu ogłosił polskość swojej rodziny (dobra znalazły się we władaniu domu habsburskiego w 1838 r., kiedy to Wielopolskich odkupił je arcyksiążę Karol Ludwik, a w 1895 r. wszedł w ich posiadanie Karol Stefan).

^hZapowiedzianego oddzielnego wywodu prawnego przedstawiciela Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Prokuraturii Generalnej dotąd (d[n]. 13 XII r.b.) nie złożyli. Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych posiada tylko następujące przez przedstawiciela Ministra Spraw Zagranicznych własnoręcznie skreślone:^h

Streszczenie głosu przedstawiciela Ministerstwa Spraw Zagranicznych na posiedzeniu w dniu 29 listopada 1921 r. w Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie projektu ustawy o przejęciu dóbr skarbowych Austriackich i dóbr b. domu panującego Austro-Węgier.

Jeżeli chodzi o interpretację art. 208 traktatu w St. Germain, to osobiście stoję na stanowisku, zajęтым już dnia 27 października 1920 r. na posiedzeniu w Ministerstwie Rolnictwa i D.P. (p. protokół), t[o] z[naczy], że autorowie traktatu pragnęli objąć w art. 208 również i dobra prywatne członków rodziny panującej. Uważam jednak, i to jest stanowisko M.S.Z., że o ile abstrahować będziemy od ratyfikacji traktatu, musimy zbudować ustawę na podstawach zupełnie nowych, nie tyle w duchu traktatu, ile zgodnie z zasadami praworządności, podanymi przez naszą Konstytucję, ta zaś w art. 95 i 99 nie pozwala na wyłączenie bez odszkodowania. Poza tym ze względów prawnych uważam również za niemożliwe łączenie w jednym artykule przejęcia dóbr państwowych, względnie koronnych i fideikomisowych (rodzinnych), z dobrami prywatnymi wolno dziedzicznymi, gdyż tytuł jest różny. W pierwszym wypadku ustawa stwierdza tylko istniejący od chwili powstania Państwa Polskiego stan rzeczy, bo dobra te z chwilą powstania Państwa Polskiego stały się jego własnością, w drugim zaś wypadku chodzi o przejęcie wywłaszczonych w określonej dacie dóbr prywatnych. Przyjęcie ustawy w całej rozciągłości miałoby również skutek i w stosunku do dóbr ruchomych wywłaszczonych a więc np. do ich depozytu, rachunku bieżącego w banku, automobilu itp. W ogóle popieram wnioski przedstawiciela Prokuraturii Generalnej, o ile oczywiście w międzyczasie nie nastąpiłaby ratyfikacja traktatu w St. Germain, usuwając potrzebę ustawy specjalnej.

II. Wypowiadam się przeciwko szerokiej interpretacji art. 208 traktatu w St. Germain, a to wobec zgłoszonych wątpliwości z wydanego już orzeczenia Sądu Najwyższego, zdania wygłoszonego przez prof. Allerchanda³⁵⁷ itp. Podkreślam raz jeszcze, że abstrahować od przepisów Konstytucji nie można, względy polityki zagranicznej przemawiają za wyłączeniem z projektu ustawy przepisu o majątku prywatnym poszczególnych członków rodziny panującej; decyzja ostateczna w sprawie niniejszej należy w każdym razie wyłącznie do Rady Ministrów.

/-/ Leon Babiński.

³⁵⁷ Tak w tekście. Winno być: Allerhand.

VOTUM

Prokuratorii Generalnej do protokołu konferencji z dnia 29 XI [19]21 r. zwołanej na zasadzie uchwały Rady Ministrów z dnia 17 XI 1921 r.

I. Zgodnie z opinią Prokuratorii Generalnej z dnia 12 listopada 1921 r. i oświadczeniem przedstawiciela Ministerstwa Spraw Zagranicznych należy podkreślić różnorodność przedmiotów projektu ustawy i prawnie niedopuszczalne równomierne ich traktowanie.

Na mocy owego projektu mają przejść na własność Państwa Polskiego wszelkie dobra ruchome i nieruchome 1) Skarbu austriackiego, austriacko-węgierskiego i węgierskiego, 2) dobra koronne, 3) dobra rodziny panującej, 4) dobra allodialne poszczególnych członków tejże rodziny panującej.

Co do pierwszych 2 kategorii dóbr zgodzić się można w zupełności na zasadę wyłuszczonej w protokole Konferencji pod 1, że dobra powyższe przeszły na własność Państwa Polskiego z chwilą powstania tego Państwa i nabycia przez nie władzy suwerennej na danym obszarze, co do dóbr kategorii 3-ciej pomimo poważnych względów cywilno-prawnych Prokuratoria Generalna mogłaby ze względów na faktyczny publiczny cel tych dóbr zgodzić się na ich przyjęcie, co do kategorii 4-ej podkreślić należy z całym naciskiem, iż przejść one mogą na własność Państwa Polskiego li tylko na podstawie ogólnych norm prawa stanowiącego o przelewie prawa własności.

Nie ulega bowiem żadnej wątpliwości, iż dobra te stanowiły prywatną własność członków rodziny panującej, którzy je posiadali i nimi władali z mocy tytułów prawa prywatnego, a nie z tytułu wykonywania w państwie władzy suwerennej, czy piastowania pewnych urzędów państwowych.

Wobec tego stwierdzić należy, iż art. 208 traktatu w St. Germain wobec dóbr rodziny panującej ustanowił wywłaszczenie, pozbawiając pewne osoby prywatne ich własności na rzecz Państwa i to wywłaszczenie sui generis, które wyzuwa prawnych właścicieli z ich własności nie w celach użyteczności publicznej t.j. w celach jedynie w Państwie konstytucyjnym i praworządnym dopuszczalnych, ale w celach represyjnych odwetowych, zbliżających wywłaszczenie do konfiskaty.

Wywłaszczenie powyższe co do dóbr 3 kategorii może się stać prawem w Polsce z chwilą ratyfikacji traktatu w St. Germain.

Jednakowoż wobec tego, iż dobra rodziny panującej przeznaczone były niewątpliwie i przede wszystkim na umocnienie jej władzy i znaczenia w państwie, że dobra takie jak np. Komora Cieszyńska w myśl testamentu arc[yksięcia] Karola Ludwika przejść miały po wygaśnięciu jego linii na fundusz zaopatrzenia rodziny Habsburgów, któremu nie można odmówić pewnych cech publiczno-prawnych, można abstrahując od argumentów ściśle cywilistycznych uznać, że i te dobra mogą przejść ze względu na faktyczne ich przeznaczenie

na Skarb Państwa analogicznie do dóbr kategorii 1 i 2 i na podstawie niniejszego projektu ustawy.

Samoistna Ustawa polska nie oparta o traktat gwałciłaby świeżo uchwaloną konstytucję podwójnie, łamiąc obie kardynalne zasady, ustalone dla wyłączenia.

Art. 95 i 99 Konstytucji tej Magnae Chartae Libertatum nowo powstałego Państwa Polskiego zabraniają wyraźnie wyłączenia 1) bez odszkodowania, 2) na inne cele jak na cel użyteczności publicznej. Wydaje się zatem wątpliwe, czy Rząd może wystąpić przed Sejmem z takim projektem ustawy, zwłaszcza wobec Rezolucji Sejmowej, idącej wręcz w przeciwnym kierunku, a wzywającej Rząd do zainicjowania rewizji wszelkich ustaw niezgodnych z konstytucją w przeciągu jednego roku.

Konstytucji Państwa Polskiego nie można w danym wypadku przeciwstawić nieratyfikowanego traktatu, jako czynnika współmiernego, a nawet silniejszego, zdolnego łamać kardynalne jej zasady. Skoro traktat przed ratyfikacją nie może jako „fakt historyczny” zmienić stosunków prawnych w Państwie, czego najlepszym dowodem jednomyślnie stwierdzona konieczność wydania polskiej ustawy, to czyż z drugiej strony można przypisywać traktatowi, jako temu faktowi historycznemu, moc łamania ustaw konstytucyjnych polskich?

II. Nawet w razie ratyfikacji traktatu sprawa podciągnięcia pod postanowienia art. 208 dóbr allodialnych jest prawnie niedopuszczalną.

Przepis art. 208, jako stanowiący o wyłączeniu, jest przepisem wyjątkowym, który w myśl zasad wykładni prawa obowiązujących niezmiennie i bezspornie od czasów starożytnego Rzymu, może być tłumaczony tylko jak najściślej, nie znosi rozszerzenia ani stosowania w drodze analogii.

Ponieważ za tekst autentyczny traktatu ustalono wyłącznie język francuski, a odnośne postanowienie brzmi w tym języku: „les biens privés de l'ancienne famille souveraine d'Autriche-Hongrie”³⁵⁸. Sąd Najwyższy uznał ponadto wyżej wyłączone zasady prawne i orzekł wyrokiem z dnia 10 maja r.b. (Izdebnik), iż art. 208 nie może być rozszerzony na majątek prywatny poszczególnych członków rodziny panującej. O ile zatem i po ratyfikacji traktatu rozszerzenie takie jest zdaniem Sądu Najwyższego niedopuszczalnym, to tym bardziej nie można dóbr tych wyłączać przed ratyfikacją i na podstawie samoistnej ustawy polskiej inaczej, jak zgodnie z konstytucją i jej zasadami.

Nie można tego uczynić nawet wówczas, jeżeli Komisja Reparacyjna (instancja w tym wypadku co najmniej mało kompetentna) pozostawiła Polsce wolną rękę w interpretacji, albo jeżeli jedno z ościennych państw wydało podobną ustawę, gdyż w państwie tym nie obowiązuje konstytucja polska, a poza tym fakt wydania złej ustawy przez pewne państwa nie stwarza konieczności nasładowania w Polsce.

³⁵⁸ „Dobra prywatne dawnej rodziny panującej Austro-Węgier” (franc.).

Ponadto podkreśla się argumenty zawarte w rezolucji większości, jako uboczne niemniej jednak ważne.

III. Sprawa wstecznego działania ustawy, należycie wyświetlona w opinii Prokuratorii wymaga jedynie następujących uwag dodatkowych.

1. W stosunku do mienia państwowego i dóbr koronnych projekt de facto mocy wstecznej nie ustala. Wobec charakteru deklaratoryjnego ustawy i przyjęcia zasady nabycia owych dóbr z chwilą powstania Państwa Polskiego, wyznaczenie owej chwili jako dies a quo działania ustawy nie jest działaniem wstecznym.

2. Co do ostatnich dwóch kategorii dóbr moc wsteczna ustawy jest tym mniej uzasadnioną, iż cofa działanie ustawy do czasów, w których ów „fakt historyczny” traktat w St. Germain nie tylko nie był podpisany ani ogłoszony, ale nawet w ogóle nie istniał jako w czasie jeszcze przed zawieszeniem broni, które nastąpiło dnia 3 listopada 1918 r.

Czy wobec powyższego może ostać się argument, iż dzięki „złej wiary” interesowanych moc wsteczna zatracą swe ostrze i niebezpieczeństwo?

Wobec powyższego podpisani nie mogą zgodzić się z opinią większości, iż pod względem prawnym nie ma przeszkód wydania projektowanej ustawy i na podstawie powyższego wyводу prawnego stwierdzić muszą, że właśnie z punktu widzenia prawnego i na zasadzie obowiązujących ustaw ów projekt jest niemożliwy do przyjęcia i przeczy ustalonym i niezmiennym zasadom prawnym.

OPINIA PROKURATORII GENERALNEJ

w sprawie projektu ustawodawczego druk Sejmowy Nr. 2648, zatwierdzona jednogłośnie na posiedzeniu Prezydium Prokuratorii w dniu 12 listopada 1921 r.

Zarzuty Prokuratorii Generalnej dotyczą tak struktury ustawy i jej wadliwości formalnych jak i meritum projektu.

Najważniejszym zarzutem natury formalnej jest konstrukcja ustawy jako ustawy wykonawczej do Traktatu w St. Germain, który nieratyfikowany do chwili obecnej nie jest w Państwie Polskim ustawą. Jeśli więc już prosta logika nie pozwala na wydanie ustaw nieistniejących, tak ponadto i sama ustawa mimo zatwierdzenia jej przez Sejm i należytego ogłoszenia nie mogłaby nabrać mocy obowiązującej przed ratyfikacją Traktatu, wobec czego jej uchwalenie w chwili obecnej okazałoby się zupełnie zbędne i niecelowe.

W razie zaś, gdyby równocześnie z tą ustawą ratyfikowano Traktat, to wówczas wydanie tych przepisów w formie ustawy wydaje się Prokuratorii Generalnej zbędne, a nawet szkodliwe.

O ile bowiem ustawa zgodną jest z Traktatem, o tyle powtarzanie postanowień traktatowych o specjalnej ustawie krajowej jest zupełnie zbędne i może wywołać jedynie to, wprost już szkodliwe, mniemanie, iż ratyfikowany Traktat sam w sobie nie wystarcza, iż może być wykonany w Polsce jedynie wówczas, gdy jego postanowienia będą usankcjonowane specjalnymi ustawami.

Niebezpieczeństwo to jest jednak o wiele groźniejsze, jeżeli weźmie się pod uwagę przepis ustępu 1 art. 1 ustawy. Projekt ustawy wskazuje tam wyraźnie na Traktat w St. Germain jako na źródło wszelkich praw majątkowych prywatnych Skarbu Polskiego na terenie b. Galicji, gdy tymczasem praktyka wszelkich władz polskich, nie wyłączając nawet Sejmu Ustawodawczego, stała dotychczas na zasadzie przyjętej zresztą zgodnie przez teoretyków prawa międzynarodowego, iż w stosunkach międzynarodowych nie ma sukcesji państw, iż Rzeczpospolita Polska na terenie b. Austrii wykonywa wszelkie uprawnienia natury czy to polityczno-prawnej, czy to prywatno-prawnej nie na zasadzie sukcesji, czy pewnego przepisu traktatowego, lecz z mocy faktu, jako naturalny skutek objęcia zwierzchnictwa państwowego i władzy suwerennej nad tym terytorium.

Na tej podstawie ściąga Państwo Polskie w własnym imieniu wszelkie zaległe z czasów zaboru daniny państwowe, na tej zasadzie unieważnił Sejm Ustawodawczy ustawą z dnia 16 lipca 1920 r. (Dz.Ust. Nr. 79 poz. 529) wszelkie umowy zawarte przez b. władze austriackie co do majątku prywatnego państwowego, oraz uznał w ustawie z dnia 15 lipca 1920 r. (Dz.Ust. Nr. 70 poz. 465) wszelkie zobowiązania władz zaborczych jako nieobowiązujące Skarb Polski.

Na tym stanowisku staje zawsze dotąd Główny Urząd Likwidacyjny, Ministerstwo Rolnictwa mimo, iż jest projektodawcą niniejszej ustawy, wreszcie Prokuratoria Generalna, która tak w praktyce sądowej, jak i w licznych opiniach dała wyraz temu zapatrywaniu i ustaliła pod tym względem postępowanie o orzecznictwo władz i sądów polskich.

Odstąpienie od tej zasady w niniejszym projekcie uważałaby z punktu widzenia teorii prawnych za błędne, pod względem praktyki za szkodliwe i nieobliczalne w swych skutkach na szkodę Skarbu Państwa.

Kwestia, jak owe wpisy na rzecz Skarbu Państwa Polskiego przeprowadzić rozstrzygnięta już jest ustawami normującymi kompetencję Prokuratorii Generalnej. W każdym razie mogłyby owe przepisy znaleźć odpowiednie miejsce w szczegółowych instrukcjach dla władz administracyjnych wykonawczych, czy sądów, nigdy jednak nie powinny się one mieścić w samej ustawie. Takie przeładowanie ustawy przepisami wykonawczymi specjalnymi dla poszczególnych władz i urzędów sprzeciwia się zasadom techniki ustawodawczej, wprowadzając do niej jedynie chaos i niejasność i zacierając charakter ustawy jako takiej i przynosi tylko ujmę władzy, która ją wydała.

Powyzsze uwagi odnoszą się do obu pierwszych artykułów projektu łącznie, które dzięki owemu przeładowaniu przepisami instrukcyjnymi zupełnie zatraciły charakter ustawy.

Ponadto ustęp końcowy art. 2 jako kazuistycznie wyrwany jeden wypadek specjalny z pośród tysiąca podobnych, a ponadto i merytorycznie nieuzasadniony i nadmiernie krzywdzący tych, którzy może mimo, a nawet wbrew swej woli przyczynili się jednak do doprowadzenia majątków do tego kwit-

nącego stanu, w jakim Państwo Polskie ma je przejąć obecnie, wydaje się tak z formalnych względów techniki ustawodawczej, jak z merytorycznych względów niedopuszczalny.

Ponadto ze względów przyzwoitości ustawodawczej wydaje się Prokuratorii niedopuszczalne pomieszczenie w ustawie, z wyraźnym powołaniem się na Traktat, przepisów, których ów Traktat nie zawiera. Chodzi tu o rozszerzenie przepisów art. 208 Traktatu na dobra prywatne poszczególnych członków rodziny Habsburskiej. Pozostawiając ocenę owego przepisu pod względem merytorycznym na później, na tym miejscu zaznaczyć należy, iż Prokuratoria, znając stanowisko Komisji Reparacyjnej w tej sprawie i uznając formalne prawo władz polskich rozciągnięcia przepisów art. 208 na te dobra, uważa, iż może i musi nastąpić to wyraźnie przez wyraźne postanowienie naszych władz ustawodawczych, przy pełnej świadomości wagi wydanego przepisu, a nie w drodze przemycania fikcyjnych przepisów traktatowych.

In merito zarzuty Prokuratorii są równie poważne.

Jeżeli projekt niniejszy uważać będziemy jako projekt samoistny, nie oparty o Traktat, w takim razie Prokuratoria podkreślić musi sprzeczność, jaka zachodzi między postanowieniem o wywłaszczeniu tych dóbr bez odszkodowania, a art. 95 i 99 Konstytucji. W myśl owych przepisów, chroniących w równej mierze własność obywateli polskich, jak cudzoziemców, nie może ostać się polska ustawa o wywłaszczeniu bez odszkodowania. Gdy zaś Traktat z St. Germain będzie ratyfikowany i na nim oprze się ustawa i wywłaszczenie to czy powołane przepisy konstytucyjne nie zabraniają nam na stosowanie owej interpretacji, rozszerzającej mimo udzielonego nam przez Komisję Reparacyjną oficjalnego placet, tym bardziej, że w pierwszym rzędzie do interpretowania wszelakich ustaw powołana instancja t.j. Sąd Najwyższy na zgoła odmiennym stanął stanowisku?

Ponadto projekt w art. 2 przyznaje ustawie moc wsteczną na całe lata wstecz. Odnośnie do własności b. Skarbu austriackiego zaznaczyła Prokuratoria Generalna swe stanowisko na wstępie, z którego wynika zbędność owego przepisu, w stosunku zaś do prywatnego majątku b. rodziny Prokuratoria wysuwa przeciwko temu postanowieniu następujące argumenty natury ogólnej.

Prokuratoria Generalna świadoma jest nieograniczonej w teorii władzy organów ustawodawczych, które ^akażden^a przepis, każdy postulat życia politycznego czy gospodarczego mogą usankcjonować swą wolą i uczynić zeń ogólnie obowiązujący przepis ustawowy.

Mimo to, a może właśnie dlatego władza ustawodawcza winna sobie jak najdokładniej uświadomić wagę i doniosłość wydać się mających przepisów.

Zasada uświęcona art. 2 Ustawy Kod[eksu] Cyw[ilnego] Kr[ólestwa] Pols[kiego] i § 5 ust. cyw. austr., że prawo nie ma działania wstecznego, obowiązuje bezwzględnie w dziedzinie prawa prywatnego z głębokich ogólnoludzkich przyczyn. Nie powinno bowiem nowe prawo uwłaczać prawom już nabytym

i moc jego winna upaść, napotykać prawo uświęcone przez ustawy poprzednie. „W przeciwnym bowiem razie wszelka pewność została by usunięta ze stosunków prawnych, zaś ustawa stawałaby się obowiązującą jeszcze przed jej uchwaleniem, co byłoby niesprawiedliwe i sprzeczne tak ze zdrowym sensem, jak również z samą zasadą promulgacji ustaw” (Baudry – Lacantinerie tom L § 126 i 127).

Z powyższego wynika, iż działanie wsteczne ustawy zwłaszcza w dziedzinie stosunków prywatno-prawnych winno być stosowane jedynie w wypadkach bezwzględnej konieczności państwowej, kiedy niebezpieczeństwo wstrząśnięcia ładu i porządku życia gospodarczego znajduje swój równoważnik w dominującej i bezwzględnej potrzebie państwowej. W niniejszym wypadku Prokuratoria owej konieczności dopatrzeć się nie może i widzi zatem w ustawie tylko niebezpieczny precedens zbyt pochopnego łamania wyż. wyłuszczonej zasad dla doraźnej korzyści Skarbu.

W niniejszym wypadku moc wsteczna godzi ponadto w autorytet Sądu Najwyższego, który wyrokiem z dnia 10 V 1921 r. 4 cz. Rw.659/21/1 przesądził sprawę dóbr Lanckorona-Izdebnik, które wyłącznie projekt ma na myśli, obalając ów wyrok, stawiając się w sprzeczności z motywami tegoż wyroku, nie szanując powagi rei iudicatae.

Prokuratoria Generalna pomija w swym przedstawieniu względy natury ekonomicznej, które przemawiałyby raczej za zwolnieniem dóbr t.zw. allodialnych z pod postanowienia art. 208 Traktatu, a przewłaszczeniu ich na zasadzie ustaw o wykonaniu reformy rolnej, gdyż wówczas płaci się za ledwie pewną część wynagrodzenia zamiast pełnej ceny kupna wnieść się mającej do Komisji Reparacyjnej. Ocena tych względów, jako natury ekonomicznej i politycznej, uchyla się z pod kompetencji Prokuratorii.

Z powyższych względów Prokuratoria niniejszy projekt uważać musi za zupełnie nieodpowiedni.

^bZałącznik 12^b

Sprawozdanie z Komisji w Cieszynie

Warszawa, dnia 17 grudnia 1921 r.

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Nr pr.1596/p.

Do Pana Prezydenta Ministrów

w miejscu

Wykonując polecenie Pana Prezydenta Ministrów z 25 listopada br. Nr 26054 wyjechałem dnia 1 grudnia br. rano z Katowic do Cieszyna w celu przepro-

wadzenia na miejscu wspólnie z delegatem Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych dochodzeń w sprawie zajścia z dnia 17 listopada br. w Komisji przetargowej. Ponieważ delegata Min. Roln[ictwa] i Dóbr Państwowych jeszcze nie było, przeprowadziłem tegoż samego dnia po południu dłuższą konferencję z p. Żurawskim, przewodniczącym Komisji Rządowej w Cieszynie, na temat samego zajścia i okoliczności je poprzedzających. P. Żurawski, obarczony obowiązkami zastępcy p. Posła Rymera przy organizacji władz w przyszłym Województwie Śląskim i zmuszony wskutek tego do spędzenia znacznej części tygodnia w Katowicach, rzadko tylko mógł przewodniczyć obradom Komisji Rządowej w Cieszynie, zastępca jego p. Bocheński, Prezes Sądu w Cieszynie, zajęty również organizacją sądownictwa w przyszłym województwie, od dłuższego czasu nie przebywa w Cieszynie, wskutek tego na posiedzeniach Komisji przewodniczył przeważnie najstarszy wiekiem członek p. Popiołek, Dyrektor Gimnazjum (wysłaniec P.S.L. do Komisji). Ponadto przed krytycznym dniem (17 listopada) p. Żurawski uległ wypadkowi ciężkiego potłuczenia, wskutek czego w dniu zajścia i później leżał chory pod opieką lekarzy, którzy stwierdzili wstrząśnienie mózgu i zalecili choremu bezwzględny spokój. W ciągu konferencji omówiliśmy szczegółowo tło zajścia wedle historycznego przebiegu wypadków oraz nastroje Komisji Rządowej i miejscowych czynników, wywołane zarządzeniami władz centralnych.

Następnego dnia (2 XII) rano przybył p. Sakowicz, delegat Min. Roln[ictwa] i Dóbr Państwowych, a zarazem Przewodniczący owej Komisji przetargowej, której obrady uniemożliwiono dnia 17 XI. Poprosiłem natychmiast p. Moczulskiego, Dyrektora Zarządu przymusowego i p. Lelesza, Inspektora na wspólną naradę celem omówienia stanu faktycznego i wysnucia zeń kierunku dochodzeń.

Po zgodnym ustaleniu tegoż rozpoczęliśmy wspólnie z p. Sakowiczem przesłuchanie wszystkich tych osób, które z ramienia władz miejscowych obowiązane będą do obrony działalności Komisji Przetargowej, rozszerzając je tylko ubocznie na czynniki postronne (Związek robotników rolnych). Sprawa bowiem całego zajścia oddana już była Prokuraturii państwowej do sądowego ścigania, wskutek czego nasze dochodzenia musiały mieć, zgodnie z treścią polecenia, głównie charakter administracyjny.

W ciągu dnia 2 i 3 grudnia rano i po południu przesłuchaliśmy zatem: p. zastępcę Prokuratora Basta, z Komisji Rządowej, ks. Brzuskę i p. Macheja, członków K.R. oraz urzędników pp. T. Kisiałę, Podgórskiego, referenta bezpieczeństwa Publicznego ze Starostwa; p. Pongrätza, Starostę z Komendy Żandarmerii, pułk. Młodnickiego, Komendanta, ppor. Urbanka i chorążego Włoska z Policji miejskiej; inspektora policji, jednego agenta i dwóch policjantów, wreszcie p. Poloka, sekretarza Związku robotników rolnych.

Dochodzenie prowadziliśmy w dwóch kierunkach: co do interwencji władz przy samym zajściu oraz co do jego tła i przyczyn pośrednich i bezpośrednich.

Zajście samo z dnia 17 listopada przedstawione już było w wyczerpujących sprawozdaniach, złożonych Prezydium Rady Ministrów, ograniczę się zatem do przedstawienia interwencji władz tak jak ona wynika z zeznań złożonych przez wymienione osoby.

Wskutek czynnego napadu służby folwarcznej Komisja Przetargowa schroniła się do sąsiedniego gabinetu p. Moczulskiego, który od głównej sali przedzielony jest podwójnymi drzwiami. Drzwi wewnętrzne gabinetu zamknęła Komisja, drzwi zaś zewnętrzne zamknęli na klucz demonstranci, z gabinetu p. Moczulskiego telefonowano po pogotowie i o pomoc do Komendy Policji. Na to wezwanie połączono Komisję z odwachem Głównym w Cieszynie, położonym w znaczniejszej odległości od zamku, tj. od miejsca wypadku.

Na odwachu znajdował się jeden policjant i jeden agent, czuwający nad dwoma aresztowanymi z ubiegłej nocy. W ogólności w Cieszynie (polskim), liczącym około 14000 mieszkańców, pełni służbę równocześnie 6 (sześciu) policjantów, wliczając w to komendanta. Agent pełniący służbę uważał, że spowoduje szybsze wkroczenie policji, gdy odniesie się do posterunku policji położonego w pobliżu zamku, zatelefonował więc zaraz do tego posterunku, na którym pełnił służbę również jeden policjant; ten odebrawszy telefon poszedł do zamku, pod którym stał z reguły drugi policjant i razem weszli do sali komisyjnej, która jednak była tymczasem opróżniona; nie zauważywszy, że drzwi zewnętrzne do gabinetu p. Moczulskiego są zamknięte, a chcąc jak najprędzej ująć sprawców napadu, obaj policjanci zbiegli na dół celem ich przychwycenia. Tymczasem zamknięta Komisja wysłała p. Lelesza po pomoc i sama zatelefonowała do browaru (telefonem wewnętrznym), żądając przysłania żandarmerii. Inż. Toftkiewicz udał się z browaru do Starostwa po żandarmerię, którą przedtem już p. Lelesz sprowadził telefonicznie. Żandarmeria otrzymawszy telefoniczne wezwanie – jednakże już w pół godziny po wypadku – wysłała nadtychmiast dwóch żandarmów na zamek, którzy sprawdziwszy, że Komisji nic więcen nie zagraża, udali się na dworzec celem przytrzymania tych demonstrantów, którzy by chcieli uciec pociągiem. Wówczas już aresztowano czterech podejrzanych i oddano ich sądowi karnemu.

Jak z powyższego przedstawienia wynika, służba bezpieczeństwa publicznego w Cieszynie nie jest należycie zorganizowana. Okazało się, że ani referat Bezpiecz. Publicznego w Komisji Rządowej, ani miejscowe Starostwo, mimo że rozporządzają agentami, którzy mogliby z głuchych wieści wywnioskować o jakichś groźniejszych zamierzeniach służby folwarcznej – niczego nie przewidziały, nie ostrzegły Komisji i nie postarały się o zabezpieczenie jej przed napadem. Ponadto nie zwrócono dotychczas dostatecznej uwagi na słabą liczebność policji miejskiej. Wymawianie się brakiem funduszy ze strony miasta nie jest wystarczające, jeśli się zważy, że gmina jest także materialnie odpowiedzialna za utrzymanie bezpieczeństwa publicznego.

O ile chodzi o bezpośrednie przyczyny całego zajścia zeznania przesłuchiwanym wskazywałyby na pozostawienie bez źródeł utrzymania około 940 rodzin robotników folwarcznych, tj. około 2500 osób na wypadek wydzierżawienia ośrodków poszczególnym reflektantom. Równocześnie wprowadzić wszczęto akcję celem zapewnienia warsztatu pracy także na mniejszych przestrzeniach, jednakże i tu ubiegający się o dzierżawę muszą posiadać jakikolwiek kapitał lub inwentarz; temu warunkowi zaś ogół robotników nie mógłby zadość uczynić, wskutek czego zgłosiło się zaledwo 140. Niezadowolona reszta zgrupowana około „Związku robotników rolnych” wszczęła agitację przeciw działalności zarządu przymusowego, w szczególności zaś przeciw przetargowi z dnia 17 XI br. Z przesłuchań, które właściwie wkraczały już raczej w zadania sędziego śledczego, odnieśliśmy wrażenie, że sekretarz wspomnianego Związku p. Polok, który też pierwszy zjawił się na sali komisji przetargowej, był „spiritus movens” całego zajścia o ile chodziło o jego przygotowanie.

Pośrednie przyczyny sięgają daleko głębiej czasowo, socjalnie i politycznie. Tu muszę nadmienić, że Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Główny Urząd Ziemi są jedynie powołane do określenia swoich zamierzeń, które znalazły wyraz w szeregu zarządzeń aż do odbycia przetargu, nasze dochodzenia zmierzały jedynie do wyjaśnienia stanowiska władz i czynników miejscowych do tych zarządzeń i zwłaszcza o ile one mogą mieć wpływ na wywołanie nastroju nieprzychylnego przetargowi. Tu na wstępie nasuwa się uwaga, że właściwie żadnym zarządzeniem nie określono dotychczas wyraźnie stanowiska i stosunku Komisji Rządowej w Cieszynie do władz centralnych. Wskutek czego na konferencji odbytej w Prezydium Rady Ministrów przed moim wyjazdem pozwoliłem sobie przedstawić wniosek, aby Departament Legislacyjny Prezydium Rady Ministrów opracował projekt rozporządzenia Rady Ministrów w tym przedmiocie; rozporządzenie to powinno być wychodzić z zasady, że Komisja Rządowa w swych czynnościach administracyjnych wchodzi w miejsce b. Rządu krajowego i Wydziału Krajowego i jako taka podlega resortowym Ministerstwom.

Ale Komisja Rządowa poza swym charakterem rządowym posiada także charakter autonomiczny, gdyż w skład jej wchodzi przedstawiciele interesów ludności dobrani wedle klucza partyjnego, zatem przedstawiciele P[olskiego] Stronnictwa Ludowego, Stronnictwa Katolickiego, P[olskiej] Partii Socjalistycznej i Niemców. Otóż przedstawiciele trzech ostatnich stronnictw doszli do wniosku, że reforma rolna, którą tam się przygotowuje obecnie pod osłoną dzierżawy gruntów, gdyż sama ustawa jako nieogłoszona dotychczas nie obowiązuje – wychodzi na korzyść tylko jednego stronnictwa, tj. ludowego, co w obecnym okresie przedwyborczym powoduje u innych stronnictw objawy silnego niezadowolnienia. Przesłuchani przedstawiciele tych Stronnictw (PP.S. i Katolickie) oświadczyli, że w zasadzie nie mają nic przeciw wprowadzeniu w życie Ustawy o reformie rolnej na Śląsku Cieszyńskim, że jednak żądają, aby przeprowadzono

ją wedle planu uzgodnionego w szczegółach z Komisją Rządową. Ponadto przedstawiciel P.P.S. podnosił, że jest obowiązany bronić interesów 940 rodzin robotniczych, które na skutek wydzierżawienia ośrodków musiałyby w okresie przednowku pozostać bez chleba. Gdy im zwróciłem uwagę, że p. Minister Rolnictwa w czasie swej bytności na Śląsku Cieszyńskim uzgodnił z członkami Komisji Rządowej plan dalszej akcji, odpowiedział mi ksiądz Brzuska, że już wówczas poczyniono zastrzeżenia, dotyczące porozumienia się co do szczegółów z Komisją Rządową, oraz że p. prezes Głównego Urzędu Ziemskiego zapowiedział ustawowe uregulowanie sprawy reformy rolnej na Śląsku Cieszyńskim oraz przyłączenie go do Okręgowej Komisji Ziemskiej w Krakowie. Liczono się zatem z pewną zwłoką w przeprowadzeniu szczegółowej parcelacji i możliwością wpływu na zmianę ich w duchu życzeń innych stronnictw; gdy zaś okazało się, że przetarg ma się odbyć w oznaczonym terminie (pierwszy 20 października br.), przedstawiciele Stornnictwa Katolickiego i P. Partii Socjalistycznej wywołali uchwałę Komisji Rządowej wycofującą jej przedstawiciela z Komisji Przetargowej, wyzyskując w tym celu wszelkie dane pozory, między innymi także memoriał o podziale dóbr komory na fideikomisową i lenne, które miałyby bez odszkodowania międzynarodowego przypaść na wyłączną własność dzielnicy Śląskiej, tj. przyszłego Województwa Śląskiego. W ten sposób jednak wytworzono niewątpliwie nastrój dla zarządzanego przetargu nieprzychylny, a poparty jeszcze silnie działaniem innych czynników miejscowych. Do takich należy „Towarzystwo urzędników prywatnych”, pod którego osłoną urzędnicy komory na publicznym wiecu w Skoczowie przy udziale posła ks. Londzina atakowali publicznie zarządzenia Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych zarówno osobowe jak i rzeczowe. Urzędnicy ci powinni niewątpliwie być ukarani dyscyplinarnie (sprawozdanie z tego wiecu znajduje się w aktach Ministerstwa Rolnictwa). Na zapytanie moje oświadczył p. Moczulski, że jurysdykcja wobec tych urzędników nie jest dotychczas ustalona, że sprawa ich uprawnień i zobowiązań jest przedmiotem rozważań w Prokuratorii Generalnej, wobec tego uważam, że sprawa ta po uzyskaniu odpowiedniej opinii powinna być załatwiona bezpośrednio przez Ministerstwo Rolnictwa. Z zeznań przesłuchanych osób wynikało również, że p. Poseł Reger znacznie przed terminem przetargu w prywatnych rozmowach przewidywał możliwość zaburzeń, co potwierdzałoby domysł, że inicjatywa do nich wyszła ze „Związku robotników rolnych”. Z zeznań osób przesłuchanych nie wynika, jakoby taki przebieg przetargu z 17 XII br. był ogólnie wiadomy, wynika jednak, że tu i ówdzie odzywały się głosy grożące zaburzeniami i że na nie nie zwracano należytej uwagi.

Dodatkowo nadmieniam, że na posiedzeniu Naczelnej Rady Ludowej w Katowicach, odbytym dnia 28 listopada br., podniósł sprawę dzierżawy gruntów i zajął z 17 XI br. członek Komisji Rządowej p. Machej, uważając, że sprawa ta powinna blisko obchodzić władzę przyszłego Województwa, w skład którego wchodzić ma Śląsk Cieszyński, i żądając, aby N.R.L. zajęła w tej sprawie stano-

wisko. Wówczas zabrał głos p. Wolny, adwokat i wybitny działacz górnośląski, który w dłuższym wywodzie domagał się przystosowania wszelkich gospodarczo-rolnych zarządzeń władz centralnych do potrzeb przemysłowej części G. Śląska. Rozwinęła się ożywiona dyskusja, w ciągu której prosiłem o nieuchwalanie żadnych wniosków przed ostatecznym ustaleniem stanowiska Rządu wobec zajęć ostatnich; sprawę tę odłożono zatem do najbliższego posiedzenia, na którym, jak okazuje się z pismem Prezesa N.R.L. z 7 XII br. L. 133, uchwalono przedstawić wnioski w tym piśmie wyłuszczone.

Po przesłuchaniu wymienionych powyżej osób prosiłem p. Żurawskiego (3 grudnia br.) o zwołanie posiedzenia Komisji Rządowej (sobota po południu); na tym posiedzeniu oświadczyłem członkom Komisji Rządowej, że z przebiegu dochodzeń można by wyciągnąć wnioski o niezupełnie lojalnym stanowisku poszczególnych członków komisji wobec zarządzeń władz centralnych. Zauważyłem, że komisja uwzględniła swój charakter autonomiczny ze szkodą dla pierwiastka rządowego, że jednak żądaniem jej jest w pierwszym rzędzie usilne popieranie zarządzeń władz centralnych, które stoją na stanowisku bezpartyjnym, nie uwłaczając zresztą prawu komisji do przedstawienia wniosków i spostrzeżeń rzeczowych, że jednak przed powzięciem decyzji przez odnośne Ministerstwo nie tylko komisja rządowa, ale nawet poszczególni jej członkowie żadną miarą nie mogą na zewnątrz występować z poglądami odmiennymi i wytwarzać u ludności wrażenie, że Komisja nie solidaryzuje się z zarządzeniami Ministerstwa.

We wnioskach końcowych proszę:

1. o piśmienne podtrzymanie tego oświadczenia wobec Komisji rządowej,
2. o polecenie p. przewodniczącemu Komisji Rządowej Żurawskiemu, aby ukarał dyscyplinarnie pp. Pongrätza, starostę cieszyńskiego i Podgórskiego referenta bezp. publiczn. za nienależyty nadzór nad służbą bezpieczeństwa publicznego, wskutek czego władze polityczne mimo obiegających pogłosek nie przewidziały możliwości zaburzeń ani nie zabezpieczyły komisji przetargowej przed czynnym napadem, wreszcie nie spowodowały w porę skutecznej interwencji,
3. zażądać od Prokuratorii aktów śledztwa celem ewentualnego zastosowania rygorów administracyjnych wobec „Związku Robotników Rolnych”,
4. po uzyskaniu opinii od Prokuratorii Generalnej wdrożyć dochodzenia przeciw urzędnikom komory z powodu wystąpień na wiecu w Skoczowie,
5. przedstawić Radzie Ministrów projekt rozporządzenia określającego stosunek Komisji Rządowej w Cieszynie do władz centralnych.

W końcu mam zaszczyt oznajmić, że odpis niniejszego sprawozdania przedkładam równocześnie Panu Ministrowi Spraw Wewnętrznych, Panu Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Panu Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ
8-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 18 stycznia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów i Minister Wyznań Religijnych
 i Oświecenia

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych Generał porucznik

Minister Skarbu

Za Ministra Sprawiedliwości Podsekretarz Stanu

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu

Minister Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

Dyrektor Departamentu administracyjnego Prezydium
 Rady Ministrów

Dyrektor Departamentu politycznego

inż. Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Kazimierz Sosnkowski

dr Jerzy Michalski

Zygmunt Rymowicz

dr. Józef Raczyński

Henryk Strasburger

Julian Eberhardt

dr Władysław Stesłowicz

inż. Gabriel Narutowicz

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Józef Wybicki

dr. Władysław Studziński

Witold Giełżyński

Posiedzenie otwarto o godzinie 7 wieczorem.

Rada Ministrów przeprowadziła

- 1) dyskusję nad projektowaną w czasie posiedzenia czwartkowego demonstracją urzędniczą i uchwaliła zdjąć z z czwartkowego posiedzenia punkt dotyczący spraw urzędniczych i odbyć nad nim rozprawę w następnym tygodniu; dalej postanowiono, że w dziennikach ukaze się o tym notatka; następnie polecono Ministrowi Spraw Wewnętrznych zarządzenie zbadania pochodzenia ulotek wzywających do manifestacji ulicznej oraz niedopuszczenie do odbycia zgromadzenia.
- 2) Uchwalono wniosek Ministra Kolei Żelaznych w przedmiocie nielikwidowania własności ruchomej i nieruchomej pracowników kolejowych zatrudnionych obecnie w części Górnego Śląska przechodzących do Polski (załącznik).
- 3) Posiedzenie tajne. Sprawa obrony granic. Protokół w przechowaniu u Prezesa Rady Ministrów.

Posiedzenie zamknięto o godzinie 12 w nocy.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły Ministra Kolei Żelaznych w przedmiocie nielikwidowania własności ruchomej i nieruchomości pracowników kolejowych, zatrudnionych obecnie w części Górnego Śląska, przechodzącej do Polski.

Wniosek nagły Ministra Kolei Żelaznych w przedmiocie nielikwidowania własności ruchomej i nieruchomości pracowników kolejowych, zatrudnionych obecnie w części Górnego Śląska, przechodzącej do Polski

MINISTERSTWO KOLEI ŻELAZNYCH

L. Pr. 249.

Wniosek nagły

Ministra Kolei Żelaznych na Radę Ministrów, w przedmiocie nielikwidowania własności ruchomej i nieruchomości pracowników kolejowych, zatrudnionych obecnie w części Górnego Śląska, przechodzącej do Polski.

Treść wniosku.

Upoważnia się Ministra Kolei Żelaznych do ogłoszenia funkcjonariuszom Dyrekcji Katowickiej Kolei Państwowych Niemieckich, zatrudnionym obecnie na część Obszaru Plebiscytowego, przechodzącej do Polski, że Rząd Polski nie zamierza stosować, zastrzeżonego mu art. 297 Traktatu Wersalskiego, prawa likwidacji do ich własności ruchomej i nieruchomości.

Uzasadnienie.

Uchwałą z dn. 22 grudnia 1921 r. Rada Ministrów postanowiła nie stosować prawa do likwidacji, mienia, zastrzeżonego Polsce art. 297 Traktatu Wersalskiego, do mienia funkcjonariuszy niemieckich na obszarze plebiscytowym polskim, którzy pozostaną przy pracy pod rządami polskimi przez okres co najmniej 12 miesięcy.

Ogłoszenie tej uchwały na Górnym Śląsku wywołało wśród pracowników kolejowych Niemców, którzy nie zdecydowali jeszcze ostatecznie swej przyszłej przynależności służbowej, a są majątkowo związani z obszarem polskim pewne zaniepokojenie, niepożądane dla gładkiego przejęcia "ozysku" kolei przy Polskę.

Dlatego, zważywszy że likwidacja mienia tych pracowników nie stanowi znaczniejszej wartości dla Polski, a zaniechanie jej uczyni b. korzystne wrażenie na pracownikach zarówno Niemców jak Polaków, Ministerstwo o powrocie stosownej uchwały.

Rzecz jest już uzgodniona z Panem Prezesem Głównego Urzędu Likwidacyjnego, który jest zdania, że z prawa likwidacji w ogóle nie należy korzystać względem mienia ruchomego i mniejszej własności nieruchomości.

Warszawa, dnia 16 stycznia 1922 r.

Wniesiono na Radę Ministrów

dn. ^a...^a 1922 r.

Uchwalono zgodnie z wnioskiem.

PREZYDENT MINISTRÓW:

^cza^c M I N I S T E R:

^fJ. Eberhardt^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ
9-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 19 stycznia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów i Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

Za Ministra Spraw Wewnętrznych Podsekretarz Stanu

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Skarbu

Za Ministra Sprawiedliwości Podsekretarz Stanu

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu

Minister Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

Dyrektor Departamentu administracyjnego Prezydium
Rady Ministrów

Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prezydium
Rady Ministrów

Radca Prezydium Rady Ministrów

inż. Antoni Ponikowski

Julian Dunikowski

Konstanty Skirmunt

dr Jerzy Michalski

Zygmunt Rymowicz

dr Józef Raczyński

Henryk Strasburger

Julian Eberhardt

dr Władysław Stesłowicz

inż. Gabriel Narutowicz

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Józef Wybicki

dr Władysław Studziński

Edward Lechowicz

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o godzinie 7 wieczorem.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 16 stycznia 1922 r.
2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w przedmiocie włączenia do miasta Pułtuska wsi Górki (załącznik 1).
3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 18 marca 1920 r. w sprawie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych oraz ustawy z 30 lipca 1921 r. w sprawie uzupełnienia i częściowej zmiany rzeczonyj ustawy na obszar Spisza i Orawy, należący do Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 2).
4. Zatwierdzono załączony statut związku pracowników kolejowych z wykształceniem średnim (załącznik 3).
5. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie zmiany niektórych przepisów normujących organizację sądownictwa i postępowania sądowe cywilne

w województwach nowogrodzkim, poleskim i wołyńskim oraz w powiatach grodzieńskim, białowieskim i wołkowyskim województwa białostockiego (załącznik 4).

6. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie sądownictwa doraźnego na obszarze b. zaboru rosyjskiego (załącznik 5).

7. Załączony projekt ustawy w sprawie upoważnienia Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu do ograniczenia przywozu, wywozu i przewozu tranzytowego towarów (załącznik 6) przyjęto z następującymi poprawkami:

Artykuł 1 uzupełniono postanowieniem: „O ile rozporządzenia te dotyczą ziemiopłodów, zwierząt lub nawozów sztucznych, będą one wydawane również w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych”.

Do artykułu 3 dodano ustęp: „Zwalnianie artykułów rolniczych oraz artykułów pomocniczych w rolnictwie od obowiązującego zakazu przywozu, wywozu i przewozu wymaga porozumienia z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych”.

Artykuł 7 uzupełniono postanowieniem: „Kto świadomie przechowuje towary zakazane do przywozu, a przywiezione przez linię celną bez zwolnienia, wymaganego w myśl artykułu 3, podlega również tej samej karze”.

Artykuł 10 skreślono.

Artykułowi 16 nadano osnowę: „Wykonanie niniejszej ustawy zleca się Ministrowi Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrami Skarbu, Sprawiedliwości i Rolnictwa i Dóbr Państwowych, a, o ile chodzi o dzielnicę pruską, Ministrowi b. Dzielnicy Pruskiej w porozumieniu z Ministrami Skarbu i Sprawiedliwości”.

8. Złożony przez Ministra Robót Publicznych projekt ustawy o państwowej pomocy na odbudowę budynków zniszczonych lub uszkodzonych skutkiem wojny i na budowę budynków dla osadników (załącznik 7) przyjęto z następującymi zmianami:

W artykule 3 zamiast „25 m³ drzewa tartego i 50 000 sztuk cegieł”: ma być „10 m³ drzewa tartego”.

W artykule 4 ustępie piątym w miejsce wyrazu „najmniej” ma być „do wysokości”.

Artykuł ten uzupełniono postanowieniem:

Pomoc państwowa ogranicza się do wydania drzewa na jeden budynek mieszkalny i co najwyżej dwa budynki gospodarcze.

Skreślono ustęp ostatni artykułu 12.

W artykule 13 po ustępie pierwszym dano postanowienie: „Na pokrycie powstałych w powyższych tytułach wydatków mogą związki samorządowe pobierać specjalne składki, których wysokość i sposób rozkładu ustalą specjalne statuty, uchwalone przez te związki samorządowe i zatwierdzone przez władze nadzorcze”.

W artykule 15 ustępie pierwszym po wyrazach „nieprzekraczającą granicy 30%” wstawiono wyrazy „ilości wydanych dotychczas na budowę”.

Ustępowi trzeciemu artykułu 15 nadano osnowę: „W wypadkach, gdy w danej okolicy nabycie drzewa na cele przewidziane w art. 13 niniejszej ustawy, po cenach targowych w drodze dobrowolnej umowy nie będzie możliwe, wojewoda ma prawo wywłaszczać drzewo budulcowe w lasach prywatnych w ilości określonej w ustępie pierwszym tego artykułu; w razie wywłaszczenia wojewoda orzeka o potrzebie i ilości drzewa podlegającego wywłaszczeniu i określa przypadające za nie wynagrodzenie według przeciętnych cen targowych w danej okolicy. Orzeczenie wojewody może postanowić wywłaszczenie drzewa na pniu lub w stanie wyrobionym w kłocę i w zależności od tego ustala wynagrodzenie i termin wydania drzewa”.

W artykule 17 po wyrazie „kłocę” dano wyrazy „za zwrotem kosztów rzeczywistych wykonanego świadczenia”.

W artykule 26 punkt b) ma opiewać: „Delegata mianowanego przez wojewodę z etatu Ministerstwa Robót Publicznych”.

W artykule 31 zamiast „§ 454/282/ p. k.” ma być „§ 464/283/ p. k.”.

W artykule 33 skreślono ustęp trzeci.

9. Po wysłuchaniu referatu Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego w sprawie zwalczania epidemii oraz wyjaśnień udzielonych przez Nadzwyczajnego Komisarza do spraw repatriacji Rada Ministrów powzięła uchwałę: „Z powodu silnej epidemii w eszelonach podczas podróży do granic Polski należy wytrzymać formowanie nowych eszelonów na przestrzeni Rosji i Syberii, Kaukazu i Wojska Dońskiego, lecz nie z Ukrainy sowieckiej, do czasu aż niebezpieczeństwo epidemii się nie zmniejszy. Wykonanie powyższej decyzji powierzyć Ministrowi Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Nadzwyczajnym Komisarzem do spraw repatriacji i Naczelnym Nadzwyczajnym Komisarzem do walki z epidemiami”.

„Poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych zakomunikować powyższą decyzję Rządu Polskiego wraz z motywami Lidze Narodów, Office International d'Hygiène Publique³⁵⁹ w Paryżu i Rządowi Sprzymierzonym”.

Zarazem powzięto uchwałę poufną: „Wobec wstrzymania częściowego repatriacji należy przyjąć z pomocą ośrodkom życia polskiego niebolszewickiego w Rosji tak, by ułatwić im przetrwanie do czasu powrotu do kraju. Fundusze skarbowe na ten cel nie powinny przekroczyć oszczędności, jakie okażą się możliwe do osiągnięcia skutkiem zwolnienia tempa repatriacji zimą

³⁵⁹ Międzynarodowa organizacja założona 9 grudnia 1907 r. z siedzibą w Paryżu. Utworzona dla nadzorowania międzynarodowych przepisów dotyczących kwarantanny statków i portów w celu zapobiegania rozprzestrzenianiu się dżumy i cholery oraz stosowania innych konwencji dotyczących zdrowia publicznego.

i przeniesienia głównego ruchu na lato. Wydatki te nie spowodują przekroczenia budżetów”.

Posiedzenie zamknięto o godzinie 12 w nocy.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie włączenia do miasta Pułtusza wsi Górki³⁶⁰.
2. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 18 marca 1920 r. w przedmiocie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych oraz ustawy z dnia 30 lipca 1921 r. w przedmiocie uzupełnienia i częściowej zmiany rzeczonyj ustawy na obszar Spisza i Orawy, należący do Rzeczypospolitej Polskiej; rozporządzenie Rady Ministrów; uzasadnienie.
3. Statut Związku pracowników kolejowych z wykształceniem średnim³⁶¹.
4. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmiany niektórych przepisów normujących organizację sądownictwa i postępowania sądowe cywilne w województwach: nowogrodzkim, poleskim i wołyńskim oraz w powiatach grodzieńskim, białowieskim i wołkowyskim województwa białostockiego³⁶².
5. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie sądownictwa doraźnego na obszarze b. zaboru rosyjskiego³⁶³.
6. Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu o przedłożenie Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy w przedmiocie upoważnienia Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu do ograniczenia przywozu, wywozu i przewozu tranzytowego towarów; uzasadnienie; poprawki Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych do projektu ustawy o obrocie towarowym z zagranicą; wyciąg z protokołu posiedzenia Komitetu Ekonomicznego Ministrów³⁶⁴.
7. Motywa do projektu nowej ustawy o odbudowie.

³⁶⁰ Nie publikuje się.

³⁶¹ Nie publikuje się.

³⁶² Nie publikuje się.

³⁶³ Nie publikuje się.

³⁶⁴ Publikuje się ze względu na interesujące uzasadnienia.

Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 18 marca 1920 r. w przedmiocie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych oraz ustawy z dnia 30 lipca 1921 r. w przedmiocie uzupełnienia i częściowej zmiany rzeczonyj ustawy na obszar Spisza i Orawy, należący do Rzeczypospolitej Polskiej; rozporządzenie Rady Ministrów; uzasadnienie

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH NA
RADĘ MINISTRÓW
w przedmiocie

rozcignięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 18 marca 1920 r. w przedmiocie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych oraz ustawy z dnia 30 lipca 1921 r. w przedmiocie uzupełnienia i częściowej zmiany rzeczonyj ustawy na obszar Spisza i Orawy, należący do Rzeczypospolitej Polskiej.

Rada Ministrów uchwalić raczy następujący projekt rozporządzenia:

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia ^a...^a 1922 r.

w przedmiocie

rozcignięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 18 marca 1920 r. w przedmiocie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych oraz ustawy z dnia 30 lipca 1921 r. w przedmiocie uzupełnienia i częściowej zmiany rzeczonyj ustawy na obszar Spisza i Orawy, należący do Rzeczypospolitej Polskiej.

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 26 października 1921 r. w przedmiocie przepisów prawnych, obowiązujących na obszarze Spisza i Orawy, należącym do Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ust.R.P. Nr. 89 poz. 657), zarządza się co następuje:

§ 1. Na obszar Spisza i Orawy, należący do Rzeczypospolitej Polskiej, rozciąga się moc obowiązującą ustawy z dnia 18 marca 1920 r. w przedmiocie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych (Dz.Ust.R.P. Nr. 28 poz. 165) oraz ustawy z dnia 30 lipca 1921 r. w przedmiocie uzupełnienia i częściowej zmiany ustawy z dnia 18 marca 1920 r. o wydzierżawianiu niezagospodarowanych użytków rolnych (Dz.Ust.R.P. Nr. 75 poz. 513).

§ 2. Rozporządzenie niniejsze zyskuje moc obowiązującą od dnia ogłoszenia.

PREZYDENT MINISTRÓW
MINISTER ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH

UZASADNIENIE

W powiecie spisko-orawskim woj. krakowskiego znajdują się znaczne przestrzenie odłogów, których wydzierżawienie nie może nastąpić w drodze

administracyjnej z powodu braku podstaw prawnych. Sprawę tę może uregulować ustawa z dnia 18 marca 1920 r. o wydzierżawianiu niezagospodarowanych użytków rolnych, która jednakże nie obowiązuje jeszcze w pow. spisko-orawskim. Wobec tego rozciągnięcie powyższej ustawy oraz uzupełniającej ją ustawy z dnia 30 lipca 1921 r. na pow. spisko-orawski w myśl art. 2 Ustawy z dnia 28 października 1921 r. o unormowaniu stanu prawnego na Spiszu i Orawie (Dz.Ust.R.P. Nr. 89 poz. 657) jest niezbędne.

MINISTER ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
fJ. Raczyński^f

^bZałącznik 6.^b

Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu o przedłożenie Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy w przedmiocie upoważnienia Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu do ograniczenia przywozu, wywozu i przewozu tranzytowego towarów; uzasadnienie; poprawki Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych do projektu ustawy o obrocie towarowym z zagranicą; wyciąg z protokołu posiedzenia Komitetu Ekonomicznego Ministrów

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
WARSZAWA, DN. 3 grudnia 1921 r.

Nr. 2784/Pr.

W odpowiedzi należy powoływać się na powyższą liczbę.

Do

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW
w miejscu.

Przedmiot: Ustawa w przedmiocie upoważnienia Ministrów Przemysłu i Handlu, oraz Skarbu do ograniczania przywozu, wywozu i przewozu tranzytowego towarów.

WNIOSEK MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU

Rada Ministrów uchwalić raczy przedłożenie Sejmowi Ustawodawczemu następującego projektu ustawy:

USTAWA

z dnia ^{a...}^a 1921 roku

w przedmiocie upoważnienia Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu do ograniczenia przywozu, wywozu i przewozu tranzytowego towarów.

Art. 1.

Udziela się Ministrowi Przemysłu i Handlu, oraz Ministrowi Skarbu pełnomocnictw do wydawania w porozumieniu z Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej

w uzupełnieniu obowiązujących przepisów celnych^d i taryfy celnej rozporządzeń, zakazujących przywozu lub wywozu przez linię celną, albo przewozu przez obszar celny Rzeczypospolitej Polskiej, poszczególnych rodzajów towarów, tudzież do uchylania i zmiany tych rozporządzeń.

Art. 2.

Minister Przemysłu i Handlu, oraz Minister Skarbu ustala drogą rozporządzenia w porozumieniu z Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej, ulgi w stosowaniu zakazów przywozu, wywozu i przewozu, przewidzianych w art. 1 dopuszczalne w ruchu pogranicznym i osobowym, o ile ulg tych nie przyznano już w drodze umów między państwowych.

Art. 3.

Minister Przemysłu i Handlu, oraz Minister Skarbu mogą w drodze wyjątku zwalniać poszczególne partie towarów od obowiązującego zakazu przywozu, wywozu lub przewozu, przy czym można pobierać opłaty na pokrycie kosztów, połączonych z manipulacją kancelaryjną, których wysokość określi rozporządzenie wspomnianych Ministrów.

Art. 4.

Minister Przemysłu i Handlu, oraz Minister Skarbu mogą w drodze rozporządzenia ustanawiać opłaty wywozowe dla poszczególnych rodzajów towarów.^h Tudzież rozporządzenia te chylić, lub zmieniać.^h

Art. 5.

Minister Skarbu może żądać sprzedaży zagranicą poszczególnych partyi towarów zwolnionych do wywozu z Rzeczypospolitej Polskiej w myśl art. 3 niniejszej ustawy za walutę zagraniczną, jako też zarządzić, by sumy w walucie zagranicznej uzyskane z takiej sprzedaży były postanowione do dyspozycji Polskiej i Krajowej Kasy Pożyczkowej.

Odnośne zarządzenie należy podać do wiadomości stronie wraz z zawiadomieniem o zwolnieniu do wywozu.

Art. 6.

Jeżeli osoba, upoważniona do rozporządzania towarami, których przywóz, lub przewóz jest zakazany, zgłosi je urzędowi, lub posterunkowi celnemu, należy je zatrzymać.

Towary te należy w ciągu 10 dni wywieźć z powrotem zagranicę, w przeciwnym razie podlegają przepadkowi na rzecz Skarbu Państwa.

Z ważnych przyczyn może władza skarbowa zezwolić na przedłużenie tego czasokresu.

Art. 7.

a) Kto potajemnie, lub podstępem, usiłuje towary wbrew zakazowi, wydanemu na podstawie art. 1 niniejszej ustawy do obszaru celnego Państwa przywieźć, zeń wywieźć, lub przezeń w celu wywozu zagranicę przewieźć, ten ulegnie karze pieniężnej do wysokości wartości towaru, a w razie nieściągalności,

karze pozbawienia wolności wedle przepisów ustaw dzielnicowych, jednak nie wyżej jednego roku, o ile czyn ten nie stanowi przestępstwa, surowszą karą wedle ogólnych ustaw karnych zagrożonego, przy czym towar, będący przedmiotem przestępstwa, bez względu na to, czyją jest własnością, ulegnie przypadkowi na rzecz Skarbu Państwa.

- b) Tej samej karze ulegnie ten, kto w zamiarze uzyskania zwolnienia, przewidzianego w art. 3 niniejszej ustawy, podstępnie w błąd wprowadza władzę, uprawnioną na zasadzie powyższego artykułu do wydawania takich zwolnień, albo kto w tym zamiarze i w sposób powyższy z błędu, lub niewiadomości tejże władzy korzysta.

Art. 8.

Kupców i przemysłowców można ponadto skazać na utratę uprawnienia wykonywania handlu, lub przemysłu, na czas do lat 5 licząc od dnia prawomocności wyroku.

Art. 9.

Do orzekania w b. zaborze rosyjskim i pruskim właściwe są sądy pokoju (powiatowe), jeżeli wartość przedmiotu przestępstwa nie przekracza 100 000 mk.

Ministerstwo Sprawiedliwości ową granicę obniżyć lub podwyższyć w drodze rozporządzenia, ^cwydanym w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz b. Pruskiej.^c

Zresztą właściwe są sądy okręgowe.

W b. zaborze austriackim właściwe są sądy skarbowo-karne.

Art. 10.

Minister Przemysłu i Handlu może zabronić na obszarze Rzeczypospolitej handlu towarami pochodzenia zagranicznego, objętymi zakazami przywozu, wydanymi na zasadzie art. 1.

Winni wykroczeń przeciw tym zarządzeniom karani będą w drodze administracyjnej w b. zaborze rosyjskim i austriackim aresztem, a w b. zaborze pruskim więzieniem do 6 miesięcy i grzywną do 1 000 000 marek, lub jedną z tych kar.

W razie niemożności ściągnięcia tej grzywny należy ją zmienić na karę pozbawienia wolności w myśl ustaw dzielnicowych nie wyżej 6 miesięcy, jeśli orzeczono grzywnę obok kary pozbawienia wolności, kara pozbawienia wolności, przewidziana wolności, przewidziana wedle ustaw dzielnicowych, na wypadek niemożności ściągnięcia grzywny, nie może przekraczać 3 miesięcy.

Można orzec przepadek na rzecz Skarbu Państwa przedmiotów, do których przestępstwo się odnosi, bez względu na to, czyją stanowią własność.

Usiłowanie i udział karane będą na równi z dokonaniem.

Art. 11.

Aż do wydania szczegółowych w tym względzie przepisów można od orzeczeń władz administracyjnych, zapadłych w II instancji wnieść odwołanie do

miejscowo-właściwego sądu okręgowego w ciągu dni 7 od dnia zawiadomienia o treści orzeczenia karnego.

Wniesienie odwołania do sądu nie wstrzymuje wykonania kary z wyjątkiem kary pozbawienia wolności.

W b. zaborze pruskim stosuje się przepisy §§ 453–458. P[rawa] K[arnego].

Art. 12.

Sąd okręgowy rozpatruje sprawy przy odpowiednim zastosowaniu przepisów, dotyczących odwołań od orzeczeń sądów powiatowych (pokoju), nie może jednak uchylić orzeczenia z przekazaniem sprawy władzy administracyjnej do ponownego orzeczenia.

Art. 13.

Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą ustawą z dnia 15 lipca 1920 r. o obrocie towarowym z zagranicą D.U.L. 79 poz. 527, oraz wszystkie rozporządzenia wydane na jej podstawie.

Art. 14.

Wydane przed ogłoszeniem niniejszej ustawy:

- 1) zezwolenia, zwalniające na mocy art. 10 ust. 2. Poz. 2 Ustawy z dnia 15/7 1920 r. o obrocie towarowym z zagranicą (D.U.L. Nr. 79, poz. 527) poszczególne partie towarów od zakazów przywozu i wywozu, jako też.
- 2/ zezwolenia tranzytowe, przewidziane w art. 10 ust. 2 p. 9 tejże Ustawy można wykorzystać, aż do oznaczonego w nich, czasokresu ważności.

Art. 15.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie w 14 dni po jej ogłoszeniu.

Art. 16.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Przemysłu i Handlu, Ministrowi Skarbu i Ministrowi Sprawiedliwości, tudzież Ministrowi b. Dzielnicy Pruskiej.

KIEROWNIK MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU:

^fStrasburger^f

Uchwała zgodnie z wnioskiem
zapadła dnia ^{a...}^a 1921 r.

Uzasadnienie ogólne

Jedną z pierwszych konsekwencji wybuchu wojny europejskiej było gwałtowne zmniejszenie przemysłu, przy jednoczesnym powiększeniu się konsum[p]cji, i to wytrącenie życia gospodarczego z jego normalnego biegu zmusiło wszystkie Państwa zarówno wojujące jak i neutralne, do wprowadzenia ograniczeń w dziedzinie obrotu towarowego z zagranicą.

Polska przechodziła pod tym względem znacznie większe trudności niż inne państwa, gdyż oprócz zmniejszenia produkcji i celowego zniszczenia fabryk przez

strony wojujące, przeszła jeszcze ciężki okres okupacji, w czasie której ogołacano kraj ze wszystkich artykułów, znajdujących się jeszcze w obiegu.

Z tego też powodu okres ograniczeń w dziedzinie wewnętrznego obrotu towarowego musiał trwać u nas dłużej, niż w innych krajach, które szybkim krokiem powracają do stosunków normalnych, t.j. do wolnego handlu.

U nas reglamentacja obrotu towarowego rozpoczęła się w lutym 1919 r. Utworzona wówczas Państwowa Komisja Przywozu i Wywozu wydawała pozwolenia na przywóz i wywóz towarów przez granicę celną. Komisja ta była ciałem kolegiальnym, złożonym z przedstawicieli poszczególnych Ministerstw. Można powiedzieć, iż Komisja nie cieszyła się uznaniem w sferach przemysłowych i handlowych. Wydawanie specjalnych pozwoleń bez pewnej linii wytycznej musiało się odbić w sposób ujemny na rozwoju handlu i uruchomieniu przemysłu. Po tym pierwszym okresie, „próbnej reglamentacji”, nastąpił okres drugi, bardziej planowanej reglamentacji. Ustawą Sejmową z dnia 15 lipca 1920 r. powołanym został do życia Główny Urząd Przewozu i Wywozu, któremu powierzono całkowicie regulację obrotu towarowego. Główny Urząd był również jak i b. Państwowa Komisja Przywozu i Wywozu ciałem kolegiальnym z tą jednak różnicą, iż oprócz przedstawicieli Ministerstw brali udział w posiedzeniach również przedstawiciele sfer społeczno-gospodarczych.

Główny Urząd i podwładne mu Urzędy Okręgowe (Warszawa, Kraków, Lwów, Poznań, Bydgoszcz, Cieszyn i Gdańsk) regulowały obrót towarowy na zasadzie instrukcji; opracowywanych bądź przez Główne Zebranie, bądź też przez tak zwany Zmniejszony Komplet, Za podstawę reglamentacji służyły listy towarów zakazanych i towarów wolnych od pozwoleń. Wszystkie towary nie objęte tymi listami, należały do kategorii towarów reglamentowanych na które Urzędy Okręgowe miały prawo wydawania pozwoleń.

Zwalnianie poszczególnych partii towarów zakazanych w drodze wyjątku leżało jedynie w kompetencji Głównego Urzędu.

Przewodnią myślą Głównego Urzędu było stopniowe przejście do wolnego handlu. Okazało się jednak iż życie szło szybszym tempem, niż zamierzenie samej Ustawy z 15 lipca i powołanego przez nią do życia Głównego Urzędu. Praktyka życiowa wykazała, iż ilość towarów, które nie powinny podlegać reglamentacji zwiększała się z każdym dniem, w miarę normowania stosunków handlowych. Cały aparat Głównego Urzędu okazał się w danych warunkach zbyt ciężkim i wreszcie zbędnym. Zebrane przez Gł[ówny] Urząd materiały, dotyczące produkcji i zapotrzebowania w rozmaitych gałęziach przemysłu ułatwiły orientację w danej sytuacji i pozwoliły na wprowadzenie niektórych towarów na wolną listę przy odpowiednim podniesieniu cła (np. towary włókiennicze).

Przygotowany materiał pozwolił na utworzenie nowych list towarów zakazanych do przywozu i wywozu.

Z dniem 15 lipca 1921 r. zaczęły obowiązywać te nowe listy i rozpoczęł się trzeci okres mianowicie okres „uproszczonej reglamentacji”.

W ścisłym znaczeniu tego słowa „reglamentacja” została zniesiona wobec tego jednak, iż Główny Urząd ma prawo zwalniać w drodze wyjątku poszczególne partie towarów, umieszczonych na wykazach towarów zabronionych do przywozu, lub wywozu, od zakazu przywozu i wywozu, reglamentacja istnieje, jakkolwiek w nader ograniczonym zakresie.

Ułatwienia przywozu, pomimo nawet względnie wysokiego cła, odbiłyby się w pierwszej linii zgubienie na naszym przemyśle, i co jest równie ważne zwiększyłyby nasz i tak już znaczny bilans handlowy, pociągając za sobą jako konsekwencję, obniżanie się waluty.

Wywóz naszych towarów ze względu na niski stan naszej waluty przedstawia tak wielki zysk dla eksporterów, iż otwarcie naszej granicy do wywozu ogołociłoby kraj ze wszystkich surowców i artykułów spożywczych, sprowadzając ruinę kraju i szaloną drożyznę.

Utrzymanie zatem zakazu przywozu towarów zbędnych, luksusowych lub mogących być zastąpionymi przez inne produkty, wyrabiane w kraju, – jak również utrzymanie zakazu wywozu surowców i artykułów spożywczych, jest nieodzownie konieczne.

Nasz bilans handlowy przedstawia się na razie niekorzystnie.

Wywóz nasz wynosił wartościowo, w styczniu r.b. 8,7% w lutym zaś 26% przywozu. Następne miesiące są dopiero w opracowaniu. W jakim stosunku do przywozu przedstawi się w przyszłości nasz wywóz, trudno jest na razie przewidzieć, w każdym razie jesteśmy jeszcze bardzo daleko od równowagi bilansowej i dlatego też musimy bezwzględnie dążyć do ograniczenia przywozu, natomiast popierać wywóz tych towarów, które mamy w nadmiarze, jak np. ropę i przetwory naftowe, drzewo oraz cement. Szczególną uwagę zwrócić należy na zakaz wywozu produktów spożywczych, których nadmiaru bynajmniej nie posiadamy. Z tej kategorii możemy wywozić jedynie jaja i gęsi.

Wobec uproszczonej obecnie procedury przy wydawaniu pozwoleń przywozu i wywozu, skomplikowany aparat Głównego] Urzędu P[rzywozu] i W[ywozu]³⁶⁵ powinien być skasowany i zastąpiony przez specjalny Wydział Obrotu Towarowego zagranicznego przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu.

³⁶⁵ Rozporządzenie ministra przemysłu i handlu w porozumieniu z ministrami skarbu, kolei żelaznych, poczt i tlegrafów i b. dzielnicy pruskiej z z 30 października 1920 r. Urząd Przywozu i Wywozu miał być organem Ministerstwa Przemysłu i Handlu dla sprawowania ogólnego kierownictwa „obrotem towarowym z zagranicą”. Nie miał kompetencji sprawowania nadzoru nad obrotem towarami stanowiącymi tajemnicę państwową.

Uzasadnienie szczegółowe.

Do art. 1. Projekt ustawy zaznacza wyraźnie, że sprawy, związane z ograniczeniem obrotu towarowego z zagranicą nie są niczym innym, jak tylko częścią ustawodawstwa celnego i nie powinny być regulowane w odrębnych ustawach, jako to miało dotąd miejsce. Poszczególne postanowienia proponowanej ustawy mają w przyszłości być umieszczone w ustawodawstwie celnym przy nowym jego opracowaniu.

Możliwość zakazu przewozu tranzytowego towarów jest ze względów politycznych i gospodarczych konieczną.

Do art. 2. Ruch pograniczny i osobowy wymaga ze względu na swe właściwości nieco odrębnego regulowania, niż ogólny obrót towarowy z zagranicą.

Rozchodzi się tu o małe ilości towarów i możliwym jest wprowadzenie pewnych ulg w stosowaniu zakazów dla potrzeb ludności zamieszkałej w pasie pogranicznym oraz dla podróżnych, nawet w wypadkach, w których umowy handlowe tego nie przewidują.

Do art. 3. W pewnych poszczególnych wypadkach może być wskazanym uczynić wyjątek od ogólnie obowiązującego zakazu, to też koniecznym jest przyznać Ministrowi przemysłu i Handlu oraz Skarbu prawo zwalniania w drodze wyjątku z powodu zasługujących na uwzględnienie poszczególne partie towarów od zakazu przywozu, wywozu, lub przewozu, zwłaszcza w wypadkach konieczności gospodarczej, przy czym na pokrycie kosztów kancelaryjnych koniecznym i słusznym jest pobieranie opłat od tych którzy z takiego wyjątkowego pozwolenia odnoszą korzyść.

Do art. 4. Ponieważ dotychczasowe opłaty od wywozu ropy i wytworów naftowych opierają się wyłącznie na podstawie art. 18 ustawy z dn. 15/7 1920 r. o obronie towarowym z zagranicą D.U.L. 79, poz. 527. (Rozp. Min. Skarbu, Przemysłu i Handlu, oraz Min. b. Dzielnicy Pruskiej z dn. 23/6.1921 r. D.U.L. 57, poz. 365), przeto wobec brzmienia art. 12 obecnego projektu ustawy koniecznym jest udzielenie upoważnienia Ministrowi Przemysłu i Handlu, oraz Skarbu do ustanowienia opłat wywozowych celem umożliwienia Skarbowi Państwa uczestniczenia w zyskach eksporterów.

Do art. 5. Ze względu na nieustalone stosunki walutowe konieczne jest pozostawienie Ministrowi Skarbu dotychczas przysługujących mu pełnomocnictw, dających możliwość uzyskiwania walut zagranicznych.

Do art. 6. Może się zdarzyć, że przywożący towary nie wiedząc, że przywóz ich jest zabroniony, zgłosi je Urzędowi Celnemu. Niesprawiedliwym i krzywdzącym byłoby w tym razie zabieranie mu towaru. Należy przeciwnie umożliwić mu wywóz z powrotem za granicę celną w krótkim przeciągu czasu, który ze słusznym i ważnym powodów może i powinien być przedłużonym. Do przedłużenia tego czasokresu przesłaną jest władza skarbową jako wykonującą nadzór

graniczny i w bezpośrednio w tym interesowana. Jaka władza skarbowa ma być do tego przeznaczona, jest rzeczą rozporządzenia Ministra Skarbu, w każdym razie nie powinno być nią Ministerstwo, gdyż potrzebne tu jest natychmiastowe zarządzenie.

Do art. 7. Dla przeprowadzenia zakazów konieczne są postanowienia karne. Ponieważ wykraczający przeciw tym zakazom powodować się będą przeważnie chęcią zysku przeto najwłaściwszą wydaje się kara majątkowa, podlegająca na grzywnie i utracie towaru, będącego przedmiotem przestępstwa na rzecz Państwa, a dopiero w razie niemożności ściągnięcia kary pieniężnej zachodzi konieczność zamiany jej na karę pozbawienia wolności stosownie do przepisów ustaw dzielnicowych.

Ze względu na chwiejność naszej waluty trudnym byłoby tu oznaczanie wysokości kary pieniężnej i dlatego najlepszym wyjściem wydaje się przyjęcie za podstawę kary pieniężnej wartości towaru, będącego przedmiotem przestępstwa.

Do art. 8. Sprawcami lub podżegaczami do obejścia zakazów, w mowie będących, będą często kupcy dla których groźba kary pieniężnej i utraty towaru na wypadek przychwycenia może nie być dość silną w porównaniu z widokiem zysku, jaki by odnieśli w razie niewykrycia przestępstwa, dlatego odnośnie do nich bardzo wskazanym jest skazywanie na utratę uprawnienia do wykonywania handlu, lub przemysłu na pewien ograniczony, niezbyt krótki jednak przeciąg czasu, co by z jednej strony odstręczało ich od popełnienia przestępstwa, z drugiej zaś w razie skazania odbierało pobudkę do powtarzania go.

Do art. 9. Do karania przekroczeń tych zakazów wydają się właściwsze sądy niż władze administracyjne. W byłym zaborze austriackim należało przekazać te sprawy istniejącym już tam sądom skarbowo-karnym.

Do art. 10–12. Sam zakaz przywozu towarów do kraju, choćby opatrzony przepisem karnym nie wystarcza, bo trzeba przewidzieć, że w wielu wypadkach uda się przemyścić zakazany towar. Niezbędnym wydaje się przeto uniemożliwienie wewnątrz kraju handlu zakazanymi towarami przez wprowadzenie odpowiednich kar za nieposłusznym, co usunie także w znacznej mierze pobudki do zgromadzania takich towarów. Karanie winnych można przekazać tu władzom administracyjnym ze względu na to, że z jednej strony karanie nie nasunie trudności pod względem prawnym, z drugiej strony zaś koniecznym jest odciążenie i tak już przeciążonych sądów karnych. Z uwagi na przepis art. 72 Konstytucji konieczną jest dopuszczalność odwołania się od orzeczenia władzy administracyjnej do właściwego sądu.

Do art. 14. Ustawa musi uszanować prawa nabyte, dlatego uzyskane już na podstawie obecnie obowiązującej ustawy zezwolenia muszą zachować swą ważność.-

Do art. 15. W interesie Państwa leży, by ustawa uzyskała jak najprędzej moc obowiązującą, trzeba jednak pewnego czasu na poczynienie koniecznych

zarządzeń do jej przeprowadzenia, dlatego nie może wejść w życie z dniem ogłoszenia, lecz dopiero we 2 tygodnie po ogłoszeniu.

Poprawki Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych
do projektu Ustawy o obrocie towarowym
z zagranicą.

Do art. 1.

^hO ile rozporządzenie te dotyczy produktów gospodarstwa rolnego, leśnego i przemysłu rolnego, jak też środków produkcji rolnej, będą wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych.^h

Do art. 3.

Zwalnianie artykułów rolniczych oraz artykułów pomocniczych w rolnictwie od obowiązującego zakazu przywozu, wywozu i przewozu wymaga ^hzgody^h ^cporozumienia^c z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Do art. 16.

dodać: „oraz Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych”.

KOMITET EKONOMICZNY MINISTRÓW

W y c i ą g

z protokołu 134 posiedzenia w dniu 18 stycznia 1922 r.

Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w przedmiocie ustawy o obrocie towarowym z zagranicą.

Komitet Ekonomiczny Ministrów po rozważeniu przedłożonego mu projektu ustawy, postanowił:

1) Art. 1. Uzupełnić następującym drugim ustępem:

„O ile rozporządzenia te dotyczą ziemiopłodów, zwierząt ^hdomowych^h lub nawozów sztucznych, będą one wydawane również w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych”.

2) Art. 7. Należy uzupełnić dodatkowym punktem c:

„Kto świadomie przechowuje towary zakazane do przywozu, a przywiezione przez linię celną bez zwolnienia, wymaganego w myśl art. 3 podlega również tej samej karze”.

3) W myśl powyższego punktu 2/ skreśla się art. 10^c.^c ^ha tym samym odpadają wpływające zeń postanowienia karne objęte art. 11 i 12.^h

4) Poleca się Ministerstwu Przemysłu i Handlu przedłożyć zredagowanych w myśl powyższych postanowień wniosek na najbliższe posiedzenie Rady Ministrów.

Uwzględnwszy w redakcji art. 1 projektowanej ustawy dezyderaty Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w kwestii wydawania zakazów, Komitet Ekonomiczny Ministrów odrzucił wniosek o równorzędnej ingerencji

Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w sprawie wydawania indywidualnych pozwoleń przeciw czemu zgłosił sprzeciw Vice-Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Chmielewski.

L. 52/22/K.E.

Warszawa, dnia 19 stycznia 1922 r.

Ministerstwu Przemysłu i Handlu

na ręce Pana Dyrektora Adamkiewicza do wiadomości.

Sekretarz

^bZałącznik 7.^b

Motywa do projektu nowej ustawy o odbudowie

MOTYWA DO PROJEKTU NOWEJ USTAWY O ODBUDOWIE

Sprawę odbudowy normują ustawy następujące:

a) ust. z 28/2 1919 Dz.P.P. Nr. 20 w przedmiocie zaopatrzenia ludności w drzewo budulcowe i opałowe,

b) ust. z d[n]. 18/7 1919 r. Dz.P.P. Nr. 63 o pomocy państwowej na odbudowę gospodarstw zniszczonych lub uszkodzonych skutkiem wojny,

c) ust. z d[n]. 15/7 1920 Dz.Ust. Nr. 62 i Ust. z d[n]. 21 I 1921 Dz.Ust. Nr. 13 zmieniający art. 8 Ust. z 18/7 1919, wreszcie

d) Ust. z 2/3 1920 Dz.Ust. Nr. 24 o organizacji technicznej wsi, miast i miasteczek.

Te liczne tak różnorodne ustawy uniemożliwiają nie tylko zaznajamianie się z nimi szerokich warstw ludności ale powodują także, że organa Odbudowy nie mogą się z nimi zapoznać i wskutek tego bądź niewłaściwie je zastosowują, bądź też zupełnie ich nie wykonują.

Ustawy te zawierają wiele postanowień nie mających związku z Odbudową, nie obejmują natomiast postanowień co do tych czynności, które spełniać mają organa Odbudowy na podstawie innych Ustaw, jak Ustawa o osadnictwie wojskowym z dn. 17 X 1920 r. Dz.Ust. Nr. 4 ex 1921 i Ustawa o reformie rolnej – Osadnictwo cywilne.

Wydane dotąd ustawy o odbudowie zawierają niektóre postanowienia sprzeczne z uchwaloną Konstytucją.

Wreszcie Ustawy o odbudowie nie przewidują likwidacji czynności odbudowy i likwidację uniemożliwiają.

Z tych powodów Ministerstwo Robót Publicznych opracowało projekt jednej Ustawy o Odbudowie, uzgodnionej z postanowieniami Konstytucji i umożliwiającej przeprowadzenie likwidacji czynności Odbudowy i przedkłada ten projekt Radzie Ministrów.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ

10-go i 11-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 21/23 stycznia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów i Minister Wyznań	
Religijnych i Oświecenia Publicznego	inż. Antoni Ponikowski
Za Ministra Spraw Wewnętrznych Podsekretarz Stanu	Julian Dunikowski
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Za Ministra Spraw Wojskowych generał-pporucznik	Józef Czikiel
Minister Skarbu	Dr. Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	Dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu	inż. Julian Eberhardt
Minister Poczty i Telegrafów	Dr. Władysław Stesłowicz
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	Dr. Józef Wybicki
Prezes Prokuraturii Generalnej	Stanisław Bukowiecki
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	Dr. Władysław Kiernik
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	Tadeusz Łopuszański
Przewodniczący Delegacji polskiej dla rokowań górnoląskich Minister pełnomocny	Kazimierz Olszowski
Dyrektor Departamentu administracyjnego Prezydium Rady Ministrów	Dr. Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prezydium Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Dyrektor Departamentu politycznego Prezydium Rady Ministrów	Witold Giełżyński
Referent Prezydium Rady Ministrów	Dr. Teodor Swinarski

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 19 stycznia 1922 r.
2. Przed porządkiem dziennym referuje Minister Olszowski stan rokowań górnoląskich. Referat dołączono, jako załącznik protokołu (załącznik 1)³⁶⁶.
^bWymienionego załącznika 1 Minister Olszowski mimo kilkukrotnej prośby nie dostarczył 21/1 [19]22. Dr. Swinarski^b

³⁶⁶ Brak załącznika.

Nad referatem wyłania się dyskusja głównie co do udzielenia koncesji trzem bankom niemieckim (Darmstädter Bank, Deutsche Bank i Dresdener Bank) na działalność na obszarze górnośląskim przyznanym Polsce oraz nad wnioskiem Ministra Olszowskiego co do udzielenia mu przez Radę Ministrów pełnomocnictwa na zrezygnowanie z prawa likwidacji do poszczególnych, we wniosku bliżej określonych, przedmiotów w zamian za ustępstwa Niemców w innych, dotąd jeszcze niezgodnionych, sprawach mającego się zawrzeć układu. Rada Ministrów uchwała 1) przyjąć do wiadomości referat Ministra pełnomocnego dla rokowań górnośląskich Olszowskiego, dotyczący stanu obecnego rokowań, z wyjątkiem sprawy udzielenia trzem bankom niemieckim (Darmstädter Bank, Deutsche Bank i Dresdener Bank) koncesji na działalność na obszarze górnośląskim przyznanym Polsce, którą to sprawę przekazuje Komitetowi Politycznemu Rady Ministrów do omówienia; 2) przekazać do ostatecznego załatwienia Komitetowi Politycznemu Rady Ministrów wniosek Ministra Olszowskiego co do udzielenia mu przez Radę Ministrów pełnomocnictwa na zrezygnowanie z prawa likwidacji do poszczególnych, we wniosku bliżej określonych, przedmiotów w zamian za ustępstwa Niemców w innych, dotąd jeszcze niezgodnionych, sprawach mającego się zawrzeć układu.

3. Sprawa kościoła prawosławnego w Polsce. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Ponikowski referuje wniosek dotyczący szkicu zasad organizacji kościoła prawosławnego w Polsce, który ma być przedłożony synodowi biskupów prawosławnych, rozpoczynającemu swe obrady dnia 24 stycznia 1922 r.³⁶⁷ (załącznik 2).

Po dyskusji zapadła następująca uchwała:

Rada Ministrów uchwała zasady organizacji kościoła prawosławnego, zebrane w szkicu przedstawionym przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przyjąć z tym, że ostateczna forma organizacji kościoła prawosławnego w Polsce będzie ustalona po synodzie biskupów prawosławnych, których to synod dnia 24 stycznia 1922 r. rozpoczyna swe obrady w Warszawie.

4. Sprawy urzędnicze. Dyrektor Departamentu administracyjnego Prezydium Rady Ministrów referuje stan spraw urzędniczych, przedstawiając następujące punkty, które wymagają omówienia:
 - a) Zmiana podziału miejscowości dla wymiaru dodatku drożyznianego,
 - b) zwiększenie subwencji dla kooperatyw,
 - c) podwyższenie dla Warszawy dodatku wyrównawczego do dawniejszej wysokości 1/5 dodatku drożyznianego,

³⁶⁷ Synod (sobór) biskupów prawosławnych planowany był już na październik 1921 r., ale wskutek podziału w episkopacie Cerkwi nie doszedł do skutku. Zebrany w końcu w Warszawie 14 czerwca 1922 r. uchwalił autokefalię, czyli niezawisłość polskiej Cerkwi. Postąpiono tak, nie zważając na zakaz patriarchy Moskwy i Wszechrusi (Tichona).

- d) udzielenie pomocy lekarskiej,
- e) zasiłek na wpisy do prywatnych szkół średnich,
- f) uchwalenie pragmatyki służbowej przy uwzględnieniu żądań urzędników (awans automatyczny, zniesienie art. 116 projektu ustawy o państwowej służbie cywilnej),
- g) opracowanie projektu noweli do ustawy o uposażeniu w sprawie zwiększenia dodatku za wysługę lat,
- h) rewizja ustaw o uposażeniu,
- i) sprawa umundurowania,
- j) zwiększenie funduszu zapomogowego i renumeracyjnego,
- l) sprawa skasowania deputatów,
- m) wprowadzenie noweli do ustaw o państwowym podatku dochodowym i majątkowym, uwzględniającej dochody z uposażeń służbowych,
- n) sprawa mnożnika i jednorazowej zapomogi,
- o) związki o projekty ustaw, przepisów dla urzędników itd.

Jako najbardziej naglące sprawy, zadecydowano załatwić sprawy wymienione pod lit. b), c), d), e), h), k), m), oraz n) jeszcze na obecnym posiedzeniu; resztę spraw – na następnym.

W sprawie pod lit. b) – zwiększenie subwencji dla kooperatyw – uchwalono:

Rada Ministrów przyjmuje projekt ustawy w przedmiocie upoważnienia Ministra Skarbu do udzielenia spółdzielniom funkcjonariuszów państwowych pomocy finansowej (załącznik 3) z tym, że w art. 1 i 2 projektu przywraca się tekst ustawy z 13 lipca 1920 r. (Dz.U.Rz.P. Nr. 620, poz. 399), podwyższając w art. 1 proponowaną sumę „500 milionów” na „600 milionów” oraz dodając w art. 2 wyrazy „po uzyskaniu należytego zabezpieczenia dla Skarbu Państwa”. Art. 3, 4 i 5 przyjęto bez zmiany według projektu.

W sprawie pod lit. c) – podwyższenie dla Warszawy dodatku wyrównawczego do dawniejszej wysokości 1/5 dodatku drożyznianego – zapadła następująca uchwała:

Rada Ministrów uchwała podnieść z dniem 1 stycznia 1922 r. dodatek wyrównawczy dla Warszawy w wysokości 1/5 dodatku drożyznianego.

W sprawie pod lit. d) – udzielenie pomocy lekarskiej – do której Prezydium Rady Ministrów przedstawiło projekt uchwały Rady Ministrów w przedmiocie tymczasowej pomocy lekarskiej dla funkcjonariuszów państwowych – zapadła następująca uchwała:

Rada Ministrów uchwała: 1) zadecydować w zasadzie sprawę pomocy lekarskiej dla urzędników w sensie dodatnim z tym, że rozmiary tej pomocy będą osobno określone, 2) zdjąć z porządku dziennego projekt uchwały przedstawiony przez Prezydium Rady Ministrów i poruczyć Prezydium Rady Ministrów, Ministrowi Skarbu i Kierownikowi Ministerstwa Zdrowia Publicznego opracowanie w szczególności projektu pomocy lekarskiej dla urzędników.

W sprawie pod lit. e) – zasiłek na wpisy do prywatnych szkół średnich – uchwała Rada Ministrów:

- 1) Rada Ministrów przedłuża moc rozporządzenia Rady Ministrów z 27 września 1920 r. w sprawie udzielania przez Skarb Państwa zapomóg przy opłacie wpisowego za dzieci niezamożnych pracowników państwowych i zawodowych wojskowych, które pobierają naukę w prywatnych szkołach średnich, na drugie półrocze roku szkolnego 1921/1922.
- 2) W sprawie projektu Ministra Spraw Wojskowych Rada Ministrów uchwała, że z zapomóg przy opłacie wpisowego za dzieci, pobierające naukę w prywatnych szkołach średnich, korzystają także niezamożni oficerowie i równorzędni. Do czasu podziału oficerów i równorzędnych zawodowych i rezerwy prawo to przysługuje wszystkim uprawnionym oficerom (równorzędnym) pozostającym w czynnej służbie, z wyjątkiem tych, którzy, jako urzędnicy państwowi otrzymują w myśl obowiązujących przepisów różnicę między uposażeniem wojskowym i cywilnym oraz wyjąwszy tych, którzy, jako urzędnicy samorządowi, pobierają, oprócz uposażenia wojskowego, w całości lub w części uposażenie cywilne. Wymienieni bowiem funkcjonariusze winni ubiegać się o zapomogę na wpisy w odnośnych instytucjach państwowych, lub samorządnych. Stosunek petentów do władz państwowych, ewentualnie samorządnych powinien być na podaniu przez władzę opiniującą wyraźnie stwierdzony. Uchwała ta ma zastosowanie od dnia 1 lutego 1922 r.

W sprawie pod lit. h) – rewizja ustaw o uposażeniu zapadła w myśl wniosku Prezydium Rady Ministrów – następująca uchwała:

Rada Ministrów zleca komisji, złożonej z reprezentantów Prezydium Rady Ministrów, Ministerstwa Skarbu i interesowanych Ministerstw przystąpić do rewizji ustaw o uposażeniu pracowników państwowych w ogólnym tego słowa znaczeniu, licząc się z faktem, że wejście w życie nowej ustawy będzie mogło nastąpić dopiero z chwilą stabilizacji waluty. Wskazówką dla komisji jest postulat, aby wypracowano ustawę o uposażeniu, ile możliwości, dla wszystkich działów służby państwowej jednolitą, uwzględniając przy tym w koniecznym zakresie specjalne odchylenia w poszczególnych działach tej służby i postanowienia pragmatyki.

W sprawie pod lit. k) – zwiększenie funduszu zapomogowego i renumerycyjnego – zapadła następująca uchwała:

Rada Ministrów uchwała w zasadzie powiększyć w przyszłym budżecie kredyty na zapomogi i renumeryacje.

W sprawie pod lit. m) – wprowadzenie noweli do ustawy o państwowym podatku dochodowym i majątkowym, uwzględniającej dochody z uposażeń służbowych – zapadła następująca uchwała:

Rada Ministrów porucza Ministrowi Skarbu opracowanie i przedłożenie do dni czternastu noweli do ustawy o podatku dochodowym i majątkowym, przyznającej ulgi przy wymiarze podatku od uposażenia służbowego.

W sprawie pod lit. n) – sprawa mnożnika i jednorazowej zapomogi – zgłosił Minister Stesłowicz następujący wniosek:

„Rada Ministrów uchwała wypłacić pracownikom państwowym jednorazową zapomogę w wysokości dla urzędników od XII stopnia służbowego do IX stopnia służbowego oraz niższych funkcjonariuszów do 100%, dla urzędników od VIII do VII stopnia służbowego do 80%, dla urzędników od VI do I stopnia służbowego do 60% pełnych miesięcznych poborów”.

Wskutek sprzeciwu Ministra Skarbu wnioski te nie poddano pod głosowanie. Zapadła następująca uchwała na wniosek Ministra Skarbu:

Rada Ministrów uchwała udzielić pracownikom państwowym jednorazowy dodatek w wysokości ogółem 50% pełnego uposażenia miesięcznego, składającego się z płacy zasadniczej, dodatków za wysługę lat i studia wyższe oraz dodatku drożyznianego (łącznie z dodatkiem rodzinnym) i wyrównawczego z wykluczeniem wszelkich innych dodatków.

Uchwała niniejsza ma zastosowanie również dla oficerów, chorążych i zawodowych szeregowych.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

- 1.³⁶⁸
2. [Wnioski dotyczące szkicu zasad organizacji kościoła prawosławnego w Polsce do przedłożenia synodowi biskupów prawosławnych w Warszawie].
3. Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie zmiany ustawy z 13 lipca 1920 r. upoważniającej Ministra Skarbu do udzielania kooperatywom pracowników państwowych pomocy finansowej (Dz.U.R.P. Nr. 62 z 4. 1920, poz. 399); projekt ustawy³⁶⁹.

^bZałącznik 2^b

Wnioski dotyczące szkicu zasad organizacji kościoła prawosławnego w Polsce, który ma być przedłożony synodowi biskupów prawosławnych

We wtorek 24 stycznia odbyć się ma w Warszawie Synod kościoła prawosławnego, złożony z biskupów uznanych przez Rząd Polski³⁷⁰.

Wobec tego, że obecnie jest brak wszelkich norm prawnych regulujących stosunek Państwa do kościoła prawosławnego, Ministerstwo Wyznań Religijnych

³⁶⁸ Załącznika nr 1 brak, a był nim najpewniej referat Kazimierza Olszowskiego sprawozdający stan rokowań o konwencję górnośląską z Niemcami.

³⁶⁹ Nie publikuje się.

³⁷⁰ Kościół Prawosławny w Polsce liczył 3,8 mln wiernych (według stanu na 1921 r.). Podzielony był na siedem diecezji.

i Oświecenia Publicznego zamierza na czas przejściowy oprzeć stosunek z kościołem prawosławnym na zasadach wyłuszczonej w dołączonym projekcie.

* * *

Celem ujednostajnienia trybu postępowania w sprawach kościoła prawosławnego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej Rząd Polski w osobie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Kościoł Prawosławny w Polsce w osobie swego Egzarchy na czas przejściowy do chwili uchwalenia w drodze prawodawczej ustawy normującej stosunek Państwa Polskiego do kościoła prawosławnego – zgodnie z wymaganiem art. 115 ustawy konstytucyjnej z 17 marca 1921 r. – w następujący sposób ustalają wzajemny, obowiązujący dla stron obu, stosunek:

1) Egzarcha ks. arcybiskup Jerzy, posiadający jurysdykcję metropolity, oświadcza, iż za reprezentację prawną kościoła prawosławnego w Polsce – zgodnie z kanonami cerkiewnymi oraz w myśl art. 115 ustawy konstytucyjnej – należy uważać Kolegium, złożone z trzech biskupów, tj. jego, jako zwierzchnika kościoła prawosławnego w Polsce oraz dwóch biskupów, przez niego do Kolegium powołanych tudzież z jednego zastępcy – w godności biskupiej na wypadek choroby lub nieobecności którego z trzech członków Kolegium. Kolegium ma nosić nazwę „Synod Kościoła Prawosławnego w Polsce”. Projekt ustawy, określający ostatecznie stosunek Państwa do kościoła prawosławnego w Polsce, ustalony w porozumieniu z pomienioną reprezentacją, z chwilą przyjęcia go przez ciało prawodawcze stanie się obowiązującym dla całego duchowieństwa i wszystkich prawowiernych wyznawców kościoła prawosławnego w Polsce.

2) Rząd Polski zezwala na wykonywanie jurysdykcji kanonicznej ks. arcybiskupowi Jerzemu w granicach b. diecezji prawosławnej warszawsko-chełmskiej. Jednocześnie Rząd Polski oświadcza, że ks. arcybiskup Jerzy, jako zwierzchnik kościoła prawosławnego w Polsce, będzie mógł, korzystając z uprawnień, jakie mu z tego tytułu przysługują, mianować, przenosić i usuwać wszystkich biskupów na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na zasadzie postanowienia Synodu, wszakże po uprzednim uzgodnieniu z Rządem Polskim. Przysięgę wierności biskupi składają do rąk Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

3) Synod zobowiąże wszystkich urzędujących biskupów prawosławnych diecezjalnych do stosowania następującego trybu postępowania przy mianowaniu, przenoszeniu i usuwaniu zarządów parafii prawosławnych:

W razie opróżnienia parafii biskup diecezjalny ma prawo delegować do opróżnionej w ten sposób parafii tymczasowego administratora, który winien niezwłocznie po objęciu tymczasowego zarządu parafią, nie dalej jednak, jak w ciągu dni dziesięciu, zgłosić się we właściwym starostwie celem przedstawienia wydanej przez biskupa na jego imię delegacji tudzież osobistych swych dowodów. Najpóźniej w ciągu jednego miesiąca od dnia opróżnienia parafii

biskup obowiązany jest wskazać właściwemu wojewodzie kandydata na stałego zarządcę do opróżnionej parafii z podaniem szczegółów co do jego osoby. Kandydat winien posiadać obywatelstwo polskie. Jeżeli władze wojewódzkie w ciągu trzech miesięcy po zawiadomieniu nie podniosą zarzutu przeciwko osobie przedstawionemu przez biskupa na stałego zarządcę kandydata, to nie ma przeszkody do instatuowania tego duchownego. Od zarzutów poczynionych przez władze wojewódzkie wolno odwołać się w ciągu dni dwudziestu do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Jeżeli odwołanie się nie będzie uwzględnione, nie wolno dokonać obsadzenia parafii przez danego osobnika.

Kandydat, o ile jest nowowyświęcony lub obejmuje po raz pierwszy parafię, składa przysięgę na wierność służby w ręce starosty według rotty zatwierdzonej przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Po złożeniu przysięgi starosta oddaje nowomianowanemu proboszczowi w zarząd i zawiadywanie cały majątek parafialny. Ustępujący proboszcz przed opuszczeniem parafii obowiązany jest wręczyć pieczęć urzędową przełożonym władzom za odpowiednim pokwitowaniem. W razie śmierci proboszcza władze urzędowe, dokonywujące przyjęcia dowodów urzędowych i ksiąg parafialnych zabierają jednocześnie pieczęć urzędową i zachowują ją u siebie celem wręczenia takowej nowomianowanemu na probostwo następcy. W razie przeniesienia lub usunięcia zarządcy parafii biskup jednocześnie z wydanym rozporządzeniem zawiadamia o tym właściwego starostę, który ze swej strony niezwłocznie melduje w drodze służbowej wojewodzie.

Jeżeli duchowny prawosławny utraci obywatelstwo polskie albo jeżeli będzie uznany winnym zbrodni lub takich czynów karygodnych, które pochodzą z chęci zysku, uwłaczają moralności lub czynią go szkodliwym dla państwowości polskiej, właściwy biskup na żądanie państwowej władzy wyznaniowej obowiązany jest niezwłocznie usunąć danego osobnika od sprawowania urzędu kościelnego.

4) Synod zobowiąże wszystkich urzędujących biskupów prawosławnych diecezjalnych do złożenia Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za jego pośrednictwem nie dalej, jak do trzech miesięcy, wykazu wszystkich parafii, jakie istnieją w zostających pod ich zarządem diecezjach z zaznaczeniem, które parafie wakują oraz które parafie należy utrzymać, jako samoistne, a które, jako filialne tudzież imiennego wykazu wszystkich proboszczów i duchownych, zamieszkujących parafie z powołaniem dowodu posiadania przez nich obywatelstwa polskiego. Cerkwie filialne obsługiwać winien proboszcz parafii, przy którym istnieje filia. O ile miejscowa ludność prawosławna pragnie posiadać przy filii swego księdza, winna zapewnić mu od siebie utrzymanie. Na utworzenie filii przy parafii samoistnej oraz na prawo obsadzenia osobnego duchownego przy cerkwi filialnej biskup diecezjalny winien za pośrednictwem Synodu wyjednywać zgodę odnośnych władz państwowych.

5) Synod zobowiąże księży-biskupów diecezjalnych prawosławnych do złożenia najpóźniej do trzech miesięcy wykazu dekanatów w pozostających pod ich

zarządem diecezjach z podaniem nazwisk dziekanów oraz wskazaniem parafii im podwładnych wraz z aprobatą Synodu co do ich składu i obsady.

6) Księża-biskupi prawosławni diecezjalni mają prawo wykonywania wizytacji pasterskich parafii prawosławnych w pozostających pod ich zarządem diecezjach, zaś ksiądz Arcybiskup Jerzy na całym terytorium Państwa Polskiego. Księża-biskupi i ksiądz Arcybiskup Jerzy przynajmniej na dwa tygodnie przed wizytacją przesyłają do urzędów wojewódzkich plan podróży wizytacyjnej.

7) Synod zobowiązuje się w imieniu podwładnych mu biskupów, że proboszczowie parafii prawosławnych w powierzonych im władzy diecezjach będą prowadzić akta stanu cywilnego w języku państwowym polskim z zachowaniem przepisów obowiązujących miejscowego prawa cywilnego. Równoległe mogą być wpisywane akta w języku używanym przez parafian. Jako urzędnicy stanu cywilnego, proboszczowie winni używać pieczęci urzędowej według zatwierdzonego przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wzoru.

8) Synod zobowiązuje się w imieniu podwładnych mu biskupów, że w stosunku do władz państwowych i komunalnych posługiwać się będzie jedynie językiem polskim, jako urzędowym. W urzędowych papierach zwierzchnik kościoła i biskupi używać będą pieczęci urzędowych, wzór których, jak również wzór pieczęci dla konsystorza i dziekanów ustalony zostanie przez Synod w porozumieniu z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

9) Synod zobowiązuje się w imieniu podwładnych mu biskupów nie dokonywać zmian terytorialnych diecezji oraz parafii prawosławnych bez uprzedniego porozumienia się z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i bez uzyskania na to jego zgody. Na zmianę siedziby biskupiej Synod winien wyjednywać przyzwolenie Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

10) Wychowawcy do stanu kapłańskiego mogą odbywać studia teologiczne jedynie w seminariach duchownych uznanych przez Rząd Polski. Posiadanie świadectw z tych tylko seminariów daje im prawo do objęcia władzy duchownej. Wszelako do czasu ostatecznego zorganizowania studiów teologicznych w seminariach duchownych kandydaci, posiadający odpowiednie kwalifikacje dla wyświęcenia ich na kapłanów mogą otrzymywać stanowiska pasterskie po zdaniu egzaminów w komisji, wyznaczonej przez właściwego biskupa diecezjalnego, nie inaczej jednak, jak w obecności delegata Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Kandydaci do seminariów duchownych winni posiadać świadectwo z ukończenia przynajmniej czteroklasowych szkół państwowych ogólnokształcących lub równouprawnionych szkół prywatnych. Nieposiadający takich świadectw kandydaci odbywać mają egzamin w seminarium duchownym w obecności przedstawiciela państwowej władzy szkolnej, wykazując się odpowiednim przygotowaniem. Program nauk wykładanych w seminariach duchownych winien być składany do aprobaty

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego; język polski ma być obowiązkowo wykładany w seminariach duchownych. Profesorowie seminariów, jak również wychowawcy seminariów duchownych powinni posiadać obywatelstwo polskie oraz być nienagannego zachowania się pod względem moralnym i obywatelskim. Kandydatów na profesorów seminariów duchownych wyznacza Synod, zatwierdza Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

11) Rząd Polski uznaje prawosławne konsystorze duchowne: w Warszawie – dla diecezji warszawsko-chełmskiej, w Krzemieńcu – dla diecezji wołyńskiej, w Grodnie – dla diecezji grodzieńskiej i w Nowogródku – dla diecezji pińsko-nowogródzkiej. Listy członków-konsystorzy biskupi diecezjalni winni przedstawiać za pośrednictwem zwierzchnika kościoła prawosławnego Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do zatwierdzenia. Członkowie-konsystorzy winni posiadać obywatelstwo polskie, być nienagannego zachowania się pod względem moralnym i politycznym, oraz złożyć przysięgę na wierność Państwu: członkowie konsystorze z Warszawy w ręce dyrektora departamentu wyznań, członkowie zaś pozostałych konsystorzy w ręce właściwego wojewody.

Obrady publiczne w sprawach małżeńskich, prowadzonych w konsystorzach, odbywać się winny na żądanie jednej ze stron w języku polskim.

Dowody urzędowe mają być wydawane przez konsystorze w języku polskim.

12) Zjazdy dekanalne odbywać się mogą za uprzednim zawiadomieniem właściwego starosty, zjazdy diecezjalne – za uprzednim zawiadomieniem wojewody, który zwołuje Synod za każdorazową uprzednią zgodą Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w składzie przez Synod zatwierdzonym.

13) Do czasu uregulowania sprawy uposażenia duchownych prawosławnych w drodze ustawodawczej skarb państwa będzie wypłacać księżom-biskupom i konsystorzom pobory ustalone w budżecie państwowym.

14) Rząd Polski poręcza wyznawcom należącym do kościoła prawosławnego w Polsce – zgodnie z art. 111 i 113 ustawy konstytucyjnej z 17 marca 1921 r., możliwość odprawiania publicznie nabożeństw oraz wykonywania praktyk ich religii. Dalsze szczegóły w stosunku państwa do kościoła prawosławnego będą określone w drodze ustawodawczej po myśli art. 115 Konstytucji.

15) Rząd Polski zapewnia duchowieństwu prawosławnemu w Polsce prawo korzystania ze świątyń, jakie zostaną mu przyznane na mocy ustawy sejmowej, budynków mieszkalnych i gospodarskich, znajdujących się przy tychże świątyniach tudzież z gruntów, jakie przydzielone będą parafiom prawosławnym w drodze ustawodawczej.

16) Rząd Polski czuwać będzie, aby nauka religii dla uczniów wyznania prawosławnego w szkołach publicznych była obowiązkowa oraz ażeby wykład jej odbywał się w języku ojczystym uczniów.

51

PROTOKÓŁ 12-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 26 stycznia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów i Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	inż. Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Dr. Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	Dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu	inż. Julian Eberhardt
Minister Poczty i Telegrafów	Dr. Władysław Stesłowicz
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra b. Dzielnicy Pruskiej Nacz. Wydz.	Szubert
Prezes Prokuratorii Generalnej	Stanisław Bukowiecki
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	Dr. Władysław Kiernik
Dyrektor Departamentu Administracyjnego Prez. R. M.	Dr. Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu Politycznego Prez. R. M.	Witold Giełżyński
Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prez. R. M.	Edward Lechowicz
Referent Prezydium Rady Ministrów	Dr. Teodor Swinarski

Posiedzenie otwarto o godzinie 5.

1. Protokół posiedzeń z dn. 21 i 23 stycznia 1922 r. odczytano i przyjęto z tym, że Rada Ministrów uzupełniając uchwałę z dnia 23 stycznia 1922 r. w sprawie wypłacenia pracownikom państwowym jednorazowego dodatku, uchwaliła dodać następujący ustęp: Dodatek będzie obliczony według poborów, jakie przypadająby w dniu 1 lutego 1922 r.
2. Prezes Rady Ministrów podnosi kwestię, czy i jakie należy wydać ze strony Rządu zarządzenia co do zmanifestowania żałoby z powodu śmierci Papieża³⁷¹ komunikując przy tym, że jako Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego polecił w dniu 30 stycznia przerwać naukę we wszystkich szkołach. Rada Ministrów powzięła następującą uchwałę:

³⁷¹ Benedykt XV zmarł 22 stycznia 1922 r. w Rzymie.

Rada Ministrów przyjmuje do wiadomości zarządzenia wydane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego co do przerwania nauki w szkołach w dniu 30 stycznia 1922 r. na znak żałoby z powodu śmierci Papieża ś. p. Benedykta XV i wzywa zarazem gminy miejskie do zawieszenia w tym dniu widowisk i przedstawień a społeczeństwo do zaniechania zabaw.

3. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego referuje o pomyślnym przebiegu synodu biskupów prawosławnych komunikując, że synod w zasadzie zgadza się na projektowaną przez Rząd organizację kościoła prawosławnego, wyrażając ze swej strony tylko 3 postulaty a mianowicie: 1) aby zebranie biskupów prawosławnych pod przewodnictwem egzarchy nazwane było nie synodem lecz soborem 2) aby za zgodą Rządu wolno było urządzić akademię duchowną dla księży prawosławnych, której zadaniem byłoby wychowywanie duchownych z wyższym wykształceniem 3) aby aż do ustawowego uregulowania klasztorów prawosławne liczące w dniu 1 stycznia 1922 r. nie mniej niż 10 mnichów były zachowane z tym zastrzeżeniem, że ilość członków poszczególnych klasztorów nie może przewyższać liczby 25. Rada Ministrów uchwaliła:

Postulaty synodu prawosławnego przedstawione przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przyjmuje Rada Ministrów do wiadomości z tym, że ostateczne ułożenie tekstu umowy, zawierającej zasady organizacji Kościoła prawosławnego w Polsce powierza się komisji złożonej z Ministrów Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Spraw Zagranicznych, Sprawiedliwości, b. Dzielnicy Pruskiej i Prezydium Rady Ministrów.

4. Rada Ministrów przyjmuje do wiadomości oświadczenia Ministra Spraw Zagranicznych o przyjęciu przez niego dymisji Prezesa Komisji Repatriacyjnej w Moskwie Edwarda Zalewskiego, zarazem postanawia zasadniczo zlikwidować w najbliższym czasie Komisję Repatriacyjną w Warszawie, a agendy jej przekazać resortowym Urzędom.
5. Sprawy urzędnicze.

Dyrektor Departamentu Administracyjnego Prezydium Rady Ministrów referuje w dalszym ciągu sprawy odroczone na posiedzeniu Rady Ministrów z dnia 23 stycznia.

W sprawie podziału miejscowości Rada Ministrów uchwaliła:

Rada Ministrów uchwała zdjąć z porządku obrad podział miejscowości zaprojektowany przez Ministra Skarbu (załącznik 1) i zleca Ministrowi Skarbu, aby w ciągu jednego miesiąca przedłożył Radzie Ministrów nowy projekt podziału miejscowości, który uwzględnia wyniki dyskusji, a w szczególności przyjmuje zasadę, że posuwać należy do wyższych klas poszczególne miejscowości, przede wszystkim zaś miasta i centra przemysłowe (naturalnie w miarę zwiększania się drożyzny), a nie przesuwać całych okręgów względnie powiatów.

W dyskusji zwrócono uwagę, że należałoby uzależnić przesuwanie do wyższych klas od ^astalszych^a podstaw jak np. liczba ludności itp.

W sprawie pomocy lekarskiej dla urzędników Rada Ministrów uchwaliła: Rada Ministrów zleca Prezydium Rady Ministrów zwołać konferencję złożoną z reprezentantów Ministerstwa Zdrowia Publicznego, Ministerstwa Skarbu i tych władz centralnych, których pracownicy mają zabezpieczoną pomoc lekarską i przeprowadzić rewizję projektu przy uwzględnieniu stanowiska Ministra Skarbu wyrażającego się w tym, że zasadniczo istniejące uprawnienia mogą być rozszerzone na resztę pracowników państwowych. Wnioski przedłożone być winny na najbliższym posiedzeniu Rady Ministrów.

Co do projektowanych zmian w ustawie o państwowej służbie cywilnej (pragmatyce służbowej) Rada Ministrów zajęła następujące stanowisko:

Odnosnie do art. 41 projektu Rada Ministrów nie podnosi sprzeciwu przeciwko wprowadzeniu awansu automatycznego, o ile w ustawie zastrzeżonym będzie, że Rada Ministrów określi nie tylko czas służby, jaki przebyć należy w poszczególnych kategoriach służby dla poboru uposażenia w poszczególnych stopniach, lecz także oznaczy granicę stopni służbowych, do których w poszczególnych kategoriach służby dojść można w drodze awansu automatycznego.

Odnosnie do art. 57 projektu w kwestii, czy urzędnikowi wybranemu na posła należy udzielić urlopu płatnego czy też bezpłatnego, Rada Ministrów zgłasza désintéressement.

Odnosnie do art. 116 projektu Rada Ministrów wypowiada się za utrzymaniem treści tego artykułu z poprawką proponowaną przez Komisję Sejmową, by w ustępie 2 ustalenie w ciągu najbliższych dwóch lat mogło nastąpić tylko za zgodą Prezesa Rady Ministrów i Ministra Skarbu.

Odnosnie do art. 120 projektu Rada Ministrów proponuje zmianę w tym kierunku, by ustawa o państwowej służbie cywilnej oraz przepisy dyscyplinarne weszły w życie z dniem 1 kwietnia 1922 r.

Obrady nad resztą spraw urzędniczych odroczone do następnego posiedzenia.

6. Rada Ministrów uchwaliła projekt ustawy dotyczącej rozszerzenia zakresu działania ustawy z dnia 29 lipca 1921 r. w przedmiocie przeznaczenia terenów za cytadelą oraz pasa ziemi wzdłuż ulicy Górnej w Warszawie pod budowę domów (Dz. U. R. P. Nr. 69, poz. 448) w brzmieniu przedstawionym przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (załącznik 2).
7. Rada Ministrów uchwaliła wniesiony przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego³⁷² projekt ustawy w przedmiocie pobierania od dłużników

³⁷² Powołanym 2 lipca 1919 r. w celu przeprowadzenia reformy rolnej i przebudowy ustroju rolnego Głównym Urzędem Ziemijskim kierował w latach 1921–1922 działacz PSL „Piast”, adwokat, Władysław Kiernik.

- b. rosyjskich Banków Ziemskich Włociańskiego i Szlacheckiego specjalnego dodatku na pokrycie kosztów administracyjnych, związanych z likwidacją spraw tych Banków na terenie Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 3).
8. Rada Ministrów uchwaliła załączone rozporządzenie w przedmiocie likwidacji spraw b. rosyjskich Państwowych Ziemskich Banków Szlacheckiego i Włociańskiego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 4).
 9. Rada Ministrów uchwaliła wniesiony przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego projekt ustawy w przedmiocie zawieszenia przedterminowej spłaty rent zhipotekowanych na włościach rentowych na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej. (załącznik 5).
 10. Rada Ministrów uchwaliła załączone rozporządzenia o utworzeniu miasta Broku³⁷³, oznaczając w § 4 jako termin wejścia w życie rozporządzenia dzień 1 marca 1922 r. (załącznik 6).
 11. Rada Ministrów uchwaliła rozporządzenie o włączeniu gminy Miastków do powiatów Garwolińskiego, oznaczając w § 2 jako termin wejścia w życie rozporządzenia dzień 1 marca 1922 r. (załącznik 7).
 12. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia obywatelowi Stanów Zjednoczonych Stanisławowi Goderskiemu na nabycie od Towarzystwa z ograniczoną poręką „Bazar Gnieźnieński” nieruchomości znajdującej się w Gnieźnie, karty Nr. 235.
 13. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie przechowania państwowych zbiorów sztuki w gmachach reprezentacyjnych, zastępując w p. 1 wyraz „jako” wyrazem „stanowiące” oraz nadając p. 3 brzmienie następujące: „Przeniesienie zbiorów do poszczególnych gmachów reprezentacyjnych należy do Ministra Robót Publicznych i Ministra Sztuki i Kultury” (załącznik 9)
 14. Prezes Rady Ministrów zawiadamia, że wstrzymał wykonanie uchwały Rady Ministrów z dnia 16 stycznia 1922 r. dotyczącej rozszerzenia granic miasta Skierniewic ze względu na to, że przez rozszerzenie granic miasta Skierniewic w proponowany i uchwalony sposób włączone by zostały do miasta grunty stanowiące własność szkoły państwowej, co byłoby niekorzystnym dla Skarbu, gdyż łączyłoby się ze znacznym podwyższeniem podatków od tych gruntów. Posiedzenie zamknięto o godz. 11 wieczorem.

^fAntoni Ponikowski^f

³⁷³ Miasto na Mazowszu (ziemia nurska). W 1501 r. biskup płocki Wincenty Przerębski nadał Brokowi prawa miejskie i przywilej targowy. Prawa miejskie miastu odebrały władze carskie w 1869 r.

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie Rozporządzenia Rady Ministrów o podziale miejscowości w Państwie Polskim na klasy dla oznaczenia mnożnika dodatku drożyznianego do płacy zasadniczej funkcjonariuszów państwowych; projekt rozporządzenia; uzasadnienie.
2. Motywy do projektu noweli do ustawy z dnia 29 lipca 1921 r. Dz.U.Rzp.P. Nr 69 poz. 448.
3. Projekt ustawy w przedmiocie pobierania od dłużników b. rosyjskich Banków Ziemskich Włościańskiego i Szlacheckiego specjalnego dodatku na pokrycie kosztów administracyjnych, związanych z likwidacją spraw tych Banków na terenie Rzeczypospolitej Polskiej; uzasadnienie³⁷⁴.
4. Wniosek nagły Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w przedmiocie likwidacji spraw b. rosyjskich Państwowych Ziemskich Banków Szlacheckiego i Włościańskiego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej; projekt rozporządzenia; uzasadnienie.
5. Ustawa w przedmiocie zawieszenia przedterminowej spłaty rent zahipotekowanych na włościach rentowych na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej³⁷⁵.
6. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o utworzeniu miasta Broku; uzasadnienie.
7. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o włączeniu gminy Miastków do powiatów Garwolińskiego; uzasadnienie³⁷⁶.
8. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia obywatelowi Stanów Zjednoczonych Stanisławowi Goderskiemu na nabycie od Towarzystwa z ograniczoną poręką „Bazar Gnieźnieński” nieruchomości znajdującej się w Gnieźnie, karty Nr. 235³⁷⁷.
9. [Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych w porozumieniu z Ministerstwem Sztuki i Kultury w sprawie przechowywania państwowych zbiorów sztuki w gmachach reprezentacyjnych].

^bZałącznik 1.^b

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie Rozporządzenia Rady Ministrów o podziale miejscowości w Państwie Polskim na klasy dla oznaczenia mnożnika dodatku drożyznianego do płacy zasadniczej funkcjonariuszów państwowych; projekt rozporządzenia; uzasadnienie

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie Rozporządzenia Rady Ministrów o podziale miejscowości w Państwie Polskim na klasy dla oznaczenia mnożnika dodatku drożyznianego do płacy zasadniczej funkcjonariuszów państwowych.

³⁷⁴ Ustawa weszła w życie w zmienionej wersji (dodany jeden art.) 3 grudnia 1924 r. Publikuje się ze względu na interesujące uzasadnienie.

³⁷⁵ Nie publikuje się.

³⁷⁶ Nie publikuje się.

³⁷⁷ Nie publikuje się.

Rada Ministrów
raczy uchwalić następujące
Rozporządzenie

Rady Ministrów z dnia ^{a..a} stycznia 1922 r. o podziale miejscowości w Państwie Polskim na klasy dla oznaczenia mnożnika dodatku drożyznianego do płacy zasadniczej funkcjonariuszów państwowych.

Na podstawie postanowień zawartych w art. 5 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz.U.Rz.P. Nr 65, poz. 429), art. 5 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz.U.Rz.P. Nr. 65, poz. 430), art. 5 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz.U.Rz.P. Nr. 65, poz. 431), art. 1, 2, 3 i 4 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz.U.Rz.P. Nr. 65, poz. 432), art. 3 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz.U.Rz.P. Nr. 65, poz. 433), art. 6 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz.U.Rz.P. Nr. 65, poz. 434), art. 1 i 2 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz.U.Rz.P. Nr. 65, poz. 435), art. 10 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz.U.Rz.P. Nr. 65, poz. 436), art. 57 ustawy tymczasowej z dnia 29 października 1920 r. (Dz.U.Rz.P. Nr 106, poz. 699) Rada Ministrów zarządza co następuje:

§ 1. Do klasy pierwszej

należą miasta

Warszawa, Kraków, Lwów, Poznań.

Do klasy drugiej

należą: a) wszystkie miejscowości w następujących powiatach:

Błonie, Radzymin, Warszawa	Województwo Warszawskie
Łódź	” Łódzkie
Będzin, Radom	” Kieleckie
Lublin	” Lubelskie
Białystok	” Białostockie
Nowogródek	” Nowogrodzkie
Pińsk, Sarny	” Poleskie
Dubno, Kowel	” Wołyńskie
Kraków, Nowy Targ, Spisz i Orawa	” Krakowskie
Lwów, Drohobycz	” Lwowskie
Poznań Wschodni i Zachodni	” Poznańskie

b) siedziby starostw w powiatach, w których wszystkie miejscowości niezaliczone do wyższych klas, należą do klasy trzeciej,

c) następujące miasta powiatowe:

Mińsk Mazowiecki,
Olkusz, Opoczno,
Hrubieszów, Zamość,
Gorlice, Nowy Sącz,
Jarosław, Rzeszów,
Kołomyja,

Brzezany,
Inowrocław, Kępno, Ostrów, Rawicz,
Działdowo, Kartuzy, Starogard, Tczew,
d) oraz następujące miejscowości:

Modlin (w pow. płońskim), Zegrze (w pow. pultuskim), Koluszki, Tomaszów (w pow. brzezińskim), Pabianice (w pow. łaskim), Ozorków (w pow. łęczyckim), Zduńska Wola (w pow. sieradzkim), Skarżysko (w pow. iłżeckim i koneckim), Dęblin, Kazimierz (w pow. puławskim), Łapy (w pow. wysoko-mazowieckim), Jaworzno, Siersza Wodna, Szczakowa, Trzebinia (w pow. chrzanowskim), Zbąszyn (w pow. Nowy Tomyśl), Chełmża (w pow. toruńskim), Gdynia, Reda (w pow. wejherowskim).

Do klasy trzeciej

należą:

a) wszystkie miejscowości niezaliczone do wyższej klasy w następujących powiatach:

Województwa Warszawskiego: Ciechanów, Grójec, Kutno, Łowicz, Maków, Mława, Nieszawa, Płońsk, Przasnysz, Pułtusk, Rypin, Skierniewice, Sochaczew, Włocławek.

Województwa Łódzkiego: Brzeziny, Kalisz, Koło, Konin, Łask, Łęczyca, Piotrków, Sieradz, Słupca.

Województwa Kieleckiego: Częstochowa, Jędrzejów, Kielce, Kozienice, Opatów, Pińczów, Sandomierz, Stopnica.

Województwa Lubelskiego: Biała, Chełm, Garwolin, Konstantynów, Kraśnik, Lubartów, Łuków, Puławy, Radzyń, Siedlce, Sokołów, Węgrów, Włodawa.

Województwa Białostockiego: Augustów, Białowieża, Bielsk, Grodno, Kolno, Łomża, Ostrołęka, Ostrów, Sejny, Sokółka, Suwałki, Szczuczyn, Wołkowyż, Wysokie Mazowieckie.

Województwa Nowogrodzkiego: Baranowicze, Lida, Nieśwież, Słonim, Stołpce, Wilejka, Wołożyn.

Województwa Poleskiego: Brześć Litewski, Drohiczyn, Kamień Koszrycki, Kobrań, Kossów, Luniniec, Prużany.

Województwa Wołyńskiego: Horochów, Krzemieniec, Luboml, Łuck, Ostróg, Równe, Włodzimierz Wołyński.

Województwa Krakowskiego: Biała, Chrzanów, Limanowa, Myślenice, Oświęcim, Tarnów, Wadowice, Wieliczka, Żywiec.

Województwa Lwowskiego: Cieszanów, Krosno, Łańcut, Nisko, Przemyśl, Przeworsk, Rawa Ruska, Ryki, Sokal, Tarnobrzeg, Żółkiew.

Województwa Stanisławskiego: Horodanka, Kosów, Paczenizyn, Skole, Śniatyn, Stanisławów, Stryj, Turka, Żydaczów.

Województwa Tarnopolskiego: Radziechów, Tarnopol, Zaleszczyki, Zbaraż.
Śląska Cieszyńskiego: Bielsk, Cieszyn.

Województwa Poznańskiego: Bydgoszcz, Chodzież, Gniezno, Gostyń, Grodzisk, Jarocin, Kościan, Łaszno, Międzychód, Mogilno, Oborniki, Ostrzeszów, Pleszew, Śmigiel, Śrem, Środa, Strzelno, Szamotuły, Szubin, Wągrowiec, Wolsztyn, Wyrzysk, Żnin.

Województwa Pomorskiego: Brodnica, Chojnice, Grudziądz, Kościerzyna, Puck, Sępólno, Toruń, Tuchola, Wejherowo.

b) wszystkie siedziby starostw, sądów powiatowych, sądów pokoju nienależące do wyższych klas, oraz c) następujące miejscowości:

Mrozy, Dębe Wielkie, Karczew (w pow. Mińsk Mazowiecki), Szydłowiec (w pow. koneckim), Ojców, Rabsztyn, Sławków, Wolbrom (w pow. olkuskim), Krynica, Żegiestów (w pow. Nowy Sącz), Kobierzyn, Swoszowice (w pow. podgórskim), Posada Olchowska (w pow. sanockim), Wygnanka (w pow. czortkowskim), Podwołoczyska (w pow. skałeckim), Strzałkowo (w pow. Września), Iłowo, Narzym, Turza Wielka (w pow. Działdowo), Zajączkowo Lubawskie (w pow. Lubawa), Łaskawice, Terespole (w pow. Świecie), Pelplin, Subkowy (w pow. Tczew), Kowalewo (w pow. Wąbrzeźno).

Do klasy czwartej

należą wszystkie inne miejscowości niezaliczone do wyższych klas w następujących powiatach:

Województwa Warszawskiego: Gostynin, Lipno, Mińsk Mazowiecki, Płock, Rawa, Sierpc.

Województwa Łódzkiego: Radomsko, Turek, Wieluń.

Województwa Kieleckiego: Iłża, Końskie, Miechów, Olkusz, Opoczno, Włoszczowa.

Województwa Lubelskiego: Biłgoraj, Hrubieszów, Janów, Tomaszów, Zamość.

Województwa Krakowskiego: Bochnia, Brzesko, Dąbrowa, Gorlice, Grybów, Jasło, Mielec, Nowy Sącz, Pilzno, Podgórze, Bydgoszcz.

Województwa Lwowskiego: Bóbrka, Brzozów, Dobromil, Gródek Jagielloński, Jarosław, Jaworów, Kolbuszowa, Lisko, Mościska, Rzeszów, Sambor, Sanok, Stary Sambol, Strzyżów.

Województwa Stanisławowskiego: Bohorodczany, Dolina, Kałusz, Kołomyja, Nadwórna, Rohatyn, Tłumacz.

Województwa Tarnopolskiego: Borszczów, Brody, Brzezany, Buczacz, Czortków, Rusiatyn, Kamionka, Strumiłłowa, Podhajce, Przemyślany, Skałat, Trembowla, Zborów, Złoczów.

Województwa Poznańskiego: Czarnków, Inowrocław, Kępno, Koźmin, Krotoszyn, Nowy Tomyśl, Odolanów, Ostrów, Rawicz, Witkowo, Września.

Województwa Pomorskiego: Chełmno, Działdowo, Gniew, Kartusy, Lubawa, Nowe Miasto, Starogard, Świecie, Tczew, Wąbrzeźno.

§ 2.

Powyższa klasyfikacja wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1922 roku.

§ 3.

Równocześnie tracą moc obowiązującą: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 stycznia 1921 (Dz.U.Rz.P. Nr 13, poz. 76) w sprawie podziału miejscowości, dla oznaczenia znacznika dodatku drożyznianego, na ziemiach przyłączonych do Rzeczypospolitej na zasadzie umowy o preliminarjach pokoju i rozejmie w Rydze, Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 kwietnia 1921 r. (Dz.U.Rz.P. Nr 37, poz. 224) o podziale miejscowości w Państwie Polskim na klasy dla oznaczenia mnożnika dodatku drożyznianego do płacy zasadniczej funkcjonariuszów państwowych, oraz obwieszczenie z dnia 16 sierpnia 1921 r. (Dz.U.Rz.P. Nr 71, poz. 498) w sprawie sprostowania omyłek w powyższym rozporządzeniu.

UZASADNIENIE

Rada Ministrów uchwaliła w dn. 28 sierpnia 1921 rewizję czwartej klasy i innych z szczególnym uwzględnieniem stacji kolejowych. Ministerstwo Skarbu składa przy niniejszym projekt odpowiedniego rozporządzenia. Uchwała wyżej przytoczona spowodowała mnóstwo wniosków już to o przeklasowanie rozmaitych poszczególnych miejscowości, już to ogólnej natury jak np. o zniesienie czwartej klasy a nawet o zniesienie w ogóle klas, począwszy od posłów sejmowych, wojewodów, a skończywszy na oderwanych podaniach pojedynczych robotników najniższej kategorii. Wniosków tych nadeszło do Ministerstwa Skarbu około tysiąca dotyczących się kilku tysięcy miejscowości.

I. zasada rewizji klas

Przed Ministerstwem Skarbu stał zawiły problem do rozwiązania i wyznalezienia podstawy rewizji takiej, aby możliwie spełnić uchwałę Rady Ministrów, uzgodnić pracę z wnioskami co najmniej Ministeriów, wojewodów i z dotychczasowymi rozporządzeniami.

Przy wzajemnym uzgadnianiu wniosków wyszła na jaw wielka ich rozbieżność. Jedne województwa należałoby według nich przenieść ryczałtowo do najwyższych klas (Kieleckie, Dyr. Krakowska), inne pozostawić na stosunkowo niskim poziomie (Lubelskie). Ministerstwo Skarbu próbowało zaczerpnąć zasadę rewizji z motywów wniosków. Niestety bardzo często te warunki, które podawały jedne wnioski za przyczyny drożyzny, w innych stanowiły przyczyny tanioci (Stacja kolei, memoriał Ulanowa). W jednej rzeczy wszystkie wnioski zgadzały się ze sobą, mianowicie w utyskiwaniu na ogólną drożyznę. Nie pozostawało zatem nic innego, jak bez względu na najrozmaitsze przyczyny i motywy wziąć za podstawę rewizji klas istotny fakt wzajemnego stosunku drożyzny. Rzecz naturalna, że wszystkich postulatów nie dało się uwzględnić.

II. stosunek drożyzny i liczba klas.

Miarę do obliczenia wzajemnego stosunku stanu drożyzny można było wziąć z jakiegokolwiek miejscowości w Państwie. Przyjęto Warszawę oznaczając stan jej

równy 100, tym więcej, że Warszawa skupiająca w sobie niejednokrotnie rynek pwnych rzeczy z całej Polski, najmniej podlega prawdopodobnie skokom cen.

Zasada obliczania granic klas.

Następnie należało ściśle określić stosunek klas do stosunku drożyzny, czyli granice dla każdej klasy.

Granice te muszą uwzględniać ściśle istotne fakty drożyzny. Przyjęto tutaj rozpięcie między skonstatowaną najwyższą przeciętną i najniższą przeciętną granicą drożyzny. Rozpięcie to podzielone przez liczbę klas dało ich granice. Rada Ministrów przyjęła cztery klasy, w rzeczywistości jednak trzy, gdyż do klasy pierwszej należała jedna tylko Warszawa, mimo to, że drożyzna w wielu miejscowościach wyższa była od Warszawskiej. Powyższe rozpięcie zatem, podzielono przez trzy.

III. Obliczenie istotnego stosunku drożyzny.

Obliczenie faktu drożyzny, dokonane zostało na podstawie danych wyjętych z podań i wniosków. Danych Głównego Urzędu Statystycznego było za mało. Nadto dane nadesłane przez zainteresowane organizacje były raczej wyższe od rzeczywistych, zatem dawały jak najmniejsze prawdopodobieństwo pokrzywdzenia miejscowości z powodu obliczenia za niskiego stosunku. Wreszcie i koszt utrzymania w Warszawie przyjęto z uwzględnieniem przydziałów żywnościowych, czego nie uwzględniono w obliczeniach poszczególnych miejscowości. Ponieważ należało spieszyć się z pracą można było oprzeć się jedynie na materiałach znalezionych w podaniach. Różnorodność tych materiałów zmusiła do sprowadzenia ich do wspólnego mianownika dla operowania jednakowymi wartościami przy obliczaniu stosunku.

W obliczeniach uwzględniono tylko środki żywności przy czym przyjęto 16 przedmiotów notowanych przez Główny Urząd Statystyczny. Wszelkie dane innego rodzaju, jak odzież, opał itd. są wartościami tak niezmiernie zależnymi od widzimisię opracowującego, że Min. Skarbu musiało dane te ze swego rachunku wyłączyć. (Takie ujęcie sprawy zbiegło się ściśle z pojęciami przyjętymi przez administrację niemiecką z tą małą różnicą, że tam do obliczeń przyjęto 13 nieco innych artykułów żywności). Stosunek ten obliczono podług stosunku Warszawskiego. Z powodu różnorodnego materiału nie było podobna uniknąć tym większych błędów im mniej cen nadesłano z danej okolicy. Starano się zwiększyć liczbę danych przez zastępstwo, którego stosunek został obliczony na podstawie przeciętnych znalezionych tak w podaniach, jak w wykazach cen Głównego Urzędu Statystycznego. Tak więc koszt chleba obliczono na podstawie cen mąki (dla Kongresówki jak 93 do 100, dla Małopolski jak 96 do 100), cenę mąki na podstawie ceny żyta (jak 150 do 100), cenę kaszy jęczmiennej na podstawie ceny jęczmienia (jak 200 do 100), lub innych kasz (jak 75 do 100), cenę fasoli na podstawie ceny grochu (jak 100 do 100).

IV. Zastosowanie wskaźników do obszarów.

W ten sposób obliczono dla byłego zaboru rosyjskiego i dla Małopolski 180 wskaźników. Z Głównego Urzędu Statystycznego otrzymano jedną trzecią część wskaźników, przy czym wskaźniki poszczególnych miejscowości obliczone przez Ministerstwo Skarbu i przez Główny Urząd Statystyczny często nakrywały się wzajemnie. (Co do województw poznańskiego i pomorskiego Ministerstwo Skarbu posiłkowało się innym źródłem mianowicie wskaźnikami Głównego Urzędu Statystycznego i obliczonymi na podstawie danych nadesłanych przez Komisję Płac Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej. Jedne i drugie dane pochodzą z października. Znalaziono między tymi źródłami ogromną rozbieżność, co spowodowało konieczność wzięcia przeciętnych, przy czym w razie wątpliwości rozstrzygał wskaźnik Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej).

Z powyższych liczb należało wnioskować o różnicy drożyzny we wszystkich miejscowościach całego Państwa. Dokonać tego było można przenosząc skonstatowany fakt drożyzny z danej miejscowości na jej okolicę (powiat).

Sposób uwzględnienia stacji kolejowych przy rewizji.

W uchwale Rady Ministrów położono nacisk na stacje kolejowe. Powyższy sposób przeniesienia wskaźników miast na okoliczne obszary był jedynym możliwym rozwiązaniem tego postulatu. Stacje są bowiem szczególniejszym warunkiem, który sprawia drożyznę lub taniocść. Zależne to od okolicy a potwierdzają to memoriały mówiące o tym z wielkim naciskiem (Ulanów), że istnienie stacji kolejowej ułatwia bytowanie urzędnikom, że bez stacji zdani są oni na ceny pośredników dzierżących monopol handlowy wskutek trudności komunikacyjnej. Wyszło się ponadto z tego założenia, że stałych skoków w cenach w stosunku do najbliższych okolic ^aszczególniej^a na stacjach kolejowych być nie może. Przy znanej solidarności kolejarzy i łatwości wzajemnej komunikacji, każdy skok ceny niweluje się przez natychmiastowe ^azakupowanie^a danego artykułu w najtańszej okolicy. Stąd masowy popyt na niego podnosi cenę, a natomiast unikanie go w okolicach droższych cenę obniża. Następuje więc automatyczna niwelacja. Dlatego wszystkie wskaźniki w całej Rzeczypospolitej sprawdzono i poprawiono przez obliczenie przeciętnej wszystkich wskaźników otaczających każdy wskaźnik. W ten sposób osiągnięto możliwie dokładne liczby zbliżone do rzeczywistości dla wszystkich powiatów całego Państwa w czasie obecnym. O pokrzywdzeniu jakiegokolwiek stacji przy takim obliczeniu być nie może, gdyż wskaźniki brano z miast, w których przeważnie z powodu znaczniejszego skupienia ludności ceny są nieco wyższe niż w okolicznych wsiach.

Przedmieścia.

W podobnym położeniu co stacje zostają i przedmieścia miast. Ponieważ wskaźnik został wzięty dla danej okolicy z danego miasteczka lub miasta (Lwowa, Krakowa, Poznania, Warszawy, Białegostoku, Łodzi, Gniezna, Wejherowa itd. itd.), przeto mieszkańcy okolicy tego miasta zaopatrujący się w jego centrum

nie ponoszą żadnej krzywdy, gdyż zaliczeni zostają do tej klasy jako uzasadnia skonstatowany fakt drożyzny w mieście, w którym się aprowidują. O ile miasto znajduje się w wyższej klasie spowodowane to zostało względami innej natury nie gospodarczymi, których zastosować do przedmieść niepodobna, o ile nie są one administracyjnie objęte granicami danego miasta.

V. Liczby wskaźników i granice między klasami.

Przeciętne wyniki powiatów i województw przedstawiały się w stosunku do Warszawy, jak następuje:

Wskaźnik					
W województwie:	Najwyższy przeciętny powiatowy w powiecie:		Najniższy przeciętny powiatowy w powiecie:		Przeciętny wojewódzki:
Warszawskim	Błonie	96.2	Rawa	75.0	84.1
Łódzkim	Łódź	92.0	Kalisz	76.2	82.8
Kieleckim	Pińczów	89.5	Opoczno	72.2	82.0
Lubelskim	Lublin	93.5	Hubieszów	76.6	84.4
Białostockim	Bielsk	95.0	Augustów	82.7	87.8
Krakowskim	Nowy Targ	52.1	Gorlice	68.1	80.2
Lwowskim	Drohobycz	97.9	Mościska	71.0	79.8
Stanisławowskim	Śniatyn	94.6	Rohatyn	69.9	82.1
Tarnopolskim	Tarnopol	85.4	Przemysłany	73.5	78.5
Na Śląsku Cieszyńskim]	Bielsk	86.8	Cieszyn	83.6	85.2
Poznańskim	Poznań	94.9	Koźmin	64.4	73.8
Pomorskiem	Brodnica	76.1	Chełmno	64.5	68.8
Nowogrodzkim	Nowogródek	118.2	Nieśwież	94.3	99.9
Poleskim	Sarny	120.2	Kobryń	86.6	99.8
Wołyńskim	Kowel	97.0	Krzemieniec	75.0	87.7

Najwyższa przeciętna ogólna wynosi 95.3

Najniższa przeciętna ogólna wynosi 75.5

rozpięcie 19.8

Granice zatem klas wypadają:

klasa II ponad 88.7

klasa III ponad 82.1

klasa IV poniżej 82.1

Zestawienie tych granic z przeciętnymi wskaźnikami wykazuje niemożliwość przyjęcia ich w całej Rzeczypospolitej do rewizji, gdyż wówczas w województwach

poznańskim i pomorskim (po przeprowadzeniu korekty przy zastosowaniu wyników Komisji Płac Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej) jedna tylko miejscowość (Poznań) przeszłaby do II-ej klasy, wszelkie zaś inne miejscowości musiałyby być zaliczone do IV-ej, co jest sprzeczne ze stanem obecnym. Wprost przeciwnie rzecz przedstawia się do obszarów Wschodnich. Wszystkie miejscowości należałoby przenieść do klasy II-ej. Tak jeden jak i drugi wynik według wszelkiego prawdopodobieństwa nie jest zgodny ze stanem faktycznym. W Województwie Poznańskim i Pomorskim dane z października są prawdopodobnie za niskie. Tam odbywa się jeszcze niwelacja cen spowodowana unifikacją handlową. Wysokość wskaźników wschodnich natomiast tłumaczy się skąpym materiałem pochodzącym tylko od zainteresowanych władz wojewódzkich (Nowogródek, Polesie) bez potwierdzenia cen podanych przez jakikolwiek Urząd miejscowy. Województwa Wschodnie posiadają nadto dodatek kresowy w wysokości 1/3 dodatku drożyznianego.

Wobec tego granice rozpięcia a zatem i granice klas musiało Ministerstwo Skarbu przystosować do powyższych niedokładności, przyjmując za fakt prawdopodobny niezmienną wzajemnego stosunku wykazanego wskaźnikami w wyżej wspomnianych województwach.

Tak więc dla województw Warszawskiego, Łódzkiego, Kieleckiego, Lubelskiego, Białostockiego, Krakowskiego, Lwowskiego, Stanisławowskiego, Tarnopolskiego, Śląska Cieszyńskiego i Wołyńskiego przyjęto ogólne przeciętne granice podane wyżej, czyli:

Klasa II ponad 88.7

Klasa III ponad 82.1

Klasa IV poniżej 82.1

Dla województw Poznańskiego i Pomorskiego granice klas przyjęto:

Klasa II ponad 83.8

Klasa III ponad 73.7

Klasa IV poniżej 73.7

Dla województw Nowogródzkiego i Poleskiego

Klasa II ponad 104.5

Klasa III poniżej 104.5

VI. Inne podstawy rewizji klas (siedziby starostw, sądów).

Ministerstwo Skarbu uwzględniło przy przeklasowaniu jeszcze trzy inne momenty: 1. budżety miast powiatowych i sądów powiatowych i pokoju, 2. dotychczasowy stan rzeczy i 3. względy administracyjne. Wszystkie te momenty skłoniły do zaklasyfikowania miast powiatowych i siedzib sądów, przeważnie jako źródeł wskaźnikowych o jedną klasę wyżej aniżeli uzasadnia to wskaźnik tych miast. W ten sposób starano się uniknąć pokrzywdzenia tych miejscowości spowodowanego ewentualnym błędem przy obliczeniach opartych o niepewny fundament stosunku drożyzny. Następnie nieprzyjęcie tej zasady pozostawiłoby

stan obecny niemal bez zmiany, co by nie było wskazanym ze względu na obecne rozgoroczenie spowodowane tym stanem i zmusiłoby do natychmiastowego poprawienia wydanego rozporządzenia. Gdyby się wreszcie zaklasyfikowanie tych miast zastosowało ściśle do stosunku drożyzny, wówczas wszystkie urzędy w całej Rzeczypospolitej starałyby się prawdopodobnie wyśrubować ceny na urzędowych wykazach w tym celu aby uzyskać wyższą klasę płacy. Za tymi wykazami poszłaby i istotna zwyżka cen co by nie było korzystne dla stanu gospodarczego w Polsce. Administracyjne zaklasyfikowanie tych miast, które są obowiązane do notowania cen daje rękojmię bardziej obiektywnego traktowania cenników.

W każdej klasie znalazła się pewna liczba wyjątków wyszczególnionych imiennie. Spowodowane zostało to niemożnością obniżenia dotychczasowych klas tych miejscowości, a nie dało się ich objąć normą ogólną gdyż wskaźniki nie pozwalały na to.

MINISTER SKARBU

/-/ Michalski

Załącznik 2.

Motywy do projektu noweli do ustawy z dnia 29 lipca 1921 r. Dz.U.Rzp.P. Nr 69 poz. 448

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO
DEPARTAMENT NAUKI I SZKÓŁ WYŻSZYCH
WARSZAWA

DN. 7 listopada 1921 r.

8585-IV/21./2111/21

W odpowiedziach należy powoływać się na Nr. Powyższy.

PROJEKT

Noweli do ustawy z dnia 29 lipca 1921 r. Dz. U. Rzp. P. Nr. 69 poz. 448.

Motywy:

Ustawą z dnia 29 lipca 1921 r. przeznaczone zostały tereny rządowe za Cytadelą oraz pas ziemi przy ulicy Górnej w Warszawie pod budowę domów mieszkalnych. Zachodzi potrzeba rozszerzenia tej ustawy na trójkątny skrawek gruntu wskazany przez Sekcję Regulacji m. Warszawy, leżący między ulicą Górną a Myśliwiecką i przeznaczenie go pod budowę domków przez ^aWspółdzielnię^a Mieszkaniową profesorów Architektury Politechniki Warszawskiej.

Rząd obowiązany jest przyjść z pomocą tej ^aWspółdzielni^a w dostarczeniu kilkunastu mieszkań profesorom, tym bardziej, że brak mieszkań stanowi poważną przeszkodę w zorganizowaniu Politechniki Warszawskiej. Popieranie tego rodzaju ^aWspółdzielni^a jest najskuteczniejszą drogą do zaradzenia brakowi mieszkań, jak się to okazało z wyników uzyskanych przez podobną ^aWspółdzielnię^a profesorów Uniwersytetu Warszawskiego, która przy nieznacznej stosunkowo pomocy rządowej dostarczyła w ciągu roku 24 mieszkań swym członkom.

Wobec tego wnoszę:

^bRada Ministrów raczy uchwalić następujący projekt ustawy, mający być przedłożony Sejmowi:^b

^cUstawa z dnia ^{a...}^a 1922 r.

dotycząca rozszerzenia zakresu działania ^hRada Ministrów raczy uchwalić następujący wniosek ustawy, mający być przedłożony Sejmowi: Nowela do^h ustawy z dnia 29 lipca 1921 r. w przedmiocie przeznaczenia terenów za cytadelą, oraz pasa ziemi wzdłuż ulicy Górnej ^cw Warszawie^c pod budowę domów ^c(Dz.Ust.R.P. Nr. 69 poz 448)^c ^hdotycząca oddania terenu między ulicami Górną i Myśliwiecką ^aWspółdzielni^a Mieszkaniowej prof. Wydz. Archit. Pol. Warszawskiej pod budowę domów dla jej członków^h.

Art. 1. Zakres działania ustawy z dnia 29 lipca 1921 r. w przedmiocie przeznaczenia terenów za cytadelą oraz pasa ziemi wzdłuż ulicy Górnej w Warszawie pod budowę domów ^c(Dz.Ust.R.P. Nr. 69 poz 448)^c rozszerza się na ^hskrawek terenu^h ^ctrójkątny kawałek gruntu o powierzchni 17841 metrów kw[adratowych], położony^c między ulicami Górną, Myśliwiecką i nowo projektowaną ^hz tym, że teren ten przeznaczony zostaje dla ^aWspółdzielni^a Mieszkaniowej Profesorów Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej^h.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrom Skarbu, Rolnictwa i Dóbr Państwowych ^coraz^c Robót Publicznych. ^horaz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.^h

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ^hjej^h ogłoszenia.

MINISTER

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

^cwz.^c ^fT. Łopuszański^f

Projekt ustawy w przedmiocie pobierania od dłużników b. rosyjskich Banków Ziemskich Włościańskiego i Szlacheckiego specjalnego dodatku na pokrycie kosztów administracyjnych, związanych z likwidacją spraw tych Banków na terenie Rzeczypospolitej Polskiej; uzasadnienie

P R O J E K T

USTAWA

w przedmiocie pobierania od dłużników b. rosyjskich Banków Ziemskich Włościańskiego i Szlacheckiego specjalnego dodatku na pokrycie kosztów administracyjnych, związanych z likwidacją spraw tych Banków na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1.

Celem pokrycia kosztów administracyjnych, związanych z likwidacją działalności b. rosyjskich państwowych ziemskich Banków Szlacheckiego i Włościańskiego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej dłużnicy tych Banków przy wpłacaniu przypadających od nich z tytułu amortyzacji zaciągniętego długu rat bieżących i zaległych oraz przy przedterminowej spłacie całej pożyczki winni uiszczać na rzecz Państwowego Banku Rolnego dodatek administracyjny w wysokości, ustanowionej zgonie z art. 12 Statutu Państwowego Banku Rolnego (Dz.Ust.R.P. z r. 1921: Nr. 59. poz. 369).

Art. 2.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu.

Art. 3.

Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem ogłoszenia.

U Z A S A D N I E N I E

Tak zwany grosz administracyjny, pobierany w czasach przedwojennych na mocy statutów Banku Włościańskiego i Szlacheckiego od udzielonych przez te Banki pożyczek, regulowany był w drodze ustawodawczej. Wynosił on 1/2–3/4% sumy zadłużenia. Jeśli się jednak zważy dzisiejszą relację (216 marek za rubla) przy regulowaniu tych wierzytelności – zwłaszcza, że wysokość przeciętnej pożyczki nie przekracza 5000 marek, te nie trzeba dowodzić że dodatek administracyjny w tak znikomym wymiarze pokrywa zaledwie jakąś tysięczną część własnych kosztów Państwa.

Dotychczas wszelkie wydatki, związane z likwidacją wierzytelności Banku Włościańskiego, a wyrażające się z powodu wysokich płac urzędniczych w wielomilionowych sumach, pokrywane były z budżetu Państwa. Wobec zatem przekazania Państwowemu Bankowi Rolnemu likwidacji wzmiankowanych wierzytelności

ustawa niniejsza ma na celu zapewnienie Bankowi pokrycia na ponoszone przezeń wydatki i zdjęcie tego ciężaru ze Skarbu Państwa, a także zapewnienie środków na odprawę tych pracowników Zarządu Likwidacyjnego Banku Włociańskiego, którzy będą zwolnieni po 1 stycznia 1922 roku.

Wreszcie należy zaznaczyć, że przy wyjątkowo korzystnej dla dłużników Banku Włociańskiego koniunkturze regulowania swych zobowiązań przed wojennych po kursie 216 marek za rubla przewidziany niniejszą ustawą dodatek administracyjny bynajmniej nie odbije się na ich interesach.

Uchwalenie niniejszej ustawy jest sprawą o tyle pilną, aby z chwilą przejęcie przez Państwowy Bank Rolny likwidacji wspomnianych wierzytelności t.zn. od 1 stycznia 1922 roku można było przystąpić do jak najszybszego likwidowania tej kosztownej dotąd dla Państwa sprawy.

^bZałącznik 4^b

Wniosek nagły Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w przedmiocie likwidacji spraw b. rosyjskich Państwowych Ziemskich Banków Szlacheckiego i Włociańskiego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej; projekt rozporządzenia; uzasadnienie

Wniosek nagły

Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w przedmiocie likwidacji spraw b. rosyjskich Państwowych Ziemskich Banków Szlacheckiego i Włociańskiego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia ^{a...^a}

w przedmiocie likwidacji spraw b. rosyjskich Państwowych Ziemskich Banków Szlacheckiego i Włociańskiego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Na podstawie art. 3 p. g. oraz i. ustawy z dn. 6 lipca o organizacji Urzędów Ziemskich (Dz.Ust. N. 70 poz. 461) oraz art. 6 Ustawy z dn. 10 czerwca 1921 r. w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Rolnego (Dz.U. N. 59 poz. 389) Rada Ministrów zarządza co następuje:

1. Likwidację pożyczek b. rosyjskich Państwowych Ziemskich Banków Szlacheckiego i Włociańskiego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej przekazuje się Państwowemu Bankowi Rolnemu.
2. Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego jest upoważniony do ustalenia terminu przejęcia przez P. Bank Rolny spraw w art. 1 niniejszego rozporządzenia wymienionych, tudzież do wydawania wszelkich rozporządzeń i postanowień w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami w przedmiocie likwidacji wszelkich spraw powyższych banków.

3. Uchyła się moc obowiązującą Rozporządzenia Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich w przedmiocie utworzenia Urzędu do likwidacji spraw Banków Ziemskich Włociańskiego i Szlacheckiego na terenie Ziem Wschodnich (Dz. Urz. Z.C.Z.W. N. 21 poz. 541).
4. Do czasu wydania ustawy w przedmiocie pobierania od dłużników b. Banku Włociańskiego i Szlacheckiego podwyższonych opłat na pokrycie wydatków administracyjnych, związanych z likwidacją spraw tych Banków, koszty te będą pokrywane z budżetu Głównego Urzędu Ziemskiego.
5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

UZASADNIENIE.

Działalność b. rosyjskich Państwowych Banków Ziemskich Szlacheckiego i Włociańskiego na terenie Państwa Polskiego była dość silnie rozwinięta. Bank Szlachecki działał wyłącznie we wschodnich powiatach Rzeczypospolitej, natomiast Bank Włociański działalnością swoją obejmował b. Królestwo Kongresowe i tzw. ziemie wschodnie.

Z chwilą powstania Państwa Polskiego wyłoniła się konieczność likwidacji tych spraw, co spowodowało powołanie do życia na terenie b. Kongresówki specjalnego „Zarządu Likwidacyjnego Oddziałów b. Banku Włociańskiego na terenie Państwa Polskiego”, gdyż działał tylko b. Włociański, natomiast na ziemiach wschodnich posiadających wówczas odrębną organizację państwową, powstał „Urząd do likwidacji spraw b. Państwowych Banków Ziemskich Włociańskiego i Szlacheckiego”.

Oba te urzędy każdy we własnym zakresie, likwidowały te sprawy, ściągając od dłużników tych banków raty zaległe i bieżące, tudzież wykonując nadzór nad obrotem ziemią, pożyczkami tych Banków obciążoną.

Z chwilą zlikwidowania Generalnego Komisarzatu Ziem Wschodnich przestał funkcjonować na ziemiach wschodnich wspomniany wyżej urząd i sprawy, zarówno Banku Szlacheckiego jak i Włociańskiego na tych terenach pozostały bez państwowej opieki i do dziś leżą odłogiem, wymagając jak najrychlejszej ingerencji ze strony Państwa.

Ponieważ „Zarząd Likwidacyjny Oddziałów Banku Włociańskiego” na terenie Państwa Polskiego do chwili obecnej istnieje, można by było powierzyć temu zarządowi likwidację spraw Banku Szlacheckiego i Włociańskiego na wschodzie, utrzymując dalsze jego istnienie.

Jednakże dziś sprawy te już tak dojrzały w związku z wykonaniem uchwalonej reformy rolnej, że istnienie odrębnego urzędu do likwidacji tych spraw jest zupełnie zbyteczne, tym bardziej, że należą one do zakresu kredytu agrarnego, który dziś w znacznej mierze stanowić ma przedmiot działania funkcjonującego już państwowego Banku Rolnego. Najracjonalniejszym więc postawieniem sprawy przeprowadzenia likwidacji pożyczek wydanych przez b. rosyjskie

Państwowe Banki Ziemskie Włociański i Szlachecki byłoby zwinięcie obecnego „Zarządu Likwidacyjnego Oddziałów b. Banku Włociańskiego na terenie Państwa Polskiego” i przekazanie dalszej likwidacji spraw tych Banków na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej Państwowemu Bankowi Rolnemu, przez co wprowadzi się zupełną jednolitość przy załatwianiu tych spraw.

Za takim rozstrzygnięciem przemawiają również jeszcze dwa następujące motywy:

1) sprawy Banku Włociańskiego i Szlacheckiego są ze sobą na tyle ściśle związane, że i w rosyjskim ustroju władz Banki te miały wspólne zarządy centralne i lokalne;

2) likwidacja tych spraw, zgodnie ze wskazówkami Ministerstwa Skarbu ma iść i idzie już. Tyczy się to wiarygodności Banku Włociańskiego) w kierunku przyjmowania od dłużników przedterminowej spłaty całej zaciągniętej w swoim czasie w tych Bankach pożyczki po kursie 2 mk. 16 za rubla przedwojennego, co jest ogromnym dobrodziejstwem dla dłużników, i co powoduje masowe spłacanie pożyczek, wskutek czego sprawy te, przy tej polityce skarbowej, zostaną niewątpliwie zlikwidowane bardzo szybko. Z tych więc względów nie ma żadnej potrzeby istnienia specjalnego urzędu do likwidacji omawianych spraw, które mogą być szybko i sprawnie załatwiane przez Państwowy Bank Rolny, posiadający odpowiedni ku temu aparat urzędniczy.

^bZałącznik 6^b

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o utworzeniu miasta Broku; uzasadnienie

UZASADNIENIE

Osada Brok jest w znacznym stopniu uprzemysłowiona i posiada dobrze rozwinięty handel, co zawdzięcza głównie swemu położeniu, leży bowiem nad rzeką Bugiem oraz głównym traktem szosowym między Warszawa i Białymstokiem. Rozwojowi osady jednak stoi na przeszkodzie brak własnego zarządu: w radzie gminnej gminy Orle, do której osada Brok należy nie posiada swego przedstawiciela, wobec czego sprawy osady nie znajdują należytego uwzględnienia. W dodatku od siedziby zarządu gminy Orle, osada Brok jest oddalona o 10 kilometrów, co utrudnia wysoce komunikowanie się. Osada liczy 2844 mieszkańców, w czym ludności chrześcijańskiej 1814, po przyłączeniu jednak wsi Brok Poduchowny i Czuraj oraz folwark Czuraj liczyć będzie 3147 mieszkańców. Projekt budżetu projektowanego miasta Brok wykazuje, że miast to będzie w stanie prowadzić samodzielną gospodarkę miejską.

Grunta wsi Brok Poduchowny i Czuraj oraz folwark Czuraj wchodzą w szachownicę w grunty osady Brok. Rozpoczęta jest komasacja tych gruntów. Utworzenie wspólnego zarządu gminnego ułatwi w wysokim stopniu konieczne porozumienie w tej sprawie i przyspieszy akcję komasacyjną.

Za podniesieniem osady Brok do godności miasta z włączeniem do niego wsi Brok Poduchowny i Czuraj wypowiedzieli się jednogłośnie mieszkańcy osady Broku na walnym zgromadzeniu; na zebraniach gromadzkich wsi Brok Poduchowny i Czuraj mieszkańcy tych wsi wypowiedzieli swą zgodę na włączenie ich do projektowanego miasta Broku. Projekty te poparły swymi uchwałami Rada gminna gminy Orło oraz Wydział powiatowy w Ostrowiu.

Wreszcie Wojewoda w Białymstoku udzielił w tej sprawie przychyłnej opinii.

PROJEKT

Rozporządzenie Rady Ministrów

^hw przedmiocie^h ^co^c utworzeniu miasta Broku

Na zasadzie art. 1 ustawy z dnia 20 lutego 1920 r. (Dz. Ust. R.P. Nr 19, poz. 92) w przedmiocie zaliczenia osad wiejskich w poczet miast oraz zmiany granic miast na obszarze b. zaboru rosyjskiego, zarządza się, co następuje.

Art. 1.

Osadę Brok oraz wieś Brok Poduchowny, wieś Czuraj i folwark Czuraj włącza się z gminy Orło powiatu Ostrowskiego i tworzy się gminę miejską Brok z siedzibą zarządu miejskiego w osadzie Brok.

Art. 2.

Na utworzoną w ten sposób gminę miejską Brok, rozciąga się moc obowiązującą Dekretu z dnia 4 lutego 1919 r. o samorządzie miejskim (Dz. Pr. Nr. 13, poz. 140), uzupełniając jednocześnie wykaz miast, dołączony do tego dekretu, jak następuje: „155 Brok”.

Art. 3.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 4.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ^h1 stycznia 1922 roku^h ^c1 marca 1922 roku^c.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH:

^fSt. Downarowicz^f

^bMinister Sprawiedliwości

Minister Skarbu^b

[Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych w porozumieniu z Ministerstwem Sztuki i Kultury w sprawie przechowywania państwowych zbiorów sztuki w gmachach reprezentacyjnych]

UZASADNIENIE

Przechowywanie przedmiotów sztuki i pamiątek historycznych jako mienia narodowego należy ześrodkować w instytucji państwowej, podług jednolitej inwentaryzacji. Dzieła sztuki i pamiątki historyczne, zarówno państwowe, jak ofiarowywane przez osoby prywatne, nie mają dotychczas miejsca w gmachach państwowych dla przechowywania, przechodzą do poszczególnych muzeów, stanowiących własność gmin i są rozproszone. Ześrodkowanie ich w gmachach reprezentacyjnych nie tylko podniesie piękno wnętrza: Rząd założy podstawy dla tak potężnego czynnika kultury, jakimi są zbiory (muzea) państwowe, a jakie mają Anglia, Francja oraz inne państwa kulturalne; podniesie to zarówno wartość państwowego majątku jako też stanie się wykonaniem jednego z najważniejszych zadań Rządu.

Ministerstwo Robót Publicznych w porozumieniu z Ministerstwem Sztuki i Kultury oraz w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1920 r. wnosi:

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1. Wszelkie dzieła sztuki oraz zabytki historyczne wszelkiego rodzaju powracające z Rosji do Polski, ^hjako^h ^cstanowiące^c mienie państwowe, są dobytkiem i własnością narodu polskiego i włączają się do zbiorów państwowych Rz[eczy] p[ospo]l[i]tej.
2. Do czasu przeznaczenia lub wybudowania gmachu specjalnego zbiory państwowe przechowują się w gmachach reprezentacyjnych Rzeczypospolitej.
3. Przeniesienie zbiorów do poszczególnych gmachów reprezentacyjnych należy do ^hosobnej komisji, powołanej przez^h Ministra Robót Publicznych ^hw porozumieniu z^h i Ministra Sztuki i Kultury.
4. Inwentaryzacja zbiorów i ich przechowywanie należy do obowiązków Zarządu Gmachów Reprezentacyjnych Rz[eczy]p[ospo]l[i]tej.

Warszawa, dnia 13 stycznia 1922 r.

Minister Robót Publicznych
^fG. Narutowicz^f

Warszawa, dnia 14 stycznia 1922 r.

^cZa^c Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury
^g...^g

Zastępca Dyrektora Departamentu

Skład Komisji zbiorów państwowych (dzieł sztuki i pamiątek historycznych).
Członkowie Komitetu Nadzorczego Gmachów Reprezentacyjnych Rz[eczy]
p[ospo]litej.

K. Jakimowicz, Dyrektor Departamentu Budowlanego Ministerstwa Robót
Publicznych

St. Car, Szef Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa

Wł. Studziński, Dyrektor Departamentu Prezydium Rady Ministrów

Gen. Jacyna, Adiutant Generalny Naczelnika Państwa

J. Wojciechowski, Naczelnik Wydziału Muzeów i Zabytków Ministerstwa
Sztuki i Kultury

K. Skórewicz, Naczelnik Zarządu Gmachów Reprezentacyjnych Rz[eczy]
p[ospo]litej.

Dr. A. Szyszko-Bohusz, Kierownik Odnowienia Zamku Kr[ólewskiego]
na Wawelu

Dr. M. Treter, Dyrektor zbiorów

Prezes Komisji do Badania Historii Sztuki w Polsce Akademii Umiejętności
w Krakowie

Przedstawiciel Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości w Warszawie

Dyrektor Departamentu Sztuki i Kultury

Przedstawiciel Ministerstwa Spraw Wojskowych

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ
13-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 30 stycznia 1922 r.

Przewodniczy: Minister Poczt i Telegrafów	dr. Władysław Stesłowicz
Obecni:	
Za Ministra Spraw Wewnętrznych Podsekretarz Stanu	Julian Dunikowski
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Skarbu	dr. Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Za Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych	Zygmunt Chmielewski
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu	Julian Eberhardt
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr. Witold Chodźko
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr. Józef Wybicki
Dyrektor Departamentu administracyjnego Prezydium Rady Ministrów	dr. Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prezydium Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr. Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 26 stycznia 1922 r.
2. Sprawy urzędnicze (referuje Dyrektor Departamentu administracyjnego Prezydium Rady Ministrów).

Uchwalono załączone rozporządzenie o tymczasowej pomocy lekarskiej dla pracowników (załącznik 1) z tą zmianą, że w § 5 ustęp 3 omawiającym udzielanie pomocy lekarskiej skreślono słowa „po otrzymaniu w tej mierze pisemnego zawiadomienia”.

Zarazem zlecono Kierownikowi Ministerstwa Zdrowia Publicznego opracowanie projektu ustawy o pomocy lekarskiej dla pracowników państwowych w myśl postanowień uchwalić się mającej przez Sejm ustawy o państwowej służbie cywilnej.

Minister Skarbu wystąpi na Radę Ministrów w przeciągu miesiąca z projektem noweli, zmieniającej postanowienia ustawy o uposażeniu w sprawie dodatku za wysługę lat w tym kierunku, by dodatek ten był wydatniejszy.

Prezydium Rady Ministrów z Ministerstwem Skarbu, Kultury i Sztuki, a w porozumieniu z zainteresowanymi Ministerstwami, przygotowuje projekt umundurowania pracowników państwowych, ewentualnie rewidując wydane już przepisy uniformowe. Równocześnie wspomniane czynniki zastanowić się mają nad formą pomocy, względnie nad uregulowaniem zakupna mundurów przez urzędników.

3. Minister Spraw Zagranicznych odczytuje depezę z daty 27 stycznia, otrzymaną od rządu kowieńskiego w sprawie Wileńszczyzny i odpowiedź, jaką zamierza wysłać na tę notę (załącznik 2 i 3). ^cZałączniki 2 i 3 podjął Minister Spraw Zagr. i pomimo przypomnień nie zwrócił 21 IX [19]22 Buzek.^c Rada Ministrów przyjmuje projekt odpowiedzi; równocześnie postanawia uznać Litwę kowieńską *de iure*, skoro tylko będzie przychylna z jej strony odpowiedź, że ona godzi się na zawarte w naszej nocie konkretne rokowania³⁷⁸.
4. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości zawiadomienie Prezesa Rady Ministrów, że utworzony będzie specjalny Komitet Ministrów, czuwający nad przygotowaniem prac na konferencję w Genui³⁷⁹, w skład którego wejdą: Prezes Rady Ministrów, Zastępca stały Prezesa Rady Ministrów, Ministrowie: Spraw Zagranicznych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Kolei Żelaznych, Pracy i Opieki Społecznej oraz Prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego. Rada Ministrów na wniosek Prezesa Rady Ministrów postanowiła powierzyć p. Antoniemu Wieniawskiemu – Warszawa, ul. Piękna Nr. 2 – przeprowadzenie przygotowań materiałów ekonomicznych dla konferencji genueńskiej. Równocześnie Rada Ministrów przyjęła do wiadomości, że w celu przeprowadzenia prac przygotowawczych utworzone zostanie przy Prezydium Rady Ministrów czasowe biuro pod kierownictwem p. Wieniawskiego. Co do budżetu na pokrycie wydatków połączonych z pracami przygotowawczymi i wyjazdem delegacji do Genui nastąpi porozumienie między Prezydium Rady Ministrów i Ministerstwem Skarbu.
5. Rada Ministrów na wniosek Prezydium Rady Ministrów uchwaliła wyszczególnione w załączniku 4 poprawki do „Głównych Zasad Obrad Rady Ministrów”.
6. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Prezesa Pocztovej Kasy Oszczędności w sprawie podwyższenia wynagrodzeń pobieranych przez członków komitetu dyrekcyjnego Pocztovej Kasy Oszczędności, przewidzianego w art. 3 ustawy z 19 maja 1920 r. (załącznik 5).

³⁷⁸ *De facto* uznanie to nastąpiło 2 lipca 1920 r., a uznanie *de iure* opóźniło się z powodu konfliktu polsko-litewskiego.

³⁷⁹ Międzynarodowa Konferencja Ekonomiczna obradowała w Genui od 10 kwietnia do 19 maja 1922 r. Uczestniczyło 29 państw, a ponadto pięć dominiów brytyjskich. Nie było Stanów Zjednoczonych, wobec bojkotu przez nie obrad z powodu zaproszenia Rosji Sowieckiej.

7. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Prezydium Rady Ministrów
 - a) rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej niektórych ustaw wojskowych na obszar b. dzielnicy pruskiej (załącznik 6).
 - b) rozporządzenie w przedmiocie zmian w tymczasowej ustawie z 28 października 1918 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz.Praw.Kr.P. Nr 13 poz. 28), wprowadzonej na obszar b. dzielnicy pruskiej rozporządzeniem wymienionym pod a) (załącznik 7).
8. Rada Ministrów uchwaliła załączony projekt ustawy o zasiłkach wojskowych, złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych (załącznik 8) z następującymi zmianami:

W art. 3 wykreślono dzieci adoptowane i rodziców przybranych;

punkt c) art. 12 otrzymuje brzmienie: „W myśl dzielnicowych kodeksów karnych została skazana albo za czyn pociągający za sobą skutki karnosądowe skazania albo na karę połączoną z pozbawieniem praw, albo, jeżeli orzeczono w wyroku, pozbawienie praw obywatelskich”.

W art. 20 zamiast „dwóch delegatów powiatowego samorządu ma być „jednego delegata powiatowego samorządu”.
9. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w przedmiocie przymusowego wywłaszczenia na rzecz kolei państwowych 2221 metrów kwadratowych gruntów prywatnych przy stacji Zagożdżon³⁸⁰ (załącznik 9).
10. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznej w sprawie oszacowania gruntu wywłaszczonego na rzecz przebudowy warszawskiego węzła kolejowego z posiadłości Heleny Arkuszewskiej ze wsi Zielonka³⁸¹ (załącznik 10).
11. Rada Ministrów uchwaliła załączone rozporządzenie o skasowaniu instytutu torfowego³⁸² (załącznik 11).
12. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zatrzymania dziewięciu urzędników aprowizacyjnych w województwie wołyńskim (załącznik 12).

³⁸⁰ Dziś Pionki, do 1932 r. Zagożdżon. Pionki są położone nad rzeką Zagożdżonką, na Nizinie Środkowomazowieckiej, w dawnej ziemi radomskiej historycznej Małopolski.

³⁸¹ Prawdopodobnie właścicielka folwarku Zosinek (wcześniejsza nazwa „Pustelnik”), który był jednym z trzech folwarków istniejących na terenie dzisiejszej Zielonki.

³⁸² Instytut Torfowy powstał 25 kwietnia 1919 r. z mocy Rozporządzenia Rady Ministrów. Działał przy Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych, jego zadaniem było: badanie i inwentaryzacja gruntów torfowych nadających się do eksploatacji rolniczej lub technicznej, a zwłaszcza opałowej, w celu umożliwienia prawidłowego zużytkowania torfowisk; opracowanie zasad eksploatacji rolniczej i technicznej torfowisk; udzielanie opinii i porad w sprawie eksploatacji rolniczej i technicznej torfowisk oraz popularyzacja zasad tej eksploatacji.

13. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie wydawania zezwoleń na urządzenie jednorazowych loterii pieniężnych wyłącznie na cele dobroczynności i użyteczności publicznej oraz loterii fantowych (załącznik 13).
14. Rada Ministrów zatwierdziła wymienione w złączniku 14 wnioski konferencji w sprawie wniosku posła Grzędzielskiego, dotyczącego zniesienia Urzędu walki z lichwą i uchylenia ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej.
15. Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prezydium Rady Ministrów referuje opracowany przez Prezydium Rady Ministrów projekt ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym³⁸³ (załącznik 15).

Projekt przyjęto z następującymi poprawkami:

W art. 3 punkt d) zamiast wyrazu „albo” ma być „oraz”;

w art. 5 zamiast wyrazów „Władza administracyjna, względnie urząd, którego” ma być „władza, której”;

w art. 9 w miejsce wyrazu „obrażono” dano wyraz „naruszono”;

w art. 12 zamiast „władz państwowych” ma być „władz rządowych”;

artykuł 19 skreślono;

w art. 20 termin trzydniowy zamieniono na ośmiodniowy;

w art. 21 ustępie drugim zamiast „pięciu sędziów” ma być „trzech, wyjątkowo pięciu sędziów”;

w art. 22 wykreślono wyraz „gminne”;

w art. 23 zamiast wyrazów „tajnie z” dano wyrazy „z wykluczeniem jawności, a”; wyrazy „bez udziału publiczności” skreślono;

w art. 28 zamiast „o czym” ma być „co”;

w art. 35 punkcie szóstym zamiast „inna przyczyna” ma być „uzasadniona przyczyna”;

w art. 36 zamiast wyrazu „porządek” dano wyraz „tok”;

art. 40 skreślono.

Postanowiono, że punkt 3 artykułu 41 nie ma zastosowania do byłych zaborów pruskiego i austriackiego.

Do projektu postanowiono wprowadzić instrukcję kaucji, mającej na celu zapobieżenie wnoszeń skarg nieuzasadnionych. Odpowiedni artykuł zredaguje Minister Sprawiedliwości z Prezydium Rady Ministrów.

16. W sprawie interpelacji sejmowych stosowanych pod adresem Prezesa Najwyższej Izby Kontroli postanowiono:
Rada Ministrów upoważnia Prezesa Rady Ministrów do wystosowania do Marszałka Sejmu Ustawodawczego pisma z prośbą o wydanie zarządzeń,

³⁸³ Ustawę należało wydać z mocy delegacji ustawy zasadniczej (art. 73), co Sejm wykonał ustawą z 3 sierpnia 1922 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz.U. 1926, nr 68, poz. 400).

by interpelacje skierowane do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli uważane były ze względów formalnych i materialnych jako niewniesione, interpelacje zaś skierowane łącznie do Rządu i Prezesa Najwyższej Izby Kontroli uważane były odnośnie do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli jako niewniesione i przesyłane do odpowiedzi tylko pod adresem Rządu.

Posiedzenie zakończono o godzinie 10.30 wieczorem.

^fStesłowicz^f

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie tymczasowej pomocy lekarskiej dla funkcjonariuszów państwowych³⁸⁴.
2. Depesza rządu w Kownie³⁸⁵.
3. Odpowiedź MSZ na depeszę z Kowna³⁸⁶.
4. [Poprawki do „Głównych Zasad Obrad Rady Ministrów”]³⁸⁷.
5. Wniosek Prezesa Poczтовой Kasy Oszczędności w sprawie podwyższenia wynagrodzeń, pobieranych przez członków Komitetu Dyrekcyjnego PKO, przewidzianego w art. 3 ustawy z dn. 19 maja 1920 r. (Dz.Ust.R.P. N. 48, poz. 297)³⁸⁸.
6. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej niektórych ustaw wojskowych na obszar b. dzielnicy pruskiej³⁸⁹.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmian w tymczasowej ustawie z dnia 28 października 1918 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz[biennik] Pr[aw] K[rólestwa] P[olskiego] Nr. 13 poz. 28), wprowadzonej na obszar b. dzielnicy pruskiej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 stycznia 1922 r.³⁹⁰
8. [Motywy do] ustawy o zasiłkach wojskowych.
9. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w przedmiocie przymusowego wywłaszczenia na rzecz kolei państwowych 2221 m² gruntów prywatnych przy stacji Zagożdżon³⁹¹.
10. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie oszacowania gruntu, wywłaszczonego na rzecz przebudowy Warszawskiego Węzła kolejowego z posiadłości Heleny Arkuszewskiej ze wsi Zielonka powiatu Warszawskiego³⁹².
11. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie skasowania Instytutu Torfowego; projekt rozporządzenia; uzasadnienie.

³⁸⁴ Nie publikuje się.

³⁸⁵ Brak załącznika.

³⁸⁶ Brak załącznika.

³⁸⁷ Nie publikuje się.

³⁸⁸ Nie publikuje się.

³⁸⁹ Nie publikuje się.

³⁹⁰ Nie publikuje się.

³⁹¹ Nie publikuje się.

³⁹² Nie publikuje się.

12. [Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o powzięcie uchwały w sprawie dziewięciu urzędników aprowizacyjnych w województwie wołyńskim]³⁹³.
13. [Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie wydania zezwolenia na urządzenie jednorazowych loterii pieniężnych wyłącznie na cele dobroczynności i użyteczności publicznej oraz loterii fantowych].
14. Wnioski w sprawie zniesienia Urzędu Walki z Lichwą i uchylenia ustaw o zwalczaniu lichwy wojennej].
15. [Uzasadnienie] ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym.

^bZałącznik 8.^b

[Motywy do] ustawy o zasiłkach wojskowych

MOTYWY DO PROJEKTOWANEJ USTAWY O ZASIŁKACH WOJSKOWYCH

Instytucja zasiłków ze Skarbu Państwa dla rodzin osób, pełniących służbę w wojsku znaną jest na kontynencie od dziesiątek lat. Tam, gdzie państwo dla swych celów odrywa mężczyzn od pracy zawodowej i rodziny, aby powołać ich do szeregów, względy słuszności wymagają, aby rodzinie pozbawionej żywiciela przyjść z pomocą. Poszczególne państwa w rozmaity sposób regulowały tę kwestię.

Francja w art. 22 i 41 ustawy wojskowej z 7 sierpnia 1913 r. przyznaje zasiłki rodzinom wszystkich powołanych osób w czasie pokoju do pełnienia służby wojskowej, o ile udowodnionym zostanie, że osoby te przed odejściem do wojska były istotnie żywicielami rodziny; przepis ten dotyczy zarówno osoby pełniące normalną służbę, jak i rezerwistów odbywających ćwiczenia.

Niemcy kierują się dwoma ustawami: jedna z 28 lutego 1888 r. (Dziennik Ustaw Nr. 59) normuje stosunki w okresie mobilizacji, druga z 10 maja 1892 r. (Dziennik Ustaw Nr. 661) przewiduje zasiłki w czasie pokoju. Obie zgodne z tym, że prawa do zasiłku nie przyznają rodzinom osób, pełniących normalną służbę wojskową.

W Austrii regulowała zasiłki w czasie pokoju ustawa z 26 grudnia 1912 r. (Dziennik Ustaw Nr. 237) zaś w czasie wojny ustawa z 27 lipca 1917 r. (Dziennik Ustaw Nr. 313). Różnica zasadnicza polega w tym, że w czasie pokoju rodziny osób, odbywających służbę normalną wojskową, prawa do zasiłków nie posiadały. Fakt, że w drugiej połowie okresu wojennego Austria rozszerzyła uprawnienie do zasiłków także i na rodziny osób, odbywających normalną służbę, tłumaczy się względami wojskowo-politycznymi; stosunki wielo-narodowościowej Austrii, gdzie poszczególne kraje różne stanowiska zajmowały w stosunku do wojny, wymagały pewnych agitacyjnych momentów dla zachęcenia ludności do służby

³⁹³ Nie publikuje się. Chodzi o pozostawienie na terenie województwa wołyńskiego 10 urzędników w celu ściągania zaległego kontyngentu zbożowego.

w wojsku. Ustawa ta miała zresztą i tak obowiązywać w czasie wojny, po ukończeniu której, ustawa z 1912 r. odzyskiwała moc obowiązującą.

W Rosji instytucja zasiłków w czasie pokoju nie była znaną; jedynie w razie mobilizacji, Skarb Państwa wypłacał rodzinom osób, powołanych do wojska zasiłki. Odnośne przepisy zawiera Zbiór Praw Tom IV art. 807–888 Ustawy o pensjach i zasiłkach jednorazowych. Przepisy te przyznają prawo do zasiłków rodzinom wszystkich osób w czasie mobilizacji służbę pełniących.

Kwestia zasiłków dla rodzin osób pełniących służbę w Wojsku Polskiej normowana jest dotychczas postanowieniami rozporządzenia Rady Obrony Państwa z 20 lipca 1920 r. (Dziennik Ustaw Nr. 63, poz. 418).

Nie dotykając na razie materialnej strony przepisów w rozporządzeniu tym ujętych, stwierdzić wypada, że uregulowanie kwestii zasiłków w powyższej formie nie jest właściwe. Ustawa z 15 lipca 1920 r. (Dziennik Ustaw Nr. 62, poz. 403) o zabezpieczeniu bytu rodzinom osób pełniących ochotniczą lub obowiązkową służbę wojskową, postanawia w art. 2, że uprawnienia rodzin osób wojskowych do poboru zasiłków ustalone będzie w drodze ustawy. Jakkolwiek rozporządzeniu Rady Obrony Państwa niepodobna odmówić w tym wypadku mocy równoznacznej z mocą ustawowego przepisu, a to wobec treści art. 3 Ustawy z dnia 1 lipca 1920 r. (Dziennik Ustaw Nr. 83, poz. 327) zwłaszcza, że przewidziane w art. 4 zatwierdzenie przez Sejm odnośnie tego rozporządzenia nastąpiło, – to jednak podkreślić wypada, że rozporządzenie w mowie będące było normą regulującą tymczasowo, z uwagi na ówczesne położenie Państwa, i poniekąd tendencyjnie, kwestię zasiłków; że formalnie nie jest ono ustawą zapowiedzianą art. 2 Ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. (Dz.U. Nr. 62, poz. 403); że w chwili obecnej, kiedy odpadły przyczyny zniewalające Radę Obrony Państwa do zupełnie ogólnego ujęcia kwestii zasiłkowej, – wypada tę formalną usterkę usunąć, przez nadanie przepisom o zasiłkach formy ustawy sejmowej.

Opracowania projektu tej ustawy podjęło się Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Za tą kompetencją przemawia:

1) okoliczność, że chodzi tutaj nie o sferę administracji wojskowej, ale o ochronę interesów ludności wyłącznie cywilnej uszczuplonej w swych środkach utrzymania wskutek odwołania członków rodziny do służby wojskowej,

2) stanowisko zajęte przez Sejm w Ustawie z dnia 15 lipca 1920 r. (Dziennik Ustaw Nr. 62, poz. 403); ustawa ta jest ustawą ramową, której zrealizowanie zależne jest od wydania bądź-to szeregu przepisów wykonawczych, bądź nowych ustaw (art. 2). Jeżeli więc ustawodawca w art. 7-ym cyt. Ust. porucza wykonanie tej ramowej ustawy Ministrowi Spraw Wewnętrznych oraz Ministrowi Sprawiedliwości, jeżeli niewątpliwie jedną z postaci wykonania tej ustawy jest wniesienie projektu ustawy zasiłkowej, jeżeli wreszcie akcja zasiłkowa nie mieści w sobie cech, dozwalających przypuszczać kompetencję Ministra Sprawiedliwości, w tych warunkach kompetencja Ministra Spraw Wewnętrznych zdaje się nie ulegać wątpliwości.

3) praktyka w państwach zachodnich; Austriacka ustawa zasiłkowa z dnia 26 grudnia 1912 r. (Dziennik Ustaw Państwa Nr. 237), tudzież wojenna ustawa zasiłkowa z 27 lipca 1917 r. (Dziennik Ustaw Nr. 313) ustalają kompetencję Ministra Obrony Krajowej, a nie Ministra Wojny – ponieważ w Państwie Polskim Ministerstwo Spraw Wojskowych kompetencją swoją obejmuje wyłącznie sprawy administracji czysto wojskowej, zaś wszystkie agendy austriackiego Ministerstwa Obrony Krajowej poza tą ściśle wojskową granicą, leżące przeszły do zakresu działania Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przeto, gdyby chodziło o wykonanie ustaw austriackich na terenie Polski, to władzą kompetentną byłoby Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, jak to w istocie i w praktyce było stosowane. Ustawy zasiłkowe w Niemczech wykonywane były i są przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Ustawa francuska z 5 sierpnia 1914 r. o zasiłkach wojskowych oraz Dekret Prezydenta Republiki z 6 sierpnia 1914 r., przekazują sprawy zasiłkowe Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami Skarbu, Wojny i Marynarki.

4) stanowisko Izby Sejmowej; w czasie dyskusji w ciągu listopada 1920 r. (Monitor Polski Nr. 256) nad poprawą akcji zasiłkowej, cierpiącej na przewlekłość i zbytni formalizm, poseł Michalak zgłosił rezolucję, aby już wówczas sprawy zasiłkowe przekazać całkowicie władzom administracyjnym. Referent zasiłkowy poseł Wojdaliński oświadczył się za tą rezolucją i jedynie tylko z obawy, ażeby przez tak zasadniczą przemianę organizacyjną przyznawanie i wypłata zasiłków nie doznały nowej zwłoki, wstrzymano się od natychmiastowego przekazania kompetencji Ministerstwa Spraw Wojskowych w sprawach zasiłkowych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

5) kwalifikacja władz administracyjnych; władze te najlepiej zorientowane w stosunkach osobistych ludności cywilnej, mogą o wiele łatwiej i sprawniej ująć akcję zasiłkową, aniżeli władze wojskowe. Rozporządzając organami egzekucyjnymi w stosunku do ludności, których brak władzom wojskowym, z natury rzeczy muszą być pociągnięte do zasadniczej ingerencji w przeprowadzaniu dochodzeń, przyznawaniu i nadzorowaniu kwestii zasiłkowych. W takiej konstelacji nie wydaje się właściwym rozdzielanie kompetencji we władzach centralnych. Zadaniem tych władz centralnych jest przede wszystkim nadzorowanie działalności organów, przeprowadzających dochodzenia i wydających orzeczenia w sprawach zasiłkowych; ponieważ punkt ciężkości w akcji zasiłkowej leży w dochodzeniach, a te jak wyżej wykazano, przeprowadzane być mogą tylko przez władze administracyjne, przeto przeważną część nadzoru ze strony władz centralnych odnieść wypadnie do władz administracyjnych I i II instancji, a nie do władz wojskowych. Nadzór ten przekazany być może tylko Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i ono jedynie powołane być może do regulowania funkcji władz administracyjnych w dziedzinie zasiłków.

Motywytem głównym materialnej natury, wystąpienia z projektem nowej ustawy zasiłkowej jest okoliczność, że rozporządzenie Rady Obrony Państwa z 20 lipca 1920 r., podyktowane względami na ówczesną potrzebę wojenną, wprowadzało zasadę wypłacania zasiłku rodzinom wszystkich pełniących służbę w Wojsku Polskim z poboru lub ochotniczo, wyłączając jedynie wojskowych zawodowych, o ile ci otrzymują należności rodzinne na zasadzie specjalnych przepisów. Wobec tej zasady zasiłki pobierają także rodziny osób pełniących normalną służbę wojskową i to zarówno w okresie wojny, jak i w czasie pokoju, w tym bowiem kierunku wzmiankowane rozporządzenie nie przewiduje żadnej różnicy. W konsekwencji nastąpiło nadmierne obciążenie Skarbu Państwa, nieuzasadnione żadną tradycją ustawodawczą w byłych państwach zaborczych, która wyłączała od uprawnienia do zasiłku rodziny osób spełniających powszechny obowiązek służby w szeregach (Wojsku stałym). Kontynuowanie tej tradycji jest koniecznym nie tylko ze względu na interes ubogiego Skarbu Państwa, ale i ze względów zasadniczych. Służba wojskowa w szeregach armii stałej należy do kategorii zasadniczych Konstytucją wprowadzonych obowiązków każdego obywatela; jest to świadczenie naturalne i konieczne na rzecz społeczeństwa, wymagające podobnie, jak wszelkie inne świadczenia ogólne państwowe (np. wyłączenie) podporządkowania interesów i korzyści jednostki interesom i korzyściom ogółu. W między państwowych stosunkach nowoczesnych, wymagających utrzymywania dużych armii, państwa nie mogły trwać dalej przy poprzednim systemie wojsk zaciężnych, gdyż koszt takich wojsk przekraczałby siłę finansową państwa. Z tego względu jedno ze zdobyczy doby konstytucyjnej jest wprowadzenie powszechnego obowiązku wojskowego. Gdyby przyjąć, że państwo powołując obywatela do wojska, bierze na siebie utrzymanie jego rodziny, w takim razie pod względem finansowym różnicy pomiędzy wydatkami na wojsko zaciężne, a powszechne (narodowe) nie byłoby prawie żadnej. Z drugiej strony obywatele, na których ciąży obowiązek odbycia służby wojskowej są tego obowiązku świadomi i tak regulują swe stosunki prywatne, aby w chwili nadejścia każdemu wiadomego terminu spełnienia tego obowiązku, rodziny ich nie były postawione w sytuacji bez wyjścia. Termin odbycia tego obowiązku odnosi się do tego okresu w wieku obywatela, w którym nie staje się on z reguły podporą rodziny i raczej sam na utrzymaniu tej rodziny pozostaje.

Ustawa niemiecka z 28 lutego 1888 r. (Dziennik Ustaw Nr. 59) oraz ustawa z 10 maja 1892 r. (Dziennik Ustaw Nr. 661) obie w § 1 wyraźnie wyłączają od uprawnienia do zasiłku rodziny osób powołanych do odbycia normalnej powinności wojskowej; ustawa austriacka z 26 grudnia 1912 r. (Dziennik Ustaw Nr. 237) stoi w § 1 na tym samym stanowisku. Jakie względy wywołały odchylenie od tego stanowiska w ustawie z 27 lipca 1917 r. (Dziennik Ustaw Nr. 313), wspomniano na wstępie.

Jak z tego, co w powyższych ustępach powiedziano, wynika, dalsze utrzymanie zasady wyrażonej w rozporządzeniu R.O.P. z 20 lipca 1920 r. (Dziennik Ustaw Nr. 63, poz. 415) byłoby wobec liczebności armii polskiej dla Skarbu rujnujące i nie znajdowałyby uzasadnienia ani ze stanowiska celowości i sprawiedliwości, ani też tradycji ustawodawczej. Projekt Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wprowadza w art. 2-gim zasadę wyłączenia od prawa do poboru zasiłków rodzin tych osób, które spełniają normalną służbę w szeregach.

Drugim momentem zasadniczej natury uwzględnionym w projekcie jest, że normuje on kwestię zasiłków zarówno w czasie pokoju, jak i w czasie wojny. Konstrukcja ta utrudniała wprawdzie bardzo redakcję niejednego postanowienia projektu, ale z drugiej strony ma tę zaletę, że jednym przedłożeniem rządowym, obejmującym sferę pokoju i wojny, umożliwia Sejmowi ostateczne unormowanie spraw zasiłkowych jedną ustawą; że ponadto ułatwia ludności zorientowanie się, zaś władzom wykonawstwo w sprawach zasiłkowych.

Przechodząc do uzasadnienia ważniejszych postanowień projektu zauważa się:
Do art. 3.

Podług art. 2 Rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 20 lipca 1920 r. (Dziennik Ustaw Nr. 63, poz. 418) prawo ubiegania się o zasiłek przysługiwało:

- a) żonie, także i separowanej, o ile szeregowy zobowiązany jest ją utrzymać,
- b) ślubnym i nieslubnym dzieciom,
- c) ślubnym rodzicom i nieslubnej matce.

Jak z powyższego wynika, grupa osób uprawnionych do zasiłku jest bardzo szczupłą. W porównaniu z ustawami byłych państw zaborczych postanowienie art. 2 Rozporządzenia Rady Obrony Państwa uznać należy za nadmiernie surowe. Przykład wyjaśni bliżej.

I. NIEMCY. Ustawa z 28 lutego 1888 r. (Dziennik Ustaw Nr. 59) uprawniała do poboru zasiłków:

- a) żonę wojskowego,
- b) jego ślubne i ze ślubnymi zrównane dzieci, poniżej lat piętnaście,
- c) dzieci powyżej lat piętnaście oraz krewnych wstępnych tudzież rodzeństwo, o ile wojskowy osoby te utrzymywał lub musiałby je utrzymywać,
- d) wstępnych krewnych żony oraz jej dzieci z poprzedniego małżeństwa, o ile wojskowy je utrzymywał lub musiałby je utrzymywać.

II. AUSTRIA. Ustawa zasiłkowa z 26 grudnia 1912 r. (Dziennik Ustaw Nr. 237), która regulowała sprawę zasiłków w okresie pokojowym i po ukończeniu wojny z powrotem miała obowiązywać, uprawnia w art. 2 do poboru zasiłków:

- a) żonę i ślubnych potomków,
- b) ślubnych przodków,
- c) ślubne rodzeństwo,
- d) ślubnych teściów,
- e) nieslubną matkę,

f) nieślubne dzieci.

Rozporządzenie wykonawcze do § 2 z 28 grudnia 1912 r. (Dziennik Ustaw Nr. 238) wyjaśniło ponadto, że pod pojęcie rodzeństwa podpada także rodzeństwo przyrodnie.

Austriacka ustawa zasiłkowa wojenna z 27 lipca 1917 r. (Dziennik Ustaw Nr. 313) rozszerzyła znacznie powyższe kategorie. W myśl § 2 tej ustawy prawo do zasiłków przysługuje w ogóle wszystkim osobom, tak krewnym jak i innym, o ile byt ich był uzależniony od pracy lub zarobku powołanego, a zagrożony został wskutek jego odejścia do wojska. Ponadto bez względu na fach, czy powołany był żywicielem, czy nie, prawo do zasiłku przysługiwało tym wszystkim osobom, które w myśl ustawy cywilnej mogą domagać się utrzymania (alimentacji) od wojskowego.

Do tych ostatnich osób należą:

a) żona także w okresie procesu separacyjnego lub rozwodowego,

b) żona separowana i rozwiedziona, jeżeli w umowach małżeńskich nie nastąpiło zabezpieczenie jej, a separacja lub rozwód nastąpiły nie z jej winy, lub gdy sąd przyznał alimentację,

c) niezdolni do pracy ślubni lub legitymowani potomkowie oraz potomkowie z nieważnego małżeństwa, jeżeli o istnieniu przeszkody do małżeństwa oboje małżonkowie lub jedno z nich bez własnej winy nie wiedziało,

d) niezdolne do pracy nieślubne dzieci i wnuki po ślubnej i nieślubnej córce,

e) niezdolne do pracy dzieci adoptowane, o ile umowa adopcyjna nie stanowi inaczej,

f) niezdolni do pracy ślubni rodzice i dziadkowie oraz nieślubna matka.

Oдноśnie osób wymienionych w punkcie c) do f) istnieje zastrzeżenie, że prawo do alimentacji mają one tylko wtedy, gdy dochód z własnego majątku nie wystarcza na ich utrzymanie.

III. ROSJA. Prawo z dnia 25 czerwca 1912 r. o opiece nad szeregowcami i ich rodzinami (Zbiór praw i rozporządzeń rządowych z 10 lipca 1912 r. Nr. 138) nie znając w zasadzie w czasie pokojowym instytucji zasiłków, przyznaje w okresie mobilizacji:

a) żonie,

b) dzieciom,

c) ojcu i matce,

d) dziadkom, o ile osoby te były na utrzymaniu szeregowca,

e) rodzeństwu.

IV. Ustawodawstwo zasiłkowe francuskie (Ust. wojsk. z 7 sierpnia 1913 r. art. 22 oraz ust. z 5 sierpnia 1914 r. o zasiłkach dla rodzin wojskowych) nie kategoryzuje osób uprawnionych do zasiłków, ale ujmuje je w jedną grupę „rodziny”. W tym pojęciu mieszczą się nie tylko krewni prostej ale i bocznej linii a nawet powinowaci bliższych stopni (Kod[eks] Cyw[ilny]).

Jak z powyższego widać ustawy innych państw odznaczały się wielką względnością.

Rozpatrując postanowienie art. 2 rozporządzenia Rady Obrony Państwa staje się przed prawniczo niewytłumaczoną zagadką dlaczego przyznawało ono prawo do zasiłku tylko żonie, dzieciom i rodzicom; kryterium ujęcia takiego kwestii jest niezrozumiałym.

Jako kryteria w podmiotowym regulowaniu praw zasiłkowych mogło służyć:

- a) stosunki życiowe t.j. stan napotkany w codziennym życiu,
 - b) normy prawa cywilnego, określające obowiązek utrzymywania pewnych kategorii osób,
- tertium non datur.

Postanowienie art. 2 rozporządzenia Rady Obrony Państwa ani jednemu z tych kryteriów nie czyni zadość, tak jedno bowiem, jak i drugie nakazywałoby, jak poniżej wyjaśni się, znaczne rozszerzenie kategorii osób do zasiłku uprawnionych.

ad a) w życiu codziennym tak w mieście, jak zwłaszcza na wsi, spotykamy przeróżne kombinacje związku rodzinnego z punktu widzenia współżycia i zależności ekonomicznej. Mężczyzna pracujący utrzymuje prócz żony i dzieci rodzinnych bardzo często nieletnie rodzeństwo, wnuków, rodziców, pasierbów, dzieci adoptowane, dziadków niezdolnych do pracy, nierzadko dalszych krewnych i teściów. Jeżeli teraz żywiciela takiego państwo odwołuje, zagraża tym samym bytowi tych wszystkich osób; w konsekwencji po stronie państwa powstanie obowiązek naturalny przyjścia tym zagrożonym osobom z pomocą.

Z drugiej strony jest istotnym interesem państwa pomoc tym ludziom, aby nie stwarzać nędzarzy i desperatów groźnych dla porządku publicznego.

Ujmując więc kwestię akcji zasiłkowej ze stanowiska życia, nie ma żadnej przyczyny do faworyzowania tylko pewnych osób i skazywania innych na ruinę. Przyjmując więc kryterium życia codziennego, należałoby do zasiłków uprawnić wszystkie te osoby, które pozostają do powołanego w stosunku rodzinnym (powinowactwa lub pokrewieństwa), były istotnie na utrzymaniu wojskowego, i wskutek jego powołania, utraciły podstawę bytu.

Ze słuszności tego kryterium życiowego zdawała sobie najlepiej sprawę Austria, która w ustawie z 1917 r. uprawniła do zasiłku wszystkie osoby pokrewne, powinowate a nawet niezwiązane węzłami pokrewieństwa lub powinowactwa, o ile tylko osoby te były przez wojskowego faktycznie utrzymywane, a brak pomocy ze strony państwa groziłby im ruiną.

ad b) Kryterium drugie, t.j. normy prawa cywilnego, określają, którym osobom należy się alimentacja na wypadek niezdolności do pracy. Zastosowanie tego kryterium w akcji zasiłkowej, opierałoby się znowu na naturalnym obowiązku państwa zastąpienia powołanego żywiciela w stosunku do pozostałej rodziny.

Państwo miałoby zająć się losem tych wszystkich osób, do których utrzymywania wojskowy był z mocy prawa cywilnego obowiązany.

W tym kierunku ustawy państw zaborczych stanowią:

I. NIEMCY. § 1601 Kod[eks] Cyw[ilny]³⁹⁴ postanawia obowiązek alimentacji wzajemnej krewnych w prostej linii t.j. tak wstępnych, jak i zstępnych. Wchodzi tu w rachubę przeto rodzice wojskowego, jego dziadkowie, ewentualnie dalsi wstępni, jego dzieci, wnuki i tak dalej. Paragrafy 1608, 1360, 1631, 1351, 1573, 1579, 1582, określają obowiązek alimentacji żon. Obowiązek alimentacji teściów wynika z § 1604. Prawo do utrzymania dzieci przybranych określono w § 1757 i 1766; odwrotnie o obowiązku utrzymania rodziców przybranych stanowi art. 1757. § 1708 ustala obowiązek alimentacji dzieci nieślubnych, zaś obowiązek alimentacji nieślubnej żony jako też jej krewnych wynika z § 1705.

II. AUSTRIA. Kategorie osób, które austriackiego prawa cywilnego mogą domagać się alimentacji, określone są powyżej w punkcie II powołującym się na postanowienie art. 2 austr. ustawy zasiłkowej z 1917 r.

III. B. Królestwo Polskie. Artykuły 237, 238, 239, 240, 303, 314, 361 wprowadzają obowiązek alimentacji dzieci, rodziców i krewnych wstępnych, zięciów, synowych, teściów, dzieci nieślubnych, dzieci przysposobionych i rodziców przyspasabiających oraz pasierbów. Artykuł 210 prawa o małżeństwie (Dziennik Praw XVII XVIII 57 do 287) określa obowiązek alimentacji żony.

Przedstawiony powyżej rozbiór obu kryteriów wykazuje, że jedno jak i drugie wymagałoby znacznego rozszerzenia postanowień art. 2 rozporządzenia Rady Obrony Państwa, że postanowienie to nie trzymało się ani jednego z tych kryteriów, że było tworem sztucznym, pozbawionym uzasadnienia. Można by przeto starać się je usprawiedliwić chyba tylko względami na oportunizm skarbowy.

Zachodzi tedy pytanie, jakie kryterium należałoby przyjąć. Kryterium czysto życiowe przedstawia pewne niebezpieczeństwo w bezwzględny stosowaniu go w praktyce, albowiem daje pole do zbyt szerokiej interpretacji, a co zatem idzie do nadużyć i nadmiernego obciążenia Skarbu Państwa.

Kryterium ustawy cywilnej byłoby znowuż zbyt poważnym w stosunku do akcji zasiłkowej, mającej poniekąd charakter doraźnej i sumarycznej pomocy państwowej i wymagałoby stosowania tych wszystkich zastrzeżeń i warunków, jakie w cytowanych powyżej i innych jeszcze postanowieniach Kodeksu Cywilnego są zawarte. W konsekwencji stworzyłyby się znaczną komplikację w akcji zasiłkowej, żmudne i rozwlekłe dochodzenia stopni pokrewieństwa, wymagające niejednokrotnie znoszenia się z władzami sądowymi.

Jedynym wyjściem byłoby przyjęcie kombinacji obu kryteriów ze znacznymi uproszczeniami natury formalnej. Na tej drodze stoi ustawodawstwo niemieckie, rosyjskie oraz austriacka ustawa zasiłkowa z 1912 r. Po tejże samej drodze poszło Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w swoim projekcie.

³⁹⁴ Niemiecki kodeks cywilny (Bürgerliches Gesetzbuch) – ogólnoniemiecka ustawa kodyfikacyjna przepisów prawa cywilnego, uchwalona w 1896 r.

Przyjęto jako linię wytyczną ustawę cywilną, a w obrębie jej postanowień wzięto w rachubę najczęściej zachodzące wypadki wspólności rodzinnej i zależności ekonomicznej. Jedynym wyjątkiem od powyższej zasady byłoby rodzeństwo. Jakkolwiek obowiązek alimentacji rodzeństwa nie istnieje prawnie, to jednak istnieje on moralnie i zwyczajowo; w życiu spotykamy wypadki utrzymywania rodzeństwa o wiele częściej, jak wypadki utrzymywania rodziców. Moralność, zwyczaj i celowość akcji zasiłkowej nakazują bezwzględnie przyznanie tej kategorii osób uprawnień zasiłkowych.

Moment oportunistyczny skarbowego nie odgrywa w danej kwestii wielkiej roli. Wypadki utrzymywania pasierbów, dzieci adoptowanych, rodziców przybranych, dziadków, a nawet rodzeństwa są w rzeczywistości nieliczne, zwłaszcza że postanowienia art. 4 projektu pozwoli im ubiegać się o zasiłek tylko w razie niezbędnej a stwierdzić się dającej potrzeby.

W społeczeństwie polskim trwa pamięć zaborczych ustaw zasiłkowych, które traktowały społeczeństwo o wiele względniej, jak rozporządzenie Rady Obrony Państwa. Jeżeli dotychczas społeczeństwo nie domagało się jeszcze rozszerzenia art. 2 wymienionego rozporządzenia, to przypisać to należy wyłącznie zaabsorbowaniu wypadkami wojennymi; w czasie pokojowym głośno, domagające się rozszerzenia uprawnień zasiłkowych nie dadzą na siebie czekać.

Zważywszy to, że projekt ustawy zawiera szereg gwarancji dla Skarbu Państwa bardzo istotnych (art. 2, art. 3 zdanie końcowe, art. 5, art. 26), których w rozporządzeniu Rady Obrony Państwa nie było, wskutek czego Skarb Państwa ponosił znaczne wydatki, rozszerzenie uprawnień zasiłkowych na kilka kategorii osób sprawiedliwie na to zasługujących jest zupełnie uzasadnione.

Do art. 5.

Ogólne ujęcie kategorii osób, które wskutek zawarcia takiego małżeństwa nie mają prawa do zasiłków, było konieczne z tego względu, że oprócz żony może tu chodzić o pasierbów i dzieci nieślubne przez akt małżeństwa prawnie uznane; wyszczególnianie tych wszystkich kategorii było redakcyjnie niewłaściwym.

Do art. 6.

Pojęcie wspólnego gospodarstwa jest w stosunkach normowanych przez art. 6 niezbędne; dowodzi tego przykład: Jan, żyjący wspólnie z żoną i dziećmi i utrzymujący te osoby, odchodzi do wojska; brat jego Paweł pozostaje w domu na zasadzie odroczenia, jako jedyny żywiciel; obaj bracia utrzymywali prócz wspomnianej żony i dzieci tylko siebie, zasiłek więc oczywiście nikomu przyznany być nie może, ponieważ warunki z art. 4 nie istnieją. Możemy jednak przedstawić sobie wypadek, gdzie pewna rodzina prowadzi dwa odrębne zupełnie gospodarstwa; w jednym są rodzice do pracy niezdolni i syn kawaler, utrzymujący ich, w drugim gospodarstwie jest drugi syn z żoną i dziećmi; obaj synowie wzięci do wojska. Jeżeli syn żonaty zostaje zwolniony, jako jedyny żywiciel rodziny i dzieci, to fakt ten nie wkłada jeszcze na niego obowiązku utrzymywania

rodziców, oddzielnie, może nawet w innym mieście mieszkających. Gdyby zatem nie przyznać tym rodzicom uprawnienia do zasiłku za syna, który ich utrzymywał i z nimi mieszkał, byłoby to niesłuszne i nie-celowe.

Do art. 8.

Różnica pomiędzy okresem poboru zasiłku w czasie pokojowym a mobilizacji tłumaczy się tym, że w czasie pokojowym rezerwista, odchodząc na ćwiczenia, wie jak długo te ćwiczenia będą trwały i może zawczasu poczynić kroki, aby z dniem powrotu z ćwiczeń mógł korzystać z tego samego źródła utrzymania, jak przed odejściem do wojska. Inaczej rzecz się ma w okresie mobilizacji; tutaj, odchodząc do wojska, nikt nie może przewidzieć na jak długo ma porzucić swój dotychczasowy zawód; z reguły trudno przewidzieć, czy będzie mógł po demobilizacji wrócić na to samo miejsce zarobkowania, z którego odszedł; trudy wojenne i wyczerpanie ogólne nie jednemu przeszkodzą w natychmiastowym zarobkowaniu w dniu zwolnienia z wojska. Okres 2-tygodniowy, w czasie którego mógłby on o zarobek się wystarać lub z powrotem pracę zawodową rozpocząć, nie jest zbyt długi.

Do art. 9.

Termin 6-miesięczny wydaje się zupełnie dostatecznym dla zlikwidowania spraw jeńców; przyjęcie dłuższego terminu jest niemożliwe choćby z tego względu, że rodziny zaginionych byłyby w położeniu gorszym (art. 11).

Do art. 10.

Ustalenie terminu trzy-miesięcznego uzasadnia się możliwością przeprowadzenia dochodzeń celem definitywnego przyznania zaopatrzenia w ustawach przewidzianego na wypadek śmierci wojskowego lub utraty zdolności do zarobkowania. Niemniej termin taki stanowić będzie dla władz, przyznających zaopatrzenie, pewnego rodzaju wskazówkę do unikania zwłoki.

Do art. 11.

W chwili obecnej norm ustawowych polskich, wskazujących jak traktować zaginionych z punktu widzenia kwestii zaopatrzenia rodziny, niema; ustawa z 18 marca 1921 r. (Dziennik Ustaw Nr. 32, poz. 195) traktuje o zmarłych, nie wspominając nic o zaginionych. Rząd wniósł już do Sejmu projekt ustawy, regulującej procedurę uznania zaginionych za zmarłych; projekt ten przewiduje skrócony okres dochodzeń niezbędnych dla wydania orzeczenia o uznaniu osoby zaginionej za zmarłą. Przepuszczalnie ustawa ta uchwaloną zostanie niebawem wobec wielkiego znaczenia w kwestii zaginionych. Do czasu uchwalenia ustawy tej, kwestia zaopatrzenia rodzin osób zaginionych regulowaną być może według norm dzielnicowych i tak:

w b. Dzielnicy Pruskiej zaopatrzenie dla rodzin osób zaginionych normują postanowienia §§ 44 i 97 Ustawy z 27 czerwca 1871 r. (Dziennik Ustaw Nr. 275), w b. Dzielnicy Austriackiej art. IV Ustawy z 27 kwietnia 1887 r. (Dziennik Ustaw Nr. 41), w b. Dzielnicy Rosyjskiej art. 851 Zbioru Praw Tom III dalszy

ciąg 1902 r., o ile chodzi o szeregowych, a art. 328 p. 2 Zbioru rozporządzeń wojskowych Tom VIII, o ile chodzi o oficerów. Powołane powyżej przepisy, jako niezniesione formalnie przez art. 56 Ustawy z 18 marca 1921 r. (Dziennik Ustaw Nr. 32, poz. 195), zachowują prawnie swoją moc nadal. Wobec brzmienia powyższych postanowień, termin półroczny, licząc od chwili ratyfikacji pokoju, wydaje się dostatecznym.

Do art. 12.

Ograniczenie w punkcie d) wypadków sądowego zasądzenia do kary więzienia wydaje się rzeczą konieczną z tego względu, że niepodobieństwem jest orzekać utratę prawa do zasiłku tam, gdzie ktoś za mniej ciężkie przestępstwa ukarany został krótkotrwałym dwudniowym np. aresztem, tym bardziej, że w myśl art. 13 w takich wypadkach i tak zawiesza się wypłatę zasiłków.

Do art. 13.

Postanowienie zawarte w punkcie 4 jest uzasadnione samym przeznaczeniem do zasiłku; jeżeli kogoś państwo pozbawiło wolności i tym samym przejęło na swoje utrzymanie, potrzeba zasiłku na utrzymanie odpada.

Do art. 15.

Ustalenie norm zasiłkowych w wysokości miesięcznej nie zdaje się odpowiadać celowi, o ile chodzi o okres pokojowy częstokroć czas służby rezerwisty nie wynosi całego miesiąca, ale dwa lub trzy tygodnie. Dzienna norma jest korzystną dla Skarbu, ponieważ pozwala uniknąć wypłaty zasiłku za czas nie spędzony faktycznie na służbie wojskowej. Pozostawienie Radzie Ministrów kwestii ustalenia cyfrowego norm zasiłkowych jest konieczne z uwagi na fluktuację waluty i związaną z tym częstą zmianą stosunków drożyznianych. Niemniej ułatwia to zadośćuczynienie pewnym lokalnym wymogom w nowo powstających centrach przemysłowych i handlowych w przeciwnym bowiem wypadku każda zmiana wymagałaby drogi ustawodawczej.

Wobec brzmienia uchwały Sejmu z 16 grudnia 1921 r. (Dziennik Ustaw Nr. 104, poz. 749), która to uchwała wymaga zgody Ministra Skarbu dla każdego nawet ustawowego wydatku, tryb przewidziany w art. 15 nie zdaje się uwłaczać wymogom formalnym dla ustalenia wysokości kwot zasiłkowych.

Do art. 25.

Rozporządzenie Rady Obrony Państwa nie ustala zupełnie terminu, w jakim roszczenie zasiłkowe winno być wniesione, wobec tego prawnie zgłoszenia o zaległy zasiłek z tytułu rozporządzenia cytowanego mogłyby być wnoszone i za lat dwadzieścia; jest to dla Skarbu Państwa bardzo niekorzystne, a za konstrukcją taką nie przemawia absolutnie żaden motyw, skoro bowiem ktoś potrafił się bez zasiłku obejść tak długo, że dopiero po upływie długich miesięcy lub lat przypomina sobie o zaległości, to widocznie miał źródła utrzymania, a zatem przyznanie zasiłku nie było niezbędne.

Do art. 26.

Przepis ten jest konieczny ze względu na art. 24 oraz art. 15, który to artykuł chwilowo, to jest do czasu ustalenia przez Radę Ministrów norm zasiłkowych, zawiesza praktyczne wykonanie nowej ustawy.

^bZałącznik 11^b

**Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie skasowania
Instytutu Torfowego; projekt rozporządzenia; uzasadnienie**

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH NA
RADE MINISTRÓW
w przedmiocie
skasowania Instytutu Torfowego.

Rada Ministrów uchwalić raczy następujący projekt rozporządzenia:

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia ^a...^a 1922 r.

w przedmiocie

skasowania Instytutu Torfowego.

Na zasadzie art. ^c15 i ^c18 dekretu z dn. 3 stycznia 1918 r. o tymczasowej organizacji władz naczelných w Królestwie Polskim (Dz. Praw Nr. 1 poz. 1) Rada Ministrów zarządza co następuje:

^c§ 1. Instytut Torfowy znosi się.

§ 2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia 1919 r. w przedmiocie utworzenia Instytutu Torfowego (Dz.Pr.P.P. Nr. 34 poz. 271) uchyla się.^c

^h§ 1.

Instytut Torfowy utworzony przy Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 8 kwietnia 1919 r. (Dz. Praw Nr. 34, poz. 271) znosi się.^h

§ 3.

^cWykonanie niniejszego rozporządzenia oraz^c likwidację spraw Instytutu Torfowego przeprowadzi Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

§ 4.

Rozporządzenie niniejsze zyskuje moc obowiązującą od dnia ogłoszenia.

PREZYDENT MINISTRÓW
MINISTER ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH

UZASADNIENIE

Wobec konieczności zmniejszenia ilości urzędów państwowych oraz w myśl uchwały Sejmu Ustawodawczego z dn. 16 grudnia 1921 r. w przedmiocie

zmniejszenia ilości władz, urzędów i zakładów państwowych oraz personelu w nim zatrudnionego (Dz.Ust.R.P. Nr. 104 poz. 750) Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych wnosi o skasowanie Instytutu Torfowego.

MINISTER
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
fJ. Raczyński^f

^bZałącznik 13^b

[Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie wydania zezwolenia na urządzenie jednorazowych loterii pieniężnych wyłącznie na cele dobroczynności i użyteczności publicznej oraz loterii fantowych]

Ministerstwo Skarbu. Dep. Akczyzy i Monop[oli]
L. 372/22.

Wniosek na Radę Ministrów.
Rada Ministrów raczyła uchwalić:

Upoważnia się Ministerstwo Skarbu na czas aż do odwołania do wydania zezwoleń na urządzenie:

- a) Jednorazowych loterii pieniężnych wyłącznie na cele dobroczynności i użyteczności publicznej oraz
- b) Loterii fantowych

Na warunkach ustalonych przez Ministra Skarbu.

Uzasadnienie.

W myśl art. 3 ust. O loterii państwowej z 26.03.1920 Nr. 31 poz. 180. Dz. Ustaw prawo udzielania zezwoleń na urządzenie: a) jednorazowych loterii pieniężnych na cele dobroczynne i użyteczności publicznej oraz

b) loterii fantowych – przysługuje Rządowi, a zatem Radzie Ministrów: warunki zaś wydawania zezwoleń na urządzenie tych loterii ma ustalić Minister Skarbu. Ponieważ rocznie bywa wnoszonych ponad 300 podań przez różne stowarzyszenia, instytucje, zakłady itp. O pozwolenie na urządzenie podobnych loterii na cele dobroczynności i użyteczności publicznej, a sprawy to nie wydają się tak doniosłymi, aby nimi zaprzętać Rada Ministrów, przeto stawia się wniosek na uczulenie upoważnienia jak wyżej.

Warszawa, dnia 25 stycznia 1922 r.

Wnioski w sprawie zniesienia Urzędu Walki z Lichwy i uchylenia ustaw o zwalczaniu lichwy wojennej]

W dniu 11 stycznia 1920 r. został wniesiony do Sejmu projekt Ustawy o zniesieniu Głównego Urzędu oraz Okręgowych Urzędów do Walki z Lichwą. W styczniu 1921 na posiedzeniu połączonych Komisji administracyjnej i Prawnej Sejm Ustawodawczego referent projektu poseł Grzędzielski zgłosił wniosek, aby kwestii zniesienia Urzędu do Walki z Lichwą łącznie z uchyleniem Ustawy z dnia 2 VII 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej i ze w razie nieuwzględnienia tego wniosku składa referat w powyższej sprawie. Po powyższym oświadczeniu zdjęto z porządku dziennego rozpatrywany projekt Ustawy rządowej, celem dania możliwości Rządowi zajęcia stanowiska w powyższej sprawie. Na konferencji, jaka się odbyła w Prezydium Rady Ministrów ustalono, ażeby złożyć oświadczenie, ^d iż Rząd rezygnuje z uprawnień, jaka Ustawa w zakresie zwalczania lichwy daje władzom administracyjnym, natomiast utrzymać w mocy na te artykuły^d, które zwalczania lichwy przekazują sądom. Wobec powyższego zaprojektowano zawiesić moc obowiązujących artykułów, które określają uprawnienie władz administracyjnych, utrzymać w mocy artykuły przekazujące walkę z lichwom sądom oraz umieścić w projekcie noweli artykuł, opiewający, iż moc obowiązująca z artykułów zamieszczonych może być przywrócona w razie elementarnych klęsk ekonomicznych, lub razie wybuchu wojny, z tym, iż dla przywrócenia mocy obowiązującej zamieszczonym artykułom, konieczną jest uchwała Rady Ministrów, która winna być przedłożona Sejmowi do zatwierdzenia. Wobec tego, iż w dniu ^d1 lutego^d na komisji sejmowej Rząd winien jest określić swoje stanowisko Rada Ministrów uchwalić raczyła wniosek konferencji odbytej w Prezydium Rady Ministrów Rada Ministrów Zatwierdza.

[Uzasadnienie] ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym

UZASADNIENIE

Projektowana Ustawa o Najwyższym Trybunale Administracyjnym jest częściowym urzeczywistnieniem nakazu zawartego w art. 73 Konstytucji 17 marca 1921 r.

Przewidziana w artykule tym instytucja sądownictwa administracyjnego istnieje we wszystkich prawie współczesnych państwach. W porównaniu z sądownictwem zwykłym sądownictwo administracyjne powstało stosunkowo niedawno

i wytworzyło w rozwoju swym kilka odmiennych typów, różniących się między sobą zarówno organizacją, jak zakresem, trybem działania. Istnieją jednak ustroje państwowe, zajmujące pierwszorzędne miejsce pod względem organizacji i praworządności, które odrębnego od sądów zwykłych sądownictwa administracyjnego nie posiadają. Zależy to od dróg rozwoju historycznego państwa, jak również od zasad podstawowych jego konstytucji, zwłaszcza od ustosunkowania wzajemnego władz sądowej i wykonawczej, a poniekąd nawet – i ustawodawczej.

Do państw nie posiadających odrębnego sądownictwa administracyjnego należą Anglia i Stany Zjednoczone Ameryki Północnej.

W Anglii czynności administracji ulegają zaskarżeniu przed sądy zwykłe, poczynając od sądu pokoju. Należy jednak mieć na uwadze, że nie istnieje również w Anglii rozgraniczenie ściśle pomiędzy władzą sądową a administracyjną, jak w innych państwach konstytucyjnych. Sądy pokoju sprawują tam prócz funkcji sędziowskich również i administrację w szerokim zakresie.

W Stanach Zjednoczonych A[meryki] P[ółnocnej] władza sądów zwykłych ma jeszcze szersze prerogatywy. Do władzy sądowej należy tutaj ochrona praw obywatelskich nie tylko przeciwko władzom wykonawczym, ale nawet i władzy prawodawczej. W roku 1816 sąd najwyższy przyjął zasadę, że do niego należy prawo orzekania w ostatniej instancji co do zgodności aktu prawodawczego z konstytucją. W razie uznania przepisu prawa za sprzeczny z konstytucją, przepis taki jest nieważny i sądy nie mają obowiązku go stosować. Wobec takiego stanowiska władzy sądowej – sądownictwo administracyjne w zasadzie w Stanach Zjednoczonych z pewnymi wyjątkami nie istnieje i akty administracyjne naruszające prawa obywateli zaskarża się przed sądy zwykłe.

Francja stanowi przeciwieństwo do krajów anglosaskich co do wzajemnego ustosunkowania władz sądowej i administracyjnej i posiada najstarsze sądownictwo administracyjne. Punktem wyjścia była tutaj zasada jak najściślejszego podziału władz sądowej i wykonawczej. Poczynając od roku 1790 kilkakrotnie powtarzano w drodze prawodawczej najbardziej kategoryczny zakaz sądownictwu mieszania się w jakibądź sposób do zarządzeń administracyjnych lub pociągania urzędników administracyjnych do odpowiedzialności sądowej z powodu ich czynności służbowych. Jedynym środkiem prawnym pokrzywdzonego w swych prawach obywatela była skarga do władzy przełożonej lub nawet w ostateczności do króla lub ciała prawodawczego. Stopniowo rozstrzyganie sporów administracyjnych przeszło do „rad prefektury”, jako sądów administracyjnych niższych i do Rady Stanu, jako naczelnego wydziału administracyjnego; Rada Stanu wydawała początkowo (do r. 1872) orzeczenia jako opinię, ulegające zatwierdzeniu władzy najwyższej. Obecnie orzekając w charakterze instancji decydującej nie utraciła jednak charakteru instytucji raczej administracyjnej, aniżeli sądowej w ścisłym znaczeniu tego wyrazu. Formy procesu sądowo-administracyjnego służyc mają tylko dla ułatwienia władzy wydania decyzji słusznej – w każdym

bądź razie, gdy chodzi o spór z władzą, nie może być rozstrzygnięcia ze strony kogoś trzeciego (sądu) stojącego poza tą władzą.

Stosownie do takiego punktu wyjścia do kompetencji sądownictwa administracyjnego we Francji należą w zasadzie nie tylko spory o legalność aktów administracyjnych, ale w ogóle wszelkie niemal spory, w których stroną jest władza administracyjna, nie wyłączając nawet sporów na tle umów zawartych przez władze administracyjne. Właściwość przedmiotowa sądów administracyjnych jest zresztą reglamentowaną we Francji w sposób kazuistyczny i nie da się ująć ściśle w jednej formule. W każdym bądź razie przedmiot sądownictwa administracyjnego stanowią tylko te sprawy, w których władza administracyjna jest uprawniona do działania pod warunkiem nienaruszania praw podmiotowych obywateli, sądownictwo administracyjne broni więc tych praw podmiotowych.

P r u s y. Sądownictwo administracyjne rozwinęło się w Prusach łącznie z reformami w organizacji administracji w okresie 1872–1883 r.

Podział kompetencji pomiędzy sądownictwem zwykłym a administracyjnym, opiera się tutaj nie na zasadzie podziału władz sądowej i administracyjnej, jak we Francji, lecz na różnicy pomiędzy prawem prywatnym a publicznym. Celem procesu administracyjnego jest urzeczywistnienie obiektywnej normy prawa publicznego a nie ochrona praw podmiotowych obywateli. Ustawodawstwo pruskie nie stawia jednak ogólnej zasady, że proces administracyjny jest dopuszczalny, ilekroć normę prawa administracyjnego naruszono, ale podobnie, jak ustawodawstwo francuskie wylicza przypadki, w których osoba interesowana może wnieść skargę administracyjną.

Sądownictwo administracyjne w Prusach sprawują: wydziały powiatowe i miejskie „Kreisausschuss” i „Stadtausschuss” (w miastach ponad 25 000 mieszkańców), wydziały okręgowe „Bezierkausschuss” i wyższy sąd administracyjny „Oberverwaltungsgericht”.

A u s t r i a. Celem sądownictwa administracyjnego, podobnie jak we Francji i w przeciwieństwie do Prus ma być ochrona nie prawa publicznego, lecz prawo indywidualnych jednostek wobec państwa. Gdzie władza działa na mocy swobodnego uznania, gdzie nie ma pogwałcenia praw indywidualnych lub nałożenia, nieopartego na prawie, obowiązku chociażby istniało naruszenie interesów – tam sądownictwo administracyjne nie ingeruje.

Ustawodawstwo austriackie nie wylicza spraw należących do właściwości sądów administracyjnych, a poprzestaje na ustaleniu powyższej zasady i wyliczeniu spraw wyłączonych z pod orzecznictwa sądu administracyjnego.

Sądownictwo administracyjne ma charakter ściśle kasacyjny; rozpoczyna swą działalność po wyczerpaniu instancji administracyjnych i sprawowane jest w jedynej instancji przez Izbę Sądowo-Administracyjną (Verwaltungsgerichtshof). Zasady procedury są z pewnymi zmianami analogiczne do ustawy postępowania cywilnego.

W Polsce funkcje Trybunału Administracyjnego dla spraw b. dzielnicy austriackiej sprawuje Izba IV Sądu Najwyższego, orzekająca również i w tych nielicznych wypadkach, w których polskie ustawy ogólnopństwowe przewidują skargę do Sądu Najwyższego od orzeczeń władz administracyjnych (dekret o samorządzie miejskim) lub instytucji o charakterze sądowo-administracyjnej (komisje ziemskie).

W b. dzielnicy pruskiej, istniejąca tam organizacja i zakres działania sądów administracyjnych uległy tej jedynie zmianie, że atrybucje Najwyższego Sądu Administracyjnego w Berlinie mocą art. 17 ustawy z dnia 1 sierpnia 1914 r. (Dz.Pr. z r. 1919 Nr. 64 poz. 385) zostały przekazane Sądowi Nadziemiańskmu w Poznaniu.

* * *

O istnieniu i charakterze ogólnopństwowego sądownictwa administracyjnego przesądza art. 73 Konstytucji 17 marca 1921 r.

Z treści art. 73 wynikają następujące cechy zasadnicze, które nasze sądownictwo administracyjne posiadać winno:

1) Konstytucja nakazuje powołanie sądownictwa administracyjnego „do orzekania o legalności aktów administracyjnych”. Wynika stąd, że nasze sądownictwo administracyjne nie może być, tak jak francuskie lub w niższych swych stopniach – pruskie albo – jak angielskie sądy pokoju – powołanym nie tylko do rozstrzygania sporów, powstałych na tle czynności administracyjnych, lecz również i do wykonywania w pewnym zakresie samej administracji, ale przeciwnie, na wzór austriackiego Trybunału Administracyjnego lub niemieckiego Najwyższego Sądu Administracyjnego powinno zachować charakter tylko sądowy czyli nie wydając w żadnym wypadku zarządzeń lub orzeczeń administracyjnych, ograniczyć swe zadanie li tylko do orzekania o legalności już zapadłych decyzji (zarządzeń i orzeczeń) administracyjnych.

2) Sądownictwo administracyjne winno opierać się na współdziałaniu czynnika obywatelskiego i sędziowskiego.

3) Skoro Najwyższy Trybunał Administracyjny ma stanąć na czele organizacji sądownictwa administracyjnego, wtedy organizacja ta powinna przynajmniej dwustopniową.

Wcielenie w życie wszystkich tych zasad już w chwili obecnej napotykałoby bardzo poważne, „oniemal” nie dające się przewyciężyć przeszkody.

Brak wykwalifikowanych sił, stojący na przeszkodzie obsadzeniu najkonieczniejszych posterunków przy istniejących już władzach sądowych i administracyjnych, brak których niewątpliwie stanie się jeszcze dotkliwszym w miarę rozwoju ekonomicznego Państwa, dalej znaczne koszty, jakie musiałoby pociągnąć za sobą tak rozgałęzione sądownictwo, wreszcie niemożliwość organizacji sądów administracyjnych niższych stopni w chwili, w której ustrój władz administracyjnych

nie jest jeszcze przeprowadzony i ciąglem podlega zmianom – oto główne przeszkody, które jeszcze szereg lat nie pozwolą w całości przeprowadzić systemu sądowno-administracyjnego.

Również i wykonanie żądania konstytucji co do współudziału żywiołu obywatelskiego w tym sądownictwie wymaga poprzedniego przeprowadzenia i ustalenia organizacji władz administracyjnych w kierunku wskazanym w art. 66 Konstytucji, poza tym udział czynnika obywatelskiego w sądownictwie administracyjnym, może być pożytecznym i odpowiadać swemu celowi tylko w niższych sądowno-administracyjnych instancjach, powołanych zarówno do ustalania stanu faktycznego, jak stosowania prawa. Natomiast, gdy chodzi nie o stwierdzenie istnienia lub nieistnienia faktu, lecz tylko o ustalenie i ocenę stosunku prawnego oraz zastosowanie doń ściśle określonych i wykluczających niemal zupełnie swobodne uznanie norm prawnych – udział czynnika obywatelskiego mijałby się ze swym przeznaczeniem. Tym bardziej zbędnym byłby on w instancji ściśle kasacyjnej, t.j. powołanej wyłącznie do interpretowania i przestrzegania prawa i nie badającej faktów.

Obydwie wtedy te kwestie t.j. wielostopniowość sądownictwa administracyjnego i udział w nim czynnika obywatelskiego są ze sobą ściśle związane i obydwie te wskazania Konstytucji mogą być urzeczywistnione tylko łącznie.

Ze sprawą rozwoju sądownictwa administracyjnego czyli innymi słowy, z kwestią powołania szeregu sądów administracyjnych różnego stopnia, albo też ograniczenia się na razie do utworzenia jednej instancji sądowno-administracyjnej łączy się bezpośrednio sprawa jej zakresu działania zarówno co do rodzaju spraw, podpadających jej orzecznictwu, jak i co do sposobu i zakresu, w jakim każda sprawa ma być rozpoznana.

„Legalność” o której ma orzekać sądownictwo administracyjne może być pojmowana dwojako. Wszak i sądy zwykłe, kiedy rozstrzygają merytorycznie bądź to o karalności lub niekaralności inkryminowanego czynu i badają w tym celu możliwie wszechstronnie stan faktyczny sprawy bądź też gdy sprawdzają przedstawione przez strony dowody w sporze cywilnym, i w jednym wypadku i w drugim, orzekają ostatecznie sąd karny o legalności czynu, sąd cywilny o legalności żądań stron. To jest szersza wykładnia pojęcia: „orzekanie o legalności”. Ścisłsza natomiast łączy z tym pojęciem tylko orzekanie o tym, czy przepisy prawa zostały właściwie pojęte i zastosowane do danych faktycznych, ustalonych przez inną instancję, a nie podlegających już sprawdzeniu przez instancję w tym znaczeniu „orzekającą o legalności”.

Rozróżnienie to jest możliwym i w zastosowaniu do sądownictwa administracyjnego. I przy rozstrzyganiu o legalności orzeczenia lub zarządzenia administracyjnego instancja sądowno-administracyjna w zasadzie może bądź badać wszystkie okoliczności faktyczne, które spowodowały zaskarżony akt administracyjny, towarzyszyły jego wydaniu lub nawet zostały przezeń spowodowane, bądź też,

opierając się na ustaleniach, otrzymanych w innej drodze, może ograniczyć się do sprawy właściwego zastosowania do tego materiału faktycznego przepisów prawnych, sprawdzając jedynie, czy materiał ten został skompletowany z zachowaniem przewidzianego przez prawo trybu postępowania.

Nie ulega wątpliwości, że dla jednego w całym państwie Trybunału Administracyjnego – rozpoznawanie spraw, połączone z ustaleniem stanu faktycznego, zbieraniem i sprawdzaniem dowodów, byłoby zadaniem nie tylko niepomierne uciążliwym, ale niemal niewykonalnym, powodując zarazem niemniejsze trudności dla samych stron. Zdaje się więc, że nieuniknioną konsekwencją poprzestania na razie na stworzeniu jednego tylko Trybunału Administracyjnego musi być uznanie go za instancję o charakterze wyłącznie kasacyjnym.

Zbieranie materiału faktycznego powinno więc być pozostawione całkowicie instancjom poprzedzającym, czyli w danym wypadku – organom władzy ściśle administracyjnym.

Z zasady, że Najwyższy Trybunał Administracyjny ma być instytucją, orzekającą o legalności aktów administracji, nie zaś czynnikiem tej administracji, odpowiedzialnym za jej kierunek, wynika dalej, że nie może on być sędzią celowości aktów administracyjnych, gdyż nie dałoby się to pogodzić z odpowiedzialnością rządu i poszczególnych ministrów za bieg spraw państwowych.

Z tego samego powodu z pod orzecznictwa Trybunału wyjęte być muszą sprawy, w których władze administracyjne są uprawnione do rozstrzygnięcia wedle swobodnego uznania, o tyle jednak tylko, o ile działanie władzy zarówno pod względem formalnym, jak i co do swej treści nie wyszło poza granicę ustawy temu uznaniu zakreślone.

Jakkolwiek wreszcie wykonywanie administracji musi być zasadniczo obcym Najwyższemu Trybunałowi Administracyjnemu, nie mniej przeto nie licowałoby z jego powagą, ani nie odpowiadałoby jego przeznaczeniu, gdyby orzeczenia jego nie miały mocy obowiązującej dla władz administracyjnych, lub mogły być przez nie pomijane przez powstrzymanie się od wydania zarządzeń w sprawach, rozstrzygniętych przez Trybunał nie po myśli władzy.

Art. 1. Treść tego artykułu została uzasadniona w uwagach wstępnych. Co do ostatniego ustępu, to rozciąga on dla uniknięcia możliwych nieporozumień, na Najwyższy Trybunał Administracyjny zasadę, wprowadzoną w art. 81 Konstytucji dla sądów zwykłych.

Art. 2. Również podkreśla charakter Najwyższego Trybunału Adm[inistracyjnego] jako instytucji sądowej nadając mu atrybucje wskazane w art. 77 Konstytucji, poza tym ze względu na publiczno-prawny charakter spraw jemu podległych, nadaje Trybunałowi prawo i obowiązek czuwania nad swoją właściwością „z urzędu” t.j. nawet bez zakwestionowania jej przez strony. Przepis ten nie przesądza o możliwości sporów kompetencyjnych z sądami zwykłymi, którą to sprawę załatwi osobna ustawa o Trybunale kompetencyjnym „art. 86 Konstytucji”.

Art. 3. W przeciwieństwie do systemu pruskiego, francuskiego i na wzór ustawy austriackiej właściwość Najwyższego Trybunału Administracyjnego określa się nie przez wyliczenie spraw do niej należących, lecz przez ustanowienie zasad ogólnych (art. 1 i 9 projektu) oraz przez wskazanie w artykule niniejszym spraw z pod orzecznictwa jego wyjętych.

Pod lit. a) tego artykułu rozgranicza projekt niniejszy sądownictwo zwyczajne i szczególne od sądownictwa administracyjnego. Sprawy należące do właściwości sądów zwyczajnych lub zastępujących je sądów szczególnych, jak duchownych, wojskowych, skarbowych-karnych, z natury rzeczy usuwają się z pod orzecznictwa Trybunału Administracyjnego. Są to przede wszystkim sprawy, co do których orzekają nie władze administracyjne, lecz sądy, a do takich należą w pierwszym rzędzie sprawy cywilne i sprawy karne, ogólnymi ustawami sądowymi przekazane sądom zwyczajnym. Należą tu także sprawy, tyczące się stosunków prywatno-prawnych państwa lub jednostki samorządowej nawet w takim razie, gdy do orzekania w pierwszym rzędzie powołane są władze administracyjne, w takich bowiem sprawach zapadłe decyzje władz administracyjnych nie mają charakteru aktu publicznego, lecz są jedynie objawieniem woli Państwa lub jednostki samorządowej, w której imieniu władza występuje, ulegają więc zaskarżeniu przed sądem zwyczajnym. Wreszcie należą tu niektóre sprawy natury publiczno-prawnej, z mocy specjalnych ustaw poddane orzecznictwu nie władz administracyjnych lecz sądów zwyczajnych. Są to (w byłym zaborze austriackim) skargi o odszkodowanie z powodu bezprawnego zasądzenia (ust. z 21 III 1918 Dz.u.p. Nr. 109) i skargi o odszkodowanie z powodu zarządzenia aresztu śledczego (ust. z 18 VIII 1918 Dz.u.p. Nr. 318). Co do tych spraw wynika już z brzmienia art. 1 że nie należą one do właściwości Najwyższego Trybunału. W szczególności wspomniane właśnie skargi o odszkodowanie z tytułu publiczno-prawnego już z tego powodu, że w sprawach tych nie orzekają władze administracyjne. Wyraźne zaznaczenie, że „sprawy należące do właściwości sądów zwyczajnych lub szczególnych” wyjęte są z pod orzecznictwa Trybunału, pożądaną jest jednak ze względów praktycznych; taki bowiem wyraźny przepis, uwalniający interesowanych od trudu zastanawiania się nad ścisłą interpretacją art. 1, zdoła nieraz ^azapobiedz zażaleniom, nienależącym do kompetencji Trybunału, a w razie wniesienia takiego zażalenia, uprości Trybunałowi odrzucenie jego.

Umieszczenie takiego wyraźnego przepisu jest jeszcze z innego powodu wskazane.

W byłym zaborze austriackim władze administracyjne powołane są do orzekania w niektórych sprawach natury prywatno-prawnej, gdzie atoli wchodzi w grę także interes publiczny; są to spory między posiadaczami uprawnień wodnych, posiadaczami przywilejów (marki ochronne). W tych sprawach strony interesowane mają obecnie, po zapadnięciu ostatecznej decyzji władzy administracyjnej,

dwie drogi. Jeżeli sądzą, że ta decyzja narusza ich prawo, mogą wnieść zażalenie do Trybunału Administracyjnego, który ma zbadać i orzec, czy decyzja władzy administracyjnej sprzeciwia się ustawie (art. 15 ust. 2 z 21 X 1867 Dz.u.p. Nr. 144 i z 22 X 1875 Dz.u.p. Nr. 36 z roku 1876). Oprócz tego może ten, czyje prawa prywatne decyzją władzy administracyjnej zostały naruszone, na zwykłej drodze prawa szukać pomocy przeciw drugiej stronie (art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 21 X 1867 Dz.u.p. Nr. 144).

Nadmienić należy, że w punkcie a art. 3 mieści się implicite wyłączenie z pod orzecznictwa Najwyższego Trybunału Administracyjnego również i karnych orzeczeń władzy administracyjnych, gdyż te na mocy art. 72 Konstytucji należą do właściwości sądów; sprawa odwołań od tych orzeczeń winna być załatwiona w drodze osobnej ustawy.

Postanowienia art. 3 b) można by uważać na pierwszy rzut oka jako powtórzenie art. 1 (można by argumentować) skoro wedle art. 1 sądownictwo administracyjne rozstrzygać ma tylko o legalności nie zaś także o celowości orzeczeń władz administracyjnych, to zbędne są postanowienia osobne, które mają wyraźnie jeszcze wykluczać sprawy należące do swobodnego uznania władz administracyjnych. Miano tu jednak na oku ten wzgląd, że art. 3, zajmujący się wymienieniem spraw nienależących do zakresu działania sądownictwa administracyjnego, ale też niemieszczących się w żadnym innym postanowieniu niniejszego projektu, winien dla uniknięcia niejasności, wymienić także sprawy inne, choćby pod inne artykuły podporządkować się dające, by w ten sposób wyczerpać wszystko to, co wedle zamiaru ustawodawcy ma być wyjęte z zakresu działania sądownictwa administracyjnego.

Odnosnie do postanowienia art. 3 c) podnieść wypada, że jakkolwiek mianowania na publiczne stanowiska służbowe należą do swobodnego uznania władzy administracyjnej, to orzecznictwo sądów administracyjnych nie może być wykluczone w tych wypadkach, w których funkcjonariusz publiczny występuje nie jako organ władzy publicznej, lecz jako indywiduum, a w szczególności w przypadkach, w których chodzi o prawo jego do wymiaru wynagrodzenia, do diet, poborów spoczynkowych, odpraw itd.

Art. 3 d) wyjmuje z pod właściwości sądownictwa administracyjnego spraw, należące do zakresu działania Ministerstwa spraw zagranicznych, w których chodzi o sprawy reprezentacji państwa i obywateli wobec państw i władz obcych; oczywiście nie będzie to dotyczyło spraw, wypływających z roszczeń majątkowych, wynikających ze stosunku służbowego funkcjonariuszów tego Ministerstwa, bądź pogwałceń politycznych praw obywateli państwa. Te sprawy będą podlegały orzecznictwu sądownictwa administracyjnego.

Co do postanowień art. 3 e) podnieść należy, że wyższe względy na dobro Państwa przemawiają za tym, by wszystkie sprawy dotyczące organizacji siły zbrojnej, mobilizacji i działań wojennych wyłączyć z pod orzecznictwa Sądu.

Wreszcie wyjmuje projekt niniejszy w p. f z pod orzecznictwa Najwyższego Trybunału Administracyjnego sprawy dyscyplinarne, a to ze względu, iż orzecznictwo zostało unormowane w sposób odmienny w ustawach o służbie państwowej.

Art. 4. Ogólna zasada, że zaskarżenie do Najwyższego Trybunału Administracyjnego nie wstrzymuje wykonania aktu administracyjnego, jest konieczna dla zapewnienia należytej sprawności administracji; prawa skarżącego są wymiarem możliwości zawarowane włożeniem na władzę obowiązku wstrzymania wykonania, gdy względy publiczne nie stoją temu na przeszkodzie a skarżącemu grozi szkoda niepowetowana.

Art. 5. Uzasadnienie podano w uwagach wstępnych.

Art. 6. Zawiera zasadnicze podstawy organizacji i składu Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Ustawa nie przesądza liczebności składu, w rozumieniu, iż ta ustalona być może tylko w drodze doświadczenia i może się zmienić w miarę potrzeby. Podział na Izby wydaje się koniecznym ze względu na dzielnicowe różnice w ustawach, które stosować ma Trybunał; wydziały w łonie poszczególnych Izb odpowiadałyby rzeczowym kategoriom spraw (np. sprawy skarbowe, sprawy administracji ogólnej itd.).

Z natury zadań Trybunału wynika, że członkami jego mogą być osoby posiadające wykształcenie prawnicze; ponadto połowa liczby sędziów winna posiadać kwalifikacje na urząd sędziowski. Zastrzeżenie to ma na celu nadać działalności Trybunału cechy sądu w ścisłym znaczeniu, nie ulega zaś wątpliwości, że do sprawowania sądownictwa bardziej przygotowani są zawodowi sędziowie i osoby na urząd sędziowski kwalifikowane, aniżeli inni prawnicy, najbardziej nawet doświadczeni w działalności administracyjnej. Ta ostatnia zaś grupa prawników wnieść winna do Trybunału swoją znajomość przepisów i spraw administracyjnych.

Zrównanie członków Trybunału z członkami Sądu Najwyższego co do stanowiska ich uposażenia, odpowiada powadze tworzonej instytucji i koniecznym jest dla zapewnienia należytego jej składu.

Zastrzeżenie, aby prezesi byli mianowani z grona tych sędziów, którzy przynajmniej dwa lata sprawują urząd sędziego Najwyższego Trybunału Administracyjnego, uzasadnia wzgląd na to, że prezesi powinni posiadać dokładną znajomość stosunków tego sądownictwa, doświadczenie co do kierunków judykatury, a wreszcie tradycje trybunału. Na czas przejściowy stanowi art. 38 pewne ułatwienie podyktowane koniecznością.

Mianowanie sędziów z pośród kandydatów, wybieranych przez sam Trybunał ma na celu możliwie gwarantować zapewnienie mu, należytego co do kwalifikacji osobistych, składu.

Zasięgnięcie opinii pierwszego prezesa przy mianowaniu prezesów wynika z odpowiedzialności pierwszego prezesa za całokształt działalności Trybunału.

Art. 7. Wykształcenie prawnicze sekretarzy i podsekretarzy Trybunału potrzebne jest dla należytej i koniecznej pomocy biurowo-kancelaryjnej. W razie niemoż-

ności znalezienia potrzebnej liczby kandydatów, mogą być mianowani pełniący obowiązki sekretarzy lub podsekretarzy z pośród personelu kancelaryjnego.

Uprawnienia pierwszego prezesa względem sekretariatu i kancelarii wynikają z niezawisłości Trybunału od innych władz państwowych.

Art. 8. Mimo swych praw nadzorczych względem całego Trybunału pierwszy prezes nie może posiadać władzy służbowej w stosunku do poszczególnych sędziów i prezesów; władzą tą jest tylko zgromadzenie ogólne Trybunału.

Art. 9. Uzasadnienie podano w uwagach wstępnych.

Art. 10. Ograniczenie zaskarżalności aktów administracyjnych określonym terminem jest potrzebne dla nadania koniecznej stałości stosunkom prawnym, związanym z tymi aktami.

Jakkolwiek skierowywanie skarg, na wzór instancji sądowych za pośrednictwem tej władzy, której zarządzenie się zaskarża, wydaje się dogodniejszym dla stron, to jednakowoż przy tym systemie trudno by się zabezpieczyć przed możliwością przetrzymywania skarg przez zainteresowane władze, które są w procesie sądowno-administracyjnym stroną, nie zaś tylko instancją – jak sądy w postępowaniu sądowym.

Ze względu na to, iż zarządzenia i orzeczenia administracyjne nie zawsze są doręczone osobom interesowanym, a w pewnych wypadkach faktyczne wykonanie może nawet nastąpić przed doręczeniem, termin skargi liczy się od doręczenia lub też od dnia, w którym osoba interesowana powzięła o akcie administracyjnym wiadomość w drodze urzędowej.

Art. 11. Ma na celu obronę praw tych osób, które są zainteresowane w rozstrzygnięciu sprawy, wytaczanej przez skarżącego. Ostatni ustęp artykułu, jakkolwiek tworzy pewien wyłom w zasadzie postępowania spornego (ne eat iudex ultra petita partium) ma jednak ten właśnie cel na oku.

Art. 12. Przymus adwokacki co do wniesienia skargi zastosowano względem osób prywatnych, wzorując się na analogicznych przepisach co do skarg kasacyjnych w procesie cywilnym i w celu obrony stron przed t.zw. pokątnymi doradcami, gdyż wobec charakteru spraw, należących do właściwości Najwyższego Trybunału Administracyjnego, trudno przypuścić aby dużo osób było w stanie przy redagowaniu skarg obejść się bez takiej lub innej pomocy fachowej.

Art. 13, 14 i 15. Wskazują wymogi formalne, którym winna odpowiadać skarga, przy tym w art. 14 jest mowa o kaucji, którą należy złożyć przy wnoszeniu skargi. Wprowadzenie kaucji ma na celu ograniczenie pieniactwa.

Art. 16. Ustęp 1 tego artykułu ma na celu uwolnienie Trybunału od nieprodukcyjnej pracy rozstrzygania w trybie rozprawy skarg oczywiście niedających się do uwzględnienia. Dostateczne, ze względu na powagę instytucji, zabezpieczenie interesu stanu przeciwko nieuzasadnionemu stosowaniu tego przepisu stanowi przepis, zawarty w ustępie trzecim art. 20, gdyż w razie wątpliwości Trybunał może skierować sprawę na drogę rozprawy.

Zawiadomienie władzy o odrzuceniu skargi jest potrzebne ze względu na treść art. 4, mianowicie dla uchylenia wstrzymania wykonalności orzeczenia lub zarządzenia, o ile wstrzymanie zostało udzielone.

Art. 17 i 18. Określają czynności przygotowawcze, poprzedzające rozprawę i mające na celu skompletowanie materiału, potrzebnego do wszechstronnego oświetlenia sprawy.

Art. 19. Możliwość wyłączenia części aktów od przeglądu stanowi niewątpliwie znaczne ograniczenie praw skarżącego. Przepis ten jednak wydaje się koniecznym zarówno ze względu na charakter spraw, jakie mogą być przedmiotem rozpraw w Najwyższym Trybunale Administracyjnym, jako też z tego względu, że akta, które władze administracyjne na mocy art. 17 obowiązane są przedstawić do sprawy, w przeciwieństwie np. do akt śledztwa wstępnego – nie stanowią materiału zbieranego i opracowanego pod kątem widzenia przyszłej jawnej rozprawy, zawierać więc mogą nie tylko to, co dla wyświecenia rozstrzyganej sprawy ma znaczenie, lecz i dane zupełnie nawet z nią niezwiązane. Przy braku więc przepisu, zawartego w artykule niniejszym nie byłyby wykluczone wypadki wnoszenia skarg do Trybunału w wyłącznym celu zapoznania się tą drogą z aktami, stanowiącymi tajemnicę państwową. Z drugiej strony, interes skarżącego, jako strony w procesie, łatwo może być zabezpieczony przez ustalenie ze strony samego Trybunału na rozprawie tych okoliczności faktycznych, zawierających się w wyłączonej od przeglądu części aktu, które mają być wzięte pod uwagę przy wydaniu wyroku. W każdym razie władza tylko wskazuje akta, których wyłączenia od przeglądu sobie życzy, decyzja zaś w tym względzie należy całkowicie do Trybunału.

Art. 20 do 24. Określają tryb rozpraw i rozpoznawania spraw w Najwyższym Trybunale Administracyjnym.

Normalnym trybem rozpoznawania sprawy jest rozprawa publiczna; wyjątek stanowią posiedzenia niejawne, na których bądź załatwia się czynności przygotowawcze i poprzedzające rozprawę (art. 16 i ust. 3 art. 20), bądź rozstrzyga zasadnicze kwestie prawne lub sprawy wewnętrzne samego Trybunału, bądź wreszcie rozstrzyga się sprawy bez udziału stron lub tylko bez obecności publiczności, a to albo ze względu na interes publiczny (art. 23), albo też na życzenie stron (art. 21 ust. 3). Ten ostatni przepis ma na celu uniknięcie ciężkiego względnie aparatu rozprawy publicznej przy rozstrzyganiu spraw, w których byłby on zupełnie zbędnym np. gdy chodzi o zastosowanie do szeregu wypadków interpretacji zasadniczo już przyjętej i ustalonej przez Trybunał; skoro żadna ze stron nie dąży do jej zmiany i nie domaga się rozprawy, przeprowadzenie jej byłoby zupełnie niepotrzebną stratą czasu i przyczyniłoby się tylko do zahamowania pracy Trybunału, ze szkodą dla biegu innych spraw.

Co do samej rozprawy to zastępcami stron prywatnych mogą być jedynie adwokaci, dla tych powodów, dla których wprowadzono przymus adwokacji

przy wnoszeniu skarg. Strona zresztą może bronić sprawy osobiście lub w razie udowodnionego ubóstwa – otrzymać zastępcę z urzędu (art. 21), niestawiennictwo stron rozprawy nie wstrzymuje (art. 23), t.zn. policję posiedzenia prowadzi przewodniczący, którego uposażono w odpowiednią władzę karania, z zastrzeżeniem zresztą odwołania do Trybunału (art. 24).

Art. 25. Wyjaśnienie zasady, wyrażonej w tym artykule podano w uwagach wstępnych; jest ona logicznym wynikiem kasacyjnego charakteru Trybunału. Zastrzeżenie, że w razie nieprzedstawienia przez władze aktów Trybunał rozstrzyga na podstawie stanu faktycznego, przedstawionego w skardze i na rozprawie stanowi konieczną sankcję nakazu zawartego w art. 17 ust. 2.

Art. 26. Przeprowadzanie rozprawy w wypadkach, gdy niezgodność aktu administracyjnego ze stanem faktycznym, lub pogwałcenie form postępowania widoczne są z samych już aktów władzy administracyjnej byłoby zbędnym, tak samo jak w wypadkach, wskazanych w artykule 16.

Art. 27. Ponieważ w sprawach Najwyższego Trybunału Administracyjnego uzasadnienie tej lub innej sentencji ma najbardziej istotne znaczenie, gdyż ono stanowi wiążącą dyrektywę dla władzy, przeto wyrok ulega ogłoszeniu dopiero po umotywowaniu, przez co również uniknie się możliwości wydawania niedostatecznie umotywowanych wyroków, lub konieczności dostosowywania motywów do już ogłoszonego w postaci sentencji wyroku.

Art. 28. Wskazuje, w zestawieniu z art. 5, konsekwencje wyroku Trybunału i podkreśla jego charakter wyłącznie kasacyjny.

Art. 29. W wypadku, gdy nie ma sporu, czy to ze względu na cofnięcie skargi, czy też wobec udowodnionego zaspokojenia skarżącego przez władze – rozprawa byłaby bezcelową stratą czasu. Ponieważ umorzenie jest dopuszczalne jedynie za zgodą skarżącego, wznawianie spraw umorzonych nie może mieć miejsca.

Art. 30. Przepis analogiczny istnieje w ustawodawstwie obowiązującym w b. dzielnicy austriackiej, co zaś do swej istoty stanowi poważne ułatwienie dla stron.

Art. 31. Określa wypadki zwrotu kaucji.

Art. 32. Stanowi konieczne uzupełnienie art. 24.

Art. 33. Wskazuje sposób obliczania terminów, a w ustępie drugim przyjmuje zasadę, przyjętą w procesie karnym, jako bardziej uwzględniającą interes stron, aniżeli odmienna zasada procesu cywilnego, gdzie miarodajną jest data otrzymania podania na poczcie w siedzibie adresata.

Art. 34. Niedopuszczalność przywrócenia terminu na podanie skargi uznano za wskazaną wobec tego, iż dwumiesięczny termin jest dość długi aby interes strony był dostatecznie zabezpieczony.

Art. 35. Zawiera zasady wyłączania sędziów; punkt 6 jest wzorowany na obowiązującym ustawodawstwie b. zaboru austriackiego.

Art. 36. Zasadę, iż regulamin uchwalony przez Trybunał wyda Prezydent Rzeczypospolitej, wprowadzono zgodnie z art. 44 Konstytucji.

Art. 37. Dwumiesięczny termin nie wydaje się zbyt długim na zorganizowanie Trybunału, opracowanie regulaminu i inne przedwstępne czynności; przy tym termin ten odpowiada terminowi, przewidzianemu dla wnoszenia skarg (art. 10).

Art. 38. Zawieszenie na lat 4 przepisu art. 6 co do mianowania pierwszego prezesa i prezesów z pośród osób, które co najmniej przez przeciąg 2 lat sprawowały urząd sędziego Najwyższego Trybunału Administracyjnego wydaje się celowym ze względu na trudności związane z należyтым obsadzaniem tych stanowisk sposobem, wskazanym w tym artykule, w początkach istnienia Trybunału.

Art. 39. Zawiera przepisy przechodnie dla b. dzielnicy pruskiej; wobec istnienia tam dwustopniowego i zorganizowanego z udziałem czynnika obywatelskiego sądownictwa administracyjnego aparat ten, jako zgodny z zasadami Konstytucji, pozostaje w zasadzie nienaruszony. Ponieważ jednak projekt niniejszy właściwość Trybunału określa w sposób szerszy aniżeli czynią to obowiązujące w b. dzielnicy pruskiej ustawy o sądownictwie administracyjnym, które wyliczają sprawy podpadające pod to sądownictwo, przeto celem zrównania pod tym względem uprawnień tej dzielnicy z resztą państwa wprowadzono ustęp 2 niniejszego artykułu.

Art. 40. Zawiera przepisy przejściowe dla spraw toczących się w Sądzie Najwyższym i we władzach i urzędach państwowych.

Art. 41. Zawiera wyszczególnienie wyłączonych z pod orzecznictwa Najwyższego Trybunału Administracyjnego spraw podatkowych za lata ubiegłe, których rozpoznawanie zbyt obciążałoby Najwyższy Trybunał Administracyjny bez istotnej potrzeby, gdyż wobec zmienionych stosunków walutowych są to sprawy względnie drobne, a zarazem dające szerokie pole do zażaleń, bardzo trudnych do sprawdzenia.

Art. 42 i 43. Prócz zwykłych przepisów końcowych koniecznym jest ustalenie zasady, że z dniem ogłoszenia projektowanej ustawy, tracą moc dotychczas obowiązujące ustawy i przepisy w przedmiotach unormowanych tą ustawą.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ
14-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 3 lutego 1922 r.

Przewodniczący: Minister Poczty i Telegrafów	Dr. Władysław Stesłowicz
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych	Kazimierz Sosnkowski
Za Ministra Skarbu Dyrektor Departamentu	Dr. Wiktor Mikulecki
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	Dr. Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu	inż. Julian Eberhardt
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	Dr. Witold Chodźko
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	Dr. Józef Wybicki
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	Dr. Władysław Kiernik
Podczas obrad nad p. 15 za Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego Dyrektor Komisji Likwidacyjnej	Dr. Kazimierz Zembrzuski
Dyrektor Departamentu Administracyjnego Prezydium Rady Ministrów	Dr. Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prezydium Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Dyrektor Departamentu Politycznego Prezydium Rady Ministrów	Witold Giełżyński
Referent Prezydium Rady Ministrów	Dr. Teodor Swinarski

Posiedzenie otwarto o godzinie 5 po południu.

1. Protokół posiedzenia z dnia 30 stycznia 1922 r. odczytano i przyjęto.
2. Na wniosek Prezydium Rady Ministrów postanowiono, uzupełniając uchwałę z dnia 30 stycznia, zmienić w art. 36 projektu ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym okres trzymiesięczny na dwumiesięczny.
3. Minister Spraw Zagranicznych i Minister Robót Publicznych referują o sytuacji w Wilnie, przedstawiając sprawę aresztowania przez przedstawicieli Rządu Polskiego kilkudziesięciu obywateli litewskich oraz rzekomy zamiar

Sejmu Wileńskiego wysłania delegacji do Sejmu w Warszawie. Po dyskusji uchwalono:

Rada Ministrów upoważnia Ministra Spraw Zagranicznych do wydania przedstawicielom Rządu Polskiego w Wilnie nakazu natychmiastowego zwolnienia aresztowanych oraz do bezzwłocznego odwołania delegata rządowego p. Tupalskiego i zastąpienia do inną osobą, której wybór pozostawia się Ministrowi Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, przyjmując w zasadzie kandydaturę Wojewody warszawskiego Sołtana do wiadomości.

Sprawę rzekomego zamiaru Sejmu Wileńskiego wysłania delegacji do Sejmu w Warszawie postanowiono załatwić drogą bezpośredniej konferencji z przywódcami warszawskich klubów sejmowych, pozostawiając w szczególności swobodę działania Prezesowi Rady Ministrów, który sprawą tą się zajmie.

4. W sprawie listy cywilnej Naczelnika Państwa uchwalono na wniosek Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu:
Rada Ministrów uchwała podwyższyć listę cywilną Naczelnika Państwa z 1 500 000 na 2 000 000 marek miesięcznie.
5. Rada Ministrów uchwaliła załączone rozporządzenie w przedmiocie włączenia gminy Kiernozia³⁹⁵ do powiatu Łowickiego (załącznik 1) oznaczając w art. 2 jako termin wejścia w życie rozporządzenia dzień 1 marca 1922 r.
6. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy w przedmiocie umów przyrzeczenia sprzedaży nieruchomości ziemskich na obszarze Województw: Nowogródzkiego, Poleskiego i Wołyńskiego oraz powiatów: Grodzieńskiego, Wołkowyskiego i Białowieskiego Województwa Białostockiego (załącznik 2) skreślając w art. 1 wyrazy: „a nabywca gotów jest niedopłaconą część sumy sprzedażowej podwyższyć sześciokrotnie, wypłacając tę podwyższoną sumę w markach polskich według kursu jeden rubel – 216 fenigów” i w art. 3 wyrazy „i sześciokrotnie podwyższona”.
7. Na wniosek Ministra Poczty i Telegrafów uchwalono załączone projekty (załącznik 3 i 4) ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu oraz ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o Pocztovej Kasie Oszczędności, upoważniając Ministra Poczty i Telegrafów do wniesienia do Sejmu na wypadek, gdyby umowa zaproponowana przez Przedstawiciela Ministerstwa Skarbu dotycząca płacenia przez Pocztową Kasę Oszczędności ryczałtu za przesyłki pocztowe nie doszła do skutku.

³⁹⁵ W okresie międzywojennym gmina Kiernozia należała do powiatu gostynińskiego w województwie warszawskim. 1 marca 1922 r. przeniesiono ją do powiatu łowickiego w tymże województwie, a 1 kwietnia 1939 r. – wraz z całym powiatem łowickim – do województwa łódzkiego.

8. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z 18 marca 1921 r. (załącznik 5) o przyznaniu kredytu trzech miliardów marek na pomoc rolną, z tym że ze względu na ukończenie okresu budżetowego z 1921 r. będą zrobione w projekcie konieczne zmiany przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów.
9. Na wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu Rada Ministrów uchwaliła załączone rozporządzenie (załącznik 6) w przedmiocie uzupełnienia statutu organizacyjnego Ministerstwa Przemysłu i Handlu, nadając w p. II lit. d. następujące brzmienie: „Wydział Komunikacyjny załatwia sprawy przemysłu i handlu w stosunku do komunikacji lądowej i rzecznej”, oraz zastępując w p. III ust. 4 wyrazy „floty narodowej” wyrazami „floty handlowej” i pozostawiając w tym samym punkcie zastąpienie wyrazów „sprawy budowy portów” innymi wyrazami w porozumieniu między Ministerstwem Przemysłu i Handlu i Ministerstwem Robót Publicznych.
10. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej rozporządzenie w sprawie kwot ryczałtowych na koszty wyższych urzędów ubezpieczeń (załącznik 7).
11. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej rozporządzenie w sprawie zezwolenia na wprowadzenie pracy na trzy zmiany w tartakach (załącznik 8).
12. Rada Ministrów uchwaliła na wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego załączone (załącznik 9) rozporządzenie w sprawie rozszerzenia zakresu działania i organizacji Komisji rewindykacyjnej przy Głównym urzędzie likwidacyjnym.
13. Rada Ministrów uchwaliła załączone (załącznik 10) rozporządzenie w przedmiocie zmiany rozporządzenia z dnia 27 maja 1922 r. w sprawie powołania Komisji do badania wzrostu kosztów utrzymania rodzin pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu.
14. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie udzielenia pożyczki ze Skarbu Państwa Magistratowi m. st. Warszawy w wysokości 240 milionów marek (załącznik 11).
15. Rada Ministrów uchwaliła załączone dwa wnioski (załączniki 12 i 13) Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie upoważnienia Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej Zygmunta Seydę do zawarcia i podpisania z Komisją Międzysojuszniczą w Opolu oraz z władzami niemieckimi układów i protokołów w materii objęcia przez Polskę władzy nad częścią Górnego Śląska przyznaną Polsce.

Posiedzenie zamknięto o godzinie 8 wieczorem.

Stesłowicz^f

Załączniki

Wykaz:

1. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie włączenia gminy Kiernozia do powiatu Łowickiego; uzasadnienie³⁹⁶.
2. Ustawa w przedmiocie umów przyrzeczenia sprzedaży nieruchomości ziemskich na obszarze Województw: Nowogrodzkiego, Poleskiego i Wołyńskiego, oraz powiatów: Grodzieńskiego, Wołkowyskiego i Białowieskiego Województwa Białostockiego³⁹⁷.
3. Wniosek Ministra Poczty i Telegrafów [o uchwalanie projektu ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu (Dz.Pr.P. Nr. 44, poz. 310)].
4. [Uzasadnienie] projektu ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o Pocztovej Kasie Oszczędności (Dz.Ust.R.P. Nr. 48 p. 297).
5. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie zmiany ustawy z 18 marca 1921 r. o przyznaniu kredytu trzech miliardów marek na pomoc rolną; uzasadnienie.
6. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie uzupełnienia statutu organizacyjnego Ministerstwa Przemysłu i Handlu; uzasadnienie³⁹⁸.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie kwot ryczałtowych, na koszty wyższych urzędów ubezpieczeń³⁹⁹.
8. [Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zezwolenia na wprowadzenie pracy na 3 zmiany w tartakach.
9. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie rozszerzenia zakresu działania i organizacji Komisji Rewindykacyjnej przy Głównym Urzędzie Likwidacyjnym⁴⁰⁰.
10. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie powołania Komisji do badania wzrostu kosztów utrzymania rodzin pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu⁴⁰¹.
11. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie udzielenia pożyczki ze Skarbu Państwa Magistrowi m.st. Warszawy w wysokości Mp. 240 000 000 na pokrycie niedoboru administracyjnego na miesiąc styczeń 1922 rok.
12. [Wniosek w sprawie upoważnienia Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej Zygmunta Seydy do zawarcia i podpisania z Komisją Międzysojusznica w Opolu wszelkiego układów i protokołów w materii objęcia przez Polskę władzy nad częścią Górnego Śląska, przyznanej Polsce na mocy decyzji Konferencji Ambasadorów z dn. 20 X 1921].
13. [Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie upoważnienia Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej Zygmunta Seydy do zawarcia i podpisania wszelkiego rodzaju układów i protokołów, jakie by mogły okazać się niezbędne w związku z przejęciem przez Rząd polski od Komisji Międzysojusznicej w Opolu władzy na części Górnego Śląska, przyznanej Polsce na mocy decyzji Konferencji Ambasadorów

³⁹⁶ Nie publikuje się.

³⁹⁷ Nie publikuje się.

³⁹⁸ Nie publikuje się.

³⁹⁹ Nie publikuje się.

⁴⁰⁰ Nie publikuje się.

⁴⁰¹ Nie publikuje się.

z dn. 20 X 1921, oraz do zawarcia i podpisania z Rządem Niemieckim układów w sprawie wzajemnych stosunków sądowych pomiędzy obiema częściami Górnego Śląska, w sprawie uregulowania drobnego ruchu granicznego itp.].

^hB. Pilne^h

^bZałącznik 3^b

Wniosek Ministra Poczt i Telegrafów [o uchwalanie projektu ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu (Dz.Pr.P. Nr. 44, poz. 310)]

Wniosek
Ministra Poczt i Telegrafów

I. Projekt.

Ustawa z dnia ^{a...^a} 1922 r. w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu (Dz.Pr.P. Nr. 44 poz. 310).

Art. 1.

Artykuł 12 ustawy z dnia 27 maja 1919 o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu (Dz.Pr.P. Nr. 44 poz. 310) otrzymuje następujące brzmienie:
„Wszelkie służbowe przesyłki pocztowe, telegramy i rozmowy telefoniczne władz, urzędów i organów pocztowych, telegraficznych i telefonicznych są wolne od opłat.

Od opłat pocztowych są wolne:

- a) przesyłki od i do jeńców wojennych i osób internowanych w granicach określonych umowami międzynarodowymi;
- b) przesyłki poczty polowej w granicach określonych specjalnymi przepisami dla poczt polowych.

Poza tym nikt nie ma prawa korzystania z bezpłatnego przewozu i doręczania przedmiotów, oznaczonych w art. 2 – ust. A.”

Art. 2.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Poczt i Telegrafów.

Art. 3.

Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem ogłoszenia.

[Uzasadnienie] projektu ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o Pocztowej Kasie Oszczędności (Dz.Ust.Rz.P. Nr. 48 p. 297)

UZASADNIENIE

W myśl postanowień art. 12 p. 2c ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu (Dz.Pr.P. Nr. 44 poz. 310) tudzież postanowień art. 11 ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o Pocztowej Kasie Oszczędności (Dz.Ust.Rz.P. Nr. 48 z 1920 r. poz. 297) korespondencja Pocztowej Kasy Oszczędności i korespondencja osób prywatnych z P.K.O. w sprawach teje kasy są wolne od opłat pocztowych.

Z prawa uwolnienia od opłat pocztowych korzysta do dnia dzisiejszego P.K.O. pomimo, że wszelkie inne władze i urzędy utraciły prawo uwolnienia od opłat pocztowych.

P.K.O. została powołana do życia dekretem z dnia 4 lutego 1915 r. (Dz.Pr.P.P. Nr. 14 z 1919 r. oz. 163) jako instytucja obrotu pieniężnego i w myśl postanowień art. II i IV tego dekretu została poddana w bezpośrednią zależność od Ministra Poczt i Telegrafów.

Przy redagowaniu dekretu projektodawcy kierowali się słuszną zasadą, że skoro urzędy pocztowe są zbiornicami P.K.O. i ^awykonywują^a niemal wszystkie czynności obrotowe pieniężne P.K.O. instytucja ta, jako związana z urzędami pocztowymi i wprost pod względem swego obrotu pieniężnego od nich zawisła i biorąca od nich swą nazwę powinna pozostawać w bezpośredniej zależności od Ministra Poczt i Telegrafów.

Uznając zatem P.K.O. jako instytucję pocztową projektodawcy ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o wyłączności poczty, telegrafu i telefonu (Dz.Pr.P. Nr. 44 p. 310) przyznali w art. 12 p. 2c zwolnienie od opłat pocztowych korespondencji P.K.O. i korespondencji osób prywatnych z P.K.O.

Postanowienia atoli ustawy z dnia 19 maja 1920 roku o Pocztowej Kasie Oszczędności (Dz.Ust.Rz.P. Nr. 48 z 1920 r.) wyeliminowały P.K.O. z pod kompetencji Ministra Poczt i Telegrafów i poddały ją wprost pod kompetencję Prezydenta Ministrów, stwarzając w ten sposób z P.K.O. samodzielną instytucję, niezawisłą od Zarządu pocztowego. Pomimo tak zasadniczej zmiany zwierzchniej władzy nad P.K.O. w art. 11 tej ustawy zdaje się, że tylko wskutek ^aprzeczenia^a w Sejmie, przeszły postanowienia, które zwalniają od opłaty pocztowej korespondencję P.K.O. a także korespondencję jej uczestników z nią.

Postanowienia art. 11 tej ustawy tudzież art. 13 p. 20 ustawy z 22 maja 1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu (Dz.Pr.P. Nr. 44 poz. 310) stoją więc w sprzeczności z powyżej naprowadzoną ogólną zasadą. Trudno bowiem przyjąć ażeby P.K.O. będące samodzielnie instytucją państwową, a więc

odrębnym urzędem państwowym, korzystała z uwolnienia od opłat pocztowych, podczas gdy wszystkie inne urzędy państwowe i samorządne nie korzystają z tego uprzywilejowania.

Zasada przyjęta w gospodarce państwowej, że budżet każdej centralnej władzy lub urzędu państwowego dla ujawnienia dochodów i rozchodów musi być odrębnie wyszczególniony, i że koszty i wydatki jednej centralnej władzy, nie mogą być pokrywane z budżetu drugiej władzy państwowej, nakazuje, ażeby czynności wykonywane dla P.K.O. przez personel pocztowy płatny z budżetu Ministerstwa Poczty i Telegrafów nie były źródłem dochodów odrębnej instytucji, jaką jest P.K.O. lecz źródłem dochodów Ministerstwa Poczty i Telegrafów. Przy obecnym stanie rzeczy t.j. zwolnieniu korespondencji P.K.O. i jej uczestników z P.K.O. od opłaty pocztowej zasada powyższa nie jest przestrzegana, gdyż personel pocztowy, zajęty przyjmowaniem, przesyłaniem i doręczaniem korespondencji P.K.O. jest utrzymywany z budżetu Ministerstwa Poczty i Telegrafów a P.K.O. nie przyczynia się do pokrywania kosztów utrzymania tego personelu.

Wynagrodzenie określone w rozdziale I Statutu organizacyjnego rozdzielane jest między personel bezpośrednio zajęty dla P.K.O. natomiast Zarząd centralny Poczty i Telegrafów jakkolwiek odpowiada za wszystkie czynności, wykonywane przez urzędy pocztowe dla P.K.O. i jakkolwiek każde rozszerzenie sieci pocztowej powodujące dla Zarządu pocztów znaczne wydatki przynosi korzyść dla interesów P.K.O. nie tylko nie otrzymują od P.K.O. żadnego odszkodowania choćby w formie pewnego ryczałtu, ani nie uczestniczy w zyskach P.K.O., lecz co gorsza narażony jest wprost na bardzo znaczny ubytek w dochodach wskutek nie uzasadnionego przywileju P.K.O. wolności od opłat pocztowych. Czysty zysk P.K.O. o którym mowa w rozdziale VIII jej statutu organizacyjnego a który przypada w całości na cele P.K.O. względnie w czasie późniejszym na Skarb Państwa w całkiem nieuzasadniony sposób zwiększa się o kwotę zaoszczędzoną w wydatkach przez P.K.O. – wskutek przyznania jej przywileju wolności od opłat, a to na wyłączną niekorzyść budżetu pocztowego i korzystającej z innych urządzeń pocztowych publiczności zmuszonej w drodze wyższych taryf pokrywać ten brak w budżecie pocztowym powstały przez niesłuszne zobowiązanie poczty do usług darm[ow]ych dla P.K.O. względem jej klientów.

Względy zatem sprawiedliwej i należytej uporządkowanej gospodarki finansowej wymagają ażeby jak najrychlej zmienić postanowienia art. 12 p. 2c ustawy z dnia 27 VI 1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu i znieść postanowienia art. 11 ustawy z dnia 19 maja r. 1920 o Pocztovej Kasie Oszczędności (Dz.Ust.Rz. Nr. 42 z 1920).

MINISTER
w.z. Stesłowicz

Warszawa, dnia 6 stycznia 1922 r.

Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie zmiany ustawy z 18 marca 1921 r. o przyznaniu kredytu trzech miliardów marek na pomoc rolną; uzasadnienie

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH na RADĘ
MINISTRÓW

w przedmiocie

zmiany ustawy z 18 marca 1921 r. o przyznaniu kredytu trzech miliardów
marek na pomoc rolną.

Rada Ministrów uchwalić raczy następujący projekt ustawy:

U S T A W A

z dnia ^{a...a} 1922 r.

w przedmiocie

zmiany ustawy z 18 marca 1921 r. o przyznaniu kredytu trzech miliardów
marek na pomoc rolną.

Art. 1. Artykuł 1 ustawy z 18 marca 1921 r. o przyznaniu kredytu trzech miliardów marek na pomoc rolną (Dz.Ust.Rz.P. Nr. 30, poz. 174) uzupełnia się przez dodanie ustępu drugiego treści następującej:

„W razie niewyczerpania tego kredytu w roku 1921 niewyczerpana suma, nie więcej jednak jak 500 000 000 marek, może być wstawiona do budżetu Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych na rok 1922”.

Art. 2. W artykule 4 wymienionej w art. 1 ustawy z 18 marca 1921 r. (Dz.Ust. Nr. 30, poz. 174) wyrazy „do końca roku 1921” zostają zastąpione przez wyrazy „do końca roku 1922”.

Art. 3. Artykuł 5 teje ustawy otrzymuje następujące brzmienie: „Wszelkie zwroty z sum, wydatkowanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych z kredytu, przyznanego na mocy niniejszej ustawy, pozostają w okresie budżetowym w roku 1921 w całości, zaś w okresie budżetowym roku 1922 do wysokości 500 000 000 marek do całkowitego rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych, na cele, w art. 1 i 2 niniejszej ustawy wskazane”.

UZASADNIENIE

Pomimo znacznego polepszenia się ogólnych warunków gospodarczych zniszczonych przez wojnę okolic, dalsza pomoc ze strony Rządu w roku 1922 jest niezbędna dla podniesienia gospodarstw, które z powodu niewystarczającej pomocy państwowej dotąd nie były w stanie się zagospodarować.

W Małopolsce Wschodniej pomocy potrzebują powiaty: Bóbrka, Borszczów, Bohorodczany, Buczacz, Brzeżany, Brody, Czortków, Horodenka, Husiatyn Dolina, Kamionka Strumiłowa, Kołomyja, Małusz, Podhajce, Przemyślany,

Nadwórna, Radziechów, Rawa Ruska, Rohatyn, Skaleń, Stryj, Stanisławów, Sokal, Śniatyń, Tarnopol, Trembowla, Tłumacz, Zaleszczyki, Zbaraż, Zborów, Złoczów, Żółkiew i Żydaczów; w b. Królestwie Kongresowym dalszej pomocy trzeba udzielić powiatom: Hrubieszów, Ołomuniec, Włodawa, Biała Podlaska i Konstantynów w województwie lubelskim oraz powiatom Białystok, Bielsk Podlaski, Białowieża, Wołkowysk, Grodno i Sokółka w województwie białostockim. Następnie wydatnej pomocy potrzebują województwa nowogrodzkie, poleskie oraz wołyńskie.

Do województw kresowych powracają wielotysięczne rzesze reemigrantów z Rosji, przeważnie bez żadnych środków do życia. Pomoc wydatna tym reemigrantom ze względów gospodarczych i politycznych jest niezbędna i w tym kierunku głównie zostanie zwrócona akcja pomocy rządowej w 1922 r.

Niezależnie od potrzeby niesienia pomocy rządowej reemigrantom i gospodarstwu zniszczonym należy nieść możliwie wydatną pomoc osadnikom, którzy z powodu niewystarczającego kapitału i wzrastającej drożyzny znajdują się często w bardzo trudnej sytuacji materialnej.

Prócz tego jest rzeczą pożądaną, aby Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych miało możliwość w niektórych wypadkach przedłużyć termin zwrotu kredytów krótkoterminowych, najdalej jednak do końca roku 1922. Suma jednego miliarda marek pozwoli zaspokoić jedynie najbardziej palące potrzeby i udzielić pomocy rolnej w szczyptych granicach, lecz stan Skarbu Państwa – według oświadczenia p. Ministra Skarbu – nie pozwala na szersze stosowanie tej pomocy.

Z powyższych względów Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych wnosi o wprowadzenie odpowiednich zmian w ustawie z 18 marca 1921 r. według załączonego projektu.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych
/-/ J. RACZYŃSKI

^bZałącznik 8^b

[Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zezwolenia na wprowadzenie pracy na 3 zmiany w tartakach

UZASADNIENIE

Ze względu na motywy, wskazane przez Ministerstwo Robót Publicznych (pismo do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z d[n]. 30 IX 1921 Nr. 7721/Od.), a mianowicie:

1) małą liczbę przedsiębiorstw tartacznych w Polsce, nie wystarczającą do przeobrażenia całego rozporządzalnego zapasu budulca okrągłego;

2) duże zapotrzebowanie drzewa tartego na potrzeby wewnętrzne – w szczególności zaś na odbudowę;

3) możliwość podniesienia wartości drzewa eksportowanego co najmniej o 50% przez przerobienie drzewa w stanie okrągłym na materiał tarty;

jak wreszcie ze względu na to, że wprowadzenie nieprzerwanej pracy w tartakach przyczyni się do zmniejszenia niebezpieczeństw pożaru dzięki ciągłemu dozorowi i możliwości ugaszenia pożaru w chwili jego powstawania –

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej uważa, że zachodzą okoliczności, uprawniające Radę Ministrów do powzięcia decyzji na zasadzie punktu d art. 6 ustawy z d[n]. 18 XII [19]19 o czasie pracy w przemyśle i handlu, zezwalającej na wprowadzenie w tartakach pracy na 3 zmiany.

Zezwolenie takie otrzymać będą mogły wszystkie te przedsiębiorstwa tartaczne, w których wprowadzenie pracy na 3 zmiany Ministerstwo Robót Publicznych uważać będzie za potrzebne ze względu na odbudowę kraju.

Warszawa, d[n]. 20 stycznia 1922 r.

Minister

/-/ L. Darowski.

^bZałącznik 11.^b

Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie udzielenia pożyczki ze Skarbu Państwa Magistrowi m.st. Warszawy w wysokości Mp. 240 000 000 na pokrycie niedoboru administracyjnego na miesiąc styczeń 1922 rok

WNIOSEK

Ministra Spraw Wewnętrznych

w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie udzielenia pożyczki ze Skarbu Państwa Magistratowi m.st. Warszawy w wysokości Mp. 240 000 000 na pokrycie niedoboru administracyjnego na miesiąc Styczeń 1922 rok.

Jakkolwiek Rada miejska m.st. Warszawy uchwaliła ostatnio cały szereg podatków miejskich i podwyższyła normy obowiązujących podatków, nie wszystkie one jednak mogły być natychmiast wprowadzone w życie, gdyż musiały uzyskać zatwierdzenie władzy nadzorczej, co wymagało pewnego czasu, a i te do poboru których przystąpiono nie mogły natychmiast wyrzeć tak wydatnego wpływu na poprawę stanu kasy miejskiej, by Magistrat m.st. Warszawy w m[iesiącu] styczniu r.b. mógł już pokryć swymi normalnymi dochodami wszystkie wydatki, a zwłaszcza pensje dla urzędników i robotników miejskich.

Na skutek tego powstaje więc konieczność ^c‘pokrycia’ niedoboru administracyjnego ustalony w kwocie Mp. 240 000 000.

Wobec powyższego

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

udziela się Magistratowi m.st. Warszawy pożyczki ze Skarbu Państwa w wysokości Mp. 240 000 000 na pokrycie niedoboru gminy na m. styczeń 1922 r.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

^fSt. Downarowicz^f

^bZałącznik 12^b

[Wniosek w sprawie upoważnienia Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej Zygmunta Seydy do zawarcia i podpisania z Komisją Międzysojuszniczą w Opolu wszelkiego układów i protokołów w materii objęcia przez Polskę władzy nad częścią Górnego Śląska, przyznaną Polsce na mocy decyzji Konferencji Ambasadorów z dn. 20 X [19]21]

MINISTERSTWO

SPRAW ZAGRANICZNYCH

WARSZAWA

dn. 4 stycznia 1922 r.

Nr. D. III/678.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się p. Zygmunta Seydę, Podsekretarza Stanu, do zawarcia i podpisania z Rządem niemieckim wszelkiego rodzaju układów i protokołów, jakie by mogły okazać się niezbędne w związku z przejściem przez Rząd polski od Komisji Międzysojuszniczej w Opolu władzy na części Górnego Śląska, przyznanej Polsce na mocy decyzji Konferencji Ambasadorów z dn. 20 X [19]21, oraz do zawarcia i podpisania z Rządem Niemieckim układów w sprawie wzajemnych stosunków sądowych pomiędzy obiema częściami Górnego Śląska, w sprawie uregulowania drobnego ruchu granicznego itp.

U Z A S A D N I E N I E.

W związku z układem, jaki będzie musiał być zawarty między Rządem polskim a Komisją Międzysojuszniczą w Opolu w sprawie przyjęcia administracji, spodziewać się należy, że szereg spraw nie będzie mogło być uregulowanych bez bezpośrednich rokowań z Rządem Niemieckim. Prócz tego trzeba będzie zawrzeć dla zapewnienia ciągłości życia i normalnych stosunków między obiema częściami Górnego Śląska układy w sprawach opieki sądowej i małego ruchu pogranicznego itp. Do przeprowadzenia i zawarcia tych układów najodpowiedniejszym

wydaje się p. Zygmunt Seyda, który ma również z Komisją Międzysojuszniczą zawierać układy o przejęcie administracji.

Minister Spraw Zagranicznych:
fSkirmuntf

Załącznik 13.

[Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie upoważnienia Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej Zygmunta Seydy do zawarcia i podpisania wszelkiego rodzaju układów i protokołów, jakie by mogły okazać się niezbędne w związku z przejęciem przez Rząd polski od Komisji Międzysojuszniczej w Opolu władzy na części Górnego Śląska, przyznanej Polsce na mocy decyzji Konferencji Ambasadorów z dn. 20 X [19]21, oraz do zawarcia i podpisania z Rządem Niemieckim układów w sprawie wzajemnych stosunków sądowych pomiędzy obiema częściami Górnego Śląska, w sprawie uregulowania drobnego ruchu granicznego itp.]

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się p. Zygmunta Seydę, Podsekretarza Stanu, do zawarcia i podpisania z Rządem niemieckim wszelkiego rodzaju układów i protokołów, jakie by mogły okazać się niezbędne w związku z przejęciem przez Rząd polski od Komisji Międzysojuszniczej w Opolu władzy na części Górnego Śląska, przyznanej Polsce na mocy decyzji Konferencji Ambasadorów z dn. 20 X [19]21, oraz do zawarcia i podpisania z Rządem Niemieckim układów w sprawie wzajemnych stosunków sądowych pomiędzy obiema częściami Górnego Śląska, w sprawie uregulowania drobnego ruchu granicznego itp.

UZASADNIENIE.

W związku z układem, jaki będzie musiał być zawarty między Rządem polskim a Komisją Międzysojuszniczą w Opolu w sprawie przejęcia administracji, spodziewać się należy, że szereg spraw nie będzie mogło być uregulowanych bez bezpośrednich rokowań z Rządem Niemieckim. Prócz tego trzeba będzie zawrzeć dla zapewnienia ciągłości życia i normalnych stosunków między obiema częściami Górnego Śląska układy w sprawach opieki sądowej i małego ruchu pogranicznego itp. Do przeprowadzenia i zawarcia tych układów najodpowiedniejszym wydaje się p. Zygmunt Seyda, który ma również z Komisją Międzysojuszniczą zawierać układ o przejęciu administracji.

Minister Spraw Zagranicznych:
fSkirmuntf

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ
15-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 6 lutego 1922 r.

Przewodniczy: Minister Poczty i Telegrafów	Dr. Władysław Stesłowicz
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych Gen. Por.	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Dr. Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Za Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Podsekretarz Stanu	Tadeusz Łopuszański
Za Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych Podsekretarz Stanu	Zygmunt Chmielewski
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu	Julian Eberhardt
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	Dr. Witold Chodźko
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	Dr. Józef Wybicki
Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prezydium Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Dyrektor Departamentu Administracyjnego Prezydium Rady Ministrów	Dr. Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	Dr. Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o godz. 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół z posiedzenia 3 lutego 1922 r.
2. Uchwalono załączony projekt dekretu Naczelnika Państwa o organizacji i czynnościach Zgromadzenia Kawalerów i Kapituły orderu „Orła Białego” oraz o sposobie noszenia odznak orderu z poprawkami uwidocznionymi w załączonym egzemplarzu (załącznik 1).
3. Uchwalono załączone wnioski Prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego o mianowanie dr. Franciszka Stefczyka na stanowisko Prezesa i Tomasza Wilkońskiego na stanowisko Wiceprezesa Rady Nadzorczej Państwowego Banku Rolnego w Warszawie (załączniki 2 i 3).
4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o przyznanie pensji wdowie Leontynie Lubaczewskiej wdowie

- po ś. p. Karolu Lubaczewskim, referencie Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (załącznik 4).
5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zaproponowania Sejmowi kandydatury dr. Stanisława Białego na członka Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie⁴⁰² (załącznik 5).
 6. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie statystyki stanu zatrudnienia w przemyśle (załącznik 6).
 7. Załączony projekt ustawy w sprawie podwyższenia kar administracyjnych oraz odszkodowania w postępowaniu administracyjno-karnym i dyscyplinarnym władz administracyjnych i samorządowych w b. dzielnicy austriackiej zlecono Ministrowi Spraw Wewnętrznych uzgodnić z interesowanymi resortami (załącznik 7).
 8. Załączony projekt ustawy o zakazie stosowania kar cielesnych zlecono Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przerezagować w myśl przeprowadzonej dyskusji (załącznik 8).
 9. Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prezydium Rady Ministrów przedkłada załączony wykaz ustaw, które należy opracować celem wykonania konstytucji (załącznik 9).

Rada Ministrów akceptowała ten wykaz z następującymi poprawkami:

Ustawę o odpowiedzialności Prezydenta Rzeczypospolitej i Ministrów i o Trybunale Stanu i ustawę o Trybunale Kompetencyjnym ma opracować Minister Sprawiedliwości, ustawę o języku państwowym – Minister Spraw Wewnętrznych. Minister Sprawiedliwości opracuje nadto ustawę o wywłaszczeniu na rzecz użyteczności publicznej.

Ustawę o organizacji, zakresie i sposobie działania sądów opracowuje Komisja Kodyfikacyjna.

Minister Sprawiedliwości uważa za zbędną ustawę o nietykalności posłów do Sejmu i Senatu.

Minister Spraw Wewnętrznych ma opracować oprócz ustaw wymienionych w wykazie nadto ustawę o organizacji władz administracyjnych.

Opracowanie ustawy o samorządzie gospodarczym nie należy do Ministra Spraw Wewnętrznych; projekt ustawy o izbach rolniczych opracuje Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych, projekty ustaw o izbach handlowych, przemysłowych i rzemieślniczych Minister Przemysłu i Handlu, projekt ustawy o pracy najemnej Minister Pracy i Opieki Społecznej; projekt ustawy o Naczelnej Izbie gospodarczej Rzeczypospolitej (art. 68 konstytucji)⁴⁰³ wszyscy trzy wymienieni ministrowie.

⁴⁰² Po ustąpieniu Zygmunta Lasockiego z tego stanowiska.

⁴⁰³ Art. 68 konstytucji stanowił: „Obok samorządu terytorialnego osobna ustawa powoła samorząd gospodarczy dla poszczególnych dziedzin życia gospodarczego, a mianowicie: Izby

Ustawę celną opracuje Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

Ustawę o stanie wojennym opracuje Minister Spraw Wewnętrznych.

Minister Robót Publicznych opracuje: 1) ustawę budowlaną, 2) ustawę wodną, 3) ustawę o odbudowie, 4) ustawy o wykonaniu zawodów technicznych, tudzież ustawy o izbach inżynierskich.

10. Po przeprowadzeniu obrad nad zarządzeniem brakowi mieszkań Rada Ministrów uchwaliła następujący wniosek przedłożony przez przewodniczącego:

Celem wdrożenia systematycznej akcji w sprawie usunięcia braku mieszkań, ożywienia przemysłu budowlanego oraz zapobieżenia niszczeniu domów w miastach Rada Ministrów uchwala:

Ministrowie Robót Publicznych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia Publicznego, ewentualnie po porozumieniu z ciałami samorządowymi, przedłożą do trzech tygodni wnioski w powyższej sprawie Komitetowi Ekonomicznemu Rady Ministrów.

Uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów mają być następnie w ciągu dalszego tygodnia przedłożone Radzie Ministrów do zatwierdzenia. Komisję zwoła Minister Robót Publicznych.

11. Zastępca Ministra Kolei Żelaznych powiadamia Radę Ministrów o stanie zapasów węgla na kolejach.

Na wniosek zastępcy Ministra Kolei Żelaznych Rada Ministrów spróbuje wydać się mające zarządzenie, by ponad ilości zakontraktowane przez Polskie Koleje Państwowe cały wydobywany na kopalniach polskich węgiel gatunków grubszych był wysyłany do końca lutego kolejom państwowym. Za węgiel tak otrzymany Ministerstwo Kolei Żelaznych będzie wypłacać kopalniom ceny rynkowe, a na wniosek Ministra Spraw Wojskowych uchwala, że węgiel uzyskany z wykonania pełnomocnictw Ministra Przemysłu i Handlu będzie użyty na stworzenie do 16 marca 20-dniowego zapasu węgla na najważniejszych szlakach kolejowych wskazanych przez Ministra Spraw Wojskowych (Sztab Generalny).

12. Minister Spraw Zagranicznych odczytuje ponowną notę rządu kowieńskiego w sprawie Wileńszczyzny i komunikuje Radzie Ministrów treść odpowiedzi jaką wysłał na wymienioną notę.

Posiedzenie zakończono o godz. 10 wieczór.

fStesłowiczf

rolnicze, handlowe, przemysłowe, rzemieślnicze, pracy najemnej i inne, połączone w Naczelną Izbę Gospodarczą Rzeczypospolitej, których współpracę z władzami państwowymi w kierowaniu życiem gospodarczym i w zakresie zamierzeń ustawodawczych określą ustawy”.

Załączniki

Wykaz:

1. Dekret Naczelnika Państwa o organizacji i czynnościach Zgromadzenia Kawalerów i Kapituły Orderu „Orła Białego” oraz o sposobie noszenia odznak Orderu.
2. Wniosek o mianowanie p. D-ra Franciszka Stefczyka na stanowisko Prezesa Rady Nadzorczej Państwowego Banku Rolnego w Warszawie.
3. Wniosek o mianowanie p. Tomasza Wilkońskiego na stanowisko Vice-Prezesa Rady Nadzorczej Państwowego Banku Rolnego w Warszawie.
4. [Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia o przyznanie pensji wdowiej Leontynie Lubaczowskiej]⁴⁰⁴.
5. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zaproponowania Sejmowi kandydatury Dr-a Stanisława Białego na członka Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie⁴⁰⁵.
6. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie statystyki stanu zatrudnienia w przemyśle⁴⁰⁶.
7. Ustawa w sprawie podwyższenia kar administracyjnych oraz odszkodowania w postępowaniu administracyjno-karnym i dyscyplinarnym władz administracyjnych i samorządowych w b. dzielnicy austriackiej; motywy⁴⁰⁷.
8. Projekt ustawy o zakazie stosowania kar cielesnych w szkole⁴⁰⁸.
9. [Wykaz ustaw, które należy opracować celem wykonania konstytucji].

^bZałącznik 1.^b

Dekret Naczelnika Państwa o organizacji i czynnościach Zgromadzenia Kawalerów i Kapituły Orderu „Orła Białego” oraz o sposobie noszenia odznak Orderu

DEKRET NACZELNIKA PAŃSTWA

o organizacji i czynnościach Zgromadzenia Kawalerów i Kapituły Orderu „Orła Białego” oraz o sposobie noszenia odznak Orderu⁴⁰⁹.

Na mocy art. 14 ustawy z dnia 4 lutego 1921 r. (Dz.Ust. Nr. 24, ^cp. 136^c) o ustanowieniu orderu „Orła Białego”, na wniosek Kapituły Orderu, zatwierdzony przez Radę Ministrów, zarządzam co następuje:

Zgromadzenie Kawalerów:

⁴⁰⁴ Nie publikuje się.

⁴⁰⁵ Nie publikuje się.

⁴⁰⁶ Nie publikuje się.

⁴⁰⁷ Nie publikuje się.

⁴⁰⁸ Nie publikuje się.

⁴⁰⁹ Order Orła Białego ustanowił August II w 1705 r.

Art. 1.

Zgromadzenie Kawalerów orderu „Orła Białego” zwołuje i otwiera Naczelnik Państwa, jako Wielki Mistrz Orderu, względnie Kanclerz Orderu, ^hza zgodą^h ^cz upoważnienia^c Wielkiego Mistrza. Przewodniczy na zgromadzeniu Wielki Mistrz, zaś w jego nieobecności Kanclerz Orderu.

Art. 2.

Zgromadzenia Kawalerów Orderu będą zwoływane dla dokonania wyboru nowej kapituły lub uzupełnienia jej składu, ^hw wypadku bądź wygaśnięcia mandatów członków kapituły, bądź też zmniejszenia się liczby jej członków poniżej ustawowego quorum^h.

O terminie ^czwołania^c Zgromadzenia zawiadamia Kancelaria Orderu w drodze pisemnej wszystkich zamieszkałych w granicach Rzeczypospolitej kawalerów przynajmniej na siedem dni przed wyznaczoną datą. W zasadzie uroczyste zebranie odbywać się będzie w dniu 3 maja.

Art. 3.

Do prawomocności uchwał Zgromadzenia kawalerów Orderu, niezbędna jest obecność Wielkiego Mistrza, lub Kanclerza Orderu^c ^howego^h i ^hnadto^h przynajmniej dziewięciu kawalerów Orderu.

W razie nieprzybycia na Zgromadzenie ^cwe wskazanym terminie^c dostatecznej liczby kawalerów Orderu wyznaczony zostanie termin ponowny ^hZgromadzenia, które będzie w każdym razie^h, w którym ^cZgromadzenie^c uprawnione ^cbędzie^c do powzięcia prawomocnych uchwał.

Uchwały Zgromadzenia kawalerów Orderu zapadają absolutną większością głosów obecnych na zebraniu kawalerów. Głosowanie jest tajne.

Kapituła.

Art. 4.

Posiedzenia Kapituły zwołuje ^hi otwiera^h Wielki Mistrz Orderu, względnie ^cupoważniony do tego przez W[ielkiego] M[istrza]^c Kanclerz Orderu ^hza uprzednim zawiadomieniem Wielkiego Mistrza^h.

Przewodniczy na posiedzeniu Kapituły Wielki Mistrz, zaś w jego nieobecności, Kanclerz Orderu.

Art. 5

Posiedzenia Kapituły winny być zwoływane przynajmniej dwa razy do roku.

Art. 6.

Do prawomocności uchwał Kapituły niezbędna jest obecność Kanclerza i przynajmniej dwóch innych członków Kapituły lub ich zastępców.

Uchwały Kapituły zapadają zwykłą większością głosów obecnych na zebraniu członków Kapituły. W razie równości głosów decyduje głos przewodniczącego. Głosowanie przy wyborach i ^ho^h wydaniu opinii ^cco do kandydatów do^c odznaczenia ^corderem^c jest tajne.

Kanclerz, Sekretarz, Podskarbi.

Art. 7.

Kanclerz Kapituły kieruje czynnościami Kancelarii orderowej i reprezentuje Kapitułę nazewnątrz. Korespondencję urzędową Kapituły prowadzi i podpisuje bądź Kanclerz, bądź w jego zastępstwie sekretarz Kapituły.

Podskarbi zarządza funduszami orderu.

Urzędników Kancelarii Orderu mianuje na wniosek Kanclerza – ^hPrezes Rady^h ^cPrezydenta^c Ministrów.

Etat Kancelarii Orderowej i budżet na wniosek Kapituły uchwała Rada Ministrów.

Nadawanie orderu

Art. 8.

Wnioski poszczególnych Ministrów o odznaczenie orderem Kapituła Kanclerz. Kapituła bądź to poweźmie uchwałę bądź też odroczy głosowanie do najbliższego posiedzenia w celu zebrania uzupełniających wiadomości.

Kanclerz Orderu zawiadamia ^hPrezesa Rady^h ^cPrezydenta^c Ministrów o opinii Kapituły.

Art. 9.

Natychmiast po ogłoszeniu w gazecie rządowej dekretu Naczelnika Państwa o odznaczeniu orderem, Kanclerz wydaje odznaczonemu dyplom. Dyplom winien być opatrzony podpisem Kanclerza i Sekretarza.

Art. 10.

Uroczystego nadania odznak orderu ^adokonywa^a Naczelnik Państwa według osobnego ceremoniału, ustalonego przez Kapitułę, zatwierdzonego przez Wielkiego Mistrza.

Art. 11.

Odznaki orderu „Orła Białego” noszone są tylko na mundurze galowym oraz w dniu uroczyste na mundurze polowym, na strojach frakowych, na strojach narodowych i ludowych.

Art. 12.

Przy wstędze Orderu „Orła Białego” mogą być noszone tylko gwiazdy i krzyże innych orderów, natomiast wstęgi ^cinnych orderów^c nie mogą być noszone. Gwiazda Orderu „Orła Białego” noszona jest na lewej piersi powyżej gwiazd wszystkich innych orderów polskich i cudzoziemskich.

Art. 13.

Przy ubiorze zwykłym cywilnym może być noszona rozetka ze wstążki orderowej o średnicy 10 mm, przy mundurze ^hgalowym^h ^cpolowym^c zaś wstążeczka szerokości 35 mm, z taką rozetką.

Art. 14.

Dzień 3 maja ^hjako tradycją uświęcony dzień święta narodowego^h będzie ^hrównież^h świętem Orderu „Orła Białego”.

Art. 15.

Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Wniosek o mianowanie p. D-ra Franciszka Stefczyka na stanowisko Prezesa Rady Nadzorczej Państwowego Banku Rolnego w Warszawie

Do
NACZELNIKA PAŃSTWA
za pośrednictwem Prezydenta Ministrów.

WNIOSEK

o mianowanie p. D-ra Franciszka STEFCZYKA na stanowisko Prezesa Rady Nadzorczej Państwowego Banku Rolnego w Warszawie.

W Państwowym Banku Rolnym wakuje stanowisko Prezesa Rady Nadzorczej, zgodnie ze statutem Państwowego Banku Rolnego, stanowiącym część składową Ustawy z dn. 10-go czerwca 1921 r. w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Rolnego (Dz. Ustaw Nr. 59 z dn. 12 VII 1921 r. poz. 369).

Jako kandydata na objęcie wymienionego stanowiska proponuję
p. D-ra Franciszka STEFCZYKA.

P. Dr. Franciszek STEFCZYK założyciel i Dyrektor od 1909 roku Kasy Centralnej spółek rolniczych w Warszawie, Patron spółek rolniczych w Małopolsce, znany i zasłużony działacz na niwie asocjacji rolniczych, w 1919 roku mianowany pierwotnie na Dyrektora Generalnego Polskiego Państwowego Banku Rolnego, następnie na Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego, na którym to stanowisku pozostawał trzy miesiące i położył nieocenione zasługi przy organizacji tego Urzędu daje zupełną gwarancję, że na stanowisku Prezesa Rady Nadzorczej Państwowego Banku Rolnego stanie na wysokości zadania.

Wobec powyższego mam zaszczyt wnosić, aby Naczelnik Państwa raczył
m i a n o w a ć

p. D-ra Franciszka Stefczyka
Prezesem Rady Nadzorczej Państwowego Banku Rolnego w Warszawie.

**Wniosek o mianowanie p. Tomasza Wilkońskiego na stanowisko Vice-Prezesa
Rady Nadzorczej Państwowego Banku Rolnego w Warszawie**

Do
NACZELNIKA PAŃSTWA
za pośrednictwem Prezydenta Ministrów.

WNIOSEK

o mianowanie p. Tomasza WILKOŃSKIEGO na stanowisko Vice-Prezesa
Rady Nadzorczej Państwowego Banku Rolnego w Warszawie.

W Państwowym Banku Rolnym wakuje stanowisko Vice-Prezesa Rady
Nadzorczej, zgodnie ze statutem Państwowego Banku Rolnego, stanowiącym
część składową Ustawy z dn. 10 czerwca 1921 r. w przedmiocie utworzenia
Państwowego Banku Rolnego (Dz. Ustaw Nr. 59 z dn. 12 VII 1921 r. poz. 369).

Jako kandydata na objęcie wymienionego stanowiska proponuję
p. Tomasza WILKOŃSKIEGO.

P. Tomasz WILKOŃSKI, Prezes Centralnego Związku Kółek Rolniczych
w Warszawie⁴¹⁰, fachowy agronom (studia rolnicze na uniwersytecie w Krakowie),
znany działacz na niwie społecznej zajmował i zajmuje wybitne stanowisko
w organizacjach rolniczych bądź też z rolnictwem związanych.

Od lutego 1920 r. do sierpnia 1921 r. p. T. WILKOŃSKI był Prezesem
Głównego Urzędu Ziemskiego.

Wobec powyższego mam zaszczyt wnosić, aby Naczelnik Państwa raczył
m i a n o w a ć

p. Tomasza WILKOŃSKIEGO

na stanowisko Vice-Prezesa Rady Nadzorczej Państwowego Banku Rolnego
w Warszawie.

Załącznik 9

[Wykaz ustaw, które należy opracować celem wykonania konstytucji]

Ustawy, które należy opracować celem wykonania konstytucji.

Prezydent Rady Ministrów:

1. Regulamin Zgromadzenia Narodowego (art. 32)

⁴¹⁰ Centralny Związek Kółek Rolniczych powstał w 1918 r. jako zawodowa organizacja
rolnicza, wyłaniając się z Wydziału Kółek Rolniczych Centralnego Towarzystwa Rolniczego,
działającego wcześniej w Królestwie.

2. Ustawa o odpowiedzialności Prezydenta Rzeczypospolitej i Ministrów i o Trybunale Stanu (art. 51, 56, 57, 59, 61, 64)
3. Ustawa o Trybunale Kompetencyjnym (art. 86)
4. Ustawa o języku państwowym (art. 109)

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych:

5. Ustawy Samorządowe:
 - a) o organizacji samorządu gminnego
 - b) " " " powiatowego
 - c) " " " miejskiego
 - d) " " " wojewódzkiego
 - e) o ordynacji wyborczej samorządu gminnego
 - f) " " " " powiatowego
 - g) " " " " miejskiego
 - h) " " " " wojewódzkiego
 - i) o skarbowości samorządu gminnego
 - j) " " " " powiatowego
 - k) " " " " miejskiego
 - l) " " " " wojewódzkiego (art. 3)
6. Ustawa o podziale administracyjnym państwa (art. 65)
7. Ustawa o samorządzie gospodarczym (art. 66)
8. Ustawa o postępowaniu administracyjnym (art. 73)
9. Ustawa o wolności osobistej i nietykalności mieszkań obywateli Państwa (art. 77 i 100)
10. Ustawa prasowa (art. 105)
11. Ustawa o tajemnicy listowej (art. 106)
12. Ustawa o stowarzyszeniach i związkach (art. 108)
13. Ustawa o zgromadzeniach (art. 108)
14. Ustawa o związkach autonomicznych mniejszości narodowej (art. 162)
15. Ustawa o użyciu siły zbrojnej przez władze administracyjne (art. 123)
16. Ustawa o stanie wyjątkowym (art. 124)

Ministerstwo Spraw Wojskowych:

17. Ustawa o organizacji sądów wojskowych, ich właściwości i toku postępowania (art. 85)
18. Ustawa o służbie członków sądów wojskowych (art. 85)
19. Ustawa o świadczeniach na cele wojskowe (art. 91)
20. Ustawa o stanie wojennym (art. 124)

Ministerstwo Skarbu:

21. Ustawa celna (art. 6)
22. Ustawa o kontroli parlamentarnej nad długami państwa (art. 8)
23. Ustawa o uposażeniu Prezydenta Rzeczypospolitej (art. 52)

Ministerstwo Sprawiedliwości:

- 24. Ustawa o nietykalności posłów do Sejmu i Senatu (art. 21 i 37)
- 25. Ustawa o orzecznictwie karno-administracyjnym (art. 72)
- 26. Ustawa o organizacji, zakresie i sposobie działania sądów (art. 73)
- 28. Ustawa o odpowiedzialności za szkody, wyrządzone przez organy władzy (art. 121)

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

- 29. Ustawa o powszechnym obowiązku szkolnym (art. 94, 118)
- 30. Ustawa ratyfikacyjna do układu ze Stolicą Apostolską o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego (art. 114)⁴¹¹
- 31. Ustawa o związkach religijnych mniejszości wyznaniowej (art. 113, 115, 116)
- 32. Ustawa o stroju władz szkolnych,
- 33. Ustawa o organizacji szkolnictwa w ogóle i o nadzorze nad szkolnictwem prywatnym (art. 114)

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej:

- 34. Ustawa o opiece społecznej (art. 102, 103)
- 35. Ustawa o ubezpieczeniach społecznych (102)
- 36. Ustawa o inspekcji pracy (art. 102)

Główny Urząd Ziemi:

- 37. Ustawa o obrocie ziemią (art. 99)

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

⁴¹¹ Mowa o przyszłym konkordacie polskim zapowiedzianym w konstytucji słowami: „Kościół Rzymsko-Katolicki rządzi się własnymi prawami. Stosunek Państwa do Kościoła będzie określony na podstawie układu ze Stolicą Apostolską, który podlega ratyfikacji przez Sejm”.

PROTOKÓŁ
16-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 9 lutego 1922 r.

Przewodniczy Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Za Ministra Spraw Wojskowych generał-pporucznik	Józef Czikiel
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Za Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia	
Publicznego Podsekretarz Stanu	Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu	Julian Eberhardt
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prezydium	
Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Dyrektor Departamentu administracyjnego Prezydium	
Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia Rady Ministrów z 6 lutego 1922 r.
2. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie statutu organizacyjnego drukarni państwowych (załącznik 1).

Paragrafowi 2 nadano osnowę:

„Ogólne kierownictwo i nadzór nad istniejącymi drukarniami państwowymi sprawuje powołany w tym celu dyrektor drukarni państwowych. Pozostały personel drukarni państwowych składa się z pracowników kontraktowych; płace personalne ustala się w planie gospodarczym drukarni”.

Minister Sprawiedliwości zauważa, że uchwalenie statutu organizacji drukarni państwowych w niczym nie zmienia uchwały Rady Ministrów z 25 października ad § 5, który brzmi: Drukarnia Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej w Poznaniu, z usług której korzystał dotychczas Departament sprawiedliwości

Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, będzie tam do czasu zupełnej likwidacji tegoż Ministerstwa, jak potem, służyć w pierwszym rządzie celom wydawniczym Ministerstwa Sprawiedliwości.

3. Po wysłuchaniu wyszczególnionego w załączniku 2 referatu Dyrektora Departamentu administracyjnego Prezydium Rady Ministrów w sprawie zabezpieczenia pomieszczeń w Łucku dla potrzeby zarządu rzymsko-katolickiej diecezji łuckiej i żytomierskiej, Rada Ministrów powzięła uchwałę:
 1. Wykonanie uchwały Rady Ministrów z 8 grudnia 1921 r. w sprawie podziału gmachów państwowych w Łucku utrzymuje się w mocy, wykonanie jednak odracza się do 15 kwietnia 1922 r.
 2. Prezydium Rady Ministrów wystosuje do biskupa łucko-żytomierskiego pismo z wyjaśnieniem momentów, jakie Radę Ministrów zniewoliły do odroczenia wykonania wymienionej uchwały.
 3. Ministerstwo Spraw Wojskowych po porozumieniu z Naczelnym Komisarzem do spraw repatriacji ma najpóźniej do 15 kwietnia wycofać wszystkich chorych, względnie repatriantów ze szpitala wielkopolskiego w Łucku, a równocześnie Ministerstwo Robót Publicznych odda wojskowości zremontowany gmach poddominikański w Łucku.
 4. Naczelnny Komisarz do spraw repatriacji po porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych przedłoży Radzie Ministrów wniosek o niezbędnych zarządzeniach pozostających w związku z rozmieszczeniem chorych repatriantów.
4. Rada Ministrów uchwaliła załączone rozporządzenie w sprawie zmiany § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 9 sierpnia 1921 o utworzeniu Państwowego Komitetu radiotechnicznego z tym dodatkiem, że również w miejsce dwóch przedstawicieli poczt i telegrafów ma być trzech (załącznik 3).
5. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku Ministra Sprawiedliwości w sprawie pomieszczenia sądu okręgowego w Piotrkowie (załącznik 4) uchwalono zbadanie sprawy na miejscu i przedłożenie wyniku Radzie Ministrów.
6. Dalsza część posiedzenia tajna – protokołu nie spisano.
Posiedzenie zamknięto o godzinie 7 wieczorem.

^fStesłowicz^f

Załączniki

Wyk a z:

1. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie Statutu Organizacyjnego Drukarni Państwowych⁴¹².

⁴¹² Nie publikuje się.

2. [Referat Dyrektora Departamentu Administracyjnego Prezydium Rady Ministrów w sprawie zabezpieczenia pomieszczeń w Łucku na potrzeby zarządu rzymsko-katolickiej diecezji łuckiej i żytomierskiej].
3. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zmiany § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 9 sierpnia 1921 r. o utworzeniu Państwowego Komitetu Radiotechnicznego (Dz.Ust.R.P. Nr. 71/1921 r. poz. 477)⁴¹³.
4. [Pismo z Ministerstwa Sprawiedliwości do Rady Ministrów w sprawie przeniesienia Sądu Okręgowego w Piotrkowie z budynku obecnie zajmowanego do gmachu przy ul. Kaliskiej Nr. 5]⁴¹⁴.

Odpis

^bZałącznik 2.^b

[Referat Dyrektora Departamentu Administracyjnego Prezydium Rady Ministrów w sprawie zabezpieczenia pomieszczeń w Łucku na potrzeby zarządu rzymsko-katolickiej diecezji łuckiej i żytomierskiej]

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW

L. 1463 z dnia 24. 28 I 1922.

Departament Prez[ydialny]

Wydział Adm[inistracyjny]

Pomieszczenie seminarium rz. kat.w Łucku.

Zawiadomiłem telefonicznie dnia 3 II 1922 Gabinet Ministra Wojny (major Kamiński⁴¹⁵) że sprawa pomieszczenia seminarium rz.kat. w Łucku, będzie rozpatrzona ponownie na R[adę] Min. dn. 6 II b.r.

Obecny stan faktyczny.

Zmieniając treść uchwały z 19 IV 1920 Rada Ministrów na posiedzeniu w dn. 8 XII 1921 postanowiła, na wniosek Ministra Robót Publ[icznych] i za zgodą Ministra Spraw Wojsk. przekazać na pomieszczenie seminarium rz.kat. w Łucku, część kompleksu gmachów po szpitalu wielkopolskim w Łucku, a w zamian za to oddać M.Spr.Wojsk. na pomieszczenie tego szpitala pałac poddominikański, kiedy Ministerstwo Robót Publicznych przystąpiło do wykonania powyższej uchwały, szefostwo sanitarne D.O.K. Lublin zwlekało z wysłaniem delegatów na Komisję do Łucka, nie uważając sprawy za pilną, wobec wydanego w międzyczasie rozkazu M.S.Wojsk. ‘rozszerzenia szpitala’ Wielkopolskiego do 500 łóżek. Ten rozkaz M.S.Wojsk. sprawę skomplikował, gdyż zastępcy wojskowi odnośnie

⁴¹³ Nie publikuje się.

⁴¹⁴ Nie publikuje się.

⁴¹⁵ Chodzi o Tadeusza Stefana Kamińskiego.

do remontu pałacu poddominikańskiego stawiają wymagania na których wykonanie potrzeba dłuższego czasu. Wobec powyższego Ministerstwo Robót Publ[icznych] wstrzymało również ze swej strony roboty w pałacu poddominikańskim, nie wiedząc jak pogodzić uchwałę Rady Ministrów z dn. 8 XII 1921 r. z rozkazem M.S.Wojsk. polecającym rozszerzenie szpitala.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ

17-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 13 lutego 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	inż. Antoni Ponikowski
Za Ministra Spraw Wewnętrznych Podsekretarz Stanu	Julian Dunikowski
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu	Julian Eberhardt
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Dyrektor Departamentu administracyjnego Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prezydium Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Dyrektor Departamentu politycznego Prezydium Rady Ministrów	Witold Giełżyński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 9 lutego 1922 r.
2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o przyznanie Hermanowi Wiesenbergowi, naczelnikowi wydziału, uposażenia według IV stopnia służbowego (załącznik 1).
3. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości zamierzone poruczenie p. Henrykowi Gruberowi, wicedyrektorowi urzędu nadzoru nad zakładami ubezpieczeniowymi, przez Ministra Spraw Zagranicznych funkcji pełnomocnika Rządu Polskiego do dokonania podziału Górnośląskiej Kasy Gwareckiej w Tarnowskich Górach.
4. Uchwalono wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie d-ra Herberta Ferstena komisarzem dla spraw wymiany jeńców, aresztowanych

- i internowanych – stosownie do art. 11 Układu amnestyjnego polsko-niemieckiego – z jednoczesnym zwolnieniem rtm. Stanisława Szczepanika ze stanowiska komisarza (załącznik 2).
5. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o mianowanie Mieczysława Mickiewicza wojewodą wołyńskim w Łucku (załącznik 3).
 6. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Prokuratorii Generalnej o mianowanie adwokata Józefa Szteynera radcą Prokuratorii Generalnej (załącznik 4).
 7. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemiańskiego o mianowanie Stanisława Rachwała Dyrektorem Państwowego Banku Rolnego w Warszawie (załącznik 5).
 8. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie Stowarzyszeniu mechaników polskich w Ameryce na nabycie od p. Bolesława Mierzejewskiego 10/44. części nieruchomości Nr. 5009 w Warszawie (załącznik 6).
 9. Uchwalono załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie wywłaszczenia gruntów włościan wsi Wojkowice-Komorne pow. będzińskiego dla instalacji podsadzkowej oraz eksploatacji piasków na potrzeby podsadzki płynnej kopalni węgla „Jowisz”⁴¹⁶, należącej do Towarzystwa przemysłowo-górniczego „Saturn” (załącznik 7) pod warunkiem, że w sprawie tej zapadło wymagane przez ustawy górnicze postanowienie i że dokonano opisu w myśl postanowień artykułów 499 i 500 rosyjskiej ustawy górniczej.
 10. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Skarbu o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich (załącznik 8) z poprawkami wniesionymi przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

Artykułowi 2 nadano osnowę:

„Dodatek naukowy stanowi osobną część uposażenia i oblicza się w sposób określony dla dodatków drożyźnianych do płacy zasadniczej z tym, że mnożna jest o połowę niższa”.

Do artykułu 4 dodano ustęp trzeci:

„Ponadto może Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przyznać osobisty dodatek naukowy, wynoszący 50% dodatku drożyźnianego przysługującego danemu adiunktowi (kustoszowi, prosekotorowi, konstruktorowi, obserwatorowi)”.

Do artykułu 5 dodano ustęp czwarty:

„Ponadto może Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przyznać osobisty dodatek naukowy, wynoszący 50% dodatku drożyźnianego przysługującego danemu asystentowi. Liczba asystentów pobierających ten

⁴¹⁶ Kopalnia Węgla Kamiennego „Jowisz” (w czasie II wojny światowej Jupitergrube, od 1997 r. Zakład Górniczy Wojkowice) prowadziła eksploatację od 1912 r.

dodatek nie może przekraczać 10% ogólnej liczby asystentów wszystkich wyższych zakładów naukowych”.

11. Uchwalono złożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy o ulgach w aplikacji sądowej w b. zaborze rosyjskim (załącznik 9).
12. Uchwalono złożony przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej projekt ustawy w przedmiocie podwyższenia dodatków drożyznianych do rent ubezpieczenia inwalidów z powodu starości i dla rodzin po ubezpieczonych, zapewnionych obowiązującą w b. dzielnicy pruskiej ordynacją ubezpieczeniową Rzeszy niemieckiej z 19 lipca 1911 r. (załącznik 10).
13. Uchwalono złożone przez Ministra Spraw Wojskowych rozporządzenie w przedmiocie dodatków i premii lotniczych (załącznik 11).
14. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zaliczek udzielonych przez Ministerstwo Skarbu na organizację władz na Górnym Śląsku (załącznik 12).
15. Minister Skarbu referuje sprawę ograniczenia ilości Ministerstw i urzędów centralnych.

Rada Ministrów oświadczyła się za:

- 1) utrzymaniem Ministerstwa Zdrowia Publicznego;
 - 2) skanowaniem samodzielności Głównego Urzędu Likwidacyjnego i Głównego Urzędu Statystycznego i przyłączeniem pierwszego do Ministerstwa Skarbu, drugiego do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych;
 - 3) utrzymaniem Głównego Urzędu Ziemijskiego z tą zmianą, by Prezes Głównego Urzędu Ziemijskiego miał w zakresie swego działania prawa Ministra;
 - 4) utrzymaniem istniejących obecnie podsekretariatów stanu przy ministerstwach.
16. Prezes Rady Ministrów porusza sprawę odtransportowania pozostałych w Polsce Hallerczyków, obywateli Ameryki.

Po wysłuchaniu wyjaśnień Ministrów Spraw Wojskowych i Spraw Zagranicznych zlecono Ministrowi Spraw Zagranicznych przyśpieszenie wykonania powziętej w tej sprawie poprzednio uchwały Rady Ministrów, gdyby to wykonanie jej okazało się niemożliwym Minister Spraw Zagranicznych zbada, czy do odtransportowania pozostałych Hallerczyków do Ameryki nie udałoby się skorzystać po cenach ulgowych z próżnych statków powracających z Gdańska po załadowaniu zboża, przeznaczonego dla głodnych w Rosji⁴¹⁷ przez misję Hoovera – i poczyni odpowiednie kroki.

Posiedzenie zakończono o godzinie 12 w nocy.

^fAntoni Ponikowski^f

⁴¹⁷ Głód w Rosji (1921–1923) dotknął, jak się przyjmuje, 20 mln ludzi. Śmierć poniosło ponad milion osób. Przyczynami była dezorganizacja produkcji rolnej w wyniku rewolucji i wojny domowej.

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Skarbu o przyznanie Hermanowi Wiesenbergowi Naczelnikowi Wydziału IV stopnia służbowego.
 2. Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych o mianowanie dr. Herberta Ferstena Komisarzem dla spraw wymiany jeńców, aresztowanych i internowanych stosownie do art. 11 Układu Amnestyjnego polsko-niemieckiego, z jednoczesnym zwolnieniem rtm. Stanisława Szczepanika ze stanowiska Komisarza.
 3. Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o mianowanie Mieczysława Mickiewicza Wojewodą Wołyńskim w Łucku.
 4. Wniosek o mianowanie adwokata Józefa Szteynera Radcą Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.
 5. Wniosek o mianowanie p. Stanisława Rachwała na stanowisko Dyrektora Państwowego Banku Rolnego w Warszawie.
 6. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia Stowarzyszeniu Mechaników Polskich w Ameryce na nabycie od p. Bolesława Mierzejewskiego 10/44 części nieruchomości Nr. 5009 w Warszawie.
 7. Wniosek nagły Ministra Przemysłu i Handlu w przedmiocie wywłaszczenia gruntów włościan wsi Wojkowice-Komorne, pow. Będzińskiego, dla instalacji podsadzkowej, oraz eksploatacji piasków na potrzeby podsadzki płynnej kopalni węgla „Jowisz”, należącej do T-stwa Przemysłowo-Górniczego „Saturn”⁴¹⁸.
 8. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie projektu ustawy o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich; uzasadnienie; Poprawki do projektu ustawy o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich.
 9. Ustawa o ulgach w aplikacji sądowej w b. Zaborze Rosyjskim; uzasadnienie.
 10. Ustawa w przedmiocie podwyższenia dodatków drożyznianych do rent ubezpieczenia inwalidów, z powodu starości i dla rodzin po ubezpieczonych zapewnionych obowiązującą w b. dzielnicy pruskiej ordynacją ubezpieczeniową Rzeszy Niemieckiej z dnia 19 lipca 1911 r. (Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Niemieckiej) str. 509)⁴¹⁹.
 11. [Umotywowanie] projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie dodatków i premii lotniczych.
 12. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zaliczek udzielonych przez Ministerstwo Skarbu na organizację władz na Górnym Śląsku⁴²⁰.
- [Załącznik do p. 10.] [Wycinek z „Rzeczypospolitej” w sprawie protestu Hallerczyków]⁴²¹.

⁴¹⁸ Nie publikuje się.

⁴¹⁹ Nie publikuje się.

⁴²⁰ Nie publikuje się.

⁴²¹ Nie publikuje się.

Wniosek Ministra Skarbu o przyznanie Hermanowi Wiesenbergowi Naczelnikowi Wydziału IV stopnia służbowego

MINISTERSTWO SKARBU

L.1911/Pr.

Wniosek o przyznanie

Hermanowi Wiesenbergowi

Naczelnikowi Wydziału IV stopnia służbowego.

Naczelnik Wydziału Herman Wiesenberg urodzony w r. 1876, po ukończeniu studiów prawniczych pozostawał w służbie państwowej w b. zaborze austriackim w charakterze urzędnika referendarskiego od r. 1901 do 1917. Biorąc pod uwagę wybitne jego zdolności i rozległą wiedzę w zakresie podatków bezpośrednich, powołała go Tymczasowa Rada Stanu w r. 1917 jako jednego z pierwszych do Departamentu Skarbu dla prac organizacyjnych około administracji skarbowej. W pracach tych oddał znakomite usługi, kładąc pierwsze podwaliny dla obecnej organizacji skarbowej.

W r. 1918 został zamianowany Radcą Ministerialnym, a w r. 1919 Naczelnikiem Wydziału w Ministerstwie Skarbu.

Przez cały czas służby wykazał Wiesenberg wybitne zdolności, rzadko spotykaną inicjatywę i zmysł organizacyjny.

Obecnie jako znakomitemu znawcy spraw podatków bezpośrednich powierzono mu obok Dyrektora Departamentu Podatków i Opłat kierownictwo tego działu. Wobec powyższych kwalifikacji Wiesenbergą mam zaszczyt prosić, a Naczelnik Państwa raczył przyznać Hermanowi Wiesenbergowi Naczelnikowi Wydziału w ministerstwie Skarbu uposażenie według IV stopnia służbowego.

NACZELNIK PAŃSTWA
PREZYDENT MINISTRÓW
MINISTER SKARBU
^fMichalski^f

Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych o mianowanie dr. Herberta Ferstena Komisarzem dla spraw wymiany jeńców, aresztowanych i internowanych stosownie do art. 11 Układu Amnestyjnego polsko-niemieckiego, – z jednoczesnym zwolnieniem rtm. Stanisława Szczepanika ze stanowiska Komisarza

Rzeczpospolita Polska
MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

Nr. A.I.320.

Warszawa, dn. 16 stycznia 1922 r.

WNIOSEK

o mianowanie dr. Herberta Ferstena Komisarzem dla spraw wymiany jeńców, aresztowanych i internowanych stosownie do art. 11 Układu Amnestyjnego polsko-niemieckiego,- z jednoczesnym zwolnieniem rtm. Stanisława Szczepanika ze stanowiska Komisarza.

Wobec zawiadomienia władz wojskowych, że rotmistrz Stanisław Kazimierz Szczepanik, szef Ekspoz[ytury] Oddz. II Szt. Gen. w Poznaniu, mianowany na mocy uchwały Rady Ministrów z dn. 10 III 1921 r. Komisarzem dla spraw wymiany jeńców, aresztowanych i internowanych stosownie do art. 11 Układu Amnestyjnego polsko-niemieckiego – przestał pełnić rzezcone funkcje z dniem 10 grudnia 1921 r. – zachodzi nagląca potrzeba wyznaczenia jego Następcy dla jak najrychlejszego wznowienia sprawy wymiany.

Odpowiednie kwalifikacje na stanowisko komisarza posiada dr. Herbert Ferstern, sędzia w Poznaniu, ^dktórego kandydaturę popiera Ministerstwo b. Dzielnicy Pruskiej^d.

Mam zatem zaszczyt wnosić, aby Rada Ministrów raczyła mianować dr. Herberta Ferstena Komisarzem, Członkiem Komisji Mieszanej dla spraw wymiany jeńców, aresztowanych i internowanych, utworzonej w myśl artykułu 11 Układu Amnestyjnego, zawartego między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Niemiecką w dniu 12 lutego 1921 r. z jednoczesnym zwolnieniem z powyższego stanowiska p. Stanisława Kazimierza Szczepanika.

^fSkirmunt^f
Minister

Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o mianowanie Mieczysława Mickiewicza Wojewodą Wołyńskim w Łucku

MINISTERSTWO SPRAW
WEWNĘTRZNYCH
NR. PO.1581

Warszawa

Dn. ^{a...a} lutego 1922 r.

Wniosek o mianowanie MIECZYŚŁAWA
MICKIEWICZA Wojewodą Wołyńskim

DO NACZELNIKA PAŃSTWA POLSKIEGO

Będąc Wojewodą Wołyńskim zostałem powołany na stanowisko Ministra Spraw Wewnętrznych dekretem Naczelnika Państwa z dnia 19 września 1921 r.

Od tego czasu Województwem Wołyńskim administruje w charakterze tymczasowym Tadeusz Dworakowski, który jednak zgłosił obecnie swoją rezygnację. Ze względu na wyjątkowo trudne warunki polityczne, w jakich znajduje się Województwo Wołyńskie, zachodzi konieczność niezwłocznego wyznaczenia Wojewody rozważnego a energicznego, który by potrafił opanować skomplikowane stosunki miejscowe i mógł umiejętnie pokierować administracją wojewódzką. Za kandydata, mającego odpowiednie do zajęcia tego stanowiska kwalifikację, uważam Mieczysława MICKIEWICZA, b. urzędnika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Mieczysław Mickiewicz urodzony 26 lipca 1879 r. po ukończeniu w roku 1902 Wydziału Prawnego na Uniwersytecie w Ode[s]sie, dwa lata był aplikantem przy Sądzie Okręgowym w Ode[s]sie, po czym poświęcił się zawodowi adwokackiemu, pozostając w nim przeszło 13 lat, t.j. do lutego 1919 r.

Od 12 marca do 19 września 1919 r. był Radcą Ministerialnym, a następnie Naczelnikiem Wydziału Sprawiedliwości i Ustawodawstwa w b. Zarządzie Cywilnym Ziem Wschodnich.

Od 19 września 1919 r. do 19 lipca 1920 r. był kierownikiem Wydziału Hipotecznego (t.zw. pisarzem hipotecznym) przy Sądzie Okręgowym w Białymstoku i Prezesem Państwowej Komisji Szacunkowej tamże.

Od 18 sierpnia do 10 grudnia 1920 r. p.o. urzędnika VI st. służb. Urzędu Wojewódzkiego Kieleckiego.

Od 10 grudnia 1920 r. do 30 kwietnia 1921 r. – p.o. urzędnika VI st. sł., a od kwietnia do 20 września 1921 r. – starszym referentem Departamentu Administracyjnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Mieczysław Mickiewicz jest wybitną siłą prawniczą, zna doskonale potrzeby

zadania administracji i obznajmiony jest stosunkami na kresach, co daje rękojmię, że w zupełności obowiązkom Wojewody Wołyńskiego odpowie.

Ze względu na to wnoszę, aby NACZELNIK PAŃSTWA raczył mianować MIECZYŚLAWA MICKIEWICZA Wojewodą Wołyńskim w IV st. sł.

PREZES RADY MINISTRÓW
MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH

^bZałącznik 4.^b

Wniosek o mianowanie adwokata Józefa Szteynera Radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej

Prezes Prokuratorii Generalnej, zgodnie z art. 14 Ustawy z dnia 31 lipca 1919 r. o utworzeniu Prokuratorii Generalnej złożył w Radzie Ministrów wniosek o zamianowanie adwokata Józefa Szteynera Radcą Prokuratorii Generalnej.

P. Szteyner jest znanym adwokatem warszawskim; prowadząc z górami lat trzydzieści kancelarię adwokacką wyrobił się na pierwszorzędnego prawnika, a posiadając przy tym wysokie kwalifikacje osobiste zdobył sobie korzystną opinię nie tylko pod względem zawodowym ale i osobistym.

Wobec powyższego Rada Ministrów sądzi, że pozyskanie p. Szteynera dla pracy w Prokuratorii Generalnej byłoby z wielką korzyścią dla urzędu, dlatego też, zgodnie z wnioskiem Prezesa Prokuratorii Generalnej, uchwaliła prosić, by NACZELNIK PAŃSTWA raczył mianować adwokata Józefa Szteynera

Radcą

Prokuratorii Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej.

Warszawa, dnia ^a...^a 1922 r.

NACZELNIK PAŃSTWA
PREZYDENT MINISTRÓW

**Wniosek o mianowanie p. Stanisława Rachwała na stanowisko Dyrektora
Państwowego Banku Rolnego w Warszawie**

D o
NACZELNIKA PAŃSTWA
za pośrednictwem
Prezydenta Ministrów.

m i a n o w a ć
p. Stanisława RACHWAŁA
Dyrektorem Państwowego
Banku Rolnego
w Warszawie.

W Państwowym Banku Rolnym wakuje stanowisko Dyrektora, zgodnie ze statutem Państwowego Banku Rolnego, stanowiącym część składową Ustawy z dn. 10 czerwca 1921 r. w przedmiocie utworzenia Państwowego banku Rolnego (Dz.Ust. Nr. 59/21 z dn. 12 VII Poz. 369).

Jako kandydata na objęcie wymienionego stanowiska proponuję
Pana Stanisława RACHWAŁA.

P. Stanisław RACHWAŁ urodził się 22 III 1886 roku w Krakowie, ukończył gimnazjum w Krakowie w 1905 r., studia wyższe odbył w Krakowie w Wyższej Akademii Handlowej (kurs abituriencki), którą ukończył z odznaczeniem. Ponadto studiował prawo na uniwersytecie w Krakowie i Wiedniu (nie ukończył, przesłuchał 6 semestrów).

Po ukończeniu studiów przez rok pracował w Krakowskiej Miejskiej Izbie Obrachunkowej. Od roku 1910 do wybuchu wojny pracował w Akc[yjnym] Tow[arzystwie] Ł. I. Borowski w Warszawie, jako kalkulator wydziału zakupów. W roku 1914 został internowany w Rosji jako austr. pod[dany] początkowo w As-trachańskiej gub[erni], następnie w Charkowie, gdzie pracował w oddziale powyższej firmy, jako zastępca, po niej Kierownik Wydziału Technicznego.

Od 1916 r. do końca 1918 r. pracował w firmie Miłobędzki i S-ka w Taganrogu jako zastępca kierownika tej firmy.

Od grudnia 1918 roku pracował, jako przedstawiciel JUR'a w Rosji, następnie we Francji, a od października 1919 r. w Centrali JUR'a w Warszawie, zajmując kolejno stanowiska Generalnego Sekretarza, Naczelnika Wydziału Prowincjonalnego i Zastępcy Generalnego Komisarza.

Od stycznia 1921 r. pracuje w Towarzystwie Polsko-Amerykańskiej Żeglugi Morskiej, jako Vice-Dyrektor Towarzystwa.

W dotychczasowej swej pracy p. Stanisław RACHWAŁ wykazał wybitne zdolności organizacyjne oraz gruntowną wiedzę fachową.

Wobec powyższego mam zaszczyt wnieść aby Naczelnik Państwa raczył

Warszawa, dn. ^a...^a 1922 roku.

NACZELNIK PAŃSTWA
PREZYDENT MINISTRÓW

^bZałącznik 6.^b

Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia Stowarzyszeniu Mechaników Polskich w Ameryce na nabycie od p. Bolesława Mierzejewskiego 10/44 części nieruchomości Nr. 5009 w Warszawie

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 3 stycznia 1922 roku

Departament Kredytowy

Nr. DK/204/22/I.Wydz.

Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów

w sprawie zezwolenia Stowarzyszeniu Mechaników

Polskich w Ameryce na nabycie od p. Bolesława

MIERZEJEWSKIEGO 10/44, części nieruchomości

Nr. 5009 w Warszawie.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów na podstawie ustawy z dnia 24 marca 1920 o nabywaniu nieruchomości przez obcokrajowców (Dz. Ust. Rz. P. z r. 1920 Nr. 31, poz. 178) zezwała Stowarzyszeniu Mechaników Polskich w Ameryce na nabycie od p. Bolesława MIERZEJEWSKIEGO 10/44 części nieruchomości Nr. 5009 w Warszawie przy ul. Przykoppowej Nr. 11 za minimalną sumę jednego miliona dziewięćdziesięciu siedmiu tysięcy trzystu sześćdziesięciu marek polskich.

U z a s a d n i e n i e.

Stowarzyszenie Mechaników Polskich w Ameryce prosi o udzielenie zezwolenia na kupno 10/44 część powyższej nieruchomości. W podaniu Stowarzyszenie nadmienia, że nieruchomość tę nabyło w sierpniu 1920 roku, ponieważ jednak jako Stowarzyszenie ^aobcokrajowcze^a nie mogło być wpisany do ksiąg hipotecznych jako współwłaściciel, zapisało aż do czasu uzyskania zezwolenia Rady Ministrów nieruchomość na imię Bolesława MIERZEJEWSKIEGO. Tym tłumaczy się tak niska cena kupna.

MINISTER SKARBU.

^fMichalski^f

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie projektu ustawy o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich; uzasadnienie; poprawki do projektu ustawy o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich

Rada Ministrów raczy uchwalić następujący projekt: Ustawy o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich.

Art. 1. Profesorowie zwyczajni szkół akademickich otrzymują uposażenie równe uposażeniu urzędników państwowych stałych IV stopnia służbowego, zaś profesorowie nadzwyczajni uposażenie równe uposażeniu urzędników państwowych stałych V stopnia służbowego wedle ustawy z dnia 13 lipca 1920 o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz.U.Rz.P. Nr. 65, poz. 429) o ile ustawa niniejsza nie zawiera odmiennych postanowień.

Ponadto otrzymują tak zwyczajni, jak i nadzwyczajni profesorowie szkół akademickich dodatek naukowy określony w art. 2.

Art. 2. Dodatek naukowy wynosi 20% dodatku drożyznianego przysługującego danemu profesorowi.

Art. 3. W wyjątkowych wypadkach może Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu przyznać wybitnym specjalistom powołanym na podstawie umowy do pełnienia czynności profesorskich wynagrodzenie wyższe od uposażenia unormowanego niniejszą ustawą.

Art. 4. Adiunkci, kustosze, prosektoży, konstruktoży i obserwatorowie otrzymują uposażenie urzędników państwowych VII stopnia służbowego wedle postanowień ustawy z dnia 13 lipca 1920 o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz.U.Rz.P. Nr. 65, poz. 429).

Dodatek za wysługę lat i studia wyższe otrzymuje od chwili nominacji.

Art. 5. Asystenci starsi otrzymują uposażenie urzędników państwowych VIII stopnia służbowego wedle postanowień ustawy z dnia 13 lipca 1920 o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz.U.Rz.P. Nr. 65, poz. 429).

Dodatek za wysługę lat i studia wyższe otrzymują od chwili nominacji.

Asystenci młodsi (demonstratorzy) elewi otrzymują za spełniane czynności wynagrodzenie stosownie do postanowień Art. 8.

Art. 6. Postanowienie ogólne zawarte w artykułach 6, 7, 8 i 9 oraz postanowienia przejściowe ustawy z dnia 13 lipca 1920 o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz.U.Rz.P. Nr. 65, poz. 429) mają zastosowanie również do profesorów i pomocniczych sił naukowych szkół akademickich.

Art. 7. Normy poborów niestałych i ubocznych, diet i kosztów przesiedleń oraz podróży służbowych, dodatków reprezentacyjnych i dodatków funkcyjnych za kierownictwo określi rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 8. Normy wynagrodzeń za czynności asystentów młodszych (demonstratorów, elewów) czynności zastępcze, wykłady i ćwiczenia, dla których nie istnieją odrębne katedry oraz lekcje lektorów określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 9. Ustawą niniejszą objęci są profesorowie i pomocnicze siły naukowe szkół akademickich, wyliczonych w art. III ustawy z dnia 13 lipca 1920 o szkołach akademickich (Dz.U.Rz.P. Nr. 72, poz. 494) a ponadto Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie i Państwowego Instytutu Pedagogicznego w Warszawie⁴²².

Art. 10. Zastępcom profesorów i pomocniczym siłom naukowym, które pobierają uposażenie według ustawy z dnia 13 lipca 1920 o uposażeniu profesorów, innych wykładających i pomocników naukowych w państwowych szkołach akademickich (Dz.U.Rz.P. Nr. 65, poz. 432) przysługuje prawo zatrzymania tego uposażenia aż do końca okresu nominacyjnego względnie do chwili rozwiązania stosunku służbowego na innej drodze, o ile w ciągu trzech miesięcy od chwili wejścia w życie niniejszej ustawy złożą władzy asygnującej oświadczenie w tym kierunku.

Art. 11. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 października 1921 r., z dniem tym tracą moc postanowienia ustawy z dnia 13 lipca 1920 o uposażeniu profesorów, innych wykładających i pomocników naukowych w państwowych szkołach akademickich (Dz.U.Rz.P. Nr. 65, poz. 432).

Art. 12. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Prezydentowi Ministrów i Ministrowi Skarbu oraz Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego a odnośnie do b. Dzielnicy Pruskiej także Ministrowi tej dzielnicy.

U z a s a d n i e n i e

Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu profesorów itd. (Dz.U.Rz.P. Nr. 65 poz. 432) okazała się w ciągu okresu swego dotychczasowego istnienia niewystarczająca.

Z jednej strony sfery profesorów szkół wyższych w memoriale konferencji rektorów z 28 czerwca b.r., w złożonym Sejmowi projekcie Związku Profesorów szkół wyższych we Lwowie, a wreszcie w opracowanym przez Komisję międzywydziałową w Krakowie projekcie ustawy, który został nadesłany przez Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego⁴²³ Ministrowi W.R. i O.P. podniosły z naciskiem niedostateczność dotychczasowych uposażeń, zwracając uwagę na szczególnie wymagania stanu, konieczność utrzymywania się na wysokości badań naukowych

⁴²² Mowa zapewne o Państwowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej w Warszawie.

⁴²³ Chodzi o prof. Stanisława Estreichera.

i połączone z tym wydatki zawodowe, a szkodliwość ubocznej pracy zarobkowej, niezbędnej przy zbyt niskim uposażeniu, oraz niewspółmierność, jaka przy dzisiejszej ustawie istnieje między uposażeniem profesorów szkół akademickich, a nauczycieli szkół średnich.

Z drugiej strony ustawa wykazała poważne usterki, dające się dotkliwie odczuć w jej zastosowaniu. Zawiera ona w swej konstrukcji błąd natury kodyfikacyjnej, polegający na tym, iż ustala na równi pobory, wynikające ze stosunku prawnopublicznego, z wynagrodzeniami za poszczególne czynności, mającymi charakter świadczeń dodatkowych lub umownych, których ustalenie należy wedle zasad wskazanych w innych ustawach do kompetencji Rady Ministrów i poszczególnych Ministerstw. Ustalenie tych świadczeń przez ustawę doprowadziło w praktyce do nierozwiązywalnych trudności.

Inne braki wynikają z nieściśłego sformułowania poszczególnych postanowień ustawy, niedostosowania jej do ustawy o szkołach akademickich, a wreszcie niejasności co do zakresu, w jakim ma być ona stosowana (wątpliwości tyczą się szkół, jak Państwowy Instytut Pedagogiczny i Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie, nieobjętych ustawą o szkołach akademickich).

Poruszone wyżej usterki nakazują rewizję ustawy, przy czym najbardziej zasadniczą jest w dołączonym projekcie kwestia przyznania profesorom zwyczajnym i nadzwyczajnym specjalnego dodatku naukowego do uposażenia. Uprzywilejowanie to znajduje wystarczające umotywowanie w bardzo wysokich kwalifikacjach, jakie są wymagane od profesora szkoły wyższej, obowiązku poświęcenia się pracy naukowej, pociągającej koszta przez konieczność nabywania książek i innych środków naukowych, przedsięwzięcia podróży itp., a wreszcie w szczególnych trudach związanych z pracą pedagogiczną.

Zawarte również w projekcie zaliczenia asystentów do VIII stopnia służbowego urzędników państwowych a adiunktów itp. do VII stopnia jest usprawnione ich rolą i stanowiskiem.

Projekt nowej ustawy przyznaje się adiunktom, kosztoszom, prosektorom, konstruktorom, obserwatorom i starszym asystentom prawo do dodatku za wysługę lat i studia wyższe od chwili nominacji, podczas gdy według dotychczasowej ustawy asystenci starsi, jako zajmujący w myśl ustawy o szkołach akademickich stanowiska niestałe, nie otrzymali dodatku za studia wyższe, ani dodatków za trzylecia.

Wydatek połączony z przyznaniem dodatku naukowego wyniesie przy obecnie obowiązującym mnożniku 1700 rocznie 129 950 306 Mk. wydatek spowodowany zaliczeniem adiunktów, kustoszów itd. do VII st. służb. urzędników państwowych zwiększy dotychczasowy wydatek na ich uposażenie przy obecnie obowiązującym mnożniku 1700 o 5 926 252 Mk. rocznie zaś w końcu wydatek spowodowany zmianą uposażenia asystentów starszych wyniesienie rocznie 6 799 260 Mk.

Pokrycie na powyższe wydatki znajdzie Ministerstwo Skarbu w podwyższonych stawkach budżetowych dochodów Ministerstwa Skarbu w r. 1922 oraz z oszczędności wynikłej z redukcji urzędników, którą przeprowadza Komisja Oszczędnościowa w Ministerstwie Skarbu, w szczególności zaś z zamierzonej nowelizacji ustaw o uposażeniu nauczycieli szkół średnich.

Warszawa, dnia 14 grudnia 1921 r.

MINISTER SKARBU
^fMichalski^f

Poprawki do projektu ustawy o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich

Do Art. 2:

Zamiast podanego brzmienia Art. 2-go ma być:

„Dodatek naukowy stanowi osobną część uposażenia i oblicza się w sposób określony dla dodatków drożyznianych do płacy zasadniczej, z tym, że można jest o połowę niższa.”

Do Art. 4-go:

Jako ustęp 3-ci:

„Ponadto może Minister W.R. i O.P. przyznać osobisty dodatek naukowy wnoszący 50% dodatku drożyznianego przysługującego danemu adiunktowi (kustoszowi, prosektorowi, konstruktorowi, obserwatorowi)”.

Do Art. 5-go:

Jako ustęp 3-ci:

„Ponadto może Minister W.R. i O.P. przyznać osobisty dodatek naukowy wnoszący 50% dodatku drożyznianego przysługującego danemu asystentowi.

‘Liczba uczestników pobierających ten dodatek nie może przekraczać 10% ogólnej liczby asystentów wszystkich ⁱ...ⁱ zakładów naukowych^c.

^bZałącznik 9.^b

Ustawa o ulgach w aplikacji sądowej w b. Zaborze Rosyjskim; uzasadnienie

U S T A W A

z dnia ^a...^a 1922 r.

o ulgach w aplikacji sądowej w b. Zaborze Rosyjskim

Art. 1.

Czas trwania upoważnień udzielonych Ministrowi Sprawiedliwości w art. 13 Dekretu o aplikacji sądowej z dnia 8 lutego 1919 r. (Dz.Pr. poz. 225) przedłuża się do końca roku 1926.

Art. 2.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 8 lutego 1922 r.

Uzasadnienie.

Dekret z 8 lutego 1919 r. wymaga do uzyskania kwalifikacji na urząd sędziowski odbycia trzyletniej praktyki sądowej i złożenia egzaminu sądowego. W przewidywaniu, że ściśle przeprowadzenie tej zasady w czasie organizacji sądownictwa i w warunkach powojennych uczyniło wprost niemożliwym obsadzenie wszystkich stanowisk sędziowskich i prokuratorskich, upoważnił art. 13 Dekretu Ministra Sprawiedliwości do skracania terminu aplikacji w miarę koniecznej potrzeby do jednego roku oraz do zwalniania aplikantów od egzaminu sądowego. To upoważnienie ograniczone do lat trzech wygasa z dniem 8 lutego r.b.

Atoli Zarząd sprawiedliwości obecnie i przez kilka jeszcze lat nie może się obejść bez takiego upoważnienia. Uznał to już Sejm, zezwalając w art. 1 ustawy z 31 maja 1921 o ulgach co do kwalifikacji na urząd sędziowski i prokuratorski (Dz. Ustaw poz. 302/21) na skrócenie aplikacji sądowej w b. zaborze austriackim do półtora roku pomimo, iż tam na ogół stosunki personalne pod tym względem są cokolwiek pomyślniejsze, aniżeli w b. Zaborze rosyjskim.

Ministerstwo Sprawiedliwości wnosi zatem o przedłużenie upoważnienia zawartego w art. 13 Dekretu z 8 lutego na taki sam okres czasu jaki przyjęto w ustawie z 31 maja 1921 r., tj. na pięć lat. Z upoważnienia tego będzie Minister Sprawiedliwości korzystał oczywiście w sposób oględny i zgodnie z treścią art. 13 tylko w miarę koniecznej potrzeby. Można przewidywać iż wypadki skracania czasu aplikacji, a zwłaszcza zwalniania od egzaminu będą z biegiem tych pięciu lat coraz to rzadsze.

S.C.

^bZałącznik 11.^b

[Umotywowanie] projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie dodatków i premii lotniczych

U M O T Y W O W A N I E

W załączeniu przedkładam projekt poprawy bytu personelu latającego Wojsk Aeronautycznych (lotniczych i aerostatycznych), stojąc na gruncie, iż aeronautyka jest to potężna broń przyszłości, o rozwój której specjalnie dbać musimy.

We wszystkich Państwach lotnicy są specjalnie uposażeni ze względu na niebezpieczeństwo życia w czasie pokoju (od maja b.r. lotnictwo straciło 16 zabitych nie licząc lżej lub ciężiej rannych, co stanowi 21% strat Wojsk Lotniczych w stosunku rocznym), jak również przez wzgląd na to, że służba ta rekrutować się może jedynie z ochotników.

Nie wszyscy zgłaszający się nadają się do służby w aeronautyce, wymagani są kandydaci o specjalnych uzdolnieniach duchowych i fizycznych – muszą być wybierani najlepsi – aeronautyka musi mieć możliwość wyboru.

Obecnie trudno jest liczyć na większą frekwencję, gdyż młodzież jest jeszcze pod świeżymi wrażeniami wojny – zmysł sportowy może się obudzić dopiero w następnym pokoleniu, a obecnie tylko odpowiednie uposażenie personelu latającego, oraz specjalne udogodnienia mogą pociągnąć odpowiednią ilość ochotników.

Dodatek lotniczy na podstawie załączonego projektu przy obecnym stanie lotnictwa wyniesie około 17 milionów Mk. miesięcznie, propozycje więc nie idą zbyt daleko, tym bardziej jeżeli zważyć, że cena jednego płatowca wynosi 17 milionów.

Mając możliwość wyboru lotnictwo będzie miało najlepszy personel, zmniejszy to ilość wypadków oraz rozbijania płatowców i sownie się opłaci dla Skarbu Państwa przyczyniając się równocześnie do tworzenia broni, która zaważy na szali w przyszłości.

Na powyższy projekt Ministerstwo Skarbu wyraziło swą zgodę pismem L. 128/D.B./3 z dnia 6 lutego 1922 r., którego odpis w załączeniu.

Minister Spraw Wojskowych
fSosnkowski^f
Generał Por.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 128/D.B./3

Warszawa, dn. 6 lutego 1922 r.

W sprawie dodatków lotniczych.

Do Ministerstwa Spraw Wojskowych

Wojskowa Kontrola Generalna.

W odpowiedzi na pismo z dnia 20 stycznia r.b. L. 232/Zast. Ministerstwo Skarbu oznajmia, iż nie podnosi zarzutów przeciw załączonemu przy niniejszym projektowi Rozporządzenia Rady Ministrów, w przedmiocie dodatków i premii lotniczych uzgodnionemu na konferencji w Ministerstwie Skarbu przy udziale przedstawicieli Ministerstwa Spraw Wojskowych i mjr. Gruszki.

Za Ministra Skarbu

/-/ Rogalski

Wice-Dyrektor Departamentu

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ

18-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 15 lutego 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	inż. Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Za Ministra Spraw Wojskowych generał-pporucznik	Józef Czikiel
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu	Julian Eberhardt
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prezydium Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie rozpoczęło o godzinie 9 wieczorem.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia Rady Ministrów z 13 lutego 1922 r.
2. Postanowiono nieprzyjąć przez Sejm projekt ustawy o państwowej pomocy na odbudowę budynków zniszczonych lub uszkodzonych skutkiem wojny i na budowę budynków dla osadników (załącznik 1) wnieść ponownie do Sejmu z następującymi zmianami:

Artykuł 3 otrzymuje brzmienie:

„O ile przyznana została pomoc państwowa w formie bezzwrotnej zapomogi, kwota tej zapomogi nie może przekraczać łącznej wartości targowej trzydziestu m³ (30 m³) drzewa tartego i winna odpowiadać rozmiarom zniszczenia.”

Artykułowi 4 nadano osnowę:

„Bezzwrotna zapomoga na odbudowę kościołów wynosić będzie 50% rzeczywistych kosztów odbudowy.

Przy odbudowie szkół i domów ludowych pokrywać będzie Państwo całkowite koszty materiałów i fachowej robocizny, natomiast gminy obowiązane będą dostarczać robocizną pomocniczą i środki przewozowe.

Pomoc państwowa przy odbudowie innych domów użyteczności publicznej udzielać się będzie w wysokości określonej w art. 3.

Pomoc państwowa określona art. 1 p. II a) niniejszej ustawy dla poszczególnych osadników wojskowych – zgodnie z art. 8 ustawy z 17 grudnia 1920 r. (Dz. Ust. Nr. 4 z 1921 r. poz. 18) – będzie udzielana na wniosek powiatowego komitetu nadawczego w granicach ustawą tą przewidzianych.

Pomoc państwowa dla właścicieli osad powstających przy wykonywaniu reformy rolnej (art. 1 p. III – b) może być udzielana na wniosek urzędów ziemskich w materiałach budowlanych w miarę zapasów po cenach kosztów własnych, które będą pokryte z ulgowego kredytu gotówkowego z państwowego banku rolnego.

Pomoc państwowa ogranicza się do wydania drzewa na jeden budynek mieszkalny i co najwyżej na dwa budynki gospodarcze.”

Posiedzenie zakończono o godzinie 11 wieczorem.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Motywy] projektu ustawy o państwowej pomocy na odbudowę budynków zniszczonych lub uszkodzonych skutkiem wojny i na budowę budynków dla osadników⁴²⁴.

Załącznik 1.

[Motywy] projektu ustawy o państwowej pomocy na odbudowę budynków zniszczonych lub uszkodzonych skutkiem wojny i na budowę budynków dla osadników

MOTYWY

Sprawę odbudowy normują ustawy następujące:

a) ust. z dnia 29/2 1919 r. (Dz.P.P. Nr 20) w przedmiocie zaopatrzenia ludności w drzewo budulcowe i opałowe,

b) ust. z dnia 18/7 1919 r. (Dz.P.P. Nr 63) o pomocy państwowej na odbudowę gospodarstw zniszczonych lub uszkodzonych skutkiem wojny,

c) ust. z dnia 15/7 1920 r. Dz.Ust. Nr 62 i ust. z dn. 21/1 1921 Dz.Ust. Nr 13 zmieniający art. 8 ust. z 18/7 1919, wreszcie

⁴²⁴ Projekt ustawy nie publikuje się.

d) ust. z dnia 2/3 1920 r. Dz.Ust. Nr 24 o organizacji technicznej wsi, miast i miasteczek.

Te liczne tak różnorodne ustawy uniemożliwiają nie tylko zaznajamianie się z nimi szerokich warstw ludności, ale powodują także, że organa odbudowy nie mogą się z nimi zapoznać i wskutek tego bądź niewłaściwie je zastosowują, bądź też zupełnie ich nie wykonują.

Ustawy te zawierają wiele postanowień nie mających związku z odbudową, nie obejmują natomiast postanowień co do tych czynności, które spełniać mają te organa odbudowy na podstawie innych ustaw, jak ustawa o osadnictwie wojskowym z dn. 17 X 1920 r. (Dz.Ust. Nr 4 ex 1921) i ustawa o reformie rolnej – osadnictwo cywilne.

Wydane dotąd ustawy o odbudowie zawierają niektóre postanowienia sprzeczne z uchwaloną Konstytucją.

Wreszcie ustawy o odbudowie nie przewidują likwidacji czynności odbudowy i likwidację uniemożliwiają.

Z tych powodów Ministerstwo Robót Publicznych opracowało projekt jednej ustawy o odbudowie, uzgodnionej z postanowieniami Konstytucji i umożliwiającej przeprowadzenie likwidacji czynności odbudowy.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ
19-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 16 lutego 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów
 Minister Spraw Wewnętrznych
 Minister Spraw Zagranicznych
 Za Ministra Spraw Wojskowych Szef Sztabu
 Generalnego generał-porucznik
 Minister Skarbu
 Minister Sprawiedliwości
 Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych
 Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu
 Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu
 Minister Poczty i Telegrafów
 Minister Robót Publicznych
 Minister Pracy i Opieki Społecznej
 Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego
 Minister b. Dzielnicy Pruskiej
 Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prezydium
 Rady Ministrów
 Radca Prezydium Rady Ministrów

inż. Antoni Ponikowski
 Stanisław Downarowicz
 Konstanty Skirmunt

Władysław Sikorski
 dr Jerzy Michalski
 Bronisław Sobolewski
 dr Józef Raczyński
 Henryk Strasburger
 Julian Eberhardt
 dr Władysław Stesłowicz
 inż. Gabriel Narutowicz
 Ludwik Darowski
 dr Witold Chodźko
 dr Józef Wybicki

Edward Lechowicz
 dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 15 lutego 1922 r.
 2. Prezes Rady Ministrów porusza sprawę terminu zarządzenia wyborów do Sejmu, nad którą zastanawiał się Konwent Seniorów. Wyrażono zapatrywanie, że obecny Sejm ma jeszcze istnieć do ferii letnich, a wybory należy przeprowadzać wczesną jesienią.
 3. Po wysłuchaniu sprawozdania Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego o działalności tego urzędu i przeprowadzeniu obszernej dyskusji Rada Ministrów wyłoniła komisję w składzie Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego, Ministrów Rolnictwa i Dóbr Państwowych i Sprawiedliwości i Prezesa Prokuraturii Generalnej pod przewodnictwem Ministra Sprawiedliwości, która na podstawie wyników obrad przygotuje wnioski na jedno z najbliższych posiedzeń Rady Ministrów.
- Posiedzenie zamknięto o godzinie 11 wieczorem.

^fAntoni Ponikowski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ

20-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 20 lutego 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	inż. Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu	Julian Eberhardt
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Za Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego	
Dyrektor Departamentu	dr Tadeusz Borzęcki
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Dyrektor Departamentu administracyjnego	
Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prezydium	
Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Dyrektor Departamentu politycznego Prezydium	
Rady Ministrów	Witold Giełżyński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
W obradach nad sprawozdaniem Komisji	
Oszczędnościowej bierze udział Prezes Najwyższej	
Izby Kontroli	Jan Żarnowski

Posiedzenie otwarto o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 16 lutego 1922 r.
2. Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prezydium Rady Ministrów przedkłada załączony wykaz ustaw, które winny być przedłożone Sejmowi od uzgodnienia z konstytucją (załącznik 1).
Rada Ministrów wyłoniła komisję, złożoną z Ministrów Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych oraz delegata Prezydenta Ministrów pod przewodnictwem Ministra Sprawiedliwości, której zadaniem będzie w porozumieniu z właściwymi Ministrami przygotowanie wymienionych w wykazie projektów ustawodawczych

- w terminie określonym konstytucją. Przewodniczący komisji na każdym poniedziałkowym posiedzeniu Rady Ministrów zda sprawę o stanie pracy.
3. Rada Ministrów zatwierdziła załączoną w odpisie umowę Rządu Polskiego z rządem niemieckim w sprawie zatrzymania niemieckich pracowników kolejowych przez Polskę na terenie Górnego Śląska przyznanych Polsce (załącznik 2).
 4. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości sprawozdanie Ministrów Skarbu i Pracy i Opieki Społecznej i Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w sprawie urzędu emigracyjnego i poleciła Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej, aby przyspieszył załatwienie ostateczne spraw tego urzędu tak co do skierowania na drogę karno-sądową, jak i dyscyplinarną i ustalenie porządku w rachunkowości i w ciągu jednego miesiąca przedłożył sprawozdanie Radzie Ministrów. Zarazem zlecono Ministrowi Skarbu i Prezydium Rady Ministrów opracowanie przewidzianego rozporządzeniem w przedmiocie utworzenia Komisji Oszczędnościowej przy Ministerstwie Skarbu regulamin dla wymienionej Komisji ^cdo dni 14.^c
 5. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu projekt ustawy o wyłącznościach przemysłowych i handlowych (załącznik 3).
 6. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych wniosek w sprawie statutu Państwowego Instytutu Meteorologicznego⁴²⁵ (załącznik 4).
 7. Rada Ministrów uchwaliła złożone przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej
 - a) rozporządzenie w przedmiocie przekazania Ministrowi Sztuki i Kultury, względnie Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządu w dziedzinie sztuki i kultury na obszar b. dzielnicy Pruskiej (załącznik 5);
 - b) rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretów o opiece nad zabytkami kultury i sztuki na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 6);
 - c) rozporządzenie w przedmiocie przekazania Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wykonywania praw i opieki państwa w sprawach wyznaniowych na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 7). Ze zmianą ustępu 2 § 1, któremu nadano osnowę:
„W związku z tym dotychczasowy wydział oświecenia publicznego Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, który na razie pozostaje w Poznaniu, będzie z chwilą

⁴²⁵ Państwowy Instytut Meteorologiczny utworzono rozporządzeniem Rady Ministrów z 28 kwietnia 1919 r., działał on przy Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych. Statut nadano mu 23 maja 1922 r. Miał być „wyższym zakładem naukowo-badawczym, jednoczącym całokształt państwowej służby meteorologicznej na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, nie wyłączając służby dla potrzeb wojskowych”.

przeniesienia go do Warszawy zlikwidowany, a poszczególne agendy zostaną odpowiednio rozmieszczone w ramach istniejącej organizacji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego”;

d) rozporządzenie w przedmiocie przekazania Ministrowi Robót Publicznych zarządu robót publicznych na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 8) ze zmianą ustępu 2 § 1, któremu nadano osnowę:

„W związku z tym dotychczasowy Departament robót publicznych Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, który na razie pozostaje w Poznaniu, będzie w chwili przeniesienia go do Warszawy zlikwidowany, a poszczególne agendy zostaną odpowiednio rozmieszczone w ramach istniejącej organizacji Ministerstwa Robót Publicznych”.

8. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej projekt ustawy w przedmiocie wolnego obrotu handlowego pomiędzy b. dzielnicą pruską a innymi dzielnicami Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 9).

Ustępowi drugiemu artykułu 1 nadano osnowę:

„Przepis ten nie dotyczy artykułów monopolowych, jak długo co do tych artykułów obowiązują w poszczególnych dzielnicach odrębne przepisy skarbowe”.

9. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych projekt ustawy o obowiązku meldowania (załącznik 10).

10. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych projekt ustawy w przedmiocie zmian granic oraz rozwiązywania i tworzenia gmin wiejskich na obszarze b. zaborów rosyjskiego i austriacko-węgierskiego (załącznik 11).

11. Uchwalono załączone rozporządzenie, uchylające postanowienia Rady Ministrów w sprawie ochrony i użytkowania lasów (załącznik 12).

Posiedzenie zamknięto o godzinie 11 wieczorem.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wykaz ustaw, które winny być przedłożone Sejmowi od uzgodnienia z konstytucją (ust. 2 art. 128).
2. Bestimmungen über die Regelung von Eisenbahnpersonalangelegenheiten (Personalabkommen)⁴²⁶.

[Do p. 4.] Wniosek w przedmiocie utworzenia Komisji Oszczędnościowej przy Ministerstwie Skarbu.

⁴²⁶ Przepisy w sprawie unormowania kolejowych spraw personalnych (porozumienie personalne) (niem.) Dokumentu nie publikuje się.

3. Projekt ustawy o wyłącznościach przemysłowych i handlowych⁴²⁷.
4. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie statutu Państwowego Instytutu Meteorologicznego.
5. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie przekazania Ministrowi Sztuki i Kultury względnie Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządu w dziedzinie sztuki i kultury na obszarze b. dzielnicy pruskiej⁴²⁸.
6. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretów o opiece nad zabytkami kultury i sztuki na obszar b. dzielnicy pruskiej⁴²⁹.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie przekazania Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wykonywanie praw i opieki państwa w sprawach wyznaniowych na obszarze b. dzielnicy pruskiej⁴³⁰.
8. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie przekazania Ministrowi Robót Publicznych zarządu robót publicznych na obszarze b. dzielnicy pruskiej⁴³¹.
9. [Uzasadnienie do] ustawy w przedmiocie wolnego obrotu handlowego między b. dzielnicą pruską, a innymi dzielnicami Rzeczypospolitej Polskiej.
10. Ustawa o obowiązku meldowania się; motywy.
11. Ustawa w przedmiocie zmian granic, oraz rozwiązywania i tworzenia gmin wiejskich na obszarze b. zaborów rosyjskiego i austriacko-węgierskiego; uzasadnienie⁴³².
12. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie uchylecia Postanowienia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1918 r. w przedmiocie ochrony i użytkowania lasów; rozporządzenie⁴³³.

^bZałącznik 1.^b

Wykaz ustaw, które winny być przedłożone Sejmowi od uzgodnienia z konstytucją (ust. 2 art. 128)

Wykaz ustaw, które winny być przedłożone Sejmowi od uzgodnienia z konstytucją (ust. 2 art. 128)

I. Prezydium Rady Ministrów

Ustawa o organizacji statystyki administracyjnej (Dz.U. Nr. 85 p. 464).

Na mocy art. 1 statutu Głównego Urzędu Statystycznego, Urząd ten podlega bezpośrednio Radzie Ministrów, co w myśl art. 45 Konstytucji winno być zmienione w kierunku poddania Urzędu pod odpowiedzialność jednego z ministrów.

⁴²⁷ Nie publikuje się.

⁴²⁸ Nie publikuje się.

⁴²⁹ Nie publikuje się.

⁴³⁰ Nie publikuje się.

⁴³¹ Nie publikuje się.

⁴³² Nie publikuje się.

⁴³³ Nie publikuje się.

II. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych:

Uzgodnienie z Konstytucją ustaw resortu. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych załatwi uchwalenie ustaw potrzebnych dla wykonania Konstytucji, a mianowicie:

a) ustawa z dnia 2 sierpnia 1919 r. o organizacji władz administracyjnych II instancji (Dz.Pr. Nr. 65 poz. 295) zastąpi ustawą o ustroju władz administracyjnych;

b) dekret o zgromadzeniach (Tom XIX Zb[iór] Pr[aw] Ces[arstwa] Ros[yjskiego] z dnia 4/17 marca 1906 r. i dodatek do art. 195.1) zastąpi ustawa o zgromadzeniach. Przepisy dotyczące karnych orzeczeń władz administracyjnych zastąpi ustawa o orzecznictwie karno-administracyjnym.

III. Ministerstwo Skarbu:

1. Ustawa o Skarbie Narodowym (Dz.U. 94/21 poz. 692) art. 6 tej ustawy wprowadza do składu komisji jednego przedstawiciela Sejmu i jednego przedstawiciela Najwyższej Izby Kontroli, co sprzeciwia się art. 2 i 45 konstytucji.

2. ustawa o Państwowej Kasie Oszczędności.

3. należy uzgodnić z Konstytucją karno-skarbowe przepisy wszystkich obowiązujących ustaw skarbowych, jako niezgodnych z art. 72 Konstytucji, o ile nie zostanie złożona ogólna ustawa karno-skarbowa.

IV. Ministerstwo Sprawiedliwości:

Sprawa uzgodnienia z konstytucją ustaw z resortu Ministerstwa Sprawiedliwości wyczerpuje się w zakresie organizacji sądownictwa, ustawami uznanymi w uchwale Rady Ministrów z dnia 6 lutego b.r. za potrzebne do wykonania Konstytucji w zakresie ustawodawstwa cywilnego i karnego należy do komisji kodyfikacyjnej.

V. Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych:

1. Art. 172 ustawy leśnej (Zb[iór] Pr[aw] Ces[arstwa] Ros[yjskiego] t. VII cz. I w 1905 r.) zawierający sprzeczne z art. 6 Konstytucji upoważnienie M.R. i D.P. do alienacji i zamiany parcel leśnych.

2. Ustawa z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejściu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej (Dz.U. 1921 r. Nr. 4 p. 17), jako niezgodna w art. 3 z art. 99 i 113 Konstytucji i w art. 8 z art. 73 Konstytucji.

3. Ustawa z dnia 17 grudnia 1920 r. o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego (D.U. Nr. 4/921 p. 18), jako niezgodna w art. 11 z art. 73 Konstytucji.

VI. Ministerstwo Przemysłu i Handlu:

1. Ustawy przemysłowe austriacka, niemiecka i rosyjska, które ma zastąpić złożona do Prezydium Rady Ministrów ogólna ustawa przemysłowa.

2. Ustawy górnicze.

VII. Ministerstwo Robót Publicznych.

1. Ustawa z dnia 29 IV 1919 r. o organizacji i zakresie działania Min. Rob. Publicznych (Dz.Pr. Nr. 39/19 p. 283),

Ustawa ta w art. 2 i w ust. 2 art. 3 nasuwa wątpliwości co do charakteru Dyrekcji Robót Publicznych wobec art. Konstytucji⁴³⁴. Sprawę tę winna załatwić projektowana przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych ustawa o ustroju władz administracyjnych.

2. Ustawę w przedmiocie zaopatrzenia ludności w drzewo budulcowe i opałowe (Dz.Pr. Nr. 20/919 poz. 229) jako niezgodną z art. 98 Konstytucji zastąpi wniesiona do Sejmu ustawa o odbudowie.

3. Ustawy a) o budowie i utrzymaniu dróg publicznych (Dz.U. Nr. 6/21 p. 32)

b) o dostarczeniu środków przewozowych do budowy i utrzymania dróg publicznych (Dz.U. Nr. 6/21 p. 31)

c) o przepisach porządkowych na drogach publicznych (Dz.U. Nr. 89/21 p. 656) wniesiono do Prezydium Rady Ministrów w celu uzgodnienia z art. 67 i 98 Konstytucji.

VIII. Ministerstwo Kolei Żelaznych:

Projektuje

Ustawę ogólną kolejową, która ma zastąpić wydawane dotychczas na podstawie dekretu z dnia 7 II 1919 r. (Dz.P. Nr. 14 p. 152), konstytucyjnie zatwierzonego, przepisy oraz tenże dekret jako niezgodny z art. 6 Konstytucji.

IX. Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej:

We wszystkich ustawach obowiązujących o pracy zarobkowej dzieci należy „14 lat” zastąpić „15 lat” zgodnie z art. 103 Konstytucji.

W związku z art. 66 Konstytucji (zespolecie wł[adz] adm[inistracyjnych]) winna być rozstrzygnięta kwestia zgodności z tym artykułem ustaw:

a) o inspekcji pracy i

b) o sądach rozjemczych.

X. Ministerstwo Zdrowia Publicznego:

a) art. 28 dekretu z dnia 16 stycznia 1919 r. (Dz.U. Nr. 8 p. 116),

b) należy rozstrzygnąć kwestię zgodności z art. 99 Konstytucji ustawy o ochronie lokatorów (Dz.U. Nr. 4/21 p. :9),

c) art. 15 ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych (Dz.Pr. Nr. 67 p. 402), niezgodny z art. 98 Konstytucji,

d) ustawa o utworzeniu Urzędu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami (Dz.U. Nr. 61 p. 388), niezgodna z art. 99, 100, 101 Konstytucji.

Główny Urząd Ziemi:

1. Ustawa o organizacji Urzędów Ziemskich. Wniesiono do Prezydium Rady Ministrów w celu uzgodnienia jej z art. 73 Konstytucji.

2. Ustawa rosyjska o ograniczeniach w przedmiocie rozporządzania osadami i gruntami włościańskimi, jako niezgodna z art. 96, 101 i 111 Konstytucji. Projekt zmian wniesiono do Prezydium Rady Ministrów.

⁴³⁴ Tak w tekście, numer artykułu konstytucji nie został wspomniany.

3. Pozostaje do rozstrzygnięcia kwestia zgodności ustawy o wykonaniu reformy rolnej z dnia 15 lipca 1920 r. Ustawa ta w art. 13 i 19 z art. 99 Konstytucji.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych i Kultury i Sztuki oświadczyły, iż ustawy, dotyczące ich resortów nie wymagają uzgodnienia.

Do p. 4. Wniosek w przedmiocie utworzenia Komisji Oszczędnościowej przy Ministerstwie Skarbu

^bdo p. 4.^{b435}

Odpis.

WNIOSEK

w przedmiocie utworzenia komisji Oszczędnościowej
przy Ministerstwie Skarbu.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

§ 1.

Przy Ministerstwie Skarbu ustanawia się Komisję oszczędnościową, Ministrowi Skarbu podległą.

§ 2.

Komisja oszczędnościowa:

- a) przedkłada wnioski dyktowane potrzebą oszczędności;
- b) opisuje ze stanowiska finansowo- gospodarczego, udzielone jej przez Prezydium Rady Ministrów projekty organizacji i reorganizacji władz oraz urzędów państwowych;
- c) udziela opinii w sprawach utworzenia, zwiększenia, obniżenia lub zwinięcia etatów władz i urzędów państwowych;
- d) opiniuje wnioski Ministerstw w przedmiocie użycia kredytów, ustalonych w budżecie w kwotach ryczałtowych, nie opartych na szczegółowym planie ich zużycia;
- e) opracowuje przy udziale posłów wyznaczonych przez sejmową komisję skarbowo-budżetową i wojskową, aż do czasu uchwalenia przez Sejm szczegółowego normalnego budżetu Ministerstwa Spraw Wojskowych ^akażdocześnie^a kredyty wojskowe w formie periodycznych preliminarzy. Zrealizowanie kredytów ryczałtowych całkowicie lub częściowo (przewidzianych w punkcie d) wymaga uprzedniej zgody Komisji oszczędnościowej.

§ 3.

W skład Komisji oszczędnościowej wchodzi:

- a) Prezes mianowany przez Naczelnika Państwa, na wniosek Ministra Skarbu,
- b) Zastępca Prezesa, mianowany przez Ministra Skarbu,

⁴³⁵ Wniosek nie wykazany w protokole jako załącznik, ale dołączony do punktu 4 obrad RM.

- c) Delegat, wyznaczony przez Prezydenta Ministrów,
- d) Dyrektor Departamentu Budżetowego Ministerstwa Skarbu lub jego zastępca,
- e) Delegat Prokuraturii Generalnej,
- f) Delegat Najwyższej Izby Kontroli, zależnie od wniosku Prezesa wyższej Izby Kontroli.

§ 4.

Tok urzędowania i regulamin obrad ustali Minister Skarbu w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów.

§ 5.

Personel biurowy przydzieli Komisji oszczędnościowej Minister Skarbu, ewentualnie za zgodną odnośnych pp. Ministrów z pośród urzędników danych Ministerstw.

§ 6.

Komisji oszczędnościowej przekazuje się do załatwienia wnioski przedkładane Prezydium Rady Ministrów przez Wojewódzkie Komisje oszczędnościowe w myśl rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 marca 1921 r.

§ 7.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi.

§ 8.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

^bZałącznik 4^b

Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie statutu Państwowego Instytutu Meteorologicznego

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
na Radę Ministrów

w przedmiocie statutu Państwowego Instytutu Meteorologicznego.

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy następujący projekt ustawy:

U S T A W A

z dnia ^a...^a 1922 r.

w przedmiocie statutu Państwowego Instytutu Meteorologicznego.

Art. 1. Zatwierdza się dołączony do niniejszej ustawy statut państwowego Instytutu meteorologicznego.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 3. Ustawa niniejsza zyskuje moc obowiązującą z dniem ogłoszenia. Jednocześnie traci moc rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 IV 1919 r. w przedmiocie statutu państwowego Instytutu meteorologicznego (Dz.Ust.R.P. Nr. 39 poz. 290).

MARSZAŁEK
PREZYDENT MINISTRÓW
MINISTER ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
MINISTER ROBÓT PUBLICZNYCH
MINISTER POCZT I TELEGRAFÓW

STATUT PAŃSTWOWEGO INSTYTUTU METEOROLOGICZNEGO

Art. 1. Państwowy Instytut Meteorologiczny^h ma na celu^h jest wyższym zakładem badawczym jednoczącym całokształt państwowej^e służby meteorologicznej na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, nie wyłączając służby dla potrzeb wojskowych.

Państwowy Instytut Meteorologiczny podlega Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Art. 2. Państwowemu Instytutowi Meteorologicznemu przysługuje prawo używania pieczęci państwowej z herbem Rzeczypospolitej Polskiej i napisem: „Państwowy Instytut Meteorologiczny”.

Art. 3. Do zadań Państwowego Instytutu Meteorologicznego należy:

a) organizowanie i prowadzenie spostrzeżeń oraz specjalnych badań naukowych z zakresu meteorologii;

b) organizowanie służby pogody i wszelkiej innej służby meteorologicznej ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rolnictwa, wojskowości, lotnictwa, marynarki, komunikacji lądowej i wodnej oraz wyzyskania sił wodnych;

c) stały nadzór naukowy i fachowo-techniczny nad stacjami i zakładami meteorologicznymi prowadzonymi przez urzędy i zakłady państwowe oraz osoby i instytucje, korzystające w tym celu z finansowej pomocy Państwa;

d) popieranie badań i prac meteorologicznych;

e) udział w akcji meteorologicznej międzynarodowej;

f) ogłaszanie wyników badań i spostrzeżeń meteorologicznych.

Art. 4. Państwowy Instytut Meteorologiczny dzieli się na następujące wydziały: ogólny, stacji meteorologicznych, sprawdzań przyrządów, synoptyczny (biuro pogody), aerologiczno-wojskowy i morski.

Tworzenie nowych lub zwijanie istniejących wydziałów może nastąpić na mocy decyzji Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 5. Państwowy Instytut meteorologiczny ma prawo otwierania własnych stacji oraz zakładów specjalnych (obserwatoria, biura pogody itp).

Art. 6. Wyniki spostrzeżeń meteorologicznych, prowadzonych w Państwie Polskim przez wszelkie państwowe urzędy i zakłady zarówno cywilne, jak i wojskowe, oraz przez instytucje lub osoby prywatne, w punkcie c) art. 3 wymienione, winny być udzielane państwowemu Instytutowi meteorologicznemu w sposób przez ten Instytut wskazany.

Art. 7. Państwowy Instytut meteorologiczny oraz jego stacje zakłady w sprawach meteorologii korzystają w zakresie wewnętrznej i zewnętrznej korespondencji radiotelegraficznej, telegraficznej, telefonicznej i pocztowej z wszelkich ulg, przysługujących urzędom państwowym, a w szczególności z prawa pierwszeństwa w przesyłaniu tej korespondencji.

Art. 8. Państwowy Instytut meteorologiczny ma prawo posiadania własnych stacji radiotelegraficznych. Otwieranie tych stacji następuje w porozumieniu z Ministerstwem Poczty i Telegrafów.

Nadto przysługuje Instytutowi prawo korzystania z wszystkich stacji radiotelegraficznych w Państwie, nie wyłączając wojskowych.

Art. 9. Budżet państwowego Instytutu meteorologicznego stanowi odrębny dział budżetu Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

W ramach budżetu wydatkują władze Instytutu samodzielnie.

Art. 10. Na czele państwowego Instytutu meteorologicznego stoi dyrektor, który zarządza wszystkimi sprawami Instytutu, i jest odpowiedzialnym za jego działalność.

Dyrektora państwowego Instytutu meteorologicznego mianuje Naczelnik Państwa.

Art. 11. Do obowiązków dyrektora państwowego Instytutu meteorologicznego należy w szczególności: kierownictwo i nadzór nad pracami Instytutu, opracowywanie budżetu Instytutu i rozporządzanie sumami w ramach tego budżetu, mianowanie personelu pomocniczego urzędniczego na stanowiska X, XI i XII stopnia służbowego oraz niższych funkcjonariuszów i zwalnianie ze służby tegoż personelu, zwoływanie Rady Instytutu, układanie porządku obrad Rady i przewodniczenie jej obradom, reprezentowanie Instytutu na zewnątrz oraz reprezentowanie Państwa Polskiego ⁶w międzynarodowej organizacji meteorologicznej.

Art. 12. Oprócz dyrektora personel państwowego Instytutu meteorologicznego stanowią: wicedyrektor oraz potrzebna liczba kierowników wydziałów, inspektorów stacji adiunktów, asystentów starszych i młodszych, obserwatorów i rachmistrzów starszych i młodszych oraz urzędników kancelaryjnych i niższych funkcjonariuszów.

Art. 13. Wicedyrektor państwowego Instytutu meteorologicznego jest kierownikiem jednego z wydziałów, zastępuje dyrektora w jego nieobecności oraz pełni stale niektóre czynności dyrektora, specjalnie mu powierzone za zgodą Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Art. 14. Do służby meteorologicznej w wydziałach i zakładach Instytutu, mających specjalne znaczenie dla wojskowości, ⁶Minister Spraw Wojskowych na żądanie Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych winien przydzielać podległych sobie funkcjonariuszów, którzy, zachowując swój charakter funkcjonariuszów wojskowych i pobierając uposażenie z budżetu Ministerstwa Spraw Wojskowych,

podlegają pod względem fachowym i technicznym wyłącznie władzom Instytutu i winni stosować się do przepisów regulaminów pracy w Instytucie.

Art. 15. Dyrektor, wicedyrektor oraz kierownicy wydziałów państwowego Instytutu meteorologicznego powinni posiadać naukowy stopień akademicki oraz wykazać się odpowiednimi pracami naukowymi w zakresie meteorologii.

Art. 16. Jako organ doradczy i opiniodawczy, czynna jest Rada państwowego Instytutu meteorologicznego.

Radę państwowego Instytutu meteorologicznego tworzą:

A) dyrektor Instytutu lub wicedyrektor, jako przewodniczący;

B) przedstawiciele zainteresowanych Ministerstw, a mianowicie:

a) 3 przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wojskowych,

b) 1 przedstawiciel Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych,

c) 1 przedstawiciel Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego,

d) 1 przedstawiciel Ministerstwa Robót Publicznych,

e) 1 przedstawiciel Ministerstwa Kolei Żelaznych,

f) 1 przedstawiciel Ministerstwa Poczty i Telegrafów;

C) po jednym przedstawicielu Polskiej Akademii Umiejętności, państwowych Uniwersytetów i Politechnik, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych może powołać do składu Rady po jednym przedstawicielu innych instytucji naukowych i zawodowych.

Za czynności swe członkowie Rady Instytutu nie pobierają żadnego wynagrodzenia.

Art. 17. Do kompetencji Rady państwowego Instytutu meteorologicznego należy:

a) rozpatrywanie sprawozdań z działalności państwowego Instytutu meteorologicznego,

b) udział w opracowywaniu regulaminów Instytutu,

c) wypowiedanie opinii w sprawach mianowania dyrektora Instytutu,

d) wypowiedanie opinii w sprawach mianowania Korespondentów państwowego Instytutu meteorologicznego (art. 20),

e) wypowiedanie opinii fachowych w sprawach, przekazanych Radzie przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych lub dyrektora Instytutu.

Art. 18. W sprawach, dotyczących opinii ściśle fachowych oraz mianowania dyrektora Instytutu, Rada Instytutu może wyłaniać ze swego grona specjalne komisje. Do komisji tych, po za sprawą mianowania dyrektora Instytutu, mogą być przez Radę powoływani z głosem stanowczym również kierownicy wydziałów Instytutu.

Art. 19. Posiedzenia Rady państwowego Instytutu meteorologicznego zwołuje dyrektor, który układa porządek obrad Rady.

Art. 20. Osobom, które przyczyniły się do rozwoju meteorologii w Polsce przez swe badania naukowe lub przez prowadzenie odpowiednich wartościowych

sposprzeżeń meteorologicznych, może być przyznany tytuł korespondenta Państwowego Instytutu Meteorologicznego. Tytuł ten nadaje Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych na wniosek dyrektora Instytutu, zaopiniowany przez Radę Instytutu.

UZASADNIENIE

A. Stan obecny Państwowego Instytutu Meteorologicznego.

Państwowy Instytut Meteorologiczny utworzony został w r. 1919 na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 IV 1919 r. (Dz.Ust. R.P. Nr. 39 p. 290). Państwowy Instytut Meteorologiczny powstał z odpowiedniego przekształcenia dotychczasowego Biura Meteorologicznego przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie, zaś sieć meteorologiczna polska, przez Państwowy Instytut Meteorologiczny zorganizowała, powstała z połączenia w jedną całość:

a) w b. zaborze rosyjskim: stacji meteorologicznych sieci warszawskiej, prowadzonych przez Biuro Meteorologiczne przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie;

b) w b. zaborze austriackim: stacji Akademii Umiejętności w Krakowie, stacji Wiedeńskiego Instytutu Meteorologicznego i stacji c.k. Biura Hydrograficznego – oraz

c) w b. zaborze pruskim: stacji Pruskiego Instytutu Meteorologicznego w Berlinie.

W obecnej chwili sieć meteorologiczna Państwowego Instytutu Meteorologicznego liczy stacyj:

rzędu IV (opadowych) – 461

” III (termometryczno-opadowych) – 71

” II (pełnych) – 55

” I (pełnych, wyekwipowanych nadto w przyrządy samopiszące) – 6

Razem 593

Tą liczbą nie są objęte stacje, które zostały zniszczone we wschodniej części Państwa w r. 1920 podczas inwazji bolszewickiej, a natomiast są tu zaliczone te stacje z powyższych zniszczonych, które zostały już odbudowane.

Pod względem swego ustroju obejmuje Państwowy Instytut Meteorologiczny w chwili obecnej następujące wydziały i oddziały:

1. Wydział ogólny wraz z oddziałem wydawniczym
2. Wydział stacji meteorologicznych wraz z oddziałem opadowym
3. Wydział sprawdzania przyrządów
4. Wydział synoptyczny wraz z radiostacją.

Sprawy, dotyczące aerologii, należą obecnie do stacji meteorologicznych wojskowych (9), zgrupowanych organizacyjnie dookoła Głównej Wojskowej Stacji Meteorologicznej w Warszawie (Lotnisko); tutaj też należy prowadzenie

stałych spostrzeżeń nad prądami powietrznymi w różnych warstwach za pomocą balonów lub latawców, czyli t.zw. pilotaż, niezbędnych dla wypracowywania ostrzeżeń lotniczych.

Meteorologią morską zajmują się stacje nadmorskie (8), należące do Departamentu dla Spraw Morskich i zgrupowane dookoła Urzędu Meteorologicznego Morskiego w Nowym Porcie (Gdańsk). Zarówno wojskowe, jak i nadmorskie stacje meteorologiczne pozostają w stałej łączności z Państwowym Instytutem Meteorologicznym i komunikują mu stale swe spostrzeżenia. Ze sprawozdań tych korzysta Państwowy Instytut Meteorologiczny dla swego materiału klimatologicznego, jak również przy opracowywaniu ostrzeżeń dla lotnictwa lub żeglugi.

Nowy statut przewiduje stałe przyłączenie tych spraw do Państwowego Instytutu Meteorologicznego, w którym projektowane są 2 nowe wydziały: aerologiczno-wojskowy i morski – w zamian istniejących obecnie a mających być przy tym zwiniętymi organizacji meteorologicznych: wojskowej i morskiej przy Ministerstwie Spraw Wojskowych i przy Departamencie dla Spraw Morskich.

W obecnym stanie Instytutu zakres działalności poszczególnych wydziałów Państwowego Instytutu Meteorologicznego jest następujący:

I. Wydział Ogólny z oddziałem Wydawniczym obejmuje:

1) Sprawy ogólnoadministracyjne i biurowość: dziennik pism wchodzących i wychodzących (jak obecnie, do 4000 rocznie); sporządzanie i ekspedycja korespondencji Instytutu, obejmującej m.i[n]. ciągłą korespondencję ze wszystkimi stacjami (do 25 000 rocznie, jak obecnie); sporządzanie okólników, odpisów wykazów meteorologicznych, wysyłka przyrządów, druków, publikacji itp.

2) Zakup inwentarza i przyrządów; prowadzenie magazynu i ksiąg magazynowych.

3) Sprawy budżetowe, sporządzanie preliminarza; rachunkowość, prowadzenie specjalnych ksiąg i wykazów (14 rodzajów), wymaganych przez odnośne rozporządzenie wskutek zaprowadzenia od 1 I 1921 r. własnej rachuby Instytutu i wydzielenie go z rachuby centralnej Ministerstwa; kontrola rachunków, asygnowanie sum do wypłaty.

4) Sprawy personalne.

5) Kierownictwo biblioteki Instytutu i w ogóle wszelkie sprawy biblioteczne jak: prowadzenie katalogów dzieł, czasopism i map, zakup książek, wypożyczanie itd.

6) Układanie materiału dostarczanego przez inne wydziały dla publikacji rocznika Państwowego Instytutu Meteorologicznego i przygotowywanie go do druku (tekst i materiał cyfrowy, mapy i rysunki itd.).

7) Sprawy wydawnictw; prowadzenie korekt.

8) Wydawnictwo opracowywanych przez inne wydziały: Miesięcznych Wiadomości Meteorologicznych, miesięcznych przeglądów pogody wraz z mapami

opadów, tygodniowych map śniegowych w okresie zimowym, bieżących sprawozdań klimatologicznych, dekadowych itd.

Sprawy od 5–8 ujęte są w oddział Wydawniczy.

II. Wydział Stacji Meteorologicznych z oddziałem Opadowym obejmuje:

1) Kierownictwo sieci meteorologicznej Państwa Polskiego, liczącej obecnie 593 stacji, nie włączając w to stacji jeszcze nie odbudowanych po inwazji bolszewickiej w roku 1920. Nadmienić przy tym trzeba, że w stosunku do obszaru Państwa Polskiego i układu jego warunków fizjograficznych liczba stacji całej sieci musi w niedługim czasie wzrosnąć przynajmniej o połowę. Wobec specjalnego znaczenia pomiarów opadu, które nadto wymagają bardzo licznych punktów obserwacyjnych, koniecznym było wydzielić sprawę opadowe w odrębny oddział Opadowy w obrębie tego samego wydziału.

2) Uzupełnienie sieci przez zakładanie stacji nowych lub reaktywowanie dawnych, gdzie tego wymagają braki w ich rozmieszczeniu.

3) Ujednostajnienie metod obserwacji całej sieci („Instrukcja dla stacji meteorologicznych Sieci Polskiej” – wydanie I wyszło w roku 1920, wydanie II w druku).

4) Wykonywanie nadzoru nad działalnością stacji, a mianowicie:

a) przez objazdy i inspekcje stacji na miejscu, przy czym dąży się do tego, aby każda stacja była odwiedzana przez organa Instytutu z reguły, jeśli nie co roku, to przynajmniej co dwa lata – nie licząc inspekcji nadzwyczajnych, wywołanych przez wypadki specjalne;

b) przez omawianie drogą korespondencji wszelkich usterek, dostrzeżonych w prowadzeniu stacji na podstawie badania nadsyłanych przez nie sprawozdań; praktyka poucza, że niezbędnym jest ze strony Instytutu natychmiastowe reagowanie na każdą dostrzeżoną wadliwość stacji, czy to drogą korespondencji, czy też przez wyjazd na miejsce; pod tym względem nie mogą bezwarunkowo nagromadzać się żadne zaległości, jest to bowiem koniecznym warunkiem sprawnego i należytego funkcjonowania sieci.

5) Rozdzielanie rocznych remuneracji obserwatorom, względnie wystosowywanie corocznie pism z podziękowaniem i wyrażeniem uznania do tych obserwatorów, którzy, pracując ideowo zrzekają się tej remuneracji. W ten sposób w r. 1920 wypłacono remuneracje dla 62% obserwatorów, wysłano podziękowania dla 26% obserwatorów, zaś pozostawiono bez remuneracji 12% z powodu wadliwego lub przerywanego funkcjonowania stacji.

6) Opracowywanie bieżącego materiału obserwacyjnego, nadsyłanego stale co miesiąc, względnie co tydzień przez wszystkie stacje sieci polskiej (jak obecnie 593), a przy tym kontrola (graficzna i liczbowa) i sprawdzanie tego materiału zarówno pod względem ścisłości dokonanych przez obserwatorów obliczeń, jak i pod względem rzeczowym, co do dokładności zawartości naukowej dokonywanych przez stacje spostrzeżeń i pomiarów.

7) Opracowywanie i układanie zestawień dla specjalnych zjawisk meteorologicznych lub spostrzeżeń jak burze, grady, ulewy, także spostrzeżenia fenologiczne itd.

8) Przygotowywanie i opracowywanie klimatologicznego materiału w wykreślenie odnośnych map i rysunków dla wydawnictw Państwowego Instytutu Meteorologicznego, opartych na pracach Wydziału Stacji Meteorologicznych (Rocznik, Miesięczne Wiadomości Meteorologiczne, miesięczne przeglądy pogody wraz z mapami opadów, tygodniowe mapy rozkładu pokrywy śnieżnej itd.).

9) Udzielanie informacji oraz wszelkich zestawień meteorologicznych przez władze państwowe lub instytucje prywatne (Ministerstwo Rolnictwa i D.P., Ministerstwo Robót Publicznych, a w szczególności jego Wydział Hydrograficzny, Ministerstwo Kolei Żelaznych, Dyrekcja Budowy Kolei, Sądy, towarzystwa i instytucje rolnicze, biura statystyczne, zarządy miejskie itd.).

Nadto jak we wszystkich wydziałach – prace naukowe personelu fachowego.

III. Wydział Sprawdzania Przyrządów obejmuje sprawdzanie (oznaczanie poprawek) wszystkich nowych przyrządów, które stacje otrzymują do prowadzenia spostrzeżeń zarówno w tych wypadkach, kiedy dostarcza ich i wypożycza stacjom Państwowy Instytut Meteorologiczny ze swych zapasów, jak i wtedy, kiedy stacje zakupują przyrządy z własnych funduszy. W tym ostatnim wypadku każdy przyrząd nabywany przez stację musi przed oddaniem go do użytku przejść przez kontrolę pracowni Wydziału Sprawdzania Przyrządów Państwowego Instytutu Meteorologicznego. W roku 1920 sprawdzono w tej pracowni 58 barometrów rtęciowych, 78 termometrów, 142 deszczomierzy, 10 miarek szklanych, 9 barografów.

Do tego działu należy nadto stałe prowadzenie obserwacji aktynometrycznych (insolacja) w Warszawie, oraz opracowywanie diagramów, kreślonych przez samopiszzące przyrządy (termografy, barografy, pluwiografy, hydrografy i heliografy) obu stacji warszawskich (Warszawa, Czerniakowska, Warszawa Towarzystwo Naukowe Warszawskie).

IV. Wydział Synoptyczny.

Obejmuje wszystkie prace, niezbędne dla codziennego układania przewidywań pogody (prognoz) oraz ostrzeżeń lotniczych, jak również dla publikacji codziennych map pogody. Zarazem wydawane są komunikaty i biuletyny meteorologiczne dla pism codziennych.

Powyższe wydawnictwa obejmują:

1) mapy synoptyczne, zawierające: mapę izobar, prognozę na dzień następny, ogólny stan atmosfery oraz tabelaryczny wykaz obserwacji tych stacji, które pełnią służbę synoptyczną;

2) biuletyny wraz z mapką wieczorną i prognozą na dzień następny;

3) biuletyny o stanie pogody wraz z prognozą dla 6 dzienników, a m.: do Gazety Porannej, Kuriera Polskiego, Kuriera Warszawskiego, Kuriera Porannego, Robotnika, Rzeczypospolitej;

4) biuletyny, zawierające prognozę, rozkład ciśnień, tabelkę z wynikami spostrzeżeń niektórych stacji polskich i kilku zagranicznych – dla 3 dzienników wychodzących po południu a m.: dla Journal de Pologne, Gazety Warszawskiej, Przeglądu Wieczornego.

5) biuletyny, jak poprzednie, dla Polskiej Agencji Telegraficznej (P.A.T.), która ze swej strony przesyła je dziennikom prowincjonalnym;

6) prognozy, jako ostrzeżenia lotnicze, dla Francusko-Rumuńskiego Towarzystwa Żeglugi napowietrznej (Campagne Franco-Roumaine de Navigation aérienne);

7) Komunikaty meteorologiczne codzienne dla Zakładów Amunicyjnych „Pocisk” w Rembertowie oraz dla Polsko-Bałtyckiego Towarzystwa Handlowego (Polbal) w Warszawie.

Do sporządzania ostatecznego każdej synoptycznej mapy pogody potrzebne jest codzienne wykreślenie następujących map pomocniczych:

- 1) izobar (linie jednakowego ciśnienia) (dwa razy dziennie),
- 2) izoterm (linie jednakowej temperatury),
- 3) tendencji barometrycznej (zmiany ciśnienia w ostatnich 3 godzinach (dwa razy),
- 4) linii prądów (układ kierunku i siły wiatru),
- 5) izallobar (różnice ciśnienia w ciągu 24 godzin),
- 6) izaloterm (różnice temperatury w ciągu 24 godzin),
- 7) rozkładu opadów,
- 8) współczynników wilgotności.

Oprócz tego są rozsyłane codziennie telefonicznie prognozy pogody do stacji meteorologicznych przy oddziałach lotniczych, a mianowicie:

- 1) Prądnik Czerwony pod Krakowem – Park Lotniczy
- 2) Poznań Ławica – Park Lotniczy
- 3) Lwów – Park Lotniczy
- 4) Toruń – Szkoła obserwatorów.

Opracowywanie tych prognoz i publikacji opiera się na codziennych komunikatach meteorologicznych różnych stacji, zarówno krajowych, jak i zagranicznych. Komunikaty te nadchodzą do Państwowego Instytutu Meteorologicznego kilka razy dziennie drogą telefoniczną od stacji prowincjonalnych w Państwie oraz drogą radiotelegraficzną z zagranicy za pośrednictwem własnej radiostacji odbiorczej Państwowego Instytutu Meteorologicznego. Poza tym Państwowy Instytut Meteorologiczny komunikuje instytucjom meteorologicznym zagranicznym spostrzeżenia niektórych stacji polskich (grupa polska „Meteo-Pologne”). Komunikaty te są wysyłane przez Centralną Stację Radiotelegraficzną w Cytadeli.

Wydział Synoptyczny odbiera drogą telefoniczną codzienne dane o stanie wody na Wiśle i jej dorzeczach (dla użytku Wydziału Hydrograficznego Ministerstwa Robót Publicznych).

Porządek i układ codziennych prac w Wydziale Synoptycznym jest następujący:

godz. 7 m. 45 Odbiór telefonem obserwacji z lotnictwa i ze stacji Warszawa Towarzystwa Naukowego Warszawskiego

” 8 Zredagowanie:

- a) depeszy do Rzymu i Zurychu
- b) biuletynów porannych 6 egzemplarzy

” 8 m. 10 – 8 m. 45 Odbieranie depesz krajowych telefonem:

- 1) Lublin
- 2) Lwów
- 3) Łódź
- 4) Łuków
- 5) Poznań (Poznań – Uniwersytet, Ławica, Bydgoszcz)
- 6) Prądnik Czerwony (Prądnik, Zakopane, Tarnów)

” 9 Zredagowanie radiodepeszy I ”Meteo-Pologne” zawierającej:

- a) obserwacje dolne
Bydgoszcz, Kraków, Lublin, Lwów, Łódź, Pińsk, Poznań, Warszawa, Zakopane;
- b) obserwacje górne – dostarczane przez stacje wojskowe: Warszawa, Poznań.

” 9–10 Wnoszenie na mapki zaległych depesz (nadesłanych w ciągu nocy)

” 10–12 m. 30 Wnoszenie na mapki danych z zagranicy, prowizoryczne kreślenie izobar i układanie prognozy dla dzienników.

” 12 m. 30 – 13 m. 30 Uzupełnianie mapek i ostateczne wykreślanie izobar, układania biuletynów.

” 14–14 m. 30 Przyjmowanie sygnałów czasu z Paryża i porównywanie zegarów.

” 14 m. 30 – 15 m. 30 odbieranie depesz krajowych telefonem:

- 1) Lublin
- 2) Lwów
- 3) Łódź
- 4) Łuków
- 5) Poznań (Poznań – Uniwersytet, Ławica, Bydgoszcz)
- 6) Prądnik Czerwony (Prądnik, Zakopane, Tarnów)

” 15 m. 30 Układanie radiodepeszy II „Meteo-Pologne” zawierającej:

- a) obserwacje dolne
Bydgoszcz, Kraków, Lublin, Lwów, Łódź, Pińsk, Poznań, Warszawa i Zakopane;
- b) obserwacje górne – dostarczane przez stacje wojskowe: Warszawa i Poznań.

godz. 17 m. 30 – 20 Wnoszenie na mapki, kreślenie izobar, układanie poprawionej prognozy, redagowanie biuletynów dla dzienników, dla stacji wojskowych,

meteorologicznych w Krakowie, Poznaniu i Toruniu oraz dla Towarzystwa Żegluga Napowietrznej.

” 20–20 m. 45 Odbieranie depeesz krajowych telefonem:

- 1) Lwów
- 2) Poznań – Ławica
- 3) Prądnik Czerwony

” 21 Układanie radiodepeeszy III „Meteo-Pologne” zawierającej dane ze stacji: Kraków, Lwów, Pińsk, Poznań i Warszawa.

Meteo-Pologne I, II, III są wysyłane przez Centralną Stację Radiotelegraficzną w Warszawie w godzinach:

9 m. 55, 17 m. 30, 22 m. 20 (czas wschodnioeuropejski).

Stacja odbiorcza radiotelegraficzna w Państwowym Instytucie Meteorologicznym odbiera codziennie następujące depeesze:

przed południem: Nauen (14 st.), Budapeszt (5 st.), Praga (10 st.), Paryż (ok. 30 st.), Oxe (Dania, 5 st.), Belgrad (4 st.), Rzym (od 4–10 st.), Königswusterhausen (około 35 st.), Estonia (4 st.), Sandhans (5 st.), Deutsch-Altenburg (8 st.), Szwecja (11 st.), Gdańsk (1 st.), Toruń (1 st.), Sofia (1 st.), Paryż dep. zbiorowe (40 st.),
po południu: Paryż (około 30 st.), Oxö (5 st.), Königswusterhausen (około 35 st.), Praga (5 st.), Deutsch-Altenburg (4 st.), Szwecja (11 st.), Christiania (około 10 st.).

Nadmienić trzeba, że w myśl uchwał ostatnich kongresu meteorologicznego między państwowego od 1 I 1922 r. będą wprowadzone komunikaty meteorologiczne nocne, wysyłane drogą radiotelegraficzną, a to w celu osiągnięcia tym szerszej podstawy dla wypracowywania prognoz i ostrzeżeń dla komunikacji lotniczej międzynarodowej.

B) Motywy do poszczególnych artykułów statutu.

Niniejszy projekt statutu ma na celu oparcie istnienia Państwowego Instytutu Meteorologicznego na trwałych podstawach prawnych i umożliwienie dostosowania jego organizacji do zadań rozszerzonych i nowo powstających. Obecnie obowiązujące rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 IV 1919 r. (Dz.Ust. Rz.P. Nr. 39 poz. 290) jest pod tym względem niewystarczające.

W szeregu najważniejszych zmian w stosunku do stanu przewidzianego w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 28 IV 1919 wymienić należy następujące:

Do art. 1) i 3).

Obok zadań Państwowego Instytutu Meteorologicznego streszczających się w organizowaniu, prowadzeniu oraz inicjowaniu spostrzeżeń meteorologicznych w Państwie Polskim, jak również badań naukowych z zakresu meteorologii, wymienia się wydawanie publikacji, zawierających wyniki badań i spostrzeżeń meteorologicznych. Obowiązek publikowania tych wyników według form, ustalonych w porozumieniu międzynarodowym, łączy się z udziałem Państwowego Instytutu Meteorologicznego w akcji meteorologicznej międzynarodowej (art. 3 poz. e).

Bardzo ważną jest ze strony Państwowego Instytutu Meteorologicznego dbałość i starania o kształcenie sił fachowo-naukowych z zakresu meteorologii ze względu na przygotowywanie przyszłych pracowników na tym polu. Jak doświadczenie wskazuje, zachodzi pilna potrzeba odpowiednio prowadzonej akcji w tym kierunku z powodu groźnego braku w Polsce sił wykwalifikowanych na polu meteorologii, a zarazem niezbędnych dla specjalnych celów Państwowego Instytutu Meteorologicznego.

Wyraźnie zaznacza się, że do zadań Państwowego Instytutu Meteorologicznego należy obowiązek naukowego nadzoru nad fachową działalnością organizacji i stacji meteorologicznych, zakładanych i prowadzonych przez władze lub zakłady państwowe, oraz przez wszelkie instytucje, korzystające z pomocy państwowej.

Wprowadza się dla Państwowego Instytutu Meteorologicznego obowiązek udziału akcji meteorologicznej międzynarodowej w celu uczestniczenia instytutu w opracowywaniu norm meteorologicznych międzynarodowych, oraz reprezentowania Państwa Polskiego w akcji meteorologicznej międzypaństwowej.

Nadmienić należy, że obowiązki te Państwowy Instytut Meteorologiczny już wykonywa de facto.

Ze względu na ujednostajnienie całej akcji meteorologicznej w Państwie nie wyłączając celów wojskowych i morskich oraz w celu uniknięcia rozpraszania jej w różnych kompetencjach, które by mogło prowadzić do zwiększenia kosztów tej akcji przez kilkakrotne wykonywanie tych samych agend, projekt statutu Państwowego Instytutu Meteorologicznego przewiduje przyłączenie do Państwowego Instytutu Meteorologicznego akcji meteorologicznej prowadzonej obecnie w zakresie wojskowości i marynarki.

Do art. 4.

Ustala się sposób prowadzenia prac w Państwowym Instytucie Meteorologicznym przez podział w odpowiednich wydziałach i oddziałach, uzasadniony rozległością różnorodnych zadań do Państwowego Instytutu Meteorologicznego należących. Przy tym przewidziane jest utworzenie nowych działów.

Do art. 7.

Ulgi przysługujące Państwowemu Instytutowi Meteorologicznemu w zakresie korespondencji meteorologicznej tak pocztowej jak i telegraficznej, polegają na prawie pierwszeństwa w wysyłaniu tej korespondencji, oraz na wysyłaniu do Państwowego Instytutu Meteorologicznego z prowincji listów niefrankowanych, które Państwowy Instytut Meteorologiczny opłaca przy odbiorze w Warszawie.

Wprowadzenie do statutu art. 7 w jego proponowanym brzmieniu jest potrzebne z uwagi na możliwe w przyszłości przyznanie urządnom państwowym ulg pocztowych i telegraficznych, których obowiązująca obecnie ustawa z dn. 27 V 1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu (Dz.Pr.P.P. Nr. 44 poz. 310) nie przyznaje.

Do art. 8.

Zastrzega się dla Państwowego Instytutu Meteorologicznego prawo urządzenia własnej radiostacji i korzystania z niej dla swej korespondencji meteorologicznej jak również w razie potrzeby i z innych radiostacji państwowych.

Jest to niezbędne ze względu na konieczny pośpiech i terminowość w otrzymywaniu codziennych wiadomości meteorologicznych z całej Europy, co stanowi konieczny warunek terminowego opracowywania codziennych przewidywań pogody.

Nadmienić należy, że Państwowy Instytut Meteorologiczny posiada już własną radiostację zakupioną z własnego budżetu przy pomocy odnośnych Władz Wojskowych, które dotąd dostarczały dla tej radiostacji obsługującego personelu wojskowego. Obecnie jednak wskutek demobilizacji personel radiostacji Państwowego Instytutu Meteorologicznego przeszedł na etat Państwowego Instytutu Meteorologicznego, jako personel cywilny.

Do art. 16–17.

Stosownie do doświadczenia nabytego w dwuletniej praktyce, rozszerza się do pewnego stopnia skład Rady Państwowego Instytutu Meteorologicznego oraz zakres jej zadań.

Do art. 20.

Ustanawia się tytuł „Korespondenta Państwowego Instytutu Meteorologicznego”, który może być nadawany osobom, zasłużonym na polu meteorologii, zarówno przez swe badania naukowe, jak i przez prowadzenie odpowiednich wartościowych spostrzeżeń meteorologicznych.

Ma to na celu zarówno możliwość odznaczenia zasług i pracy naukowej na polu meteorologii polskiej, jak i odpowiedniego wynagradzania w ten sposób osób, które na to zasługują przez swą pracę, poświęconą wieloletnim cennym spostrzeżeniom meteorologicznym, a których nie można wynagradzać sposobem zwykłym, t.j. drogą przyznawania im stosowanych przez Państwowy Instytut Meteorologiczny bardzo skromnych remuneracji pieniężnych. Podobna instytucja „Korespondentów” istnieje i przy instytucjach meteorologicznych zagranicznych.

Do art. 10, 15.

Wyszczególnia się skład zarówno fachowego, jak i pomocniczego personelu Państwowego Instytutu Meteorologicznego oraz sposób mianowania.

Dla personelu naukowego kierowniczego (dyrektor, wicedyrektor oraz kierownicy działów) określa się wymagania kwalifikacyjne takie same, jak te, którym mają odpowiadać profesorowie Szkół Akademickich Państwowych – a to z uwagi na stanowisko naukowe Instytutu, oraz rodzaj jego zadań i prac fachowo-naukowych.

Podnieść należy, że tym wymogom odpowiadają w zupełności te normy, jakie są obecnie praktykowane w Państwowym Instytucie Meteorologicznym de facto, przy obsadzaniu wymienionych stanowisk, które też są obsadzone

w myśl powyższej zasady równorzędności ze stanowiskami profesorów Szkół Akademickich państwowych. Zasada ta bowiem została przyjęta jako podstawowa przy pierwotnym tworzeniu Instytutu, jest też stale przestrzegana (obecny dyrektor Państwowego Instytutu Meteorologicznego, poprzednio kierownik Biura Meteorologicznego w Warszawie jest docentem Uniwersytetu Warszawskiego, obecny wicedyrektor Państwowego Instytutu Meteorologicznego poprzednio profesor zwyczajny Akademii Rolniczej w Dublinach względnie Politechniki Lwowskiej, jest też obecnie docentem Politechniki Warszawskiej, obecny kierownik Wydziału Synoptycznego, poprzednio profesor Uniwersytetu w Budapeszcie, obejmuje wykłady na Uniwersytecie Warszawskim, personel ten posiada w tym kierunku kwalifikacje naukowe z uwagi na szereg ogłoszonych prac naukowych z dziedziny meteorologii).

Wspomnieć wreszcie należy, że w ogóle cały personel fachowy Państwowego Instytutu Meteorologicznego, nie tylko kierownicy wydziałów, ale także i adiunkci, asystenci itd. obok wymaganych kwalifikacji takich samych, jak dla odpowiednich stanowisk przy Szkołach Akademickich Państwowych i obok takich samych obowiązków naukowych, mają poza tym rozleglejszy zakres czynności, zabierający im z natury rzeczy więcej czasu wskutek załatwiania bieżących spraw urzędowych, połączonego z przestrzeganiem godzin urzędowych.

MINISTER
^fJ. Raczyński^f

^bZałącznik 9.^b

[Uzasadnienie do] ustawy w przedmiocie wolnego obrotu handlowego między b. dzielnicą pruską, a innymi dzielnicami Rzeczypospolitej Polskiej

UZASADNIENIE

Ustawy z dnia ^a...^a w przedmiocie wolnego obrotu handlowego między b. dzielnicą pruską, a innymi dzielnicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Artykułem pierwszym ustawy z dnia 7 lipca 1921 r. o zniesieniu ograniczeń w zakresie obrotu ziemiopłodami oraz o postawienie Ministerstwa Apropowizacji w stan likwidacji (Dz. Ustaw Nr. 63 poz. 389) i rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 września 1921 r. w sprawie zniesienia monopolu handlu względnie sekwestru cukru i zaprowadzenia jednolitego podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej (Dz. Ustaw Nr. 83 poz. 584) oraz obwieszczeniem Ministra b. Dzielnic Pruskiej z dnia 26 lipca 1921 r. znoszącego rewizje na granicy między b. dzielnicą pruską, a resztą Rzeczypospolitej (Monitor Polski Nr. 189 z dnia 22.8.1921 r.) zniesiono faktycznie istniejące dotychczas ograniczenie wywozu do innych dzielnic Rzeczypospolitej Polskiej poza t.zw. granicę

gospodarczą odnośnie wszelkich artykułów, z wyjątkiem spirytusu i tytoniu, oraz soli i jej produktów ubocznych. Wobec ujednostajnienia podatku spożywczego od spirytusu na obszarze całej Rzeczypospolitej Polskiej rozporządzeniem Rady Ministrów z 14 X 1921 (Dz.Ust. Nr. 86 poz. 628) i ujednostajnienia podatku od tytoniu rozporządzeniem Rady Ministrów z 14 X 1921 (Dz.Ust. Nr. 85 poz. 615) wreszcie podatku od papierosów rozporządzeniem Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z 19 XI 1921 r. (Dz.Ust. Nr. 102 poz. 737) pozostały jedynie jako wyłączone od wolnego obrotu handlowego między b. dzielnicą pruską, a innymi dzielnicami jedynie tylko sól i jej produkty uboczne, a nadto cygara i tytoń fajkowy, co do których obecny podatek spożywczy jest znacznie niższy, niż w innych dzielnicach. Tym samym jednakże nie zniesiono wyraźnie mocy obowiązującej wszystkich odnośnych rozporządzeń, wydanych przez Komisariat Naczelnej Rady Ludowej i Ministra b. Dzielnicy Pruskiej, a uznanych za prawnie ogłoszone przez Ustawę z dnia 23 czerwca 1921 r. o wprowadzeniu dekretów, ustaw sejmowych i rozporządzeń Rządu oraz o dalszym uzgodnieniu ustawodawstwa na obszarze b. dzielnicy pruskiej (Dz. Ustaw 1921 Nr. 75 poz. 511) lecz właściwie tylko zawieszono zastosowanie w mowie będących przepisów.

Utrzymanie granicy gospodarczej było swego czasu koniecznym z powodu istnienia w b. dzielnicy pruskiej zupełnie odmiennych warunków i sekwestru na niektóre artykuły, przez co też uzasadnioną była konieczność utrzymania zamkniętego obszaru gospodarczego od strony innych obszarów Rzeczypospolitej, posiadających inny system gospodarki. Wobec zapowiedzenia wolnego handlu ziemiołodami na całym obszarze Rzeczypospolitej, wobec stale postępującej asymilacji stosunków gospodarczych w poszczególnych dzielnicach Polski, uwydatniającej się najwięcej w zrównaniu cen za różne artykuły, należałoby zupełne zniesienie granicy gospodarczej stwierdzić ustawowo ponad wszelką wątpliwość i w tym celu załączony projekt ustawy, uchylającej dotychczas jeszcze wyraźnie nie zniesione zakazy wywozu poza granicę b. dz. pr., przedłożyć Sejmowi Ustawodawczemu Rzeczypospolitej do uchwały.

^bZałącznik 10^b

Ustawa o obowiązku meldowania się; motywy

U S T A W A

z dnia ^a...^a 1922 r.

^cobowiązku meldowania się^e ^ho meldunkach^h

Art. 1.

Wszystkie osoby, przebywające na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, podlegają zameldowaniu.

Art. 2.

Minister Spraw Wewnętrznych wyznaczy urzędy i władze do prowadzenia ^hodnośnych^h ksiąg meldunkowych i określi osoby obowiązane do wykonywania czynności meldunkowych, oraz sposób postępowania w przedmiocie dokonywania meldunków i prowadzenia ksiąg meldunkowych w miastach, miasteczkach, osadach i gminach wiejskich.

Art. 3.

Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych ureguluje sprawy meldunkowe odnośnie do osób wojskowych i osób cywilnych, znajdujących pomieszczenie w koszarach i budynkach, zajętych przez wojsko.

Art. 4.

Każdy, kto przybywa do danego domu, ^hwzględnie zakładu^h z wyjątkiem ^czakładów wymienionych w ust. 2 tego artykułu^c – na pobyt dłuższy niż 3-dniowy, obowiązany jest w przeciągu 24 godzin przedstawić swój dowód osobisty, ustanowionej do prowadzenia meldunków.

Każdy, kto przybywa do hoteli, zajazdów, oberży, pokojów umeblowanych, domów noclegowych itp. zakładów, obowiązany jest natychmiast po ^hswojem^h przybyciu przedstawić swój dowód osobisty osobie, ustanowionej do prowadzenia meldunków.

Minister Spraw Wewnętrznych może dla pewnych miejscowości i pewnych kategorii osób powyższe terminy skrócić ^club^c przedłużyć.

Art. 5.

Przeprowadzający się z domu do domu lub z miejscowości do miejscowości, winni być wymeldowani w trybie, określonym w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 6.

Winni przekroczenia postanowień niniejszej ustawy oraz rozporządzeń na jej podstawie wydanych, o ile dany czyn nie podlega surowszej ^ckarze^c, ulegną w drodze administracyjnej karze grzywny do 150 000 mk. i aresztu do 1 miesiąca lub jednej z tych kar. Grzywny nieściągalne należy zamieścić na areszt nie-dłuższy niż 1 miesiąc.

Art. 7.

W b. dzielnicach rosyjskiej i austriackiej powołane są do orzecznictwa władze administracyjne I. instancji. Władze te mogą wymierzać grzywny do wysokości 10 000 mk. drogą osądu karnego bez poprzedniego postępowania.

W tym osądzie karnym należy przytoczyć:

- 1) istotę czynu karygodnego, oraz czas i miejsce jego popełnienia,
- 2) władzę, która uczyniła doniesienie,
- 3) wymiar kary z przytoczeniem postanowienia karnego, na którym się opiera
- 4) klauzulę, że skazanemu przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu w terminie 14-dniowym, licząc od dnia następnego po dniu doręczenia, bądź pisemnie, bądź

protokólnie, do władzy, która osąd wydała. W przeciwnym razie osąd staje się prawomocny, a grzywna ściągalna. Wniesienie sprzeciwu powoduje przeprowadzenie zwyczajnego postępowania przez władzę administracyjną.

Grzywny powyżej 10 000 mk. i kary pozbawienia wolności mogą być nakładane jedynie w drodze zwyczajnego postępowania karnego, przepisanego dla władz administracyjnych.

Przeciwko orzeczeniu władzy administracyjnej I. instancji przysługuje stronie prawo odwołania się do władzy administracyjnej II. instancji w terminie 14-dniowym, licząc od dnia następnego po dniu doręczenia orzeczenia.

Aż do wydania szczegółowych w tym względzie przepisów od orzeczeń władz administracyjnych, zapadłych w II. instancji przysługuje stronom prawo odwołania się w ciągu dnia 8. do właściwego sądu okręgowego, który rozpatrzy sprawę przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o postępowaniu w razie odwołania się od wyroków sądów pokoju (powiatowych). Sąd okręgowy nie może uchylić orzeczenia administracyjnego z poleceniem ponownego rozpatrzenia sprawy i wydania nowego orzeczenia.

W b. dzielnicy pruskiej stosuje się art. 10 ustawy z dnia 23. czerwca 1921 r., o wprowadzeniu dekretów, ustaw sejmowych, rozporządzeń Rządu oraz o dalszym uzgodnieniu ustawodawstwa na obszarze b. dzielnicy pruskiej (Dz. Ust. RP. Nr. 75, poz. 511 ^hz r. 1921)^h.

Art. 8.

^hRada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych jest upoważniona do obniżenia lub podwyższenia przewidzianego wymiaru grzywien w miarę wzrostu lub obniżenia się waluty.^h

Art. 9.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych, odnośnie do art. 7 w prowadzeniu z Ministrem Sprawiedliwości, oraz Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych odnośnie do art. 3

Art. 10.

Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem ogłoszenia. Z dniem tym tracą moc obowiązującą wszystkie sprzeczne z nią przepisy.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH:

^fSt. Downarowicz^f

M O T Y W Y

Niejednolitość obowiązujących dotąd na terenie Rzeczypospolitej Polskiej przepisów meldunkowych, wydanych jeszcze przez b. władze zaborcze i okupacyjne wymaga jak najspiesniejszego ujednostajnienia ich w tym celu, by mogły odpowiedzieć żądaniu, dla którego zostały wydane. Wystarczy zaznaczyć, iż zwłaszcza

na terenie b. zaboru rosyjskiego różnorodność przepisów meldunkowych, wydanych przez b. władze rosyjskie nawet na poszczególne obszary b. guberni, musi obecnie powodować nieunikniony chaos, który bez zaistnienia dostatecznej podstawy prawnej nie może być usunięty. Wzmiankowane ujednostajnienie przepisów meldunkowych na całym obszarze Państwa może nastąpić jedynie na zasadzie ustawy, stwarzającej wytyczne, na których można by dopiero oprzeć jednolite przepisy.

Wobec nader liczego napływu do Polski cudzoziemców między którymi znajdują się niejednokrotnie elementy wprost wrogo usposobione dla bytu Rzeczypospolitej, tudzież z uwagi na to, że w dobie powojennej całe szeregi elementów zbrodniczych przenosi się z miejsca na miejsce, szukając odpowiedniego pola do działania, koniecznym jest już choćby ze względów bezpieczeństwa publicznego oprzeć przepisy meldunkowe na podstawie umożliwiającej jednolitą na całym terytorium Państwa ewidencję ruchu publicznego w miastach, osadach i gminach wiejskich.

Ze względu na to, że według obowiązujących przepisów zaborczych osoby przekraczające te przepisy, były pociągnięte do odpowiedzialności sądowej, co wobec przeciążenia sądów nie może przepisom tym zapewnić szybkiej i skutecznej egzekutywy, koniecznym jest wprowadzenie karalności w drodze administracyjnej, albowiem w ten sposób zapewni się postanowieniom ustawy oraz przepisom na jej podstawie wydanym sprawne i szybkie ich wykona[w]stwo.

Wypada wreszcie zaznaczyć, że projektowana ustawa prócz rzeczonyj wyżej karalności administracyjnej i to w wypadkach, gdy dane przekroczenie nie podlega surowszemu przepisowi karnemu nie wprowadza prawie żadnych nowych instytucji prawnych i nie nakłada na społeczeństwo prawie żadnych nowych obowiązków i ciężarów, jedynie tylko istniejące obowiązki ujmuje z pewną całością gwoili ich ujednostajnienia i sprawnego wykonania.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ
21-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 23 lutego 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	inż. Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Wojskowych generał- porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Za Ministra Kolei Żelaznych Podsekretarz Stanu	Julian Eberhardt
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Dyrektor Departamentu administracyjnego Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu legislacyjnego Prezydium Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Dyrektor Departamentu politycznego Prezydium Rady Ministrów	Witold Giełżyński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 20 lutego 1922 r.
2. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego o uchylenie uchwały Rady Ministrów z 13 lutego, wcielającej Główny Urząd Likwidacyjny do Ministerstwa Skarbu (załącznik 1) Rada Ministrów postanowiła wstrzymać wykonanie wymienionej uchwały do chwili ponownego rozpatrzenia sprawy przy udziale Ministra Skarbu.
3. Uchwalono złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z 16 lipca 1920 r. o państwowym podatku dochodowym i podatku majątkowym (załącznik 2).
W artykule 14 skreślono wyraz „drobnej”.
W artykule 35 skreślono końcowe zdanie: „o ile ściąganie tego podatku wedle dotychczas obowiązujących przepisów okaże się niesłuszne i połączone ze znacznym uszczerbkiem dla płatników”.

- W artykule 37 zamiast „od 1 stycznia 1922 r.” ma być „od roku 1922 r.”.
4. Uchwalono załączone wnioski Komisji dla spraw likwidacji nadliczbowych środków lokomocji (załącznik 3).
 5. Uchwalono załączony wniosek w sprawie uznania Rządu dla urzędników, którzy brali udział w rokowaniach polsko-gdańskich (załącznik 4).
Równocześnie postawiono wyrazić uznanie Rządu i Józefowi Leśniewskiemu, naczelnikowi wydziału w Ministerstwie Skarbu, o ile na to zgodzi się Komisarz Generalny Rzeczypospolitej w Gdańsku.
 6. Uchwalono złożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt noweli do ustawy z 13 lipca 1921 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej i noweli do tej ustawy z 23 czerwca 1921 r. (załącznik 5).
W artykule 7 w miejsce wyrazów „na służbie w zawodach niesędziowskich” dano wyrazy „w państwowej służbie niesędziowskiej”.
 7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie zatwierdzenia dodatkowego protokołu do umowy Rządu Polskiego z Rządem Francuskim z 22 grudnia 1921 r. o Wojskowej Misji Francuskiej w Polsce (załącznik 6).
 8. Uchwalono załączony wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w sprawie przedłużenia terminu wstrzymania eksmisji (wysiedlenia) małorolnych dzierżawców w powiatach, na które rozciągał się zakres działania b. Zarządu Cywilnego Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego i b. Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich (załącznik 7).
 9. Minister Spraw Wewnętrznych powiadamia Radę Ministrów o odbyć się mających wiecach urzędniczych, zwołanych przez związki zawodowe pracowników państwowych i komunalnych wbrew wskazówkom danym tym związkom przez Ministra Spraw Wewnętrznych.
Postanowiono zakazać odbycia tych wieców i dać odpowiedni komunikat do prasy.
Minister Spraw Wewnętrznych wyda odpowiednie zarządzenia w stosunku do związków pracowników państwowych i komunalnych, niestosujących się do zleceń Rządu.
Niezależnie od tego poszczególne Ministrowie pociągną do odpowiedzialności tych członków wymienionych związków pracowników państwowych, którzy działają wbrew zarządzeniom władzy.
 10. Minister Skarbu referuje wyniki odbytej pod przewodnictwem Prezesa Rady Ministrów konferencji w sprawie zwalczania drożyzny.
Rada Ministrów przyjęła do wiadomości zarządzenia wydane w tym względzie przez Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu, Kolei Żelaznych i Spraw Wewnętrznych, a mianowicie:
 - 1) wykluczenie weksli przy zapłacie daniny w pierwszej linii przez tych, którzy posiadają większe zapasy zboża (podsiew i ordynarię) i mogą je natychmiast na rynek rzucić;

- 2) bezzwłoczne obniżenie cła od artykułów pierwszej potrzeby;
- 3) zakaz eksportu jaj do końca marca b.r.;
- 4) czasowe zniżenie frachtów kolejowych na zboże, mąkę, krupy, ziemniaki i kaszę do miast w pewnym promieniu i dla pewnych ilości;
- 5) nieudzielanie kredytu przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową i prywatne banki kupcom i wytwórcom mającym zapasy towarów, a nieobniżającym cen.

Rada Ministrów równocześnie zleciła Ministrowi Spraw Wewnętrznych wydanie zarządzenia, nakazującego kupcom uwidacznianie cen na artykułach pierwszej potrzeby pod rygorem grzywny i zamknięcia sklepu przez policję.

11. Profesor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie Abraham referuje zasady projektu konkordatu między Rzeczpospolitą Polską a Stolicą Apostolską⁴³⁶. Projekt ten wejdzie pod obrady Komitetu Politycznego Rady Ministrów. Posiedzenie zamknięto o godzinie 11 wieczorem.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie uchwały Rady Ministrów z dnia 13 lutego 1922 r.⁴³⁷
2. Ustawa w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. (Dz.U.R.P. Nr. 82, poz. 550) o państwowym podatku dochodowym i podatku majątkowym⁴³⁸.
- 3a. Wniosek Komisji dla spraw likwidacji nadliczbowych środków lokomocji w sprawie samochodu dla Prezesa Delegacji Polskiej do spraw repatriacji⁴³⁹.
- 3b. Wniosek Komisji dla spraw likwidacji nadliczbowych środków lokomocji w sprawie samochodu dla Ministerstwa Spraw Wojskowych⁴⁴⁰.
4. Wniosek w sprawie uznania Rządu dla urzędników, którzy brali udział w rokowaniach polsko-gdańskich.
5. [Motywy] do ustawy zmieniającej niektóre postanowienia ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów Rz[eczy]p[ospo]litez Polskiej (Dz.Ust.Rz.P. No. 65 poz. 436) i noweli do tej ustawy z dnia 23 czerwca 1921 (Dz.Ust.Rz.P. No. 56 poz. 351).

⁴³⁶ Pierwsza konferencja w sprawie konkordatu miała miejsce 16 sierpnia 1921 r. pod przewodnictwem ministra Macieja Rataja i brało w niej udział 16 osób. Prace toczyły się na podstawie wstępnego projektu autorstwa prof. Władysława Abrahama.

⁴³⁷ Nie publikuje się.

⁴³⁸ Nie publikuje się.

⁴³⁹ Nie publikuje się.

⁴⁴⁰ Nie publikuje się.

6. Wniosek M.S.Wojsk. w porozumieniu z Min. Skarbu i Min. Spraw Zagranicznych w sprawie zatwierdzenia dodatkowego protokołu do Umowy Rządu Polskiego z Rządem Francuskim z dn. 22 XII o Wojskowej Misji Francuskiej w Polsce [tekst protokołu po francusku].
7. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie przedłużenia terminu wstrzymania eksmisji (wysiedlenia) małorolnych dzierżawców w powiatach, na które rozciągał się zakres działania b. Zarządu Cywilnego Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego i b. Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich.
[Załącznik do p. 10.] [Notatka odręczna]; wniosek nagły Ministrów Skarbu oraz Przemysłu i Handlu w przedmiocie wyjątkowego zwolnienia od cła względnie zniżenia mnożnika celnego od towarów żywnościowych, odzieżowych i obuwia na okres 6-ciu tygodni⁴⁴¹.

^bZałącznik 4.^b

Wniosek w sprawie uznania Rządu dla urzędników, którzy brali udział w rokowaniach polsko-gdańskich

^bLeśniewski Józef^b

Wniosek

w sprawie uznania Rządu dla urzędników, którzy brali udział w rokowaniach polsko-gdańskich.

Rada Ministrów uchwalić raczy: porucza się wysłanie poniżej podanych pism Prezesowi Rady Ministrów

Do Pana Stanisława Rychłowskiego radcy ministerialnego przy Komisariacie Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku.

Imieniem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej wyrażam Panu uznanie i podziękowanie, za gorliwą i owocną pracę około zawarcia umowy polsko-gdańskiej z 24 października 1921 r.⁴⁴² w charakterze generalnego sekretarza Delegacji Polskiej.

Do Pana Dr. Witolda Prądzyńskiego Dyrektora Departamentu w Ministerstwie Sprawiedliwości
w m i e j s c u.

⁴⁴¹ Nie publikuje się.

⁴⁴² Umowa między Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem w celu wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej konwencji z 9 listopada 1920 r., podpisanej w Paryżu, a mówiącej o m.in., że Polska weźmie na siebie prowadzenie spraw zagranicznych Wolnego Miasta Gdańska, Gdański Zarząd Celny będzie zobowiązany do zdawania rachunku Zarządowi Ceł Polskich z wpływów celnych i będzie odpowiedzialny za ich pobór oraz za wykonanie ustaw celnych. Polska będzie miała swobodny dostęp do używania portu i środków komunikacyjnych, ponadto Polsce przysługiwać będzie prawo założenia w porcie gdańskim służby pocztowej, telegraficznej i telefonicznej, połączonej bezpośrednio z Polską.

Imieniem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej wyrażam Panu uznanie i podziękowanie, za gorliwą i owocną pracę około zawarcia umowy polsko-gdańskiej z 24 października 1921 r. a w szczególności przy opracowaniu postanowień natury prawnopństwowej i politycznej tej umowy.

Do Pana Dr. Witolda Sahanka
w G d a ń s k u

Imieniem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej wyrażam Panu uznanie i podziękowanie, za gorliwą i owocną pracę około zawarcia umowy polsko-gdańskiej z 24 października 1921 r. a w szczególności za wybitny udział w pracach Komisji dla spraw przynależności państwowej i Komisji redakcyjnej.

Do Pana Dr. Stanisława Lewakowskiego
Delegata Ministerstwa Skarbu
w G d a ń s k u.

Imieniem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej wyrażam Panu uznanie i podziękowanie, za gorliwą i owocną pracę około zawarcia umowy polsko-gdańskiej z 24 października 1921 r. a w szczególności około działu celnego tej umowy.

Do Pana Dr. Jana Moszczyńskiego, Dyrektora Departamentu
w Ministerstwie Poczty i Telegrafów
w m i e j s c u.

Imieniem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej wyrażam Panu uznanie i podziękowanie, za gorliwą i owocną pracę około zawarcia umowy polsko-gdańskiej z 24 X 1921 r. a w szczególności w dziedzinie uregulowania służby pocztowej i telegraficznej.

^hDo Pana Dr. Ignacego Wróbla, Dyr. Departamentu
w Ministerstwie Kolei Żelaznych
w miejscu.

Imieniem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej wyrażam Panu uznanie i podziękowanie, za gorliwą i owocną pracę około zawarcia umowy polsko-gdańskiej z 24 X 1921 r., a w szczególności za umiejętne i energiczne przeprowadzenie rokowań kolejowych.^h

Do Pana Jana Dembińskiego
podprokuratora Sądu Najwyższego
w miejscu.

Imieniem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej wyrażam Panu uznanie i podziękowanie, za gorliwą i owocną pracę około zawarcia umowy polsko-gdańskiej z 24 X 1921 r., a w szczególności za współudział w pracach Komisji dla spraw przynależności państwowej i mozolną pracę przy redakcji i tłumaczeniu tekstu umowy.

Do Pana Bronisława Stelmachowskiego
sędziego Sądu Najwyższego
w miejscu.

Imieniem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej wyrażam Panu uznanie i podziękowanie, za gorliwą i owocną pracę około zawarcia umowy polsko-gdańskiej z 24 października 1921 r., a w szczególności za współudział w pracach Komisji dla spraw przynależności państwowej i mozolną pracę przy redakcji i tłumaczeniu tekstu umowy.

^bZałącznik 5.^b

[Motywy] do ustawy zmieniającej niektóre postanowienia ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów Rz[eczy]p[ospo]litej Polskiej (Dz.Ust.Rz.P. No. 65 poz. 436) i noweli do tej ustawy z dnia 23 czerwca 1921 (Dz.Ust.Rz.P. No. 56 poz. 351)

MOTYWY.

Projekt niniejszy, zmierzający do poprawienia uposażenia sędziów i prokuratorów, wychodził na ogół z założeń wyłuszczonych w motywach rządowego projektu ustawy z dnia 13 lipca 1920 Dz.Ust.Rz.P. Nr. 65 poz. 436 (Druk sejmowy Nr. 1781).

Założeniem motywów rzeczonego projektu było, że stan sędziowski spełnia jedną z trzech funkcji władzy państwowej, że skutkiem tego stan ten zajmuje w organizmie państwowym stanowisko całkiem odrębne, że następstwem tego musi być zupełne oddzielenie sądownictwa od administracji i że oddzielenie to powinno być wyrażone między innymi przez wyłączenie stanu sędziowskiego z systemu rang i w odrębnym urzędzeniu uposażenia sędziów i prokuratorów. Wskazano zaś przy tym na to, że wysokość uposażenia sędziów i prokuratorów, ze względu na szczególną jakość i doniosłość funkcji przez nich spełnianych nie może być mierzona miarą stosowaną do urzędników państwowych, ale że przeciwnie względnie wyższe uposażenie sędziów i prokuratorów powinno być usprawiedliwione rodzajem zadań, do których spełniania funkcjonariusze ci są powołani. Wskazano na to, że już sędzia najniższej instancji, jako czynnik powołany do wymierzania sprawiedliwości, czy to na polu sporów cywilnych między dwoma stronami, z których jedną może być samo państwo, czy też w zakresie sądownictwa karnego, gdzie temu sędziemu najniższej instancji służy władza karna nad wszystkimi obywatelami Rz[eczy]p[ospo]litej aż do osobistości u szczytu rządu stojących, z jedynym wyjątkiem osoby Prezydenta Rz[eczy]p[ospo]litej, a także nad członkami ciała ustawodawczego, musi być pod każdym względem a zatem i pod względem uposażenia tak postawiony, iżby miał zapewnioną

powagę i zupełną, zwłaszcza materialną, niezależność. Wskazano również na to, że sędzia, nawet najniższej instancji, rozstrzyga powierzone sobie sprawy samodzielnie, dzierżąc w swym ręku całą pełnię władzy sędziowskiej, podczas gdy urzędnik nawet bardzo wysokiego stopnia służbowego zależy przy rozstrzygnięciu powierzonych sobie spraw od woli zwierzchnika, który może mu wprost polecić, by daną sprawę w ten, czy inny sposób załatwił, że więc także ta zasadnicza różnica pod względem władzy sędziiego nawet najniższej instancji a urzędnika nawet bardzo wysokiego stopnia służbowego nie może pozostać bez wpływu na traktowanie sędziiego i urzędnika pod względem uposażenia.

Określone zasady znalazły wyraz we wspomnianej wyżej ustawie. Ustawa ta mianowicie wyłączyła sędziów i prokuratorów z hierarchicznego systemu urzędniczego a stawki uposażenia sędziów i prokuratorów określiła tak, iż uposażenie to było stosunkowo wyższe od uposażenia urzędników.

Taka była w tej sprawie opinia Sejmu Ustawodawczego, taka była jego wola. Tę opinię o szczególnej doniosłości zadań sędziiego, tę wolę postawienia go na należytych poziomach, Sejm ustawodawczy wyraził następnie w ustawie konstytucyjnej a to nie tylko w art. 80, który stanowi, iż „odrębne stanowisko sędziów, ich prawa i obowiązki oraz uposażenie, określi osobna ustawa”, ale przede wszystkim w art. 79, który zapewnia sędziom prawo nietykalności równe prawie nietykalności poselskiej (art. 21).

Zgodnie z tymi postanowieniami ustawy konstytucyjnej stwierdzić trzeba, że zamiarem ustawodawcy było uprzywilejowanie stanu sędziowskiego. Sejm Ustawodawczy chciał ten stan uprzywilejować, bo wszak w całym szeregu przepisów zawartych w innych ustawach a także w całym szeregu uchwał, powziętych przy różnych sposobnościach, odwołuje się do tego właśnie stanu, jako dającego rękojmię znajomości prawa, bezstronności i niezależności. Sejm powołuje mianowicie sędziiego w szeregu ustaw do składu ciał orzekających, czy opiniujących, w sprawach, które leżą poza zakresem sądownictwa, powierzając mu wybitne w tych ciałach stanowisko (art. 19, 24, 42 i 91 dekretu o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawod[awczego] z 28 XI 1918 Nr. 18 poz. 46 Dz.P., art. 3 dekretu w przedmiocie statutu tymczasowego palestry polskiej z 24 XII 1918 Nr. 22 poz. 76 Dz.P., art. 8, 9, 18 i 19 dekretu o odpowiedzialności dyscypl[inarnej] nauczycieli z 7 II 1919 Nr. 14 poz. 187 Dz.P., zatwierdzonego ustawą z 21 VIII 1919 Nr. 63 poz. 374 Dz.P., art. 1 ustawy o rzeczowych świadczeniach wojennych z 11 IV 1919 Nr. 32 poz. 264 Dz.P., art. 9 i 13 ustawy o ustaleniu i oszacowaniu świadczeń i strat wojennych z 10 V 1919 Nr. 41 poz. 278 Dz.P., art. 2 ustawy o tymczasowej nadzwyczajnej komisji rewizyjnej z 7 XI 1919 No. 89 poz. 484 Dz.P., art. 10 i 17 ustawy o organizacji urzędów ziemskich z 6 XII 1920 Nr. 70 poz. 461 Dz.Ust.) – do pomocy sędziiego odwołuje się Sejm, ile razy chodzi o ściśle i bezstronne zbadanie pewnych dla państwa szczególnie ważnych spraw i stosunków przez umyślnie w tym celu ustanowione komisje sejmowe,

a co najważniejsze, czynnikowi sędziowskiemu powierza Sejm w ustawie konstytucyjnej (art. 19) rozstrzygnięcie o ważności wyborów zaprotestowanych.

Jakżeż się jednak w rzeczywistości przedstawia dzisiaj to uprzywilejowane stanowisko sędziów, jeżeli ono ma być mierzone wysokością przyznanego sędziom uposażenia?

Dołączona do niniejszego projektu tabela porównawcza uposażenia sędziów i prokuratorów z jednej a urzędników z drugiej strony wykazuje, że skutkiem przyznania urzędnikom dodatków za kierownictwo uposażenie sędziów i prokuratorów III i IV grupy spadło poniżej uposażenia urzędników V i IV stopnia służbowego. O ile chodzi o sędziów IV grupy t.j. sędziów Sądu Najwyższego, różnica, o której mowa, wyraża się kwotą przeszło 18 000 mk. Różnica ta zaznacza się także, o ile chodzi o sędziów I a więc najniższej grupy, zauważyć bowiem trzeba, że jak to wynika z porównania stawek uposażenia, zawartych w ustawie o uposażeniu sędziów i prokuratorów, ze stawkami, zawartymi w ustawie o uposażeniu urzędników a także z motywów wspomnianego wyżej projektu rządowego (do art. 4) uposażenie sędziego najniższej grupy odpowiadać miało mniej więcej uposażeniu urzędnika Vb kategorii płacy (płaca zasadnicza urzędnika Vb kat. płacy – 2350 mk., płaca zasadnicza sędziego 2400 mk.). Sięgając w tym porównaniu do wyższych grup sędziowskich, stwierdzić można, że uposażenie sędziego II grupy odpowiadać miało mniej więcej uposażeniu urzędnika Va kategorii płacy, uposażenie sędziego III grupy uposażeniu urzędnika IV kategorii płacy a wreszcie uposażenie sędziego IV grupy uposażeniu urzędnika III kategorii płacy. W świetle takiego porównania dzisiejsze obniżenie się uposażenia sędziego Sądu Najwyższego, który dawniej uposażony był na równi z urzędnikiem IV kategorii płacy (szefem sekcji), przedstawia się jeszcze jaskrawiej.

We wspomnianej tabeli porównawczej zestawiono uposażenie sędziego I grupy z uposażeniem urzędnika VI stopnia służbowego (a nie Vb kategorii płacy), pragnąc wykazać, że nawet porównanie, odbiegające na niekorzyść sędziów od zasady porównawczej, która się przejawia w stawkach uposażenia obu w mowie będących ustaw, stwierdza upośledzenie sędziów i prokuratorów.

Nie od rzeczy będzie zwrócić tutaj uwagę na to, że porównując uposażenie urzędników i sędziów nie można zestawiać uposażenia urzędników na stanowiskach kierowniczych z uposażeniem sędziów takie stanowiska zajmujących, albowiem sędziowski dodatek za kierownictwo ma całkiem inne znaczenie, niż dodatek za kierownictwo pobierany przez urzędnika. Wobec zasadniczej równości uposażenia sędziów wszystkich grup, uposażenia wzrastającego zasadniczo tylko w miarę ilości wysłużonych lat (urzędnicy, mając możliwość awansowania na urzędy wyższych stopni służbowych otrzymują oprócz tego osobny dodatek za wysługę lat), sędziowski dodatek za kierownictwo jest raczej wykładnikiem większej ważności stanowiska, które zajmuje sędzia sprawujący kierownictwo sądu. Sędziowski dodatek za kierownictwo odpowiada zatem w hierarchicznym

systemie urzędniczym różnicy, jaka zachodzi między wyższym a niższym stopniem służbowym. U sędziów różnica ta wyraża się dodatkiem za kierownictwo – u urzędników wyższością stopnia służbowego a nadto jeszcze także dodatkiem za kierownictwo. Co więcej: przeważająca część urzędników V stopnia służbowego, zaś chyba wszyscy bez wyjątku urzędnicy IV stopnia służbowego pobierają dodatki za kierownictwo lub dodatki reprezentacyjne, zaś pośród sędziów i prokuratorów III i IV grupy otrzymują dodatki za kierownictwo tylko bardzo nieliczne jednostki.

Otóż ten niekorzystny dla sędziów i prokuratorów stan rzeczy wymaga poprawy, równowaga między uposażeniem sędziów i prokuratorów z jednej a uposażeniem urzędników z drugiej strony, ustalona przez ustawodawcę stawkami zawartymi we wspomnianych dwóch ustawach o uposażeniu a zachwiana następnie przez wprowadzenie dla urzędników dodatków za kierownictwo i dodatków reprezentacyjnych, powinna być przywrócona. Stać się to powinno tym więcej, że uchwalona niedawno ustawa z dnia 10 stycznia 1922 Nr. 4 poz. 17 Dz.Ust.Rz.P. o mnożnikowym dodatku dla urzędników za studia wyższe pociągnęła za sobą dalsze obniżenie się uposażenia sędziów i prokuratorów. Stać się to powinno dlatego, bo dzisiaj chodzi już nie o rozkwit polskiego sądownictwa, o uchronienie tego sądownictwa przed przesileniem, ale wręcz o zapobieżenie grożącemu mu katastrofalnemu rozpadnięciu się. Odpowiedzialność za tak groźne skutki trudno byłoby ponieść, jeżeliby zabraknąć miało środków do zażegnania niebezpieczeństwa.

Wśród powojennych nienormalnych stosunków powszechny jest objaw usuwania się ludzi z wyższymi studiami a zwłaszcza ze studiami prawniczymi, od więcej niż skromnie wynagradzanej służby państwowej. Jeżeli zjawisko to następuje trudności innym działom służby państwowej, to w zakresie sprawiedliwości stwarza ono sytuację tak poważną, iż opanowanie jej – zwłaszcza na obszarach byłego zaboru rosyjskiego – jest więcej niż trudne. Obowiązki urzędników, nawet na stanowiskach, na których w czasach normalnych wymagać trzeba studiów prawniczych, mogą być spełniane w bardzo szerokim zakresie także przez pracowników, którzy tych studiów nie ukończyli. Natomiast na stanowiskach sędziowskich i prokuratorowskich muszą być postawieni ludzie, którzy są prawnikami i to doświadczonymi prawnikami. Sędzia i prokurator powołani są do codziennego rozwiązywania zagadnień prawniczej natury, do czego potrzebna jest nie tylko wiedza prawnicza, ale także prawnicze doświadczenie i prawniczy sposób myślenia. Sędzia-nieprawnik to wyjątek, to typ przejściowy, umieszczony w sądach pokoju, powołany do współpracy na polu sądownictwa skutkiem braku prawników, typ, który z czasem musi ustąpić miejsca sędziemu prawnikowi.

Otóż każdy sędzia-prawnik, zwłaszcza w b. zaborze rosyjskim, gdzie personel sędziowski składa się w dużej swej części z byłych adwokatów, każdej chwili może zmienić swój zawód, przerzucając się do lukratywnego zawodu adwokackiego.

Konkurencja tego ostatniego zawodu staje się dla sądownictwa z dnia na dzień coraz dotkliwsza. Luki, jakie w szeregach sędziowskich powstają, coraz trudniej zapęlniać, bo napływ młodych sił do sądownictwa ustawicznie maleje. Dojdzie wkrótce do tego, że także w dzielnicy, której dotąd nieznanym był sędzia nieprawnik w Małopolsce, trzeba będzie drogą osobnej ustawy stworzyć instytucję sędziów-nieprawników. Jak na tym ucierpi powaga sądownictwa, jakość pracy sędziowskiej, zbędne byłoby wyjaśniać.

Ale i te wyjątkowe sposoby ratowania sądownictwa nie pomogą, jeżeli się nie stworzy warunków, które by młodych prawników zachęcić mogły do poświęcenia się służbie sędziowskiej. W walce o byt swój sędziowie nie sięgną do środków radykalnych, do zbiorowego powstrzymania się od pełnienia swych obowiązków. O to nie ma obawy. Sędziowie występować będą ze służby i to coraz liczniej, aż ten aparat sądowy, funkcjonujący dla braku sił i dla ustawicznie zwiększającego się nawału pracy coraz powolniej, automatycznie sam działać przestanie. Jest obowiązkiem zarządu państwowego uprzytomnić sobie, że to się stać może. Z uświadomienia sobie tego niebezpieczeństwa należy wysnuć konsekwencje.

Ubytki w personelu sędziowskim i prokuratorskim przedstawiają się jak następuje:

A. Sędziowie i prokuratorzy (bez aplikantów)

- 1.) w b. zaborze rosyjskim
(apelacja warszawska, lubelska i Ziemi Wschodnich)
etatów 1053 z tego nieobsadzonych 193 (18%)
- 2.) w b. zaborze austriackim
(apelacja lwowska i krakowska)
etatów 1513 z tego nieobsadzonych 307 (20%)
- 3.) w b. zaborze pruskim
(apelacja poznańska i pomorska)
etatów 523 z tego nieobsadzonych 148 (28%)

B. Aplikanci.

- 1) w b. zaborze rosyjskim
etatów 177 z tego nieobsadzonych 90 (50%)
- 2) w b. zaborze austriackim
etatów 413 z tego nieobsadzonych 125 (30%)
- 3) ilość nieobsadzonych etatów aplikantów w b. zaborze pruskim chwilowo nie jest dokładnie znana.

Najwięcej niepokojące są cyfry odnoszące się do aplikantów, bowiem najlepiej wskazują na bardzo słabe zainteresowanie się prawników zawodem sędziowskim. Faktyczny stan rzeczy jest daleko gorszy. W b. zaborze rosyjskim brak odróżnienia aplikantów jako kandydatów do stanu sędziowskiego od aplikantów, którzy aplikację sądową (dwuletnią) odbywają jako część składową aplikacji adwokackiej (ogółem 4 lata). Wobec tego tylko nielicznych aplikantów, którzy

w b. zaborze rosyjskim aplikację sądową odbywają nie można bez zastrzeżeń uważać za kandydatów do stanu sędziowskiego. W bieżącym roku zaczęto w b. zaborze rosyjskim odbierać od kandydatów na aplikantów oświadczenie, czy się zamierzają poświęcić zawodowi sędziowskiemu, czy też aplikację pragną odbyć w celu przygotowania się do zawodu adwokackiego. I cóż się pokazało? Z pośród 79 aplikantów, których przyjęto w tym okresie w okręgu apelacyjnym warszawskim (przeważnie w Warszawie) 42 kandydatów oświadczyło, iż się zamierzają poświęcić adwokaturze, 12 nie złożyło żadnego zdecydowanego oświadczenia a tylko 25 objawiło zamiar pozostania w sądownictwie. Pośród 9 kandydatów przyjętych na aplikację w okręgu apelacyjnym lubelskim znalazł się tylko jeden kandydat, który oświadczył, że zamierza zostać sędzią.

Podobne stosunki panują w Małopolsce. Tam wszystkie etaty aplikantów przeznaczone są wyłącznie dla kandydatów sędziowskich. Kandydaci adwokaccy przyjmowani są na jednoroczną bezpłatną praktykę sądową, poza etatami. Jednakże tak jak oświadczenie danego kandydata w b. zaborze rosyjskim, że zamierza się poświęcić zawodowi sędziowskiemu, nie daje jeszcze żadnej pewności, iż kandydat ten rzeczywiście w sądownictwie pozostanie, podobnie i w Małopolsce fakt, iż dany kandydat jest aplikantem sędziowskim, nie pozwala jeszcze liczyć na niego jako na przyszłą siłę sędziowską. Owszem coraz częstsze opuszczanie sądownictwa przez aplikantów sędziowskich dowodzi, iż niejedyn kandydat, który miał może szczerzy zamiar poświęcić się zawodowi sędziowskiemu poznawszy bliżej trudne warunki służby sędziowskiej, ciężkie łączące się z nią obowiązki i zorientowawszy się co do wysokości sędziowskiego uposażenia, rychło zamiar ten porzucił. W czasie od 1 sierpnia 1920, a więc w okresie po wejściu w życie ustawy o uposażeniu sędziów, ustawy która miała zapewnić sędziom stosunkowo wyższe uposażenie, opuściło służbę w sądzie, w okręgu apelacyjnym lwowskim, 35 aplikantów sędziowskich. Prezes apelacji krakowskiej nie wymienia liczby aplikantów sędziowskich, którzy w tym obecnie czasie ze służby wystąpili, stwierdza jednak, że z liczby aplikantów wstępujących do służby nie można wyciągnąć żadnych wniosków, „gdyż bardzo znaczna liczba aplikantów sędziowskich w ciągu służby przygotowawczej a zwłaszcza po upływie roku rezygnuje z posad i przenosi się do innych zawodów”. Fakt, iż w Małopolsce przecież pewna ilość kandydatów zgłasza się na aplikację sędziowską a nie na praktykę sądową adwokacką objaśnić można łatwo tym, iż aplikacja sędziowska jest płatna a praktyka adwokacka w sądzie bezpłatna. Niejeden tedy kandydat na adwokata odbywa praktykę sądową na koszt państwa jako aplikant sędziowski. Prezes apelacji krakowskiej podnosi dalej z ubolewaniem fakt, że do egzaminu sędziowskiego zgłasza się tylko minimalna ilość aplikantów. W ciągu roku 1921 złożyło w tej apelacji egzamin sędziowski tylko trzech aplikantów a z tych jeden już wystąpił ze służby sądowej. W ciągu całego roku tylko dwóch nowych kandydatów ukwalifikowanych na urząd sędziowski na obszar całego okręgu apelacyjnego, z którego

ciągle jeszcze oddawać trzeba posiłki dla Wielkopolski i na Śląsk – to cyfra bardzo przekonywująca o opłakanych stosunkach w zawodzie sędziowskim, zwłaszcza jeżeli się zważy, że żadnej nie ma pewności, czy ci dwaj egzaminowani aplikanci nie pójdą w ślady tamtego trzeciego, który ze sądu już wystąpił.

Projekt niniejszy przedstawia sposób, w jaki by uposażenie sędziów i prokuratorów poprawić należało w granicach systemu wprowadzonego ustawą z dnia 13 lipca 1920. Przeciwnicy wyodrębnienia sędziów i prokuratorów wskazują na to, że obniżenie uposażenia sędziów w stosunku do uposażenia urzędników wywołane zostało wyłączeniem sędziów z hierarchicznego systemu urzędniczego. Środek do poprawienia uposażenia sędziów chcieliby widzieć w przywróceniu sędziom stopni służbowych urzędniczych. Otóż, stwierdzić trzeba, że użycie tego środka jest niemożliwe choćby ze względu na przytoczone już wyżej brzmienie art. 80 ustawy konstytucyjnej, ile że przez „osobną ustawę” o uposażeniu rozumieć można chyba tylko osobny system uposażenia. Środek ten nie byłby zresztą celowy. Jak to już wyżej zaznaczono, ustawa o uposażeniu z 13 lipca 1920 postawiła sędziego I grupy na wysokości uposażenia urzędnika Vb kategorii płacy. Jeżeliby dzisiaj sędziom miały być przywrócone stopnie służbowe i jeżeliby sędzia Sądu Najwyższego miał otrzymać IV stopień służbowy, równy IV kategorii płacy, jaką ten sędzia dawniej posiadał, to sędziowie trzech niższych grup musieliby być zaliczeni do V, VI i VII stopnia służbowego, zatem sędzia I grupy spadłby o dwa stopnie w stosunku do uposażenia, jakie mu zapewnić miała ustawa z 13 lipca 1920, a sędzia IV grupy otrzymywałby o przeszło 2000 mk. mniej, aniżeli dzisiaj otrzymuje, a dopiero w razie zaliczenia go do III stopnia służbowego otrzymywałby więcej, niż dzisiaj. Rzecz cała bowiem ukształtowała się na niekorzyść sędziów skutkiem wprowadzenia dodatków za kierownictwo i dodatków reprezentacyjnych dla urzędników. Dodatki te pobierane, jak wyżej zaznaczono, przez prawie wszystkich urzędników na wyższych stopniach służbowych, wywołują właśnie tę dotkliwą różnicę na niekorzyść sędziów. Przypuścić zaś chyba trudno, by w razie przywrócenia sędziom stopni służbowych można było te dodatki przyznać wszystkim a przynajmniej przeważającej części sędziów wyższych stopni służbowych a więc sędziom apelacyjnym i sędziom Sądu Najwyższego. Dodatki te przyznano by tylko prezesom i naczelnikom sądów oraz prokuratorom na kierowniczych stanowiskach, to zaś są w stosunku do ogółu sędziów i prokuratorów jednostki bardzo nieliczne. W tym a nie w czym innym tkwi węzeł całej sprawy.

Art. 1. Przepis tego artykułu zawiera zmianę wprowadzonej nowelą z dnia 23/6 1921 No. 56 poz. 351 formuły do obliczania uzupełnienia dodatku starszeństwa. Wynik finansowy zmienionej formuły przedstawiony jest w załączonej tabeli porównawczej.

Nie jest wskazanym poprawienie uposażenia sędziów i prokuratorów przez wprowadzenie opartego na mnożniku dodatku za studia wyższe, albowiem

uposażenie sędziów urządzone jest już w ten sposób, iż między uposażeniem sędziego-prawnika a uposażeniem sędziego-nieprawnika zachodzi duża różnica a to odnośnie do wszystkich części składowych uposażenia, podczas gdy różnica między uposażeniem urzędnika-prawnika a uposażeniem urzędnika-nieprawnika przejawia się tylko w osobnym dodatku za studia wyższe. Wprowadzenie dla sędziów osobnego dodatku za studia wyższe spotęgowałoby różnicę, o której mowa, w znacznie wyższym stopniu, niż się to stanie odnośnie do uposażenia urzędników. Zresztą wprowadzenie rzeczowego dodatku dla sędziów, jako rzeczy nowej (urzędnicy pobierają już dodatek za studia wyższe) wywołałoby całkiem niepotrzebnie komplikację dotychczasowego systemu uposażenia sędziów i prokuratorów.

Na wypadek gdyby przeciw wprowadzanie dodatku za studia wyższe dla sędziów i prokuratorów miało nastąpić, okazałaby się konieczność przyznania sędziom-nieprawnikom pełnego uposażenia sędziów grupy I bez dodatku za studia wyższe. Następstwem tego byłoby, iż sędziowie-nieprawnicy uzyskaliby stosunkowo znaczniejszą poprawę uposażenia, niż by ją uzyskać mogli sędziowie-prawnicy przez przyznanie im dodatku za studia wyższe, projekt niniejszy zaś zmierza nie do zapewnienia sędziom i prokuratorom równoważnika tej korzyści, jaką osiągnąć mają urzędnicy-prawnicy przez oparcie dodatku za studia na mnożniku, ale do bezwzględne podniesienia uposażenia sędziów i prokuratorów.

Art. 2. Pobierany dotąd przez pierwszego prezesa Sądu Najwyższego dodatek za kierownictwo w wysokości 30% ogólnego uposażenia i tenże dodatek pobierany przez prezesów sądów apelacyjnych w wysokości 25% jest stanowczo za mały.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zajmował dawniej stanowisko urzędnika II kategorii płacy a więc stanowisko równorzędne stanowisku ministra. Jest rzeczą zupełnie słuszną ażeby stanowisko to, o ile ono wyraża się także wysokością uposażenia, nie uległo obniżeniu. Chodzi przecież o najwyższego przedstawiciela wymiaru sprawiedliwości w Rz[eczy]p[ospo]litej. Dzisiejsze uposażenie pierwszego prezesa Sądu Najwyższego nie dosięga uposażeniu ministra bez dodatku reprezentacyjnego, wynoszącego wedle rozp. Rady Ministrów z 30 czerwca 1921 r. około 56 000 mk. i jest mniejsze przeszło 25 000 mk. od pełnego uposażenia urzędników (wraz z dodatkiem reprezentacyjnym). Przyznanie pierwszemu prezesowi Sądu Najwyższego dodatku za kierownictwo w wysokości 50% ogólnego uposażenia przybliży jego uposażenie do uposażenia ministra.

Podobne względy przemawiają za podwyższeniem procentu dodatku za kierownictwo dla prezesów sądów apelacyjnych. Prezes sądu apelacyjnego otrzymywał dawniej w b. zaborze rosyjskim płacę IV kategorii, a w Małopolsce zajmował stanowisko III klasy rangi, równe stanowisku wiceministra. Prezes ten jest wysokim dygnitarzem sędziowskim na znacznym obszarze kraju (okrąg apelacyjny lwowski obejmuje 3 województwa), ma zwłaszcza w Małopolsce bardzo szeroki zakres działania na polu administracji sądownictwa. Nie powinno zatem ulegać

wątpliwości, że prezesowi temu należy się uposażenie nie niższe, niż uposażenie wiceministra, a to tym więcej, że prezes apelacji z tytułu swego urzędu ponosić musi także znaczne koszty reprezentacyjne, jest zaś dzisiaj w tym kierunku tak ograniczony, iż nie ma do dyspozycji ani jednego pojazdu, podczas gdy każdy starosta rozporządza przynajmniej jedną parą koni. Dzisiejsze uposażenie prezesa apelacji leży na granicy między uposażeniem urzędnika V-go a uposażeniem urzędnika IV-go stopnia wraz z dodatkiem za kierownictwo. Projektowane podniesienie dodatku za kierownictwo prezesa apelacji do wysokości 30% jest zatem zupełnie uzasadnione.

W artykule tym zamieszczono na końcu nowe postanowienie o przyznaniu dodatku za kierownictwo w wysokości 5% a zatem w wysokości minimalnej, stałym kierownikom biur (sekretariatów) przydziałnych przy sądach apelacyjnych w Krakowie i Lwowie. Instytucja tych kierowników istnieje obecnie tylko w Małopolsce, gdzie zakres działania prezesów apelacyjnych jest bardzo szeroki. Kierownikiem biura przydziałnego jest jeden z sędziów apelacyjnych a personel takiego biura obejmuje kilka lub nawet więcej (we Lwowie) sędziów jako referentów w sprawach administracyjno-sądowych, mniej więcej dwa razy tak wielką ilość urzędników kancelaryjnych i duży personel rachunkowy (około 20 pracowników). Sprawowanie kierownictwa takiego biura, rozciągającego swą działalność na cały okręg apelacyjny wymaga dużego nakładu pracy i energii – należy przeto uznać za słuszne, gdy sędzia, któremu te czynności powierzono pobierał za to dodatek. Procent tego dodatku (5%) byłby o połowę niższy, niż najniższy dodatek (10%) przyznany naczelnikom mniejszych sądów powiatowych.

Art. 3. Minimalny, bo tylko 5% dodatek projektuje się dla podprokuratorów przy sądach okręgowych, o ile oni zaliczeni są do I grupy uposażenia. Tą drogą miałoby się uczynić zadość pilnej potrzebie pozyskania z pośród młodszych sędziów odpowiednich kandydatów do trudnej służby prokuratorskiej. Służba ta wymaga szczególnych kwalifikacji, bo oprócz ogólnych wymogów także szczególnej biegłości w zakresie prawa karnego, obrotności, przytomności umysłu oraz wymowy. Dzisiaj, kiedy uposażenie sędziego I grupy równe jest uposażeniu podprokuratora przy sądzie okręgowym, sędziowie nie kwapią się do odpowiedzialnej i wytężającej nerwy służby prokuratorskiej. Tym zaś trudniej znaleźć wśród nich kandydatów, że jak wspomniano wybierać trzeba szczególnie do tej służby ukwalifikowanych oraz że zachodzi potrzeba pozyskania do prokuratury większej ilości sił a to skutkiem reformy postępowania karnego, która cały ciężar przeprowadzania dochodzeń przerzuciła z sędziego śledczego na prokuratora. Zresztą także wzrost przestępczości wymaga zasilenia personelu prokuratorskiego.

Art. 4. Osobna tabela porównawcza, dołączona do tego projektu a przedstawiająca uposażenie aplikantów oraz urzędników VII i VIII stopnia z akademickim wykształceniem, dowodzi, że uposażenie aplikantów powinno być stosownie podniesione nawet bez względu na projektowane przyznanie urzędnikom

mnożnikowego dodatku za studia wyższe. Nie chcąc komplikować systemu uposażenia przez wprowadzanie jakiegoś nowego dodatku dla aplikantów, projektuje się podniesienie mnożnej dodatku drożyznianego dla nich przynajmniej o jeden punkt. W celu gruntowniejszego uzasadnienia tego projektu wystarczy może powołać się tutaj na wywody w ogólnej części niniejszych motywów o coraz więcej słabnącym napływie młodych prawników do sądownictwa.

Art. 5. Projektowane uzupełnienie art. 23 ustawy z 13 lipca 1920 ma swoje uzasadnienie w tym, że w obecnym okresie organizacyjnym (licząc ten okres od chwili powstania sądownictwa w b. zaborze rosyjskim) zdarza się niejednokrotnie, iż zgłaszający się do służby w sądownictwie starsi prawnicy (zwłaszcza przybywający z Rosji adwokaci i sędziowie) nie mogą od razu uzyskać takiego stanowiska, które by się im należało wedle lat służby (pracy zawodowej) lub poprzednio zajmowanego urzędu. Przyjmują tedy na razie takie stanowiska, jakie są do rozporządzenia a dopiero po pewnym czasie nadaje się im wyższe, należne im stanowiska. Skorzystawszy już raz, przy pierwszej nominacji, z przepisu art. 22 co do policzenia dawniejszych lat służby (pracy zawodowej), nie mogą już następnie z przepisu tego korzystać i przy nominacji na wyższe stanowisko, – nominacji, która powinna być od razu nastąpić, uzyskują tylko najniższy dodatek starszeństwa odnośnej wyższej grupy, podczas gdy ich koledzy, młodszy latami służby (pracy zawodowej) lub dawniejszym stanowiskiem w służbie obcej, którzy mieli możliwość wcześniej zgłosić się do służby polskiej, wyprzedzają ich nieraz o parę dodatków starszeństwa.

Przepis dodany do art. 23 ustawy o uposażeniu umożliwi Ministrowi Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Skarbu indywidualne traktowanie wypadków na uwzględnienie zasługujących.

Do art. 6. W celu uzasadnienia projektowanej zmiany art. 25 ustawy z 13 lipca 1920 wypadaloby znów powołać się na uwagi zawarte w ogólnej części niniejszych motywów o uchylaniu się młodych prawników od służby w sądownictwie. Artykuł 25 jest kamieniem obrazy dla młodych sędziów. Przeciwno temu przepisowi zwraca się jednomyślna opinia interesowanych, którzy w nim widzą dążność do ukrócenia praw nabytych na podstawie nominacji na sędziego. Przepis ten jest też wedle wytrawnej opinii prezesów poszczególnych sądów jedną z głównych przyczyn, dla których młodzi prawnicy wstępują do sądownictwa przeważnie tylko w celu odbycia aplikacji potrzebnej im do zawodu adwokackiego lub innych wolnych zawodów, a opuszczają sądownictwo niezwłocznie z chwilą gdy uzyskają możliwość umieszczenia się gdzieindziej. Prezes apelacji krakowskiej w przedstawieniu o którym była mowa w ogólnej części niniejszych motywów, żałac się, iż w ciągu roku 1921 zdołał pozyskać zaledwie dwóch egzaminowanych aplikantów, powiada wyraźnie: „Przyczyny tego szukać należy w tym, iż aplikanci obawiają się, że po egzaminie będą mianowani sędziami w małych miejscowościach gdzie egzystencja jest bardzo ciężka i gdzie są częstokroć na dłuższy

szereg lat od świata, że tak powiem odcięci, tudzież w tym, że wedle art. 25 ust. 2 ustawy o uposażeniu przed upływem pięciolecia nie mogą osiągnąć uposażenia sędziowskiego pełnego skutkiem czego na nominacji sędziowskiej nic nie zyskują, przeciwnie częstokroć jeszcze tracą”.

Taka jest o tej sprawie opinia w Małopolsce, a więc [...] ⁴⁴³ nie wracała jeszcze pamięć o dawniejszym skromnym uposażeniu młodego sędziego w IX klasie rangi. Jakżeż się zaś ma opinia o tym przedstawiać i jak musi oddziaływać w b. zaborze rosyjskim gdzie za rosyjskich czasów sędzia pokoju posiadał V rangę albo w b. dzielnicy pruskiej, gdzie dawniej sędzia powiatowy (Amtsrichter) mianowany wprost z asesora tj. egzaminowanego aplikanta, otrzymywał V klasę płacy tj. taką, jaką posiadał także starosta (Landrat)?

Nasuwa się tutaj uwaga, że trudno jest chcieć w Polsce traktować początkującego sędziego jak pracownika, któremu należeć się może uposażenie niższego urzędnika, gdy w dwóch Polski dzielnicach istniały stosunki całkiem inne. Trudne jest wzory wyższe dwóch dzielnic obniżać do wzoru niższego jednej dzielnicy – przeciwnie niższy wzór trzeba z konieczności dostosować do wzorów wyższych.

Art. 7. Artykuł ten ma na celu ułatwienie wymiany sił między wymiarem a zarządem sprawiedliwości a także między urzędami administracyjnymi a sądownictwem administracyjnym (art. 73 konstytucji). W ustawie z dnia 13 lipca 1920 o uposażeniu sędziów i prokuratorów brak trwałego przepisu, na podstawie którego można by urzędnikowi z prawniczym wykształceniem, który przechodzi do służby sądowej liczyć czas spędzony na służbie administracyjnej tak, jak gdyby był spędzony na służbie sądowej w odpowiedniej grupie uposażenia. Przepis art. 22 wspomnianej ustawy pozwala czas ten policzyć mu tylko w ułamku a i to tylko w okresie przejściowym (art. 23 ustawy o uposażeniu), nie mówiąc o tym, że nie daje żadnej podstawy do traktowania czasu służby spędzonego na stanowisku urzędniczym tak, jak gdyby ten czas spędzony był na stanowisku sędziowskim grupy odpowiadającej danemu stanowisku urzędniczemu.

Skutkiem braku odpowiednich przepisów wielu sędziów i prokuratorów, których pozyskanie do służby w Ministerstwie Sprawiedliwości byłoby pożądane, wzbrania się wstąpić do tej służby, żaden z nich bowiem nie wyrzeka się myśli powrotu w szereg sędziowski. Leży zaś w interesie zarówno zarządu, jak i wymiaru sprawiedliwości, ażeby w ministerstwie pracowali ludzie, którzy przedtem byli sędziami lub prokuratorami, inaczej Ministerstwo Sprawiedliwości stanie się urzędem odciętym od ustroju, którym ma kierować.

Podobne stosunki powstaną w sądownictwie administracyjnym, które wkrótce ma być zbudowane. Wybitne siły urzędnicze z prawniczym wykształceniem nie będą się do tego sądownictwa garnęły, jeżeli nie będą miały pewności, iż czas spędzony na służbie urzędniczej będzie im odpowiednio

⁴⁴³ Karta obcięta, co nie pozwala odczytać jednego wersu tekstu.

policzony w celu oznaczenia grupy uposażenia sędziowskiego i dodatku starszeństwa w danej grupie.

Sprawa ta wymaga zatem umorzenia. Nastąpi to w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, w którym zawarte będą przepisy określające w szczególności całokształt tego zagadnienia.

Korzyści zapewnione projektowaną ustawą sędziom i prokuratorom miałyby być urzeczywistnione z dniem 1 stycznia 1922, jako dniem od którego obowiązuje ustawa z dnia 10 stycznia 1922 o mnożnikowym dodatku za studia wyższe.

- - -

Dalsza tabela do niniejszego projektu dołączona przedstawia sumy zwiększonych wydatków, które projektowana poprawa uposażenia sędziów i prokuratorów miałyby za sobą pociągnąć oraz wskazuje pokrycie budżetowe tych wydatków. Wedle tej tabeli nadwyżka bieżących wydatków wynosiłaby miesięcznie około 24 000 000 mk i znalazłaby pokrycie w miesięcznej kwocie oszczędności skutkiem postanowionego już przez Ministerstwo Sprawiedliwości zwinięcia szeregu etatów w wymiarze sprawiedliwości z dniem 1 stycznia 1922.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI
/-/ Sobolewski

^bZałącznik 6.^b

Wniosek M.S.Wojsk. w porozumieniu z Min. Skarbu i Min. Spraw Zagranicznych w sprawie zatwierdzenia dodatkowego protokołu do Umowy Rządu Polskiego z Rządem Francuskim z dn. 22 XII o Wojskowej Misji Francuskiej w Polsce

Warszawa, dn. ^a...^a lutego 1922. r

Wniosek M.S.Wojsk. w porozumieniu z Min. Skarbu i Min. Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w sprawie zatwierdzenia dodatkowego protokołu do Umowy Rządu Polskiego z Rządem Francuskim z dn. 22 XII o Wojskowej Misji Francuskiej w Polsce.

RADA MINISTRÓW RACZY UCHWALIĆ:

1) Uchwala się zmienić umowę w sprawie Misji Wojskowej w Polsce zawartą z dn. 22 XII między Rządem Rz[eczy]p[ospo]litej Polskiej a Rządem Rz[eczy]p[ospo]litej Francuskiej według brzmienia załączonego do niniejszego wniosku protokołu⁴⁴⁴.

⁴⁴⁴ Dokumentu brak.

2) Wykonanie tej uchwały porucza się Panu Ministrowi Spraw Zagranicznych i Panu Ministrowi Spraw Wojskowych.

Motywy wniosku podane będą ustnie.

Minister Spraw Wojskowych:
fSosnkowski^f
Gen. por.

^bZałącznik 7.^b

Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie przedłużenia terminu wstrzymania eksmisji (wysiedlenia) małorolnych dzierżawców w powiatach, na które rozciągał się zakres działania b. Zarządu Cywilnego Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego i b. Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich

MINISTERSTWO
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH

Warszawa, dn. 22 lutego 1922 r.

Nr ^b871/WPr.^b

w odpowiedzi należy powołać się na powyższy Nr

Odpowiedź na Nr ^{a...a}. z dn. ^{a...a}

W sprawie:

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH NA
RADE MINISTRÓW
w przedmiocie

przedłużenia terminu wstrzymania eksmisji (wysiedlenia) małorolnych dzierżawców w powiatach, na które rozciągał się zakres działania b. Zarządu Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego i b. Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich.

Na mocy art. 6 Ustawy z dn. 4 lutego 1921 r. o unormowaniu stanu prawno-politycznego na ziemiach, przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze 12 października 1920 r. (Dz.Ust.R.P. Nr. 16 poz. 93) Rada Ministrów zarządza co następuje: § 1. Ustanowiony w § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 22 lutego 1921 r. (Dz.Ust.R.P. Nr. 19 poz. 110) termin 1 marca 1922 r. zostaje zastąpiony przez termin 1 listopada 1922 r.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze zyskuje moc obowiązującą od dnia ogłoszenia.

PREZYDENT MINISTRÓW
MINISTER ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Uzasdnienie.

W rezultacie polityki rusyfikacyjnej rządu rosyjskiego, niedopuszczającej do nabywania gruntów na ziemiach kresowych wschodnich przez obywateli narodowości polskiej wytworzyły się tam specjalne kategorie długoletnich dzierżawców, b. czynszowników i t.zw. wolnych ludzi, których władanie gruntami opierało się na długoletnich dzierżawach.

Rezolucją sejmową z dn. 27 stycznia 1922 r. Sejm wezwał Rząd do przedłożenia ustawy o wykupie gruntów na własność przez wspomnianych dzierżawców. Ustawa ta jest w opracowaniu Głównego Urzędu Ziemskiego i nie została jeszcze przedłożona Sejmowi Ustawodawczemu.

Wobec tego, że z dniem 1 marca 1922 r. traci moc obowiązującą rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 22 II 1921 r. (Dz. Ust. Nr. 19 poz. 110) przedkłada się, stosowanie do rzeczony rezolucji sejmowej z dn. 27 stycznia 1922 r., niniejszy projekt przedłużenia mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 22 lutego 1921 r. do chwili realizacji przez dzierżawców tegorocznych zbiorów, t.j. do dn. 31 października 1922 r.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych
fJ. Raczyński^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ

22-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 27 lutego 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych Generał-porucznik

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Za Ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Minister b. Dzielnicy Pruskiej

Dyrektor Departamentu administracyjnego Prezydium

Rady Ministrów

Dyrektor Departamentu legistatywnego Prezydium

Rady Ministrów

Radca Prezydium Rady Ministrów

W obradach nad sprawą dóbr b. arcyksiążąt austriackich

biorą nadto udział Prezes Prokuraturii Generalnej

Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego

a w obradach nad reorganizacją Głównego Urzędu

Likwidacyjnego Prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego Józef Karśnicki

inż. Antoni Ponikowski

Stanisław Downarowicz

Konstanty Skirmunt

Kazimierz Sosnkowski

dr Jerzy Michalski

Bronisław Sobolewski

dr Józef Raczyński

Henryk Strasburger

Mieczysław Rybczyński

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Józef Wybicki

Dr Władysław Studziński

Edward Lechowicz

dr Jerzy Buzek

Stanisław Bukowiecki

dr Władysław Kiernik,

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 23 lutego 1922.
2. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie reorganizacji Głównego Urzędu Likwidacyjnego (załącznik 1) Rada Ministrów oświadczyła się za utrzymaniem uchwały z 13 lutego, wcielającej Główny Urząd Likwidacyjny do Ministerstwa Skarbu, zlecając równocześnie opracowanie dotyczącego statutu organizacyjnego Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów, Ministrem Spraw Zagranicznych i Prezesem Głównego Urzędu Likwidacyjnego.
3. Uchwalono złożone przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzenie w sprawie zmiany art. 12 rozporządzenia Rady Ministrów z 5 sierpnia 1920 r. o dodatkach do płacy zasadniczej funkcjonariuszów państwowych (Dz.Ust.Rz.P. Nr. 77, poz. 521) oraz załącznika Nr. 4 do tego artykułu (załącznik 2).

4. Uchwalono złożone przez Ministra Spraw Wojskowych rozporządzenie w przedmiocie uposażenia osób wojskowych (załącznik 3).
5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie rozszerzenia postanowień zawartych w okólniku Ministerstwa Skarbu z 27 stycznia 1922 r. L. 221/D.B.7 do przyznania jednorazowego dodatku funkcjonariuszom państwowym w myśl uchwały Rady Ministrów z 23 stycznia 1922 r. na pracowników kolejowych, zatrudnionych stale na obszarze Litwy Środkowej i Wolnego Miasta Gdańska (załącznik 4).
6. Rada Ministrów po rozpatrzeniu załączonego wniosku Ministra Spraw Wojskowych w sprawie pomocy dla zdemobilizowanych oficerów (załącznik 5) uchwaliła przyznać na akcję doraźnej pomocy dla zdemobilizowanych oficerów kwotę 20 000 000 marek z tym, że przeprowadzenie formalne tej sprawy zleca się Ministrom Skarbu, Pracy i Opieki Społecznej i Spraw Wojskowych.
7. Uchwalono załączony projekt ustawy o zwiększeniu emisji serii III biletów skarbowych (załącznik 6).
8. Uchwalono załączony projekt ustawy o kontroli nad długami Państwa (załącznik 7) z następującymi zmianami:

W artykule 2 skreślono wyrazy: „którego zatwierdzają osobnymi uchwałami Sejm i Senat”; w miejsce wyrazu „zatwierdzeniu” dano wyraz „wyborze”.

W artykule 5 zamiast wyrażenia „należy się jednak zwrot kosztów podróży, o ile nie mogą korzystać z państwowych środków komunikacji” dano wyrazy: „należą się jednak diety poselskie, względnie senatorskie”.

W artykule 10 zamiast „zobowiązań dłużnych” ma być „zapisów dłużnych”.

W artykule 11 ustępie c) po wyrazie „oprocentowanie” należy wstawić „i”; ustęp e) tego artykułu uzupełniono zwrotem „względnie zgodnie z interesami prawidłowej gospodarki państwowej”.

Artykuł 13 ma brzmieć: „Postanowienia art. 11 i 12 stosują się analogicznie także do kontroli objętych przez Państwo na mocy ustawy gwarancji finansowych”.

W artykule 16 zamiast „uważa za stosowne wydanie zarządzeń” ma być „uważa za konieczne wydanie stosownych zarządzeń”.

W artykule 17 skreślono wyrazy „oraz zatwierdza przewodniczącego Komisji”.
9. Rada Ministrów w dalszym ciągu rozpatrywała projekt ustawy w sprawie mienia Skarbu Państwa Polskiego na obszarze b. monarchii austriacko-węgierskiej (patrz załącznik 11 protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 16 stycznia 1922 r.).

Po wyjaśnieniach Ministra b. Dzielnicy Pruskiej uchwalono na wniosek Ministra Spraw Wojskowych sprawę odroczyć celem wyjaśnienia przez Ministra Spraw Zagranicznych i Ministra b. Dzielnicy Pruskiej, jaki wpływ

uchwalenie podobnej ustawy mogłoby wyrzucić na stosunki prawne, dotyczące *dóbr personnes royales*⁴⁴⁵ w b. dzielnicy pruskiej.

10. Minister Spraw Wewnętrznych zdaje sprawę z odbytych w niedzielę wieców urzędniczych.

Rada Ministrów zleca Ministrowi Spraw Wewnętrznych przeprowadzenie dochodzeń przeciw urzędnikom, którzy organizowali i brali udział w tych wiecach i podanie Radzie Ministrów wyników tych dochodzeń.

11. Rada Ministrów uchwała wypłacić pracownikom państwowym 15 marca, jako zasiłek wiosenny, jednorazowy dodatek w wysokości ogółem 40% pełnego uposażenia miesięcznego, składającego się z płacy zasadniczej, dodatków za wysługę lat i studia wyższe oraz dodatku drożyznianego (łącznie z dodatkiem rodzinnym) i wyrównawczego z wyłączeniem wszelkich innych dodatków.

Minister Skarbu przyspieszy opracowanie noweli, zmieniającej postanowienia ustaw o uposażeniu w sprawie dodatku za wysługę lat, zlecone mu uchwałą z 30 stycznia 1922 r.; natomiast należy odroczyć wykonanie uchwały z 26 stycznia 1922 r. w sprawie projektu podziału miejscowości.

Posiedzenie otwarto o godzinie 5 po południu,
zamknięto o godzinie 11 wieczorem.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie reorganizacji Głównego Urzędu Likwidacyjnego; projekt ustawy.
2. Referat na Radę Ministrów [w sprawie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zmiany art. 12 rozporządzenia Rady Ministrów z 5 sierpnia 1920 r. o dodatkach do płacy zasadniczej funkcjonariuszów państwowych (Dz.Ust. R.P. Nr. 77 poz. 521) oraz załącznika Nr. 4 do tegoż artykułu].
3. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie uposażenia osób wojskowych; umotyowanie.
4. Wniosek nagły Ministra Kolei Żelaznych w sprawie rozszerzenia postanowień zawartych w okólniku Ministerstwa Skarbu z dnia 27/1 1922 L. 221/D.B.7 do przyznania jednorazowego dodatku funkcjonariuszom państwowym w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 23/1 1922 na pracowników kolejowych zatrudnionych stale na obszarze Litwy Środkowej i Wolnego Miasta Gdańska.
5. [Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie pomocy dla zdemobilizowanych oficerów].
6. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy o zwiększeniu emisji Serii III biletów skarbowych; projekt ustawy.

⁴⁴⁵ Tj. osoby królewskie (należące do domu panującego).

7. [Uzasadnienie] wniosku nagłego Ministra Skarbu w sprawie ustawy o kontroli nad długami Państwa.

^bZałącznik 1.^b

Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie reorganizacji Głównego Urzędu Likwidacyjnego; projekt ustawy

GŁÓWNY
URZĄD LIKWIDACYJNY

WARSZAWA, DN. ^{a...^a} stycznia 1922 R.

W N I O S E K

Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego
na Radę Ministrów w przedmiocie reorganizacji Głównego Urzędu
Likwidacyjnego.

Główny Urząd Likwidacyjny, utworzony na mocy dekretu Naczelnika Państwa z dnia 31-go stycznia 1919 r. (Dz.Pr. Nr. 12) z prawami osobnego Ministerstwa jest Urzędem Centralnym, na czele którego w myśl art. 5 tegoż dekretu stoi Prezes, mający w sprawach służbowo – państwowych charakter Ministra nie wchodzącego w skład Gabinetu Ministrów, mianowany ^{ha^h} przez Najwyższą Władzę Państwową na wniosek Rady Ministrów; w posiedzeniach Rady Ministrów Prezes G.U.L. bierze udział tylko w sprawach dotyczących się właściwej mu kompetencji.

Charakter taki został przyznany Prezesowi G.U.L. z uwagi na ogrom spraw rozrachunkowych z trzema zaborcami oraz na konieczność zachowania jednolitości kierownictwa tymi ściśle fachowymi pracami.

Stosunek G.U.L. do Sejmu, jako organu w zakresie ustawodawstwa i kontroli parlamentarnej został ułożony przez utworzenie specjalnej Sejmowej Komisji Likwidacyjnej, której periodycznie składane są przez Prezesa G.U.L. sprawozdania o całokształcie prac G.U.L., jako też oddzielne sprawozdania o stanie poszczególnych spraw powierzonych pieczy Głównego Urzędu Likwidacyjnego na mocy art. 2 dekretu z dnia 31 I 1919 r. Również periodyczne sprawozdania o pracach G.U.L. składane są przez Prezesa na Radzie Ministrów, ustalającej kierunek polityki i działalności Rządu w zakresie rozrachunkowo-likwidacyjnym.

Mimo wyjaśnienia i uregulowania stosunków G.U.L. względem Sejmu, koniecznym jest, ze względu na niezgodność postanowień o organizacji G.U.L. z przepisami art. 2 i 56 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, przedstawić Sejmowi do uzgodnienia z Konstytucją zasady organizacji G.U.L. najpóźniej w terminie rocznym od jej uchwalenia (w myśl postanowień art. 126 Konstytucji).

Art. art. 2 i 56 Konstytucji R.P. stanowiące:

że „organami Narodu, w zakresie władzy wykonawczej są Prezydent Rz[eczy] p[ospo]litez łącznie z odpowiedzialnymi Ministrami że „Rada Ministrów ponosi solidarną odpowiedzialność konstytucyjną i parlamentarną za ogólny kierunek działalności Rządu. Poza tym ponoszą ją Ministrowi oddzielnie każdy w swoim zakresie za działalność w Urzędzie, a to zarówno za zgodność tej działalności z Konstytucją i innymi ustawami Państwa, za działalność podległych im organów, jak i kierunek swej polityki wskazują na konieczność podporządkowania G.U.L. osobie odpowiedzialnej w zakresie władzy wykonawczej.

Zważywszy

że do kompetencji Głównego Urzędu Likwidacyjnego należy wykonywanie Traktatów Pokojowych w częściach rewindykacyjnej i rozrachunkowo-likwidacyjnej, a także cały ogrom spraw rozrachunkowych z trzema zaborcami nieuregulowanych tymi Traktatami.

że praca G.U.L. związana jest z całym szeregiem terminów prekluzyjnych, zastrzeżonych przez Traktaty pokojowe i że praca ta wymaga stałego, bezpośredniego i niezwłocznego porozumiewania się z poszczególnymi Ministerstwami i Urzędami w celu zebrania materiałów i fachowego opracowania ich przez G.U.L. w myśl jednego planu lub wymogów Traktatów Pokojowych i przez dodatkowych do nich umów lub protokołów,

że praca ta wymaga, by Prezes Urzędu miał prawo stawiania bezpośrednio wniosków na Radę Ministrów w sprawach G.U.L. dotyczących;

niezbędnym jest ^c w celu^c zagwarantowania ciągłości i jednolitości dotychczasowych prac G.U.L. utrzymanie tego Urzędu jako osobnej jednostki stojącej poza Ministerstwami fachowymi, a koordynującej pracę tych Ministerstw w dziedzinie wykonania wspomnianych części Traktatów Pokojowych.

Jedyną formą odpowiadającą tym warunkom jest podporządkowanie G.U.L. jako Urzędu centralnego bezpośrednio Panu Prezydentowi Ministrów.

Ze względu na powyższe Rada Ministrów uchwalić raczy:

„przedłożyć Wysokiemu Sejmowi ustawę w przedmiocie reorganizacji Głównego Urzędu Likwidacyjnego w brzmieniu następującym”.

GŁÓWNY
URZĄD LIKWIDACYJNY

WARSZAWA, DN. ^a...^a stycznia 1922 R.

U S T A W A

Z dnia ^a...^a stycznia 1922 roku w przedmiocie reorganizacji Głównego Urzędu Likwidacyjnego.

Art. 1.

Główny Urząd Likwidacyjny, działający na mocy Dekretu Naczelnika Państwa z dnia 31 stycznia 1919 roku (Dz.P.P.P. 1919 r. Nr. 12, poz. 132) na prawach

osobnego Ministerstwa, przekształca się na Urząd centralny pod nazwą Główny Urząd Likwidacyjny, podlegający bezpośrednio Prezydentowi Ministrów.

Art. 2.

Do zakresu działalności G.U.L. należą następujące sprawy:

- a) ustalenie wysokości strat, poniesionych wskutek wojny przez Państwo i poszczególnych jego obywateli,
- b) przygotowanie i prowadzenie wszelkich spraw, dotyczących się rozrachunku Państwa Polskiego z sąsiednimi z tytułu przynależności Ziem Rzeczypospolitej Polskiej do b. państw zaborczych,
- c) uzyskanie wszelkich odszkodowań i rozrachunek z poszkodowanymi,
- d) inne sprawy likwidacyjne w wyniku wojny europejskiej i polsko-rosyjskiej.

Art. 3.

Wszelkie pomienione w art. 2 sprawy rozrachunkowe, odszkodowanie i likwidacyjne, o ile są przygotowane w oddzielnych Ministerstwach muszą podlegać rozpatrzeniu G.U.L. przed ich załatwieniem lub przed ich wniesieniem na Radę Ministrów.

Art. 4.

Na czele G.U.L. stoi Prezes i Vice-Prezes, mianowani przez Naczelnika Państwa na wniosek Rady Ministrów.

Prezes G.U.L. jest jako podsekretarz stanu przy Prezydencie Ministrów, zastępcą tegoż w sprawach dotyczących G.U.L., reprezentuje interesy tegoż Urzędu w Radzie Ministrów i ma prawo stawiać bezpośrednio wnioski na Radę Ministrów w sprawach G.U.L. dotyczących.

Prezes G.U.L. uczestniczy w posiedzeniach Rady Ministrów z głosem doradczym ilekroć Rada Ministrów rozpoznawać będzie sprawy dotyczące G.U.L. lub jego kompetencji.

Art. 5.

Wszelkie zmiany w organizacji G.U.L., oraz likwidacja, w miarę zakończenia poszczególnych prac rozrachunkowo-likwidacyjnych, odnośnych wydziałów i agend, będą ustalone przez Prezydenta Ministrów na wniosek prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego.

Art. 6.

Dekret z dnia 31 stycznia 1919 r. „o utworzeniu Głównego Urzędu Likwidacyjnego” (Dz.P.P.P. 1919 r. Nr. 12, poz. 132) niniejszym uchyla się.

Art. 7.

Wykonanie niniejszej Ustawy porucza się Prezydentowi Ministrów.

Prezes
Głównego Urzędu Likwidacyjnego
Józef Karśnicki^f

Referat na Radę Ministrów [w sprawie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zmiany art. 12 rozporządzenia Rady Ministrów z 5 sierpnia 1920 r. o dodatkach do płacy zasadniczej funkcjonariuszów państwowych (Dz.Ust. R.P. Nr. 77 poz. 521) oraz załącznika Nr. 4 do tegoż artykułu]

Referat na Radę Ministrów.

Rozporządzenie Rady Ministrów.

z dnia ^a...^a 1922 r.

w sprawie zmiany art. 12 rozporządzenia Rady Ministrów z 5 sierpnia 1920 r. o dodatkach do płacy zasadniczej funkcjonariuszów państwowych (Dz.Ust.R.P. Nr. 77 poz. 521) oraz załącznika Nr. 4 do tegoż artykułu.

W wykonaniu przepisów o dodatku za studia wyższe do zasadniczej płacy funkcjonariuszów państwowych, zawartych w ustawach z dnia 13 lipca 1921 r. o wyposażeniu tych funkcjonariuszów (Dz.Ust.R.P. Nr. 65 poz. 429 do 435)

Zarządza się co następuje:

§ 1. Ustęp 2)a) art. 12 rozporządzenia Rady Ministrów z 5 sierpnia 1920 r. o dodatkach do płacy zasadniczej funkcjonariuszów państwowych (Dz.Ust.R.P. Nr. 77 poz. 521) otrzymuje następujące brzmienie:

„jednej z wymienionych w następującym wykazie kategorii (załącznik nr 4) w jednej ze szkół wyższych tym wyliczonych, przy czym o ile chodzi o szkoły poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem Rosji, studia winny być ukończone przed 1 listopada 1918 r. co do osób przynależących do jednej z przyznanych Polsce miejscowości Śląska Cieszyńskiego przed 10 sierpnia 1920 r.; studia w szkołach wyższych w Rosji winny być ukończone przed 1 października 1917 r. jako datą, od której ustrój tych szkół został zmieniony”.

§ 2. Załącznik Nr. 4 do art. 12 wyszczególnionego rozporządzenia Rady Ministrów otrzymuje następujące brzmienie:

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą począwszy od dnia 1 lipca 1920 r. Równocześnie uchyla się rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 listopada 1920r. w przedmiocie zmian w spisie wyższych zakładów naukowych, których ukończenie daje prawo do dodatku za studia wyższe do zasadniczej płacy funkcjonariuszów państwowych (Dz.Ust.R.P. Nr. 118 poz. 781).

PREZYDENT MINISTRÓW

a zarazem

MINISTER WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO:

MINISTER SKARBU:

MINISTER B. DZIELNICY PRUSKIEJ:

Do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1920 r. (Dz.Ust.R.P. Nr. 77 poz. 520).

WYKAZ

obejmujący uniwersytety i szkoły wyższe, równorzędne uniwersytetowi oraz udzielane przez nie świadectwa (dyplomy).

A. POLSKA.

Uniwersytety: Jagielloński w Krakowie, Jana Kazimierza we Lwowie, Warszawski, Poznański i Stefana Batorego w Wilnie,

Politechniki: Lwowska i Warszawska,

Akademia Weterynarii we Lwowie,

Akademia Rolnicza w Dublanach (przemieniona na Wydział Rolniczo-Leśny Politechniki Lwowskiej) i Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, istniejąca od r. 1911 do 1916 pod nazwą: Kursy Przemysłowo-Rolnicze w Warszawie, od r. 1916 do 1918 pod nazwą: Wyższa Szkoła Rolnicza w Warszawie.

Akademia Górnicza w Krakowie,

Wyższa Szkoła Handlowa w Warszawie istniejąca od r. 1912/[19]13 do 1915 pod nazwą: Wyższe Kursy Handlowe im. Aug[usta] Zielińskiego, Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie,

Seminaria duchowne diecezjalne w Poznaniu, Pelpinie, Tarnowie, Przemysłu (rzym.-kat. i gr. kat.) i Stanisławowie (gr. kat.) oraz Zakłady teologiczne X.X. Misjonarzy w Krakowie i O.O. Jezuitów w Krakowie.

Dowodem ukończenia studiów są:

przy studiach teologicznych: a) absolutorium z całkowitego kursu nauk na jednym z uniwersyteckich wydziałów teologicznych lub w jednym z wymienionych seminariów diecezjalnych względnie zakładów teologicznych. b) dyplom doktora teologii.

przy studiach prawniczych: a) świadectwa trzech egzaminów rządowych prawno-historycznego, sądowego i politycznego, b) dyplom magistra praw, c) dyplom doktora praw, d) świadectwo końcowego egzaminu państwowego na wydziale prawa i nauk politycznych Uniwersytety Warszawskiego i na wydziale prawa i nauk społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie dla absolwentów nauk prawnych uniwersytetów obcych,

przy studiach lekarskich: a) dyplom lekarski lub b) dyplom doktora wszech nauk lekarskich jednego z uniwersyteckich wydziałów lekarskich, c) świadectwo uzupełniającego egzaminu lekarskiego, złożonego przed Komisją egzaminacyjną

przy Uniwersytecie Warszawskim, d) świadectwo końcowego egzaminu lekarskiego dla absolwentów uniwersytetów niemieckich, pochodzących z ziem polskich b. cesarstwa niemieckiego, złożonego przed komisją egzaminacyjną przy Uniwersytecie Warszawskim,

przy studiach filozoficznych; a) świadectwo egzaminu naukowego dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich, b) dyplom doktora filozofii,

przy studiach politechnicznych; a) świadectwo złożenia drugiego egzaminu państwowego, b) dyplom doktora nauk technicznych; przy studiach specjalnych geodetycznych: świadectwo egzaminu państwowego,

przy studiach weterynaryjnych: a) dyplom lekarza weterynaryjnego, b) dyplom doktora nauk weterynaryjnych

przy studiach farmaceutycznych: dyplom magistra farmacji,

przy studiach rolniczych i leśnych: a) świadectwo ukończenia czteroletniego kursu nauk na Studium Rolniczym Uniwersytetu Jagiellońskiego, b) dyplom Studium Rolniczego Uniwersytetu Jagiellońskiego, c) świadectwo egzaminu głównego dawnej Akademii Rolniczej w Dublanach, d) dyplom dawnej Akademii Rolniczej w Dublanach, e) dyplom Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, f) dyplom Wyższej Szkoły Rolniczej w Warszawie, g) dyplom Kursów Przemysłowo-Rolniczych w Warszawie,

przy studiach handlowych: dyplom Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie,

przy studiach w zakresie sztuk pięknych: świadectwo ukończenia studiów wydane przez Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie.

B. WOLNE MIASTO GDAŃSK.

Politechnika w Gdańsku; dowodem ukończenia studiów są: a) dyplom inżyniera i b) dyplom doktora inżynierii.

C. AUSTRIA I KRAJE SUKCESYJNE.

Uniwersytety: w Czernichowcach, ^aGracu^a, ^aInsbruku^a, Pradze (czeski i niemiecki) i Wiedniu,

Politechniki: w Bernie (czeska i niemiecka), ^aGracu^a, Pradze (czeska i niemiecka) i Wiedniu,

Akademia Weterynarii w Wiedniu

Akademia Ziemiańska w Wiedniu

Akademia Górnicza; w Leoben i Przybramie,

Akademia Eksportowa w Wiedniu,

Akademia Konsularna w Wiedniu,

Akademia dla sztuk plastycznych w Wiedniu,

Samodzielne Wydziały teologiczne: w Ołomuńcu, Solnogrodzie i Wiedniu (ewang[elickie]); Zakład naukowy teologii izraelskiej w Wiedniu; rzym. kat. seminaria duchowne diecezjalne w całej Austrii i krajach Sukcesyjnych.

Dowodem ukończenia studiów są:

przy studiach teologicznych, prawniczych, lekarskich, filozoficznych, politechnicznych, weterynaryjnych, w zakresie sztuk pięknych oraz studiów specjalnych: świadectwa, jak w szkołach wyższych polskich,

przy studiach górniczych świadectwa dwóch egzaminów państwowych,

przy studiach rolniczych i leśnych świadectwa trzech egzaminów państwowych,

przy studiach handlowych dyplom Akademii Eksportowej w Wiedniu

przy studiach konsularnych absolutorium pięcioletniego kursu nauk Akademii Konsularnej.

D. NIEMCY.

Uniwersytety: w Berlinie, Bonn, Erlangen, Frankfurcie nad Menem, Fryburgu w Badenii, Giessen, Getyndze, Gryfii, ^aHalli^a, Heidelbergu, Jenie, Kilonii, Kolonii, Królewcu, Lipsku, Marburgu, Monachium, Monasterze, ^aRostoku^a, ^aStrassburgu^a, Tybindze, Wrocławiu i Würzburgu,

Akademia Wojskowo-Lekarska w Berlinie,

Akademia Weterynarii: w Berlinie, Hanowerze, Monachium i ^aStuttgardzie^a,

Politechniki: w Akwizgranie, Berlinie, Brunszwiku, ^aDarmsztadzie^a, Dreźnie, Hanowerze, Karlsruhe, Monachium, ^aStuttgardzie^a i Wrocławiu,

Akademie Rolnicze (Landwirtschaftliche Hochschulen): w Berlinie, Bonn, Poppelsdorf, Hohenheim i Weihenstephan,

Akademie leśnicze: w Eberswaldzie, Eisenach, Hann-Münden i Tharandt

Akademie Górnicze: w Berlinie, ^aClaustal^a i Freibergu w Saksonii,

Akademie Handlowe (Handelshochschulen) w Berlinie, Kilonii, Lipsku, Mannheim i Monachium,

Akademie Sztuk Pięknych: w Berlinie, Dreźnie, Dusseldorfie, Karlsruhe, Kassel, Królewcu, Monachium i ^aStuttgardzie^a.

Dowodem ukończenia studiów są:

przy studiach uniwersyteckich: a) świadectwo złożenia egzaminów państwowych dla teologów, prawników, lekarzy i nauczycieli, b) dyplom doktora jednego z wydziałów uniwersyteckich,

przy studiach politechnicznych i górniczych: a) dyplom inżyniera, b) dyplom doktora inżynierii,

przy studiach weterynaryjnych: a) świadectwo egzaminu zawodowego (Fachprüfung), b) dyplom doktora medycyny weterynaryjnej,

przy studiach rolniczych: a) świadectwo egzaminu końcowego (Landwirtschaftliche – Abgangsprüfung), b) świadectwo egzaminu zawodowego (Landwirtschaftslehreprüfung, Wissenschaft) Prüf[ung] von Tierzuchtinspektoren, Landmeserprüfung, Kulturtechnische Prüfung, Brauerei Ingenieur Prüf[ung], Examen f[ür] Zuckerfabr. Ing. Fachlehrerprüf[ung] f[ür] Nied. Landw[irtschaft] Aust[rii] i Pr[us].

przy studiach leśniczych: świadectwo egzaminu dyplomowego z leśnictwa,
przy studiach w zakresie sztuk pięknych: świadectwo ukończenia studiów.

E. ROSJA

Uniwersytety: w Charkowie, Dorpacie, Helsingforsie, Kazaniu, Kijowie, Moskwie, Ode[s]sie, Saratowie, Petersburgu, Tomsku, i Warszawie (dawny);
Wyższe Kursy Żeńskie w Moskwie i Petersburgu,

Wojenna Akademia Prawnicza w Petersburgu, Cesarska Szkoła Prawna w Petersburgu, Liceum Aleksandrowskie w Petersburgu, Demidowskie Liceum Prawnicze w Jarosławiu, Cesarskie Liceum Cesarzewicza Mikołaja w Moskwie,

Wojenna Akademia Medyczna w Petersburgu, Żeński Instytut Medyczny w Petersburgu,

Instytuty historyczno-filozoficzne w Petersburgu i Nieżynie, Łazarewski Instytut Języków Wschodnich w Moskwie, Instytut Orientalny we Władywostoku, Żeński Instytut Pedagogiczny w Petersburgu,

Politechniki: w Helsingforsie, Kijowie, Nowo-Czerkasku, Rydze i Warszawie (dawna); Instytuty Technologiczne: w Charkowie, Petersburgu i Tomsku; Moskiewski Instytut Inżynierów Drogowych i Wodnych (Przedtem Cesarski Instytut Inżynierów Komunikacji), Instytut Inżynierów Drogowych i Wodnych w Petersburgu; Wyższa Szkoła techniczna w Moskwie; Instytut Politechniczny w Petersburgu; Instytut Inżynierów Cywilnych w Petersburgu; Instytut Elektrotechniczny w Petersburgu, Żeńskie Kursy Politechniczne w Petersburgu, Konstantynowski Instytut Mierniczy w Moskwie,

Instytuty Weterynaryjne: w Charkowie, Dorpacie, Kazaniu i Warszawie (dawny),

Instytuty leśnicze i rolnicze w Moskwie, Puławach (dawny), Petersburgu (Instytut leśniczy); Stebutowskie Kursy Żeńskie Rolnicze w Petersburgu,

Instytut Górniczy w Petersburgu, Wyższa Szkoła Górnicza w Ekaterynosławiu, Akademii Sztuk Pięknych w Petersburgu i Moskwie,

Akademia duchowna (rzym.kat.) w Petersburgu, Akademii duchowne (prawosławne): w Kazaniu, Kijowie, Moskwie i Petersburgu;

Dowodem ukończenia studiów są:

przy studiach teologicznych, prawniczych, lekarskich, historyczno-filologicznych, matematyczno-przyrodniczych, ekonomicznych: dyplom ukończonego / rzeczywistego/Studenta, (dający prawa do 10 lub 12 rangi urzędników państwowych dyplom 1-go lub 2-go stopnia); na Wydziałach medycznych dyplom lekarza; w Instytutach historyczno-filologicznych: dyplom nauczyciela gimnazjalnego; dyplomy oznaczone, jako równorzędne;

przy studiach politechnicznych i mierniczych: dyplom inżyniera (dający prawa do 10 lub 12 rangi urzędników państwowych);

przy studiach weterynaryjnych: dyplom lekarza weterynarii;
przy studiach leśnych i rolniczych: dyplom uczonego agronoma, hydrotechnika, leśnika lub inny oznaczony jako równorzędny (dający prawa do 10 lub 12 rangi urzędników państwowych);
przy studiach w zakresie sztuk pięknych: dyplom artysty lub architekta (dający prawa do 10 lub 12 rangi urzędników państwowych).

F. BELGIA.

Uniwersytety państwowe w Gandawie i ^aLeodium^a, Wolny Uniwersytet w Brukseli, Uniwersytet Katolicki w ^aLowanium^a,
Akademia Górnicza i Wydział Politechniczny (École des Mines et Faculté polytechnique) w Mons,
Akademia Weterynarii (École de Médecine Veterinaire de L'Etat) w Cureghem, Wyższy Instytut Handlowy w Antwerpii.

Dowodem ukończenia studiów są:

przy studiach teologicznych: świadectwo stopnia licencjata teologii lub prawa kanonicznego,
przy innych studiach uniwersyteckich: dyplom jednego ze stopni państwowych (grades legaux), a nie stopni naukowych (grades scientifiques): kandydata, inżyniera i t.p.a., potwierdzony przez Commission d'entraînement,
przy studiach technicznych: dyplom inżyniera lub chemika,
przy studiach weterynaryjnych: dyplom lekarza weterynarii,
przy studiach handlowych: stopień licencjata lub doktora.

G. FRANCJA.

Uniwersytety: w Aix-Marseille, Algerze, Besançon, Bordeaux, Cean, Clermont, Dijon, Grenoble, Lille, Lyon, Montpellier, Nancy, Paryżu, Poitiers, Rennes, Strassburgu, i Tuluzie,

École Normale Supérieure w Paryżu, École Pratique des Hautes Etudes à la Sorbonne w Paryżu, École Nationale des Chartes w Paryżu, École Speciale des Langues Orientales Vivantes w Paryżu,

Szkoły techniczne: École Nationale des Ponts et Chaussées w Paryżu, École Nationale Supérieure des Mines w Paryżu, École Polytechnique w Paryżu, École Supérieure d' Electricité w Paryżu, École Centrale des Arts et Manufactures w Paryżu, École Centrale Lyonnaise w Lyonie, École Nationale des Mines w St. Etienne, École Speciale d' Architecture w Paryżu, École Municipale de Physique et de Chimie Industrielle w Paryżu,

Institut Nationale Agronomique w Paryżu, École Nationale des Eaux et Forêts w Nancy,

École des Hautes Etudes Commerciales w Paryżu, École Coloniale w Paryżu,

École Nationale des Beaux-Arts w Paryżu,
Institut Catholique w Paryżu, wydział Teologii Protestanckiej w Paryżu.

Dowodem ukończenia studiów są:
przy studiach uniwersyteckich z wyjątkiem lekarskich dyplomy stopni państwowych: a) licencjata, lub b) doktora (nie uniwersytecki dyplom doktora);
przy studiach lekarskich tylko państwowy dyplom doktora lub chirurga dentysty,
przy studiach politechnicznych: dyplom inżyniera,
przy studiach specjalnych: odpowiednie dyplomy.

H. SZWAJCARIA.

Uniwersytety: w Bazylei, Bernie, Fryburgu, Genewie, Lozannie, ^aNeufchatel^a, Zurychu,
Politechnika w Zurychu.

Dowodem ukończenia studiów są:
przy studiach uniwersyteckich: dyplom licencjatu lub doktora tu, związkowy dyplom lekarski (dla lekarzy medycyny, dentystów lub weterynarzy) albo farmaceutyczny,
przy studiach politechnicznych: dyplom inżyniera lub chemika.

I. WŁOCHY.

Uniwersytety: w Bolonii, Katanii, Genui, Messynie, Neapolu, Padwie, Palermo, Pawii, Pizie, Rzymie, Turynie.

Uniwersytet Gregoriański w Rzymie, Papieski Instytut Biblijny w Rzymie, Politechniki i akademie weterynarii w Mediolanie, Turynie i Neapolu.

Dowodem ukończenia studiów są:
dyplom doktora (laurea) lub dyplom zawodowy (inżyniera, aptekarza itp.).

K. WIELKA BRYTANIA Z IRLANDIĄ.

Uniwersytety: w Birmingham, Bristolu, Cambridge, Leeds, Londynie, Oxfordzie, Edynburgu, ^aGlasgowie^a i Dublinie.

Dowodem ukończenia studiów są:
dyplomy jednego z następujących stopni (z bliższym określeniem umiejętności): bakalaureat (Bachelor), magisterium (Master) i doktorat (Doctor).

J. STANY ZJEDNOCZONE PÓŁN. AMERYKI.

Uniwersytety: University of California (Berkeley), Leland Stanford Junior University, University of Colorado (Bould), Yale University (New Haven),

University of Chicago, North-western University (Chicago), University of Michigan (Ann Arbor), John Hopkins University (Baltimore), Harvard University (Cambridge), State University of Iowa (Iowa City), Columbia University (New York), University of Pennsylvania (Philadelphia), University of Pittsburgh, Princeton University, Boston University, Cornell University (Ithaca N.Y., New York), University of Illinois (Urbana).

Dowodem ukończenia studiów są:

dypłom magistra (master), doktora (Doctor); na Wydziałach prawniczych także świadectwa stopnia bakalaureat (Bachelor of Law) oraz dla nauk technicznych dypłom inżyniera.

- - -

Powyższy wykaz zawiera z pomiędzy zagranicznych szkół wyższych i udzielanych przez nie dyplomów jedynie ważniejsze. Władza przyznająca dodatek za studia wyższe winna w razie przedłożenia jej dowodów ukończenia zagranicznych studiów wyższych, niewymienionych w Wykazie, odnieść się do Ministerstwa W.R. i O.P. celem rozstrzygnięcia w myśl p. 2 c art. 12 Rozporządzenia Rady Ministrów z 5 sierpnia 1920 r. (Dz.Ust.R.P. Nr. 77 poz. 521).

^bZałącznik 3.^b

Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie uposażenia osób wojskowych; umotywowanie

U m o t y w o w a n i e:

W myśl § 2 Rozp. Rady Ministrów z dnia 18 lipca 1920 r. w przedmiocie obliczania dodatków drożyznianych dla celów wojskowych, stopa procentowa dla obliczania dodatków drożyznianych do należności przewidzianych Ustawą Tymcz. z dnia 29 X 1920 r. z wyjątkiem płacy podstawowej, odpowiada zawsze wysokości mnożnika w najdroższej klasie miejscowości.

Według tej zasady, każdorazowe podwyższenie mnożnika powoduje zwiększenie opłaty za racje żywnościowe w jednakowym stosunku dla wszystkich klas miejscowości. Przy zachowaniu 40% różnicy dodatku drożyznianego między najwyższą a najniższą klasą miejscowości, przy mnożniku mniejszym, różnica nie była zbyt wybitną, obecnie jednak przy ogólnym znacznym podwyższeniu mnożnika, różnica ta odbija się na budżecie wojskowych stacjonowanych w miejscowościach zaliczonych do klas niższych bardzo dotkliwie. W razie konieczności dalszego podwyższania mnożnika, lub też jeżeli się okaże potrzeba uczynienia jeszcze większych różnic między poszczególnymi klasami miejscowości, może

być taka ewentualność, że podwyższenie mnożnika dla najdroższej klasy miejscowości i równoczesne zwiększenie opłaty racji żywności spowoduje zmniejszenie uposażenia wojskowych stacjonowanych w miejscowościach klasy najniższej do tego stopnia, że nie tylko nie otrzymają żadnego podwyższenia uposażenia, lecz przeciwnie z podwyższenia opłaty na racje żywnościowe mogą się znaleźć w sytuacji, iż będą otrzymywać mniej niż pobierali przed podwyższeniem mnożnika.

Aby temu zapobiec, przedkładam powyższy wniosek, który uzyskał aprobatę Ministerstwa Skarbu w piśmie L. 13714/D.B. – z prośbą o zatwierdzenie do czasu uchwalenia przez Sejm nowej ustawy o uposażeniu wojska. Proszę o zatwierdzenie powyższego wniosku z ważnością od 1-go listopada 1921 r. ponieważ mimo wyraźnej zgody Ministerstwa Skarbu zastosowania tych zasad od 1 sierpnia 1921 r. przedłożenie wniosku ze względów technicznych i formalnych uległo zwłoce, wobec czego zmuszony byłem na zasadzie posiadanej zgody Min. Skarbu wydać zarządzenia opłacania racji żywnościowych w wysokości zawartej w projekcie powyższym.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH:
^fSosnkowski^f
Generał porucznik.

^bZałącznik 4.^b

Wniosek nagły Ministra Kolei Żelaznych w sprawie rozszerzenia postanowień zawartych w okólniku Ministerstwa Skarbu z dnia 27/1 1922 L. 221/D.B.7 do przyznania jednorazowego dodatku funkcjonariuszom państwowym w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 23/1 1922 na pracowników kolejowych zatrudnionych stale na obszarze Litwy Środkowej i Wolnego miasta Gdańska

Wniosek nagły

Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie rozszerzenia postanowień zawartych w okólniku Ministerstwa Skarbu z dnia 27/1 1922 L. 221/D.B.7 do przyznania jednorazowego dodatku funkcjonariuszom państwowym w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 23/1 1922 na pracowników kolejowych zatrudnionych stale na obszarze Litwy Środkowej i Wolnego miasta Gdańska.

Treść wniosku:

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Przyznany uchwałą Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 1922 jednorazowy dodatek dla funkcjonariuszy państwowych należy wypłacić również pracownikom

kolejowym, stale zatrudnionym na obszarze Litwy Środkowej i na obszarze wolnego m[ia]sta Gdańska.

Uzasadnienie

W okólniku Ministerstwa Skarbu z dnia 27/1 1922 L. 221/D.B.7 w sprawie wypłaty jednorazowego dodatku w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 23/1 1922 r. nie wyłączono wprawdzie od otrzymania tego dodatku pracowników kolei państwowych zatrudnionych na obszarze Litwy Środkowej i wolnego miasta Gdańska, jednakże według informacji udzielanej w krótkiej drodze Ministerstwu Kolei Żelaznych przez Ministerstwo Skarbu, powyższa uchwała Rady Ministrów odnosić się ma tylko do funkcjonariuszów państwowych mających swą siedzibę urzędową na terytorium Państwa Polskiego.

Z powyższej interpretacji Min. Skarbu wynikałoby, iż należy nierównie traktować pod względem tego dodatku pracowników tej samej Dyrekcji kolejowej, zależnie od tego, czy pełnią przypadkowo służbę na obszarze Rzeczypospolitej, czy też choćby na stacji oddalonej o parę kilometrów lecz leżącą już na terenie Litwy Środkowej, względnie w.m. Gdańska, co wywołać by musiało łatwo zrozumiałe rozgoryczenie, gdyż pracownicy nie mogliby w żaden sposób zrozumieć ukrócenia ich w wypłatach z powodów nie mających nic wspólnego z ich położeniem materialnym.

Wobec ustawicznego bowiem wzmaganania się drożyzny na terytorium Litwy Środkowej i przykrych warunków polityczno-gospodarczych i mieszkaniowych jest położenie materialne pracowników kolejowych zatrudnionych na kresach nie tylko nie lepsze lecz przeciwnie znacznie gorsze w porównaniu do pracowników zatrudnionych na obszarze Państwa Polskiego co uznała już Tymczasowa Komisja Rządząca na Litwie Środkowej, przyznając funkcjonariuszom państwowym tam zatrudnionym dodatek kresowy w wysokości 1/3 dodatków drożyznianych (Dz. Urzędowy Tymczasowej Komisji Rządzącej Litwy Środkowej Nr. 35 z dnia 24/11 1921),

Pracownikom kolejowym tam zatrudnionym dodatków kresowych dotychczas nie przyznano a odnośny wniosek M.K.Ż. znajduje się w Min. Skarbu.

Również położenie materialne pracowników kolejowych zatrudnionych stale na obszarze w.m. Gdańska tak Dyrekcji kolei państwowych w Gdańsku jak i pracowników kolejowych w.m. Gdańska przejętych z dniem 1/12 1921 w Zarząd Polski, pogorszyło się znacznie w ostatnich czasach wskutek spadku waluty niemieckiej i ogólnego wzrostu cen artykułów pierwszej potrzeby oraz wskutek niemożności sprowadzenia przez przeniesionych do Gdańska pracowników kolejowych Polaków – rodzin dla braku mieszkań i szkół polskich.

Pozbawienie tedy jednorazowego dodatku ogółu pracowników kolejowych zatrudnionych poza granicami Państwa wśród trudnych warunków ekonomicznych, uważam za nieuzasadnione i niewskazane.

W razie odmowy w niniejszym wypadku nie mógłbym przyjąć odpowiedzialności za normalny bieg pracy w Dyrekcji kolei Gdańskiej i Wileńskiej.

Dnia 7 lutego 1922.

Za Ministra
fJ. Eberhardt
Podsekretarz Stanu.

^bZałącznik 5^b

[Wniosek nagły Ministra Spraw Wojskowych w sprawie pomocy dla zdemobilizowanych oficerów]

WNIOSEK NAGŁY NA RADE MINISTRÓW

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Na akcję doraźnej pomocy dla zdemobilizowanych oficerów przyznaje się dodatkowy kredyt w sumie 30 000 000 mkp. na poczet budżetu Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej.

Suma powyższa będzie wyasygnowana Obywatelskiemu Komitetowi Pomocy dla zdemobilizowanych oficerów, który będzie nią rozporządzał wedle wskazówek oraz pod kontrolą Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej i Ministerstwa Spraw Wojskowych.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
/-/ Sosnkowski
Generał-Porucznik

UZASADNIENIE

Na skutek trzykrotnie zarządzonej demobilizacji zgłosiło się około 2000 oficerów o pomoc w znalezieniu warsztatów pracy.

Część tych oficerów znalazło pracę za pośrednictwem Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, reszta zaś spadła na barki Obywatelskiego Komitetu Pomocy dla zdemobilizowanych oficerów, który z funduszy zebranych w drodze ofiarności publicznej mógł zająć się losem 200 oficerów.

Z pośród obecnie zdemobilizowanych oficerów zgłosi się o pomoc najmniej taka sama liczba. Obywatelski Komitet Pomocy dla zdemobilizowanych oficerów liczyć się musi zatem z pomocą dla najmniej 400 oficerów. Dla tej liczby oficerów obliczona jest pomoc wspomnianego Komitetu tylko na 4-ry miesiące. Utworzono Pułkowe Kursa Doksztalujące oraz schronisko, gdzie zdemobilizowani oficerowie otrzymują utrzymanie i pomieszczenie.

W obecnej fazie działalności Ob[ywatelskiego] Kom[itetu] Pom[ocy] wydatki na czas 4-o miesięczny wynoszą:

1) utrzymanie 400 oficerów po 500 mkp.

dziennie przez 4 miesiące – 24 000 000 mk.

2) doraźne zapomogi dla udających się do pracy, na koszt podróży i niezbędne wydatki, oraz zapomogi dla rodzin – 20 000 000 mk.

3) Pułkowe Kursa Doksztalające (honoraria profesorów, środki naukowe) – 12 000 000 mk.

Razem: 56 000 000 mk.

Razem około 60 000 000 mkp.

Ponieważ drogą ofiarności publicznej będzie mógł Komitet Pomocy zebrać maksymalnie połowę niezbędnej sumy, proszę o asygnowanie kwoty t.j. 30 000 000 mkp.

^fSosnkowski^f

^bZałącznik 6.^b

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy o zwiększeniu emisji Serii III biletów skarbowych; projekt ustawy

Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy o zwiększeniu emisji Serii III biletów skarbowych.

Rada Ministrów zechce upoważnić Ministra Skarbu do przedłożenia pod obrady Sejmu Ustawodawczego jako wniosku nagłego, poniższego projektu ustawy.

Projekt

U s t a w y

z dnia ^{a...^a} 1922 r.

o zwiększeniu emisji Serii III biletów skarbowych.

Art. 1. Upoważnia się Ministra Skarbu do zwiększenia emisji Serii III biletów skarbowych wypuszczonej na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1921 roku (Dz.Ust.Rz.P. Nr. 106, poz. 771) do 50 miliardów marek polskich.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Uzasadnienie.

Wypuszczona z dniem 1 lutego r.b. na zasadzie ustawy z dnia 17 grudnia 1921 r. Seria III biletów skarbowych w wysokości 30 miliardów Mkp. została już prawie całkowicie rozprzedana. Należy się spodziewać, że w najbliższym czasie placówki sprzedaży nie będą mogły zaspokajać zgłaszanych zapotrzebowań na bilety skarbowe ze względu na wyczerpanie zapasu tych biletów.

Wobec powyższego oraz z uwagi na to, że wypuszczanie biletów skarbowych jest bardzo pożądane, gdyż zmniejsza ono znacznie emisję banknotów i zadłużenie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej, wydaje się wysoce wskazane powiększenie emisji biletów skarbowych Serii III do wysokości 50 miliardów mkp.

Warszawa, dnia 21 lutego 1922 roku

MINISTER SKARBU
Michalski^f

^bZałącznik 7^b

[Uzasadnienie] wniosku nagłego Ministra Skarbu w sprawie ustawy o kontroli nad długami Państwa

U z a s a d n i e.

Powyższy projekt jest wykonaniem art. 8 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zawarte w nim postanowienia uzasadnia się jak następuje:

Do art. 2. Skład Komisji wzorowany jest na składzie Trybunału Stanu a mianowicie w skład jej wchodzi 2/3 członków od Sejmu, 1/3 od Senatu (art. 64 Konst[ytucji])⁴⁴⁶. Przewodniczący jest wybierany wspólnie przez członków od obu Izb i przez obie Izby zatwierdzany.

Do art. 3. Zachowanie czynności Komisji na czas między dwiema kadencjami Sejmu jest wskazane dla zachowania ciągłości prac Komisji.

Do art. 8. Ze względu na postanowienie, w art. 3 zawarte, o pełnieniu funkcji członków Komisji w okresach międzyparlamentarnych, koniecznym jest zastrzeżenie dla nich w tych okresach (gdy nie są już posłami względnie senatorami) praw analogicznych do praw nietykalności poselskiej.

Do art. 11. Artykuł ten ustala sposób dokonywania kontroli, która polega na badaniu legalności zarządzeń poczynionych przez Ministra Skarbu. Niektóre ustawodawstwa (jak np. dawne austriackie) idą dalej, wprowadzając współdziałanie Komisji kontrolującej w samej czynności emisji tytułów dłużnych w ich wygotowaniu itd. Jest to jednak sprzeczne z zasadami rozdziału władzy prawodawczej i wykonawczej ^{hi} mogłoby ono być uważane w państwach o ustroju konstytucyjnym lecz nie parlamentarnym, w których rząd jest od parlamentu niezależny, poniekąd za zło konieczne, lecz w Polsce, w której Rząd jest w myśl Konstytucji niejako ekspozyturą Sejmu, jest zupełnie niewskazane. Odpowiedzialność parlamentarna Ministra Skarbu wobec Sejmu czyni stwarzanie takiej anomalii, jak

⁴⁴⁶ Obsada składu Komisji miała odbywać się na zasadzie parytetowej (przez stronnictwa parlamentarne, na podstawie liczby mandatów w izbie).

bezpośrednia ingerencja organów Sejmu w funkcje wykonawcze, co najmniej zbędnym^h.

Do art. 16. W okresach międzyparlamentarnych, gdy Rząd jest w swych czynnościach najmniej skrępowany, koniecznym jest wprowadzenie szczególnych rękojmi dla zabezpieczenia legalności jego zarządzeń; to ma na celu art. 16 projektu.

Artykuły w uzasadnieniu nie omówione mają znaczenie czyto formalne i, jako takie, nie wymagają szczegółowego uzasadnienia.

Warszawa, dnia 27 lutego 1922 roku.

MINISTER SKARBU
fMichalski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ
23-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 1 marca 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	inż. Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych Generał- porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Za Ministra Skarbu Dyrektor Departamentu	dr Kazimierz Zaczek
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o godzinie 11 przed południem.

1. Rada Ministrów przyjęła ustalony przez Komitet Polityczny Rady Ministrów projekt „Aktu złączenia Ziemi Wileńskiej z Rzeczpospolitą Polską” (załącznik 1)⁴⁴⁷ oraz wymienione w załączniku 2 projekty uchwał Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej.
Stanowisko Rządu w tych sprawach przedstawi Sejmowej Komisji do spraw zagranicznych Minister Spraw Zagranicznych w obecności Prezesa Rady Ministrów.
2. Minister Robót Publicznych powiadamia Radę Ministrów o klęskach spowodowanych powodzią w województwach południowych.
Zlecono Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej, żeby w porozumieniu z Ministrem Skarbu uruchomił potrzebne kredyty celem przyścia z doraźną pomocą dotkniętej katastrofą powodzi ludności.
Pokrycie dotyczących wydatków należy znaleźć w ramach preliminowanych kredytów, względnie w miarę możliwości w drodze virement.
Celem usunięcia szkód w środkach komunikacji Ministrowie Robót Publicznych, Skarbu, Spraw Wewnętrznych, Pracy i Opieki Społecznej, Rolnictwa i Dóbr

⁴⁴⁷ Uchwała Sejmu Ustawodawczego z 24 marca 1922 r. o objęciu władzy państwowej w Ziemi Wileńskiej przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1922, nr 20, poz. 163.

Państwowych pod przewodnictwem Ministra Robót Publicznych wydadzą zarządzenia ratunkowe i przedstawią Radzie Ministrów wnioski dotyczące potrzebnych kredytów na odbudowę zniszczonych obiektów.

“Posiedzenie zamknięto o godzinie 2-giej po południu”.

†Antoni Ponikowski†

Załączniki

Wykaz:

1. Akt złączenia Ziemi Wileńskiej z Rzeczpospolitą Polską⁴⁴⁸.
2. [Zatwierdzenie przez Sejm Ustawodawczy aktu złączenia Ziemi Wileńskiej z Rzeczpospolitą Polską oraz wezwanie Rządu, aby w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej objął niezwłocznie władzę nad Ziemią Wileńską]⁴⁴⁹.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

⁴⁴⁸ Nie publikuje się, ponieważ tekst zamieszczono jako załącznik do następnego protokołu.

⁴⁴⁹ Nie publikuje się, ponieważ tekst zamieszczono jako załącznik do następnego protokołu.

PROTOKÓŁ

24-go i 25-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 2 i 3 marca 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów i Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	inż. Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych Generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	Julian Eberhardt
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Steśłowicz
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
Referent Prezydium Rady Ministrów	dr Teodor Swinarski

Posiedzenie otwarto o godzinie 5 po południu.

1. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie przedłużenia okresu urzędowania organów samorządu powiatowego, miejskiego i wiejskiego na obszarze b. zaboru rosyjskiego (załącznik 1), złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych.
2. Tajny⁴⁵⁰.
3. O godzinie 6 jawi się na sali obrad delegacja sejmu w Wilnie w osobach: Witolda Abramowicza, Witolda Bańkowskiego, Stanisława Brzostowskiego, Ludwika Chomińskiego, Wiktora Czarnowskiego, Józefa Jachiewicza, Antoniego Kłyszajki, Bronisława Krzyżanowskiego, Bronisława Kuleszy, Bolesława Lisowskiego, Józefa Małowiejskiego, Antoniego Mickiewicza, Kazimierza

⁴⁵⁰ Dokumentu brak w zespole AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17

Milewicza, ks. Ignacego Olszańskiego, Feliksa Raczkowskiego, Antoniego Szwabowicza, Adama ^aUziębły^a, Antoniego Zalewskiego, Aleksandra Zasztowta i Aleksandra Zwierzyńskiego, po czym Minister Spraw Zagranicznych przedstawił przebieg historyczny sprawy wileńskiej, a następnie uzasadnił w tej sprawie stanowisko Rządu i przedłożył załączony projekt aktu złączenia Ziemi Wileńskiej z Rzeczpospolitą (załącznik 2)⁴⁵¹.

Reprezentanci lewicy oświadczyli zgodę na przedłożony projekt Rządu, podczas gdy przedstawiciele t.zw. Zespołu stronnictw i ugrupowań narodowych⁴⁵² stwierdzili, że w przedłożonej formie aktu złączenia Ziemi Wileńskiej z Rzeczpospolitą podpisać by nie mogli, a delegowani są jedynie do przedłożenia Rządowi Rzeczypospolitej uchwał sejmu wileńskiego⁴⁵³.

Prezes Rady Ministrów odczytuje wystawione przez prezydium sejmu wileńskiego pełnomocnictwo delegacji i stwierdza imieniem Rządu, że przedłożone uchwały rządowe nie odbiegają od uchwał wileńskich, które Rząd starał się uszanować. Pełnomocnictwo wyraźnie mówi, że delegacja ma uprawnienie do dokonania formalnych czynności związanych z objęciem władzy przez Rząd Rzeczypospolitej nad Ziemią Wileńską.

Na zapytanie przedstawicieli stronnictwa Rad ludowych, czy projektowane uchwały sejmowe mogą być przedmiotem rokowań i czy dopuszczalne są poprawki oraz na zapytanie przedstawicieli Zespołu, jaki zakres samorządu, względnie autonomii przewiduje wymieniony w artykule 3 projektowany Statut Ziemi Wileńskiej. Prezes Rady Ministrów wyjaśnia, że projekt Statutu tego nie został dotąd złożony Radzie Ministrów, a znany jest tylko niektórym Członkom Rządu. W projekcie tym nie będzie użyty wyraz „autonomia”.

Prezes Rady Ministrów zaznacza, że zasady projektu zostały przyjęte jednogłośnie przez sejmową komisję spraw zagranicznych i oświadcza, że jeżeli podpisanie przedłożonego aktu nie dojdzie do skutku, będzie uważał to za klęskę narodową na zewnątrz i wewnątrz. Na zewnątrz utwierdzimy mniemanie i opinię o nas, że nie możemy się nigdy pogodzić, nawet w tak doniosłej dla naszej wspólnej Ojczyzny sprawie. Na wewnątrz spowodujemy głęboki żal i zrobimy gorzki zawód tym nadziejom Stolicy i Kraju, jakie wszyscy żywią, że doczekają tej chwili, kiedy nareszcie ta Ziemia męczeńska wróci do Rzeczypospolitej. Damy dowód, żeśmy nie dorośli do tego, żebyśmy żyli razem w zgodzie.

⁴⁵¹ Osobnego protokołu najwyraźniej nie sporządzono.

⁴⁵² Stronnictwa polityczne Sejmu Wileńskiego odzwierciedlały z grubsza główne kierunki rywalizujące w sporze o sposób przyłączenia do Polski Litwy Środkowej: inkorporacyjnemu i autonomicznemu. Ten pierwszy reprezentował zarówno Zespół Stronnictw i Ugrupowań Narodowych, jak i Rady Ludowe.

⁴⁵³ Opcję federacyjną głosiły: Związek Ludowy Odrodzenie, Odrodzenie-Wyzwolenie, Stronnictwo Demokratyczne, Polska Partia Socjalistyczna Litwy i Białorusi oraz PSL.

Po przemówieniu Ministra Spraw Zagranicznych, który podkreślił, że sytuacja Polski na forum międzynarodowym jest jeszcze ciągle bardzo trudna, że artykuł 87 Traktatu Wersalskiego⁴⁵⁴ jeszcze niezrealizowany, Wschodnia Małopolska zakwestionowana⁴⁵⁵, brak równowagi gospodarczej w kraju i brak zdrowej waluty polskiej, że dla nas więc nie jest obojętne stanowisko Głównych Mocarstw, które idą na pewne odrębności Wileńszczyzny – reprezentanci poszczególnych ugrupowań delegacji powtarzają oświadczenia poprzednio złożone.

Celem dania delegacji możliwości porozumienia się dla uzyskania jednolitego stanowiska Prezes Rady Ministrów zarządza godzinną przerwę posiedzenia.

Po przerwie grupa Rad ludowych i lewica oświadcza się za projektem rządowym ze zmianą artykułu 3, który ma opiewać:

„Rząd Polski oświadcza, że Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustali Statut Ziemi Wileńskiej”, a następnie Zespół przedkłada projekt objęty załącznikiem 3.

Po naradzie w nieobecności delegacji Rada Ministrów projekt Zespołu przyjęła.

Kiedy Prezes Rady Ministrów zakomunikował delegacji decyzję Rządu, Przedstawiciele Zespołu wystąpili z nowym projektem, objętym załącznikiem 4, którego Rząd nie przyjął, a to z uwagi na to, że na ten projekt nie godziła się lewica.

Wtedy Zespół wrócił do swojego pierwszego projektu, objętego załącznikiem 3, do którego jednak po wyrazach „Statut Ziemi Wileńskiej” dodał wyrazy „zgodnie z Konstytucją”, twierdząc, że na ten projekt godzi się cała delegacja.

Po skonstatowaniu, że na ten projekt godzą się nie wszyscy delegaci, Prezes Rady Ministrów daje pod głosowanie projekt rządowy z poprawką do artykułu 3, który ma zaczynać się od wyrazów: „Rząd Polski oświadcza że”.

Za tym projektem oświadczyli się delegaci: Jachiewicz, Kulesza, Zalewski, Małowiejski, Szwabowicz, Milewicz, Mickiewicz, Zasztowt, Abramowicz, Chomiński, ^aUziębło^a, Krzyżanowski, Kłyszajko – razem posłów trzynastu.

Na tym posiedzenie zamknięto celem podpisania aktu zjednoczenia o godzinie 1 m. 30 rano w dniu 3 marca.

O godzinie 5 rano Prezes Rady Ministrów otwiera na nowo posiedzenie Rady Ministrów bez udziału delegacji na skutek wstrzymania się od podpisu aktu przez trzech posłów, którzy poprzednio oświadczyli się za podpisaniem, tj. posłów Kłyszajki, Jachiewicza i Szwabowicza.

⁴⁵⁴ Treść art. 87 ustęp 3: „Granice Polski nie określone w niniejszym Traktacie będą oznaczone później przez Główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone”; *Współczesna Europa polityczna. Zbiór umów międzynarodowych*, s. 56.

⁴⁵⁵ Mocarstwa sprzymierzone nie uznawały wówczas przynależności Galicji Wschodniej do państwa polskiego bez zastrzeżeń. Najpierw przyznano Polsce 25-letni mandat, po czym miał odbyć się plebiscyt. Rada Najwyższa zatwierdziła 25 czerwca 1919 r. polską administrację tymczasową na tym terytorium. Tak było do 15 marca 1923 r.

Narady uznano za poufne.

Posiedzenie przerwano o godzinie 5 m.30 rano.

O godzinie 11 przed południem Rada Ministrów obraduje w dalszym ciągu nad wytworzoną sytuacją i postanawia zwrócić się do Marszałka Sejmu o zwołanie Konwentu Seniorów, na którym przedstawiono by przebieg sprawy podpisania aktu zjednoczenia i stanowisko delegacji. Wydelegowano Prezesa Rady Ministrów, Ministra Spraw Zagranicznych i Ministra Poczty i Telegrafów do wykonania uchwały.

Rada Ministrów zebrała się ponownie o godzinie 5 po południu.

Prezes Rady Ministrów przedstawia wynik narad z Konwentem Seniorów.

Rada Ministrów uchwała, by Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Zagranicznych zaproponowali delegacji przyjęcie aktu zjednoczenia według tekstu załącznika 5, a zgodnego z poprzednim rozpatrywanym projektem Zespołu, objętym załącznikiem 3, jednak za skreśleniem wyrazów „zgodnie z Konstytucją”.

Na tym posiedzenie przerwano.

O godzinie 10 m.30 wieczorem Rada Ministrów obraduje w dalszym ciągu.

Prezes Rady Ministrów komunikuje, że po przedłożeniu projektu delegacji przedstawiciele t.zw. Zespołu oświadczają, że na projekt godzić się nie mogą. Przedstawiciele Rad ludowych proszą o odroczenie rokowań do dnia następnego.

Wobec wyniku rokowań Rada Ministrów postanowiła podać się do dymisji.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Motywy do] ustawy w przedmiocie przedłużenia okresu urzędowania organów samorządu powiatowego, miejskiego i wiejskiego na obszarze b. zaboru rosyjskiego.
2. Akt złączenia Ziemi Wileńskiej z Rzeczpospolitą Polską.
3. [Przyjęcie do wiadomości oświadczenia delegatów Sejmu w Wilnie i uchwały Sejmu Wileńskiego oraz oświadczenie Rządu, że Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustali statut Ziemi Wileńskiej zgodnie z tymi uchwałami] (wariant pierwszy).
4. [Przyjęcie do wiadomości oświadczenia delegatów Sejmu w Wilnie i uchwały Sejmu Wileńskiego oraz oświadczenie Rządu, że Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustali statut Ziemi Wileńskiej zgodnie z tymi uchwałami] (wariant drugi).
5. Akt złączenia Ziemi Wileńskiej z Rzeczpospolitą Polską.

[Motywy do] ustawy w przedmiocie przedłużenia okresu urzędowania organów samorządu powiatowego, miejskiego i wiejskiego na obszarze b. zaboru rosyjskiego

MOTYWY

W myśl postanowień:

art. 12 i 33 Dekretu o Tymczasowej Organizacji Powiatowej z dnia 4 II 1919 r. (Dz.Pr. Nr. 13, poz. 141),

art. 13 i 43 Dekretu o Samorządzie Miejskim z dn. 4 II 1919 r. (Dz.Pr. Nr. 13, poz. 140),

art. 6 Dekretu o utworzeniu Rad Gminnych na obszarze b. Król[estwa] Kongr[esowego] z dnia 27 XII 1918 (Dz.Pr. Nr. 18, poz. 48),

art. 13 i 41 Rozporz[ądzenie] Kom[isarza] Gen[eralnego] Ziem Wschodnich z dn. 14 VIII 1919 o Ustawie Miejskiej (Dz.Urz. Z.C.Z.W. Nr. 12, poz. 99 z r. 1919),

art. 17 i 40 Rozporz[ądzenie] Kom[isarza] Gen[eralnego] Z[iem] W[schodnich] z dnia 26 IX 1919 o Samorządzie Gminnym (Dz.Urz. Z.C.Z.W. Nr. 21, poz. 251)

względnie art. 2 Rozporz[ądzenie] Kom[isarza] Gen[eralnego] Z[iem] W[schodnich] z dnia 25 VI 1919 (Dz.Urz. Z.C.Z.W. No. 7, poz. 45 z r. 1919),

okres urzędowania Sejmików i Wydziałów Powiatowych, Rad Miejskich i Magistratów oraz Rad i Zarządów Gminnych na obszarze b. zaboru rosyjskiego, wybranych w r. 1918 i 1919 już upłynął lub upływa, wobec czego należałoby w miejsce wspomnianych organów zarządzić wybory nowych organów na zasadzie dotychczasowych przepisów.

Ponieważ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych ukończyło już prace nad wygotowaniem projektów nowych ordynacji wyborczych do ciał samorządowych i w związku z tym spodziewane jest uchwalenie przez Sejm w ciągu najbliższych miesięcy nowych ordynacji wyborczych, na zasadzie których będą przeprowadzone nowe wybory do reprezentacji samorządowych w całym Państwie – zarządzanie wyborów na zasadzie dotychczasowych przepisów nie jest celowe.

Ze względu jednak na to, że 3-ch letni okres wyborczy wspomnianych reprezentacji samorządowych jaki upłynął lub w bieżącym roku upłynie, zachodzi potrzeba przedłużenia urzędowania tych reprezentacji do czasu objęcia urzędowania przez nowe organy, wybrane w ich miejsce na zasadzie nowych ordynacji wyborczych.

JC.

Akt złączenia Ziemi Wileńskiej z Rzeczpospolitą Polską

AKT

ZŁĄCZENIA ZIEMI WILEŃSKIEJ Z RZECZPOSPOLITĄ POLSKĄ

Działo się w Warszawie w Pałacu Rady Ministrów, dnia 3 marca 1922 r. wobec Rządu Polskiego w osobach: Prezydenta Ministrów, Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Kierownika Ministerstwa Sztuki i Kultury inż. Antoniego Ponikowskiego, Ministra Spraw Wewnętrznych inż. Stanisława Downarowicza, Ministra Spraw Zagranicznych Konstantego Skirmunta, Ministra Spraw Wojskowych Gen. Por. Kazimierza Sosnkowskiego, Ministra Skarbu dr. Jerzego Michalskiego, Ministra Sprawiedliwości Bronisława Sobolewskiego, Ministra Poczty i Telegrafów Władysława Steśłowicza, Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych dr. Józefa Raczyńskiego, Ministra Robót Publicznych Gabriela Narutowicza, Ministra Pracy i Opieki Społecznej Ludwika Darowskiego, Ministra b. Dzielnicy Pruskiej dr. Józefa Wybickiego, Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego dr. Witolda Chodźki, Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu Henryka Strasburgera i tymczasowego Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych inż. Juliana Eberhardta oraz Delegatów Sejm w Wilnie, jako Zgromadzenia Przedstawicieli ludności Ziemi Wileńskiej dla dania wyrazu woli ludności:

(miejsce na 20 imion i nazwiska)⁴⁵⁶

którzy oświadczyli, że Sejm w Wilnie, pełnię praw stanowienia o losach kraju posiadających na uroczystym posiedzeniu odbytym w Wilnie dnia 20 lutego 1922 uchwalił co następuje:

UCHWAŁA

W PRZEDMIOCIE PRZYNALEŻNOŚCI PAŃSTWOWEJ ZIEMI WILEŃSKIEJ

W imię Boga Wszechmocnego, My, Sejm w Wilnie wolną i powszechną wolą ludności Ziemi Wileńskiej powołane, pełnię prawa do stanowienia o losach tej ziemi posiadający, pomni na wielowiekowe węzły, co aktami w Horodle i Lublinie w uchwałach Konstytucji Majowej z roku 1791 ukoronowanymi, ziemię naszą z Polską na mocy dobrowolnych umów w jedno połączyły, oraz na krew Ojców naszych, ofiarnie przelaną w walkach narodu o Wolność po nieszczęsnych Ojczyzny rozbiorach, składając hołd męstwu i poświęceniu żołnierza polskiego, synowi tej Ziemi Józefowi Piłsudskiemu, bohaterskiemu czynowi

⁴⁵⁶ Sejm Orzekający liczył 106 posłów wybranych w głosowaniu 8 stycznia 1922 r. Dwudziestoosobową reprezentację wybrano proporcjonalnie do liczebności klubów. Najliczniejszy był klub Zespołu Stronnictw i Ugrupowań Narodowych (43 mandaty) oraz Klubu Rad Ludowych (34 mandaty).

Gen. Żeligowskiego, zgodnie z prawem narodów do stanowienia o sobie w imieniu ludności tej Ziemi, jej żyjących i przyszłych pokoleń, mając na celu zabezpieczenie ich wolności i wszechstronnego duchowego i materialnego rozwoju, na posiedzeniu dnia 20 lutego 1922 r. uchwalamy i stanowimy:

1) wszelkie węzły prawno-państwowe, zarzucone nam przemocą przez Państwo Rosyjskie uważamy za bezpowrotnie zerwane i nieistniejące jak również odmawiamy Rosji prawa do ingerowania sprawy Ziemi Wileńskiej.

2) roszczenia prawno-państwowe do Ziemi Wileńskiej, zgłaszane przez Republikę Litewską, które znalazły swój wyraz w traktacie litewsko-sowieckim z dnia 12 lipca 1920 r.⁴⁵⁷, jako też i wszelkie inne odrzucamy i na zawsze odchylamy.

3) stwierdzamy uroczyście, że nie uznamy żadnej decyzji zarówno o losach naszej Ziemi, jak i w sprawie jej wewnętrznych urządzeń, powziętej przez czynniki obce wbrew naszej woli.

4) Ziemia Wileńska stanowi bez warunków i zastrzeżeń nierozdzieloną część Rzeczypospolitej Polskiej.

5) Rzeczypospolita Polska posiada pełne i wyłączne prawo zwierzchności państwowej nad Ziemią Wileńską.

6) właściwe władze Rzeczypospolitej Polskiej posiadają jedynie i wyłącznie prawo stanowienia o ustawach i urządzeniach Ziemi Wileńskiej zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1921 r.

7) wzywamy Sejm Ustawodawczy i Rząd Rzeczypospolitej Polskiej do natychmiastowego wykonywania praw i obowiązków, wpływających z tytułu przynależności Ziemi Wileńskiej do Rzeczypospolitej Polskiej.

Rząd Polski przyjął oświadczenie Delegatów Sejmu w Wilnie do wiadomości, po czym wspólnym aktem stwierdzono:

Artykuł pierwszy:

Ziemia Wileńska, z woli swej ludności od wszelkich innych związków państwowych wolna, zostaje złączona z Rzeczypospolitą Polską.

Artykuł drugi:

Zwierzchnictwo państwowe nad Ziemią Wileńską odtąd przysługuje Rzeczypospolitej Polskiej.

Artykuł trzeci:

Rząd Polski oświadcza, że Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustali statut Ziemi Wileńskiej.

Artykuł czwarty:

Akt niniejszy podlega zatwierdzeniu Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej, po czym wobec przedstawienia przez Delegatów Sejmu w Wilnie

⁴⁵⁷ Sowiecko-litewski traktat pokojowy z 12 lipca 1920 r. oddawał Wilno Republice Litwy._

pełnomocnictw uznanych za wystarczające i sporządzone w należytej formie wejdzie w życie.

^bZałącznik 3.^b

[Przyjęcie do wiadomości oświadczenia delegatów Sejmu w Wilnie i uchwały Sejmu Wileńskiego oraz oświadczenie Rządu, że Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustali statut Ziemi Wileńskiej zgodnie z tymi uchwałami]

Rząd Polski przyjął do wiadomości oświadczenie Delegatów Sejmu w Wilnie i uchwały Sejmu Wileńskiego i oświadczył, że Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustali Statut Ziemi Wileńskiej, po czym aktem wspólnym stwierdzono, że Ziemia Wileńska z woli swej ludności od wszelkich innych związków państwowych wolna zostaje złączona z Rzeczpospolitą Polską oraz że Zwierzchnictwo państwowe nad Ziemią Wileńską odtąd przysługuje Rzeczypospolitej Polskiej.

Akt niniejszy podlega zatwierdzeniu Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej, po czym wobec przedstawienia przez Delegatów Sejmu w Wilnie pełnomocnictw uznanych za wystarczające i sporządzone w należytej formie wejdzie w życie.

^bZałącznik 4.^b

[Przyjęcie do wiadomości oświadczenia delegatów Sejmu w Wilnie i uchwały Sejmu Wileńskiego oraz oświadczenie Rządu, że Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustali statut Ziemi Wileńskiej zgodnie z tymi uchwałami]

Rząd Polski przyjął do wiadomości oświadczenie delegatów Sejmu w Wilnie i uchwały Sejmu Wileńskiego i oświadczył ze swej strony, że Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustali statut Ziemi Wileńskiej zgodnie z tymi uchwałami.

Aktem wspólnym stwierdzono, że Ziemia Wileńska z woli swej ludności od wszelkich innych zarządzeń państwowych wolna zostaje zjednoczona z Rzeczpospolitą Polską oraz że zwierzchnictwo państwowe nad Ziemią Wileńską przysługuje Rzeczypospolitej Polskiej.

Akt niniejszy podlega zatwierdzeniu Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej po czym wobec przedstawienia przez delegatów Sejmu w Wilnie pełnomocnictw uznanych za wystarczające i sporządzone w należytej formie wejdzie w życie.

Aktłączenia Ziemi Wileńskiej z Rzecząpospolitą Polską

AKT

ZŁĄCZENIA ZIEMI WILEŃSKIEJ Z RZECZĄPOSPOLITĄ POLSKĄ

Działo się w Warszawie w pałacu Rady Ministrów dnia marca 1922 r. wobec Rządu Polskiego w osobach: Prezydenta Ministrów, Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Kierownika Ministerstwa Sztuki i Kultury inż. Antoniego Ponikowskiego, Ministra Spraw Wewnętrznych inż. Stanisława Downarowicza, Ministra Spraw Zagranicznych Konstantego Skirmunta, Ministra Skarbu dr. Jerzego Michalskiego, Ministra Sprawiedliwości Bronisława Sobolewskiego, Ministra Pocht i Telegrafów dr. Władysława Stesłowicza, Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych dr. Józefa Raczyńskiego, Ministra Robót Publicznych Gabriela Narutowicza, Ministra Pracy i Opieki Społecznej Ludwika Darowskiego, Ministra b. Dzielnicy Pruskiej dr. Józefa Wybickiego, Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego dr. Witolda Chodźki, Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu Henryka Strasburgera i tymczasowego Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych inż. Juliana Eberhardta oraz Delegatów Sejmu w Wilnie, jako Zgromadzenia Przedstawicieli ludności Ziemi Wileńskiej dla dania wyrazu woli ludności: Witolda Abramowicza, Witolda Bańkowskiego, Stanisława Brzostowskiego, Ludwika Chomińskiego, Wiktora Czarnowskiego, Józefa Jachiewicza, Antoniego Kłyszajki, Bronisława Krzyżanowskiego, Bronisława Kuleszy, Bronisława Lisowskiego, Józefa Małowiejskiego, Antoniego Mickiewicza, Kazimierza Milewicz, ks. Ignacego Olszańskiego, Feliksa Raczkowskiego, Antoniego Szwabowicza, Adama Uziembły, Antoniego Zalewskiego, Aleksandra Zasztowta i Aleksandra Zwierzyńskiego, którzy oświadczyli, że Sejm w Wilnie, pełnię prawa stanowienia o losach kraju posiadający, na uroczystym posiedzeniu odbytym w Wilnie w dniu 20 lutego 1922 r. uchwalił, co następuje:

UCHWAŁA

W PRZEDMIOCIE PRZYNALEŻNOŚCI PAŃSTWOWEJ ZIEMI WILEŃSKIEJ.

W imię Boga Wszechmogącego, My, Sejm w Wilnie, wolną i powszechną wolą ludności Ziemi Wileńskiej powołany, pełnię prawa do stanowienia o losach tej ziemi posiadający, pomni na wielowiekowe węzy, co aktami w Horodle i Lublinie⁴⁵⁸ w uchwałach Konstytucji Majowej z roku 1791⁴⁵⁹ ukoronowanymi,

⁴⁵⁸ Tj. uniami – horodelską (1413) i lubelską (1569).

⁴⁵⁹ Mowa o ustanowieniu unitarnego charakteru państwa mocą Ustawy Rządowej, ale zapewne też i odniesienie do deklaracji Sejmu Wielkiego o „wzajemnym zaręczniu Obojga Narodów” z października 1791 r.

ziemie nasze Polską na mocy dobrowolnych umów w jedno połączyły, oraz na krew ojców naszych, ofiarnie przelaną w walkach Narodu o Wolność po nieszczęsnych Ojczyzny rozbiorach, składając hołd męstwu i poświęceniu żołnierza polskiego synowi, tej Ziemi – Józefowi Piłsudskiemu, bohaterskiemu czynowi gen. Żeligowskiego, zgodnie z prawem narodów do stanowienia o sobie, w imieniu ludności tej Ziemi, jej żyjących i przyszłych pokoleń, mając na celu zabezpieczenie ich wolności i wszechstronnego duchowego i materialnego rozwoju, na posiedzeniu dnia 20 lutego 1922 r. uchwalamy i stanowimy:

1) wszelkie węzły prawno- państwowe, narzucone nam przemocą przez Państwo Rosyjskie uważamy za bezpowrotnie zerwane i nieistniejące, jak również odmawiamy Rosji prawa do ingerowania w sprawy Ziemi Wileńskiej.

2) roszczenia prawno-państwowe do Ziemi Wileńskiej, zgłaszane przez Republikę Litewską, które znalazły swój wyraz w traktacie litewsko-sowieckim z dnia 12 lipca 1920 r., jako też i wszelkie inne odrzucamy i na zawsze odchylamy.

3) stwierdzamy uroczyście, że nie uznamy żadnej decyzji zarówno o losach naszej Ziemi, jak i w sprawie jej wewnętrznych urządzeń, powziętej przez czynniki obce wbrew naszej woli.

4) Ziemia Wileńska stanowi bez warunków i zastrzeżeń nierozdzieloną część Rzeczypospolitej Polskiej.

5) Rzeczypospolita Polska posiada pełne i wyłączne prawo zwierzchności państwowej nad Ziemię Wileńską.

6) właściwe władze Rzeczypospolitej Polskiej posiadają jedynie i wyłącznie prawo stanowienia o ustawach i urządzeniach Ziemi Wileńskiej zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1921 r.

7) wzywamy Sejm Ustawodawczy i Rząd Rzeczypospolitej Polskiej do natychmiastowego wykonywania praw i obowiązków, wypływających z tytułu przynależności Ziemi Wileńskiej do Rzeczypospolitej Polskiej.

Rząd Polski przyjął do wiadomości oświadczenie Delegatów Sejmu w Wilnie i uchwały Sejmu Wileńskiego i oświadczył, że Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustali Statut Ziemi Wileńskiej, po czym aktem wspólnym stwierdzone, że Ziemia Wileńska z woli swej ludności od wszelkich innych związków państwowych wolna zostaje złączona z Rzeczpospolitą Polską oraz, że Zwierzchnictwo państwowe nad Ziemią Wileńską odtąd przysługuje Rzeczypospolitej Polskiej.

Akt niniejszy podlega zatwierdzeniu Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej po czym, wobec przedstawienia przez Delegatów Sejmu w Wilnie pełnomocnictw uznanych za wystarczające i sporządzone w należytej formie, wejdzie w życie.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ

26-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 6 marca 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	inż. Antoni Ponikowski
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych generał porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	inż. Julian Eberhardt
Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Dyrektor Departamentu Administracyjnego Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
W obradach nad sprawami objętymi ustępem 15 i 16 bierze nadto udział Podsekretarz Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej	dr Stanisław Wachowiak

Posiedzenie otwarto o godz. 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokoły z 27 lutego oraz z 2 i 3 marca 1922 r.
2. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie przyznania kredytów na zakończenie akcji rejestracyjno-szacunkowej (załącznik 1).
Równocześnie przyjęto do wiadomości oświadczenie Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego, że likwidacja komisji szacunkowych przeprowadzona zostanie w następujący sposób:
 - z dniem 31 I zlikwiduje się 2 kom. z 11 pracownikami;
 - z dniem 28 II zlikwiduje się 9 kom. z 80 pracownikami;
 - z dniem 15 III zlikwiduje się 17 kom. z 103 pracownikami;
 - z dniem 31 III zlikwiduje się 9 kom. z 63 pracownikami;
 - z dniem 30 IV zlikwiduje się 16 kom. z 115 pracownikami;
 - z dniem 31 V zlikwiduje się 5 kom. z 40 pracownikami;

- z dniem 30 VI zlikwiduje się 13 kom. z 120 pracownikami;
3. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie języka urzędowego w korespondencji władz polskich z władzami gdańskimi (załącznik 2).
 4. Na wniosek Ministra Skarbu postanowiono uchwałą z 27 lutego, dotyczącą przyznania jednorazowego dodatku funkcjonariuszom kolejowym polskim w Gdańsku odroczyć aż do czasu przeprowadzenia rewizji uposażenia wszystkich pracowników państwowych w Gdańsku.
 5. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości załączony okólnik Ministra Skarbu L.588/22/D.B/7 w sprawie przyznania jednorazowego dodatku dla funkcjonariuszów państwowych w wykonaniu uchwały z 27 lutego (załącznik 3). W okólniku skreślono zdanie, które wypowiedza tezę, że wyłączeni od jednorazowego dodatku są ci wszyscy pracownicy, których uwiadomiono już lub uwiadomi się do dnia 15 marca o rozwiązaniu z nimi stosunku służbowego.
 6. Rada Ministrów uchwaliła wniesiony przez Prezydium Rady Ministrów projekt ustawy, zmieniającej ustawę z 4 lutego 1921 r. (Dz. Ust. Nr 24, poz. 137) o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” (załącznik 4).
 7. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości zatwierdzającej, że wobec zamiaru wprowadzenia do orderu „Odrodzenia Polski” klasy V przeprowadzono rewizję klas uchwalonych już odznaczeń, a ujętych uchwałą Rady Ministrów z 5 grudnia 1921 r. zgodnie z wnioskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych, przedłożonych pismem z 20 II 1922 r. Nr 471, jak załącznik 5.
 8. Rada Ministrów uchwaliła wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie orderem „Odrodzenia Polski” obywateli państw obcych, wymienionych w załączniku 6.
 9. Uchwalono wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego” generałowi Le Rond (załącznik 7).
 10. Uchwalono wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” klasy I wiceprezesowi Rady Ligi Narodów Léonowi Bourgeois (załącznik 8) w miejsce przyznanego mu onczas „Orła Białego”.
 11. Uchwalono wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” klasy I ministrowi pełnomocnemu, introduktorowi ambasadorów, szefowi protokołu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Augustynowi Piotrowi Fouquières (załącznik 9).
 12. Rada Ministrów na wniosek Prezydium Rady Ministrów powzięła następującą uchwałę:
Przedkładanie wniosków przez Ministrów o odznaczenie orderem „Orła Białego” w myśl art. 9 ustawy z 4 lutego 1921 r. (Dz.U. Rz. P. Nr 24, poz. 136) o ustanowieniu orderu „Orła Białego” oraz art. 10 ustawy z 4 lutego 1921 (Dz.U.Rz.P. Nr 24 poz. 137) o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” powinno być utrzymane w tajemnicy, a w szczególności nie może być podane do wiadomości

- kandydata do odznaczenia wobec faktu, że w myśl powołanych ustawy wniosek może być nieuwzględniony, a przedwczesne ogłaszanie wniosków stwarza dla Kapituł Orderów, Rady Ministrów i Naczelnika Państwa sytuację niepożądaną.
13. Uchwalono wniesione przez Ministra Spraw Wewnętrznych rozporządzenie w sprawie rozszerzenia granic miasta Radomska (załącznik 10).
 14. Uchwalono wniesione przez Ministra Spraw Wewnętrznych rozporządzenie o włączeniu do miasta Rychwała lasów rychwańskich oraz miejscowości: Starawieś Rychwalska, Odpadki, ^aStarawieś Rychwalska^a, kolonia Michałów i folwark Józefów (załącznik 11).
 15. Uchwalono wniesione przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej:
 - a) rozporządzenie o przekazaniu Ministrowi Spraw Wewnętrznych zarządu spraw wewnętrznych na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 12).
 - b) rozporządzenie o przekazaniu Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych zarządu spraw rolnictwa i dóbr państwowych na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 13).
 - c) rozporządzenie o przekazaniu Ministrowi Przemysłu i Handlu zarządu spraw dotyczących przemysłu i handlu na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 14).
 - d) rozporządzenie o przekazaniu Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej zarządu spraw pracy i opieki społecznej na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 15).
 - e) rozporządzenie o przekazaniu Ministrowi Zdrowia Publicznego zarządu spraw w dziedzinie zdrowia publicznego na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 16).
 - f) rozporządzenie o przekazaniu Ministrowi Skarbu zarządu spraw należących do zakresu Departamentu aprowizacji w likwidacji Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej (załącznik 17).
 16. Po wysłuchaniu sprawozdania Podsekretarza Stanu dra Wachowiaka o stanie likwidacji Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej Rada Ministrów złożony przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej wniosek w sprawie przejęcia urzędników z b. Dzielnicy Pruskiej (załącznik 18) przekazała do uzgodnienia z Ministrem Skarbu i Prezydium Rady Ministrów.
 17. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych projekt ustawy w sprawie gminnej ordynacji wyborczej (załącznik 19).
 18. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie ratyfikacji Konwencji dotyczącej niefortyfikowania i zneutralizowania wysp Alandzkich – podpisanej w Genewie 20 października 1921 r. (załącznik 20).
 19. Załączony wniosek Ministra o przekazanie Ministerstwu Skarbu gmachu po b. Banku Państwa w Równem (załącznik 21) uchwalono z tą poprawką, że wymieniony gmach przekazać należy Ministerstwu Robót Publicznych do użytku Ministerstwa Skarbu.

20. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o Polskim Banku Krajowym (załącznik 22).
21. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o dodatkowych kredytach na rok 1921 (załącznik 23).
22. Uchwalono wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy w sprawie zmian niemieckich ustaw o sądach przemysłowych i kupieckich (załącznik 24).
23. Uchwalono wniesione przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia dekretu o rejestrze handlowym i ustawy o spółdzielniach na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego (załącznik 25).
§ 1 projektu uzupełniono postawieniem:
„Równocześnie uchyla się moc obowiązującą rosyjskiej ustawy z 20 marca 1917 r. o stowarzyszeniach spółdzielczych”.
24. Uchwalono wniesione przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych rozporządzenie uchylające rozporządzenie b. Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich w sprawie opłat skarbowych od umów dotyczących sprzedaży lasów (załącznik 26).
25. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie wywłaszczenia gruntów dla celów eksploatacji żwirowni przy stacji Koszary (załącznik 27).
26. Uchwalono wniesiony przez Ministra Robót Publicznych projekt noweli do ustawy z 15 lipca 1920 r. o zmianie cen za dostarczanie energii elektrycznej (załącznik 28).
27. Rozpatrywanie załączonego wniosku Ministra Skarbu w sprawie projektu ustawy o podwyższeniu dodatku za wysługę lat cywilnych pracowników państwowych (załącznik 29) odroczone do najbliższego posiedzenia celem umożliwienia Ministrowi Skarbu i Ministrowi Sprawiedliwości porozumienia co do ewentualnych zmian we wniesionym już do Sejmu projekcie noweli do ustawy z 13 lipca 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów.
28. Uchwalono załączony wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie przejścia działu sanitarno-lekarskiego Urzędu Emigracyjnego przez Naczelną Nadzwyczajny Komisariat do walki z epidemiami (załącznik 30).
29. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zaliczki udzielonej przez Ministerstwo Skarbu na organizację władz na Górnym Śląsku (załącznik 31).
30. Uchwalono załączony wniosek Ministra Sprawiedliwości w sprawie przekazania Ministerstwu Sprawiedliwości gmachu b. rosyjskiego sądu okręgowego w Piotrkowie (załącznik 32).
31. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie uchylenia uchwały z 9 względnie 12 sierpnia 1921 r. dotyczącej policji państwowej (załącznik 33).

We wniosku skreślono wyrazy: „w uwzględnieniu motywów przedłożonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych”.

32. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie odciążenia policji państwowej od pełnienia czynności niemających związku z bezpieczeństwem publicznym (załącznik 34), przy czym skreślono wyrazy: „w uwzględnieniu motywów przedstawionych przez Ministra Spraw Wewnętrznych”. Minister Spraw Wojskowych wniósł o skreślenie końcowego ustępu, poczynając od wyrazów „i w szczególności wzywa Ministra Spraw Wojskowych”, a natomiast wstawić wyrazy: „W tym celu należy przeprowadzić generalną rewizję w kierunku redukcji tych czynności oraz zastosować w poszczególnych resortach możliwie szeroki system wynajętych stróżów i stójek”. Rada Ministrów uchwaliła dodatek proponowany przez Ministra Spraw Wojskowych, natomiast nie przychyliła się do wniosku Ministra Spraw Wojskowych o skreślenie końcowego ustępu wniosku Ministra Spraw Wewnętrznych. Minister Spraw Wojskowych zgłasza votum separatum co do końcowego ustępu i zastrzega sobie wniesienie na najbliższym posiedzeniu Rady Ministrów odmiennego wniosku przy wykazaniu przeszkód, dla których wykonanie ustępu końcowego nie byłoby możliwe.
33. Rada Ministrów przyjęła złożony przez Ministra Spraw Wojskowych projekt ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym wojskowych i ich rodzin (załącznik 35). Skreślono ustęp trzeci art. 56, a artykułowi 63 przywrócono pierwotną osnovę.
34. Minister Skarbu referuje preliminarz budżetowy na rok 1922 i składa projekt ustawy skarbowej (załącznik 36).
35. Prezes Rady Ministrów zarządza posiedzenie poufne, które zakończono o godzinie 12 w nocy.

^fAntoni Ponikowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie przyznania kredytów na zakończenie akcji rejestracyjno-szacunkowej.
2. Wniosek w przedmiocie języka urzędowego w korespondencji władz polskich z władzami gdańskimi.
3. Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie przyznania jednorazowego dodatku dla funkcjonariuszów państwowych.
4. Ustawa z w przedmiocie zmian w ustawie z dnia 4 lutego 1921 r. (Dz. Ust. Nr 24, poz. 137) o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski”⁴⁶⁰.
5. [Wniosek, że wobec zamiaru wprowadzenia do orderu „Odrodzenia Polski” klasy V-ej należałoby przeprowadzić rewizję klas uchwalonych już odznaczeń]⁴⁶¹.

⁴⁶⁰ Nie publikuje się.

⁴⁶¹ Nie publikuje się.

6. Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie odznaczenia orderem „Odrodzenia Polski” obywateli wyszczególnionych we wniosku.
7. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orla Białego” generałowi Le Rond.
8. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” I klasy Léonowi Bourgeois.
9. Wniosek Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” I kl. p. Augustin Pierre de Fouquières.
10. Rozporządzenie Rady Ministrów o rozszerzeniu granic m. Radomska; uzasadnienie⁴⁶².
11. Rozporządzenie Rady Ministrów o włączeniu do miasta Rychwała lasów rychwalskich oraz miejscowości: folwark Starawieś Rychwalska, Odpadki, Starawieś Rychwalska, kolonia Michałów i folwark Józefów; uzasadnienie⁴⁶³.
12. Rozporządzenie Rady Ministrów o przekazaniu Ministrowi Spraw Wewnętrznych zarządu spraw wewnętrznych na obszarze b. dzielnicy pruskiej⁴⁶⁴.
13. [Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów o przekazaniu Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych zarządu spraw rolnictwa i dóbr państwowych na obszarze b. dzielnicy pruskiej.
14. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie przekazania Ministrowi Przemysłu i Handlu zarządowi spraw, dotyczących przemysłu i handlu na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej⁴⁶⁵.
15. Rozporządzenie Rady Ministrów o przekazaniu Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej zarządu spraw pracy opieki społecznej na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej⁴⁶⁶.
16. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie przekazania Ministrowi Zdrowia Publicznego zarządu spraw w dziedzinie zdrowia publicznego na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej⁴⁶⁷.
17. [Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów o przekazaniu Ministrowi Skarbu zarządu spraw należących do zakresu Departamentu Aprowizacji w likwidacji Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej.
18. Wniosek nagły Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie przejścia urzędników z b. Dzielnicy Pruskiej.
19. Ustawa w przedmiocie gminnej ordynacji wyborczej⁴⁶⁸.
20. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji Konwencji dotyczącej niefortyfikowania i zneutralizowania Wysp Alandzkich – podpisanej w Genewie w dniu 20 października 1921 r.; ustawa; uzasadnienie; tekst konwencji po polsku i francusku⁴⁶⁹.
21. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przekazania Ministerstwu Skarbu gmachu po b. Banku Państwa w Równem⁴⁷⁰.

⁴⁶² Nie publikuje się.

⁴⁶³ Nie publikuje się.

⁴⁶⁴ Nie publikuje się.

⁴⁶⁵ Nie publikuje się.

⁴⁶⁶ Nie publikuje się.

⁴⁶⁷ Nie publikuje się.

⁴⁶⁸ Nie publikuje się.

⁴⁶⁹ Wyspy Alandzkie (archipelag na Bałtyku) miały zostać niefortyfikowane i zneutralizowane, co głosiła konwencja z 20 października 1921 r. Tekstu układu nie publikujemy; zob. B. Winiarski, *op. cit.*, s. 316–319.

⁴⁷⁰ Nie publikuje się.

22. Ustawa o Polskim Banku Krajowym⁴⁷¹.
23. Wniosek Ministra Skarbu o uchwalenie projektu ustawy o dodatkowych kredytach na rok 1921; uzasadnienie.
24. [Uzasadnienie do] ustawy w przedmiocie zmian niemieckich o sądach przemysłowych i kupieckich.
25. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia dekretu o rejestrze handlowym i ustawy o spółdzielniach na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego⁴⁷².
26. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie uchylenia rozporządzenia b. Komisarza generalnego Ziem Wschodnich w sprawie opłat skarbowych od umów dotyczących sprzedaży lasów⁴⁷³.
27. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie przymusowego wywłaszczenia gruntów dla celów eksploatacji żwirowni przy st. Koszary na linii Kowel-Chełm⁴⁷⁴.
28. Wniosek Ministra Robót Publicznych w przedmiocie projektu noweli do ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o zmianie cen za dostarczenie energii elektrycznej⁴⁷⁵.
29. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie projektu ustawy o podwyższeniu dodatku za wysługę lat cywilnych funkcjonariuszów państwowych.
30. [Wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministerstwem Zdrowia Publicznego w przedmiocie przejęcia działu sanitarno-lekarskiego Urzędu Emigracyjnego⁴⁷⁶ przez Naczelną Nadzwyczajną Komisariat do Walki z Epidemiami]⁴⁷⁷.
31. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zaliczki, udzielonej przez Ministerstwo Skarbu na organizację władz na Górnym Śląsku⁴⁷⁸.
32. Uchwała Rady Ministrów w przedmiocie przekazania Ministerstwu Sprawiedliwości gmaczu b. rosyjskiego sądu okręgowego w Piotrkowie⁴⁷⁹.
33. [Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie uchylenia uchwały z 9, względnie 12 sierpnia 1921 r. dotyczącej policji państwowej].
34. [Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie odciążenia policji państwowej od pełnienia czynności niemających związku z bezpieczeństwem publicznym].
35. Projekt ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym wojskowych i ich rodzin⁴⁸⁰.
36. Uwagi do wniosku Ministerstwa Skarbu w sprawie projektu ustawy Skarbowej na okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1922.

⁴⁷¹ Nie publikuje się.

⁴⁷² Nie publikuje się.

⁴⁷³ Nie publikuje się.

⁴⁷⁴ Nie publikuje się.

⁴⁷⁵ Nie publikuje się.

⁴⁷⁶ Urząd Emigracyjny utworzono 22 kwietnia 1920 r., działał przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej. W jego zadaniach – jak głosiło rozporządzenie Rady Ministrów – „ześrodkowują się wszystkie sprawy dotyczące emigracji, reemigracji, imigracji i opieki nad wychodźcami”.

⁴⁷⁷ Nie publikuje się.

⁴⁷⁸ Nie publikuje się.

⁴⁷⁹ Nie publikuje się.

⁴⁸⁰ Nie publikuje się.

Wniosek Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie przyznania kredytów na zakończenie akcji rejestracyjno-szacunkowej

W N I O S E K

Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie przyznania kredytów na zakończenie akcji rejestracyjno-szacunkowej.

Główny Urząd Likwidacyjny uprasza Radę Ministrów o powzięcie następującej uchwały:

Rada Ministrów upoważnia Ministra Skarbu do przyznania kredytów na ukończenie akcji rejestracyjno-szacunkowej z tym, że akcja ta ma być ukończona najpóźniej do końca czerwca 1922 r.

Uchwała, zgodnie z wnioskiem, zapadła w dn. ^a...^a 1922 r.

Motywy.

Akcja rejestracyjno-szacunkowa, prowadzona na zasadzie Ustawy z dn. 10 V 1919 (Dz.P. Nr. 41 poz. 298), nie mogła być zakończoną w roku 1921, gdyż z jednej strony przeprowadzenie jej na ziemiach, przyłączonych do Polski na zasadzie Traktatu Ryskiego, mogło być rozpoczęte dopiero po ratyfikacji tego Traktatu, znów z drugiej strony warunki lokalne w Małopolsce, jak brak lokali, trudności komunikacyjne, epidemia w Małopolsce Wschodniej, wreszcie trudności w pozyskaniu odpowiednich sił urzędniczych nie pozwoliły na uruchomienie całkowitego, przewidywanego i przyznanego budżetowo aparatu, a co za tym idzie ukończenia akcji w przewidzianym terminie. Obecnie przyjmowanie zgłoszeń i przeprowadzanie dochodzenia dowodowego zostało zakończone na całym terenie Państwa. Pozostaje do wykończenia jedynie weryfikacja posiadanego materiału i orzecznictwo. Pracę tę dla terenu b. zaboru rosyjskiego prowadzi Komisja Szacunkowa Główna w Warszawie⁴⁸¹, poza Warszawą wszystkie agendy zostały już całkowicie zlikwidowane. Co się tyczy Małopolski, to w początku r.b. były tam czynne 72 Komisje – w tym jedna Główna we Lwowie i 71 Miejscowe na prowincji. Komisje te zakańczają już swe czynności i terminy stopniowego ich likwidowania zostały ustalone w uzgodnieniu z Ministerstwem Skarbu. Akcja likwidacji tych Komisji jest w pełnym toku, a termin ostatecznego zlikwidowania wszystkich Komisji jest określony na koniec czerwca r.b. Zakończenie całej akcji jest niezbędne z jednej strony ze względu na konieczność należytego udokumentowania podanej przez Państwo Polskie sumy strat, podczas Wojny

⁴⁸¹ Utworzenie Komisji Szacunkowej Głównej w Warszawie oraz Komisji Szacunkowych Miejskowych na terenie b. zaboru rosyjskiego wprowadziło rozporządzenie prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego z 1 lutego 1920 r. Miała ona stworzyć rejestr strat wojennych Polski.

Europejskiej przez Polskę doznanych, z drugiej zaś strony dla ustalenia faktycznej sumy tych strat.

Z motywów powyższych, jak również powołując się na osiągniętą w tej mierze zgodę Ministerstwa Skarbu (pismo z dn. 21 b.m. Nr. 418/D.B.2) Główny Urząd Likwidacyjny uprasza Radę Ministrów o powzięcie wyżej przytoczonej uchwały.

Za Prezesa
fJ. Karśnicki^f
Wice-Prezes

Odpis.

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dn. 21 lutego 1922 r.

L. 418/D.B.2

W sprawie wniosku na Radę Ministrów o kredyty na Komisje Szacunkowe.
Do Głównego Urzędu Likwidacyjnego.

Na Nr. 600/11 z dnia 6 lutego 1922 r.

Ministerstwo Skarbu 'nie' może zgodzić się na treść wniosku na Radę Ministrów, w myśl którego na ukończenie akcji rejestracyjno-szacunkowej miałyby być przeniesione niewyczerpane kredyty z roku ubiegłego ze wszystkich działów budżetu Głównego Urzędu Likwidacyjnego i prosi o sformułowanie wniosku w ten sposób, że Rada Ministrów upoważnia Ministra Skarbu do przyznania kredytów na dokończenie akcji rejestracyjno-szacunkowej z tym, że ta akcja ma być ukończona najpóźniej do końca czerwca 1922 r. i w tym terminie mają być wszystkie Komisje Szacunkowe zlikwidowane.

za MINISTRA SKARBU
/-/ Zaczek
Dyrektor Departamentu

^bZałącznik 2^b

Wniosek w przedmiocie języka urzędowego w korespondencji władz polskich z władzami gdańskimi

Wniosek

na Radę Ministrów w przedmiocie języka urzędowego w korespondencji władz polskich z władzami gdańskimi

Uzasadnienie

Uchwałą Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 1920 r. punkt 8 postanowiono, że językiem urzędowym w korespondencji władz polskich z władzami gdańskimi ma być język polski z równoległym tłumaczeniem niemieckim.

Władze b. Dzielnicy Pruskiej rozumiały tę zasadę w ten sposób, że i władze gdańskie są zobowiązane do dołączania tłumaczeń polskich do ich pism wystosowywanych do władz polskich.

Senat gdański, do którego Komisarz Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku zwrócił się z propozycją, aby władze gdańskie również dołączały tłumaczenia, stanął na stanowisku, iż sprawa winna być załatwiona w sposób analogiczny, jak to przewidziano w dziedzinie pomocy prawnej w sprawach cywilnych w artykule 52 umowy zawartej w dniu 24 października 1921 r. pomiędzy Polską a W.M. Gdańskiem celem wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej Konwencji z dnia 9 listopada 1920 r., który to artykuł stanowi, że pisma przeznaczone do doręczenia należy sporządzać w języku władzy wzywającej lub wezwanej.

Do proponowanego przez Senat załatwienia sprawy przychyła się Komisarz Generalny i Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Rozciągnięcie art. 52 na wszelką korespondencję urzędową ma tę dobrą stronę, że umożliwi władzom polskim odnoszenie się do władz gdańskich tylko w języku polskim bez obowiązku dołączania tłumaczenia niemieckiego, co zwłaszcza dla Komisariatu Generalnego w Gdańsku przy wygotowywaniu ważnych not do Senatu Gdańskiego stanowić będzie wielką ulgę w pracy i uwolni Komisariat od ponoszenia odpowiedzialności za tłumaczenie niemieckie.

Z politycznego punktu widzenia umożliwienie władzom polskim odnoszenia się do władz gdańskich tylko w języku polskim należy uważać za moment dodatni w rozwoju stosunków polsko-gdańskich.

Z powyższych względów Rada Ministrów raczy uchwalić:

Zgodnie z wnioskiem Senatu Gdańskiego wyrażonym w piśmie do Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku z dnia 8 listopada 1921 r. Nr. S.P.3405 rozciąga się przepisy artykułu 52 umowy, zawartej pomiędzy Polską a W.M. Gdańskiem w dniu 24 października 1921 r., regulującego sprawę języka urzędowego w dziedzinie pomocy prawnej w sprawach cywilnych, na wszelką urzędową korespondencję pomiędzy urzędami polskimi i urzędami W.M. Gdańska.

Punkt 8 ustęp 6 uchwały Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 1920 r., odnoszący się do sprawy języka urzędowego między Polską a W.M. Gdańskiem, uchyla się.

^bZałącznik 3.^b

Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie przyznania jednorazowego dodatku dla funkcjonariuszów państwowych

Warszawa, dnia 6 marca 1922 r.

MINISTERSTWO SKARBU

w sprawie przyznania jednorazowego dodatku dla funkcjonariuszów państwowych.

Do

Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa,

Biura Sejmu Ustawodawczego, Najwyższej Izby Kontroli, Prezydium Rady Ministrów, wszystkich Ministerstw, Głównego Urzędu Likwidacyjnego i Głównego Urzędu Ziemskiego,

w miejscu.

Rada Ministrów uchwaliła w dniu 27 lutego 1922 przyznać wszystkim funkcjonariuszom państwowym jednorazowy dodatek w wysokości ogółem 40% uposażenia miesięcznego, składającego się z płacy zasadniczej, dodatku za wysługę lat i studia wyższe i dodatku drożyznianego, z wykluczeniem natomiast wszelkich innych dodatków.

Ministerstwo Skarbu uprasza, o bezzwłoczne zarządzenie wypłaty jednorazowego dodatku w wysokości 40% uposażenia miesięcznego, wypłaconego funkcjonariuszom państwowym w miesiącu marcu b.r., przy czym przy wymiarze tego dodatku dla cywilnych funkcjonariuszów państwowych należy uwzględnić płacę zasadniczą, dodatek za wysługę lat, dodatek za studia wyższe oraz dodatek drożyzniany do płacy zasadniczej wraz z dodatkiem wyrównawczym dla miast Warszawy i Łodzi, ponadto dla nauczycielstwa szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych również dodatek za trzylecia i dodatki dla dyrektorów i wizytorów powyższych szkół, zaś dla sędziów i prokuratorów dodatki starszeństwa; wszelkie inne dodatki nie wchodzą natomiast w rachubę przy wymiarze jednorazowego dodatku.

Dodatek jednorazowy należy wypłacić również bezzwłocznie pozostającym w czynnej służbie oficerom, chorążym i zawodowym szeregowym, przy czym przy wymiarze tego dodatku należy uwzględnić płacę podstawową, dodatek drożyzniany do płacy podstawowej, należności rodzinne, oraz dodatek drożyzniany do należności rodzinnych. Wszelkich innych należności i dodatków nie należy natomiast uwzględniać przy wymiarze jednorazowego dodatku.

Uprawnionymi do otrzymania jednorazowego dodatku są wszyscy funkcjonariusze państwowi pozostający na służbie państwowej najmniej od 1 lutego 1922 i pobierający uposażenie w myśl postanowień ustaw z dnia 13 lipca 1920 Dz.Ust.Rz.P. No. 65, poz. 429–436, tudzież pracownicy kontraktowi, pozostający w służbie co najmniej od 1 lutego 1922, których wynagrodzenie ustalono po myśli zasad zawartych w ustępie 3 zarządzenia Prezydium Rady Ministrów z dnia 3 marca 1921 No. 3868.

Jednorazowy dodatek wypłacić należy również dietariuszom, tudzież pomocnikom i pomocnikom kancelaryjnym, przyjętym na zasadzie postanowień § 73 Rozporządzenia b. austriackich wszystkich Ministerstw z dnia 25 stycznia 1914 Dz.Ust.P. No. 21, a ponadto pomocnikom woźnych, zastępcom egzekutorów i kursorom przyjętym na czas nieograniczony za stałym wynagrodzeniem miesięcznym, o ile pozostają w służbie przynajmniej od 1 sierpnia 1921 r.

Wyłączeni są natomiast od jednorazowego dodatku pracownicy kontraktowi, przyjęci na czas w umowie z góry oznaczony, a nadto ci, których wynagrodzenie umowne jest wyższe od uposażenia urzędnika lub funkcjonariusza, spełniającego analogiczne lub podobne funkcje, pracownicy sezonowi i czasowi, ^h oraz ci wszyscy pracownicy, których uwiadomiono już lub uwiadomi się, do dnia 15 marca włącznie o rozwiązaniu z nimi stosunku służbowego^h, a wreszcie z pośród funkcjonariuszów odbywających służbę wojskową poza wiekiem poborowym funkcjonariusze samotni.

Młodocianym pracownikom poniżej lat 18, należącym do kategorii niższych funkcjonariuszów należy wypłacić połowę jednorazowego dodatku, przypadającego dla funkcjonariuszów niższych, pobierających uposażenie 1 i 2 stopnia płacy.

Wydatek spowodowany wypłatą jednorazowego dodatku należy księgować na § 1, poz. 1c, 2c, 3c i poz. 4c pod nazwą „doraźne zasiłki” w budżecie właściwego resortu, w szczególności zaś wydatek, odnoszący się do dodatków dyrektorskich i wizytatorskich należy księgować na § 1, poz. 1cm

Ministerstwo Skarbu uprasza o podanie kwoty wypłaconej tytułem jednorazowego dodatku przez poszczególne władze centralne w podległym im resorcie.

MINISTER SKARBU

^bZałącznik 6.^b

Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie odznaczenia orderem „Odrodzenia Polski” obywateli wyszczególnionych we wniosku

WNIOSEK MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH
na Radę Ministrów w przedmiocie odznaczenia orderem „Odrodzenia Polski”
o b y w a t e l i

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
A m e r y k i			
1	Newton Diel BAKER	b. sekretarz Stanu do spraw wojny.	I
2	Peyton C. MARCH	gen. major, b. szef Sztabu Gen[eralnego]	I
3	Charles R. KRAUHOFF	generalny kwatermistrz b. armii ekspedycyjnej we Francji	II
4	William Edmund HORTON	Pułkownik kwatermistrz, współdziałał przy zakupach we Francji i St. Zjedn.	III
5	Edgar Erskine HUME	Ppułk. lekarz, opiekował się jeńcami Polakami w Serbii i Salonikach.	III
6	Otto HOLSTEIN	major	IV

7	Clarence Samuel MARDEN	major korpusu kwatermistrzostwa, oficer łącznikowy między Polskim Biurem Zakupów a Rządami Stanów Zjednoczonych	IV
8	William M. BERRY	kierownik ognisk Amerykańskiego Związku Młodzieży Chrześcijańskiej Y.M.C.A.	IV
9	William Charles KOENIG	major, szef „Base Americaine” w Antwerpii, zajmował się bardzo gorliwie wysyłką żołnierzy armii Hallera do Ameryki	IV
10	Cyril J.C. QUINN	kierownik amerykańskiego wydziału ratunkowego fundacji dla dzieci Europy – Misja dla Polski	IV
A n g l i a			
1	Laurence Alma TADEMA	założyła w Szwajcarii i w Londynie przytułek dla dzieci jeńców polskich	
C H I L L I			
1	Ponce del CANTO	kapitan sztabu generalnego wojska chilijskiego, był przydzielony do osoby ambasadora polskiego w grudniu 1920 r. z okazji uroczystości objęcia mandatu prezydialnego przez obecnego naczelnika państwa Chilijskiego	IV
E s t o n i i			
1	Johan LAIDONER	generał porucznik (były głównodowodzący armii Estońskiej, bohater narodowy)	I
2	Jan SOOTS	generał major, Minister wojny (Były Szef Sztabu Generała Laidonera)	II
3	Andrzej LARKA	Generał major, Viceminister spraw wojsk.	II
4	Paweł LILL	pułkownik Sztabu Generalnego, szef sztabu generalnego	III
5	Jan JUNKUR	Attaché wojskowy w Polsce (raportami swymi przyczynia się nader do przychylnego urobienia opinii estońskiej w stosunku do Polski)	III
6	Aleksander SIMON	pułkownik (zastępca szefa b. Delegacji oficerskiej w Polsce).	III
F i n l a n d i i			
1	Oskar Paweł ENCKEL	gen. szef Sztabu Generalnego	II
2	Ernst Bertholt LÖFSTRÖM	gen. inspektor piechoty	II
3	Karol Edward KIVAKES	gen.	II
4	Ludwik August SCHWINDT	pułk.	III

5	Georg LONDEN	pułk.	III
6	Georges ROOS	komandor	III
7	Sven SILANDER	major	IV
8	Aarne SICHNO	pułk.	IV
9	Eino Rudolf Waldemar HOLSTI	minister spraw zagr. od czasu nawiązania regularnych stosunków dyplomatycznych między Polską a Finlandią aż po dzień dzisiejszy	I
10	Juho Heikki VENNOLA	był Prezydentem Ministrów podczas obydwóch zjazdów państw bałtyckich w Helsingforsie	I
11	Rafael Waldemar ERICH	były Prezes finlandzkiego gabinetu Ministrów, podpisał pierwszą umowę z Polską dn. 24 marca 1920 r.	I
D a n i i			
1	Azel Christian Skougaard SLOTH	dr. weterynar[ii], położył wielkie zasługi w sprawie zwalczania księgosuszu w Polsce	IV
2	Henning Hieronimus MUNCH	dr. weter[ynarii] ” ”	IV
3	Olaf Georg JENSEN	dr. weter[ynarii] ” ”	IV
4	Emanuel Aleksander CLAUSEN	” ” ” ”	IV
5	Helge Conradsen	sekr. prof. Ellingera ” ”	IV
6	C.O. JENSEN	prof. weter[ynarii] przy Akad[emii] Roln[iczej] w Kopenhadze, położył wielkie zasługi w sprawie zwalczania księgosuszu w Polsce	III
7	H.O.G. ELLINGER	dyr. Akad[emii] roln[iczej] weter[ynaryjnej] w Kopenhadze, ” ” ”	II
8	Johannes Østrup	profesor Filologii Starożytnej na Uniwersytecie w Kopenhadze, położył wybitne zasługi na polu propagandowo-prasowym	III
9	Troels Holten-ANDERSEN	dyrektor wydziału krajowego dla zatrudnienia zagranicznych robotników, położył wybitne zasługi w sprawach dotyczących polskich robotników	III
10	Pierre OSTERBY	Archiwariusz Parlamentu duńskiego, oddał poważne usługi Poselstwu Rz[eczy]p[ospo]litej polskiej w Kopenhadze (O[rdr]e [de la] L[égion] d'H[onneur])	III

Francji			
1	Raoul PERET	b. minister, deputowany okr[ęgu] Vienne, Prezes Izby Deputowanych, brał udział w przyjęciu Naczelnika Państwa	I
2	Charles Fournier	commandant major	IV
3	Raymond Philippe Rene	” ”	IV
4	Jean VACH	capitaine	IV
5	Paul Calixte Marie de St. Herem de Montmorin		IV
6	Jean Marie Stoffel	capitaine	IV
7	Dr. Charles Platon	profesor ginekologii w szkole lekarskiej (École de médecine) w Marsylii, zastępca mera Marsylii, był delegatem municypalności Marsylii i Szkoły Lekarskiej na Zjazd Lekarski francusko-polski w Warszawie we wrześniu 1921 r.	IV
8	Senator Henri Pottevin	dr. medycyny, wicedyrektor międzynarodowego urzędu higieny publicznej (Office international à hygiene publique), badał z ramienia Ligi Narodów stan epidemii w Polsce w listopadzie 1920 r. i złożył raport przychylny dla Polski na zebraniu ogólnym Ligi Narodów w Genewie w 1920 r.	III
9	Mogr. Alfred Baudrillart	arcybiskup tytularny, rektor de l'institut catholique, członek akademii francuskiej, od wielu lat zajmuje się żywo sprawami polskimi.	II
Włoch			
1	Conde Gaetano Manzon	włoski minister pełnomocny w Belgradzie, oddał sprawie polskiej znaczne usługi w czasie formowania wojska polskiego i pociągów sanitarnych we Włoszech	I
2	Senator Guido Mazzoni	profesor, powrócił niedawno z Polski i oddał się żywej propagandzie polskiej we Włoszech	II
3	Margrabia Luigi Borsarelli di Rifreddo	były podsekretarz stanu w Min. Spraw Zagr. włoskiem	II
4	Salvatore Barzilai	były Minister, obecnie prezes associazione della Stampa Italiana	II
5	Pułkownik Salvatore Improta	podczas formowania oddziałów gen. Hallera we Włoszech opiekował się gorliwie żołnierzami polskimi	III

6	Monsignor Bartolomasi	biskup polowy, zasłużył się sprawie polskiej przy formowaniu wojska polskiego	III
7	ks. Fortunato Giannini	b. kapelan wojskowy jeńców Polaków	IV
8	ks. Don Umberto Rauso	b. kapelan wojskowy jeńców Polaków	IV
9	Francesco Franzoni	konsul włoski w Tyflisie, otaczał wybitną opieką obywateli polskich na Kaukazie, którzy zawdzięczając jego energicznej interwencji uniknęli prześladowań ze strony władz bolszewickich i osiągnęli możliwość powrotu do Polski	IV

Wniosek

Ministra Spraw Zagranicznych z inicjatywy Delegata Ministerstwa Skarbu

L.porz.	Imię i nazwisko	Uzasadnienie	Klasa
1	Gilbert de Mones de Lujol	Likwidator Banku austro-węgierskiego, położył zasługi dla sprawy polskiej w czasie przebiegu likwidacji Banku.	III
2	Dr Giuseppe Luxardo	D-to	III
3	Aleksander Zenceanu	”	III
1	Marc Edward Barry	”	II
2	Rene Morel	”	II

UCHWALONO NA POSIEDZENIU RADY MINISTRÓW
w dniu 27 lutego 1922 r.

^bZałącznik 7^b

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego” generałowi Le Rond

Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Warszawa,

Dn. ^a...^a stycznia 1922 r.

Nr P. D/2132/21.

WNIOSEK.

Ministra Spraw Zagranicznych

w przedmiocie

nadania orderu „Orła Białego”
generałowi Le Rond.

UZASADNIENIE.

Generał Henri le Rond, przewodniczący Międzysojuszniczej Komisji Rządowej⁴⁸² i Plebiscytowej na Górnym Śląsku, oddał sprawie polskiej nieocenione usługi.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy Art. 11 Ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa generała Henri le Rond do nadania orderu „Orła Białego”.

Minister Spraw Zagranicznych:
^fSkirmunt^f

Rada Ministrów uchwaliła
Warszawa, dnia ^bprzyj[ęty] 6 III 1922^b
Prezydent Ministrów:

^bZałącznik 8^b

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” I klasy Léonowi Bourgeois

^astycznia 2^a
P.D ^c/371/22.^c

WNIOSEK.

Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie
nadania orderu „Odrodzenia Polski”
I. kl. Léonowi Bourgeois.

UZASADNIENIE.

Léon Bourgeois, członek Instytutu⁴⁸³, Prezes Senatu, Wiceprezes Rady Ligi Narodów położył wielkie zasługi dla sprawy polskiej.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy Art. 13 Ustawy o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa Léona Bourgeois

⁴⁸² Tak w tekście. Winno być: Rządzącej.

⁴⁸³ Mowa o Institut de France (ustanowionym w 1795 r. przez Dyktoriat rewolucyjnej Francji).

do nadania orderu „Odrodzenia Polski” I kl.

Minister Spraw Zagranicznych:

Rada Ministrów uchwaliła
Warszawa, ^adnia^a

Prezydent Ministrów:

^bZałącznik 9^b

Wniosek Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” I kl. p. Augustin Pierre de Fouquières

P.D ^b/370.^b

WNIOSEK.

Ministra Spraw Zagranicznych w
przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski”

a) kl. P. Augustin Pierre de Fouquières.

UZASADNIENIE.

Augustin Pierre de Fouquières, Minister Pełnomocny, Introdutor Ambasadorów, Szef Protokołu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, oddał nam niezliczone usługi organizacyjne i techniczne. Posiada najwyższe odznaczenia.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy Art. 13 Ustawy o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa

Augustin Pierre de Fouquières

do nadania orderu „Odrodzenia Polski” I klasy.

Minister Spraw Zagranicznych:

Rada Ministrów uchwaliła
Warszawa, dnia

Prezydent Ministrów:

[Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów o przekazaniu Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych zarządu spraw rolnictwa i dóbr państwowych na obszarze b. dzielnicy pruskiej

UZASADNIENIE

Ponieważ sprawa unifikacji Departamentu Rolnictwa i D.P. przy Ministerstwie B. Dzielnicy Pruskiej postąpiła tak dalece, że można przystąpić do formalnej realizacji tejże, Ministerstwo B. Dzielnicy Pruskiej przedkłada w załączeniu odnośny projekt rozporządzenia Rady Ministrów do aprobaty.

projekt wzorowany jest na podobnym rozporządzeniu w przedmiocie unifikacji Departamentu Sprawiedliwości z dnia 25 X 1921 (Dz.Ust.R.P. Nr. 88 poz. 651 ex 1921).

Analogicznie do tego rozporządzenia zachowuje się ustęp drugi paragrafu 1 załączonego projektu, opierając się na postanowieniu powziętym na grudniowych konferencjach w Ministerstwie Rolnictwa przy współdziałaniu Ministerstwa Skarbu w Warszawie, w myśl którego preliminarz budżetowy Departamentu Rolnictwa i D.P. na rok 1922 został przez Ministerstwo Skarbu Zatwierdzony.

Dyrektor Departamentu

[Uzasadnienie] rozporządzenia Rady Ministrów o przekazaniu Ministrowi Skarbu zarządu spraw należących do zakresu Departamentu Apropowizacji w likwidacji Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej

UZASADNIENIE

Departament Apropowizacji Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej utworzony dekretem Ministra B. Dzielnicy Pruskiej z dnia 13 listopada 1919 r. i oparty następnie na statucie organizacyjnym Ministerstwa B. Dzielnicy Pruskiej z dnia 12 lutego 1921 r. przeszedł postanowieniem Ministra B. Dzielnicy Pruskiej z dnia 12 lipca 1921 r. L.dz. 1460/21 w stan likwidacji.

Likwidacja ta należąca do zakresu działania Ministra B. Dzielnicy Pruskiej nie może być ukończoną do dnia 31 marca 1922 r., a więc do czasu w którym Ministerstwo B. Dzielnicy Pruskiej przestanie istnieć.

Gdy ustawa likwidacyjna Ministerstwa B. Dzielnicy Pruskiej może być wniesioną dopiero po przekazaniu poszczególnych działów administracji właściwym Ministerstwom, przeto już obecnie należy wyłączyć z zakresu działania Ministra B. Dzielnicy Pruskiej agendy dotyczące Departamentu Apropowizacji i powierzyć

je Ministrowi Skarbu, który przeprowadza już likwidację b. Ministerstwa w Warszawie.

^bZałącznik 18^b

Wniosek nagły Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie przejęcia urzędników z b. Dzielnicy Pruskiej

WNIOSEK NAGŁY

Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie przejęcia urzędników z b. Dzielnicy Pruskiej

Parę Departamentów i wydziałów, które mają czasowo pozostać w Poznaniu, walczy z trudnościami, ponieważ urzędnicy eksponowani nie mają pewności, czy po zlikwidowaniu Departamentów (wydziałów), lub po przeniesieniu do Warszawy otrzymają równorzędne dotychczasowym stanowiska. I tak okazuje się, że Dyrektorzy eksponowanych Departamentów, które co do rzeczowego zakresu działania odpowiadają ministerstwom, oraz Naczelnicy eksponowanych wydziałów, które rzeczowo odpowiadają Departamentom w Warszawie, będą musieli wskutek likwidacji względnie przeniesienia, objąć stanowiska niższe od dotychczas zajmowanych (vice-dyrektorów, zastępców Naczelników Wydziałów).

Oznacza to nie tylko utratę dodatku funkcyjnego, lecz także niczym nieuzasadnioną degradację. Wstrzymuje to wielu od pozostania w służbie państwowej. Zatrzymanie ich jest jednak konieczne w interesie służby. Nie ulega bowiem żadnej wątpliwości, że:

a) sprawność administracji w zainteresowanych Ministerstwach i głównych Urzędach wymaga by między odpowiedzialnymi urzędnikami znajdowali się ludzie znający teoretycznie i praktycznie ustawodawstwo i stosunki istniejące w b. Dzielnicy Pruskiej;

b) że takimi urzędnikami są przede wszystkim ci, którzy dotychczas odpowiedzialnie kierowali poszczególnymi działami administracji;

c) że z dwóch urzędników, ten który kierował z dobrym wynikiem, całością agend, jest lepszy od tego, który z równym wynikiem kierował tylko ich działem;

d) niepodobna żądać od Ministra b. Dzielnicy Pruskiej, który zredukował dotychczas 70% swego personelu, by zredukował go do 100%, skoro Ministerstwa resortowe redukcji w tym stosunku nie dokonały, a uchwała Rady Ministrów powzięta w Poznaniu wyraźnie uzależnia stopień redukcji personelu Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej od takiegoż stopnia redukcji personelu w Ministerstwach resortowych.

Wobec tego Rada Ministrów raczy uchwalić:

1) etatowi urzędnicy czasowo eksponowanych do Poznania Departamentów: Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Robót Publicznych i Departamentu Ziemi Zachodnich, Ministerstwa Sprawiedliwości, oraz eksponowanego Wydziału Wyznań Religijnych przechodzą w razie przeniesienia do Warszawy, lub w razie likwidacji Departamentów, względnie Wydziałów na równorzędne służbowo stanowiska w resortowych Ministerstwach.

2) w etacie osobowym poszczególnych Ministerstw i Głównych Urzędów znajdować się powinni urzędnicy z b. Dzielnicy Pruskiej w takiej liczbie, jaka odpowiada stosunkowi liczby mieszkańców tej dzielnicy do ogólnej liczby mieszkańców Państwa. W ślad za tym wzywa się PP. Ministrów i PP. Prezesów Głównych Urzędów, aby przy obsadzaniu wolnych stanowisk przy władzach centralnych i w ogóle przy przyjmowaniu urzędników dla Władz Centralnych uwzględniali aż do wyrównania oznaczonego wyżej stosunku przy równych kwalifikacjach w pierwszym rzędzie kandydatów z b. Dzielnicy Pruskiej.

^bZałącznik 20.^b

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji Konwencji dotyczącej niefortyfikowania i zneutralizowania Wysp Alandzkich – podpisanej w Genewie w dniu 20 października 1921 r.; ustawa; uzasadnienie

W N I O S E K

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Konwencji dotyczącej niefortyfikowania i zneutralizowania Wysp Alandzkich – podpisanej w Genewie w dniu 20 października 1921 r.⁴⁸⁴

Rada Ministrów uchwała:

U S T A W A

z dnia ^a...^a roku.

Art. 1. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zatwierdza Konwencję, dotyczącą niefortyfikowania i zneutralizowania Wysp Alandzkich, podpisaną w Genewie w dniu 20 października 1921 roku.

Art. 2. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej upoważnia Naczelnika Państwa do podpisania ratyfikacji powyżej Konwencji.

Art. 3. Wykonania niniejsze ustawy ^hzleca^h ^cpowierza^c się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

⁴⁸⁴ Na Wyspach (pod panowaniem Finlandii) wprowadzono całkowity zakaz manewrów wojskowych, zabroniono przelotów samolotów wojskowych. To samo dotyczyło składowania broni.

Art. 4. Ustawa niniejsza^h b^hzyskuje moc obowiązującą^h c^hwchodzi w życie^h z dniem ogłoszenia^h w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej^h.

Uzasadnienie.

Konwencja Genewska o niefortyfikowaniu i zneutralizowaniu Wysp Alandzkich, podpisana przez Przedstawiciela Rzeczypospolitej w Lidze Narodów P. Szymona Askenazego w dniu 20 października 1921 roku, uniemożliwiając korzystanie z Wysp Alandzkich jako z bazy operacyjnej w razie wojny, której teren obejmowałby wody Bałtyku, zarówno ze względów strategicznych jak i politycznych leży w interesie Polski i Jej Sprzymierzeńców.

Z uwagi na powyższe Ministerstwo Spraw Zagranicznych, w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych, wnosi o ratyfikację powyższej Konwencji.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
fSkirmunt^f

^bZałącznik 23^b

Wniosek Ministra Skarbu o uchwalenie projektu ustawy o dodatkowych kredytach na rok 1921; uzasadnienie

WNIOSEK MINISTRA SKARBU

o uchwalenie projektu ustawy o dodatkowych kredytach na rok 1921.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

PRZEDŁOŻENIE RZĄDOWE

U s t a w a

o dodatkowych kredytach na rok 1921

Art. 1.

Ustaloną budżetem za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1921 ogólną sumę wydatków państwowych w kwocie 208 961 184 859 mk. podwyższa się wedle załączonych zestawień o kwotę 134 721 858 567 mk., t.j. do łącznej kwoty 343 683 043 462 mk.

Art. 2.

Wykonanie niniejszej ustawy, która wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia, powierza się Ministrowi Skarbu.

MINISTER SKARBU:
fMichalski^f

UZASADNIENIE

Przedłożony Sejmowi w dniu 25 lipca 1921 r. preliminarz budżetowy na rok 1921 sporządzony był przy uwzględnieniu stosunków drożyznianych, które

panowały w pierwszej połowie 1921 r. Ponieważ atoli właśnie w połowie roku 1921 objawiła się trwała tendencja zwyżkowa zarówno w dziedzinie kosztów utrzymania jak i odnośnie do kursu walut zagranicznych preliminowanych w budżecie, przeto już projekt ustawy skarbowej na r. 1921 liczył się z koniecznością zwiększenia się wydatków na zaprowiantowanie armii i na dodatki drożyzniane pracowników państwowych oraz z wzrostem wydatków preliminowanych jako równowartość walut zagranicznych.

Dlatego też w art. 3 projektu ustawy skarbowej przewidziano możliwość czynienia odchyień budżetowych w pewnych, ściśle określonych wypadkach, a w szczególności upoważniono Ministra Skarbu do przyznawania kredytów dodatkowych do łącznej wysokości 10 miliardów marek w tych przypadkach, których przekroczenie kredytu było uzasadnione wzrostem drożyzny i kursu walut zagranicznych.

Tymczasem wzrost drożyzny nastąpił zwłaszcza w III kwartale roku 1921 w szybszym tempie, aniżeli przypuszczano w chwili wniesienia preliminarza budżetowego do Sejmu tak, iż konieczność zaspokojenia żywotnych interesów Państwa zmusiła Rząd nie tylko do skorzystania z upoważnienia zawartego w art. 3 ustęp 3-ci projektu ustawy skarbowej ale i do przekroczenia go przede wszystkim przez podwyższenie dodatków drożyznianych względnie przez przyznanie nadzwyczajnych zapomóg pracownikom państwowym cywilnym i wojskowym, a to na podstawie uchwał Rady Ministrów, a mianowicie:

uchwałą Rady Ministrów:

z dnia 20/6 1921	podwyższono mnożnik z preliminowanych 525 na 580
” ” 2/7 1921	” ” ” ” 580 ” 700
” ” 28/8 1921	” ” ” ” 700 ” 1000
” ” 20/10 1921	” ” ” ” 1000 ” 1700

Ponieważ i przez podwyższenie mnożnika nie można było nadążyć coraz bardziej wzrastającej drożyznie, - przyznała Rada Ministrów funkcjonariuszom państwowym ponadto bezzwrotne zapomogi uchwałami z dnia 30 czerwca, 5 sierpnia, 28 sierpnia, 26 i 27 września, 12 i 15 października i wreszcie z dnia 12 grudnia 1921 r.

To spowodowało kredyty dodatkowe w §§ 1 i 2 wszystkich części preliminarza.

Nadmierny wzrost kosztów utrzymania i zwyżka kursu walut zagranicznych uczyniły ponadto także koniecznym wzrost wydatków rzeczowo-administracyjnych, których zaspokojenie niezbędne w interesie prawidłowego funkcjonowania administracji państwowej, nie dało się osiągnąć przy pomocy kredytu preliminowanego w budżecie i tym się tłumaczą kredyty dodatkowe w §§ 3–9 preliminarzy wszystkich resortów.

Powstałe wreszcie po wniesieniu preliminarza do Sejmu nowe potrzeby administracji państwowej, wymagające bezwzględnie zaspokojenia w żywotnym

interesie Państwa, oraz ciężary finansowe spowodowane nowymi ustawami, które przysły w tym czasie do skutku, spowodowały nowe wydatki względnie zwiększenie dotychczasowych wydatków, których uzasadnienie zawarte jest w poszczególnych zestawieniach.

Wydatki wskazane w zestawieniach kredytów dodatkowych, zostały pokryte częściowo zwiększonymi dochodami względnie dochodami nowymi, o czym szczegółły zawiera zamknięcie rachunkowe za rok 1921, częściowo zaś pożyczką Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej, o których zatwierdzenie proszono w projektach ustaw o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej wniesionych do Sejmu w dniu 30 września r.ub. i w dniu 30 grudnia ub.r.

Do niniejszego projektu ustawy dołącza się zestawienie ogólne kredytów dodatkowych, ułożone według poszczególnych części budżetu; zestawienie szczegółowe, ułożone według działów i paragrafów dołączone będzie do egzemplarza projektu ustawy, który wniesiony zostanie do Sejmu.

^bZałącznik 24.^b

[Uzasadnienie do] ustawy w przedmiocie zmian niemieckich o sądach przemysłowych i kupieckich

UZASADNIENIE USTAWY.

Gwałtowna zmiana wartości pieniądza wywołuje potrzebę zmiany niektórych przepisów ustaw o sądach przemysłowych i o sądach kupieckich obowiązujących w b. dzielnicy pruskiej. Są to postanowienia, których punktem wyjścia jest pewna suma pieniężna. Nie potrzeba bliższego uzasadnienia, że sumy oznaczone w r. 1901 lub 1904 są obecnie anachronizmem i uniemożliwiają wykonywanie powołanych ustaw odpowiednio do ich celu.

Sądy przemysłowe i kupieckie oparte są na zasadzie własności osobistej i przeznaczone dla pracowników w przemyśle i handlu.

Pracowników tych określają bliżej przepisy par. 3 ustawy o sądach przemysłowych i par. 4 ustawy o sądach kupieckich. Przepisy powołane opierają się co do pracowników przemysłowych w części (par. 3 ustęp 2 ustawy o sądach przemysłowych), a co do pracowników (z wyjątkiem pomocników i uczniów aptekarskich) w zupełności na wysokości ich rocznego zarobku. W obecnych zaś stosunkach nie ma na całym obszarze b. dzielnicy pruskiej pracownika, który by zarabiał rocznie tylko 2000, względnie 5000 marek. Wynikiem tych przepisów jest, że wbrew intencjom ustawodawcy pracownicy przemysłowi i handlowi pozbawieni są swego zawodowego sądu, a sprawy ich obciążają bez potrzeby sądy zwyczajne przeciążone innymi sprawami.

Środki przymusowe, przewidziane w par. 42 i 65 ustawy o sądach przemysłowych (sto marek), nawet podwyższone dziesięciokrotnie po myśli art. 1 ustawy z dnia 18 marca 1921 r. w przedmiocie zmiany przepisów o wymiarze grzywnien, nawiązek i "wynagrodnego" w b. dzielnicy pruskiej (Dz.Ust.R.P. Nr. 31 poz. 181) są za niskie, by przymus mógł odnieść pożądany skutek.

Przepisy par. 55 ustawy o sądach przemysłowych i par. 16 ustawy o sądach kupieckich oznaczają granicę wartości przedmiotu sporu, poniżej której odwołanie od wyroku sądu I instancji jest wykluczone.

Ustawy wychodzą z założenia, że przy sporach, których przedmiot przedstawia mniejszą wartość, byłoby niepotrzebną stratą czasu i zbytecznym obciążeniem wyższych instancji, dopuszczać w sporach tego rodzaju rozpatrywanie ponowne sprawy na skutek środka prawnego.

Zmieniając ustawy o sądach przemysłowych i kupieckich tylko pod kątem widzenia zmiany wartości pieniądza nie można zbaczać od linii wytycznej ustaw, dopuszczającej środki prawne przy wartości przedmiotu sporu wyższej nad 100, względnie 300 marek.

Z tego względu wnosi się o odpowiednie podwyższenie tych sum.

Z tego samego powodu zaleca się podwyższenie w par. 57 ustawy o sądach przemysłowych sumy przyznanej wyrokiem, lub określającej wartość przedmiotu sporu, poniżej której sąd z urzędu ma orzec tymczasową wykonalność wyroku.

Przy podwyższeniu wszystkich sum wyżej wyliczonych nie trzymano się w projekcie ustawy stosunku między kursem giełdowym waluty z przed r. 1914 a obecnym.

Statystyka porównawcza cen i kursu giełdy poucza, że obniżenie wartości pieniądza w stosunku do walut zagranicznych, jest większe, niż rzeczywista jej siła kupna na targu wewnętrznym. Z tego powodu wzięto za podstawę rzeczywiste stosunki wewnętrzne.

Ponieważ jednak wartość pieniądza dotąd się nie ustaliła i możliwość dalszego wahania nie jest wykluczoną, wnosi się w art. 3 o udzielenie na przyszłość Radzie Ministrów upoważnienia do zmiany sum określonych w tym projekcie.

To jest jedna kategoria proponowanych zmian.

Obok tego wnosi się o przeprowadzenie zmian uzasadnionych zmianą stosunków zwierzchności państwowej. Zmiany te wynikają z samej istoty rzeczy i dojść by można do tych samych wyników drogą logicznej wykładni ustawy uwzględniając zmianę warunków politycznych.

By jednak usunąć wszelkie wątpliwości, zaleca się przeprowadzić te zmiany w drodze ustawodawczej.

Tym uzasadnia się uzupełnienie par. 2 ustawy o sądach przemysłowych i par. 3 ustawy o sądach kupieckich postanowieniem o obowiązku używania pieczęci polskiej odpowiadającej ustawie z dnia 1 sierpnia 1919 r. o godłach i barwach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Ust. R.P. Nr. 69 poz. 416).

W ustępie 1 zdaniu pierwszym par. 11 ustawy o sądach przemysłowych wprowadzono zmianę, że członkiem sądu przemysłowego może być tylko obywatel Państwa Polskiego.

W związku z tym wnosi się o skreślenie w tym paragrafie ustępie 2 powołania par. 31 ustawy o organizacji sądów. Przepis ten dopuszcza na urząd ławnika tylko Niemca.

Zmiany par. 75 ustawy o sądach przemysłowych i par. 18 ustawy o sądach kupieckich wynikają ze zmiany zwierzchności państwowej.

Art. 4 projektu zawiera przepisy przejściowe, nie wymagające bliższego uzasadnienia.

Art. 5 ustęp 2 ma umożliwić przeprowadzenie nowych wyborów przewodniczących i ławników w wypadkach, w których wskutek nowego układu stosunków wywołanych zmianą przynależności państwowej danego obszaru wydaje się to wskazanym.

^bZałącznik 29^b

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie projektu ustawy o podwyższeniu dodatku za wysługę lat cywilnych funkcjonariuszów państwowych

Warszawa, dnia 6 marca 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SKARBU

w sprawie projektu ustawy o podwyższeniu dodatku za wysługę lat cywilnych funkcjonariuszów państwowych.

Rada Ministrów raczy uchwalić następujący projekt:

Ustawy o podwyższeniu dodatku za wysługę lat cywilnych funkcjonariuszów państwowych.

Art. 1. Przez czas trwania wyjątkowych wojną wywołanych warunków ekonomicznych, dodatek za wysługę lat przyznany urzędnikom i niższym funkcjonariuszom państwowym, pracownikom kolei państwowych, wyższym i niższym funkcjonariuszom policji państwowej, profesorom państwowych szkół akademickich, nauczycielom publicznych szkół powszechnych i nauczycielom przedmiotów ogólnokształcących oraz przedmiotów pomocniczych w państwowych niższych szkołach zawodowych, na zasadzie ustaw z dnia 13 lipca 1920 r. Nr. 65 Dz.U.Rz.P. poz. 429, 430, 431, 432, 434 i 435 zwiększać się będzie w stosunku, w jakim pozostaje połowa każdoczesnego mnożnika dodatku drożyznianego dla miejscowości I-ej klasy do mnożnika 150 (sto pięćdziesiąt).

Art. 2. Przez czas wskazany w art. 1. dodatek za trzylecie przyznany na zasadzie ustaw z dnia 13 lipca 1920 r. Nr. 65 Dz.P., poz. 433 i 435, nauczycielom

państwowych szkół średnich ogólnokształcących i seminariów nauczycielskich, nauczycielom i instruktorom państwowych szkół zawodowych oraz nauczycielom w seminariach dla nauczycieli szkół zawodowych zwiększać się będzie w ten sposób, że zwiększeniu unormowanemu w art. 1, podlegać będzie co trzy lata ^bjedna trzecia część połowy^b ^cpołowa^c dodatku za trzylecie.

Art. 3. Termin wprowadzenia w życie niniejszej ustawy oznaczy Minister Skarbu po stwierdzeniu, że redukcje personelu przeprowadzone przez władze państwowe celem umożliwienia pokrycia z nich wydatków, połączonych z wykonaniem tej ustawy, zostały dokonane w mierze wystarczającej.

Art. 4. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Prezydentowi Ministrów w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

UZASADNIENIE.

Dodatek za usługę lat unormowany ustawami z dnia 13 VII 1920 r. Nr. 65 Dz.U.Rz.P., poz. 429, 430, 431, 432, 434 i 435, został wprowadzony w tym celu, aby umożliwić powiększenie stopniowe poborów służbowych funkcjonariuszów niezależnie od posuwania się do wyższego stopnia służbowego; czyni on więc zupełnie zbędnym awans automatyczny ze wszystkimi jego niekorzystnymi stronami.

Dodatek powyższy wynosi za każdy rok służby państwowe 2 1/2% pobieranej w danej chwili płacy zasadniczej.

Ponieważ skutek zmiany warunków ekonomicznych, wskaźnik dodatku drożyznianego wzrósł od chwili wejścia w życie powyższych ustaw bardzo znacznie, bo od 150 do 1700, co spowodowało wielką niewspółmierność między dodatkiem drożyznianym a płacą zasadniczą, przeto dodatek za usługę lat, wyrażający się w drobnym odsetku płacy zasadniczej stał się zupełnie znikomą częścią ogólnego uposażenia funkcjonariusza i nie odpowiada już swemu celowi.

Należałoby tedy powiększyć go. Zdaniem Ministerstwa Skarbu w granicach finansowej możliwości Państwa i słuszności zwiększenie to powinno odpowiadać stosunkowi, w jakim pozostaje mnożnik dodatku drożyznianego dla I-ej klasy miejscowości, który obowiązywał w chwili wejścia w życie powyższych ustaw o uposażeniu (150), do połowy obecnie i w przyszłości obowiązującego mnożnika dla I-ej klasy miejscowości.

Co do nauczycieli i dyrektorów państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminariów nauczycielskich i preparand oraz wizytatorów szkół, których uposażenie unormowane jest ustawą z dnia 13 lipca 1920 r. Nr. 65 Dz.U.Rz.P., poz. 433, a którym przysługują dodatki za trzechlecie w wysokości 300 mk. miesięcznie za każde trzechlecie, należy, zgodnie z zasadą przyjętą co do innych funkcjonariuszów odnośnie do dodatku za usługę lat, podwyższyć dodatek za trzechlecie w ten sposób, że 1/2 tego dodatku, która przeciętnie odpowiada dodatkowi za usługę lat urzędników administracyjnych (reszta tego dodatku

zastępuje u nauczycieli awans) wzrastać będzie co trzy lata w tym stosunku, w jakim wzrasta połowa mnożnika dodatku drożyznianego.

Tę samą zasadę co do nauczycielstwa szkół średnich ogólnokształcących należy w myśl art. 2 ustawy z dnia 13 VII 1920 r. Nr. 65 Dz.U.Rz.P., poz. 435 przyjąć co do nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących w średnich szkołach zawodowych i seminariach dla nauczycieli szkół zawodowych, nauczycieli szkół zawodowych, posiadających kwalifikacje wymagane dla nauczycieli szkół średnich we wszystkich szkołach zawodowych oraz dyrektorów wszystkich szkół zawodowych.

Projektowane podwyższenie nie ma zastosowania do dodatków starszeństwa, przysługujących sędziom i prokuratorom w myśl ustawy z dnia 13 VII 1920 r. Nr. 65 Dz.U.Rz.P., poz. 436, gdyż ustawą z dnia 23 VI 1921 r. Nr. 56 Dz.U.Rz.P., poz. 351 przyznano już sędziom i prokuratorom uzupełnienie dodatku starszeństwa przy równoczesnym podwyższeniu im mnożnej dodatku drożyznianego, a równocześnie opracowano i wniesiono do Sejmu projekt noweli o dalszym podwyższeniu uzupełnienia dodatku starszeństwa.

Wydatek miesięczny dotychczasowy na dodatki za wysługę lat wynosi około 150 000 000 mk., wydatek spowodowany podwyższeniem dodatku w myśl wniosku wyniesie przy mnożniku 1700, około 1 miliarda miesięcznie.

Pokrycie tego wydatku jako części w całości wydatku na uposażenie funkcjonariuszów państwowych, stanowiącego jedną z głównych przyczyn deficytu budżetowego, znajdzie Rząd w roku 1922 z zamierzonej oszczędności w wydatkach, wynikłej z redukcji Urzędów i pracowników państwowych, którą trzeba będzie w tym celu dokonać.

MINISTER SKARBU

^bZałącznik 33.^b

[Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie uchylenia uchwały z 9, względnie 12 sierpnia 1921 r. dotyczącej policji państwowej]

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Na Radę Ministrów

W uwzględnieniu nieustalonej jeszcze dostatecznie linii granicznej na wschodzie po zawarciu traktatu w Rydze oraz wobec braku należytej ochrony granicy wschodniej i konieczności jak najszybszego zapewnienia bezpieczeństwa w pasie granicznym Minister Spraw Wewnętrznych, w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 9, względnie 12 sierpnia 1921 r. skierował około 3500 wyższych i niższych funkcjonariuszów policji z głębi kraju w charakterze tymczasowej delegacji na granicę wschodnią dla jej ochrony. Obecnie w związku ze zorganizowaniem

22 baonów celnych, liczących około 13 200 ludzi, przeprowadzeniem przez dotyczące komisje prac delimitacyjnych, związaną z tym konsolidacją ochrony granicy oraz stwierdzonym polepszeniem się stosunków bezpieczeństwa w rzeczonym terenie, Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z podległymi sobie władzami administracyjnymi wschodniego pogranicza oraz z organami inspekcyjnymi opracował dokładny plan obsady policyjnej wschodniego pasa granicznego, przy czym ustalonym zostało, że do tej obrony wystarczy około 1900 wyższych i niższych funkcjonariuszów policji. Jednakże funkcjonariusze ci, jako organa wykonawcze władz administracyjnych, powołanych w myśl rozporządzenia R.O.P. w przedmiocie ochrony granic z dnia 20 lipca 1920 r. (Dz.Ust. Rz.P. Nr. 64, poz. 426 z r. 1920) do przestrzegania postanowień tegoż rozporządzenia, winni stanowić obsadę stałą a nie tymczasową delegację, jak to ma miejsce dotychczas.

Wzmiankowana wyżej tymczasowa delegacja 3500 funkcjonariuszów policji z głębi kraju na pogranicze wschodnie przy jednoczesnym przeprowadzeniu nakazanej ze względów oszczędnościowych znacznej redukcji ogólnego stanu liczebnego policji państwowej wpłynęła nader ujemnie na stan bezpieczeństwa publicznego w kraju.

Wzmniejszenie na skutek stosunków powojennych przestępczość w szczególności zaś coraz liczniejsze przejawy bandytyzmu oraz pojawiających się w coraz to innym miejscu knozań antypaństwowych, zniewalają podległe Ministrowi Spraw Wewnętrznych władze administracyjne do występowania w swych sprawozdaniach i raportach z wnioskami o jak najspieszniejsze wprost gwałtowne zwiększenie stanu liczebnego policji, przynajmniej w miejscowościach najbardziej pod względem bezpieczeństwa publicznego zagrożonych. Posterunki policji państwowej składają się obecnie przeciętnie z 3 funkcjonariuszy wskutek czego przy 8-mio godzinnym dniu pracy – jeden tylko z nich jest w służbie co w obecnych stosunkach nie może być wystarczającym przy niezupełnym jeszcze wyszkoleniu organów policji, przy braku organów egzekutywnych rozlicznych władz państwowych i samorządowych, które policję państwową zmuszone są obarczać obowiązkami, nie mającymi w zasadzie nic wspólnego z jej właściwymi zadaniami, przewidzianymi art. 2 ustawy o policji państwowej.

Aby stanowi temu na razie przynajmniej częściowo zapobiec, okazuje się niezbędnie koniecznym odwołanie i skierowanie z powrotem do głębi kraju z liczby 3500 funkcjonariuszów policji delegowanych tymczasowo na granicę wschodnią, ilości pozostałej po skutecznieniu stałej obsady pasa granicznego według wzmiankowanego wyżej planu.

Z uwagi wreszcie na stały charakter służby bezpieczeństwa w pasie granicznym oraz na to, że tymczasowa delegacja funkcjonariuszów policji dla obsady rzeczonego pasa wpływa niekorzystnie na stan służby bezpieczeństwa, koniecznym jest delegację tę zamienić na stały przydział służbowy, dotyczących funkcjonariuszów.

Wobec powyższego proszę RADĘ MINISTRÓW o powzięcie następującej uchwały:

RADA MINISTRÓW^h, w uwzględnieniu motywów przedłożonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych,^h uchyla uchwałę swoją z dnia 9, względnie 12 sierpnia 1921 odnośnie do policji państwowej, oraz upoważnia Ministra Spraw Wewnętrznych do odwołania i skierowania z powrotem do kraju z liczby 3500 funkcjonariuszów policji państwowej, delegowanych tymczasowo do ochrony granicy wschodniej, ilości pozostałej po skutecznieniu stałej obsady wschodniego pasa granicznego według rzeczywistej potrzeby.

Minister Spraw Wewnętrznych
fDownarowicz^f b.m.p.^b

^bZałącznik 34^b

[Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie odciążenia policji państwowej od pełnienia czynności niemających związku z bezpieczeństwem publicznym]

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Na RADĘ MINISTRÓW

W związku z dokonaną niedawno demobilizacją, powrotem wielkiej ilości repatriantów i kryzysem przemysłowym, stan bezpieczeństwa w kraju uległ w obecnej chwili pogorszeniu i wymaga wzmoczonej czujności ze strony organów bezpieczeństwa. Jednakże, po dokonanych ze względów budżetowych znacznych redukcjach personelu policji państwowej, liczebność jej jest obecnie tak niska, że jak to zgodnie stwierdzają raporty władz administracyjnych, w wielu miejscowościach nie wystarcza do należytego zwalczania szerzącej się przestępczości.

Z tego też powodu władze administracyjne, odpowiedzialne za bezpieczeństwo powierzonych im okręgów, usilnie domagają się jak najspieszniejszego powiększenia liczebności policji państwowej.

Minister Spraw Wewnętrznych poczynił dotychczas wszelkie możliwe kroki w celu zadośćuczynienia choć w części tym potrzebom. W tym celu zostaje jednocześnie przedstawiony Radzie Ministrów wniosek o upoważnienie Ministra Spraw Wewnętrznych do odwołania części funkcjonariuszów policji ze wschodniej granicy, delegowanych tam w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 9, względnie 12 sierpnia 1921 r., oraz są na ukończeniu starania o uzyskanie kredytów na pewną ilość nowych etatów w policji państwowej.

To minimalne tylko zwiększenie liczebności policji państwowej będzie jednak mogło osiągnąć pożądany skutek, jeśli funkcjonariusze policji będą mogli być użyci

przede wszystkim do powierzonych im w pierwszej linii przez ustawę o policji państwowej zadań ochrony bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego.

Obecnie jednak funkcjonariusze policji w dużej swej części używani są jako organa wykonawcze przez inne władze państwowe do czynności, niemających związku z bezpieczeństwem publicznym. Do czynności tych należą przede wszystkim: służba wartownicza (przy więzieniach, kasach skarbowych i innych obiektach państwowych), konwojowanie więźniów i inne eskorty i doręczanie różnych wezwań, nakazów płatniczych itp., nie licząc innych różnorodnych czynności również w znacznym stopniu obarczających policję.

Wszystkie te czynności w zasadzie albo nie należą do obowiązków policji i w myśl dotychczas nieuchylonych ustaw powinny być pełnione przez specjalne organa, wykonywane zaś są przez policję zastępczo (np. służba wartownicza i konwojowa) albo policja do ich spełniania powinna być powoływana tylko w wypadkach wyjątkowych. Należy tu dodać, że w czasach przedwojennych ówczesne organa bezpieczeństwa czynności takich nie pełniły, a nawet pełnienie niektórych z nich było im zakazane, jak np. między innymi służby wartowniczej w Małopolsce.

Według zebranych cyfrowych danych obciążenie tymi czynnościami organów policji na początku roku bieżącego wynosiło w niektórych okręgach do 50% ogólnego czasu pracy policji a nawet więcej (Województwo Poleskie i niektóre części Województwa Krakowskiego) i nigdzie nie było niższe od 1/5 do 1/10 czasu pracy, tak że ogółem czynności te pochłaniają blisko 30% ogólnego czasu pracy policji.

Biorąc pod uwagę, że stan liczebny policji w większej części kraju jest obecnie niższy od stanu przedwojennego ówczesnych organów bezpieczeństwa oraz od obecnego stanu policji w innych państwach i to nawet w miejscowościach gdzie stan bezpieczeństwa wymaga specjalnej uwagi np. w Warszawie, gdzie przy 2600 funkcjonariuszach policji w porównaniu z 3500 w czasie przedwojennym, jeden policjant wypada na z górą 360 mieszkańców, gdy w Londynie jeden policjant wypada na 250 mieszkańców, we Lwowie, gdzie jest obecnie 500 funkcjonariuszów policji wobec 700 w czasie przedwojennym, w Województwach wschodnich (np. w powiecie dubieńskim 161 funkcjonariuszów policji wobec 184 przed wojną, w powiecie kowelskim 157 wobec 212, w powiecie grodzieńskim 240 wobec 318 itd.) i że powojenne warunki bezpieczeństwa i chwilowy nienormalny stan kraju znacznie są gorsze od stanu przedwojennego, należy uznać, że tak znaczne obciążenie policji czynnościami, nie mającymi związku z bezpieczeństwem, w obecnej chwili uniemożliwia władzom administracyjnym skuteczną walkę z przestępczością i należyte wyszkolenie policji w tym kierunku.

Z powyższych względów, uważając, iż obecnie organa policji państwowej winny być przede wszystkim użyte do pełnienia służby bezpieczeństwa, Minister Spraw Wewnętrznych prosi Radę Ministrów o powzięcie następującej uchwały:

Rada Ministrów^h w uwzględnieniu motywów przedstawionych przez Ministra Spraw Wewnętrznych^h, uznając, iż w obecnej chwili organa policji winny być przede wszystkim używane do zapewnienia bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego, uważa za konieczne jak najdalej idące odciążenie policji państwowej od pełnienia czynności, nie mających związku z bezpieczeństwem i w tym celu wzywa poszczególnych PP. Ministrów do niepowierzania w miarę możliwości organom policji państwowej czynności tego rodzaju oraz do jak najszybszego odciążenia ich od pełnienia tych czynności – w szczególności wzywa P. Ministra Spraw Wojskowych do zarządzenia w porozumieniu z P. Ministrem Spraw Wewnętrznych przejścia przez czynniki wojskowe czynności wartowniczych przy obiektach państwowych.

Minister Spraw Wewnętrznych
f'Downarowicz^f b.m.p.^b

^bZałącznik 36^b

Uwagi do wniosku Ministerstwa Skarbu w sprawie projektu ustawy Skarbowej na okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1922

Uwagi do projektu Ustawy Skarbowej za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1922.

Preliminarz budżetowy na okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1922 rozpatrzony i uchwalony przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dniu ^{a...}^a obejmuje po raz pierwszy w 21 częściach łącznie b. zabór rosyjski, b. zabór austriacki t.j. b. Galicję z dołączonymi częściami Spisza i Orawy, b. zabór pruski oraz Ziemie Wschodnie, przyznane traktatem pokojowym w Rydze. Preliminarzem tym nie są objęte tylko przyznane Polsce części Górnego Śląska i Cieszyńskiego, a to zgodnie z art. 4 L:16 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920, zawierającej statut organiczny Województwa Śląskiego (Dz.Ust. Nr. 73 poz. 497). Wydatki i dochody wszystkich wspomnianych obszarów preliminowane są łącznie a nie oddzielnie dla każdej z dzielnic, przy czym budżet Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej obejmuje tylko wydatki Centrali za wyłączeniem wydatków resortowych, które znalazły wyraz w budżetach poszczególnych Ministerstw i Urzędów.

W ten sposób jest niniejszy budżet wyrazem ostatecznej unifikacji budżetowej wszystkich dzielnic Polski, przy równoczesnej unifikacji kasowo-rachunkowej wszystkich dotychczas budżetowo oddzielnych organizmów.

Pod względem szematu budżet odpowiada prawie w zupełności szematowi budżetu na r. 1921 i jest rozczłonkowany tylko na 21 części, ponieważ w bieżącym roku odpadła dawna część 15 to jest Ministerstwo Apropowizacji. Poza tym budżet

zawiera niezmieniony w stosunku do r. 1921 podział na działy, paragrafy i pozycje, a nadto kilka części zawiera podział na rozdziały. Dla ułatwienia porównania analogicznych grup wydatków i dochodów we wszystkich działach administracji państwowej, ma każdy dział wydatków pierwszych 10 paragrafów jednolitych, tak co do treści, jak i nazwy, podobnie jednolite są przy dochodach z reguły paragrafy 3, 4, 7 i 8 wszystkich działów.

Wydatki osobowe wszystkich resortów obliczono przy zastosowaniu ustalonego Uchwałą Rady Ministrów z dnia 20 października 1921 mnożnika 1700 dla I-ej klasy miejscowości, 1530 dla II-ej, 1360 dla III-ej i 1190 dla IV-ej, nadto uwzględniono dodatek wyrównawczy dla urzędników i funkcjonariuszy niższych w Warszawie i Łodzi wprowadzony uchwałą Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia 1921, a podwyższony uchwałą z dnia 23 stycznia 1922, wreszcie preliminuje się we wszystkich resortach (nowa podpozycja C § 1-go) doraźny zasiłek w wysokości 50% uposażenia miesięcznego, przyznany wszystkim funkcjonariuszom państwowym uchwałą Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 1922.

Przy preliminowaniu przeliczeń walut zagranicznych na marki polskie we wszystkich resortach zastosowano następujący kurs obliczony na podstawie przeciętnych kursów giełdowych, Giełdy Warszawskiej w okresie od 15 grudnia 1921 do 15 stycznia 1922 r.

1 funt szt[erling]	- 12 500 Mk.
1 dol[ar] amer[ykański]	- 3 500 ”
1 fr[ank] fr[ancuski]	- 250 ”
1 fr[ank] szw[ajcarski]	- 600 ”
1 kor[ona] czes[ka]	- 45 ”
1 kor[ona] austr[iacka]	- 050 ”
1 kor[ona] węg[ięrska]	- 5 ”
1 kor[ona] szw[edzka]	- 700 ”
1 kor[ona] norw[eska]	- 480 ”
1 kor[ona] duń[ska]	- 600 ”
1 mk. niem[iecka]	- 15 ”
1 lir wł[oski]	- 110 ”
1 leja rum[uńska]	- 20 ”
1 floren hol[enderski]	- 1125 ”

Przy preliminowaniu wydatków rzeczowo-administracyjnych wszystkich resortów przyjęto następujące jednolite podstawy obliczenia:

a) Umundurowanie służby niższej (§ 2 poz. 3 wszystkich działów) 21 500 Mk. za komplet munduru z czapką, 20 000 Mk. za palto.

b) Opał i światło (§ 3 poz. 2 wszystkich działów) 1 tona węgla z przewozem po 15 500 Mk., oświetlenie 10% wydatku na węgiel.

c) Materiały pisarskie (§ 4 poz. 2 wszystkich działów) po 260 Mk. miesięcznie na jednego urzędnika.

d) Telefony (§ 4 poz. 5 wszystkich resortów) abonament obliczono wedle taryfy obowiązującej w czwartym kwartale 1921.

Wydatki i dochody poszczególnych działów administracji preliminowane są z reguły w całej kwocie bez potrącenia dochodów (brutto). Wyjątek stanowią tylko przedsiębiorstwa państwowe o charakterze handlowo-przemysłowym, które jak np. Drukarnie państwowe (patrz część 4-ta Prez. Rady Ministrów), Państwowe Zakłady Graficzne i Monopol Tytoniowy (patrz część 8-ma Ministerstwa Skarbu) weszły do preliminarza tylko z dochodem netto.

Pod względem treści znalazły w budżecie zastosowanie już oszczędności i zmiany organizacyjne, konieczne z uwagi na sytuację finansową Państwa, a zastępowane na mocy ustawy z dnia 17 grudnia 1921 o środkach naprawy państwowej gospodarki skarbowej (Dz.Ust. Nr. 103 poz. 741) i uchwały Sejmu Ustawodawczego z dnia 16 grudnia 1921 w przedmiocie zmniejszenia ilości władz, urzędów i zakładów państwowych oraz personelu w nich zatrudnionego (Dz.Ust. Nr. 104 poz. 750) (bliższe szczegóły patrz objaśnienia do poszczególnych części budżetu).

do art. 2-go

Artykuł 2-gi nie zawiera wyjątku przewidzianego art. 2 projektu ustawy skarbowej na r. 1921 dla kredytów nieopartych na szczegółowym planie zużycia, a w szczególności dla kredytów preliminowanych w części 6-tej budżetu (Min. Spraw Wojskowych). W r. 1922 bowiem Ministerstwo Spraw Wojskowych zmieniło system gospodarki pieniężnej. Część 6-ta zawiera szczegółowy preliminarz wydatków wojskowych, które są dokonywane za pośrednictwem kas skarbowych tak samo jak wydatki wszystkich innych resortów. Ta zmiana powoduje zniesienie głównej kasy wojskowej, kasy Ministerstwa Spraw Wojskowych i kas przy D.O.K.

W ten sposób budżet na r. 1922 jest wyrazem nie tylko unifikacji terytorialnej o czym mowa była wyżej, ale także unifikacji kasowo-budżetowej wszystkich działów administracji państwowej.

do art. 3-go

Aczkolwiek starano się w preliminarzu w cyfrach wydatków ująć możliwie całokształt zadań państwowych na r. 1922, to jednak z uwagi na to, że budżet jest zawsze tylko przypuszczalnym szacowaniem pewnym przyszłości, która zwłaszcza w okresie organizowania Państwa może być inną niż się przypuszcza, a w każdym razie podlegać musi fluktuacjom zmieniającego się z dnia na dzień życia gospodarczego, przeto w niektórych wypadkach będą musiały być zaspokojone potrzeby administracji państwowej nie przewidziane w budżecie, lub potrzeby, na pokrycie których preliminowano kredyt niższy niż rzeczywistość tego wymaga.

Sposób postępowania w takich wypadkach określa art. 3, który z reguły uzależnia odchylenie budżetowe od uprzedniej zgody Sejmu.

Wyjątek od tej reguły stanowią przede wszystkim zmiany budżetu nie powodujące w rezultacie zmiany ostatecznej cyfry wydatków państwowych ustalonych budżetem.

Dalszym wyjątkiem będą wydatki, które okażą się niezbędnymi w wyjątkowo nagłych i najżywniejszych interesem państwa uzasadnionych wypadkach. W obu tych wyjątkowych razach wystarczać będzie dla dokonania odchyień budżetowych uprzednia zgoda Ministra Skarbu, a o zmianach tych będzie Sejm zawiadomiony, bądź formie dodatkowej ustawy skarbowej, bądź w formie zamknięcia rachunkowego za r. 1922.

Upoważnienie dla Rządu tego rodzaju, jak je zawiera ustęp 2-gi art. 3-go uzasadnione zwłaszcza nadzwyczajnymi warunkami organizującego się Państwa, jest zresztą znane i dopuszczalne w całym szeregu ustawodawstw budżetowych innych państw, jak np. Anglii, Niemczech, a nawet częściowo we Francji.

do art. 4-go

Normy budżetu stanowią podstawę dla dokonywania wydatków z kas państwowych. Według obowiązujących obecnie przepisów kasowo-rachunkowych, wszystkie kasy skarbowe mogą dokonywać wydatkowania sum państwowych jedynie w granicach kredytów otwieranych w tych kasach władzom asygnującym przez Min. Skarbu, względnie Izby Skarbowej, na podstawie zatwierdzonych budżetów.

Z reguły zatem przy istniejącym w Państwie Polskim ustroju kasowo-rachunkowym, kredyty budżetowe stanowią granicę, której nie może przekroczyć żadna władza państwowa gdyż inaczej jej polecenie nie będzie przez Kasę Skarbową wykonane.

Ponieważ są jednak władze państwowe, których budżety z istoty rzeczy nie realizuje się za pośrednictwem kas skarbowych jak np. wszystkie placówki zagraniczne, z drugiej zaś strony kasy skarbowe badają tylko czy polecenia wypłaty mają pokrycie w otwartym kredycie, a nie są uprawnione do kontrolowania celu, dla którego ma służyć wydatek, przeto okazuje się potrzeba zapobieżenia nieprawnym przekroczeniom, lub zmianom budżetowym przez władze asygnujące. Do tego celu zmierzają postanowienia art. 4, który zupełnie niezależnie od strat, jakie ponosić może Skarb Państwa przez rujnąjącą gospodarkę funkcjonariuszy państwowych, w którym to wypadku ma zastosowanie art. 13 ustawy z dnia 3 czerwca 1921 o kontroli skarbowej (Dz.Ust. Nr. 51 poz. 314), wzgl. ogólne przepisy ustaw karnych, kwalifikuje wszystkie zarządzenia powodujące wydatki w budżecie nieprzewidziane, lub wydatki w wysokości wyżej niż w budżecie przewidziano, jako dyscyplinarne przekroczenia. Przepis powyższy nie ma zastosowania do Ministrów, których odpowiedzialność w tym wypadku, określi zapowiedziana w art. 59 Konstytucji Rz[eczy]p[ospo]litej ustawa o konstytucyjnej odpowiedzialności Ministrów.

do art. 5-go

Preliminowane w budżecie dochody opierają się na obowiązujących tytułach prawnych, przy czym przy wpływach z poszczególnych podatków uwzględniono już, mające na celu podwyższenie dochodów, zmiany w obowiązującym ustawodawstwie podatkowym, którego projekty zostały złożone Sejmowi.

Ustęp 2-gi art. 5-go zawiera ogólne upoważnienie do przeprowadzania operacji finansowych na pokrycie deficytu państwowego w r. 1922. Oczywiście jest rzeczą, że gdyby się okazała potrzeba przedsięwzięcia nowych operacji kredytowych, Rząd wystąpi z osobnymi przedłoženiami, które będą zawierały szczegółowe uzasadnienie dla kaźdej projektowanej operacji finansowo-kredytowej.

do art. 6-go

Z reguły gasną wszystkie kredyty z ostatnim dniem okresu budżetowego. Konieczne ze względów technicznych ulgi odnośnie do dokonywania wydatków na rachunek budżetu okresu ubiegłego ustali Minister Skarbu.

ZESTAWIENIE OGÓLNE PRELIMINARZA BUDŻETOWEGO ZA CZAS OD 1 STYCZNIA DO 31 GRUDNIA 1922 ROKU.

CZEŚĆ	Dochody			Wydatki				w tym inwestycyjne
	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem		
1 Naczelnik Państwa	-	-	-	63 652 669	2 000 000	65 652 669	-	
2 Sejm Ustawodawczy	695 000	-	695 000	483 270 095	10 000 000	493 270 095	10 000 000	
3 Kontrola Państwowa	-	-	-	682 685 269	23 310 000	705 995 269	-	
4 Prezydium Rady Ministrów	588 853 019	118 500 000	707 353 019	1 065 365 218	906 958 549	1 972 323 767	215 700 000	
5 Min. Spraw Zagranicznych	3 422 265 000	3 000 000	3 425 265 000	7 327 864 637	4 584 849 921	11 921 714 558	121 450 000	
6 " " Wojskowych	7 536 012 037	3 045 878 500	10 581 890 537	95 035 889 332	57 813 269 744	152 849 159 076	44 000 000 000	
7 " " Wewnętrznych	6 136 879 516	10 000 000	6 146 879 516	23 883 788 503	1 209 522 896	25 093 311 399	308 996 900	
8 " Skarbu	173 730 517 500	90 087 000 000	263 817 517 500	77 484 451 600	3 713 455 000	81 197 906 600	714 000 000	
9 " Sprawiedliwości	1 186 270 000	-	1 186 270 000	10 047 349 000	402 225 000	10 449 574 000	377 129 000	
10 " Przemysłu i Handlu	4 391 812 687	2 702 237 392	7 094 050 079	1 664 955 362	1 468 731 989	3 033 687 351	91 920 000	
11 " Kolei Żelaznych	107 531 102 000	603 620 000	108 134 722 000	135 572 326 000	35 015 883 500	170 588 211 500	33 732 751 500	
12 " Roln[ictwa] i Dóbr Państw[owych]	26 466 514 510	1 354 321 746	27 820 836 256	12 677 096 622	2 360 894 968	15 037 991 590	736 800 000	

13	» Wyzn[ani] Rel[igijnych] i Ośw[iecenia] Publ[icznego]	410 136 221	82 375 326	492 511 547	43 971 112 372	5 196 083 541	49 167 195 913	4 465 519 000
14	» Poczty i Telegrafów	14 332 402 000	-	14 332 402 000	10 052 749 000	5 613 705 000	15 666 454 000	4 053 321 000
15	» Zdrowia Publicznego	2 017 994 988	136 831 488	2 154 826 476	4 116 615 613	3 227 889 994	7 344 485 607	252 470 000
16	» Sztuki i Kultury	25 551 408	-	25 551 408	158 051 557	178 475 000	336 526 557	900 000
17	» Robót Publicznych	440 502 300	1 383 300 000	1 823 802 300	7 035 684 000	14 901 110 000	21 936 794 000	18 568 536 300
18	» Pracy i Op[ieki] Społecznej	1 270 460 900	-	1 270 460 900	2 457 521 158	5 434 516 000	7 892 037 158	70 500 000
19	Główny Urząd Likwidacyjny	-	533 974 319	533 974 319	-	668 652 414	668 652 414	-
20	Główny Urząd Ziemi	1 614 895 000	-	1 614 895 000	2 616 323 743	173 850 000	2 790 173 743	-
21	Min. b. Dzielnicy Pruskiej	8 532 383	-	8 532 383	38 571 152	201 750 000	240 321 152	500 000
	Razem część I do 21	351 111 396 469	100 061 038 771	451 172 435 240	436 435 324 902	143 007 113 516	579 442 438 418	107 900 493 700

Warszawa, dnia 3 marca 1922 r.

MINISTER SKARBU
/-/ Dr. Michalski

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

PROTOKÓŁ

**z 27 i 28-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 7 i 8 marca 1922 r.**

Przewodniczy Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Minister Spraw Zagranicznych	Konstanty Skirmunt
Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik	Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	Julian Eberhardt
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Dyrektor Departamentu administracyjnego Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
W obradach nad budżetem Głównego Urzędu Ziemińskiego bierze nadto udział	
Prezes Głównego Urzędu Ziemińskiego	dr Władysław Kiernik,
nad budżetem Głównego Urzędu Likwidacyjnego	
Prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego	Józef Karśnicki
nad budżetem Najwyższej Izby Kontroli Prezes Najwyższej Izby Kontroli	Jan Żarnowski

1. Przystąpiono do szczegółowego rozpatrzenia załączonego preliminarza budżetowego za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1922 r. (załącznik 1), który przyjęto z następującymi zmianami i rezolucjami:

Odnośnie preliminarza budżetowego Sejmu Ustawodawczego uchwalono wnioski Ministra Robót Publicznych, by inicjatywą pomieszczenia i budowy gmachu Senatu zajęło się Prezydium Rady Ministrów.

Zarazem ustalono, że kwotami, które figurują w budżetach pojedynczych resortów na budowę obiektów rządowych dysponuje w regule Minister Robót Publicznych (wyjątek Minister Spraw Wojskowych, Kolei Żelaznych).

Odnosnie do preliminarza budżetowego Kontroli Państwa Prezes Najwyższej Izby Kontroli przedłożył wniosek, aby na utworzenie okręgowej Izby kontroli w Krakowie, względnie urzędu kontrolującego na Śląsku wyznaczono kredyt 40 milionów marek. Wskutek sprzeciwu Ministra Skarbu wniosku tego nie poddano pod głosowanie. Rada Ministrów pozostawiła Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli wniesienie tej rzeczy na sejmowej komisji budżetowej.

Na wniosek Ministra Poczty i Telegrafów powzięto uchwałę:

„Rada Ministrów zaleca, aby dokończenie budowy budynku Izby kontroli w Kielcach nastąpiło jak najrychlej”.

Preliminarz budżetowy Prezydium Rady Ministrów przyjęto z poprawką przy dziale VI. Biuro Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej: „Wydatki zwiększone będą wskutek ustalenia etatu ściślejszego Biura Komisarza Generalnego przez dodanie jednego etatu V-b na 17 etatów”.

Rada Ministrów zleciła Prezydium Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu uzgodnienie pozycji na popieranie dziennika w Gdańsku, względnie pozycji na zasiłki dla instytucji i stypendia.

Odnosnie do wydatków Rady Portu Rada Ministrów przyjęła do wiadomości, że wydatki na Radę Portu wstawiono na razie do budżetu Prezydium Rady Ministrów i, o ile Rada Ministrów w przyszłości przydzieli sprawę Rady Portu Ministerstwu Przemysłu i Handlu, odnośna pozycja przejdzie do budżetu tego Ministerstwa.

Odnosnie do preliminarza budżetowego Ministerstwa Spraw Zagranicznych Minister Spraw Zagranicznych podnosi, że z uwagi na ograniczenia wydatków, idące miejscami za daleko będzie się musiało poprawiać poszczególne preliminowane kwoty w ciągu roku, by je doprowadzić do norm koniecznych; z uwagi na kurs marki kwoty przyjmowane na podstawie kursu 1 frank = 241 marek, które mają być dokonywane w walucie obcej, należy zwiększyć o 50% – pozycję na wyjazdy należałoby podnieść do 100 milionów marek.

Po oświadczeniu Ministra Skarbu, że różnica kursu będzie uwzględniona, a co do podniesionej drugiej uwagi Minister Skarbu w myśl postanowień projektu ustawy skarbowej – porozumie się z Ministrem Spraw Zagranicznych – Minister Spraw Zagranicznych ogranicza swe żądania do zwiększenia preliminowanej pozycji na wyjazdy, które Rada Ministrów ustala na czterdzieści milionów marek.

Odnosnie do preliminarza budżetowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych:

- 1) postanowiono z dniem 1 kwietnia b.r. znieść cenzurę listów i z tym samym dniem rozwiązać dotyczący urząd i zwolnić jego urzędników;
- 2) przyznano kwotę 20 milionów marek na cele defensywy.

Odnosnie do preliminarza budżetowego Ministerstwa Skarbu – na wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu – postanowiono, by ujawniono w jakiegokolwiek formie kwoty należące się Polsce od Rosji z tytułu Traktatu Ryskiego.

Minister Spraw Wojskowych, jako zaopatrujący bataliony celne, wnosi, by sumy budżetowe związane z tymi wydatkami nie były dzielone na dwa Ministerstwa, tj. Ministerstwo Skarbu i Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, lecz były skoncentrowane w jednym, a ponieważ Minister Spraw Wewnętrznych dysponuje przeważną ilością batalionów (22), należałoby odnośny wydatek przewidzieć w budżecie tego Ministerstwa.

Wniosek przyjęto.

Do preliminarza budżetowego Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w dziale 9 § 10 wstawiono w wydatkach kwotę 700 milionów marek na pokrycie ceny nabycia zboża siewnego za rok 1921.

Do preliminarza budżetowego Ministerstwa Przemysłu i Handlu wstawiono kwotę 194 910 600 marek w rubryce wydatków z tytułu likwidacji umów kompensacyjnych.

Odnośnie do Ministerstwa Poczty i Telegrafów Minister Skarbu zgodził się na przesunięcie pewnych kategorii osobowych w Centrali.

Do preliminarza budżetowego Ministerstwa Robót Publicznych wstawiono dodatkowy kredyt w kwocie półtora miliarda marek na odbudowę mostów zniszczonych przez ostatnią powódź.

Do preliminarza budżetowego Ministerstwa Zdrowia Publicznego § 3 poz. 1 wstawiono kredyt na komorne dla zakładu wyrobu krowianki w kwocie 2 463 000 marek.

Wniosek Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego o ustalenie ilości etatów osobowych w Centrali Ministerstwa do 131 uzyskał większość głosów. Minister Skarbu oświadcza, że na uchwalony wniosek się nie zgadza i korzysta z przysługującego mu ustawowego prawa weta.

Odnośnie do preliminarza budżetowego Głównego Urzędu Likwidacyjnego przyznano automobil dla komisji rewindykacyjnej z jej funduszy.

Odnośnie do preliminarza budżetowego Głównego Urzędu Ziemskiego Minister Skarbu oświadcza, że, prócz wstawionej do budżetu w dziale IV sumy jednego miliarda marek, jako funduszu obrotowego na wykonanie reformy rolnej, Ministerstwo Skarbu udzielać będzie Głównemu Urzędowi Ziemskiemu z państwowych funduszy obrotowych w miarę wykazanej każdorazowo potrzeby dalszych kredytów do wysokości sumy drugiego jednego miliarda marek.

Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego o wstawienie do działu IV w wydatkach jednego miliarda na uposażenie Państwowego Banku Rolnego w fundusz przeznaczony na udzielanie zwrotnego kredytu na zagospodarowanie dla osadników przekazano do porozumienia osobistego Ministra Skarbu z Prezesem Głównego Urzędu Ziemskiego.

2. Rada Ministrów uchwaliła złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy skarbowej za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1922 r.

Skreślono art. 4 projektu.

Upoważniono Ministra Skarbu do wstawienia w art. 5 cyfr odpowiadających zmianom, jakie poczyniono w preliminarzach budżetowych poszczególnych Ministerstw i urzędów państwowych.

Posiedzenie z 7 marca trwało od 5 do 11 w nocy, posiedzenie z 8 marca trwało od 6 do 12 w nocy.

^fStesłowicz^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek na Radę Ministrów w sprawie projektu ustawy Skarbowej na okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1922; uwagi do projektu⁴⁸⁵.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

⁴⁸⁵ Nie publikuje się.

PROTOKÓŁ
29-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 9 marca 1922 r.

Przewodniczy Minister Poczty i Telegrafów	dr Władysław Stesłowicz
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	Stanisław Downarowicz
Za Ministra Spraw Wojskowych generał-pporucznik	Józef Czikel
Minister Skarbu	dr Jerzy Michalski
Minister Sprawiedliwości	Bronisław Sobolewski
Za Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych	
Dyrektor Departamentu	Feliks Ubysz
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	Julian Eberhardt
Minister Robót Publicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	dr Józef Wybicki
Dyrektor Departamentu administracyjnego Prezydium	
Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokoły posiedzeń z 6, 7 i 8 marca 1922 r.
2. Uchwalono załączony wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie likwidacji urzędu komisarza państwowego dla przejęcia zarządu cywilnego na obszarze b. dzielnicy pruskiej przy Ministerstwie b. dzielnicy pruskiej i równoczesnego utworzenia tego urzędu przy Ministerstwie Spraw Zagranicznych (załącznik 1).
3. Uchylono uchwałę z 2 marca w sprawie projektu ustawy w przedmiocie przedłużenia okresu urzędowania organów samorządu powiatowego, miejskiego i wiejskiego na obszarze b. zaboru rosyjskiego, a natomiast uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie przedłużenia okresu urzędowania organów samorządowych na obszarach b. zaboru rosyjskiego (załącznik 2).
4. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości zreferowany przez Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu projekt umowy handlowej z Rosją i Ukrainą (załącznik 3).

5. Rozpatrywanie zreferowanego przez Zastępcę Ministra Spraw Zagranicznych⁴⁸⁶ projektu umowy konsularnej z Rosją i Ukrainą odroczone do najbliższego posiedzenia celem uzgodnienia sprawy z Ministrami Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (załącznik 4).
6. Uchwalono złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o podwyższeniu dodatku za wysługę lat cywilnych pracowników państwowych (załącznik 29 protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 6 marca).
W artykule 3 zamiast „Minister Skarbu” ma być „Rada Ministrów”.
Minister Skarbu oświadcza, że ustawa o podwyższeniu dodatku za wysługę lat cywilnych pracowników państwowych będzie zastosowana do sędziów i prokuratorów, a to w formie zmian w projekcie ustawy o podniesieniu poborów prokuratorskich i sędziowskich, wniesionej do Sejmu.
7. Wniosek Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie wydania przez Radę Ministrów uchwały gwarantującej pracownikom kolejowym na Górnym Śląsku przejętym ze służby pruskiej do polskiej wszelkie w służbie pruskiej przez nich nabyte prawa (załącznik 5) uchwalono w następującej osnowie: „Rada Ministrów gwarantuje i zatwierdza urzędnikom i pracownikom kolejowym na Górnym Śląsku, którzy zostaną przyjęci na wakujące w służbie polskiej stanowiska, zachowanie nabytych przez nich w poprzedniej służbie praw służbowych i emerytalnych”.
8. Uchwalono wniosek Ministra Kolei Żelaznych o wyjednanie ustawy o sprzedaży gruntu przy stacji w Łodygowicach (załącznik 6).
W artykule 2 dodano wyrazy „w porozumieniu z Ministrem Skarbu”.
9. Rada Ministrów uchwaliła następujące wnioski Ministra Skarbu:
 - 1) o zezwolenie Konfederacji Szwajcarskiej na nabycie od spadkobierców Anny Scheiblerowej nieruchomości w Warszawie (załącznik 7);
 - 2) o zezwolenie Towarzystwu Paulin Villedieu Societé Anonyme des Etablissements Lunel (Herault) na nabycie od G. L. Wellera nieruchomości w Pruszkowie (załącznik 8);
 - 3) o zezwolenie duńskiemu obywatelowi Holgerowi Martinowi na nabycie od p. Alfonsa Neuhausera placu Sielce Nr 3 (załącznik 9);
 - 4) o zezwolenie Spółce Górniczej „Spadkobiercy Jerzego de Giesche” we Wrocławiu na nabycie od Adama Sapiehy trzech parcel gruntowych (załącznik 10);
 - 5) o zezwolenie Marii Luizie Żmijewskiej na nabycie od Bolesława Mierzejewskiego 10/44 części nieruchomości Nr 5009 w Warszawie (załącznik 11);
 - 6) o zezwolenie obywatelowi łotewskiemu Williamowi Fetlerowi na nabycie od Haliny Poznańskiej willi w Skolimowie (załącznik 12);

⁴⁸⁶ Chodzi o Jana Dąbskiego.

- 7) o zezwolenie Spółce Akcyjnej Société Française des Pétroles „Premier” na nabycie nieruchomości we Lwowie (załącznik 13).
10. Uchwalono wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o mianowanie Wiktora Hoszowskiego komendantem głównym policji państwowej (załącznik 14).
11. Tajny – Górny Śląsk.
- Posiedzenie zamknięte o godzinie 12 w nocy

Protokół tajny

Reasumując uchwałę z 20 października 1921 r. w sprawie wprowadzenia na Górnym Śląsku stanu wyjątkowego w czasie przejścia części przyznanej Polsce, Rada Ministrów – na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych (załącznik 15) – uchwała nie zaprowadzać stanu wyjątkowego na Górnym Śląsku w chwili rozpoczynania przejścia części przyznanej Polsce⁴⁸⁷.

^fStesłowicz^f

Załączniki

Wykaz:

1. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie likwidacji Urzędu Komisarza Państwowego dla przejścia Zarządu Cywilnego na obszarze b. dzielnicy pruskiej przy Ministerstwie b.dz.pr. i równoczesnego utworzenia tego urzędu przy Ministerstwie Spraw Zagranicznych; wniosek nagły Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie merytorycznego załatwienia na wniosku unifikacyjnego dotyczącego przeniesienia Urzędu Komisarza Państwowego dla przejścia Zarządu Cywilnego oraz likwidacji i zdania administracji niemieckiej z etatu Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej na etat Ministerstwa Spraw Zagranicznych⁴⁸⁸.
2. Ustawa w przedmiocie przedłużenia okresu urzędowania organów samorządowych na obszarach b. zaboru rosyjskiego⁴⁸⁹.
3. [Projekt umowy handlowej z Rosją i Ukrainą zreferowany przez Kierownika Przemysłu i Handlu].
4. Wniosek w sprawie zawarcia Konwencji Konsularnej z Rosją i Ukrainą.
5. Wniosek nagły Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie wydania przez Radę Ministrów uchwały, gwarantującej pracownikom kolejowym na G. Śląsku, przejętym ze służby pruskiej do polskiej – wszelkie w służbie pruskiej przez nich nabyte prawa.
6. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych o wyjednanie ustawy o sprzedaży gruntu przy stacji w Łodygowicach⁴⁹⁰.

⁴⁸⁷ Wojska polskie miały wkroczyć na przyznane Polsce terytorium Górnego Śląska 20 czerwca 1922 r.

⁴⁸⁸ Nie publikuje się.

⁴⁸⁹ Nie publikuje się.

⁴⁹⁰ Nie publikuje się.

7. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia Konfederacji Szwajcarskiej na nabycie od Spadkobierców Anny Scheiblerowej nieruchomości w Warszawie⁴⁹¹.
8. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia Towarzystwu Paulin Villedieu Societé Anonyme des Etablissements Lunel (Herault) na nabycie od p. G.L. Wellera nieruchomości w Pruszkowie⁴⁹².
9. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia duńskiemu obywatelowi p. Holgerowi Martinowi na nabycie od p. Alfonsa Neuhausera placu Sielce Nr. 3⁴⁹³.
10. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia Spółce Górniczej „Spadkobiercy Jerzego de Giesche” we Wrocławiu na nabycie od Adama Sapięhy trzech parcel gruntowych⁴⁹⁴.
11. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia p. Marii Luizie Żmijewskiej na nabycie od p. Bolesława Mierzejewskiego 10/44 części nieruchomości Nr. 5009 w Warszawie⁴⁹⁵.
12. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia obywatelowi lotewskiemu p. Williamowi Fetlerowi na nabycie od p. Haliny Poznańskiej willi w Skolimowie⁴⁹⁶.
13. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia Spółce Akcyjnej Societé Française de Pétroles „Premier”⁴⁹⁷ na nabycie nieruchomości we Lwowie⁴⁹⁸.
14. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o mianowanie Wiktora Hoszowskiego Komendantem Głównym Policji Państwowej.
15. Wniosek w sprawie reasumpcji uchwały tajnej Rady Ministrów z 10 października 1921 w przedmiocie wprowadzenia na G. Śląsku stanu wyjątkowego w czasie przejścia części przyznanej Polsce.

^bZałącznik 3^b

[Projekt umowy handlowej z Rosją i Ukrainą zreferowany przez Kierownika Przemysłu i Handlu]

PRZYWÓZ

§ 1.

1. Strony zawierające traktat dążyć będą do jak najszerszego obrotu towarów i obowiązują się możliwie nie krępować go żadnymi zakazami ani ograniczeniami przywozu. Wszelkie ulgi i prawa w dziedzinie powyższej które są lub będą udzielone przez jedną ze Stron jakiemu bądź trzeciemu państwu lub obywatelom jakiego bądź trzeciego państwa, tym samym stosują się do drugiej strony i do jej obywateli.

⁴⁹¹ Nie publikuje się.

⁴⁹² Nie publikuje się.

⁴⁹³ Nie publikuje się.

⁴⁹⁴ Nie publikuje się.

⁴⁹⁵ Nie publikuje się.

⁴⁹⁶ Nie publikuje się.

⁴⁹⁷ Societé Française de Pétroles („Premier”) była francuską kompanią naftową powołaną do wydobycia i handlu ropą naftową.

⁴⁹⁸ Nie publikuje się.

2. Stosowane mogą być w każdym razie zakazy przywozu towarów, stanowiących przedmiot prawnego państwowego monopolu produkcji albo handlu wewnętrznego, oraz zakazy towarów, co do których mogą być stosowane wyjątkowe zarządzenia ze względów sanitarnych i weterynaryjnych i ze względów na bezpieczeństwo publiczne.

3. Strony zawierające traktat zobowiązują się nie wprowadzać na niekorzyść strony przeciwnej na jednej z granic swego terytorium, w szczególności na granicy morskiej, ceł innych lub niższych niż na granicy Polski z Rosją i Ukrainą.

4. Wytwory gleby i przemysłu obszaru celnego polskiego wwożone na obszary R.S.F.S.R. lub U.S.R.R. oraz wytwory gleby i przemysłu R.S.F.S.R lub U.S.R.R. przywożone na obszar celny polski będą korzystały z tych samych praw, co i towary kraju najwięcej uprzywilejowanego tak pod względem rodzaju i wysokości ceł przywożonych i dodatków do nich, jak i pod względem sposobów uiszczania tych ceł i odprawy celnej, a także pod względem wszelkich poborów fiskalnych, związanych z przywozem. Wszelkie ulgi i przywileje, które są lub będą udzielone pod tym względem towarom jakiegos trzeciego państwa przez jedną ze Stron rozciągają się natychmiast, bezwzględnie, bezwarunkowo i nieodpłatnie na towary drugiej Strony.

5. Jeśli w jednej z układających się Stron wytwarzanie, fabrykacja lub spożycie jakiegos przedmiotu jest lub będzie obciążone poborami na rzecz Państwa, samorządu, lub korporacji, to obciążenie takie dla analogicznych wytworów drugiej Strony nie może być ani wyższe, ani inne, ani bardziej uciążliwe, niż obciążenie odpowiednich wytworów krajowych i wytworów kraju najwięcej uprzywilejowanego.

WYWÓZ.

§ 2.

1. Strony traktat zawierające zobowiązują się możliwie nie zakazywać i nie ograniczać wywozu towarów ze swych obszarów na obszary kontrahenta. Wszelkie ulgi i ułatwienia, które są lub będą udzielane w tym zakresie przez jedną ze Stron jakiemu bądź trzeciemu państwu lub obywatelom jakiego bądź trzeciego państwa tym samym stosują się do drugiej Strony i do jej obywateli. Wobec tego żadna ze Stron nie może postawić drugiej w gorszym położeniu pod powyższym względem niż jakąkolwiek trzecią Stronę.

2. Może być zakazany lub ograniczony wywóz niektórych towarów ze względów ogólnej polityki ekonomicznej. Żadna jednak ze Stron nie może być pod tym względem postawiona w gorszym położeniu niż jakiego bądź trzecie państwo.

3. Cła albo opłaty wywozowe, o ile są lub będą pobierane, nie mogą być ani wyższe ani inne niż cła i opłaty od takich samych towarów wywożonych do jakiego bądź trzeciego państwa, przy tym cła i opłaty wywozowe dla towarów wychodzących przez granicę lądową nie mogą być wyższe niż cła wywozowe od tanich samych towarów wychodzących przez granicę morską.

4. Jeśli która bądź z układających się stron stosuje lub stosować będzie politykę cen wywozowych, to ceny te dla drugiej Strony nie mogą być wyższe od cen analogicznych towarów nabywanych przez jakiekolwiek bądź trzecie państwo lub przez obywateli jakiegokolwiek bądź trzeciego państwa. Wszelka ulga czy to w zakresie cen wywozowych czy też w zakresie warunków nabywania towarów, która jest lub będzie udzielona trzeciemu państwu lub jego obywatelom, będzie niezwłocznie, bezwarunkowo, bezwzględnie i nieodpłatnie udziałem drugiej Strony lub jej obywateli. Rosja i Ukraina zobowiązują się nie zakazywać i nie ograniczać przez czas trwania umowy niniejszej wywozu ani nie obciążać cłami wywozowymi i innymi poborami wywozu:

WYJĄTKI Z KLNU.

§ 4.

Żadna ze Stron nie będzie rościła pretensji do korzystania na podstawie KLNU, zastrzeżonej w punktach 1-ym, 4-ym § 1 i w § 2 z ulg i przywilejów, które są lub będą przyznane przez drugą Stronę jakiemu bądź trzeciemu państwu w obrocie towarowym:

po 1: Z tytułu unii celnej lub z tytułu włączenia go do swego obszaru celnego, po 2 w obrocie pogranicznym w pasie do 15 klm. szerokości.

Rosja i Ukraina nie będą rościły pretensji do ulg i przywilejów wpływającej z umowy genewskiej między Polską a Niemcami.

TRANZYT.

§ 5.

1. W myśl ustępu 2-go punktu 1-go art. XXII Traktatu pokojowego podpisanego w Rydze między Polską z jednej, a Rosją i Ukrainą z drugiej Strony w dniu 18 marca 1921 – sprawa tranzytu reguluje się postanowieniami powyżej wymienionego art. XXII Traktatu Pokojowego.

2. Strony Traktat zawierające zastrzegają sobie prawo zarządzenia środków, gwarantujących, że towary, zwłaszcza towary będące monopolem państwa, idą przez ich terytoria istotnie tranzytem.

3. Dozwolone są pobory i opłaty na pokrycie kosztów nadzoru wynikającego z punktu 2-go niniejszego artykułu nad towarami idącymi tranzytem.

4. Przewidziana w ustępie 2-im punktu 7-go art. XXII Traktatu Pokojowego konwencja kolejowa jest przedmiotem osobnej umowy ujętej w ałączniku^a...^a do umowy niniejszej.

5. Strony zastrzegają sobie prawo zastosowanie odchyień od zasady wolnego tranzytu w razie poważnych wypadków wiążących się z żywotnymi interesami państwa. Odchylenia te jednak w żadnym razie nie powinny trwać długo.

PRAWA OBYWATELI.

§ 6.

1. Obywatele jednej ze Stron kontraktujących na obszarach drugiej będą mieli te same prawa co i krajowcy w zakresie trudnienia się handlem i przemysłem. Będą oni pod tym względem korzystali na obszarach drugiej Strony, z tych samych swobód, ulg, uprawnień, jakie przysługują lub będą przysługiwały obywatelom państwa najbardziej uprzywilejowanego.

Przy tym rozumie się, że obowiązujące w każdym z państw traktat zawierających ustawy, przepisy i postanowienia co do przemysłu i handlu zachowują swą moc w odniesieniu do obywateli drugiej Strony, o ile są stosowane w równej mierze do wszystkich bez wyjątku obcokrajowców.

2. Pobory publiczne z tytułu trudnienia się handlem i przemysłem Obywateli jednej ze stron na obszarach drugiej, nie będą wyższe ani inne niż pobory stosowane do własnych obywateli. Wszelkie ulgi i przywileje w tym zakresie przyznane lub mogące być przyznane przez jedną ze Stron obywatelom najbardziej uprzywilejowanego i państwa będą przysługiwały i obywatelom drugiej Strony.

3. Obywatele jednej z układających się Stron korzystają na terytorium drugiej z obrony sądowej i mogą występować przed sądami w charakterze pozywających lub pozwanych i pod tym względem będą korzystali z praw i przywilejów krajowców i mogą posługiwać się zastępcami prawnymi.

Wszelkie przywileje, które są lub będą udzielone pod tym względem obywatelom jakiegokolwiek trzeciego państwa przysługują tym samym i obywatelom Stron kontraktujących.

4. Rządy układających się Stron w swych operacjach handlowych na terytoriach drugiej Strony traktowane będą jako zwykle osoby prawne i nie będą korzystały z przywilejów eksterytorialności.

§ 7

1. Obywatele jednej ze Stron traktat zawierających nie będą pociągani na terytoriach drugiej Strony do pełnienia żadnych obowiązkowych czynności sądowych, administracyjnych i społecznych.

2. Będą oni wolni od służby w armii regularnej i flocie, w zapasie i pospolitym ruszeniu i we wszelkich formacjach ochotniczych oraz od wszelkich powinności i świadczeń osobistych i rzeczonych wojskowych, wojennych lub wywołanych przez okoliczności nadzwyczajne, tudzież od pożyczek przymusowych i podatków nadzwyczajnych spowodowanych przez wojnę lub okoliczności nadzwyczajne.

3. Dopuszczalne są tylko powinności kwaterunku i postoju, które obowiązują krajowców i obywateli najbardziej uprzywilejowanego państwa, jako właścicieli i dzierżawców majątków nieruchomości.

§ 8.

1. Obywatele jednej z układających się Stron mogą nabywać, dzierżawić i posiadać wszelkie o rodzaju majątek ruchomy i nieruchomy, o ile nabycie i posiadanie lub

dzierżawienie takiego majątku jest lub będzie dozwolone przez ustawy krajowe obywatelom jakiego bądź trzeciego kraju.

2. Majątek ruchomy obywateli jednej ze Stron na terytorium drugiej nie podlega żadnym formom uspołecznienia, przeprowadzanym w drodze ustawodawstwa bądź państwowego, bądź komunalnego, albo w drodze zarządzeń administracyjnych.

^{h2h} Będą oni mogli własność swoją odstępować w drodze sprzedaży, zamiany, darowizny, intercyz ślubnych, lub testowania, a także dziedziczyć.

3. Przy tym nie będą oni obciążani w wypadkach powyższych innymi ani wyższymi, poborami aniżeli pobory uiszczane w tych samych wypadkach przez krajowców,. Wszelkie ulgi w tym względzie są lub będą udzielone w tym względzie przez jedną ze Stron obywatelom jakiego bądź państwa trzeciego będą tym samym stosowne i do Obywateli drugiej Strony.

§ 9.

1. Wszelkie mienie w tym i towary nabyte przez obywateli jednej ze Stron na terytoriach drugiej może być wywiezione bez znanych przeszkód, o ile to nie stoi w sprzeczności z ogólnymi przepisami wywozowymi danego kraju. Gotowizna uzyskana z likwidacji takiego mienia może być wywieziona bez przeszkód.

2. Obywatele jednej z układających się Stron przy wyjeździe na terytorium drugiej mogą przywozić z sobą wszelkie mienie osobiste i takie przy wyjeździe z powrotem wywieźć bez opłaty cła wywozowego. Mienie obywateli jednej ze Stron, a tym towary i narzędzia produkcji przywiezione przy wjeździe na terytorium drugiej Strony może być wywiezione z powrotem bez żadnych ograniczeń i bez opłaty cła wywozowego.

3. Obywatele jednej ze Stron przy wjeździe na terytorium drugiej mogą wieźć z sobą artykuły spożywcze w ilościach wymienionych w aneksie ^{a...a} do umowy niniejszej.

4. Obywatele jednej ze Stron przebywający stale lub czasowo na obszarach drugiej Strony mogą otrzymywać ze swego kraju na użytek własny i swojej rodziny produkty spożywcze i przedmioty domowej potrzeby bez cła przywozowego w ilościach wymienionych w załączniku do umowy niniejszej.

Par. 10.

Obywatele jednej ze Stron traktat zawierających mogą bez przeszkód wjeżdżać na obszary drugiej Strony i powracać do swojego kraju, stosując się do obowiązujących w każdej ze Stron przepisów paszportowych, oraz korzystać na terytorium drugiej z wolności ruchu.

Par. 11.

1. Osoby prawne a w ten spółki akcyjne, istniejące legalnie na terytoriach jednej ze Stron będą uznawane i w drugim państwie za legalnie istniejące, i będą korzystały na terytoriach drugiej z ochrony prawnej i występować mogą przed sądami krajowymi w charakterze pozywających lub pozywanych, posługując się zastępcami prawnymi.

Przynależność państwowa osoby prawnej określa się podług siedziby zarządu głównego.

2. Spółki handlowe i przemysłowe, z wyjątkiem spółek kredytowych i ubezpieczeniowych, utworzone legalnie w jednym z układających się państw, mogą prowadzić handel lub przemysł na obszarach drugiego państwa, o ile to jest dozwolone przez ustawy tego ostatniego.

3. Spółki akcyjne handlowe i przemysłowe, z wyjątkiem spółek kredytowych i ubezpieczeniowych, utworzone legalnie w jednym z układających się państw mogą stosując się do ustaw drugiego kraju, osiedlać się na terytoriach tego ostatniego i wykonywać tam swój handel lub przemysł, a wyjątkiem wszelako tych gałęzi handlu i przemysłu, które z uwagi na ich charakter użyteczności ogólnej, podlegają specjalnym ograniczeniom stosowanym do wszystkich krajów. Dopuszczenie rzeczonych spółek do wykonywania handlu i przemysłu na terytoriach drugiej strony regulowane będzie ustawami i przepisami, które obowiązują lub będą obowiązywały na tym terytorium.

Par. 12.

Strony zgadzają się, że obywatele i osoby prawne polskie przy zawieraniu aktów prawnych władzą rosyjską i ukraińską, lub jej pełnomocnikami będą miały prawo żądać, aby ten akt prawny zaopatrzony był w dodatek o sądach rozjemczych, lub też aby była postanowiona w danym wypadku właściwość sądów polskich. Jeżeli takie żądanie nie było postawione, lub gdyby nie doszło do zwołania obowiązującego sądu rozjemczego, sprawa rozstrzyga sąd tego państwa, którego obywatelem jest dostawca.

Wykonanie wyroków sądu rozjemczego lub zwyczajnego musi być oddane stosownie do wyboru wierzyciela, dochodzącego swych praw, organom wykonawczym sądowym jednego lub drugiego z państw.

WJAZD NA KRÓTKIE TERMINY.

Par. 13.

1. Obywatele jednej ze Stron wjeżdżający na obszary drugiej na termin do sześciu miesięcy w celach handlowych, którzy udowadniają na mocy zaświadczenia swego rządu, że wykonują handel lub przemysł na swym terytorium mogą wwozić z sobą próbki towarów, bez opłaty od nich cła przywozowego, z warunkiem, że próbki te będą przez nich z powrotem wywiezione, chociażby przez inną komorę niż tą, przez którą zostały przywiezione. Powrotny wywóz tych próbek zabezpieczony będzie złożeniem na komorze wejściowej bądź odpowiedniej sumy cła, bądź kaucji, sumy te zwracane będą przy powrotnym wywozie próbek na komorze wyjściowej.

2. Mogą oni czynić zakupy i zbierać zamówienia na obszarach drugiej Strony, przyczep pod względem paszportowym i podatkowym będą korzystali z praw, przysługujących obywatelom najbardziej uprzywilejowanego państwa.

WYSTAWY, TARGI I JARMARKI.

Par. 14.

3. Towary i próbki towarów przesłane na pokazy, wystawy, targi i jarmarki nie będą opłacały ceł przywozowych, z warunkiem powrotnego wywozu ich w przepisany terminie. Wywóz zabezpieczony będzie złożeniem na komorach wejściowych bądź należnej sumy cła, bądź odpowiedniej kaucji. Sumy te zwracane są przy powrotnym wywozie na komorze wyjściowej.

OCHRONA WŁASNOŚCI PRZEMYSŁOWEJ

Par. 15.

Obie układające się Strony zobowiązują się przystąpić w ciągu sześciu miesięcy do układów w sprawie przedsięwzięcia jak najskuteczniejszych środków mających na celu ochronę własności patentów na wynalazki, marek i znaków fabrycznych i handlowych oraz modeli i rysunków.

ŻEGLUGA RZECZNA.

§ 16.

Każda z układających się Stron przyznaje prawo swobodnej żeglugi i spływu na swych wodach wewnętrznych statkom drugiej Strony wszelakiego typu wraz z załogami, towarami i podróżnymi, płynącymi pojedynczo lub grupami, oraz tratwom wszelakiego rodzaju z flisakami i ewentualnie z towarami. Statki te i tratwy muszą stosować się do wszelkich przepisów o żegludze i spławie, obowiązujących w odnośnym państwie, oraz do przepisów o spokoju i bezpieczeństwie publicznym, jak również do przepisów celnych, paszportowych, sanitarnych i weterynaryjnych. Przepisy te muszą być wywieszane na przystaniach granicznych. Swoboda żeglugi i spławu, przewidziana w niniejszym nie uprawnia statków jednej Strony do wykonania kabotażu na wodach wewnętrznych drugiej. Swoboda – żeglugi i spławu nie rozciąga się na Statki wojenne oraz na jakie bądź tabory uzbrojone.

§ 17.

Statki rzeczne każdej z układających się Stron ich załogi, podróżni i ładunki, oraz tratwy na wodach wewnętrznych i kanałach drugiej będą traktowane jednako ze statkami, ich załogami, podróżnymi i ładunkami własnego kraju lub innych najwięcej uprzywilejowanych państw. Będą oni korzystali ze wszystkich przywilejów, ulg, opieki i pomocy, które będą stosowane do statków państw na więcej uprzywilejowanych włączając w to ulgi w zakresie zaopatrywania się opałem i smarami, a także w zakresie korzystania z usług pilotów, w zakresie prawa przybijania do brzegu, postoju, używania portów przystani, portu i śluz, warsztatów, urządzeń mechanicznych i składów; prawa remontu i w ogóle prawa w zakresie korzystania z wszelkiego rodzaju usług, związanych z żeglugą rzeczną, oraz pomocy we wszelakiego rodzaju nieszczęśliwych wypadkach.

§ 18.

Opłaty za korzystanie z urządzeń na drogach wodnych i kanałach, oraz za wszelkie inne usługi przy żegludze będą pobierane od statków rzecznych oraz tratw jednej z układających się Stron na drogach wodnych drugiej w tej samej wysokości i na tych samych warunkach, co od statków i tratw krajowych. Taryfa opłat winna być wywieszoną na przystaniach granicznych.

Wszelkie ulgi i przywileje pod względem wyżej wskazanych opłat które są lub będą udzielane przez jedną ze Stron statkom i tratwom jakiegokolwiek trzeciego państwa, będą udzielone również statkom i tratwom drugiej strony.

§ 19.

Obie układające się Strony nie będą rościły pretensji do ulg i przywilejów, które jedna ze Stron udzieli na swych wodach wewnętrznych statkom, tratwom, ich załogom, podróznym bagażom i ładunkom trzeciej Strony, związanej z nią wspólną granicę celną.

§ 20.

Każda z układających się Stron uznaje za wystarczające podczas żeglugi i spławu na swych wodach wydane przez właściwe władze drugiej Strony wszelkie świadectwa, jak listy i patenty flisarskie i żeglarskie, świadectwa sterników, kierowników statków, maszynistów, oraz świadectwa kotłowe i dokumenty miernicze.

§ 21.

Ukraina ze swej strony przyznaje polskim tratwom z flisakami i towarami, oraz polskim statkom wszelakiego typu z załogami, towarami i podróznymi, płynącym pojedynczo lub w grupach, w dół lub w górę rzeki, jak również i bagażom podróznym tych statków i tratw prawo swobodnego tranzytu wolnego od opłat i ceł na tym odcinku Dniestru, który jest między Ukrainą a Rumunią.

§ 22.

Obie układające się Strony zastrzegają sobie prawo wolnej żeglugi i spławu, oraz korzystania z drogi holowniczej na granicznym odcinku rzeki Dźwiny.

Żegluga i spław na tym odcinku winny odbywać się z uwzględnieniem wszystkich przepisów o żegludze i spławie, oraz przepisów o ochronie dróg wodnych i wszelkich na nich urządzeń odpowiedniego państwa nadbrzeżnego.

Obie Strony wyrażają gotowość w najbliższym czasie ujedlinić te przepisy.

§ 23.

Polskie statki i tratwy mają prawo zupełnie swobodnego, nieograniczonego i wolnego od wszelkich opłat i cła przejazdu tranzytem z Polski i powrotem do Polski przez dolną Stwigę i ^aPrypiec^a, oraz przez Choryń i ^aPrypiec^a, przecięte granicą polsko-rosyjsko-ukraińską.

ŻEGLUGA MORSKA.

§ 24.

Statki handlowe oraz osobowe morskie jednej z układających się Stron mają prawo pływać na wodach terytorialnych morskich drugiej Strony pod warunkiem stosowania się do odnośnych przepisów o żegludze, ochronie dróg wodnych i urzędzeń na nich, oraz zawijać do jej portów pod warunkiem stosowania się do wszystkich istniejących, lub mających być wydanymi odnośnych ustaw i przepisów.

§ 25.

Statki handlowe i osobowe morskie jednej z układających się Stron, ich właściciele, pasażerowie i ładunki, pasażerowie i ich bagaż będą we wszystkich portach drugiej Strony traktowane pod każdym względem jednakowo ze statkami, ich właścicielami, załogami, pasażerami i ładunkami innych najwięcej uprzywilejowanych państw. Będą oni korzystali ze wszystkich przywilejów, ulg, immunitetów, opieki i pomocy, które stosują się do państw najwięcej uprzywilejowanych włączając w to ulgi w zakresie użytkowania wody i opału, a także w zakresie korzystania z usług pilotów, prawa postoju, suchych doków, kranów i składów, remontu i w ogóle wszelkiego rodzaju usług związanych z żeglugą.

§ 26.

Statki morskie handlowe każdej z układających się Stron, zawijające do portu drugiej wyłącznie dla doładowania albo wyładowania części ładunku mają prawo nie poddawać dozorowi celnemu ładunków, które przeznaczone są dla drugiego portu tego samego państwa lub portu innego państwa, oraz wywozić je z powrotem nie opłacając cła, a tylko uiszczając opłatę za postój i dozór i ewentualnie za wyładunek i załadunek. Obowiązane są one jednak w wypadku okazywać listy ładunkowe (manifesty).

§ 27.

W razie awarii na wodach terytorialnych każdej z układających się Stron statki pływające pod banderą drugiej, ich pasażerowie, załoga i ładunki korzystają z pomocy i opieki, jaką okazuje się statkom własnym, przy czym odnośnie władze o każdym poszczególnym wypadku niezwłocznie zawiadamiają przedstawiciela rządu albo pełnomocnika zainteresowanego państwa.

§ 28.

Obie układające się strony nie będą rościły pretensji do ulg i przywilejów, które jednak ze Stron udzieli statkom, ich właścicielom, załodze, pasażerom i ładunkom trzeciej Strony, związanej z nią wspólną granicą.

§ 29.

Narodowość statku i jego ładunku ustala się na mocy patentów o dokumentów znajdujących się na statku i wydanych przez właściwe władze macierzystego państwa.

SPRAW KOLEJOWE I TARYFY PRZEWOZOWE

§ 30.

Każda z układających się Stron zobowiązuje się obywateli drugiej Układającej się Strony, posiadających ustalone legitymacje (podrózne) oraz ich bagaż, dopuszczony do wwozu, przewozić na drogach żelaznych otwartych dla publicznego ruchu osobowego na drogach wodnych, przez państwo eksploatowanych lub koncesjonowanych, wszystkimi pociągami i statkami przeznaczonymi dla ruchu pasażerskiego, bez osobistych pozwoleń na przejazd ogólności, lub na użycie pociągu pewnej kategorii lub też na zajęcie miejsca w pewnej klasie.

Za przewóz tego rodzaju, obie kontraktujące Strony pobierać będą należności taryfowe nie wyższe i nie w innej walucie, jak ta, które w tych samych warunkach przewozowych pobierać będą ^akażdocześnie^a od obywateli własnych lub obywateli państwa najwięcej uprzywilejowanego.

§ 31.

Każda z układających się Stron gwarantuje bezpieczeństwo przewozu obywateli drugiej układającej się Strony ich bagażu na drogach żelaznych i wodnych określonych w 29 paragrafie, a w wypadkach nieszczęśliwych cielesnego uszkodzenia lub zabicia podróznego w czasie przewozu jak również na wypadek uszkodzenia lub zagubienia jego bagażu przyjmuje finansową odpowiedzialność, według norm ustawowych tego z Układających się państw w którym ta odpowiedzialność jest wyższą.

Obie strony zrzekają się od uchylenia odpowiedzialności przez powołanie się na vis maior.

§ 32.

Na kolejach żelaznych otwartych dla publicznego ruchu towarowego na drogach wodnych przez państwo eksploatowanych lub koncesjonowanych leżących na terytorium jednego z Układających się państw, towary wszelakiego rodzaju nadchodzące z drugiego Układającego się państwa przez punkty styczne ustalone konwencją kolejową i nawigacyjną, o ile ich wwóz jest dozwolony, będą przewożone bez specjalnych pozwoleń transportowych, bez żadnych ograniczeń co do osoby nadawcy lub odbiorcy i w tej samej kolejności w jakiej przewozić się będą ^akażdocześnie^a towary własne lub towary państwa najwięcej uprzywilejowanego.

Jeżeli dla towaru tego samego rodzaju przewidziane będą różne kategorie kolejności, to stosować się będzie kategorię najwyższą.

Towary wwożone z drugiego układającego się państwa korzystać będą z wszelkich urządzeń stacyjnych i portowych jak: składy, rampy, urządzenia mechaniczne dla wyładowania i przeładowania itp. oraz z wszelkich ułatwień i udogodnień przewozowych, w tym samym zakresie i na tych samych warunkach jak towary własne lub towary państwa najbardziej uprzywilejowanego.

§ 33.

Transporty towarowe wywożone z terytorium jednego z układających się państw na terytorium drugiego układającego się państwa będą na drogach żelaznych i wodnych państwa wywożącego, pod względem przyjęcia, naprawy, kolejności przewozu, korzystania z urządzeń pomocniczych i wszelkich ułatwień i udogodnień przewozowych, traktowane na równi z przewozami wewnętrznymi lub transportami towarowymi wywożonymi do państwa najwięcej uprzywilejowanego.

§ 34.

Każde z układających się państw stosować będzie na drodze żelaznych i wodnych określonych w ^{a...a} przy przewozie towarów drugiego układającego się państwa wwożonych, lub do tegoż państwa wywożonych, trasy przewozowe i opłaty dodatkowe za świadczenie uboczne związane z przewozem, nie wyższe od tych jakie ^{każdocześnie^a} będą obowiązywały dla analogicznych towarów własnych lub towarów państwa najbardziej uprzywilejowanego, między tymi samymi punktami i tym samym kierunku, jak również wyższe od tych, jakie będą stosowane na takiej samej długości drogi żelaznej lub wodnej od i do stacji lub przystani granicznej z państwem najbardziej uprzywilejowanym.

Wyjątek od tej reguły stanowią jednak taryfy polskie stosowane ^{każdocześnie^a} do i od granicy Wolnego Miasta Gdańska.

§ 35.

Układające się Strony zawrą bezzwłocznie konwencje dotyczącą wzajemnej bezpośredniej komunikacji kolejowej opartą o ile się rozchodzi o przewóz towarów na jednolitym prawie transportowym.

§ 36.

Niniejsza umowa będzie ratyfikowaną i dokumenty ratyfikacyjne będą wymienione w ^{a...a}

§ 37.

Niniejsza umowa wchodzi w życie z dniem wymiany dokumentów ratyfikacyjnych i obowiązuje w ciągu jednego roku od tej daty.

Każda ze stron ma prawo wypowiedzieć niniejszą umowę na trzy miesiące przed upływem terminu; w razie niewymówienia w wyznaczonym czasie umowa przedłuża się automatycznie na trzy miesiące, przy czym każda ze stron może wypowiedzieć umowę na dwa miesiące przed upływem następnego okresu kwartalnego.

§ 38.

W razie expiracji niniejszej umowy obywatelom i osobom prawnym każdej ze stron pozostawia się termin sześciu miesięcy w celu zupełnej likwidacji niezakończonych handlowych operacji, względnie sprzedaży i wywozu towaru i majątku.

§ 39.

Rosja i Ukraina oświadczają, że wszelkie zobowiązania, przyjęte przez nie wobec Polski, jak również prawa przez nie nabyte umową niniejszą, stosują się do wszystkich terytoriów, położonych na wschód od granicy państwowej, określonej

w artykule 11 Traktatu pokojowego między Polską a Rosją i Ukrainą z dniem 18 marca 1921 w Rydze, które to terytoria wchodziły w skład byłego Imperium Rosyjskiego i przy zawieraniu umowy niniejszej są reprezentowane przez Rosję i Ukrainę.

W szczególności wszystkie wyżej wymienione prawa i zobowiązania rozciągają się na Białoruś, względnie jej obywateli.

§ 40.

Umowa niniejsza sporządzona zostaje w języku polskim, rosyjskim i ukraińskim, w trzech oryginałach. Przy interpretacji umowy wszystkie trzy teksty będą uważane za autentyczne.

^bZałącznik 4.^b

Wniosek w sprawie zawarcia Konwencji Konsularnej z Rosją i Ukrainą

Wniosek

W sprawie zawarcia Konwencji
Konsularnej z Rosją i Ukrainą.

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

- 1) Uchwala się zawrzeć między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Rad i Rządem Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Rad – Konwencję Konsularną, według brzmienia załączonego do niniejszego wniosku projektu.
- 2) Wykonanie tej uchwały porucza się Panu Ministrowi Spraw Zagranicznych.

UZASADNIENIE:

Z jednej strony ze względu na artykuł XXI Traktatu Pokoju, podpisanego w Rydze dn. 18 marca 1921 r., zawierającego zobowiązanie przystąpienia możliwie najprędzej do rokowań o zawarcie Konwencji konsularnej, z drugiej zaś strony ze względu na obowiązek Rządu Rzeczypospolitej Polskiej zabezpieczenia szerokim interesom ludności polskiej w Rosji i na Ukrainie jak najdalej idącej obrony ich interesów, koniecznym jest utworzenie na terenie Rosji i Ukrainy sieci polskich placówek konsularnych.

Wobec braku Konsulatów polskich funkcje opcyjnie na terenie Rosji i Ukrainy pełnią, obecnie Poselstwa Polskie w Moskwie i Charkowie łącznie z ekspozyturami Delegacji Polskiej w Komisji Mieszanej do Spraw Repatriacji; placówki te jednak są niewystarczające i nie mogą podołać ogromowi zadania, zachodzi więc obawa, że jeżeli do pewnego określonego terminu nie zostanie utworzona w Rosji i na Ukrainie odpowiednia ilość placówek konsularnych liczne rzesze

osób narodowości polskiej będą pozbawione możliwości skorzystania z przysługującego im prawa wyboru obywatelstwa.

Następnie, art. VII Traktatu Ryskiego zapewnia osobom narodowości polskiej, znajdującym się w Rosji i na Ukrainie, wszystkie prawa, zabezpieczające swobodny rozwój kultury i języka, oraz wykonywanie obrządków religijnych⁴⁹⁹.

Poselstwa Polskie w Moskwie i Charkowie nie mogą, ze względu na ogromne obszary Rosji i Ukrainy, w sposób dostateczny baczyć nad wykonaniem przepisów powyższego artykułu Traktatu i dla zabezpieczenia Polakom w Rosji i na Ukrainie swobodnego rozwoju kulturalnego niezbędną jest pewna ilość placówek konsularnych, które by współdziałały z Poselstwami.

Wreszcie z chwilą zawarcia umowy handlowej i nawiązania stosunków handlowych z Rosją i Ukrainą, obecność Konsulatów Polskich, które baczyły nad wykonaniem postanowień umowy handlowej oraz wykonywałyby opiekę nad kupcami i przemysłowcami polskimi, udającymi się do Rosji i Ukrainy w celach handlowych, okaże się niezbędną.

Wobec specjalnych warunków politycznych, panujących w Republikach Sowieckich, oraz ze względu na obecny stan stosunków pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Rosyjską Socjalistyczną Federacyjną Republiką Rad i Ukrainą Socjalistyczną Republiką Rad, tworzenie Konsulatów Polskich na terenie Rosji i Ukrainy możliwa jest jednak na podstawie Konwencji Konsularnej.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^bZałącznik 5.^b

Wniosek nagły Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie wydania przez Radę Ministrów uchwały, gwarantującej pracownikom kolejowym na G. Śląsku, przejętym ze służby pruskiej do polskiej – wszelkie w służbie pruskiej przez nich nabyte prawa

MINISTERSTWO KOLEI ŻELAZNYCH

L:T.187

Wniosek nagły.

Do kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie wydania przez Radę Ministrów uchwały, gwarantującej pracownikom kolejowym na G. Śląsku,

⁴⁹⁹ Odniesienie do następującej stypulacji zapisanej w tym artykule: „Osoby narodowości polskiej, znajdujące się w Rosji, Ukrainie i Białorusi, mają prawo, w ramach ustawodawstwa wewnętrznego, pielęgnować swój język ojczysty, organizować i popierać własne szkolnictwo, rozwijać swoją kulturę i tworzyć w tym celu stowarzyszenia i związki. Z tych samych praw, w ramach ustawodawstwa wewnętrznego, korzystać będą osoby narodowości rosyjskiej, ukraińskiej i białoruskiej, znajdujące się w Polsce”.

przyjętym ze służby niemieckiej do polskiej – wszelkie w służbie pruskiej przez nich nabyte prawa.

Treść wniosku.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów gwarantuje i zatwierdza urzędnikom i pracownikom kolejowym na Górnym Śląsku, przyjętym ze służby niemieckiej do polskiej wszelkie w służbie niemieckiej przez nich nabyte prawa.

Uzasadnienie.

Według sprawozdania otrzymanego przez Delegata Ministerstwa Kolei Żelaznych na G. Śląsku, któremu poruczono zorganizowanie Polskiej Dyrekcji Kolei Państwowych w Katowicach i przygotowanie personelu – brak oficjalnego oświadczenia Rządu Polskiego co do zagwarantowania już nabytych podczas służby pruskiej wpływa ujemnie na zdecydowanie się kolejarzy Górnośląskich, czy mają się oświadczyć w służbie polskiej, czy też przenieść się do Niemiec. Sytuację wyzyskują Niemcy na naszą niekorzyść burząc personel kolejowy.

Wobec tego wydanie jak najrychlej powyższej uchwały wpłynie bardzo dodatnio na ogół kolejarzy górnośląskich, którzy mając określone swe stanowisko prawne w służbie polskiej, zdecydują się ostatecznie na pozostanie w tej służbie.

Zaznacza się, że już teraz zarządca kolejowy musi wiedzieć na pewno, którzy pracownicy kolejowi pozostaną, oraz ilu będzie trzeba przeznaczyć z innych dzielnic Polski aby zabezpieczyć się przed możliwym zatrzymaniem ruchu kolejowego z powodu braku personelu.

W końcu nadmienia się, że Rada Ministrów uchwałą z dnia 20 lutego 1922 zatwierdza już postanowienia o uregulowaniu stosunków personalnych pracowników kolejowych na Śląsku (Personalabkommen).

Warszawa, dn. 1 marca 1922 r.

KIEROWNIK MINISTERSTWA:

^fJulian Eberhard^f

Uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów

Dn. ^a...^a 1922 r.

PREZYDENT MINISTRÓW:

**Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o mianowanie Wiktora Hoszowskiego
Komendantem Głównym Policji Państwowej**

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH

No PO.2552.

WARSZAWA.

DN. ^{c9}MARCA 1922 R.

WNIOSEK o mianowanie WIKTORA HOSZOWSKIEGO komendantem
Głównym Policji Państwowej.

DO NACZELNIKA PAŃSTWA

Z powodu ustąpienia ZE SŁUŻBY Komendanta Głównego Policji Państwowej inż. Władysława HENSZLA, na własną jego prośbę z dniem 1 marca 1922 roku, pragnę powierzyć wakujące stanowisko Komendanta Głównego Policji WIKTOROWI HOSZOWSKIEMU, dotychczas zastępcy Głównego Komendanta.

Wiktor Hoszowski, urodzony w 1873 roku, wyznania rzymsko-katolickiego ukończył gimnazjum w Tarnopolu. W roku 1893 rozpoczyna służbę wojskową austriacką, jako ochotnik jednoroczny do złożenia egzaminu na oficera zawodowego pełni w szarży podporucznika służbę przy 15. p.p., w 1900 roku przechodzi na próbną służbę do żandarmerii austriackiej, zdaje egzamin fachowy, sądowy, administracyjno-polityczny i zostaje definitywnie przyjęty do żandarmerii. Mianowany w 1904 r. porucznikiem, w 1910 rotmistrzem – odbywa w 1914 r. 4-o miesięczny kurs i składa egzamin prokuratorów wojskowych I instancji. Wojna światowa zastaje Hoszowskiego na stanowisku Komendanta odcinka granicznego i tegoż oddziału w Sztapie III Armii, I-ej Armii, następnie w Komendzie Miasta Lwowa.

Mianowany w 1916 r. majorem przechodzi w 1917 r. z powrotem do żandarmerii, aresztowany w listopadzie 1918 r. przez Ukraińców – ucieka i niezwłocznie wstępuje do armii ochotniczej obrony Lwowa⁵⁰⁰. Awansuje w tym czasie na pułkownika, organizuje żandarmerie obrony Lwowa po odbiciu zaś miasta wprowadza w życie żandarmerię krajową i polową. Mianowany dnia 1 XII 1919 r. Komendantem Policji w Małopolsce, przeprowadza organizację tejże, delegowany we wrześniu 1921 r. na górny Śląsk organizuje tamże policję.

Dnia 10 XI 1921 r. zostaje mianowany Zastępcą Głównego Komendanta Policji Państwowej, od 15 stycznia 1922 r. zaś pełni czasowo obowiązki Komendanta Głównego tejże Policji.

⁵⁰⁰ Obrona Lwowa miała miejsce 1–22 listopada 1918 r.

Posiada podwójny „Krzyż Walecznych”, „Krzyż Obrony Lwowa z mieczem”⁵⁰¹ i „Orlęta”⁵⁰².

Na zajmowanych dotychczasowo stanowiskach Hoszowski wykazał fachową znajomość spraw policyjnych, dużą energię, takt i całkowite zrozumienie zadań służby bezpieczeństwa publicznego.

Ze względu na powyższe wnoszę aby NACZELNIK PAŃSTWA raczył mianować Zastępcę Komendanta Głównego Policji Państwowej WIKTORA HOSZOWSKIEGO Komendantem Głównym Policji Państwowej.

PREZYDENT MINISTRÓW

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
fS. Downarowicz^f

^bZałącznik 15^b

Wniosek w sprawie reasumpcji uchwały tajnej Rady Ministrów z 10 października 1921 w przedmiocie wprowadzenia na G. Śląsku stanu wyjątkowego w czasie przejścia części przyznanej Polsce

Wniosek

Rady Ministrów w sprawie reasumpcji uchwały
Tajnej Rady Ministrów z 10 października 1921
w przedmiocie wprowadzenia na G. Śląsku stanu wyjątkowego
w czasie przejścia części przyznanej Polsce.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Reasumując uchwałę z dnia 20 października 1921 r. w sprawie wprowadzenia na G. Śląsku stanu wyjątkowego w czasie przejścia części przyznanej Polsce Rada Ministrów uchwała nie zaprowadzać stanu wyjątkowego na G. Śląsku w czasie przejścia części przyznanej Polsce⁵⁰³.

⁵⁰¹ Odznaka pamiątkowa nadawana za zasługi w obronie Lwowa. Miał dwie formy: Krzyż Obrony Lwowa z mieczami oraz Krzyż Obrony Lwowa (bez mieczy).

⁵⁰² „Orlęta” – odznaka pamiątkowa przeznaczona dla weteranów walk o miasto Lwów.

⁵⁰³ Pomysł wprowadzenia stanu wyjątkowego – od którego jednak odstąpiono – miał swoje uzasadnienie w niepokojach na tym terytorium, prowokowanych przez Niemców. Zob. sprawozdanie doradcy powiatowego dr. Wincentego Styczyńskiego w sprawie mordów na Górnym Śląsku (zał. do protokołu 39a).

Uzasadnienie

wniosek powyższy znajduje się w zgodnej opinii Ministra pełnomocnego dla rokowań górnośląskich Olszowskiego oraz Delegata dla spraw śląskich Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ^aKoncewskiego^a.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 17.

Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej są jednym z najważniejszych źródeł do poznania dziejów odrodzonego w listopadzie 1918 roku państwa polskiego. Ich wydania, ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, podjął się Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk we współpracy z Archiwum Akt Nowych.

